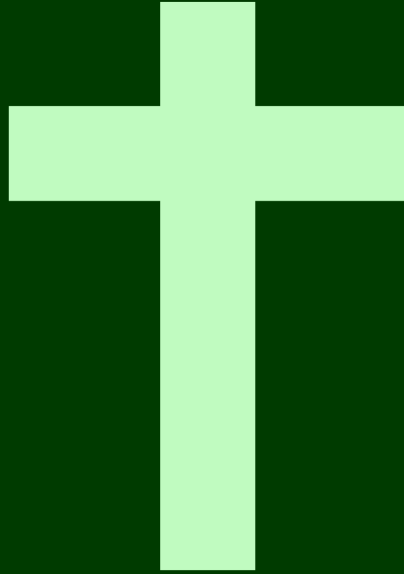

Hmooh hmëë he-
ga-jmee Jesucristo;
Salmos

New Testament and Psalms in Chinantec, Ozumacín
(MX:chz:Chinantec, Ozumacín)

Hmooh hmëë he- ga-jmee Jesucristo; Salmos

New Testament and Psalms in Chinantec, Ozumacín (MX:chz:Chinantec, Ozumacín)

copyright © 2003 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Chinantec, Ozumacín

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Chinanteco, Ozumacín [chz], Mexico

Copyright Information

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament and Psalms

in Chinantec, Ozumacín

© 2003, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-22

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 29 Jan 2022
77bbb809-d78b-5d8c-9c0b-2363ea7f466b

Contents

San Mateo	1
San Marcos	54
San Lucas	88
San Juan	144
Hechos	185
Romanos	238
1 Corintios	259
2 Corintios	280
Gálatas	294
Efesios	302
Filipenses	310
Colosenses	316
1 Tesalonicenses	322
2 Tesalonicenses	327
1 Timoteo	330
2 Timoteo	336
Tito	340
Filemón	343
Hebreos	345
Santiago	361
1 Pedro	367
2 Pedro	373
1 Juan	377
2 Juan	382
3 Juan	383
Judas	384
Apocalipsis	386

San Mateo Ju'hmëë' kih' Jesús he' ga'sii' Matä'

*Lä'jëë' dsa' ma'gyuh' kyaä' Jesu-
cristo*

(Lc. 3:23-38)

¹ Jee' la' na'sii' jmii' kih' lä'jëë' dsa' ma'gyuh' kyaä' Jesucristo hi' laä' sa'ju' kih' David, hi' ma' laä' sa'ju' kih' Abraham. ² Abraham ma' laä' jmii' Isaac. Isaac he' ma' laä' jmii' Jacob. Jacob ma' laä' jmii' Judá kyaah' lä'jëë' øøyh'. ³ Judá ma' laä' jmii' Fare kyaah' Zara. Choo' hi' he' ga'laä' Tamar. Fare he' ma' laä' jmii' Esrom. Esrom ma' laä' jmii' Aram. ⁴ Aram he' ma' laä' jmii' Aminadab. Aminadab ma' laä' jmii' Naasón. Naasón he' ma' laä' jmii' Salmón. ⁵ Rahab kyaah' Salmón ga'laä' cho'jmii' Booz. Rut kyaah' Booz he' ga'laä' cho'jmii' Obed. Obed he' ma' laä' jmii' Isaí. ⁶ Isaí ma' laä' jmii' rey David. Mé' Uría kyaah' rey David he' ga'laä' cho'jmii' Salomón. ⁷ Salomón he' ma' laä' jmii' Roboam. Roboam ma' laä' jmii' Abía. Abía ma' laä' jmii' Asa. ⁸ Asa he' ma' laä' jmii' Josafat. Josafat ma' laä' jmii' Joram. Joram ma' laä' jmii' Uzía. ⁹ Uzía he' ma' laä' jmii' Jotam. Jotam ma' laä' jmii' Acáz. Acáz ma' laä' jmii' Ezequía. ¹⁰ Ezequía he' ma' laä' jmii' Manasé. Manasé ma' laä' jmii' Amón. Amón ma' laä' jmii' Josía. ¹¹ Josía ma' laä' jmii' Jeconía kyaah' lä'jëë' øøyh'. Jii' kih' Josía ga'jääy' he' wi' dsa' Israel ta' hwa' Babilonia. ¹² Ma'ngëë' ma'nää' dsa' Israel ta' hwa' Babilonia, Jeconía he' ma' laä' jmii' Salatiel. Salatiel ma' laä' jmii' Zorobabel. ¹³ Zorobabel he' ma' laä' jmii' Abiud. Abiud ma' laä' jmii' Eliaquim. Eliaquim ma' laä' jmii' Azor.

¹⁴ Azor he' ma' laä' jmii' Sadoc. Sadoc ma' laä' jmii' Aquím. Aquím

ma' laä' jmii' Eliud. ¹⁵ Eliud he' ma' laä' jmii' Eleazar. Eleazar ma' laä' jmii' Matán. Matán ma' laä' jmii' Jacob. ¹⁶ Jacob he' ma' laä' jmii' José, hi' ga'laä' dsa'ñuuh' kyaä' María. María he' ga'laä' choo' Jesús hi' ga'lä'chee' Cristo (he' hnøø' jäh' hi' na'hñaa'). ¹⁷ Lä'jëë' jmii' dsa' he' tē' gya'kyee' dsa' wa'ra' ga'heen' lä'jaa' lä'jaa' lä' ga'løø' kyaah' Abraham, lä' ga'tē' David. Lä'ja' tē' gya'kyee' dsa' ka'läh', he' ga'løø' kyaah' David lä'jiih' ma' ga'jääy' he' wi' dsa' Israel ta' hwa' Babilonia. Lä'ja' tē' gya'kyee' ka'läh', he' ga'løø' lä' ma' ga'nääy' Babilonia, lä'jiih' ga'lä'chaa' Cristo.

Lä'la' ga'lä'chaa' Jesús
(Lc. 2:1-7)

¹⁸ Lä'la' ga'la' ma' ga'lä'chaa' Jesucristo. María chooy' ma' na'la' hmooh' kiyh' kyaah' José. Pero jää' ja'ga' kaay' øøyh', ma'kyaä' ba' María gyuu' kyaah' be' kih' Jmi'lle' Na'ngii'. ¹⁹ José, dsa'ñuuh' kyaay', ma' jmeey' he' llu' jmah', hi' sa' ma' hnøøy' ma' mi'kwah' dsa' kih' María, he'ja' ga'lla' dsëy' ma' beey' to'kē' ba'. ²⁰ Ma'ngëë' ma' jmeey' hu'dsē' lä'ja', ga'lä'jnää' kiyh' jaa' ángel kyaä' Dio jee' na'gwiiy', hi' ga'jäh' siiyh':

—José, sa'ju' kih' David, ta' wa' gah'kaah' María na', jmääh' dsa'mē' kyaah'. Jëeh', kyaah' be' kih' Jmi'lle' Na'ngii' ba' ja', he' kyaay' gyuu'. ²¹ Lä'chaa' jaa' gyuu' kyaay' hi' mícheeh' Jesús, jëeh' hi' he' lää' dsa'gooh' hnäh' kih' dso'kye'.

²² Ga'lä'jē' he' ja' ga'la' mah'lä'tē' lä'koo' ga'jäh' dsa' hi' ga'ngëë' juu' kih' Dio llo'joo', lä'koh' ma' ga'jäyh':

²³ Jaa' chih'mē' kwaa' hi' sa' ma'jēë' dsa'ñuuh',
kaay' gyuu' mah'lä'chaa' jaa' gyuu'
ñuuh' kiyh'.

Hi' gyuu' he' lä'chee' Emanuel.
Juu' la' hnøø' jäh': Dio kyaah' jne'.

24 Lā'koo' ma' ga'ñe' José jee' këy' ja', ga'jmeey' lā'koo' mada' he' ga'jmeey' ángel kyaa' Dio kiyh', ga'heeh' bih' ga'kaay' María.
25 Pero sa' ga'lā'kyuuy' lā'jiih' ga'lā'chaa' gyuu' ñuuh' to'nē' kyaa', hi' ga'mi'cheey' Jesús ma'ngēē' ma'lā'chaay'.

2

Dsa' hi' ma' kyuuh' ha' lā' chaa' nuu' gyuuh' ga'jmäy' jøøh' gyuu' Jesús

1 Ga'lā'chaa' Jesús Belén, koo' jwii' mäh' he' hla' hwa' Judea, lā'koo' ma' laa' Herode dsa'ta' jee' ja'. Hi' lā'koo' ma' ga'lā'chaa' Jesús, ga'lla'nää' ta' jwii' Jerusalén dsa' hi' ma' kyuuh' ha' lā' chaa' nuu' gyuuh'. Hi' he' ya'nää' ta' la' ga'hya' hyoo'.
2 Hi' ma' ngiiy' juu':

—¿Na' rey kyaa' dsa' judiu hi' ma'lā'chaa'? Ga'jēē' jnääh' ga'hñaa' nuu' kyaay' ta' la' ga'hya' hyoo'. He' ja' ma' ya'nøø' jnääh' mah' jmeey' jnääh' juuh' kiyh'.

3 Lā'koo' ma' ga'nuuy' rey Herode lā'ja', ga'hee' ba' dsēy', hi' ja'ba' lā'ja' ga'la' kih' lā'jēē' dsa' hi' ma' tääh' Jerusalén.
4 He'ja' ga'jmeey' reymada', ga'tēēy' lā'jēē' dsa'kaah' kyaa' jmi'dsa' kyaah' ta'jwoh' kyaa' ley mah' ga'ngiiy' juu' kiyh', ha' jee' jwii' la' kwaat' lā'chaa' Cristo.
5 Mah' ga'jäh' dsa' he' siiyh':

—Jee' jwii' mäh' he' chee' Belén he' hla' hwa' Judea ba' lā'chaay'. Jēēh', lā'ja' ga'sii' jaa' hi' ma' ngēē' juu' kih' Dio jää':

6 Hne' Belén, jwii' mäh' he' hla' hwa' Judea, sa' jäh' hne' mäh' ga' kih' lā'jēē' jwii' kaah' he' na'hee' hwa' na'. Jēēh', kyah' hne' ya'heē' jaa' hi' ka' nē', hi' hää' dsa' Israel hi' laa' dsa' kyaan'.

7 He'ja' jee' na'hmää' ba' ga'tēēh' Herode dsa' hi' ya'nää' ta' la' ga'hya' hyoo', ga'ngiiy' juu' kiyh' joh' jmi' ma'hya' he' ga'jēēy'

ga'hñaa' nuu' he'.
8 Ja'ga' ga'chee' dsih' ta' Belén, mah' ga'jäyh' siiyh':

—Go'nää' hnäh' jee' oo', go'kii' da' hnäh' juu' kwee' kih' gyuu' he'. Wa'ra' ga'jnääh' hnäh', ja' ya'nääh' hnäh' jmeeh' hnäh' juu' kin', mah' jnä' ka'läh' ñin' na'jmeen' juuh' kiyh'.

9 Lā'koo' ma' ga'nuuy' juu' kih' rey, ga'näy'. Hi' cha'nuu' hi' ga'jēēy' ta' la' ga'hya' hyoo', ngooy' ta' cha'nē' dsa' he' lā'jiih' ga'tēēy' jee' ma' kyaa' gyuu'. Jee' ja' ga'heey' koo' hweh'.
10 Lā' ma' ga'jēēy' lā' ma'hee' ja'ba' cha'nuu' he', ga'lā'chaay' llu' cha'miih'.
11 Ma' ga'taayh' cha'neh' ja', ga'jēēy' gyuu' kyaah' María chooy'. Ja'ga' ga'juuyh' jney' ga'jmäy' jøøh'. Ga'näy' jee' ma' tääh' kuu' kiyh' mah' ga'kwēēy' ku'nøø', ga'kwēēy' wa'chu', hi' koo' ga'he' chee' mirra.
12 Ma'ngēē' he' ja', ga'mi'jnää' Dio kih' dsa' he' jee' na'gwiiy' mah' mo'so' ma' dsa'jēēy' ta' jee' ma' gya' Herode. Ga'jluy' jyoh' jwē' mah' ga'lla'näy' ta' hwa' kiyh'.

Ga'näy' ta' hwa' Egipto

13 Lā'koo' ma' ga'nää' dsa' hi' kyuuh' ha' lā' chaa' nuu' he', jaa' ángel kyaa' Dio ga'lā'jnää' kih' José jee' ma' këy' mah' ga'siiyh':

—Noo', jää' gyuu' kyaah' chooy' mah' go'nää' hnäh' ta' hwa' Egipto. Jee' oo' jäh' ta'ko'jiih' lloo' jmi' jmeen' juu' kyah'. Jēēh' hnaah' Herode gyuu' mah' jngēēy'.

14 Lā'koo' ma' ga'ñe' José jee' ma'na'gwii', lā'chah' hwē' ja' ga'jäy' gyuu' kyaah' María, ga'näy' ta' hwa' Egipto.
15 Jee' ja' ga'taayh' lā'jiih' ga'juu' Herode. Mah' lā'ja' lā'te' lā'koo' ga'jäh' dsa' hi' ga'ngēē' juu' kih' Dio, lā' ma' ga'jäyh': “Ta' hwa' Egipto ga'tēēh' gyuu' kyaan'.”

Ga'jmeey' Herode mada' juu' lā'jēē' gyuu' ñuuh'

16 Ma' ga'lā'liih' Herode ga'mi'goo' dsa' hi' ma' kyuuh' he' kiyh',

ga⁻lä⁻lleey^ʔ jwërte. He⁻ja⁻ ga⁻hëy^ʔ joh^ʔ jmi^ʔ ma⁻lä⁻hi^ʔ lä⁻ ma⁻ to⁻në⁻ ga⁻jëë⁻ dsa⁻ he⁻ n^{uu}h^ʔ. Mah⁻ ga⁻jmeey^ʔ mada⁻ kih⁻ hløø^ʔ he⁻ jngëëy^ʔ lä⁻jëë⁻ gy^{uu}h⁻ ñ^{uu}h⁻ hi⁻ ja⁻ ga⁻ ga⁻lä⁻chaa⁻ lä⁻jiih⁻ hi⁻ ma⁻ hää⁻ to⁻ ñe⁻ hi⁻ ma⁻ chaa⁻ jwi⁻ Belén, lä⁻kye⁻ kih⁻ hi⁻ ma⁻ tääh⁻ jäh⁻ lä⁻ku⁻ lä⁻jii⁻ kih⁻ jwi⁻ ja⁻. ¹⁷ Lä⁻ja⁻ ga⁻lä⁻te⁻ lä⁻koo⁻ ga⁻jäh⁻ Jeremía hi⁻ ga⁻ngëë⁻ juu⁻ kih⁻ Dio jää⁻, he⁻ lle⁻ lä⁻la⁻:

¹⁸ Ga⁻lä⁻n^{uu}h⁻ koo⁻ juu⁻ jee⁻ jwi⁻ Ramá,

peer⁻ ti⁻ meeh⁻ dsë⁻ dsa⁻, hoo⁻h⁻ dsa⁻, høø⁻ dsa⁻.

Sa⁻ju⁻ kih⁻ Raquel ba⁻ he⁻ hi⁻ hoo⁻h⁻ kih⁻ gy^{uu}h⁻ kya⁻ä⁻.

Sa⁻ hii⁻ nø⁻h⁻ dsëy⁻, kih⁻ he⁻ ga⁻juu⁻ jwëë⁻ gy^{uu}h⁻ kya⁻äy⁻.

¹⁹ Ma⁻ngëë⁻ ma⁻juu⁻ Herode, jaa⁻ ángel kya⁻ä⁻ Dio ga⁻lä⁻jnää⁻ kih⁻ José jee⁻ ma⁻ na⁻gwiiy⁻, hwa⁻ Egipto.

²⁰ Mah⁻ ga⁻siiyh⁻:

—Noo⁻, tee⁻ gy^{uu}h⁻ kya⁻ah⁻ chooy⁻, mah⁻ gwa⁻ah⁻ ta⁻ Israel ka⁻lä⁻h⁻. Jëeh⁻, ma⁻juu⁻ ba⁻ hi⁻ ma⁻ hnøø⁻ ma⁻ jngëëh⁻ gy^{uu}h⁻.

²¹ He⁻ja⁻ ga⁻nooy⁻ mah⁻ ga⁻tëëy⁻ gy^{uu}h⁻ kya⁻ah⁻ chooy⁻, ga⁻näy⁻ ta⁻ hwa⁻ Israel ka⁻lä⁻h⁻. ²² Pero ma⁻ ga⁻nuuy⁻ kih⁻ Arquelao hi⁻ ma⁻ jmee⁻ hi⁻ hwa⁻ Judea lä⁻ jmi⁻y⁻ Herode, he⁻ja⁻ ga⁻lä⁻goyh⁻ ma⁻ dsa⁻näy⁻ ta⁻ ja⁻. Pero ga⁻mi⁻jnää⁻ Dio kiyh⁻ jee⁻ ma⁻ këy⁻ mah⁻ ga⁻näy⁻ ta⁻ hwa⁻ Galilea ba⁻. ²³ Ma⁻ ga⁻lla⁻näy⁻ ta⁻ ja⁻, ga⁻taayh⁻ jwi⁻ he⁻ chee⁻ Nazaret. Mah⁻ lä⁻ja⁻ lä⁻te⁻ lä⁻koo⁻ ga⁻jäh⁻ dsa⁻ hi⁻ ga⁻ngëë⁻ juu⁻ kih⁻ Dio: “Nazareno ba⁻ jäh⁻ dsa⁻ kih⁻ Jesús.”

3

Ma⁻kwa⁻ Jwaa⁻ juu⁻ jee⁻ la⁻ hwa⁻ kii⁻ (Mr. 1:1-8; Lc. 3:1-9, 15-17; Jn. 1:19-28)

¹ Ma⁻ja⁻ ñee⁻ Jwaa⁻ hi⁻ ma⁻ choo⁻ jmi⁻ ta⁻ hwa⁻ kii⁻ kih⁻ Judea na⁻kway⁻ juu⁻. ² Lä⁻la⁻ ma⁻ jäh⁻:

—Jëeh⁻ hnäh⁻ kih⁻ Dio, jëeh⁻, ma⁻ya⁻jäh⁻ he⁻ jää⁻ Dio dsa⁻ lä⁻hih⁻ kih⁻.

³ Kih⁻ Jwaa⁻ ba⁻ ja⁻ hi⁻ ga⁻hlëeh⁻ Isaía hi⁻ ga⁻ngëë⁻ juu⁻ kih⁻ Dio jää⁻, lä⁻ ma⁻ ga⁻jäh⁻:

Kii⁻ n^{uu}h⁻ koo⁻ lle⁻ he⁻ hlëeh⁻ hwa⁻ kii⁻ jee⁻ sa⁻ kwa⁻ ni⁻ mi⁻h⁻:

“Mi⁻llu⁻ hnäh⁻ jwë⁻ kih⁻ Dsa⁻jøø⁻h⁻ jnän⁻.

Mi⁻llu⁻ hnäh⁻ hñaa⁻ mah⁻ jäh⁻ koo⁻ dsoo⁻ jwë⁻”, ga⁻jäh⁻ Isaía.

⁴ Hmii⁻ kih⁻ Jwaa⁻ ma⁻ la⁻ kya⁻ah⁻ jñu⁻ camey⁻, ma⁻ na⁻hñ^{uu} tuyh⁻ kya⁻ah⁻ koo⁻ loo⁻ jah⁻. Ma⁻ kuyh⁻ iih⁻ hi⁻ ma⁻ hiiy⁻ tah⁻ he⁻ ma⁻ cha⁻ moh⁻. ⁵ He⁻ja⁻ jwëë⁻ dsa⁻ hi⁻ ma⁻ chaa⁻ Jerusalén ga⁻lla⁻nää⁻ jee⁻ ma⁻ cheh⁻ Jwaa⁻, hi⁻ lä⁻ja⁻ ga⁻lla⁻nää⁻ hi⁻ ma⁻ chaa⁻ lä⁻kaa⁻ hwa⁻ Judea,

lä⁻kye⁻ hi⁻ ma⁻ chaa⁻ lä⁻ku⁻ lä⁻jii⁻ kih⁻ jmi⁻ Jordán. ⁶ Lä⁻jëë⁻ dsa⁻ he⁻ ma⁻ mi⁻jnääy⁻ he⁻ hliih⁻ he⁻ ma⁻ jmeey⁻ hi⁻ ga⁻chaa⁻ Jwaa⁻ dsa⁻ he⁻ jmi⁻, cha⁻jmi⁻ Jordán.

⁷ Ma⁻ ga⁻jëëy⁻ jwëë⁻ dsa⁻ fariseo kya⁻ah⁻ dsa⁻ saduceo hi⁻ na⁻nää⁻ jee⁻ ja⁻ mah⁻ ma⁻ choo⁻ Jwaa⁻ jmi⁻ kiyh⁻, he⁻ja⁻ ga⁻jäh⁻ ga⁻siiyh⁻ dsa⁻ he⁻:

—Ma⁻ra⁻ hi⁻ he⁻ joo⁻siih⁻ mi⁻h⁻ laah⁻ hnäh⁻. ¿Hii⁻ na⁻ hi⁻ ma⁻siih⁻ hnäh⁻ he⁻ lääh⁻ hnäh⁻ kih⁻ he⁻ wii⁻ he⁻ ma⁻ngoo⁻ ya⁻jäh⁻? ⁸ Go⁻taah⁻ hnäh⁻ lä⁻koh⁻ lle⁻ kih⁻ mah⁻ mi⁻jnää⁻ hnäh⁻ he⁻ ma⁻jëeh⁻ hnäh⁻ kya⁻ah⁻ Dio.

⁹ Mo⁻to⁻ jmee⁻ hnäh⁻ h^{uu}dsë⁻: “Lee⁻ ba⁻ kya⁻ä⁻ jnääh⁻ he⁻ laa⁻ jnääh⁻ sa⁻ju⁻ kih⁻ Abraham.” Jëeh⁻ jnä⁻ jwahn⁻, lih⁻ ba⁻ Dio jmeey⁻ hwëë⁻ sa⁻ju⁻ kih⁻ Abraham kih⁻ kuu⁻ la⁻. ¹⁰ Hee⁻ ñe⁻lä⁻h⁻ ma⁻na⁻llu⁻ mah⁻ dsa⁻tu⁻ chaah⁻ hma⁻. Lä⁻jë⁻ na⁻hma⁻ he⁻ sa⁻llu⁻ mi⁻ kih⁻, he⁻ja⁻ dsa⁻tu⁻ mah⁻ tooyh⁻ cha⁻je⁻.

¹¹ Ma⁻ra⁻ ju⁻dsoo⁻, jnä⁻ chaan⁻ hnäh⁻ jmi⁻ kya⁻ah⁻ jmi⁻ ba⁻ lä⁻jëë⁻ hnäh⁻ hi⁻ ma⁻jëeh⁻ kya⁻ah⁻ Dio. Pero hi⁻ jä⁻ këë⁻ kin⁻ jøø⁻h⁻ ga⁻lä⁻koh⁻ jnä⁻. Ni⁻ sa⁻ tē⁻dsëen⁻ kan⁻ loo⁻ he⁻ hä⁻ tiiy⁻. Hi⁻ he⁻ chaa⁻ hnäh⁻ jmi⁻ kya⁻ah⁻ Jmi⁻lle⁻ Na⁻jngii⁻, hi⁻ kya⁻ah⁻ je⁻ ka⁻lä⁻h⁻. ¹² Hii⁻

cheh' mi-llu' mi'trigo, ma-chooyh' he- kyaah' jwäy. Kooy' mi'trigo kiyh' llay' llu', ja-ga' tooyh' wa'hløø- kih' trigo ja- cha'je- jee' mo-so' huuh' jih'koh' —ga-jäh' Jwaa'.

Ga-saa' Jesús jmii'

(Mr. 1:9-11; Lc. 3:21-22)

13 Ma'ja- ya'hëe' Jesús hwa' Galilea, ngooy' ta- cha'jmii' Jordán jee' ma' cheh' Jwaa' mah' saay' jmii'. 14 Pero Jwaa' sa- ma' hii' ma' chaay' jmii'. Ma' jäyh' siiyh':

—Jnã' ba' jmee' bii' kin- chaah' jnä' jmii', mah' hne- ba' ngiih' kin- chaan' hne- jmii'.

15 Mah' ga-jeeh- Jesús juu' kiyh' ga-siiyh':

—Tää' ba' kih'. Jëeh', lä-ja- ba' sooh' jnãn' mi'ten' lä-jë' mada' he- ga-jmee' Dio.

Ja-ga' ga-heeh- Jwaa' ga-chaay' Jesús jmii'. 16 Ma-ngëe' ma-saa- Jesús jmii', ya'hëey' cha'jmii'. Lä-cha' ja- ga-na' gyuu' jmi-gyuu' mah' ga-jëe' Jesús Jmi-llë' kih' Dio ga-juoo' né' kiyh', laa' lä-koo- jaa- juu'. 17 Ma'ja- ga-lä-nuuh' koo- juu' he- ja' gyuu' he- ma' jäh':

—Hi- la- he' gyuu- kyaan- hi- hnaan'. Peer- chaan- llu' kyaayh'.

4

Ga-ka' hi-sa-llu' dsë' Jesús

(Mr. 1:12-13; Lc. 4:1-13)

1 Ma-ngëe' he- ja-, ga-jøø' Jmi-llë' kih' Jesús ta- hwa' kii', mah' ka' hi-sa-llu' dsëy'. 2 To'loo' jmii' to'loo' hwë' sa- ga-kuh- ga-hiyh'. Ma-ngëe' he- ja-, ja' kyoyh'. 3 Hi- ja' hi- ga-ka' dsëy' chuh- kiyh' mah' ga-jäyh':

—Cher'mah' dsoo' laah' Joø' Dio, jmee' hih' mah' lii' he'ñiih' kuu' he- tääh' la-.

4 Mah' ga-jeeh- Jesús juu' kiyh':

—Ma-na-sii- ba': "Ja- ma-la' kyaah' he- kih-hihn- jmee' chaa- jne'. Kyaah' lä-jë- juu' he- hlëeh- Dio ba' jmee' chaa- jne'."

5 Ma-ngëe' he- ja-, ga-jøø' hi-sa-llu' kiyh' ta- jee' chih' gwah'

jwii- na-jngii' he- chee- Jerusalén. Ma' ga'lla-näay' jee' ja- ga-jäay' lä- ga-të' gyuu' kih' gwah' juuh', 6 ga-siiyh':

—Cher'mah' dsoo' laah' Joø' Dio, jwää- hñaah' lä- ga-të' hwa', jëeh' na-sii- ba' ka-läh':

Dio chee' ángele kyaay' koo' kyah' mah' jäay' hne- kyaah' gooy-, lä-ja- mo-so' la-ñu' tiih' né' kuu'.

7 Mah' ga-jeeh- Jesús kiyh':

—Ma-na-sii- ba' ka-läh': "Ta- ka- dsë' Dio hi- laa' Dsa-jøøh' kyaah'."

8 Koo- ka-läh' ga-jäa' hi-sa-llu' lä- ga-të' koo- moh' ñii' mah' ga-heeyh' lä-kaa- jee' jwii- kaah' kyaah' ga-lä-jë- ga' he- la' na'hñaah' he- cha- kih'. 9 Mah' ga-jäyh':

—Ga-lä-jë- he- na- kwëehn- hne- cher'mah' ga-juuh' jneh' cha'nën-, jmääh' jnä' jøøhn'.

10 Ja-ga' ga-jäh' Jesús siiyh':

—Wa- lä-øøh' hne- kin- Tana', jëeh' ma-na-sii- ba' jee' jyoh' ka-läh': "Kih' Dsa-jøøh' hi- laa' Dio kyaah' ba' jmeeh' juuh-. Kih' jaa- hñii' bih' jmeeh' ta'he'." 11 Ja-ga' ga-lä-øø' hi-sa-llu' kiyh'. Lä-cha' ja- ya-nää' ángele, ga-jmeey' ta'he' kih' Jesús.

Ga-løø' Jesús kway' juu' hwa' Galilea

(Mr. 1:14-15; Lc. 4:14-15)

12 Ma' ga-nuu' Jesús hää' Jwaa' neh' ñe', ngaayh' ta- hwa' Galilea. 13 Sa- ga-jäy' jwii- Nazaret, ngaayh' na'gyay- jwii- Capernaum ba', jwii- he- hla- cha'hoo' jmi-juuh-. Hwa' kih' dsa- kyaa' Zabulón kyaah' Neftalí ba' ja-. 14 Lä-ja- ga-lä-te' juu' he- ga-hlëeh' Isaíia hi- ga-ngëe' juu' kih' Dio, lä- ma' ga-jäyh':

15 Hwa' kih' Zabulón, kyaah' hwa' kih' Neftalí,

he- kye- hngaah' ko-taa- kih' jmii- Jordán, ta- cha'hoo' jmi-ñeeh', lä-kaa- jee' ja- la' hwa' Galilea jee' tääh' jwëe' dsa- hi- sa- laa' judiu,

16 dsa- he' hi- ma' ga-nää' jee' na-hoo- ga-jëey' koo- wa'je- juuh-.

Ga-lä-jnä' koo- wa'je- kih' hi- ma' tääh' jee' ma' hii' goo- juuy'.

17 Lä-ma'ja- ga-løø' Jesús kwa' juu', ma' jäh':

—Jëh' hnäh' kih' Dio, jëh' ma-ya-jäh' he- jää' Dio dsa- lä-hih' kih'.

Ga-kwä' Jesús kyee' hi- ma' tääh' jwä' sa'hma'

(Mr. 1:16-20; Lc. 5:1-11)

18 Jee' hää' Jesús jwë' ngoo' ta- cha-hoo' jmi-juuh- he- hla- hwa' Galilea, jee' ja- ga-jëey' Simón hi- ma' tëeh- dsa- Pee', kyaah' André' øøyh'. Lä-uu' hi- he' ma' tääh' jwä' sa'hma' cha'jmii-, jëh' he- ja- ba' ma' la' ta' kiyh'. 19 Mah' ga-siiyh':

—Ya-nääh' hnäh' kyaah' jnä' mah' mi-tëen' hnäh' ha- lä- jmeeh' hnäh' mah' leeh' hnäh' dsa-, lla- he- ma' leeh' hnäh' hmooh-.

20 Lä-cha' ja- ga-kyey- sa'hma' kiyh' mah' ga-näay' kyaah' Jesús. 21 Ma-ngëe' gyih' ko-niih-, ga-jëey' jñah' ga' uu'. Jaa- he' Jacobo, joø' Zebedeo, kyaah' Jwaa' dsa-niih- øøyh', ma' tääh' neh' na'moo' kyaah' Zebedeo jmiiy-, ma' hmiiy- sa'hma' kiyh'. Mah' ga-tëeyh'. 22 Lä-cha' ja- ga-hiiy' na'moo' kyaah' jmiiy- mah' ga-jmeey' ko-jøh' kyaah' Jesús.

Ga-kwä' Jesús ju'hmëe'

(Lc. 6:17-19)

23 Ga-ngëe' Jesús lä-kaa- hwa' Galilea, ma' mi-tëey- dsa- neh- gwah- mäh- he- tøø' lä-koo- lä-koo- jee' jwii-, ma' kway- ju'hmëe' ha- lä- jää' Dio dsa- lä-hih' kih'. Ma' mi-hlääy' dsa- kih' wa' he- cha- he-dsoo'. 24 Lä- ga-të' hwa' Siria ga-nuu' dsa- kih' Jesús. He-ja- na-nää' dsa- na-jäay- jee' ma' cheh' Jesús ga-lä-jëe- hi- ma' jëe- wii' kih' na-ku' na-ngii' 'dsoo' hlih', lä-kye- hi- ma' kye- lle' hlih', kyaah' hi- ma' dsa-juu' ñee', lä-ja- hi- mo-so' liih- goo- tií.

Ga-mi-hlääy' lä-jëe- hi- he'. 25 Peer- jwëe' dsa- Galilea ga-lla-le' kaah' kiyh' kyaah' hi- ma' chaä- Decápoli, hi- ma' chaä- Jerusalén, hi- ma' chaä- Judea, hi- jñah' ga' hi- ma' chaä- hngaah' jmi- Jordán.

5

Ga-kwä' Jesús cha-miih- juu' lä- ma' gyay' lle'koh'

1 Ma' ga-jëe' Jesús jwëe' dsa- hi- ma' tääh' jee' ja-, ga-wiiy' mah' ga-gyay- lle'koh' ja-. Ga-lä-jëe- jnääh' 'discípulo kyaay' ga-kuh' jnääh' jee' ja-. 2 Ga-løøy' hlëeyh- dsa-, ga-jäh':

3 —Llu' la' kih' hi- laa' sa- jmää' ni' miih-. Jëh', hi- he' ba' jää' Dio lä-hih' kih'. 4 Llu' la' kih' hi- tääh' ki-hooh-. Jëh', jmee' ba' Dio nøh' dsëy'. 5 Llu' la' kih' hi- hwaä'. Jëh', hi- he' ba' tëe' hwa' he- ga-jäh' Dio le' heey'. 6 Llu' la' kih' hi- kuh-ngii' dsë' jmeey' he- llu'. Jëh', hi- he' ba' hyoh- lä-jë- he- lla-kyaay'. 7 Llu' la' kih' hi- dsa-lä-nih' dsë' dsa-kyaah'. Jëh', lä-nih' dsë' Dio kiyh' ka-läh'. 8 Llu' la' kih' hi- na-jngii' tuh-dsë'. Jëh', hi- he' ba' tëe' jëe' Dio. 9 Llu' la' kih' hi- hnooh- ha- lä- jee' hii' tií kih' dsa-. Jëh', hi- he' ba' tëeyh' joø' Dio. 10 Llu' la' kih' hi- ga-nää' jëe- wii' kih' he- jmeey- he- llu'. Jëh', kih' bih' la' jmi-gyuu' jee' jmee' Dio hih'.

11 'Llu' la' kyah' hnäh' cher'mah' dsoo' kin- ga-hlëeh' dsa- wii' kyah' hnäh', hi' cher'mah' ga-jmeeh- dsa- hnäh', hi' cher'mah' ga-hlëeh' dsa- hnäh' juu' pa'jnah' he- la' juu' ta-juu'. 12 Lä- ma' chaah- hnäh' lä-ja-, wa' chaah- hnäh' llu', wa' jëe- hoh' hnäh'. Jëh', hñah- ba' hnäh' koo- he- llu' gyuu' jmi-gyuu'. Ja-ba-lä-ja- ga-jmeeyh- hi- ga-ngëe' juu' kih' Dio hi- ma' tääh' jää' ga-kyah' hnäh'.

Ga-kwä' Jesús juu' kih' wa'ñe' kyaah' wa'je-

(Mr. 9:50; Lc. 14:34-35)

13 'Hnäh' laah' lä-koo- wa'ñe' kih' hwa' la-. Pero cher'mah' ga-jñuuh'

he- ñii' kih', ha- lä'ja- lii' ka-läh'
lä' ma' la'. Mo'so' jmaa' go-te'.
He- be' ba' dsa- ja- cha'jwë', jee' ja-
he'soh' dsa- ne' kih'. 14 Hnäh' laah'
lä'koo- wa'je- kih' dsa- jmi-gyuu'.
Wa' jmeen' koo- jwii- he- hla- gyuuh'
ne' moh' sa' le' dsa-hmäa'. 15 Hi-
lä'ja- sa' chaa- hi- hih' wa'je- mah'
chih' neh' wa'goo'. He- chih' jee'
ñii' ba' mah' lä'jnä' kih' dsa- hi-
tääh' lä'kaa- cha'neh'. 16 He-ja- wa'
jnä' wa'je- kyah' hnäh' cha'ne' lä'jē-
dsa-, mah' wa'ra- ga'jēy' lä'jē- he-
llu' he- jmeeh- hnäh', jmeey' juuh-
kih' Täa' jnan' hi- gya' gyuuh'.

Ga'jmeeh' Jesús juu' ha- lä' la' ley

17 'Ta- jme- hnäh' huud'se- he-
ma-jan- mah' mi'llaan' ley kih'
Moisé. Ni- sa' mi'llaan' lä'jē- he-
ga-hlëeh' lä'jē- hi- ga-ngëe' juu' kih'
Dio. Sa- ma-jan- mah' mi'llaan' he-
ja-, he- mi'ten' kih' juu' ja- ba' ja-
ma-jan-. 18 Ma-ra' ju'dsoo' jwëehn-
hnäh', ta'ko-jiih' cha- gyuuh' hwa-
la-, sa' hee' ni' koo- hwëh' mäh-, ni-
koo- mi'punto he- na-sii- kih' ley ja-,
jäa' sa' ga' ma-lä-te' ga-lä-jē-. 19 He-
lä'ja-, cher'mah' chaa- hi- ga-hlääh-
koo- mada- pih' kih' ley la-, hi-
cher'mah' lä'ja- mi-tēy' dsa-, leey'
jaa- hi- mäh' ba' gyuuh' jmi-gyuu' jee'
jme- Dio hih'. Pero cher'mah' hi-
mi-te' kih' ley hi- mi-tēy' dsa- he-
mi-tey' ka-läh', hi- he' ba' lee' jööh'
gyuuh' jmi-gyuu' jee' jme- Dio hih'.
20 He-ja- hlëehn' hnäh', cher'mah' sa-
ga'jmeeh' hnäh' cha-ga'miih- ta' llu'
lä'koh' te' he- jme- dsa- hi- kyuuh-
ley hi- lä'koh' te' he- jme- fariseo,
sa' le' go'taah' hnäh' gyuuh' jmi-gyuu'
jee' jme- Dio hih'.

21 'Ma-nuuh- ba' hnäh' ha- lä- jäh'
ne' ley kih' Moisé lä' ma' ga-siih-
dsa- ma-gyuh- jnan': "Ta- jngëeh-
dsa-. Cher'mah' hi- ga-jngëeh' jaa-
dsa-kyaa' ma-ra- he- nöö' ba' ta'
kiyh'." 22 Pero jnä' jwëehn- hnäh',
cher'mah' hi- ga-lä'lee' kyaa' ööh',
ma-na-bäayh' dsoo'. Hi- cher'mah'

hi- ga-jäh' siih- dsa-kyaa': "Peer-
taah- hne-", hi- he' nöö' ta' kih'
cha'ne' dsa-kaah'. Hi- cher'mah' hi-
ga-jwä' dso'jwii' kih' ööh', hi- he' le-
kih' dsoo' cha'je-.

23 'He-ja- cher'mah' go'kah' kuu'
kyah' ne' na'hyoo' hi- cher'mah'
ga-lä-dsooh- hoh' jee' ja- he- hä'
dsë' jaa- ööh' kyaa' hne-, 24 jee' ja-
ba' kye- kuu' kyah' cha'ne' na'hyoo'
mah' gwa- da' to-ne' go-jëeh' juu'
kyah' kyaa' ööh'. Ja-ga' ñeh' ka-läh'
ya-tööh' kuu' kyah' ne' na'hyoo'.

25 'Cher'mah' chaa- hi- hnöö'
hnëe' hne- cha'ne' dsa-ta', jme- bii'
go'taah' hnäh' juu' kwee- kyayh'
na'koh' ta'ko-jiih' cha- jmi', mah'
sa' ngëey' hne- goo- jwëe-. Lä'ja-
mo'so' jme- jwëe- hih- kih' poo-
taayh- hne- neh-ñe'. 26 Ma-ra-
ju'dsoo' jwëehn- hnäh', sa- ya-hëeh'
jee' ja- ta'ko-jiih' sa- ma-mi-hmaah'
lä'jē- go-te- he- ngiih' kyah'.

27 'Ma-nuuh- ba' hnäh' ha- lä- jäh'
ne' ley he- siih' hnäh': "Hne- hi-
na-jee- goo-, ta' kaah' hi- laa' kyaa'
jñah'." 28 Pero jnä' jwahn-, cher'mah'
hi- jē- jaa- dsa-më' hi- hee' dsëy'
kaayh', kyaa' huud'se- kiyh' ja-,
ma-jmeey' dso'kye-. 29 Lä'ja-,
cher'mah' mi-nëh' ra-llu' jme- täh-
kyaa' dso'kye-, le' go-te- mah' be-
uu'. Jëeh', llu' ga' kyah' he- hee' miih-
jmi-ngo' kyah', lä'koh' ga' he- goh'
na-hñaah' cha'je-. 30 Hi- cher'mah'
ma-goo- ra-llu' jme- täh- kyaa'
dso'kye-, hnä' go-te- mah' be- uu'.
Jëeh', llu' ga' kyah' he- hee' miih-
jmi-ngo' kyah', lä'koh' ga' he- goh'
na-hñaah' cha'je-.

31 'Hi- ma-nuuh- hnäh' ka-läh' he-
jäyh': "Ga-lä-jē- hi- bee- dsa-më'
kyaa', hnöö' chooyh' je- jee' ma-beey'
dsa-kyayh'." 32 Pero jnä' jwahn-
lä-la-. Hi- bee' dsa-më' kyaa', hi-
sa- cha- he- hliih' ma-jmeey' kyaa'
jñah' dsa-ñuuh-, he- cheey- ta- jwë'
hliih' ba' ja-. Hi- lä'ja- ka-läh' hi- kaa'
dsa-më' hi- ma-beey' he', he- jmeey'
dso'kye- ba' ja- ka-läh'.

Ga⁻hlëeh⁻ Jesús kih⁻ hi⁻ tää⁻ gyuu⁻h⁻ hwa⁻

³³ 'Ma⁻nuuh⁻ ba⁻ hnäh⁻ lä⁻koo⁻ ga⁻siiyh⁻ dsa⁻ ma⁻gyuh⁻ jnän⁻: "Tä⁻ jmee⁻ dsoo⁻ he⁻ la⁻ juu⁻ ta⁻juu⁻. Ja⁻ mi⁻teh⁻ hnäh⁻ kih⁻ Dio he⁻ ga⁻tää⁻ hñaah⁻ jmeeh⁻." ³⁴ Pero lä⁻la⁻ jwah⁻ jnä⁻, ta⁻ tää⁻ hñaah⁻ kih⁻ ni⁻ koo⁻. Tä⁻ tää⁻ hnäh⁻ kih⁻ gyuu⁻h⁻, jëeh⁻ jee⁻ oo⁻ ba⁻ gya⁻ Dio. ³⁵ Tä⁻ tää⁻ hnäh⁻ kih⁻ hwa⁻, jëeh⁻, nē⁻ kih⁻ hwa⁻ chih⁻ ma⁻tii⁻ Dio. Tä⁻ tää⁻ hnäh⁻ kih⁻ Jerusalén, jëeh⁻, jee⁻ ja⁻ la⁻ jee⁻ jwii⁻ kih⁻ Rey jøøh⁻ jnän⁻. ³⁶ Tä⁻ tää⁻ ka⁻lleh⁻, jëeh⁻, sa⁻ leh⁻ jmeeh⁻ tøø⁻ ni⁻ koo⁻ jñu⁻, ni⁻ sa⁻ leh⁻ jmeeh⁻ läh⁻ ka⁻läh⁻. ³⁷ Cher⁻mah⁻ jwah⁻ hnäh⁻ "Jaah⁻", koo⁻ "jaah⁻" ba⁻ jwah⁻ hnäh⁻. Hi⁻ cher⁻mah⁻ jwah⁻ hnäh⁻ "jah⁻ha⁻", koo⁻ "jah⁻ha⁻" ba⁻ jwah⁻ hnäh⁻. Hi⁻ cher⁻mah⁻ he⁻ ga⁻ jyoh⁻ juu⁻ gwa⁻, he⁻ gwa⁻ kih⁻ dsa⁻ hlëeh⁻ ba⁻ ja⁻.

³⁸ 'Ma⁻nuuh⁻ ba⁻ hnäh⁻ ka⁻läh⁻ he⁻ jäyh⁻: "Hi⁻ jmee⁻ dsoo⁻ mi⁻nē⁻ dsa⁻ kyaah⁻, ja⁻ ba⁻ lä⁻ja⁻ mi⁻hmaayh⁻. Hi⁻ jlääh⁻ na⁻ja⁻ dsa⁻ kyaah⁻, ja⁻ ba⁻ lä⁻ja⁻ mi⁻hmaayh⁻." ³⁹ Pero lä⁻la⁻ jwah⁻ jnä⁻. Tä⁻ jiih⁻ hnäh⁻ kih⁻ hi⁻ hñaah⁻ dsē⁻. Cher⁻mah⁻ hi⁻ ga⁻ jnoo⁻ koo⁻ jwoo⁻ mo⁻nēh⁻, kwëeyh⁻ ka⁻läh⁻ jyoh⁻ jwoo⁻. ⁴⁰ Hi⁻ cher⁻mah⁻ hi⁻ lla⁻ hñii⁻ kyah⁻ mah⁻ jñuu⁻yh⁻ sa⁻ koo⁻h⁻, kwëeyh⁻ ka⁻läh⁻ lä⁻kye⁻ hmih⁻ lloo⁻ kyah⁻. ⁴¹ Hi⁻ cher⁻mah⁻ hi⁻ ga⁻ jmee⁻ he⁻ wii⁻ kah⁻ løø⁻ kih⁻ ko⁻niih⁻, kye⁻ ga⁻ jyoh⁻ ko⁻niih⁻. ⁴² Cher⁻mah⁻ hi⁻ ngii⁻ miih⁻ he⁻ cha⁻ kyah⁻, kwëeyh⁻. Hi⁻ cher⁻mah⁻ hi⁻ hnøø⁻ lle⁻ miih⁻ he⁻ cha⁻ kyah⁻, ta⁻ jmee⁻ chaah⁻ kyaayh⁻.

Hnøø⁻ hnää⁻ jne⁻ hi⁻ na⁻høøh⁻ jnän⁻
(Lc. 6:27-28, 32-36)

⁴³ 'Ma⁻nuuh⁻ ba⁻ hnäh⁻ ka⁻läh⁻ he⁻ jäyh⁻: "Wa⁻ hñaah⁻ ome⁻ kyaah⁻ mah⁻ wa⁻ na⁻ hääh⁻ hi⁻ sa⁻ laa⁻ ome⁻ kyaah⁻." ⁴⁴ Pero lä⁻la⁻ ba⁻ jwah⁻ jnä⁻: Wa⁻ lä⁻ hñaah⁻ hnäh⁻ hi⁻ sa⁻ laa⁻ ome⁻ kyaah⁻ hnäh⁻. Ngii⁻ hnäh⁻ llu⁻ kih⁻ hi⁻ jwä⁻ dso⁻ jwii⁻ kyah⁻ hnäh⁻. Jmee⁻ hnäh⁻ llu⁻ kih⁻ hi⁻ na⁻høøh⁻ kyah⁻ hnäh⁻. Ngii⁻ hnäh⁻ kih⁻ Dio kih⁻ hi⁻

jmeeh⁻ hnäh⁻. ⁴⁵ Mah⁻ lä⁻ja⁻ leeh⁻ hnäh⁻ joo⁻ Tää⁻ jnän⁻ hi⁻ gya⁻ gyuu⁻h⁻. Hi⁻ he⁻ jmee⁻ dsa⁻hya⁻ hyoo⁻ kih⁻ hi⁻ hlëeh⁻ lä⁻ja⁻ kih⁻ hi⁻ lluu⁻. Hi⁻ cheey⁻ jma⁻ ka⁻läh⁻ kih⁻ hi⁻ jmee⁻ he⁻ llu⁻ hi⁻ kih⁻ hi⁻ jmee⁻ he⁻ hliih⁻. ⁴⁶ Jëeh⁻ cher⁻mah⁻ hñaah⁻ hnäh⁻ ma⁻la⁻ hi⁻ hnää⁻ hnäh⁻ ba⁻, ¿hee⁻ ba⁻ hñaah⁻ hnäh⁻ kih⁻ Dio ja⁻? ¿Che⁻ sa⁻ jmeey⁻ lä⁻ja⁻ ka⁻läh⁻ hi⁻ koo⁻ ku⁻sih⁻? ⁴⁷ Cher⁻mah⁻ kih⁻ øøh⁻ ba⁻ hnäh⁻ jmeeh⁻ hnäh⁻ Dio, ¿che⁻ laah⁻ hnäh⁻ jmeeh⁻ hnäh⁻ koo⁻ he⁻ llu⁻? ¿Che⁻ sa⁻ jmee⁻ lä⁻ja⁻ hi⁻ sa⁻ ma⁻heeh⁻ kih⁻ Dio? ⁴⁸ Wa⁻ laah⁻ hnäh⁻ lluu⁻, lä⁻koo⁻ laa⁻ Tää⁻ jnän⁻ hi⁻ gya⁻ gyuu⁻h⁻ hi⁻ lluu⁻ go⁻te⁻.

6

¹ 'Leeh⁻, ta⁻ hnooh⁻ hnäh⁻ ha⁻ lä⁻ jee⁻ hlëeh⁻ dsa⁻ llu⁻ kyah⁻ hnäh⁻ wa⁻ra⁻ ga⁻ jmeeh⁻ hnäh⁻ koo⁻ he⁻ llu⁻. Cher⁻mah⁻ ko⁻taa⁻ ga⁻ jmeeh⁻ hnäh⁻ mah⁻ jëe⁻ dsa⁻ kyah⁻ hnäh⁻, sa⁻ hñaah⁻ hnäh⁻ ni⁻ miih⁻ kih⁻ Dio hi⁻ gya⁻ gyuu⁻h⁻. ² Wa⁻ra⁻ ga⁻ kwah⁻ hnäh⁻ be⁻ kih⁻ jaa⁻ hi⁻ lla⁻kyaa⁻, ta⁻ jwii⁻ ni⁻ jaa⁻ hee⁻ na⁻ ma⁻ jmeeh⁻. Mah⁻ sa⁻ jmeeh⁻ hnäh⁻ kwee⁻ kyaah⁻ hi⁻ jmää⁻ hñii⁻ mi⁻te⁻ neh⁻ gwah⁻, hi⁻ lä⁻ja⁻ jmeey⁻ ka⁻läh⁻ cha⁻jwē⁻ he⁻ hnooyh⁻ ha⁻ lä⁻ jee⁻ hlëeh⁻ dsa⁻ llu⁻ kiyh⁻ ba⁻ ja⁻. Ma⁻ra⁻ ju⁻dsoo⁻ jwëehn⁻ hnäh⁻, ko⁻ja⁻ ba⁻ hñiih⁻ ma⁻liyh⁻ jñeey⁻. ³ Pero hne⁻, wa⁻ra⁻ ga⁻ kwëeh⁻ dsa⁻ miih⁻ kuu⁻, ta⁻ jwii⁻ ni⁻ jaa⁻ ma⁻ke⁻ laa⁻ ome⁻ kyaah⁻. ⁴ Heh⁻ lä⁻ja⁻, sa⁻ jnä⁻ he⁻ ma⁻kwëeh⁻ dsa⁻ kuu⁻. Ma⁻ja⁻ Tää⁻ kyaah⁻, hi⁻ jëe⁻ lä⁻jē⁻ he⁻ sa⁻ jnä⁻, mi⁻hmaayh⁻ kyah⁻ to⁻lo⁻ nē⁻ lä⁻jëe⁻ dsa⁻.

Ga⁻mi⁻tëe⁻ Jesús dsa⁻ kyaay⁻ ha⁻ lä⁻ chuuy⁻ kyaah⁻ Dio

(Lc. 11:2-4)

⁵ Wa⁻ra⁻ ga⁻ tē⁻ jee⁻ ngiih⁻ kyah⁻ kih⁻ Dio, ta⁻ jmee⁻ lä⁻ jmee⁻ hi⁻ jmää⁻ hñii⁻ mi⁻te⁻. Tih⁻ dsēy⁻ na⁻täay⁻ hlëeyh⁻ kyaah⁻ Dio neh⁻ gwah⁻ mäh⁻ hi⁻ lä⁻ja⁻ jmeey⁻ cha⁻jwē⁻ jee⁻ ga⁻nää⁻ dsa⁻ mah⁻ jëe⁻ dsa⁻ kiyh⁻. Ma⁻ra⁻ ju⁻dsoo⁻ jwëehn⁻ hnäh⁻, ko⁻ja⁻ ba⁻ hñiih⁻ ma⁻liyh⁻ jñeey⁻. ⁶ Pero hne⁻,

wa'ra- ga-të' jee' ngiih' kyah' kih' Dio, go-he' jee' gwiih- mah' jne' haah' kyah'. Ngii' kyah' kih' Täa' hi- sa' jnä'. Ma'ja- Täa' kyaah' hi- jëe- lä-jë- he- sa' jnä', mi-hmaayh' kyah' to-lo- në lä-jëe- dsa-. ⁷ Wa'ra- ga-të' jee' ngiih' kyah' kih' Dio, ta- hlëeh- cha-miih- jiih- koo- nëe' juu' he- sa' jmää' ta', lä-koo- jmee- hi- sa' ma-heeh- kih' Dio. Kih' he- hlëeyh- cha-miih- jiih- koo- nëe' juu', nuu' Dio kiyh' laay'. ⁸ Ta- jmee- hnäh' lä- jmee- dsa- he'. Jëeh', Täa' jnän' hi- gya' gyuuh', ma- ñey- ba' hee- na- jmee- bii' jnän' jää' ja-ga' ngiin' kiyh'. ⁹ Lä-la- ba' hnøø' ngiih' hnäh' kyah':

Täa' kyaah' jnääh' hi- gya' ya' jwii', lä-jëe- ba' wa' jmee' dsoo' he- laah' hne- na-jngëe' go-te-.

¹⁰ Ña- mah' jmeeh' hih- jee' la-.

Wa' le' lä- hyoh- hoh' hñaa' jmi-gyuu' la-, ja- ba' lä-koo- la' gyuu' ya' jwii'.

¹¹ Kwëeh- jnääh' na' he- kih' hih' jnääh' he- jmee- bii' kyaah' jnääh'.

¹² Jmee' jøh- hoh' kih' he- ma-hlääh- jnääh', ja- ba' lä-koo- jøh- dsë- jnääh' kyaah' hi- dsa-hlääh- kyaah' jnääh'.

¹³ Ta- kwa- jwë' ka' he- hliih' dsë- jnääh', lä- jnääh' kih' he- ja-. Jëeh', jaa- hne- ba' jmee- hih' kih' lä-jë-, kyah' ba' la' ga-lä-jë- be', hne- ba' laah' jøøh' kih' ga-lä-jë- joh' jmi' cha-. Wa' la' lä-ja-.

¹⁴ 'Cher'mah' jmeeh- jøh- hoh' kyaah' dsa- hi- dsa-hlääh- kyaah' hnäh', lä-ja- ka-läh' Täa' jnän' hi- gya' gyuu' jmeey' jøh- dsëy' kyaah' hnäh'. ¹⁵ Pero cher'mah' sa' ga' jmeeh' hnäh' jøh- hoh' kyaah' dsa- hi- dsa-hlääh- kyaah' hnäh', lä-ja- ka-läh' Täa' jnän' hi- gya' gyuu' sa' jmeey' jøh- dsëy' kyaah' hnäh' he- dsa-hlääh- hnäh' kiyh'.

Ga-hlëeh' Jesús kih' he- sa' kih' hih- jne'

¹⁶ 'Jmii' ma' sa' kuh-huh' hnäh' jee' hlëeh' hnäh' kyaah' Dio, ta- jmee- hnäh' lii- he- ti-meeh- hoh' hnäh' lä- jmee- dsa- hi- jmää- hñii' mi-teh'. Hi- he' jmee- lii- mo-në' mah' jëe' dsa- kiyh' he- sa' kuh-hiyh-. Ma'ra- ju'dsoo' jwëehn- hnäh', ko-ja- ba' hñiih' ma-liyh- jñeey'. ¹⁷ Pero hne-, ma' sa' kuh-huh' jee' hlëeh' kyaah' Dio, ja- jñaa' lleh' mah' gyih- mo-nëh'. ¹⁸ Mah' lä-ja-, sa' lä-leeh- cha-në' dsa-, he- sa' kuh-huh'. Kih' Täa' hi- sa' jnääh' ba' lä-leeh-. Hi- lä-ja-, Täa' kyaah' hi- jëe- lä-jë- he- sa' jnä', mi-hmaayh' kyah' to-lo- në lä-jëe- dsa-.

Ga-hlëeh' Jesús kih' he- la' hmooh' (Lc. 12:33-34)

¹⁹ 'Ta- wa' hnooh- hnäh' lla-mah' jmi-gyuu' la- cha-miih- he- la' hmooh' kyah' hnäh'. Jëeh' jee' la- chaa- jah' jwë- cha-miih- hi' hya' tu' juu' lä-jë- he- llu'. Hi- dsa-taah' dsa-hii- mah' hiiy'. ²⁰ Hnøøh' hnäh' mah' lla-mah' gyuu' ya' jwii' he- la' hmooh' kyah' hnäh'. Jee' ja- sa' chaa- jah' hi- jwë- ni- sa' hya' tu' juu' ka-läh'. Hi- jee' ja- sa' chaa- dsa-hii- mah' hiiy'. ²¹ Ha- jiih' jee' hla- he- la' hmooh' kyah' hnäh', jee' ja- ba' kye' hnäh' o-jøh- dsë-.

Wa'je- kih' jmi-ngo' jnän' (Lc. 11:34-36)

²² 'Mi-në' jne' la' lä-koh' wa'je- kih' jmi-ngo' jnän'. Lä-ja-, cher'mah' mi-nëh' la' llu', lä-kaa- jmi-ngo' kyah' ngë- jee' wa'je-. ²³ Pero cher'mah' la' hliih' mi-nëh', ga-lä-kaa- jmi-ngo' kyah' ngë- jee' na-hoo- ba'. Lä-ja-, cher'mah' wa'je- he- cha- kyah' la' na-hoo- ba', ha- koh' sa' na-hoo- jee' ngëh-.

Sa- le' jmee' jne' he' kih' Dio mah' jmee' jne' he' kih' kuu' (Lc. 16:13)

²⁴ 'Ni- jaa- sa' lä-këh' jmi' jmee' he' kih' uu' dsa-kaah'. Jëeh', jmeey' na-häayh' jaa- mah' lä-hnäay' hi- jñah'. Mi-tey' kih' jaa- mah'

mi-kwayh¹ hi⁻ jñah⁷ he⁷. Sa⁺ lä⁻këh¹ hnäh⁷ jmi⁷ jmeeh¹ hnäh⁷ he¹ kih¹ Dio mah¹ jmeeh¹ hnäh⁷ he¹ kih¹ kuu¹ ka⁻läh⁷.

Ga⁻hää¹ Dio kwee⁻ go⁻te¹ lä⁻jëë⁻ hi⁻ laa¹ kyaay¹

(Lc. 12:22-31)

²⁵ He⁻ja⁻ jwëëhn[~] hnäh⁷: Ta⁺ ka⁻ hnäh⁷ huu¹dsë⁻ ha⁻ lä⁻ dsa⁻ngëë⁷ hnäh⁷, hee⁻ na⁻ kuh¹huh¹ hnäh⁷. Ta⁺ ka⁻ hnäh⁷ huu¹dsë⁻ kih¹ jmi⁻ngo¹ kyah¹ hnäh⁷, ha⁻ lä⁻ tëëh¹ hnäh⁷ hmiih⁻ he⁻ këh¹ hnäh⁷. ¿Che⁷ sa⁺ kyeë⁷ ga¹ he⁻ cha⁻ hnäh⁷ lä⁻koh⁷ ga¹ he⁻ kuh⁻huh⁷ hnäh⁷? ¿Hi⁺ che⁷ sa⁺ kyeë⁷ ga¹ jmi⁻ngo¹ kyah¹ hnäh⁷ lä⁻koh⁷ ga¹ hmiih⁻ he⁻ këh¹ hnäh⁷? ²⁶ Jëë⁷ da¹ hnäh⁷ lä⁻koo⁻ la¹ kih¹ ta¹ hi⁻ hëë⁷ jwë⁷ në⁷ lle⁷. Sa⁺ cha⁻ jngëëy⁻ ni⁻ sa⁺ chooyh[~] mi⁷, ni⁻ sa⁻ llay⁻ llu¹ mi⁷ 'kiyh¹. Pero Tää⁷ jnän⁷ hi⁻ gya¹ gyuu¹, ma⁺ra⁺ he⁻ ääh⁻ bih¹. ¿Che⁷ sa⁺ kyeë⁷ ga¹ hnäh⁷ lä⁻koh⁷ ga¹ ta¹ he⁷? ²⁷ ¿Hi⁻ hnäh⁷ leh¹ jmeeh¹ saa⁻ ga¹ koo⁻ lëë⁻, kih¹ he⁻ jmeeh⁻ hnäh⁷ cha⁻miih⁻ huu¹dsë⁻?

²⁸ ¿He⁻la⁻ jmeeh⁻ hnäh⁷ cha⁻miih⁻ huu¹dsë⁻ kih¹ hmiih⁻ he⁻ këh¹ hnäh⁷? Jëë⁷ da¹ hnäh⁷ ha⁻ lä⁻ dsa⁻kwaä⁻ wa¹le¹ jee⁷ nuu⁻. Sa⁺ cha⁻ ta¹ jmee⁻, ni⁻ sa⁺ hwëë⁻ wa¹ñe⁻. ²⁹ Pero jwëëhn[~] hnäh⁷. Ma⁺ke⁺ na¹hñaa¹ la¹ hmiih⁻ he⁻ ga⁻këh⁻ rey Salomón, sa⁺ ga⁻liyh¹ ma¹ këyh⁷ hmiih⁻ he⁻ la¹ na¹hñaa¹ lä⁻koo⁻ la¹ wa¹le¹ ja⁻. ³⁰ Cher⁷ mah¹ lä⁻ja⁻ ga¹ jmee⁷ Dio na¹hñaa¹ wa¹le¹ he⁻ choo¹ në⁷ nuu⁻ na¹, mah¹ hø¹ jë⁷ dsa⁻ neh⁷ hwii⁷, ha⁻ ga¹ sa⁺ jmääy⁷ hnäh⁷ llu¹, dsa⁻ hi⁻ miih⁻ go⁻te¹ ba¹ dsoo⁷ dsë¹. ³¹ He⁻ja⁻ mo⁺to⁺ ka⁻ ga¹ hnäh⁷ huu¹dsë⁻ jwah¹ hnäh⁷: “¿Hee⁻ na⁻ kih¹hi⁷ jnääh¹, hee⁻ hmiih⁻ kye⁷ jnääh⁷?” ³² Jëëh⁷, lä⁻jëë⁻ hi⁻ sa⁻ ma⁻heeh⁻ kih¹ Dio hnooyh⁻ lä⁻jë⁻ he⁻ ja⁻ jmah¹ ba¹. Pero Tää⁷ jnän⁷ hi⁻ gya¹ gyuu¹ ya⁻jwii¹ ma⁻ñey⁻ ba¹ he⁻ jmee⁻ bi¹ jnän⁷ kih¹ jee⁷ lä⁻jë⁻ he⁻ ja⁻. ³³ Hnääh¹ da¹ hnäh⁷ to⁻në⁷ Dio hi⁻ laa¹ dsa⁻ta¹ jøøh¹ jnän⁷ hi⁻ jmee⁷ hnäh⁷ he⁻ llu¹ jmah¹ ba¹ lä⁻koo⁻ hnøoy¹ hñiiy⁷.

Lä⁻ja⁻ ba¹hñah⁻ hnäh⁷ lä⁻jë⁻ he⁻ jmee⁻ bi¹ kyah¹ hnäh⁷ ka⁻läh⁷. ³⁴ He⁻ja⁻ ta⁺ ka⁻ hnäh⁷ huu¹dsë⁻ kih¹ hø¹, jëëh⁷ hø¹ lä⁻cha⁻ jyoh⁷ ga¹ huu¹dsë⁻ he⁻ jmeeh¹ hnäh⁷. Heeh⁻ ba¹ hnäh⁷ koo⁻ jmi⁷ koo⁻ jmi⁷ lä⁻koo⁻ te¹ he⁻ cha⁻ hnäh⁷.

7

Sa⁺ ga⁻tëë⁻ jne⁷ jëën⁷ kih¹ jñah⁷
(Lc. 6:37-38, 41-42)

¹ Ta⁺ ka⁻ hnäh⁷ kwaat[~] kih¹ jñah⁷ mah¹ sa⁺ ka¹ Dio kwaat[~] kyah¹ hnäh⁷. ² Jëëh⁷, Dio ka¹ kwaat[~] kyah¹ hnäh⁷, ja⁻ba¹ lä⁻koo⁻ kah⁻ hnäh⁷ kwaat[~] kih¹ jñah⁷. Lä⁻koo⁻ te¹ ka⁻ hnäh⁷ kwaat[~] kih¹ jñah⁷, ko⁻ja⁻ hñiih⁻ te¹ ka¹ Dio kwaat[~] kyah¹ hnäh⁷. ³ ¿He⁻la⁻ jëëh⁷ wa¹hløø⁻ he⁻ hä¹ mi⁻në⁷ øøh¹ mah¹ sa⁺ jëëh⁷ da¹ wa¹hløø⁻ juuh⁻ he⁻ hä¹ mi⁻nëh⁷ hñaa¹? ⁴ ¿Ha⁻ lä⁻ja⁻ jwiih¹ øøh¹: “Kwa¹ da¹ wa¹ llen⁷ wa¹hløø⁻ he⁻ hä¹ mi⁻nëh⁷”, mah¹ hä¹ ba¹ kyah¹ hñaa¹ he⁻ juuh⁻ ga¹? ⁵ ¿He⁻ ba¹ che⁻ ta⁻juuh¹ hne⁻! Lle⁷ da¹ jää¹ wa¹hløø⁻ juuh⁻ he⁻ hä¹ mi⁻nëh⁷ hñaa¹. Ja⁻ga¹ na⁺ jëëh⁷ kwee⁻ mah¹ lleh¹ wa¹hløø⁻ he⁻ hä¹ mi⁻në⁷ øøh¹. ⁶ Ta⁺ kwëëh⁷ hnäh⁷ dsii⁻ he⁻ la¹ na⁻jøø⁻, wa⁺ra⁻ ga⁻jëeyh⁻ mah¹ gi¹hnäy¹ kyah¹ hnäh⁷. Ta⁺ jwä⁷ hnäh⁷ kuu¹ he⁻ la¹ hmooh¹ kyah¹ hnäh⁷ cha⁻në⁷ cha⁻ñe¹, wa⁺ra⁻ ga⁻hee⁷ ga⁻soyh¹.

Hnøø¹ hnääh⁷ jne⁷ Dio lä⁻kaa⁻ tuh⁻dsë⁻ jne⁷

(Lc. 11:9-13; 6:31)

⁷ Ngii⁷ hnäh⁷ kih¹ Dio, mah¹ hñah⁻ hnäh⁷. Hnøøh¹ da¹ hnäh⁷ mah¹ jnääh⁻ hnäh⁷. Tee⁻ hnäh⁷ kiyh¹ mah¹ näy¹ ho¹haah⁷. ⁸ Jëëh⁷, lä⁻jëë⁻ hi⁻ ngii⁷, hyoyh⁻ ba¹. Hi⁻ hnooh⁻, jnøoyh⁻ ba¹. Hi⁻ tëë⁻ ho¹haah⁷, nä⁺ ba¹ ho¹haah⁷ kiyh¹. ⁹ ¿Ha⁻ lä⁻ja⁻ kwëëh¹ hnäh⁷ chih⁻ kyaah¹, koo⁻ mi¹kuu¹ wa⁺ra⁻ ga⁻ngiiy⁻ he⁻ñiih⁻? ¹⁰ Hi⁺ cher⁷ mah¹ ga⁻ngiiy⁻ kuyh⁷ jaa⁻ hmooh⁻, ¿ha⁻ lä⁻ja⁻ kwëëy⁷ jaa⁻ miih⁻? ¹¹ Ma⁺ke⁺ hlëëh¹ hnäh⁷, leh¹ ba¹ hnäh⁷ kwëëh¹ chih⁻ kyaah¹ he⁻ llu¹. Joh⁷ ga¹ he⁻ llu¹ sa⁺ kwa¹ Tää⁷ hi⁻ gya¹ gyuu¹ kih¹ lä⁻jëë⁻ hi⁻ ngii⁻ kiyh¹. ¹² He⁻ja⁻, lä⁻jë⁻

he- hnooh- hnäh' jmee' dsa- kyah' hnäh', ja- ba' lä- ja- jmee' hnäh' kiyh' ka- läh'. Juu' la- jeeh' kwee- kyaah' ley he- ga- sii' Moisé kyaah' lä- jē- he- ga- sii' lä- jē- hi- ma' ngē- juu' kih' Dio.

Lä- to' ho' haah'

(Lc. 13:24)

¹³ 'Go- taah' hnäh' ta- jwē' dsu-. Jēeh', jla' la' ho' haah' hi- hu' la' jwē' he- dsoo- jee' dsa- hee' dsa-. Jwēē' dsa- hi- dsa- taah' ta- ja-. ¹⁴ Dsu- la' ho' haah' hi- dsu- jwē' he- jmee- cha- dsa-. Miih- go- te' ba' dsa- taah' ta- ja-.

Mii' kih' jmee- lii- ha- lä- la' chaah' hma-

(Lc. 6:43-44)

¹⁵ 'Hää' hnäh' hñaa' kih' hi- ga- nää' lä- koh' hi- ngē- juu' kih' Dio ba'. Ya- nääy' jee' kyah' hnäh' jmäy- hñiiy' hwaay' lä- koo- jaa- borrego. Pero ta- neh- tuh- dsēy', laay' lä- koo- jaa- jah' hi- hää'. ¹⁶ Kyaah' he- jmeey- ja-, lä- jnä' ha- lä- laay'. Ha- lä- ja- chooh' dsa- mi- jēh' kih' chaah' too'. Ni- mi- higo sa- chooh' dsa- kih' chaah' too'. ¹⁷ Jēeh', lä- jē- chaah' hma- he- llu', hii- mii' he- llu' ba'. Hi- lä- jē- chaah' hma- he- hliih', hii- mii' he- hliih'. ¹⁸ Lä- jē- chaah' hma- he- llu', sa- le' hii' mii' he- hliih'. Ni- chaah' hma- he- hliih', sa- le' hii' mii' he- llu'. ¹⁹ Ga- lä- jē- chaah' hma- he- sa- hii- mii' he- llu', hnä' dsa- mah' tooyh' cha- je-. ²⁰ He- lä- ja-, lä- jnä' ha- lä- laa' dsa- kyaah' ta' kih'.

Ja- lä- jē- dsa- dsa- taah' jee' jmee- Dio hih-

(Lc. 13:25-27)

²¹ 'Ja- lä- jē- hi- jah' kin-: "Dsa- jøøh' kyaan-, Dsa- jøøh' kyaan-", dsa- taah' jee' jmee' Dio hih-. Ma- la- hi- jmee- lä- hyoh- dsē' Täa' kyaan- hi- gya' gyaa', hi- he' ba' dsa- taah'. ²² Wa- ra- ga- tē' jee' llaa- jmi- gyaa-, jwēē' dsa- jah' siiyh' jnä': "Dsa- jøøh' kyaan-, Dsa- jøøh' kyaan-, ja' kyaah' mada- he- ga- jmeeh' ga- kwa' jnääh'

juu' kyah', kyaah' mada- kyah' ga- hwēē' jnääh' hi- sa- llu', hi- kyaah' mada- kyah' ga- jmee' jnääh' he- juh- gaa-?" ²³ Ma- ja- jeehn' kih' dsa- he': "Jih- koh' sa- ga- lä- kyuun- hnäh'. Go- nää' hnäh' kyah', hnäh' hi- tēē' jmee- he- hliih'."

Ga- jmeey' hne' kiyh' nē' kuu' hloo-

(Mr. 1:22; Lc. 6:47-49)

²⁴ 'He- ja-, hi- nuu- juu' kin- mah' jmeey- lä- jwahn-, hi- he' laa' lä- koo- jaa- dsa- ñaa- hi- cha- haa- dsē- llu' kih'. Ga- jmeey' hne' kiyh' nē' kuu' hloo-. ²⁵ Ja' jma', ga- jaa- jmi- hi- ja' lle' nē' kih' hne'. Pero sa- ga- toh', jēeh' ma' chih' nē' kih' kuu' hloo-. ²⁶ Pero hi- nuu- juu' kin- mah' sa- jmeey- lä- jwahn-, hi- he' laa' lä- koo- jaa- dsa- too- hi- ga- jmee' hne' kih' nē' mi- sii'. ²⁷ Ja' jma', ga- jaa- jmi-, ja' lle' ta' ga- jmee' wii' kih' hne' ja-, mah' ga- toh'. Ga- hee' lä- jē- go- te- —ga- jah' Jesús.

²⁸ Ma' ga- dsaa' ga- hlēeh' Jesús juu' la-, lä- jē- dsa- hi- ma' tääh' jee' ja-, ma' jē- dsayh- ha- lä- la' juu' he- ma' kway-. ²⁹ Jēeh' ma' hlēeyh- dsa- lä- koo- jaa- hi- jmee- hih- ba', ja- lä- koh' ma' jmee- ta- jwoh' kyaah' ley.

8

Ga- mi- hlää' Jesús jaa- hi- ma' dsaah' hmih' høø-

(Mr. 1:40-45; Lc. 5:12-16)

¹ Lä- koo- ma' ga- jñaa' Jesús ñih- lle- koh' ja-, jwēē' dsa- ga- lla- lle- kaah' kiyh'. ² Jee' ja- ga- ya- jah- jaa- dsa- hi- ma' dsaah' hmih' høø-. Ga- juuyh' jnēy' cha- nē' Jesús mah' ga- jäh' siiyh-:

—Dsa- jøøh' kyaan-, cher' mah' le', leh' ba' hne- cheh' dsoo' he- mi- sah' jnä'.

³ He- ja- ga- hii' Jesús ma- goo- mah' ga- kyey- nē' kih' dsa- he' mah' ga- siiyh-:

—Le' ba', wa' dsa- che- ba' dsoo' kyah'.

Lä- chah' ja- ga- ääh' go- te- hmih' høø- ja-. ⁴ Ja- ga- jah' Jesús siiyh-:

—Jëe` da', ta` jmeeh` juu' kih' ni` jaa-. Gwa- go`hääh` hñaah' kih' jmi`dsa-. Kye- miih- he- kwëeh` hnih' lä`hih- he- ga`jmee' Moisé. Lä`ja- go`jmee' mah' lä`ñey- ma`jä' kyah' —ga`jäh' Jesús siyh`.

Ga`mi`hlää' Jesús moz` kyaa' juu' hløø'
(Lc. 7:1-10)

⁵ Lä`koo- ma' ga`he' Jesús jwii- Capernaum, ja' jaa- juu' hløø' chuh' kih' Jesús mah' ga`chuy' kyaah':

⁶ —Dsa`jøøh' kyaan-, moz` kyaan- na`kyaa' cha`neh` kin-, ja- jwërte kiyh', mo`so- liih- goo- tiy' —ga`jäyh' siyh`.

⁷ —Ni` ba' jnä' mi`hlää' jnih' —ga`jäh' Jesús siyh`.

⁸ Mah' ga`jeeh- juu' hløø' he' siyh`:
—Dsa`jøøh' kyaan-, sa- cha- he- laa' jnä' mah' go`heh' cha`neh` kin-. Lee- ba' koo- jäh', mah' jä' ba' kih' moz` kyaan-. ⁹ Jëeh' jnä' ka`läh', chaa- hi- jmee- mada- he- jmeen- kiyh', hi- tääh' hløø' hi- jmeen- hih- kih'. Wa`ra- ga`jmeen' hih- kih' jaa-: “Gwa- jee' oo-”, dsooy' ba'. Wa`ra- ga`jwii- jñah': “Ña- ta- la-”, jäy- ba'. Hi- wa`ra- ga`jwii- moz` kyaan-: “Jmee' he- la-”, jmeey' ba'.

¹⁰ Peer- ga`jëe' dsah- Jesús ma' ga`nuuy' juu' kih' dsa- he'. Mah' ga`siyh- lä`jëe- hi- ma' chaa' kaah' kiyh':

—Ma`ra- ju`dsoo' jwëehn- hnäh', lä`kaa- hwa' Israel sa- ma`jnäahn- ni- jaa- dsa- hi- dsoo' dsë' lä`koo- dsoo' dsë' dsa-`ñuuh- la-. ¹¹ Jwëehn- hnäh', lloo- koo- jmi' jwëe' dsa- ya`näa' ta- kye' ta- ñii' hi- dsa-`taah' kuh- ma`nuu- ko`jöh' kyaah' Abraham, kyaah' Isaac, hi- kyaah' Jacob gyuu- ya`jwii' kih' Dio. ¹² Pero dsa- Israel hi- ma' laa' kwaan- dsa-`taah' jee' jmee- Dio hih-, hi- he' jwää' dsih' ta- ka`hne- jee' na`hoo-. Jee' ja- ki`hooyh' mah' juu' cha`jay'.

¹³ Ja-ga' ga`jäh' Jesús siyh- juu' hløø' he':

—Gwaah- ba' hne- kyah', wa' le' kyah' ja-ba' lä`koo- ma`lä`dsoo' hoh'.

Lä`chah' ja-, ga`jä' kih' moz` kyaay'.

Ga`mi`hlää' Jesús ma`choo' Pee'
(Mr. 1:29-31; Lc. 4:38-39)

¹⁴ Ma`ngëe' he- ja-, ñee' Jesús cha`neh- kih' Pee'. Jee' ja- ga`jëey' ma`choo' Pee' na`kyaay' dsaayh' kyaah' llii'. ¹⁵ Mah' ga`sooh' Jesús ma`gooy-. Lä`chah' ja- ya`hi' llii' kiyh'. Ga`nooy- jee' ma' kyaay' mah' ga`løoy' jmeey- ta`he' kih' lä`jëe-.

Ga`mi`hlää' Jesús jwëe' dsa`dsaah'
(Mr. 1:32-34; Lc. 4:40-41)

¹⁶ Ta- ga`nuu- ja-, na`jäa- dsa- cha`ne' Jesús jwëe' hi- ma' kye- jmi`lle' hlih'. Kyaah' koo- ga`hleeyh' ba' ga`hwëey' jmi`lle' hlih' he' hi- ga`mi`hlääy' lä`jëe- ga' dsa- hi- ma' dsaah'. ¹⁷ Mah' lä`ja- lä`te' he- ga`jäh' Isaia hi- ma' ngëe- juu' kih' Dio lä` ma' ga`jäyh': “Hñiiy' ba' ga`kay' ne' kiyh' lä`jë- dsoo' jnan-, hi- ga`kooy' lä`jë- dsoo' jmi`wi' jnan- ka`läh'.”

Dsa- hi- ma' hnøø' ma' jmee' ko`jöh'
kyaah' Jesús
(Lc. 9:57-62)

¹⁸ Ma' ga`jëe' Jesús jwëe' dsa- ma' tääh' lä`ku' lä`jii' kiyh', ga`jmeey' mada- kyaa' jnäah' discípulo kyaay', he- ga`mi`llu' jnäah' na`moo' mah' haa' jnäah' ko`jöh' kyaayh' ta- hn- gaah' ko`taa- jmi`juuh-. ¹⁹ Ja-ga' ga`lloo' jaa- ta`jwoh' kyaa' ley, ga`siyh':

—Ta`jwoh', niin` kyaah' hne- wa' ha- cha- ha- jee' ga`llooh'.

²⁰ Mah' ga`jäh' Jesús siyh':

—Cha- ba' too- jee' gwii- hyah-, cha- ba' sii- kih' ta' hi- hëe- gyuu- h'. Pero Hi- ga`lëe' ngo' la- sa- cha- jee' jäy'.

²¹ Jñah' discípulo kyaay' ga`siyh':

—Dsa`jøøh' kyaan-, kwa' jwë' kin- na`haan- to`ne' täa- kyaan-, ja-ga' niin` kyaah' hne-.

²² Mah' ga`jäh' Jesús siyh':

—Ńa- ba' hne- kyaah' jnä'. Wa' haa' ba' dsa- na- juu' hlii' kyaah'.

Ga'jmee' Jesús hih' kih' lle' mah' hi' tii'

(Mr. 4:35-41; Lc. 8:22-25)

²³ Lä- ma' ga'he' Jesús neh- na'moo', ga'nøø' jnääh' discipulo ko-jøh' kyaayh'. ²⁴ Ni- juu' ga' sa- cha- ja' koo- lle' tä', ga'hi' goo- jwërte. Ga'hluh' jmi- lä'jiih' ga'haa' neh- na'moo'. Pero ma-na-gwii- ba' Jesús. ²⁵ He-ja- jnääh' discipulo kyaay' na'chaa' jnääh' jee' ma-na-gwiiy- mah' ga'chiih' jnääh':

—Dsa-jøøh' kyaan-, lää- jne', ma-tøøhn' jee' juu' ba' jne' la-.

²⁶ Mah' ga'siiyh' jnääh':

—¿He-la' gah' hnäh'? Miih- go-te' ba' dsoo' hoh' hnäh'.

Ja- ga' ga'noo- Jesús, ga'jmeey' hih' ga'jä' tii' lle' hi' ga'jmeey' hih' ga'jä' tii' jmi-. Lä-ja- ba' ga'jä' ti'sih' ga'lä-jä'. ²⁷ Peer- ga'jää' dsah' jnääh', mah' ga'jäh' jnääh':

—¿Hii- ba' dsa- na-? Lä-kye- lle' kyaah' jmi- nuuh' kiyh'.

Ga'hwëë' Jesús jwëë' jmi-llë' hliih' hi- ma'jøø' kih' dsa'

(Mr. 5:1-20; Lc. 8:26-39)

²⁸ Lä-koo- ma' ga'lla-nøø' jnääh' ta- hngaah' ko-taa- ja-, jee' la' hwa' kih' Gadara, ya-nää' uu' dsa-nuuh- hi- ma' jøø- jmi-llë' hliih' kih', ga'mi-jeey' Jesús. Dsa- he' ga'hwëë- jee' la' to-høø- kih' hlii'. Hääy' jwërte, sa' ma' kway- jwë' ma' dsa-ngëë' ni- jaa- dsa- ta- jwë' ja-. ²⁹ Mah' ga'hooyh' ki-gaa-, ga'jäyh':

—¿Hee- ba' kih' he- ma-ñeh' jee' tøøh' jnääh' la-, hne- Jesús Joø' Dio? ¿Che' ma-ñeh' mah' heeh' jnääh' wi' jää' sa' ga' ma-lloo' jmi-?

³⁰ Hü' miih- jee' ma' tääyh' ja-, ma' tääh' koo- nää' ñe' ma' kuh- nuu-. ³¹ Ga'chu- lle' hliih' he', ga'siiyh' Jesús:

—Cher'mah' ga'hwëëh' jnääh', kwa' jwë' kyaah' jnääh' dsa'tooh' jnääh' kih' ñe' hi- tääh' oo-.

³² Mah' ga'jäh' Jesús siiyh':

—Go-nää' hnäh' ja-.

Mah' ga'hwëëy-, ga'näay' ga'taayh' tuh-dsë' ñe' he'. Lä'chah' ja-, lä'jöö- ñe' he' ga'kyuu'. Ma' ga'tëëy' koo- lle' hwa', ko-dsoo' jwë' ba' ga'saay' cha'jmi- juuh-. Jee' ja- ga'juuy' neh- jmi-. ³³ Dsa- hi- ma' hää- ñe', ga'nää' ko-chih' cha'hlii- ta' jee' jwi- na'jmeeyh' juu' ha- lä' ga'la' kih' ñe', hi' ha- lä' ga'la' kih' dsa- hi- ma' jøø- lle' hliih' kih'. ³⁴ He-ja- ga'lä-jöö- dsa- hi- ma' chaa- jee' jwi- ja-, ga'hwëëy- mah' ga'näay' ga'mi-jeey' Jesús. Ma' ga'jööy', ga'chuuy' kyaayh' mah' wa' llaayh' jee' ja-.

9

Ga'mi-hlää' Jesús jaa- hi- sa' liih' goo- ti'

(Mr. 2:1-12; Lc. 5:17-26)

¹ Ma-ngëë' he- ja-, ga'he' Jesús ka-läh' neh- na'moo' ngaayh' ta' hngaah' ko-taa- ta' jwi- kiyh'. ² Ma' ga'llaayh' ja-, na'jää- dsa- chanëy' jaa- hi- dsaah' hi- sa' liih' goo- ti' na'kyaah' në' jii'. Ma' ga'jää' Jesús dsoo' ba' dsë' dsa- he', he-ja- ga'jäyh' siiyh' hi- sa' liih' goo- ti':

—Wa' nøh' hoh' gyuu- kyaan-, ma-na-che' ba' lä-jä- dso'kye- kyah'.

³ Jee' ja- ma' tääh' ko'llaa' ta-jwoh' kyaah' ley. Hi- he' ga'jmeey' huud'së- he- ga'hleeh' Jesús lä-ja- he- ga'mi'kwayh' Dio ba' ja-. ⁴ Pero ga'lä-liih' ba' Jesús he- huud'së- ma' jmeey' dsa- he', he-ja- ga'jäyh':

—¿He-la' jmeey- hnäh' huud'së- hliih' lä-na-? ⁵ ¿Hee- ga' na- sa' jwëëh', laah' hnäh'? ¿Che' he- chiih' jne' jaa- hi- dsaah': “Ma-na-che' dso'kye- kyah”, o he- chiih' jnih': “Noo-, kii' jii' kyah', mah' gwaah-”?

⁶ He-ja- jmeen- he- jwëëh' ga' mah' lä-ngëeh' hnäh', Hi- ga'lëë' ngo' la- ba' na-ngë' jwë' jmi-gyuu- mah' chey' dso'kye- kih' dsa-.

Ja-ga-ga-jäh' Jesús siih' hi- sa' liih' goo- ti':

—Jnā' jwahn' noo-, kii' jii' kyah', gwaah' cha'neh' kyah'.

⁷ He-ja- ga-noo- dsa- he' ngaayh' cha'neh' kiyh'. ⁸ Ma' ga-jëe' dsa- ngaah' hi- ma' dsaah' he', ga-lä-dsaa- dsëy' cha-miih- mah' ga-jmeey' jwuh- kih' Dio, ta-la' kih' he- ga-kwëeyh' cha-miih- be' jaa- dsa-nuuh- mah' mi-hlääy' dsa-dsah'.

Ga-tëeh' Jesús Matä'
(Mr. 2:13-17; Lc. 5:27-32)

⁹ Lä- ma' ya-hëe' Jesús jee' ja-, ga-jëey' jaa- dsa-nuuh- hi- chee- Matä', hi- ma' gya' nē'ta' kih' kooy' ku'sih-. Mah' ga-jäyh' siyh':

—Ña- wa' jmeen' ko-jøh'.

He-ja- ga-nooy-, ga-jmeey' ko-jøh' kyaah' Jesús.

¹⁰ Pero he- ga-la'. Ma' gya' Jesús kuh-hih- cha'neh' kih' Matä'. Jwëe' dsa- hi- ma' koo' ku'sih- hi- jñah' dsa- wa' hi- cha- hi- ma' tääh' nē' mes- kuyh- ko-jøh' kyaah' Jesús hi' kyaah' jnāah' discípulo kyaah'. ¹¹ Ma' ga-jëe' dsa- fariseo, heh' ga-jmeey' lä-ja-, mah' ga-jäyh' siyh' jnāah':

—¿He-la' kuh- ta-jwoh' kyaah' hnäh' ko-jøh' kyaah' dsa- hi- koo' ku'sih- na- hi' kyaah' jñah' dsa- wa' hi- cha- hi-?

¹² Ma' ga-nuu' Jesús juu' ja- mah' ga-jäyh':

—Sa' jmee' bii' tē-mē- kih' dsa- hi- lluu', kih' dsa-dsah' ba' jmee' bii'.

¹³ Go-nää' hnäh' mi-tëe' hnäh' hñaaah' he- hnøø' jäh' juu' la-: “Hnoon' wa' lä-nih' hoh' hnäh' ba', sa' hnoon' he- jëeh' hnäh' jah' nē' na'hyoo'”, ga-jäh' Dio. Sa' ma-jan- kih' hi- lluu', kih' hi- cha- dso'kye- kih' ba' ma-jan-, mah' wa' dsa-jeeyh- kyaah' Dio.

Ga-ngü' dsa- juu', he-la' sa' tu- discípulo ko-hwëe' he- kuh-hiyh'
(Mr. 2:18-22; Lc. 5:33-39)

¹⁴ Ja-ga' ya-nää' dsa- hi- ma' ga-nää' kyaah' Jwaa-, ga-mi-jeey' Jesús mah' ga-ngüy' juu' kiyh':

—¿He-la' ma-la' jnāah' ba' kyaah' fariseo, ko-lla- jiih- ba' sa' kih-hih- jnāah' jee' ngü' jnāah' kih' Dio, mah' sa' jmee- lä-ja- discípulo kyaah'?

¹⁵ He-ja- ga-jäh' Jesús siyh':

—Sa' cha- ti-meeh- dsë' hi- tääh' jee' dsa-jee' goo- dsa- ta'ko- jiih' gya' dsa-nuuh- hi- dsa-jee' goo- jee' ja-. Pero lloo- koo- jmü' wa'ra- ga-llee- dsa- dsa-nuuh- hi- dsa-jee' goo- he'. Ma'ja- ga' tu' dsa- kyaah' he- kuh-hih- mah' chuuy' kyaah' Dio.

¹⁶ Ni- jaa- dsa- sa' kwa- kiyh' tøy' hmü- hmëe' nē' hmü- ma-gyuh-. Jëeh', hmü- hmëe' dsa-dsuh' mah' jmee' dsa-gyü- hmü- ma-gyuh- cha-ga-miih-. ¹⁷ Hi- lä-ja-, ni- jaa- dsa- sa' kwa- kih' chiyh' jmü' mi- jäh' hmëe' neh' loo- ma-gyuh-. Cher'mah' ga-chih' dsa- he- hmëe' ja- neh' loo- ma-gyuh-, chah' ba' gyü-, jëeh' sa' kwa' jwë' ää-. Tu- jmü' mi- jäh' hmëe' hi- hee' loo- ka-läh'. He-ja- neh' loo- hmëe' ba' dsa-hoo' jmü' mi- jäh' hmëe'. Mah' lä-ja- ba' mi-hee- ko-jøh' lä-tø'.

Jö-mü' Jairo kyaah' jaa- dsa-më' hi- ma' dsah'

(Mr. 5:21-43; Lc. 8:40-56)

¹⁸ Ta'ko- jiih' hlëeh- gyih' lä-ja-, ma' ga-lloo' jaa- dsa-jøøh'. Ga-juuyh' jney' cha'nē' Jesús, mah' ga-jäyh':

—Gyü- më' kyaan-, koo- ma-juu- ba'. Man' mah' go'kyeh- gooh- nē' kiyh' mah' lä-juuyh' —ga-jäh' dsa-jøøh' he'.

¹⁹ Mah' ga-noo- Jesús jee' ma' gya', ga-lla-lley' kaah- kih' dsa- he', hi' ga-nøø' jnāah' ko-jøh' kyaah'. ²⁰ Jee' ngooy' ja-, jaa- dsa-më' hi- ma-hya- gya-tø' ji-ñe- jëe- dsoo' kih', ga-llooy' ta' ka'luu' Jesús mah' ga-su' miih- cha'gooy- cha'hoo' sa-hmü- kiyh'.

²¹ Jëeh' ma' laay': “Wa'ra- jäh' kih' koo- tēen' su' miih- cha'goon- sa-hmü- kiyh', hlään' go-te'.” ²² Ma' ga-jëeh- Jesús hñü', ga-jëey' dsa-më' he' mah' ga-siyh':

—Wa' jëë hoh' gyuu kyaan'. Kih' he' ma-lä-dsoo' hoh' kin', ma-hlaah' ba'hne'.

Lä'chah' ja' ga'jä' go-te' kih' dsa-më' he'.

²³ Lä' ma' ga'lloo' Jesús kih' dsa-jøøh' he', ga'jëëy' tē' hi' ma' tääh' juu' luu' hma-ta', hi' ma' tääh' dsa-ki-hooh'. ²⁴ Mah' ga'siiyh' lä'jëë' dsa-he'.

—Hwëë' da' hnäh' jee' la'. Chih-më' na' sa' na'juu', hi' na-gwii' ba'na'.

Mah' ga'mi-kwah' dsa-kih' Jesús, ma' ga'jäyh' lä'ja'. ²⁵ Ma' ga'hwëë' dsa-he' ta' ka'hne', ga'hey' jee' na-kyaa' chih-më' he'. Ga'sooyh' gooy'. Hi' lä'chah' ja' ga'noo' chih-më' he'. ²⁶ Lä'kaa' hwa' ja' ga'nuu' dsa-juu' ja'.

Ga'mi-hlää' Jesús uu' dsa-tuu'

²⁷ Lä' ma' ya-hëë' Jesús jee' ja', uu' dsa-tuu' ma' chaa' kaah' kiyh', chuuy' kyaayh':

—iWa' lä-nih' hoh' kyaa' jnääh', hne-laah' sa'juu' kih' David!

²⁸ Lä' ma' ga'he' Jesús cha'neh', ga'mi-jäh' dsa-tuu' he' kiyh', mah' ga'jäh' Jesús siiyh':

—¿Che' laah' hnäh' dsoo' lihn' jmeen' he' na'?

—Leh' ba'hne' Dsa-jøøh' kyaan' — ga'jäh' dsa-tuu' he'.

²⁹ Ja' ga' ga'chuy' mi'në' dsa-tuu' he', mah' ga'siiyh':

—Wa' le' kyah' hnäh' lä'koo' ma-lä-dsoo' hoh' hnäh' kin'.

³⁰ Lä'chah' ja' ga'na' mi'në' lä'uu' dsa-tuu' he'.

Pero ga'taah' Jesús juu' ga'chuuy' cha-miih' kyaah' dsa-tuu' he', ga'siiyh':

—Sa' wa' lä-ñe' ni' jaa' dsa-kih' he' la'.

³¹ Pero lä'koo' ga'hwëë' bih' jee' ja', ga'løøy' hlëëyh' kih' Jesús lä'kaa' hwa' ja'.

Ga'mi-hlää' Jesús jaa' dsa-koo'

³² Koo' ma'hwëë' ba' dsa-tuu' he' jee' ja', ma' ga'lla'nää' dsa-hi' jää'

jaa' dsa-koo' hi' ma' kye' jmi-lle' hlih'. ³³ Lä'koo' ma' ga'llee' Jesús jmi-lle' hlih' he', ga'løø' hlëeh' dsa-hi' ma' koo' he'. Peer' ga-lä-dsaa' dsë' dsa-hi' ma' tääh' jëë' jee' ja'.

—Jih'koh' sa' ma'jëë' jne' lä'na' hwa' Israel la' —ma'jäyh'.

³⁴ Pero dsa-fariseo ma'jäh':

—Dsa-jøøh' kyaa' jmi-lle' hlih' ba'na' kwa' be' kiyh' mah' hwëëy' jmi-lle' hlih'.

Peer' ga-lä-ñih' dsë' Jesús kih' dsa'

³⁵ Ga'ngëë' Jesús ga-lä-kaa' jee' hla' jwii' kaah' jwii' mäh', ma' mi-tëëy' dsa-neh' gwah' kih' jee' jwii' ja', ma' kway' ju'hmëë' lä'koo' jää' Dio dsa-lä-hih' kih', hi' ma' mi-hlääy' dsa-dsaa' hi' ma' jñuuyh' dsoo' jmi'wii' kih' dsa'. ³⁶ Lä'koo' hä' ma' jëëy' jwëë' dsa-hi' dsa-nää' cha'nëy', ga-lä-ñih' dsëy' kih'. Jëeh', ma' na-hëëy', ga'nääy' na-saa' na-jñëey'. Ma' laay' lä'koh' borrego hi' sa' chaa' juu'. ³⁷ He'ja' ga'siiyh' jnääh' discípulo kyaay':

—Ma'ra' ju'dsoo', cha-miih' he' ma-le' chooh' jne', pero miih' go-te' ba' dsa-hi' tääh' jmee' ta'.

³⁸ He'ja' chuuy' hnäh' cha-miih' kyaah' dsa-juu' ta' mah' cheey' jwëë' hi' chooh' ta' kiyh'.

10

Ga'hñaa' Jesús lä'jëë' gya-tuu' apóstole

(Mr. 3:13-19; Lc. 6:12-16)

¹ Ja' ga' ga'tëeh' Jesús lä'jëë' gya-tuu' jnääh' discípulo kyaay', ga'hñaa' jnääh' mah' jmee' jnääh' ta' kiyh'. He'ja' ga'hñah' jnääh' be' he' hwëë' jnääh' jmi-lle' hlih', hi' mi-hlää' jnääh' dsa-kih' na'ku' na-ngii' dsoo'. ² Lä'jëë' gya-tuu' jnääh' apóstole kyaay', ma' chee' jnääh' lä'la': To'në' he' Simón hi' ma' chee' Pee', kyaah' Andre' øøyh', Jacobo he' joo' Zebedeo kyaah' Jwaa' øøyh', ³ Felipe he', kyaah' Bartolomé, Tamá he' kyaah' Matá hi' ma' koo'

ku'sih-, Jacobo he' joo' Alfeo, kyaah' Lebeo hi- ma' teeh- dsa- Tadeo, 4 Simón dsa- cananita he', kyaah' Juda Iscariote hi- ga-ngëe' Jesús.

Ga-chee' Jesús dsa- kyaay' mah' kway' ju'hmëe'

(Mr. 6:7-13; Lc. 9:1-6)

5 He-ja- ga-chee' Jesús lä-jëe- gya-tuu' jnääh', mah' ga-jmeey' mada- kyaä' jnääh', ga-jäyh':

—Ta- go-nää' hnäh' ta- jee' tääh' dsa- hi- sa- laa' judiu, ni- ta- go-taah' hnäh' jee' jwii- he- na-hee- hwa' Samária. 6 Go-nää' hnäh' jee' tääh' dsa- judiu ba', hi- laa' lä-koh' borrego hi- na-hee'. 7 Go-nää' hnäh' go-kwa' hnäh' juu' la-: Ma-ya-jäh- he- jää' Dio dsa- lä-hih- kih'. 8 Ja-mi-hlääh' hnäh' hi- dsaah', ja-cheh' hnäh' dsoo' hmih' høø-, ja-mi-jiih' hnäh' dsa- hi- ma-na-juu', ja- hwëeh- hnäh' jmi-llë' hlih'. La-ma-hñah- ba' hnäh' be' na-, he-ja- ta- koo' hnäh' jñeeh' hnäh' kih' dsa-.

9 Ta- ka- hnäh' ku'nøø-, kuu' tøø-, ni- koo- ñe' nøø-. 10 Ni- ta- ka- hnäh' sa-tuh- kih' cha'jwë-, ni- ta- ka- hnäh' jyoh' lëe' hmiih- kyah' hnäh', ni- mii- he- heeh' hnäh', ni- hma-hu- ka-läh'. Jëeh' jaa- hi- jmee' ta', lle' kih' hyoyh- he- kuyh-.

11 Wa- ha- cha- ha- jee' ga-lla-nääh' hnäh', jwii- kaah' jwii- mäh-, ja- hnaah- hnäh' jaa- dsa- hi- llu' dsë' mah' jäh' hnäh' cha'neh- kiyh' lä-jiih' hwëeh- hnäh' jee' ja-. 12 Wa-ra- ga-taah' hnäh' cha'neh- kih' dsa-, ja- jmeeh- hnäh' Dio kiyh'. 13 Cher'mah' ga-heeh- dsa- he- ma-jmeeh' hnäh' Dio kiyh', ja' na-jøø- cha'neh- ja-. Pero cher'mah' sa- ga-heeyh-, sa- lä-jmää' juu' he- ma-hlëeh' hnäh' ja-. 14 Cher'mah' sa- ga-heeyh- hnäh' jee' lä-nääh' hnäh' hi- cher'mah' sa- ga-nuuy' juu' he- kyeh' hnäh', ja- hwëeh- hnäh' cha'neh- ja- o jee' jwii- ja-. Ja- hlah' wa-hløø- he- na-beh- ma-tiih' hnäh'. 15 Ma-ra- ju'dsoo' jwëehn- hnäh', cha-ga-miih- wii' jëe' dsa- kih' jee' jwii- jee' sa- heeyh-

hnäh' lä-koh' ga' jwii- Sodoma kyaah' Gomorra wa-ra- ga-të' jee' jmee' Dio jwiz-.

Ga-jäh' Jesús jëe' dsa- kyaay' cha-miih- he- wii'

16 'Nuu- da' hnäh', jnä' cheen- hnäh' laah' hnäh' lä-koh' borrego hi- ga-nää' jee' kih' jah' hää'. Hnøø' leeh- hnäh' lä-koh' liih- miih-, hi- jmee' hnäh' hwaah' lä-koh' jaa- juu-. 17 Leeh- hnäh'. Jëeh', ngëe' dsa- hnäh' kih' dsa-ta'. Jmi'baa' dsa- hnäh' neh- gwah- kiyh'. 18 Kwaat- kih' juu' kin- ngëe' dsa- hnäh' kih' dsa-ta' kaah' mah' kwah' hnäh' ju'dsoo' kin- cha'ney' hi- lä-ja- ka-läh' kih' lä-jëe- hi- sa- laa' judiu. 19 Wa-ra- ga-të' jee' ngëe' dsa- hnäh' kih' dsa-ta', ta- ka- hnäh' huu'dsë- ha- lä- hlëeh' hnäh' o ha- lä- juu' kwah' hnäh'. Wa-ra- ga-të' jee' hlëeh' hnäh', Dio ba' kwa' juu' ha- lä- hlëeh' hnäh'. 20 Jëeh', ja- he' hnäh' he- hlëeh' hnäh'. Jmi-llë' kih' Tää' jnan- ba' ja- kway' juu' he- hlëeh' hnäh'.

21 Ngëe' dsa- øøh- kih' dsa-ta' mah' jngëeh' dsih'. Ja-ba' lä-ja- jmee' dsa- kih' joo' ka-läh'. Chih- tee' kyaah' cho'jmii- lä-jiih' liyh- jngiiyh' kih'. 22 Lä-jëe- dsa- jmee' na-høøh' kyah' hnäh' kwaat- kin-. Pero hi- kwëeh' dsë' lä-jiih' lläa-, hi- he' ba' lää'. 23 Wa-ra- ga-jmeeh- dsa- hnäh', go-nää' hnäh' ta- jyoh' jee' jwii-. Jëeh' ma-ra- ju'dsoo' jwëehn- hnäh', jäh' Hi-ga-lëe'ngo' la- jää' sa- ga- ma-ngëeh' hnäh' lä-kaa- jwii- kih' hwa' Israel.

24 Sa- jøøh' ga' discípulo lä-koh' ga' ta-jwoh' kyaay'. Ni- moz-, sa- jøøyh' ga' lä-koh' ga' dsa-juu'. 25 Lee- ba' kih' discípulo jmeey' lä-koo- jmee- ta-jwoh' kyaay'. Lä-ja- ka-läh' lee- ba' kih' moz- jmeey' lä-koo- jmee- dsa-juu'. Hi- cher'mah' dsa- juu' cha'neh- ga-tëeh' dsa- Beelzebú, joh' ga' sa- jäyh- kih' hi- chaa- kiyh'.

Hi- kih' jmeen' gah' jne'
(Lc. 12:2-7)

26 He- lä-ja-, ta- wa- gah- hnäh- kih- hi- jmeeh- hnäh-. Jëeh-, sa- cha- ni- miih- he- na-jlë-, he- sa- lä-jnä-. Hi- lä-jë- he- na-hmäa-, lloo- koo- jmi- lä- ñe- dsa-. 27 Lä-jë- he- jwëehn- hnäh- jee- na-hoo-, hlëeh- hnäh- jee- jnä- wa-je-. Hi- lä-jë- he- jwëehn- hnäh- hñaah-, wii- hnäh- gyuh- hne- mah- hlëeh- hnäh- ki-gaa-. 28 Ta- wa- gah- hnäh- kih- dsa- hi- jngiih- jmi-ngo-. Hi- he- sa- le- jngiih- jmi-llë- kyah- hnäh-. Wa- gah- hnäh- kih- hi- lih- taah- hnäh- cha-je- lä-kye- jmi-llë- kyah- hnäh-. 29 ¿Che- sa- hnëe- dsa- uu- gyuh- ta- kyaah- koo- ñe- nøø? Pero ni- jaa- hi- he- sa- le- täh- hwa- cher-mah- sa- ga-kwa- Täa- jnan- jwë-. 30 Lä-kye- jnu- lleh- hnäh- na-he- ga-lä-jë- kih- Dio. 31 He-ja- jwahn-, ta- wa- gah- hnäh-. Kye- ga- hnäh- cha-ga-miih- lä-koh- ga- jwëe- gyuh- ta-.

32 Cher-mah- hi- ga-mi-jnäa- hñii- laay- kyaan- cha-në- dsa-, ja-ba- lä-ja- mi-jnäa- jnih- cha-në- Täa- kyaan- hi- gya- ya-jwii-. 33 Pero cher-mah- hi- hmä- juu- he- laay- kyaan- cha-në- dsa-, ja-ba- lä-ja- jmeen- kiyh- ka-läh- cha-në- Täa- kyaan- hi- gya- ya-jwii-.

Te- dsa- kwaat- kih- Jesús
(Lc. 12:51-53; 14:26-27)

34 Ta- wa- laah- hnäh-, ma-jan- mah- jmeen- hii- ti- kih- dsa- jmi-gyuh-. Sa- ma-jan- mah- hii- ti-. Ma-jan- mah- llan- hnii- ba-. 35 Ma-jan- llan- hnii- mah- tee- jooy- kyaah- jmi-iy-. Ja-ba- lä-ja- ka-läh- chih-më- kyaah- chooy- hi- ma-jooy- kyaah- ma-chooy-. 36 He- ba- hi- chaa- koo- cha-neh-, jmeey- na-hääh- dsa-kyaah-. 37 Hi- hnää- cho-jmii- lä-koh- ga- jnä-, sa- høø- kwaat- leey- dsa- kyaan-. Hi- hnää- jo-ñuuh- jo-miiy- lä-koh- ga- jnä-, sa- høø- kwaat- leey- dsa- kyaan-. 38 Hi- sa- jää- cru- kya- mah- jmeey- ko-jøh- kyaah- jnä-, sa- kwa- kin- leey- dsa- kyaan-. 39 Hi- hnooh- ha- lä- jee- lä-chaay- llu-, hi- he- juu- ba-

Pero hi- kwaa- hñii- juu- kwaat- kin-, hi- he- ba- lä-.

Hyoh- dsa- kyaa- Dio jñee-
(Mr. 9:41)

40 Hi- heeh- hnäh-, jnä- ba- he- ma-heeyh-. Hi- hi- heeh- jnä-, ma-heeyh- hi- ga-chee- jnä- ba- ja-. 41 Hi- heeh- jaa- dsa- hi- ngëe- juu- kih- Dio, kih- he- na-hñaay- kih- Dio, hyoyh- lä-koo- te- he- hyoh- hi- ngëe- juu- ja-. Hi- heeh- jaa- hi- lluu-, kih- he- laay- dsa- lluu-, hyoyh- lä-koo- te- he- hyoh- hi- lluu- he-. 42 Wa- hi- cha- hi-, hi- kwëeh- koo- vas- jmi-dsë- gyuh- jaa- hi- pih- la-, kih- he- laay- discípulo kyaan-, ma-ra- ju-dsoo- jwëehn- hnäh-, hyoyh- ba- jñeey-.

11

Ga-chee- Jwaa- dsa- kyaay- mah-
na-ngiiy- juu- kih- Jesús
(Lc. 7:18-35)

1 Ma-ngëe- ma-jmee- Jesús mada- lä-la- kyaa- jnääh-, ya-hëey- ngooy- na-hlëeyh- dsa-, hi- na-kway- juu- lä-kaa- jee- jwii- kih- dsa-goo- jnääh-.

2 Jwaa- hi- ma- choo- jmi- ma- hääh- neh- ñe-. Ma- ga-nuuy- lä-jë- he- ma- jmee- Cristo, ga-cheey- uu- discípulo kyaay-, 3 mah- na-ngiiy- juu- kih- Jesús: —¿Che- hne- he- hi- nøø- juu- jä- o- che- jää- jnääh- jñah-?

4 Mah- ga-jëeh- Jesús juu- kiyh-, ga-siiyh-:

—Go-nää- hnäh-, mah- go-jmeeh- juu- kih- Jwaa- lä-jë- he- nuuh- hnäh- hi- lä-jë- he- jëeh- hnäh- la-. 5 Hi- tuu- ma-jëey- ba-, hi- jluuh- ma-ga-nääh- ba-, ma-laa- ba- hi- ma- dsaah- dsoo- hmih- høø-, hi- gwii- ma-nuuy- ba-, hi- ma-juu- ma-lä-ji-iyh- ba-, hi- hi- tä-ñee- ma-nuu- bih- ju-hmëe-. 6 Llu- la- kih- hi- sa- jmee- to- dsë- kwaat- kin- —ga-jäh- Jesús siiyh-.

7 Lä-koo- ma- ga-nää- discípulo kyaa- Jwaa-, ga-løø- Jesús hlëeyh- dsa- kih- Jwaa- mah- lä-dsooh- dsëy- ha- lä- ma-laay-. Ga-jäyh-:

—¿Ha- lä- laa- hi- na'nääh- hnäh-
na'jēeh- hnäh- jee' oo- hwa- kii-?
¿Che- ma' laay- lä- koh- hma- tah- he-
gwa- gyaa- lle-? 8 ¿Cher- mah- sa-
laay- lä- ja- hi- na'jēeh- hnäh-, ha-
ba- lä- laay- ja-? ¿Che- ma' laay- jaa-
dsa- ñuuh- hi- ma' kēh- hmiih- llu-?
Ñe- ba- jne-, lä- jēē- hi- kēh- hmiih-
llu-, hi- he- tääh- cha- neh- kih- rey
ba'. 9 He- ja-, ¿hee- ba- laa- hi- na'jēeh-
hnäh-? ¿Che- laay- jaa- hi- ngēē- juu-
kih- Dio? Jnä- jwēēhn- hnäh- laay-
ba'. Hi- ma- ra- he- laay- jøøh- ga-
lä- koh- ga- jñah- hi- ma- ngēē- juu- kih-
Dio. 10 Jēeh-, Jwaa- he- hi- na- sii- kih-
lä- la-:
Cheen- jaa- hi- dsa- kwa- juu- kin-.
Hi- he- dsoo- ta- cha- neh- mah-
mi- lluy- jwē- kyah-.

11 'Ma- ra- ju- dsoo- jwēēhn- hnäh-
Jee- kih- lä- jēē- hi- ga- lä- chaa- kih-
dsa- mē-, sa- chaa- hi- jøøh- ga-
lä- koh- ga- Jwaa- hi- ma- choo- jmii-.
Pero hi- laa- mäh- ga- kih- gyuuh-
ya- jwii-, hi- he- jøøh- ga- lä- koh- ga-
Jwaa-. 12 Lä- koo- ma- ja- Jwaa- hi-
ma- choo- jmii-, lä- jiih- na-, he- wi-
ba- dsa- taah- dsa- jee- jmee- Dio- hih-.
Dsa- hää- kway- be- dsa- taayh- jee-
ja-. 13 Jēeh-, lä- jēē- hi- ga- ngēē- juu-
kih- Dio- hi- ma- chaa- llo- joo-, kwee-
ba- la- juu- kiyh- he- ga- kway-, hi-
lä- ja- ley- ka- läh- lä- jiih- kih- Jwaa-.
14 Cher- mah- chaa- hi- hnøø- heeh-
juu- la-, Jwaa- he- laay- Elia- hi- nøø-
juu- ja-. 15 Hi- hnøø- heeh- juu- la-,
wa- heeyh-.

16 'Jwēēhn- hnäh- ha- lä- koh- laa-
dsa- hi- chaa- na-. Chaayh- miih-
lä- koh- chih- hi- tääh- je- hmoo- hi-
ti- choo- juu- kyaah- dsa- kyaayh-.
17 Jäyh-: "Ma- juu- jnääh- su- he-
jmee- jēē- hoh- hnäh- kyaah- luu-
hma- ta- pero sa- ga- hiih- hnäh- ma-
jmeeh- hnäh- ja-. Ma- hä- jnääh-
su- he- ti- meeh- dsē-, ni- lä- ja- sa-
ma- hooh- hnäh-", jäh- chih- he- siiyh-
dsa- kyaayh-.

18 'Lä- ja- ka- läh- jmee- dsa- hi-
chaa- na-. Jēeh-, ja- Jwaa- hi- ga- kuh-

ga- hih- miih- go- te- mah- ma- jäh-
dsa- kiyh-: "Kyey- jmi- lle- hlih-."
19 Lä- ja- ka- läh-, ja- Hi- ga- lēē- ngo-
la- hi- kuh- hih- na- tee- kih- mah-
jäh- dsa- kiyh-: "Jlaa- ngēē-, mah-
lla- heeyh-. Jwayh- kyaah- lä- jēē- hi-
koo- ku- sih-, laay- ome- kyaa- dsa- hi-
sa- tooh- ta-", jäh- dsa- hi- chaa- na-.
Pero kyaah- he- jmee- Dio, lii- llu- ba-
huu- dsē- kiyh-.

Jēē- wi- lä- jēē- hi- chaa-
(Lc. 10:13-15)

20 Ja- ga- ga- løø- Jesús- juuh- kih- dsa-
hi- ma- tääh- lä- koo- lä- koo- jwii-
juuh- jee- ga- jmeey- cha- miih- he-
juh- gaa-. Ni- lä- ja-, sa- ga- jeeyh-
kyaah- Dio. He- ja- ga- jäh- siiyh-:

21 —i- Peer- jwii- hnäh- dsa- hi- tääh-
jwii- Corazín! i- Peer- jwii- hnäh- dsa-
hi- tääh- jwii- Betsaida! Wa- ra-
jäh- kih- ma- jēē- dsa- hi- tääh- Tiro
kyaah- jwii- Sidón- ha- lä- la- he-
juh- gaa- he- ma- jmeen- jee- kyah-
hnäh-, ma- lih- sa- ga- jeeyh- kyaah-
Dio, ma- keyh- hmiih- jwä- hi- ma-
suy- hñiiy- tu- jwa-, jmeey- lii- he-
ti- meeh- dsēy-. 22 He- ja- jwēēhn-
hnäh-, wa- ra- ga- tē- jmii- jee- le- jwiz-,
cha- ga- miih- wi- jēeh- hnäh- lä- koh-
ga- dsa- hi- chaa- Tiro- kyaah- Sidón.
23 Hnäh- hi- chaa- Capernaum,
jmeeh- hnäh- huu- dsē- he- tēeh-
hnäh- gyuuh-. Pero ñiih- ga- kih- cha- je-
go- nääh- hnäh-. Jēeh-, wa- ra- jäh- kih-
jwii- Sodoma- ga- jmeen- he- juh- gaa-
he- ma- jmeen- jee- kyah- hnäh-, lä-
ma- hla- ja- ba- lä- jiih- na-. 24 He- ja-
jwēēhn- hnäh-, wa- ra- ga- tē- jee- le-
jwiz-, cha- ga- miih- wi- jēeh- hnäh-
lä- koh- ga- he- jēē- hi- ma- tääh-
Sodoma.

Ga- jäh- Jesús- he- sa- hii- hma- yu-
kiyh-
(Lc. 10:21-22)

25 Hor- ja- ga- jäh- Jesús- siiyh- Dio:
—Kwan- ti- hmaah- kyah- Tääh-
kyaan-, hne- laah- Dsa- jøøh- kih-
gyuuh- hwa-, jēeh- ga- hmäh- lä- jēē- juu-
la- kih- hi- kyuu- hi- kih- hi- ngēē-.

Mah' ga' mi' jnaäh' juu' kyah' kih' hi' laa' lä' koh' jaa' chih' mäh'. ²⁶ Jëeh', ga' tih' ba' hoh' jmeeh' lä' ja', Täa'.

²⁷ Ga' lä' jë' go' te' ba' ga' tooh' Täa' kyaan' goon'. Ni' jaa' sa' kyuu' Joö' Dio, ma' la' Täa' ba' kyuu' jnä'. Ni' sa' chaa' hi' kyuu' Täa'. Ma' la' jnä' hi' laa' Jooy' ba' kyuu' jnih', hi' lä' ja' lä' kyuu' dsa' hi' hnoon' mi' jnaän' kih'.

²⁸ Lä' jë' hnäh' hi' ma' hwaä' kih' lä' jë' he' dsa' ngë' hnäh', ya' nää' hnäh' kyaah' jnä' mah' jmeen' teeh' hoh' hnäh'. ²⁹ Wa' kyen' ko' jøh' hma' yu' kin' mah' mi' tää' hnäh' kin'. Jëeh', hwaä' ba' jnä', mah' jøh' dsen' ka' läh'. Lä' ja' mo' so' kah' ga' hnäh' huü' dsë' ha' lä' le' kyah' hnäh'. ³⁰ Jëeh' sa' hii' hma' yu' kin', ni' sa' jwëeh' mada' he' jmeen' kyah' hnäh'.

12

Ga' hlëeh' Jesús ha' lä' la' jmi' he' teeh' dsa' dsë'

(Mr. 2:23-28; Lc. 6:1-5)

¹ Koo' jmi' he' teeh' dsa' dsë', ga' ngë' Jesús jee' ma' na' jnaä' chaah' trigo mah' ja' ga' lä' kyah' jnaäh' discípulo kyaay'. He' ja' ga' løø' jnaäh' hnä' jnaäh' miih' sa' gwah' trigo mah' ga' kih' jnaäh'. ² Ma' ga' jë' dsa' fariseo lä' koo' ma' jmee' jnaäh', ga' jäyh':

—Jë' da' ha' lä' jmee' discípulo kyaah' he' sa' ga' tää' jne' jmeen' jmi' he' teeh' dsa' dsë' —ga' jäyh' siiyh' Jesús.

³ Mah' ga' jäh' Jesús siiyh':

—¿Ché' sa' ma' heh' hnäh' lä' koo' ga' jmee' David koo' há, lä' ma' ja' kyoyh' kyaah' hi' ma' ga' nää' kyaayh'? ⁴ Ga' hey' neh' gwah' mah' ga' kuyh' he' ñiih' he' ma' na' jøø' he' sa' lle' kih' ma' kuyh' hi' ga' kwëeyh' dsa' hi' ga' nää' kyaayh'. Jëeh', ma' la' jmi' dsa' ba' ma' na' ngë' jwë' kuyh' he' ñiih' ja'. ⁵ ¿Ché' sa' ma' heh' hnäh' lä' koo' lle' nē' ley kih' Moisé? Jmi' he' teeh' dsa' dsë' ga' jmee' ba' jmi' dsa' ta' neh' gwah', pero sa' ma'

la' dso' kye' he' ma' jmeey' lä' ja'. ⁶ Jwëeh' hnäh', jee' la' cheh' jaa' hi' kye' ga' lä' koh' ga' gwah' ja'. ⁷ Sa' ñeh' hnäh' lä' koo' hnøø' jäh' juu' la': "Hnoon' wa' lä' ñih' hoh' hnäh' ba', sa' hnoon' he' jëeh' hnäh' jah' nē' na' hyoo'." Wa' ra' jäh' kih' ma' lä' ngëeh' hnäh' juu' na', sa' ma' bääh' hnäh' dsoo', hi' sa' cha' he' ma' jmee' ni' miih'. ⁸ He' lä' ja', Hi' ga' lë' ngo' la' ba' na' ngë' jwë' jmeey' hih', hee' na' he' ga' tää' jmee' dsa' jmi' he' teeh' dsa' dsë'.

Ga' mi' hlää' Jesús jaa' dsa' jmi' he' teeh' dsa' dsë'

(Mr. 3:1-6; Lc. 6:6-11)

⁹ Ya' hë' Jesús jee' ja', ngooy' mah' ga' hey' neh' gwah' mäh' kih' dsa' judiu. ¹⁰ Jee' ja' ma' hää' jaa' dsa' ñuuh' hi' ma' lä' kii' koo' ma' goo'. Mah' ga' ngii' dsa' fariseo juu' kih' Jesús:

—¿Ché' na' ngë' jne' jwë' mi' hlää' jne' jaa' hi' dsaah' jmi' he' teeh' dsa' dsë'? —ga' jäyh' siiyh' Jesús.

He' ma' hnooyh' ha' lä' jee' ma' hnëey' ba' ja'. ¹¹ Mah' ga' jäh' Jesús siiyh':

—Cher' mah' jaa' hnäh' cheh' jaa' borrego kih' mah' täyh' koo' cha' sii' jmi' he' teeh' dsa' dsë', ¿ché' sa' dsoo' hi' he' mah' dsa' lleey'? ¹² ¿Joh' ga' sa' kye' jaa' dsa' lä' koh' ga' jaa' borrego? Kih' he' ja', na' ngë' jne' jwë' jmeen' he' llu', jmi' he' teeh' dsa' dsë' —ga' jäyh' siiyh'.

¹³ Ja' ga' ga' siiyh' dsa' dsaah' he':

—Ñiih' da' ma' gooh'.

Mah' ga' ñiiyh' ma' gooy'. Lä' चाह' ja', ga' jä' llu' go' te' lä' koo' ma' la' jyoh' ma' gooy'. ¹⁴ Ma' ga' hwë' dsa' fariseo he' ga' nää', ga' taayh' juu' kwee' ha' lä' jee' ma' jngëeyh' Jesús.

Ga' lä' te' koo' juu' he' ga' kwa' Isaia llo' joo'

¹⁵ Ga' lä' liih' Jesús he' huü' dsë' ma' jmee' dsa' he', he' ja' ngooy' ta' jee' jyoh' ba'. Peer' jwë' dsa' ga' lla' lle'

kaah` kiyh'. Hi` ma' mi`hlääy' ga`lä`jēē` dsa`dsaah'. ¹⁶ He`ja` ga`siyh` lä`jēē` hi` ga`hlaa' he':

—Ta` koooh' hnäh' juu' kyaah' ni` jaa`.

¹⁷ Lä`ja` ga`la' mah' lä`te' juu' he` ga`kwa' Isaia hi` ga`ngēē' juu' kih' Dio, lä` ma' ga`jäyh':

¹⁸ Hii' la` hi` ga`hñaan` jmee' ta' kin`. Hii' la` hi` hnaan` hi` chaan` llu' kyaah'.

Jmeen` jä' jmi`lle' kin` nē' kiyh'.

Mah' kway' ju'dsoo' lä`kaa` lä`juh' jmi`gyuu'.

¹⁹ Sa' ti'chooy' juu' kyaah' ni` jaa`, sa' ta'hooyh',

ni` sa` hlēēyh' ki`gaa` cha'jwē' juuh`.

²⁰ Jmeey' jøh` dsēy' kyaah' dsa` hi` laa' lä`koo` hma`tah` he` ngoo' dsa`jøø',

hi` lä`ja` kyaah' dsa` hi` laa' lä`koo` wa`je` he` ma`ngoo' dsa`uu'.

Lä`ja` jmeey' lä`jiuh' lloo` jmi' lä`jnä` he` llu' jmah' ba' ma`lih`.

²¹ Mah' lä`jēē` dsa` hi` tääh' lä`kaa` hwa', ka' o`jøh` dsē` kiyh'.

Ga`jäh' dsa`, ma' kye` Jesús jmi`lle' hlih'

(Mr. 3:20-30; Lc. 11:14-23; 12:10)

²² Ja`ga' na`jäa` dsa` cha`nē' Jesús jaa` dsa`ñuuh` hi` ma' kye` jmi`lle' hlih'. Ma' laay' jaa` hi` tuu' hi` ma' kaay' ka`läh'. Ga`mi`hlää' Jesús dsa` he'. Lä`chah' ja` ga`løøy' jēēy` hi` ga`løøy' hlēēyh'. ²³ Ga`lä`jēē` ba' dsa` ga`lä`dsaa` dsē'. Mah' ma' ngiiy' juu' kih' dsa`kyaayh':

—¿Che' sa' laa' sa`ju` kih' David dsa` na`? —ma' jäyh'.

²⁴ Lä`koo` ma' ga`nuu' dsa` fariseo he` ma' jmääy' jøøh' Jesús, ga`jäyh':

—Dsa` na` hwēē` jmi`lle' hlih' kyaah' be' kih' Beelzebú, dsa`jøøh' kyaa' lä`jēē` jmi`lle' hlih'.

²⁵ Ma' kyuuh` ba' Jesús he` huu`dsē` ma' jmee` dsa` he', mah' ga`jäyh' siyh':

—Dsa` hi` tääh' koo` hwa', cher'mah' teey` kyaah' he' ba' dsa`kyaayh', he` mi`llaay` hñiiy' ba'

ja`. Lä`ja` ka`läh' koo` jwi` juuh` o` hi` tääh' koo` cha`neh', cher'mah' te`jēēy', sa` gwēēy'. ²⁶ Lä`ja` ka`läh'

kih' Tana', cher'mah' hwēēy` he' ba' hi`sa`llu', he` jmeey` hnii` kih' hñiiy' ba' ja`.

He`ja`, ¿ha` lä`ja` mi`heey` kyaah' ta' kiyh'? ²⁷ Wa`ra` jäh' kih' jnä` hwēēn' jmi`lle' hlih' kyaah' be' kih' juu' hi`sa`llu', ¿ha`

ba' kih' dsa`kyaah' hnäh', hi` ba' kih' be' hwēēy` hi`sa`llu'?

He' ba' dsa`kyaah' hnäh' na`, mi`jnäy` he` na`hee` huu`dsē` kyah' hnäh'. ²⁸ Pero cher'mah' jnä` hwēēn' hi`sa`llu'

kyaah' be' kih' jmi`lle' kih' Dio, he` ja` jmee` lii` he` ma`ngoo' jmee` Dio hih' jee' kyah' hnäh' ba' ja`.

²⁹ ¿Ha` lä` le' dsa`he' jaa` dsa` cha`neh' kih' jaa` dsa` hi` beē', mah' hiiy' he` cha` kiyh' cher'mah' sa` ga`hñuuy' to`nē'?

Jmee` bii' hñuuy', ja`ga` le' hwēēy' lä`jē` he` la` dsēy'. ³⁰ Hi` sa` jwah' kyaah' jnä', he` hneey` kyaah' jnä' ba' ja`.

Hi` sa` jmee` ko`jøh' kyaah' jnä' mah' teehn' dsa`, he` jmeey' dsa`lä`øø' dsa` kin' ba' ja`.

³¹ He`ja` jwēēhn` hnäh', jmee' ba' Dio jøh` dsē' kih' lä`jē` dso'kye` he` jmee` dsa`.

Hi` jmeey' jøh` dsēy' kih' lä`jē` juu' wi' he` hlēēh` dsa`. Pero cher'mah' ga`hlēēh' dsa` wi' kih' jmi`lle' kih' Dio, sa` jmeey' jøh` dsēy'.

³² Jmee' ba' Dio jøh` dsē' kih' hi` hlēēh` wi' kih' Hi`ga`lēē'ngo' la`. Pero hi` hlēēh` wi' kih' jmi`lle' Na`jngii', mo`so`

jmeey' jøh` dsēy' kiyh', ni` jmi`gyuu' la`, ni` jmi`gyuu' he` na' ga`jä`.

Mii' kih' jmee` lii` ha` lä` la' chaah' hma`

(Lc. 6:43-45)

³³ 'Cher'mah' ga`jñee' jne' koo` chaah' hma` llu', kwa' mii' he` llu'. Hi` cher'mah' ga`jñee' jne' koo`

chaah' hma` hlih', kwa' mii' he` hlih'. Mii' kih' jmee` lii` ha` lä` la' chaah' hma`.

³⁴ Ma`ra` hi` he' joo'siih' miih` laah' hnäh'. ¿Ha` lä` le' hlēēh' hnäh' juu' llu' mah' hlēēh' ba' hnäh'? Jēēh', he` na`mah' neh' tuh`dsē' dsa`, he` ja` ba' hlēēyh'.

35 Dsa- lluu' hlëeyh' he- llu' he- na-mah' neh' tuh-dsëy'. Dsa- hi- hlëeh', hlëeyh' he- hlih' he- na-mah' neh' tuh-dsëy'. 36 He-ja- jwëehn' hnäh', wa-ra- ga-të' jee' jmee' Dio jwiz~, ngiiyh' kwaat~ kih' dsa' kih' lä-jë' juu' he- sa' jmää' ta' he- hlëeyh' ta'ko-jiih' tääyh' jmi-gyuu- la-. 37 Kyaah' ja-ba' juu' he- hlëeh', ya-hëeh' lluu' o ya-hëeh' kyaah' dso'jwii'.

Dsa- hñaa- dsë' ma' hnøoy' jmee' Jesús koo- he- juh-gaa-
(Mr. 8:12; Lc. 11:29-32)

38 Ja-ga' ga-jäh' ko-llaa' ta-jwöh' kyaa' ley kyaah' dsa- fariseo ga-siiyh' Jesús:

—Ta-jwöh', hnøø- jnääh' jëë' jnääh' jmeeh' koo- he- juh-gaa-.

39 He-ja- ga-jäh' Jesús siiyh':

—He- ba' che- hlëeh' hnäh' dsa- hi- chaa- na', sa' mi-teh' hnäh' kih' Dio mah' ngiih' hnäh' jmeen' koo- he- juh-gaa-. He- juh-gaa- lä-koh' ga-la' kih' Joná hi- ga-ngëe' juu' kih' Dio, ma-la' he- ja- ba' heehn' hnäh'. 40 Jëeh', ja-ba' lä-koo- ga-jä' Joná hnë- jmi' hnë- hwë' neh' tuh-hmooh- jøøh' he', lä-ja- ka-läh' Hi-ga-lëë'ngo' la- jä' hnë- jmi' hnë- hwë' na-haa' neh' hwa'. 41 Wa-ra- ga-të' jee' jmee' Dio jwiz~ kyah' hnäh' hi- tääh' na', ma-ja- noo- dsa- Nínive jee' tääyh' mah' bääyh' hnäh' dsoo'. Jëeh', ga-jeeyh~ kyaah' Dio ma' ga-nuuy' juu' he- na'kwa- Joná hi- jee' kyah' hnäh' la-, chaa- jaa- hi- jøøh' ga- lä-koh' ga' Joná. 42 Lä-ja- ka-läh', wa-ra- ga-të' jee' jmee' Dio jwiz~ kyah' hnäh' hi- tääh' na', jmi' ja- dsa-më' hi- ma' jmee- hih' hwa' ta' kye', nooy' jee' gyay' mah' bääyh' hnäh' dsoo'. Jëeh', dsa-më' he' ja' uu' jwërte mah' ma' nuuy' ha- lä- la' he- ma' kyuu~ Salomón, hi- jee' kyah' hnäh' la-, chaa- jaa- hi- jøøh' ga- lä-koh' ga' Salomón.

Jaa- jmi-llë' hlih' ga-llaayh' jee' ma' gyay'

(Lc. 11:24-26)

43 Wa-ra- ya-hëë' jaa- jmi-llë' hlih' kih' jaa- dsa-, dsooy' lä-kaa- jee' la' hwa' kii- dsa-hnøoyh' ha- jee' teeyh' dsëy' mah' sa' jnøoyh'. 44 Ja-ga' jmeey' huudsë-: “Naahn' cha'neh' kin' jee' ya-hëen'.” Hi- wa-ra- ga-llaayh' jee' ja-, sa' chaa- ni- jaa-, na-hyah' hi- na-lii' lluu'. 45 Ja-ga' dsooy- dsa-hnääh' jñah' ga' gyee' jmi-llë' hlih' hi- hlëeh' ga' lä-koh' ga' hñiiy' mah' dsa-taayh' ko-jøh' jee' ja-. Hlih' ga' le' kih' dsa- he' lä-koh' ga' he- ma' laay' jää'. Lä-ja- le' ka-läh' kih' dsa- hi- hlëeh' hi- tääh' na'.

Øøh' Jesús kyaah' chooy'
(Mr. 3:31-35; Lc. 8:19-21)

46 Cheh' ga' Jesús kway- juu' kih' dsa- he', ma' ga-lloo' chooy' kyaah' øøyh-, ma' hnøoy' ma' hlëeyh' kyaah' Jesús. Pero ka'hne- ba' ga-jøøy'. 47 Jaa- hi- ma' cheh' jee' ja-, na-jmeeyh' juu' kih' Jesús:

—Hii- maa' kyaah' kyaah' øøh' tääh' ka'hne-, hnøoy' llay' juu' kyaah' hne-.

48 Mah' ga-jeeyh- kih' hi- ga-jmeeh' juu' he':

—¿Hii- na-, hi- laa' maa' kyaan'? ¿Hii- na-, hi- laa' øøhn'?

49 Mah' ga-jmeey' lii- kyaah' gooy- jee' ma' tääh' discípulo kyaay' mah' ga-jäyh':

—Hi- la- ba' he' maa' kyaan-, hi- la- ba' he' øøhn'. 50 Jëeh', lä-jëë' hi- jmee' lä' hyoh- dsë' Tää' kyaan' hi- gya' gyuuh', hi- he' ba' dsa-më' øøhn', dsa-ñuuh- øøhn', hi- maa' kyaan-.

13

Juu' na-hmää' lä-koo- la' kih' dsa- hi- jñee- mi'ju-

(Mr. 4:1-9; Lc. 8:4-8)

1 Jmi' ja- ya-hëë' Jesús cha'neh', ngooy' na'gyay- cha'hoo' jmi-juuh-. 2 Peer- jwëë' dsa- ga-kuh' lä-ku' lä-jii' kiyh', he-ja- ga-hey' neh' na'moo' mah' ga-gyay- jee' ja-, hi- lä-jëë'

dsa- ga-taah` jee' dsoo'. ³ He-ja- ga-løoy' hlëeyh~ dsa- cha-miih- nëe' juu' na-hmää'. Ga-jäyh':

—Jaa- dsa- ngoo' ga-jñee` mi'ju-. ⁴ Jee' ngooy' jñeey~ mi'ju- ja-, ga-saa' miih- cha'jwë', he-ja- ya-nää' ta' ga-kuh-. ⁵ Jyoh' ka-läh' mi'ju- ga-saa' në' kuu' jee' sa- cha- cha-miih- gwaah'. He-ja- chah' ba' ga-hya-, jëeh', sa- ma' nøø' cha-miih- gwaah'. ⁶ Pero ma' ga-hëh' hyoo- ga-koo'. Jëeh', miih- ba' jmoo' ma' cha-, he-ja- ga-lä-kii' chaah'. ⁷ Hi' jyoh' ka-läh' mi'ju- ga-saa' jee' chaah' too'. Ga-kwaa' ga' chaah' too' ja-, he-ja- ga-uu- chaah' kih' jee' na'too'. ⁸ Hi' jyoh' mi'ju- ja-, ga-saa' jee' la' hwa' jmah'. He-ja- ba' ga-hii', ga-kwa' cha-miih- mi'. Cha- he- ga-kwa' hña-loo' mi' lä-koo- chaah', cha- he- ga-kwa' to-lo'gya' dsë' gya' mi' hi' jyoh' ga-kwa' gyii'gya' mi'. ⁹ Hi- hnøø' heeh- juu' la-, wa' heeyh- — ga-jäh' Jesús siiyh'.

Ga-jäh' Jesús he- kih' ja- ga-kway' juu' na-hmää'

(Mr. 4:10-12; Lc. 8:9-10)

¹⁰ Ma-ngëe' ma-hlëeyh' lä-ja-, ja-ga' ga-ya-jäh- jnääh' koo' kiyh' mah' ga-chiih' jnääh':

—¿He-la' hlëeh' dsa-, kyaah' juu' na-hmää' jmah'?

¹¹ Mah' ga-jëeh- Jesús juu' kyaä' jnääh':

—Hnääh' ba' na-ngëh' jwë' lä-ngëeh' hnäh' ha- lä' jää' Dio dsa- lä-hih' kih', he- ma' na-hmää' jää'. Pero kih' hi- jñah', sa- cha- jwë' cha- lä-ngëey'. ¹² Lä-jëe' hi- ngëe' miih-, hi- he' hyoh' huu'dsë- llu' mah' lä-ngëey' cha-ga'miih-. Pero hi- jmee' ngëe', lä-kye- he- ja- llaa' ba'. ¹³ He-ja- ba' na- he- hlëeh' jnih' kyaah' juu' na-hmää'. Jëeh' jnä' ba' mi'nëy' mah' sa' jëey~. Lle' ba' to-gway', pero sa' nuuy- ni- lä-ja- sa- ngëey'. ¹⁴ Heh' lä-ja-, lä-koo- dsa-ngëe' dsa- na-, dsa-lä-te' lä-koo- ga-jäh' Isaia hi- ga-ngëe' juu' kih' Dio:

Lä-nuuh' ba' kiyh' pero sa- lä-ngëey'. Ma-ke' he- ga-jëey~, sa- nä' mi'nëy'.

¹⁵ Jëeh', hweh- tuh-dsë' dsa- hi- chaa- na'.

Ma-jlë' mi'nëy', ma-jnë' to-gway'.

Mah' lä-ja- mo-so' jëey', mo-so' nuuy', ni- mo-so' lä-ngëey'.

Kih' he-ja-, sa- dsa-jëeyh~ kyaah' jnä' mah' lää' jnih', ga-jäh' Dio.

¹⁶ Peer' llu' la' kyah' hnäh', jëeh' jnä' ba' mi'nëh' hnäh', hi- nuuh- ba' hnäh'. ¹⁷ Ma-ra' ju'dsoo' jwëehn~ hnäh', jwëe' dsa- hi- ga-ngëe' juu' kih' Dio, hi' jwëe' ga' dsa- hi- lluu' ma' hnøoy' ma' jëey' he- jëeh' hnäh' pero sa- ga-jëey'. Hi' ma' hnøoy' ma' nuuy' he- nuuh- hnäh' pero sa- ga-nuuy'.

Ga-jmeeh' Jesús juu' he- hnøø' jäh' juu' na-hmää' kih' hi- na-jñee' mi'ju-

(Mr. 4:13-20; Lc. 8:11-15)

¹⁸ Nuuh- da' hnäh' ha- lä- hnøø' jäh' juu' na-hmää' lä-koo- la' kih' hi- na-jñee' mi'ju-. ¹⁹ Wa-ra- ga-nuu' jaa- dsa- juu' kih' Dio mah' sa- lä-ngëey', ma-ja- gwa' hi- hlëeh' jñuuyh~ juu' he- ma-na-jnääh' neh- tuh-dsëy'. Hi- he' laa' lä-koo- mi'ju- he- ga-saa' cha'jwë'. ²⁰ Heh' mi'ju- he- ga-saa' në' kuu' jee' sa- cha- cha-miih- gwaah', lä-ja- laa' dsa- hi- nuu- juu' kih' Dio, jëe- ba' dsëy' lä- ma' to-në' ga-nuuy'.

²¹ Pero ko-hwëe' ba' ja-. Laay' lä-koo- chaah' he- ma' cha- miih- ba' jmoo'. Wa-ra- ga-jëey' wi' o go-nää' dsa- në' kiyh', kwaat~ kih' juu' he- ma-nuuy', lä-chah' ja- dsa-täyh'.

²² Heh' mi'ju- he- ga-saa' jee' kih' chaah' too', lä-ja- laa' dsa- hi- nuu- juu' kih' Dio mah' sa- jmeey' ni- miih- ta' llu'. Jëeh', kye- gyih' huu'dsë- kih' jmi-gyuu' la- hi- hnøoy' lä-chay- cha-miih- kuu' he-ja- ga-hee' dsëy'. Lä-jwë' ja- dsa-uu' juu' kih' Dio neh- tuh-dsëy'. ²³ Pero mi'ju- he- ga-saa' hwa' llu', lä-ja- laa' dsa- hi- nuu- juu' kih' Dio mah' ngëey' ka-läh'. He-ja- dsa-kwaa' juu' ja- neh- tuh-dsëy'. Hi- he' jmee' cha-miih-

ta' llu', lä'koo- mi'ju- he- kwa- ma-
hña-loo', ma- to-lo-gya' dsë- gya',
ma- gyii' gya'.

*Juu' na-hmää' lä'koo- la' kih' trigo
kyaah' nuu- hlih'*

²⁴ Ga-kwa' ga' Jesús jyoh' juu'
na-hmää'. Ga-jäyh':

—He- jää- Dio dsa- lä-hih- kih',
jeeh' kwee- kyaah' lä'koo- ga-jmee'
jaa- dsa- hi- ga-jñee' mi'ju- llu' hwa'
kih'. ²⁵ Pero ta'ko- jiih' ma' na-gwii-
dsa- he', ja' dsa- hi- na-høøh' kiyh'.
Mah' ga-jñee' mi'ju- hlih' jee'
na-jñee' mi'ju- llu', ja-ga' ngaayh'.
²⁶ Lä'koo- ma' ga-kwaa' chaah' mi'
'ju- llu' hi- ga-løø' hwëe- wa'le' kih',
jee' ja- ga-hya- ka-läh' wa'nuu- hlih'
ja-. ²⁷ Ja-ga' ga-nää' dsa- hi- ma'
jmee- ta' jee' ja-, na'chiyyh' dsa-juu'
ta' ja-: “Dsa-jøøh', ¿ja' mi'ju- llu' ba'
ja- he- ga-jñeeh' hwa'kyah'? ¿Ha- ba'
ta' ja' wa'nuu- hlih' he- ga-hya- jee'
ja-?” ²⁸ He-ja- ga-jäh' dsa-juu' ta' ja-:
“Go- ga-jñee' jaa- hi- na-høøh' kin’.”
“¿Che' hnooh- dsa-cheeh' jnääh'?”
ga-jäh' moz- he' siyyh'. ²⁹ “Jah' ha-
”, ga-jäh' dsa-juu' ta' ja-. “Wa'ra-
ga-cheh' hnäh' wa'nuu- hlih' ja-, ha-
ga- che- ga-cheh' ka-läh' chaah' mi'
'ju- llu' ja-. ³⁰ Kwa' jwë' wa' kwaa-
ko-jøh' chaah' mi'ju- llu' kyaah'
wa'nuu- hlih' ja-, lä' jiih' lloo- jmi'
sooh' ta'. Ja-ga' jwii- hi- chooh' ta':
Hnä' hnäh' to-në' wa'nuu- hlih' mah'
hñuu' hnäh' ma' koo- chooh' mah'
tøøh' hnäh' cha'je-. Ja-ga' juuh' hnäh'
mi'ju- llu' kin' mah' llah' hnäh' høø'
kih'.”

*Juu' na-hmää' lä'koo- la' kih' mi'ju-
mostaza*

(Mr. 4:30-32; Lc. 13:18-19)

³¹ Ga-kway' jyoh' ka-läh' juu'
na-hmää', ga-jäyh':

—He- jää- Dio dsa- lä-hih- kih',
jeeh' kwee- lä'koo- la' kih' koo- mi'
'ju- mostaza he- jngëe- jaa- dsa-
hwa' kih'. ³² Mi'ju- ja- pih' ga' lä'koo-
jyoh' mi'ju- he- cha- jmi-gyuu' la-.
Pero wa'ra- ga-hya-, dsa-kwaa' ñii'
ga' lä'koh' ga' jee' lä-jë- joh'. Kwa-

goh' kih'. He-ja- lä'kye- ta' dsa-nää'
jmeey' sii- në' sa'goh'.

*Juu' na-hmää' lä'koo- la' kih'
levadura*

(Lc. 13:20-21)

³³ Ga-kway' jyoh' ka-läh' juu' he-
na-hmää', ga-jäyh':

—He- jää- Dio dsa- lä-hih- kih',
jeeh' kwee- lä'koo- jmee- levadura
he- koo- jaa- dsa-më'. Llay-
cha-miih- harin mah' kah-gwëyh-
kyaah' levadura. Kyaah' lä-ja-
dsa-kwaa' lä- ga-dsa' tuka'.

*Ga-jäh' Jesús he- kih' ja- ga-kway'
juu' na-hmää'*

(Mr. 4:33-34)

³⁴ Ga-lä-jë- juu' na- ga-hlëeh' Jesús
kyaah' juu' na-hmää'. Sa- ga-hlëeyh'
dsa- juu' jnä'hä'. Kyaah' juu'
na-hmää' ba' ga-hlëeyh'. ³⁵ Lä-ja-
ga-la' mah' lä-te' lä'koo- ga-hlëeh'
dsa- hi- ga-ngëe' juu' kih' Dio llo'joo':
Hlëeh'n' dsa-, kyaah' juu' na-hmää'
ba'.
Jmeen' lä-kyuyh- he- ma' na-hmää'
jää- lä' jiih' ma' ga-nøø'
jmi-gyuu'.

*Juu' na-hmää' lä'koh' la' kih'
wa'nuu- hlih'*

³⁶ Ja-ga' ga-hih' Jesús juu' kih'
dsa- mah' ga-hey' cha'neh'. Jee' ja-
ga-mi-jäh' jnääh' koo' kiyh', mah'
ga-ngii' jnääh' juu' kiyh':

—Jmeeh' juu' hee- hnøø' jäh' juu'
na-hmää' kih' wa'nuu- hlih' he-
ga-jñee' dsa- jee' na-jnääh' kih' dsa-.

³⁷ Mah' ga-jeeh- Jesús juu' kyaah'
jnääh', ga-jäyh':

—Hi- jñee- mi'ju- llu' na-, he- ja-
hnøø' jäh' Hi- ga-lëe'ngo' la- ba' he'.

³⁸ Jee' jmee- dsa- ta', he- ja- hnøø'
jäh' jmi-gyuu' la- ba' ja-. Mi'ju-
llu' ja-, he- ja- hnøø' jäh' dsa- hi-
na-jnääh' kih' ya-jwii' ba' he'. Wa'nuu-
hlih' ja-, he- ja- hnøø' jäh' dsa- kyaah'
dsa- hlëeh' ba' he'. ³⁹ Dsa- hña-
dsë' hi- ga-jñee' wa'nuu- hlih' ja-,
hi-sa-llu' ba' he'. Jmi' he- chooh'
dsa- ta' ja-, he- ja- la' kwaan' jee' llaa-

jmi-gyuu⁺ ba' ja⁻. Hi⁻ chooh⁺ ta' ja⁻, la' kwaat⁻ ángele ba' he'. ⁴⁰ Lã⁻koo⁻ juuh⁻ dsa⁻ wa'nuu⁻ hlih⁺ mah⁺ jëy⁺ cha'je⁻, he⁻ ja⁻ hnø⁺ jãh⁺ lã⁻koo⁻ le' jee' llaa⁻ jmi-gyuu⁺. ⁴¹ Hi⁻ ga⁻ lëe⁻ngo⁺ la⁻ chee⁺ ángele kyaay⁺ lã⁻kaa⁻ jee' jmeey⁻ hih⁺ mah⁺ jøøyh⁺ lã⁻jëe⁻ hi⁻ jmee⁻ he⁻ hlih⁺ hi⁻ lã⁻jëe⁻ hi⁻ hña⁻dsë⁺ ka⁻lãh⁺. ⁴² Ja⁻ ga⁻ jwäy⁺ neh⁺ hwii⁺ jee' hä⁻ je⁻. Jee' ja⁻ ki'hooyh⁺ mah⁺ juuy⁺ cha⁻jay⁺. ⁴³ Pero lã⁻jëe⁻ hi⁻ lluu⁺, lã⁻jnã⁻ jmeë⁺ kiyh⁺ lã⁻koo⁻ jmeë⁺ kih⁺ hyoo⁻ jee' la⁺ ya⁻jwii⁺ kih⁺ Tää⁻ jnã⁻. Hi⁻ hnø⁺ heeh⁺ juu' la⁻, wa' heeyh⁻.

Juu' na⁻hmää' lã⁻koo⁻ la⁺ kih⁺ kuu' he⁻na⁻hoo⁻

⁴⁴ 'He⁻ jãä⁻ Dio dsa⁻ lã⁻hih⁺ kih⁺, jeeh⁺ kwee⁻ kyaah⁺ kuu' he⁻ na⁻hoo⁻ hwa⁺ kih⁺ dsa⁻. Wa⁻ra⁻ ga⁻ jnøøh⁺ jaa⁻ dsa⁻ kuu', ma⁻ja⁻ hooy⁺ ka⁻lãh⁺. Peer⁻ chaay⁻ llu⁺ dsaay⁺ dsa⁻hnii⁺ lã⁻jë⁻ he⁻ cha⁻ kiyh⁺ mah⁺ lay⁺ hwa⁺ jee' na⁻hoo⁻ kuu' ja⁻.

Juu' na⁻hmää' lã⁻koo⁻ la⁺ kih⁺ koo⁻ kuu' he⁻hmoo⁺

⁴⁵ 'Lã⁻ja⁻ ka⁻lãh⁺, he⁻ jãä⁻ Dio dsa⁻ lã⁻hih⁺ kih⁺, jeeh⁺ kwee⁻ lã⁻koo⁻ jmee⁻ jaa⁻ dsa⁻ hi⁻ hñi⁻løø⁺, hnooyh⁻ kuu' he⁻ la⁺ na⁻hñaah⁺. ⁴⁶ Wa⁻ra⁻ ga⁻ jnøøyh⁺ koo⁻ kuu' he⁻ hmoo⁺, hñii⁺ lã⁻jë⁻ he⁻ cha⁻ kiyh⁺ mah⁺ lay⁺ kuu' ja⁻.

Juu' na⁻hmää' lã⁻koo⁻ la⁺ kih⁺ sa⁻hma⁺

⁴⁷ 'He⁻ jãä⁻ Dio dsa⁻ lã⁻hih⁺ kih⁺, jeeh⁺ kwee⁻ kyaah⁺ koo⁻ sa⁻hma⁺ he⁻ jwã⁻ dsa⁻ cha⁻jmi⁺, mah⁺ jøøyh⁺ cha⁻miih⁻ neë⁺ hmoo⁺. ⁴⁸ Wa⁻ra⁻ ga⁻ kah⁺ sa⁻hma⁺ ja⁻, seëh⁺ dsa⁻ ta⁻ jee' dsoo⁺. Jee' ja⁻ dsa⁻taayh⁺ lleeyh⁻ hmoo⁺ he'. Taayh⁻ hi⁻ lluu⁺ neh⁺ sa⁻miih⁻, mah⁺ beey⁺ jah⁺ hi⁻ sa⁻jmää⁺ kyehn⁺. ⁴⁹ Lã⁻ja⁻ le' wa⁻ra⁻ ga⁻të⁻ jee' llaa⁻ jmi-gyuu⁺. Ya⁻nää⁻ ángele mah⁺ hwëy⁺ dsa⁻ hi⁻ hlëeh⁺ jee' kih⁺ hi⁻ lluu⁺. ⁵⁰ Ma⁻ja⁻ jwäy⁺ neh⁺ hwii⁺ jee' hä⁻ je⁻. Jee' ja⁻ ki'hooyh⁺ mah⁺ juuy⁺ cha⁻jay⁺.

Ta⁻jwoh⁺ hi⁻ kyuu⁺ juu' hmëe' hi⁻ juu' ma⁻gyuh⁻

⁵¹ Ja⁻ ga⁻ ga⁻jãh⁺ Jesús siyh⁺:

—¿Che' ma⁻lã⁻ngëeh⁺ hnãh⁺ lã⁻jë⁻ juu' na⁻?

He⁻ja⁻ ga⁻jãh⁺ lã⁻jëe⁻:

—Jaah⁻, Dsa⁻jøøh⁺ kyaan⁺.

⁵² Mah⁺ ga⁻jãh⁺ Jesús ka⁻lãh⁺ siyh⁺:

—Lã⁻jëe⁻ ta⁻jwoh⁺ kya⁺ ley⁺ hi⁻ ma⁻lã⁻tëe⁻ lã⁻koo⁻ jãä⁻ Dio dsa⁻ lã⁻hih⁺ kih⁺, laay⁺ lã⁻koo⁻ jaa⁻ juu⁺ hne⁺ hi⁻ høø⁺ he⁻ la⁺ hmoo⁺ he⁻ ma⁻gyuh⁻ lã⁻kye⁻ kih⁺ he⁻ hmëe⁺. He⁻ja⁻ ba⁻liyh⁺ heeyh⁺ dsa⁻lã⁻to⁻ neë⁺ he⁻ la⁺ hmoo⁺ kiyh⁺.

Dsa⁻goo⁺ Jesús ga⁻lã⁻høøyh⁺ kiyh⁺ (Mr. 6:1-6; Lc. 4:16-30)

⁵³ Ma⁻ngëe⁻ ma⁻kwa⁺ Jesús lã⁻jë⁻ juu' na⁻hmää⁺, ja⁻ga⁻ ngaayh⁺.

⁵⁴ Ma⁻ ga⁻llaayh⁺ jwii⁺ kiyh⁺, ga⁻løøy⁺ mi⁻tëy⁻ dsa⁻ neh⁺ gwah⁺ kih⁺ dsa⁻ judiu. Peer⁻ ga⁻taah⁺ dsa⁻ he' jëe⁻ dsah⁺, ma⁻ ga⁻nuuy⁺ ha⁻ lã⁻hlëeyh⁺. He⁻ja⁻ ga⁻hlëeh⁺ dsa⁻ he' kiyh⁺:

—¿Ha⁻ ma⁻mi⁻tëe⁻ hi⁻ na⁻, he⁻ hlëeyh⁺ lã⁻na⁻? ¿Ha⁻ ma⁻mi⁻tëy⁻ he⁻ jmeey⁻ he⁻ juh⁻gaa⁻ ka⁻lãh⁺?

⁵⁵ ¿Che' ja⁻ joo⁻ të⁻hma⁺ hi⁻ na⁻? ¿Ja⁺ María chee⁻ chooy⁺? ¿Che' ja⁻ øøyh⁺ Jacobo, José, Simón, Juda? ⁵⁶ ¿Ja⁺ dsa⁻më⁻ øøh⁺ hi⁻ na⁻, tääh⁺ kyaah⁺ jne⁺ jee' jwii⁺ la⁻? ¿Ha⁻ ta⁻ gwa⁺ kiyh⁺ lã⁻jë⁻ he⁻ jmeey⁻ lã⁻na⁻?

⁵⁷ Ga⁻lã⁻høøyh⁺ kih⁺ Jesús. He⁻ja⁻ ga⁻jãh⁺ Jesús siyh⁺:

—Heeh⁻ ba⁻ dsa⁻ kih⁺ hi⁻ ngëe⁻ juu' kih⁺ Dio hi⁻ go⁻nää⁻ jee' jyoh⁺. Pero wa⁻ra⁻ ya⁻ hëe⁺ jaa⁻ hi⁻ ngëe⁻ juu' kih⁺ Dio ja⁻ ba⁻ jee' jwii⁺ gooy⁺, jee' ja⁻ sa⁻ hnää⁺ dsih⁺, ni⁻ hi⁻ cha⁻ cha⁻neh⁺ kiyh⁺, sa⁻ lã⁻hnäy⁺.

⁵⁸ Sa⁻ ga⁻jmeey⁺ cha⁻miih⁻ he⁻ juh⁻gaa⁻ jee' ja⁻, kih⁺ he⁻ sa⁻ ga⁻lã⁻dsoo⁺ dsë⁺ dsa⁻gooy⁺ kiyh⁺.

14

Jee' la⁻ jãh⁺ ha⁻ lã⁻ ga⁻juu⁺ Jwaa⁻ hi⁻ ma⁻choo⁻ jmii⁻

(Mr. 6:14-29; Lc. 9:7-9)

1 Jii- ja-, Herode hi- ma' jmee- hih- hwa- Galilea, ga- nuuy' kih- Jesús ha- lä- ma' jmeey- jee' ja-. 2 He- ja- ga- jäyh' siyh- lä- jëë- hi- ma' jmee- ta- he- kiyh-:

—Hi- he' oo- Jwaa- hi- ma' choo- jmi- hi- ma- lä- jiih- jee' kih- hi- ma- na- juu-. He- ja- ba' na-, he- kyey- cha- miih- be' he- kyaah- jmeey- he- juh- gaa-.

3 He' ba' Herode ga- jmee' hih- jää-, ga- saah- dsa- Jwaa- mah- ga- hñuuyh- kyaah- caden-, ga- taayh- neh- ñe- ' dsoo' kih- Herodía. Herodía ma' laa- ' më Felipe, he' ba' dsa- ñuu- øøh- Herode. 4 Jëeh-, ga- jäh- Jwaa- ga- siyh- Herode:

—Sa- lle- kih- he- ma- kyaah- më dsa- ñuu- øøh-.

5 Ma' hnøø- Herode ma' jngëeh- Jwaa-. Pero sa- ga- tuu- dsëy- ma' jngëeyh-, kih- he- ma' gayh- dsa-. Jëeh-, kih- dsa- hih- Jwaa- he' ma' laay- jaa- hi- ma' ngëë- juu- kih- Dio. 6 Lä- ma' ga- hya- Herode ji- ñe-, ga- jmeey- koo- jmi- juuh-. Jee- ja- ga- he- jo- mi- Herodía jmee- ja- cha- në- dsa- hi- ma' tääh- jee' jmi- ja-. Peer- ga- ti- dsë- Herode. 7 Kih- he- ja-, ga- täay- hñiiy- kway- wa' he- cha- he- he- ma' ngii- chih- më- he'. 8 Chih- më- he' ga- jmee- lä- koo- te- juu- he- ga- taah- chooy-. He- ja- ga- siyh- Herode:

—Kwëeh- jnä- jee' la- mi- lle- Jwaa- hi- ma' choo- jmi-, na- hä- neh- koo- wi-.

9 He- ja- ga- lä- meeh- dsë- Herode. Pero ma- täay- hñiiy- kway- cha- në- hi- na- teeh- kyaay-, he- ja- ga- jmeey- mada- kih- hløø- mah- kwëeyh- chih- më- he- ma' ngiiy- ja-. 10 Ga- jmeey- hih- hløø- he- na- kuy- lle- Jwaa- jee' ma' häay- neh- ñe- '. 11 Mah- na- kiiy- mi- lle- Jwaa- na- hä- neh- koo- wi-, ga- kwëeyh- chih- më- he'. Hi- chih- më- he' ga- ngëey- chooy-. 12 Ma- ngëë- he- ja-, ga- lä- nää- discípulo kyaay-, ga- kooy- hnool- kih- Jwaa- mah- na- hooy-.

Ja- ga' na- nääy- na- jmeeyh- juu- kih- Jesús.

Ga- ääh- Jesús hñaa' mil dsa- ñuu- (Mr. 6:30-44; Lc. 9:10-17; Jn. 6:1-14)

13 Ma' ga- nuu- Jesús juu- ja-, ga- hey- neh- na- moo-, ngooy- ta- hwa- kii- jee- sa- kwa- ni- miih-. Ma' ga- nuu- dsa- ngooy- ta- ja-, ga- hwëey- jee- jwi- kiyh- mah- ga- nääy- jwë- tiy- ta- jee- ngoo- Jesús. 14 Lä- ma' ya- hëey- neh- na- moo- ja-, ga- jëey- jwëë- dsa- hi- ma' tääh- jee' ja-. Ga- lä- ñih- dsëy- kih- dsa- he'. Mah- ga- mi- hläay- hi- dsaah-. 15 Ma' ga- hloo- jmi- ja-, ga- ya- jäh- jnääh- koo- kih- Jesús mah- ga- chiih- jnääh-:

—Ma- ngoo- ga- hloo- ba' la-, hwa- kii- jmah- ba' jee' la-. Chiih- dsa- wa- lä- nääy- lä- kaa- jäh- la-, wa' lä- läy- he- kuyh-.

16 —Sa- jmee- bii- dsa- nääy- dsa- läy-. Hnäh- ba' kwëeh- hñih- he- kuyh- —ga- jäh- Jesús.

17 —Sa- cha- ga- he- kye- jnääh-. Kye- jnääh- ma- la- hñaa' he- ñiih- kyaah- uu- hmooh- ba- —ga- chiih- jnääh-.

18 He- ja- ga- jäh- Jesús:

—Ya- ka- ta- la-.

19 He- ja- ga- jmee- Jesús mada-, mah- dsa- taah- dsa- në- nuu-. Ga- kay- lä- jë- hñaa' he- ñiih- ja- kyaah- lä- uu- hmooh- he'. Ma- ja- ga- jëey- ta- gyuu-, ga- kway- ti- hmaah- kih- Dio. Ja- ga- ga- laay- he- ñiih- ja-, ga- kwëeyh- jnääh- discípulo kyaay-, mah- ga- ti- ga- llooh- jnääh- kih- lä- jëë- dsa- he'. 20 Ga- lä- jëë- dsa- ga- kuh- lä- jiih- ga- këey-. Jwi- he- ñiih- he- ga- chaa- ja- kyaah- kih- hmooh-, ga- kah- ga- gya- to- sa- miih-. 21 Jee- lä- jëë- hi- ga- kuh- he- tee- koo- hñaa' mil dsa- ñuu-. Ni- sa- na- hee- ni- jaa- dsa- më- ni- chih- ka- läh-.

Ga- ngë- Jesús në- jmi-

(Mr. 6:45-52; Jn. 6:16-21)

22 Ma- ngëë- he- ja-, ga- jäh- Jesús siyh- jnääh-:

—Ma-le' go'nääh' hnäh' jää', jyoh' jwoo' jmi-juuh- kyaah' na'moo' ta'ko-jiih' hihn' juu' kih' dsa- la-. Ja-ga'nin`hñiin`.

²³ Ma-la' ma-hiyh' juu' kih' lä-jëë' dsa- hi- ma' tääh' he', ja-ga' ga-wii' Jesús hñii' ta' lle'moh' na'ngiiy' kiyh' kih' Dio. Ma-ngoo' ga-nuu-, lä' ma-gyay' ba' lle'moh' ja-.

²⁴ Ta'ko-jiih' ja-, ma-lloo' to'dsaah' jmi- na'moo' ja- hi- ma' hluh- jmi- ma' dsa-jnooh' dsoh' na'moo', jëeh', ma'jmee' koo- lle' tä' he- ma'gwa' ta' jee' ga-näay'. ²⁵ Ta-la' ya'jnä', ngoo' Jesús ta' jee' ga-näay' ja-, ngëy' jwë' në' jmi-. ²⁶ Lä'koo- ma' ga-jëë' jnääh' ngëy' në' jmi-, ga'jwaah' jnääh' jwërte. Ga-tøh' jnääh' miih', ga-jäh' jnääh':

—Dsa- lle' ba' na-.

²⁷ Chah' ba' ga'hleeh' Jesús kyaah' jnääh':

—Ta' wa' gah' hnäh', jnä' ba' la- — ga-jäyh'.

²⁸ Mah' ga-jäh' Pee' siyh':

—Dsa-jøøh' kyaan', cher'mah' hne- ba' na-, jmee' hih' ngën' në' jmi- mah' nin`jee' cheh' na-.

²⁹ Mah' ga-jäh' Jesús siyh':

—Ña- ja-.

Mah' ga-jñaa' Pee' neh' na'moo' ga'løoy' ngëy' në' jmi- ta' jee' cheh' Jesús. ³⁰ Ma' ga-jëëy' tä' jwërte lle', ga-lä'goyh'. Ja- hñih' ga-løø' ga'hmäyh' cha'jmi-. Mah' ga'hooyh' ki-gaa-, ga-jäyh':

—Lää' jnä', Dsa-jøøh' kyaan'.

³¹ Lä'chah' ja- ga-hii' Jesús goo' ga'saayh', mah' ga'siiyh':

—iKø-hi'pih' go-te' ba' ma-lä-dsoo' hoh' hne- dsa-ñuuh-! ¿He-la' ma-jeh' hoh'?

³² Lä'koo- ma' ga-taayh' lä-uyy' neh' na'moo' ja-, ga'hna' go-te' lle' tä' ja-. ³³ Ma-la' ya'nøø' jnääh' hi- ma' tääh' neh' na'moo' ja-, ga'juuh' jnääh' jnë' jnääh' cha'në' Jesús, mah' ga'chiih' jnääh':

—Ma-ra' ju'dsoo' laah' Joø' Dio.

Ga-mi'hlää' Jesús dsa-dsaah' hi- ma'chaa- hwa' Genesaret

(Mr. 6:53-56)

³⁴ Lä'koo- ma' ga-haay- jmi-juuh- ja-, ga'lla-näay' hwa' Genesaret.

³⁵ Dsa- hi- ma' tääh' hwa' ja- ga-lä'kyuuy- Jesús, he-ja- ga-lä'cha' juu' lä'kaa- hwa' ja-. He-ja- na'jää- dsa- dsa-dsaah' kyaa' jee' ma' hää' Jesús. ³⁶ Hi- ga'chuuy' kyaah'

Jesús mah' kway' jwë' su' cha'goo- dsa-dsaah' he' cha'hee' sa'hmiih- kiyh'. Hi- lä-jëë' hi- ga-tëë' su' sa'hmiih- kiyh' ma'hlaa' bih' ja-.

15

Lä-jë' he- jmee' dsa-lä-sah' dsa-

(Mr. 7:1-23)

¹ Ga'lla-nää' ko-llaa' fariseo hi- ga'lla-nää' ko-llaa' ta-jwoh' kyaa' ley hi- ma' chaa- Jerusalén ga-ya-jäyh' kih' Jesús, mah' ga'siiyh':

² —¿He-la' sa' mi-te' discípulo kyaah' lä-jë' he- tëë' jmee' dsa- ma-gyuh- hi- ma' tääh' llo'joo'? Jëeh', sa' gyiyh- gooy- jää' ja-ga' kuh'hiih'.

³ Mah' ga-jëeh- Jesús juu' kiyh' ga'siiyh':

—Hnäh' ka-läh' ¿he-la' jmeeh- hnäh' ta' koo' mada' kih' Dio mah' jmeeh' hnäh' lä'koo- te' he- tëeh' hnäh' ba'? ⁴ Jëeh', ga-jäh' Dio: “Jmee' hnaah' maa' kyaah' tää' kyaah'. Hi- jwä- dso'jwii' kih' cho'jmii-, hi- he' wa' juu' go-te-.” ⁵ Pero lä-la- ba' jwah' hnäh': “Jaa- dsa- le' siih' cho'jmii-, sa' cha- he- kwëehn- hnäh'. Jëeh', lä-jë' he- cha- kin- he- kyaah' ma' jmeen' be' kyah', ma-kwëehn- Dio ba' ja-.” ⁶ Kih' jaa- hi- jäh' lä-ja-, jwah' hnäh' mo-so' jmee' bii' jmeey' be' kih' cho'jmiy-.

Lä-ja- jmeeh- hnäh' sa' kyee' mada' kih' Dio, kih' he- jmeeh- hnäh' lä'koo- te' he- tëeh' hnäh' jmeeh- ba'. ⁷ Peer- ta-juuh' hnäh'. Lä'koo- jmeeh- hnäh' na-, jëeh' kwee- kyaah' he- ga'hleeh' Isaia llo'joo', lä'koo-

ma' ga-jäyh':

ma' ga-jäyh':

8 Dsa⁻ la⁻, ko^o-jäh[˘] bih[˘] hnäy[˘] jnä[˘].
Pero ta⁻ jee[˘] jyoh[˘] ba[˘] hä[˘] huu[˘]dsē⁻
kiyh[˘].

9 Sa⁻ jmää[˘] ni⁻ miih⁻ he⁻ jmeey⁻
hnäy[˘] jnä[˘].

Lä⁻jē⁻ he⁻ mi⁻tēy⁻ dsa⁻, la⁻ mada⁻
kih[˘] dsa⁻ ba[˘], ga⁻jäh[˘] Dio.

10 Ja⁻ga⁻ ga⁻tēh[˘] Jesús lä⁻jē⁻ dsa⁻,
ga⁻siiyh⁻:

—Nuu⁻ da⁻ hnäh[˘] kwee⁻ mah[˘]
lä⁻ngēeh[˘] hnäh[˘]. 11 Sa⁻ mi⁻sah[˘] dsa⁻
hñii[˘] kyaah[˘] lä⁻jē⁻ he⁻ tooyh⁻ hooy⁻.
Lä⁻jē⁻ he⁻ hwēē⁻ hoo[˘] dsa⁻, he⁻ ja⁻
ba[˘] kyaah[˘] mi⁻sayh[˘] hñiiy[˘].

12 Ja⁻ga⁻ ga⁻ya⁻jäh[˘] jnääh[˘] koo[˘] kih[˘]
Jesús mah[˘] ga⁻ngii[˘] jnääh[˘] juu[˘] kiyh[˘]:

—¿Che[˘] ma⁻lä⁻leeh⁻ he⁻ sa⁻ ma⁻tih⁻
dsē⁻ dsa⁻ fariseo lä⁻koh[˘] ma⁻ga⁻nuuy⁻
ma⁻hlēeh[˘] lä⁻ja⁻?

13 Mah[˘] ga⁻jēeh⁻ Jesús juu[˘] kyaa[˘]
jnääh[˘], ga⁻jäyh[˘]:

—Lä⁻jē⁻ chaah[˘] hma⁻ he⁻ sa⁻
ga⁻tää[˘] Täa⁻ kyaan⁻ hi⁻ gya⁻ gyuu[˘],
lloo⁻ jmi⁻ dsa⁻cheeh⁻ lä⁻kye⁻ jmoo[˘]
kih[˘]. 14 Ta⁻ jmee⁻ hnäh[˘] he⁻ kih[˘] dsa⁻
he⁻. Laay[˘] lä⁻ko^o- dsa⁻tuu[˘] hi⁻ jā⁻
jñah[˘] dsa⁻tuu[˘]. Cher[˘] mah[˘] jaa⁻ hi⁻ tuu[˘]
jää[˘] jñah[˘] hi⁻ tuu[˘], lä⁻uu[˘] täh⁻ neh⁻
ko^o-too⁻.

15 Mah[˘] ga⁻ngii[˘] Pee[˘] juu[˘] kiyh[˘],
ga⁻jäyh[˘]:

—He⁻ hnø[˘] jāh[˘] juu[˘] na⁻hmää[˘] he⁻
ma⁻kwah[˘] na⁻.

16 He⁻ja⁻ ga⁻jäh[˘] Jesús:

—¿Che[˘] ni⁻ hnäh[˘] ka⁻läh[˘] sa⁻
ma⁻lä⁻ngēeh[˘] hnäh[˘]? 17 ¿Che[˘] sa⁻
ngēeh[˘] hnäh[˘], lä⁻jē⁻ he⁻ dsa⁻tooh⁻ hoo[˘]
jne[˘], dsoo⁻ neh⁻ tuh⁻ ba[˘] jne[˘], ja⁻ga⁻
hwēē⁻ ka⁻läh[˘] dsoo⁻ ta⁻ cha⁻sii⁻?

18 Pero lä⁻jē⁻ he⁻ hwēē⁻ hoo[˘] dsa⁻,
gwa[˘] neh⁻ tuh⁻dsēy⁻ ba[˘] ja⁻. He⁻
ja⁻ ba[˘] na⁻ he⁻ mi⁻sah[˘] dsa⁻ hñii[˘].

19 Jēeh[˘], neh⁻ tuh⁻dsē⁻ ba[˘] dsa⁻ hwēē⁻
lä⁻jē⁻ huu[˘]dsē⁻ hñii[˘], hi⁻ lä⁻ja⁻ ka⁻läh[˘]
he⁻ jngēeyh⁻ dsa⁻, hi⁻ na⁻jē⁻ goo⁻
kaayh⁻ hi⁻ laa[˘] kyaa[˘] jñah[˘], hi⁻ sa⁻
na⁻jē⁻ goo⁻ kaayh⁻ wa[˘] hi⁻ cha⁻
hi⁻, jmeey⁻ hñii[˘], jmeey⁻ dsoo[˘] he⁻
la[˘] juu[˘] ta⁻juu[˘], hi⁻ hlēeyh⁻ wi[˘] kih[˘]
dsa⁻kyaa[˘]yh[˘]. 20 Lä⁻jē⁻ he⁻ na⁻ ba[˘] he⁻
mi⁻sah[˘] dsa⁻. Pero he⁻ kuh⁻ dsa⁻ lä⁻

ma⁻soh[˘] ja⁻ba[˘] gooy⁻, sa⁻ mi⁻sayh[˘]
hñiiy[˘].

*Ja⁻dsa⁻mē[˘] cha⁻ga⁻heeh⁻kih[˘]
Jesús*

(Mr. 7:24-30)

21 Ja⁻ga⁻ ya⁻hēē⁻ Jesús jee[˘] ja⁻,
ngooy[˘] jāh[˘] kih[˘] jee[˘] jwii⁻ Tiro kyaah[˘]
Sidón. 22 Lä⁻chah[˘] ja⁻, ja⁻ja⁻ dsa⁻mē[˘]
cananea ma⁻tooyh⁻ miih⁻, ma⁻jäyh[˘]:

—Dsa⁻jøøh[˘] kyaan⁻, hne⁻ laah[˘]
sa⁻ju⁻ kih[˘] David, wa[˘] lä⁻ñih[˘] hoh[˘] jnä[˘].
Peer⁻ cha⁻miih⁻ wi[˘] jēē⁻ chih⁻mē[˘]
kyaan⁻, jmeeh⁻ jmi⁻lle⁻ hñii[˘].

23 Pero ni⁻ ko^o-sa⁻ ga⁻jēeh⁻
Jesús kiyh[˘]. Mah[˘] ga⁻mi⁻jäh[˘] jnääh[˘]
discípulo koo[˘] kiyh[˘], ga⁻chuu[˘] jnääh[˘]
cha⁻miih⁻ kyaayh[˘], ga⁻chiih[˘] jnääh[˘]:

—Hēē⁻ kih[˘] dsa⁻mē[˘] na⁻ mah[˘] wa[˘]
llaayh[˘]. Miih⁻ tooyh⁻ miih⁻ kaah[˘] kyaa[˘]
jnääh[˘].

24 He⁻ja⁻ ga⁻jäh[˘] Jesús:

—Ga⁻cheē⁻ Dio jnä[˘] mah[˘] jmeen⁻ be⁻
kih[˘] dsa⁻ israelita ba[˘]. Hi⁻ he⁻ laa[˘]
lä⁻ko^o-borrego hi⁻ na⁻hēē⁻.

25 Ja⁻ga⁻ ja⁻ dsa⁻mē[˘] he⁻ ga⁻juuyh⁻
jnēy[˘] cha⁻nē Jesús mah[˘] ga⁻jäyh[˘]:

—Kwa[˘] be⁻ kin⁻, Dsa⁻jøøh[˘] kyaan⁻.

26 Mah[˘] ga⁻jēeh⁻ Jesús juu[˘] kiyh[˘],
ga⁻siiyh⁻:

—Sa⁻ llu[˘] he⁻ jñuuhn⁻ he⁻ kuh⁻
chih⁻ mah[˘] kwēehn⁻ dsii⁻ —ga⁻jäh[˘]
Jesús siiyh⁻.

27 He⁻ja⁻ ga⁻jäh[˘] dsa⁻mē[˘] he⁻:

—Dsoo[˘] ba[˘] kyah[˘], Dsa⁻jøøh[˘]
kyaan⁻. Pero ma⁻ra⁻ he⁻ lih[˘] ba[˘] dsii⁻
jwi[˘] he⁻ dsa⁻saa[˘] nē⁻ na⁻mes⁻ kih[˘]
dsa⁻juuy⁻.

28 He⁻ja⁻ ga⁻jäh[˘] Jesús ka⁻läh[˘]:

—Peer⁻ cha⁻miih⁻ ma⁻lä⁻dsoo⁻
hoh[˘] hne⁻, dsa⁻mē[˘]. Wa[˘] le[˘] ba[˘] kyah[˘]
lä⁻koh[˘] hnooh⁻ —ga⁻jäh[˘] Jesús siiyh⁻.

Lä⁻chah[˘] ja⁻ ga⁻hlaa[˘] chih⁻mē[˘]
kyaay[˘].

Ga⁻ääh⁻ Jesús kyee[˘] mil dsa⁻ñuu[˘]

29 Ya⁻hēē⁻ Jesús jee[˘] ja⁻, ga⁻llooy⁻
ta⁻ cha⁻hoo[˘] jmi⁻juu[˘] he⁻ hla⁻ hwa[˘]
Galilea. Hi⁻ ga⁻wiiy⁻ ko^o-lle⁻koh[˘],
mah[˘] ga⁻gyay⁻ jee[˘] ja⁻. 30 Hi⁻ ya⁻nää[˘]
koo[˘] kiyh[˘] jwēē⁻ jwēte dsa⁻ hi⁻
ma⁻ jää[˘] hi⁻ jluuh[˘], hi⁻ tuu[˘], hi⁻

koo, dsa-tuuh, hi jwëë ga jñah dsa-dsaah, na'jäy huu ti' Jesús. Hi lä'ja ga mi-hläy lä'jëe hi dsaah he'. ³¹ Ma' ga'jëe dsa, hlëeh dsa koo, ma-lii ma-goo dsa-tuuh, ma-ga'nää dsa-jluuh, ma-jëe dsa-tuu, he-ja ga lä' dsa dsë' dsa, mah' ga'jmeey juuh kih' Dio kya' dsa Israel.

³² Ma'ngëe he-ja, ga'jøøh Jesús jnääh' mah' ga'siyh':

—Peer dsa-lä-nih dsën kih' lä'jëe dsa hi-tääh la'. Jëeh ma-hya hnë jmi' jmeey ko-jøh kyaah jnä'. Sa' cha ni miih he kuyh. Sa' hnoon' hëen kiyh' lä' ma-kyoyh na, le' ga che ga-hwaay' cha'jwë' jee dsa-näy.

³³ He-ja ga'jah jnääh':

—¿Ha ba' dsa'kye jnääh' he kuh' jwëe dsa heh' hwa' ki' la? Joh' sa' hnøø' mah' këe' lä'jëe dsa la'.

³⁴ He-ja ga'ngi' Jesús juu' kya' jnääh':

—¿Joh' he'niih' kye' hnäh'? — ga'jäh'.

—Gyii' ba', kyaah' miih hmooh' pih' — ga'chiuh' jnääh'.

³⁵ He-ja ga'jmeey Jesús mada' mah' wa' dsa-taah' lä'jëe hwa'.

³⁶ Ga'kay' lä'jëe gyii' he'niih' ja' kyaah' hmooh' pih' he'. Ga'kway' ti'hmaah' kih' Dio. Ja'ga' ga'laay' he'niih' ja, ga'kwëyeh' jnääh' mah' ga'ti' ga'llooh' jnääh' kih' lä'jëe dsa. ³⁷ Ga'kuh' dsa llu' lä'jiuh' ga'këey'. Ma' ga'la' kiyh', ga'kah' ga' gyii' sa'miih' jwi' he' ga'chaa' ja'.

³⁸ Lä'jëe hi' ga'kuh' jee' ja' tee' koo-kye' mil dsa-nuuh. Ni' sa' na-hee' ni' jaa' dsa-me' ni' chih' ka-läh'.

³⁹ Ja'ga' ga'hih' Jesús juu' kih' dsa, ga'hey' neh' na'moo', mah' ga'haay' jmi' juuh' ngooy' ta' hwa' Magdala.

16

Dsa fariseo ma' hnøøy' jmeey Jesús koo he' juh-gaa'

(Mr. 8:11-13; Lc. 12:54-56)

¹ Ma' ga'llooy' ta' hwa' ja, ga'lla'nää' fariseo kyaah' saduceo mah' kay' dsë' Jesús. Ga'ngi' ma' jmeey Jesús koo he' juh-gaa' he' ma' ja' gyuh'. ² Pero ga'jeh' Jesús juu' kiyh', ga'jäh':

—Wa'ra' ga'nuuh' jmi', jawah' hnäh': “Llu' ba' la' jii' ja' la, jëeh' gyuh' ba' gyuh'”, jawah' hnäh'. ³ Mah' ta'la' tiuh' jawah' hnäh': “Hii' goo' ja' lle', jëeh' gyuh' gyuh' mah' na'hih'”, jawah' hnäh'. Peer' ta'juuh' hnäh'. Leh' ba' hnäh' leh' hnäh' juu' ha' lä' jmeey' koo' jmi' koo' jmi' lä' koo' la' gyuh'. Mah' sa' kye' hnäh' kwaat' hee' ga' na' dsa-la' jee' kyah' hnäh'. ⁴ He' ba' che' hlëeh' hnäh' dsa' chaa' na', sa' mi'teh' hnäh' kih' Dio mah' ngiuh' hnäh' jmeen' koo' he' juh-gaa'. He' juh-gaa' lä'koh' ga'la' kih' Joná hi' ga'ngëe' juu' kih' Dio, ma'la' he' ja' ba' heehn' hnäh'.

Ja' hniih' ga'beey' dsa' he' mah' ngaayh'.

Levadura kih' dsa fariseo

(Mr. 8:14-21)

⁵ Lä'koo' ma' ga'haa' jnääh' ta' hngaah' ko'taa' kih' jmi' juuh' ja, ja'ga' ga'lä'dsooh' dsë' jnääh' sa' ma' kye' jnääh' he'niih'. ⁶ He-ja' ga'jah' Jesús siyh' jnääh':

—Leeh' hnäh' kyaah' levadura kih' dsa fariseo hi' kih' dsa saduceo ka-läh'.

⁷ He-ja' ga'tooh' jnääh' discípulo lla' jnääh' juu' kyaah' dsa-kyaahn', ma' jah' jnääh':

—Ma'hlëeyh' lä'na, kih' he' sa' ma' kye' jne' he'niih'.

⁸ Pero ga'lä'kyuh' Jesús huud'së' kya' jnääh', mah' ga'siyh' jnääh':

—¿He-la' jawah' hnäh' sa' cha' he'niih' kye' hnäh'? Ko'hi' pih' go-te' dsoo' hoh' hnäh' dsa-nuuh.

⁹ ¿Che' lä'jiuh' na' sa' hii' lä'ngëeh' hnäh'? ¿Che' mo'so' dsooh' hoh' hnäh' kih' hña' he'niih' he' ga'kuh' hña' mil dsa-nuuh' hi' joh' ga' sa'miih' ga'të' ga'juuh' hnäh' kyaah' jwi' he' ga'chaa' ja'? ¹⁰ ¿Che' mo'so'

dsooh~ hoh' hnäh' kih' gyii' he'ñiih' he- ga'kuh- kyee' mil dsa-ñuuh-, hi' joh' ga' sa'miih- ga'te' ga'juuh' hnäh' kyaah' jwi' he- ga'chaa' ja-? 11 ¿Ha- lä'ja- he- sa'ngëeh' hnäh'? Ja' kih' he'ñiih' na- he- jwëehn~ hnäh': "Leeh- hnäh' kyaah' levadura kih' dsa- fariseo hi- kih' dsa- saduceo ka-läh'." 12 Ja-ga' ga'längëe' jnääh' ' sa' ma' hlëeyh- kih' levadura he-kaah- dsa- he'ñiih'. Ma' hlëeyh- kih' nuuh- he- ma' kwa' dsa- fariseo kyaah' dsa- saduceo ba' ja-.

*Ga'jah' Pee', Jesús he' laa' Cristo
(Mr. 8:27-30; Lc. 9:18-21)*

13 Ma' ga'lloo' Jesús hwa' Cesarea kih' Filipino, ga'ngiiy' juu' kyaa' jnääh' ' ga'jäyh':

—¿Ha- lä'jah' dsa- kih' Hi-ga-lëe'ngo' la-? ¿Hi- jnä' laay'?

14 Mah' ga'jah' jnääh':

—Ko-llaa' dsa- jah' Jwaa' hi- ma' choo~ jmi- ba' hne-. Ko-llaa' jah', Elia ba' hne-. Hi' jñah' ko-llaa' jah', hne- laah' Jeremia o jñah' hi- ga'ngëe' juu' kih' Dio llo'joo'.

15 Mah' ga'ngii' Jesús juu' kyaa' jnääh' ka-läh':

—¿Ha- ga- hnäh', hee- jawah' hnäh' kin-, hi- ba' jnä' laah' hnäh'?

16 Mah' ga'jeeh- Simón Pee' juu' kiyh':

—Hne- he' Cristo, Joo' Dio jiih'.

17 Mah' ga'jah' Jesús siiyh':

—Llu' la' kyah' Simón, joo' Joná. Jëeh', ja' he' dsa- hi- ma-mi-jnäa- kyah' lä' ma-jäh' na-. Täa' kyaan- hi- gya' gyuuh', hi- he' ba' ma-mi-jnäa- kyah'. 18 Jnä' ka-läh' jwëehn~ hne-, hne- he' Pee', (he- hnøø' jah' kuu'). Hi- né' mi'kuu' la- choohn' gwah' kin-, hi- ni- miih- sa' lih' juu' cha'je- lla-dsëe' kiyh'. 19 Jnä' toohn- gooh- hne- mah' kwah' juu' kih' dsa- ha- lä- heyh' ya'jwii'. Cher'mah' kyaah' juu' he- kwah- sa' ga'laa' dsa- hi- tääh' hwa' la-, lä' ma-na-hñuuuh' ja-ba' kyaah' dso'kye- kiyh'. Hi- cher'mah' kyaah' juu' he- kwah- ga'laa' hi- tääh' hwa' la-, na-na' ba' jwë' kiyh'

dsa-taayh' ya'jwii' —ga'jah' Jesús siiyh' Pee'.

20 Ja-ga' ga'taah- Jesús jnääh' juu' mah' sa' kooh' jnääh' juu' kyaah' ni- jaa-, he- laay' Cristo.

*Ga'mi-jnäa- Jesús juu' he- juuy'
(Mr. 8:31-9:1; Lc. 9:22-27)*

21 Jmii' ja- ga'løø' Jesús mi-jnäa- juu' kyaa' jnääh' he- jmee- bii' kiyh' dsooy' ta' Jerusalén. Jee' ja- heeh' dsih' cha-miih- wii', dsa-gyuuh' sa- lä-hnäa' dsih', lä'ja- dsa-kaah' kyaa' ' jmi-dsa-, kyaah' ta-jwoh' kyaa' ley sa- lä-hnäa' dsih'. Ja-ga' juuy' hi- lä'jiiyh' ka-läh' ga' ma-hya- hne- jmi'.

22 He-ja- ga'jäa' Pee' Jesús ta' koo', mah' ga'løøy' juuyh~ kiyh', ga'siiyh': —Wa' lä-ñih' dsëy' hne-, Dsa-jøøh' kyaan-. Ni- miih- sa' le' ja' he- ja- né' kyah'.

23 Mah' ga'jeeh- Jesús hñii', ga'jëey' Pee' ga'siiyh':

—Jñuuuh' hne- kin- hi-sa'llu', he- jmeeh- jwiih' kin- ba' na-. Sa' jmeeh- huudsë- lä'koh' jmee- Dio, lä'koh' la' huudsë- kih' dsa- ba' la' huudsë- kyah'.

24 Ja-ga' ga'jah' Jesús siiyh' lä'jëe- jnääh':

—Cher'mah' hi- hnøø' jmee' ko-jøh' kyaah' jnä', sa- wa' jmäay' hñiiy' kwaan-, wa' jäay' cru' kyaay' mah' wa' jmeey' ko-jøh' kyaah' jnä'. 25 Jëeh', lä'jëe- hi- häa~ hñii' mah' sa' juuy', hi- he' juu' ba'. Pero lä'jëe- hi- kwaa- hñii' juu' kwaan- kin-, hi- he' ba' lää'. 26 ¿Hee- ya'jøø' ka' dsa- ma-ke- ga-liyh' lä'jë- he- cha- jmi-gyuu- la- mah' wa-ra- ga-juuy' sa- tëeyh' kih' Dio? ¿Hee- ba' kyaah' le' mi-hmaayh' mah' läay'? 27 Jëeh', jah' Hi-ga-lëe'ngo' la- kyaah' be' kih' Täa' kyaay', kyaah' ángele ka-läh'. Ja-ga' mi-hmaayh' kih' lä'jaa- lä'jaa- lä'koo- te' ta' he- ga-jmeey'. 28 Ma-ra- ju'dsoo' jwëehn~ hnäh', chaa- ko-llaa' hi- tääh' jee' la- sa' juuy' jää' sa' ga' ma-jëey' be' kih' Hi-ga-lëe'ngo' jäyh' jmeey' hih'.

17

Ga mi sēē' Jesús hñii'

(Mr. 9:2-13; Lc. 9:28-36)

1 Ma-ngēē' ga jñii' jmi', ja-ga' ga-jää' Jesús Pee' kyaah' Jacobo kyaah' Jwaa' øøyh'. Ga-näy' kah' ta' moh' ñii'. 2 Jee' ja- ga-lä-sēē' Jesús to-lo' nē' hi- ma' jääy' he'. Mo-nēy' ga-lii' jih-gyeh' lä-koh' jmēē' kih' hyoo-. Hmih- kiyh', ga-tøø' jlēē- ñih'. 3 Jee' ja- ga-lä-jnäā' Elía kyaah' Moisé, ga-taayh' llay' juu' kyaah' Jesús. 4 He-ja- ga-jäh' Pee' siyh' Jesús:

—Dsa-jøøh' kyaan', he- ba' che- llu' he- tøøh' jne' ko-jøh' jee' la-. Cher'mah' hnooh-, jmee' jnääh' hnē- hne' kyaah' moo-, koo- kyah', koo- kih' Moisé, hi- koo- kih' Elía.

5 Ta'ko-jiih' ma' cheh' Pee' hlēēyh' lä-ja-, ga-jyoo' koo- jni' tø-jlēē- ñih' he- ga-lä-ä- lä-jēēy'. Jee' jni' ja- ga-lä-nuuh' ga-hlēēh' koo- juu', he- ma' jäh':

—Hi- la- na- gyuu- kyaan' hi- hnaan-. Peer- chaan- llu' kyaayh'. Nuuh- hnäh' kiyh'.

6 Ma' ga-nuu' discípulo he- ga-hlēēh' jee' jni' ja-, ga-saay' jee' ma' täayh', ga-jwaayh' jwēte. 7 Ja-ga' ya-jäh' Jesús kiyh', ga-kye- goo- nē' kiyh' mah' ga-siyh':

—Noo- hnäh', ta' wa' gah' hnäh'.

8 Ma' ga-chooyh' nēy', mo-so- ga-jēēy' ni' jaa-, ma-la' hñii' ba' Jesús cheh' kyaayh'. 9 Ta'ko-jiih' ma' jñaa- moh' ja-, ga-taah- Jesús juu' hi- ma' kyaayh' he':

—Ta' jwi' hnäh' ni' jaa-, lä-jē- he- ma-jēēh' hnäh' la-, ta'ko-jiih' sa- ma-lä-jiih' Hi-ga-lēē'ngo' la- jee' kih' hi- na-juu'.

10 Ja-ga' ga-ngii' jnääh' discípulo juu' kih' Jesús, ga-chiuh' jnääh':

—¿He-la' jäh' ta-jwöh' kyaa' ley, jmee' bi' jäh' Elía jää' ga' kih' Cristo?

11 He-ja- ga-jēēh- Jesús juu' kiyh':

—Ja-ba' dsoo' jäh' Elía to-nē', ya-llay- llu' lä-jē- he- cha- jee' la-.

12 Pero jwēēhn~ hnäh', ma-jah~ ba' Elía, mah' sa' ga-lä-kyuu- dsih'. Ga-jmee' dsa- lä- tē- dsē' kiyh'. Ja-ba' lä-ja- heeh' dsa- he' wi' Hi-ga-lēē'ngo' la-. 13 Ja-ga' ga-lä-ngēē' discípulo kyaay' he- ma' hlēēyh- kih' Jwaa' hi- ga-choo' jmi- ba' ja-.

Ga mi hlää' Jesús jaa- chih- hi- ma' kye- jmi-llē' hñih'

(Mr. 9:14-29; Lc. 9:37-43)

14 Lä- ma' ga-llä-näy' jee' ma' tääh' jwēē' dsa-, ja' jaa- dsa-ñuuh- mah' ga-juuyh' jnēy' cha-nē' Jesús, ga-jäyh':

15 —Dsa-jøøh' kyaan', wa' lä-ñih' hoh' kih' chih-ñuuh- kyaan', hi- dsa-juu' ñee' hi- jēēy- wi' jwēte. Cha-miuh- jiih~ ma-tayh' cha-je- hi- ma-tayh' cha-jmi- ka-läh'.

16 Ma-ya-jään- kyaah' discípulo kyaah' pero sa- ma-liyh- ma' mi-hläy'.

17 He-ja- ga-jäh' Jesús:

—He- ba' che- hñaa- hoh' hnäh' hi- chaa- na'. Sa' hii' lä-dsoo' hoh' hnäh'. ¿Lih' ba' llaa' he- gyan' kyaah' hnäh'? Mo-so- lä-be' dsen' gya' ga' jnä' kyaah' hnäh'. Ya-jää- da' chih- na- ta- la- —ga-jäh' Jesús.

18 Ja-ga' ga-juuuh' Jesús kih' jmi-llē' hñih', lä-jiih' ya-hēēy' kih' chih- he'. Lä-cha' ja- ga-hläy'. 19 Ma-ngēē' he- ja-, ga-kuh' jnääh' kah' kyaah' Jesús, mah' ga-ngii' jnääh' juu' kiyh':

—¿He-la' sa' ma-lä-kēh' jnääh' jmi' ma' llēē' jnääh' jmi-llē' hñih' he'?

20 He-ja- ga-jäh' Jesús siyh':

—Kih' he- miuh- go-te' ba' ma-dsoo' hoh' hnäh', he-ja- ba' sa' ga-lēh' hnäh'. Pero ju'dsoo' jwēēhn~ hnäh', wa-ra- jäh' kih' miuh- lä-koo- pih' mi-ju- kih' mostaza ba' dsoo' hoh' hnäh', le' jwiuh' hnäh' moh' la-: “Jñuuh' jee' na-, gwa- ta' jee' jyoh'”, hi' jñuuyh' ba'. Sa' cha- ni' koo- he- jä' jwēēh' kyah' hnäh'. 21 Pero jmi-llē' hñih' hi- laa' lä-koh' hi- ma-jää- chih- he' sa' ya-hēē' cher'mah' sa' ga-tu' dsa- kuh-hih~ mah' chuuy' kyaah' Dio.

Koo-ka-läh' ga-mi-jnääh' Jesús juu' he-juuy'

(Mr. 9:30-32; Lc. 9:43-45)

²² Lää'koo- ma' tääh' hwa' Galilea, ga-jäh' Jesús siyh' jnääh' discipulo kyaay':

—Hi-ga-lëe'ngo' la- ngëe' dsih' ja'goo- dsa- hñaa- dsë', ²³ mah' jngëeh' dsih'. Ga' ma-hya- hnë- jmi' na-juuy', lä'jiyh' ka-läh'.

He-ja- cha-mi- h-ga-lä-meeh- dsë' discipulo kyaay'.

Ga-mi-hmaah' Jesús ku'sih-

²⁴ Ma' ga-lla-nøø' jnääh' jwi- Capernaum kyaah' Jesús, ya-nää' hi- ma' koo' ku'sih- kih' gwah- jee' ma' cheh' Pee' mah' ga-ngi' juu' kiyh':

—¿Che' sa- mi-hmaah' ta-jwoh' kyaah' ku'sih- kih' gwah- juuh'?

²⁵ —Mi-hmaayh' ba' —ga-jäh' Pee' siyh'.

Lää'koo- ma' ga-he' Pee' cha'neh', ga-lä-jää' Jesús ga-hlëeh' Pee':

—¿Ha- lä- la' laah' Simón, lä-jëe- dsa-ta' kaa' hwa' la-, hij- kih' koo' ku'sih'? ¿Che' koo' kih' dsa- kyaay' o che' koo' kih' jñah' dsa-?

²⁶ —Kih' dsa- jñah' ba' koo' — ga-jäh' Pee' siyh'.

Mah' ga-jäh' Jesús:

—He-ja- sa- jmee- bii' kih' dsa- kyaay' mi-hmaayh'. ²⁷ Pero lä-la- ba' wa' jmeen' mah' sa- jän' hñih' kyaah' ni- jaa-. Gwa- cha'hoo' jmi-juuh-, go-jwä' ka-loo- hma-kuu'. To-në' hmooh- hi- ka' hma-kuu', ja- lleeh- mah' näh' hooy'. Jee' ja- jnääh- koo- kuu' kyaah' he- mi-hmaah' ku'sih- kin- kyaah' kyah' ka-läh'.

18

Hi- na- lee' jøøh' jee' jmee- Dio hih-
(Mr. 9:33-37; Lc. 9:46-48)

¹ Ja-ba' hor- ja- ga-ya-jäh- jnääh' 'koo' kih' Jesús mah' ga-ngi' jnääh' juu' kiyh':

—¿Hij- na- hi- jøøh' ga' jee' jmee- Dio hih'?

² Mah' ga-tëeh' Jesús jaa- gyuu-, ga-cheeyh- jee' kyaa' jnääh'. ³ Mah' ga-si- jnääh':

—Ma-ra- ju'dsoo' jwëehn- hnäh', cher'mah' sa- ga-lä-sii' huu' dsë- kyah' hnäh' mah' jmeeh' hnäh' lä-koo- jaa- gyuu-, sa- heh' hnäh' jee' jmee- Dio hih'. ⁴ Heh' lä-ja-, hi- jmää- hñii' hwaa' lä-koo- gyuu- la-, hi- he' ba' lee' jøøh' ya-jwi' kih' Dio. ⁵ Hi- heeh- jaa- gyuu- lä-la- kwaan- kin-, he- ma-heeyh- jnä' ba' ja-.

Goo- la' kih' hi- jmee- dsa-tëh- dsa-kyah'

(Mr. 9:42-48; Lc. 17:1-2)

⁶ 'Wa' hi- cha- hi-, hi- jmee' tëh' jaa- hi- mäh' la- hi- ma-lä-dsoo' dsë' kin-, llu' ga' la' kiyh' wa-ra- jäh' kih' hñuu' dsa- luuy' koo- cha-too' kih' molii' he- jee- burr- mah' hmääh' dsih' ñiih' ga' kih' cha'jmi-ñeeh-. ⁷ He- ba' che- jwi- dsa- jmi-gyuu-! Joh' he- sa- jmee- dsa-tëyh'. Pero ko-ja- lle' kih' le' ba'. Peer- jwi- dsa- hi- jmee- dsa-tëh' dsa-kyah'. ⁸ He-ja- cher'mah' ma-gooh- o ma-ti- ga-jmee' täh- kyaah' dso'kye-, hnä' go-te- ba', mah' be' uu' kyah'. Jëeh', llu' ga' kyah', gwaah' jee' tääh' hi- na'ji- tuuh' ma-gooh- o tuuh' ma-ti-, lä-koh' ga' he- jwääy' hne- jee' mo-so- uu' je- kyaah' lä-to' ma-gooh- ma-ti-. ⁹ Hi- cher'mah' mi-nëh' ga-jmee' täh- kyaah' dso'kye-, lle' go-te- ba', mah' be' uu' kyah'. Jëeh', llu' ga' kyah' gwaah' jee' tääh' hi- na'ji- kyaah' koo- mi- mi-nëh', lä-koh' ga' he- jwääy' hne- jee' mo-so- uu' je- kyaah' lä-to' mi- mi-nëh'.

Juu' na-hmää' lä-koo- la' kih' jaa- borrego hi- na-hëe'

(Lc. 15:3-7)

¹⁰ Ni- jaa- hi- mäh' lä-la- ta- jmää- hnäh' ta-koo'. Jëeh', jwëehn- hnäh', ángele kyaay' tääh' tää' cha'në' Tää' kyaan- hi- gya' gyuuh'. ¹¹ Jëeh', ja' Hi-ga-lëe'ngo' la- mah' lääy' hi- na-hëe'. ¹² ¿Ha- lä- jëeh' hnäh'

he- jwahn- la-? Cher'mah' jaa- dsa- chaa- hñaa- laa' borrego kyaah', mah' dsa- hëe' jaa-, ¿che' sa- beey' ko- hwëe' jee' lä- jëe- jah' he' mah' dsooy' ta- moh' dsa- hnääh' hi- na- hëe' he'?' 13 Ma- ra- ju' dsoo' jwëehn- hnäh'. Wa- ra- ga- jnääh' hi- jaa- he', lä- chaay- llu' jwërte kyaayh', lä- koh' ga' kih' lä- jëe- hi- sa- na- hëe'. 14 Ja- ba- lä- ja- la' kih' Täa- jnän- hi- gya' gyuah', sa- hnøoy' dsa- hëe' ni- jaa- hi- pih' lä- la-.

Lä- la- jmeen' mah' chaah' jne' øøhn'

(Lc. 17:3)

15 'Cher'mah' jaa- øøh' ma- jmee' koo- he- hñih' kyah', gwa- mah' go- chiiyh' he- ma- hlääh' kyaah' hne-, pero jee' lä- uu' ba' hnäh'. Cher'mah' ga- jmeey' he' kyah', ma- lëh- ma- chaah' øøh' he'. 16 Pero cher'mah' sa- ga- jmeey' he' kyah', jää- ga- jaa- uu' mah' go- hlëeh' kyaayh' ka- läh'. Jëeh', kyaah' ju' dsoo' he- hlëeh' uu' uu- dsa-, lä- ja- jmee- dsoo' lä- jë- juu'. 17 Cher'mah' ni- kih' dsa- he' sa- hii- nuuy', ja- jmeeh- juu' kih' gwah- wa- ra- ga- tē- jee' tääh' lä- jëe-. Hi- cher'mah' ni- kih' lä- jëe- hi- tääh' gwah- sa- ga- nuuy', jmää- lä- koo- jaa- hi- sa- ma- heeh- kih' Dio o lä- koo- jaa- hi- koo' ku'sih-. 18 Ma- ra- ju' dsoo' jwëehn- hnäh', lä- jë- he- hñuuh' hnäh' hwa- la-, lä- ja- na- hñuuh' gyuah' ya- jwii'. Hi- lä- jë- he- chiih' hnäh' hwa- la-, lä- ja- dsa- chiih' gyuah' ya- jwii' ka- läh'. 19 Koo- ka- läh' jwëehn- hnäh', cher'mah' uu' hnäh' ga- taah' hnäh' juu' kwee- hwa' la- mah' ngiih' hnäh' he- hnooh- hnäh', Täa- kyaan- hi- gya' gyuah', kwa' bih' he- hnooh- hnäh'. 20 Jëeh' jee' dsa- ñee- uu' uu- ko- jøh' ngiiy- kiyh', jee' ja- hään' jee' kiyh'.

Juu' na- hmää' lä- koo- la' kih' jaa- dsa- hi- sa- ga- lä- jøh- dsë'

21 Ja- ga- ga- lloo- Pee' ka- läh' chu- kih' Jesús mah' ga- ngiiy' juu' kiyh':

—¿Joh' jiih- jmeen- jøh- dsen- kyaah' øøhn' hi- jmee- hñih' kin-? ¿Che' lä- jiih' tē- gyii' jiih-?

22 Mah' ga- jäh' Jesús siiyh-:

—Sa- cha- jwahn- lä- jiih' tē- gyii' jiih-. Jwahn-, gyii' jiih- to- lo- gya' dsë- gyii-.

23 'He- jää- Dio dsa- lä- hih- kih', jeeh' kwee- lä- koo- ga- jmee' jaa- rey hi- ga- jmeeh' kwaan- kih' lä- jëe- hi- ma' jmee- ta' kiyh'. 24 Lä- ma' ga- løø' jmeeyh- kwaan- kiyh', ya- jääy- jaa- hi- ma' ää- cha- miih- kuu'. 25 Pero dsa- he' sa- cha- he- kyaah' mi- hmaayh- lä- jë- he- ääy-. He- ja- ga- jmee' rey he' hih- wa' dsa- hnëe' go- te- kyaah' mëy' kyaah' jooy' hi- kyaah' lä- jë- he- cha- kiyh' mah' lä- hmaah' lä- jë- he- ääy-.

26 He- ja- ga- juuh' dsa- he' jne' cha- nē- rey mah' ga- chuuy' kyaah', ga- jäh': "Dsa- jøøh' kyaan-, jmee' jøh- hoh' ki- jnä'. Mi- hmaah- ba' jnä' kyah' lä- jë-."

27 Ga- lä- ñih' ba' dsë' rey he' kiyh', mo- so- ga- ngiih' gyih' kuu' he- ma' ääy- ja-, mah' ga- lääy' go- te-.

28 'Pero lä- koo- ya- hëe' ba' dsa- hi- ma' ää- kih' rey, ga- jee' jaa- dsa- kyaayh' hi- ma' ää- ko- hi- pih' kuu' kiyh'. Ga- saayh' mah' ga- gwiiyh' luu' hi- he', ga- siiyh': "Mi- hmaah' kin- he- ääh-".

29 'Pero hi- ma' ää- kuu' kih' dsa- kyaah' he', ga- jwääy' hñiiy' huu' ti' hi- he' mah' ga- chuuy' kyaah', ga- jäh': "Jmee' jøh- hoh' ki- jnä'. Mi- hmaah' ba' jnä' kyah' lä- jë-."

30 'Pero hi- jaa- he' sa- ga- heeyh-. Ga- hniiy' kih' mah' ga- hey' neh- ñe- ' lä- jiih' ga- mi- hmaayh' lä- jë- he- ma' ääy-. 31 Ma' ga- jëe' jee' lä- jëe- dsa- kyaayh' he' lä- koo- ga- jmeey', ga- jii' jwërte kiyh', mah' na- nääy- ' na- jmeeyh' juu' kih' rey ha- lä- ma- la'.

32 'He- ja- ga- jmee' rey mada- ja' dsa- hñaa- dsë' he', mah' ga- siiyh': "Peer- hñaa- hoh' hne- dsa- ñuuh-. Ga- jmeen' jøh- dsen- kih' lä- jë- he- ma' ääh- kin-, kih' he- ma- chuuh'

cha-miih- kyaah' jnä'." 33 ¿Ja' ma' ääh- jmi' ma' lä-nih' hoh' kih' dsa-kyaah', lä-koō- ga-lä-nih' dsen- kyah' hne-? 34 He-ja- ga-lä-lee' rey, ga-ngëey' ja'goo- poo- mah' lla-kyaay' jmi' lä-jiih' mi-hmaayh' lä-jë- he- ääy-.

35 Ja-ga' ga-jäh' Jesús ka-läh':

—Lä-ja- ka-läh' jmee' Täa' kyaan- hi- gya' gyuu' kyaah' hnäh', cher'mah' sa' ga-lä-jøh' hoh' hnäh' kih' he- hliih' he- ma-jmee' øøh' hnäh' kyah'.

19

Ga-jäh' Jesús ha-lä-la' he-bee- dsa-øøh'

(Mr. 10:1-12; Lc. 16:18)

1 Ma-ngëe' ma-kwa' Jesús lä-jë- juu' na-, ya-hëey' hwa' Galilea, ngooy' ta' hwa' Judea, he- hla- ta- hngaah' jmi- Jordán. 2 Jwëe' dsa- ga-lla-le' kaah' kiyh' hi- ga-mi-hlääy' lä-jëe' dsa-dsaah'. 3 Jee' ja- ga-lla-nää' koo' kih' Jesús ko-llaa' fariseo he- ma' ka- dsëy', ga-ngiiy' juu' kiyh':

—¿Che' cha- jwë' bee' dsa- dsa-më' kyaa', kih' wa' he- cha- he-, he- sa' tih' dsëy'?

4 He-ja- ga-jëeh- Jesús juu' kiyh':

—¿Che' sa' ma-heh- hnäh' jee' na-sii-: Hi- ga-jmää' Dio lä- ma' to-në', hi- më', hi- ñuuh- ga-jmääy'?

5 Hi- ga-jäyh':

—Kih' he-ja- ba', bee' dsa-ñuuh- cho'jmii- mah' dsa-gyay' kyaah' mëy'. Mah' lä-ja-, leey' jaa- ba' jee' lä-uuy'. 6 Ja- hniih' mo-so' laay' uu', ma-laay' jaa- ba'. Heh' lä-ja-, hi- ma-laa' jaa- kaah' Dio, sa' lle' kih' llaay' —ga-jäh' Jesús.

7 Mah' ga-jäh' fariseo siiyh- Jesús:

—¿He-la' ja- ga-jmee' Moisé mada- chooyh' je- mah' bee' dsa- më'?

8 Mah' ga-jäh' Jesús siiyh-:

—Kih' he- chaah- hnäh', he-ja- ba' ja- ga-kwa' Moisé jwë' beeh' hnäh' dsa-më' kyaah' hnäh'. Pero lä- ma' to-në' sa' ga-la' lä-ja-.

9 He-ja- jwëehn- hnäh', hi- bee' dsa-më' kyaa' hi' sa' cha- he- hliih' ma-jmeey' kyaah' jñah' dsa-ñuuh-, mah' kaay' jñah' dsa-më', he- jmeey' dso'kye- ba' ja-. Hi- lä-ja- hi- kaa' dsa-më' hi- ga-beey' he', he- jmeey' dso'kye- ba' ja- ka-läh'.

10 Mah' ga-chiih' jnääh' discípulo kyaay':

—Cher'mah' lä-ja- la' kih' dsa-ñuuh- kyaah' dsa-më', llu' ga-la' he- sa' jee' dsa-goo- go-te'.

11 Mah' ga-jäh' Jesús siiyh-:

—Ja- lä-jëe' lä-këh' jmi' heeh' juu' la-. Lä-këh' jmi' hi- lle' kih' heeh' ba'. 12 Jëeh', chaa- hi- sa' na-hña- jmi-ngo' kih' wa-ra- ga-lä-chaay' he-ja- sa' le' jeey' gooy-. Hi- chaa- hi- sa' na-hña- jmi-ngo' kih', he- ga-jmee' dsa-hña- dsë' kiyh', he-ja- sa' le' jeey' gooy-. Hi- chaa- ga-jñah' hi- sa' lä- dsë' jeey' gooy- kih' he- hnøoy' jmeey' ta-he' kih' Dio. Hi- lä-këh' jmi' heeh', wa' heeyh- juu' la-.

Ga-mi-jää' Jesús gyuu-

(Mr. 10:13-16; Lc. 18:15-17)

13 Ja-ga' na-jää- dsa- gyuu- kyaa' cha-në' Jesús mah' kyey- gooy- në' kih' gyuu- mah' ngiiy' kih' Dio. Pero jnääh' discípulo kyaay' ga-juuh' jnääh' kih' dsa- he'. 14 Mah' ga-jäh' Jesús siiyh- jnääh':

—Kwa' jwë' ya-nää' gyuu- ta- la- kin-. Ta' ha- hnäh' kiyh', jëeh' hi- laa' lä-koō- gyuu-, hi- he' ba' jää' Dio lä-hih- kih'.

15 Ma-la' ma-kyey- gooy- në' kih' gyuu- he', ya-hëey' jee' ja-.

Jaa- dsa- kwa- hi- cha- kuu' ga-hlëeh' kyaah' Jesús

(Mr. 10:17-31; Lc. 18:18-30)

16 Jee' ngooy' ja-, ja' jaa- dsa- mah' ga-siiyh-:

—Hne- hi- laa' ta-jwoh' lluu', ¿hee- hnøø' jmeen' mah' tëehn' jee' mo-so' juun'?

17 He-ja- ga-jäh' Jesús siiyh-:

—¿Che' ñeh' hne' he' laan' lluu'?'
Jëeh' ni' jaa' hi' lluu' sa' chaa', jaa'
Dio ba' hi' lluu'. Cher'mah' hnooh'
tëeh' jee' mo'so' juuh', ja' mi'teh'
lä'jê' mada' kih' Dio.

18 —¿Hee' ga' ja' mi'ten? —ga'jäh'
dsa' he'.

He'ja' ga'jäh' Jesús siyh':

—Ta' jngëeh' dsa', ta' kaa' hi' laa'
kya' jñah', ta' hi' kih' dsa', ta' jmee'
dsoo' kih' juu' ta' juu'. 19 Wa' hnaah'
tä' kya' maa' kya'. Wa' hnaah'
dsa' kya' lä' koo' hnaah' hñaah'.

20 He'ja' ga'jäh' dsa' he' siyh':

—Lä'jê' he' na' ma' mi'ten' lä' jiih'
ma' mahn'. ¿Hee' ga' hnø' jmeen'?

21 He'ja' ga'jäh' Jesús siyh'
ka'läh':

—Cher'mah' hnooh' leeh' lluu'
go'te', gwaah' go'hni' lä'jê' he'
cha' kyah' mah' go'kwëeh' hi'
tä'ñee'. Lä'ja' ba' lä'cha' cha'miuh'
kyah' gyuh' jmi'gyuh'. Ja'ga' na'
ñeeh' mah' jmeen' ko'joh' —ga'jäh'
Jesús.

22 Ma' ga'nuu' dsa' he' juu' ja',
ngaayh' ti'meeh' dsëy', jëeh', ma'
chay' cha'miuh' kuu'. 23 Ja'ga'
ga'jäh' Jesús siyh' jñäh':

—Ma'ra' ju'dsoo' jwëehn' hnäh',
jaa' dsa' cha' kuu', jwëeh' la' kiyh'
heyh' jee' jmee' Dio hih'. 24 Koo'
ka'läh' jwëehn' hnäh', sa' ga' jwëeh'
la' kih' jaa' camey', ngëe' to'gwa'
koo' hma'kuu' lä'koh' ga' he' heh'
jaa' dsa' cha' kuu' jee' jmee' Dio
hih'.

25 Ma' ga'nuu' jñäh' hlëeyh' lä'ja',
ga'tooh' jñäh' jëe' dsah' jñäh', mah'
ga'chiuh' jñäh':

—¿Hi' ba' lä'ja'?

26 Lä' ma'jëey' ja' jñäh', ga'jäyh':

—He' la', sa' lä'keh' dsa' jmi'
jmeey', pero Dio ga'lä'jê' ba' liyh'
jmeey'.

27 Ja'ga' ga'jäh' Pee' siyh':

—Ma'jä' ba' lä'jê' he' cha' kya'
jñäh' mah' jmeey' jñäh' ko'joh'
kya' hne'. ¿Hee' ba' na' hñah'
jñäh'?

28 He'ja' ga'jäh' Jesús siyh':

—Ma'ra' ju'dsoo' jwëehn' hnäh',
wa'ra' ga'te' jee' le' hmëe' lä'jê'
go'te', ma'ja' gya' Hi'ga'lëe'ngo'
la' jøøh' jee' jmeey' hih'. Hi' lä'jêe'
hnäh' hi' jmee' ko'joh' kya'ah'
jnä', lä'ja' ka'läh' nah' hnäh' nē'
gya'to' hma'sii' mah' llah' hnäh' ta'
kih' lä'jêe' gya'to' nää' dsa' Israel.

29 Lä'jêe' hi' ma'tuu' dsë' ma'hwëe'
cha'neh' kih', ma'beey' dsa'më'
øøyh' dsa'ñuuh' øøyh', ma'beey'
cho'jmiy', ma'beey' dsa'më' kya'ay',
ma'beey' joo'y', ma'bey' hwa' kiyh',
cher'mah' ga'bey' lä'jê' he' ja'
kwaat' kin', hi' he' hyoh' hña'loo'
ga' lä'koh' he' ga'jä' kiyh' jmi'gyuh'
la', hi' lä'ja' tēeyh' jee' mo'so' juuy'.

30 Pero jwëe' hi' ya'nää' to'nē', hi'
he' jä' kēe'. Hi' jwëe' hi' ya'nää'
kēe', hi' he' lee' to'nē'.

20

*Juu' na'hmää' lä'koo' la' kih' hi'
hña' dsë' kya'ah' dsa'jñu' kya'ay'*

1 'He' jaa' Dio dsa' lä'hih' kih',
jëeh' kwee' lä'koo' ga'jmeey' jaa'
dsa'jñu' cha'neh' hi' ñee' tiuh' go'te'
na'hnaah' hi' jmee' ta' jee' na'jnää'
chaah' wii' jeh' kiyh'. 2 Ma' ga'lä'ee'
kiyh' kya'ah' lä'jêe' dsa' he' ha'
lä'koo' te' mi'hmaayh' kih' koo' jmi'
ta', ga'cheey' jee' na'jnää' chaah' jeh'
kiyh'. 3 Ya'hëey' ka'läh' ko'hi' ñu'
ta'la' tiuh', jee' ja' ga'jëey' dsa'
hi' ma' tääh' je'hmooh' hi' sa' cha'
ta' kih'. 4 He'ja' ga'siyh': "Hnäh'
ka'läh' go'nää' hnäh' go'jmeey' ta' jee'
na'jnää' chaah' jeh' kin'. Mi'hmaah'
ba' jñä' na'tee' kyah' hnäh'." Hi'
na'nää' ba' dsa' he'. 5 Dsa'jñu' he'
ya'hëe' lä'hmëe' ma' ga'te' llä'hyoo',
hi' koo' ka'läh' ma' ga'te' ko'hi' hnē'
ta' ga'hloo'. Ja'ba' lä'ja' ga'hëey'
kih' jñah' ka'läh' hi' na'jmeey' ta'
kiyh'. 6 Ma'ngoo' ga'te' ko'hi' hña',
ya'hëey' ka'läh' mah' ga'jnääyh'
jñah' ga' dsa' hi' sa' cha' ta' kih'.
Mah' ga'siyh': "¿He'la' tääh' hnäh'
jee' la' lä'taa' jmi' mah' sa' cha' ta'

jmeeh- hnäh'?" 7 He-ja- ga-jäh' dsa- he' siyh': "Kih' he- sa' chaa- ni- jaa- hi- ma-kwëeh' jnääh' ta', he-ja- ba' na- he- tøøh' jnääh' jee' la-." He-ja- ga-jäh' dsa-juu' chaah' jeh' ja-, siyh': "Go-nää' hnäh' ka-läh', go-jmee' hnäh' ta' jee' chaah' jeh' kin'. Mi'hmaah' ba' jnä' na'tee' jñeeh' hnäh'."

8 'Ma' ga-nuu- jmi' ja-, ga-jmee' dsa-juu' mada- kih' hi- ma' jää- moz~, ga-jäyh' siyh': "Tee' ga-lä-jëe' dsa- hi- ma-na'jme' ta', mah' mi'hmaah' jñee' na'tee' kih' koo- jmi' ta'. Løø' kyaah' hi- ma-na'nää' këe- go-te' mah' mi-llaa' kyaah' hi- ma-na'nää' to-né." 9 Lä-jëe' hi- ga-taah' jmee' ta', ma-ngoo' ga-të' kō-hi' hña', ya-näy' ma' jaa- ma- jaa- ga-koo' jñee' na'tee' kih' ma- koo- jmi' ta'. 10 Ja-ga' ga-lla-nää' hi- ga-taah' to-né' na'jme' ta'. Ma'tëy' cha-ga-mi' jñee' ma' laay'. Pero ga-hyoy' ja-ba' kih' koo- jmi' ta' ba' ka-läh'. 11 Ma' ga-koo' jñee' ga-løø' cha-häy' dsa-juu', 12 ga-jäyh': "Hi- ma-na'nää' këe- go-te', ga-jmeey' ta' koo- hor- ba', mah' ja-ba' kwee- ma-mi-hmaah' kiyh' lä-koh' te' he- ma-mi-hmaah' kya' jnääh' hi- ma-jëe' wi' cha-hyoo- lä-taa' jmi'", ga-jäyh' siyh' dsa-juu' chaah' jeh'. 13 He-ja- ga-jäh' dsa-juu' siyh' jaa- hi- ti-choo' juu' he': "Sa- cha- jmeen' hña- dsen' kyah' hne- ome'. ¿Ja' ma-tooh' jne' juu' kwee- he- mi'hmaah' kyah' na'tee' kih' koo- jmi' ta'? 14 Kii' ba' hne- jñeeh' mah' gwaah' kyah'. Jëeh' lä-na- hyoh- dsen' ma-kwëeh' hi- ma-he- këe- go-te', ja-ba' lä-koo- te' he- ma-kwëeh' hne-." 15 ¿Che' sa- na-ngen' jwë' jmeen' lä- hyoh- dsen' kyaah' kuu' kin'? ¿O che' wi' hoh' kih' he- jmeen' llu' dsen'?", ga-jäh' dsa-juu' he'. 16 Lä-ja- le', hi- ya-nää' këe-, hi- he' lee' to-né'. Hi- ya-nää' to-né', hi- he' jä' këe-. Jëeh', jwëe' hi- na-teeh', pero mi' go-te' ba' hi- na-lleeh' —ga-jäh' Jesús.

Ngoo' hnë- jiih~ jmeeh~ Jesús juu' he-juuy'

(Mr. 10:32-34; Lc. 18:31-34)

17 Ma' hää' Jesús jwë' ngooy' ta' Jerusalén, ga-tëy' kah' lä-jëe' gya-tuu' jnääh' mah' ga-siyh' jnääh' :

18 —Jëe' da' hnäh', dsa'nøø' jne' ta' Jerusalén. Jee' oo' ngëe' dsa- Hi-ga-lëe'ngo' la- ja'goo- jmi-dsa- kaah' kyaah' ta-jwoh' kya' ley. Hi- he' bääh' jnä' dsoo' mah' jngëeh' dsa- jnä'. 19 Ja-ga' ngëey' jnä' ja'goo- dsa- hi- sa' laa' judiu. Mah' mi-kwayh' jnä', jmi'baay' jnä', ja-ga' dsa-täy' jnä' dsoh' hma-cru'. Pero lä-jiih' ka-läh' ga' ma-hya- hnë- jmi'.

Jacobo kyaah' Jwaa' ga-ngüy' he- gyay' jwoo' kih' Jesús

(Mr. 10:35-45)

20 Ja-ga' ja' më' Zebedeo kyaah' lä-uu' jo-ñuyh', ga-juuyh' jney' cha-né' Jesús mah' ga-chuuy' kyaah':

21 —¿Hee- jwiih' jnä'? —ga-jäh' Jesús siyh'.

—Hih' lä-uu' chih- kyaan', jmee' mada- dsa-taayh' koo' kyah' wa-ra- ga-të' jee' jmeeh' hih', jaa- jwoo' ra-llu' kyah' hi' jñah' jwoo' ra-këh' kyah' —ga-jäh' dsa-më' he' siyh' Jesús.

22 He-ja- ga-jëeh- Jesús juu' kiyh', siyh':

—Sa' ñeh' hnäh' hee- na- ngiih' hnäh'. ¿Che' tääh' hnäh' jëeh' hnäh' lli'wi' he- na' ga' jëen'? ¿Che' lä-be' hoh' hnäh' dsa-ngëeh' hnäh' he- wi' he- na' ga' dsa-ngëen'?

—Tää- ba' jnääh' —ga-jäyh'.

23 He-ja- ga-jäh' Jesús siyh':

—Ma'ra' he- jëeh' ba' hnäh' lli'wi' he- na' ga' jëen', hi- dsa-ngëeh' hnäh' he- wi' he- na' ga' dsa-ngëen'. Pero he- nah' hnäh' jwoo' ra-llu' o jwoo' ra-këh' kin', sa' ga-tëen' kwan'. He- ja- hyoh' hi- na-lleeh' kya' Tää' kyaan' ba' ja-.

24 Gya' discípulo dsa-kyaah' jnääh' ga-lä-lleey' kyaah' lä-uu' hi- he', ma' ga-nuuy' juu' ja-. 25 Ja-ga' ga-tëe'

Jesús kih' lä'jēē' jnääh' mah' ga'siiyh' jnääh':

—Ñeh' ba' hnäh' lä'koo' jmee' dsa'ta' hi' jmee' hih' kih' dsa-gooy', kaayh' lä' lla' dsëy'. Dsa-kaah' he' kaah' lä' tē' dsëy' dsa-gooy'. ²⁶ Pero jee' kyah' hnäh' sa' cha' he' kih' jmeeh' hnäh' lä'ja'. Hi' hnøø' lee' jøøh' ga' kih' lä'jēē' hnäh', hi' he' tēē' jmee' ta'he' kih' lä'jēē' ba'. ²⁷ Hi' hnøø' ka' nē' kih' jee' lä'jēē', hi' he' tēē' jmeey' ta'he' kih' lä'jēē' ba'. ²⁸ Jēēh', sa' ma'ja' Hi' ga'lēē' ngo' la' mah' jmee' dsa'ta'he' kiyh', ma'jan' mah' jmeen' ta'he' kih' dsa' ba'. Ma'jan' mah' kwaan' hñiin' juun', he' ja' kēē' jma' mah' lää' jwēē' dsa'.

Ga'mi'hlää' Jesús uu' dsa'tuu'
(Mr. 10:46-52; Lc. 18:35-43)

²⁹ Lä'koo' ma' ga'hwēēy' jwii' Jericó, jwēē' jwēte dsa' ma' chaa' kaah' kiyh'. ³⁰ Ma' tääh' uu' dsa'tuu' koo' jwē'. Lä'koo' ma' ga'nuuy' ngoo' Jesús cha'jwē' ja', ga'løøy' hlēēyh' ki'gaa', ma' jäh':

—Dsa-jøøh' kyaan', hne' hi' laa' sa'ju' kih' David, wa' lä'ñih' hoh' kya' jnääh'.

³¹ Hi' ga'juuh' dsa' kiyh', mah' mo'so' ma' tooyh' miih'. Pero dsa'tuu' he' cha'ga'miih' miih' ma' tooyh':

—Dsa-jøøh' kyaan', sa'ju' kih' David, wa' lä'ñih' hoh' kya' jnääh'.

³² Ja'ga' ga'noo' Jesús, mah' ga'tēēyh' ga'siiyh':

—¿Hee' hnooh' hnäh' jmeen' kyah' hnäh'?

³³ He'ja' ga'jäh' dsa'tuu' he' siiyh':

—Dsa-jøøh' kyaan', hnøø' jnääh' lä'jnä' mi'nē' jnääh'.

³⁴ Ga'lä'ñih' dsē' Jesús kiyh', ga'sooyh' mi' nē' dsa'tuu' he'. Lä'chah' ja' ga'lä'jnä' mi'nēy'. Hi' ga'jmeey' ko'jøh' kyaah' Jesús.

21

Ga'he' Jesús na-dsēē' burr' jwii' Jerusalén

(Mr. 11:1-11; Lc. 19:28-40; Jn. 12:12-19)

¹ Ja'ga' tēēy' Jerusalén ga'näay' chuu' jwii' Betfagé, koo' kih' moh' Olivo. He'ja' ga'jmeey' Jesús mada' kih' uu' dsa'kyaah' jnääh'. ² Ga'siiyh':

—Go'nää' hnäh' ta' jee' jwii' he' nøø' ta' cha'nē'. Jee' oo', jnääh' hnäh' jaa' burr' hyaa' hi' na'hñuu' hi' jää' gyuu'. Ja' cheeh' hnäh' mah' ya'jääh' hnäh' kin'. ³ Cher'mah' chaa' jaa' hi' ga'ngii' juu' kyah' hnäh', ja' jwiih' hnih': "Jmee' bii' kih' Dsa-jøøh' kya' jnääh' ba' la', chah' ba' ya'jääh' jnääh' ka'läh'", jwiih' hnih'.

⁴ Lä'ja' ga'la' mah' lä'te' lä'koo' ga'jäh' jaa' hi' ga'ngēē' juu' kih' Dio llo'joo', lä' ma' ga'jäh':

⁵ Chiih' dsa' hi' tääh' jwii' Sión:

"Jēē' da', hii' Rey kyaah' hnäh' ja' jee' kyah' hnäh'.

Hwaay' jwēte, na-dsēēy' jaa' burr', na-dsēēy' joo' burr' hyaa' hi' tēē' ka'løø'."

⁶ Na'nää' ba' hi' he', ga'jmeey' lä'koo' te' mada' he' ga'jmeey' Jesús kiyh'. ⁷ Na'kyaay' jaa' burr' hyaa' hi' jää' gyuu', ja'ga' ga'kye' dsa' hmiih' kih' ka'luu' burr' mäh' he' mah' ga'wii' Jesús. ⁸ Jwēē' jwēte dsa' ma' tääh' jee' ngooy' ja'. Ko'llaa' ga'ja' hmiih' kih' cha'jwē' hi' jñah' ga'hnä' niih' hma' ga'jay' cha'jwē'. ⁹ Dsa' hi' ma' chaa' kaah', kyaah' hi' ga'nää' jää' ma' tooyh' cha'miih' miih', ma' jäh':

—¿He' ba' che' lluu' sa'ju' kih' David! ¿Dio kyaah' hi' ja' lä'hiih' kiyh'! ¿He' ba' che' lluu' hi' jøøh' hi' gya' gyuu'!

¹⁰ Lä'koo' ma' ga'he' Jesús Jerusalén, lä'kaa' jee' jwii' ga'chi' ga'jwaa' dsa', ma' ngiiy' juu':

—¿Hii' ba' na'?

¹¹ Mah' ma' jäh' dsa':

—Hi na he Jesús, ja hi ngëe juu kih Dio hi chaa Nazaret hwa Galilea.

Ga hwëë Jesús dsa hi ma tääh hnä jee chih gwah

(Mr. 11:15-19; Lc. 19:45-48; Jn. 2:13-22)

¹² Ma ngëe he ja, ga lloo Jesús ho hne kih gwah juu. Ga hëe kih lä jëe dsa hi ma lla hmooh. Ga saa ga jaay na mes kih dsa hi ma mi sii kuu, hi ga saa ga jaay jee nø hmooh kih hi ma hnëe juu. ¹³ Mah ga siyh:

—Lä la lle juu kih Dio: “Hne kin lä chee hne jee ngi dsa kih Dio.” Pero ma jmeeh hnäh lä koo too jee dsa taah dsa hi ba.

¹⁴ Jee ma chih gwah juu ja, ya nää dsa tuu kyaah dsa jluuh cha ne Jesús mah ga mi hläy. ¹⁵ Pero ga lä lee lä jëe jmi dsa kaah kyaah ta jwoh kya ley ma ga jëe lä jë he juh gaa he ga jmee Jesús jee ja. Hi ga lä lee ka läh lä koo ma ga jëe tääh chih tooh mi koo gwah ja:

—He ba che lluu hi laa sa ju kih David! —ma jah chih he.

¹⁶ He ja ga jah dsa kaah he siyh Jesús:

—Che nuuh, hee na hlee chih tääh na?

—Nuu ba jnä —ga jah Jesús— Hnäh na che sa ma heh hnäh jih koh jee na sii lä la:

Lä jëe chih pih, lä kye hi tuh, hne Dio ma mi tēh hnih kwee ha lä jmeey juu kyah.

¹⁷ Mo so ga jmäy he dsa he. Ya hëe Jesús jee jwii Jerusalén ja, ngaayh ta jee jwii Betania, jee ja ga jäy.

Ga jwä Jesús dso jwii kih chaah higo

(Mr. 11:12-14, 20-26)

¹⁸ Tiih ga jyoh jmi, nee ka läh Jesús ta jwii Jerusalén. Peer ja kyoyh jee häy jwë. ¹⁹ Koo jwë jee ngooy ja ga jëe koo chaah higo.

Mah ngooy na jëe che hi mi. Ma ga jëe, ni koo mi sa cha hi, ma la moo jmah ba choo. Mah ga siyh chaah hma ja:

—Jih koh mo so hi mi kyah hne.

Lä chah ja ga lä kii chaah higo ja. ²⁰ Ma ga jëe jnääh ha lä ga jmee Jesús, ga jëe dsah jnääh, mah ga jah jnääh:

—Ha lä ma lä kii chah go te chaah higo na?

²¹ He ja ga jah Jesús siyh jnääh:

—Ma ra ju dsoo jwëhn hnäh, cher mah dsoo hoh hnäh hi sa jmeeh hnäh to hudsē, ja ma la he la le jmeeh hnäh. Le jwii hnäh moh chih na: “Jnuuh jee na, jwää hñah cha jmi neeh”, hi lä ja le. ²² Lä jë he ngih hnäh kih Dio, cher mah dsoo hoh hnäh, hñah ba hnäh.

He ja gyuu ba hih he jmee Jesús

(Mr. 11:27-33; Lc. 20:1-8)

²³ Lä koo ma ga lloo Jesús jee chih gwah juu ga löy mi tēe dsa. Ma ga lä nää cha ney dsa kaah kya jmi dsa, kyaah dsa gyuu, ga ngiy juu kih Jesús:

—Che cha jwë kyah he jmeeh lä jë he na? Hei kih hih he jmeeh lä na?

²⁴ He ja ga jëe Jesús juu kiyh, ga siyh:

—Ngin koo mi juu kyah hnäh ka läh. Jëe da hnäh kin jää, ja ga jwahn hi kih hih he jmeen lä la. ²⁵ Hei ga jmeey hih he ga chaa Jwaa dsa jmi, che Dio o che dsa nüh?

Jee täy ja ma llay juu kyaah dsa kyaayh, ma jäy:

—Cher mah ga jah jne, hih kih Dio ba ja, Jesús jah: “He la sa ga lä dsoo hoh hnäh kiyh ga ja?” ²⁶ Hi cher mah ga jah jne, ja hih kih dsa ba ja, hi goo jnan kyaah dsa, jëe, lä jëe dsa ma jmäe kwaat Jwaa ma laa ja

hi- ma' ngëe~ juu' kih' Dio —ma' jäh' dsa-kaah' he'.

²⁷ He-ja- ga-jäh' dsa-kaah' he' ga-siiyh' Jesús:

—Sa- ñe' jnääh'.

Mah' ga-jeeh- Jesús juu' kiyh' ka-läh', ga-siiyh':

—Ni- jnä' sa- jmeehn- juu' hi- ga-jmee' hih' he- jmeen- he- la-.

Juu' na-hmää' lä-koo- la' kih' uu' chih-ñuuh-

²⁸ He-ja- ga-ngi' Jesús juu' kiyh' ka-läh':

—¿Hee- huudsē- jmeeh- hnäh' kih' he- jwahn' la-? Jaa- dsa- ma' chaa- uu' chih- kyaah'. Ga-siiyh' jaa- chih- he': "Gyuu- kyaan', goh' na' go'jmeeh' ta' jee' na-jnäa' chaah' wii- jeh' kin'."

²⁹ He-ja- ga-jäh' chih- he' siiyh- jmiiy-: "Sa- hnoon' niin'." Ko-hwëe' ga- ja-, ga-lä-sii' huudsē- kiyh' mah' ngooy'. ³⁰ Ja-ga' ga-tëeyh' hi- jaa- he', ga-jmeey' mada- kiyh' lä-koo- ga-jmeey' mada- kih' hi- to-në' he'. Jooy' he' ga-jäh': "Nee' tää, nii' ba' jnä'." Mah' sa- ñeey'. ³¹ ¿Hi- jaa- jee' lä-uu' ga-jmee' lä- hnøø' jmiiy-?

Mah' ga-jäh' dsa- he':

—Hi- to-në' ba'.

He-ja- ga-jäh' Jesús siiyh':

—Ma-ra- ju'dsoo' jwëehn- hnäh'. Lä-jëe- hi- koo' ku'sih- kyaah' hyaa' hi- ga-näa' kyaah' wa' hi- cha- hi-, dsa-taah' jee' jmee- Dio hih' jää' ga-lä-koh' ga- hnäh'. ³² Jëeh' ja' Jwaa- jee' kyah' hnäh', ma' mi-jnäay- ha-lä- ma' go'taah' hnäh' kyaah' he- llu' mah' sa- ga-lä-heeh' hnäh' kiyh'. Pero dsa- hi- koo' ku'sih- kyaah' hyaa' hlëeh' he' ga-lä-heey' kiyh'. Ma-ke- ga-jëeh- hnäh' ga-lä-hee' dsa- kih' Jwaa-, pero ni- lä-ja- sa- ga-lä-dsaa- hoh' hnäh' miih- mah' ma' lä-heeh' hnäh' kiyh'.

Juu' na-hmää' lä-koo- la' kih' dsa- hi- ga-høø' ta' kih' jñah'

(Mr. 12:1-12; Lc. 20:9-19)

³³ 'Nuu- da' hnäh' jyoh' juu' na-hmää'. Ma' chaa- jaa- dsa-juu' hi- ga-tää' koo- näa' chaah' wii- jeh

. Ga-jney' lä-ku' lä-jii', ga-mi-lluy' jee' ma' hwëey' jmih' mi-jeh' ja-. Ga-chiyh' koo- na-hyah- he- ñii' jee' ga-wii' dsa- hi- ga-taah' ga-høø' jee' na-jnäa' chaah' jeh'. Ma' ga-la' he- ja-, ga-tooyh- goo- dsa- he- høøy' ma' to'dsaah'. Ja-ga' ya-hëey' ngooy' uu'. ³⁴ Ma' ga-lloo' jii- kih' mi-jeh' ja-, ga-cheey' moz- kyaay' jee' ma' tääh' dsa- høø' ta' kiyh' mah' ma' kooy' heey' he- ma' tëey-. ³⁵ Ma' ga-lla-näa' moz- he' jee' na-jnäa' chaah' wii- jeh' kih' dsa-juu', dsa- hi- ma' tääh' høø' he' ga-jney' jwë' kih' moz- he'. Ko-llaa' ga-jmi' ga-baay', jñah' ga-jngëeyh' go-te~, hi- jñah' ko-llaa' ga-tey' kuu' kih'. ³⁶ Ga-cheey' lä-hmëe' jñah' ga- moz~, jwëe' ga-lä-koh' ga- hi- ga-cheey' to-në'. Ja-ba' lä-ja- ga-jmeey' kih' hi- he'. ³⁷ Jee' ga-dsaa' ga-cheey' jooy'. Ma' jmeey' huudsē-: "Go- jmee' ga- dsa- oo' he' kih' chih- kyaan' la-". ³⁸ Ma' ga-jëe' dsa- hi- ma' høø' chaah' jeh' ja-, ja' chih- he', ga-taayh' ga-llay' juu' kyaah' dsa-kyaayh': "Hi- oo' na-, hi- jä' kyaah' ta' jnan'. Wa' jngëeh' jnih' mah' jän' kyaah' heey' he- ma' tëey-." ³⁹ He-ja- ga-saah' dsih'. Ga-lleey- ta' ka'hne- jee' ma' na-jnäa' chaah' jeh' ja-, mah' ga-jngëeh' dsih'. ⁴⁰ Wa-ra- ga-lloo' dsa-juu' chaah' jeh' ja-, ¿hee- ba' jmeey' kih' dsa- hi- jmee- ta' kiyh' he', laah' hnäh'? —ga-jäh' Jesús.

⁴¹ Mah' ga-jeeyh- kih' Jesús:

—Sa- lä-ñih' dsë' jngëeyh' dsa- hi- hñaa- dsë' he', mah' tooyh- goo- jñah' hi- jmee' ta' kiyh'. Hi- he' ba' ngëe' mi-jeh' wa-ra- ga-të' jii- he- chooyh' — ga-jäyh' siiyh- Jesús.

⁴² Mah' ga-jäh' Jesús siiyh- ka-läh':

—¿Che' jih'koh' sa- ma-heh- hnäh' juu' kih' Dio jee' na-sii- lä-la-?:

Ja-ba' kuu' he- sa- ga-tih' dsë' të-hyah',

he-ja- ba' ga-jä' lä-koo- mi'kuu' he- kye- dsa- to-në' kih' koo- hne' juuh-.

Dio ba' he' hi- ga-jmee' lä-ja-,

he-ja-dsaa~dsē-jne', ga-jäh' Jesús.

⁴³ He-ja-jwēhn~hnäh', jñuh' Dio ta' he-ma-na-hñaaħ' hnäh' jmeeh' mah' tooyh' goo-jñah' hi-jmee' ta-lä-lle' kih'. ⁴⁴ Hi-täh' nē' kuuj' ja-, hi-he' chajjō' jmi-ngo' kih'. Hi-wa-ra-ga-toh' kuuj' ja-nē' kih' dsa-, jleeyh' go-te~.

⁴⁵ Lä-ma' ga-nuuy' juu' lä-dsoo' he-ga-hlëeh' Jesús, lä-jëē' jmi-dsa-kaah' he' kyaah' dsa-fariseo ga-tah' dsēy' he-ga-hlëeh' Jesús kiyh' kyaah' juu' na-hmäa' ja-. ⁴⁶ Ma-hnooh-dsa-kaah' he' ha-lä-jee' ma-saayh' Jesús. Pero ma' goyh' kyaah' dsa-, jëeh' ma' jmää~dsa-kwaat~ Jesús laay' jaa- hi-ngēē~ juu' kih' Dio.

22

Juu' na-hmäa' lä-koo- la' jmi' jee' dsa-jee' goo-dsa-
(Lc. 14:15-24)

¹ Koo-ka-läh' ga-hlëeh' Jesús juu' na-hmäa', ga-jäyh':

² —He-jää' Dio dsa-lä-hih' kih', jëeh' kwee-lä-koo-ga-jmee' jaa-rey hi-ga-jmee' koo-jmi' ma' ga-jee' goo-chih' kyaay'. ³ Ga-cheey' moz~ mah' dsa-tëeyh' lä-jëē' hi-ma-na-la' juu' ya-nää' jmi' kih' hi-dsa-jee' goo-. Pero ni-jaa-dsa-he' sa-ga-hii' ma' ya-nää'.

⁴ Ga-tē' to' jih' ga-cheey' jñah' ga-moz~ mah' ga-siiyh': "Chiih' hi-ma-na-la' juu' ya-nää', ma-na-la-ba' ma' he-kuyh'. Ma-jmeen' mada-ma-jngëeh' dsa-kya' kyaah' jñah' ga' jah' hi-ga-mi-gyan'. Ya-nää' hnäh' ja-, jee' le' jmi' kih' hi-jee' goo-, jëeh', ga-lä-jē' ba' ma-na'llu'."

⁵ Pero dsa-hi-ma-na-teeh' he' sa-ga-jmee' he'. Ga-näay' jee' jyoh' ba'. Jaa-he' nēe' na-jëē' hwa' kih'. Jñah' he' nēe' jee' nōø' hmooh' kiyh'.

⁶ Hi-jñah' he' ga-saayh' moz~ kyaay' rey, ga-jmeeyh' mah' ga-jngëeyh'.

⁷ Lä-ma' ga-llooh' juu' kih' rey, ga-lä-lleey' jwërte. Ga-cheey' hløø' kyaay' mah' ga-mi-llaay- lä-jëē' hi-ga-jngëeh' moz~ kyaay', lä-jih'

ga-jëy' go-te~ jee' jwii- kih' hi-he'.

⁸ Mah' ga-siiyh' lä-jëē' moz~ kyaay': "Ga-lä-jē' ba' ma-na'llu' kih' jmi', pero lä-jëē' hi-ma-na-teeh' he' mo-so' heh' ya-näay' jee' la-." ⁹ Na-go-nää' hnäh' lä-kaa-cha'jwē' jmaħ-. Lä-jah' hi-jëeh' hnäh' teeh' mah' ya-näay' jee' jmi' la-." ¹⁰ Lä-chah' ja-ga-hwëē- lä-jëē' moz~ he' lä-kaa-cha'jwē' mah' ga-jōøyh- lä-jah' miih- hi-ga-jnäayh' ba', hi-llu' hi-hlëeh', lä-jwē' jee' ga-kah' ga-lä-kaa-cha'neh' jee' tē- jmi'.

¹¹ Ma' ga-he' rey jee' tääh' lä-jëē' hi-na-teeh' he', ga-jëy' jaa-dsa-nūuh- hi-sa' ma' kyeh' hmiih- he-la' kih' jmi' ja-. ¹² Mah' ga-siiyh': "Ome-, ¿ha-lä' ma-heh~jee' la-mah' sa' kyeh' hmiih- he-la' kih' jmi' la-?" Pero dsa-he', ga-gyay- ti'sih' ba'. ¹³ Ja-ga' ga-jmee' rey mada' kih' hi-ma' jmee' ta-he' cha'neh' ja-: "Hñu' hnäh' goo-tiiy' mah' jwää' hnäh' ta-ka'hne'jee' na-hoo-. Jee' ja-ki'hooyh' mah' juy' cha-jay'." ¹⁴ Jëeh' jwëē' hi-na-teeh', pero miih- go-te' ba' hi-na-lleeh'.

Kwaat~ kih' ku'sih-

(Mr. 12:13-17; Lc. 20:20-26)

¹⁵ Ja-ga' ga-nää' dsa-fariseo mah' ga-taayh' juu' kwee-. Lä-taa' ga-ga-jmeey' ha-lä-jee' ma' kaah' juu' kih' Jesús. ¹⁶ He-ja-ga-cheey' dsa-kyaayh' ko-jøh' kyaah' dsa-kyaay' Herode mah' na-hlëeyh' kyaah' Jesús, ga-siiyh':

—Ta-jwoh', nē' ba' jnääh', hne-hlëeh' ju'dsoo' jmah' ba', kyaah' ju'dsoo' ba' mi-tëeh' dsa-ha-lä-la' jwē' kih' Dio. Hi-sa' gah' kyaah' ni-jaa-, jëeh' sa' kyeh' kwaat~ ha-lä-laa' lä-jaa- lä-jaa-dsa-. ¹⁷ Chiih' da' jnääh' ja-, ha-lä-laah' hne-: ¿Che'llu' he-mi'hmaah' jne' ku'sih- kih' dsa-ta' César o sa'llu'?

¹⁸ Pero Jesús kyuyh~ ba' hu'dsē-hliih' he-ma' jmee' dsa-he', he-ja-ga-siiyh':

—He-ba' che-ta-juuh' hnäh'. ¿He-la' kah- hnäh' dsēn'? ¹⁹ Heeh' da'

jnäh' ha- lä- la' kuu' he- kwah- hnäh' kih' ku'sih-.

Mah' ga-heeyh' koo- kuu'. 20 Mah' ga-jäh' Jesús siyh':

—¿Hii- kih' heeh- too- la-? ¿Hii- kih' jmi- na-sii- la-?

21 Mah' ga-jäh' dsa- he':

—Kih' César ba' na-.

Ja-ga-ga-jäh' Jesús siyh' ka-läh':

—He- la' kih' César, kwëeh' ba' César. He- la' kih' Dio, kwëeh' ba' Dio.

22 Ma' ga-nuuy' juu' ja-, ga-taayh' jëe- dsayh'. Mo-so- ga-jmäy' he' Jesús, ga-nää- bih' kiyh'.

Ga-ngii' dsa- juu' ha- lä- le' wa'ra- ga-të' jee' lä-jiih' hi- na-juu'

(Mr. 12:18-27; Lc. 20:27-40)

23 Ja-ba' jmi' ja- na'nää' dsa- saduceo na-jëey- Jesús. Dsa- he' na-, sa- ma' heey' he- lä-jiih' dsa- jee' kih' hi- na-juu'. Mah' ga-ngiiy' juu' kiyh', ga-jäh':

24 —Ta-jwoh', ga-sii' Moisé jnän' kyaah' juu' la-. Wa'ra- ga-juu' jaa- dsa-nuuh- hi- sa- chaa- joo', dsa-nuuh- øøh' hlii' he', lle' kih' tëey- dsa-më' mah' lä- chaa- joo' siyh' hi- lee' kwaat- kyaah' hlii' øøyh'.

25 Ga-lä- chaa- jee' kyaah' jnäh' gye'e- dsa-nuuh- jaa- ba' cho'jmiy-. Hi- to-në' he' ga-kaa' dsa-më' pero चाह' ba' ga-juuy'. Sa- ga-lä- chaa- jooy' he-ja- ga-jä' mëy' kyaah' jee' ga-të' uu' dsa-nuuh- øøyh'. 26 Ja-ba' lä-ja- ga-la' kih' jee' ga-të' uu' dsa-nuuh- he', hi' kih' jee' ga-të' uu- ka-läh', lä-jiih' ga-dsaa' ga-juu' lä-jëe- gye'e'.

27 Jee' ga-dsaa' go-te- ga-juu' hñii' dsa-më' ka-läh'. 28 Wa'ra- ga-të' jee' lä-jiih' dsa- ja-, ¿hii- kih' jee' lä-jëe- gye'e' lee' kyaah' dsa-më' he'? Jëeh', ga-lä-jëe- gye'e' ba' ga-lä-kyaayh- — ga-jäh' dsa- saduceo siyh' Jesús.

29 He-ja- ga-jëeh- Jesús juu' kiyh', ga-siiyh':

—Na-hee' hoh' ba' hnäh' na-, jëeh', sa- kyuuh- hnäh' lä-koo- na-sii- juu' kih' Dio, ni- sa- kyuuh- hnäh' ha- lä- la' be' kiyh'. 30 Wa'ra- ga-të' jee' lä-jiih' hi- ma-na-juu', ni- jaa-

dsa-më' dsa-nuuh- mo-so- jee' goo-. Ma-ja- leey' lä-koo- laa' ángele hi- tääh' gyuuh'. 31 Pero he- lä-jiih' dsa- hi- ma-na-juu', che' sa- ma-heh- hnäh' lä-koo- ga-hlëeh' Dio hnäh', lä- ma' ga-jäh': 32 “Jnä' laan' Dio kyaah' Abraham, Dio kyaah' Isaac, Dio kyaah' Jacob”, ga-jäh' Dio siyh' Moisé. He- ga-jäh' lä-ja-, sa- na-juu' dsa- ma-gyuh- jnän' he' kih' Dio, jëeh' Dio jnän' laay' Dio kyaah' hi- na-jiih' ba'.

33 Lä- ma' ga-nuu' dsa- juu' la-, ga-taayh' jëe- dsayh' ha- lä- la' nuuh' he- ma' kwa- Jesús.

Nuuh- he- kye'e' ga' kih' jee' lä-jëe'

(Mr. 12:28-34)

34 Lä-koo- ma' ga-jëe' dsa- fariseo ga-jne' Jesús hoo' dsa- saduceo, he-ja- ga-taayh' juu' kwee-. 35 Lä-ja-, jaa- hi- ma' kyuuh- llu' ley ga-ngiiy' juu' kih' Jesús mah' ma' kay' dsëy':

36 —Ta-jwoh', ¿hee- koo- jee' lä-jëe- he- lle- në' ley kye'e' ga' miih-?

37 Mah' ga-jäh' Jesús siyh':

—Wa' hnaah- Dio kyaah' lä-kaa- tuh-hoh', kyaah' lä-jëe- huudse- kyah'. 38 He- la- ba' nuuh- he- la' to-në' kih' jee' lä-jëe-. Sa- cha- ga- he- kye'e' lä-koh' ga- he- la-. 39 Hi- cha- ga- jyoh' he- jëeh' kwee- kyaah' he- la-. Wa' hnaah- dsa-kyaah' lä-koh' hnaah- hñaa'. 40 Kih' lä-to' nuuh- la- ga-hwëe- lä-jëe- ley kyaah' he- ga-hlëeh' lä-jëe- hi- ga-ngëe' juu' kih' Dio.

Hi- kih' ja' hi- laa' Cristo

(Mr. 12:35-37; Lc. 20:41-44)

41 Ta-ko-jiih' ma' tääh' fariseo ko-jøh' jee' ja-, ga-ngii' Jesús juu' kiyh':

42 —¿Hee- huudse- jmeeh- hnäh' kih' Cristo? ¿Hii- kih' sa-ju- laay'? — ga-jäh' Jesús.

—Sa-ju- kih' David ba' he' — ga-jäh' dsa- he' siyh'.

43 Mah' ga-jäh' Jesús siyh':

—¿Ha- lä-ja- David hi- ma' jøø- Jmi-llë' kih', ma' tëeyh- “Dsa-jøøh' kyaan-?”, lä- ma' ga-jäh' lä-la-:

44 Ga⁻jäh⁺ Dio ga⁻siiyh⁺ Dsa⁻jøøh⁺ kyaan⁻:

“Na⁻ jwoo⁺ ra⁻llu⁺ kin⁻ la⁻,
lä⁻jiih⁺ lloo⁻ jmii⁺ llaan⁻ huu⁺ tiih⁺
lä⁻jëe⁻ hi⁻ na⁻høøh⁺ kyah⁺.”

45 ¿Ha⁻ lä⁻ja⁻ laa⁺ Cristo sa⁻ju⁻ kih⁺ David ga⁻ ja⁻, cher⁺mah⁺ hñii⁺ David ga⁻jäh⁺ kih⁺ Cristo: “Dsa⁻jøøh⁺ kyaan⁻”?

46 Ni⁻ jaa⁻ sa⁻ ga⁻lih⁺ ma⁺ jeeh⁺ juu⁺ kiyh⁺. Ja⁻ jiih⁺ mo⁻so⁻ ga⁻tuu⁻ dsëy⁺ ma⁺ ngii⁺ jyoh⁺ ga⁺ juu⁺ kih⁺ Jesús.

23

Sa⁻ ga⁻tooh⁻ Jesús ta⁺ kih⁺ ta⁻jwoh⁺ kyaa⁺ ley kyaah⁺ fariseo

(Mr. 12:38-40; Lc. 11:37-54; 20:45-47)

1 Kwee⁻ ba⁺ ga⁻hlëeh⁺ Jesús jnääh⁺ kyaah⁺ dsa⁻, ga⁻jäyh⁺:

2 —Lä⁻jëe⁻ ta⁻jwoh⁺ kyaa⁺ ley kyaah⁺ fariseo ga⁻kooy⁺ nê⁺ kih⁺ Moisé.

3 Ja⁻ jmeeh⁻ hnäh⁺ lä⁻jë⁻ he⁻ jäyh⁺, hi⁻ ja⁻ mi⁻teh⁻ hnäh⁺ ka⁻läh⁺. Pero ta⁻ jmee⁻ hnäh⁺ lä⁻koo⁻ jmeey⁻. Jëeh⁺, koo⁻ hlëeh⁺ bih⁺ mah⁺ sa⁻ jmeey⁻.

4 Kyaay⁻ dsa⁻ løø⁺ hii⁻ he⁻ sa⁻ lä⁻këh⁺ dsa⁻ jmi⁺ ka⁺, pero hñii⁺ ni⁻ ko⁻hi⁺ pih⁺ sa⁻ kway⁺ be⁺ wa⁻ra⁻ jäh⁺ kih⁺ kyaah⁺ koo⁻ mi⁺ cha⁺gooy⁻ ga⁺ kway⁻ be⁺.

5 Lä⁻jë⁻ he⁻ jmeey⁻ ja⁻, jmeey⁻ ha⁻ lä⁻ jee⁺ jëe⁺ dsa⁻ kiyh⁺. Tih⁻ dsëy⁺ na⁻gyoh⁺ cha⁺kyey⁺ kyaah⁺ lu⁺kyooy⁺ jwi⁺ sa⁻hmiih⁻ hu⁺ he⁻ na⁻si⁻ juu⁺ kih⁺ Dio. Cha⁺hoo⁺ sa⁻hmiih⁻ kiyh⁺ jmeey⁻ kyoo⁻ sa⁻hloh⁺.

6 Tih⁻ dsëy⁺ dsa⁻taayh⁻ jee⁺ la⁺ llu⁺ ga⁻ miih⁻ jee⁺ kuh⁻ dsa⁻ hi⁻ tääh⁺ jmi⁺, lä⁻ja⁻ jmeey⁻ ka⁻läh⁺ neh⁺ gwah⁺.

7 Tih⁻ dsëy⁺ jmee⁺ dsa⁻ Dio kiyh⁺ cha⁺jwë⁺ juuh⁻, mah⁺ tëeh⁺ dsih⁺ ta⁻jwoh⁺. 8 Pero hnäh⁺, ta⁻ heeh⁻ hnäh⁺ he⁻ tëeh⁺ dsa⁻ hnäh⁺ ta⁻jwoh⁺, jëeh⁺ jaa⁻ ba⁺ laa⁺ ta⁻jwoh⁺ kyaah⁺ hnäh⁺. Hi⁺ koo⁻ ba⁺ laa⁺ lä⁻jëe⁻ dsa⁻.

9 Ta⁻ tëeh⁺ hnäh⁺ Täa⁻ ni⁻ jaa⁻ hi⁻ tääh⁺ nê⁺ hwa⁺ la⁻, jëeh⁺ jaa⁻ ba⁺ hi⁻ laa⁺ Täa⁻ jnän⁺ hi⁻ gya⁺ gyuu⁺ ya⁻jwii⁺.

10 Ta⁻ kwa⁻ hnäh⁺ jwë⁺ he⁻ tëeh⁺ dsa⁻ hnäh⁺ ta⁻jwoh⁺, jëeh⁺ jaa⁻ ba⁺ hi⁻ laa⁺ ta⁻jwoh⁺ kyaah⁺ hnäh⁺, hi⁻ he⁺ he⁺

Cristo. 11 Hi⁻ jøøh⁺ ga⁺ kyah⁺ hnäh⁺, wa⁺ jmeey⁺ ta⁻he⁺ kih⁺ lä⁻jëe⁻ ba⁺. 12 Jëeh⁺, hi⁻ jmää⁻ hñii⁺ jøøh⁺, hi⁻ he⁺ jä⁺ ta⁻ hwa⁺ go⁻te⁻. Hi⁻ jmää⁻ hñii⁺ hwaä⁺, hi⁻ he⁺ ba⁺ lee⁺ jøøh⁺.

13 Jwii⁻ ba⁺ hnäh⁺ ta⁻jwoh⁺ kyaa⁺ ley kyaah⁺ fariseo. Hnäh⁺ hi⁻ ta⁻juu⁺. Jneh⁻ hnäh⁺ jwë⁺ kih⁺ dsa⁻ mah⁺ sa⁻ dsa⁻taayh⁻ jee⁺ jmee⁻ Dio hih⁺. Ni⁻ hnäh⁺ sa⁻ dsa⁻taah⁻ hnäh⁺ ni⁻ sa⁻ kwah⁺ hnäh⁺ jwë⁺ dsa⁻taah⁻ jñah⁺ hi⁻ hnøø⁺. 14 Jwii⁻ ba⁺ hnäh⁺ ta⁻jwoh⁺ kyaa⁺ ley kyaah⁺ fariseo. Hnäh⁺ hi⁻ ta⁻juu⁺. Jñuu⁺ hnäh⁺ hne⁺ kih⁺ dsa⁻më⁺ hñii⁺. Mah⁺ ko⁻taa⁺ ga⁺ jmeeh⁻ hnäh⁺ hlëeh⁺ hnäh⁺ ki⁻wëe⁺ kyaah⁺ Dio. Kih⁺ he⁻ na⁻ na⁻ chee⁺ Dio cha⁻ga⁺ miih⁻ wii⁺ nê⁺ kyah⁺ hnäh⁺.

15 Jwii⁻ ba⁺ hnäh⁺ ta⁻jwoh⁺ kyaa⁺ ley kyaah⁺ fariseo. Hnäh⁺ hi⁻ ta⁻juu⁺. Ga⁻nääh⁺ hnäh⁺ lä⁻kaa⁻ nê⁺ jmi⁻ñeeh⁻ lä⁻kaa⁻ hwa⁺ hnooh⁺ hnäh⁺ ha⁻ lä⁻ jee⁺ leeh⁺ hnäh⁺ dsa⁻ hi⁻ sa⁻ ma⁻heeh⁻ kih⁺ Dio. Wa⁻ra⁻ ga⁻lëeh⁻ hnäh⁺, jmääh⁺ hnäh⁺ hlëeyh⁺ cha⁻ga⁺ miih⁻ mah⁺ dsa⁻näay⁺ cha⁺je⁻ to⁺ juh⁺ ga⁺ lä⁻koh⁺ ga⁺ hnäh⁺.

16 Jwii⁻ ba⁺ hnäh⁺, hnooh⁻ hnäh⁺ kah⁺ hnäh⁺ nê⁺ kih⁺ dsa⁻, pero hi⁻ tuu⁺ ba⁺ hnäh⁺. Mah⁺ jwah⁺ hnäh⁺: “Hi⁻ tää⁻ hñii⁺ kyaah⁺ gwah⁺, sa⁻ jmee⁻ bii⁺ mi⁻tey⁺ juu⁺ kiyh⁺. Pero cher⁺mah⁺ hi⁻ ga⁻täa⁻ hñii⁺ kyaah⁺ ku⁻nøø⁺ kih⁺ gwah⁺, he⁻ ja⁻ ba⁺ la⁺ bii⁺ mi⁻tey⁺, jwah⁺ hnäh⁺.” 17 He⁻ ba⁺ che⁻ taah⁻ hnäh⁺ dsa⁻tuu⁺. ¿Che⁺ kyee⁺ ga⁺ ku⁻nøø⁺ lä⁻koh⁺ ga⁺ gwah⁺ he⁻ mi⁻jøø⁺ ku⁻nøø⁺? 18 Lä⁻ja⁻ ka⁻läh⁺ jwah⁺ hnäh⁺: “Cher⁺mah⁺ hi⁻ ga⁻täa⁻ hñii⁺ kih⁺ na⁻hyoo⁺, sa⁻ jmee⁻ bii⁺ mi⁻tey⁺ juu⁺ kiyh⁺. Pero cher⁺mah⁺ hi⁻ ga⁻täa⁻ hñii⁺ kih⁺ he⁻ tääh⁺ nê⁺ na⁻hyoo⁺, jmee⁻ bii⁺ mi⁻tey⁺.” 19 ¿He⁻ ba⁺ che⁻ taah⁻ hnäh⁺ dsa⁻tuu⁺! ¿Che⁺ kyee⁺ ga⁺ he⁻ hla⁻ nê⁺ na⁻hyoo⁺, lä⁻koh⁺ ga⁺ na⁻hyoo⁺ he⁻ mi⁻jøø⁺ he⁻ hla⁻ nê⁺ kih⁺? 20 Hi⁻ tää⁻ hñii⁺ kih⁺ na⁻hyoo⁺, kih⁺ na⁻hyoo⁺ ba⁺ ja⁻ tääy⁻ hi⁻ lä⁻kye⁻ kih⁺ he⁻ hla⁻ nê⁺ kih⁺ ja⁻.

21 Hi⁻ tää⁻ hñii⁺ kih⁺ gwah⁺, kih⁺ gwah⁺ ba⁺ ja⁻ tääy⁻ hi⁻

lä'kye- kih' Dio hi- gya' neh' gwah' ja-. ²² Lä'ja- ka-läh', hi- tää- hñii' kih' gyuu' ya-jwii', jee' gya' Dio ba' ja- tääy- hi- lä'kye- kih' hñii' Dio ka-läh'.

²³ 'Jwii- ba' hnäh' ta-jwoh' kyaa' ley kyaah' fariseo, hnäh' hi- ta-juu'. Kwëeh' ba' hnäh' Dio miih- lä'koo- jäh' ley, lä' la' lä'jē- o-mee' kih' ñe', anís, mii' ki-ma'. Pero sa- mi-teh' hnäh' he- kyeē' ga' kih' ley. Sa- jmeeh- hnäh' he- llu' jmah', sa- dsa-lä-ñih' hoh' hnäh' dsa-, ni' sa- mi-teh' hnäh' juu' kyah' hnäh'. He- la- ba' ja- jmee- bii' jmeeh' hnäh' ko-jøh' kyaah' he- kwah- hnäh' na-. ²⁴ Hnäh' hi- kye- nē', hi- tuu' ba' hnäh'. Laah' hnäh' lä'koo- dsa- hi- ngēē- jmi- he- tääh' lu- mah' sa- ngēēy- jmi- he- tääh' jah' kaah'.

²⁵ 'Jwii- ba' hnäh' ta-jwoh' kyaa' ley kyaah' fariseo, hnäh' hi- ta-juu'. Laah' hnäh' lä'koo- jaa- hi- gyih- ma-la- ta- ka'luu' kyah'wii'. Jëeh' kwëeh' ba' hnäh' Dio miih- he- la- heey' mah' neh- tuh-hoh' hnäh' na-kah' ba' huudsē- hii- hi- lä'jē- he- hñih' jmah'. ²⁶ Hnäh' fariseo hi- tuu'. Gyih' da' hnäh' to-nē' ta- neh- kyah'wii', mah' lä'ja- jä' na-jngii' ta- ka'luu' ka-läh'.

²⁷ 'Jwii- ba' hnäh' ta-jwoh' kyaa' ley kyaah' fariseo, hnäh' hi- ta-juu'. Laah' hnäh' lä'koo- to-høø- he- na-su- hee- tøø-. Ta- nē' kih' jnä' na'hñaa', pero ta- neh- na-kah' moo' hñii' kyaah' lä'jē- nēē' he- soh'. (Véase: Nu. 19:16) ²⁸ Lä'ja- hnäh' ka-läh', ma-ra- he- dsoo' go-te-, ta- nē' jmääh- hnäh' hñaa' lluu' mah' jēē' dsa-. Pero ta- neh- tuh-hoh' hnäh' na-kah' juu' ta-juu' kyaah' lä'jē- he- hñih'.

²⁹ 'Jwii- ba' hnäh' ta-jwoh' kyaa' ley kyaah' fariseo, hnäh' hi- ta-juu'. Jmeeh- hnäh' hne' nē' to-høø- jee' na-haa' hi- ga-ngēē' juu' kih' Dio. Hi- jmeeh- hnäh' na'hñaa' nē' na'hyah- jee' na-haa' lä'jēē- hi- lluu' he'. ³⁰ Jwah' hnäh', wa-ra- jäh' kih' ma' chaa- jne' jii- kih' dsa-

ma-gyuh- jnän' sa- ma' kwan' be' kih' hi- ga-jngēēh' hi- ma' ngēē- juu' kih' Dio. ³¹ He- hlēeh' hnäh' lä-na-, mi-jnää' hnäh' hñaa' he- laah' hnäh' sa'ju- kih' hi- ga-jngēēh' hi- ma' ngēē- juu' kih' Dio. ³² He-ja- na', ja- mi-hñaa' hnäh' ta' kyah' hnäh', jee' hii' nē' ta' kih' dsa- ma-gyuh- jnän'.

³³ 'He- ba' che- hlēeh' hnäh'. Ma-ra- hi- he' jēē', joo'siih' miih- laah' hnäh'. Ha- ba' lä'ja-, lääh' hnäh' kih' cha'je- he- na-bääh' hnäh'. ³⁴ He-ja- cheen- jee' kyah' hnäh' hi- ngēē' juu' kin' kih' dsa-, cheen- dsa- hi- kyuu-, hi- cheen- ta-jwoh' kyaan- ka-läh'. Ko-llaa' hi- he' jngēēh' hnäh' mah' jñah' tääh' hnäh' dsoh' hma-cru-, hi- jñah' jmi'baah' hnäh' neh- gwah- mäh- kyah' hnäh'. Hi- go'chaa' hnäh' jee' tääy' lä'koo- lä'koo- jee' jwii- mah' jmeeh' hñih'. ³⁵ Lä'ja-, na-bääh' hnäh' jma- kih' lä'jēē- hi- sa- ää- dsoo' he- ga-tuu- hwa'la-, he- ga-løø' kih' Abel hi- lluu' he', lä'jiih' kih' Zacaríá joo' Berequíá hi- ga-jngēēh' dsa- ta- ka'hne- kih' gwah- koo' na'hyoo'. ³⁶ Ma-ra- ju'dsoo' jwēēhn- hnäh', kih' lä'jē- he- ja-, jä- dso'jwii' nē' kih' lä'jēē- hi- tääh' na'.

Meeh- dsē' Jesús kih' jwii- Jerusalén (Lc. 13:34-35)

³⁷ 'Hnäh' dsa- chaa- Jerusalén, hnäh' hi- jngēēh' hi- ngēē- juu' kih' Dio mah' teh' hnäh' kuu' kih' hi- chee- Dio, joh' jiih- sa- ma' hnoon' ma' jøøhn' hnäh' lä'koo- jøøh- chaah' hyaa' gyuu- chaah' kyaa' taayh- neh- sa'kyooy', pero sa- ga-hiih' hnäh'. ³⁸ Kih' he-ja-, jä' ta-jmah' ba' hne' kyah' hnäh'. ³⁹ Jwēēhn- hnäh', na' ta- cha-nē' mo-so' jēēh' ga' jnä' ta'ko-jiih' sa- ma-jäh' hnäh': "Na-jää- hi- ja' kyaah' hih' kih' Dio."

24

Lloo- koo- jmi- hla' gwah- juuh' (Mr. 13:1-2; Lc. 21:5-6)

1 Ya⁻hëë¹ Jesús gwah⁻ ngaayh¹. Jee⁻ ja⁻ ga⁻ya⁻jäh⁻ jnääh¹ koo^o kiyh¹ mah¹ ga⁻chiih¹ jnääh¹:

—Jëë⁻ da⁻ ha⁻ koh^o na⁻hñaah¹ sa⁻ la⁻ gwah⁻ jnän^o.

2 Mah¹ ga⁻jäh^o Jesús siiyh^o jnääh¹:

—Lä⁻jë⁻ he⁻ jëeh^o hnäh^o na⁻, ma⁻ra⁻ ju⁻dsoo^o jwëëhn^o hnäh^o, ni⁻ koo⁻ mi⁻'kuu⁻ na⁻, sa⁻ jä⁻ nē⁻ kih¹ øøh⁻, lä⁻jë⁻ ba⁻ sa⁻hla¹.

Jää¹ ja⁻ga⁻ llaa⁻ jmi⁻gyuu^o, joh^o nēë^o sa⁻ jmee¹ lii^o

(Mr. 13:3-23; Lc. 21:7-24; 17:22-24)

3 Jee⁻ ma⁻ gyay¹ nē⁻ moh^o Olivo, ga⁻ya⁻jäh⁻ jnääh¹ koo^o kiyh¹ mah¹ na⁻lla⁻ jnääh¹ juu¹ kyaayh¹ ta⁻ko⁻ jiih¹ sa⁻ chaa⁻ dsa⁻.

—Chiuh¹ jnääh¹ lih^o le^o lä⁻jë⁻ he⁻ ma⁻jäh^o, hee⁻ lii^o jmee¹ wa⁻ra⁻ ga⁻të^o jee⁻ ñeh⁻ hi⁻ wa⁻ra⁻ ga⁻të^o jee⁻ llaa⁻ jmi⁻gyuu^o —ga⁻chiuh¹ jnääh¹ Jesús.

4 Mah¹ ga⁻jëeh⁻ Jesús juu¹ kyaa¹ jnääh¹:

—Hnøø¹ leeh⁻ hnäh^o mah¹ ni⁻ jaa⁻ sa⁻ chaa⁻ hi⁻ mi⁻gaa⁻ hnäh^o.

5 Jëeh^o, jwëë^o dsa⁻ ya⁻nää^o hi⁻ ka⁻ nē⁻ kin^o, jäh^o: “Jnä^o he^o laan¹ Cristo hi⁻ ma⁻chee¹ Dio.” Hi⁻ jwëë^o dsa⁻ mi⁻gaay^o. 6 Nuuh¹ hnäh^o kih¹ hni⁻ hi⁻ lä⁻cha⁻ juu¹ kih¹ hni⁻ ta⁻ la⁻ ta⁻ jnø^o. Pero ta⁻ wa⁻ jeh⁻ hoh^o hnäh^o. Lä⁻ja⁻ lle⁻ kih¹ le^o ba⁻, pero sa⁻ ga⁻ ma⁻dsëë¹ jmi⁻. 7 Tee¹ dsa⁻ hi⁻ chaa⁻ koo⁻ hwa¹ kyaah¹ jyoh^o hwa¹. Hi⁻ tee¹ dsa⁻ta⁻ kyaah¹ jñah^o dsa⁻ta⁻. Lä⁻cha⁻ dsoo^o he⁻ dsa⁻kwah^o, lä⁻cha⁻ hoo^o, lä⁻kaa⁻ ba⁻ jeh¹ wi^o hwa¹. 8 Kyaah¹ lä⁻jë⁻ he⁻ ja⁻, koo⁻ ma⁻løø¹ jëë⁻ dsa⁻ wi^o ba⁻.

9 Ja⁻ ga⁻ ngëë¹ dsa⁻ hnäh^o mah¹ jmeeyh⁻ hnäh^o lä⁻ tē⁻ dsëy¹ hi⁻ jngëëyh¹ hnäh^o. Ga⁻lä⁻jëë⁻ ba⁻ dsa⁻ jmee¹ na⁻høøh^o kyah¹ hnäh^o lä⁻kaa⁻ jmi⁻gyuu^o kwaat^o kin^o. 10 Ma⁻ja⁻ jwëë^o dsa⁻ tuy¹ he⁻ ma⁻dsoo^o dsëy¹, ngëëy¹ dsa⁻kyaayh¹ cha⁻nē⁻ dsa⁻ta⁻, mah¹ jmeey¹ na⁻häayh^o øøyh⁻. 11 Jwëë^o dsa⁻ jmee¹ lä⁻koh^o hi⁻ ngëë⁻ juu¹ kih¹ Dio mah¹ ya⁻nääy^o jee⁻ kyah¹ hnäh^o hi⁻ mi⁻gaay⁻ jwëë^o dsa⁻. 12 Lä⁻cha⁻ cha⁻miih⁻ he⁻ hliih¹. Kih¹

he⁻ja⁻, jwëë^o dsa⁻ mo⁻so⁻ lä⁻hnäy¹ dsa⁻kyaayh¹. 13 Pero hi⁻ kwëeh¹ dsë¹ lä⁻jiih¹ llaa⁻, hi⁻ he^o ba⁻ lää^o.

14 Ju⁻hmëë^o la⁻, he⁻ mi⁻jnää⁻ lä⁻koo⁻ jää⁻ Dio dsa⁻ lä⁻hih⁻ kih¹, lloo⁻ lä⁻kaa⁻ lä⁻juh¹ jmi⁻gyuu^o mah¹ lä⁻kyuu^h lä⁻jëë⁻ dsa⁻ hi⁻ sa⁻ ga⁻ ma⁻heeh⁻ kih¹ Dio. Ja⁻ga⁻ jä⁻ jmi⁻ juuh⁻ jmi⁻ goo⁻ kih¹ Dio.

15 Wa⁻ra⁻ ga⁻lloo¹ jmi⁻ jëeh¹ hnäh^o neh⁻ gwah⁻ juuh⁻ cheh¹ jaa⁻ jah^o laa⁻ na⁻høø^o ngëë¹ jee⁻ na⁻jngii¹ ja⁻, lä⁻koo⁻ ga⁻jäh^o Daniel hi⁻ ga⁻ngëë¹ juu¹ kih¹ Dio, (hi⁻ he⁻ juu¹ la⁻, wa⁻ lä⁻ngëëy^o),

16 ma⁻ja⁻, hnäh^o hi⁻ tääh^o hwa¹ Judea kyuu^h hnäh^o ta⁻ moh^o. 17 Hi⁻ tääh^o jee⁻ ga⁻të^o to¹ jwëë¹ hne¹, wa⁻ jñaay¹ mah¹ wa⁻kyuu¹ bih¹. Sa⁻ wa⁻kyey^o he⁻ cha⁻ cha⁻neh⁻. 18 Hi⁻ tääh^o jee⁻ nuu⁻ kih¹, ta⁻ wa⁻lla⁻nääy^o kiyh¹ he⁻ dsa⁻kyey⁻ sa⁻hmiih⁻.

19 Peer⁻ jwi⁻ dsa⁻më⁻ hi⁻ kyaa⁻ gyuu⁻ ma⁻ja⁻, hi⁻ lä⁻ja⁻ hi⁻ jää⁻ gyuu⁻ gyuu⁻ ka⁻läh^o. 20 Ngii¹ hnäh^o kih¹ Dio mah¹ sa⁻ la⁻ jii⁻ gyuu^o ni⁻ sa⁻ la⁻ jmi⁻ he⁻ tee⁻ dsa⁻ dsë¹ wa⁻ra⁻ ga⁻të^o jee⁻ kyuu^h hnäh^o.

21 Ma⁻ja⁻ jëë¹ dsa⁻ wi^o jwërte he⁻ sa⁻ ma⁻jëë⁻ dsa⁻ lä⁻ ma⁻ga⁻nøø¹ jmi⁻gyuu^o lä⁻jiih¹ na⁻. Ja⁻ jiih¹ mo⁻so⁻ jëë⁻ gyih¹ jih^okoh^o.

22 Wa⁻ra⁻ jäh^o kih¹ ngoo¹ ba⁻ jëë⁻ dsa⁻ wi^o ma⁻ja⁻, ni⁻ jaa⁻ dsa⁻ jiih⁻ sa⁻ jä⁻. Pero ta⁻la⁻ kih¹ hi⁻ na⁻lleeh^o kyaa¹ Dio, chah^o ba⁻ llaa⁻ jmi⁻ he⁻ jëëy¹ wi^o.

23 Ma⁻ja⁻ cher⁻mah¹ chaa⁻ ko⁻llaa⁻ dsa⁻ jäh^o: “Hii⁻ Cristo cheh¹ la⁻”, o “hii⁻ Cristo cheh¹ jee⁻ oo⁻”, ta⁻ wa⁻ heeh^o hnäh^o kiyh¹. 24 Jwëë^o dsa⁻ ta⁻juu¹ ya⁻nää^o, jäh^o: “Jnä^o laan¹ Cristo, jnä^o ngëën¹ juu¹ kih¹ Dio”. Ja⁻ he⁻ koo⁻ nēë⁻ he⁻ juh⁻gaa⁻ jmeey¹, lä⁻jwë⁻ jee⁻ mi⁻gaay⁻ dsa⁻, lä⁻jiih¹ hi⁻ na⁻lleeh^o kyaa¹ Dio mi⁻gaay⁻ cher⁻mah¹ ga⁻la⁻. 25 Ma⁻ñeh^o ba⁻ hnäh^o na⁻, jëeh^o ma⁻jwah¹ ba⁻ jnä^o jää⁻ ha⁻ lä⁻ le^o.

26 Lä⁻ja⁻, cher⁻mah¹ hi⁻ jäh⁻ siih⁻ hnäh^o: “Hii⁻ gya¹ jee⁻ oo⁻ hwa¹ kii⁻ jee⁻ sa⁻ kwa⁻ ni⁻ miih⁻”, ta⁻ go⁻jëë⁻ hnäh^o. Hi⁻ cher⁻mah¹ jäh^o: “Hii⁻ gya¹ cha⁻neh⁻ oo⁻”, ta⁻ wa⁻lä⁻heeh^o hnäh^o.

27

28

27 Jëeh', lä'koo- jmee- je-nih' he- jmee- dsa-lä-jnä' lä'kaa- jmi-gyuu', lä'ja- lä-jnä' lä'kaa- jmi-gyuu' wa-ra-jah' Hi-ga-lëe'ngo' la-. 28 Jëeh', wa-ha-cha-ha-jee' kyaa' hi-ma-na-juu', jee' ja- kuh' tu-siuh'.

Wa-ra-ga-të-jee-jäh' Hi-ga-lëe'ngo' (Mr. 13:24-37; Lc. 21:25-33; 17:26-30, 34-36)

29 'Chah' ba' ga' ma-ngëe' ma-jëe- dsa- lä-jë- he- wii' ja-, ja- hñih' mo-so- lä-jnä' jmëe' kih' hyoo-, ni- jmëe' kih' sih- sa- lä-jnä'. Lä-sii' hoo' nuu' hi- hëe- gyuu' jmi-gyuu', hi- lä-jë- he- ga-cha-gyuu' sa-jeh'. 30 Ja-ga' jmee' lii' gyuu' jmi-gyuu- jee' jäh' Hi-ga-lëe'ngo' la-. He-ja- ki'hooh' lä-jëe- nëe' dsa- hi- tääh' hwa' jëe' Hi-ga-lëe'ngo' la- hi- jäh' gyuu' jee' jni' kyaah' cha-miuh- be', laay' joo'. 31 Mah' cheey' ángele kyaay'. Kyaah' miuh' kih' luu' hoo' joo' lä-jëe- hi- na-llee' kyaay' hi- tääh' lä-jë- kye' kiuh' jmi-gyuu', ta- ko-taa- lä-ga-të-jyoh' ko-taa-.

32 Jëe' da' hnäh' kwee- ha- lä- dsoo- juu' kih' chaah' higo mah' mi-tëe' hnäh' hñaa'. Wa-ra-ga-hyo' sih' jñoh' sa-jih' kih', loo- dsa-hyo- moo- kih', ma-nëh' ba' hnäh' ngoo' ga-të- jii- jma' ba' ja-. 33 Lä-ja- hnäh' ka-läh', wa-ra-ga-jëe' hnäh' dsa-lä' lä-jë- he- ma-jwahn' la-, wa- lä-nëh' hnäh' he- ma-chehn' ho'haah' kyaah' he- jahn' ba' ja-. 34 Ma-ra- ju'dsoo' jwëeh' hnäh', sa- llaa- dsa- hi- tääh' na' ta-ko- jiih' sa- ga' ma-lä-te' lä-jë- he- ma-jwahn' la-. 35 Ngëe' ba' lä-jë- he- cha- gyuu' hwa', pero juu' kin- lä- ma-cha- ja-ba'.

36 'Pero ni- jaa- sa- ñe- hee- jmiuh' ja-, hee- hor- ja-, ni- ángele hi- tääh' gyuu' sa- ñe-, ni- Joo' Dio sa- ñe-. Hñii' ba' Täa' kyaan- ñe-. 37 Lä'koo- ga-la' jii- kih' Noé, ja-ba' lä-ja- le' wa-ra-ga-të-jee-jäh' Hi-ga-lëe'ngo' la-. 38 Jëeh', jaa' sa- ga' ma-ja- jma' ma' tääh' dsa- kuh-hih', ma' tääh' dsa- jee- goo- lä-jiih' ga-he' Noé neh- barco. 39 Ni- miuh- sa- ga-lä-liih'

dsa- lä-jiih' ja' jmiuh- he- ga-jngiih' kih' lä-jëe-. Lä-ja- ka-läh' ni- sa- liih' ga- dsa- wa-ra- ga-të-jee-jäh' Hi-ga-lëe'ngo' la-. 40 Ma-ja- tääh' uu' jmee- ta-jee- nuu- kih', jaa- he' sah', hi- hi- jaa- he' jä'. 41 Ma-ja- tääh' uu' dsa-më- dsë-. Jaa- he' sah', hi- hi- jaa- he' jä'. 42 He-ja- mi-jnøø' hnäh' mi-nëh', jëeh' sa- ñeh' hnäh' hee- hor- jäh' Dsa-joo' kyaah' hnäh'. 43 Wa- lä-ngëeh' hnäh' he- la-. Cher'mah' jaa- dsa- juu' cha-nëh- ga-lä-ñey- hee- hor- dsa-he' dsa-hii- cha-nëh- kiyh', jmeey' bii' sa- gwiiy- mah' sa- kway' jwë' he- jä- dsa-hii- cha-nëh- kiyh'. 44 Ja-ba' lä-ja-, hnøø' ma-na'lluuh' hnäh'. Jëeh', ha- ga- che- jmiuh' he- sa- joo' hnäh', jäh' Hi-ga-lëe'ngo' la-.

Dsa- hi- mi-teh', hi- dsa- hi- sa- jmee- ta-he'

(Lc. 12:41-48)

45 'Jaa- dsa- hi- mi-teh' hi- cha- huusë- llu' kih', hi- he' ba- na-hñaa' mah' hääy' hi- tääh' cha-nëh- kih' dsa- juuy', kwëe' kuh' hor- kih'. 46 Llu' la' kih' dsa- hi- jmee- ta-he', cher'mah' mi-teyh' lä-jë- mada- he- nuuyh' wa-ra- jah' juuy'. 47 Ma-ra- ju'dsoo' jwëeh' hnäh', ga-lä-jë- ba- he- cha- kih' dsa- juuy' tooyh' gooy-. 48 Pero jaa- hi- sa- hnøø' jmee- ta-he', jmeey' huusë-: "Lä-hëe' ga' miuh- dsa-joo' kyaan-." 49 He-ja- looy' jmi'baay' dsa-kyaayh' mah' kuh-hiyh' kyaah' hi- laa' lla-hiih'. 50 Pero dsa- hñaa- dsë' he', jmiuh' he- sa- joo' hi- hor- he- sa- kye- ni- miuh- huusë-, jäh' dsa- juuy'. 51 Sa- lä-ñih' dsëy' kih' dsa- he' heeyh' wii' mah' kwëe' hee- ko-joh' kyaah' dsa- ta-juu'. Jee' ja- ki'hooyh' mah' juuy' cha-jay'.

25

Juu' na-hmäa' lä'koo- la' kih' gyaa' chih-më'

1 'He- jaa- Dio dsa- lä-hih' kih', jeeh' kwee- kih' gyaa' chih-më' hi- na-nää' chooh- mi'së' na-hih- je- mah' dsa-heeyh' dsa-ñuu- hi- jee'

goo-. ² Hñaa' chih-më' he' ma' cha-huu'dsë-llu' kih', hñaa' he' sa' cha-he' ma' jmeey'. ³ Lä-jëë' hi- sa' ma' jmeë' he' he' ga-näay' kyey- mi'së' kiyh', mah' sa' ga-kay' ga' miih- naa' he- koo-. ⁴ Pero lä-jëë' chih-më' hi- ma' cha-huu'dsë-llu' kih' he', ga-kay' mi'së' kiyh' ko-jøh' kyaah' jee' ma' haa' naa' he- koo-. ⁵ Pero ga-lä-hëë' ga' dsa-nñuuh- hi- ma' jee' goo- he'. He-ja- ga-të' gwii' kih' lä-jëë' lä-juuh' ga-gwiiy-. ⁶ Ma' ga-të' koo-lla-nuu', ga-tooh' dsa- miih', ma' jäyh': "Hi- dsa-nñuuh- hi- jee' goo- ja'. Noo- hnäh' mah' go-mi-jeeh' hnih'." ⁷ Ga-lä-jëë' chih-më' he' ga-nooy- mah' ga-taayh' ga-mi-lluy' mi'së' kiyh'. ⁸ Lä-jëë' hñaa' chih-më' hi- sa' jmeë' he' ga-siiyh' chih-më' hi- ma-na'lluu' he': "Kwëeh' jnääh' miih- naa' kyah' hnäh'. Jëeh' ma-ngoo' ga-uu- mi'së' kyaa' jnääh'." ⁹ Mah' ga-jeeh- lä-jëë' hi- ma-na'lluu' he' siiyh': "Llu' go-läh' hnäh' jee' hni- dsa-, jëeh' he- kyë' jnääh' sa' lee- kih' jee' lä-jëë' jne'." ¹⁰ Ta-ko-juuh' ga-näay' ga-läy- naa' he- koo- ja-, ja' dsa-nñuuh- hi- jee' goo- he'. Lä-jëë' chih-më' hi- ma-na'lluu' he' ga-taayh' kyaayh' jee' ga-la- jmi'. Ja- hniih' ga-jne' ho'haah'. ¹¹ Ko-hwëë' ja-ba' ma-ya-nää' chih-më' hi- na-lä- naa' he', ma' jäyh': "Dsa-jøøh' kyaan', Dsa-jøøh' kyaan', nä' ho'haah' kyaa' jnääh'." ¹² Mah' ga-jeeh- dsa- he' juu' kiyh', ga-siiyh': "Ma-ra- ju'dsoo' jwëëhn- hnäh', sa' kyuun' hnäh'." ¹³ He-ja- mi-jnøø' hnäh' minäh', jëeh' sa' ñeh' hnäh' hee- jmi' ni- hee- hor- jäh' Hi-ga-lëë' ngo' la-.

Juu' na-hmää' lä-koo- la' kih' uu- dsa- hi- ga-hyoh' kuu'
(Lc. 19:11-27)

¹⁴ He- jää' Dio dsa- lä-hih' kih', jeeh' kwee- lä-koo- ga-jmeë' jaa- dsa-, jää' ja-ga' dsooy' koo- jee' jwii- uu'. Ga-tëyeh' dsa- hi- ma' jmeë' ta' kiyh' mah' ga-tooyh- goo- kuu'

he- kyaah' jmeey' ta'. ¹⁵ Jaa- he' ga-kwëyeh' hñaa' mil kuu'. Jee' ga-të' uu' he' ga-kwëyeh' to' mil. Jee' ga-të' uu- he' ga-kwëyeh' koo- mil ba'. Lä-jaa- lä-jaa- ga-kwëyeh' lä-koo- te' täay- jmeey' ta'. Ja-ga' na- ngooy' uu'. ¹⁶ Hi- ga-hyoh' hñaa' mil kuu' he', ga-jmeey' ta' kyaah' mah' ga-liyh' jyoh' ga'hñaa' mil na-dsë- lle'. ¹⁷ Ja-ba' lä-ja- ga-jmeë' hi- ga-hyoh' to' mil kuu' he', mah' ga-liyh' jyoh' ga' to' mil na-dsë- lle'. ¹⁸ Pero hi- ga-hyoh' koo- mil kuu' he', ngooy' na-jmeey' too- hwa' mah' na-hmääy' kuu' kih' dsa-juu'y'.

¹⁹ Ma-ngëë' cha-miih- jmi', ja-ga' jah' dsa-juu' lä-jëë' uu- dsa- he'. Mah' ga-ngiiyh' kwaan' kih' lä-jaa- lä-jaa-. ²⁰ To-në' ga'lloo' hi- ga-hyoh' hñaa' mil kuu', na'kooy' jyoh' ga' hñaa' mil na-dsë- lle'. Mah' ga-jäyh' siiyh': "Dsa-jøøh' kyaan', ga-kwëeh' jnä' hñaa' mil kuu'. Hee- la- kiin' jyoh' ga' hñaa' mil he- ga-lihn' na-dsë- lle' kuu' ja'." ²¹ Mah' ga-jäh' dsa-juu'y' siiyh': "Lluu' ba' hne- moz' kyaan' hi- mi-teh' kyaah' jnä'. Kih' he- ma-lä-teh' kyaah' ko-hi'pih' he- ga-hñah', he-ja- kwëëhn' hne- cha-ga'miih-. Ña- kyaah' jnä' mah' wa' dsa'toohn' jee' chaa- jne' llu'."

²² Ga'lloo' ka-läh' hi- ga-hyoh' to' mil kuu'. Ga-jäyh': "Dsa-jøøh' kyaan', to' mil kuu' ga-kwëeh' jnä'. Hee- la- kiin' jyoh' ga' to' mil he- ga-lihn' na-dsë- lle' kuu' ja'." ²³ Mah' ga-jäh' dsa-juu'y' siiyh': "Lluu' ba' hne- moz' kyaan' hi- mi-teh' kyaah' jnä'. Kih' he- ma-lä-teh' kyaah' ko-hi'pih' he- ga-hñah', he-ja- kwëëhn' hne- cha-ga'miih-. Ña- kyaah' jnä' mah' dsa'toohn' jee' chaa- jne' llu'."

²⁴ Jee' ga-dsaa', ja' hi- ga-hyoh' koo- mil kuu'. Mah' ga-jäyh': "Dsa-jøøh' kyaan', kyuun' hne- he- hääh'. Chooh' ta' jee' sa' ma-jñeeh', juuh' mi'ju- jee' sa' na-jnäa' kyah'. ²⁵ Kih' he-ja-, ga-lä' gohn' mah' ga-hmän' kuu' kyah' neh' hwa'. Jee'

la⁻ kiin' he⁻ la¹ kyah¹." 26 Mah¹ ga⁻jäh¹ dsa⁻j^{uu}: "He⁻ ba¹ che⁻ hlëeh¹ hne⁻ moz[~] jwih¹. Ñeh¹ ba¹ hne⁻ kwee⁻ he⁻ choohn[~] jee¹ sa⁻ ma⁻jngëen¹ mah¹ j^{uu}hn¹ mi¹j^u jee¹ sa⁻ na⁻jnaä¹ kin[~]. 27 Kih¹ he⁻ja⁻, ma⁻ää⁻ jmii¹ ma¹ mi⁻hääh¹ dsa⁻kuu¹ kin[~], mah¹ ma⁻la⁻ ma⁻jahn[~], ma¹ ngëeh¹ kin[~] na⁻tee¹ kyaah¹ sa⁻joo¹. 28 J^{uu}uh¹ hnäh¹ kuu¹ na⁻ mah¹ kwëeh¹ hi⁻ cha⁻ kih¹ gya¹ mil. 29 Jëeh¹, hi⁻ cha⁻ kih¹, hyoyh⁻ ga¹ mah¹ lä⁻cha⁻ kiyh¹ cha⁻ga¹miih⁻. Hi⁻ cha⁻ miih⁻ kih¹, dsa⁻j^{uu}h¹ go⁻te¹ he⁻ cha⁻ kiyh¹. 30 Moz[~] jwih¹ na⁻, jwää⁺ ta⁻ ka¹hne⁻ jee¹ na⁻hoo⁻. Jee¹ ja⁻ ki¹hooyh¹ mah¹ j^{uu}y¹ cha⁻jay¹."

Lä⁻la⁻ le¹ kih¹ dsa⁻wa⁻ra⁻ ga⁻të¹ jee¹ lla¹ Dio ta¹

31 Wa⁻ra⁻ ga⁻të¹ jee¹ jäh¹ Hi⁻ ga⁻lëe¹ ngo¹ la⁻, jee¹ ba¹ je⁻ t^ojlëe⁻ ñih¹ jäh¹ ko⁻joh¹ kyaah¹ ángele kyaay¹, ja⁻ga¹ gyay⁻ laay¹ j^{oo}h¹ jmeey¹ hih¹. 32 Cha⁻nën¹ ja⁻ kuh¹ lä⁻jëe⁺ nëe¹ dsa⁻ hi⁻ cha⁻ hwa¹ la⁻ mah¹ llaa⁻ jnih¹ ma⁻ kih⁻kih¹. Jmeen⁻ kiyh¹ lä⁻koo⁻ jmee⁺ dsa⁻ hi⁻ hää[~] jah¹ wa⁻ra⁻ ga⁻jmeey¹ ma⁻ kih⁻kih¹ borrego kyaah¹ chivo. 33 Llaan⁻ borrego jwoo¹ ra⁻llu^u¹ kin[~] mah¹ chivo llaan⁻ jwoo¹ ra⁻këh¹.

34 Mah¹ jwah⁻ jnä¹, hi⁻ laa¹ Dsa⁻ta¹ j^{oo}h¹, jwii⁻ hi⁻ tääh¹ jwoo¹ ra⁻llu^u¹ kin[~]: "Ya⁻nää¹ hnäh¹ hi⁻ ma⁻na⁻jää⁻ kyaa¹ Täa¹ kyaan¹. Kyah¹ ba¹ hnäh¹ jee¹ jmee⁺ Dio hih¹ la⁻ he⁻ ma⁻na⁻llu¹ kyah¹ hnäh¹ lä⁻ ma¹ huu¹ jmi⁻gyuu¹. 35 Jëeh¹, lä⁻ ma¹ kyohn⁻ ga⁻kwëeh¹ ba¹ jnä¹ he⁻ ga⁻kuhn¹. Lä⁻ ma¹ lä⁻ki⁻ dsën¹, ga⁻kwëeh¹ ba¹ jnä¹ jmii⁻ he⁻ ga⁻huhn¹. Lä⁻ ma¹ ngën⁻ cha⁻jwë¹ j^{uu}h⁻ ga⁻teeh¹ ba¹ jnä¹ cha⁻neh¹ kyah¹ hnäh¹. 36 Ma¹ sa⁻ cha⁻ he⁻ ma¹ këhn⁻, ga⁻kwëeh¹ ba¹ jnä¹ hmiih⁻ he⁻ ga⁻këhn¹. Lä⁻ ma¹ kyaan¹ dsaahn¹ na⁻nääh¹ hnäh¹ kin[~]. Lä⁻koo⁻ ma¹ hää¹ neh⁻ñe¹, na⁻jëeh¹ hnäh¹ jnä¹."

37 Ma¹ja⁻ jäh¹ lä⁻jëe⁺ hi⁻ lluu¹ he¹ süyh¹ jnä¹: "Dsa⁻j^{oo}h¹ kyaan¹, ¿lih¹ ba¹ ga⁻jëe⁺ jnääh¹ hne⁻ ngëh⁻ kyaah¹ mah¹ ga⁻kwa¹ jnääh¹ he⁻ ga⁻kuh¹?"

¿Lih¹ ba¹ ga⁻jëe⁺ jnääh¹ ngëh⁻ na⁻ki⁻ hoh¹ mah¹ ga⁻kwa¹ jnääh¹ jmii⁻ he⁻ ga⁻h^{ih}¹? 38 ¿Lih¹ ba¹ ga⁻jëe⁺ jnääh¹ ngëh⁻ cha⁻jwë¹ j^{uu}h⁻ mah¹ ga⁻tee¹ jnääh¹ hne⁻? ¿Lih¹ ba¹ ga⁻jëe⁺ jnääh¹ sa⁻ cha⁻ hmiih⁻ ma¹ kyeh¹ mah¹ ga⁻kwëeh¹ jnääh¹ hne⁻ hmiih⁻ he⁻ ga⁻kyeh¹?"

39 ¿Lih¹ ba¹ ga⁻jëe⁺ jnääh¹ dsaah¹ hne⁻? ¿Lih¹ ba¹ ga⁻jëe⁺ jnääh¹ hne⁻ hääh¹ neh⁻ñe¹ mah¹ na⁻jëe⁺ jnääh¹ hne⁻?", jäh¹ süyh¹ jnä¹.

40 Ja⁻ ga¹ na⁻ jwah⁻ jnä¹, hi⁻ laa¹ Dsa⁻ta¹ j^{oo}h¹, jwii⁻ jnih¹: "Ma⁻ra⁻ ju⁻dsoo¹ jwëehn[~] hnäh¹, he⁻ ga⁻jmeeh¹ hnäh¹ kih¹ j^{oo}h¹ hi⁻ tä⁻ñee¹ tääh¹ la⁻, he⁻ ga⁻jmeeh¹ hnäh¹ kin[~] ba¹ ja⁻."

41 Lä⁻ chah¹ ja⁻ jwii⁻ hi⁻ tääh¹ jwoo¹ ra⁻këh¹ he¹: "J^{uu}uh¹ hnäh¹ kin[~] hi⁻ kyaah¹ dso⁻jwii⁻, ta⁻ cha⁻je⁻ ba¹ kyah¹ hnäh¹ jee¹ sa⁻ huu¹ jih¹koh¹, jee¹ ma⁻na⁻jää⁻ kih¹ hi⁻sa⁻llu¹ kyaah¹ ángele kyaay¹. 42 Jëeh¹ lä⁻ ma¹ kyohn⁻ sa⁻ ga⁻kwëeh¹ jnä¹ he⁻ ma¹ kuhn¹. Lä⁻ ma¹ lä⁻ki⁻ dsën¹, sa⁻ ga⁻kwëeh¹ jnä¹ jmii⁻ ma¹ huhn¹. 43 Lä⁻ ma¹ ngën⁻ cha⁻jwë¹ j^{uu}h⁻, sa⁻ ga⁻teeh¹ jnä¹ cha⁻neh¹ kyah¹ hnäh¹. Ma¹ sa⁻ ga⁻lä⁻cha⁻ he⁻ ma¹ këhn⁻, sa⁻ cha⁻ hmiih⁻ ga⁻kwëeh¹ jnä¹. Lä⁻ ma¹ kyaan¹ dsaahn¹ hi⁻ ma¹ hää¹ neh⁻ñe¹, hnäh¹ sa⁻ na⁻jëeh¹ jnä¹."

44 Ma¹ja⁻ ngii¹ dsa⁻ he¹ juu¹ kin[~], jäh¹: "Dsa⁻j^{oo}h¹ kyaan¹, ¿lih¹ ba¹ ga⁻jëe⁺ jnääh¹ ngëh⁻ kyaah¹, ngëh⁻ na⁻ki⁻ hoh¹, sa⁻ cha⁻ hmiih⁻ ma¹ këh¹, ma¹ na⁻hëeh¹ cha⁻jwë¹ j^{uu}h⁻, ma¹ dsaah¹ o ma¹ hääh¹ neh⁻ñe¹ mah¹ sa⁻ ga⁻jmee⁺ jnääh¹ be¹ kyah¹?"

45 Ja⁻ ga¹ na⁻ jwah⁻ jnä¹, hi⁻ laa¹ Dsa⁻ta¹ j^{oo}h¹, jwii⁻ jnih¹: "Ma⁻ra⁻ ju⁻dsoo¹ jwëehn[~] hnäh¹, he⁻ sa⁻ ga⁻jmääh¹ hnäh¹ he¹ hi⁻ tä⁻ñee¹ tääh¹ la⁻, jnä¹ ba¹ he¹ sa⁻ ga⁻jmääh¹ hnäh¹ he¹. 46 Lä⁻jëe⁺ hi⁻ hlëeh¹ he¹ dsa⁻näay¹ jee¹ sa⁻ llaa⁻ jëey¹ wii¹. Mah¹ lä⁻jëe⁺ hi⁻ lluu¹ he¹ dsa⁻näay¹ jee¹ mo⁻so⁻ juuy¹."

26

Ma' hnooh- dsa- ha- lä- jee' ma' saayh' Jesús

(Mr. 14:1-2; Lc. 22:1-2; Jn. 11:45-53)

¹ Ma-la- ba' ma-kwa' Jesús lä-jë- juu' ja-, ga-jäyh' siyh' jnääh' discípulo kyaay':

² —Ma-ñeh' ba' hnäh', na' jee' to' jmi' ma-la' jmi' he- kuh- dsa- borrego mäh'. Jee' ja- ngëe' dsa- Hì-ga-lëe'ngo' la- mah' tääy- dsoh' hma-cru-.

³ Ma-ja- ga-kuh' jmi-dsa- kaah' kyaah' lä-jëe- ta-jwoh' kyaah' ley kyaah' lä-jëe- dsa-gyuh' në'ta' kih' Caifá, jmi-dsa- hì- kye- në'. ⁴ Mah' ga-taayh' juu' kwee-, ha- lä- jee' saayh' Jesús kyaah' juu' ta-juu' mah' jngëeyh'.

⁵ —Sa- le' kaah' jnih' jee' jmi' la-, mah' sa- chíjwaa' dsa- jee' jwii- la- — ga-jäyh'.

Ja- dsa-më' ga-huu' jmi- mi-jwii- lle' Jesús

(Mr. 14:3-9; Jn. 12:1-8)

⁶ Ma' gya' Jesús ka-läh' jee' jwii- Betania cha'neh' kih' Simón hì- ma' dsaah' dsoo' hmih' høø-. ⁷ Jee' ja- gyay' kuh-hiyh-, ma' ga-lloo' ja- dsa-më' hì- ma' kye- koo- së' alabastro he- haa' jmi- mi-jwii- he- kye- hmoo'. Mah' ga-huuy' lle' Jesús.

⁸ Ma' ga-jëe' jnääh' lä-koo- ga-jmee' dsa-më' he', ga-lä-llee' jnääh', mah' ga-jäh' jnääh':

—¿He-la' ma-hee' dsa-më' na- jmi- mi-jwii- kih'? ⁹ Llu' wa-ra- jäh' kih' ga-hniy' go-te- ba' mah' kuu' ja- ma' kwëeyh' hì- tä-ñee'.

¹⁰ Pero ga-lä-kyuh- Jesús huudse- kyaah' jnääh', he-ja- ga-siyh- jnääh':

—¿He-la' jmeeh- hnäh' jwii- kih' dsa-më' la-? Llu' ba' he- ma-jmeey' lä-la- kin-. ¹¹ Jëeh', lä- ma-tääh' na- ba' hì- tä-ñee' kyaah' hnäh'. Pero jnä', mo-so' gyan' ki-wëe' jee' kyah' hnäh'. ¹² Kyaah' he- ma-huuy- jnä' jmi- mi-jwii-, he- ma-mi-lluuy'

jnä' jää' ba' la-, ja-ga' haa' dsa- jnä'. ¹³ Ma-ra- ju'dsoo' jwëehn- hnäh', lä-kaa- jmi-gyuh- jee' kwa' dsa- ju'hmëe' kin-, lä-cha- juu' ha- lä-koo- ma-jmee' dsa-më' la-, mah' lä-ja- lä-dsooh- dsë' dsa- kiyh'.

Juda ga-ngëe' Jesús

(Mr. 14:10-11; Lc. 22:3-6)

¹⁴ Ma-ngëe' he-ja-, jaa- dsa-kyaah' jnääh' hì- chee- Juda Iscariote ngooy' kih' dsa-kaah' kyaah' jmi-dsa-.

¹⁵ Mah' ga-jäyh':

—¿Joh' kwëeh' jnä' mah' ngëe' jnih' ja'gooh- hnäh'? —siyh'.

He-ja- ga-jiih' dsa- he' kiyh' gyii'gya' kuu' tøø-. ¹⁶ He-ja- ga-løø' Juda hnooh- ha- lä- jmeey' mah' ngëey' Jesús ja'goo- dsa- he'.

Ga-jmee' Dsa-jøøh' jnan' ma-nuu' kyaah' ga-hiyh' juu'

(Mr. 14:12-25; Lc. 22:7-23; Jn. 13:21-30; 1 Co. 11:23-26)

¹⁷ To-në' jmi' he- ga-løø' dsa-taah' dsa- jmeey' jmi' kuyh- he-ñiih- he- sa' kyaah' levadura, ga-ya-jäh' jnääh' ' koo' kih' Jesús mah' ga-ngii' jnääh' juu' kiyh':

—¿Ha- jwah' mi'llu' jnääh' jee' kihn' ma-nuu'?

¹⁸ He-ja- ga-jäyh' siyh- jnääh':

—Go-nää' hnäh' ta- jee' jwii- juuh-. Cha'jwë' ja-, jeeh- hnäh' jaa- dsa-. Ja- jwiih' dsa- he': “Lä-la- jäh' ta-jwoh' kyaah' jnääh': Ma-ngoo' ga-dsëe' jmi' kin-. Cha'neh' kyah' kyeh' jnääh' borrego mäh' kyaah' discípulo kyaan-.”

¹⁹ He-ja- ga-nøø' jnääh' lä-koo- mada- he- ga-jmee' Jesús kyaah' jnääh' ' hì- ga-mi'llu' jnääh' jee' ga-kuyh- ma-nuu-.

²⁰ Ma' ga-nuu- jmi' ja-, ga-gya- Jesús në' na'mes- kyaah' lä-jëe- gya-tuu' jnääh'. ²¹ Ta'ko-jiih' ma' tøøh' jnääh' kih-hih- jnääh', ga-jäh' Jesús:

—Ma-ra- ju'dsoo' jwëehn- hnäh', jaa- jee' lä-jëe- hì- kuh- kyaah' jnä', ngëey' jnä'.

²² Peer- ja' meeh- dsë- jnääh' ma' ga-nuu' jnääh' juu' ja-, mah' lä-ja-

lä'jaa- jnääh' ga'ngi' jnääh' juu' kiyh':

—¿Che' ja' he' jnä' na- hlëeh'? — ga'jah' jnääh'.

²³ He'ja- ga'jeeh- Jesús juu' kyaa' jnääh':

—Hi- tä- goo- kyaah' jnä' neh- wi' la-, hi- he' ba' na- hi- ngëe' jnä'.

²⁴ Ma'ra- ju'dsoo', Hi-ga'lëe'ngo' la- le' kiyh' lä-koh' ma-na-sii-. Pero jwi' dsa- hi- ngëe- Hi-ga'lëe'ngo' la-. Llu' ga' la' kih' dsa-ñuuh- he' wa'ra- jah' kih' sa- ga-lä'chaay- go-te- ba'.

²⁵ Ja-ga', ga'jeeh- Juda hi- ga-ngëe' Jesús, ga'jäyh':

—O che' jnä' ba' ta-jwoh'.

—Hñaah' ba' hne- ma-jah' —ga'jah' Jesús siiyh'.

²⁶ Ko-jiih' tääyh' kuyh-, ga-ka' Jesús he'ñiuh- mah' ga-kway' ti'hmaah' kih' Dio. Ma-ngëe' ma-kway' ti'hmaah' kih' Dio, ga'llaay' he'ñiuh- ja-, mah' ga-kwëeyh' jnääh', ga-jäyh':

—Kye- hnäh' mah' kuh' hnäh', he- la- na- jmi-ngo' kin'.

²⁷ Lä'ja- ka-läh' ga-kay' wa'kyaah', ga-kway' ti'hmaah' kih' Dio, ja-ga' ga-kwëeyh' jnääh', ga-jäyh':

—Hi' hnäh' lä-jëe- hnäh'. ²⁸ Jëeh', he- la- na- jma- kin- he- kyaah' jmee' Dio ko- hmooh' hmëe'. He'ja- tuu' jma- kin- kih' jwëe' dsa- mah' dsa-che' dso'kye- kiyh'. ²⁹ Lä-la- jwëehn- hnäh', mo-so- huh' ga' jnä' jmih' mi'jeh' ma-äa-, lä-jiih' lloo- jmi' huhn' ka-läh' lä-hmëe' kyaah' hnäh' jee' jmee' Täa' kyaan- hih- —ga'jah' Jesús siiyh'.

Ga'hmä' Pee' juu' he- sa' kyuuy' Jesús

(Mr. 14:26-31; Lc. 22:31-34; Jn. 13:36-38)

³⁰ Ma-ngëe' ma-hä' jnääh' kih' Dio, ga-nøø' jnääh' ta' moh' Olivo. ³¹ Ja-ga' ga'jah' Jesús siiyh' jnääh':

—Lä-jëe- ba' hnäh' beeh' jnä' na' hwë'. Lä'ja- na-sii- juu' kih' Dio: “Jmeen' dsoo' kih' hi- hää- lä-jëe-

borrego, hi- lä-jëe- borrego kyaay' sa-jñee'.” ³² Pero ga' ma-lä-jiihn- ka-läh', hi- jnä' nün' na'jäan- hnäh' ta' Galilea.

³³ He'ja- ga'jah' Pee':

—Ma-ke- lä-jëe- ga-bee' hne-, pero jnä' jih'koh' sa-been- hne-.

³⁴ He'ja- ga'jah' Jesús siiyh' Pee':

—Ma'ra- ju'dsoo' jwëehn- hne-, na' hwë', jää' ja-ga' hooch' chaah' dsoo', hne- ma-të' hnë- jiuh- ma-hmäh' juu' he- sa' kyuuh- jnä'.

³⁵ —Ma-ke- ga'juun' ko-joh' kyaah' hne-, sa' jwahn- lä-na- —ga'jah' Pee'. Lä'ja- kwee- ba' ga'jah' jnääh' lä-jëe- jnääh'.

Ñee' Jesús Getsemaní na'chuuy' kyaah' Dio

(Mr. 14:32-42; Lc. 22:39-46)

³⁶ Ma-ngëe' he- ja-, ga-nøø' jnääh' kyaah' Jesús ko- jee' chee- Getsemaní. Ma' ga'lla-nøø' jnääh' jee' ja-, ga-siiyh- lä-jëe- jnääh':

—Jee' la- ba' go-taah' hnäh' ta'ko-jiih' na'chuun' kyaah' Dio.

³⁷ Ga-jäay' ma-la- Pee', kyaah' lä-uu' joo' Zebedeo ba'. Chah' ba' ja' meeh- dsëy' hi- chaay- cha-miuh- huudsë-. ³⁸ He'ja- ga'jah' Jesús siiyh':

—Peer- meeh- dsën-, lä-jiih' juun' go-te- la' kin-. Jee' na- ba' jää' jnä'. Kwëeh' hoh' hnäh', ta' gwii- hnäh'.

³⁹ Ja-ga' ngoo' Jesús miuh- ga' ta' cha'në'. Jee' ja- ga'juuyh' jney' mah' ga'luuy' lley' lä- ga-të' hwa', ga'chuuy' kyaah' Dio:

—Tää' kyaan-, cher'mah' le', lää' jnä' kih' he- wi' he- jëen- na'. Pero sa' wa' le' lä- hnoon' hñiin-, wa' le' lä- hnooh- hñaah' ba'.

⁴⁰ Ma' jah' Jesús ka-läh' jee' ma' tääh' discípulo kyaay', ga-jëey' ma-na-gwiiy-. He'ja- ga' siiyh' Pee':

—¿Che' ni- ko- hor- sa' ma-lä-be' hoh' he- ma-nah' na-nëh' kyaah' jnä'? ⁴¹ Wa' na-nëh' hnäh', ngii' hnäh' kyah' kih' Dio mah' sa' leh' he- hliih' hnäh'. Hnøø' ba' jmi-llë' jnan' kwa'

be'. Pero jmi-ngo' jnän` sa' bee' — ga'jäyh'.

⁴² Ngooy' ka-läh' na'chuuy' kyaah' Dio jee' ga'te' to' jiih':

—Tää' kyaan', cher'mah' sa' le' lääh' jnä' kih' he- wii' la-, cher'mah' ma-ra' he- huhn' ba' jnä', wa' le' lä' hnooh- hñaa' ba' —ga'jäyh'.

⁴³ Ma' jayh' ka-läh', ga'jööy' lä'jöö' ba' ma-na-gwii'. Jëeh', lä'gwiiy' jwërte. ⁴⁴ Ngoo' Jesús ka-läh' lä'hmeë' jee' ga'te' hne' jiih' na'chuuy' kyaah' Dio, ja-ba' kyaah' juu' he- ma-hlëeyh' jää' ja-. ⁴⁵ Ma' jayh' ka-läh' jee' ma' tøøh' jnääh' lä'jöö' jnääh', ga'siiyh' jnääh':

—Gwii- ba' hnäh' kyah', teeh' hnäh' hoh'. Ma-lloo' hor~ jaa' Hi-ga-lëë'ngo' la-, ngëe' dsih' goo-dsa' hñaa' dsë'. ⁴⁶ Noo- hnäh', mah' ma-nøøn'. Ma-ngoo' ya-jäh' hi-ngëe' jnä' —ga'jäyh'.

Ga'saayh' Jesús

(Mr. 14:43-50; Lc. 22:47-53; Jn. 18:2-11)

⁴⁷ Lla- gyih' juu' ja- ma' ja' Juda, jaa- jee' lä'jöö' gya-tuu' dsa-kyaah' jnääh'. Jay' kyaah' koo- naä' dsa-, hi- ma' kye- ñe', hi- ma' kye- hma-, lä'hih' kih' ta-jwoh' kyaa' ley kyaah' dsa-kaah' kyaa' jmi-dsa-, kyaah' dsa-gyuuh'. ⁴⁸ Juda hi- ga'ngëe' Jesús, jää' ga'taayh- dsa- he' juu':

—Hi- chuhn' kih', hi- he' he'. Ja-saah' hnäh' —ga'jäyh'.

⁴⁹ He-ja- jay' chuh' kih' Jesús.

—Ha- ma-ñeh' ta-jwoh' —ga'jäyh'.

Na- ma-hii' ga'chuyh' kih' Jesús.

⁵⁰ Ja-ga' ga'jäh' Jesús siiyh':

—Ome-, ¿hee- kih' ma-ñeh' hne-?

Lä'chah' ja- ga'ya-jäh' dsa- he' mah' ga'sooh' kih' Jesús.

⁵¹ Pero jaa- dsa-kyaah' jnääh', ga'sëeyh' ñe' ga'jmeey' dsoo' kih' jaa- hi- ma' jmeë' ta'he' kih' jmi-dsa-jøøh'. Ga'kuy' lo-gwa'. ⁵² He-ja- ga'jäh' Jesús siiyh':

—Tøøh' ñe' kyah' neh' loo- kih' ka-läh'. Jëeh', lä'jöö' hi- koooh' ñe'

, kyaah' ñe' juuy'. ⁵³ ¿Che' sa' ñeh', le' ba' ngiin' kih' Tää' kyaan', mah' lä'chah' la- cheey' kin' gya-to' naä' ángele? ⁵⁴ Pero cher'mah' lä'ja- ga-la', ¿ha- ba' la' lä'te' lä'koo- na-sii- juu' kih' Dio, jee' lle' lä'jöö' he- ää- jmi' le'?

⁵⁵ Ja-ba' hor~ ja-, ga'jäh' Jesús siiyh' dsa- hi- ga'sooh' kih':

—¿Che' dsa-hii- jnä', he- ma-ya-nääh' hnäh' kyaah' ñe' kyaah' hma-, mah' saah' jnä'? Lä'jöö' jmi' ma' hään' jee' kyah' hnäh', ma' kwan' juu' koo' gwah' mah' sa' ga'chaah' jnä'. ⁵⁶ Pero lä'jöö' he- la- lle' kih' le' mah' lä'te' juu' he- ga'sii' lä'jöö' hi- ga'ngëe' juu' kih' Dio —ga'jäh' Jesús siiyh'.

Hi- lä'jöö' jnääh' ga-bee' jnääh' Jesús jee' ja-, mah' ga'kyuu' jnääh'.

Na'jäay- Jesús cha'në' dsa-ta' kaah' kyaa' dsa- judiu

(Mr. 14:53-65; Lc. 22:54-55, 63-71; Jn. 18:12-14, 19-24)

⁵⁷ Lä'jöö' dsa- he', lä- ma' ga'saayh' Jesús, na'jäay- cha'në' Caifá hi- ma' kye- në' kih' lä'jöö' jmi-dsa- kaah'. Jee' ja- ma' tääh' jøø' ko-jøø' lä'jöö' ta-jwoh' kyaa' ley kyaah' lä'jöö' dsa-gyuuh'. ⁵⁸ Pero Pee' uu' ba' ngooy' lleey' kaah' kih' Jesús, lä- ga'te' ho'hne- në'ta' kih' jmi-dsa- jøøh' he'. Jee' ja- ga'he' Pee' ga'jmeey' ko-jøøh' kyaah' poo- hi- ma' tääh' jee' ja-, ma' jööy- ha- lä- hii' juu' ja-.

⁵⁹ Lä'jöö' jmi-dsa- kaah' kyaah' dsa-gyuuh', kyaah' lä'jöö' hi- laa' ta', ma' hnaayh- dsa- hi- ma' bääh' Jesús kyaah' juu' ta-juu', lä'jwë' jee' ma' jngiiyh' kih'. ⁶⁰ Pero sa- ga'jmää' juu' kiyh', ma-ke- jwëë' dsa- ma' bääh- dsih' kyaah' juu' ta-juu'. Kyaah' jee' ga-dsaa' ga', ga-lla-nääh' ga' uu' hi- kye- juu' ta-juu', ⁶¹ ga'jäyh':

—Ga-nuu' jnääh' ga'jäh' dsa-ñuuh- na': "Le' hlan- gwah' juuh- kih' Dio mah' kyaah' hne' jmi' ba' choohn'."

⁶² He-ja- ga'noo- jmi-dsa- hi- ma' kye- në' he', ga'ngiiy' juu' kih' Jesús:

—¿Hee- jwah' hne-, heh' lä'koh' hñi~ dsa- la- kyah'? ¿He-la' sa- hlëeh' ni- miih'?

⁶³ Pero sa- ga- ngii' go- te- Jesús. Koo- ka- läh' ga- jah' jmi- dsa- jøøh' he' siiyh':

—Ma- ra- ju- dsoo' kih' Dio jiih', jah' ¿che' hne- he' Cristo, Joo' Dio?

⁶⁴ —Hne- ba' ma- jah'. Hi- cha- ga' koo- he- jwëehn~ hnäh'. Na' ta- cha- nê' jëeh' hnäh' Hi- ga- lëë' ngo' la- gya' jwoo' ra- lluu' kih' Dio Jøøh', hi- jëeh' hnäh' jäh' ka- läh' jee' jni' hii' gyuuh' —ga- jah' Jesús.

⁶⁵ He- ja- lä- ma- kyeh' ja- jmi- dsa- jøøh' he' hmiih- kih' ga- giiy', ga- jäh':

—iMa- mi- kwayh' Dio jëë'! ¿Hi- ga' jwaah- jne' jñah' hi- jmeë' ju- dsoo'? Jee' na- ma- nuuh- hnäh' he- ma- mi- kwayh' Dio. ⁶⁶ ¿Hee- jwah' hnäh'? —ga- jah' dsa- jøøh' kyaa' jmi- dsa- he'.

He- ja- ga- lä- jëë- ba' ga- jah':

—Ää- jmi' juuy'.

⁶⁷ Lä- chah' ja- ga- ti' ga- hñey' mo- nê' Jesús. Ga- ki' ga- jnooy' kiyh'.

⁶⁸ Mah' ma' jäh':

—Hne- Cristo, jah' da', ¿hii- na- ma- kwa' kyah'?

Ga- hmä' Pee' juu' he- sa- kyuy- Jesús

(Mr. 14:66-72; Lc. 22:56-62; Jn. 18:15-18, 25-27)

⁶⁹ Ho- hne- ja- ma' gya' Pee', ma' ja' jaa- dsa- më' hi- ma' jmeë- ta' kih' jmi- dsa- jøøh' he', mah' ga- jäh' siiyh':

—Hne- ka- läh' ma' ngëh- kyaah' Jesús hi- chaa- Galilea.

⁷⁰ To- lo- nê' jee' lä- jëë- dsa- he' ga- hmä' Pee' juu', ga- jäh':

—Sa- man- hii- kih' na- hlëeh'.

⁷¹ Lä- chah' ja- ya- hëë' Pee' na- nooy- lä- ga- tē' ho- haah' jee' dsa- taah- dsa-. Jñah' dsa- më' ga- jëëy', mah' ga- siiyh' lä- jëë- hi- ma' tääh' jee' ja-:

—He' ba' dsa- kyaah' Jesús hi- chaa- Nazaret na-.

⁷² Koo- ka- läh' ga- juu' Pee', ga- tääy- Dio:

—Ni- ko- hi- pih' sa- kyuy- dsa- oo- —ga- jäh'.

⁷³ Ko- hwëë' ga' ja-, ga- jah' dsa- hi- ma' tääh' jee' ja-, ga- siiyh' Pee' ka- läh':

—Ma- ra- ju- dsoo', hne- he' laa' jaa- dsa- kyaah' hi- oo-. He- ja- sa- na- hee- juu' lä- hlëeh'.

⁷⁴ He- ja- ga- løø' Pee' hlëeh- kyaah' dso- jwii' hi- ga- tääy- Dio:

—Ma- ra- ju- dsoo', sa- kyuy- dsa- nuuh- na- —ga- jäh'.

Na- ma- hii' ga- hoo- chaah' dsoo'.

⁷⁵ Ja- ga' ga- lä- dsooh- dsë' Pee' juu' he- ga- jah' Jesús ga- siiyh' jää': “Jää', ja- ga' hoo- chaah' dsoo', hnë- jiih- ma- hmäh' juu' he- sa- kyuy- jnä'.”

He- ja- ya- hëëy' ta- ka- hne-, ga- hooyh' lä- jiih' lla- dsëy'.

27

Ga- jää' dsa- Jesús cha- nê' Pilato

(Mr. 15:1; Lc. 23:1-2; Jn. 18:28-32)

¹ Ma' ga- jnä', ga- kuh' lä- jëë- dsa- kaah' kyaa' jmi- dsa-, kyaah' lä- jëë- dsa- gyuuh'. Ga- taayh- juu' kwee- ha- lä- jmeey' mah' jngiih' dsa- kih' Jesús. ² He- ja- na- jää- dsih' na- hñuuy-, ga- ngëëy' goo- Poncio Pilato hi- ma' laa' lle- moh'.

Ga- juu' Juda

³ Juda he' hi- ga- ngëë' Jesús, ga- kay' cha- miih- huud- së- ma' ga- jëëy' he- ma- jmeë' dsa- he' hih' juu' Jesús. He- ja- ñeey' na- ngëëy' ka- läh' lä- jëë- gyii' gya' kuu' tøø- he- ga- jiih' lä- jëë- jmi- dsa- kaah' kyaah' dsa- gyuuh' he'.

⁴ Mah' ga- jäh':

—Na- bääh- dso- kye-, ma- ngëën- jaa- hi- juu' hi- sa- cha- dsoo' cha- kih'.

Mah' ga- jah' dsa- kaah' he' siiyh':

—¿Hee- ga- tēë' jnääh' jëë' jnääh' kyah'? Kwaat- kyah' ba' hne- na-.

⁵ He- ja- ga- jwä' Juda kuu' ja- neh- gwah- juuh-, mah' ya- hëëy' jee' ja-, ngooy' na- täy- che' luuy'. ⁶ Ja- ga'

ga⁺juuh⁺ jmi⁻dsa⁻ kaah⁺ he⁺ kuu⁺ ja⁻ mah⁺ ga⁺jäyh⁺:

—Sa⁻ le⁺ tøøh⁺ jne⁺ kuu⁺ la⁻ ko⁻jøh⁺ kyaah⁺ kuu⁺ he⁻ kwëeh[~] dsa⁻ Dio, jëeh⁺, ma⁻hlääh⁺ jma⁻ kyaah⁺ kuu⁺ la⁻.

⁷ He⁻ja⁻ ga⁻taayh⁺ juu⁺ kwee⁻ lay⁺ koq⁻ hwa⁺ kyaah⁺ kuu⁺ ja⁻ jee⁺ haay⁺ dsa⁻ chaa⁻ uu⁺. Hwa⁺ ja⁻ ma⁺ chee⁻ hwa⁺ kih⁺ tē⁻ mi⁺hya⁻. ⁸ He⁻ja⁻ lä⁻jiih⁺ jmi⁺ na⁺, hwa⁺ ja⁻ chee⁻: Hwa⁺ he⁻ ga⁻këe⁺ jma⁻. ⁹ Lä⁻ja⁻ ga⁻lä⁻te⁻lä⁻koq⁻ ga⁻jäh⁺ Jeremia⁺ hi⁻ ga⁻ngëe⁺ juu⁺ kih⁺ Dio llo⁺joo⁺, ma⁺ ga⁻jäyh⁺: “Ga⁻kay⁺ gyii⁺ gya⁺ kuu⁺ tøø⁻, he⁻ ma⁺ jmee⁺ dsa⁻ Israel kwaat[~] ko⁻ja⁻ jiih⁺ kye⁺ jaa⁻ dsa⁻, ¹⁰ mah⁺ ga⁻lay⁺ hwa⁺ kih⁺ tē⁻ mi⁺hya⁻, lä⁻koq⁻ mada⁻ he⁻ ga⁻jmee⁺ Dio kin⁻.”

Ga⁻ka⁺ Pilato ju⁺dsoo⁺ kih⁺ Jesús

(Mr. 15:2-5; Lc. 23:3-5; Jn. 18:33-38)

¹¹ Ma⁺ cheh⁺ Jesús cha⁻nē⁻ lle⁻moh⁺, he⁻ja⁻ ga⁻ngii⁺ lle⁻moh⁺ juu⁺ kiyh⁺:

—¿Che⁺ hne⁻ he⁺ dsa⁻jøøh⁺ kyaa⁺ dsa⁻ judiu⁺?

He⁻ja⁻ ga⁻jëeh⁻ Jesús juu⁺ kiyh⁺:

—Ma⁻jäh⁺ ba⁺ hne⁻.

¹² Lä⁻jëe⁻ jmi⁻dsa⁻ kaah⁺ kyaah⁺ dsa⁻gyuuh⁺ ma⁺ bäayh⁻ dsoo⁺, pero ni⁻ miih⁻ sa⁺ cha⁻ ga⁻jëeh⁻ Jesús.

¹³ He⁻ja⁻ ga⁻jäh⁺ Pilato:

—¿Che⁺ sa⁺ nuuh⁻ joh⁺ juu⁺ sa⁺ hnoo⁻ dsa⁻ kyah⁺?

¹⁴ Pero ni⁻ koq⁻ mi⁺juu⁺ sa⁺ ga⁻jëeh⁻ Jesús kiyh⁺, he⁻ja⁻ cha⁻ga⁻miih⁻ ma⁺ jëe⁻ dsah⁺ Pilato. ¹⁵ Lä⁻jë⁻ jiih⁺ ma⁺ tē⁻ jmi⁺ he⁻ kuh⁻ dsa⁻ judiu borrego mäh⁺ ma⁺ lää[~] Pilato jaa⁻ jee⁺ lä⁻jëe⁻ hi⁻ tääh⁺ neh⁻ñe⁺ hi⁻ ma⁺ tih⁻ dsë⁺ dsa⁻ ba⁺. ¹⁶ Jmi⁺ ja⁻ ma⁺ hää⁺ neh⁻ñe⁺ jaa⁻ hi⁻ ma⁺ chee⁻ Barrabá hi⁻ ma⁺ hii⁺ juu⁺ kih⁺. ¹⁷ He⁻ja⁻ ga⁻ngii⁺ Pilato juu⁺ kih⁺ hi⁻ ga⁻kuh⁺ jee⁺ ja⁻:

—¿Hi⁻ hnooh⁻ hnäh⁺ lään⁺? ¿Che⁺ lään⁺ Barrabá o che⁺ lään⁺ Jesús hi⁻ chee⁻ Cristo? —ga⁻jäh⁺ Pilato.

¹⁸ Jëeh⁺, lä⁻la⁻ ba⁺ ma⁻ñey⁻ he⁻ na⁻høøh⁺ ba⁺ dsa⁻ he⁺ kih⁺ Jesús, heh⁺ ga⁻ngëe⁺ dsih⁺ ja⁺gooy⁻. ¹⁹ Ma⁺ gya⁺

Pilato nē⁻ta⁻ kih⁺, ma⁺ ga⁻lloo⁺ jaa⁻ hi⁻ ma⁺ kye⁻ juu⁺ kih⁺ mëy⁺, ma⁺ jäyh⁺:

—Jäh⁺ dsa⁻më⁺ kyaah⁺: “Ta⁻ bääh⁺ hñaa⁺ kyaah⁺ dsa⁻ñuu⁻ lluu⁺ he⁺. Jëeh⁺, ta⁺ ya⁻jna⁻ ma⁻këe⁺ jnih⁺ na⁺høø⁺ jwërte.”

²⁰ Pero jmi⁻dsa⁻ kaah⁺ kyaah⁺ dsa⁻gyuuh⁺ ma⁺ taayh⁻ dsa⁻ juu⁺ mah⁺ wa⁺ ngii⁺ he⁻ lää[~] Barrabá mah⁺ wa⁺ juu⁺ Jesús. ²¹ Koq⁻ ka⁻läh⁺ ga⁻jäh⁺ Pilato:

—¿Hi⁻ jee⁺ lä⁻uu⁺ hnooh⁻ hnäh⁺ lään⁺?

Lä⁻jëe⁻ ba⁺ ga⁻jäh⁺:

—Lää[~] Barrabá.

²² Mah⁺ ga⁻jäh⁺ Pilato siyh⁺:

—¿Hee⁻ na⁻ jmeen⁻ kyaah⁺ Jesús hi⁻ chee⁻ Cristo?

Ma⁺ jäyh⁺:

—Wa⁺ dsa⁻taay⁺ dsøh⁺ hma⁻cru⁻.

²³ Koq⁻ ka⁻läh⁺ ga⁻jäh⁺ lle⁻moh⁺ he⁺ siyh⁺:

—¿Hee⁻ hliih⁺ ma⁻jmee⁺ dsa⁻ la⁻?

Pero cha⁻ga⁻miih⁻ mi⁺h⁺ ga⁻tooh⁺ dsa⁻ he⁺, ma⁺ jäyh⁺:

—Täay⁺ dsøh⁺ hma⁻cru⁻.

Ga⁻jä⁺ juu⁺ juu⁺ Jesús

(Mr. 15:6-20; Lc. 23:13-25; Jn. 18:38-19:16)

²⁴ Ma⁺ jëe⁻ Pilato sa⁺ hii⁻ liyh⁺ kyaah⁺ dsa⁻, cha⁻ga⁻miih⁻ ga⁻chi⁺ ga⁻jwaa⁺ dsa⁻ he⁺. He⁻ja⁻ ga⁻kay⁺ miih⁻ jmi⁺, ga⁻gyiyh⁺ gooy⁻ cha⁻nē⁻ lä⁻jëe⁻ dsa⁻ he⁺, ma⁺ ga⁻jäyh⁺:

—Sa⁻ bäahn⁺ hñiin⁻ kyaah⁺ jma⁻ kih⁺ dsa⁻ lluu⁺ la⁻. Na⁻ hñi⁺ ma⁻na⁻la⁻ kwaat[~] kyah⁺ hnäh⁺.

²⁵ He⁻ja⁻ ga⁻jäh⁺ ga⁻lä⁻jëe⁻ dsa⁻ he⁺: —Wa⁺ na⁻bääh⁺ jnääh⁺ jma⁻ kiyh⁺, lä⁻kye⁻ joo⁺sih⁺ jnääh⁺.

²⁶ Ja⁻ga⁺ ga⁻lää[~] Pilato Barrabá mah⁺ ga⁻jmeey⁺ hih⁺ ga⁻jmi⁺ ga⁻baa⁺ dsa⁻ Jesús. Ma⁻ngëe⁺ he⁻ ja⁻, ga⁻ngëe⁺ Jesús ja⁺goo⁻ hløø⁺ mah⁺ dsa⁻täay⁺ dsøh⁺ hma⁻cru⁻. ²⁷ He⁻ja⁻ ga⁻jää[~] hløø⁺ kyaa⁺ Pilato Jesús ta⁻ nē⁻ta⁻ kih⁺, mah⁺ ga⁻kuyh⁺ lä⁻jëe⁻ hløø⁺ lä⁻ku⁺ lä⁻jii⁺ kih⁺. ²⁸ Hi⁻ ga⁻llee⁺ hløø⁺ hmiih⁻ kih⁺ Jesús mah⁺ ga⁻kyeh⁻ dsih⁺ koq⁻ hmiih⁻ gyuu⁺

läh- lä-koh' he- keh- rey. ²⁹ Ga-kay' wii- too' ga-jmeey' koo- he- lih- mah' ga-tooyh- lle' Jesús la- coron. Ga-tooyh- koo- hma-tah- gooy- ra-lluu', ma' jmaä~ dsih' lä-koo- jaa- dsa-ta' jøøh'. Ja-ga' ga-juuyh' jney' cha'ney' mah' ga-mi-kwayh' ma' jäh':

—Peer- jøøh' dsa-ta' kyaa' dsa- judiu.

³⁰ Ga-ti' ga-hñe' dsih', ga-kay' hma-tah- mah' ga-bay' lley'.

³¹ Ma-ngëe' ma-mi-kwah' dsih', ga-lee' dsa- hmiih- gyuu' he- ga-kyeyh- ja-, mah' ga-kyeyh- ka-läh' hmiih- kiyh', ja-ga' ga-jäay' na-täay' dsoh' hma-cru'.

Ga-täay' Jesús dsoh' hma-cru'

(Mr. 15:21-32; Lc. 23:26-43; Jn. 19:17-27)

³² Lä- ma' ga-hwëy- në'ta' ja-, ga-jëy' jaa- dsa- chaa- Cirene hi- ma' chee- Simón. Ga-jmee' hløø' bii' ga-ka' dsa- he' hma-cru' kih' Jesús.

³³ Ga-jäay' Jesús lä- ga-të' jee' chee- Gólgota, he- hnøø' jäh': Moo' Lle' Hii'. ³⁴ Jee' ja- ga-kwëh' dsih' jmi- jiih- he- na-kaah' jmi- llih'. Koo- ga-hlayh' miih- ba', sa- ga-hiiy' ma' hiih' jmi- ja-. ³⁵ Ma-ngëe' ma-täa- dsih' dsoh' hma-cru', ga-ti' ga-llooyh' hmiih- kih' Jesús kooyh- suert. Lä- ja- ga-lä-te' lä-koo- ga-jäh' hi- ga-ngëe' juu' kih' Dio: “Ga-ti' ga-llooyh' hmiih- kin' kyaah' dsa-kyaayh', ga-kooyh' suert mah' jëy' hii- tëe' hmiih- kin'.”

³⁶ Mah' ga-taayh' ga-høøy' jee' ja-.

³⁷ Ga-tøø' dsa- ta- gyuuh' lley' koo- hwëh' he- jäh' ha- lä- la' dsoo' he- bääh- dsih': “Hi- la- na- Jesús hi- laa' Dsa-jøøh' kyaa' dsa- judiu.” ³⁸ Koo' kiyh', ma' tøø' to' hma-cru' jee' ma-na-taa' uu' dsa-hii-, jaa- jwoo' ra-lluu' kiyh', jaa- jwoo' ra-këh' kiyh'. ³⁹ Lä-jëe' hi- ma' dsa-ngëe' ta- ja- ma' jiiyh' lley' hi- ma' mi-kwayh' kih' Jesús. ⁴⁰ Ma' jäh':

—Hne- hi- ma' tu' gwah- juuh- mah' kyaah' hnë- jmi' ma' chooh',

läa- hñaa'. Jñaa- në' hma-cru- na-, cher'mah' dsoo' laah' Joo' Dio.

⁴¹ Ja-ba' lä-ja- ga-jmee' lä-jëe- dsa-kaah' kyaa' jmi-dsa- kyaah' ta-jwoh' kyaa' ley, kyaah' lä-jëe- dsa-gyuuh', ma' jäh':

⁴² —Ga-läay' ba' jñah' dsa- mah' sa- liyh- läay' hñiiy'. Cher'mah' dsoo' laay' Dsa-jøøh' kyaa' dsa- Israel, wa' jñaa' hñiiy' na' dsoh' hma-cru-, ja-ga' lä-heeh' jne' kiyh'.

⁴³ Ga-kay' o-jøh' dsë- kih' Dio. He- ja- cher'mah' Dio hnäy', hñii' Dio wa' läay' na', jëeh' he' ba' hñiiy' ma' jäh' laay' Joo' Dio.

⁴⁴ Lä-ja- ka-läh' ga-mi-kwah' hi- hii- hi- ma' taa- jyoh' hma-cru' koo' kiyh'.

Ga-juu' Jesús

(Mr. 15:33-41; Lc. 23:44-49; Jn. 19:28-30)

⁴⁵ Ma' ga-të' lä-hyoo-, lä-kaa- jmi-gyuu' ga-nuu- lä-jiih' ga-të' ko-hi' hnë- ta- ga-hloo'. ⁴⁶ Ja-ba' hor- ja-, ga-hlëeh' Jesús koo- ki-gaa-, ga-jäh':

—Elí, Elí, ¿lama sabactani? — he- la- hnøø' jäh': Dio kyaan-, Dio kyaan-, ¿he-la' ma-beeh- jnä'?

⁴⁷ Ko-llaa' hi- ma' tääh' jee' ja- ga-nuuy' he- ga-hlëeyh', he- ja- ga-jäh':

—Jëe' da', tëeyh- Elía.

⁴⁸ Lä-chah' ja- ngoo' ko-chih' jaa- dsa-kyaayh', ga-kay' koo- wa-joo-, ga-mi-gyuyh' joo- kyaah' jmi- jiih-. Ga-lla-lley' lle' hma- mah' ga-chooy' ma' hiih' Jesús. ⁴⁹ Ko-llaa' ma' jäh':

—Ta- jmaäy' he'. Wa' jëe' da' jne' che' ja- Elía mah' läay'.

⁵⁰ Koo- ka-läh' ga-hooh' Jesús koo- ki-gaa-, ja-ga' ga-ngëey' jmi-lle' kiyh'. ⁵¹ Lä-chah' ja- ga-gii- hmiih- he- ma' na-jnë- llah' gwah-, ga-løø' ta- gyuuh' lä- ga-të' hwa'. Ga-jeh' wii' jwërte hwa' lä-jiih' ga-llaa' kuu' hloo-.

⁵² Hi- ga-na' to-høø- kih' jwëe' hi- na-jngëe' kyaa' Dio mah' ga-lä-jiiyh' hi- ma' na-juu'. ⁵³ Lä-chah' ja- ga-hwëe- hi- he' neh- to-høø- ma'

ga⁻lä⁻jiih⁻ Jesús, ja⁻ga⁻ga⁻näy⁻ta⁻jee⁻
jwii⁻na⁻jngii⁻jee⁻ga⁻mi⁻jnäy⁻hñii⁻
jee⁻kih⁻jwëë⁻dsa⁻. ⁵⁴ Ga⁻jwaayh⁻
jwërte⁻ j⁻hløø⁻ kyaah⁻ dsa⁻kyaayh⁻
hi⁻ma⁻hää⁻ Jesús, ma⁻ga⁻jeh⁻wii⁻
hwa⁻hi⁻ma⁻ga⁻jëy⁻lä⁻jë⁻he⁻ga⁻la⁻
ja⁻. Ga⁻jäyh⁻:

—Ma⁻ra⁻ju⁻dsoo⁻, he⁻ba⁻Joo⁻Dio
na⁻.

⁵⁵ Ko⁻niih⁻ga⁻ja⁻ma⁻tääh⁻ka⁻läh⁻
jwëë⁻dsa⁻më⁻hi⁻ma⁻jëë⁻. Dsa⁻më⁻
he⁻ya⁻nää⁻kyaah⁻Jesús lä⁻ga⁻të⁻
hwa⁻Galilea. Hi⁻he⁻ma⁻jmeë⁻ta⁻he⁻
kiyh⁻. ⁵⁶ Jee⁻ja⁻ma⁻hää⁻María Mag-
dalena kyaah⁻María choo⁻Jacobo
kyaah⁻José, kyaah⁻choo⁻chih⁻kya⁻
Zebedeo.

Ga⁻haay⁻Jesús

(Mr. 15:42-47; Lc. 23:50-56; Jn.
19:38-42)

⁵⁷ Ta⁻ga⁻hloo⁻jmi⁻ja⁻, ja⁻ja⁻dsa⁻
cha⁻kuu⁻hi⁻ma⁻chaa⁻Arimatea
hi⁻ma⁻cheë⁻José. Hi⁻he⁻ka⁻läh⁻
ga⁻läa⁻discípulo kya⁻Jesús. ⁵⁸ Nee⁻
dsa⁻he⁻na⁻hlëeh⁻kyaah⁻Pilato
mah⁻kway⁻jwë⁻jyooy⁻jmi⁻ngo⁻
kih⁻Jesús dsöh⁻hma⁻cru⁻. Ga⁻kwa⁻
bih⁻jwë⁻mah⁻kooy⁻jmi⁻ngo⁻kih⁻
Jesús. ⁵⁹ He⁻ja⁻ga⁻jyoo⁻José he⁻
jmi⁻ngo⁻kih⁻Jesús mah⁻ga⁻lääy⁻
koo⁻ta⁻jmaah⁻na⁻jngii⁻. ⁶⁰ Mah⁻
ga⁻taayh⁻neh⁻koo⁻to⁻høø⁻hmëë⁻
he⁻ma⁻na⁻hë⁻kiyh⁻në⁻kuu⁻hloo⁻.
Ma⁻ngëë⁻he⁻ja⁻, ga⁻bäy⁻koo⁻mi⁻
'kuu⁻j⁻ma⁻ga⁻jlëy⁻ho⁻too⁻ja⁻.
Ja⁻ga⁻ngaayh⁻. ⁶¹ Cha⁻në⁻kih⁻to⁻høø⁻
ja⁻, ma⁻gya⁻María Magdalena kyaah⁻
ga⁻jñah⁻María.

Ma⁻tääh⁻hløø⁻høø⁻to⁻høø⁻

⁶² Ma⁻ga⁻jnä⁻jyoh⁻jmi⁻, ga⁻lla⁻nää⁻
jmi⁻dsa⁻kaah⁻kyaah⁻dsa⁻fariseo
chá⁻në⁻Pilato. Ma⁻goh⁻jmi⁻he⁻
ma⁻mi⁻llu⁻dsa⁻hñii⁻kih⁻jmi⁻he⁻
teeyh⁻dsëy⁻. ⁶³ Mah⁻ga⁻siiyh⁻:

—Ma⁻lä⁻dsooh⁻dsë⁻jnääh⁻he⁻
ga⁻jäh⁻hi⁻ta⁻juu⁻he⁻. Lä⁻koo⁻
ma⁻chaa⁻ga⁻jäyh⁻: Ga⁻ma⁻hya⁻
hnë⁻jmi⁻na⁻juun⁻, lä⁻jiihn⁻ka⁻läh⁻.
⁶⁴ He⁻ja⁻jmeë⁻mada⁻høø⁻dsa⁻
to⁻høø⁻lä⁻jiih⁻të⁻hnë⁻jmi⁻. Jëeh⁻,

goo⁻la⁻wa⁻ra⁻ga⁻lla⁻nää⁻discípulo
kyaay⁻ta⁻la⁻hwë⁻, lleey⁻hñii⁻mah⁻
mi⁻gaay⁻dsa⁻, jäyh⁻: “Ma⁻lä⁻jiiyh⁻
ba⁻jee⁻kih⁻hi⁻ma⁻na⁻juu⁻”. Lä⁻ja⁻
le⁻juuy⁻cha⁻ga⁻miih⁻lä⁻koh⁻ga⁻he⁻
ga⁻juu⁻Jesús lä⁻ma⁻to⁻në⁻.

⁶⁵ He⁻ja⁻ga⁻jäh⁻Pilato siiyh⁻:

—Hii⁻hløø⁻tääh⁻na⁻. Go⁻jääy⁻
mah⁻høøy⁻to⁻høø⁻ha⁻koh⁻jiih⁻le⁻.

⁶⁶ He⁻ja⁻ga⁻näy⁻kyaah⁻hløø⁻
jee⁻la⁻to⁻høø⁻mah⁻høøy⁻kwee⁻.
Ga⁻jmeey⁻lii⁻hoo⁻to⁻høø⁻mah⁻sa⁻
tä⁻dsa⁻goo⁻. Hi⁻ga⁻llaay⁻hløø⁻høø⁻
ka⁻läh⁻.

28

Ga⁻lä⁻jiih⁻Jesús

(Mr. 16:1-8; Lc. 24:1-12; Jn. 20:1-
10)

¹ Ma⁻goh⁻jmi⁻he⁻teeh⁻dsa⁻
dsë⁻, lä⁻koh⁻ga⁻jnä⁻to⁻në⁻jmi⁻kih⁻
seman⁻, ngoo⁻María Magdalena
kyaah⁻jñah⁻María na⁻jëy⁻to⁻høø⁻.
² Ni⁻sa⁻lii⁻ga⁻ma⁻ga⁻jeh⁻wii⁻jwërte
hwa⁻. Ga⁻jñaa⁻gyuuh⁻jaa⁻ángel kya⁻
Dio. Ma⁻ga⁻lloo⁻jee⁻ma⁻la⁻to⁻høø⁻,
ga⁻bäy⁻mi⁻kuu⁻he⁻ma⁻na⁻jnë⁻mah⁻
ga⁻gyay⁻në⁻kih⁻. ³ Ángel he⁻ma⁻jnää⁻
lä⁻koh⁻je⁻niih⁻. Sa⁻hmiih⁻kiyh⁻ma⁻la⁻
tø⁻jlëë⁻lä⁻koo⁻tøø⁻ta⁻hmoo⁻. ⁴ Ma⁻
ga⁻jëë⁻hløø⁻hi⁻ma⁻tääh⁻høø⁻jee⁻ja⁻
ga⁻lä⁻goyh⁻jwërte lä⁻jiih⁻ga⁻jlääy⁻,
ga⁻saa⁻ga⁻jaay⁻hwa⁻lä⁻koh⁻hi⁻
na⁻juu⁻ba⁻. ⁵ Mah⁻ga⁻jäh⁻ángel siiyh⁻
dsa⁻më⁻he⁻:

—Ta⁻wa⁻gah⁻hnäh⁻. Ma⁻ba⁻
jnä⁻, ma⁻ya⁻nääh⁻hnäh⁻hnaah⁻
hnäh⁻Jesús hi⁻ga⁻tää⁻dsa⁻dsöh⁻
hma⁻cru⁻. ⁶ Sa⁻chaa⁻jee⁻la⁻,
hii⁻ma⁻lä⁻jiih⁻lä⁻koo⁻ga⁻jäyh⁻jää⁻.
Ya⁻nää⁻hnäh⁻ya⁻jëë⁻jee⁻ga⁻kya⁻
dsih⁻. ⁷ Mah⁻go⁻nää⁻hnäh⁻ko⁻chih⁻
go⁻jmeeh⁻hnäh⁻juu⁻kih⁻lä⁻jëë⁻
discípulo kyaay⁻he⁻ma⁻lä⁻jiiyh⁻jee⁻
kih⁻hi⁻na⁻juu⁻. Hii⁻dsoo⁻dsa⁻jää⁻
hnäh⁻ta⁻Galilea. Jee⁻ja⁻jëeh⁻hñiih⁻.
He⁻la⁻na⁻juu⁻he⁻ma⁻jmeehn⁻
kyah⁻hnäh⁻.

⁸ Ma⁻la⁻ma⁻jëë⁻dsa⁻më⁻he⁻neh⁻
to⁻høø⁻ja⁻, ga⁻jwaayh⁻jwërte hi⁻ta⁻

ko-taa- ga-jëë' dsëy' go-te~. Mah' ga-näay` cha-hliiy` na-jmeeyh' juu' kyaa' jnääh'. Jee' ga-näay` ja-,
 9 ga-mi-jnäa- Jesús hñii' ta- cha-nëy', ga-jmeey' Dio kih'. Hi- dsa-më' he' ga-näa' chuh' mah' ga-iiy' ti' Jesús, ga-jmeey' juuh- kiyh'. 10 He-ja- ga-jäh' Jesús siiyh':

—Ta-wa'gah' hnäh'. Go-näa' hnäh' go-jmeeh' juu' kih' øøhn' mah' wa' lla-näay` ta- Galilea. Jee' ja- jëëy' jnä'.

Ga'juu' dsa-, ga-jäyh' ga-hëë' discípulo hñii' kyaa'

11 Ma-ngëë' ma-näay` ja-, ko-llaa' hløø' hi- ma' høø' to-høø-, na'näa' ta- jee' jwii- na-jmeeyh' juu' kih' dsa-kaah' kyaa' jmi-dsa- lä-jë- he- ga-la'. 12 He-ja- ga-kuh' jmi-dsa- he' kyaah' dsa-gyuuh' ga-jwayh' juu', mah' ga-kwëëyh' cha-miih- kuu' lä-jëë- hløø' he'. 13 Mah' ga-taayh- juu':

—Hnäh' ba' na- jwah': “Ta'ko-jiih' na-gwii- jnääh', ga-lla-näa' discípulo mah' ga-hëëy' hñii' kyaay'”, lä-ja- jwah' hnäh'. 14 Cher'mah' ga-lä-ñe- lle'moh' lä-jë- he- ma-la-, ma-ñe' ba' jnääh' ha- lä- chiih' jnih' mah' sa- bääyh' hnäh'.

15 Ga-ka' ba' hløø' he' kuu' ja-, mah' ga-jmeey' lä-koø- juu' he- ga-taah- dsih'. He-ja- lä- ma-chooh- ja-ba' dsa- judiu juu' ta-juu' ja-, lä-jiih' na'.

Ga-cheë' Jesús discípulo kyaa' mah' dsa-kay' ju'hmëë' lä-kaa- jmi-gyuu'

(Mr. 16:14-18; Lc. 24:36-49; Jn. 20:19-23)

16 Lä-jëë- gya-kaa- jnääh' ga-nøø' jnääh' ta- Galilea, ta- moh' jee' ga-jmee' Jesús mada- he- dsa'nøø' jnääh'. 17 Lä- ma' ga-jëë' jnääh' ga-jmee' jnääh' juuh- kiyh', pero ko-llaa' dsa-kyaahn' ma' jmee- to- dsë'. 18 He-ja- ja' Jesús chuh- kyaa' jnääh' mah' ga-siiyh' jnääh' lä-la-:

—Ma-na-ngën' jwë' jmeen' hih- kih' lä-jëë- hi- tääh' gyuuh' hwa'. 19 He-ja- jwahn', go-näa' hnäh' go-kwa' hnäh' juu' lä-kaa- jmi-gyuu'

jee' tääh' dsa-, mah' lä-jwëë' discípulo kyaan'. Ja- chaayh' jmi- lä-koø- mada- he- jmee- Täa', kyaah' Jooy', hi- kyaah' Jmi-lle' Na-jngii'. 20 Ja- mi-tëëh' hnäh' he- mi-tey' lä-jë- mada- he- ma-jmeen' kyah' hnäh'. Mah' hii' jnä' hään' jee' kyah' hnäh' ga-lä-jë- jmi', lä-jiih' llaa- jmi-gyuu'. Wa-la' lä-ja-.

San Marcos Ju'hmëë' kih' Jesús he- ga' sii' Marcos

Ma' kwa' Jwaa' juu' jee' la' hwa' kii'
(Mt. 3:1-12; Lc. 3:1-9, 15-17; Jn.
1:19-28)

¹ Jee' la' ma' l00' ju'hmëë' kih' Jesu-
cristo Joo' Dio, ² lä'koo' ga'jäh' Isaia
hi' ga'ngëë' juu' kih' Dio:

Cheen' jaa' hi' dsa' kwa' juu' kin'.
Hi' he' dsoo' ta' cha'neh' mah'
mi'lluy' jwë' kyah'.

³ Kii' nuuh' koo' lle' he' hlëeh' hwa'
kii' jee' sa' kwa' ni' miih':

“Mi'llu' hnäh' jwë' kih' Dsa' j00h'
jnän,

mi'lluy' hnäh' hñaa' mah' jäy'
ko'dsoo' jwë'”, ga'jäyh'.

⁴ Ma' choo' Jwaa' jmi' koo' hwa'
kii' jee' sa' kwa' ni' miih'. Ga'kway'
juu' he' saa' dsa' jmi' hi' ga'hlëëyh'
dsa' mah' wa' dsa' jee' kyaa' Dio
mah' koo' Dio dsë' kih' dso'kye' kiyh'.

⁵ Jwëë' dsa' ga'lla'nää' jee' ma' cheh'
Jwaa'. Ga'lla'nää' hi' chaa' jee'
jwi' mäh' he' na'hee' hwa' Judea
hi' lä'ja' hi' chaa' Jerusalén ka'läh'.
Lä'jëë' dsa' he' ma' mi'jnäy' he'
hlih' he' ma' jmeey' hi' ga'chaa'
Jwaa' jmi' dsa' he' cha'jmi' Jordán.

⁶ Hmih' kih' Jwaa' ma' la' kyaa'
jnu' camey' hi' ma' hä' loo' tuyh'.
Ma' kuyh' iih' hi' ma' h'iyh' jmi' tah'
he' ma' cha' moh'. ⁷ Juu' lä'la' ma'
kway', ma' jäyh':

—Këë' ga' jä' jaa' hi' j00h' ga'
lä'koh' ga' jnä'. Hi' ni' sa' tē'dsëen'
chih'n' mah' llen' loo' he' hä' tiy'.

⁸ Ma'ra' ju'dsoo' chaan' hnäh' jmi'
kyaa' jmi' ba', pero hi' jä' këë'
ga' ki' jnä', hi' he' chaa' hnäh' jmi'
kyaa' Jmi'le' Na'jngii'.

Jwaa' ga' chaa' Jesús jmi'
(Mt. 3:13-17; Lc. 3:21-22)

⁹ Ga'lloo' koo' jmi' ya'hëë' Jesús
koo' jwi' he' chee' Nazaret he'

na'hee' hwa' Galilea, ngooy' mah'
ga'choo' Jwaa' jmi' kiyh' cha'jmi'
Jordán. ¹⁰ Ma' ya'hëë' Jesús cha'jmi',
lä'chah' ja' ga'jëë' ga'na' gyuu',
ga'jyoo' Jmi'le' Na'jngii' nē' kiyh'
läa' lä'koo' jaa' juu'. ¹¹ Hi'
ga'lä'nuuh' koo' juu' he' ja' gyuu',
he' ma' jäh':

—Hne' laah' gyuu' kyaan' hi'
hnaan'. Peer' chaan' llu' kyaa'
hne'.

Ga'ka' hi'sa'llu' dsë' Jesús
(Mt. 4:1-11; Lc. 4:1-13)

¹² Lä'chah' ja', ga'j00' Jmi'le'
Na'jngii' kih' Jesús ta' hwa' kii'. ¹³ Jee'
ja' ga'jäy' to'loo' jmi' jee' chaa' jah'
hää' mah' ga'ka' Tana' dsë' Jesús. Hi'
ga'lla'nää' ángele hi' ma' jmeey' ta'he'
kih' Jesús.

Ga'l00' Jesús kway' juu' hwa'
Galilea
(Mt. 4:12-17; Lc. 4:14-15)

¹⁴ Ma'ngëë' ma'taah' dsa' Jwaa'
neh' ñe', ngaah' Jesús ta' hwa' Galilea
na'kway' ju'hmëë' lä'koo' jaa' Dio
dsa' lä'hih' kih'. ¹⁵ Ga'jäyh' lä'la':

—Ma'dsëë' jmi', he' t00hn' na' he'
jäa' Dio dsa' lä'hih' kih'. Jeeh' hnäh'
kih' Dio mah' heeh' hnäh' ju'hmëë'
kiyh'.

Ga'tëeh' Jesús kyeë' dsa' hi' ma'
jaw' hma'
(Mt. 4:18-22; Lc. 5:1-11)

¹⁶ Jee' hää' Jesús jwë' ngoo' ta'
cha'hoo' jmi'juuh' he' hla' hwa'
Galilea, jee' ja' ga'jëë' Simón Pee'
kyaa' Andre' 00yh', ma' täy' jwäy'
hma', jëeh' he' ja' ba' ma' la' ta' kiyh'.
¹⁷ Mah' ga'jäh' Jesús siyh':

—Ya'nääh' hnäh' kyaa' jnä' mah'
mi'tëen' hnäh' ha' lä' jmeeh' hnäh'
mah' leeh' hnäh' dsa', lä' he' ma'
leeh' hnäh' hmooh'.

¹⁸ Lä'chah' ja' ga'kyey' sa'hma'
kiyh' mah' ga'näy' kyaa' Jesús.

¹⁹ Ma'ngëë' gyih' ko'niih', ga'jëë'
Jacobo kyaa' Jwaa' joo' Zebedeo
ma' täy' neh' na'moo', ma' hmiy'
sa'hma' kiyh'. ²⁰ Jesús ga'tëë' kiyh'

hi⁺ chah⁺ ba⁺ ga⁻jmeey⁺ ko⁻joh⁺ kyaayh⁺. Ga⁻ja⁻ ba⁺ Zebedeo jmiy⁻ neh⁻ na⁻moo⁺ kyaah⁺ lä⁻jëë⁻ hi⁻ ma⁻ jmee⁻ ta⁺ kiyh⁺.

Ga⁻llee⁻ Jesús jaa⁻ jmi⁻lle⁺ hlih⁺ kih⁺ jaa⁻ dsa⁻
(Lc. 4:31-37)

²¹ Ga⁻lla⁻näy⁺ jwii⁻ Capernaum jmi⁺ ja⁻. Hi⁺ ma⁺ ga⁻të⁺ jmi⁺ he⁻ teeh⁻ dsa⁻ dsë⁺ ga⁻he⁺ Jesús neh⁻ gwah⁻ mäh⁻, hi⁺ ga⁻løoy⁺ hlëëyh⁻ dsa⁻. ²² Peer⁻ ma⁺ dsa⁻ dsëy⁺ ma⁺ nuuy⁻ nuuh⁻ kih⁺ Jesús. Jëeh⁺ ma⁺ hlëëyh⁻ dsa⁻ lä⁻koh⁺ jaa⁻ hi⁻ jmee⁻ hih⁻ ba⁺, ja⁻ lä⁻koh⁺ ma⁺ jmee⁻ ta⁻jwoh⁺ kya⁺ ley. ²³ Neh⁻ gwah⁻ ja⁻, ma⁺ hää⁺ jaa⁻ dsa⁻ ñuu⁻h⁻, hi⁻ ma⁺ kye⁻ jmi⁻lle⁺ hlih⁺. Ga⁻hlëëyh⁺ koo⁻ ki⁻gaa⁻, ²⁴ ga⁻jäyh⁺:

—Ta⁻ kaa⁺h⁺ jnääh⁺, Jesús dsa⁻ Nazaret. ¿Che⁺ ma⁻ñeh⁺ mah⁺ mi⁻llaah⁺ jnääh⁺? Kyuun⁺ ba⁺ hne⁻. Hne⁻ ba⁺ he⁺ hi⁻ na⁻jngëë⁺ kya⁺ Dio.

²⁵ Ga⁻juu⁺ Jesús kih⁺ jmi⁻lle⁺ hlih⁺ he⁺, ga⁻siyh⁺:

—Ta⁻ tooh⁺ mi⁺h⁺, go⁻hëë⁺ jee⁺ hääh⁺ kih⁺ dsa⁻ ñuu⁻h⁻ na⁻.

²⁶ He⁻ja⁻ ga⁻gwa⁺ ga⁻gyaa⁺ dsa⁻ ñuu⁻h⁻ he⁺ ga⁻jmeey⁺ jmi⁻lle⁺ hlih⁺ kiyh⁺, ga⁻hooyh⁺ koo⁻ ki⁻gaa⁻, ja⁻ga⁻ ya⁻hëëy⁺. ²⁷ Lä⁻jëë⁻ dsa⁻ ma⁺ tääh⁺ jëë⁻ dsah⁻, ga⁻ngiiy⁺ juu⁺ kih⁺ dsa⁻kyaayh⁺, ga⁻jäyh⁺:

—¿Hee⁻ ba⁺ juu⁺ na⁻? Hmëë⁺ ba⁺ la⁺ juu⁺ na⁻. Peer⁻ beë⁺ juu⁺ kiyh⁺, lä⁻kye⁻ jmi⁻lle⁺ hlih⁺ jmeey⁻ hih⁻ kih⁺ mah⁺ nuuh⁻ kiyh⁺.

²⁸ Chah⁺ ba⁺ ga⁻lä⁻cha⁺ juu⁺ kih⁺ Jesús lä⁻kaa⁻ hwa⁺ Galilea.

Ga⁻mi⁻hlää⁺ Jesús ma⁻choo⁺ Simón Pee⁺
(Mt. 8:14-15; Lc. 4:38-39)

²⁹ Ma⁺ ya⁻hëë⁺ Jesús neh⁻ gwah⁻ mäh⁻, ngooy⁺ kyaah⁺ Jacobo kyaah⁺ Jwaa⁻ cha⁻neh⁻ kih⁺ Simón kyaah⁺ Andre⁺ øoyh⁻. ³⁰ Ma⁻choo⁺ Simón ma⁺ kya⁺ dsaah⁺ lii⁺, he⁻ja⁻ ga⁻jmeey⁺ juu⁺ kih⁺ Jesús. ³¹ Ngoo⁺ Jesús jee⁺ kyaay⁺, ga⁻sooyh⁺ goo⁻ dsa⁻më⁺ he⁺ ga⁻chaayh⁻ hi⁻ lä⁻chah⁺ ja⁻ ya⁻hi⁺ lii⁺

kiyh⁺ hi⁻ ga⁻løoy⁺ jmeey⁻ ta⁺he⁺ kih⁺ lä⁻jëë⁻.

Ga⁻mi⁻hlää⁺ Jesús jwëë⁺ hi⁻ dsaah⁺
(Mt. 8:16-17; Lc. 4:40-41)

³² Ta⁻ ga⁻hloo⁺ ja⁻, lä⁻ ma⁺ ga⁻hmää⁻ hyoo⁻, na⁻nää⁺ jwëë⁺ dsa⁻ na⁻jää⁻ dsa⁻ dsaah⁺ cha⁻në⁺ Jesús hi⁻ lä⁻ja⁻ na⁻jääy⁻ hi⁻ ma⁺ kye⁻ jmi⁻lle⁺ hlih⁺. ³³ Jwëë⁺ dsa⁻ chaa⁻ jee⁺ jwii⁻ ja⁻ na⁻nää⁺, ga⁻kayh⁺ go⁻te⁻ ho⁻hne⁻. ³⁴ Ga⁻mi⁻hlää⁺ Jesús jwëë⁺ dsa⁻ hi⁻ ma⁺ dsaah⁺ kyaah⁺ na⁻ku⁺ na⁻ngii⁺ dsoo⁻. Hi⁺ ga⁻hwëëy⁺ jwëë⁺ jmi⁻lle⁺ hlih⁺ hi⁻ ma⁺ jää⁺ dsa⁻. Sa⁺ ga⁻kwa⁺ Jesús jwë⁺ ma⁺ hlëeh⁺ jmi⁻lle⁺ hlih⁺, kih⁺ he⁻ kyuu⁺ bih⁺ Jesús.

Ga⁻kwa⁺ Jesús juu⁺ neh⁻ gwah⁻ mäh⁻
(Lc. 4:42-44)

³⁵ Tiih⁻ go⁻te⁻, hwë⁺ ga⁻ lä⁻ja⁻, ya⁻hëë⁺ Jesús jwii⁻ jee⁺ ma⁺ gyay⁺ ja⁻, ngooy⁺ koo⁻ moh⁺ jee⁺ sa⁻ chaa⁻ dsa⁻ na⁻ngiiy⁺ kiyh⁺ kih⁺ Dio. ³⁶ He⁻ja⁻ ngoo⁺ Simón kyaah⁺ dsa⁻kyaayh⁺ na⁻hnääyh⁻ Jesús. ³⁷ Ma⁺ ga⁻jnääh⁺ Jesús, ga⁻siyh⁺:

—Jwëë⁺ dsa⁻ tääh⁺ hnaah⁻ hne⁻ jee⁺ oo⁻.

³⁸ He⁻ja⁻ ga⁻jäh⁺ Jesús:

—Man⁻ ta⁻ jee⁺ jyoh⁺ jwii⁻ lä⁻kaa⁻ jäh⁺ la⁻, na⁻kan⁻ juu⁺ la⁻ ka⁻läh⁺. Jëeh⁺, kih⁺ he⁻ la⁻ ba⁺ ja⁻ ma⁻ jan⁻.

³⁹ Ma⁻ja⁻ ga⁻ngëë⁺ Jesús lä⁻kaa⁻ hwa⁺ Galilea, ma⁺ kway⁺ juu⁺ neh⁻ gwah⁻ kih⁺ dsa⁻ judiu⁺ hi⁻ ma⁺ hwëëy⁻ jmi⁻lle⁺ hlih⁺ kih⁺ dsa⁻.

Ga⁻mi⁻hlää⁺ Jesús jaa⁻ hi⁻ ma⁻ dsaah⁺ hmih⁺ høø⁻
(Mt. 8:1-4; Lc. 5:12-16)

⁴⁰ Jaa⁻ dsa⁻ ñuu⁻h⁻ hi⁻ ma⁺ dsaah⁺ hmih⁺ høø⁻ ga⁻mi⁻jeey⁺ Jesús, ga⁻juuyh⁺ jnëy⁺ cha⁻në⁺ Jesús, ga⁻chuyy⁺ kyaah⁺:

—Cher⁺ mah⁺ le⁺, leh⁺ ba⁺ hne⁻ cheh⁺ dsoo⁻ he⁻ mi⁻sah⁺ jnä⁺ —ga⁻jäyh⁺.

⁴¹ Peer⁻ ga⁻lä⁻ñih⁺ dsë⁺ Jesús kih⁺ dsa⁻ he⁺, ga⁻kyey⁻ gooy⁻ në⁺ kiyh⁺, mah⁺ ga⁻jäyh⁺:

—Le⁺ ba⁺. Wa⁺ dsa⁻che⁻ dsoo⁻ he⁻ mi⁻sah⁺ hne⁻.

42 Lā'chah' ma' ga'hleeh' Jesús ja-, ga'ääh' go-te' hmih' høø' ja-.
43 Jää' ja-ga' hih' juu' kih' dsa- he', ga'taayh- cha-miih- juu'. 44 Ga-jäyh' siiyh':

—Jëe' da', ta' jwii' ni' jaa- dsa- he- ma-hlaah'. Gwa- go-hääh' hñaa' kih' jmi-dsa- ba'. Kye- miih- he- kwëeh' hnih' mah' mi-lluuy' hne- lä'koh' lle' ley kih' Moisé. Lā'ja- go-jmee' mah' lä'ney- ma-jä' kyah'.

45 Hi' ngoo' dsa-ñuuh- he'. Chah' ba' ga'løøy' jmeey' juu' ha- lä' ga'la' kiyh'. Kih' he-ja-, mo'so' ga'la' ma' dsoo' Jesús jnä'hä' jyoh' jwii-, jëeh' ma' dsa-kuh' jwëe' dsa-. Ta' jee' sa' chaa- dsa- ba' ma'ngëy'. Pero ma'ra' he- ga'lla'nää' ba' dsa- chaa- ta' jee' jyoh' ma'hnaayh-.

2

Ga-mi-hlää' Jesús jaa- hi- sa' liih- goo-tii'

(Mt. 9:1-8; Lc. 5:17-26)

1 Ga'hya- ga' miih- jmi' ja-ga' ga'llaah' Jesús ka-läh' jwii- Capernaum hi' ga'nuu' dsa- gyay' cha'neh'. 2 Lā'chah' ja- ga'kuh' jwëe' jwërte dsa- mah' ga'kayh' cha'neh' lä'jiih' sa' ga'lä'joo' ho'hne' jee' ma' dsa-taayh' hi' ga'løø' Jesús kwa' juu'. 3 Hor- ja- ga'lla'nää' kyee' dsa- jää- jaa- hi- dsaah' hi- sa' liih- goo-tii'. 4 Sa' ga'la' ma' dsa-näay' chuh' kih' Jesús, kih' he- ma-na-kah' dsa-. He-ja- ga'wii' dsa- he' gyuu' hne' ja-, mah' ga'jñiyh' miih- ka'luu' hne' jee' gya' Jesús. Ta' jwë' ja-, ga'jñaa'y' dsa-dsaah' he' lä' ma'kyaay' ja- në' jii' kiyh'. 5 Ma' ga'jëe' Jesús ha- lä'koo- dsoo' dsë' lä'jëe' dsa- he', ga-jäyh' siiyh' dsa-dsaah':

—Gyuu- kyaan-, ma-na-che' ba' dso'kye- kyah'.

6 Jee' ja- ma' tääh' ta-jwoh' kyaa' ley. Hi- he' ga-jmee' huudsë':
7 “¿He-la' hleeh' lä-na- dsa-ñuuh- na-? He- mi-kwayh' Dio ba' na-. Jaa- Dio ba' lih' che' dso'kye- kih' dsa-.” 8 Pero chah' ba' ga'lä'kyuu-

Jesús huudsë- he- ma'jmeë- dsa- he', he-ja- ga-jäyh':

—¿He-la' jmeeh- hnäh' huudsë- lä-na-? 9 ¿Hee- ga' na- sa' jwëeh', laah' hnäh'? ¿Che' he- chiih' jne' jaa- hi- dsaah': “Ma-na-che' dso'kye- kyah'”, o he- chiih' jnih': “Noo- kii' jii' kyah', mah' gwaah-”? 10 He-ja- jmeen' he- jwëeh' ga' mah' lä'ngëeh' hnäh', Hi- ga'lëe'ngo' la- ba' na-ngë' jwë' jmi-gyuu- la- mah' chey' dso'kye- kih' dsa-.

Ja-ga' ga-jäh' Jesús siih' hi- sa' liih- goo-tii' he':

11 —Jnä' jwahn- noo-, kii' jii' kyah', gwaah- cha'neh' kyah'.

12 He-ja- chah' ba' ga'noo- dsa- he' cha'në' lä'jëe' dsa-, ngaayh' kyaah' jii' kiyh'. Peer- ga'lä' dsa- dsë' dsa- ma' jëey- ngaah' dsa-dsaah' he'. He-ja- ga-jmeey' juuh- kih' Dio, ga-jäyh':

—Ni' koo- hä' sa' ma-jëe' jne' lä-na-.

Jesús ga-tëey' kih' Leví

(Mt. 9:9-13; Lc. 5:27-32)

13 Ma-ngëe' he- ja-, ngoo' Jesús ka-läh' cha'hoo' jmi-juuh- he- hla- hwa' Galilea. Jee' ja- ga'lla'nää' jwëe' dsa- jee' ma' cheyh', hi- ga'løøy' hlëeyh- dsa- ka-läh'. 14 Jee' ngëy- cha'hoo' jmi-juuh- ja-, ga'jëey' Leví joo' Alfeo, hi- ma' gya' në'ta' kih' koo'y' ku'sih-. Mah' ga-jäh' Jesús siiyh':

—Ña- wa' jmeen' ko-jøh'.

He-ja- ga-nooy- ga-jmeey' ko-jøh' kyaah' Jesús.

15 Ma-ngëe' he- ja-, ma' gya' Jesús cha'neh' kih' Leví, ma' kuyh- kyaah' discípulo kyaay' hi' kyaah' jwëe' dsa- hi- ma' koo' ku'sih- hi' jñah' dsa- wa' hi- cha- hi-. Jëeh' jwëe' hi- he' ma' ga'nää' kyaah' Jesús, he-ja- ba' ma' täayh' jee' ja-. 16 Hi- ma' jëe- fariseo kyaah' ta-jwoh' kyaa' ley he- ma' kuh- Jesús ko-jøh' kyaah' dsa- he', he-ja- ga-ngiiy' juu' kih' discípulo kyaay':

—¿Ha- lä' la' juu' ja-? ¿He-la' kuh-hih- ta-jwoh' kyaah' hnäh'

kyaah' hi- koo' ku'sih- na-, hi- lä'ja-
kyaah' jñah' dsa- wa' hi- cha- hi-?

17 Ga-nuu' Jesús he- ga-jäyh',
he-ja- ga-jeeh- Jesús juu' kiyh':

—Sa- jmee- bii- te- me- kih- hi- lluu',
kih- dsa-dsaah' ba' jmee- bii'. Sa-
ma-jan- kih- hi- lluu', ma-jan- kih-
hi- cha- dso'kye- kih- ba'.

*Ga-ngii' dsa- juu', he-la' sa- tu-
discípulo ko-hwëë' he- kuh-hiyh'*

(Mt. 9:14-17; Lc. 5:33-39)

18 Koo- hä- lä- ma- tääh' dsa- kyaa'
Jwaa- sa- ma- kuh-hiyh~, ma- ngiiy-
kiyh' kih- Dio hi- lä'ja- ma- jmee- dsa-
kyaa' fariseo ka-läh'. He-ja- ko-llaa'
dsa- na-ngii' juu' kih- Jesús:

—¿He-la' ma-la- dsa- kyaa' Jwaa-
kyaah' dsa- kyaa' fariseo sa-
kuh-hiyh~, pero dsa- kyaah' sa-
jmee- lä'ja-? ¿Ha- lä- la- juu' ja-?

19 He-ja- ga-jäh' Jesús siiyh':

—Dsa- hi- tääh' jee- dsa-jee' goo-
dsa-, sa- cha- he- kih- he- tuy' he-
kuh-hiyh~ ta-ko-jiih' gya' dsa- ñuuh-
hi- dsa-jee' goo- jee- ja-. Sa- cha-
ti-meeh- dsëy' cher'mah' gya' ba'
dsa- ñuuh- kyaayh'. 20 Pero lloo- koo-
jmi' wa-ra- ga-lee- dsa- dsa- ñuuh-
hi- dsa-jee' goo- he'. Ma-ja-
ga- tu- dsa- kyaay' he- kuh-hih~
mah' chuuy' kyaah' Dio. 21 Ni-
jaa- dsa- sa- kwa- kih- tøy' koo-
hmih- hmëë' në- hmih- ma-gyuh-,
jëeh' hmih- hmëë' dsa-dsuh' mah'
jmee- dsa-gyih' hmih- ma-gyuh-
cha-gamih-. 22 Hi- lä'ja-, ni- jaa-
dsa- sa- kwa- kih- chiyh' jih' mi-
'jeh' hmëë' neh- loo- ma-gyuh-.
Cher'mah' ga-chih' dsa- he- hmëë'
neh- loo- ma-gyuh-, chah' ba' gyih',
jëeh' sa- kwa- jwë' ää-. Tu- jih'
mi-jeh' hmëë' hi- hee' loo- ka-läh'.
He-ja- neh- loo- hmëë' ba' dsa-hoo'
jih' mi-jeh' hmëë'.

*Ga-hlëeh' Jesús ha- lä- la- jmi' he-
teeh- dsa- dsë'*

(Mt. 12:1-8; Lc. 6:1-5)

23 Koo- jmi' he- teeh- dsa- dsë',
ga-ngëë' Jesús jee- ma- na-jnäa'

chaah' trigo kyaayh' discípulo
kyaay'. Ga-løø' discípulo hnäy~

miih- sa'gwah' trigo mah' ga-kuyh-.

24 He-ja- ga-ngii' fariseo juu' kih'
Jesús:

—Jëë- da', ¿he-la' jmee- discípulo
kyaah' he- sa- ga-tëëy' jmeey' jmi'
he- teeh- dsa- dsë'?

25 Mah' ga-jäh' Jesús siiyh':

—¿Che' sa- ma-heh- hnäh' lä-koo-
ga-jmee' David llo'joo'? Koo- hä-
lä- ma- ja- kyoyh~, ga-jmee' bii' kiyh'
kyaah' dsa-kyaayh'. 26 Jii- ja- Abi-
atar ma- laa' jmi-dsa- jøøh' hi- ma-
hä- goo- gwah-. Jee- ja- ga-he' David
ga-kuyh- he-ñiih- he- ma-na-jøø- he-
sa- lle- kih' ma- kuyh- hi- ga-kwëëyh'
dsa- hi- ma- ga-nää' kyaayh'. Jëeh'
ma-la- jmi-dsa- ba- ma- na-ngë' jwë'
kuyh- he-ñiih- ja-.

27 Hi- ga-jäh' Jesús ka-läh' lä-la-:

—Ga-jmee' Dio jmi' he- teeh- dsa-
dsë' he- llu' kih' dsa- ba'. Sa- ga-jmää'
Dio dsa- mah' heeyh' dsa- wi' kyaah'
jmi' ja-. 28 Hi- lä'ja- Hi- ga-lëë' ngo-
la- ba- na-ngë' jwë' jmeey' hih~, hee-
na- he- ga-tëë' jmee' dsa- jmi' he-
teeh- dsa- dsë'.

3

*Ga-mi-hlää' Jesús jaa- dsa- jmi' he-
teeh- dsa- dsë'*

(Mt. 12:9-14; Lc. 6:6-11)

1 Koo- ka-läh' ga-he' Jesús neh-
gwah' kih' dsa- judiu. Jee- ja- ma-
hää' jaa- dsa- ñuuh- hi- ma-lä- kii'
koo- ma- goo-. 2 Dsa- hi- ma- tääh'
neh- gwah' ja-, ma- tääy~ Jesús, jëëy~
che' mi-hlääy' dsa- jmi' he- teeh-
dsa- dsë' mah' lä'ja- ma-le' ma- hniiy'
kiyh'. 3 He-ja- ga-jäh' Jesús siih'
dsa-dsaah' he':

—Noo- da- jee- to' dsaah- la-.

4 Hi- ga-ngii' Jesús juu' kih' dsa- hi-
ma- tääh' jee- ja-:

—¿Hee- na- na-ngë' jne' jwë'
jmeen' jmi' he- teeh- dsa- dsë', che'
he- llu' o che- he- hliih'? ¿Che- llu' teeh'
jne' dsa- o che- wa- juu' ba' kih'?

Ti'sih' ba' ga'taah' lä'jēē' dsa' he'. Ni' koo' mo'so' ga'ngi'y'. ⁵ Mah' ga'jēē' Jesús ta' jee' ma' tääh' dsa'. Ga'lä'leey' kyaayh' hi' ja' meeh' dsēy' ka'läh' kih' he' hwēh' dsē' dsa' hi' ma' tääh' jee' ja'. He'ja' ga'si'yh' dsa'ñuuh' he':

—Ni'ih' da' gooh' na'.

Chah' ba' ga'ni'ih' dsa'ñuuh' he' ma'goo', hi' ga'jä' go'te' gooy' ja'.

⁶ Pero ma' ga'hwēē' fariseo jee' ja', ga'taayh' juu' kwee' kyaah' dsa' kya' Herode ha' lä' jee' ma' jngēēy' Jesús.

Peer' jwēē' dsa' ga'kuh' cha'hoo' jmi'juuh'

⁷ Ya'hēē' Jesús ka'läh' ngooy' cha'hoo' jmi'juuh' he' hla' hwa' Galilea kyaayh' discípulo kyaay' hi' jwēē' dsa' chaa' jee' ja' ga'nää' kaah' kiyh'. ⁸ Lä' ma' ga'nuu' dsa' lä'jēē' he' jmee' Jesús, ga'lla'nää' jwēē' dsa' hi' chaa' hwa' Judea, hi' hi' chaa' Jerusalén, kyaah' hi' chaa' hwa' Idumea, hi' lä'ja' hi' chaa' hngaah' jmi' Jordán ka'läh', hi' lä'kye' hi' chaa' lä'ku' lä'ji' jwi' Tiro hi' Sidón. ⁹ Kih' he' ma' tääh' jwēē' dsa', he'ja' ga'jmeey' mada' kih' discípulo kyaay', ga'si'yh':

—Go'jmeey' jä' koo' na'moo' gyan', ngoo' kya'hlääh' dsa' jnä' jee' la'.

¹⁰ Jēēh', jwēē' hi' dsaah' ma' mi'hlääh' jäh' kih' hi' kye' nē' kih' jmi'le' jäh', he'ja' ga'lla'nää' jwēē' dsa' dsaah' jee' ma' gyay', ma' jmee' dsa' bi' ma' su' mi'ih' cha'gooy' kih' Jesús. ¹¹ Hi' ma' tääh' ga'jñah' dsa' hi' ma' kye' jmi'le' hliih'. Ma' ga'jēēy' Jesús, ga'juuyh' jñey' cha'nē' Jesús ma' hooyh' ki'gaa' ma' jäyh':

—Hne' laah' Joó' Dio.

¹² He'ja' ga'juuh' Jesús kih' jmi'le' hliih' mah' sa' mi'jnäy' juu' he' laa' Jesús Joó' Dio.

Ga'hñaa' Jesús lä'jēē' gya'tuu' apóstole

(Mt. 10:1-4; Lc. 6:12-16)

¹³ Ma'ngēē' he' ja', ga'wii' Jesús lle'koh' hi' ga'tēēy' kō'llaa' dsa'

hi' ga'tih' dsēy' hi' ga'nuu' bih' he' jäy' kyaayh'. ¹⁴ Ga'hñaa'y' gya'tuu' mah' jmee' kō'jōh' kyaayh' hi' ga'cheey' mah' dsa'kway' juu' kiyh'. ¹⁵ Hi' ga'kway' jwē' mah' mi'hlääh' hi' dsaah' hi' hwēēy' jmi'le' hliih'. ¹⁶ Lä'la' chee' lä'jaa' lä'jaay': Simón (hi' ga'mi'cheey' Pee'), ¹⁷ Jacobo joó' Zebedeo hi' Jwaa' øøh' Jacobo. (Lä'uu' dsa' he' ga'mi'cheey' Boanerge. Jmi' na' hnøø' jäh' joó' ñih'.) ¹⁸ André' he', Felipe, Bartolomé, Matá', Tamá', Jacobo joó' Alfeo, Tadeo, Simón dsa' cananita he', ¹⁹ hi' Juda Iscariote hi' ga'ngēē' Jesús kēē'. Ma'la' ma'hñaa'y' lä'jēē' hi' he', ja'ga' ya'näy' kiyh'.

Ga'jäh' dsa', kye' Jesús jmi'le' hliih' (Mt. 12:22-32; Lc. 11:14-23; 12:10)

²⁰ Ma'ngēē' ma'ya'näy', koo' ka'läh' ga'kah' dsa' cha'neh' jee' ma' täayh' ja'. Ni' mo'so' ga'kwa' jwē' ma' kuyh' kyaah' discípulo kyaay'.

²¹ Ma' ga'lä'ne' hi' chaa' kya' Jesús ha' lä' dsa'ngēēy', he'ja' ga'näy' mah' ma' teey'. Jēēh' ma' laay', ma'hee' go'te' dsēy'. ²² Pero ta'jwoh' kya' ley hi' ya'nää' Jerusalén, ga'jäyh':

—Beelzebú ba' na' jäh' Jesús. He'ja' hwēēy' jmi'le' hliih' kyaah' hliih'. ²³ He'ja' ga'hlēēh' Jesús juu' na'hmää' lä'la':

—Nuuh' da' hnäh' hi' jäh' kyen' jmi'le' hliih'. ¿Ha' lä'ja' Tana' hwēē' he' ba' dsa'kyaayh' neh' tuh' dsē' dsa'? ²⁴ Dsa' hi' tääh' koo' hwa', cher'mah' teey' kyaah' he' ba' dsa'kyaayh', sa' gwēēy'. ²⁵ Hi' lä'ja' sa' lä'be' dsē' dsa' hi' tääh' koo' cha'neh', dsa'taah' kō'jōh', cher'mah' te'jēēy' kyaah' he' ba' hi' chaa' cha'neh' kiyh'. ²⁶ Ja'ba' lä'ja' la' kih' Tana', sa' gwēēy' cher'mah' te'jēē' jmi'le' hliih' kyaah' he' ba' jmi'le' hliih' dsa'kyaayh'. Chah' ba' mi'llaay' hñi'y'.

27 'Ni' jaa' dsa' sa' le' dsa'he' cha'neh' kih' jaa' dsa' bee' mah' hiiy' he' cha' kiyh', cher'mah' sa' ga'hñuuy' to'né'. Jmee' bii' hñuuy', ja'ga' le' hwëey' he' lla' dsëy'. 28 Ma'ra' ju'dsoo' jwëehn' hnäh', jmee' ba' Dio jøh' dsë' kih' lä'jē' dso'kye' he' jmee' dsa'. Hi' jmeey' jøh' dsëy' kih' lä'jē' juu' wii' he' hlëeh' dsa'. 29 Pero cher'mah' ga'hlëeh' dsa' wii' kih' Jmi'lle' Na'jngii', mo'so' jmeey' jøh' dsëy', lä' ma'na'bäayh' ja'ba' dso'kye' kiyh'.

30 Ga'hlëeh' Jesús lä'ja', kih' he' ga'jäh' ko'llaa' dsa' he', Jesús ma' kye' jmi'lle' hiih'.

Øøh' Jesús kyaah' chooy'
(Mt. 12:46-50; Lc. 8:19-21)

31 Këë' ga' ga'lla'nää' øøh' Jesús kyaah' chooy', pero ka'hne' ba' ga'jøy', hi' ga'siiyh' dsa' hi' ma' tääh' jee' ja', chiih' Jesús wa' jäy'. 32 He'ja' ga'jäh' dsa' hi' ma' tääh' koo' kih' Jesús:

—Hii' maa' kyaah' kyaah' øøh' tääh' ka'hne', hnaah' hne'.

33 He'ja' ga'jäh' Jesús:

—¿Hii' na', hi' laa' maa' kyaan'?

34 Mah' ga'jëy' lä'jē' hi' ma' tääh' lä'ku' lä'jii' jee' ma' cheyh' ja', ga'jäyh'.

—Hi' la' ba' he', maa' kyaan', hi' la' ba' he' øøhn'. 35 Lä'jē' hi' jmee' lä' hyoh' dsë' Dio, hi' he' ba' dsa'më' øøhn', dsa'nñuh' øøhn', hi' maa' kyaan'.

4

Juu' na'hmää' lä'koo' la' kih' dsa' hi' jñee' mi'ju'

(Mt. 13:1-9; Lc. 8:4-8)

1 Koo' ka'läh' ga'løø' Jesús hlëeyh' dsa' cha'hoo' jmi'jñuh' he' hla' hwa' Galilea. Jwëë' dsa' ga'lla'nää' jee' ja', he'ja' ga'wii' Jesús neh' na'moo'. Neh' ja' ga'gyay' mah' ga'hlëeyh' dsa' hi' ma' tääh' cha'hoo' jmi'ja'. 2 Ja' he' koo' nëe' ga'mi'tëy' dsa'

kyaah' juu' na'hmää'. Lä'jwë' ja' ga'kwëeyh' dsa'nñuh'. Ga'jäyh':

3 —Nñuh' da' hnäh'. Jaa' dsa' ngoo' ga'jñee' mi'ju'. 4 Jee' ngooy' jñeey' mi'ju' ja', ga'saa' miih' cha'jwë', he'ja' ya'nää' ta' ga'kuh'. 5 Jyoh' ka'läh' mi'ju' ga'saa' në' kuuy' jee' sa' cha' cha'miih' gwaah'. He'ja' chah' ba' ga'hya', jëeh', sa' ma'nøø' cha'miih' gwaah'. 6 Pero ma' ga'hëh' hyoo' ga'koo'. Jëeh', miih' ba' jmoo' ma' cha', he'ja' ga'lä'kii' chaah'. 7 Hi' jyoh' ka'läh' mi'ju' ga'saa' jee' chaah' toø'. Ga'kwa' ga' chaah' toø' ja', he'ja' ga'uu' chaah' kih' jee' na'too', mo'so' ga'kwa' mii'. 8 Hi' jyoh' mi'ju' ja', ga'saa' jee' la' hwa' jmah'. He'ja' ba' ga'hii', ga'kwa' cha'miih' mii'. Cha' he' ga'kwa' gyii'gya' mii' lä'koo' chaah', cha' he' ga'kwa' to'lo'gya' dsë' gya' mii' hi' jyoh' ga'kwa' hña'loo' mii'.

9 He'ja' ga'jäh' Jesús:

—Hi' hnøø' heeh' juu' la', wa' heeyh'.

10 Ma' ga'jä' miih' go'te' dsa' kyaah' gya'tuu' discípulo, ga'ngiiy' juu' kih' Jesús he' hnøø' jäh' juu' he' ga'kway' ja'. 11 He'ja' ga'jäh' Jesús siiyh':

—Hnäh' ba' na'ngëh' hnäh' jwë' lä'ngëeh' hnäh' ha' lä'jää' Dio dsa' lä'hiih' kih', he' ma' na'hmää' jää'. Pero hi' sa' na'jnää' kih' Dio, hlëeh'n' kyaah' juu' na'hmää' ba'. 12 Lä'ja', ma'ke' jëy', sa' jnøøyh', ma'ke' nuuy', sa' lä'ngëey'. Kih' he'ja', sa' dsa'jeyh' kyaah' Dio mah' koo' Dio dsë' kih' dso'kye' kiyh'.

Ga'jmeeh' Jesús juu' he' hnøø' jäh' juu' na'hmää' kih' hi' na'jñee' mi'ju'

(Mt. 13:18-23; Lc. 8:11-15)

13 Koo' ka'läh' ga'jäh' Jesús:

—¿Che' sa' ga'lä'ngëeh' hnäh' juu' kih' hi' na'jñee' mi'ju'? ¿Ha' ba' la' lä'ngëeh' hnäh' jyoh' juu' na'hmää' he' na' ga'jwahn' cher'mah' sa' ngëeh' hnäh' juu' la'? 14 Hiih' hi' jñee' mi'ju', hi' he' laa' jaa' hi'

kwa⁺ juu⁺ kih⁺ Dio. ¹⁵ Ko⁻llaa⁺ dsa⁻ hi⁻ ma⁻nuu⁺ juu⁺, hi⁻ he⁺ laa⁺ lä⁻koh⁺ mi⁺ ju⁻ he⁻ ga⁻toh⁺ cha⁺ jwë⁺. Ga⁺ ma⁻nuuy⁺ juu⁺ kih⁺ Dio, cha⁺h⁺ ba⁺ gwa⁺ Tana⁺ jñuuyh⁺ juu⁺ he⁻ ma⁻na⁻jnää⁺ neh⁺ tuh⁻dsëy⁺. ¹⁶ Hi⁻ jñah⁺ ka⁻läh⁺ dsa⁻ hi⁻ nuu⁻ juu⁺, hi⁻ he⁺ laa⁺ lä⁻koh⁺ mi⁺ ju⁻ he⁻ ga⁻saa⁺ në⁺ ku⁺ jee⁺ sa⁻ cha⁻ cha⁻miih⁻ gwaah⁺. Lä⁻cha⁺h⁺ ma⁺ nuuy⁻ jëë⁻ ba⁺ dsëy⁺. ¹⁷ Pero ko⁻hwëë⁺ ba⁺ ja⁻. Laay⁺ lä⁻ko^o chaah⁺ he⁻ choo⁺ miih⁻ ba⁺ jmoo⁺ kih⁺. Wa⁺ra⁻ ga⁻jëëy⁺ wi⁺ o go⁻nää⁺ dsa⁻ në⁺ kiyh⁺, kwaat⁻ kih⁺ juu⁺ he⁻ ma⁻nuuy⁺, lä⁻cha⁺h⁺ ja⁻ tui⁺ jwë⁺ kih⁺ Dio. ¹⁸ Heh⁺ mi⁺ ju⁻ he⁻ ga⁻saa⁺ jee⁺ kih⁺ chaah⁺ too⁺, lä⁻ja⁻ laa⁺ hi⁻ nuu⁻ juu⁺ kih⁺ Dio. ¹⁹ Pero jee⁺ ga⁻nääy⁺ ja⁻, ma⁺ miih⁻ lä⁻ja⁻ dsa⁻ lä⁻øøy⁺ kih⁺ Dio. Jëëh⁺ kye⁻ gyih⁺ huu⁺ dsë⁻ kih⁺ jmi⁻ gyuu⁺ la⁻, hi⁻ hnøøy⁺ lä⁻chay⁻ cha⁻miih⁻ kuu⁺, hi⁻ heë⁺ dsëy⁺ lä⁻jë⁻ he⁻ ga⁺ cha⁻ jmi⁻ gyuu⁺. He⁻ja⁻ sa⁻ jmeey⁻ ni⁻ miih⁻ ta⁺ llu⁺. ²⁰ Pero mi⁺ ju⁻ he⁻ ga⁻saa⁺ hwa⁺ jmah⁺, lä⁻ja⁻ laa⁺ dsa⁻ hi⁻ nuu⁻ juu⁺ kih⁺ Dio mah⁺ heeyh⁻ ka⁻läh⁺. Hi⁻ he⁺ jmee⁺ cha⁻miih⁻ ta⁺ llu⁺, lä⁻ko^o mi⁺ ju⁻ he⁻ kwa⁺ ma⁺ gyii⁺ gya⁺, ma⁺ to⁻lo⁻ gya⁺ dsë⁻ gya⁺, ma⁺ hña⁺ loo⁺.

Juu⁺ na⁻hmää⁺ lä⁻ko^o la⁺ kih⁺ wa⁺ je⁻
(Lc. 8:16-18)

²¹ Lä⁻la⁻ ga⁻jäh⁺ Jesús ka⁻läh⁺:
—Ni⁻ jaa⁻ sa⁺ hih⁻ je⁻ mah⁺ jlëy⁺ kyaah⁺ ko^o kyaah⁺, ni⁻ sa⁻ chiyh⁺ neh⁻ jii⁺. He⁻ chiyh⁺ jee⁺ ñii⁺ ba⁺ mah⁺ lä⁻jnä⁺ lä⁻kaa⁻. ²² Lä⁻jë⁻ he⁻ na⁻hmää⁺, lloo⁻ ko^o jmi⁻ lä⁻jnä⁺, hi⁻ lä⁻jë⁻ he⁻ sa⁻ jnä⁺, la⁺ kwaat⁻ lä⁻jnä⁺. ²³ Hi⁻ hnøø⁺ heeh⁺ juu⁺ la⁻, wa⁺ heeyh⁻.

²⁴ Hi⁻ ga⁻jäh⁺ Jesús ka⁻läh⁺:

—Jmee⁺ da⁺ hnäh⁺ he⁺ kih⁺ juu⁺ he⁻ nuuh⁻ hnäh⁺. Jëëh⁺, ja⁻ ba⁺ lä⁻ko^o nuuh⁻ hnäh⁺ ko⁻ja⁻ ba⁺ jiih⁺ lä⁻ngëëh⁺ hnäh⁺ o na⁻dsë⁻ ga⁺ miih⁻ ko⁻ja⁻. ²⁵ Lä⁻jëë⁻ hi⁻ ngëë⁺ miih⁻, hi⁻ he⁺ lä⁻ngëë⁺ cha⁻ga⁺ miih⁻. Hi⁻ lä⁻jëë⁻ hi⁻ jmee⁺ ngëë⁺, lä⁻kye⁻ he⁻ ja⁻ llaa⁻ ba⁺.

Juu⁺ na⁻hmää⁺ lä⁻ko^o la⁺ kih⁺ jyoh⁺
mi⁺ ju⁻

²⁶ Hi⁻ ga⁻jäh⁺ Jesús ka⁻läh⁺:

—Lä⁻ko^o jää⁻ Dio dsa⁻ lä⁻hih⁻ kih⁺, jëeh⁺ kwee⁻ lä⁻ la⁺ kih⁺ jaa⁻ dsa⁻ hi⁻ jngëë⁻ mi⁺ ju⁻. ²⁷ Sa⁺ cha⁻ kwaat⁻ la⁺ kih⁺ dsa⁻ he⁺ cher⁺ mah⁺ na⁻ gwiiy⁻ o cher⁺ mah⁺ na⁻ nëy⁺. Dsa⁻hya⁻ mi⁺ ju⁻ ja⁻, hi⁻ dsa⁻ kwa⁺ lä⁻ jmi⁻ lä⁻ hwë⁺ ni⁻ sa⁻ ñey⁻ ha⁻ lä⁻ ga⁻ la⁺. ²⁸ Hwa⁺ ba⁺ jmee⁺ dsa⁻ kwa⁺ mi⁺ ju⁻. To⁻ në⁺ dsa⁻hya⁻ mi⁺ ju⁻, ja⁻ ga⁺ dsa⁻ kwa⁺ chaah⁺ kih⁺. Ma⁻ngëë⁺ he⁻ ja⁻, jyoo⁺ le⁺ kih⁺. Lä⁻hi⁺ ga⁺ miih⁻, kah⁺ mi⁺ kih⁺. ²⁹ Hi⁻ ga⁺ ma⁻ ää⁻ mi⁺, chooyh⁺ ta⁺ kiyh⁺, jëëh⁺ ma⁻ lloo⁺ jii⁻ juuyh⁺ mi⁺ ju⁻ mah⁺ llay⁺ llu⁺.

Juu⁺ na⁻hmää⁺ lä⁻ko^o la⁺ kih⁺ mi⁺ ju⁻
mostaza

(Mt. 13:31-32; Lc. 13:18-19)

³⁰ Hi⁻ lä⁻la⁻ ga⁻jäh⁺ Jesús ka⁻läh⁺:

—¿Che⁺ kyuu⁺ hnäh⁺ ha⁻ lä⁻ la⁺ he⁻ jää⁻ Dio dsa⁻ lä⁻hih⁻ kih⁺? Jwëëhn⁻ hnäh⁺ juu⁺ he⁻ jëeh⁺ kwee⁻ kyaah⁺ he⁻ ja⁻, mah⁺ lä⁻ngëëh⁺ hnäh⁺ ha⁻ lä⁻ la⁺. ³¹ He⁻ jää⁻ Dio dsa⁻ lä⁻hih⁻ kih⁺, jëeh⁺ kwee⁻ lä⁻ko^o la⁺ kih⁺ ko^o mi⁺ ju⁻ mostaza. Heh⁺ mi⁺ ju⁻ ja⁻ pih⁺ ga⁺ miih⁻ lä⁻koh⁺ ga⁺ jyoh⁺ mi⁺ ju⁻ he⁻ jngëë⁻ dsa⁻ jmi⁻ gyuu⁺ la⁻. ³² Pero ma⁻ngëë⁺ ma⁻jngëëy⁺ mi⁺ ju⁻ ja⁻, dsa⁻hya⁻ mah⁺ dsa⁻ kwa⁺ ñii⁺ ga⁺ lä⁻koh⁺ ga⁺ jee⁺ lä⁻jë⁻ joh⁺. Chaah⁺ mostaza kwa⁺ gooh⁺ kih⁺, lä⁻ja⁻ lä⁻kye⁻ ta⁺ jmee⁺ sii⁻ në⁺ sa⁺ goh⁺.

³³ Ga⁺ kwa⁺ Jesús juu⁺ kih⁺ Dio kyaah⁺ cha⁻miih⁻ juu⁺ na⁻hmää⁺ he⁻ la⁺ lä⁻koh⁺ juu⁺ na⁻hmää⁺ kih⁺ mostaza. Ga⁺ hlëëyh⁺ dsa⁻ ha⁻ koh⁺ jiih⁺ lä⁻ngëëy⁺ ba⁺. ³⁴ Ni⁻ ko^o sa⁺ ga⁺ hlëëh⁺ Jesús na⁻hña⁺ lä⁻jëë⁻. Juu⁺ na⁻hmää⁺ jmah⁺ ba⁺ ga⁺ hlëëyh⁺. Lä⁻ ma⁺ ga⁺ jä⁺ hñii⁺ ba⁺ lä⁻jëë⁻ discípulo, ja⁻ ga⁺ ga⁺ mi⁺ jnääy⁻ na⁻hña⁺ lä⁻jëë⁻ juu⁺ na⁻hmää⁺ he⁻ ga⁺ hlëëyh⁺ ja⁻.

Ga⁺ jmee⁺ Jesús hih⁻ kih⁺ lle⁺ mah⁺ hii⁺
tii⁺

(Mt. 8:23-27; Lc. 8:22-25)

³⁵ Lä⁻ ma⁺ ga⁺ nuu⁻ jmi⁻ ja⁻, ga⁺ jäh⁺ Jesús ga⁺ siiyh⁻ discípulo kyaay⁺:

—Man` ta` jyoh` jwoo` jmi`-juuh` ka`läh`.

³⁶ Ja`-ga` ga`-häh` discipulo juu` kih` dsa`-hi` ma` tääh` jee` ja`-, hi` ga`-jääy` Jesús lä` ma`-gyay` ja`-neh` na`moo` ga`nääy`. Ma` hii` ga` jyoh` na`moo` koo` ja`-, ga`ka` dsa`-he` mah` ga`nääy` ta` jee` ga`nää` discipulo. ³⁷ Jee` ga`nääy` ja`-, ja` koo`-lle` tä`, ga`-hii` goo`-jwërte. Ga`-hluh` jmi`-lä`-jiih` ga`-haa` neh` na`moo`. Miih`-ga` sa` ga`-hmäh` na`moo` ja`. ³⁸ Pero ma`-na`-gwii` Jesús ta` ka`luu` ja`-, na`-dsë` lley` nē` tu`. He`-ja`-ga`-chaa` discipulo kyaay`:

—Ta`-jwoh` —ga`-jäyh`— ¿ché` ni` miih`-huu`-dsë`-sa` kyeh` he`-juu`-jne`-cha`-jmi`-la`-?

³⁹ He`-ja`-ga`-noo` Jesús, ga`-jmeey` hih`-ga`-jä`-tii`-lle`, hi`-ga`-jäyh`-siiyh`-jmi`-:

—Ta`-tooh`-miih`,-jä`-tii`.

Lä`-chah`-ja`-ga`-hna`-lle`-hi`-ga`-jä`-tii`-go`-te`-jmi`. ⁴⁰ Ma`-ngëe`-he`-ja`-, ga`-jäh`-Jesús-iih`-dsa`-kyaay`-he`:

—¿He`-la`-gah`-hnäh`-cha`-miih`-? ¿He`-la`-ja`-sa`-dsoo`-hoh`-hnäh`-kin`-?

⁴¹ Peer`-ga`-lä`-goh`-discipulo kyaay` Jesús, he`-ja`-ga`-ngiiy`-juu`-kih`-dsa`-kyaayh`:

—¿Hii`-ba`-na`,-heh`-lä`-kye`-jmi`-hi`-lä`-kye`-lle`-nuuh`-kiyh`-?

5

Dsa`-hi`-ma`-kye`-jmi`-lle`-hliih`-chee`-Legión

(Mt. 8:28-34; Lc. 8:26-39)

¹ Hi`-ga`-lloo` Jesús jyoh` jwoo` jmi`-juuh`-ja`-kyaah` discipulo kyaay`, hwa`-kih`-dsa`-gadareno. ² Lä`-ma`-ga`-jäay`-neh`-na`moo`-ja`-, ja`-jaa`-dsa`-hi`-ma`-kye`-jmi`-lle`-hliih`, ga`-mi`-jeey` Jesús. Hi`-he`-ma`-gya`-jee`-la`-to`-høø`-kih`-hlii`. ³ Jee`-ja`-ma`-la`-høøy`. Ma`-ke`-ma`-hñuuuh`-dsih`-kyaah`-caden~, ni`-lä`-ja`-sa`-ga`-jmää`. ⁴ Ja`-he`-koo`-hä`-ga`-hñuuuh`-dsih`-kyaah`-caden`-hi`-ga`-gwë`-dsa`-tiiy`-kyaah`-jwi`-hma`-he`-hë`-too`, pero ni`-koo`-sa`-ga`-jmää`. Ga`-sa`-ga`-hna`

bih`-lä`-jë`-he`-kyaah`-ma`-na`-hñuuuh`-goo`-tiiy`. Ni`-jaa`-dsa`-sa`-ga`-lä`-bee`-kyaayh`. ⁵ Lä`-jmi`-lä`-hwë`-ma`-ngëy`-moh`-ki`-hooyh~, hi`-lä`-ja`-jee`-la`-to`-høø`. Hi`-ma`-jmeey`-dsoo`-kih`-hñiiy`-kyaah`-kuu`. ⁶ Hu`-ga`-jäey` Jesús, he`-ja`-ngooy`-ko`-chih`-ga`-juuyh`-jnëy`-cha`-në`-Jesús. ⁷ Mah`-ga`-hlëeyh`-koo`-ki`-gaa`-, ga`-jäyh`:

—Ta`-kaah`-jnä`-Jesús, hne`-Joo`-Dio Jøøh`. Ma`-ra`-ju`-dsoo`, ta`-jmeeh`-jnä`.

⁸ Ga`-hlëeyh`-lä`-ja`-jëeh`-jää`-ba`-ga`-jäh`-Jesús:

—Hne`-jmi`-lle`-hliih`, go`-hëe`-kih`-dsa`-ñuuuh`-na`-.

⁹ Hi`-ga`-ngii`-Jesús-juu`-kiyh`:

—¿Hee`-cheeh`-hne`-?

Mah`-ga`-jäyh`:

—Legión cheen~, jëeh`-jwëe`-jnääh`.

¹⁰ Peer`-ga`-chuuy`-kyaah` Jesús, mah`-sa`-hëe`-Jesús-kiyh`-huu`-kih`-hwa`-ja`. ¹¹ Jäh`-kih`-lle`-hwa`-ja`-ma`-tääh`-koo`-nää`-ñe`-ma`-kuh`-nuu`. ¹² He`-ja`-ga`-ngii`-jmi`-lle`-hliih`-he`-kih`-Jesús, ga`-jäyh`:

—Chee`-jnääh`-kih`-ñe`-hi`-tääh`-oo`-mah`-dsa`-tooh`-jnääh`-kiyh`.

¹³ Ga`-kwa`-ba`-Jesús-jwë`. He`-ja`-ga`-hwëe`-jmi`-lle`-hliih`-kih`-dsa`-he`, mah`-ga`-taayh`-kih`-lä`-jëe`-to`-mil`-ñe`-hi`-ma`-tääh`-jee`-ja`. Lä`-jëe`-ñe`-he`-ga`-kyuu`. Ma`-ga`-tëey`-koo`-lle`-hwa`, ko`-dsoo`-jwë`-ba`-ga`-saay`-cha`-jmi`-juuh`. Jee`-ja`-ga`-juuy`-neh`-jmi`. ¹⁴ Dsa`-hi`-ma`-hää`-ñe`-he`, ga`-nääy`-ko`-chih`-cha`-hliiy`-ta`-jee`-jwi`-hi`-ta`-chuuh`-moh`, na`-jmeeyh`-juu`. Hi`-lä`-jëe`-dsa`-hi`-ga`-nuu`, na`-nää`-na`-jëe`-ha`-lä`-ga`-la`. ¹⁵ Ma`-ga`-lla`-nääy`-jee`-chëh`-Jesús, ga`-jëey`-dsa`-hi`-ma`-jää`-jwëe`-jmi`-lle`-hliih`-he`, ma`-gyay`-kyeyh`-hmiih`, ma`-nøh`-dsëy`-go`-te~, he`-ja`-ga`-jwaah`-dsa`. ¹⁶ Hi`-ga`-jëe`-lä`-jë`-he`-ja`-, ga`-jmeeyh`-juu`-kih`-dsa`-ha`-lä`-ga`-laa`-hi`-ma`-jää`-jmi`-lle`-hliih`-he`-hi`-ga`-jmeeyh`-juu`-lä`-koh`-ga`-la`-kih`-ñe`. ¹⁷ Ja`-ga`-ga`-løø`-dsa`-he`-chuuy`-kyaah`-Jesús-mah`-wa`-llaayh`-kiyh`-ta`-jee`-jyoh`.

18 Lā ma' ga'he' Jesús neh' na'moo', dsa' hi' ma' kye' jmi'lle' hlih' he' ga'chuu' kyaah' Jesús, mah' ma' kway' jwē' ma' dsooy' kyaayh'.

19 Pero sa' ga'heeh' Jesús:

—Gwaah' kyah' go'koo' juu' kih' hi' chaa' kyah', ha' lā' la' he' juh'gaa' he' ma'jmeē' Dio kyah' hne'. Go'jmeeh' juu' ha' lā' ma'lā'ñih' dsē' Dio kyah' —ga'jah' Jesús siyh' dsa' he'.

20 He'ja' ngaayh', ga'ngēēy' lā'kaa' jwii' he' jah' dsa' Decápoli ga'jmeeyh' juu' ha' lā' la' he' juh'gaa' he' ga'jmeē' Jesús kiyh'. Hi' lā'jēē' dsa' hi' ga'nuu' ga'taah' jēē' dsah'.

Jō'mii' Jairo kyaah' jaa' dsa'mē' hi' ma' dsaah'

(Mt. 9:18-26; Lc. 8:40-56)

21 Ngaah' Jesús ka'lāh' ta' hn-gaah' jmi'juuh' kyaah' na'moo'. Ma' ga'llaayh' jee' ja', jwēē' dsa' ga'lla'nāā' ka'lāh'. 22 Jee' ja' ga'lloo' jaa' dsa' chee' Jairo hi' laa' ta' kih' gwah' mäh' jee' jwii' ja'. Ma' ga'jēēy' Jesús ga'juuyh' jney' cha'nēy', 23 mah' ga'chuyy' cha'miuh' kyaah' Jesús, ga'jäyh' siyh'.

—Dsa'juu' chih'mē' kyaan', ña' mah' go'kyeh' gooh' nē' kiyh' mah' hlāāy', lā'ja' mo'so' juuy'.

24 He'ja' ngoo' Jesús kyaah' Jairo. Peer' na'lāā' na'jlēē' bih' dsa', kih' he' jwēē' hi' ga'nāā' kyaayh'. 25 Jee' ga'ngēē' Jesús ja', ma' cheh' jaa' dsa'mē' hi' ma'hya' koo' gya'tō' jī'ñe' he' ma' dsaayh' dsoo' kiyh'. 26 Ma'lā'hii' jēēy' wii', ja' hi' jaa' tē'mē' ma'kaayh'. Dsa'mē' he' ga'mi'llay' lā'jē' he' cha' kiyh', ga'heey' kyaah' tē'mē'. Ni' miuh' sa' ga'la' mē', cha'ga'miuh' ma'ja' kiyh' koo' jmi' koo' jmi'. 27 Ma' ga'nuuy' hlēēh' dsa' kih' Jesús, lā'chah' ja' ga'taayh' hñiiy' jee' kih' jwēē' dsa' he' mah' ga'suy' miuh' cha'gooy' sa'hmiuh' kih' Jesús. 28 Jēēh' ma' laay': "Wa'ra' jah' kih' koo' tēēn' su' miuh' cha'goon' sa'hmiuh' kiyh', hlāān'

go'te'." 29 Lā'chah' ja' ga'hna' dsoo' kiyh' hi' ga'lā'liih' dsa'mē' he' he' ga'āāh' go'te' dsoo' kiyh'. 30 Hi' chah' ba' ga'lā'liih' Jesús heh' be' kiyh' ga'mi'hlāā' jaa' dsa', he'ja' ga'jēeyh' hñiiy' ga'siiyh' dsa':

—¿Hi' na' hih' ma'su' sa'hmiuh' kin'?

31 He'ja' ga'jah' discípulo kyaay':

—Che' sa' jēēh' jee' kih' jwēē' dsa' hlāāh', mah' jawah': "¿Hi' na' ma'su' jnā'?"

32 Pero cheh' bih' jēēy' lā'ku' lā'jii' jee' tāāh' dsa', hii' na' hi' ma'jmeē' lā'ja'. 33 Hih' dsa'mē' he' ñe' bih' he' ma'hlaay'. Goyh' hi' jlāā' gyih' lā'ja', ngooy' na'juuyh' jney' cha'nē' Jesús hi' ga'jmeeyh' juu' lā'koh' ga'la' kiyh'. 34 He'ja' ga'jah' Jesús siyh' dsa'mē' he':

—Gyuu' kyaan', kih' he' ma'lā' dsoo' hoh' kin', ma'jā' ba' kyah'. Gwaah' ba' hne' llu', wa'jā' go'te' dsoo' kyah'.

35 Lā' ma'cheh' ba' Jesús hlēēh', ma' ga'lla'nāā' dsa' hi' chaa' kih' Jairo hi' ma' laa' ta' kih' gwah' jee' ja'. Hi' he' ma' kye' juu', jäyh' siyh' Jairo:

—Ma'juu' ba' gyuu' mē' kyaah'. Mo'to' kwa' ga'ta' kih' ta'jwoh' na'.

36 Lā'chah' ma' ga'nuu' Jesús juu' ja', ga'jäyh' siyh' hi' laa' ta' kih' gwah' he':

—Ta'ka' hu'dsē', jmeē' dsoo' hoh' ba'.

37 Ja' jiih' mo'so' ga'kway' jwē' ma' dsa'nāā' dsa' kyaayh'. Ga'jäy' ma'la' Pee' ba', kyaah' Jacobo kyaah' Jwaa' øøyh'. 38 Lā' ma' ga'llooy' jāh' jee' chih' hne' kih' hi' laa' ta' kih' gwah' he', ga'nuuy' tāāh' miuh' ki'hooch' dsa'. 39 Ma' ga'hey' cha'neh', ga'jäyh':

—¿He'la' tooh' hnāh' miuh' he' ki'hooch' hnāh'? Sa' na'juu' chih'mē' na', hi' na'gwii' ba' na'.

40 Ga'mi'kwah' ba' dsa' kih' Jesús. He'ja' ga'hwēēy' ka'hne' lā'jēē' dsa' hi' ma' tāāh' jee' ja', mah' ga'hey' jee' kyaā' chih'mē' he' kyaah' ma'la'

cho'jmiiy- hi- kyaah' discipulo kyaay' ba'. 41 Hi- ga- sooyh' goo- chih- me' he', ga- jayh':

—Talita, cumi —juu' la- hnøø' jah-: Chih- me', jna' jweehn- hne- noo-.

42 Lä- chah' ja- ga- noo- chih- me' he' hi- ga- løy' ngëy'. Peer- jëe- dsah- dsa- hi- ma- tääh' jee' ja-, kih' he- ga- la' lä- ja-. Chih- me' he' ma' hää' gya- to' ji- ñe-. 43 Pero ga- taayh- juu' mah' sa- kooyh' juu' kyaah' ni- jaa- dsa-. Hi- ga- siyh' he- kwëeyh' he- kuh- chih- me' he'.

6

Ga- llaah' Jesús jwii- Nazaret (Mt. 13:53-58; Lc. 4:16-30)

1 Ya- hëe' Jesús kih' Jairo, jayh' ta- jee' jwii- kiyh', hi- discipulo kyaay' ga- jmeey' ko- jøh' kyaayh'. 2 Jmii' he- teeh- dsa- dsë' ga- hey' neh- gwah- mah- hi- ga- løy' kway- juu'. Ma' ga- nuu' dsa- ha- lä- hlëeyh', ga- taayh' jëe- dsayh', he- ja- ma' jah' dsa- kiyh':

—¿Ha- ma- mi- tëe- hi- na-, he- hlëeyh' lä- na-? ¿Hi- kwa- huu- dsë- kiyh'? ¿Ha- ba' lä- jmeey' la' lä- jë- he- juh- gaa- he- jmeey' na-? 3 ¿Ché- ja- he' tē- hma- na-? ¿Ja' he' joo' María na-? Hi- hi- na-, ¿ja' he' øøyh' Jacobo, José, Juda, Simón, hi- dsa- me' øøyh' hi- tääh' kyaah' jne' jee' la-?

Lä- jë- he- ma' jmeey-, ga- toh' wii' kih' dsa- he'. 4 He- ja- ga- jah' Jesús siyh-:

—Tih- ba' dsë' dsa- hi- ngëe- juu' kih' Dio hi- go- nää' jee' jyoh'. Pero hi- chaa- jee' jwii- kih', hi- hi- chaa- cha- neh- kih', sa- hnää' dsih'.

5 Sa- ga- la' ma' jmeey' cha- miih- he- juh- gaa- jee' ja-. Ko- llaa' dsa- dsaah' he' ga- kyey- gooy- në' kih' mah' ga- jä' kiyh'. 6 Kih' he- sa- ga- lä- dsoo' dsë' dsa- gooy', he- ja- ga- lä- dsa- dsëy' cha- miih-. Ma- ngëe' he- ja-, ngooy' lä- kaa- jwii- jee' jah- na- kway- juu'.

Ga- chee' Jesús dsa- kyaay' mah' kway' ju- hmëe'

(Mt. 10:5-15; Lc. 9:1-6)

7 Ga- tëeyh' lä- jëe- gya- tuu' discipulo kyaay' mah' cheey' ma- uu' ma- uu' lä- koo- jee' jwii-, hi- ga- kwëeyh' be' mah' jmeey' hih- hwëe- jmi- lle' hliih' kih' dsa-. 8 Ga- jmeey' mada- kiyh', ga- jayh' lä- la-:

—Ta- ka- hnäh' ni- miih- kih' cha- jwë'. Ta- ka- hnäh' hmih- tuh-, ni- he- ñiih-, ni- kuu'. Ma- la- hma- hu- ba' kah' hnäh'. 9 Ja- heeh- hnäh' loo- he- hä- tiih' hnäh' ba', ta- ka- hnäh' jyoh' lëe' hmiih- kyah' hnäh'. 10 Lä- koo- jwii- jee' tëeh' hnäh', jah' hnäh' koo- cha- neh- kih' dsa-, lä- jiih' hwëeh- hnäh' jee' ja-. 11 Pero cher- mah' sa- ga- heeh- dsa- hnäh' jee' la- nääh' hnäh', hi- cher- mah' sa- ga- nuuy' juu' he- kyeh' hnäh', ja- hwëeh- hnäh' jee' ja-. Ja- hlah' hnäh' wa- hløø- he- na- beh- tiih' hnäh'. He- ja- jmeey' lii- he- ma- la- kwaat- kih' bih' ja-. Ma- ra- ju- dsoo' jwëehn- hnäh', wa- ra- ga- lloo' jmi- jmeey' Dio jwiz-, jee' jwii- ja- jëe' cha- ga- miih- wii' lä- koh' ga- he- jëe' jee' jwii- Sodoma kyaah' Gomorra —ga- jah' Jesús siih- discipulo kyaay'.

12 Ma- ngëe' he- ja-, ga- hwëe- discipulo ga- nääy' kway- juu' mah' wa' dsa- jeeh- dsa- kyaah' Dio. 13 Ga- hwëey' jmi- lle' hliih' hi- ga- suy' miih- aceit dsa- dsaah', lä- ja- ga- mi- hläay' jwëe' hi- ma' dsaah'.

Jee' la- jah' ha- lä- ga- juu' Jwaa' hi- ma' choo- jmii-

(Mt. 14:1-12; Lc. 9:7-9)

14 Ga- lä- kaa- ma' cha- juu' kih' Jesús, he- ja- ga- nuu' rey Herode. Mah' ga- jayh':

—Laan- go- Jwaa- hi- ma' choo- jmii- ma- lä- jiih' jee' kih' hi- ma- na- juu', he- ja- ma- kyey- cha- miih- be' he- kyaah' jmeey' he- juh- gaa-.

15 Hi- ko- llaa' jah' Elía ba' na-, hi- lle- kih' jah'. Hi- jñah' ma' jah', jaa- hi- ngëe- juu' kih' Dio ba' na-, ja- ba'

lä'koo- laa' hi- ma' ngëe~ juu' kih' Dio llo'joo'. ¹⁶ Pero lä' ma' ga'nuu' Herode ja-, ga'jäyh':

—Hi- he' he' Jwaa-, hi- ga'jmeen' mada- ga'ku' lle', hi- he' na- ma-lä-jiih' jee' kih' hi- ma-na-juu'.

¹⁷ He' ba' Herode ga'jmeey' hih' jää', ga'saah' dsa- Jwaa-, ga'taayh- neh-ñe' dsoo' kih' Herodía. Herodía he' ma' laa' mé Felipe dsa-ñuuh- øøh- Herode. Pero ma-ngëe' he- ja-, ga'tëe- Herode dsa-më' he', ga'jmäay' lä'koh' dsa-më' kyaay'. ¹⁸ Sa- ga' ma'hää' Jwaa- neh-ñe' ga'siiyh- Herode:

—Sa- lle' kih' he- ma-kyaa' mé dsa-ñuuh- øøh'.

¹⁹ He-ja- ga-lä'høøh- Herodía kih' Jwaa-. Hnøøy' ma' juu' Jwaa-, pero sa- ga'kwa' Herode jwë'. ²⁰ Jëeh', Herode ma' gah- Jwaa-, ñe- bih' ma' laay' jaa- dsa-ñuuh- lluu' hi- na-jngëe' kyaa' Dio. He-ja- ga'hää' bih'. Lä'koo- ma' nuuy- juu' kih' Jwaa-, ma-nuu- bih' lä'kaa- tuh-dsëy' pero ma' jmeey- cha-miih- huudsë-. ²¹ Pero ga'na' jwë' kih' Herodía jmeey' he- lla- dsëy' lä' ma' ga'hya- Herode ji-ñe-. Ga'jmeey' koo- jmi' juuh- ga'kway' he- ga'kuh- dsa-. Ga'tëeh' Herode lä'jëe- dsa-ta' kaah', lä'jëe- hi- ma' kye- në' kih' hløø' hi- lä'jëe- dsa-kaah' hi- ma' chaa- Galilea. ²² Ma'ja- ga'he' jo-mii- Herodía jmeey' ja'. Ga'tih' jwërte dsë' Herode hi- ga'tih' dsë' lä'jëe- dsa- hi- ma' tääh' jmi'. He-ja- ga'jah' Herode siiyh- chih-më' he':

—Ngi' he- hnooh- kin-. ²³ Jnä' bäähn' hñiin' kwëehn' hne- lä'jë- he- ngih' lä'jiih' to'dsaah' he- cha- kin-.

²⁴ He-ja- ya'hëe' chih-më' he' na'ngiiy' juu' kih' chooy':

—¿Hee- llu' ngiin' laah'? —jäyh' siiyh' chooy'.

—Ngi' mi'le' Jwaa- hi- ma' choo' jmi- ba' —ga'jah' chooy'.

²⁵ Chah' ba' ngooy' ga'hey' jee' gya' rey:

—Kwëeh' jnä' na' ga'juh- mi'lle' Jwaa- na-hä' neh' koo- wii'. He- na- ba' hnoon' —jah' chih-më' he' ga'siiyh- rey.

²⁶ He-ja- ga-lä'meeh- dsë' Herode. Pero ga'täay- hñiiy' kway' he- ga'jäyh' to-lo- në' jee' lä'jëe- hi- ga'tëeyh' he', he-ja- ga'mi'tey' ba' juu' kiyh'. ²⁷ Lä'chah' ja-, ga'jmeey' hih' kih' hløø' kyaay' mah' na'kyey' lle' Jwaa-. ²⁸ Ngoo' hløø' neh-ñe' na'kuuy- lle' Jwaa-, hi- ma' kiiy' lle' Jwaa- na-hä' neh' wii', jäyh' ya'kwëeyh' chih-më' he' mah' ga-ngëe' chih-më' he' kih' chooy'.

²⁹ Ma' ga'nuu' dsa-kyaa' Jwaa- he- ga-la' lä'ja-, na'näay' na'kiiy' hnoo' ja-, mah' na'hooy-.

Ga-ääh- Jesús hñaa' mil dsa-ñuuh-

(Mt. 14:13-21; Lc. 9:10-17; Jn. 6:1-14)

³⁰ Ma' ga'lla-nää' apóstol kyaa' Jesús, ga'jmeeyh' juu' lä'jë- he- ga'jmeey' hi- ha- lä' ga'hlëeyh' dsa- jee' na'näay'. ³¹ He-ja- ga'jah' Jesús:

—Ya-nääh' hnäh' ma'nøøn' ma'teehn' dsë- jne' ko-hwëe' ta- jee' sa' chaa- dsa-.

Jwëe' dsa- ma' dsa-nää' jee' ma' täayh' ja-, ni- he- ma' kuyh- sa- ga'kwa' jwë'. Kih' he-ja- ba' ja-, ga'jäyh' lä'ja-. ³² Ja-ga' ga'taayh' neh- na'moo' ga'näay' koo- hwa' kii' jee' sa' kwa- ni- miih-. ³³ Jwëe' dsa- hi- ma' tääh' jee' ja-, ga'jëe' dsih' hääy' neh- na'moo' hi- ga-lä'kyuuy-. He-ja- ga'nää' dsa- jwë' tii'. Ma' ga-ngëey' lä'koo- lä'koo- jwii-, ga'nää' dsa- he' kyaayh' ka-läh'. Pero jää' ga' dsa- he' ga'lla-nää' lä'koh' ga' Jesús. ³⁴ Ma' ga'jñaa' Jesús neh- na'moo' ja-, ga'jëey' jwëe' jwërte dsa- hi- ga'lla-nää' jee' ja- hi- ga-lä'ñih' dsëy' kih'. Jëeh', dsa- he' laa' lä'koo- borrego hi- sa' chaa- juu'. He-ja- ga-løoy' hlëeyh- dsa- kyaa' cha-miih- juu'. ³⁵ Ma' ga'hloo' ja-, ga'ya'jah' discípulo kih' Jesús mah' ga'jäyh' siiyh-:

—Ga^hloo^o ba^l la⁻, hi⁺ sa⁺ cha⁻ ni⁺ miih⁻ he⁻ kuh⁻ dsa⁻ jee^l la⁻.
 36 Chiih^l dsa⁻ wa^l lla⁻naäy^l lä⁻kaa⁻ jäh⁺ la⁻, wa^l lla⁻läy⁻ he⁻ kuyh⁺ — ga⁺jäh^l discípulo siiyh⁺ Jesús.

37 —Kwëeh^h hnäh^l dsa⁻ he⁻ kuyh⁺ — ga⁺jäh^l Jesús.

—¿Ni⁺ sa⁺ lee⁺ to⁺ hña⁻loo^o kuu^l he⁻ dsa^llä⁺ jnääh^l he⁻ kuh⁺ ga^llä⁻jëë⁻ dsa⁻ na⁻? —ga⁺jäh^l discípulo.

38 —Jëë⁺ da⁺ koo⁻ ¿Joh^l he⁺ñiuh⁺ kyeh^h hnäh^l? —ga⁺jäh^l Jesús.

Ma^l ga⁺jëë^l discípulo, mah^l ga⁺jmeeyh^l juu^l:

—Hña^l ba^l he⁺ñiuh⁺ kye^l jnääh^l kyaah^l uu^l hmooh⁻ —ga⁺jäh^l.

39 He⁻ja⁻ ga⁺jmeey^l Jesús mada⁺ kiyh^l:

—Chiih^l dsa⁻ na⁻ wa^l dsa⁻taah^h ma⁺ koo⁻ nää^l ma⁺ koo⁻ nää^l në⁺ ya⁻mooh⁻ na⁻.

40 He⁻ja⁻ ga⁺taah^h dsa⁻ ma⁻ hña⁻laa⁺ hi⁺ ma⁺ to⁺lo⁻gyaa⁺. 41 Hi⁺ ga⁺ka^l Jesús lä⁻jë⁺ hña^l he⁺ñiuh⁺ ja⁻ kyaah^l lä⁻uu^l hmooh⁻ he⁺, ga⁺jëëy^l ta⁻gyaah^l ga⁺kway^l ti^hhmaah^l kih^l Dio. Ja⁻ga⁺ ga⁺llaay^l he⁺ñiuh⁺ ja⁻, ga⁺kwëeyh^l discípulo mah^l ga⁺ti^l ga⁺llooyh^l kih^l lä⁻jëë⁻ dsa⁻ he⁺. Hi⁺ lä⁻ja⁻ ga⁺jmeey^l kih^l hmooh⁻ he⁺ ka⁻läh^l. 42 Lä⁻jëë⁻ dsa⁻ ga⁺kuh⁻ lä⁻jiuh^l ga⁺këëy^l. 43 Jwi^l he⁺ñiuh⁺ he⁻ ga⁺chaa^l ja⁻, ga⁺kah^l gya⁺to⁺ sa⁺miuh⁻ kyaah^l hmooh⁻ he⁺. 44 Jee^l lä⁻jëë⁻ ma⁺la⁺ dsa⁻ñuuh⁻ hi⁻ ga⁺kuh⁻ he⁺ tee^l koo⁻ hña^l mil dsa⁻.

Ga⁺ngë^l Jesús në⁺ jmii⁻

(Mt. 14:22-27; Jn. 6:16-21)

45 Lä⁻chah^l ja⁻ ga⁺jäh^l Jesús siih⁺ discípulo kyaay^l:

—Ta⁺ko⁻jiuh^l hihn⁻ juu^l kih^l dsa⁻ la⁻, go⁻nää^l hnäh^l ga⁺jäh^l kyaah^l na⁺mooy^l ta⁺ hngaah^h Betsaida. Ja⁻ga⁺ nñn^h hñiin^h.

46 Ma⁺ngëë^l ma⁻hiyh^l juu^l kih^l lä⁻jëë⁻ dsa⁻ hi⁻ ma⁺ tääh^l jee^l ja⁻, ja⁻ga⁺ ngooy^l ta⁺ lle⁺koh^l na⁺ngiiy^l kiyh^l kih^l Dio. 47 Ngoo^l ga⁺nuu⁻ ba^l ja⁻, hi⁺ na⁺mooy^l to⁺dsaah^h jmii⁻ ba^l ma⁻lloo^l. Pero cheh^l ga⁺ Jesús

hwa^l kij⁺. 48 Ga⁺jëëy^l he⁻lii^l ba⁺ ngë⁻ na⁺mooy^l, jëeh^l ma⁺ gwa^l lle⁺ ta⁺ jee^l ngoo^l na⁺mooy^l ja⁻. Ta⁺la⁺ ya⁺ jnä⁺, ga⁻løø^l Jesús ngë⁻ në⁺ jmii⁻. Ma⁺ hnøøy^l ma⁺ ngëëy^l jwë^l na⁺mooy^l ja⁻. 49 Ma⁺ ga⁺jëë^l discípulo ngëy⁺ në⁺ jmii⁻, ma⁺ laay^l, dsa⁻ lle⁺ ba⁺ na⁻ ngë⁻ në⁺ jmii⁻ he⁻ja⁻ ga⁺hooyh^l ki⁻gaa⁻. 50 Lä⁻jëë⁻ bih^l ga⁺jëëy^l, he⁻ja⁻ ga⁺jwaayh^l jwërte. Pero chah^l ba⁺ ga⁺hlëeh^l Jesús kyaayh^l:

—Ta⁺ wa⁺ gah^l hnäh^l, jnä⁺ ba^l la⁻ — ga⁺jäh^l.

51 Lä⁺ ma⁺ ga⁺hey^l neh⁺ na⁺mooy^l, ga⁺hna^l go⁻te⁻ lle⁺. Peer⁺ ga^llä⁻dsaa⁻ dsë^l discípulo kyaay^l, mah^l ga⁺taayh^h jëë⁻ dsayh⁺. 52 Jëeh^l, ma⁺ na⁻jlë⁻ huud⁻dsë⁻ kiyh^l, he⁻ja⁻ sa⁺ ga^llä⁻ngëëy^l ha⁻ lä⁻ ga⁺jmeey^l Jesús kih^l he⁺ñiuh⁺ ja⁻.

Ga⁺mi⁻hlää^l Jesús jwëë^l dsa⁻dsaah^h hi⁻ ma⁺chaa⁻ hwa^l Genesaret (Mt. 14:34-36)

53 Ma⁺ ga⁺lla⁻naäy^l ta⁺ hngaah^h jee^l chee⁻ Genesaret, jee^l ja⁻ ga⁺hiiy^l na⁺mooy^l kiyh^l. 54 Ma⁺ ga⁺hwëëy⁻ neh⁺ na⁺mooy^l ja⁻, chah^l ba⁺ ga^llä⁻kyuu⁻ dsih^l. 55 Hi⁺ ga⁺nää^l dsa⁻ he⁺ lä⁻kaa⁻ hwa^l ja⁻. Lä⁻kaa⁻ jee^l ja⁻ ga⁺løøy^l na⁺jääy⁻ dsa⁻dsaah^h kyaay^l kyaah^l jii^l kiyh^l ta⁺ jee^l ma⁺ngë⁻ Jesús. 56 Lä⁻kaa⁻ jee^l ma⁺ngë⁻ Jesús, jwii⁻ mäh⁻, ma⁺ke⁻ jwii⁻ juuh⁻, na⁻ ma⁻hiy^l dsa⁻jää⁻ dsa⁻ dsa⁻dsaah^h kyaa^l cha⁺jwë^l jee^l ma⁺ dsa⁻ngëëy^l. Ma⁺ chuuy^l dsa⁻ kyaayh^l mah^l ma⁺ kway^l su^l miih⁻ cha⁺gooy⁻ cha⁺hee⁺ hmiih⁻ kiyh^l. Hi⁺ lä⁻jëë⁻ hi⁻ ga⁺tëë^l ga⁺su^l miih⁻ mi⁺cha⁺gooy⁻ hmiih⁻ kih^l Jesús ma⁺ dsa⁻hlääy^l go⁻te⁻.

7

Lä⁻jë⁻ he⁻ mi⁻sah^l dsa⁻

(Mt. 15:1-20)

1 Ga⁺lla⁻naä^l fariseo hi⁻ ma⁺chaa⁻ Jerusalén hi⁺ ga⁺lla⁻naä^l ko⁻llaa^l ta⁻jwoh^l kyaa^l ley ka⁻läh^l jee^l ma⁺ ngë⁻ Jesús. 2 Ma⁺ ga⁺jëë^l dsa⁻ he⁺, lä⁻ ma⁻soh^l ja⁻ba⁺ goo⁻ discípulo kyaa^l Jesús ma⁺ tääy^h kuyh⁻, ga⁺hlëëyh^l wii^l kiyh^l. 3 (Jëeh^l, dsa⁻ fariseo

ma' mi-teh' he- ma' tēē' jmee' dsa-
ma-gyuh- kyaay', sa' kuh-hiyh-
cher'mah' sa' ga-gyiyh' gooy- lä'koo-
tēē' jmee- lä'jēē' dsa- judiu. ⁴ Hi-
wa'ra- ya-naäy' je'hmooh', sa' kuyh-
cher'mah' sa' ga-mi-tey' he- tēē' dsa-
jmee'. Hi' cha- ga'jyoh' he- tēē' dsa-
høø', he- gyiyh- lä'jē- he- jmääh- ta'
o'je-, lä'kye- jii' jee' gwiiy-.) ⁵ He-ja-
ga-ngii' fariseo kyaah' ta-jwoh' he'
juu' kih' Jesús:

—¿He-la' sa' gyih- discípulo kyaah'
goo- jää' ja-ga' kuyh', lä' nøø' kih'
dsa- ma-gyuh- jnän'?

⁶ —Peer- ta-juu' hnäh' —ga-jäh'
Jesús—. Lä'koo- jmeeh- hnäh' na-,
jeeh' kwee- kyaah' he- ga-hlëeh' Isaía
llo'joo', jee' na-sii- lä-la-:

Dsa-la-, koo- jäh' bih' hnääh' jnä'.
Pero ta' jee' jyoh' ba' hä' huüdsē-
kiyh'.

⁷ Sa' jmää' ni' miih- he- jmeey'
hnääh' jnä'.

Lä'jē- nuuh- he- kway-, la' mada-
kih' dsa- jmi-gyuu- ba', ga-jäh'
Isaía.

⁸ Jmeeh- hnäh' ta' koo' nuuh- kih'
Dio mah' høøh- hnäh' ma-la- he-
tēēh' hnäh' ba'. Gyih' hnäh' kyah' wii'
jee' kuh-huh' hnäh'. Joh' nēē' he-
la' lä'ja- sa' jmeeh- hnäh' —ga-jäh'
Jesús siiyh' dsa- he'—. ⁹ Peer- tēēh-
hnäh' jmeeh- hnäh' ta' koo' nuuh-
kih' Dio mah' høøh- hnäh' he- tēēh'
hnäh' jmeeh- ba'. ¹⁰ Lä-la- ga-jäh'
Moisé llo'joo' lä-hih- ga-jmeē' Dio:
“Wa' hnaah' maa' kyaah', tää' kyaah'.
Hi- hlëeh- wii' kih' cho'jmii-, hi- he'
wa' juu' go-te-”, ga-jäh' Moisé. ¹¹ Pero
hnäh' fariseo, lä-la- ba' jmeeh- hnäh'.
Kwah- hnäh' jwē' kih' dsa- mah'
siiyh' cho'jmiiy- lä-la-: “Lä'jē- he-
cha- kin- he- kyaah' ma' jmeen' be'
kyah', he- ja- na- la' Corbán.” (He-
la- hnøø' jäh': ma-kwëehn' Dio ba'
ja-.) ¹² He- jmeeh- hnäh' lä'ja-,
he- hah- hnäh' kih' hi- jmee- be'
kih' cho'jmii- ba' ja-. ¹³ Kih' he-
høøh- hnäh' he- ma-tēē' høø' dsa-
ma-gyuh- kyaah' hnäh' na-, he-ja-

ma-jmeeh' hnäh' ta' koo' nuuh- kih'
Dio. Joh' nēē' he- la' lä'ja- sa' jmeeh-
hnäh'.

¹⁴ He-ja- ga-hlëeh' Jesús jee' lä'jēē-
dsa- he', ga-jäh':

—Nuuh- da' hnäh' kwee- mah'
lä-ngëeh' hnäh'. ¹⁵ Sa' dsa-lä-sah'
dsa- kyaah' lä'jē- he- tooyh- hooy'.
Lä'jē- he- hwëe- hooy', kyaah' he- ja-
ba' dsa-lä-sayh'. ¹⁶ Hi- hnøø' heeh'
juu' la-, wa' heeyh- —ga-jäh' Jesús.

¹⁷ Ma' ga-hih' Jesús juu' kih' dsa-,
ga-hey' koo- cha'neh-. Jee' ja- ga-ngii'
discípulo juu' kiyh':

—He- hnøø' jäh' juu' na-hmääh' he-
ma-hlëeh' na-.

¹⁸ He-ja- ga-jäh' Jesús:

—¿Che' ni' hnäh' sa' ma-lä-ngëeh'
hnäh'? ¿Che' sa' ngëeh' hnäh' sa'
dsa-lä-sah' dsa- kyaah' lä'jē- he-
tooyh- hooy'? ¹⁹ Jëeh', ja' neh-
tuh-dsē' dsa- dsoo- he- kuh-hiyh-,
neh- tu-ja' ba' dsa- dsoo- he- ja-,
ja-ga-hwëe- ka-läh' dsoo- ta' cha-sii-
—ga-jäh' Jesús.

Kyaah' he- ga-hlëeyh' lä'ja-,
ga-jmeey' na-jngii' ' lä'jē- he-
kih-hih- jne'.

²⁰ Hi- ngoo' bih' jäh':

—Lä'jē- he- hwëe- hoo' dsa-, he-
ja- ba' kyaah' dsa-lä-sayh'. ²¹ Jëeh',
neh- tuh-dsē' ba' dsa- gwa' lä'jē-
huüdsē- hliih', hi- lä'ja- ka-läh' gwa'
he- kaayh- hi- sa' laa' kyaay', kaayh-
wa' hi- cha- hi-, hi- jngëeyh' dsa-.
²² Neh- tuh-dsē' bih' gwa' he- jmeey-
hii-, hee' dsēy' liyh- lä'jē- he- ga-cha-,
jmeey- lä'jē- he- hliih', mi-gaay'
dsa-, jmeey- he- la' o-hih-, wii'
dsēy', hlëeyh- wii' kih' dsa-, jmääh'
hñii' kaah', hi- sa' cha- nuuh- kiyh'.
²³ Lä'jē- he- hliih' na- gwa' neh-
tuh-dsē' dsa-. Kyaah' he- na- ba',
mi-sah' dsa- hñii' —ga-jäh' Jesús.

*Ja- dsa-mē' cha- ga-heeh- kih'
Jesús*

(Mt. 15:21-28)

²⁴ Ja-ga' ya-hëē' Jesús jee' ja-,
ngooy' jäh' kih' jee' jwii- Tiro kyaah'
Sidón. Ma' ga-llooy' jee' ja-, ga-hey'

cha'neh⁺. Sa⁺ ma' hnøoy¹ ma'lä'jnäay¹ chah¹, pero sa⁺ ga'la¹. ²⁵ Chah¹ ba' ga'nuu¹ jaa⁻ dsa⁻më¹ he⁻ ga'lloo¹ Jesús jee' ja⁻. Dsa⁻më¹ he¹ ma' chaa⁻ jaa⁻ jo⁻miiy⁻ hi⁻ ma' kye⁻ jmi⁻lle¹ hlih¹, he⁻ja⁻ ngooy¹ jee' ma' gya¹ Jesús mah¹ ga'juuyh¹ jney¹ cha'ney¹. ²⁶ Dsa⁻më¹ he¹ sa⁺ ma' laay¹ judiu, dsa⁻ sirofenicia ba' he¹. (Kih¹ dsa⁻ judiu, lä⁻koh¹ dsa⁻ he¹ laay¹ lä⁻koo⁻ sa⁻dsii⁻ ba⁻.) Ga⁺ chuuy¹ kyaah¹ Jesús he⁻ dsa⁻lleey⁻ jmi⁻lle¹ hlih¹ hi⁻ ma' hää¹ neh⁺ tuh⁻dsë¹ jo⁻miiy⁻. ²⁷ He⁻ja⁻ ga⁺jäh¹ Jesús siiyh⁺:

—Kwa¹ jwë¹ wa' kuh⁻ da' chih⁻pih¹ jää¹. Sa⁺ llu¹ he⁻ jñuuhn¹ he⁻ kuh⁻ chih⁻ mah¹ kwëehn⁻ dsii⁻.

²⁸ He⁻ja⁻ ga⁺jäh¹ dsa⁻më¹ he¹:

—Dsoo¹ ba' kyah¹, Dsa⁻jøøh¹ kyaan⁺. Pero ma⁻ra⁻ he⁻ lih¹ ba' dsii⁻ lä⁻jë¹ jwí¹ he⁻ dsa⁻saa¹ kih¹ chih⁻pih¹.

²⁹ He⁻ja⁻ ga⁺jäh¹ Jesús ka⁻läh¹:

—Kih¹ he⁻ llu¹ juu¹ kyah¹, he⁻ja⁻ ma⁻ya⁻hëë⁻ ba' jmi⁻lle¹ hlih¹ kih¹ chih⁻më¹ kyaah¹. Gwaah⁻ ba' hne⁻kyah¹.

³⁰ Ma' ga'llaah¹ dsa⁻më¹ he¹ cha'neh⁺ kiyh¹, ga⁻jëëy¹ na⁻kyaa¹ chih⁻më¹ kyaay¹ né¹ jii¹, ma⁻ya⁻hëë⁻ jmi⁻lle¹ hlih¹ kiyh¹.

Ga⁻mi⁻hlää¹ Jesús jaa⁻ dsa⁻ koo⁻

³¹ Ja⁻ga¹ ya⁻hëë¹ Jesús koo¹ jee¹ jwii⁻ Tiro, ga⁻ngëëy¹ ta⁻ jee¹ jwii⁻ Sidón, hi⁻ ga⁻ngëëy¹ ta⁻ hwa¹ Decápoli. Ja⁻ga¹ ga'llaayh¹ ka⁻läh¹ ta⁻ jee¹ hla⁻ jmi⁻juu⁻ kih¹ Galilea. ³² Jee¹ ja⁻ na⁻jää⁻ dsa⁻ jaa⁻ dsa⁻ koo⁻ cha⁻ne¹ Jesús, hi⁻ dsa⁻ hi⁻ ma⁻jää⁻ hi⁻ koo⁻ he¹ ga⁻chuuy¹ kyaah¹ Jesús mah¹ kyey⁻ gooy⁻ né¹ kih¹ hi⁻ koo⁻ he¹. ³³ Hi⁻ ga'llëe⁻ Jesús dsa⁻ koo⁻ he¹ kah¹ kih¹, mah¹ ga⁻täy¹ cha⁻gooy⁻ lä⁻koo⁻ lä⁻koo⁻ to⁻gway¹, hi⁻ ga⁻mi⁻gyuyh¹ na⁻siih¹ dsa⁻ he¹ kyaah¹ jmi⁻ tu⁻heyh¹. ³⁴ Mah¹ ga⁻jëë¹ Jesús ta⁻ gyuu⁻h¹, ga⁻chaa¹ dsëy¹, hi⁻ ga⁻jäyh¹ siiyh⁻ dsa⁻ñuu⁻ he¹:

—Efata —juu¹ la⁻ hnøø¹ jäh⁺: Wa⁻ na⁻kyah¹.

³⁵ Lä⁻chah¹ ja⁻ ga⁻na¹ to⁻gwa¹ dsa⁻ he¹ hi⁻ ga⁻lii¹ na⁻siiyh¹, ga⁻hlëëyh¹ jëë⁻.

³⁶ Hi⁻ ga⁻jmeey¹ Jesús hih⁻ kiyh¹ sa⁻ wa¹ jmeeyh¹ juu¹ kih¹ ni⁻ jaa⁻ dsa⁻. Ma⁻ke⁺ ga⁻jmeey¹ cha⁻miih⁻ mada⁻ lä⁻ja⁻, cha⁻ga⁻miih⁻ ma⁻ kooyh⁻ juu¹. ³⁷ Ga⁻lä⁻dsaa⁻ jwërte dsë¹ dsa⁻. Ga⁻jäyh¹:

—Peer⁺ ga⁻lä⁻jë⁺ ba¹ lih⁺ Jesús jmeey⁻. Jmeey⁻ hlëeh⁺ hi⁻ koo⁻, hi⁻ jmeey⁻ nuu⁻ hi⁻ gwii⁻.

8

Ga⁻ääh⁻ Jesús kyeey⁻ mil dsa⁻ (Mt. 15:32-39)

¹ Ta⁻ko⁻jiih¹ ga⁻lä⁻hëë⁻ Jesús jee¹ ja⁻, jwëë¹ dsa⁻ ga⁻lla⁻nää¹ ka⁻läh¹ hi⁻ ni⁻ miih⁻ sa⁻ cha⁻ he⁻ ma⁻ kuyh⁺ jee¹ ja⁻. He⁻ja⁻ ga⁻tëëyh¹ discípulo kyaay¹ mah¹ ga⁻siiyh⁺:

² —Peer⁺ dsa⁻lä⁻ñih¹ dsën⁺ dsa⁻ hi⁻ tääh¹ kyaah¹ jne¹ jee¹ la⁻. Jëeh¹, ma⁻hya⁻ hnë⁻ jmi⁻ tääyh¹ hi⁻ sa⁻ cha⁻ ni⁻ miih⁻ he⁻ kuyh⁻. ³ Cher⁻mah¹ ga⁻cheeh¹ jnih¹ kiyh¹ lä⁻ ma⁻kyoyh⁻ na⁻, hwaay¹ cha⁻jwë¹, jëeh¹ uu¹ ga⁻ ya⁻nää¹ ko⁻llaa¹.

⁴ He⁻ja⁻ ga⁻jäh¹ discípulo kyaay¹:

—¿Ha⁻ ba⁺ jä⁺ he⁻ kuh⁺ dsa⁻ heh¹ hwa¹ kii⁺ la⁻? Ha⁻ koh¹ sa⁻ hnøø¹ mah¹ lee⁺ kuh⁺ hi⁻ tääh¹ jee¹ la⁻.

⁵ He⁻ja⁻ ga⁻ngii¹ Jesús juu¹ kiyh¹:

—¿Joh¹ he⁻ñiih⁻ kyeh¹ hnäh¹? — ga⁻jäyh¹.

—Gyii¹ ba⁻ —ga⁻jäh¹ discípulo.

⁶ He⁻ja⁻ ga⁻jmeey¹ Jesús mada⁻ mah¹ dsa⁻taah⁻ lä⁻jëë⁻ dsa⁻ hwa¹ hi⁻ ga⁻kay¹ lä⁻jë⁺ gyii¹ he⁻ñiih⁻ ja⁻, ga⁻kway¹ ti⁻hmaah¹ kih¹ Dio. Ma⁻ngëë¹ ma⁻kway¹ ti⁻hmaah¹ kih¹ Dio, ga⁻llaay¹ he⁻ñiih⁻ ja⁻ hi⁻ ga⁻kwëëyh¹ discípulo mah¹ ga⁻ti⁻ ga⁻llooyh¹ kih¹ lä⁻jëë⁻ dsa⁻. ⁷ Hi⁻ ma⁻jääy⁻ miih⁻ hmooh⁻ ka⁻läh¹ hi⁻ lä⁻ja⁻ ga⁻kwa¹ Jesús ti⁻hmaah¹ kih¹ Dio. Ma⁻ngëë¹ he⁻ ja⁻, ga⁻jmeey¹ mada⁻ mah¹ ti⁻llooyh¹ kih¹ lä⁻jëë⁻ dsa⁻. ⁸ Ga⁻kuh⁻ dsa⁻ lä⁻jiih¹ ga⁻këëy¹. Ma⁻ ga⁻la¹ kiyh¹, ga⁻kah¹ ga⁻ gyii¹ sa⁻miih⁻ jwí¹ he⁻ ga⁻chaa¹ ja⁻. ⁹ Tee¹

koō kyeē mil dsa hi ga kuh jee ja. Ma ngēē he ja, ga hih juu kih dsa. ¹⁰ Lā chah ja ga hey neh na'moo kyaayh discipulo kyaay, ngooy ta hwa Dalmanuta.

Dsa fariseo ma hnøoy ma jmee Jesús koō he juh gaa

(Mt. 16:1-4; Lc. 12:54-56)

¹¹ Ma ga lloo Jesús jee ja, ga lla nää fariseo hi ga løy ti chooy juu kyaah Jesús. Ma kay dsē Jesús, he ja ga ngiyy ma jmee Jesús koō he juh gaa he ma jā gyuh. ¹² Ma ga nuu Jesús lä ja, ga jii lä ga tē neh tuh dsēy, mah ga jāyh:

—¿He la ngiuh hnäh hi chaa na jmeen koō he juh gaa? Ma ra ju'dsoo jwēēhn hnäh, ni koō he juh gaa sa jē dsa hi chaa na.

¹³ Jee ja ga beey dsa he, mah ga hey ka-läh neh na'moo, ngooy ta jee jyoh.

Levadura kih dsa fariseo

(Mt. 16:5-12)

¹⁴ Ni sa ga lä dsooh dsē discipulo ma kay heñiuh, koō lä la ba heñiuh ma kyeey neh na'moo.

¹⁵ He ja ga mi liih Jesús dsē discipulo, ga jāyh:

—Leeh hnäh kyaah levadura kih fariseo hi leeh hnäh kyaah levadura kih Herode ka-läh.

¹⁶ He ja ga taah discipulo he llay juu kyaah dsa kyaayh, ma jāyh:

—Ma hlēeyh lä na kih he sa ma kye jne heñiuh.

¹⁷ Pero ga lä liih Jesús kiyh mah ga jāyh siyh:

—¿He la jmeeh hnäh cha miuh hu dsē kih he sa cha heñiuh? ¿Che sa hii kwa kwaat kyah hnäh? ¿Che sa hii lä ngēēhn hnäh? ¿Che lä ma na jlē ba hu dsē kyah hnäh? ¹⁸ Hä ba minēh hnäh mah sa jēēhn hnäh, he ba to gwah hnäh mah sa nuuh hnäh. ¿Che sa dsooh hoh hnäh ha lä ga lä jā? ¹⁹ Lä ma ga ti ga lloohn hñā heñiuh ja, jee kih lä jēē hñā mil

dsa he, joh sa miuh ga tē jwi he ga chaa ja? —ga jāh Jesús siyh.

—Gya to sa miuh —ga jāh discipulo kyaay.

²⁰ —¿Ha ga ma ga ti ga lloohn gyii heñiuh ja, joh sa miuh ga chaa? —ga jāh Jesús.

—Ga chaa ga gyii sa miuh —ga jāh discipulo.

²¹ —¿Che lä jiih na sa hii lä ngēēhn hnäh? —ga jāh Jesús.

Ga mi hlää Jesús jaa dsa tuu

²² Ga lla nääy jee jwii Betsaida. Ma ngēē he ja, ya jāā dsa jaa hi tuu cha nē Jesús mah ga chuuy kyaah Jesús he kyeey gooy nē kiyh. ²³ He ja ga sooh Jesús goō dsa he, ga jāāy ta chuuh jwii. Ga mi gyuyh mi nē dsa he kyaah jmi tu heyh hi ga kyeey lä to gooy nē kih dsa he mah ga ngiyy juu:

—¿Hee jēēh miuh? —ga jāyh.

²⁴ He ja ga lloo dsa tuu he jēē, hi ga jāyh:

—Jēēn dsa hi dsa ngēē, pero jnäāy lä koh chaah hma ba.

²⁵ Mah ga kye Jesús ka-läh goō nē kiyh. Hi ga siyh he jēēy ka-läh. Lā chah ja, ga jā mi nēy. Ga lä jnä jēē go te. ²⁶ Mah ga jāh Jesús siyh:

—Gwaah ko dsoo ta kyah ba hne. Mo to go he ta jee jwii na. Ni ta jwii ni jaa.

Ga jāh Pee, Jesús laa Cristo

(Mt. 16:13-20; Lc. 9:18-21)

²⁷ Ngoo Jesús ka-läh kyaah discipulo kyaay ta jyoh jwii mäh he na hee hwa Cesarea kih Filipino. Cha jwē jee ga nääy ja, ga ngiyy juu kih discipulo:

—¿Ha lä jāh dsa kin, hii jnä laay? —ga jāh Jesús.

²⁸ —Ko lla jāh, Jwaa hi ma choo jmi ba hne. Ko lla jāh Elia ba hne. Hi jñah ko lla jāh, hne laah jaa hi ga ngēē juu kih Dio llo joo —ga jāh discipulo kyaay.

29 Mah' ga'jäh' Jesús ka'läh':
—¿Ha' ga' hnäh', hee' jwah' hnäh'
kin', hi' ba' jnä' laah' hnäh'?

He'ja' ga'jäh' Pee' siyh':

—Hne' he' Cristo.

30 Pero ga'taah' Jesús juu' lä'jēē'
mah' sa' kooyh' juu' ja' kyaah' ni'
jaa'.

Ga'mi'jnää' Jesús juu' he' juuy'
(Mt. 16:21-28; Lc. 9:22-27)

31 Jmii' ja' ga'løø' Jesús mi'jnää'
juu' kih' discípulo kyaay', ga'jäh':

—Jmee' bii' kih' Hi' ga'lēē'ngo' la'
jēē' cha'miih' wii'. Dsa'gyuuh' sa'
lä'hnää' dsih', lä'ja' dsa'kaah' kyaa'
'jmi-dsa', kyaah' ta'jwoh' kyaa' ley
sa' lä'hnää' dsih'. Hi' jmee' bii'
kiyh' juuy' mah' lä'jiiyh' ka'läh' jee'
ga'tē' hnē' jmii' —ga'siiyh' discípulo
kyaay'.

32 He' na' ga'hleēyh' jēē' go'tē',
he'ja' ga'jäā' Pee' Jesús ta' koo',
ga'løøy' juuyh' kiyh'. 33 Pero ga'jeeh'
Jesús hñii' ga'jēēy' jee' ma' tääh'
lä'jēē' discípulo, mah' ga'juuyh' kih'
Pee':

—Jñuuh' hne' kin' hi'-sa'llu'. Sa'
jmeeh' hu'dsē' lä'koh' jmee' Dio.
Lä'koo' la' hu'dsē' kih' dsa' ba' la'
hu'dsē' kyaah'.

34 Ja'ga' ga'tēēyh' lä'jēē' dsa'
ko'joh' kyaah' discípulo kyaay'
ga'jäh':

—Cher'mah' hi' hnøø' jmee'
ko'joh' kyaah' jnä', sa' wa' jmääy'
hñiiy' kwaat', wa' jääy' cru' kyaay'
mah' wa' jmeey' ko'joh' kyaah' jnä'.

35 Jēēh', lä'jēē' hi' hää' hñii' mah' sa'
juuy', hi' he' juu' ba'. Pero lä'jēē' hi'
kwaä' hñii' juu' kwaat' kin' o kwaat'
kih' ju'hmēē', hi' he' ba' lää'. 36 ¿Hee'
ya'jøø' ka' dsa' ma'ke' ga'liyh' lä'jēē'
he' cha' jmi'gyuuh' la' mah' wa'ra-
ga'juuy', sa' tēēyh' kih' Dio? 37 ¿Hee'
ba' kyaah' le' mi'hmaayh' mah' lääy'?

38 He' ba' che' hleēh' dsa' hi' chaa'
jmii' na', jmeey' wa' la' cha' la'.
Cher'mah' hi' jmee' na'hiih' kin', o
kyaah' juu' kin' cha'nē' dsa' hi' chaa'
na', ja'ba' lä'ja' jmee' Hi' ga'lēē'ngo'

na'hiih' kyaayh', wa'ra' ga'tē' jee'
jäyh' kyaah' be' kih' Tää' kyaay'
kyaah' lä'jēē' ángele kyaay'.

9

1 Jesús koo' ka'läh' ga'siiyh':

—Ma'ra' ju'dsoo' jwēēhn' hnäh',
chaa' ko'llaa' hi' tääh' jee' la' sa'
juuy' jää' sa' ga'ma'jēēy' ha' lä'koo'
la' be' kih' Dio hi' jmee' hih'.

Ga'mi'sēē' Jesús hñii'

(Mt. 17:1-13; Lc. 9:28-36)

2 Ma'ngēē' ga' jñii' jmii', ja'ga'
ga'jäā' Jesús ma'la' Pee' kyaah' Ja-
cobo hi' Jwaa' ba', ga'näay' kah' ta'
moh' ñii'. Jee' ja' ga'lä'sēē' Jesús
to'lo' nē' hi' ma'jääy' he'. 3 Ga'lii'
jih'gyeh' hmiih' kiyh', ga'tøø' jlēē'
ñih' lä'tøø' hmoo'. Ni' jaa' sa' chaa'
hwa' la' hi' lih' gyih' mah' jmeey'
tø'jlēē' lä'ja'. 4 Jee' ja' ga'lä'jnää'
Elía kyaah' Moisé ga'taayh' llay' juu'
kyaah' Jesús. 5 He'ja' ga'jäh' Pee'
siyh' Jesús:

—Ta'jwoh', he' ba' che' llu' he'
tøøh' jne' ko'joh' jee' la'. Jmee' jnääh'
hnē' hne' kyaah' moo', koo' kyaah',
koo' kih' Moisé, hi' koo' kih' Elía.

6 Lä'jēēy' ga'jwaayh', sa' ñey' he'
ma'jäyh', he'ja' ba' ga'hleēh' Pee'
lä'ja'. 7 Hor' ja' ja' koo' jñii',
ga'jmeey' hih' jee' ma' tääyh' ja'. Jee'
jñii' ja' ga'lä'nuuh' ga'hleēh' koo'
juu' he' ma'jäh':

—Hi' la' na' gyuuh' kyaan' hi'
hnaan'. Nuu' hnäh' kiyh'.

8 Ma' ga'jēēy' ka'läh', mo'so' chaa'
ni' jaa', ma'la' hñii' ba' Jesús cheh'.

9 Jee' jñaa' Jesús moh' ja' ga'taayh'
juu' hi' ma' kyaayh' he':

—Ta' jwii' hnäh' ni' jaa', lä'jēē'
he' ma'jēēh' hnäh' la' ta'ko'jiih' sa'
ma'lä'jiih' Hi' ga'lēē'ngo' la' jee' kih'
hi' na'juu'.

10 Ga'høøy' juu' ja' neh' tuh'dsēy'.
Pero ta' jyoh' ko'taa', lä'uu' hi' he'
ma'ngiiy' juu' kih' dsa'kyaayh' hee'
hnøø' jäh' he' lä'jiih' dsa' jee' kih' hi'
ma'na'juu'. 11 Hi' ga'ngiiy' ka'läh'
juu' kih' Jesús:

—¿He-la' jäh' ta-jwoh' kyaa' ley, jmee' bii' jäh' Elía jää' ga' kih' Cristo?

12 He-ja- ga-jäh' Jesús:

—Ja-ba' dsoo' jäh' Elía to-në', ya-llay-llu' lä-jë' he-cha-jee' la-. Hi-hnäh', ¿ha-lä- ngëeh' hnäh' he-na-sii- lä-la-: jmee' bii' jëe' wii' Hi-ga-lëe'ngo' la- hi- sa- lä-hnää' dsih' ni- miih-? 13 Pero jwëehn- hnäh', ma-jah- ba' Elía, hi- ga-jmee' dsa- lä- të- dsë' kiyh', lä-koo- ma-na-sii- kiyh' jää'.

Ga-mi-hlää' Jesús jaa- chih- hi- ma- kye- jmi-llë' hlih'

(Mt. 17:14-21; Lc. 9:37-43)

14 Lä- ma' ga-lloo' Jesús jee' tääh' lä-jëe- ga' discípulo kyaay', ga-jëe' jwëe' dsa- ma' tääh' lä-ku' lä-ji- kiyh', hi- ma' tääh' ta-jwoh' kyaa' ley ti-chooy- juu' kyaayh'. 15 Ma' ga-jëe' lä-jëe- dsa- he' ya-jäh' Jesús, ga-jëe' dsayh', चाह' ba' ga-näay' na-jmeey' Dio kiyh'. 16 Mah' ga-ngii' Jesús juu' kih' dsa- he':

—He- juu' ti-chooh- hnäh' kyaah' hi- tääh' na-.

17 Mah' ga-hlëeh' jaa- dsa- hi- ma' hää' jee' ja-, ga-jäyh':

—Ta-jwoh', jään- jee' la- jaa- chih-ñuuh- kyaan-, hi- kye- jmi-llë' hlih' hi- jmee- kaay'. 18 Wa' ha-cha- ha- jee' cheyh', wa-ra- ga-hii- dsoo' kiyh' jmee- jmi-llë' hlih' na-, jmiiy- baay- hñiiy' hwa', hwëe- peh' neh- to-hooy', juuy- cha-jay' mah' dsa-lä-hwääyh-. Ma-jwiih' discípulo kyaah' he- lleey- jmi-llë' hlih' na- pero sa- ma-liyh-.

19 He-ja- ga-jäh' Jesús:

—¿He-la' sa- hii- lä-dsoo' hoh' hnäh' hi- chaa- na'? ¿Lih' ba' llaa- he- gyan' kyaah' hnäh'? Mo-so- lä-be' dsën- gya-ga-jnä' kyaah' hnäh'. Ya-jää- da' chih- na- ta- la-.

20 Mah' na-jää- dsa- chih- he' cha-në' Jesús. Ma' ga-jëe' jmi-llë' hlih' he' Jesús, ga-sooyh' kih' chih- he' wii' jwërte. Ga-ki- ga-bäay- hwa', lä-ji- ga-hwëe- peh' neh- to-hooy'.

21 Ja-ga' ga-ngii' Jesús juu' kih' jmi- chih- he':

—¿Ha- koh' jiih' ma-lä-hii- la' lä-na- kiyh'?

—He- laay' lä- ma' piyh' na- — ga-jäh' jmi- chih- —. 22 Ja- he- koo- jiih- ma-taayh- cha-je- hi- ma-taayh- cha-jmi- he- jngiih- kiyh'. Cher'mah' leh' miih- kwa' be' kin-, wa- lä-ñih' hoh' jnääh'.

23 He-ja- ga-jäh' Jesús:

—¿Ha- lä-ja- jawah' cher'mah' leh' miih-! Lä-jë- ba' le' kih' hi- jmee- dsoo' dsë'.

24 Lä- चाह' ja- ga-hlëeh' jmi- chih- he' kyaah' cha-miih- be', ga-jäyh':

—Laa- ba' jnä' dsoo', kwa' be' kin- mah' lä-dsoo' dsën- cha-ga-miih-.

25 Ma' ga-jëe' Jesús ngoo' dsa-kuh' jwëe' dsa-, ga-juuyh' kih' jmi-llë' hlih' he', ga-siiyh':

—Hne- jmi-llë' koo-, jnä' jmeen- hih- go-hëe' kih' chih- na-, mo-to- jmee- ga-jwiih' kiyh'.

26 He-ja- na-høø' ga' ga-hooh' jmi-llë' hlih' he', mah' koo- ga- koo- hä' ga-sooyh' wii' jwërte kih' chih- he', ja-ga' ya-hëey' ngaayh'. Ga-jä- chih- he' lä-koh' he- na-juuy'. Jwëe' dsa- ma' jäh':

—Ma-na-juuy' ba' na-.

27 Pero ga-sooh' Jesús gooy-, ga-chaayh-, चाह' ba' ga-nooy-.

28 Lä- ma' ga-he' Jesús koo- cha-neh-, ga-ngii' discípulo kyaay' juu' kih' jee' sa- nuu- dsa-:

—¿He-la' sa- ma-lä-këh' jnääh' jmi- ma' llee' jnääh' jmi-llë' hlih' he'?

29 He-ja- ga-jäh' Jesús siiyh':

—Hih' jmi-llë' hlih' lä-na-, sa- hwëe- cher'mah' sa- ga-tu' dsa- kuh-hih- mah' chuuy' kyaah' Dio.

Koo- ka-läh' ga-mi-jnää- Jesús juu' he-juuy'

(Mt. 17:22-23; Lc. 9:43-45)

30 Ma' ga-hwëey- jee' ma' täayh' ja-, ga-näay- ta- Galilea. Sa- hnoø' Jesús ma' lä-ñe- dsa- ha- ta- ngëy-.

31 Jëeh', ma' hlëeyh- discípulo kyaay', ma' jäyh':

—Hi-ga-lëë'ngo' la- ngëë' dsih' ja'goo- dsa- hñaa- dsë' mah' jngëëyh'. Ga' ma-hya- hnë- jmii' na-juuy', lä-jiiyh' ka-läh'.

³² Pero discipulo kyaay' sa-ga-lä-ngëëy' juu' ja-, hi- ma' goyh' ma' ngiiy' juu' kih' Jesús.

Hii- na- lee' jøøh' jee' jmee' Dio hih' (Mt. 18:1-5; Lc. 9:46-48)

³³ Ja-ga' ga-lla-näay' jee' jwii- Capernaum. Lä- ma' ga-taah' discipulo cha'neh' kyaah' Jesús, ga-ngii' Jesús juu' kiyh'.

—¿Hee- juu' na- ti-chooh- hnäh' lä- hä' jwë' jee' ma-ya-nøø' jne'?

³⁴ Tí'sih' go-te' ba' ga-taayh', kih' he- ma' ti-chooy' juu' kyaah' dsa-kyaayh' lä- hä' jwë', hii- na- lee' jøøh' kih' jee' lä-jëëy'. ³⁵ He-ja-ga-gya- Jesús mah' ga-hlëëyh' lä-jëë-gya-tuu' discipulo he', ga-siiyh'.

—Cher'mah' hi- hnøø' lee' jøøh', ta-wa' jmäay' hñiiy' jøøh', wa' jmeey' ta-he' kih' lä-jëë' ba'.

³⁶ Hi- lä- chah' ja- ga-tëëyh' jaa-gyuu-, ga-cheeyh- jee' kiyh' ja-. Ja-ga' ga-ëey', mah' ga-jäyh'.

³⁷ —Hi- jmee' he' kih' jaa- gyuu- lä-la- kwaat- kin-, jnä' he' hi- jmäay- he'. Hi- hi- jmäay- jnä' he', jmeey' he' kih' Dio hi- ga-chee' jnä'.

Hi- sa- na-høøh' jnän' laay' dsa-kyaah' jne'

(Mt. 10:42; Lc. 9:49-50)

³⁸ Ga-jmeeh' Jwaa- juu' kih' Jesús:

—Ta-jwoh', ma-jëë' jnääh' jaa- hi- hwëë- jmi-llë' hliih' lä-hih- kyah', he-ja- ga-ha' jnääh' kiyh', jëeh' sa-ngëy- kyaah' jnääh'.

³⁹ Pero Jesús ga-siiyh' lä-la-:

—Ta- ha- hnäh' kiyh'. Jëeh', ni- jaa- sa- chaa- hi- jmee- koo- he- juh- gaa- lä-hih- kin-, mah' chah' ba' hlëëyh' wii' kin-. ⁴⁰ Hi- sa- hnee- kyaah' jne', dsa-kyaah' ba' jne' he'. ⁴¹ Wa- hi- cha- hi-, hi- kwëeh- hnäh' koo- vas jmi-dsë-, kih' he- laah' hnäh' kyaa' Cristo, ma-ra' ju'dsoo' jwëehn- hnäh', lä-hmaah' ba' jñeey'.

Goo- la' kih' hi- jmee' tēh' dsa-kyaah'

(Mt. 18:6-9; Lc. 17:1-2)

⁴² Wa- hi- cha- hi-, hi- jmee' tēh' jaa- hi- mäh' la- hi- ma-lä-dsoo' dsë' kin-, llu' ga' la' kiyh' wa-ra- jah' kih' hñuu' dsa- luuy' koo- cha-too' kih' molii' mah' hmääh' dsih' cha'jmi-ñeeh-. ⁴³ He-ja- cher'mah' ma-gooh- ga-jmee' täh- kyaah' dso'kye-, hnä' go-te- ba'. Llu' ga' kyah' gwaah' jee' tääh' hi- na'jiih-, tuuh' ma-gooh-, lä-koh' ga' he- goh' cha-je- kyaah' lä-to' ma-gooh- jee' mo-so- uu' jih'koh'. ⁴⁴ Jee- ja- sa- juu' jah' hi- ni- sa- uu' je- jih'koh' jih'lih'. ⁴⁵ Hi- lä-ja- ka-läh' cher'mah' ma-tiih' ga-jmee' täh- kyaah' dso'kye-, hnä' go-te- ba'. Llu' ga' kyah' gwaah' jee' tääh' hi- na'jiih-, tuuh' ma-tiih', lä-koh' ga' he- goh' cha-je- kyaah' lä-to' ma-tiih' jee' mo-so- uu' jih'koh'. ⁴⁶ Jee- ja- sa- juu' jah' hi- ni- sa- uu' je- jih'koh' jih'lih'. ⁴⁷ Hi- cher'mah' mi'nēh' ga-jmee' täh- kyaah' dso'kye-, lle' go-te- ba'. Llu' ga' kyah' gwaah' jee' tääh' hi- na'jiih- kyaah' koo- mii' mi'nēh' lä-koh' ga' he- goh' kyaah' lä-to' mii' mi'nēh' cha-je-. ⁴⁸ Jee- ja- sa- juu' jah', hi- ni- sa- uu' je- jih'koh' jih'lih'. ⁴⁹ Lä-jëë- dsa- lä-ñee- kyaah' je-, hi- lä-jëë- he- kwëeh- dsa- Dio nē- na'hyoo', kyaah' ñe' ba' lä-ñii-. ⁵⁰ Llu' ba' ñe' pero wa' ga-dsaa' he- ñii- kih', ha- lä-lii- ka-läh' ñii-. Wa- cha- ba' ñe' kyah' hnäh' mah' go-taah' hnäh' llu' kyaah' dsa-kyaah'.

10

Ga-jäh' Jesús ha- lä- la' he- beë- dsa- øøh'

(Mt. 19:1-12; Lc. 16:18)

¹ Ya-hëë' Jesús jee' jwii- Capernaum ja-, ngooy' ta- hwa' Judea, hi- ñeey' ta- hngaah' jmi- Jordán. Koo- ka-läh' jwëë' dsa- ga-lla-nää' ma' ga-llooy' jee' ja-, hi- lä- chah' ja- ga-løoy' hlëëyh- dsa- lä-koo- tēëy' jmeey' lä-jëë' jiih-. ² Jee- ja- ga-lla-nää'

koo' kiyh' kō-llaa' fariseo he- ma' kay- dsëy', ga-ngiiy' juu' kiyh':

—¿Che' cha- jwë' beë' dsa- dsa-më' kyaa'?

³ He-ja- ga-jëeh- Jesús juu' kiyh':

—¿Ha- lä' jäh' nuuh- he- ga-kwëeh- Moisé jne'?

⁴ He-ja- ga-jäh' fariseo:

—Ga-kwa' ba' Moisé jwë' he- beë' dsa- øøh' pero chooyh' koo- mo'je- jee' beey' øøyh'.

⁵ He-ja- ga-jëeh- Jesús juu' kiyh':

—Kih' he- chaah- hnäh', he-ja- ba' ja- ga-jäh' Moisé lä-ja-. ⁶ Pero lä- ma' to-në' ma' ga-jmee' Dio jmi-gyuu- la-, “ga-jmää' Dio hi- më' hi- nuuh-.”

⁷ “He-ja- ba' beë' dsa- nuuh- cho'jmii- mah' gyay- kyaah' dsa-më' kyaay'.

⁸ Jee' lä-uuy' laay' jaa- ba'.” Lä-ja- mo-so- laay' uuy', jaa- ba' ma-laay'.

⁹ Heh' lä-ja-, hi- ma-laa' jaa- kaah- Dio, sa- lle' kih' laay' —ga-jäh' Jesús.

¹⁰ Lä-koo- ma' tääh' discípulo kyaay' cha'neh-, koo- ka-läh' ga-ngiiy' juu' kih' Jesús ha- lä- la' he- beë- dsa- më'. ¹¹ Mah' ga-jëeh- Jesús juu' kiyh':

—Cher'mah' hi- ga-beë' dsa-më' kyaa' mah' kaay' jñah', he- ma-jmeey' dso'kye- ba' ja- kih' hi- to-në'. ¹² Hi- cher'mah' dsa-më' ga-bii' kih' dsa-nuuh- kyaay' mah' kaay' jñah', he- ma-jmeey' dso'kye- ba' ja- —ga-jäh' Jesús.

Ga-mi-jää' Jesús gyuu-

(Mt. 19:13-15; Lc. 18:15-17)

¹³ Ma' dsa-nää' dsa- dsa-jää- gyuu- kyaa' cha'në' Jesús mah' kyey- gooy- në' kiyh', pero discípulo ga-juuh' kih' dsa- he'. ¹⁴ Ma' ga-jëë' Jesús ha- lä- jmee- discípulo, sa- ga-tih' dsëy', he-ja- ga-jäyh':

—Kwa' jwë' ya-nää' gyuu- ta- la- kin-. Ta- ha- hnäh' kiyh', jëeh' hi- laa' lä-koo- gyuu-, hi- he' ba' jaa' Dio lä-hih- kih'. ¹⁵ Ma-ra- ju'dsoo' jwëeh- hnäh', hi- sa- heeh- jää' Dio lä-hih- kih' lä-koo- heeh- jaa- gyuu-,

sa- heyh' jee' jmee- Dio hih- —ga-jäh' Jesús.

¹⁶ Ja-ga' ga-ëey' ma- jaa- ma- jaa- gyuu-, ga-kyey- gooy- në' kih', mah' ga-mi-jääy'.

Jaa- dsa- kwaa- hi- cha- kuu' ga-hlëeh' kyaah' Jesús

(Mt. 19:16-30; Lc. 18:18-30)

¹⁷ Ma' ga-he' Jesús jwë' ngoo', ja' jaa- dsa- ko-chih', ga-juuh' jne' cha'nëy' mah' ga-ngiiy' juu' kih' Jesús, ga-jäyh':

—Hne- hi- laa' Ta-jwoh' lluu', ¿hee- hnøø' jmeen- mah' tëeh- jee' mo-so- juun'?

¹⁸ Mah' ga-jäh' Jesús ga-siiyh-:

—¿Che' ñeh' hne- he- laan' lluun'?

Jëeh' ni- jaa- hi- lluu' sa- chaa-, jaa- Dio ba' hi- lluu'. ¹⁹ Ma-kyuuh- ba' hne- lä-jë- mada- kih' Dio: “Ta- kaah- hi- laa' kyaa' jñah', ta- jngëeh- dsa-,

ta- hi- kih' dsa-, ta- jmee- dsoo' kih' juu' ta-juu', ni- ta- mi-gaa' dsa-. Wa' hnaah- maa- kyaah' täa- kyaah'.”

²⁰ He-ja- ga-jäh' dsa- he' siiyh-:

—Ta-jwoh', lä-jë- he- na- ma-mi-ten- lä-jiih' ma' mahn'.

²¹ Peer- ga-tih' dsë' Jesús ga-jëey' dsa- he', mah' ga-siiyh- ka-läh':

—Hnøø' ga- koo- he- jmeeh'. Gwaah- go-hnii- lä-jë- he- cha- kyah' mah' go-kwëeh- lä-jëë- hi- tä-ñee'.

Lä-ja- ba' lä-cha- cha-miih- kyah' gyuu' jmi-gyuu-. Ma-ngëë' he- ja-, ja-ga' na- ñeeh', jääh' cru- kyaah' mah' jmeen' ko-jøh' —ga-jäh' Jesús.

²² Ma' ga-nuu' dsa- he' juu' ja-, ga-hee' dsëy' go-te-. Mah' ngaayh' ti-meeh- dsëy' kih' he- ma' chay- cha-miih- kuu'.

²³ He-ja- ga-jëë' Jesús dsa- hi- ma- tääh' lä-ku- lä-ji- jee' ma' cheyh' ja-, ga-jäyh':

—Ha- koh' sa- jwëeh- la' kih' dsa- cha- kuu' heyh' jee' jmee- Dio hih-.

²⁴ Ma' ga-nuu' discípulo kyaay' lä-ja-, ga-taayh- jëë- dsayh-. Hi- ga-jäh' Jesús ka-läh':

—Gyuu- kyaan-. Jaa- dsa- hi- kye- o-jøh- dsë- kih' kuu' kiyh', ha- koh'

sa⁺ jwëëh⁺ la⁺ kiyh⁺ heyh⁺ jee⁺ jmee⁺ Dio hih⁺. ²⁵ Sa⁺ ga⁺ jwëëh⁺ la⁺ kih⁺ jaa⁻ camey⁻ ngëë⁻ to⁻ gwa⁻ koo⁻ hma⁻ kuu⁻ lä⁻ koh⁻ ga⁻ he⁻ heh⁻ jaa⁻ dsa⁻ cha⁻ kuu⁻ jee⁻ jmee⁻ Dio hih⁻.

²⁶ Cha⁻ ga⁻ miih⁻ ga⁻ lä⁻ dsa⁻ dsë⁻ discípulo ma⁻ ga⁻ nuuy⁻ juu⁻ ja⁻, he⁻ ja⁻ ga⁻ hlëëyh⁻ dsa⁻ kyaayh⁻ ga⁻ jäh⁻:

—¿Hi⁻ ba⁻ lä⁻ ja⁻?

²⁷ He⁻ ja⁻ ga⁻ jëë⁻ Jesús jee⁻ tääyh⁻ ja⁻, mah⁻ ga⁻ jäh⁻:

—He⁻ sa⁻ lä⁻ kēh⁻ dsa⁻ jmi⁻ jmee⁻, sa⁻ la⁻ lä⁻ na⁻ kih⁻ Dio. Jëëh⁻ ga⁻ lä⁻ jë⁻ ba⁻ liyh⁻ jmeey⁻.

²⁸ He⁻ ja⁻ ga⁻ løø⁻ Pee⁻ siyh⁻:

—Ma⁻ jä⁻ ba⁻ lä⁻ jë⁻ he⁻ cha⁻ kya⁻ jnääh⁻ mah⁻ jmee⁻ jnääh⁻ kō⁻ jøh⁻ kyaah⁻ hne⁻.

²⁹ He⁻ ja⁻ ga⁻ jëeh⁻ Jesús juu⁻ kiyh⁻:

—Ma⁻ ra⁻ ju⁻ dsoo⁻ jwëëhn⁻ hnäh⁻. Lä⁻ jëë⁻ hi⁻ ma⁻ tuu⁻ dsë⁻ ma⁻ hwëë⁻ cháneh⁻ kih⁻, ma⁻ beey⁻ dsa⁻ mē⁻ øøyh⁻ dsa⁻ ñuu⁻ øøyh⁻, ma⁻ beey⁻ cho⁻ jmi⁻ ma⁻ beey⁻ dsa⁻ mē⁻ kyaay⁻, ma⁻ beey⁻ chih⁻ kyaay⁻, o ma⁻ bey⁻ hwa⁻ kiyh⁻ kwaat⁻ kin⁻ hi⁻ kih⁻ ju⁻ hmëë⁻, ³⁰ hi⁻ he⁻ hyoh⁻ hña⁻ loo⁻ ga⁻ lä⁻ na⁻ lä⁻ koh⁻ ga⁻ he⁻ ga⁻ jä⁻ kiyh⁻ jmi⁻ gyuu⁻ la⁻. Hyoyh⁻ hne⁻, jëey⁻ dsa⁻ mē⁻ øøyh⁻ dsa⁻ ñuu⁻ øøyh⁻, jëey⁻ chooy⁻, jëey⁻ chih⁻ kyaay⁻, hyoyh⁻ hwa⁻, hi⁻ jëey⁻ wii⁻ jmi⁻ gyuu⁻ la⁻. Hi⁻ jmi⁻ gyuu⁻ he⁻ na⁻ ga⁻ lä⁻ jnä⁻, tēy⁻ jee⁻ mo⁻ so⁻ juuy⁻. ³¹ Pero, jwëë⁻ hi⁻ laa⁻ kwaat⁻ jee⁻ kyah⁻ hnäh⁻ na⁻, hi⁻ he⁻ lee⁻ mäh⁻ ga⁻ ma⁻ ja⁻. Hi⁻ hi⁻ sa⁻ laa⁻ kwaat⁻ jee⁻ kyah⁻ hnäh⁻ na⁻, hi⁻ he⁻ lee⁻ jøøh⁻.

Ngoo⁻ hnë⁻ jiih⁻ jmeeh⁻ Jesús juu⁻ he⁻ juuy⁻

(Mt. 20:17-19; Lc. 18:31-34)

³² Lä⁻ ma⁻ hää⁻ bih⁻ jwë⁻ ngooy⁻ ta⁻ Jerusalén, hi⁻ kaah⁻ kiyh⁻ ga⁻ nää⁻ lä⁻ jëë⁻ hi⁻ ga⁻ jmee⁻ kō⁻ jøh⁻ kyaayh⁻. Pero jëë⁻ dsayh⁻ hi⁻ ma⁻ goyh⁻ ma⁻ chaay⁻ kaah⁻.

Ja⁻ ga⁻ ga⁻ tēē⁻ Jesús kah⁻ lä⁻ jëë⁻ gya⁻ tuu⁻ discípulo, ga⁻ løøy⁻ jmeeyh⁻ juu⁻ ha⁻ lä⁻ dsa⁻ ngëëy⁻ ta⁻ chá⁻ nē⁻:

³³ —Na⁻ dsa⁻ nøø⁻ jne⁻ ta⁻ Jerusalén, jee⁻ oo⁻ ngëë⁻ dsa⁻ Hi⁻ ga⁻ lëë⁻ ngo⁻ la⁻ kih⁻ jmi⁻ dsa⁻ kaah⁻, hi⁻ ngëëy⁻ kih⁻ ta⁻ jwoh⁻ kya⁻ ley. Hi⁻ he⁻ bääh⁻ jnä⁻ dsoo⁻ mah⁻ jngëëh⁻ dsa⁻ jnä⁻. Ja⁻ ga⁻ ngëëy⁻ jnä⁻ ja⁻ goo⁻ dsa⁻ hi⁻ sa⁻ laa⁻ judiu. ³⁴ Mi⁻ kwayh⁻ jnä⁻, jmi⁻ baay⁻ jnä⁻, ti⁻ hñey⁻ jnä⁻, ja⁻ ga⁻ jngëëyh⁻ jnä⁻. Pero lä⁻ jiihn⁻ ka⁻ läh⁻ ga⁻ ma⁻ hya⁻ hnë⁻ jmi⁻.

Jacobo kyaah⁻ Jwaa⁻ ga⁻ ngiiy⁻ he⁻ gyay⁻ jwoo⁻ kih⁻ Jesús

(Mt. 20:20-28)

³⁵ Ma⁻ ngëë⁻ he⁻ ja⁻, Jacobo kyaah⁻ Jwaa⁻ joo⁻ Zebedeo ga⁻ nääy⁻ chuh⁻ kih⁻ Jesús mah⁻ ga⁻ jäh⁻:

—Ta⁻ jwoh⁻, hnøø⁻ jnääh⁻ jmeeh⁻ he⁻ ngii⁻ jnääh⁻ la⁻.

³⁶ —¿Hee⁻ hnooh⁻ hnäh⁻ jmeen⁻ kyah⁻ hnäh⁻? —ga⁻ jäh⁻ Jesús.

³⁷ —Kwa⁻ jwë⁻ dsa⁻ tooh⁻ jnääh⁻ jwoo⁻ kyah⁻ jee⁻ nah⁻ jøøh⁻ he⁻ jmeeh⁻ hih⁻, jaa⁻ jwoo⁻ ra⁻ lluu⁻ hi⁻ jaa⁻ jwoo⁻ ra⁻ kēh⁻ kyah⁻ —ga⁻ jäh⁻ siyh⁻ Jesús.

³⁸ He⁻ ja⁻ ga⁻ jäh⁻ Jesús siyh⁻:

—Sa⁻ ñeh⁻ hnäh⁻ he⁻ na⁻ ngiih⁻ hnäh⁻. ¿Che⁻ tääh⁻ hnäh⁻ jëeh⁻ hnäh⁻ lli⁻ wii⁻ he⁻ na⁻ ga⁻ jëen⁻? ¿Che⁻ lä⁻ be⁻ hoh⁻ hnäh⁻ dsa⁻ ngëëh⁻ hnäh⁻ he⁻ wii⁻ he⁻ na⁻ ga⁻ dsa⁻ ngëen⁻?

³⁹ He⁻ ja⁻ ga⁻ jäh⁻:

—Tää⁻ ba⁻ jnääh⁻.

Mah⁻ ga⁻ jäh⁻ Jesús:

—Ma⁻ ra⁻ he⁻ jëeh⁻ ba⁻ hnäh⁻ lli⁻ wii⁻ he⁻ na⁻ ga⁻ jëen⁻, hi⁻ dsa⁻ ngëëh⁻ hnäh⁻ he⁻ wii⁻ he⁻ na⁻ ga⁻ dsa⁻ ngëen⁻.

⁴⁰ Pero he⁻ nah⁻ hnäh⁻ jwoo⁻ ra⁻ lluu⁻ o jwoo⁻ ra⁻ kēh⁻ kin⁻, sa⁻ ga⁻ tēen⁻ kwan⁻. He⁻ ja⁻ hyoh⁻ hi⁻ na⁻ lleeh⁻ kya⁻ Tää⁻ kyaan⁻ ba⁻ ja⁻.

⁴¹ Jee⁻ lä⁻ jëë⁻ gya⁻ discípulo ga⁻ lä⁻ lleë⁻ ma⁻ ga⁻ nuuy⁻ hlëeh⁻ Jwaa⁻ kyaah⁻ Jacobo lä⁻ ja⁻. ⁴² He⁻ ja⁻ ga⁻ hlëeh⁻ Jesús lä⁻ jëë⁻ discípulo, ga⁻ jäh⁻:

—Ñeh⁻ ba⁻ hnäh⁻ lä⁻ koo⁻ jmee⁻ dsa⁻ ta⁻ hi⁻ jmee⁻ hih⁻ kih⁻ dsa⁻ gooy⁻, kaayh⁻ lä⁻ lla⁻ dsëy⁻. Dsa⁻ kaah⁻ he⁻ lä⁻ tē⁻ dsëy⁻ kaayh⁻ dsa⁻ gooy⁻.

43 Pero jee' kyah' hnäh' sa' cha' he' kih' jmeeh' hnäh' lä'ja'. Hi' hnøø' lee' jøøh' ga' kih' lä'jöö' hnäh', hi' he' tēē' jmee' ta'he' kih' lä'jöö' ba'. 44 Hi' hnøø' ka' ne' kih' jee' lä'jöö', hi' he' tēē' jmeey' ta'he' kih' lä'jöö' ba'. 45 Jēēh', Hi' ga'lēē'ngo' la' sa' ma-jay' mah' jmee' dsa' ta'he' kiyh', ma-jay' mah' jmeey' ta'he' kih' dsa' ba'. Ma-jay' mah' kwaay' hñii' juuy', he' ja' kēē' mah' lää' jwēē' dsa'.

Ga'mi'hlää' Jesús Bartimeo hi' ma'tuu'
(Mt. 20:29-34; Lc. 18:35-43)

46 Ma-ngēē' he' ja', ga'lla'näy' jwii' Jericó. Lä' ma' ya'hēē' Jesús Jericó kyaayh' discípulo, hi' kyaah' jwēē' dsa', ga'ngēēy' jee' ma' gya' jaa' dsa'tuu' hi' ma' ngii' kuu' kih' dsa'. Dsa'tuu' he' ma' chee' Bartimeo, joo' Timeo. 47 Ma' ga'nuuy' ngoo' ya'jäh' Jesús dsa' chaa' Nazaret, ga'løøy' hlēēyh' ki'gaa', ma' jäh':

—Jesús, hne' hi' laa' sa'ju' kih' David, wa' lä'ñih' hoh' ki' jnä'.

48 Jwēē' dsa' ga'juuh' kiyh', mah' sa' tooyh' miih'. Pero dsa' he' cha'ga'miih' miih' ma' tooyh':

—Hne' hi' laa' sa'ju' kih' David, wa' lä'ñih' hoh' ki' jnä'.

49 Ja'ga' ga'noo' Jesús, ga'jmeey' mada' he' dsa'kyaä' dsih'. He'ja' na'kyaä' dsih', mah' ga'jäh' dsa'siiyh':

—Ta' ka' huu'dsē', noo' tēēyh' hne'.

50 Lä'chah' ja' ga'jñuuyh' hmiih' he' ma' na'bääh', ga'nooy' ko'chih', ngooy' jee' cheh' Jesús.

51 Mah' ga'jäh' Jesús siiyh':

—¿Hee' hnooh' jmeen' kyah'?

He'ja' ga'jäh' dsa'tuu' he':

—Ta'jwoh', hnoon' lä'jnä' mi'nēn'.

52 Mah' ga'jäh' Jesús siiyh':

—Gwaah' ba' hne' kyah'. Kyaah' he' ma'dsoo' hoh' na', ma'jä' ba' kyah'.

Hi' lä'chah' ja' ga'lä'jnä' mi'nēy' hi' ngooy' kyaah' Jesús.

11

Ga'he' Jesús na-dsēē' burr' jwii' Jerusalén

(Mt. 21:1-11; Lc. 19:28-40; Jn. 12:12-19)

1 Ja'ga' tēēy' Jerusalén ga'näy' chuuh' jwii' Betfagé kyaah' Betania. Hi' jäh' ba' nøø' jwii' ja' kih' moh' Olivo. Jee' jwii' ja' ga'chee' Jesús uu' discípulo. 2 Ga'siiyh':

—Go'näy' hnäh' ta' jee' jwii' he' nøø' ta' cha'nē'. Wa'ra' ga'tēēh' hnäh' jee' oo', jnääh' hnäh' jaa' burr' mäh' hi' na'hñuuh', hi' sa' ga' ma'wii' dsa'. Ja' cheeh' hnäh' mah' ya'jääh' hnäh' ta' la'. 3 Cher'mah' chaa' hi' ngii' juu' kyah' hnäh', he'la' jmeeh' hnäh' lä'na', ja' jwiih' hnih': "Jmee' bii' kih' Dsa'jøøh' kyaä' jnääh' ba' la', chah' ba' ya'jää' jnääh' ka'läh'."

4 He'ja' ga'näy' hi' ga'jnääh' bih' burr' he' ma' cheh' cha'jwē', na'hñuuh' chuh' kih' koo' ho'haah', mah' ga'løøy' cheeyh' burr' he'. 5 Pero dsa' hi' ma' tääh' jee' ja', ga'ngiiy' juu':

—¿Hee' jmeeh' hnäh', he'la' cheeh' hnäh' burr' na'?

6 He'ja' ga'siiyh' lä'koo' ga'jäh' Jesús. Ja'ga' ga'kwa' dsa' he' jwē'.

7 Hi' na'jäy' jee' cheh' Jesús mah' ga'kye' dsa' hmiih' kih' ka'luu' burr' he'. Ja'ga' ga'wii' Jesús ngoo'. 8 Jwēē' dsa' ga'ja' hmiih' kih' cha'jwē' jee' ngooy' ja' hi' jñah' ga'hnä' niih' hma' ga'jay' cha'jwē'. 9 Dsa' hi' chaa' kaah', kyaah' hi' ga'näy' jaa' ma' tooyh' cha'miih' miih' ma' jäh':

—¡Hosanna! ¡He' ba' che' jøøh' hi' ja' na' lä'hih' kih' Dsa'jøøh' jñän'! 10 ¡Dio kyaah' hi' na' ga' jmee' hih' lä'koo' ga'jmeē' dsa'jøøh' jñän' David! ¡Peer' jøøh' hi' gya' gyuuu'!

11 Ja'ga' ga'he' Jesús jee' jwii' Jerusalén, ngooy' ta' jee' chih' gwah' juuh'. Ma'ngēē' ma'jēēy' lä'ku' lä'jii' jee' chih' gwah' ja', ya'hēēy' ngaayh' ta' Betania kyaayh' lä'jēē' gya'tuu'

dsa⁻ kyaay¹. Jëeh^ʔ ma⁻ngoo¹ ga⁻hloo¹ jmi^ʔ ja⁻.

Ga⁻jwä¹ Jesús dso¹jwii^ʔ kih¹ chaah¹ higo

(Mt. 21:18-19)

¹² Ma¹ ga⁻jnä¹ jyoh^ʔ jmi^ʔ, ga⁻hwëëy⁻ ka⁻lä^ʔ jee¹ jwii⁻ Betania, ja¹ kyoh⁻ Jesús. ¹³ ʔ^ʔ ga¹ ga⁻jëë¹ Jesús koo⁻ chaah¹ hma⁻ higo mah¹ ngooy¹ na¹jëëy⁻ che¹ hii⁻ mii¹. Ma¹ ga⁻lloo¹ jee¹ chih¹ chaah¹ hma⁻ ja⁻, ma⁻lä¹ moo⁻ jmah¹ ba¹ ma¹ choo¹. Jëeh^ʔ, ja⁻ jii⁻ kih¹ ja⁻. ¹⁴ He⁻ja⁻ ga⁻jäh^ʔ Jesús siih⁻ chaah¹ hma⁻ ja⁻:

—Ni⁻ koo⁻ mii¹ kyah¹ mo⁻so¹ kuh⁻ dsa⁻ ka⁻lä^ʔ jih¹koh^ʔ jih¹lih^ʔ.

Hi⁻ ga⁻nuu¹ discipulo kyaay¹.

Ga⁻hwëë¹ Jesús dsa⁻ hi⁻ ma¹ tääh¹ hni⁻ jee¹ chih¹ gwah⁻

(Mt. 21:12-17; Lc. 19:45-48; Jn. 2:13-22)

¹⁵ Ma⁻ngëë⁻ he⁻ ja⁻, ga⁻lla⁻näy¹ Jerusalén, ja⁻ ga⁻lloo¹ Jesús ho⁻hne⁻ kih¹ gwah⁻ jiih⁻, hi⁻ ga⁻llooy¹ hëëy⁻ kih¹ lä⁻jëë⁻ dsa⁻ hi⁻ ma¹ lä⁻ hmooh⁻. Ga⁻saa¹ ga⁻jaay¹ na⁻mes⁻ kih¹ dsa⁻ hi⁻ ma¹ mi⁻sii¹ kuu¹, hi⁻ ga⁻saa¹ ga⁻jaay¹ lä⁻jë⁻ he⁻ la⁻ kih¹ hi⁻ ma¹ hnëë⁻ juu⁻.

¹⁶ Mo⁻so¹ ga⁻kway¹ jwë¹ ma¹ ngëë¹ dsa⁻ jee¹ ja⁻ kyaah¹ løø¹ kih¹ mah¹ ma¹ llay¹ hmooh⁻.

¹⁷ Hi⁻ ga⁻hlëëy¹ dsa⁻ ga⁻siih⁻:

—¿Che¹ sa⁻ na⁻sii⁻ lä⁻la⁻ juu¹ kih¹ Dio? “Hne¹ kin⁻ la⁻ lä⁻cheë⁻ hne¹ jee¹ ngii¹ lä⁻jëë⁻ dsa⁻ jmi⁻gyuu⁻ kiyh¹ kih¹ Dio.” Pero hnäh^ʔ, ma⁻jmeeh⁻ hnäh^ʔ lä⁻koo⁻ too⁻ jee¹ dsa⁻taah⁻ dsa⁻hii⁻ ba¹.

¹⁸ Ga⁻nuu¹ ta⁻jwoh¹ kyaay¹ ley hi⁻ lä⁻ja⁻ dsa⁻kaah¹ kyaay¹ jmi⁻dsa⁻ ka⁻lä^ʔ ha⁻ lä⁻ ga⁻jmeë¹ Jesús. He⁻ja⁻ ma¹ hnooyh⁻ ha⁻ lä⁻ jwë¹ jee¹ ma¹ jngëëy¹, pero ma¹ gayh⁻ Jesús. Jëeh^ʔ jwëë⁻ dsa⁻ ma¹ tääh¹ ma¹ jëë⁻ dsah⁻ ha⁻ lä⁻ la⁻ nuuh⁻ kiyh¹. ¹⁹ Ta⁻ ga⁻hloo¹ ja⁻, ya⁻hëë¹ Jesús jee¹ jwii⁻ ja⁻, ngaayh¹.

Ga⁻lä⁻kii⁻ chaah¹ hma⁻ higo

(Mt. 21:20-22)

²⁰ Ta⁻lä⁻ høø⁻ jyoh^ʔ jmi^ʔ ja⁻, ga⁻ngëëy¹ ka⁻lä^ʔ jee¹ ma¹ chih¹ chaah¹ hma⁻ higo. Ga⁻jëë¹ discipulo kyaay¹ Jesús ma⁻lä⁻kii⁻ go⁻te⁻ chaah¹ hma⁻ ja⁻. ²¹ He⁻ja⁻ ga⁻lä⁻dsooh⁻ dsë¹ Pee¹, ga⁻jäyh^ʔ:

—Jëë⁻ da¹ Ta⁻jwoh¹, ma⁻lä⁻kii⁻ hma⁻ higo he⁻ ga⁻jwäh¹ dso¹jwii^ʔ kih¹ lloo¹.

²² Hi⁻ ga⁻jëeh⁻ Jesús juu¹ kiyh¹, ga⁻siih⁻:

—Wa⁻lä⁻dsoo¹ hoh¹ hnäh¹ kih¹ Dio.

²³ Ma⁻ra⁻ ju⁻dsoo¹ jwëëhn⁻ hnäh^ʔ, cher¹ mah¹ hi⁻ ga⁻jäh^ʔ siih⁻ moh¹ la⁻: “Jñuuh¹ jee¹ na⁻, jwää⁻ hñaa¹ cha⁻jmi⁻ñeeh⁻”, hi⁻ cher¹ mah¹ lä⁻kaa⁻ tuh⁻dsëy¹ ga⁻ngiiy¹, hi⁻ cher¹ mah¹ ga⁻jmeey¹ dsoo¹ le¹, ma⁻ra⁻ he⁻ le¹ ba¹ he⁻ ma⁻ngiiy¹ ja⁻. ²⁴ He⁻ja⁻ jwëëhn⁻ hnäh^ʔ, lä⁻jë⁻ he⁻ ngiih⁻ hnäh¹ kih¹ Dio, jmeë¹ hnäh¹ dsoo¹ ma⁻hñah⁻ hnäh^ʔ, hi⁻ lä⁻ja⁻ ba¹ hñah⁻ hnäh^ʔ. ²⁵ Hi⁻ jee¹ tääh¹ hnäh¹ ngiih⁻ hnäh¹ kih¹ Dio, jmeë¹ jøh⁻ hoh¹ hnäh¹ cher¹ mah¹ hi⁻ kyaah¹ hä¹ hoh¹, mah¹ lä⁻ja⁻ Täa⁻jnän⁻ hi⁻ gya¹ gyuu¹ jmeë¹ jøh⁻ dsë¹ kih¹ lä⁻jë⁻ dso¹kye⁻ kyah¹ hnäh^ʔ. ²⁶ Jëeh^ʔ, cher¹ mah¹ sa⁻ jmeeh⁻ hnäh¹ jøh⁻ hoh¹ hnäh¹ kih¹ dsa⁻, ni⁻ lä⁻ja⁻ Täa⁻jnän⁻ hi⁻ gya¹ gyuu¹ sa⁻ jmeë¹ jøh⁻ dsë¹ kih¹ dso¹kye⁻ kyah¹ hnäh^ʔ.

He⁻ ja⁻ gyuu¹ ba¹ hih⁻ he⁻ jmeë¹ Jesús

(Mt. 21:23-27; Lc. 20:1-8)

²⁷ Ga⁻lloo¹ Jesús ka⁻lä^ʔ Jerusalén kyaah¹ discipulo. Ga⁻ngëëy¹ ta⁻ jee¹ chih¹ gwah⁻. Jee¹ ja⁻ ga⁻lla⁻nää⁻ dsa⁻kaah¹ kyaay¹ jmi⁻dsa⁻, kyaah¹ ta⁻jwoh¹ kyaay¹ ley, hi⁻ lä⁻jëë⁻ dsa⁻gyuu¹. ²⁸ Hi⁻ ga⁻jäh^ʔ dsa⁻ he⁻ siih⁻:

—¿Che¹ cha⁻ jwë¹ kyah¹ he⁻ jmeeh⁻ lä⁻jë⁻ he⁻ na⁻? ¿Hii⁻ kih¹ hih⁻ he⁻ jmeeh⁻ lä⁻na⁻?

²⁹ He⁻ja⁻ ga⁻jëeh⁻ Jesús juu¹ kiyh¹, ga⁻siih⁻:

—Ngii¹ koo⁻ mi⁻juu¹ kyah¹ hnäh¹ ka⁻lä^ʔ. Jëeh⁻ da¹ hnäh¹ kin⁻ jää¹, ja⁻ ga⁻jwahn⁻ hi⁻ kih¹ hih⁻ he⁻ jmeen⁻ lä⁻la⁻. ³⁰ ¿Hii⁻ ga⁻jmeë¹ hih⁻ he⁻

ga⁻chaa¹ Jwaa⁻ dsa⁻ jmi⁻, che¹ Dio o che¹ dsa⁻ ñuu⁻? Jmeeh¹ da¹ hnäh¹ juu¹ kin⁻ —ga⁻ jah¹ Jesús.

³¹ Jee¹ tääyh¹ ja⁻ ma¹ llay⁻ juu¹ kyaah¹ dsa⁻ kyaayh¹, ma¹ jäyh¹:

—Cher¹ mah¹ ga⁻ jah¹ jne¹, hih¹ kih¹ Dio ba¹ ja⁻, Jesús jah⁻: “¿He⁻ la⁻ sa⁻ ga⁻ lä⁻ dsoo¹ hoh¹ hnäh¹ kiyh¹ ga⁻ ja⁻?”

³² Hi¹ cher¹ mah¹ ga⁻ jah¹ jne¹, ja¹ hih¹ kih¹ dsa⁻ ba¹ ja⁻, lä⁻ lee¹ dsa⁻ jwii⁻ —ma¹ jah¹ dsa⁻ kaah¹ he¹.

Cha⁻ miih⁻ ma¹ gayh⁻ dsa⁻ gooy¹, jëeh¹ lä⁻ jëe⁻ dsa⁻ ma¹ jmää⁻ kwaat⁻ Jwaa⁻ ma¹ ra⁻ he¹ ma¹ laa¹ jaa⁻ hi⁻ ma¹ ngëe⁻ juu¹ kih¹ Dio.

³³ He⁻ ja⁻ ga⁻ jah¹ dsa⁻ kaah¹ he¹ ga⁻ siiyh⁻ Jesús:

—Sa⁻ ñe⁻ jnääh⁻.

Mah¹ ga⁻ jëeh⁻ Jesús juu¹ ka⁻ läh¹, ga⁻ siiyh⁻:

—Ni⁻ jnä⁻ sa⁻ jmeehn⁻ juu¹ hii⁻ ga⁻ jmee⁻ hih⁻ he⁻ jmeen⁻ he⁻ la⁻.

12

Juu¹ na⁻ hmää⁻ lä⁻ koo⁻ la¹ kih¹ dsa⁻ hi⁻ ga⁻ hoo⁻ ta¹ kih¹ jñah¹

(Mt. 21:33-46; Lc. 20:9-19)

¹ Jee¹ ja⁻ ga⁻ løø¹ Jesús hlëeyh⁻ dsa⁻ he¹ kyaah¹ juu¹ na⁻ hmää⁻, ga⁻ jäyh¹:

—Ga⁻ tää¹ jaa⁻ dsa⁻ ñuu⁻ koo⁻ nää¹ chaah¹ wii⁻ jëh¹ hi⁻ ga⁻ jney¹ lä⁻ ku¹ lä⁻ jii¹ hi⁻ ga⁻ mi⁻ lluy¹ jee¹ ma¹ hwëey¹ jmi¹ mi¹ jëh¹. Ga⁻ chiyh¹ koo⁻ na¹ hyah⁻ he⁻ ñii¹ jee¹ ga⁻ wii¹ dsa⁻ hi⁻ ga⁻ taah¹ ga⁻ hoo⁻ jee¹ na⁻ jnää¹ chaah¹ jëh¹. Ma¹ ga⁻ la¹ he⁻ ja⁻, ga⁻ tooyh⁻ goo⁻ dsa⁻ he⁻ hoo⁻ ma⁻ to¹ dsaah¹. Ja⁻ ga⁻ ya⁻ hëey¹ ngooy¹ uu¹. ² Ma¹ ga⁻ lloo¹ jii⁻ kih¹ mi¹ jëh¹ ja⁻, ga⁻ cheey¹ jaa⁻ moz⁻ kyaay¹ jee¹ ma¹ tääh¹ dsa⁻ hoo⁻ ta¹ kiyh¹ mah¹ ma¹ koo⁻ heey⁻ he⁻ ma¹ tëey⁻. ³ Ma¹ ga⁻ lloo¹ moz⁻ he¹ jee¹ na⁻ jnää¹ chaah¹ jëh¹ kih¹ dsa⁻ jui⁻, dsa⁻ hi⁻ ma¹ tääh¹ hoo⁻ he¹ ga⁻ saah¹ dsih¹, ga⁻ kway¹ kih¹ hi⁻ ga⁻ hëey¹ kih¹ ta¹ jmah¹. ⁴ Ja⁻ ga⁻ ga⁻ cheey¹ jñah¹ ka⁻ läh¹ moz⁻ kyaay¹ jee¹ ma¹ tääh¹ hi⁻ ma¹ hoo⁻ ta¹ kiyh¹. Lä⁻ ja⁻ ga⁻ tey¹ ku¹ kih¹ hi⁻ he¹, lä⁻ jii¹ ga⁻ la¹ dsoo¹ lley¹ mah¹ ga⁻ hëey¹ kih¹ kyaah¹ o⁻ hih⁻.

⁵ Koo⁻ ka⁻ läh¹ ga⁻ chee¹ dsa⁻ jui⁻ he¹ jñah¹ dsa⁻ kyaay¹. Hi⁻ he¹ ga⁻ jngëeyh¹. Hi⁻ ngoo¹ bih¹ cheey⁻ dsa⁻ lä⁻ ja⁻. Ko⁻ llaa¹ hi⁻ he¹ ga⁻ hii¹ hi⁻ ko⁻ llaa¹ hi⁻ he¹ ga⁻ jngëeyh¹ go⁻ te⁻. ⁶ Ma¹ ga⁻ dsaa¹ lä⁻ jëe⁻ moz⁻ kyaay¹, ma¹ chaa⁻ ga⁻ jaa⁻ chih⁻ kyaay¹ hi⁻ hnäy¹ cha⁻ miih⁻. Hi⁻ he¹ ga⁻ cheey¹ jee¹ ga⁻ dsaa¹. Ma¹ jmeey⁻ huu⁻ dsë⁻: “Go⁻ jmee¹ ga⁻ dsa⁻ oo⁻ he¹ kih¹ chih⁻ kyaan⁻ la⁻.” ⁷ Ma¹ ga⁻ jëe⁻ dsa⁻ hi⁻ ma¹ hoo⁻ chaah¹ jëh¹ ja⁻, ja¹ chih⁻ he¹, ga⁻ taayh¹ ga⁻ llay¹ juu¹ kyaah¹ dsa⁻ kyaayh¹: “Hi⁻ oo⁻ na⁻, hi⁻ jaa¹ kyaah¹ ta¹ jnän⁻ la⁻. Wa⁻ jngëeh¹ jnih¹ mah¹ jän¹ kyaah¹ heey⁻ he⁻ ma¹ tëey⁻.” ⁸ He⁻ ja⁻ ga⁻ saayh¹ chih⁻ he¹ mah¹ ga⁻ jngëeyh¹. Ja⁻ ga⁻ na⁻ beey⁻ ta⁻ ka⁻ hne⁻ jee¹ ma¹ na⁻ jnää¹ chaah¹ jëh¹ ja⁻. ⁹ ¿Ha⁻ lä⁻ jmee¹ dsa⁻ jui⁻ laah¹ hnäh¹? —ga⁻ jah¹ Jesús—. Lloo⁻ dsa⁻ jui⁻ jëh¹ mah¹ mi⁻ llaay¹ hi⁻ jmee⁻ ta¹ ja⁻ mah¹ tooyh⁻ goo⁻ jñah¹ dsa⁻ hi⁻ jmee⁻ ta¹ kiyh¹. ¹⁰ ¿Che⁻ sa⁻ ma⁻ heh⁻ hnäh¹ juu¹ kih¹ Dio jee¹ na⁻ sii⁻ lä⁻ la⁻? Ja⁻ ba¹ ku¹ he⁻ sa⁻ ga⁻ tih¹ dsë⁻ të⁻ hyah⁻,

he⁻ ja⁻ ba¹ ga⁻ jaa⁻ lä⁻ koo⁻ mi⁻ ku¹ he⁻ kye⁻ dsa⁻ to⁻ në⁻ kih¹ koo⁻ hne⁻ juu⁻.

¹¹ He⁻ la⁻ ga⁻ jmee⁻ hñii⁻ Dio, he⁻ ja⁻ dsaa⁻ dsë⁻ jne¹, ga⁻ jah¹ Jesús.

¹² He⁻ ja⁻ ma¹ hnøø¹ dsa⁻ kaah¹ he¹ ma¹ saayh¹ Jesús. Jëeh¹, ga⁻ tah¹ dsëy¹ he⁻ ga⁻ hlëeh¹ Jesús kiyh¹ kyaah¹ juu¹ he⁻ na⁻ hmää⁻ ja⁻. Pero ma¹ goyh⁻ kyaah¹ dsa⁻ hi⁻ ma¹ tääh¹ jee¹ ja⁻, he⁻ ja⁻ sa⁻ ga⁻ la¹ ma¹ saayh¹ Jesús, ga⁻ nää⁻ bih¹.

Kwaat⁻ kih¹ ku⁻ s⁻ ih⁻

(Mt. 22:15-22; Lc. 20:20-26)

¹³ Ga⁻ taah¹ dsa⁻ fariseo juu¹ kwee⁻ kyaah¹ dsa⁻ kyaay¹ Herode, mah¹ ga⁻ cheey¹ dsa⁻ hi⁻ ko⁻ taay¹ ga⁻ jmee⁻, ha⁻ lä⁻ jee¹ ma¹ kaah¹ juu¹ kih¹ Jesús. ¹⁴ Ma¹ ga⁻ lla⁻ nääy¹ jee¹ ma¹ cheh¹ Jesús, ga⁻ jäyh¹:

—Ta⁻ jwoh¹, ñe⁻ ba¹ jnääh¹, hne⁻ hlëeh¹ ju⁻ dsoo¹ jmah¹ ba¹. Sa⁻ gah¹ kyaah¹ ni⁻ jaa⁻. Jëeh¹, sa⁻ cha⁻ kwaat⁻

kyeh' ha- lä' laa' lä'jaa- lä'jaa- dsa-, hi' kyaah' ju'dsoo' ba' hleeh' dsa- ha- lä' la' jwë' kih' Dio. ¿Ha- lä' laah' hne-, che' llu' mi'hmaah' jne' ku'sih- kih' dsa-ta' César o sa' llu'? ¿Che' jmee' bii' mi'hmaah' jne' o sa' jmee' bii'?

15 Pero ñe- ba' Jesús ha- lä' la' huu'dsë- kiyh' he- ta'juuy' ba' ja-, he-ja- ga'jah' Jesús siyh'.

—¿He-la' kah- hnäh' dsën'? Kye-da' koo- kuu' mah' jëen'.

16 He-ja- na'kyey' koo- kuu', mah' ga'jah' Jesús:

—¿Hii- kih' heeh' too- la-, hii- kih' jmi- na-sii- la'?

He-ja- ga'jah' dsa- he':

—Kih' César ba' na-.

17 Mah' ga'jah' Jesús siyh' ka-läh':

—He- la' kih' César, kwëeh' ba' César. He- la' kih' Dio, kwëeh' ba' Dio he- la' kih'.

He-ja- ga'taayh' jëe- dsayh' kih' Jesús.

Ga'ngii' dsa- juu' ha- lä' le' wa'ra- ga'të' jee' lä'jiih' hi- na-juu'

(Mt. 22:23-33; Lc. 20:27-40)

18 Ja-ga' ga'lla-nää' saduceo ka-läh' jee' ma' cheh' Jesús. Dsa- he' na-, sa' ma' jmeey' dsoo' he- lä'jiih' dsa- hi- ma-na-juu'. Mah' ga'ngiiy' juu' kih' Jesús, ga'jäyh':

19 —Ta-jwoh', ga'sii' Moisé jnän' kyaah' juu' la-. Wa'ra- ga'juu' jaa- dsa-ñuuh- hi- sa- chaa- joo', dsa-ñuuh- øh' hlii' he', lle' kih' tëey' dsa-më' mah' lä'chaa- joo' siyh' hi- lee' kwaat' kyaah' hlii' øy'.

20 Ga-lä'chaa- gyee' dsa-ñuuh- jaa- ba' cho'jmiy'. Hi- to-në' he' ga'kaa' dsa-më'. Pero chah' ba' ga'juuy', sa' chaa- joo' ga-lä'chaa'. 21 He-ja- jee' ga'të' uu' dsa-ñuuh- øy' ga'kaa' dsa-më' hii' he'. Ja-ba' lä'ja- ga'juuy', sa' ga-lä'chaa- joo'. Jnah' ka-läh' dsa-ñuuh- øh' hlii' he' ga'tëey- dsa-më' he'. Jee' ja- ga'të' uu- dsa-ñuuh-. Hi- koo- ka-läh' ga'juu' hi- he', sa' ga-lä'chaa- joo'. 22 Ja-ba' lä'ja-, lä'jëe' gyee'

dsa-ñuuh- ga'kaa' dsa-më' he' hi- ga'juu' lä'jëe' gyee' dsa-ñuuh- he'. Ni- jaa- sa' ga-lä'chaa- joo'. Jee' ga'dsaa' ga'juu' hii' dsa-më' he'. 23 Wa'ra- ga'të' jee' lä'jiih' dsa- hi- na-juu', ¿hii- kih' jee' lä'jëe' gyee' lee' kyaah' dsa-më' he'? Jëeh', ga-lä'jëe' gyee' ba' ga-lä'kyaayh'—ga'jah' dsa- saduceo siyh' Jesús.

24 He-ja- ga'jeh- Jesús juu' kiyh', ga'siyh':

—Na-hee- hoh' ba' hnäh' na-, jëeh', sa' kye' hnäh' kwaat' ha- lä' jah' juu' kih' Dio, ni- ha- lä' la' be' kiyh'. 25 Wa'ra- ga'të' jee' lä'jiih' hi- ma-na-juu', ni- jaa- dsa-më' dsa-ñuuh- mo-so' jee' goo-. Ma'ja- leey' lä'koo- laa' ángele hi- tääh' gyuu' ba'. 26 Pero he- lä'jiih' dsa- hi- ma-na-juu', ¿che' sa' ma-heh- hnäh' juu' he- ga'sii' Moisé lä'koo- ga-la' kiyh' jee' koo- chaah' too' ja-? Jee' ja- ga-hleeh' Dio kyaayh', ga'siyh': “Jnä' laan' Dio kyaah' Abraham, laan' Dio kyaah' Isaac, laan' Dio kyaah' Jacob.” 27 He- ga'jäyh' lä'ja-, sa' na-juu' dsa- ma-gyuh- jnän' he' kih' Dio. Jëeh' Dio jnän' laay' Dio kyaah' hi- na'jiih' ba'. He-ja- na-hee- hoh' hnäh' he- laah' hnäh' sa' lä'jiih' dsa-.

Nuuh' he- kye' ga' kih' jee' lä'jëe'

(Mt. 22:34-40)

28 Jee' ja- ma' hää' jaa- ta-jwoh' kyaah' ley. Ma' ga'nuuy' ti-choo' dsa- juu' kyaah' Jesús, ga'jëey' jeh- ba' Jesús kwee- juu' kih' dsa-. He-ja- na'ngiiy' juu' kih' Jesús:

—¿Hee- koo- jee' lä'jëe' he- lle' në' ley kye' ga' miih'?

29 Mah' ga'jah' Jesús:

—He- la- ba' nuuh' he- kye' ga' kih' jee' lä'jëe': “Nuu- hnäh' dsa- Israel. Jaa- ba' Dio chaa- jnän'. 30 Wa' hnaah' Dio kyaah' lä'kaa- tuh-hoh', kyaah' lä'jëe' hu'dsë- kyah', kyaah' lä'jëe' be' kyah'.” He- la- ba' ja- nuuh' he- kye' ga' kih' jee' lä'jëe'.

31 Hi- ja-ba' lä'ja- la' jee' ga'të' to' nuuh': “Wa' hnaah' dsa-kyaah'

lä'koh' hnaah' hñaah'." Sa' cha' ga' jyoh' nuuh' he' kyeë' ga' lä'koh' ga' he' la' —ga'jäh' Jesús.

³² He'ja' ga'jäh' ta'jwoh' kyaa' ley: —Llu' ba' jwah', Ta'jwoh'. Ju'dsoo' ba' ma'hlëéh', sa' chaa' jñah' Dio, jaa' ba' Dio laa'. ³³ Hi' cher'mah' hnää' jne' Dio lä'kaa' tuh'dsë' jne' kyaah' lä'jë' huü'dsë' jnän', hi' kyaah' lä'jë' be' jnän', hi' cher'mah' hnää' jne' dsa'kyaah' lä' hnää' jne' hñaan', kyeë' ga' he' na' lä'koh' ga' he' kaa' jah' o he' ga' jyoh' he' jee' jne' në' na'hyoo'.

³⁴ Ma' ga'nuu' Jesús ga'jeeh' bih' kyaah' huü'dsë' llu', mah' ga'jäh' Jesús siyh':

—Miih' ga' jmee' heeh' he' jää' Dio hne' lä'hih' kih'.

Ja' jiih' ni' jaa' mo'so' ga'tuu' dsëy' ma' ngii' gyih' jyoh' juu' kih' Jesús.

Hii' kih' ja' hi' laa' Cristo
(Mt. 22:41-46; Lc. 20:41-44)

³⁵ Lä' ma'chëh' ba' Jesús koo' gwah' ja', hlëëyh' dsa', mah' ga'siiyh' dsa':

—¿Ha' lä' la' he' jäh' ta'jwoh' kyaa' ley, Cristo laa' sa'ju' kih' David?

³⁶ He' ba' hñii' David ga'sii' juu' la' lä'koo' ma' jøø' Jmi'llë' kih', he' ga'siiy' lä'la':

Ga'jäh' Dio ga'siiyh' Dsa'jøøh' kyaan':

“Na' jwoo' ra'llu' kin' la', lä'jiih' lloo' jmi' llaan' huü' tiih' lä'jëë' hi' na'høøh' kyah'.”

³⁷ ¿Ha' lä'ja' laa' Cristo sa'ju' kih' David ga' ja', cher'mah' hñii' David jäh' kih' Cristo: “Dsa'jøøh' kyaan'?”

Lä'jëë' dsa' hi' ma' tääh' jee' ja' ga'tih' ba' dsë' lä'koo' ga'hlëéh' Jesús.

Ga'juuh' Jesús kih' ta'jwoh' kyaa' ley

(Mt. 23:1-36; Lc. 11:37-54; 20:45-47)

³⁸ Hi' ga'løøy' ga'kway' juu', ga'mi'tëëy' dsa':

—Leeh' hnäh' kyaah' ta'jwoh' kyaa' ley, tih' dsëy' ngëy' kyeyh'

hmiih' kyoo' jee' kih' dsa' hi' hnøøy' jmee' dsa' Dio kiyh' cha'jwë' juuh'. ³⁹ Hi' tih' dsëy' gyay' to'në' hma'sii' neh' gwah' mäh', hi' lä'ja' ka'läh' jee' dsa'taah' dsa' kuh'. ⁴⁰ Hwëëy' dsa'më' hñii' cha'neh' kih', kō'taa' ga'jmeey' hlëëyh' cha'miih' kyaah' Dio ha' jee' jëë' dsa' kiyh'. Cha'ga'miih' wii' heeh' Dio dsa' hi' jmee' lä'ja'.

Na'ka' dsa'më' hñii' kuu' cha'në'
Dio
(Lc. 21:1-4)

⁴¹ Ma' chëh' Jesús jëë' ha' lä' ma' jmee' dsa' tooyh' kuu' neh' wii' kih' gwah'. Hi' ma' jëëy' jwëë' dsa' cha' kuu' ma' tooyh' cha'miih' kuu' jee' ja'.

⁴² Ja'ga' ga'lloo' jaa' dsa'më' hñii' hi' tä'ñee' go'te'. Ga'tooyh' to' ñe' nøø' he' sa' kyeë' ni' miih'.

⁴³ He'ja' ga'hlëéh' Jesús kyaah' discípulo kyaay', ga'jäh':

—Ma'ra' ju'dsoo' jwëëhn' hnäh', dsa'më' hñii' la', ma'kway' cha'ga'miih' lä'koh' ga' jee' lä'jëë' dsa' hi' ma'tooh' jää'. ⁴⁴ Jëëh' lä'jëë' hi' cha' kuu', ma'kway' miih' he' ma'chaa' kih' ba', pero dsa'më' hñii' la', ma'ke' tä'ñeey', ma'kway' lä'koh' te' kuu' he' ma' cha' kih' he' kyaah' ma' lay' he' jmee' bi' kih' —ga'jäh' Jesús.

13

Lloo' koo' jmi' hla' gwah' juuh'
(Mt. 24:1-2; Lc. 21:5-6)

¹ Ma'ngëë' he' ja', ya'hëë' Jesús koo' gwah' jee' ma' gyay' ja', ja'ga' ga'jäh' jaa' discípulo kyaay' ga'siiyh':

—Ta'jwoh', jëë' da', he' ba' chë' kah'gaa' kuu' he' kyaah' ga'jä' na'hñaah' hne' na'.

² He'ja' ga'jeeh' Jesús juu' kih': —Lä'jë' hne' kaah' he' jëëh' hnäh' na', lloo' koo' jmi' ni' koo' mi'kuu' na', sa' jä' na'chuh' në' kih' øøh', lä'jë' ba' soh'hla'.

Jää' ja'ga' llaa' jmi' gyuu', joh' nëë'
sa' jmee' li'
(Mt. 24:3-28; Lc. 21:7-24; 17:22-24)

3 Ma-ngëë' he- ja-, ga-näy' ta-
në' moh' Olivo ta- cha'në' gwah- ja-
Jee' ja- ga-gya- Jesús. Hi- Pee', Ja-
cobo, Jwaa-, kyaah' Andre' ga-ngii'
juu' kiyh' ta'ko-jiih' ma' täyih' kah'
kih', ga-jäyh':

4 —Chiuh' jnääh' lih' le' lä-jë- he-
ma-jäh', hee- lii- jmee' wa-ra- ya-jäh-
lä-te' juu' na-.

5 He-ja- ga-løø' Jesús jmeeyh- juu':
—Hnøø' leeh- hnäh' mah' ni- jaa-
sa- mi-gaa- hnäh'. 6 Jëeh', jwëë' dsa-
ya-nää' hi- ka' në' kin-, mah' jäyh':
“Jnä' he' laan' Cristo hi- ma-chee'
Dio.” Jwëë' dsa- mi-gaay-.

7 'Ga- ma-nuuh- hnäh' kih' hni-
hi- lä-cha- juu' kih' hni- ta- la- ta-
jnø-, ta- jøøh' hnäh' hñaa'. Jëeh'
lä-ja- lle' kih' le', pero ja- lä-cha' ja-
llaa- jmi-gyuu-. 8 Tee' dsa- hi- chaa-
koo- hwa' kyaah' jyoh' hwa', hi- tee'
dsa-ta' kyaah' jñah' dsa-ta'. Ja- he-
koo- jee' jwii- jee' jeh' wii' hwa', ja-
he- koo- jee' jwii- jee' jëe' dsa- hoo'
hi- chi'jwaa' dsa-. Heh' lä-ja- koo-
ma-løø' ba' jëe- dsa- wii'.

9 'Leeh- hnäh', ngëe' dsa- hnäh'
kih' dsa-ta', kwa' dsa- kyah' hnäh'
neh' gwah- kih' dsa- judiu, dsa- jääy-
hnäh' cha'në' dsa-ta' kaah' kwaan-
kin-. Jee' ja- kwah' hnäh' ju'dsoo'
kin-. 10 Jmee- bii' kwa' dsa- ju'hmëe'
kih' lä-jëe- dsa- jmi-gyuu-, jää' ja- ga-
llaa- jmi-gyuu-. 11 Ta- jmee- hnäh'
huu'dsë- ha- lä- jawah' hnäh' wa-ra-
ga-taah- dsa- hnäh' ja'goo- dsa-ta'.
Ta- ka- hnäh' huu'dsë- ni- miih-.
Hor- ja-, Dio ba' kwa- huu'dsë- ha-
lä- hlëeh' hnäh'. Ja- he' hñaa' hnäh'
hlëeh', Jmi-llë' Na-jngii' ba' hlëeh'.
12 Ngëe' dsa- øøh- kih' dsa-ta' mah'
jngëeh' dsih'. Ja-ba' lä-ja- jmee' dsa-
kih' joo', hi- lä-ja- ka-läh' jmee' dsa-
kih' cho'jmiy- mah' jngëeh' dsih'.
13 Lä-jëe- dsa- jmee' na-høøh' kyah'
hnäh' kwaan- kin-. Pero hi- kwëeh'
dsë' lä-jiih' llaa-, hi- he' ba' lää'.

14 'Wa-ra- ga'lloo' jmi- jëeh' hnäh'
chëh' jah' hi- laa' na'høø' ngëe' jee'
sa- ga-tëe' nooy-, lä-koo- ga-jäh'

Daniel hi- ga-ngëe' juu' kih' Dio. (Hi-
hë- juu' la-, wa' lä-ngëe'y.) Ma'ja-,
hnäh' hi- tääh' hwa' Judea kyuu'
hnäh' ta- moh'. 15 Hi- tääh' jee' ga-të'
to' jwëe' hne', wa' jñaa' mah' wa'
kyuu' bih', sa- wa' kyey' he- cha-
cha'neh-. 16 Ja-ba' lä-ja- hi- tääh' jee'
nuu- kih', ta- wa' lla-nääy' kiyh' he-
dsa-kyey' sa'hmiuh-. 17 Peer- jwii-
dsa-më' hi- kyaa- gyuu- ma'ja-, hi-
lä-ja- dsa-më' hi- jää- gyuu- gyuu-
ka-läh'. 18 Ngii' hnäh' kih' Dio mah'
sa- la' jii- gyuu' wa-ra- ga-të' jee'
kyuu' hnäh'. 19 Ma'ja- jëe' dsa- wii'
jwërte he- sa- ma-jëe- dsa- lä- ma'
ga-nøø' jmi-gyuu- lä-jiih' na'. Ja- jiih'
mo-so' jëe' gyih' jih'koh'. 20 Wa-ra-
jäh' kih' jøø' ga' Dio cha- ga'miih- jmi-
jëe' dsa- wii-, ni- jaa- dsa- sa- jä' jiih-.
Pero ta-la' kih' hi- na-lleeh' kyaay',
chah' ba' mi-llaay- jmi- he- jëe' dsa-
wii'.

21 'Ma'ja- cher'mah' chaa- ko-llaa'
dsa- jäh': “Hi- Cristo chëh' la-”, o
“Hi- Cristo chëh' jee' oo-”, ta- wa'
heeh' hnäh' kiyh'. 22 Jwëe' dsa- hi-
ta-juu' ya-nää' jäyh': “Jnä' he' laan'
Cristo, jnä' ngëen' juu' kih' Dio.” Ja-
he- koo- nëe' he- juh-gaa- jmeey',
lä-jwë- jee' mi-gaay- dsa-, lä-jiih'
hi- na-lleeh' kyaa' Dio mi-gaay'
cher'mah' ga-la'. 23 He-ja- leeh-
hnäh'. Ma-jwah' ba' jnä' jää' ha- lä-
le'.

*Wa-ra- ga-të' jee' jäh' Hi-ga-lëe'ngo'
(Mt. 24:29-35, 42, 44; Lc. 21:25-36)*

24 'Ma-ngëe' ma-jëe- dsa- lä-jë-
he- wii' ja-, ja- jiih' mo-so' lä-jnä'
jmëe' hyoo-, ni- jmëe' kih' sih- sa-
lä-jnä'. 25 Lä-jëe- nuu' hi- hëe- gyuuh'
lä-sii' høø' hi- lä-jë- ga' he- cha-
gyuuh' sa'jeh'. 26 Ja-ga' jëe' dsa-
Hi-ga-lëe'ngo' la- hi- jäh' gyuuh' jee'
jni- kyaah' cha-miih- be', laay' jøøh'.
27 Ja-ga' cheey' ángele kyaay', jøøyh'
lä-jëe- hi- na-lleeh' kyaay' hi- tääh'
lä-jë- kyë' kiih' jmi-gyuu-, ta- ko-taa-
lä- ga-të' jyoh' ko-taa-.

28 'Jëe' da' hnäh' ha- lä- dsoo-
juu' kih' chaah' higo mah' mi-tëe'

hnäh' hñaaah'. Wa'ra- ga-hyo' sih' jñoh' sa'jih' kih', løø~ dsa-hyo' moo- kih', ma-ñeh' ba' hnäh' ma-ngoo' ga-të' jii- jma' ba' ja-. ²⁹ Lä-ja- hnäh' ka-läh', wa'ra- ga-jëeh' hnäh' dsa-la' lä-jë- he- ma-jwahn' la-, wa' lä-ñeh' hnäh' he- ma-chehn' ho'haah' kyaah' he- jahn' ba' ja-. ³⁰ Ma-ra- ju'dsoo' jwëehn~ hnäh', sa' llaa' dsa- hi- tääh' na' ta'ko- jiih' sa' ga' ma-lä-te' lä-jë- he- ma-jwahn' la-. ³¹ Ngëë' ba' lä-jë- he- cha- gyuh' hwa', pero juu' kin- lä- ma-cha- ja-ba'.

³² 'Pero ni- jaa- sa- ñe- hee- jmi' ja-, hee- hor- ja-, ni- ángele hi- tääh' gyuh' sa- ñe-, ni- Joo' Dio sa- ñe-. Hñii' ba' Täa' kyaan- ñe-.

³³ 'Hää- hnäh' hñaaah', mi-jnøø' hnäh' m'ñeh', ngii' hnäh' kyah' kih' Dio, jëeh' sa- ñeh' hnäh' lih' lloo~ jmi' ja-. ³⁴ Kwee- ba' la' kyah' hnäh' lä- la' kih' jaa- dsa- hi- ya'hëe' ngoo' uu'. Ga-jä' hne' kiyh', mah' lä-koø- lä-koø- ta' kiyh' ga-tooyh- goo- dsa- kyaay'. Hi- ga-siiyh' dsa- hi- høø' ho'haah': "Høø' kwee-, ta- gwii-." ³⁵ Ja-ba' lä-ja- hnäh', ta- gwii- hnäh', jëeh' sa- ñeh' hnäh' lih' jäh' dsa-juu' hne'. Sa- ñeh' hnäh' che' ta- ga-nuu- jäh', o che' lla-nuu', o che' koø- hooch- chaah' dsoo', o ta-la- høø-. ³⁶ Ni- sa- lii- ga' wa'ra- jäh', hnøø' ma-na'lluuh' hnäh' mah' sa- tääh' hnäh' na-gwiih- hnäh' ma'ja-. ³⁷ Lä-jë- he- jwahn- la-, jwahn- kih' lä-jëe- ba'. Hnøø' ma-na'lluuh' hnäh'.

14

Ma' hnooh- dsa- ha- lä- jee' ma' saayh' Jesús

(Mt. 26:1-5; Lc. 22:1-2; Jn. 11:45-53)

¹ Lä- hyu' ga' të' jmi' he- kuh- dsa- judiu borrego mah', hi- kuyh- he'ñiih- he- sa' kyaah' levadura, jmi' ja- ma'hnooh- jmi-dsa- kaah' kyaah' lä-jëe- ta-jwoh' kyaah' ley ha- lä- ma' saayh~ Jesús kyaah' juu' ta- juu', mah' jngëeyh'. ² Ma' jäh':

—Sa- wa' kaah' jnih' jee' jmi' la-, mah' sa- dsa-tooh' miih' jee' jwii-.

Jaa- dsa-më' ga-huu' jmi- mi-jwii- lle' Jesús

(Mt. 26:6-13; Jn. 12:1-8)

³ Ma' gya' Jesús ka-läh' jee' jwii- Betania cha'neh- kih' Simón hi- ma' dsaah' dsoo' hmih' høø-. Jee' ja- gyay' kuh-hiyh~, ma' ga'lloo' jaa- dsa-më' ma' kyey- koø- së' he- ma' haa' jmi- mi-jwii- he- chee- nardo, he- kyee' hmooh'. Ga-jøøy' luu' së' ja-, mah' ga-huuy' lle' Jesús. ⁴ Pero ga-lä-llee' ko-llaa' dsa- hi- ma' tääh' kyaayh' he', ga-jäh':

—¿He-la' ma-hee' dsa-më' na- jmi- mi-jwii- na-? ⁵ Llu' ga' wa'ra- jäh' kih' ga-hniiy' mah' ma' liyh- lä-koø' lih' dsa- koø- ji-ñe- jmi' ta'. Mah' kuu' ja-, ma' kwëeyh' hi- tä-ñee'.

He-ja- ga-hlëeyh' wii' kih' dsa-më' he'. ⁶ Mah' ga-jäh' Jesús:

—Ta- hlëeh' hnih'. Ta- chu- hnäh' kyaah' dsa-më' la-. Llu' ba' he- ma-jmeey' lä-la- kin-. ⁷ Jëeh' lä- ma-tääh' na- ba' hi- tä-ñee' kyaah' hnäh', le' kwah' be' kiyh' jyo'h' jiih~. Pero jnä', mo-so' jän' ki-wëe' jee' kyah' hnäh'. ⁸ Dsa-më' la- ma-jmeey' lä-koø- te' le' ba'. Kyaah' he- ma-huuy- jnä' jmi- mi-jwii-, he- ma-mi-lluuy' jnä' jää' ba' la-, ja-ga' haa' dsa- jnä'. ⁹ Ma-ra- ju'dsoo' jwëehn~ hnäh', lä-kaa- jmi-gyuu' jee' kwa' dsa- ju'hmëe' kin-, lä-cha- juu' ha- lä-koø- ma-jmee' dsa-më' la-, mah' lä-ja- lä-dsooh~ dsë' dsa- kiyh'.

Juda ga-ngëe' Jesús

(Mt. 26:14-16; Lc. 22:3-6)

¹⁰ Ma-ngëe' he- ja-, jaa- jee' lä-jëe- gya-tuu' discípulo hi- chee- Juda Iscariote ngooy' kih' dsa-kaah' kyaah' jmi-dsa- na'hneey' Jesús. ¹¹ Ma' ga-nuu' dsa- he', ga-tih' dsëy' jwërte hi- ga-bäayh- hñiiy' kway' kuu'. He-ja- ga-hnooh- Juda ha- lä- jmeey' mah' ngëey' Jesús ja'goo- dsa- he'.

Ga'jmeey' Dsa-jøøh' jnän` ma'nuu' kyaah' ga'hyyh' juu'

(Mt. 26:17-29; Lc. 22:7-23; Jn. 13:21-30; 1 Co. 11:23-26)

¹² To-në' jmi' he- ga-løø' dsa-taah' dsa-jmeey' jmi' kuyh- he-niih' he-sa' kyaah' levadura, ja-ba' jmi' ja-ma' kuh- dsa- judiu borrego mah'. He-ja- ga-jäh' discipulo siyh' Jesús:

—¿Ha- jwah' mi'llu' jnääh' jee' kihn' ma'nuu'?

¹³ He-ja- ga-jmeey' mada- kih' uu' discipulo kyaay' mah' ga-siyh':

—Go-nää' hnäh' ta- jee' jwi- juuh-. Cha'jwë' ja-, jeeh' hnäh' jaa- dsa- hi- kii' koo- mi' dsuu' jmi-, ja- lla-lleh- hnäh' kaah' kiyh'. ¹⁴ Ha- jee' dsa-hey', ja- jwi- dsa-juu' hne': “Lä-la- jäh' Ta-jwoh' kyaah' jnääh'. ¿Na- jee' hne' jee' le' kyeh' jnääh' borrego mah' kyaah' discipulo kyaan'?", jwi- dsa- he'. ¹⁵ Hi- he' heeh' hnäh' jee' ga-të' to' jwëe' hne' jee' cha- koo- jee' he- ma-na'llu'. Jee' ja- mi'lluh' hnäh' ma'nuu' jnän'.

¹⁶ Ga-lla-nää' ba' discipulo he' ta- jee' jwi- juuh-. Hi- ga-la' ba- lä-koo- ga-jäh' Jesús siyh'. Jee' ja- ga-mi'lluy' jee' kuyh' ma'nuu'.

¹⁷ Ta- ga-nuu- jmi' ja- ngoo' Jesús kyaah' lä-jëe' gya-tuu' discipulo kyaay'. ¹⁸ Ma' ga-lla-näy' jee' ja- ga-taayh' kuyh- ma'nuu'. Ta'ko- jiih' jmeey' ma'nuu', ga-jäh' Jesús:

—Ma-ra' ju'dsoo' jwëehn- hnäh', jaa- jee' lä-jëe' hi- kuh- kyaah' jnä' ngëy' jnä'.

¹⁹ Ma' ga-nuu' discipulo lä-ja- ga-lä-meeh' dsëy', ga-ngiy' juu' kih' Jesús ma- jaa- ma- jaa-, ma- jäh':

—¿Che' jnä' na- ta-jwoh'?

²⁰ He-ja- ga-jäh' Jesús siyh':

—Laa' jaa- jee' lä-jëe' gya-tuu' hnäh' hi- tä- goo- kyaah' jnä' neh' wi' la-. ²¹ Ma-ra' ju'dsoo', Hi-ga-lëe'ngo' la- le' kiyh' lä-koh' ma-na-sii-. Pero jwi- dsa- hi- ngëe' Hi-ga-lëe'ngo' la-. Llu' ga' la' kih' dsa-nuuh- he' wa-ra- jäh' kih' sa- ga-lä-chaay' go-te' ba'.

²² Ta'ko- jiih' tääh' discipulo kuh-, ga-ka' Jesús he-niih' mah' ga-kway' ti'hmaah' kih' Dio. Ma-ngëe' ma-kway' ti'hmaah' kih' Dio ga-llaay' he-niih' ja-, mah' ga-kwëeyh' lä-jëe' discipulo kyaay' ga-siyh':

—Kye- hnäh', he- la- na- jmi-ngo' kin'.

²³ Lä-ja- ka-läh' ga-kay' wa'kyaah', ga-kway' ti'hmaah' kih' Dio mah' ga-kwëeyh' discipulo kyaay', hi- ga-hyyh' lä-jëey'. ²⁴ Mah' ga-jäh' ka-läh':

—He- la- na- jma- kin- he- tuu- kih' jwëe' dsa- hi- kyaah' jma- kin- jmee' Dio koo- hmoo' hmëe'. ²⁵ Ma-ra' ju'dsoo' jwëehn- hnäh', mo-so' huhn- ka-läh' jmi' mi' jeh' ma-ää-, lä-jiih' lloo- jmi' huhn- ka-läh' lä-hmëe' jee' jmee' Dio hih'.

Ga'hmä' Pee' juu' he- sa' kyuyy' Jesús

(Mt. 26:30-35; Lc. 22:31-34; Jn. 13:36-38)

²⁶ Ma-ngëe' ma-häy' kih' Dio, ga-näy' ta- në' moh' Olivo. ²⁷ Ja-ga' ga-jäh' Jesús:

—Ga-lä-jëe' hnäh' beeh' jnä' na' hwë'. Lä-ja- na-sii- juu' kih' Dio: “Jmeen' dsoo' kih' hi- hää- lä-jëe' borrego, hi- lä-jëe' borrego kyaay' sa-jñee'.” ²⁸ Pero ga' ma-lä-jiihn' ka-läh', hii- jnä' niin' na-jään' hnäh' ta- Galilea.

²⁹ He-ja- ga-jäh' Pee':

—Ma-ke' lä-jëe' ga-bee' hne-, pero jnä' sa-been' hne-.

³⁰ He-ja- jäh' Jesús siyh' Pee':

—Ma-ra' ju'dsoo' jwëehn- hne-, na' hwë', jää' ja-ga' të' to' jiih- hooch' chaah' dsoo', hne- ma-të' hnë- jiih- ma-hmäh' juu' he- sa- kyuyh' jnä'.

³¹ Pero ma' kwa' Pee' be' jäh':

—Ma-ke' ga-juun' kyaah' hne- sa- jwahn- lä-na-.

Lä-ja- kwee- ba' ga-jäh' lä-jëey'.

Ñee' Jesús Getsemaní na'chuuy' kyaah' Dio

(Mt. 26:36-46; Lc. 22:39-46)

32 Ma-ngëë' he- ja-, ngoo' Jesús koo- jee' chee- Getsemani kyaah' discípulo kyaay'. Ma' ga-lla-näy' jee' ja-, ga-siiyh- lä-jëë':

—Jee' la- ba' go-taah' hnäh' ta'ko-jiih' na'chuun' kyaah' Dio.

33 Ga-jäy' ma-la- Pee', Jacobo kyaah' Jwaa- ba'. Chah' ba' ja' meeh- dsëy' hi' chaay- cha-miih- huu'dsë-.

34 He-ja- ga-jäh' Jesús siiyh':

—Peer' meeh- dsën-, lä-jiih' juun' go-te- la' kin-. Jee' la- ba' jää' jnä'. Kwëeh' hoh' hnäh', ta- gwii- hnäh'.

35 Ja-ga' ngoo' Jesús miih- ga' ta- cha'në'. Jee' ja- ga-juuyh' jney' mah' ga-juuy' lley' lä- ga-të' hwa', ga-chuuy' kyaah' Dio, ma' hnøoy' sa- ma' jëey' wii', wa-ra- jäh' kih' ma-le' ba'. 36 Ma' jäh':

—Tää' kyaan-, ga-lä-jë- ba' le' kyah'. Lää' jnä' kih' he- wii' he- jëen- na'. Pero sa- wa' la' lä- hnoon' hñiin-, wa' le' lä- hnooh- hñaa' ba'.

37 Ma' jah' Jesús ka-läh', ga-jëey' ma-na-gwii- discípulo. He-ja- ga-siiyh- Pee':

—Simón, ¿che' na-gwiih-, che' ni' koo- hor- sa- ma-la-be' hoh' he- ma-nah' na-nëh'? 38 Wa' na-nëh' hnäh', ngii' hnäh' kyah' kih' Dio mah' sa- leh- he- hñih' hnäh'. Jmi-llë' jnän' kwa' ba' be'. Pero jmi-ngo' jnän' sa- beë'.

39 Ngooy' ka-läh' na'chuuy' kyaah' Dio, kyaah' ja-ba' juu' he- ga-hlëeyh' to-në'. 40 Ma' jäh' ka-läh', ga-jëey' lä-jëë- ba' ma-na-gwiiy-. Kih' he- lä-gwiiy- jwërte, he-ja- sa- ñey- hee- na- ma' hlëeyh' kyaah' Jesús. 41 Ñee' Jesús ka-läh' jee' ga-të' hnë- jiih- hi- ma' jäh' ka-läh' ga-jäh':

—Gwii- ba' hnäh', teeh' hnäh' hoh', ma-lee- ba' ko-na-. Ma-lloo' hor- jaa' Hi-ga-lëë'ngo' la-, ngëe' dsih' goo- dsa- hñaa- dsë'. 42 Noo- hnäh' mah' maan-. Ma-ngoo' ya-jäh- hi- ngëe' jnä'.

Ga-saayh' Jesús

(Mt. 26:47-56; Lc. 22:47-53; Jn. 18:2-11)

43 Lla- gyih' juu' ja- ma' ja' Juda, he' ba' jaa- jee' lä-jëë- gya-tuu' discípulo kyaay'. Jay' kyaah' koo- näa' dsa- hi- ma' kye- ñe', hi- kye- hma-, lä-hih- kih' ta-jwoh' kyaah' ley kyaah' dsa-kaah' kyaah' jmi-dsa-, kyaah' dsa-gyuuh'. 44 Ga-taah- Juda dsa- he' juu' jää', ga-jäh':

—Hi- chuhn- kih', hi- he' he', ja- saah- hnäh', ta- lää'.

45 Ma' ga-llooy', chah' ba' ngooy' koo' kih' Jesús:

—Ta-jwoh' —ga-jäh'.

Na- ma-hii' ga-chuyh' kih' Jesús. 46 Lä-chah' ja- ga-saah' dsih'.

47 Pero jaa- discípulo kyaah' Jesús, ga-sëeyh' ñe', ga-kuuy' lo-gwa' jaa- moz- kyaah' jmi-dsa- jøøh'. 48 He-ja- ga-jäh' Jesús:

—¿Che' dsa-hii- jnä', he-la' ma-ya-nääh' hnäh' kyaah' hma-, kyaah' ñe', mah' saah- jnä'? 49 Lä-jë- jmi' ma' hää'n' jee' kyah' hnäh' ma' kwan- juu' koo' gwah- mah' sa- ga-chaah' jnä'. Pero ko-na- le' ba' mah' lä-te' lä-koo- na-sii- juu' kih' Dio.

50 Lä-jëë- discípulo he' ga-beey' mah' ga-kyuuy'. 51 Jaa- chih- ba' ga-lla-llë- kaah' kih' Jesús, na-bäayh- koo- ta-jmaah-. Hi- ga-saayh' chih- he'. 52 Ma' ga-saah' dsih' ga-bey' ta-jmaah- kiyh' mah' ga-kyuuy' to-lo-kwayh-.

Na-jäy- Jesús cha'në' dsa-ta' kaah' kyaah' dsa-juidi

(Mt. 26:57-68; Lc. 22:54-55, 63-71; Jn. 18:12-14, 19-24)

53 Ga-jäy' Jesús cha'në' jmi-dsa- hi- kye- në'. Ga-kuh' lä-jëë- jmi-dsa- kaah' kyaah' ta-jwoh' kyaah' ley, hi- kyaah' dsa-gyuuh'. 54 Pero Pee' uu' ba' ngooy' lleey' kaah' kih' Jesús, lä- ga-të' ho'hne- në'ta' kih' jmi-dsa- jøøh' he'. Lä-koo- ga-lloo' ba' Pee' jee' ja-, ga-gyay- llooyh- je- kyaah' poo- hi- ma-tääh' llooh- je-.

55 Jee' lä-jëë- dsa-kaah' he', ma' hnaayh- dsa- hi- ma' bääh- Jesús dsoo' lä-jwë' jee' ma' jngëeyh', pero

sa⁺ ga⁻jmää⁺ ni⁻ miih⁻ juu⁺ kih⁺ hi⁻ he⁻.
 56 Jëeh⁺, jwëë⁺ dsa⁻ ma⁺ bääh⁻ dsih⁺
 kyaah⁺ juu⁺ ta⁻juu⁺, pero ni⁻ jaa⁻ sa⁻
 ga⁻ja⁻ koo⁻ ba⁺ juu⁺ kih⁺. 57 Ga⁻hwëë⁻
 ga⁻jaa⁻ uu⁺ dsa⁻ hi⁻ ga⁻kwa⁺ juu⁺
 ta⁻juu⁺, ga⁻jäyh⁺:

58 —Ga⁻n^{uu} jnääh⁺ ga⁻jäyh⁺: “Jnä⁺
 hlan⁻ gwah⁻ chih⁺ la⁻ he⁻ ga⁻la⁺
 kyaah⁺ goo⁻ dsa⁻, pero jnä⁺ jmeen⁻
 jyoh⁺ kyaah⁺ hnë⁻ jmi⁺ hi⁺ ni⁻ sa⁻ tän⁻
 goon⁻.”

59 Ni⁻ lä⁻ja⁻ sa⁻ ga⁻lä⁻dsoo⁺ juu⁺
 kiyh⁺.

60 He⁻ja⁻ ga⁻noo⁻ jmi⁻dsa⁻ hi⁻ kye⁻
 në⁺ to⁺dsaah⁻ jee⁺ ja⁻, mah⁺ ga⁻ngii⁺
 juu⁺ kih⁺ Jesús:

—¿Hee⁻ jwah⁺ hne⁻, he⁻ ma⁻jäh⁺
 hi⁻ na⁻ kyah⁺? ¿He⁻la⁺ sa⁺ hlëéh⁺ ni⁻
 miih⁻?

61 Pero Jesús ga⁻noo⁻ ti⁺ go⁻te⁻,
 mo⁻so⁺ ga⁻ngii⁺ ni⁻ miih⁻. Koo⁻
 ka⁻lä⁻h⁺ ga⁻ngii⁺ jmi⁻dsa⁻ jøøh⁺ he⁺ juu⁺
 kiyh⁺:

—¿Che⁺ hne⁻ he⁺ Cristo Joo⁺ Dio
 Jøøh⁺?

62 He⁻ja⁻ ga⁻jäh⁺ Jesús siiyh⁻:

—Jnä⁺ he⁺. Hi⁺ lloo⁻ koo⁻ jmi⁺ jëéh⁺
 hnäh⁺ Hi⁻ga⁻lëë⁺ngo⁺ la⁻ gya⁺ jwoo⁺
 ra⁻llu⁺ kih⁺ hi⁻ cha⁻ be⁺ kih⁺, hi⁻
 lä⁻ja⁻ jëéh⁺ hnäh⁺ jäyh⁺ ka⁻lä⁻h⁺ jee⁺
 jni⁺ hii⁺ gyuu⁺h⁺.

63 He⁻ja⁻ lä⁻ ma⁻kyeh⁺ ja⁻ jmi⁻dsa⁻
 jøøh⁺ he⁺ hmiih⁻ kih⁺ ga⁻gii⁺, ga⁻jäyh⁺:

—¿Hi⁻ ga⁻ jwaah⁻ jne⁺ jñah⁺ hi⁻
 jmee⁺ ju⁺dsoo⁺? 64 Jee⁺ na⁻ ma⁻n^{uu}h⁻
 hnäh⁺ he⁻ ma⁻mi⁻kwayh⁺ Dio. ¿Hee⁻
 jwah⁺ hnäh⁺? —ga⁻jäh⁺ dsa⁻jøøh⁺ he⁺.

Ga⁻lä⁻jëë⁻ ba⁺ dsa⁻ ga⁻bääyh⁻ dsoo⁺,
 ga⁻jäyh⁺:

—Ää⁻ jmi⁺ juuy⁺.

65 Lä⁻chah⁺ ja⁻ ga⁻løø⁺ ko⁻llaa⁺
 ti⁻hñey⁻ kih⁺ Jesús. Ga⁻løøy⁺ mo⁻në⁻
 Jesús, ga⁻kway⁺ kih⁺ mah⁺ ma⁺ siiyh⁻:

—Jäh⁺ da⁺, ¿hi⁻ na⁻ ma⁻kwa⁺ kyah⁺?
 Hi⁺ lä⁻ja⁻ ga⁻kwa⁺ poo⁻ kiyh⁺
 ka⁻lä⁻h⁺.

*Ga⁻hmä⁺ Pee⁺ juu⁺ he⁻ sa⁻ kyuy⁻
 Jesús*

(Mt. 26:69-75; Lc. 22:56-62; Jn.
 18:15-18, 25-29)

66 Lä⁻ ma⁺ gya⁺ Pee⁺ ho⁻hne⁻ ja⁻, ja⁺
 jaa⁻ dsa⁻më⁺ hi⁻ ma⁺ jmee⁻ ta⁺ kih⁺
 jmi⁻dsa⁻ jøøh⁺ he⁺. 67 Ma⁺ ga⁻jëëy⁺ gya⁺
 Pee⁺ llooh⁻ je⁻, ga⁻jäyh⁺:

—Hne⁻ ka⁻lä⁻h⁺ ma⁺ ngëh⁻ kyaah⁺
 Jesús hi⁻ chaa⁻ Nazaret.

68 —Jah⁻ha⁺, sa⁻ man⁺ hi⁻ kih⁺ na⁻
 hlëéh⁺, sa⁺ kyuy⁻ dsa⁻ na⁻ —ga⁻jäh⁺
 Pee⁺.

Ya⁻hëëy⁺ na⁻nooy⁻ lä⁻ ga⁻të⁺
 ho⁻haah⁺ jee⁺ dsa⁻taah⁻ dsa⁻. Hi⁺
 ga⁻hoo⁺ chaah⁺ dsoo⁺. 69 Ma⁺ ga⁻jëë⁺
 dsa⁻më⁺ he⁺ ka⁻lä⁻h⁺ cheh⁺ Pee⁺ jee⁺ ja⁻,
 ga⁻siiyh⁻ dsa⁻ hi⁻ ma⁺ tääh⁺ jee⁺ ja⁻:

—Go⁺ he⁺ ba⁺ dsa⁻kyaah⁺ Jesús na⁻.

70 Koo⁻ ka⁻lä⁻h⁺ ga⁻hmä⁺ Pee⁺ juu⁺
 he⁻ sa⁻ kyuy⁺ Jesús. Ko⁻hwëë⁺ ga⁻
 ja⁻ ga⁻jäh⁺ dsa⁻ hi⁻ ma⁺ tääh⁺ jee⁺ ja⁻,
 ga⁻siiyh⁻ Pee⁺ ka⁻lä⁻h⁺:

—Ma⁻ra⁺ ju⁺dsoo⁺, sa⁻ na⁻hee⁻,
 hne⁻ he⁺ dsa⁻kyaah⁺ hi⁻ oo⁻. He⁺ ba⁺
 hi⁻ chaa⁻ Galilea hne⁻. Kwee⁻ ba⁺
 hlëéh⁺ kyaayh⁺.

71 He⁻ja⁻ ga⁻løø⁺ Pee⁺ hlëéh⁻ kyaah⁺
 dso⁺jwii⁺ hi⁺ ga⁻täy⁻ Dio.

—Ma⁻ra⁺ ju⁺dsoo⁺, sa⁻ kyuy⁻
 dsa⁻n^{uu}h⁻ hi⁻ hlëéh⁺ kih⁺ na⁻ —
 ga⁻jäyh⁺.

72 Hor⁻ ja⁻ ga⁻të⁺ to⁺ jiih⁻ hoo⁻
 chaah⁺ dsoo⁺, jee⁺ ja⁻ ga⁻lä⁻dsooh⁻ dsë⁺
 Pee⁺ juu⁺ he⁻ ga⁻jäh⁺ Jesús ga⁻siiyh⁻
 jää⁺: “Jää⁺ ja⁻ga⁻ të⁺ to⁺ jiih⁻ hoo⁻
 chaah⁺ dsoo⁺, hne⁻ ma⁻të⁺ hnë⁻ jiih⁻
 ma⁻hmäh⁺ juu⁺ he⁻ sa⁻ kyuy⁻ jnä⁺.”

Ma⁺ ga⁻lä⁻dsooh⁻ dsë⁺ Pee⁺ ha⁻ lä⁻
 ga⁻jäh⁺ Jesús, ga⁻hooyh⁺ lä⁻jiih⁺ lla⁻
 dsëy⁺.

15

Ga⁻jääy⁺ Jesús cha⁻në⁻ Pilato

(Mt. 27:1-2, 11-14; Lc. 23:1-5; Jn.
 18:28-38)

1 Ti⁺ih⁻ ga⁻ ma⁺ ga⁻jnä⁺, ga⁻kuh⁺
 dsa⁻kaah⁺ kya⁺ jmi⁻dsa⁻, kyaah⁺
 dsa⁻gyuu⁺h⁺, kyaah⁺ ta⁻jwoh⁺ kya⁺ ley,
 hi⁺ lä⁻jëë⁺ ga⁻ dsa⁻ hi⁻ laa⁺ ta⁺. Hi⁻
 he⁺ ga⁻hñuuh⁻ Jesús mah⁺ na⁻täy⁻
 goo⁻ Pilato hi⁻ ma⁺ laa⁺ lle⁻moh⁺. 2 Ma⁺
 ga⁻lloo⁺ Jesús cha⁻në⁻ Pilato, ga⁻ngii⁺
 Pilato juu⁺ kiyh⁺:

—¿Che' hne' he' dsa-jøøh' kyaä' dsa-judiu?

He-ja- ga-jeeh- Jesús juu' kiyh':

—Ma-jäh' ba' hne-.

³ Pero dsa-kaah' he' cha-gamiih- ga-hny' kih' Jesús. ⁴ Koo- ka-läh' ga-jäh' Pilato:

—¿Che' ni' miih- juu' sa' jiih' kih' dsa? Jëe' da' joh' he' sa' bääh- dsa- hne-.

⁵ Pero ni' lä-ja- sa' ga-jiih' Jesús juu', he-ja- ma' jëe- dsah' Pilato.

Ga-jä' juu' jngüh' dsa- kih' Jesús
(Mt. 27:15-31; Lc. 23:13-25; Jn. 18:38-19:16)

⁶ Lä-jë- jiih- ma' të- jmi' he- kuh- dsa- judiu borrego mäh', ma' lää- Pilato jaa- jee' lä-jëe- hi- ma' tääh' neh-ñe' hi- ma' tih- dsë' dsa- ba'.

⁷ Ma' hää' jaa- hi- chee- Barrabá neh-ñe' kyaah' jñah' dsa-kyaayh' hi- ga-jngëeh' dsa- ma' ga-hnooy' juu' kih' dsa-ta'. ⁸ Ga'lla-nää' ga' jwëe' dsa- ma' ngiiy- kih' Pilato mah' wa' jmeey' lä-koo- ma' jmeey- jää'.

⁹ He-ja- ga-jeeh- Pilato juu' kiyh':

—¿Che' hnooh- hnäh' lään' hi- laa' rey kyaä' dsa- judiu? —ga-jäh' Pilato siiyh' dsa- judiu he'.

¹⁰ Jëeh', lä-la- ba' ma-ñey- he- ma' na-høøh' jmi-dsa- kaah' he' kih' Jesús, he-ja- ba' ja- heh' ga-taah- dsih' gooy-. ¹¹ Pero jmi-dsa- kaah' he' ga-taayh- juu' lä-jëe- dsa- he- ngiiy' he- lää' Barrabá ba'. ¹² Koo- ka-läh' ga-jäh' Pilato ga-siiyh' dsa- he':

—¿Hee- hnooh- hnäh' jmeen' kih' hi- jawah' hnäh' laa' rey kyaä' dsa- judiu?

¹³ Lä-jëe- dsa- ga-løø' tooh- miih':

—Täay' dsoh' hma-cru-.

¹⁴ He-ja- ga-jäh' Pilato:

—¿Hee- hliih' ma-jmee' dsa- la-?

Pero dsa- he', cha-gamiih- kii- ga-tooyh' miih':

—Täay' dsoh' hma-cru-.

¹⁵ Lä-ja- ga-lä-hnøø' Pilato he- ga-jäy' llu' kyaah' dsa- he', he-ja- ga-läy' Barrabá ba'. Mah' ga-jmeey'

hih- ga-jmi' ga-baa' dsa- Jesús. Ma-ngëe' he- ja-, ga-ngëey' Jesús ja'goo- hløø' mah' dsa-täay' dsoh' hma-cru-. ¹⁶ Mah' ga-tëe- hløø' ta' cha'neh' ga' kih' në'ta' ja-.

Jee' ja- ga-kuh' lä-jëe- dsa-kyaayh'.

¹⁷ Ga'kyeh- dsih' koo- hmiih- gyuy' läh- (he- ma' këh- rey), ga-kay' wii- too' ga-jmeey' koo- he- lih- mah' ga-tooyh- lle' Jesús lla- coron.

¹⁸ Ga-løø' hløø' he' mi-kwayh' Jesús ma' jmeey- Dio kiyh', ma' jäyh':

—Peer- jøøh' dsa-ta' kyaä' dsa- judiu.

¹⁹ Ga-bay' lle' Jesús kyaah' hma-. Ga-ti' ga-hñe' dsih', ga-juuyh' jney' cha'në' Jesús ga-jmäy' jøøh'.

²⁰ Ma-ngëe' ma-mi-kwah' dsih', ga-llee' dsa- hmiih- gyuy' he- ga-kyeyh- ja-, mah' ga-kyeyh- ka-läh' hmiih- kiyh', ja-ga' ga-jäy' na-täay' dsoh' hma-cru-.

Ga-täay- Jesús dsoh' hma-cru-
(Mt. 27:32-44; Lc. 23:26-43; Jn. 19:17-27)

²¹ Hor- ja- ga-ngëe' jaa- dsa- chaa- Cirene hi- jah' jee' nuu- kih'. Dsa- he' ma' chee- Simón, jmi- Leja' kyaah' Rufo. Ga-jmee' hløø' bii' ga-jää' dsa- he' hma-cru' kyaä' Jesús. ²² Ga-jäy' Jesús lä' ga-të' jee' chee- Gólgota, he- hnøø' jäh': Moo' Lle' Hli'. ²³ Jee' ja- ga-kwëeh' dsih' jmi- jiih- he- na-kaah- më' chee- mirra, pero sa' ga-hiyh'. ²⁴ Ma' taay' dsoh' hma-cru', ga-ti' ga-llooyh' hmiih- he- ma' kyeh' Jesús. Ga-kooyh' suert, ma' jëey- hi- jaa- jee' lä-jëey- tëey' hmiih- nää' he- llu' ga'.

²⁵ Ko-hi' ñu' ta-la' høø- ga-täy- Jesús dsoh' hma-cru-. ²⁶ Jee' taay' ja- ga-tøø' dsa- koo- hwëh' he- jäh' ha- lä' la' dsoo' he- bääh- dsih': "Hi- la- na- rey kyaä' dsa- judiu." ²⁷ Ga-täa- dsa- ka-läh' në' hma-cru' jñah' ga-uu' dsa-hii-, jaa- jwoo' ra-lluu', hi- jaa- jwoo' ra-këh' kiyh'. ²⁸ Jee' ja- ga-lä-te' lä-koo- na-sii- kiyh': "Ga-jmee' dsa- kwaan- laay' lä-koo- hi- ää- dsoo'."

29 Lā-jēē⁺ hī⁻ ma' dsa-ngēē⁺ ta' ja⁻, ma' jiiyh⁻ lley⁻ hi⁻ ma' mi-kwayh⁻ kih⁻ Jesús, ma' jāyh⁻:

—Hne⁻ na⁻ hī⁻ ma' hla' gwah⁻ kih⁻ Dio mah⁻ ma' jmeeh⁻ kyaah⁻ hnē⁻ jmi⁻,³⁰ lāä⁻ hñaa⁻ hī⁻ jee⁻ taah⁻ na⁻ mah⁻ jñaa⁻ dsoh⁻ hma-cru⁻ na⁻ —ga-jāyh⁻.

31 Ja⁻ba' lä⁻ja⁻ ga⁻mi⁻kwah⁻ jmi⁻dsa⁻ kaah⁻ ka⁻läh⁻ llay⁻ juu⁻ kyaah⁻ dsa⁻kyaayh⁻ hi⁻ kyaah⁻ ta⁻jwoh⁻ kyaah⁻ ley, ma' jāyh⁻:

—Ga⁻lih⁻ bih⁻ ga⁻lääy⁻ dsa⁻, mah⁻ na⁻ sa⁻ liyh⁻ lääy⁻ hñiiy⁻.³² Hī⁻ laa⁻ Cristo, rey jnä⁻ jne⁻ judiu, wa' jñaa⁻ jee⁻ taay⁻ dsoh⁻ hma-cru⁻ na⁻, mah⁻ jēen⁻ koo⁻, ja⁻ga⁻ lä⁻heeh⁻ jne⁻ kiyh⁻ —ga-jāyh⁻.

Ja⁻ba' lä⁻ja⁻ ga⁻mi⁻kwah⁻ hī⁻ ma' taa⁻ jyoh⁻ hma-cru⁻ koo⁻ kiyh⁻.

Ga⁻juu⁻ Jesús

(Mt. 27:45-56; Lc. 23:44-49; Jn. 19:28-30)

33 Ma' ga⁻tē⁻ llā⁻hyoo⁻, lä⁻kaa⁻ jmi⁻gyuuh⁻ ga⁻nuuh⁻ lä⁻jiih⁻ ga⁻tē⁻ ko⁻hī⁻ hnē⁻ ta⁻ ga⁻hloo⁻.³⁴ Ma⁻ngoo⁻ ga⁻tē⁻ ko⁻hī⁻ hnē⁻ ja⁻, ga⁻hlēeh⁻ Jesús koo⁻ ki⁻gaa⁻, ga⁻jāyh⁻:

—Elí, Elí, ¿lama sabactani? —he⁻ la⁻ hnøø⁻ jāh⁻: Dio kyaan⁻, Dio kyaan⁻, ¿he⁻ la⁻ ma⁻beeh⁻ jnä⁻?

35 Ko⁻llaa⁻ dsa⁻ hī⁻ ma' tääh⁻ jāh⁻ ga⁻nuu⁻ he⁻ ga⁻hlēeyh⁻, he⁻ja⁻ ga⁻jāyh⁻:

—Jēē⁻ da⁻, tēeyh⁻ Elía.

36 He⁻ja⁻ ngoo⁻ jaa⁻ dsa⁻ ko⁻chih⁻, ga⁻kay⁻ koo⁻ wa⁻joo⁻, ga⁻mi⁻gyuyh⁻ joo⁻ kyaah⁻ jmi⁻ jiih⁻, ga⁻lla⁻lley⁻ lle⁻ hma⁻ mah⁻ ga⁻chooy⁻ ma' hih⁻ Jesús, hi⁻ ga⁻siiyh⁻ dsa⁻kyaayh⁻:

—Tää⁻ ba⁻ kih⁻. Wa⁻ jēē⁻ da⁻ jne⁻ che⁻ jā⁻ Elía mah⁻ jñaa⁻.

37 Lä⁻chah⁻ ja⁻ ga⁻hoo⁻h Jesús koo⁻ ki⁻gaa⁻, ja⁻ga⁻ ga⁻juuy⁻.³⁸ Hor⁻ ja⁻ ga⁻gii⁻ hmi⁻h he⁻ ma' na⁻jne⁻ llah⁻ gwah⁻, ga⁻løø⁻ ta⁻ gyuuh⁻ lä⁻ ga⁻tē⁻ hwa⁻.³⁹ Ma' cheh⁻ juu⁻ hløø⁻ romano chá⁻nē Jesús jee⁻ taay⁻ dsoh⁻ hma-cru⁻ ja⁻. Ma' ga⁻jēey⁻ he⁻ ga⁻hoo⁻h Jesús hi⁻ ha⁻ lä⁻ ga⁻juuy⁻, he⁻ja⁻ ga⁻jāyh⁻:

—Ma⁻ra⁻ ju⁻dsoo⁻, dsa⁻ñuuh⁻ na⁻ ma' laa⁻ Joø⁻ Dio.

40 Uu⁻ ga⁻mi⁻h ma' tääh⁻ ko⁻llaa⁻ dsa⁻mē⁻ jēē⁻ he⁻ jmeē⁻ dsa⁻ kih⁻ Jesús. Jee⁻ ja⁻ ma' hää⁻ María Magdalena, kyaah⁻ María choo⁻ José, ja⁻ba⁻ chooy⁻ kyaah⁻ Jacobo mäh⁻, kyaah⁻ jñah⁻ dsa⁻mē⁻ hī⁻ chee⁻ Salomé.⁴¹ Dsa⁻mē⁻ he⁻ ma' jmeē⁻ ko⁻jøh⁻ kyaah⁻ Jesús hi⁻ ma' jmeey⁻ be⁻ kiyh⁻ lä⁻koø⁻ ma' täeyh⁻ hwa⁻ Galilea hi⁻ ma' chaa⁻ ga⁻jñah⁻ dsa⁻mē⁻ hī⁻ ga⁻jmeē⁻ ko⁻jøh⁻ kyaayh⁻ lä⁻koø⁻ ma' ga⁻näay⁻ ta⁻ Jerusalén.

Ga⁻haay⁻ Jesús

(Mt. 27:57-61; Lc. 23:50-56; Jn. 19:38-42)

42 Ta⁻ ga⁻hloo⁻ jmi⁻ he⁻ mi⁻lluuy⁻ dsa⁻ hñii⁻, ga⁻haay⁻ Jesús ja⁻ga⁻ dsa⁻taayh⁻ jmi⁻ he⁻ teeh⁻ dsa⁻ dsē⁻.

43 José, hī⁻ chaa⁻ Arimatea, ma' laa⁻ jaa⁻ dsa⁻kyaah⁻ dsa⁻ta⁻ kaah⁻, hī⁻ he⁻ ka⁻läh⁻ ma' jøø⁻ ma' jēē⁻ jnä⁻hä⁻ he⁻ jmeē⁻ Dio hih⁻ kih⁻ dsa⁻. Jää⁻ ja⁻ga⁻ dsa⁻taayh⁻ jmi⁻ he⁻ teeh⁻ dsa⁻ dsē⁻, ga⁻tuu⁻ dsē⁻ José ga⁻hey⁻ nē⁻ta⁻ kih⁻ Pilato na⁻ngiiy⁻ jyooy⁻ jmi⁻ngo⁻ kih⁻ Jesús dsoh⁻ hma-cru⁻.⁴⁴ Peer⁻ ga⁻jēē⁻ dsah⁻ Pilato ma' ga⁻nuuy⁻ ga⁻juu⁻ Jesús. He⁻ja⁻ ga⁻tēeyh⁻ juu⁻ hløø⁻, mah⁻ ga⁻ngiiy⁻ juu⁻ kiyh⁻ che⁻ dsoo⁻ ma⁻juu⁻ Jesús.⁴⁵ Ma' ga⁻tēeyh⁻ juu⁻, ja⁻ga⁻ ga⁻kway⁻ jwē⁻ na⁻jyoo⁻ José jmi⁻ngo⁻ kih⁻ Jesús.⁴⁶ Ma⁻ngēē⁻ he⁻ ja⁻, ga⁻la⁻ José koo⁻ ta⁻jmaah⁻ wiih⁻, he⁻ja⁻ chee⁻ lino. Ga⁻jñaa⁻ Jesús, ga⁻lääy⁻ kyaah⁻ ta⁻jmaah⁻ ja⁻ mah⁻ na⁻täayh⁻ neh⁻ koo⁻ to⁻høø⁻ he⁻ ma⁻ na⁻hē⁻ nē⁻ kuuy⁻ hloo⁻. Ma⁻ngēē⁻ he⁻ ja⁻, ga⁻bäy⁻ koo⁻ mi⁻kuuy⁻ juu⁻ mah⁻ ga⁻jlēy⁻ ho⁻too⁻ ja⁻.⁴⁷ Hī⁻ ma' jēē⁻ María Magdalena kyaah⁻ María choo⁻ José, ha⁻ jee⁻ ga⁻kyaa⁻ dsa⁻ he⁻ Jesús.

16

Ga⁻lä⁻jiih⁻ Jesús

(Mt. 28:1-10; Lc. 24:1-12; Jn. 20:1-10)

¹ Lä⁻ ma' ga⁻goh⁻ jmi⁻ he⁻ teeh⁻ dsa⁻ dsē⁻, María Magdalena hi⁻ María

choo' Jacobo kyaah' dsa-më' hi-
chee- Salomé ga-lay' jmi- mi-jwi-
he- ma' dsa-huy' Jesús. ² Tiih-
go-te- to-në' jmi- kih' seman-
ga-näy' ta' jee' ga-kyaa- dsa- Jesús.
Koo- ma-hya- ba' hyoo- ga-lla-nää'
dsa-më' he' jee' ja-. ³ Ma' llay' juu'
kyaah' dsa-kyayh':

—¿Hi- kwa' be' jnan' mah' bän'
kuu' he- na-jlë- ho'too- ja-?

⁴ Pero ma' ga-jëy' hoo' to-høø-,
mo-so- cha- na-jlë- kyaah' kuu' juuh-
ja-. ⁵ Ma' ga-tayh' neh' to-høø- ja-
ga-jëy' ta' jee' ma' kyaa' Jesús. Jwoo'
ra-llu' kiyh' ja-, ga-jëy' ma' gya'
jaa- chih- kwa- hi- ma' kye- koo-
hmi- tøø- kyoo-. Peer- ga-jwaah'
jwërte dsa-më' he' ma' ga-jëy' hi-
he'. ⁶ He-ja- ga-jäh' dsa- hi- ma' gya'
he':

—Ta- wa' gah' hnäh'. Jesús dsa-
chaa- Nazaret hi- ga-tää- dsa- dsoh'
hma-cru- hi- hnaah' hnäh' mo-so-
chaa- jee' la-. Hi- ma-lä-jiih'. Jëe' da'
hnäh' jee' ga-kyaa- dsih'. ⁷ Go-nää'
hnäh' go-jmeeh' juu' kih' Pee' kyaah'
lä-jëe- discípulo kyaay', dsoo' Jesús
dsa-jää' hnäh' ta' Galilea. Jee' oo-
jëeh' hnih' lä-koo- ga-jäyh' jää' —
ga-jäh' dsa- he'.

⁸ Ko-chih' ga-hwëe- dsa-më' he'
hoo' to-høø- ja-, jläy' ga' lä-ja-
ga-näy', ga-jwaayh' jwërte. Sa- cha-
juu' ga-jmeeyh' kih' ni' jaa- kih' he-
goyh'.

*Ga-mi-jnäa- Jesús hñii' kih' María
Magdalena*
(Jn. 20:11-18)

⁹ Tiih- to-në' jmi- kih' seman-
ga-lä-jiih' Jesús. Hi- ga-mi-jnäy-
hñiiy' to-në' kih' María Magdalena.
Kih' dsa-më' he' ga-hwëe' Jesús gye'
hi-sa-llu' jää'. ¹⁰ Nee' dsa-më' he'
na-jmeeyh' juu' kih' lä-jëe- discípulo
kyaa' Jesús jee' täy' ki-hooyh-
meeh- dsëy'. ¹¹ Ga-jäyh':

—Chaa- ba' Jesús, ma-jëe- jnih'.

Ma' ga-nuu' discípulo juu' kih'
María, sa' ga-jmeey' dsoo' juu' ja-.

*Ga-mi-jnäa- Jesús hñii' kih' uu'
discípulo kyaay'*
(Lc. 24:13-35)

¹² Jyoh' jmi- ja-, ga-mi-jnäa- Jesús
hñii' kih' uu' discípulo cha-jwë' jee'
ga-näy' ja-, pero kah' ba' laay'.
¹³ Hi- ga-nää' discípulo he', na-jmeeyh'
juu' kih' jee' lä-jëe- ga- dsa-kyayh'.
Ni- kih' hi- he' sa' ga-jmeey' dsoo'
ka-läh'.

*Ga-jmee' Jesús mada- kih' apóstole
kyaay'*
(Mt. 28:16-20; Lc. 24:36-49; Jn.
20:19-23)

¹⁴ Jee' ga-dsaa', ga-mi-jnäa- Jesús
hñii' jee' ma' tääh' gya-kaa- discípulo
në' mes- kuh-hih-. Jee' ja- ga-juyh'
kih' discípulo kyaay', kih' he- sa-
ma' dsoo' dsëy'. Ma' hweh- dsëy',
he-ja- sa- ma' jmeey' dsoo' juu' kih'
hi- ga-jäh' ga-jëe' Jesús ma-ngëe'
ma-lä-jiih'. ¹⁵ Hi- ga-jäh' Jesús
siiyh':

—Go-nää' hnäh' lä-kaa- lä-juh'
jmi-gyuh' go-kwa' hnäh' ju'hmee'
kin' kih' lä-jëe- dsa-. ¹⁶ Lä-jëe- hi-
lä-dsoo' dsë' hi- ga-heeyh- saay-
jmi-, hi- he' ba' lää'. Pero hi- sa-
lä-dsoo' dsë' kin', hi- he' jä' kyaah'
dso-jwi'. ¹⁷ Hi- jmee' dsoo' dsë'
kin', cha-miih- he- juh-gaa- jmeey'.
Kyaah' hih' kin' hwëy' hi-sa-llu'
kih' dsa', hlëy' ma' lih' koh' jyoh'
juu'. ¹⁸ Cher'mah' he- ga-jmee' miih-
kiyh', sa- cha- he- le' kiyh' ni' miih-,
hi- cher'mah' ga-heeh- dsih' venen,
sa' hnoo' dsoo' kiyh'. Hi- mi-hläy'
dsa-dsaa', wa-ra- ga-kyey- gooy-
në' kiyh'.

Ngaah' Jesús gyuh'
(Lc. 24:50-53)

¹⁹ Ma-ngëe' ma-hlëh' Jesús
lä-ja- kyaah' discípulo kyaay', ja-ga-
ngaayh' ta' gyuh', ga-gyay- jwoo'
ra-llu' kih' Dio. ²⁰ Ja-ga- ga-nää'
discípulo lä-kaa- lä-juh' kyaah' be'
kih' Dio na-kay- ju'hmee' kih' dsa'.
Hi- ga-mi-jnäa- Dio la' dsoo' juu' he-

kyeȳ, kyaah' lä'jē hē juh̄-gaā hē
gā'jmeey'. Wa' la' lä'jā.

San Lucas Ju'hmëë' kih' Jesús he- ga'sii' Luca

1 Jwëë' dsa- ga'taah' ga'sii' lä'jê-
ha- lä' ga'la' jee' kyaa' jnääh' llo'joo'.
2 Ga'siiy' ja-ba' lä'koo- la' juu' he-
ga'ngëë' lä'jêë' hi- ga'jêë' ha- lä-
ga'la' lä' ma'to-në'. Dsa- hi- ga'jêë'
he' ga'ngëëy' juu' kyaa' jnääh' jêëh'
ma-na-hñaay' ba' mah' kway' juu'
ja-. 3 Jnä' ka-läh' ga'koon' kwaat-
kwee- lä'jêë' ha- lä' ga'la' lä' ma'
to-në', he-ja- laan- llu' siin' kwee- lä-
ngoo' juu' la- kyah' hne- dsa-jøøh'
kyaan- Teófilo. 4 Wa'ra- ga'heh- juu'
la- lä'neh' kwee-, la' dsoo' lä'jêë' he-
ma-hlëëh' dsa- hne-.

Ga'jmeeh' ángel juu' he- lä'chaa- Jwaa'

5 Lä- ma' laa' Herode rey kih' hwa'
Judea ja-, ma' chaa- jaa- jmi-dsa-
hi- ma' chee- Zacaríá. Hi- he' ma'
na'jnää' koo- náä' jmi-dsa- hi- ma'
tëëyh- Abía. Hi- mëy' Elizabet ma' laa'
' sa'ju- kih' Aarón ka-läh'. 6 Zacaríá
kyaah' Elizabet ma' laa' lluu' cha'në'
Dio. Ma' mi-tey' ba' lä'jêë' mada- kih'
Dsa-jøøh' jnän'. Ni- miih- sa' cha-
he- ma' dsa-hlääyh-. 7 Pero sa' ma'
chaa- ni' jaa- chih- kyaay'. Sa' ma'
kaa- Elizabet gyuu-, hi- kwee- ba'
ma-gyuh- lä-uu'.

8 Ma' tääh' jmi-dsa- dsa-kyaah'
Zacaríá jmeë- ta'he' neh' gwah'.
Koo- jmi' kih' jee' lä'jêë' ga'tëë'
Zacaríá he- jmeë- ta'he' kih' Dio.
9 Jêëh', ga'kooyh' suert lä'koo- ma'
tëëy' jmeey'. Zacaríá ba' ga'tëë'
suert ja-, he- dsa-jey- wa'chu- neh-
gwah- juuh- kih' Dsa-jøøh' jnän'.
10 Ta'ko-jiih' ma' cheh' Zacaríá jê-
wa'chu- ja-, ka'hne- ba' ma' tääh'
lä'jêë' dsa- hi- ga'kuh' jee' ja-
ngiy' kiyh' kih' Dio. 11 Lä'chah' ja-
ga'lä'jnää' jaa- ángel kyaa' Dsa-jøøh'
jnän' cha'në' Zacaríá. Ángel he' ma'

cheh' jwoo' ra-lluu' kih' na'hyoo' jee'
ma' jê- jmi-dsa- wa'chu-. 12 Peer-
ga'heë' dsë' Zacaríá ma' ga'jêëy'.
Ga'jwaayh' jwërte. 13 He-ja- ga'jah'
ángel siiyh':

—Ta- wa' gah' Zacaríá, jêëh'
ma-nuu' ba' Dio kyah'. Kih' Elizabet,
dsa-më' kyaah' lä'chaa- jaa- gyuu-
ñuuh- mah' mi'cheeh' hnih' Jwaa'.
14 Ha- koh' sa- lä'chaa- llu'. Hi-
lä'ja- jwëë' dsa- lä'chaa- llu' wa'ra-
ga'lä'chaa'. 15 Jêëh', leey' jøøh'
cha'në' Dio. Sa' le' hiyh' vin ni'
he- ga' jyoh' jmi- llii'. Hi- tëëy'
Jmi-llë' Na-jngii' kih' Dio jää' ja-ga'
lä'chaa-. 16 Jmeey' dsa-jêeh- jwëë'
dsa- Israel kyaah' Dsa-jøøh' jnän',
he' ba' Dio kyaay'. 17 Hi- he' dsoo'
ta' cha'në' kih' Dsa-jøøh' jnän'. Tëëy'
ja-ba' jmi-llë' hi' ja-ba' be' he- ma'
kye- Elía mah' hlëëyh' dsa- juu' kih'
Dio. Lä'jwë' ja- jiih- juu' kih' dsa-
ma-kaa' kyaah' joo'. Hi- lä'ja- lä'sii'
huu'dsë- kih' hi- chaa- mah' kay'
koo- nëë' ba' huu'dsë- lä'koo- la' kih'
hi- lluu'. Lä'jwë' ja-, mi-lluyy' lä'jêë'
dsa-gooy' mah' heeyh- Dsa-jøøh'
jnän' —ga'jah' ángel.

18 He-ja- ga'jah' Zacaríá siih- ángel:

—¿Ha- lä'ja- jmeen' dsoo' he- la-?
Jêëh', ma-gyuh- ba' jnä' hi- lä'ja-
ka-läh' dsa-më' kyaan-.

19 Mah' ga'jah' ángel siiyh':

—Jnä' he' Gabriel, hi- na-hñaay'
cheh' cha'në' Dio. Ma-cheey' jnä'
he- ma-ya-kan- ju'hmëë' la- kyah'.
20 Na' ta' cha'në' leeh' jaa- hi- koo'.
Mo'so' le' hlëëh' lä'jiih' lä'te' juu'
la-, kih' he- sa' ma-jmeeh' dsoo' juu'
he- ma-jwëëhn' hne-. Juu' la- lä'te'
wa'ra- ga'dsëë' jmi' kih' —ga'jah'
ángel he'.

21 Dsa- hi- ma' tääh' jää- Zacaríá
ta' ka'hne-, ma' dsaa- dsëy'. He-la'
ngoo' ga'lä'hëë' Zacaríá neh' gwah'
ma' laay'. 22 Lä'koo- ma' ya'hëëy'
mo'so' ga'la' ma' hlëëyh' kyaah' dsa-
Ga'lä'liih' dsa-, he- ga'jêë' Zacaríá
miih- he- ga'mi'jnää- Dio kiyh' neh'

gwah⁺. Hi⁺ ga⁻lōoy⁺ jmeey⁺ lii⁻ kyaah⁺ gooy⁻ ba⁺. Lā⁺ ga⁻jāy⁺ ja⁻ba⁺ kaay⁻.

²³ Ma⁻la⁻ ma⁻dsēē⁺ jmi⁺ he⁻ ma⁻ jmeey⁻ ta⁺ he⁺ neh⁻ gwah⁻ ja⁻, ngaayh⁺ cha⁺neh⁻ kiyh⁺. ²⁴ Miih⁻ jmi⁺ ja⁻ba⁺, ma⁺ ga⁻hlāäh⁻ Elizabet mēy⁺. Mah⁺ ga⁻jāy⁺ cha⁺neh⁻ hñaa⁺ sih⁻, ma⁺ jmeey⁻ huu⁺dsē⁻: ²⁵ “He⁻ ba⁺ che⁻llu⁺ dsē⁺ Dio he⁻ ga⁻jmeey⁺ lä⁻la⁻ kin⁻ mah⁺ mo⁻so⁻ mi⁻kwah⁺ dsa⁻ jnä⁺.”

Ga⁻jmeeh⁺ ángel juu⁺ he⁻ lä⁻chaa⁻ Jesús

²⁶ Ma⁺ ga⁻hya⁻ jñee⁺ sih⁻, ga⁻chee⁺ Dio ángel Gabriel he⁺ ta⁻ jee⁺ jwi⁻ Nazaret he⁻ nōō⁺ hwa⁺ Galilea. ²⁷ Ga⁻cheey⁺ kih⁺ jaa⁻ chih⁻mē⁺ hi⁻ sa⁻ ga⁺ ma⁻jēē⁻ dsa⁻nūh⁻. Hi⁻ he⁺ ma⁺ chee⁻ María. Ma⁺ laay⁺ hmooh⁺ kyaah⁺ José, jaa⁻ dsa⁻nūh⁻ hi⁻ ma⁺ laa⁺ sa⁻ju⁻ kih⁺ David. ²⁸ Ma⁺ ga⁻he⁺ ángel jee⁺ ma⁺ gyay⁺ ja⁻, ga⁻jāyh⁺:

—Jmeen⁻ Dio kyah⁺, hne⁻ hi⁻ na⁻jää⁻ kyaa⁺ Dio. Dio kyaah⁺ hne⁻ hi⁻ na⁻jää⁻ jee⁺ kih⁺ lä⁻jēē⁻ dsa⁻mē⁺.

²⁹ Pero ma⁺ ga⁻nuu⁺ María he⁻ ga⁻hlēeh⁺ ángel he⁺, ga⁻hee⁺ ba⁺ dsēy⁺. Ma⁺ jmeey⁻ huu⁺dsē⁻, hee⁻ na⁻ hnōō⁺ jāh⁻ he⁻ ma⁻hlēeh⁺ ángel lä⁻na⁻. ³⁰ He⁻ja⁻ ga⁻jāh⁺ ángel siyh⁺:

—Ta⁻ wa⁺ gah⁺, María. Ma⁻hñah⁻ koo⁻ he⁻ llu⁺ he⁻ ma⁻kwa⁺ Dio. ³¹ Na⁺ kaah⁺ jaa⁻ gyuu⁻ nūh⁻ hi⁻ lä⁻chaa⁻ kyah⁺ hi⁻ mi⁻cheeh⁺ Jesús. ³² Hi⁻ he⁺ lee⁺ jōōh⁺. Jāh⁻ dsa⁻ kiyh⁺, laay⁺ Joo⁺ hi⁻ gya⁺ gyuu⁺ jmi⁻gyuu⁻. Hi⁻ Dio llaay⁺ he⁻ leey⁺ rey lla⁻ David dsa⁻ ma⁻gyuh⁻ kyaay⁺. ³³ Hñii⁺ bih⁺ gyay⁻ jmeey⁺ hih⁻ tää⁺ kih⁺ lä⁻jēē⁻ dsa⁻ Israel. Sa⁻ llaa⁻ jih⁺koh⁺ he⁻ jmeey⁺ hih⁻ —ga⁻jāh⁺ ángel.

³⁴ Ja⁻ga⁻ ga⁻jāh⁺ María siih⁻ ángel he⁺:

—¿Ha⁻ lä⁻ le⁺ he⁻ la⁻, jēeh⁺ sa⁻ ga⁻ ma⁻jēēn⁻ dsa⁻nūh⁻?

³⁵ Mah⁺ ga⁻jēeh⁻ ángel juu⁺ kiyh⁺:

—Jmi⁻lle⁺ Na⁻jngii⁺ jā⁻ nē⁺ kyah⁺. Hi⁻ lä⁻ja⁻ be⁺ kih⁺ hi⁻ gya⁺ gyuu⁺, jā⁻ nē⁺ kyah⁺ mah⁺ lää⁻ hne⁻ kyaah⁺ hih⁺ kiyh⁺. He⁻ja⁻ ba⁺ na⁻, gyuu⁻ hi⁻ lä⁻chaa⁻ kyah⁺ leey⁺ na⁻jngēē⁺

go⁻te⁻ hi⁺ tēeh⁺ dsih⁺ Joo⁺ Dio. ³⁶ Lä⁻ja⁻ ka⁻läh⁺ Elizabet hi⁻ te⁻ju⁻ kyah⁺ kyaah⁺, ga⁻hlääh⁻, ma⁻ke⁻ ma⁻gyuyh⁻. Hi⁻ ma⁺ jāh⁺ dsa⁻ kih⁺ hi⁻ sa⁻ kaa⁺ gyuu⁻, ma⁻hya⁻ jñee⁺ sih⁻ dsaayh⁺. ³⁷ Jēeh⁺, ni⁻ koo⁻ sa⁻ cha⁻ he⁻ jwēeh⁻ kih⁺ Dio —ga⁻jāh⁺ ángel.

³⁸ He⁻ja⁻ ga⁻jāh⁺ María:

—Hii⁻ jnä⁺ la⁻ hi⁻ nūh⁺ kih⁺ Dsa⁻jōōh⁺ jnän⁻. Wa⁺ jmeey⁺ kin⁻ lä⁻koo⁻ ma⁻jāh⁺ na⁻.

Ja⁻ga⁻ ngaah⁺ ángel kih⁺.

Ñee⁺ María na⁻jēy⁻ Elizabet

³⁹ Jmi⁺ ja⁻, ga⁻he⁺ María jwē⁺ ngoo⁺ ko⁻chih⁺ ta⁻ koo⁻ jee⁺ jwi⁻ he⁻ hla⁻ jee⁺ moh⁺ he⁻ na⁻hee⁻ hwa⁺ Judea. ⁴⁰ Ma⁺ ga⁻llooy⁺, ga⁻hey⁺ cha⁺neh⁻ kih⁺ Zacaría mah⁺ ga⁻jmeey⁺ Dio kih⁺ Elizabet. ⁴¹ Lä⁻koo⁻ ma⁺ ga⁻nuu⁺ Elizabethe⁻ ga⁻jmeey⁺ María Dio kiyh⁺, koo⁻ ba⁺ ga⁻jeh⁺ gyuu⁻. Lä⁻chah⁺ ja⁻, ja⁺ Jmi⁻lle⁺ Na⁻jngii⁺ nē⁺ kih⁺ Elizabet.

⁴² Mah⁺ ga⁻hlēeyh⁺ ki⁻gaa⁻, ga⁻jāyh⁺:

—Na⁻jää⁻ laa⁺ hne⁻ jee⁺ kih⁺ lä⁻jēē⁻ dsa⁻mē⁺. Hi⁻ na⁻jää⁻ laa⁺ gyuu⁻ hi⁻ kyaah⁺. ⁴³ ¿Hii⁻ laa⁺ jnä⁺ mah⁺ jā⁻ choo⁺ Dsa⁻jōōh⁺ kyaan⁻ ya⁻jēē⁻ jnä⁺?

⁴⁴ Jēeh⁺, lä⁻chah⁺ ba⁺ ma⁺ ga⁻nuun⁺ ma⁻jmeeh⁺ Dio kin⁻, ma⁻jeh⁺ gyuu⁻ kyaan⁻ hi⁻ kyaan⁻ la⁻, kih⁺ he⁻ chaay⁻ llu⁺. ⁴⁵ Llu⁺ la⁺ kyah⁺ hne⁻, jēeh⁺ ga⁻jmeeh⁺ dsoo⁺ lä⁻te⁺ lä⁻koo⁻ ga⁻jāh⁺ Dio jmeey⁺ kyaah⁺ hne⁻.

Ga⁻hä⁺ María kway⁻ ti⁻hmaah⁺ kih⁺ Dio

⁴⁶ Mah⁺ ga⁻jāh⁺ María:

Lä⁻kaa⁻ tuh⁻dsen⁻ jmeen⁻ juuh⁻ kih⁺ Dsa⁻jōōh⁺ kyaan⁻.

⁴⁷ Peer⁻ chaan⁻ llu⁺ kyaah⁺ Dio hi⁻ lää⁻ jnä⁺.

⁴⁸ Jēeh⁺, ga⁻jēē⁺ bih⁺ kih⁺ jaa⁻ hi⁻ hwaä⁺ hi⁻ mi⁻teh⁺ kiyh⁺.

Na⁺ ta⁻ cha⁺nē⁺, lä⁻jēē⁻ dsa⁻ jāh⁻ llu⁺ la⁺ kin⁻.

⁴⁹ Jēeh⁺ cha⁻miih⁻ he⁻ juh⁻gaa⁻ ga⁻jmeey⁺ kin⁻ hi⁻ cha⁻ ga⁻lä⁻jē⁻ be⁺ kih⁺.

Na⁻jngēē⁺ go⁻te⁺ ba⁺ laay⁺.

50 Lā-nih' dsëy' kih' lä-jëë' hi- gayh',
kih' hi- chaa- na', hi- lä-ja- kih'
lä-jëë' hi- na' ga' ya-nää' ta-
cha-në'.

51 Ga-mi-jnäay- be' he- lla-dsëë' kih'
lä-jë-.

Ga-jmeey' ta- koo' huu-dsë- kih' hi-
jmää- hñii' kaah'.

52 Ga-hëey' kih' hi- cha- be' kih'
jmi-gyuu- la- jee' ma' täayh'
jmeey- hih'.

Høø' hi- he', ga-llaay' lä-jëë' hi-
hwaä' ba'.

53 Lä-jëë' hi- sa- cha- he- kuh',
ga-kwëeyh' lä-jë- he- jmeë- bi'
kiyh'.

Kih' hi- cha- kuu' ga-hëey' kih'
ta-jmah'.

54 Ga-kway' be' kih' dsa- Israel hi-
nuuh' kiyh'.

Ma-ra- he- ga-lä-nih' dsëy',

55 lä-koo- ga-bäayh- hñiiy' kih' lä-jëë-
dsa- ma-gyuh- jnän',

he- ga-løø' kih' Abraham kyaah'
lä-jëë' sa-ju- kiyh' lä-jiih' joh'
jmi- cha-, ga-jäh' María.

56 Jee' ja- ga-jä' María kyaah' Eliza-
bet koo- uu- sih-. Ja-ga- ngaayh' ta-
kiyh'.

Ga-lä-chaä' Jwaa'

57 Ma' ga-dsëë' jmi- he- lä-chaä-
gyuu- kyaä' Elizabet, ga-lä-chaä-
jaa- gyuu- nuuh- kiyh'. 58 Lä-jëë-
hi- ma' tääh' jäh- kiyh' hi- lä-kye-
hi- te-ju- kyaayh' ga-nuuy' ha- lä-
koh' sa- juh-gaa- he- ga-jmeë' Dio

kih' Elizabet. He-ja- ga-lä-jëë' ba'
dsa- he' ga-lä-chaä- llu' kyaayh'.

59 Lä-koo- ga-hya- ba' jñaa' jmi-,
ya-nää' dsa- mah' ga-tuy' jmi-ngo'
kih' gyuu- lä-koo- tēē' jmeë' dsa-
judiu kih' gyuu- nuuh- kyaä'. Ma'
hnøø' dsa- ma' mi-cheey- Zacaría
lä-cheë- jmiy-.

60 —Sa- lä-cheey- lä-na-. Jwaa- ba'
lä-cheey- —ga-jäh' chooy'.

61 Mah' ga-jäh' dsa- siyh-:
—¿He-la' mi-cheeh' hñih' Jwaa-?
Ni- jaa- hi- te-ju- kih' kyaayh', sa-
chaä- hi- cheë- lä-na-.

62 He-ja- ga-jmeë' dsa- lii- kyaah'
jmiy- ha- lä- ma' hnøøy' mi-cheey-
gyuu-. 63 He-ja- ga-ngii' jmi-
gyuu- koo- jwi' hma-, jee' ga-siiy'
lä-la-: “Jwaa- ba' lä-cheey-.” Peer-
ga-lä-dsaa- dsë' lä-jëë' dsa- hi- ma'
tääh' jee' ja-.

64 Lä-chaä' ja- ga-løø'
hlëeh- Zacaría ka-läh', ga-kway'
ti'hmaah' kih' Dio. 65 Lä-jëë' dsa- hi-
ma' tääh' koo' kiyh' ga-lä-goo- dsë'.
Hi- lä-kaa- jwii- he- tääh' jee' moh'
he- na-heë- hwa' Judea, ga-lä-nuuh'
ha- lä- ga-la'. 66 Ga-lä-jëë' dsa- hi-
ga-nuu' juu' ja-, ma' kyey- huu-dsë-,
ma' laay':

—¿Hi- ba' lee' gyuu- na-? Jëeh', Dio
cheh' kyaayh'.

62 He-ja- ga-jmeë' dsa- lii- kyaah'
jmiy- ha- lä- ma' hnøøy' mi-cheey-
gyuu-. 63 He-ja- ga-ngii' jmi-
gyuu- koo- jwi' hma-, jee' ga-siiy'
lä-la-: “Jwaa- ba' lä-cheey-.” Peer-
ga-lä-dsaa- dsë' lä-jëë' dsa- hi- ma'
tääh' jee' ja-.

64 Lä-chaä' ja- ga-løø'
hlëeh- Zacaría ka-läh', ga-kway'
ti'hmaah' kih' Dio. 65 Lä-jëë' dsa- hi-
ma' tääh' koo' kiyh' ga-lä-goo- dsë'.
Hi- lä-kaa- jwii- he- tääh' jee' moh'
he- na-heë- hwa' Judea, ga-lä-nuuh'
ha- lä- ga-la'. 66 Ga-lä-jëë' dsa- hi-
ga-nuu' juu' ja-, ma' kyey- huu-dsë-,
ma' laay':

—¿Hi- ba' lee' gyuu- na-? Jëeh', Dio
cheh' kyaayh'.

—¿Hi- ba' lee' gyuu- na-? Jëeh', Dio
cheh' kyaayh'.

—¿Hi- ba' lee' gyuu- na-? Jëeh', Dio
cheh' kyaayh'.

—¿Hi- ba' lee' gyuu- na-? Jëeh', Dio
cheh' kyaayh'.

Su- kih' Zacaría

67 Jmi- lle' Na-jngii' ja' nē' kih'
Zacaría, he-ja- na- ga-hyoyh' juu' he-
ngëey' jnän', ga-jäyh':

68 He- ba' che- lluu' Dsa-jøøh' jnän',
hi- laä' Dio kyaä' jnääh' dsa-
Israel,

jëeh', ma-jay- mah' lääy' dsa- kyaay'.

69 Ga-kwaay' jaa- hi- cha- be' kih'
mah' lääy' jne'.

Ga-hñaay' jaa- kih' jee' lä-jëë' sa-ju-
kih' David hi- ma' jmeë- ta-he'
kiyh'.

70 Ga-jmeë' Dio ja- ba' lä-koh' ga-jäyh'
lä- ma' to-nē' ta-la- kih'
dsa- hi- na-jngëë' kyaay' hi-
ga-ngëë' juu' kiyh' llo'joo'.

71 Ga-jäyh', lääy' jne' kih' lä-jëë' hi-
na-høøh' jnän'.

Hi- lä-ja- lääy' jne' kih' lä-jëë' hi- sa-
hnää' jne'.

72 Lä-nih' dsëy' kih' dsa- ma-gyuh-
jnän' hi- ma' chaä- llo'joo'.

Ma-ra- he- mi-te' bih' hmooh'
na-jngii' he- ga-jmeey' ja-.

73 Mi-tey' hmooh' he- ga-täay- hñiiy'
jmeey' kyaah' Abraham dsa-
ma-gyuh- jnän' mah' lee' jne'
kwaat- kih' Dio.

74 Hi- he' lää' jne' kih' lä-jëë' hi-
na-høøh' jnän',

mah' sa- hii' goo- jnän' ni- miuh- jee'
hnääh' Dio.

75 Lã ja- dsa'tooh' jne' na-jngëen' hi-
llu' jne' cha'ney' lä'juh' jmi'
chaa- jne'.

76 Hne- gyuu- kyaan-, lloo- koo- jmi'
jah- dsa- kyah' laah' jaa- hi-
ngëe- juu' kih' Dio.

Jëeh', hne- goh' ta- cha'ne' kih'
Dsa-jøøh' jnan` mah' mi-lluuh'
jwë' kiyh'.

77 Lã ja- lä'ne- dsa-goo' ha- lä- jee'
lääy' kih' dso'kye-,
jëeh' Dio koo- dsë' kiyh'.

78 Jëeh', lä'jnã- ba' he- lä-nih' dsë' Dio
kyaah' jne'.

He- jmeey' jee' jnan`, la' lä'koh' jmëe'
kih' hyoo- he- choo' ne' jnan`
lä- ga-të' gyuu'.

79 Chooy' wa'je- kih' hi- tääh' jee'
na-hoo- jee' hii' goo- juuy'.

Lã ja- mi-jnäay' ha- lä- jee' hii' ti'
jnan`, ga-jäh' Zacaría.

80 Ga-løø' dsa-kwaa- gyuu-, lä'ja-
ka-läh' hu' dsë- llu' kiyh' ma'
dsa-kwaa- kyaayh'. Ma' ga-kwaa-
ngooy' ta- hwa' kii-, jee' sa- kwa-
ni- miih-, lä'juh' ga'lloo' jmi' he-
ga-mi-jnäay- hñiiy' kih' dsa- Israel.

2

Ga-lã'chaa- Jesús (Mt. 1:18-25)

1 Ji-ñe- ja-, ga-jmee' Augusto rey
to-në' mada-lla-llee' lä'jëe- dsa- je-,
lä'kaa- jee' ma' jmeey- hih-. 2 He-
ja- la' to-në- je- he- ga-chooyh' kih'
dsa-, lä'koo- ma' laa' Cirenio lle'moh'
hwa' Siria. 3 He-ja- ga-lã'jëe- ba' dsa-
ga-näay' ta- jwii- jee' tëey- lla-lleey'
je-.

4 He-ja- ya-hëe' José jee' jwii-
Nazaret he- nøø' hwa' Galilea ngooy'
ta- hwa' Judea jee' jwii- kih' David
he- chee- Belén. Jëeh', José ma' laa'
sa'ju- kih' David. 5 Ñeey' ga-lla-lleey'
hñiiy' je- ko-jøh' kyaah' María hi-
kyaah' ma' laay' hmooh' jee' gooy-.
Hi- María he' ma' kyaay' gyuu-.
6 Ta'ko-juh' ma' täayh' jee' jwii- ja-,
ga-dsëe' jmi' lä'chaa- gyuu- kya'
María. 7 Jee' jwii- ja- ga-lã'chaa-

gyuu- ñuuh- to-në' kyaay'. Mah'
ga-bäayh- gyuu- wa'siih'. Ga-kyaay-
neh- na'moo' jee' ma' kuh- jah', kih'
he- sa- ma' joo- cha'neh- jee' tääh'
dsa-.

Ga-lã'jnää' ángele kih' dsa- hi- ma' hää- jah'

8 Koo' jee' jwii- ja-, ma' tääh' dsa-
hi- ma' hää- jah' kya' ta-la- hwë'.

9 Ni- sa- ga-lã'liih- gyih', ga-lã'jnää'
kiyh' jaa- ángel kya' Dsa-jøøh' jnan`.
Ga-lã'jnää' jëe- ñih' wa'je- kih' Dio
lä'ku- lä'ji- kiyh'. Peer- ga-jwaa' h'
dsa- he'. 10 Pero ángel ga-jäh' siiyh-:

—Ta- wa'gah' hnäh'. Jëeh', ma-jan-
kyen' juu' he- jmee' jëe- jwërte dsë'
lä'jëe- dsa-. 11 Na' ma-lã'chaa- kyah'
hnäh' jee' jwii- kih' David jaa- hi- lää'
hnäh'. Hi- he' he' Cristo, Dsa-jøøh'
jnan`. 12 Lã-la- jmee' lii- kyah' hnäh'
kih' gyuu- he'. Na-bäayh- wa'siih'
na-kyaay' neh- na'moo' jee' kuh- jah'
—ga-jäh' ángel.

13 Lã'chah' ja- ga-lã'jnää' koo' kih'
ángel he', jwëe' ga- ángele hi- chaa-
gyuu' hi- ma' hä- kih' Dio, ma' jäyh':
14 He- ba' che- jøh'gaa- Dio hi- gya'
gyuu'!

Wa' hii' ti' kih' dsa- jmi-gyuu- hi-
jmee- lä- hnøø' Dio.

15 Lã-koo- ma' ga-nää- lä'jëe- ángele
he' gyuu', dsa- hi- ma' hää- jah'
kya' he' ga-jäyh' siiyh- dsa-kyaayh':

—Ma' jne' ja- ta' Belén, ma' jëe' jne'
koo- ha- lä- ma-la-, lä'koh' juu' he-
ma-nuu' jne' kih' Dsa-jøøh' jnan`.

16 He-ja- ga-näay' ko-chih',
ga-jnäayh- María kyaah' José. Jee' ja-
ga-jëey' na-kya' gyuu- neh- na'moo'
jee' ma' kuh- jah'. 17 Lã-koo- ma'
ga-jëey' gyuu-, ga-taayh- jmeeyh-
juu' ha- lä- ga-jäh' ángel kih' gyuu-.

18 Peer- ga-lã-dsaa- dsë- lä'jëe- dsa-
hi- ga-nuu' juu' kih' hi- ma' hää-
jah' kya' he'. 19 Pero María ngoo'
ba-dsooh- dsëy' hi- kyey- hu' dsë-
kih' lä'je- he- ga-nuuy' ja-. 20 Dsa-
hi- ma' hää- jah' he' ga-näay' jmeey-
juuh- kih' Dio, hi- ma-lã'häy- kiyh',

kih' lä'jē he- ga-nuuy' hi lä'jē he- ga'jēy'. Jēh', ma'ra he- ga'la' ba' lä'koō- te' he- ga'jah' ángel siyh'.

Ga'jäy' Jesús jee' ma' chih' gwah' jūh'

21 Ma' ga'tē jñaa' jmii', ga'tuy' jmi-ngo' kih' gyūh' mah' ga'mi'cheey' Jesús, ja-ba' jmii' he- ga'jah' ángel lä'cheey', jää' ja-ga' lä'dsaah' María.

22 Ma' ga'dsēē' jmii' he- ga'mi'lluū' cho'jmii' hñiyy' lä'hih' kih' ley kih' Moisé, ga'jäy' gyūh' ta' Jerusalén mah' taayh' goo- Dio. 23 (Ga'jmeey' lä'ja-, jēh' né' ley kih' Dsa-jøøh' jnän' jah' lä'la-: "Lä'jēē' gyūh' ñūh' hi- to-né' la' kwaat' laa' kyaa' Dio ba'.")

24 He-ja- na'näy' na'jmeey' lä'koō- lle' ley kih' Dio he- jah': kwaah' koō- gyaah' cha'bē- o koō- gyaah' cha'juu-.

25 Ji-ñe- ja-, ma' gya' jwii- Jerusalén jaa- dsa- hi- ma' chee- Simeón. Dsa- he' ma' laa' jaa- hi- lluu', ma' hnaayh- Dio, ma' kyey- o-jøh' dsē- lloo- koō- jmii' lää' dsa- Israel. Hi- ma' kyaayh' Jmi-lle' Na-jngii'.

26 Jmi-lle' Na-jngii' ga'mi'jnää- kiyh' he- sa' juuy' ta'ko-jiih' sa' ma-jēy' hi- na'hñaa' kyaa' Dio. 27 Ga'jøø' Jmi-lle' Na-jngii' kih' Simeón he- ngooy' ta' jee' chih' gwah'. Ja-ba' hor- ja- ga'loo' cho'jmii- Jesús na'jäy- gyūh' kyaay' gwah' mah' le' kiyh' lä'koō- tēē' dsa- jmeē- lä'koō- jah' ley. 28 Jee' ja- ga'ee' Simeón he' gyūh-, mah' ga'kway' tí'hmaah' kih' Dio, ga'jäyh':

29 Dsa-jøøh' kyaan', na' ma-dsēē' jmii' ki- jnä' hi- jmeē- ta'he' kyah' ya'hēēn' jmi-gyūh' la-, lä'koō- ga'chiih' jnä'.

30 Jēh', ma-tēēn' ma-jēēn' hi- ma-cheeh' mah' lääy' dsa-.

31 Hi- he' ga'mi'lluuh' to'lo- né' ga-lä'jēē- dsa- hi- chaa- hwa' la-.

32 Laay' lä'koō- wa'je- he- lä'jnä' kih' hi- sa' laa' judiu.

Hi' kih' wa'je- ja- jä' jøøh' dsa- Israel hi- laa' kyaah', ga'jah' Simeón.

33 Peer- ga-lä'dsaa- dsē' José kyaah' María ma' ga-nuuy' lä'jē he- ma' hlēeh' Simeón kih' gyūh'. 34 Mah' ga-mi'jäā' Simeón cho'jmii- gyūh-, ga'jäyh' siyh' María:

—Jēē- da', gyūh- la- ma-na-hñaa' jmeey' tēh' jwēē' dsa- Israel, hi- lä'ja- jmeey' dsa-jēēh' jwēē' ka-läh'. Ma-na-hñaa' jmeey' lii- laay' kyaah' Dio, pero sa- lä'hnaä' dsih'. 35 Hi- kyah' le' lä'koh' he- dsa-hiih' ñe 'tuuh- neh- tuh-hoh'. Hi- mi-jnäy' ha- lä' la' huū'dsē- kih' jwēē' dsa- — ga'jah' Simeón.

36 Ja-ba' jee' ja- ma' hää' ka-läh' jaa- dsa-mē' hi- ma' chee- Ana jo-mii' Fanuel. Dsa-mē' he' ma' ngēē- juu' kih' Dio. Ma' laay' sa'ju- kih' Aser joø' Jacob. Ma-gyuh- jwēte dsa-mē' he'. Gyii' ji-ñe- ba' ga-gyay- kyaah' dsa-ñūh- kyaay'. 37 Ma-hya- to'lo'gya' na-dsē- gyii'gya' kye' ji-ñe- he- ga'jäy' hñeēy'. Sa' ma' dsa-hlääyh' ma' dsooy- jee' chih' gwah', lä'jmii' lä'hwē' ma' hnaayh- Dio. Joh' jiih' sa' ga'tuy' kuh-hiyh' ma' chuuy' kyaah' Dio. 38 Ja-ba' hor- ja- ja' dsa-mē' he' chuh' kih' cho'jmii- gyūh-, mah' ga-løoy' kway' tí'hmaah' kih' Dio. Hi- ma' hlēeyh' kih' gyūh' Jesús, cha'nē' lä'jēē- hi- ma' tääh' jøø' lih' ba' lää' Dio dsa- hi- chaa- Jerusalén.

39 Ma-la- ma-mi-teh' cho'jmii- gyūh- lä'koh' lle' ley kih' Dio, ga-näy' ta' jwii- Nazaret he- nøø' hwa' Galilea. 40 Koō- jmii' koō- jmii' ma' dsa-kwaa- gyūh-, hi- cha-gamiih- be' ma' dsa-lä-cha- kiyh', hi- lä'ja- huū'dsē- llu' kiyh' ma' dsa-kwaa- kyaayh'. Ha- koh' sa' ga'mi'jäā' Dio gyūh- kyaa'.

Lä' mäh' Jesús ga'jä' jee' kih' ta-jwoh' kyaa' ley

41 Ga-lä'jē- ji-ñe- ba' ma' dsoo- cho'jmii- Jesús ta' Jerusalén ma' tē- jmii' he- kuh- dsa- judiu borrego

mäh'. 42 Ma' ga'hya- Jesús gya'to' ji-ñe-, ga'näy' ka-läh' jmi' lä'koo- tēē' dsa- jmee-. 43 Ma-la- ma-goh- jmi' ga'näa' cho'jmiy- ta' kih', ni' sa- liih- gyih' ga-jä' Jesús jwii- Jerusalén. 44 Ma' jmeey' huúdsē-, hää' Jesús jee' kih' dsa- hi- ga'näa' cha'jwē' ja-. Lä-taa' jmi' ga-taayh' jwē', ja-ga' ga-hnaayh- jee' kih' dsa- hi- chaa- kyaay', hi- lä'ja- jee' kih' dsa- hi- kyuy- ka-läh'. 45 Ma' sa- ga-jnääh', ga-kēyh' ka-läh' ta- Jerusalén na'hnääh'.

46 Ga-tē' hnē- jmi', ja-ga' ga-jnääh' Jesús jee' chih' gwah- na-gyay' jee' kih' ta-jwoh' kyaä' ley, ma' nuuy- ha- lä' hlēeh' dsa- he' hi- Jesús ma' ngii' juu' kiyh' ka-läh'. 47 Lä-jēē- hi- ma' tääh' nuu- kiyh' ma' dsaa- dsēy' ha- koo- sa- ma' kyuu- Jesús hi- lä'ja- kih' juu' he- ma' jeeyh- ja-. 48 Ma' ga-jēē' cho'jmiy-, ga-lä-dsaa- dsēy', mah' ga-jäh' María siiyh-:

—Gyuu- kyaan-, ¿he-la' ma-jmeeh' lä-na- kyaä' jnääh'? Ha- koh' sa- lle- dsen- kyaah' Täa' kyaah' jee' ga-nøø' jnääh' hnääh' jnääh' hne-.

49 He-ja- ga-jeeh- Jesús juu' kiyh':

—¿He-la' ga-näa' hnäh' hnaah- jnä'? ¿Ché' sa- ñeh' hnäh' he- ga-tēēn' mi'ten' kin- kyaah' Täa' kyaan-?

50 Pero sa- ga-lä-ngēē' cho'jmiy- he- ga-hlēēyh' lä'ja-. 51 Ja-ga' ya-hēēy' mah' ga-näay' ko-jøh' kyaayh' ta- Nazaret. Jee' ja- ga-mi-tey' ga-lä-jēē' ba' he- ma' jäh' cho'jmiy-. Hi- María ngoo' ba' dsooh- dsēy' lä-jēē' juu' he- ga-nuuy'. 52 Hi- Jesús koo- jmi' koo- jmi' dsa-lä-jøøh' gyih'. Lä'ja- cha-ga-miih- dsa-lä-kyuyh- koo- hä' koo- hä'. Ma' tih- dsē' Dio lä-jēē- he- ma' jmeey', hi- lä-kyē- dsa- ka-läh' ma' tih- dsē'.

3

Ga-løø' Jwaa' kwa' juu'
(Mt. 3:1-12; Mr. 1:1-8; Jn. 1:19-28)

1 Ma-hya- gya'hña' ji-ñe- laa' Tiberio rey to-nē'. Ji-ñe- ja- ma' laa' Poncio Pilato lle'moh' hwa' Judea. Herode ma' laa' ta' hwa' Galilea, Felipe øøyh- ma' laa' ta' hwa' Iturea kyaah' hwa' Traconite. Lisania ma' laa' ta' hwa' Abilinia. 2 Ja-ba' ji-ñe- ja-, Aná kyaah' Caifá ma' laa' jmi-dsa- kaah'. Lä- ma'ja- ga-hlēeh' Dio kyaah' Jwaa' joo' Zacaríá lä'koo- ma' gyay' hwa' kii- jee' sa- kwa- ni- miih-. 3 He-ja- ma' dsooy- lä'kaa- jee' la' cha'hoo' jmi- Jordán ma' dsa-kway' juu' he- saa- dsa- jmi- hi- ga-hlēēyh' dsa- mah' wa' dsa-jeeyh- kyaah' Dio mah' koo- Dio dsē' kih' dso'kye- kiyh'. 4 Lä-ja- ga-lä-te' lä'koo- na-sii- juu' he- ga-hlēēh' Isaíá hi- ga-ngēē' juu' kih' Dio llo'joo', ga-jäyh':

Kii- nuuh- koo- lle' he- hlēeh- hwa' kii- jee' sa- kwa- ni- miih-:

“Mi-llu- hnäh' jwē' kih' Dsa-jøøh' jnän,

mi-llu- hnäh' hñaah' mah' heeh' hnih' wa-ra- ga-tē' jee' jäy-.

5 Lä-kaa- jee' la' cha'gwaa- hnøø' kah- gwaah',

hnøø' lii' koo- mēē- moh' jee' la' cha'sii-.

Jwē' jlu- gyeh- hnøø' lii' ko-dsoo'.

Jwē' he- la' ta-juh-, hnøø' lii' koo- mēē- ba'.

6 Ma'ja- ga-jēē' lä-jēē' dsa-, ha- lä- lää' Dio jné' ta-la' kih' hi- jä-”, ga-jäh' Isaíá.

7 He-ja- lä-la- ga-jäh' Jwaa' siih- ga-lä-jēē- hi- na'näa' ma' saa- jmi-:

—Hnäh' laah' lä-koh' miih- hi- kyuu-. ¿Hii- ma-siih- hnäh' he- lääh' hnäh' hñaah' kih' he- wii' he- na' ga-jä'?

8 To-nē' da' mi-jnäa' hnäh' he- ma-tuh' hnäh' jwē' hliih' mah' jmeeh' hnäh' he- llu' jmah' ba', ja-ga' la' dsoo' he- ma-jeeh- hnäh' kyaah' Dio. Mo-to' jmee- hnäh' huúdsē-

lääh' hnäh' lä-llu' he- jwah' hnäh':

“Abraham ba' laa' täa' jnän.” Jēēh' jnä' jwahn-, lih- ba' Dio jmee' hwēē-

sa'ju- kih' Abraham lä-kye- kih' kuú' la-.

9 Hee- ñe' läh- ma-kye-

ma-na'llu' huu' hma-. Lä-jë- chaah' hma- he- sa' llu' mi' kih', he- ja- dsa-tu' mah' dsoo' cha'je- —ga-jäh' Jwaa-.

¹⁰ Lä-jë- ba' dsa- ma' ngii' juu' kiyh', ma' jäyh':

—¿Ha- lä- jmee' jnääh' ja-?

¹¹ Mah' ga-jeeyh- kih' dsa-, ga-siiyh':

—Hnääh' hi- cha- to' lë- hmiih- kih', kwëeh' koo- hi- sa- cha- kih'. Hi- hnääh' hi- kuh-hih- llu', kwëeh' miih- hi- jmee- bii' kih'.

¹² Hi- na'nää' ka-läh' hi- koo' ku'sih- mah' saay- jmi-. Mah' ga-siiyh' Jwaa-:

—Ta-jwoh', hi- jnääh', ¿ha- lä- jmee' jnääh' ka-läh'?

¹³ Mah' ga-jäh' Jwaa- siiyh':

—Lä-koo- te' lle- kih' ba' koo- hnääh' kih' dsa-.

¹⁴ Hløø' ka-läh' ga-ngii' juu' kiyh':

—¿Ha- ga- jnääh' na-, ha- lä- jmee' jnääh' ja-?

Mah' ga-jäyh':

—Ta- jøøh' hnääh' dsa- mah' jñuuh' hnääh' he- cha- kiyh', ni- ta- hnë- hnääh' dsa- hi- sa- ää- dsoo' kyaah' juu' ta-juu'. Heeh' ba' hnääh' lä-koo- te' he- lëh' hnääh'.

¹⁵ Peer- lä-jë- dsa- judiu ma' hnøø' wa-ra- jäh' kih' ma-lloo' ba' jmi' he- lääy', he- ja- ma' jmeey' huudsë- che' he' ba' Jwaa- na- hi- laa' Cristo hi- na-hñaa' kyaah' Dio. ¹⁶ Ga-jäh' Jwaa- ga-siih- lä-jë- dsa- he':

—Ma-ra- ju'dsoo' jwëehn- hnääh', jnä- chaan' dsa- jmi- kyaah' jmi- ba'. Pero jä- jaa- hi- jøøh' ga- lä-koh' ga- jnä'. Hi- ni- sa- tēdsëen' chi- ihn' mah' llen' loo- he- hä- tüy'. Hi- he' chaa' hnääh' jmi- kyaah' Jmi- lle' Na-jngii', hi- kyaah' je- ka-läh'. ¹⁷ Hii- cheh' mi-llu' mi-trigo, ma-chooyh- he- kyaah' jwäy'. Ma-la- ma-kooy' mi-trigo kiyh', llay' llu', ja- ga- jëy' wa-hløø- kih' kyaah' je- he- mo-so- hu- jih'koh'.

¹⁸ Hi- ga-hlëeyh' dsa- kyaah' cha-gamiih- juu' he- ga-mi-jnääh'

ha- lä- la' ju'hmëe' he- ma' kway-.

¹⁹ Hi- ga-juuyh' kih' Herode hi- ma' laa' ta', kih' he- ma' kyaayh' Herodía më Felipe, he' ba' dsa-ñuuh- øøyh-. Hi- ga-juuyh' kih' Herode, kih' ga-lä-jë- he- hliih' he- ma' jmeey'.

²⁰ Hi- këe- ga- ga-bääh- Herode jyoh' dsoo', heh' he- ga-taayh- Jwaa- neh-ñe'.

Ga-saa- Jesús jmi-

(Mt. 3:13-17; Mr. 1:9-11)

²¹ Koo- jmi' lä- ma' cheh' Jwaa- chaa- dsa- jmi-, Jesús ka-läh' ga-saa- jmi-. Ta-ko-juuh' ma' ngii- Jesús kiyh' kih' Dio ga-na' gyuuh' jmi-gyu-.

²² Hi- ga-juoo' né- kiyh' Jmi-lle' Na-jngii', ga-lä-jnääh', laay' lä-koh' jaa- juu-. Lä- chah' ja- ga-lä-nuuh' koo- juu' he- ja' gyuuh' he- ma' jäh':

—Hne- laah' gyuu- kyaan- hi- hnaan-. Peer- chaan- llu' kyaah' hne-.

Jee' la- na-sii- jmi- kih' dsa- ma-gyuh- kyaah' Jesús

(Mt. 1:1-17)

²³ Ma' hää' Jesús koo- gyii'gya' ji-ñe- ma' ga-løøy' kway' juu'. Ma' jmää- dsih' laay' joo' José. José he' ma' laa' joo' Elí. ²⁴ Elí he' ma' laa' joo' Matat. Matat he' ma' laa' joo' Leví. Leví he' ma' laa' joo' Melqui. Melqui he' ma' laa' joo' Jana. Jana he' ma' laa' joo' José. ²⁵ José he' ma' laa' joo' Matatía. Matatía he' ma' laa' joo' Amó. Amó he' ma' laa' joo' Nahum. Nahum he' ma' laa' joo' Esli. Esli he' ma' laa' joo' Nagai. ²⁶ Nagai he' ma' laa' joo' Maat. Maat he' ma' laa' joo' Matatía. Matatía he' ma' laa' joo' Semei. Semei he' ma' laa' joo' José. José he' ma' laa' joo' Judá. ²⁷ Judá he' ma' laa' joo' Joana. Joana he' ma' laa' joo' Resa. Resa he' ma' laa' joo' Zorobabel. Zorobabel he' ma' laa' joo' Salatiel. Salatiel he' ma' laa' joo' Neri. ²⁸ Neri he' ma' laa' joo' Melqui. Melqui he' ma' laa' joo' Adi. Adi he' ma' laa' joo' Cosam. Cosam he' ma' laa' joo' Elmodam. Elmodam

he' ma' laa' joo' Er. ²⁹ Er he' ma' laa' joo' Josué. Josué he' ma' laa' joo' Eliezer. Eliezer he' ma' laa' joo' Jorim. Jorim he' ma' laa' joo' Matat. ³⁰ Matat he' ma' laa' joo' Leví. Leví he' ma' laa' joo' Simeón. Simeón he' ma' laa' joo' Judá. Judá he' ma' laa' joo' José. José he' ma' laa' joo' Jonán. Jonán he' ma' laa' joo' Eliaquim. ³¹ Eliaquim he' ma' laa' joo' Melea. Melea he' ma' laa' joo' Mainán. Mainán he' ma' laa' joo' Matata. Matata he' ma' laa' joo' Natán. ³² Natán he' ma' laa' joo' David. David he' ma' laa' joo' Isaí. Isaí he' ma' laa' joo' Obed. Obed he' ma' laa' joo' Booz. Booz he' ma' laa' joo' Salmón. Salmón he' ma' laa' joo' Naasón. ³³ Naasón he' ma' laa' joo' Aminadab. Aminadab he' ma' laa' joo' Aram. Aram he' ma' laa' joo' Esrom. Esrom he' ma' laa' joo' Fare. Fare he' ma' laa' joo' Judá. ³⁴ Judá he' ma' laa' joo' Jacob. Jacob he' ma' laa' joo' Isaac. Isaac he' ma' laa' joo' Abraham. Abraham he' ma' laa' joo' Taré. Taré he' ma' laa' joo' Nacor. ³⁵ Nacor he' ma' laa' joo' Serug. Serug he' ma' laa' joo' Ragau. Ragau he' ma' laa' joo' Peleg. Peleg he' ma' laa' joo' Heber. Heber he' ma' laa' joo' Sala. ³⁶ Sala he' ma' laa' joo' Cainán. Cainán he' ma' laa' joo' Arfaxad. Arfaxad he' ma' laa' joo' Sem. Sem he' ma' laa' joo' Noé. Noé he' ma' laa' joo' Lamec. ³⁷ Lamec he' ma' laa' joo' Matusalén. Matusalén he' ma' laa' joo' Enoc. Enoc he' ma' laa' joo' Jared. Jared he' ma' laa' joo' Mahalaleel. Mahalaleel he' ma' laa' joo' Cainán. ³⁸ Cainán he' ma' laa' joo' Enó. Enó he' ma' laa' joo' Set. Set he' ma' laa' joo' Adán. Adán he' ma' laa' joo' Dio.

4

*Ga'ka' hi-sa'llu' dsé' Jesús
(Mt. 4:1-11; Mr. 1:12-13)*

¹ Cha-miìh- be' kih' Jmi-llé' Na-jngiì' ma-kye- Jesús. He-ja- ma-la- ma-saay- jmiì- cha'jmiì- Jordan, lä-cha' ja- ga-jøø' Jmi-llé'

kiyh' ngooy' ta- jee' la' hwa' kii-. ² Jee' ja- ga-jäy' to'loo' jmiì- jee' ga-ka' hi-sa'llu' dséy'. Sa- cha- ga-kuyh- ni- miìh- ta'ko-jiih' ma' gyay' jee' ja-. Ma-ngéë' he- ja-, ja' kyoyh-. ³ He-ja- ga-jäh' hi-sa'llu' siyh-:

—Cher'mah' dsoo' laah' Joo' Dio, jmee' hih- mah' lii- he-niìh- kuu' la-.

⁴ Mah' ga-jeeh- Jesús juu' kiyh', ga-jäyh':

—Ma-na-siì- ba': "Ja- ma-la- kyaah' he- kih-hiìh- jmee' cha- jne'. Kyaah' lä-jé- juu' kih' Dio ba' jmee' cha- jne'."

⁵ He-ja- ga-jøø' hi-sa'llu' kiyh' lä- ga-té' koo- moh' niì' mah' kyaah' ko-hwéë' pih' ba' ga-heeyh' lä-kaa- jee' jwiì- kaah' he- cha- jmi-gyuu-.

⁶ Mah' ga-jäyh':

—Kwan' jwé' mah' jmeeh' hih- lä-kaa- jee' jwiì- na-, hi- kwéëhn- hne- lä-jé- ga' he- la' na'hñaah' he- cha- kih'. Jéeh', jnä' ga-hyohn' lä-jé- he- na- hi- le' kwéëhn- hi- llä- dsën-. ⁷ Lä-jé- he- na- kwéëhn- hne- cher'mah' ga-juuh' jneh' cha'nën-, jmääh' jnä' jøøhn'.

⁸ Mah' ga-jäh' Jesús siyh-:

—Gwaah- ki- jnä' Tana', jéeh' ma-na-siì- ba' jee' jyoh' ka-läh': "Kih' Dsa-jøøh' hi- laa' Dio kyaah' ba' jmeeh' juuh-. Kih' jaa- hñiì' bih' jmeeh' ta-he'."

⁹ Ma-ngéë' he- ja-, ga-jøø' hi-sa'llu' kiyh' ta- jee' chih' gwah- jwiì- Jerusalén. Ma' ga-lla-näy' jee' ja-, ga-jäy' lä- ga-té' gyuu' kih' gwah- juuh-, ga-siìyh-:

—Cher'mah' dsoo' laah' Joo' Dio, jwää- hñaah' lä- ga-té' hwa'. ¹⁰ Jéeh' na-siì- ba' ka-läh':

Dio chee' ángele kyaay' koo' kyah' mah' häy' hne-.

¹¹ Lä-ja- jäy' hne- lä- häy- gooh-, mah' sa- lla-nu' tiìh' kyaah' kuu'.

¹² Mah' ga-jeeh- Jesús juu' kiyh', ga-jäyh':

—Ma-na-siì- ba' ka-läh': "Ta- ka- dsé' Dio hi- laa' Dsa-jøøh' kyaah'."

13 Ma-la⁺ ma-ka⁺ hi-sa-llu⁺ dsē⁺ Jesús, ga-lä⁺ 00y⁺ kiyh⁺ miih⁻ jmi⁺.

Ga-løø⁺ Jesús kway⁺ juu⁺ hwa⁺ Galilea

(Mt. 4:12-17; Mr. 1:14-15)

14 Ma-ngēē⁺ he- ja⁻, ngaah⁺ Jesús ta⁻ hwa⁺ Galilea kyey⁻ cha-mi⁺h⁻ be⁺ kih⁺ Jmi-llē⁺ Na-jngi⁺. Ma⁺ hii⁺ juu⁺ kiyh⁺ lä-kaa⁻ jee⁺ jwi⁺ he- tääh⁺ lä-ku⁺ lä-ji⁺ hwa⁺ ja⁻. 15 Ma⁺ mi-tēēy⁻ dsa⁻ hi- tääh⁺ lä-koo⁻ lä-koo⁻ gwah⁻ mäh⁻ hi- ga-lä⁺ jēē⁻ dsa⁻ ga-jmee⁻ juuh⁻ kiyh⁺. 16 Ga-llaay⁺ jee⁺ jwi⁺ Nazaret jee⁺ ga-kwaay⁺. Ga-hey⁺ neh⁻ gwah⁺ mäh⁻ lä-koo⁻ ma⁺ tēēy⁺ jmeey⁻ jmi⁺ he- teeh⁻ dsa⁻ dsē⁺. Jee⁺ ja⁻ ga-nooy⁻ mah⁺ ga-hēy⁺ juu⁺ kih⁺ Dio he- ma-na-sii⁻ jāā⁺. 17 Ga-kwēēh⁺ dsih⁺ je- he- ga-sii⁺ Isaia hi- ma⁺ ngēē⁻ juu⁺ kih⁺ Dio. Ga-ji⁺y⁺ mo⁺je- mah⁺ ga-jnøøy⁺ jee⁺ na-sii⁻ lä-la⁻:

18 Kyen⁺ Jmi-llē⁺ kih⁺ Dio nē⁻ kin⁻.

Ma-hñaay⁺ jnä⁺ mah⁺ kwan⁻ ju⁺hmēē⁺ kih⁺ hi- tä-ñēē⁺.

Ga-cheey⁺ jnä⁺ mah⁺ hlēēhn⁺ hi- sa⁻ cha⁻ o-jøh⁺ dsē⁻ kih⁺.

Jmeen⁻ juu⁺ ha⁻ lä⁻ jee⁺ läā⁺ hi- tääh⁺ neh⁻ ñē⁺.

Jmeen⁻ jēē⁺ hi- tuu⁺.

Lään⁺ dsa⁻ hi- dsa⁻ ngēē⁻ lli⁺ wii⁺.

19 Jmeen⁻ juu⁺ he- ma-tøøhn⁻ ji- ñē⁻ he- mi-jāā⁺ Dio dsa⁻.

20 Ma-ngēē⁺ ma-hē⁺ Jesús juu⁺ ja⁻, ga-bäay⁺ mo⁺je- mah⁺ ga-ngēēy⁺ kih⁺ hi- ma⁺ hä⁺ goo⁻, ja⁺ ga⁺ ga-gyay⁻. Lä-jēē⁻ hi- ma⁺ tääh⁺ jee⁺ ja⁻ ma⁺ jēēy⁻ koo⁻ hweh⁻. 21 Mah⁺ ga-løøy⁺ hlēēyh⁻ dsa⁻ he⁺:

—Na⁺ ma-lä⁻te⁺ juu⁺ kih⁺ Dio he- ma-hēn⁺ cha⁻ñē⁺ hnäh⁺.

22 Ga-lä⁺ jēē⁻ ba⁺ dsa⁻ ma⁺ hlēēh⁻ llu⁺ kih⁺ Jesús, hi⁺ ma⁺ dsaa⁻ dsēy⁺ kih⁺ jnaah⁺ la⁺ juu⁺ he- ma⁺ hlēēh⁻ Jesús. Mah⁺ ma⁺ jāyh⁺:

—¿Che⁺ jā⁺ he⁺ jo⁻ñuu⁺ José hi- na⁻?

23 He-ja⁻ ga-jäh⁺ Jesús siiyh⁺ dsa⁻ he⁺:

—Ma⁺ ba⁺ jnä⁺ he- jwi⁺h⁺ jnä⁺ juu⁺ he- tēēh⁺ hnäh⁺ hlēēh⁺, he- jāh⁺ lä-la⁻: “Jmee⁺ mē⁻ kyah⁺ hñaah⁺, cher⁺ mah⁺

dsoo⁺ laah⁺ tē⁻mē⁻. Jmee⁺ ka-läh⁺ jee⁺ la⁺ jwi⁺ kyah⁺ lä-jē⁻ he- ma-nuu⁺ jnääh⁺ ga-jmeeh⁺ jwi⁺ Capernaum, ja-ga⁺ la⁺ dsoo⁺.”

24 Hi⁺ ga-hlēēh⁺ gyih⁺ jyoh⁺ juu⁺, ga-jäh⁺:

—Ma⁺ra⁺ ju⁺dsoo⁺ jwēēhn⁻ hnäh⁺. Ni⁺ jāā⁻ dsa⁻ hi- ngēē⁻ juu⁺ kih⁺ Dio sa⁻ hēēh⁻ dsih⁺ jee⁺ jwi⁺ gooy⁺. 25 Ju⁺dsoo⁺ jwēēhn⁻ hnäh⁺. Lä-koo⁻ ma⁺ gya⁺ Elía hi- ga-ngēē⁻ juu⁺ kih⁺ Dio ga-hna⁺ jma⁺ hnē⁻ ji- ñē⁻ na-dsē⁻ jñēē⁺ sih⁻ hi⁺ ha⁻ koh⁺ hoo⁺ sa⁻ ga-lä⁺ cha⁻ lä-kaa⁻ hwa⁺ ja⁻. Jmi⁺ ja⁻, ma⁺ chaa⁻ jwēē⁻ dsa⁻ mē⁺ hñi⁺ hwa⁺ Israel. 26 Pero sa⁻ ga-cheē⁺ Dio Elía kih⁺ ni⁺ jāā⁻ dsa⁻ mē⁺ hñi⁺ he⁺. Ga-cheey⁺ kih⁺ jāā⁻ dsa⁻ mē⁺ hñi⁺ hi- ma⁺ chaa⁻ Sarepta koo⁺ kih⁺ Sidón ba⁺. 27 Lä-jā⁻ ka-läh⁺ jmi⁺ kih⁺ Eliseo hi- ga-ngēē⁻ juu⁺ kih⁺ Dio llo⁺ joo⁺. Ma⁺ chaa⁻ jwēē⁻ dsa⁻ hi- ma⁺ dsaah⁺ hmih⁺ høø⁻ hwa⁺ Israel. Pero ni⁺ jāā⁻ hi- he⁺ sa⁻ ga-hlaa⁺. Ma-la⁺ Naamán hi- ma⁺ chaa⁻ hwa⁺ Siria ba⁺ ga-jä⁺ kih⁺ — ga-jäh⁺ Jesús.

28 Lä-jēē⁻ hi- ma⁺ tääh⁺ neh⁻ gwah⁺ ja⁻, ga-lä⁺ lleey⁺ jwēte⁺ lä⁻ ma⁺ ga⁺ nuuy⁺ juu⁺ ja⁻. 29 Ga⁺noo⁻ lä-jēē⁻ dsa⁻ he⁺ mah⁺ ga-sēēh⁻ dsih⁺ ta⁻ chuuh⁺ jwi⁺. Ga-jäay⁺ lä⁻ ga-tē⁺ gyuu⁺h⁺ moh⁺ jee⁺ la⁺ jee⁺ jwi⁺ ja⁻, mah⁺ ma⁺ jwäay⁺ ta⁻ cha⁻sii⁻ ñi⁺h⁺. 30 Pero he- ga-la⁺, ga-koo⁻ Jesús jwē⁺ kiyh⁺ ga-ngēēy⁺ to⁺ dsaah⁺ jee⁺ kih⁺ dsa⁻ he⁺, ngooy⁺ ta⁻ jee⁺ jyoh⁺.

Ga-llee⁻ Jesús jmi-llē⁺ hñih⁺ kih⁺ jāā⁻ dsa⁻

(Mr. 1:21-28)

31 Ngoo⁺ Jesús ta⁻ Capernaum, koo⁻ jwi⁺ he- nøø⁻ hwa⁺ Galilea. Ga⁺kway⁺ juu⁺ jmi⁺ he- teeh⁻ dsa⁻ dsē⁺. 32 Lä-jēē⁻ dsa⁻ ma⁺ dsaa⁻ dsē⁺ kih⁺ juu⁺ he- ma⁺ kway⁺ ja⁻. Jēēh⁺, ma⁺ hlēēyh⁻ kyaah⁺ cha-mi⁺h⁻ be⁺.

33 Ma⁺ häā⁺ neh⁻ gwah⁺, jāā⁻ dsa⁻ hi- ma⁺ kye⁻ jmi-llē⁺ hñih⁺ mah⁺ ga-hlēēyh⁺ koo⁻ ki-gaa⁻. 34 Ga⁺jäh⁺:

—Ta⁻ kaah⁺ jnääh⁺, Jesús dsa⁻ Nazaret. ¿Che⁺ ma⁺ ñēh⁺ mah⁺ mi⁺llaah⁺

jnääh'? Kyuu⁺ jnääh' hne⁻. Hne⁻ ba' he' hi⁻ na⁻ jngëe' kyaa' Dio.

³⁵ Mah' ga⁺juh⁺ Jesús kih' jmi⁻lle' hlih' he', ga⁺siiyh⁺:

—Ta⁻ tooh' miih'. Go⁻hëe' kih' dsa⁻ na⁻ —ga⁺jäyh⁺.

Lä⁺jiih' ga⁺tah' dsa⁻ he' hwa' to⁻lo⁻ nê⁻ dsa⁻ ga⁺jmee' jmi⁻lle' hlih' he' mah' ya⁺hëe' bih'. Pero ni⁻ miih⁻ dsoo' sa⁻ ga⁺jmeey' kih' dsa⁻ he'.
³⁶ Peer⁻ ga⁺jwaah' dsa⁻ kyaah' juu' he⁻ ga⁺hlëeyh' ja⁻, ma' hlëeyh⁻ dsa⁻ kyaayh', ma' jäyh⁺:

—¿Hee⁻ ba' juu' na⁻? He⁻ ba' che⁻ bee' juu' kiyh'. Ha⁻ lä⁺ liyh⁺ jmeey' mada⁻ kih' jmi⁻lle' hlih' mah' hwëey⁺.

³⁷ Ga⁻lä⁺cha⁺ juu' kih' Jesús lä⁻kaa⁻ jee' jwii⁻ he⁻ tääh' lä⁻ku' lä⁺jii' kih' hwa' ja⁻.

*Ga⁻mi⁻hlää' Jesús ma⁻choo' Simón
(Mt. 8:14-15; Mr. 1:29-31)*

³⁸ Ma' ya⁺hëe' Jesús neh⁺ gwah⁺ ja⁻, ngooy' ta⁺ kih' Simón. Jee' ja⁻ ma' kyaa' ma⁻choo' Simón dsaah' kyaah' llii'. He⁻ja⁻ ga⁺chuu' dsa⁻ kyaah' Jesús mah' mi⁻hlääy'.
³⁹ He⁻ja⁻ ga⁺tøh' Jesús lle' jee' kyaay', ga⁺jmeey' hi⁺ kih' llii' ja⁻. Mah' ya⁺hi⁺ llii'. Lä⁺chah' ja⁻ ga⁺noo⁻ ma⁻choo' Simón he', ga⁺jmeey' he⁻ ga⁺kuh⁻ ga⁺hih' hi⁻ ma' tääh' jee' ja⁻.

*Ga⁻mi⁻hlää' Jesús jwëe' hi⁻ dsaah'
(Mt. 8:16-17; Mr. 1:32-34)*

⁴⁰ Ma' ga⁻nuu⁻ jmi⁺ ja⁻, lä⁺jëe⁻ dsa⁻ hi⁻ ma' chaa⁻ dsa⁻dsaah' kyaa' na⁻nääy' na⁻jääy⁻ cha⁻nê' Jesús. Na⁻ku' na⁻ngii' dsoo' ma' laa' dsa⁻dsaah' he'. He⁻ja⁻ ga⁺kye⁻ Jesús goo⁻ nê' kih' lä⁺jaa⁻ lä⁺jaa⁻ mah' ga⁺mi⁻hlääy'.
⁴¹ Kih' jwëe' dsa⁻dsaah' he' ga⁺hwëe⁻ jmi⁻lle' hlih', hi⁻ ma' tooyh⁻ miih' ma' jäyh⁺:

—Hne⁻ laah' Jo⁺ Dio.

Pero ma' juuh⁻ Jesús kiyh'. Sa⁺ ma' kway⁺ jwë' ma' hlëeyh', jëeh' ma⁻ñe⁻ ba' jmi⁻lle' hlih' he⁻ laay' Cristo.

Ga⁻kwa' Jesús juu' neh⁺ gwah⁺ mäh⁻ kih' dsa⁻gooy'

(Mr. 1:35-39)

⁴² Ma' ga⁺jnä⁺ ja⁻, ya⁺hëe' Jesús ngoo' ta⁺ jee' sa⁻ chaa⁻ dsa⁻. Lä⁺chah' ja⁻ ga⁺taah' dsa⁻ ga⁺hnaayh⁻ lä⁺jiih' ga⁺jnääyh⁺. Hi⁻ ga⁺ha' dsa⁻ kiyh', sa⁺ ma' kway⁺ jwë' ma' dsooy' ta⁺ jee' jyoh'.
⁴³ Pero Jesús ga⁺jäh' siiyh⁺:

—Jmee⁺ bii' kin⁺ niin⁻ ta⁺ jee' jyoh' na⁻kan⁻ju⁻hmëe' he⁻ mi⁻jnää⁺ ha⁻ lä⁺jää⁻ Dio dsa⁻ lä⁻hih⁺ kih'. Kih' he⁻ la⁻ba' na⁻hñaan' jan'.

⁴⁴ He⁻ja⁻ ngooy' na⁻kway⁻ juu' lä⁺koo⁻ lä⁺koo⁻ gwah⁺ kih' dsa⁻ judiu he⁻ tøø' hwa' Galilea.

5

Jwëe' hmooh⁻ ga⁺taah' neh⁺ sa'hma'

(Mt. 4:18-22; Mr. 1:16-20)

¹ Koo⁻ hä' ma' cheh' Jesús cha⁻hoo' jmi⁻juuh⁻ he⁻ hla⁻ hwa' Genesaret. Jee' ja⁻ ga⁺kuh' jwëe' jwërte dsa⁻ lä⁻ku' lä⁺jii' kiyh' hi⁻ hnøø' ma' nuu' juu' kih' Dio.
² Ga⁺jëe' Jesús to⁺ na⁻moo' he⁻ ma' na⁻hi⁺ cha⁻hoo' jmi⁻ja⁻. Jëeh', ma⁻ngëe' sa'hma⁻hwëe⁻ hi⁻ ma' kaah⁻ hmooh⁻, ga⁺taayh' ga⁺gyiyh' ma' kiyh'.
³ He⁻ja⁻ ga⁺he' Jesús neh⁺ na⁻moo' he⁻ ma' la' kih' Simón. Ga⁺jmeey' mada⁻ kih' Simón mah' hläyh' ga' miih⁻ na⁻moo' ja⁻ ta⁺ jee' juuh⁻ jmi⁻. Mah' ga⁺gyay⁻ neh⁺ na⁻moo' ja⁻, ga⁻løøy' hlëeyh⁻ lä⁺jëe⁻ dsa⁻.
⁴ Ma' ga⁺dsaa' juu' kiyh', ga⁺siiyh⁺ Simón:

—Ma⁺nøøn' ta⁺ jee' juuh⁻ ga' mah' hlih' hnäh' sa'hma' kyah' hnäh'.

⁵ Mah' ga⁺jëeh⁻ Simón juu' kiyh':

—Ta⁻jwoh' kyaan⁺. Lä⁺taa' hwë' ma⁻koo⁺ jnääh' sa'hma'. Sa⁻ chaa⁻ ma⁻lëeh⁺ jnääh' ni⁻ miih⁻. Pero cher⁻mah' lä⁺ja⁻ jwah', hi⁻ ba' jnä⁺ sa'hma'.

⁶ Ma⁻ngëe' ma⁻hiy' sa'hma' ja⁻, lä⁺chah' ja⁻ ga⁺sëeyh'. Peer⁻ jwëe' jwërte hmooh⁻ ga⁺taah' neh⁺ hma' ja⁻, lä⁺jiih' ga⁻løø' dsa⁻gyii'.
⁷ He⁻ja⁻ ga⁺jmeey' lii⁻ kih' dsa⁻kyaayh'

hi- ma' tääh' jyoh' na'moo' mah' ya-näay' kway' be'. He-ja- ya-näay', hi- ga-kayh' lä-to' na'moo' kiyh' ja-. He-ja- miih- ga' sa' ga-hmäh' neh' jmih-. ⁸ Ma' ga-jëe' Simón Pee' he-ja-, ga-juuyh' jney' cha'né Jesús, mah' ga-siiyh':

—Sa- høø- kwaan- nooh' koo' kin- Dsa-jøøh' kyaan-. Jëeh' cha-cha-miih- dso'kye- kin-.

⁹ Jëeh', ga-jwaah' jwërte Pee' lä-kye- hi- ma' tääh' ko-jøh' kyaayh', ma' ga-jëey' ha- lä-koo- jwëe' hmoo- hi- ga-saayh'. ¹⁰ Ja-ba' lä-ja- ga-la' kih' Jacobo kyaah' Jwaa- jo-nuuh' Zebedeo hi- ma' jmee- ta' ko-jøh' kyaah' Simón. Pero ga-jäh' Jesús siiyh' Simón:

—Ta- wa' gah'. Na' ta- cha'né dsa- ba' leeh' na', lla- he- ma' leeh' hmoo-.

¹¹ Ja- ga' ga-lla-näay' cha'hoo' jmih- kyaah' na'moo'. Jee' ja- ba' ga-llay' lä-jë- he- ma' kooyh- ja-, mah' ga-jmeey' ko-jøh' kyaah' Jesús.

Ga-mi-hlää' Jesús jaa- hi- ma' dsaah' hmih' høø-
(Mt. 8:1-4; Mr. 1:40-45)

¹² Koo- jmi- ja- ma' hää' Jesús koo- jee' jwii-. Ga-lloo' jaa- dsa- hi- ma' dsaah' hmih' høø-. Ma' ga-jëey' Jesús ga-juuyh' jney' mah' ga-jluuy' lley' lä- ga-të' hwa' cha'né Jesús. Ga-chuuy' kyaah', ga-jäyh':

—Dsa-jøøh' kyaan-, cher'mah' le', leh' ba' hne- cheh' dsoo' he- mi-sah' jnä'.

¹³ He-ja- ga-hii' Jesús ma-goo- mah' ga-kyey- né kih' dsa- he', mah' ga-jäyh':

—Le' ba'. Wa' dsa-che' dsoo' he- mi-sah' hne-.

Lä-cha' ja- ga-ääh' go-te- hmih' høø- ja-. ¹⁴ Ma-ngëe' he- ja-, ga-taah- Jesús juu' mah' sa' kooyh' juu' kyaah' ni' jaa-, ga-jäyh':

—Gwa- go-hääh' hñaah' kih' jmi-dsa- lä-koh' jäh' ley kih' Moisé. Kye- miih- he- kwëeyh' lä-llu' he-

ma-na'lluuh'. Lä-ja- go-jmee' mah' lä-ñe- dsa- he- ma-jä' kyah'.

¹⁵ Pero koo- jmi- koo- jmi- cha-ga-miih- ma' hii' juu' kiyh'. Jwëe' dsa- ma' dsa-kuh' nuu- juu' he- kway', hi- lä-ja- ka-läh' ma' dsa-kuh' jwëe' hi- dsaah' hi- hnøø' jä' kiyh'. ¹⁶ Pero Jesús ma' dsooy- ma' dsa-ngiiy' kiyh' kih' Dio jee' sa' chaa- ni' jaa- dsa-.

Ga-mi-hlää' Jesús jaa- hi- sa' liih- goo- tii'

(Mt. 9:1-8; Mr. 2:1-12)

¹⁷ Koo- jmi- ma' gya' Jesús kway- juu'. Jee' ja- ma' tääh' ko-llaa' fariseo kyaah' ta-jwoh' kyaa' ley. Dsa-kaah' he' ya-näa' lä-jë- jwii- mäh- he- na-hee- hwa' Galilea, hi- lä-ja- hi- ma' chaa- hwa' Judea ka-läh', lä-kye- hi- ma' chaa- Jerusalén. Ma' kye- Jesús cha-miih- be' kih' Dio kyaah' he- ma' mi-hlääy' hi- dsaah'. ¹⁸ Jmi- ja- ga-lla-näa' dsa- hi- ma' jaa- jaa- hi- dsaah' hi- sa' liih' goo- tii' na-kyaa' né jii-. Ma' hnøøy' ma' dsa-taayh' cha'neh- mah' dsa-kyaa- cha'né Jesús. ¹⁹ Kih' he- ma' tääh' jwëe' dsa-, sa' ga-la' ma' taayh' cha'neh-. He-ja- ga-wiiy' ta- gyuuh' hne' mah' ga-jñiyh' miih- ka'luu' hne'. Ta' jwë' ja-, ga-jñaay' dsa-dsaah' he' lä-kye- jii' kiyh' to-lo- né dsa- cha'né Jesús. ²⁰ Ma' ga-jëe' Jesús ha- lä-koo- dsoo' dsë' lä-jëe- dsa- he', he-ja- ga-jäyh' siiyh' dsa-dsaah':

—Dsa-ñuuh-, ma-na-che' ba' dso'kye- kyah'.

²¹ He-ja- lä-jëe- ta-jwoh' kyaa' ley kyaah' dsa- fariseo ga-løøy' jmeey' huudsë-: “¿Hee- laa' dsa-ñuuh- na- he- mi-kwayh' Dio? Jaa- Dio ba' lih' che' dso'kye- kih' dsa-.”

²² Pero ga-lä-liih- ba' Jesús he- huudsë- ma' jmee- dsa- he', he-ja- ga-siiyh':

—¿He-la' jmeeh- hnäh' huudsë- lä-na-? ²³ ¿Hee- ga' na- sa' jwëeh', laah' hnäh'? ¿Che' he- chiih' jne' jaa- hi- dsaah': “Ma-na-che' ba' dso'kye- kyah’”, o he- chiih' jnih': “Noo-, kii

'jii' kyah', mah' gwaah-?" 24 He-ja-
jmeen' he- jwëeh' ga' mah' lä'ngëeh'
hnäh', Hi-ga-lëë'ngo' la- ba' na-ngë'
jwë' jmi-gyuu' mah' chey' dso'kye-
kih' dsa'.

Ja-ga' ga-jäh' Jesús siih' hi- sa' liih-
goo- ti' he':

—Jnä' jwahn' noo-, kii' jii' kyah',
gwaah- cha'neh' kyah'.

25 Lä'chah' ja- ga'noo- dsa- he'
cha'në' lä-jëë' dsa- hi- ma' tääh' jee'
ja-, ga'kooy' jii' kiyh' jee' ma' kyaay',
ngaayh' cha'neh' kiyh', jmeey' juuh-
kih' Dio. 26 Ga-lä-jëë' ba' ga-lä-dsaa-
jwërte dsë' ma' ga-jëëy' he- ja-, mah'
ga-jmeey' juuh- kih' Dio. Ga-lä-goyh-
jwërte, ma' jäyh':

—Na' ba' ra' si- ma-jëën' koo- he-
juh-gaa- he- jmee' dsaa- dsë- jne'.

Ga-tëeh' Jesús Leví

(Mt. 9:9-13; Mr. 2:13-17)

27 Ma-ngëë' he- ja-, ngoo' Jesús ta-
jee' jyoh'. Jee' ngooy' ja-, ga-jëëy' jaa-
hi- koo' ku'sih- hi- ma' chee- Leví,
ma' gya' në'ta' kih' kooy' ku'sih-. Mah'
ga-jäh' Jesús siiyh':

—Ña- wa' jmeen' ko-jøh'.

28 Ga-jä' ba' ta' kiyh' he- ma' jmeey-
ja-, mah' ga-jmeey' ko-jøh' kyaah'
Jesús. 29 Leví hi- ma' koo' ku'sih-
he' ga-jmeey' koo- jmi' juuh- kih'
Jesús cha'neh' kiyh'. Jwëë' dsa- hi-
ma' koo' ku'sih- kyaah' jñah' ga' dsa-
ma' tääh' në' mes- ko-jøh' kyaayh'.
30 Pero dsa- fariseo kyaah' ta-jwoh'
kyaah' ley ga-taayh' ga-ti- ga-chooy'
juu' kyaah' discípulo kyaah' Jesús,
ga-jäyh':

—¿He-la' kuh-huh' hnäh' ko-jøh'
kyaah' dsa- hi- koo' ku'sih- na-, hi-
lä-ja- kyaah' dsa- wa' hi- cha- hi-?

31 He-ja- ga-jëeh- Jesús juu' kiyh',
ga-siyyh':

—Sa' jmee' bii' të-më- kih' dsa- hi-
lluü', kih' dsa-dsaa' ba' jmee' bii'.

32 Sa- ma-jan- kih' hi- lluü', ma-jan-
kih' hi- cha- dso'kye- kih' ba' mah'
wa' dsa-jëeyh- kyaah' Dio.

*Ga-ngü' dsa- juu' he-la' sa- tu-
discípulo ko-hwëë' he- kuh-hiyh'*

(Mt. 9:14-17; Mr. 2:18-22)

33 Ja-ga' ga-jäh' dsa- hi- ma'
ti-choo' juu' he', siiyh' Jesús:

—Dsa- kyaah' Jwaa- ko-lla-jiih- ba'
sa' kuh-hiyh- ma' ngiiy' kiyh' kih'
Dio, hi- lä-ja- jmee- dsa- fariseo
ka-läh'. ¿He-la' sa' jmee- lä-ja-
discípulo kyaah'?

34 He-ja- ga-jäh' Jesús siiyh':

—Dsa- hi- tääh' jee' dsa-jëë' goo-
dsa-, sa' cha- he- kih' he- tuy' he-
kuh-hiyh- ta-ko-jiih' gya' dsa-ñuuh-
hi- dsa-jëë' goo- jee' ja-. 35 Pero lloo-
koo- jmi' wa-ra- ga-lleey- dsa-ñuuh-
hi- dsa-jëë' goo- he'. Ma-ja- ga'
tu' dsa- kyaay' he- kuh-hih- mah'
chuuy' kyaah' Dio.

36 Hi- ga-jäyh' siiyh' juu' na-hmääh'
la-:

—Ni- jaa- dsa- sa' kwa- kih', ka-
koo- jwi' hmiih- hmëë' mah' tøy'
në' kih' hmiih- ma-gyuh-. Cher'mah'
lä-ja- la', koo- heey' hmiih- hmëë'
ba' ja-. Hi- ni- sa- jeeh' kwee-
hmiih- ma-gyuh- kyaah' jwi' hmiih-
hmëë' ja-. 37 Hi- lä-ja-, ni- jaa- dsa-
sa' kwa- kih' chiyh' vin hmëë' neh-
loo- ma-gyuh-. Cher'mah' ga-chih'
dsa- vin hmëë' neh- loo- ma-gyuh-,
chah' ba' gyii-, jëeh' sa' kwa' jwë'
ää-. Tuu- vin hmëë' hi- hee' loo-
ka-läh'. 38 He-ja- neh- loo- hmëë'
ba' dsa-hoo- vin hmëë'. Mah' lä-ja-
ba' mi-hee- vin hmëë' ja-, kyaah' loo-
hmëë' ka-läh'. 39 Ni- jaa- hi- tëë' hih-
jmih' mi-jëh' ma-ää-, sa' tih' dsëy' he-
hmëë' lä'chah' ja-. Jëeh' jäyh': "Llu'
ga' he- ma-gyuh-." —ga-jäh' Jesús.

6

*Ga-hlëeh' Jesús ha- lä- la' jmi' he-
teeh- dsa- dsë'*

(Mt. 12:1-8; Mr. 2:23-28)

1 Koo- jmi' he- teeh- dsa- dsë',
ga-ngëë' Jesús jee' ma-na-jnääh'
chaah' trigo. Ga-hnä' discípulo kyaay'
miih- sa-gwah' trigo, ga-gyey' kyaah'
gooy- mah' ga-kuyh-. 2 He-ja-

ko-llaa' fariseo ga-jäyh' siiyh' discípulo he':

—¿He-la' jmeeh- hnäh' he- sa- lle' kih' jmeeh' hnäh' jmii' he- teeh- dsa- dsë'?

³ He-ja- ga-jäh' Jesús siiyh':

—¿Che' sa- ma-heh- hnäh' jee' na-sii- lä-koo- ga-jmee' David koo- hä, lä- ma' ja' kyoyh- kyaah' hi- ma' ga-nää' kyaayh'? ⁴ Ga-hey' neh- gwah- mah' ga-kuyh- he-niih- he- ma-na-jøø- he- sa- lle' kih' ma' kuyh- hi- ga-kwëeyh' dsa- kyaay' ka-läh'. Jëeh', ma-la' jmi-dsa- ba' ma' na-ngë' jwë' kuyh- he-niih' ja-.

⁵ Hi- ga-jäyh' ka-läh':

—Hi-ga-lëë'ngo' la- ba' na-ngë' jwë' jmeey' hih', hee- na- he- ga-tëë' jmee' dsa- jmii' he- teeh- dsa- dsë'.

Ga-mi-hlää' Jesús ja- dsa- jmii' he- teeh- dsa- dsë'

(Mt. 12:9-14; Mr. 3:1-6)

⁶ Jyoh' ka-läh' jmii' he- teeh- dsa- dsë' ga-he' Jesús neh- gwah- mäh- mah' ga-løøy' kway- juu'. Jee' ja- ma' hää' ja- dsa-nuuh- hi- ma-lä-kii- ma-goo- ra-lluuy'. ⁷ Hi- ma' tääh' ta-jwoh' kyaa' ley kyaah' dsa- fariseo tääy- Jesús, ma' jëey- che' mi-hlääy' dsa- jmii' he- teeh- dsa- dsë' mah' lä-ja- ma' le' ma' hniy' kiyh'. ⁸ Pero ma' ñe- ba' Jesús he- huudsë- ma' jmee- dsa- he', he-ja- ga-siiyh' dsa- hi- ma-lä-kii- ma-goo- he':

—Noo-, mah' ña- jee' to'dsaah' la-.

Mah' ga-noo- dsa- he' jee' to'dsaah' ja-. ⁹ He-ja- ga-jäh' Jesús siiyh' dsa-kaah' he':

—Ngii'n' koo- mi'juu' kyah' hnäh'. ¿Hee- na- na-ngë' jne' jwë' jmeen' jmii' he- teeh- dsa- dsë', che' he- llu' o che' he- hliih'? ¿Che' lää' jne' ja- hi- ma-ngoo' ga-juu' o kwan' jwë' juuy'?

¹⁰ Ga-jëë' Jesús ko-hwëë' lä-ja- kih' lä-jëë' hi- ma' tääh' lä-ku' lä-jii' kiyh' ja-, mah' ga-siiyh' hi- ma' dsaah' he':

—Niih' ma-goo-.

Mah' ga-niih' dsa- he' ma-goo-. Lä-chah' ja-, ga-jä' go-te- ma-gooy-.

¹¹ Peer- ga-lä-llee' dsa-kaah' he', mah' ga-siiyh' dsa-kyaayh':

—¿Ha- lä- jmeen' kih' Jesús?

Ga-hñaa' Jesús lä-jëë' gya-tuu' apóstole

(Mt. 10:1-4; Mr. 3:13-19)

¹² Jmii' ja- ñee' Jesús ta- koo- moh' na-ngiiy' kiyh' kih' Dio lä-jiih' ga-jnäyh' hwë' ja-. ¹³ Ma' ga-jnä' ja-, ga-tëeyh' lä-jëë' discípulo kyaay', mah' ga-lleeyh- gya-tuu' ba'. Hi- he' ga-tëeyh' apóstole. ¹⁴ Ga-lleeyh- Simón hi- ma' tëeyh- Pee', Andre' øø- Simón, Jacobo kyaah' Jwaa-, Felipe kyaah' Bartolomé, ¹⁵ Matä', Tamä', Jacobo jo-ñuuh- Alfeo, Simón hi- ma' tëeyh- Zelote, ¹⁶ Juda øø- Jacobo, kyaah' Juda Iscariote hi- ga-ngëë' Jesús.

Ga-kwa' Jesús juu' kih' jwëë' dsa-

(Mt. 4:23-25)

¹⁷ Ga-jñaa' Jesús ta- hwa' mi- ko-jøh' kyaah' discípulo kyaay'. Peer- jwëë' dsa- ga-lla-nää' jee' ja-, dsa- chaa- lä-kaa- hwa' Judea, kyaah' dsa- chaa- Jerusalén, dsa- chaa- Tiro kyaah' Sidón jwii- he- tääh' cha-hoo' jmi-ñeeh-. Lä-jëë' dsa- he' ga-lla-nää' he- hnøoy' nuuy' juu' kih' Jesús hi- ga-lla-nää' hi- dsaah' mah' jä' kiyh'. ¹⁸ Lä-jëë' hi- ma' jëë- wii' he- ma' jmee- jmi-llë' hliih' kiyh', lä-ja- ka-läh' ga-jä' kiyh'. ¹⁹ He-ja- ma' jmee- dsa- bii' ha- lä- jee' tëey' suy' miih- sa-hmiih- kih' Jesús, kih' he- ma' hwëë- be' kiyh' he- kyaah' ma' mi-hlääy' lä-jëë' dsa-.

Llu' la' kih' dsa- hi- hnaah- Dio

(Mt. 5:1-12)

²⁰ Ga-jëë' Jesús jee' ma' tääh' lä-jëë' discípulo kyaay' mah' ga-jäyh':

—Llu' la' kyah' hnäh' hi- tä-ñee', jëeh' jää' ba' Dio hnäh' lä-hih' kih'. ²¹ Llu' la' kyah' hnäh' hi- kyoh- na', jëeh' lloo- koo- jmii' mo-so- lä-kyah' hnäh'. Llu' la' kyah' hnäh' hi- ki-hooh- na', jëeh' ja-ba' lä-ja- lloo- koo- jmii' lä-chaah- hnäh' llu'.

22 'Llu' la' kyah' hnäh' wa'ra- ga-lä-høøh` dsa- kyah' hnäh', o wa'ra- ga-hwëë' dsa- hnäh' jee' kiyh', wa'ra- ga-hlëeh' dsa- wii' kyah' hnäh', o wa'ra- ga-jmääy' hnäh' lä-koh' jaa- dsa- hlëeh' kwaat- kih' Hi-ga-lëë'ngo' la-. 23 Lä' ma' dsa-ngëë' hnäh' lä-ja-, wa' jëë- hoh' hnäh', wa' chaah- hnäh' llu', jëeh' cha- koo- he- llu' jwërte he- hñah- hnäh' gyuu' ya-jwii'. Ma-ra- he- jmeeh- ba' dsa- hnäh', jëeh' lä-ja- ma' jmeë- dsa- ma-gyuh- kyaay' kih' lä-jëë- hi- ga-ngëë' juu' kih' Dio.

24 'Peer- jwii' hnäh' dsa- cha- kuu'. Jëeh', ja-ba' jiih' kyeh' hnäh' o-jøh- dsë-. 25 Peer- jwii' hnäh' hi- na-kë- na', jëeh' lloo- koo- jmi- lä-kyah' hnäh'. Peer- jwii' hnäh' hi- tääh' ngii- na'. Jëeh', ja-ba' lä-ja- lloo- koo- jmi- ki'hoo' hnäh'. 26 Peer- jwii' hnäh' wa'ra- ga-hlëeh' lä-jëë- dsa- llu' kyah' hnäh'. Jëeh' lä-ja- ma' jmeë- dsa- ma-gyuh- kyaay' kih' hi- ma' ngëë- juu' ta-juu' kih' dsa-.

Hnøø' hnää' jne' hi- na-høøh' jnän'
(Mt. 5:38-48; 7:12)

27 'Pero jnä' jwëëhn- hnäh' lä-jëë- hnäh' hi- tääh' nuu- jee' la-. Wa' hnaah- hnäh' lä-jëë- hi- na-høøh' kyah' hnäh'. Jmeë' llu' kih' hi- sa- hnää' hnäh'. 28 Ngii' hnäh' llu' kih' hi- jwä- dso'jwii' kyah' hnäh'. Ngii' hnäh' kih' Dio kih' hi- jnaah- hnäh' juu' wii'. 29 Cher'mah' hi- ga-jnoo' koo- jwoo' mo-nëh', kwëëyh' ka-läh' jyoh- jwoo'. Hi- cher'mah' hi- ga-jñuu- hmih-lloo' kyah', kwëëyh' ka-läh' sa'koo- h-. 30 Cher'mah' hi- ga-ngii' miih- he- cha- kyah', ja- kwëëyh' ba'. Hi- cher'mah' hi- ga-jñuu- he- la' kyah', mo-to- ngiih' he- ja-. 31 Lä-koo- hnooh- hnäh' jmeë' dsa- kyah' hnäh', ja-ba' lä-ja- jmeë' hnäh' kiyh' ka-läh'.

32 'Pero, cher'mah' hnaah- hnäh' ma-la- hi- hnää' hnäh' ba', ¿ha- jmää' he- na- kyah' hnäh'? Jëeh', lä-ja- ka-läh' hi- hñaa- dsë', hnääy'

ma-la- hi- hnää' hñiiy' ba'. 33 Hi- cher'mah' jmeeh- hnäh' llu' kih' hi- jmeë' llu' kyah' hnäh', ¿ha- jmää' he- na- kyah' hnäh'? Jëeh', ja-ba' lä-ja- jmeë- hi- hñaa- dsë' ka-läh'. 34 Hi- cher'mah' ga-mi-hääh' hnäh' dsa- hi- laah' hnäh' ngëëy' ba', ¿ha- jmää' he- na- kyah' hnäh'? Jëeh', ja-ba' lä-ja- jmeë- hi- hñaa- dsë', mi-hääy- dsa- hi- laay' ngëë' ba'. 35 He-ja- wa' lä-hnaah- hnäh' hi- na-høøh' kyah' hnäh', jmeë' hnäh' he- llu' ba', mi-hääh' hnäh' he- cha- kyah' hnäh'. Ta- jøø- he- ngëëy' ka-läh'. Lä-ja- ba' hñah- hnäh' he- llu' jwërte. Hi- leeh' hnäh' joo' Dio hi- gya' gyuu' ya-jwii'. Jëeh', llu' dsëy' kyaah' hi- sa- kwa- ti'hmaah' hi- lä-kye- kyaah' hi- hñaa- dsë' ka-läh'. 36 Wa' lä-nih' hoh' hnäh' ja-ba' lä-koh' dsa-lä-nih' dsë' Täa- jnän'.

Sa- ga-tëë' jne' kye' kwaat- kih' jñah'

(Mt. 7:1-5)

37 'Ta- ka- hnäh' kwaat- kih' jñah', mah' sa- ka' Dio kwaat- kyah' hnäh'. Ta- jwä' hnäh' dso'jwii' kih' dsa- mah' sa- jwä' Dio dso'jwii' kyah' hnäh'. Jmeë' hnäh' jøh- hoh' mah' jmeë' Dio jøh- dsë' kih' dso'kye- kyah' hnäh'. 38 Kwëëh' hnäh' dsa-, mah' kwëëh' Dio hnäh'. Kwa-ba' Dio he- sa- kyaah' hih-, jmeey' na-hlaah' llu', na-ka' lä-jiih' ga-saa' go-te-. Jëeh', kyaah' ja-ba' he- llah- hnäh' hih-, llaa' Dio hnäh' hih-.

39 Hi- ga-hlëeh' Jesús dsa- kyaah' juu' na-hmäa' la-:

—¿Hee- jmää' kih' jaa- hi- tuu' mah' lla-lley' kaah' kih' jñah' hi- tuu'? ¿Che- sa- täh- lä-uu' neh- koo- too-? 40 Sa- jøøh' ga- discípulo lä-koh' ga- ta-jwoh' kyaay'. Pero ma-la- ma-hñaa- tëëy-, ja-ga- leey' kwee- ba- kyaah' ta-jwoh' kyaay'.

41 '¿He-la' jëeh' wa-hløø- he- hä' mi-në' øøh' mah' sa- jëeh' da- wa-hløø- juuh- he- hä' mi-nëh' hñaa'? 42 ¿Ha- lä-ja- jwiih' øøh': "Kwa' da' wa' llen' wa-hløø- he- hä' mi-nëh'", mah'

sa⁺ jëeh⁺ hä⁺ ga⁺ he⁻ juuh⁻ ga⁺ kyah⁺ hñaah⁺? jHe⁻ ba⁺ che⁻ ta⁻ juuh⁺ hne⁻! Lle⁺ da⁺ jää⁺ wa⁺ hløø⁻ juuh⁻ he⁻ hä⁺ mi⁺ neh⁺ hñaah⁺. Ja⁻ ga⁺ na⁻ jëeh⁺ kwee⁻ mah⁺ lleh⁺ wa⁺ hløø⁻ he⁻ hä⁺ mi⁺ në⁺ øøh⁺.

Mii⁺ kih⁺ jmee⁻ lii⁻ ha⁻ lä⁻ la⁺ chaah⁺ hma⁻

(Mt. 7:17-20; 12:34-35)

⁴³ Chaah⁺ hma⁻ llu⁺ sa⁺ hii⁻ mi⁺ he⁻ hliih⁺. Hi⁻ lä⁻ ja⁻ chaah⁺ hma⁻ hliih⁺ sa⁺ hii⁻ mi⁺ he⁻ llu⁺. ⁴⁴ Mii⁺ kih⁺ jmee⁻ lii⁻ ha⁻ lä⁻ la⁺ chaah⁺ hma⁻. Jëeh⁺, sa⁺ chooh⁻ dsa⁻ mi⁺ higo⁺ kih⁺ chaah⁺ too⁺, ni⁻ lä⁻ ja⁻ sa⁺ chooh⁻ dsa⁻ mi⁺ jëh⁺ kih⁺ chaah⁺ too⁺ ka⁻ läh⁺. ⁴⁵ Dsa⁻ lluu⁺ hlëeyh⁺ juu⁺ llu⁺ jmah⁺, jëeh⁺ he⁻ na⁻ ba⁺ tääh⁺ tuh⁻ dsëy⁺. Dsa⁻ hi⁻ hlëeh⁺, hlëeyh⁺ juu⁺ hliih⁺ jmah⁺, jëeh⁺ he⁻ na⁻ ba⁺ tääh⁺ tuh⁻ dsëy⁺. Jëeh⁺ he⁻ na⁻ mah⁺ neh⁺ tuh⁻ dsë⁺ dsa⁻, he⁻ ja⁻ ba⁺ hlëeyh⁺.

Juu⁺ na⁻ hmää⁺ kih⁺ hne⁺

(Mt. 7:24-27)

⁴⁶ jHe⁻ la⁺ tëeh⁻ hnäh⁺ kin⁺, “Dsa⁻ jøøh⁺ kyaan⁺, Dsa⁻ jøøh⁺ kyaan⁺” mah⁺ sa⁺ jmeeh⁻ hnäh⁺ lä⁻ jë⁻ he⁻ jwahn⁺? ⁴⁷ Jwëehn⁻ hnäh⁺ ha⁻ lä⁻ laa⁺ hi⁻ gwa⁺ go⁻ nnu⁺ juu⁺ kin⁺ mah⁺ jmeey⁻ lä⁻ jwahn⁺. ⁴⁸ Laay⁺ lä⁻ koo⁻ jaa⁻ dsa⁻ hi⁻ ga⁻ jmee⁺ koo⁻ hne⁻. Ga⁺ gyuy⁺ ñiih⁺ në⁺ kuu⁺ hloo⁻, mah⁺ ga⁺ chiyh⁺ ma⁻ ti⁺ kih⁺ në⁺ kuu⁺ ja⁻. Ma⁺ ga⁺ juuh⁺ jmi⁻, ga⁺ hläh⁺ hne⁺ ja⁻. Pero ni⁻ miih⁻ sa⁺ ga⁺ jeh⁺, jëeh⁺ ma⁺ chih⁺ hweh⁻ në⁺ kuu⁺ hloo⁻. ⁴⁹ Pero hi⁻ nuu⁻ juu⁺ kin⁺ mah⁺ sa⁺ ga⁺ jmeey⁺ he⁺, laay⁺ lä⁻ koo⁻ jaa⁻ dsa⁻ hi⁻ ga⁻ jmee⁺ hne⁺ kih⁺ në⁺ gwaah⁺ jmah⁺. Ni⁻ sa⁺ cha⁻ ga⁺ chiyh⁺ ma⁻ ti⁺ kih⁺. Ma⁺ ga⁺ juuh⁺ jmi⁻, ga⁺ hläh⁺ hne⁺ ja⁻ kyaah⁺ be⁺ mah⁺ ga⁺ toh⁺, lä⁻ jiih⁺ ga⁺ hee⁺ go⁻ te⁻ —ga⁺ jäh⁺ Jesús.

7

Ga⁻ mi⁻ hlää⁺ Jesús moz⁻ kyaa⁺ juu⁺ hløø⁺

(Mt. 8:5-13)

¹ Ma⁺ ga⁻ dsaa⁺ ga⁻ hlëeh⁺ Jesús lä⁻ jëe⁻ dsa⁻, ngooy⁺ ta⁺ Capernaum.

² Jee⁺ ja⁻ ma⁺ gya⁺ jaa⁻ juu⁺ hløø⁺ hi⁻ ma⁺ chaa⁻ jaa⁻ moz⁻ kyaa⁺ hi⁻ ma⁺ hnäy⁺ jwërte. Moz⁻ he⁺ ma⁻ ngoo⁺ ga⁻ juu⁺ ma⁺ ja⁻ kiyh⁺. ³ Ma⁺ ga⁻ nuu⁺ juu⁺ hløø⁺ he⁺ hlëeh⁺ dsa⁻ kih⁺ Jesús, ga⁻ cheey⁺ ko⁻ llaa⁺ dsa⁻ gyuu⁺ kyaa⁺ dsa⁻ judiu⁺ mah⁺ na⁻ chuuy⁺ kyaah⁺ Jesús he⁻ dsooy⁺ mi⁻ hlääy⁺ moz⁻ kyaay⁺. ⁴ Ma⁺ ga⁻ lla⁻ nää⁺ dsa⁻ he⁺ jee⁺ ma⁺ gya⁺ Jesús, cha⁻ miih⁻ ga⁻ chuuy⁺ kyaah⁺, ma⁺ jäh⁺:

—Ma⁺ ra⁺ he⁻ ga⁻ tëe⁻ ba⁺ hne⁻ kwah⁺ be⁺ kih⁺ juu⁺ hløø⁺. ⁵ Jëeh⁺, hnäy⁺ ba⁺ lä⁻ jëe⁻ dsa⁻ goo⁻ jne⁺ hi⁻ ga⁻ jmeey⁺ koo⁻ gwah⁺ mäh⁻ kyaa⁺ jnääh⁺.

⁶ He⁻ ja⁻ ngoo⁺ ba⁺ Jesús kyaah⁺ dsa⁻ he⁺. Ma⁺ ngoo⁺ ya⁻ jäh⁺ jee⁺ gya⁺ juu⁺ hløø⁺ he⁺, lä⁻ chah⁺ ja⁻ ga⁻ chee⁺ juu⁺ hløø⁺ he⁺ ome⁻ kyaa⁺ mah⁺ na⁻ chiiyh⁺ Jesús lä⁻ la⁻:

—Dsa⁻ jøøh⁺ kyaan⁺, ma⁻ jan⁻ mada⁻ kih⁺ juu⁺ hløø⁺, jäh⁺, ta⁺ jmee⁻ bii⁺ goh⁺ lä⁻ ga⁻ tëe⁻ oo⁻. Ni⁻ miih⁻ sa⁺ cha⁻ he⁻ laa⁺ jnä⁺ mah⁺ go⁺ heh⁺ cha⁺ neh⁺ kin⁺. ⁷ He⁻ ja⁻ sa⁺ ga⁻ tuu⁻ dsën⁺ ma⁺ niin⁻ hñiin⁻ ma⁺ na⁻ jëen⁻ hne⁻. Lee⁻ ba⁺ koo⁻ hlëeh⁺ ba⁺ hne⁻, jäh⁺ kih⁺ moz⁻ kyaan⁺. ⁸ Jëeh⁺ jnä⁺ ka⁻ läh⁺, chaa⁻ hi⁻ jmee⁻ mada⁻ kin⁺, hi⁻ tääh⁺ hløø⁺ hi⁻ jmeen⁻ hih⁻ kih⁺. Wa⁻ ra⁻ ga⁻ jmeen⁺ hih⁻ kih⁺ jaa⁻: “Gwa⁻ jee⁺ oo⁻”, dsooy⁺ ba⁺. Wa⁻ ra⁻ ga⁻ jwii⁻ jñah⁺: “Ña⁻ ta⁻ la⁻”, jäh⁺ ba⁺. Hi⁻ wa⁻ ra⁻ ga⁻ jwii⁻ moz⁻ kyaan⁺: “Jmee⁺ he⁻ la⁻”, jmeey⁺ ba⁺.

⁹ Ma⁺ ga⁻ nuu⁺ Jesús juu⁺ ja⁻, ga⁻ lä⁻ dsaa⁻ dsëy⁺ kih⁺ juu⁺ hløø⁺. Mah⁺ ga⁻ siiyh⁺ lä⁻ jëe⁻ hi⁻ ma⁺ chaa⁺ kaah⁺ kiyh⁺ jee⁺ ja⁻:

—Ma⁺ ra⁺ ju⁻ dsoo⁺ jwëehn⁻ hnäh⁺, lä⁻ kaa⁻ hwa⁺ Israel sa⁺ ma⁻ jëen⁻ ni⁻ jaa⁻ dsa⁻ hi⁻ dsoo⁺ dsë⁺ lä⁻ koo⁻ dsoo⁺ dsë⁺ juu⁺ hløø⁺ oo⁻.

¹⁰ Ma⁺ ga⁻ lla⁻ nää⁺ dsa⁻ he⁺ cha⁺ neh⁺ kih⁺ juu⁺ hløø⁺, ga⁻ jëey⁺ ma⁻ jäh⁺ go⁻ te⁻ kih⁺ moz⁻ kyaay⁺ hi⁻ ma⁺ dsaa⁺ he⁺.

Ga⁻ mi⁻ jiih⁺ Jesús jaa⁻ jø⁻ ñnuh⁺ dsa⁻ më⁺ hñii⁺

11 Ma-ngëë' he- ja-, ga-he' Jesús jwë' ngoo' ta- jee' jwii- he- chee- Naín, kyaayh' discípulo kyaay' hi- jwëë' jwërte dsa- ga-jmee' ko-jøh' kyaayh'. 12 Lä- ma' ga-tëëy' chuu' jwii- ja-, ga-jëey' dsa- hi- ga-nää' ga-haa' jaa- hlii' hi- ma' laa' jaa- gyuu- koo- mää' kyaay' jaa- dsa-më' hni'. Hi- jwëë' jwërte dsa- hi- chaa- jee' ja- ma' jmee' ko-jøh' kyaayh'. 13 Ma' ga-jëë' Dsa-jøøh' jnän' dsa-më' he', ga-lä-ñih' dsëy' kiyh' mah' ga-siiyh':

—Ta- hoo'.

14 Lä-chah' ja- ngoo' Jesús chuh' kih' dsa- hi- ma' kye- goo' mah' ga-sooyh'. He-ja- ga-noo- dsa- hi- ma' jää- hlii' he'. Ja-ga' ga-jäh' Jesús siih' hlii' he':

—Chih-mäh', jnä' hlëëhn' hne-. Noo-.

15 Lä-chah' ja-, ga-gya- chih- hi- ma' na-juu' he' mah' ga-løoy' hlëëyh'. Ja-ga' ga-jäh' Jesús siiyh' chooy':

—Hii- la- chih- kyaah'.

16 Lä-jëë- ba' ga-lä-goh'. Ga-løoy' jmeey' juuh- kih' Dio, ma' jäyh':

—He- ba' che- jøøh' hi- ngëë- juu' kih' Dio hi- ma-ya-hëë- jee' jnän' la-.

Hi- ma' jäyh' lä-la- ka-läh':

—Ma-ja- Dio kway' be' kih' dsa- kyaay'.

17 Ga-hii' jwërte juu' kih' Jesús lä-kaa- hwa' Judea kyaah' jwii- he- tääh' lä-ku' lä-jii' jee' ja-.

Ga-chee' Jwaa- dsa- kyaay' na-hlëëyh' kyaah' Jesús (Mt. 11:2-19)

18 Lä-jë- juu' la- ga-nuu' Jwaa- ga-jmeeh' discípulo kyaay'. He-ja- ga-tëëyh' uu' discípulo. 19 Ga-cheey' kih' Jesús mah' na-ngiiy' juu' kiyh':

—¿Che' hne- he' hi- nøø' juu' jä- o che' jää' jnääh' jñah'?

20 Lä-koo- ma' ga-lla-nää' dsa- he' jee' ma' gya' Jesús, ga-siiyh':

—Jwaa- hi- ma' choo- jmi- ma-cheey' jnääh' mah' ngii' jnääh' juu' kyah': “¿Che' hne- he' hi- nøø' juu' jä- o che' jää' jnääh' jñah'?”

21 Ja-ba' hor- ja- ga-mi-hlää' Jesús jwëë' dsa-dsaah', dsa- hi- ma' jëë- wii' kih' na-ku' na-ngii' dsoo', dsa- hi- ma' kye- jmi- lle' hliih'. Hi- ga-näy' mi-në' jwëë' dsa-tuu'. 22 Ja-ga' ga-jëeh- Jesús juu' kih' hi- ga-chee' Jwaa- he', ga-siiyh':

—Go-nää' hnäh', mah' go-jmeeh- juu' kih' Jwaa- lä-jë- he- ma-nuu- hnäh' hi- lä-jë- he- ma-jëeh- hnäh' la-. Hi- tuu' ma-jëëy- ba', hi- jluuh' ma-ga-näay' ba', ma-hlaa' ba' hi- ma' dsaah' dsoo' hmih' høø', hi- gwii- ma-nuuy- ba', hi- ma-juu- ma-lä-jiiyh' ba', hi- hi- tä-ñee' ma-nuu- bih' ju'hmëë'. 23 Llu' la' kih' hi- sa- jmee- to' dsë' kwaat- kin- — ga-jäh' Jesús siiyh'.

24 Lä-koo- ma' ga-nää' discípulo kyaay' Jwaa- he', ga-løø' Jesús hlëëh- dsa- kih' Jwaa- mah' lä-dsooh- dsëy' ha- lä- ma' laay', ga-jäyh':

—¿Ha- lä- laa' hi- na-jëeh- hnäh' ma' na-nääh' hnäh' jee' oo- hwa' kii-? ¿Che' ma' laay' lä-koh' hma-tah- he- gwa-gyaa- lle'? 25 ¿Cher'mah' sa- laay' lä-ja- hi- na-jëeh- hnäh', ha- ba' lä- laay' ja-? ¿Che' ma' laa' jaa- dsa-nuu- hi- ma' kèh- hmiih- llu'? Ñe' ba' jne', lä-jëë- hi- kèh- hmiih- llu', hi- tääh' llu', hi- he' tääh' cha'neh- kih' rey ba'. 26 He-ja-, ¿hee- ba' laa' hi- na-jëeh- hnäh'? ¿Che' laa' jaa- hi- ngëë- juu' kih' Dio? Jnä' jwëëhn- hnäh' laay' ba'. Hi- ma-ra- he- laay' jøøh' ga' lä-koh' ga' jñah' hi- ma' ngëë- juu' kih' Dio. 27 Jëeh', Jwaa- he' hi- na-sii- kih' lä-la-:

Chëen- jaa- hi- dsa-kwa- juu' kin-. Hi- he' dsoo' ta- cha'neh' mah' mi- lluy' jwë' kyah'.

28 'Ma-ra- ju' dsoo' jwëëhn- hnäh'. Jee' kih' lä-jëë- hi- ga-lä-chaa- kih' dsa-më', sa- chaa- hi- ngëë- juu' kih' Dio hi- jøøh' ga' lä-koh' ga' Jwaa- hi- ma' choo- jmi-. Pero hi- laa' mäh' ga' kih' gyuu' ya-jwii', hi- he' jøøh' ga' lä-koh' ga' Jwaa-.

29 Lä-jëë- dsa- hi- ga-nuu' kih' Jwaa- lä-kye- hi- ma' koo'

ku'sih- ga'jmeey' dsoo' dsé' kih' Dio, ga'heeyh- saay' jmi- lä'koo- ga'jah' Jwaa'. ³⁰ Pero dsa- fariseo kyaah' dsa- hi- kyuh- ley ga'jmeey' ta- koo' ba' he- ma' jmeey' Dio kiyh'. Sa- ga'lä'hnøoy' ma' saay' jmi-.

³¹ Mah' ga'jah' Dsa-jøøh' jnän':

—Jee' la- jwëehn- hnäh' ha- lä' laa' dsa- hi- chaa- na'. Lä'la- ba' laay'. ³² Dsa- hi- chaa- na' chaayh- miih- lä'koh' chih- hi- tääh' je'hmooh' hi- tooh- miih' kyaah' dsa- kyaayh'. Jäyh': "Ma-jmü jnääh' su- he- jmeey' jëe- hoh' hnäh' kyaah' luu' hma-ta- pero sa- ga'hiih' hnäh' ma' jmeey' hnäh' ja'. Ma-hä jnääh' su- he- ti-meeh- dsé', ni- lä'ja- sa- ma-hooh' hnäh'", jäh' chih- siyh- dsa- kyaayh'.

³³ 'Lä'ja- ka-läh' jmeey' dsa- hi- chaa- na'. Jëeh', ja' Jwaa- hi- ga'kuh- ga'hih' miih- go-te' mah' ga'jah' dsa- kiyh': "Kyey- jmi-llé' hliih'." ³⁴ Lä'ja- ka-läh', ja' Hi- ga'lëe'ngo' la- hi- kuh-hih- na'tee' kih' mah' jah' dsa- kiyh': "Jlaay' ngëe', mah' lla'heeyh- ka-läh'. Jwayh' kyaah' lä'jëe- hi- koo' ku'sih-, hi- laay' ome' kyaa' dsa- wa' hi- cha- hi-", jäh' dsa- hi- chaa- na'. ³⁵ Pero kyaah' he- jmeey' Dio, lii- llu' ba' hmu'dsë- kiyh' —ga'jah' Jesús.

Ga'kuh- ga'hih' Jesús cha'neh' kih' Simón, jaq' dsa- fariseo

³⁶ Ga'chuuy' jaa- fariseo kyaah' Jesús mah' dsooy' cha'neh' kiyh', dsa-kuh' dsa-hiyh' kyaayh'. Lä' ma' ga'hey' cha'neh' kih' fariseo he', ga'gyay- në mes-. ³⁷ Hi- ja-ba' jee' jwii- ja-, ma' chaa- jaa- dsa-më' hi- ma' kaah- wa' hi- cha- hi-. Pero lä'koo- ma' ga'nuuy' he- gya' Jesús kuh-hih- kyaah' fariseo he', he-ja- ngooy' jee' ja-, ma' kyey- koo- së' jmi- mi-jwii-. ³⁸ Ga'llooy' hooyh- hmu' tü' Jesús, lä'jiih' ga'lä'gyuh' tü' Jesús kyaah' jmi- he- ga'tuu- mi'nëy'. Ga'mi-kiyh' kyaah' jnu- lley'. Ja-ga' ga'chuyh' tü' Jesús mah' ga'huuy' jmi- mi-jwii-. ³⁹ Ma' ga'jëe' fariseo lä'koo- jmeey' dsa-më' he',

ma'jmeey' hmu'dsë-: "Wa-ra- jah' kih' Jesús laa' jaa- hi- ngëe- juu' kih' Dio, lä'liiyh- ha- lä' laa' dsa-më' hi- gya' chu-bë- tüy'. Che' sa- ñey-, he- hliih' jmah' ba' jmeey' dsa-më' na-", ma' laay'. ⁴⁰ Ja-ga' ga'jah' Jesús siyh':

—Cha- koo- mi'juu' he- jwëehn- hne-, Simón.

—Chiuh' jnä', Ta-jwoh' —ga'jah' Simón.

⁴¹ Mah' ga'jah' Jesús siyh':

—Uu' dsa- ma' ää- kih' hi- cha- kuu'. Jaa- hi- he', ma' ää- hña' hña-loo' kuu'. Hi- jñah' he' ma' ää- to'lo'gya'. ⁴² Sa- ma' cha- he- kyaah' ma' mi-hmaah' dsa- he'. Hi- dsa- cha- kuu' he' ga'jney' lä'ja- ba' kwaat- kih' lä'uu'. Jäh' da' koo-. ¿Hi- jaa- jee' lä'uu', hnäy' cha-ga'miuh- dsa- cha- kuu' he'?

⁴³ Ga'jah' Simón:

—Go'laan- hi- ma' ää- cha-ga'miuh- kuu' kiyh'.

—He- dsoo' na- kyah' —ga'jah' Jesús.

⁴⁴ Ja-ga' ga'jeeh- Jesús hñii', ga'jëe' dsa-më' he', mah' ga'siuh' Simón:

—Jiih' da' neh' mah' jëe' dsa-më' la-. Lä'koo- ma-hen- cha'neh' kyah', sa- ma-kwëeh- jnä' jmi- he- ma' jñii' tüin-. Pero dsa-më' la-, ma-huuy' jmi- he- haa' mi'nëy' mah' ma-chey' kyaah' jnu- lley'. ⁴⁵ Hne- sa- ma-chuh' kin-. Pero dsa-më' la-, lä'jiih' ma' ga'hey' cha'neh' la-, sa- ma'tuy' chuyh' tüin-. ⁴⁶ Sa- ma-huuh- aceit ka'llen-. Pero dsa-më' la-, ma-huuy' jmi- mi-jwii- ma-tiin-. ⁴⁷ He-ja- jwëehn- hne-. Ma'ke- ma-jmeey' cha-miuh- dso'kye-, ma-na-che' ba', jëeh' cha-miuh- ma-lä-hnäy' jnä'. Pero jaa- hi- ma' ää- miuh-, miuh- go-te- ba' hnäy' hi- ma-jmeey' jøh- dsé' kiyh'.

⁴⁸ He-ja- ga'jah' Jesús siyh' dsa-më' he':

—Ma-na-che' ba' dso'kye- kyah'.

⁴⁹ Jñah' hi- ma' na-teeh' kyaay', ga'løoy' ngiyy- juu' kih' dsa-kyaayh':

—¿Hee⁻ laa¹ dsa⁻ na⁻, che¹ lä⁻kye⁻ dso¹kye⁻ kih¹ dsa⁺ chey⁻?

⁵⁰ Pero ga⁻jäh¹ Jesús siih⁺ dsa⁻më¹ he¹:

—Kih¹ he⁻ ma⁻lä⁻dsoo¹ hoh¹, ma⁻laah¹ hne⁻ kih¹ dso¹kye⁻. Gwaah⁻ ba¹ hne⁻ llu¹.

8

Ma' chaa⁻ dsa⁻më¹ hi⁻ ma' jmee⁻ ta¹he¹ kih¹ Jesús

¹ Ma⁻ngëë¹ he⁻ ja⁻, ngoo¹ Jesús lä⁻kaa⁻ jwii⁻ kaah¹ jwii⁻ mäh⁻ na⁻kway⁻ ju¹hmëë¹, ga⁻hlëëyh¹ dsa⁻ lä⁻koo⁻ jää⁻ Dio dsa⁻ lä⁻hih⁻ kih¹. Hi⁻ lä⁻jëë⁻ gya⁻tuu¹ apóstole ma¹ jmee⁻ ko⁻jøh¹ kyaah¹. ² Hi⁻ ma¹ jmee⁻ ko⁻jøh¹ kyaah¹ Jesús ko⁻llaa¹ dsa⁻më¹ hi⁻ ga⁻hwëëy⁻ jmi⁻lle¹ hliih¹ kih¹, kyaah¹ hi⁻ ma¹ dsaah¹ ka⁻läh¹. Jee¹ kih¹ dsa⁻më¹ he¹ ma¹ hää¹ María hi⁻ ma¹ tëëyh⁻ Magdalena, hi⁻ ma¹ jää⁻ gyeë¹ jmi⁻lle¹ hliih¹. ³ Ma¹ hää¹ Juana ka⁻läh¹, hi⁻ ma¹ hää¹ më¹ Chusa. Chusa he¹ ma¹ kye⁻ miih⁻ ta¹ kih¹ Herode. Hi⁻ ma¹ hää¹ Susana, kyaah¹ jwëë¹ ga⁻dsa⁻më¹ hi⁻ ma¹ jmee⁻ ta¹he¹ kih¹ Jesús.

Juu¹ na⁻hmää¹ lä⁻koo⁻ la¹ kih¹ dsa⁻ hi⁻ jñee⁻ mi¹ju⁻

(Mt. 13:1-9; Mr. 4:1-9)

⁴ Jwëë¹ jwërte dsa⁻ hi⁻ ya⁻nää¹ lä⁻kaa⁻ jee¹ jwii⁻ kih¹, hi⁻ ga⁻kuh¹ jee¹ ma¹ cheh¹ Jesús. He⁻ja⁻ ga⁻siyh⁻ kyaah¹ juu¹ na⁻hmää¹ la⁻:

⁵—Jaa⁻ dsa⁻ ngoo¹ ga⁻jñee⁻ mi¹ju⁻. Jee¹ ngooy¹ jñee⁻ mi¹ju⁻ ja⁻, ga⁻saa¹ miih⁻ cha¹jwë¹. Ma¹ ga⁻ngëë¹ dsa⁻, ga⁻hee¹ ga⁻soyh¹ kih¹ mi¹ju⁻ ja⁻, hi⁻ ga⁻jñaa¹ ta¹ hi⁻ hëë⁻ gyuu¹ ga⁻kuyh⁻.

⁶ Jyoh¹ mi¹ju⁻ ga⁻saa¹ në¹ gwaah¹ he⁻ nøø¹ miih⁻ në¹ kuu¹. Ga⁻hya⁻ ba¹ mi¹ju⁻ ja⁻, pero chah¹ ba¹ ga⁻lä⁻kii⁻ kih¹ he⁻ sa⁻ gyuh¹ gwaah¹ ja⁻. ⁷ Hi⁻ jyoh¹ ka⁻läh¹ mi¹ju⁻ ga⁻saa¹ jee¹ chaah¹ too¹. Ga⁻kwaä¹ ga¹ chaah¹ too¹ ja⁻, he⁻ja⁻ ga⁻uu⁻ chaah¹ kih¹ jee¹ na¹too¹. ⁸ Hi⁻ jyoh¹ mi¹ju⁻ ja⁻, ga⁻saa¹ jee¹ la¹ hwa¹ jmah¹, he⁻ ja⁻ ba¹ ga⁻hii¹, ga⁻kwa¹ hña⁻loo¹ mi¹ lä⁻koo⁻ chaah¹.

Ma¹ ga⁻dsaa¹ juu¹ he⁻ ma¹ kway⁺ ja⁻, ga⁻hlëëyh¹ koo⁻ ki⁻gaa⁻, ga⁻jäyh¹:

—Hi⁻ hnøø¹ heeh⁺ juu¹ la⁻, wa¹ heeyh⁻.

⁹ He⁻ja⁻ ga⁻ngii¹ discípulo juu¹ kiyh¹ ga⁻siyh⁻:

—¿Hee⁻ hnøø¹ jäh⁻ juu¹ na⁻hmää¹ he⁻ ma⁻kwah¹ na⁻?

¹⁰ He⁻ja⁻ ga⁻jäyh¹:

—Hnä¹ ba¹ na⁻ngëh¹ hnä¹ jwë¹ lä⁻kyuu^h hnä¹ ha⁻ lä⁻jää¹ Dio hnä¹ lä⁻hih⁻ kih¹, he⁻ sa⁺ ma¹ kyuu^h dsa⁻ jää¹. Pero hi⁻ jñah¹, hlëëhn¹ kyaah¹ juu¹ na⁻hmää¹ ba¹. Lä⁻ja⁻, ma⁻ke⁻ he⁻ ga⁻jëëy⁻, sa⁻ lä⁻jnä¹ kiyh¹. Hi⁻ ma⁻ke⁻ nuuy⁻, ni⁻ lä⁻ja⁻ sa⁻ lä⁻ngëëy⁻.

Ga⁻jmeeh¹ Jesús juu¹ he⁻ hnøø¹ jäh⁻ juu¹ na⁻hmää¹ kih¹ hi⁻ na⁻jñee⁻ mi¹ju⁻ (Mt. 13:18-23; Mr. 4:13-20)

¹¹ Lä⁻la⁻ hnøø¹ jäh⁻ juu¹ na⁻hmää¹ ja⁻. Mi¹ju⁻ ja⁻ la¹ kwaan⁻ juu¹ kih¹ Dio. ¹² Hi⁻ mi¹ju⁻ he⁻ ga⁻saa¹ cha¹jwë¹, la¹ kwaan⁻ dsa⁻ hi⁻ ga⁻nuu¹ juu¹ kih¹ Dio. Mah¹ chah¹ ba¹ gwa¹ hi⁻sa⁻llu¹ jñuuy⁻ juu¹ he⁻ ma⁻na⁻jnä¹ neh¹ tuh⁻dsëy¹. Mah¹ sa⁻ lä⁻heey¹ juu¹ kih¹ Dio hi⁻ lä⁻ja⁻ sa⁻ lääy¹ kih¹ dso¹kye⁻.

¹³ Heh¹ mi¹ju⁻ he⁻ ga⁻saa¹ në¹ gwaah¹ he⁻ nøø¹ miih⁻ në¹ kuu¹. Lä⁻ja⁻ laa¹ dsa⁻ hi⁻ nuu⁻ juu¹ kih¹ Dio. Jëë⁻ ba¹ dsëy¹ lä⁻ ma¹ to⁻në¹ ga⁻nuuy¹. Hi⁻ he¹ laa¹ lä⁻koo⁻ he⁻ sa⁻ cha⁻jmoo¹ kih¹. Heeyh⁻ ko⁻hwëë¹ juu¹ kih¹ Dio. Pero wa⁻ra⁻ja¹ he⁻ wii⁻ në¹ kiyh¹, beey¹ Dio. ¹⁴ Heh¹ mi¹ju⁻ he⁻ ga⁻saa¹ jee¹ kih¹ chaah¹ too¹ ja⁻, lä⁻ja⁻ laa¹ dsa⁻ hi⁻ nuu⁻ juu¹ kih¹ Dio. Pero ma⁻ miih⁻ lä⁻ja⁻ ba¹ dsa⁻lä⁻øøy¹ kih¹ Dio. Kih¹ he⁻ kye⁻ gyih¹ hu¹dsë⁻ lä⁻chay⁻kuu¹, hi⁻ tih⁻ dsëy¹ lä⁻jë⁻ he⁻ cha⁻ jmi⁻gyuu¹ la⁻. He⁻ja⁻ ni⁻ miih⁻ sa⁻ ga⁻jmää¹ kiyh¹ heh¹ juu¹ he⁻ ga⁻nuuy¹ ja⁻. ¹⁵ Pero mi¹ju⁻ he⁻ ga⁻saa¹ hwa¹ llu¹, lä⁻ja⁻ laa¹ dsa⁻ hi⁻ nuu⁻ lä⁻kaa⁻ tuh⁻dsë¹, ngoo¹ bih¹ chooyh⁻ koo⁻ hweh⁻ juu¹ he⁻ ga⁻nuuy¹ ja⁻. He⁻ja⁻ ba¹ ja⁻ jmeey¹ cha⁻miih⁻ ta¹ llu¹ kih¹ he⁻ kwëeh⁻ dsëy¹.

Juu' na-hmää' lä-koö- la' kih' wa'je-
(Mr. 4:21-25)

16 'Ni' jaa- sa- hih- je- mah' jlëy'
kyaah' koö- kyaah', ni' sa- chiyh' neh-
jii'. He- chiyh' jee' ñii' ba' mah' lä' jnä'
kih' lä' jëë- hi- dsa- taah- cha'neh'.
17 Lä' jë- he- na-hmää', lloo- koö-
jmii' lä' jnä'. Hi' lä' jë- he- sa- jnä',
la' kwaan- lä' jnä'. 18 Kye- da' hnäh'
kwaan- kih' juu' he- nuuh- hnäh'.
Jëeh', lä' jëë- hi- ngëë' miih-, hi- he'
lä' ngëë' cha- ga' miih-. Lä' jëë- hi-
jmee- ngëë', lä' kye- he- ja- llaa- ba'.

Øøh- Jesús kyaah' chooy'
(Mt. 12:46-50; Mr. 3:31-35)

19 Ga' lla- nää' øøh- Jesús kyaah'
chooy' jee' ma' kway- juu'. Pero sa-
ga- la' ma' lla- nääy' chuh- kiyh', kih'
he- ma' tääh' jwëë' dsa-. 20 Ga' he-
jaa- hi- na' jmeeh' juu' kiyh', ga' jäh':

—Hii- maa- kyaah' kyaah' øøh'
tääh' ka' hne-, hnøøy' jëëy' hne-.

21 He- ja- ga' jeeyh- kih' dsa- he',
ga' siyh-:

—Hi- nuu- juu' kih' Dio mah'
jmeey- he', hi- he' ba' laa' maa'
kyaan-, hi- he' ba' laa' øøhn'.

Ga' jmee' Jesús hih- kih' lle' mah' hii'
tii'
(Mt. 8:23-27; Mr. 4:35-41)

22 Koö- jmii' ja-, ga' he' Jesús neh-
koö- na' moo' kyaah' discípulo kyaay'
mah' ga' siyh-:

—Wa' haan- ta- hngaah- ko- ta-
jmii- juuh- lä-.

Mah' ga- nääy'. 23 Ta' ko- jiih'
ga- nääy' ne' jmii- ja-, ga' gwii- Jesús.
Ni' juu' ga' sa- hii' ma' ja' koö- lle'
tä' ne' jmii- ja-. Ga' hii' goo- jwërte
kiyh' he- ma' hmääh' cha' jmii-
ja-. 24 He- ja- ga' chaay' Jesús jee'
ma- na- gwiiy-, ga' jäh':

—Ta- jwoh', ta- jwoh'. Ngoo' ga' juu'
jne' jee' lä-.

Ma' ga- nooy-, ga' jmeey' hih- ga' jä'
tii' lle', hi' ga' jmeey' hih- kih' jmii-
ka- läh'. Lä' चाह' ja- ga' jä' tii' go- te-.

25 —Miih- go- te- ma- lä- dsoo' hoh'
hnäh' —ga' jäh' Jesús siyh- discípulo
kyaay'.

Peer- ga- lä- goyh- hi- ga- jëë' dsayh-.
Mah' ma' jäh' siyh- dsa- kyaayh':

—¿Hee- laa' dsa- na- he- liyh-
jmeey' hih- kih' lle' hi' jmeey' hih-
kih' jmii-, hi- lä' ja- nuuh' kiyh'
ka- läh'?

Dsa- hi- ma' kye- jmi- lle' hliih' chee-
Legión

(Mt. 8:28-34; Mr. 5:1-20)

26 Ja- ga' ga- lla- nääy' jee' tääh' dsa-
hi- chee- gadareno. Hwa' kih' hi- he'
jä- ta- hngaah- jmii- kih' hwa' Galilea.

27 Ma' ya- hëë' Jesús neh- na' moo' jee'
la' cha' hoo' jmii- ja-, ja' jaa- dsa- hi-
ma' chaa- jee' jwii- ja- ga- mi' jeeey-.
Ma- lä- hii' jøø- jmi- lle' hliih' kiyh'.
Sa' cha- hmiih- ma' këyh-. Sa' ma'
gyay' cha'neh-. Ma' gyay' jee' la'
to- høø- kih' hlii' ba'. 28 Lä- koö-
ma' ga' jëëy' Jesús, ga' hooyh' kii-
mah' ga' jwäy' hñiiy' cha' ne' Jesús,
ga' hlëëyh' ki- gaa-:

—¿Hee- hnooh- jmeeh' kin-, Jesús,
Joo' Dio hi- gya' gyuuh'? Ta- jmee-
hñaa- hoh', ta- jmeeh- jnä- —ga' jäh'
jmi- lle' hliih' he'.

29 (Jëeh', ma- ngëë' ma- jmee' Jesús
hih- kih' jmi- lle' hliih' he' jää', he-
ya- hëëy' kih' dsa- he'. Ma- lä- hii'
heeh- jmi- lle' hliih' he' wii'. Ma' ke'
ma' hñuu- dsa- gooy- kyaah' caden-
hi' ma' gwëy- tiy' kyaah' jwi' hma-
he- hë' too-, he- ma' hnäy- ba' ja-. Hi'
ma' jøø- jmi- lle' hliih' kiyh' ta' hwa'
kii- jee' sa' kwa- ni' miih-.) 30 He- ja-
ga- ngii' Jesús juu' kiyh':

—¿Hee- cheeh- hne-?

—Jwëë' chee- jnääh' —ga' jäh'
jmi- lle' hliih' he'.

Ga' jäh' lä' ja- kih' he- ma' laa'
' jwëë' jwërte dsa- hlëëh' hi- ma'
tääh' tuh- dsë' dsa- he'. 31 Ga' chuuy'
kyaah' Jesús mah' sa' ma' cheey'
cha' je-. 32 Moh' ja- ma' tääh' koö-
nää' ñe' ma' kuh- nuu-. He- ja-
ga' chuuy' jmi- lle' hliih' he' kyaah'
Jesús mah' kway' jwë' dsa- taayh'

kih' ñe' he'. Ga'kwa' ba' Jesús jwë'. ³³ Ga'hwëë' jmi'le' hlih' he' ga'näy' ga'taayh' tuh'dsë' ñe'. Lä'chah' ja' lä'jëë' ñe' he' ga'kyuu'. Ma' ga'tëy' koo' lle' hwa', ko'dsoo' jwë' ba' ga'saay' lä' ga'të' cha'jmii' juuh'. Jee' ja' ga'juuy' neh' jmi'.

³⁴ Dsa' hi' ma' tääh' hää' ñe' he', ma' ga'jëy' ga'la' lä'ja', ga'näy' ko'chih' cha'hliiy' na'jmeeyh' juu' ta' jee' jwii' hi' lä'kaa' kih' hi' ma' tääh' jee' nuu' kih'. ³⁵ He'ja' ga'hwëë' dsa' na'näa' na'jëy' ha' lä' ga'la'. Lä'koo' ma' ga'tëë' dsa' chuh' kih' Jesús ga'jëy' dsa' hi' ga'hwëë' jmi'le' hlih' kih' he'. Ma' gya' huu' tii' Jesús, ma'kyeyh' hmiih', hi' ma'jä' kih'. He'ja' ga'lä'goh' lä'jëë' dsa'. ³⁶ Dsa' hi' ga'jëë', ga'jmeeyh' juu' ha' lä' ga'la' he' ga'hlaa' hi' ma' kye' jmi'le' hlih' he'. ³⁷ He'ja' lä'jëë' dsa' gadareno ga'chuuy' kyaah' Jesús mah' wa' llaayh' kih' ta' jee' jyoh', jëeh' ma' goyh' jwërte. He'ja' ga'he' Jesús neh' na'moo' ngaah' bih'. ³⁸ Dsa' hi' ga'hwëë' jmi'le' hlih' kih' he', ga'chuuy' kyaah' Jesús mah' ma' kway' jwë' ma' dsooy' kyaayh'. Pero Jesús ga'jmeey' mada' kih', he' jäy' ba'. Ga'jäyh':

³⁹ —Gwaah' cha'neh' kyah'. Go'jmeeh' juu' kih' dsa', ha' koo' sa' juuh' he' ma'jmeey' Dio kyaah' hne'.

He'ja' ngaayh', ga'løoy' jmeeyh' juu' lä'kaa' jee' jwii' ha' koh' sa' juuh' he' ga'jmeey' Jesús kih'.

Jo'mii' Jairo kyaah' jaa' dsa'më' hi' ma' dsaah'
(Mt. 9:18-26; Mr. 5:21-43)

⁴⁰ Ma' ga'lloo' Jesús ta' hngaah' ko'taa', peer' jwëë' dsa' ma' tääh' jäy' he'ja' ga'heeh' dsih' lä'kaa' tuh'dsë'. ⁴¹ Jee' ja' ga'lloo' jaa' dsa' ñuuh' hi' chee' Jairo hi' ma'laa' ta' kih' gwah'. Dsa' he' ga'juuh' jnëy' cha'në' Jesús, ga'chuuy' kyaah' mah' dsooy' cha'neh' kih'. ⁴² Ma' chaa' jaa' jo'miiy' hi' ma' laa' gyuu' koo'

mëë' kyaay'. Chih'më' he' ma' hää' koo' gya'to' ji'ñe'. Hi' he' na' kyaa' 'ngoo' ga'juu'.

Jee' hää' Jesús jwë' ngoo' kyaah' Jairo, peer' na'lää' na'jlëë' bih' dsa', jëeh' jwëë' jwërte dsa' hi' ga'näa' kyaayh'. ⁴³ Jee' kih' dsa' he' ma' hää' jaa' dsa'më' hi' ma'hya' gya'to' ji'ñe' dsaah' dsoo' kih'. Dsa'më' he' ga'mi'la' lä'jë' go'te' he' ma' cha'kiyh', ga'heey' kyaah' të'më'. Pero ni' jaa' të'më' sa' ga'lih' ma' jmeey' më' kih'. ⁴⁴ Ga'llooy' ta' ka'luu' Jesús mah' ga'suy' miih' cha'gooy' cha'hoo' sa'hmiih' kih'. Lä'chah' ja' ga'hna' he' ma' jëy' dsoo' kih'. ⁴⁵ He'ja' ga'jäh' Jesús:

—¿Hi' na' hi' ma'su' cha'hoo' sa'hmiih' kin'?

Pero ni' jaa' sa' ga'bääh' hñii'. He'ja' ga'jäh' Pee' kyaah' lä'jëë' dsa'kyaayh':

—Ta'jwoh', jwëë' dsa' hi' dsa'kya' dsa'jnaah' hne' mah' jawah': “¿Hi' na' ma'su' cha'hoo' sa'hmiih' kin'?”

⁴⁶ He'ja' ga'jäh' Jesús:

—Chaa' jaa' hi' ma'su' sa'hmiih' kin'. Jëeh' ma'lä'liih' heh' be' kin' ma'mi'hlaa' jaa' dsa'.

⁴⁷ Ma' ga'lä'jnää' dsa'më' he', goh' bih' ngooy' na'juuyh' jnëy' cha'në' Jesús. Ga'jmeeyh' juu' cha'në' lä'jëë' dsa', he' kih' ja' he' ga'tëy' cha'hoo' hmiih' kih' Jesús. Hi' ga'jmeeyh' juu' he' ga'jä' kih' lä'chah' ja'. ⁴⁸ He'ja' ga'jäh' Jesús siiyh':

—Ma'hlaah' ba' hne' he' ma' dsaah', lä'llu' he' ma'lä'dsoo' hoh'. Gwaah' ba' hne' kyah' lä'kaa' tuh'hoh'.

⁴⁹ Lä' ma'chey' ba' Jesús hlëeh', ma' ga'lloo' jaa' moz' kyaa' hi' ma' laa' ta' kih' gwah', mah' ga'jmeeyh' juu' kih' Jairo, ga'siiyh':

—Ma'juu' ba' gyuu' më' kyaah'. Mo'to' kwa' ga'ta' kih' Ta'jwoh' na'.

⁵⁰ Ma' ga'nuu' Jesús juu' he' ma'kye' dsa' he', ga'siiyh' Jairo:

—Ta⁺ ka⁻ huu⁺dsē⁻. Jmee⁺ dsoo⁺ hoh⁺ ba⁺. Mah⁺ jēeh⁺ lā⁺jiih⁺ ba⁺ chih⁻mē⁺ kyaah⁺.

⁵¹ Ma⁺ ga⁻he⁺ Jesús cha⁻neh⁺ kih⁺ Jairo, sa⁺ ga⁻kway⁺ jwē⁺ ma⁺ dsa⁻taah⁺ jñah⁺ dsa⁻. Ma⁻la⁺ Pee⁺ kyaah⁺ Jacobo kyaah⁺ Jwaa⁻ hi⁻ kyaah⁺ cho⁻jmi⁻ chih⁻mē⁺ hi⁻ ma⁻na⁻juu⁺ he⁺ ba⁺ ga⁻taah⁺. ⁵² Ga⁻lā⁺jēē⁺ ba⁺ hi⁻ tāah⁺ jee⁺ ja⁻ ma⁺ ki⁻hoo⁻ kih⁺ chih⁻mē⁺ he⁺. He⁻ja⁻ ga⁻jäh⁺ Jesús siyh⁺:

—Ta⁻ hoo⁻ hnäh⁺. Chih⁻mē⁺ na⁻ sa⁻ na⁻juu⁺, he⁻ na⁻gwii⁻ ba⁻ na⁻.

⁵³ Ga⁻mi⁻kwah⁺ ba⁺ dsa⁻ kih⁺ Jesús ma⁺ ga⁻nuuy⁺ juu⁺ ja⁻. Jēeh⁺, ñe⁻ bih⁺ he⁻ ma⁺ na⁻juu⁺ go⁻te⁻ ba⁺ chih⁻mē⁺ he⁺. ⁵⁴ Mah⁺ ga⁻sooh⁺ Jesús goo⁻ chih⁻mē⁺ he⁺, ga⁻hlēeyh⁺ ki⁻gaa⁻, ga⁻jäyh⁺:

—Chih⁻mē⁺, noo⁻.

⁵⁵ He⁻ja⁻ joh⁺ ka⁻läh⁺ jmi⁻lle⁺ kiyh⁺. Lā⁻chah⁺ ja⁻ ga⁻lā⁺jiih⁺, mah⁺ ga⁻nooy⁻. Ja⁻ga⁻ ga⁻jmeē⁺ Jesús mada⁻ kwēeyh⁺ he⁻ kuyh⁺. ⁵⁶ Peer⁻ ga⁻jēē⁺ dsah⁺ cho⁻jmi⁻ chih⁻mē⁺ he⁺. Hi⁻ ga⁻jmeē⁺ Jesús mada⁻ mah⁺ sa⁻ kooyh⁺ juu⁺ kyaah⁺ ni⁻ jaa⁻ he⁻ ga⁻la⁺ lā⁺ja⁻.

9

Ga⁻chee⁺ Jesús lā⁺jēē⁺ gya⁻tuu⁺ na⁻kwa⁻juu⁺

(Mt. 10:5-15; Mr. 6:7-13)

¹ Ga⁻jøøh⁻ Jesús lā⁺jēē⁺ discípulo kyaay⁺, ga⁻kwēeyh⁺ be⁺ mah⁺ jmeey⁺ hi⁻ hwēē⁺ hi⁻sa⁻llu⁺ hi⁻ jmeeh⁺ dsa⁻ hi⁻ ga⁻kwēeyh⁺ be⁺ mah⁺ mi⁻hläy⁺ dsa⁻dsaah⁺. ² Ga⁻cheey⁺ mah⁺ dsa⁻kway⁺ juu⁺ ha⁻ lā⁺ jāā⁺ Dio dsa⁻ lā⁻hih⁺ kih⁺, hi⁻ lā⁻kye⁻ he⁻ mi⁻hläy⁺ dsa⁻dsaah⁺. ³ Ga⁻jäh⁺ Jesús siih⁺ lā⁺jēē⁺:

—Ta⁻ ka⁻ hnäh⁺ ni⁻ miih⁻ kih⁺ cha⁻jwē⁺. Ta⁻ ka⁻ hnäh⁺ hma⁻hu⁻, ta⁻ ka⁻ hnäh⁺ hmih⁻tuh⁻, ta⁻ ka⁻ hnäh⁺ he⁻ñi⁻h⁺, ni⁻ kuu⁺, ni⁻ ta⁻ ka⁻ hnäh⁺ jyoh⁺ lēē⁺ hmih⁻ kyah⁺ hnäh⁺. ⁴ Wa⁻ he⁻ cha⁻ he⁻ hne⁺ jee⁺ lla⁻nää⁺ hnäh⁺, ja⁻ go⁻taah⁺ hnäh⁺ ha⁻ koo⁻ jiih⁺ lā⁻hēh⁺ hnäh⁺ jee⁺ ja⁻. ⁵ Cher⁻mah⁺

cha⁻ koo⁻ jee⁺ jwii⁻ jee⁺ sa⁺ hēeyh⁺ hnäh⁺, ja⁻ hwēēh⁻ hnäh⁺ go⁻te⁻ jee⁺ ja⁻. Ja⁻ hlah⁺ hnäh⁺ wa⁻hløø⁻ he⁻ na⁻beh⁻ ti⁻h⁺ hnäh⁺ mah⁺ jmee⁺ lii⁻ he⁻ ma⁻la⁺ kwaat⁻ kih⁺ bih⁺ ja⁻ —ga⁻jäh⁺ Jesús siyh⁺ discípulo kyaay⁺.

⁶ Ja⁻ga⁻ ga⁻taayh⁻ jwē⁺, ga⁻näy⁺ lā⁻koo⁻ lā⁻koo⁻ jwii⁻ kway⁺ ju⁻hmēē⁺ kih⁺ Dio, ma⁻la⁺ mi⁻hläy⁺ dsa⁻dsaah⁺ lā⁻kaa⁻ jee⁺ ga⁻näy⁺.

Herode ga⁻jmeē⁺ huu⁺dsē⁻ he⁻ ma⁻lā⁺jiih⁺ Jwaa⁻

(Mt. 14:1-12; Mr. 6:14-29)

⁷ Herode hi⁻ ma⁺ laa⁺ lle⁻moh⁺, ga⁻nuu⁺ lā⁺jē⁺ he⁻ ma⁺ jmeē⁺ Jesús. Sa⁻ ñey⁻ he⁻ huu⁺dsē⁻ ma⁺ jmeey⁺, jēeh⁺ ko⁻llaa⁺ ma⁺ jäh⁺ Jwaa⁻ ba⁺ he⁺ hi⁻ ma⁻lā⁺jiih⁺. ⁸ Hi⁻ jñah⁺ koo⁻ nää⁺ ma⁺ jäyh⁺: “Elía ba⁺ oo⁻ hi⁻ ma⁻hñaa⁺.” Hi⁻ jñah⁺ ga⁺ ma⁺ jäh⁺: “Go⁻ laa⁺ jaa⁻ hi⁻ ga⁻ngēē⁺ juu⁺ kih⁺ Dio llo⁻joo⁺ ba⁺ na⁻ hi⁻ ma⁻lā⁺jiih⁺.” ⁹ He⁻ja⁻ ga⁻jmeē⁺ Herode huu⁺dsē⁻:

—¿Ha⁻ lā⁺ja⁻? ¿Ja⁺ jnä⁺ ga⁻jmeen⁺ mada⁻ he⁻ ga⁻ku⁺ dsa⁻ lle⁻ Jwaa⁻? ¿Hi⁻ ba⁻ na⁻, hi⁻ nuun⁺ kih⁺ jmeey⁺ ja⁻ koo⁻ nē⁻ he⁻ juh⁻gaa⁻?

Hi⁻ ma⁺ hnøøy⁺ ma⁺ dsa⁻jēy⁻.

Ga⁻ääh⁻ Jesús hñaa⁺ mil dsa⁻ññh⁻

(Mt. 14:13-21; Mr. 6:30-44; Jn. 6:1-

14)

¹⁰ Ma⁺ ga⁻lla⁻nää⁺ lā⁺jēē⁺ apóstole he⁺, ga⁻jmeeyh⁺ juu⁺ kih⁺ Jesús lā⁺jē⁺ he⁻ ga⁻jmeey⁺. Ja⁻ga⁻ ga⁻jäy⁺ kah⁺ apóstole, ga⁻näy⁺ ta⁻ hwa⁺ kii⁺ jäh⁺ jee⁺ jwii⁻ he⁻ chee⁻ Betsaida. ¹¹ Pero ma⁺ ga⁻lā⁺liih⁺ dsa⁻, ga⁻näy⁺ chaay⁺ kaah⁺ kiyh⁺. Ga⁻heeh⁻ bih⁺ dsa⁻ he⁺. Mah⁺ ga⁻løøy⁺ hlēeyh⁻ ha⁻ lā⁺ jāā⁺ Dio dsa⁻ lā⁻hih⁺ kih⁺. Hi⁻ ga⁻mi⁻hläy⁺ lā⁺jēē⁺ hi⁻ ma⁺ dsaah⁺. ¹² Lā⁻koo⁻ ma⁺ ngoo⁺ ga⁻hloo⁺ jmi⁻ ja⁻, lā⁺jēē⁺ gya⁻tuu⁺ discípulo ga⁻ya⁻jäh⁺ kih⁺ Jesús mah⁺ ga⁻siyh⁺:

—Chiih⁺ dsa⁻ na⁻ wa⁺ lla⁻näy⁺ lā⁻kaa⁻ jee⁺ jwii⁻ mäh⁻ hi⁻ lā⁻kaa⁻ jee⁺ nuu⁻ jee⁺ tāāh⁺ dsa⁻ lā⁻ku⁺ lā⁺jii⁺ la⁻. Wa⁺ lla⁻hnøøy⁺ he⁻ kuyh⁺ hi⁻ lā⁻kye⁻ jee⁺ jäy⁺. Jēeh⁺, hwa⁺ kii⁺ jmah⁺ ba⁺ la⁺ jee⁺ tøøhn⁺ la⁻.

13 Mah' ga'jäyh' sïyh' discípulo kyaay':

—Hnäh' ba' kwëëyh' he' kuyh'.

Mah' ga'jäyh' sïyh' Jesús:

—Kye' jnääh' ma'la' hñá' he'ñiih' ba' kyaah' uu' hmooh'. ¿Che' dsa'nøø' jnääh' dsa'lá' jnääh' he' kuh' dsa-na'?

14 Koo' hñá' mil ma'tee' dsa'ñuuh' hi' má'tääh' jee' ja'. He'ja' ga'sïyh' lä'jée' discípulo kyaay':

—Jmee' hnäh' mada' mah' dsa'taah' dsa' ma' kih'kih', ma' to'lo'gyaa' lä'koo' náä'.

15 Lä'ja' ga'jmeey' discípulo. Ga'jmeey' mada' ga'taah' dsa'hwa'. 16 Ja'ga' ga'ka' Jesús lä'jé' hñá' he'ñiih' ja', kyaah' lä'uu' hmooh' he', ga'jéey' ta'gyuu' mah' ga'kway' ti'hmaah' kih' Dio. Ja'ga' ga'llaay' mah' ga'kwëëyh' discípulo kyaay' na'llay' cha'né' lä'jée' dsa'. 17 Ga'lä'jée' ba' dsa' ga'kuh' lä'jiih' ga'kéé'. Ma'la' ma'kuh' lä'jée' dsa', ga'kah' gya'to' sa'miih' jwí' he' ga'chaa' ja'.

*Ga'jäh' Pee' Jesús he' laa' Cristo
(Mt. 16:13-19; Mr. 8:27-29)*

18 Koo' há' ma' gya' Jesús ngiiy' kiyh' kih' Dio jee' sa' chaa' dsa'. Ma'la' discípulo ba' má'tääh' kyaayh' jee' ja'. He'ja' ga'ngii' Jesús juu' kiyh':

—¿Ha' lä' jäh' dsa' kin', hi' jnä' laay'?

19 —Kollaa' dsa' jäh', Jwaa' hi' ma' choo' jmi' ba' hne'. Jñah' jäh', Elía ba' hne'. Jñah' kollaa' jäh', hne' laah' jaa' hi' ga'ngëé' juu' kih' Dio llo'joo' hi' ma'lä'jiih' —ga'jäh' discípulo kyaay'.

20 Mah' ga'jäh' Jesús sïyh':

—¿Ha' ga' hnäh' na', hee' jwah' hnäh' kin', hi' ba' jnä' laah' hnäh'?

He'ja' ga'jäh' Pee' sïyh':

—Hne' he' Cristo hi' ga'chee' Dio.

*Ga'mi'jnää' Jesús juu' he' juuy'
(Mt. 16:20-28; Mr. 8:30-9:1)*

21 Pero ga'taah' Jesús juu' discípulo kyaay' mah' sa' kooyh' juu' ja' kyaah' ni' jaa'. 22 Hi' ga'jäh' Jesús sïyh' discípulo kyaay':

—Jmee' bii' kih' Hi' ga'lëé'ngo' la' jée' cha'miih' wii'. Hi' dsa'gyuu' sa' lä'hnää' dsih', lä'ja' dsa'kaah' kyaajmi' dsa', kyaah' ta'jwoh' kyaal'ey sa' lä'hnää' dsih'. Hi' jmee' bii' kiyh' juuy' mah' lä'jiiyh' ka'läh' ga' ma'hya' hnë' jmi'.

23 Ja'ga' ga'sïyh' lä'jée' dsa':

—Cher'mah' hi' hnøø' jä' kyaah' jnä', sa' wa' jmääy' hñiiy' kwaat', wa' jäay' cru' kyaay' koo' jmi' koo' jmi' mah' wa' jmeey' ko'joh' kyaah' jnä'. 24 Jëeh', lä'jée' hi' hää' hñii' mah' sa' juuy', hi' he' juu' ba'. Pero lä'jée' hi' kwaa' hñii' juu' kwaat' kin', hi' he' ba'lää'. 25 ¿Hee' ya'jøø' ka' dsa' ma'ke' ga'lyih' lä'jé' he' cha' jmi'gyuu' la' mah' wa'ra' ga'juuy', sa' tēeyh' kih' Dio? ¿Hee' jmää' kiyh' cher'mah' ga'heey' hñiiy'? 26 Cher'mah' hi' jmee' na'hiih' kin' o kyaah' juu' kin', ja'ba' lä'ja' jmee' na'hiih' Hi' ga'lëé'ngo' la' kyaayh', wa'ra' jayh' ka'läh' jee' je' jih'gyeh' kiyh', ja'ba' kyaah' je' kih' Tää', hi' kih' lä'jée' ángele hi' na'jngëé' kyaay'. 27 Pero ju'dsoo' jwahn', chaa' ko'llaa' dsa' hi' tääh' jee' la', sa' juuy' jää' sa' ga' ma'jéey' ha' lä' la' be' kih' Dio hi' jmee' hih'.

*Ga'lä'sëé' Jesús to'lo' né' kollaa'
discípulo*

(Mt. 17:1-8; Mr. 9:2-8)

28 Ma'ngëé' ga' koo' jñaa' jmi' he' ga'hleëyh' juu' ja', ga'wii' Jesús koo' moh' na'ngiiy' kiyh' kih' Dio ko'joh' kyaah' Pee' kyaah' Jwaa' kyaah' Jacobo. 29 Ta'ko'jiih' ma'ngiiy' kiyh' kih' Dio, ga'lä'sii' mo'nëy'. Hmiih' kiyh' ga'la' tøjleé' ñih'. 30 Ga'lä'jnää' uu' dsa'ñuuh' hi' ma'lla' juu' kyaayh'. Jaa' he' Moisé, hi' jaa' he' Elía, 31 hi' ga'lä'jnää' jee' jnä' jih'gyeh' ja'. Ma' hleëyh' ha' lä' ya'hëé' Jesús jmi'gyuu' la', he'

lä'te' jee' jwiī Jerusalén ba' jā. ³² Pee' kyaah' hī ma' jmee' ko' jøh' kyaayh' jee' jā, ma' ke' lä' gwiīy' ma' kway' be'. Ga' jee' bih' ha' ko' sa' jøøh' Jesús hää' jee' kih' lä' uu' dsa' he'. ³³ Lä' ko' ma' ngoo' ga' lä' øø' dsa' he', ga' jäh' Pee' siiyh' Jesús:

—Ta' jwoh', he' ba' che' llu' he' tøøh' jne' ko' jøh' jee' la'. Jmee' jnääh' hnē' hne' kyaah' moo', ko' kyah', ko' kih' Moisé, hi' ko' kih' Elia.

Pero sa' ma' ñe' Pee' he' ja' ma' hlēeh'. ³⁴ Hlēeh' gyih' lä' ja', ma' ga' jyoo' ko' jni' he' ga' lääy' lä' jēy'. Ma' ga' jee' Pee' kyaah' dsa' kyaayh' na' lääy' jni' ja', ja' ga' lä' goyh'. ³⁵ Jee' jni' ja' ga' hlēeh' ko' juu' he' jäh' lä' la':

—Hi' la' na' gyuu' kyaan' hi' hnaan'. Nuu' hnäh' kiyh'.

³⁶ Ma' ngēē' ma' hlēēyh' lä' ja', ga' jäh' hñii' Jesús. Pero discípulo kyaay' sa' ga' kooh' ni' miih' juu' kyaah' ni' jaa', ga' lä' hi' miih' ga' hmäy' lä' jē' he' ga' jēy' ja'.

Ga' mi' hlää' Jesús jaa' chih' hi' ma' kye' jmi' lle' hñih'

(Mt. 17:14-21; Mr. 9:14-29)

³⁷ Ma' ga' jnä' jyoh' jmi', ga' jñaa'y' moh' jee' ma' täayh' ja'. Jwēē' jwēte dsa' ya' nää' ga' mi' jēy' Jesús. ³⁸ Jee' kih' dsa' he' ma' hää' jaa' dsa' ñuuh' hi' ga' hlēeh' ki' gaa', ma' jäh':

—Ta' jwoh', chuun' kyaah' hne'. Jēē' da' chih' ñuuh' kyaan' la', hi' laa' gyuu' ko' mēē' kyaan'. ³⁹ Lä' la' jmee' jmi' lle' hñih' kiyh'. Sooyh' kiyh' mah' jmeey' hooyh' jee' ki' bääy'. Jmeey' hwēē' peh' hooy'. Ma' hwaay' go' te', ja' ga' tu' jmi' lle' hñih' he' kiyh'. ⁴⁰ Ma' chuun' kyaah' discípulo kyaah' mah' ma' lleey' jmi' lle' hñih' he' pero sa' ma' liyh' — ga' jäh' jmi' chih' he'.

⁴¹ Mah' ga' jēh' Jesús juu' kiyh':

—iHe' ba' che' hweh' hoh' hnäh' dsa' chaa' na'! Sa' hii' lä' dsoo' hoh' hnäh' kwee'. ¿Lih' ba' llaa' he' gyan' kyaah' hnäh'? Mo' so' lä' be' dsen'

gya' ga' jnä' kyaah' hnäh'. Ya' jää' da' chih' na' ta' la'.

⁴² Lä' ko' ma' ngoo' ya' jäh' chih' he' kih' Jesús, jmi' lle' hñih' he' ga' jwääy' hwa' mah' ga' ki' ga' bääy' wii' jwēte. Pero ga' juuh' Jesús kih' jmi' lle' hñih' mah' ga' mi' hlääy' chih' he'. Ja' ga' ga' ngēy' chih' he' kih' jmiy'. ⁴³ Ga' lä' jēē' ba' ga' lä' dsa' dsē' ha' koh' sa' jøøh' laa' Dio.

Ga' mi' jnä' Jesús juu' jee' ga' tē' to' jiih' he' juuy'

(Mt. 17:22-23; Mr. 9:30-32)

Ta' ko' jiih' tääh' jēē' dsayh' kih' lä' jē' he' ga' jmee' Jesús ja', ga' jäh' siiyh' discípulo kyaay':

⁴⁴ —Wa' lä' ngēēh' hnäh' kwee' juu' la'. Hi' ga' lēē' ngo' la', lloo' ko' jmi' ngēē' dsih' goo' jñah' dsa'.

⁴⁵ Pero discípulo kyaay' sa' ga' lä' ngēē' juu' ja'. Ma' na' jlē' huudsē' kiyh' he' ja' sa' ga' lä' ngēy'. Hi' ma' goyh' ma' ngiiy' juu' kih' Jesús he' hnøø' jäh' juu' ja'.

Hii' na' le' jøøh' jee' jmee' Dio hih'

(Mt. 18:1-5; Mr. 9:33-37)

⁴⁶ Discípulo kyaay' ga' taah' ga' ti' ga' choo' juu' hii' jaa' jee' lä' jēē' leey' jøøh' kih' dsa' kyaayh'. ⁴⁷ Pero ga' lä' kyuuh' Jesús huudsē' he' ma' jmeey'. He' ja' ga' tēy' jaa' gyuu' mah' ga' cheeyh' ko' kiyh'. ⁴⁸ He' ja' ga' siiyh':

—Hi' jmee' he' kih' gyuu' la' kwaan' kin', jnä' he' hi' jmääy' he'. Hi' hi' jmää' jnä' he', jmeey' he' kih' hi' ga' chee' jnä'. Jēēh', hi' mah' ga' jee' kyah' hnäh', hi' he' ba' hi' jøøh'.

⁴⁹ Ja' ga' ga' jäh' Jwaa':

—Ta' jwoh', ma' jēē' jnääh' jaa' hi' hwēē' jmi' lle' hñih' lä' hih' kyah', he' ja' ga' ha' jnääh' kiyh', jēēh' sa' ngēy' kyaah' jnääh'.

⁵⁰ He' ja' ga' jäh' Jesús siiyh':

—Ta' ha' hnäh' kiyh'. Jēēh', lä' jēē' hi' sa' na' høøh' jnan', dsa' kyaah' ba' jne' he'.

Ga' juuh' Jesús kih' Jacobo kyaah' Jwaa'

51 Ma' ngoo' ya-jäh' jmi' dsaah' Jesús gyuuh', he-ja- koo- hä' ba' ma-lla' dsëy' ngooy' ta' Jerusalén. 52 Ga-cheey' dsa- hi- ga-nää' jää' kiyh' ta' hwa' kih' dsa- samaritano. Jee' ja- ga-taayh' koo- jee' jwii- ngiiy' ha- jee' ma' jäy'. 53 Pero sa' ga-hii' dsa- samaritano ma' heeyh'. Jëeh', ma' jmeey' kwaan' he- dsoo' Jesús ta' Jerusalén ba'. 54 Ma' ga-nuu' Jacobo kyaah' Jwaa- juu' ja-, ga-jäyh':

—Dsa-jøøh' kyaan', ¿ché hnooh- ngii' jnääh' he- jyoo' je- gyuuh' mah' mi-llaa' dsa- hi- chaa- jwii- oo', lä-koo- ga-jmee' Elía?

55 He-ja- ga-jëeh- Jesús hñii' mah' ga-juyh' kih' lä-uu' discípulo he' ga-siiyh':

—Sa- ñeh' hnäh' he- jmi-llë' na- jøø' kyah' hnäh'. 56 Jëeh', sa' ja- Hi- ga-lëë' ngo' la- mah' jngëëyh' dsa-. Jay' mah' lääy' dsa- ba' —ga-jäh' Jesús.

Ja-ga' ga-näay' ta' jyoh' jwii- mäh-.

Ma' hnøø' dsa- ma' jmeey' ko-jøh' kyaah' Jesús

(Mt. 8:19-22)

57 Lä-koo- ma' ga-taayh' jwë' ga-näay', jaa- dsa- ga-siih' Jesús:

—Dsa-jøøh' kyaan', hnoon' jmeen' ko-jøh' kyaah' hne- wa' ha- cha- ha- jee' goh'.

58 He-ja- ga-jäh' Jesús siiyh':

—Cha- ba' too- jee' gwii- hyah-. Cha- ba' sii- kih' ta'. Pero Hi- ga-lëë' ngo' la- sa' cha- jee' jäy'.

59 Mah' jñah' ga-siiyh':

—Jmee' ko-jøh' kyaah' jnä'.

Mah' ga-jäh' dsa- he':

—Dsa-jøøh' kyaan', kwa' jwë' kin' na-haan' to-në' Tää' kyaan', ja-ga' nñn' kyaah' hne-.

60 He-ja- ga-jäh' Jesús siiyh':

—Wa' haa' ba' dsa- na-juu' hlii' kyaa'. Hi- hne-, gwa- go-kwa' juu' ha- lä' jää' Dio dsa- lä-hih' kih'.

61 Jñah' ka-läh' ga-jäh' siiyh' Jesús:

—Jmee' ba' jnä' ko-jøh' kyaah' hne-, Dsa-jøøh' kyaan-. Pero kwa'

jwë' kin' nñn' to-në' na-hihn' juu' hi- tääh' cha'neh' kin'.

62 Mah' ga-jäh' Jesús siiyh':

—Ni' jaa- hi- jëe- ta- ka'luu' ma-la- ma-løøy' kyayh- hwa', sa' jmäay' dsa-hey' jee' jmee' Dio hih'.

10

Ga-cheey' Jesús to-lo-gyaa' na-dsë' gyee' dsa- hi- ga-kwa' juu'

1 Ma-ngëë' he- ja-, ga-hñaa' Dsa-jøøh' jñah' ga' to-lo-gyaa' na-dsë' gyee' dsa-. Hi- he' ga-cheey' lä-kaa- jwii- kaah' hi- lä-kaa- ga-jee' jyoh' ha- jee' dsooy'. Ga-cheey' ma- uu' ma- uu'. 2 Ga-jäyh' siiyh':

—Dsoo' ba' cha- cha-miih- ta' he- hnøø' sooh' pero miih- go-te' ba' dsa- hi- jmee' ta'. He-ja- chu' hnäh' kyaah' dsa-juu' ta' mah' cheey' jñah' ga' hi- dsa-chooh' ta' kiyh'.

3 Go-nää' hnäh' ja-. Pero leeh' hnäh'. Jnä' cheen' hnäh' lä-koo- borrego hi- ga-nää' jee' kih' jah' hää'.

4 Ta- ka- hnäh' hmih-tuh-, ta- ka- hnäh' sa'tuh- kih' kuu', ni- loo- he- dsa-he' tiih' hnäh'. Ni- ta- lla- hnäh' juu' kyaah' dsa- cha-jwë'. 5 Wa' he- cha- he- hne' jee' go-taah' hnäh', to-në' jwiih' hnäh' dsa-: “Wa' hii' ti' cha'neh' kyah' hnäh'.”

6 Cher'mah' chaa- hi- hii' ti' dsë' jee' ja-, lä-ja- hii' ti' kiyh'. Hi- cher'mah' sa' chaa- hi- hii' ti' dsë', sa' lä-jmää' kiyh' juu' he- ma-hlëeh' hnih'.

7 Pero jee' heeyh' hnäh', ja- jäh- hnäh' ja-ba' cha'neh' ja-. Ja- kuh-huh' ba' hnäh' lä-jë- he- lla' dsa- cha'neh' hnäh'. Jëeh', jaa- hi- jmee' ta', lle' kih' hyoyh' jñeey'. Ta- mi-siih' hnäh' øøh' hnäh' mah' go-nääh' hnäh' lä-joh' hne' chih'.

8 Wa' he- cha- he- jwii- jee' ga-lla-nääh' hnäh', jee' heeh' dsa- hnäh', ja- kuh-huh' ba' hnäh' lä-jë- he- lla' dsa- cha'neh' hnäh'.

9 Ja- mi-hlääh' hnäh' hi- dsaah' hi- tääh' jee' ja-. Ja- jwiih' hnäh' dsa-: “Kye' ba' jnääh' juu' ha- lä' jää' Dio dsa- lä-hih' kih'.”

10 Pero cher'mah' ga-lla-nääh' hnäh' koo- jwii- jee' sa' heeyh' hnäh', ja-

hwëeh- hnäh' ta- cha'jwë' mah' jwah' hnäh': ¹¹ "Wa'hløø- he- cha- jee' jwii- kyah' hnäh' la-, he- ma-beh' ma-tii' jnääh', jee' la- ma-kyah' jnääh' ma-tii' jnääh' mah' la' lii- ma-jä' në kyah' hnäh' lä-jë- dsoo' he- na-bääh' hnäh'. Pero ma-nëh' ba' hnäh', ma-ja- ba' juu' ha- lä-jää' Dio dsa- lä-hih' kih'", jwiih' hnih'. ¹² He-ja- jwëehn- hnäh'. Miih- ga' wii' jëe' dsa- hi- ma' tääh' jee' jwii- Sodoma kyaah' Gomorra wa'ra- ga-të' jee' jmee' Dio jwiz-, lä-koh' he- jëe' dsa- hi- chaa- jee' jwii- ja-.

Jëe' wii' lä-jëe- hi- sa- nuuh'
(Mt. 11:20-24)

¹³ 'iPeer- jwii- hnäh' dsa- hi- tääh' jwii- Corazín! 'iPeer- jwii- hnäh' dsa- hi- tääh' jwii- Betsaida! Wa'ra- jäh' kih' dsa- hi- tääh' jwii- Tiro kyaah' jwii- Sidón, ma-jëe- ha- lä- la' he- juh-gaa- he- ma-jmeen' jee' kyah' hnäh', ma-lih' sa' ga-jëeyh- kyaah' Dio, ma' këyh- hmiih- jwä' hi' ma' suy' hñiiy' tu'jwa-, he- ma' jmeey' lii- he- ti-meeh- dsëy'. ¹⁴ He-ja- jwëehn- hnäh' wa'ra- ga-të' jee' jmee' Dio jwiz-, cha-ga'miih- wii' jëeh' hnäh', lä-koh' ga' hi- chaa- Tiro kyaah' Sidón. ¹⁵ Hnäh' hi- chaa- Capernaum, jmeeh- hnäh' huudsë- he-tëeh' hnäh' gyuuuh'. Pero ñiih' ga' kih' cha'je- go'nääh' hnäh'.

¹⁶ 'Hi- nuu' juu' he- kwah' hnäh', kin- ja- nuuy'. Hi- sa- heeh' hnäh', jnä' he' sa- heeyh-. Hi- sa- heeh- jnä', sa- heeyh- hi- ga-chee' jnä'.

Ya'nää' ka-läh' lä-jëe- hi- ga-chee'
Jesús

¹⁷ Peer- jëe- dsë' lä-jëe- to-lo-gyaa' dsë- gyee' he' ma' ga-lla-näay' jee' ma' gya' Jesús. Ga-jäyh':

—Dsa-jøøh' kyaan-, lä-kye- jmi-llë' hlih' ga-lëh' jnääh' ga-hwëë jnääh' kyaah' hih' kyah'.

¹⁸ Mah' ga-jäh' Jesús siiyh-:

—Jnä' ga-jëen' ga-tah' Tana' jee' ma' gyay', lä-koh' je-ñih' ga-tayh' lä-ga-të' hwa'. ¹⁹ Ma-kwëehn' ba' hnäh'

be' mah' he'soh' hnäh' në kih' miih-, në kih' cha'hne', hi- lla-dsëe- hnäh' lä-jë- be' kih' hi-sa-llu'. Ni- koo- dsoo' sa- le' kyah' hnäh'. ²⁰ Pero ta- wa' jëe- hoh' hnäh' kih' he- nuuh' jmi-llë' hlih' kyah' hnäh'. Wa' jëe- hoh' hnäh' kih' he- ma-na-sii- jmi-llë' kyah' hnäh' gyuuuh' jmi-gyuu' ba'.

²¹ Ja-ba' hor- ja-, ga-jëe' dsë' Jesús ga-jmee' Jmi-llë' Na-jngii'. Mah' ga-jäyh':

—Kwan- ti'hmaah' kyah', Täa- kyaan-, hne- laah' Dsa-jøøh' kih' gyuuuh' hwa', jëeh' ga-hmäh' lä-jë- juu' la- kih' hi- kyuuuh- hi- lä-ja- kih' hi- ngëe'. Mah' ga-mi-jnääh' juu' kyah' kih' hi- laa' lä-koh' jaa- gyuu- ba'. Jëeh', lä-ja- ga-tih' hoh' hne- jmeeh' Täa'.

²² 'Ga-lä-jë- go-te- ba' ga-tooh- Täa- kyaan- goon-. Ni- jaa- sa- kyuu- Joo' Dio, ma-la- Täa- ba' kyuu- jnä'. Ni- sa- chaa- hi- kyuu- Täa'. Ma-la- jnä' hi- laa' jooy' ba' kyuu- jnih', hi- lä-ja- lä-kyuu- hi- hnoon' mi-jnään' kih'.

²³ Ja-ga' ga-jëeyh- hñiiy' mah' ga-siiyh- ma-la' discípulo kyaay' ba':

—Llu' la' kih' hi- jëe- he- jëeh' hnäh' na-. ²⁴ Jëeh' jwëehn- hnäh', jwëe' hi- ga-ngëe' juu' kih' Dio hi- jwëe' dsa-ta' kaah' ma' hnøoy' ma' jëey' he- jëeh' hnäh' na-. Pero sa- ga-tëey' ma' jëey'. Ma' hnøoy' ma' nuuy' he- nuuh- hnäh' na-, pero sa- ga-nuuy'.

Juu' na-hmäa' kih' samaritano hi-llu' dsë'

²⁵ Jee' ja- ga-noo- jaa- ta-jwoh' kyaah' ley, he- ma' kay- dsë' Jesús ga-siiyh-:

—Ta-jwoh', ¿he- hnøø' jmeen' mah' tëehn' jee' mo-so' juun'?

²⁶ He-ja- ga-jäh' Jesús siiyh-:

—¿Hee- jäh' jee' na-sii- në ley, lä-koh' ma' hëh'?

²⁷ Mah' ga-jëeh- ta-jwoh' he' juu' kiyh':

—"Wa' hnaah- Dio lä-kaa- tuh-hoh', kyaah' lä-jë- be' kyah', kyaah' lä-jë- huudsë- kyah'. Hi- wa'

lä-hnaah⁺ dsa⁻ kyaah⁺ lä⁻ koo⁻ hnaah⁻ hñaah⁺.”

²⁸ Mah⁺ ga⁻ jäh⁺ Jesús siyh⁺:

—Llu⁺ ba⁺ ma⁻ jäh⁺. Jmee⁺ lä⁻ na⁻ mah⁺ mo⁺ so⁺ juuh⁺.

²⁹ Pero ta⁻ jwoh⁺ kyaa⁺ ley he⁺, hnøoy⁺ ma⁺ jäy⁺ llu⁺ kyaah⁺ juu⁺ he⁻ ga⁻ jäh⁺ ja⁻, he⁻ ja⁻ ga⁻ ngiiy⁺ juu⁺ kih⁺ Jesús:

—¿Hi⁻ he⁺ dsa⁻ kyaahn⁺?

³⁰ Mah⁺ ga⁻ jäh⁺ Jesús siyh⁺:

—Jaa⁻ dsa⁻ ya⁻ hëe⁺ Jerusalén ngooy⁺ ta⁺ Jericó. Cha⁻ jwë⁺ ja⁻ ga⁻ jëy⁺ dsa⁻ hi⁻ hi⁻ ga⁻ sooh⁺ kiyh⁺. Ga⁻ lley⁻ ga⁻ lä⁻ jë⁻ he⁻ ma⁺ kyey⁻. Ga⁻ kway⁻ jwërte kiyh⁺. Ja⁻ ga⁻ ga⁻ nääy⁻. Jee⁺ ja⁻ ga⁻ jäh⁺ dsa⁻ he⁺ miih⁻ ga⁻ liiyh⁻.

³¹ Pero he⁻ ga⁻ la⁺. Jee⁺ ja⁻ ga⁻ ngëe⁻ jaa⁻ jmi⁻ dsa⁻. Ma⁺ ga⁻ jëy⁺ kyaa⁺ dsa⁻ hi⁻ la⁺ dsöo⁺ kih⁺, ta⁺ koo⁺ ba⁺ ga⁻ jluy⁺. ³² Ja⁻ ba⁺ lä⁻ ja⁻ ga⁻ jmee⁺ jaa⁻ levita, dsa⁻ hi⁻ ma⁺ laa⁺ ta⁺ gwah⁺. Ma⁺ ga⁻ jëy⁺ dsa⁻ he⁺, ga⁻ jluy⁺ ta⁺ koo⁺ ka⁻ läh⁺. ³³ Pero jaa⁻ samaritano hi⁻ ngoo⁺ ja⁻ ba⁺ ta⁺ jwë⁺ ja⁻, ma⁺ ga⁻ jëy⁺ kyaa⁺ hi⁻ la⁺ dsöo⁺ kih⁺, ngooy⁺ chuh⁻ kih⁺ hi⁻ he⁺. Ma⁺ ga⁻ jëy⁺, ga⁻ lä⁻ ñih⁺ dsëy⁺ kih⁺. ³⁴ Lä⁻ chah⁺ ja⁻ ga⁻ jmeey⁺ më⁻ në⁻ dsöo⁺ kyaah⁺ aceit hi⁻ kyaah⁺ vin, mah⁺ ga⁻ løoy⁺ kyaah⁺ hmiih⁻. Ja⁻ ga⁻ ga⁻ kyaay⁻ ka⁻ luu⁺ jah⁺ kyaay⁺, na⁻ jääy⁻ jee⁺ chih⁺ hne⁺ jee⁺ jäh⁺ dsa⁻. Jee⁺ ja⁻ ga⁻ gyay⁻ ga⁻ hääy⁺. ³⁵ Jyoh⁺ jmi⁺ ma⁺ ngaah⁺ dsa⁻ he⁺, ga⁻ lley⁻ to⁺ kuu⁺ ga⁻ kwëeyh⁺ juu⁺ hne⁺ he⁺. Mah⁺ ga⁻ siyh⁺: “Hää⁻ kwee⁻ dsa⁻ na⁻. Cher⁺ mah⁺ ga⁻ ää⁺ gyih⁺ kyah⁺, jnä⁺ mi⁺ hmaahn⁻ kyah⁺ wa⁻ ra⁻ jahn⁺.”

³⁶ He⁻ ja⁻ jäh⁺ da⁺. ¿Hi⁻ jaa⁻ jee⁺ lä⁻ jëe⁻ uu⁻ laah⁺ hne⁻, laa⁺ dsa⁻ kyaah⁺ hi⁻ ga⁻ jmee⁺ llu⁺ kih⁺ hi⁻ ga⁻ tah⁺ ja⁻ goo⁻ dsa⁻ hi⁻ he⁺? —ga⁻ jäh⁺ Jesús siih⁻ ta⁻ jwoh⁺ kyaa⁺ ley.

³⁷ —Hi⁻ ga⁻ lä⁻ ñih⁺ dsë⁺ kiyh⁺ he⁺, hi⁻ he⁺ ba⁺ laa⁺ dsa⁻ kyaayh⁺ —ga⁻ jäh⁺ ta⁻ jwoh⁺ he⁺.

Mah⁺ ga⁻ jäh⁺ Jesús siyh⁺:

—Na⁺ ta⁺ cha⁻ në⁻, ja⁻ jmeeh⁻, ja⁻ ba⁺ lä⁻ koo⁻ ga⁻ jmee⁺ dsa⁻ he⁺.

Ñee⁺ Jesús na⁻ jëy⁻ Marta kyaah⁺ María

³⁸ Ga⁻ he⁺ Jesús jwë⁺ ngoo⁺ kyaah⁺ discípulo kyaay⁺, ga⁻ tëy⁺ koo⁻ jwii⁻ mäh⁻. Jee⁺ ja⁻ ma⁺ gya⁺ jaa⁻ dsa⁻ më⁻ hi⁻ ma⁺ chee⁻ Marta hi⁻ ga⁻ heeh⁻ Jesús cha⁻ neh⁻ kih⁺. ³⁹ Marta he⁺ ma⁺ chaa⁻ jaa⁻ dsa⁻ më⁻ øøh⁻ hi⁻ ma⁺ chee⁻ María. Hi⁻ he⁺ ga⁻ gya⁻ huu⁺ ti⁺ Jesús ma⁺ nuuy⁻ juu⁺ he⁻ hlëeyh⁻. ⁴⁰ Pero Marta tää⁺ sa⁺ jääy⁺, ma⁺ cha⁻ cha⁻ miih⁻ ta⁺ he⁻ ma⁺ jmeey⁻ cha⁻ neh⁻ kiyh⁺. He⁻ ja⁻ jay⁺ jee⁺ gya⁺ Jesús mah⁺ ga⁻ siyh⁺:

—Dsa⁻ jøøh⁺ kyaan⁺, ¿Che⁺ sa⁺ kyeh⁺ miih⁻ huu⁺ dsë⁻ kin⁺ he⁻ ma⁻ kyaa⁻ dsa⁻ më⁻ øøhn⁺ jnä⁺ lä⁻ jë⁻ ta⁺? Chiyyh⁺ wa⁻ lääy⁺ jnä⁺.

⁴¹ —Marta, Marta. Tää⁺ sa⁺ hii⁺ ti⁺ tuh⁻ hoh⁺ he⁻ kyeh⁺ cha⁻ miih⁻ huu⁺ dsë⁻ kih⁺ lä⁻ jë⁻ ta⁺ he⁻ jmeeh⁻ na⁻. ⁴² Koo⁻ ba⁺ he⁻ jmee⁻ bii⁺ kih⁺ dsa⁻. María ma⁻ jnøoyh⁻ he⁻ llu⁺ ga⁻ he⁻ sa⁺ le⁺ jñuuh⁺ kiyh⁺ —ga⁻ jäh⁺ Jesús.

11

Jesús ga⁻ mi⁻ tëe⁻ dsa⁻ ha⁻ lä⁻ ngiiy⁺ kiyh⁺ kih⁺ Dio

(Mt. 6:9-15; 7:7-11)

¹ Koo⁻ hä⁺ ma⁺ gya⁺ Jesús ngii⁺ kiyh⁺ kih⁺ Dio. Ma⁻ la⁺ ma⁻ ngiiy⁺ kiyh⁺, jaa⁻ discípulo kyaay⁺ ga⁻ jäh⁺ siyh⁺:

—Dsa⁻ jøøh⁺ kyaan⁺, mi⁻ tëe⁻ jnääh⁺ ha⁻ lä⁻ ngii⁺ jnääh⁺ kih⁺ Dio, lä⁻ koo⁻ ga⁻ mi⁻ tëe⁻ Jwaa⁻ discípulo kyaa⁺.

² Mah⁺ ga⁻ jäh⁺ Jesús siyh⁺:

—Wa⁻ ra⁻ ga⁻ të⁺ jee⁺ ngiih⁺ hnäh⁺ kyah⁺, jwah⁺ hnäh⁺ lä⁻ la⁻:

Tää⁺ kyaa⁺ jnääh⁺ hi⁻ gya⁺ ya⁻ jwii⁺, lä⁻ jëe⁻ ba⁺ wa⁺ jmee⁻ dsöo⁺ he⁻ laah⁺ hne⁻ na⁻ jngëe⁺ go⁻ te⁻.

Ña⁻ mah⁺ jmeeh⁺ hih⁺ jee⁺ la⁻.

Wa⁺ le⁺ lä⁻ hyoh⁻ hoh⁺ hñaah⁺ jmi⁻ gyuu⁻ la⁻, ja⁻ ba⁺ lä⁻ koo⁻ jmeeh⁻ gyuu⁺ ya⁻ jwii⁺.

³ Kwëeh⁺ jnääh⁺ na⁺ he⁻ kih⁺ hi⁺ jnääh⁺ he⁻ jmee⁻ bii⁺ kyaa⁺ jnääh⁺.

⁴ Jmee⁺ jøh⁻ hoh⁺ kih⁺ he⁻ ma⁻ hlääh⁻ jnääh⁺, jëeh⁺ lä⁻ ja⁻ jøh⁻ dsë⁻

jnääh' kyaah' hi- dsa-hlääh'
kyaah' jnääh'.

Ta- kwa- jwë' ka' he- hlih' dsë- jnääh'
, lääh' jnääh' kih' he- ja-.

⁵ Ga-jäh' ka-läh' siyh':

—Wa' jmeen', jaa- hnäh' chaa-
ome' kyaa' mah' goh' kiyh' koo-
lla-nuu', go-chih' hnih': "Lle' hnë-
he-niih' kyah' kin', ome'. ⁶ Jëeh',
ma- ja- jaa- ome' kyaan' hi- hääh' jwë'
ngoo', hi- sa- cha- ni- miih- he- llan'
cha-nëy'." ⁷ Pero hi- hääh' cha'neh-
kih' he' jäh': "Ta- chuü- kyaah' jnä'.
Ma-na-jnë- ba' haah' kin', lä-jëë-
gyuu- pih' kyaan' ma-na-gwii-. Sa-
le' noon' mah' kwëehn- hne-." ⁸ Jnä'
jwëehn- hnäh', cher'mah' ngoo' ba'
chuü- hi- cheh' ka'hne- he', ma-ra-
he- noo- bih' mah' dsa-kwëeyh'. Ja-
ta-la- kih' he- laa' ome' kyaay', kih'
he- chuuy' ba' ja- he- kwëeyh' he-
jmeë- bii' kiyh' mah' mo-so- chuuy'
cha-ga-miih-. ⁹ He-ja- jwëehn-
hnäh'. Ngii' hnäh' kih' Dio, mah'
hñah- hnäh'. Hnøøh' hnäh' mah'
jnääh- hnäh'. Tee- hnäh' kiyh' mah'
näy' ho'haah'. ¹⁰ Jëeh', lä-jëë- hi- ngii',
hyoyh- ba'. Hi- hnøøh-, jnøøyh- ba'.
Hi- tëë- ho'haah', nä- ba' ho'haah'
kiyh'.

¹¹ '¿Ha- lä-ja- kwëeh' hnäh' chih-
kyaah', koo- mi'kuu' wa-ra- ga-ngiiy'
he-niih'? Hi- cher'mah' ga-ngiiy'
kuyh- jaa- hmooh-, ¿ha- lä-ja-
kwëeyh' jaa- miih'? ¹² Hi- cher'mah'
ga-ngiiy' koo- mi'jlii-, ¿ha- lä-ja-
kwëeyh' jaa- cha'hne'? ¹³ Ma-ke-
hlëeh' hnäh', leh' ba' hnäh' kwëeh'
chih- kyaah' he- llu'. Pero Tääh' hi-
gya' gyuuh', kway' Jmi-llë' Na-jngii'
he- sa- kyaah' hih-, kwëeyh' lä-jëë-
hi- ngii' kiyh' —ga-jäh' Jesús.

*Ga-jäh' dsa-, kye- Jesús jmi-llë' hlih'
(Mt. 12:22-30; Mr. 3:20-27)*

¹⁴ Ma' cheh' Jesús lleë- jmi-llë' hlih'
hi- ga-jmeë' kaa- jaa- dsa-. Ma'
ya-hëë' jmi-llë' hlih' he', dsa- hi- ma'
kaa- he' ga-løø' hlëeyh-. Lä-jëë- dsa-
ga-lä-dsaa- dsë' ma' ga-jëëy' he- ja-.

¹⁵ Pero kō-llaa' hi- ma' tääh' jee' ja-
ma' jäh':

—Kyaah' be' kih' Beelzebú hi- kye-
në' kih' jmi-llë' hlih' ba' na-, hwëëy'
jmi-llë' hlih'.

¹⁶ Hi- jñah' ma' ka- dsë' Jesús, ma'
ngiiy' he- ma' jmeë' Jesús koo- he-
juh-gaa- gyuuh' jmi-gyuu-. ¹⁷ Pero
ma' kyuuh- bih' huu-dsë- kih' dsa- he',
mah' ga-siiyh':

—Dsa- hi- tääh' koo- hwa',
cher'mah' teey- kyaah' he' ba'
dsa-kyaayh', he- mi-llaay- hñiiy'
ba' ja-. Lä-ja- ka-läh' hi- tääh'
koo- cha'neh-, cher'mah' te-jëëy',
sa- lä-wëëy'. ¹⁸ Lä-ja- ka-läh'
Tana', cher'mah' teey- kyaah' he' ba'
dsa-kyaayh', ¿ha- lä-ja- mi-heey-
kyaah' ta' kiyh'? Mah' jawah' hnäh'
kyaah' be' kih' Beelzebú he- hwëë-
jnä' jmi-llë' hlih'. ¹⁹ Cher'mah' jnä'
hwëën' jmi-llë' hlih' kyaah' be' kih'
Beelzebú, ¿ha- ba' kih' dsa-kyaah'
hnäh', hii- ba' kih' be' ga-hwëë-
dsa-kyaah' hnäh' jmi-llë' hlih'? He'
ba' dsa-kyaah' hnäh' na-, mi-jnääh-
he- na-heë- huu-dsë- kyah' hnäh'.
²⁰ Pero cher'mah' jnä' hwëën' jmi-llë'
hlih' kyaah' be' kih' Dio, he- ja- jmeë-
dsoo' he- ma-løø' Dio jmeë- hih- jee'
kyah' hnäh'.

²¹ Jaa- dsa- beë' hi- ma-na'lluu-,
høøy- kwee- cha'neh- kiyh', he-ja-
sa- cha- hii' goo- he- dsa-hëë' he-
tääh' cha'neh- kiyh' ja-. ²² Pero
wa-ra- ja' jaa- hi- beë' ga- lä-koh'
ga' hñiiy', kway' kiyh' mah' jñuuyh'
lä-jëë- he- kyaah' ma' lääy' hñiiy'. Hi-
hwëë' hi- ga'lloo' he' lä-jëë- he- cha-
cha'neh-, ja-ga- ti'llooyh' lä-jëë- he-
ja-.

²³ Hi- sa- jawah' kyaah' jnä', he-
hneey- kyaah' jnä' ba' ja-. Hi- sa-
jmeë- kō-jøh' kyaah' jnä' mah' teehn'
dsa-, he- jmeey- dsa-lä-øø' dsa- kin-
ba' ja-.

*Jaa- jmi-llë' hlih' jayh' ka-läh'
høøy'
(Mt. 12:43-45)*

24 Wa'ra- ya-hëë' jaa- jmi-llë' hlih' kih' jaa- dsa-, dsooy' lä-kaa- jee' la' hwa' kii- dsa-hnøøyh- ha- jee' teeyh- dsëy'. Wa'ra- sa- ga-jnøøyh', jmeey' huüdsë-: "Naahn- ka-läh' cha'neh- kin- jee' ya-hëën'." 25 Wa'ra- ga-llaayh' tuh-dsë' dsa-, la' lä-koh' hne' he- ma-na'llu' hi- na-ti- na-hyah' ka-läh'. 26 Ja-ga' na- dsooy' dsa-kyaa' jñah' ga-gyee' jmi-llë' hlih' hi- hlëeh' ga-lä-koh' ga-hñiiy' mah' dsa-taayh' ko-joh' jee' ja-. Hlih' ga-le' kih' dsa- he' lä-koh' ga-he- ma-laay' jää'.

Llu' la' kih' hi- mi-te' kih' Dio

27 Ta-ko-jiih' ma' cheh' Jesús hlëeh' juu' la-, jaa- dsa-më' ga-hlëeh' ki-gaa- jee' ma' tääh' dsa- he', ga-siiyh' Jesús:

—Llu' la' kih' hi- ga-kaa' hne- hi- ga-mi-kwaay- hne-.

28 Mah' ga-jeeh- Jesús juu' kiyh', ga-jäyh':

—Llu' ga' la' kih' hi- nuu- juu' kih' Dio mah' mi-tey'.

Dsa- hñaa- dsë' ma' hnøøy' ma' jmee' Jesús koo- he- juh-gaa-

(Mt. 12:38-42; Mr. 8:12)

29 Cha-ga'miih- jwëë' dsa- ya-nää' koo' kih' Jesús mah' ga-løø' Jesús siiyh':

—He- ba' che- hlëeh' hnäh' dsa- hi- chaa- na', ngiih' hnäh' jmeen' koo- he- juh-gaa-. He- juh-gaa- lä-koh' ga-la' kih' Joná llo'joo', ma-la- he- ja- ba' heehn- hnäh'. 30 Jëeh', dsa- hi- ma' chaa- jee' jwii- Nínive ga-jëe' koo- he- juh-gaa- he- ga-la' kih' Joná. Ja-ba' lä-ja- jëe' dsa- hi- chaa- na' koo- he- juh-gaa- he- le' kih' Hi-ga-lëe'ngo' la-. 31 Hi- wa'ra- ga-të' jee' jmee' Dio jwiz~ kyah' hnäh' hi- tääh' na', ma'ja- dsa-më' hi- ma' jmee' hih' hwa' ta' kye', nooy' jee' gyay' mah' bääyh' hnäh' dsoo', kih' he- sa' jmeeh- hnäh' he' kih' Dio. Jëeh', dsa-më' he' ja' huü jwërte mah' ya-nuuy' lä-jë' he- ma' kyuuh~ Salomón, hi- jee' kyah' hnäh'

chaa- jaa- hi- jøøh' ga-lä-koh' ga-Salomón. 32 Hi- wa'ra- ga-të' jee' jmee' Dio jwiz~ kyah' hnäh' hi- tääh' na', ma'ja- noo- dsa- Nínive jee' tääyh' mah' bääyh' hnäh' dsoo', kih' he- sa' jmeeh- hnäh' he' kih' Dio. Jëeh', dsa- he' ga-jëeyh~ kyaah' Dio ma' ga-nuuy' juu' he- na'kwa- Joná, hi- jee' kyah' hnäh' chaa- jaa- hi- jøøh' ga-lä-koh' ga-Joná.

Wa'je- kih' jmi-ngo' jnän'
(Mt. 5:15; 6:22-23)

33 Ni- jaa- sa- chih' jee' na-hmää' mi'së' na-hih~ je-, ni- sa- tooyh- neh- koo- wa'goo'. He- chiyh' jee' ñii' ba' mah' lä-jnä' kih' lä-jëe' hi- dsa-taah' cha'neh'. 34 Mi-në' jne' la' lä-koo- wa'je- kih' jmi-ngo' jnän'. Lä-ja-, cher'mah' mi-nëh' la' llu', ngoo' ba' la' llu' kih' lä-kaa- jmi-ngo' kyah'. Pero cher'mah' la' hlih' mi-nëh', lä-ja- la' hlih' kih' lä-kaa- jmi-ngo' kyah'. 35 Leeh' ja-, heh' wa'je- he- na-hih~ kyah' ta' wa' huü. 36 Jëeh', cher'mah' lä-kaa- tuh-hoh' ma-heeh' ju'dsoo' he- la' lä-koo- wa'je-, hi- sa- cha- ni- koo- he- hlih' né' kyah', ja- ga' na- jnä' lii- hääh' jee' wa'je-. La' lä-koo- he- na-hih~ je- he- choo' né' kyah'.

Ga'juh' Jesús kih' hi- ma' laa'
mi-tey' jwërte

(Mt. 23:1-36; Mr. 12:38-40; Lc. 20:45-47)

37 Lä-koo- ma' ga-dsaa' ga-hlëeh' Jesús lä-ja-, jaa- fariseo ga-tëeyh' cha'neh' kiyh' mah' kuh'hiih'. He-ja- ga-he' Jesús cha'neh' mah' ga-gyay- né' mes'. 38 Peer- ga-lä-dsaa- dsë' fariseo he', ma' ga-jëey' sa' ga-gyih' Jesús goo- jää' ja-ga' kuh'hiih'. 39 Mah' ga-jäh' Dsa-jøøh' jnän' siiyh':

—Hnäh' dsa- fariseo, laah' hnäh' lä-koo- jaa- hi- gyih~ ma-la' ta' ka'luu' kyah'wii' ba'. Jëeh' gyih' ba' hnäh' gooh- mah' neh- tuh-hoh' hnäh' na-kah' ba' huüdsë- hii- hi- lä-jë' he- hlih' jmah'. 40 He- ba' che- taah- hnäh'. ¿Ché sa' ñeh' hnäh', he' ba' hi- ga-jmee' goo- jne' ga-jmeey'

tuh-dsē jne' ka-lāh'? ⁴¹ Kwēeh' hnäh' dsa- hi- lla-kyaa', miih- he- cha- kyah' hnäh', mah' lä-ja- ba' jä' na-jngi' neh- tuh-hoh' hnäh'.

⁴² 'Jwii~ ba' hnäh' dsa- fariseo. Kwah- ba' hnäh' o-mee', nuu- ruda, kyaah' lä-jē' joh' he- kih- jne', kwēeh' ba' hnäh' Dio lä-jē' he- la' heey'. Pero sa- jmeeh- hnäh' he- llu' jmah' ni- sa- hnaah' hnäh' Dio. He- la- ba' ja- jmee- bii' jmeeh' hnäh' ko-joh' kyaah' lä-jē' he- kwah- hnäh' na-.

⁴³ 'Peer- jwii~ ba' hnäh' dsa- fariseo. Hnooh- hnäh' nah' hnäh' nē' hma-sii' jee' gya- dsa-kaah' neh- gwah- mäh-. Ti~ hoh' hnäh' jmee' dsa- Dio kyah' hnäh' cha-jwē' juuh-.

⁴⁴ 'Jwii~ ba' hnäh' ta-jwoh' kyaa' ley kyaah' fariseo, hnäh' hi- ta-juu'. Laah' hnäh' lä-koō- to-høø- he- sa- jnä'. He- ja- lä-jē' hi- ga-nää' nē' kih' sa- ñey- ha- koh' na-høø' sa- la' jee' ga-näay' ja-. (Véase: Nu. 19:16)

⁴⁵ Mah' ga-jeeh- ja- ta-jwoh' kyaa' ley, ga-siiyh-:

—Ta-jwoh', he- hlēeh' lä-na-, lä-kye- kyaa' jnääh' toh- wi' ka-lāh'.

⁴⁶ Mah' ga-jäh' Jesús siiyh-:

—Peer- jwii~ ba' hnäh' ka-lāh' ta-jwoh' kyaa' ley. Jēeh', kyaah' hnäh' dsa- løø' hii- he- sa- øøh' dsa- ka'. Mah' ni- miih- be' sa- kwah- hnäh'.

⁴⁷ 'Jwii~ ba' hnäh', jmeeh- hnäh' na'hyah- nē' to-høø- jee' na-haa' hi- ga-ngēē' juu' kih' Dio, he' ba' hi- ga-jngēēh' dsa- ma-gyuh- kyaah' hnäh'. ⁴⁸ Kyaah' he- jmeeh- hnäh' lä-ja-, mi-jnääh' hnäh' hñaah' hnäh' he- tääh' hnäh' juu' kwee- lä-koō- ga-jmee' dsa- ma-gyuh- kyaah' hnäh'. Jēeh', dsa- ma-gyuh- kyaah' hnäh' ga-jngēēyh' mah' hnäh' jmeeh- hnäh' na'hyah- nē' to-høø- kih' hi- he'.

⁴⁹ He- ja- Dio hi- kyuu~ cha-miih-, ga-jäh' ka-lāh': "Cheen- kyaay' dsa- hi- ngēē' juu' kin-. Hi- cheen- kyaay' apóstole ka-lāh'. Ko-llaa' hi- he- jngēēyh', hi- ko-llaa' jmeeh- dsih'."

⁵⁰ Lä-ja-, hnäh' hi- tääh' na' na-bääh' jma- kih' lä-jēē' hi- ga-ngēē' juu' kih' Dio lä-jiih' ma' ga-nøø' jmi-gyuu~.

⁵¹ Lä- ga-tē' jma- kih' Abel na-bääh' hnäh' lä-jiih' jma- kih' Zacaría hi- ga-jngēēyh' ta- ka'hne- jee' kih' gwah- kyaah' na'hyoo'. He- ja- jwēēhn- hnäh', lä-jē' he- ja- ma-jä' nē' kih' lä-jēē' hi- tääh' na'.

⁵² 'Peer- jwii~ hnäh' ta-jwoh' kyaa' ley. Sa- kwah- hnäh' jwē' lä-kyuu~ dsa- juu' kih' Dio. Ja- ba' hñaah' hnäh' sa- heeh' hnäh', mah' hah- hnäh' kih' hi- hnøø' lä-kyuu~ —ga-jäh' Jesús.

⁵³ Ma' ya-hēē' Jesús jee' ja-, ta-jwoh' kyaa' ley kyaah' dsa- fariseo ga-lähneey- jwēte kyaah' Jesús. Hi- ga-løøy' ngiiy- cha-miih- juu' kiyh', ⁵⁴ ma' jēy- che' ma- kaah' juu' kih' Jesús mah' lä-ja- ma' le' ma' hñiy' kiyh'.

12

Ga-hlēeh' Jesús kih' hi- ta-juu'

¹ Ta-ko-jiih' dsa-kuh' jwēē' jwēte dsa-, lä-jiih' ma' kya-hlääyh- øøyh-, ga-løø' Jesús siih- to-nē' discípulo kyaay':

—Ta- jmee- hnäh' lä-koh' jmee- dsa- fariseo he- jäh' hnaayh- Dio pero ta-juu' bih' ja-. ² Jēeh' sa- cha- ni- miih- he- na-jlē-, he- sa- lä-jnä'. Hi- lä-jē' he- na-hmää', lloo- koō- jmi' lä-ñe- dsa-. ³ He- ja- lä-jē' he- ma-hlēeh' hnäh' jee' na-hoo-, nuu' dsa- jmi' hii' hyoo-. Lä-jē' he- ma-hlēeh' hnäh' jee' na-hmää', lä-nuu~ kih' dsa-.

Hää' ba' Dio hi- laa' kyaa'

(Mt. 10:26-31)

⁴ 'Hnoon' jwēēhn- hnäh' ome- kyaan-. Ta- wa' gah' hnäh' kih' dsa- hi- jngiih- kih' jmi-ngo'. Ga- ma-na-juu' jmi-ngo', hee- ga- ja- mo' le' jmeey'. ⁵ Jwēēhn- hnäh' ome- kyaan-. Wa' gah' hnäh' kih' hi- na-ngē' jwē' cheey' jmi-lle' kih' dsa- cha-je- ma-ngēē' ma-jngēēyh-. Kih' hi- he' ba' wa' gah' hnäh'. ⁶ Nēh'

ba' hnäh', to' ñe' nøø' ba' kēē- hñaa' gyuu- ta'. Pero ni' jaa- gyuu- ta' he', sa' dsa- hēē' kih' Dio. ⁷ Lā' kye- jñu- leh' hnäh' na- he' ga- lä' jē- kih' Dio. He- ja-, ta- wa' gah' hnäh'. Jēēh', kyeē' ga' hnäh' cha- ga' miih- lä' koh' ga' jwēē' gyuu- ta'.

Jmi- lle' Na- jngü' kwa' be' wa' ra- ga- hnēē' dsa- jne'

(Mt. 10:32-33; 12:32; 10:19-20)

⁸ Jwēēhn- hnäh'. Lā' jēē- hi- mi- jnäā- hñii' he- laay' dsa- kyaan- cha- nē' dsa-, ja- ba' lä' ja- jäh- Hi- ga- lēē- ngo' la- kiyh' cha- nē' lä' jēē- ángele kyaā' Dio. ⁹ Pero hi- jäh- sa- kyuū- jnä' cha- nē' dsa-, lä' ja- jwahn- sa' kyuū- jnih' cha- nē' lä' jēē- ángele kyaā' Dio. ¹⁰ Jmee' ba' Dio jøh- dsē' kih' lä' jēē- hi- hlēēh- wi' kih' Hi- ga- lēē- ngo' la-. Pero cher' mah' ga- hlēēh' dsa- wi' kih' Jmi- lle' Na- jngü' , sa' jmeey' jøh- dsēy' kih' he- ja-. ¹¹ Wa' ra- ga- hnēē' dsa- hnäh' neh- gwah- mäh- o cha- nē' dsa- ta', o cha- nē' jwēē-, ta' ka- hnäh' huu' dsē- ha- lä' lääh- hnäh' hñaa' o ha- lä' jwah' hnäh'. ¹² Jēēh', lä' चाह' ja- Jmi- lle' Na- jngü' kwēēh' hnäh' huu' dsē- llu' ha- lä' jwah' hnäh'.

Koo- juu' na- hmää' kih' jaa- dsa- cha- kuu'

¹³ Jaa- hi- ma' häā' jee' ja- ga- siyh' Jesús:

—Ta- jwoh', chiih' dsa- ñuuh- øøhn' kwēēyh' jnä' heen- he- ga- tēēn'.

¹⁴ He- ja- ga- jäh' Jesús siyh':

—Ja- he' jwēē- jnä', sa' ga- tēēn' ti' loohn- hee' dsa-.

¹⁵ Ga- jäh' ka- läh' Jesús siyh' dsa- hi- ma' tääh' jee' ja-:

—Leeh- hnäh', ta' wa' hee' hoh' hnäh' ni' koo- he- cha- jmi- gyuu- la-. Jēēh', ja- kih' he- cha- jnän' cha- miih-, he- ja- jmee' chaa- jne'.

¹⁶ Ja- ga' ga- hlēēyh' juu' na- hmää', ga- jäh':

—Ma' chaa- jaa- dsa- cha- kuu' hi- ma' cha- cha- miih- he- na- jnäā' hwa' kiyh' he- ma' chooyh'. ¹⁷ He- ja- ma' jmeey- huu' dsē-, ma' jäh': “¿Hee-

ba' jmeen? Sa' cha- jee' llan' lä' jē- he- choohn'.” ¹⁸ Mah' ga- jäh': “Lä- la- ba' jmeen. Hlan- hne' kih' kwii- kin- mah' jmeen' juuh- ga' nē' jee' ma' chih'. Jee' ja- ba' llan' lä' jē- ta' kin- he- choohn'. ¹⁹ Mah' jwahn- ki' hñiin': Ma- cha- ba' kyah' cha- miih-. Lee- kyah' cha- miih- ji- ñe-. Teeh- hoh', ja- kuh- huh' ba' hne- kyah'. Wa' chaa- ba' hne- llu'.” ²⁰ Pero Dio ga- jäh' siyh' lä' la': “He- ba' che- taah- hne-. Na' hwē' ba' juuh'. Kih' jñah' ba' jä' lä' jē- he- ma- juuh' ma- lääh',” ga- jäh' Dio. ²¹ Lä' ja- la' kih' dsa- hi- la- cha- miih- kuu' nē' hwa' la-, mah' cha- nē' Dio laay' dsa- tä- ñee' ba'.

Dio lih- häā' hi- laa' kyaay'

(Mt. 6:25-34)

²² Ja- ga' ga- jäh' Jesús siyh' discípulo kyaay':

—Kih' he- ja- na- jwēēhn- hnäh'. Ta' ka- hnäh' huu' dsē- ha- lä' dsa- ngēēh' hnäh' koo- jmi' koo- jmi', hee- na- kuh' huh' hnäh' ni- ta' ka- hnäh' huu' dsē- kih' hmiih- he- kēh' hnäh'. ²³ Kyeē' ga' he- chaa- hnäh' lä' koh' ga' he- kuh- huh' hnäh'. Hi' kyeē' ga' jmi- ngo' kyah' hnäh' lä' koh' ga' hmiih- he- kēh' hnäh'. ²⁴ Jēē- da' hnäh' lä' koo- la' kih' ta'. Sa' cha- jngēēy- ni- sa' chooyh- ni' koo-, ni- he- hnøø' jee' llay'. Pero Täā- jnän' hi- gya' gyuuh', ma' ra- he- ääh- bih'. ¿Che' sa' kyeē' ga' hnäh' lä' koh' ga' ta' he'? ²⁵ ¿Hii- hnäh' leh- jmeeh' saa- ga' koo- lēē-, kih' he- jmeeh' hnäh' cha- miih- huu' dsē-? ²⁶ Cher' mah' sa' täā- hnäh' jmeeh' he- la' koo- he- pih', ¿he- la' kye' hnäh' huu' dsē- kih' lä' jē- he- jwēēh' kyah' hnäh'?

²⁷ Jēē- da' hnäh' ha- lä' dsa- kwaa- wa' le'. Sa' cha- ta' jmee-, ni- sa' hwēē- wa' ñe-. Pero jwēēhn- hnäh'. Ma- ke- na' hñaa' la' hmiih- he- ga- kēh- rey Salomón, pero sa- ga- lloo' he- la' na' hñaa' lä' koo- la' wa' le'. ²⁸ Cher' mah' lä' ja- jmee- Dio na' hñaa' wa' le' he- choo' nē' nuu- na', mah' hø' jē' dsa- neh- hwii,

ha- lä-ja- sa- kway- he- kēh- hnäh',
 dsa- hi- miih- go-te- ba- dsoo' dsē'.
 29 He-ja- mo-to- ka- hnäh' huu'dsē-
 hee- na- kuh'huh- hnäh'. Ta- jmee-
 hnäh' cha-miih- ngēē' huu'dsē- kih-
 lä-jē- he- na-. 30 Jēēh', lä-jēē- hi- sa-
 ma-heeh- kih- Dio, hnooyh- lä-jē-
 he- na- jmah- ba'. Pero Täā- jnän-
 ma-ñey- ba- lä-jē- he- jmee- bii- jnän-.
 31 Hnääh- da- hnäh' to-nē- Dio hi- laa-
 dsa-ta- jøøh- jnän-. Lä-ja- ba- hñah-
 hnäh' lä-jē- he- jmee- bii- kyah- hnäh'
 ka-läh'.

*Llu' ga' he- cha- he- la- hmooh- jnän-
 gyuu'h'*

(Mt. 6:19-21)

32 'Ta- wa- gah- hnäh' borrego
 kyaan-, ma-ke- sa- jwēē- hnäh', jēēh'
 Täā- jnän- hyoh- dsēy- tooyh- gooh-
 hnäh' he- jmeeh- hnäh' hih- ko-jøh-
 kyaayh'. 33 Hnäh' hnäh' he- cha- kyah-
 hnäh' mah- kwēēh- hi- jmee- bii- kih-.
 Hnøøh- hnäh' he- sa- hee- go-te-
 Hnøøh- hnäh' he- la- hmooh- he- cha-
 gyuu'h- he- sa- hee- jih'koh'. Jee- ja-
 sa- lloo- dsa-hii- ni- sa- cha- jah-
 hi- jwē- ka-läh'. 34 Jee- hla- he- la-
 hmooh- kyah- hnäh', jee- ja- ba- kye-
 hnäh' o-jøh- dsē-.

Llu' la- kih- hi- jøø- wa-ra- jah- Jesús

35 'Hnøø- ma-na'lluuh- hnäh', hi-
 na-nēh- hnäh' ka-läh'. 36 Hnøø-
 jmeeh- hnäh' lä-ko- jmee- moz-
 hi- täāh- jää- dsa-juu- hi- jah- jee-
 ma-jee- goo- dsa-. Wa-ra- jah-
 dsa-juu- he- tēy-, na- ma-hii- nä-
 moz- he- ho'haah'. 37 Llu- la- kih-
 moz- he-, cher'mah- na-nēy- wa-ra-
 jayh'. Ma-ra- ju'dsoo- jwēēh- hnäh',
 dsa-juu- mi-lluuy- hñii- jää-, ja-ga-
 llaay- moz- he- nē- mes- mah- jmeey-
 ta-he- kiyh'. 38 Ma-ke- jayh- ko-
 lla-nuu- o- ja-ga- jnä-, peer- llu- la-
 kih- moz- he-, cher'mah- na-nēy-
 ma-ja-. 39 Hnøø- lä-ngēēh- hnäh' he-
 la-. Wa-ra- jah- kih- jaa- dsa-juu-
 cha'neh- ñey- hee- hor- jä- jaa-
 dsa-hii- dsa-he- cha'neh- kiyh',
 jmeey- bii- sa- gwiiy- høoy- hne-
 kiyh- mah- sa- dsa-he- dsa-hii- he-

cha'neh- kiyh'. 40 Lä-ja- hnäh', hnøø-
 ma-na'lluuh- hnäh' ka-läh'. Jēēh',
 hor- he- sa- jmeeh- hnäh' huu'dsē-
 jäh- Hi-ga-lēē-ngo- la-.

*Dsa- hi- mi-teh-, hi- dsa- hi- sa-
 jmee- ta-he'*

(Mt. 24:45-51)

41 Ja-ga- ga-jäh- Pee- siiyh-:

—Dsa-jøøh- kyaan-, che- ma-hlēēh-
 juu- na-hmäā- lä-na- kya- jnäh- o-
 ma-hlēēh- ka-läh- kih- lä-jøh'?

42 He-ja- ga-jäh- Dsa-jøøh- jnän-
 siiyh-:

—Jaa- dsa- hi- mi-teh- hi- cha-
 huu'dsē- llu- kih-, hi- he- ba- na-hñaa-
 mah- häāy- hi- täāh- cha'neh- kih-
 dsa-juu-, kwēēy- he- kuyh- hor-
 kih'. 43 Llu- la- kih- moz- he-,
 cher'mah- mi-teyh- lä-jē- mada- he-
 nuuyh- wa-ra- jah- juuy-. 44 Ma-ra-
 ju'dsoo- jwēēh- hnäh', ga-lä-jē-
 ba- he- cha- kih- dsa-juu- tooyh-
 goo- moz- he-. 45 Pero cher'mah-
 hi- na-hñaa- he- ga-jmeey- huu'dsē-:
 “Lä-hēē- ga-miih- dsa-jøøh- kyaan-”,
 he-ja- ta-ko- jiih- ja-, løoy- jmi'baay-
 hi- mē- hi- ñuu- dsa-kyaayh',
 hi- kuh'hiih- llu- lä-jiih- lä-heey-.

46 Lä-la- le- kih- moz- he-. Jmii- he-
 sa- jøoy-, hi- hor- he- sa- kyey- ni-
 miih- huu'dsē-, jäh- dsa-juu-. Peer-
 cha-miih- jmeeyh- moz- he-, ja-ga-
 cheey- ko-jøh- kyaah- lä-jēē- hi- sa-
 ga-mi-teh'.

47 Jaa- moz- hi- ma-ñe- kwee-
 he- mada- nuuyh- kih- dsa-juu-
 mah- sa- ma-na'lluuy-, ni- sa- mi-tey-
 mada- kih- dsa-juu-, hi- he- sa-
 lä-ñih- dsēy- kway- kih'. 48 Pero jaa-
 moz- hi- ma- jmee- he- hñih- he- sa-
 ñey-, hi- he- hii- miih- ba'. Jēēh- hi-
 ma-hyoh- cha-miih-, lä-ja- ngiih-
 dsa-juu- cha-miih-. Dsa-juu- hi-
 ga-tooh- gooy- cha-miih-, lä-ja-
 ngiih- cha-ga-miih-.

Kwaat- kih- Jesús he- tee- dsa-

(Mt. 10:34-36)

49 'Ma-jan- mah- chaahn- je- hwa-
 la-. Hnoon- wa-ra- jah- kih- koo-

ga-juh-. ⁵⁰ Ma-ra he-jmee bii jään koo he-wii ngëe. Peer ku'jii kin. Wa-ra jah' kih' na' ga-juh ba' ma-dsëe' jmi'. ⁵¹ ¿Che laah' hnäh' ma-jan mah' jmeen' hii ' tii' kih' dsa- jmi-gyuu? Jwëehn hnäh', ja' kih' he-ja- ma-jan. Ma-jan, mah' jmeen' te'jëe' dsa-ba'. ⁵² Jëeh', na' ta' cha'në' jee' tääh' hñaa' dsa- koo- cha'neh', jmeey' to' naä'. Uu- hi- he' tee' kyaah' uu' hi' uu' dsa-taah' teey' kyaah' uu-. ⁵³ Tee' jmi- kyaah' jo-ñuuh', hi' jo-ñuuh' tee' kyaayh' ka-läh'. Chooy' tee' kyaah' jo-mii', hi' jo-miiy' tee' kyaah' chooy'. Ma-chooy' tee' kyaah' ma'jooy', ma'jooy' tee' kyaah' ma-chooy'.

Ko-llaa' sa' kye- kwaat- ha- lä- la- he-jmee- Dio jee' kiyh'

(Mt. 16:1-4; Mr. 8:11-13)

⁵⁴ Hi' ga-jäyh' ka-läh' siyh' lä-jëe' dsa-:

—Wa-ra ga-jëeh' hnäh' soo- jni' ta-la' ga-dsa' hyoo-, chah' ba' jawh' hnäh': “Jma' ba' na- ja-.” Hi' lä-ja- la'. ⁵⁵ Hi' wa-ra- ja' lle' ta' kye', jawh' hnäh': “Jmee' hyoo- ba' na-.” Hi' lä-ja- jmee'. ⁵⁶ He- ba' che- ta-juuh' hnäh'. Leh' ba' hnäh' leh' hnäh' juu' kwee- ha- lä- jmee' koo- jmi' koo- jmi' lä-koo- la' gyuu' hwa'. Mah' sa' kye' hnäh' kwaat- hee- ga' na- dsa-la' jee' kyah' hnäh'.

Hnøø' mi'een' juu' he- cha- jnan' kyaah' dsa-

(Mt. 5:25-26)

⁵⁷ ¿He-la' sa' leh' hnäh' kah' hnäh' kwaat- hñaa' hnäh' hee- na- he- llu'? ⁵⁸ Cher'mah' chaa- hi- hnøø' hnëe' hne- cha'në' dsa-ta', jmee' bii' go'taah' hnäh' juu' kwee- kyaayh' na' ga-juh- ta-ko-jiih' cha- jmi', mah' sa' ngëey' hne- ja'goo- jwëe'. Lä-ja- mo-so' jmee' jwëe' hih' kih' poo-, taayh' hne- neh'ne'. ⁵⁹ Ma-ra ju'dsoo' jwëehn' hne-, sa' ya-hëeh' jee' ja- ta-ko-jiih' sa' ma-mi-hmaah' lä-koh' te' he' lle' dsa-ta' kyah'.

13

Ga-hlëeh' Jesús kih' he- dsa-jëeh- dsa-kyaah' Dio

¹ Ja-ba' jmi' ja- na'näa' ko-llaa' dsa- na'jmeeyh' juu' kih' Jesús he- ga-jmee' Pilato mada' kih' hløø' he- na'ngëeyh- dsa- chaa- Galilea jee' ma' täayh' jngëeyh- jah' he- ma' mi-tey' kiyh' kyaah' Dio.

² Mah' ga-jëeh- Jesús juu' kiyh', ga-jäyh':

—¿Che' kih' he- ga-juu' lä-ja- dsa- galilea he', he-ja- laah' hnäh' he- ääy- cha-ga'miuh- dso'kye- lä-koh' ga' jee' lä-jëe' dsa-gooy'? ³ Jnä' jwëehn' hnäh', ni' miuh- sa' la' lä-ja-. Jëeh' cher'mah' sa' ga-jëeh' hnäh' kyaah' Dio, ja-ba' lä-ja- juu' lä-jëe' hnäh' ka-läh'. ⁴ He- ga-toh' hne' nii' kih' Siloé në' kih' lä-jëe' gya'jñaa- dsa- mah' ga-juuy', ¿che' jmeeh- hnäh' huudse- he- ääy- cha-ga'miuh- dso'kye- lä-koh' ga' jee' lä-jëe' dsa- hi- tääh' Jerusalén? ⁵ Jnä' jwëehn' hnäh', ni' miuh- sa' la' lä-ja-. Jëeh' cher'mah' sa' ga-jëeh' hnäh' kyaah' Dio, ja-ba' lä-ja- juu' lä-jëe' hnäh' ka-läh'.

Juu' na-hmäa' lä- la' kih' koo- chaah' higo he- sa' kwa- mii'

⁶ Hi' ga-jäyh' ka-läh' juu' na-hmäa' lä-la-:

—Jaa- dsa- ma' na-jnäa' koo- chaah' higo jee' kih' chaah' wii- jëh' kiyh'. Mah' na'jëey- che' na-hii' mi'higo. Pero ni' koo- mii' sa' ma' hii'. ⁷ Mah' ga-siiyh' hi- ma' høø' chaah' wii- jëh' ja-: “Jee' la- ma-të' hnë- ji-ñe- ma-jan' jëen' chaah' higo la-, che' hii' mii'. Sa' cha- jnøøhn' ni' miuh- lä-koh' hä' gwan'. He-ja- tu' go-te-. ¿He-la' ja- koo- na-ha- hwa' jee' chih'?” ⁸ Pero hi- ma' høø' jee' ja- ga-jäh': “Dsa-jøøh' kyaan', kwa' jwë' kih' koo- ga' ji-ñe- na'. Gyun' miuh- ta-hmii- mah' toohn' tu'hoh'. ⁹ Cher'mah' ga-hii' mii', llu' ba'. Pero cher'mah' sa' ga-hii', ja-ga' na- dsa-tu'.”

Ga⁻mi⁻hlää⁻ Jesús jaa⁻ dsa⁻më⁻ hi⁻ ma⁻na⁻jluu⁻ cha⁻kah⁻

10 Koo⁻ jmi⁻ he⁻ teeh⁻ dsa⁻ dsë⁻ ma⁻ kwa⁻ Jesús juu⁻ neh⁻ gwah⁻ mäh⁻. 11 Jee⁻ ja⁻ ma⁻ hää⁻ jaa⁻ dsa⁻më⁻ hi⁻ ma⁻hya⁻ gya⁻jñaa⁻ ji⁻ñe⁻ dsaah⁻. Ga⁻jmeë⁻ jmi⁻lle⁻ hlih⁻ ga⁻jluu⁻ ka⁻luuy⁻. Ni⁻ miih⁻ sa⁻ le⁻ ma⁻ ngëy⁻ ko⁻dsoo⁻. 12 Ma⁻ ga⁻jëë⁻ Jesús dsa⁻më⁻ he⁻, ga⁻tëy⁻h⁻ mah⁻ ga⁻siiy⁻h⁻:

—Dsa⁻më⁻, ma⁻jä⁻ ba⁻ kyah⁻ kih⁻ dsoo⁻ he⁻ ma⁻laah⁻.

13 Ga⁻kyey⁻ gooy⁻ në⁻ kih⁻ dsa⁻më⁻ he⁻. Lä⁻chah⁻ ja⁻ ga⁻niih⁻ ka⁻luuy⁻, mah⁻ ga⁻løøy⁻ kway⁻ ti⁻hmaah⁻ kih⁻ Dio. 14 Pero hi⁻ ma⁻ jmeë⁻ hih⁻ gwah⁻ ja⁻, ga⁻lä⁻lleë⁻ jwërte kih⁻ he⁻ ga⁻mi⁻hlää⁻ Jesús dsa⁻ jmi⁻ he⁻ teeh⁻ dsa⁻ dsë⁻. Mah⁻ ga⁻siiy⁻h⁻ lä⁻jëë⁻ hi⁻ ma⁻ tääh⁻ jee⁻ ja⁻:

—Jñii⁻ jmi⁻ ba⁻ cha⁻ jwë⁻ jmeen⁻ ta⁻. Ta⁻ko⁻ jiih⁻ jñii⁻ jmi⁻ ja⁻, ya⁻ nää⁻ hnäh⁻ mah⁻ jä⁻ kyah⁻ hnäh⁻, ja⁻ jmi⁻ he⁻ teeh⁻ dsa⁻ dsë⁻.

15 Ja⁻ga⁻ ga⁻jäh⁻ Dsa⁻jøøh⁻ jnän⁻ ga⁻siiy⁻h⁻:

—Hee⁻ ba⁻ che⁻ ta⁻juuh⁻ hne⁻ dsa⁻ñuuh⁻. ¿Ja⁻ lä⁻jëë⁻ hnäh⁻ cheeh⁻ hnäh⁻ kya⁻kyaah⁻ hnäh⁻, burr⁻ kyaah⁻ hnäh⁻ jee⁻ na⁻hñuuy⁻ mah⁻ go⁻jääh⁻ hnäh⁻ hiiy⁻ jmi⁻ jmi⁻ he⁻ teeh⁻ dsa⁻ dsë⁻? ¿Che⁻ sa⁻ jmeeh⁻ hnäh⁻ lä⁻ja⁻?

16 Pero hih⁻ dsa⁻më⁻ la⁻, hi⁻ laa⁻ sa⁻ju⁻ kih⁻ Abraham, ma⁻hya⁻ gya⁻jñaa⁻ ji⁻ñe⁻ ma⁻ na⁻hñuuy⁻ kaah⁻ Tana⁻. ¿Che⁻ sa⁻ ää⁻ jmi⁻ cheey⁻h⁻ jmi⁻ he⁻ teeh⁻ dsa⁻ dsë⁻?

17 Lä⁻ ma⁻ ga⁻hlëeh⁻ Jesús juu⁻ ja⁻, ga⁻jä⁻ o⁻hih⁻ lä⁻jëë⁻ hi⁻ ga⁻lä⁻høøh⁻ kih⁻. Pero jee⁻ lä⁻jëë⁻ dsa⁻ ma⁻ chaay⁻ llu⁻ ba⁻, ma⁻ ga⁻jëëy⁻ lä⁻jë⁻ he⁻ juh⁻gaa⁻ he⁻ ma⁻ jmeë⁻ Jesús.

Juu⁻ na⁻hmää⁻ lä⁻koo⁻ la⁻ kih⁻ mi⁻ju⁻ mostaza

(Mt. 13:31-32; Mr. 4:30-32)

18 Hi⁻ ga⁻jäh⁻ Jesús ka⁻läh⁻:

—Jwëëhn⁻ hnäh⁻ juu⁻ he⁻ jeeh⁻ kwee⁻ lä⁻koh⁻ jää⁻ Dio dsa⁻ lä⁻hih⁻ kih⁻. 19 He⁻ jää⁻ Dio dsa⁻ lä⁻hih⁻ kih⁻, jeeh⁻ kwee⁻ lä⁻koo⁻ la⁻ kih⁻ koo⁻

mi⁻ju⁻ mostaza he⁻ ga⁻jngëë⁻ jaa⁻ dsa⁻ jee⁻ na⁻jñää⁻ cha⁻joh⁻ kih⁻. Heh⁻ mi⁻ju⁻ ja⁻, ga⁻hya⁻ mah⁻ ga⁻kwaä⁻, lä⁻jiih⁻ ga⁻të⁻ koo⁻ chaah⁻ hma⁻. He⁻ja⁻ ga⁻lla⁻nää⁻ ta⁻ jmeey⁻ sii⁻ në⁻ sa⁻goh⁻ kih⁻.

Juu⁻ na⁻hmää⁻ lä⁻koo⁻ la⁻ kih⁻ levadura

(Mt. 13:33)

20 Koo⁻ ka⁻läh⁻ ga⁻jäh⁻ Jesús siiy⁻h⁻:

—Jee⁻ la⁻ jwëëhn⁻ hnäh⁻ juu⁻ he⁻ jeeh⁻ kwee⁻ lä⁻koh⁻ jää⁻ Dio dsa⁻ lä⁻hih⁻ kih⁻. 21 Jeeh⁻ kwee⁻ lä⁻koo⁻ jmeë⁻ levadura he⁻ koo⁻h⁻ jaa⁻ dsa⁻më⁻. Llay⁻ cha⁻miih⁻ harin mah⁻ kah⁻gwëy⁻h⁻ kyaah⁻ levadura. Kyaah⁻ lä⁻ja⁻ dsa⁻kwaä⁻ lä⁻ ga⁻dsa⁻ tükä⁻.

Dsu⁻ la⁻ ho⁻haah⁻ jee⁻ dsa⁻taah⁻ dsa⁻ kyaah⁻ Dio

(Mt. 7:13-14, 21-23)

22 Lä⁻koo⁻ ma⁻ hää⁻ Jesús jwë⁻ ngoo⁻ ta⁻ Jerusalén ma⁻ kway⁻ juu⁻ lä⁻kaa⁻ jwi⁻ kaah⁻ hi⁻ lä⁻kaa⁻ jwi⁻ mäh⁻ jee⁻ ma⁻ dsa⁻ngëëy⁻. 23 Jaa⁻ dsa⁻ ga⁻ngii⁻ juu⁻ kih⁻, ga⁻siiy⁻h⁻:

—Dsa⁻jøøh⁻ kyaan⁻, ¿che⁻ miih⁻ go⁻te⁻ dsa⁻ hi⁻ dsa⁻lää⁻?

He⁻ja⁻ ga⁻jäh⁻ Jesús siiy⁻h⁻:

24 —Jmeë⁻ hnäh⁻ bii⁻ go⁻taah⁻ hnäh⁻ ta⁻ ho⁻haah⁻ dsu⁻. Jëeh⁻, jwëë⁻ dsa⁻ hi⁻ hnøø⁻ dsa⁻taah⁻ mah⁻ sa⁻ jmääy⁻ dsa⁻taay⁻. 25 Wa⁻ jmeen⁻ jaa⁻ dsa⁻juu⁻ cha⁻neh⁻ ma⁻ngëë⁻ ma⁻jney⁻ ho⁻haah⁻ kih⁻. Hi⁻ cher⁻mah⁻ ga⁻nää⁻ hnäh⁻ tëeh⁻ hnäh⁻ kih⁻ ta⁻ ka⁻hne⁻: “Dsa⁻jøøh⁻ kyaan⁻, Dsa⁻jøøh⁻ kyaan⁻, nä⁻ ho⁻haah⁻ mah⁻ dsa⁻tooh⁻ jñää⁻.” Pero jeeh⁻ dsa⁻juu⁻ he⁻ kyah⁻ hnäh⁻, jäy⁻h⁻: “Sa⁻ man⁻ hii⁻ hnäh⁻.” 26 Ja⁻ga⁻ løøh⁻ hnäh⁻ jwah⁻ hnäh⁻: “Ma⁻kih⁻ ma⁻hih⁻ jñää⁻h⁻ ko⁻jøh⁻ kyaah⁻ hne⁻. Jñää⁻ he⁻ hi⁻ ga⁻hlëeh⁻ jee⁻ la⁻ cha⁻jwë⁻ juuh⁻.”

27 Pero jäh⁻ dsa⁻juu⁻ cha⁻neh⁻ he⁻, siiy⁻h⁻ hnäh⁻: “Sa⁻ man⁻ hii⁻ hnäh⁻. Go⁻nää⁻ hnäh⁻ kyah⁻, hnäh⁻ hi⁻ jmeë⁻ he⁻ hlih⁻ jmah⁻.” 28 Jee⁻ ja⁻ ki⁻hooh⁻ hnäh⁻ mah⁻ juuh⁻ hnäh⁻ cha⁻jah⁻ hnäh⁻ wa⁻ra⁻ ga⁻jëeh⁻ hnäh⁻ Abraham

kyaah' Isaac kyaah' Jacob kyaah' lä'jēē' hi- ga'ngēē' juu' kih' Dio tääh' ya'jwii' kiyh', mah' hnäh' dsa-hēēh' ta' ka'hne'. ²⁹ Jwēē' dsa- chaa- uu' ya-nää' ta' kye' ta' niii' mah' dsa-taah' kuh'hii' ko-joh' kyaah' jnä' jee' oo' ya'jwii' kih' Dio. ³⁰ Jēēh', jwēē' hi- sa' laa' kwaat~ jee' kyah' hnäh', hi- he' lee' jøøh' ma'ja-. Hi- hi- laa' kwaat~ jee' kyah' hnäh', hi- he' lee' mah' ga'.

Ga'lä'meeh' dsē' Jesús kih' jwii- Jerusalén

(Mt. 23:37-39)

³¹ Ja-ba' jmi' ja-, ga'lla-nää' ko'llaa' fariseo na'chiih' Jesús:

—Go-hēē' jee' la-, gwaah- ta' jee' jyoh', jēēh' hnøø' Herode jngēēh' hne-.

³² He-ja- ga-jäyh' siiyh' dsa- fariseo he':

—Go-nää' hnäh' mah' go-chiih' hi- kyuu~ may' hliih' he' juu' la-: “Na' hi' hø' lä' ma-jmeen' la- ba' ta' he- hwēēn' jmi-llē' hliih' kih' dsa- hi' mi'hlään' dsa- ka-läh'. Ga' ma-hya- hnē- jmi', ja- hniih' ma-hña- ta' kin'.” ³³ Jmee' bii' lä' ma-hään' la- ba'jwē', na', hø', hi- hyu' lä'jiih' lloon~ Jerusalén. Jēēh', jmee' bii' he- juu' hi- ngēē' juu' kih' Dio ta' Jerusalén, sa' lle' kih' juuy' ta' jee' jyoh'.

³⁴ Hnäh' dsa- chaa- Jerusalén, hi- jngēēh' hi- ngēē' juu' kih' Dio hi- teh' hnäh' kuu' kih' hi- chee' Dio, joh' jiih' sa' ga'lä'hnoon' ma' jøøhn' hnäh' lä'koø- jøøh- chaah' hyaa' gyuu- chaah' kyaa', taayh- neh' sa'kyooy', pero sa' ga'hiih' hnäh'. ³⁵ He-ja- ma-bee' Dio hnäh' go-te~, jä' ta'jmah' ba' hne' kyah' hnäh'. Jwēēhn~ hnäh', na' ta' cha'nē' mo-so' jēēh' hnäh' jnä' ta'ko'jiih' sa' ma-jäh' hnäh': “He- ba' che- jøh'gaa- hi- ja', lä'hiih' kih' Dio.”

14

Ga'mi'hlää' Jesús jaa- hi- dsaah' jmi' he- teeh- dsa- dsē'

¹ Koø- jmi' he- teeh- dsa- dsē', ngoo' Jesús ga'kuh- ga'hiih' cha'neh' kih' jaa- fariseo hi- ma' laa' jaa-

dsa-jøøh'. Jee' ja- ma' tääh' dsa- hi- ma' tää~ Jesús. ² Hi- ta' cha'nēy' ja- ma' cheh' jaa- dsa- hi- ma' dsaah' dsoo' gyoo-. ³ He-ja- ga'ngii' Jesús juu' kih' ta-jwoh' kyaa' ley kyaah' dsa- fariseo he':

—¿Che' cha- jwē' mi'hlää' jne' jaa- hi- dsaah' jmi' he- teeh- dsa- dsē'?

⁴ Ti'sih' ba' ga-taah' dsa- he'. Ja-ga' ga-sooh' Jesús goo- hi- ma' dsaah' he' mah' ga'mi'hlääy'. Hi- ga'hiih' juu', ga'siiyh':

—Ma-le' gwaah' kyah'.

⁵ Mah' ga'hleēy' dsa- hi- ma' tääh' he', ga'siiyh':

—Cher'mah' jaa- dsa-kyaah' hnäh' ga'tah' jaa- burr~ o jaa- kya' kyaay' jee' hē' koø- too-, ¿che' sa' dsooy' lä'chah' ja- dsa-lleey' jah' kyaay' ma'ke' la' jmi' he- teeh- dsa- dsē'?

⁶ Ni- jaa- sa' ga'lih' ma'jeeh' juu' kih' Jesús.

Juu' na-hmää' kih' hi- ga'taah' to-nē' hma-sii' jee' cha- ma-nuu'

⁷ Ma' gya' Jesús jēē' ha- lä' ma' jmee' lä'jēē' hi- ma' na-teeh' kyaa' fariseo he', ga'hnooyh- ma' dsa-taayh' høø' hi- kaah' nē' mes~. He-ja- ga'hleēy' juu' na-hmää' kyaah' dsa- hi- ma' na-teeh' he', ma' jäyh':

⁸ —Wa'ra- ga-tēēh' jaa- dsa- hne- koø- jee' dsa-jee' goo- dsa-, sa' nah' høø' hi- kaah', le' ga- che- lloo~ jaa- hi- jøøh' ga'lä'koh' hne-. ⁹ Cher'mah' ga-nah' jee' ja-, ha- ga- che- ga'lloo' hi- ga-tēēh' lä'uu' hnäh', mah' siiyh' hne-: “Kwa' jwē' gya' hi- la- jee' na-.” Ja-ga' kyaah' o-hih- nah' jee' ga'dsaa' go-te~ hma-sii-. ¹⁰ Lä-la- ba' jmeeh' wa'ra- ga-tēēh' jaa- dsa- hne- jee' jmeey' jmi'. Goh' ba' hne-, ja- nah' lä' ga-tē' huu' kii' ba'. Mah' wa'ra- ja' hi- ga-tēēh' hne-, siiyh' hne-: “Na- ya-na' jee' llu' ga' miih- la-, ome- kyaan'.” Ja-ga' leeh' jøøh' cha'nē' lä'jēē' hi- tääh' ko-jøh' kyaah' hne- nē' mes~ ja-. ¹¹ Jēēh', hi- jmää' hniih' jøøh', hi- he' jä' ta' hwa' go-te~.

Hì jmäã hñii' hwaa', hì he' ba' lee' jøøh'.

¹² Hì ga'hlëëyh' dsa' fariseo hì ga'tëë' kiyh', ga'siiyh':

—Wa'ra' ga'teeh' dsa' kuh'hiiyh' koo' llä'hyoo' o ta' ga'nuu', ta' tëeh' ome' kyaah', ni' øøh', ni' jñah' ga' hì chaa' kyah', ni' dsa' cha' kuu' hì tääh' koo' kyah'. Jëeh', lä'jëë' hì he' tëeh' hne' ka'läh' mah' jëeyh' kyah'.

¹³ Lä'la' ba' jmeeh' wa'ra' ga'jmeeh' koo' jmi'. Ja' tëeh' hì tä'ñee' kyaah' dsa'tuu'h', dsa'jluuh', hì dsa'tuu'.

¹⁴ Lä'ja' ba' le' llu' kyah'. Jëeh', dsa' he' sa' cha' he' kyaah' mi'hmaayh' kyah' ka'läh'. Pero wa'ra' ga'të' jee' lä'jiuh' lä'jëë' hì lluu', lä'hmaah' kyah'.

Juu' na'hmäã' lä'koo' la' koo' jmi' juuh'

(Mt. 22:1-10)

¹⁵ Jaa' hì ma' gya' në' mes' kyaah' Jesús, ma' ga'nuuy' ga'hlëeh' Jesús lä'ja', ga'jäyh':

—Llu' la' kih' hì dsa'taah' kuh'hii' jee' la' ya'jwi' kih' Dio.

¹⁶ He'ja' ga'jah' Jesús siiyh':

—Jaa' dsa' ga'jmeë' koo' jmi' juuh' mah' ga'tëëyh' jwëë' jwërte dsa'. ¹⁷ Ma' ga'të' hor' kuh' dsa' ma'nuu', ga'cheey' jaa' moz' kyaay' mah' dsa'chiih' hì ma' na'teeh' kyaay': “Ya'nää' hnäh' ga'juh'. Jëeh', ma'na'llu' ba' lä'jëë'.” ¹⁸ Ga'lä'jëë' ba' ga'jah' sa' jää'. Hì to'në' ga'jah': “Ma'lan' koo' jwi' hwa', he'ja' hnoon' na'jëen' koo'. Jmeë' jøh' hoh' sa' jään' niin'.” ¹⁹ Hì jñah' ga'jah': “Ma'laan' hñaa' gyaah' kya' hì jmeë' ta'. Hì he' na', na' ga'na'jëen' che' lluyy'. He'ja' chuun' kyaah' hne' jmeë' jøh' hoh', sa' jään' niin'.”

²⁰ Hì jñah' ka'läh' ga'jah': “Koo' ma'jee' ba' goon'. He'ja' sa' le' niin'.” ²¹ Ngaah' go'te' ba' moz' he', na'jmeeyh' juu' kih' dsa'juuy'. Ma' ga'nuu' juu' jmi' he' ga'jäyh' lä'ja', ga'lä'leey' jwërte. Ja'ga' ga'siiyh' moz' he': “Gwa' ko'chih' je'hmooh' hì lä'kaa' cha'jwë' kih' jee' jwi'

juuh', go'kyaah' hì tä'ñee' kyaah' dsa'tuu'h', dsa'jluuh' hì dsa'tuu'.”

²² 'Ma' jah' moz' he', ga'siiyh': “Dsa'jøøh' kyaan', ma'la' ba' lä'jëë' mada' he' ma'jmeeh'. Pero ja' ga' jee' dsa'taah' dsa'.” ²³ He'ja' ga'jah' dsa'juu' he' siiyh' moz' kyaay': “Gwa' lä' hä' jwë', hì lä'kaa' jee' jeeh' dsa', jmeë' bii' ya'näay', mah' kah' cha'neh' kin' la'. ²⁴ Jëeh', jwëëhn' hnäh', ni' jaa' dsa' hì ga'tëehn' he', mo'so' tëëy' kuyh' ma'nuu' kin'.”

Hweh' miih' la' he' jmeë' jne' ko'jøh' kyaah' Cristo (Mt. 10:37-38)

²⁵ Jwëë' jwërte dsa' hì ga'nää' ko'jøh' kyaah' Jesús. He'ja' ga'jëeyh' hñiiy' ta' jee' ya'nää' dsa', mah' ga'siiyh':

²⁶ —Jaa' hì hnøø' jmeë' ko'jøh' kyaah' jnä', cher'mah' sa' hnäay' jnä' cha'ga'miih' lä'koh' ga' he' hnäay' cho'jmiyy', lä'koh' ga' he' hnäay' mëy', he' hnäay' jooy', he' hnäay' dsa'nñuuh' øøyh', he' hnäay' më' øøyh', hì lä'koh' ga' he' hnäay' hñiiy', sa' jmäay' leey' discípulo kyaan'. ²⁷ Hì sa' jää' cru' kyaah' mah' sa' jmeey' ko'jøh' kyaah' jnä' sa' jmäay' leey' discípulo kyaan'.

²⁸ 'Wa'ra' ga'të' jee' hnooh' hnäh' jmeeh' hnäh' koo' hne' niin', ¿ché' sa' jëeh' hnäh' to'në' joh' këë' hì che' lee' kuu' kyah' hnäh' lä'jiuh' hñaa' hne' ja'? ²⁹ Jëeh' cher'mah' ga'chih' hnäh' ma'tii' kih' hne' ja' mah' sa' hñaa' ta' ja', lä'jëë' dsa' hì jëë' ta' ja', mi'kwayh' kyah' hnäh'. ³⁰ Mah' jäyh': “Dsa'nñuuh' la' ga'løoy' chooy' hne' la' mah' sa' ga'liyh' ma' mi'hñaa'.”

³¹ O wa' jmeen' jaa' rey, hì dsoo' dsa'tee' kyaah' jñah' rey, ¿ja' gyay' to'në', jëey' che' jmää' gyaah' mil hløø' kyaay' mah' dsa'teey' kyaah' jñah' rey hì jää' gyeë' mil hløø'? ³² Wa'ra' ga'jëey' sa' liyh', he'ja' cheey' jaa' hì dsa'hlëeh' llay' ha' lä' jee' hii' ti' juu' ja', ta'ko'jiuh' sa' ma'ya'jah'

jñah' rey he'. 33 He-ja- cher'mah' chaa- jaa- hnäh' hi- sa- tuu- dsë' be- lä-jë- he- cha- kih', sa- jmääy' leey' discípulo kyaan'.

34 'Llu' ba' ñe' pero wa'ra- ga-dsaa- he- ñii' kih', ha- lä-lii- ka-läh' ñii'. 35 Sa- jmää' kih' hwa', ni- he- kaayh' kyaah' jyoh' tu'hoh' sa- jmää'. He- be- ba' dsa- ja-. Hi- hnøø' heeh- juu' la-, wa' heeyh-.

15

Juu' na-hmää' lä-koo- la' kih' jaa- borrego hi- na-hëe'

(Mt. 18:10-14)

1 Jwëë' dsa- hi- ma' koo' ku'sih- hi- jñah' dsa- wa' hi- cha- hi- ga-lla-nää' koo' kih' Jesús mah' nuuy' juu' he- ma' kway'. 2 He-ja- sa- ga-tih' dsë' dsa- fariseo ni- saduceo ka-läh', ma' jäh':

—Dsa-ñuuh- la- heeh- lä-jëë- hi- jmee- wa' la' cha- la' hi- kuyh- kō-jøh' kyaayh' ka-läh'.

3 He-ja- ga-hlëëy' dsa- he' juu' na-hmää' lä-la-, ga-jäh':

4 —Cher'mah' jaa- hnäh' chaa- hña-laa' borrego kyaa', mah' dsa-hëe' jaa-, ¿che' sa- beey' kō-hwëë' jee' lä-jëë- jah' he' mah' dsooy' ta- moh' dsa-hnääh' hi- na-hëe' he' lä-jiih' jnääh'? 5 Peer- jëë' dsëy' wa'ra- ga-jnääh' jah' kyaay', mah' tëëy- jwë' ka'kyooy'. 6 Hi- wa'ra- ga-llaayh' kiyh', tëëy' lä-jëë- ome- kyaay' hi- lä-jëë- hi- tääh' koo' kiyh' mah' siyh': "Wa' chaa- jne' llu', jëeh' ma-jnääh'n- borrego kyaan- hi- ma' na-hëe'." 7 Jwëëhn- hnäh', lä-ja- ka-läh' cha-gamih- chaa- llu' hi- tääh' gyuuh' kyaah' jaa- hi- dsa-jëeh- kih' Dio lä-koh' ga' kyaah' lä-jëë- to-lo-gyaa' dsë- to-laa' ñu' hi- sa- jmee- bi' kih' dsa-jëeyh- kih' Dio.

Juu' na-hmää' lä- la' kih' kuu' he- na-hii'

8 'Lä-ja- ka-läh' jaa- dsa-më' hi- ma' cha- gya' kuu' kih'. Cher'mah' ga-hii' koo- kuu' kiyh', ¿che' sa-

hiyh' je- mah' hyayh- cha'neh- kiyh', hnooyh- kwee- lä-jiih' jnøøyh'? 9 Hi- wa'ra- ga-jnøøyh' kuu' he- ma' na-hii' ja-, tëëy' lä-jëë- ome- kyaay' hi- lä-jëë- hi- tääh' koo' kiyh' mah' jäh': "Wa' chaa- jne' llu', jëeh' ma-jnøøhn- ba' kuu' kin- he- ma' na-hii'." 10 'Lä-ja- jwëëhn- hnäh', ha- koh' sa- chaa- llu' ángele kyaa' Dio wa'ra- ga-tu'jaa- dsa- jwë' hliih' mah' dsa-jëeyh- kyaah' Dio —ga-jäh' Jesús.

Juu' na-hmää' lä-koo- la' kih' chih- hi- na-hëe'

11 Hi- ga-jäh' Jesús ka-läh' juu' la-:

—Jaa- dsa- ma' chaa- uu' jo-ñuuh-.

12 Nää- hi- mäh' ga-siiyh- jmiyy-: "Tää, kwëeh' jnä' heen- he- ga-tëen' hyohn-." Mah' ga-kwëëy'. 13 Miih- jmi' ba' ma-hya-, ga-ka' hi- mäh' he' heey' he- ga-tëëy' ja-, ngooy' ta- jee' jwii- uu'. Jee' ja-, ga-jmeey' wa' la' cha- la', ga-heey' lä-jë- go-te- heey' ja-. 14 Ma-ngëë' ma-mi-llay- lä-jë- kuu' kiyh', ma' ga-lä-cha- hoo' lä-kaa- hwa' ja-. Ja- jiih' ga-løø' la-kyaay' lä-jë-. 15 He-ja- ñeey' na-ngiiy' ta' kih' jaa- hi- ma' chaa- hwa' ja-. Dsa- he' ga-cheey' ta- moh' kiyh' mah' dsa-hääy' ñe'. 16 Ma' hnøø' chih- he' ma' kayh' tuyh' kyaah' he- ma' kuh- ñe' he'. Pero jee' ja- sa- chaa- hi- ma' kwa' he- ma' kuyh'. 17 Ja-ga' ga-lä-liiyh' mah' ga-jmeey' hu' dsë-: "Jäh' moz- sa- chaa- kyaa' tää' kyaan-, cha- he- kuyh-, lä-jiih' dsa-chaa' ga' kiyh', mah' jnä' dsa-juun' hoo' jee' la-. 18 Hii- jnä' ngaahn' go-te- kih' tää' kyaan-, na'chiih' jnih': Tää' kyaan-, ma-jmeen' he- hliih' cha-në' Dio hi- ma-hlääh'n- cha-nëh' ka-läh'. 19 Mo-so' ga-tëë' jnä' leen' lä-koo- jooh-. Jmää' jnä' lä-koo- jaa- moz- kyaah' ba'." 20 He-ja- ga-hey' jwë' ngaayh' kih' tää' kyaay'.

Ja-ga' llaayh- kiyh', uu' ga' lä-ja- ga-jëë' jmiyy- jäh'. Peer- ga-lä-ñih' dsëy' kiyh' ma' ga-jëëy', mah' ngooy' kō-chih' na'ëey' chih- he', hi-

ga⁺chuyh⁺ kiyh⁺. 21 He⁻ja⁻ ga⁻jäh⁺ chih⁻ he⁺ syyh⁺ jmiyy⁻: “Tää⁻ kyaan⁺, ma⁻jmeen⁺ he⁻ hliih⁺ cha⁻neh⁺ Dio hi⁻ ma⁻hläähn⁻ cha⁻neh⁺ hne⁻ ka⁻läh⁺. Mo⁻so⁻ ga⁻tëë⁺ jnä⁺ leen⁺ lä⁻koo⁻ jooh⁻.” 22 Pero jmi⁻ chih⁻ he⁺ ga⁻syyh⁺ moz[~] kyaay⁺: “Go⁻kye⁻ hmiih⁻ he⁻ llu⁺ ga⁻ miih⁻ mah⁺ kyeh⁻ chih⁻ kyaan⁺ la⁻. Tøøh⁺ aniy⁻ cha⁻gooy⁻ hi⁻ tøøh⁺ mii⁻ tiiy⁺. 23 Hnääh⁺ kya⁺ hi⁻ baah⁺ ga⁻ miih⁻ mah⁺ jngëeh⁻ hnäh⁺ kyeh⁻. Wa⁺ jmeen⁺ jmi⁻ kiyh⁺. 24 Jëeh⁺, gyuu⁻ kyaan⁺ la⁻ hi⁻ ma⁻ na⁻juu⁺ ba⁺ la⁻ kin⁺, ma⁻lä⁻ jiih⁻ ka⁻läh⁺. Hi⁻ ma⁻ na⁻hëë⁺ ba⁺ la⁻, na⁺ ga⁻ ma⁻hñaa⁺.” Ja⁻ga⁻ ga⁻løøy⁺ jmeey⁻ jmi⁻.

25 'Pero chih⁻ nää⁻ hi⁻ jøøh⁺ he⁺ ma⁺ hää⁺ jee⁺ nuu⁻. Lä⁻koo⁻ ma⁺ ga⁻llaayh⁺ jäh⁺ kiyh⁺, ga⁻nuuy⁺ hiji⁻ luu⁺, hi⁻ ma⁺ tääh⁺ dsa⁻ jmee⁻ ja⁻. 26 Ga⁻tëëyh⁺ jaa⁻ moz[~] mah⁺ ga⁻ngiiy⁺ juu⁺ kih⁺ hee⁻ ja⁻ ma⁺ jmee⁻ dsa⁻ jee⁺ ja⁻. 27 Mah⁺ ga⁻jäh⁺ moz[~] he⁺ syyh⁺: “Chih⁻øøh⁺ ba⁺ na⁻ ma⁻jäh⁻. He⁻ja⁻ ma⁻jngëeh⁺ tää⁻ kyaah⁺ kya⁺ hi⁻ baah⁺ ga⁻ miih⁻, kih⁺ he⁻ na⁻llu⁺ bih⁺ ma⁻jayh⁻.” 28 Ga⁻lä⁻lleë⁺ jwërte chih⁻ he⁺, sa⁻ ma⁻hnøøy⁺ ma⁻dsa⁻hey⁺ cha⁻neh⁺. He⁻ja⁻ ya⁻hëë⁺ jmiyy⁻ ga⁻chuyy⁺ kyaayh⁺ mah⁺ dsa⁻hey⁺ cha⁻neh⁺. 29 He⁻ja⁻ ga⁻jäh⁺ chih⁻ he⁺ syyh⁺ jmiyy⁻: “Joh⁺ jii⁻ñe⁻ sa⁻ ma⁻hya⁻ jmeen⁺ ta⁺ kyaah⁺ hne⁻. Ni⁻ miih⁻ sa⁻ cha⁻ he⁻ ma⁻hläähn⁻ kyaah⁺ hne⁻. Pero ni⁻ koo⁻ hä⁺ sa⁻ ma⁻kwëëh⁻ jnä⁺ jaa⁻ jah⁺ mäh⁺ mah⁺ jmeen⁺ jmi⁻ kyaah⁺ ome⁻ kyaan⁺. 30 Pero na⁺ ma⁻jäh⁻ chih⁻ kyaah⁺ na⁻ hi⁻ ma⁻mi⁻lla⁻ he⁻ cha⁻ kyah⁺ kyaah⁺ wa⁺ hi⁻ cha⁻ hi⁻ hyaa⁺, mah⁺ ma⁻jngëeh⁻ kya⁺ hi⁻ baah⁺ ga⁻ miih⁻ kiyh⁺.”

31 'He⁻ja⁻ ga⁻jäh⁺ jmiyy⁻ syyh⁺: “Gyuu⁻ kyaan⁺, hne⁻ ñeh⁺ tää⁻ kyaah⁺ jnä⁺. Ga⁻lä⁻ jë⁻ he⁻ cha⁻ kin⁺, la⁺ kyah⁺. 32 Ha⁻ lä⁻ja⁻ sa⁻ jmee⁻ jne⁺ jmi⁻ mah⁺ lä⁻chaa⁻ jne⁺ llu⁺. Jëeh⁺ dsa⁻ñuu⁻ øøh⁺ na⁻ hi⁻ ma⁻ na⁻juu⁺ ba⁺ na⁻, na⁻ ma⁻lä⁻jiiyh⁻. Hi⁻ ma⁻ na⁻hëë⁺ ba⁺ na⁻,

na⁺ ga⁻ ma⁻hñaa⁺.”

16

Juu' na⁻hmää' lä⁻koo⁻ la⁺ kih⁺ hi⁻ ma⁺hä' goo⁻ ta⁺

1 Ga⁻jäh⁺ Jesús ka⁻läh⁺ syyh⁺ discípulo kyaay⁺:

—Ma⁺ chaa⁻ jaa⁻ dsa⁻ cha⁻ kuu⁺. Kih⁺ hi⁻ cha⁻ kuu⁺ he⁺ ma⁺ chaa⁻ jaa⁻ hi⁻ ma⁺ hä⁺ goo⁻ ta⁺ kiyh⁺. Pero ga⁻bääh⁻ dsih⁺ dsoo⁺, kih⁺ he⁻ ma⁺ heey[~] kuu⁺ kih⁺ dsa⁻juu⁺.

2 Mah⁺ ga⁻tëëyh⁺ dsa⁻ he⁺ ga⁻syyh⁺: “Ma⁻nuun⁺ ha⁻ lä⁻ la⁺ he⁻ ma⁻løø⁺ jmeeh⁻. ¿He⁻la⁺ jmeeh⁻ lä⁻na⁻? Ngëë⁻ kwaat[~] kih⁺ ta⁺ kyah⁺. Jëeh⁺, mo⁻so⁻ le⁻ dsa⁻he⁺ ga⁻ gooh⁻ ta⁺ he⁻ ga⁻kwëëhn⁻ hne⁻.” 3 Dsa⁻ hi⁻ ma⁺ hä⁺ goo⁻ ta⁺ ja⁻, ga⁻jmee⁻ huudsë⁻: “¿Ha⁻ lä⁻ jmeen⁺ na⁺? Dsa⁻juu⁺ ta⁺ ma⁻lleey⁻ jnä⁺ ma⁺ jmeen⁺ ta⁺ kiyh⁺. Sa⁺ lihn⁺ jmeen⁺ ta⁺ jee⁺ nuu⁻. Peer⁺ na⁻hiihn⁺ ngiin⁺ kuu⁺ kih⁺ dsa⁻. 4 Ma⁻man⁺ ha⁻ lä⁻ jmeen⁺ mah⁺ lä⁻chaa⁻ hi⁻ heeh⁺ jnä⁺ cha⁻neh⁺ kih⁺ wa⁻ra⁻ ya⁻hi⁺ ta⁺ he⁻ jmeen⁺ la⁻.” 5 He⁻ja⁻ ga⁻tëëyh⁺ ma⁺ jaa⁻ ma⁺ jaa⁻ hi⁻ ma⁺ ää⁻ kih⁺ dsa⁻juu⁺ ta⁺ he⁺. Hi⁻ to⁻ñe⁻ he⁺ ga⁻syyh⁺: “Joh⁺ ääh⁻ kih⁺ patrón kyaan⁺.” 6 “Ään⁻ hña⁻loo⁺ mi⁺kwaah⁻ aceit”, ga⁻jäyh⁺.

Mah⁺ ga⁻jäh⁺ hi⁻ ma⁺ hä⁺ goo⁻ ta⁺ he⁺, syyh⁺: “Hee⁻ la⁻ kwaat[~] kyah⁺. Na⁺ jee⁺ na⁻ ga⁻jäh⁻, sii⁺ to⁻lo⁻gya⁺ ba⁺ he⁻ ääh⁻.” 7 Ja⁻ga⁻ ga⁻syyh⁺ hi⁻ jñah⁺ he⁺: “¿Hne⁻ na⁺, joh⁺ ääh⁻? “Hña⁻loo⁺ hih⁺ trigo”, ga⁻jäh⁺ hi⁻ he⁺. Mah⁺ ga⁻jäh⁺ syyh⁺: “Hee⁻ la⁻ kwaat[~] kyah⁺. Sii⁺ kye⁺ gyii⁺ ba⁺ he⁻ ääh⁻ hne⁻.” 8 Pero dsa⁻juu⁺ he⁺ ga⁻hlëeh⁺ llu⁺ kih⁺ dsa⁻hi⁻ hi⁻ ma⁺ hä⁺ goo⁻ ta⁺ ja⁻, kih⁺ he⁻ ga⁻lä⁻may⁺ ga⁻liyh⁺ ya⁻hi⁺ llu⁺ ta⁺ kiyh⁺. Dsoo⁺ ba⁺, dsa⁻ hi⁻ sa⁻ ma⁻heeh⁻, may[~] cha⁻ga⁻miih⁻ ha⁻ jee⁺ leeyh⁺ dsa⁻kyaayh⁺, lä⁻koh⁺ ga⁻ he⁻ jmee⁻ dsa⁻ hi⁻ tääh⁺ jee⁺ wa⁻je⁻.

9 'He⁻ja⁻ jwëëhn⁻ hnäh⁺, kyaah⁺ lä⁻jë⁻ he⁻ cha⁻ kyah⁺ hnäh⁺ jmi⁻gyuu⁻ hliih⁺ la⁻, hnøøh⁺ hnäh⁺ ha⁻ lä⁻ jee⁺ lä⁻jwah⁺ hnäh⁺ kyaah⁺ dsa⁻. Lä⁻ja⁻ wa⁻ra⁻ ga⁻dsa⁺ he⁻ cha⁻ kyah⁺ hnäh⁺

chaā hī heeh̄ hnäh̄ cha'neh̄ jee' go'taah̄ hnäh̄ täǟ.

10 'Jaā hī mi-te' koō ta' pih', lä'jā mi-tey' ka-läh̄ ta' he' juuh̄ ga'. Hi' jaā hī sa' mi-teh̄ koō ta' pih', lä'jā sa' mi-teyh̄ kyaah̄ ta' he' juuh̄ ga'. 11 Cher'mah' sa' ga-jmää' hnäh̄ koooh̄ hnäh̄ kuu' he' cha' jmi-gyuū hlih̄ la', ¿ha- lä' ka' dsa- o-jøh̄ dsē-kyah' hnäh̄ he' tooyh' gooh̄ hnäh̄ he' kyeē' ga'? 12 Hi' cher'mah' sa' jmeeh̄ hnäh̄ lä'lle' kih' kyaah̄ kuu' kih' jñah̄, ¿ha- lä' kwēeh̄ dsa- hnäh̄ ma-ra' he' la' kyah' hnäh̄?

13 'Ni' jaā dsa- sa' lä'kēh̄ jmi' jmee' ta'he' kih' uu' dsa-juu'. Jēeh̄ jmeey' na'häȳh̄ jaā mah' lä'hnäȳ hi' jñah̄ ba'. Mi-tey' kih' jaā mah' mi-kwayh̄ hi' jñah̄ he'. Lä'jā sa' lä'kēh̄ hnäh̄ jmi' kyaah̄ koō hä' ba' kah' hnäh̄ huū' dsē- kih' kuu' hi' kah' hnäh̄ huū' dsē- kih' Dio ka-läh̄.

14 Ga'nuu' dsa- fariseo ka-läh̄ lä'jē' he' ma' hlēeh̄ Jesús discipulo kyaay'. Dsa- fariseo he' ma' tu-dsēȳ kuu' he' ja- ga-mi-kwayh̄ kih' Jesús.

15 He-ja- ga-jäh̄ Jesús siyh̄:

—Jmääh̄ hnäh̄ hñaa'h̄ lluu' cha'ne' hi' tääh̄ jmi-gyuū la-. Pero ñe- ba' Dio ha- lä' la' neh̄ tuh-hoh̄ hnäh̄. Hi' kih' lä'jē' he' jmee- dsa- juuh̄ nē- hwa' la-, he' ja- sa' lä'jēē' Dio go-te'.

16 'Jää' ba' ma' cha- ley kih' Moisé hi' ma' cha- juu' kih' lä'jēē' hi' ga-ngēē' juu' kih' Dio lä'jiih̄ jii- kih' Jwaā hi' ma' choo' jmi'. Lä' ma'ja- ga-løø' nuu- dsa- ju'hmēē' lä'koō-jää' Dio dsa- lä'hih̄ kih'. He-ja- lä'jēē' ba' jmee- lä'bii' lä'jaa' mah' dsa-taayh̄ jee' jmee- Dio hih̄.

17 'Pero ma-ra' he' lä'te' ba' ley. Miih̄ ga'jwēeh̄ he' heē' gyuūh̄ hwa' lä'koh̄ ga'he' jä' ta' koo' koō mi'juu' kih' ley.

Ga-jäh̄ Jesús ha-lä-la' he-beē- dsa- øøh̄

(Mt. 19:1-12; Mr. 10:1-12)

18 'Lä'jēē' hi' beē- dsa-mē' kyaa' mah' kaay' jñah̄ dsa-mē', he' ma-jmeey' dso'kye- ba' ja-. Hi' lä'ja-

hi-kaa' dsa-mē' hi- ga-beey' he', he' ma-jmeey' dso'kye- ba' ja- ka-läh̄.

Dsa-cha-kuu'kyaah̄ Lázaro

19 'Ma' chaā jaā dsa- cha- kuu' hi- ma' kēh̄ hmiih̄ gyuū läh̄. Hmiih̄ hmooh̄ jmah' ba' ma' kēyh̄. Hi' koō kyoo- ba' ma' cha- lä'jē- nēē' he' ma' kuh-hiyh̄. 20 Hi' ma' chaā jaā hi- tä-ñee' hi- cheē- Lázaro. Hi- he' ma' gya- ho'haah̄ kih' dsa- cha- kuu' he'. Tuū' ba' cha'hmih̄ ma' laay'. 21 Ma' heē' dsēy' ma' kuyh̄ lä'jē' he' ma' dsa-saa' nē' mes̄ kih' dsa- cha- kuu' he'. Lä'kye- dsii- ma' dsa-nää' dsa-hluyh̄ nē' dsoo' kiyh̄ ja-. 22 Ga'lloo' koō jmi' ga'juu' hi- tä-ñee' he'. Ya-nää' ángele mah' ga-tēȳ lä' ga-tē' koo' kih' Abraham. Lä'ja- ga'juu' dsa- cha- kuu' he' mah' ga-haa' dsih̄.

23 'Jee' häȳ cha'je- jēȳ wii', ga-chooyh̄ mo-nēy', hi' uu' ga' ga-jēȳ Abraham kyaah̄ Lázaro täȳh̄ ko-jøh̄. 24 He-ja- ga-hlēȳh̄ ki-gaā, ga-jäyh̄: "Tää' Abraham, wa' lä-ñih̄ hoh' ki- jnä'. Wa' mi-gyuh̄ Lázaro mi'lle' cha'gooy- kyaah̄ jmi- mah' cheey' jee' la- mi-gyuyh̄ ko-hi' pih' na'sihn̄. Jēeh̄, jēēn̄ wii' jwēte cha'je- la-." 25 Pero ga-jäh̄ Abraham siyh̄: "Gyuū kyaan̄, mi-dsooh̄ hoh' he' ga-ngēeh̄ lluu' jwēte ta'ko-jiih̄ ma' chaah̄. Mah' Lázaro ga-ngēē' hlih̄. He-ja- chaay- lluu' jee' la-, mah' hne- jēeh̄ wii'. 26 Ma-la' ba' ma-hñah̄ hnäh̄ høø' hnäh̄. Ta' jyoh̄ ko-taā cha- koō ta-juh̄ ñiih̄ jee' jnän̄. Hi- hnøø' hwēē' jee' la- mah' dsa-näȳ jee' na- sa' le'. Ni' sa' le' ya-nää' hi- tääh̄ jee' na- jee' tøøh̄ jnääh̄ la-."

27 'Pero dsa- hi- ma' cha- kuu' he' ga-jäh̄: "Chuun̄ kyaah̄ hne-, tää' Abraham, cheē- Lázaro cha'neh̄ kih' tää' kyaan̄. 28 Jēeh̄ chaā hñaa' øøhn̄. Hi- he' hnoon' dsa-hlēȳh̄ mah' lä'ja- mo-so- ya-näȳ jēȳ wii' lä' jēēn̄ la-." 29 Mah' ga-jäh̄ Abraham siyh̄: "Cha- ba' nuuh̄ kih' Moisé hi' cha- ba' juu' he' ga-hlēeh̄

hi- ga-ngëe' juu' kih' Dio jee' tääyh' oo'. Wa' jmeey' he' kih' juu' ja-." 30 Ja-ga' ga-jäyh': "Ja- lä-ja-, tää Abraham. Wa-ra- jäh' kih' llaah- jaa- hi- ma-na-juu' jee' kiyh', dsa-jeeyh- kyaah' Dio." 31 Pero ga-jäh' Abraham siyh': "Cher'mah' sa- ga-jmeey' he' nuuh- kih' Moisé hi- lä-ja- sa- ga-jmeey' he' juu' he- ga-hlëeh' hi- ga-ngëe' juu' kih' Dio, ni- lä-ja- sa- lä-heey' wa-ra- ga-jëey' ma-lä-juuh' jaa- hi- ma-na-juu'."

17

Goo- la' kih' hi- jmee- tēh' dsa-kyaa'

(Mt. 18:6-7, 21-22; Mr. 9:42)

1 Mah' ga-siuh- Jesús discipulo kyaay':

—Ma-ra- he- gwa' ba' he- jaa' jne' jwë' hlih'. Peer- jwii- dsa- hi- jmee- dsa-tēh' dsa-kyaa'. 2 Peer- jwii- ba' hi- jmee- dsa-tēh' jaa- hi- mäh' la- kyaah' he- hlih'. Llu' ga' la' kiyh' wa-ra- jäh' kih' hñuu' dsa- luuy' koo- cha-too' kih' molii' mah' jwää' dsih' cha'jmi-ñeeh'. 3 He-ja- jwëehn- hnäh', leeh- hnäh' kyaah' he- ja-.

'Cher'mah' jaa- øøh' ga-hlääh- kyaah' hne-, hlëeh' hnih'. Hi- cher'mah' ga-heeh- bih', jmee' jøh- hoh' kiyh'. 4 Cher'mah' gyii' jiih- ga-hlääyh- kyaah' hne- koo- jmi-, hi- cher'mah' gyii' jiih- jäy- ya-chiiyh' hne-: "Mo-so- jmeen' ka-läh'." Ja- jmeeh- jøh- hoh' kiyh'.

5 He-ja- ga-jäh' apóstole siyh' Dsa-jøøh' jnän':

—Jmee' wa' lä-dsoo' dsē- jnääh' cha-gamiuh-.

6 He-ja- ga-jëeh- Dsa-jøøh' jnän' juu' kiyh', ga-siuh':

—Wa-ra- jäh' kih' dsoo' hoh' hnäh' kō-hi'pih' lä-koo- te' mi'ju- mostaza, le' ba' jwiih' hnäh' chaah' hma-sicómoro la-: "Cheh' hñaa' jee' la- mah' gwa- ta- cha'jmi-ñeeh'." Jmeey' ba' lä- jwiih' hnih'.

Hnøø' jmee' jne' ta'he' kih' øøh' jne'

7 'Wa' jmeen', jaa- hnäh' chaa- jaa- moz- kyaa' hi- kyah- hwa' o hi- hää- jah'. Wa-ra- jayh', ¿che' jwa- jwiih' hnih': "Ngëe', ña- ya-na' nē- mes- mah' kuh'huh'?" 8 Lä-la- ba' jwiih' hnih': "Jmee' ma-nuu- kuhn'. Jmääh- hñaa' mah' jmee' ta'he' kin- ta'ko-juuh' kuh-huhn'. Ja-ga' kuh'huh' hne-." 9 ¿Che' jwa- jwiih' hnih' ti'hmaah', kih' he- ma-mi-tey' lä-jē- mada- kyah'? Go- laan- kin- sa- jmeeh' hnäh' lä-ja-. 10 Lä-ja- ka-läh' hnäh', wa-ra- ga-mi-teh' hnäh' lä-jē- mada- he- jmee- Dio kyah' hnäh', jwah' hnäh': "Sa- cha- jmää' jnääh' ni- miih- kyah'. Jëeh', lä-koh' te' he- ää- jmi- jmee' jnääh', kō-ja- ba' ma-jmee' jnääh'."

Ga-mi-hlää' Jesús gyaa' hi- ma' dsaah' dsoo' hmih' øø'

11 Lä-koo- ma' hää' Jesús jwë' ngooy' ta- Jerusalén, ga-ngëey' ya-jwii' kih' hwa' Samária kyaah' kih' hwa' Galilea. 12 Lä-koo- ma' ga-hey' koo- jwii- mäh-, gyaa' dsa-ñuuh- hi- ma' dsaah' dsoo' hmih' høø', ya-nää' ga-mi-jeey- Jesús. Pero uu' ba' ga-taayh'. 13 Ga-hlëeyh' ki-gaa-, ma' jäyh':

—Jesús, hne- hi- laah' ta- jwoh', wa- lä-ñih' hoh' kyaa' jnääh'.

14 Ma' ga-jëe' Jesús lä-jëe- dsa-dsaah' he', ga-siuh':

—Go-nää' hnäh', go-hääh- hnäh' hñaa' jmi-dsa- mah' jëey' he- ma-jä' kyah' hnäh'.

Ta'ko-juuh' jee' ga-näay' ja-, ga-ääh' go-te- hmih' øø' ja-. 15 Jaa- jee' lä-jëe- kih' gyaa' dsa- he', ma' ga-jëey' ma-jä' go-te- kiyh', ga-jeeyh- ka-läh', kway- ti'hmaah' kih' Dio hlëeyh' ki-gaa-. 16 Ga-juuyh' jney' ga-juuy' hñiyy' lä- ga-tē' hwa' huu' tii' Jesús, ga-kwëeyh' ti'hmaah'. Dsa- he' ma' chaa- Samária. 17 Mah' ga-jäh' Jesús siyh':

—Ja', gyaa' dsa- hi- ma-jä' kih'? ¿Ha- ba' tääh' jñah' ga' ñu'? 18 Dsa- chaa- uu' la-, ma-la- hi- la- ba' ma-kēh' kwa- ti'hmaah' kih' Dio.

19 Mah' ga'siiyh' dsa- hi- ma' dsaah' he':

—Noo-, gwaah- ba' hne- kyah'. Ma-hlaa' ba' hne- kih' he- ma-la-dsoo' hoh'.

Ga-jäh' Jesús ha-lä-le' wa-ra-ga-të' jee-jäyh'

(Mt. 24:23-28, 36-41)

20 Ga-ngii' dsa- fariseo juu' kih' Jesús:

—¿Lih' ba'lloo~ jmi' jmee' Dio hih'?

He-ja- ga-jäh' Jesús siiyh':

—Sa- la' jnä'hä' wa-ra- ga-løø' jää- Dio dsa- lä-hih' kih'. 21 Ni- jaa- sa- jäh': "Jee' la- jmee' Dio hih' o jee' oo- ba' jmeey' hih'." Jëeh', lä-koo- jää' Dio dsa- lä-hih' kih' ma-cha- ba' jee' jnän'.

22 Hi- ga-jäyh' siiyh' discípulo kyaay':

—Lloo~ koo- jmi' lä-hnooh- hnäh' wa' jäh' na' ga-juh- Hi-ga-lëë'ngo' la-, pero sa- jäh' jmi' he- hnooh- hnäh'. 23 Ma'ja- ko-llaa' jäh': "Hi- Jesús ma-jah~, hij- cheh' na- o hij- cheh' jee' oo- go-jëë' hnäh'." Pero ta- go-nää' hnäh', ta- lla-llë- hnäh' kaah' kiyh'. 24 Jëeh', lä-koo- jmee- je-ñih' wa-ra- ga-hih', dsa-lä-jnä' lä- ga-dsa' jmi-gyuu', ja-ba' lä-ja- le' wa-ra- jah' Hi-ga-lëë'ngo' la-. 25 Pero to-në' jmee- bii' jëen- wii', dsa- chaa- na' jmääy' jnä' ta- koo'. 26 Lä-koo- ga-la' jmi' kih' Noé, lä-ja- ka-läh' le' wa-ra- ga-të' jee' jäh' Hi-ga-lëë'ngo' la-. 27 Ma' kuh- ma' hih- dsa-, ma' dsa-jee' goo- dsa- lä-jiih' ga-lloo' jmi' ga-he' Noé neh' barco. Jmi' ja- ja' jmi-juuh- mah' ga-jngiih' kih' lä-jëë'. 28 Ja-ba' lä-ja- ga-la' jmi' kih' Lot. Ma' kuh- ma' hih- dsa-, ma' tääh' hi- la~, ma' tääh' hi- hñii', ma' tääh' hi- jngëë- mii' hma- hi- ma' tääh' hi- jmee- hne'. 29 Pero jmi' ma' ya-hëë' Lot jwi- Sodoma, ga-hla' gyuuh' si-je- kyaah' azufre he- ga-jngiih' kih' lä-jëë'. 30 Lä-ja- le' ka-läh' jmi' wa-ra- ga-lä-jnä' Hi-ga-lëë'ngo' la-.

31 'Jmi' ja-, hi- tääh' jee' ga-të' to' jwëë' hne' wa' jñaay' mah' wa' kyuu' bih'. Sa- wa' kyey' he- tääh' cha'neh- kiyh'. Hi- tääh' jee' nuu- kih' lä-ja- sa- wa' lla-nääy' cha'neh' kiyh'. 32 Ja- mi-dsooh- hoh' hnäh' lä-koo- ga-la' kih' më' Lot. 33 Lä-jëë- hi- hnooh- ha- lä- jee' lääy' hñii', juuy' ba'. Pero lä-jëë- hi- kwaa- hñii' juu', hi- he' ba' lää'.

34 'He-ja- jwëëhn- hnäh', hwë' he- jäh' ja-, na-saa' uu' në' jii'. Jaa- he' tëëy', hi- hi- jaa- he' jä'. 35 Uu- dsa-më' tääh' dsë- hor- ja-. Jaa- he' tëëy' hi- hi- jaa- he' jä'. 36 Ma'ja- uu' dsa- tääh' jee' nuu- kih' jmee' ta'. Jaa- he' tëëy' hi- hi- jaa- he' jä'.

37 He-ja- ga-jäh' discípulo he' siiyh':

—¿Ha- ba' ja-, Dsa-jøøh' kyaan'?

Mah' ga-jäh' Jesús siiyh':

—Jee' kyaay' hi- ma-na-juu', jee' ja- kuh' tu-siih'.

18

Juu' na-hmäa' lä-koo- la' kih' jwëë- kyaah' dsa-më' hñii'

1 Ga-hlëeh' ka-läh' Jesús juu' na-hmäa' mah' mi-tëëy' discípulo kyaay' he- jmee' bii' ngiiy' kiyh' lä-jë- jmi' kyaah' Dio hi- sa- hnøø' hwaay' he- chuuy' kyaah' Dio. 2 Ga-jäyh' siiyh':

—Koo- jwi- juuh- ma' chaa- jaa- jwëë- hi- sa- ma' gah- Dio ni- sa- ma' jmeey' he' kih' dsa-. 3 Jee' jwi- ja-, ma' chaa- jaa- dsa-më' hñii' hi- ma' dsoo- në'ta' kih' jwëë- he', ma' jäh' siiyh': "Lla' ta' kin' kyaah' dsa- hi- jmeeh- jnä'." 4 Ga-lä-hii' cha-miih- jmi' sa- ga-hii' jwëë- he' ma' lla' ta' kih' dsa-më' he'. Këë- ga- ga-jmeey' huudsë': "Ma-ke- sa- gahn- Dio, ni- sa- jmeen- he' kih' dsa-, 5 pero ma-ra- he- jmeen- ba' he' kih' dsa-më' hñii' hi- chuuy' kyaah' jnä'. Jëeh', cher-mah' lä- ma-ngoo' la- ba- gway' në'ta' kin-, lä-dsëeh- dsen- kyaah' jnih'."

6 Hi- ga-hlëeh' ga' Dsa-jøøh' jnän':

—Kye da hnäh' kwaat~ kwee ha la' ga jmee' jwëe' hi hña' dsë' he'.
 7 ¿Che' jwa sa' jmee' Dio he' kih' dsa hi na lleeh' kyaay' hi tääh' ngii' kiyh' lä' jmi' lä' hwë'? ¿Che' lä' hi' jeeyh' kiyh', laah' hnäh'? 8 Jwëehn hnäh', chah' ba' jeeh' Dio kiyh'. Pero wa'ra jah' Hi ga lëe' ngo' la', ¿che' lä' ma' chaa' ja' ba' dsa hi jmee' dsoo' dsë' kiyh'?

Juu' na-hmää' lä-koo- la' kih' fariseo kyaah' hi- ma' koo' ku'sih'

9 Hi ga hlëeh' Jesús ka-läh' jyoh' juu' na-hmää'. Ga hlëeyh' dsa hi ma' jmee' kwaat~ laa' jaa hi lluu' mah' ma' na-häayh' dsa. 10 Uu' dsa ga wii' jee' chih' gwah' na'ngii' kiyh' kih' Dio. Jaa he' fariseo, hi jaa he' hi koo' ku'sih'. 11 Dsa fariseo he' na cheyh' ma' hlëeyh' lä' la' kyaah' Dio: "Dio kyaan', kwan' ti'hmaah' kyah'. Jëeh' sa' laan' lä' koo' laa' jee' lä' jëe' dsa, dsa hi hi, hi sa' mi'teh', hi ngë' kyaah' wa' hi cha hi hyaa, ni sa' laan' lä' koo' laa' hi koo' ku'sih' hi cheh' oo'. 12 To' jiih' koo' seman' sa' kuh-huhn' mah' ngii' mën' kin' kyah' hne. Kih' lä' jëe' he' lihn', kwa' ba' jnä' gya' kih' lä' koo' hña'loo'." 13 Pero hi koo' ku'sih' he', uu' ga miih' ma' cheyh'. Ni miih' sa' ga tuu' dsëy' ma' chooy' nëy' ta' gyuuh'. Ma' cheyh' kiiy' mo' dsëy', ma' jäyh': "Hne Dio kyaan', wa' lä' ñih' hoh' ki' jnä', cha miih' he' hliih' ma' jmeen'." 14 He ja' jwëehn hnäh', ma' ga hwëey' gwah' ga näay' kiyh', hi koo' ku'sih' he' ga jäy' llu' cha' në' Dio. Pero dsa fariseo he' sa' ga jäy' llu'. Jëeh', lä' jëe' hi jmää' hñii' kaaah', hi he' jä' ta' hwa' go'te'. Pero hi jmää' hñii' hwaä', hi he' ba' lee' jøøh'.

Ga mi' jää' Jesús gyuu'

(Mt. 19:13-15; Mr. 10:13-16)

15 Ma' dsa nää' dsa dsa jää' gyuu' kyaä' cha' në' Jesús mah' kyey' gooy' në' kiyh'. Pero ma' ga jëe' discípulo

kyaay', ga juuyh' kih' dsa hi ma' jää' gyuu' he'. 16 He ja' ga tëeh' Jesús discípulo kyaay', ga siiyh':

—Kwa' jwë' ya nää' gyuu' ta' la' kin'. Ta' ha hnäh' kiyh', jëeh' hi laa' lä' koo' gyuu', hi he' ba' jää' Dio lä' hih' kih'. 17 Ma' ra' ju' dsoo' jwëehn hnäh', hi sa' heeh' jää' Dio lä' hih' kih' lä' koo' heeh' jaa' gyuu', sa' heyh' jee' jmee' Dio hih'.

Jaa dsa kwaä' hi cha kuu' ga hlëeh' kyaah' Jesús

(Mt. 19:16-30; Mr. 10:17-31)

18 Jaa dsa hi ma' kye' në' ga ngii' juu' kih' Jesús, ga jäyh':

—Hne hi laa' Ta' jwoh' lluu', ¿heh' hnøø' jmeen' mah' tëehn' jee' mo' so' juun'?

19 He ja' ga jäh' Jesús siiyh':

—¿Che' ñeh' hne he' laan' lluu'? Jëeh' ni jaa hi lluu' sa' chaa', jaa Dio ba' hi lluu'. 20 Ma' kyuuh' ba' hne lä' jëe' mada' kih' Dio: "Ta' kaaah' hi laa' kyaä' jñah', ta' jngëeh' dsa, ta' hi' kih' dsa, ta' jmee' dsoo' kih' juu' ta' juu'. Wa' hnaah' maa' kyaah', tää' kyaah'."

21 He ja' ga jäh' dsa he' siiyh':

—Lä' jëe' he' na' ma' mi'ten' lä' jiih' ma' mahn'.

22 Ma' ga nuu' Jesús he' ga jäh' dsa he' lä' ja', he' ja' ga siiyh' ka-läh':

—Hnøø' ga' koo' he' jmeeh'. Gwaah' go' hñii' lä' jëe' he' cha' kyah' mah' go' kwëeh' hi ta' ñee'. Lä' ja' ba' lä' cha' cha' miih' kyah' gyuuh' jmi' gyuu'. Ja' ga na' ñeeh' mah' jmeen' ko' jøøh' —ga' jäh' Jesús.

23 Ma' ga nuu' dsa he' juu' ja', ga lä' meeh' dsëy' jwëerte kih' he' ma' chay' cha' miih' kuu'. 24 Ma' ga jëe' Jesús ga lä' meeh' dsëy' cha' miih', he' ja' ga jäyh':

—Ha' koh' sa' jwëeh' la' kih' dsa cha' kuu' heyh' jee' jmee' Dio hih'.

25 Sa' ga jwëeh' la' kih' jaa' camey', ngëe' to' gwa' koo' hma' kuu' lä' koh' ga' he' heh' jaa' dsa' cha' kuu' jee' jmee' Dio hih'.

26 Lă-jëë⁻ hi⁻ ga⁻nuu^ʹ juu^ʹ la⁻, ga⁻jäyh^ʹ:

—¿Hi⁻ ba^ʹ lä⁻lä⁻ ja⁻?

27 He⁻ ja⁻ ga⁻jäh^ʹ Jesús siiyh⁻:

—He⁻ sa^ʹ lä⁻këh^ʹ dsa⁻ jmi^ʹ jmee^ʹ, Dio ba^ʹ lih⁻ jmee^ʹ.

28 Mah^ʹ ga⁻jäh^ʹ Pee^ʹ siiyh⁻:

—Ma⁻jä^ʹ ba^ʹ lä⁻jë⁻ he⁻ cha⁻ kya^ʹ jnääh^ʹ mah^ʹ ma⁻ya⁻nø^ʹ jnääh^ʹ kya^ʹ hne⁻.

29 He⁻ ja⁻ ga⁻jäh^ʹ Jesús siiyh⁻:

—Ma⁻ra^ʹ ju⁻dsoo^ʹ jwë⁻hn⁻ hnäh^ʹ. Lă⁻jëë⁻ hi⁻ ma⁻tuu⁻ dsë⁻ ma⁻hwëë⁻ cha⁻neh⁻ kih^ʹ, hi⁻ ma⁻bee⁻y⁻ cho⁻jmi⁻y⁻, øøyh⁻, mëy⁻, chih⁻ kya⁻ay⁻ kih^ʹ he⁻ hnøøy⁻ jmeey⁻ lä⁻koo⁻ la⁻ mada⁻ kih^ʹ Dio, 30 hi⁻ he⁻ hyoh⁻ cha⁻ga⁻miih⁻ jmi⁻gyuu⁻ la⁻. Hi⁻ jmi⁻gyuu⁻ he⁻ na⁻ ga⁻jä⁻, tëëy⁻ jee⁻ mo⁻so⁻ juuy⁻.

Ngoo^ʹ hnë⁻ jiih⁻ jmeeh⁻ Jesús juu^ʹ he⁻ juuy⁻

(Mt. 20:17-19; Mr. 10:32-34)

31 Ga⁻tëeh⁻ Jesús kah^ʹ lä⁻jëë⁻ gya⁻tuu⁻ discípulo kya⁻ay⁻ mah^ʹ ga⁻siiyh⁻:

—Na^ʹ maan⁻ ta⁻ Jerusalén mah^ʹ lä⁻te⁻ lä⁻jë⁻ he⁻ ga⁻sii⁻ lä⁻jëë⁻ hi⁻ ga⁻ngëë⁻ juu^ʹ kih^ʹ Dio llo⁻joo⁻ lä⁻koo⁻ ga⁻siiy⁻ kih^ʹ Hi⁻ ga⁻lëë⁻ngo⁻ la⁻. 32 Jee⁻ ja⁻ taayh⁻ jnä⁻ ja⁻goo⁻ dsa⁻ hi⁻ sa⁻ la⁻ judiu mah^ʹ mi⁻kwayh⁻ jnä⁻, ta⁻haayh⁻ jnä⁻, mah^ʹ ti⁻hñey⁻ jnä⁻. 33 Ma⁻ngëë⁻ ma⁻jmi⁻ ma⁻baay⁻ jnä⁻, ja⁻ga⁻ jngëëy⁻ jnä⁻. Pero lä⁻jiihn⁻ ka⁻läh⁻ ga⁻ma⁻hya⁻ hnë⁻ jmi⁻.

34 Pero ni⁻ jaa⁻ discípulo kya⁻ay⁻ he⁻ sa⁻ ga⁻lä⁻ngëë⁻ he⁻ juu^ʹ ja⁻ ma⁻ hlëëy⁻. Kih^ʹ discípulo he⁻ ma⁻ lä⁻koh⁻ juu^ʹ na⁻hmää⁻ ba⁻. He⁻ ja⁻ sa⁻ ga⁻lä⁻ngëëy⁻ hee⁻ ma⁻ hnøø⁻ jäh⁻ juu^ʹ ja⁻.

Ga⁻mi⁻hlää⁻ Jesús jaa⁻ dsa⁻tuu⁻

(Mt. 20:29-34; Mr. 10:46-52)

35 Ma⁻ngoo⁻ ya⁻jäh⁻ Jesús chuuh⁻ jwii⁻ Jericó, koo⁻ jwë⁻ ja⁻ ma⁻ gya⁻ jaa⁻ dsa⁻tuu⁻ hi⁻ ma⁻ chu⁻y⁻ kya⁻ah⁻ dsa⁻ hi⁻ ma⁻ dsa⁻ngëë⁻ jee⁻ ja⁻. 36 Ma⁻ ga⁻nuu⁻ dsa⁻tuu⁻ he⁻ dsa⁻ngëë⁻ jwëë⁻ dsa⁻ mah^ʹ ga⁻ngiiy⁻ juu^ʹ:

—¿Hee⁻ na⁻ jmee⁻ dsa⁻ hi⁻ ga⁻nää⁻ na⁻?

37 Mah^ʹ ga⁻jmeeh⁻ dsa⁻ juu^ʹ kiyh⁻:

—Jesús dsa⁻ cha⁻ Nazaret ba^ʹ na⁻ hi⁻ dsa⁻ngëë⁻ cha⁻jwë⁻ la⁻.

38 Ja⁻ga⁻ ga⁻hlëëy⁻ ki⁻gaa⁻, ga⁻jäyh⁻:

—Jesús, hne⁻ hi⁻ laa⁻ sa⁻ju⁻ kih^ʹ David, wa⁻ lä⁻ñih⁻ hoh⁻ ki⁻ jnä⁻.

39 Lă⁻jëë⁻ dsa⁻ hi⁻ ga⁻nää⁻ ta⁻ cha⁻në⁻ Jesús, ga⁻juyh⁻ kih^ʹ dsa⁻tuu⁻ he⁻ mah^ʹ mo⁻so⁻ ma⁻ tooyh⁻ mi⁻h⁻. Pero dsa⁻tuu⁻ he⁻ cha⁻ga⁻miih⁻ ma⁻ tooyh⁻ mi⁻h⁻:

—Hne⁻ hi⁻ laa⁻ sa⁻ju⁻ kih^ʹ David, wa⁻ lä⁻ñih⁻ hoh⁻ ki⁻ jnä⁻.

40 Ja⁻ga⁻ ga⁻noo⁻ Jesús. Ga⁻jmeey⁻ mada⁻ na⁻kya⁻ay⁻ hi⁻ tuu⁻ he⁻ chu⁻h⁻ kiyh⁻. Ma⁻ ga⁻llooy⁻ chu⁻h⁻, ga⁻ngii⁻ Jesús juu^ʹ kiyh⁻. 41 Ga⁻jäyh⁻ siiyh⁻:

—¿Hee⁻ hnooh⁻ jmeen⁻ kyah⁻?

Mah^ʹ ga⁻jäh⁻ dsa⁻tuu⁻ he⁻:

—Dsa⁻jøøh⁻ kya⁻an⁻, hnoon⁻ lä⁻jnä⁻ mi⁻nën⁻.

42 —Wa⁻ lä⁻jnä⁻ ba^ʹ mi⁻nëh⁻. Ma⁻hlaa⁻ ba^ʹ hne⁻ kih^ʹ he⁻ ma⁻ lä⁻dsoo⁻ hoh⁻ —ga⁻jäh⁻ Jesús siiyh⁻.

43 Lă⁻chah⁻ ja⁻ ga⁻lä⁻jnä⁻ mi⁻nëy⁻. Mah^ʹ ngooy⁻ kya⁻ah⁻ Jesús, kway⁻ ti⁻hmaah⁻ kih^ʹ Dio. Hi⁻ lä⁻jëë⁻ dsa⁻ hi⁻ ma⁻ tääh⁻ jee⁻ ja⁻ ma⁻ kway⁻ ti⁻hmaah⁻ kih^ʹ Dio ka⁻läh⁻.

19

Juu^ʹ kih^ʹ Zaqueo

1 Ma⁻ ga⁻he⁻ Jesús jee⁻ jwii⁻ Jericó, ngoo⁻ bih⁻ hääy⁻ jwë⁻. 2 Jee⁻ ja⁻ ma⁻ gya⁻ jaa⁻ dsa⁻ cha⁻ kuu⁻ hi⁻ ma⁻ chee⁻ Zaqueo, dsa⁻jøøh⁻ kya⁻ä⁻ lä⁻jëë⁻ hi⁻ ma⁻ koo⁻ ku⁻sih⁻. 3 Ma⁻ hnøøy⁻ ma⁻ jëëy⁻ Jesús. Pero sa⁻ ga⁻tëëy⁻ ma⁻ jëëy⁻ jee⁻ kih^ʹ jwëë⁻ dsa⁻, jëëh⁻ ma⁻ laay⁻ jaa⁻ dsa⁻ bëeh⁻ pih⁻. 4 He⁻ ja⁻ ngooy⁻ ko⁻ chih⁻ ta⁻ cha⁻në⁻. Ga⁻wiiy⁻ gyuu⁻ hma⁻ sicómoro mah^ʹ jëëy⁻ Jesús. Jëëh⁻ ta⁻ ja⁻ ma⁻ dsa⁻ngëëy⁻. 5 Ma⁻ ya⁻jäh⁻ Jesús jee⁻ ja⁻, ga⁻jëëy⁻ ta⁻ gyuu⁻h⁻, ga⁻jëëy⁻ Zaqueo lee⁻ gyuu⁻h⁻ hma⁻. Mah^ʹ ga⁻siiyh⁻:

—Zaqueo, jñaa` na`koh` jee` na`. Jëeh`, na` jmee` bi` na`jan` cha`neh` kyah`.

⁶ Ja`ga` ga`jñaa`y` ko`chih`. Peer` jëe` dsëy` ga`tëey` cha`neh` kiyh`. ⁷ Ma` ga`jëe` lä`jëe` dsa` he`, ga`løøy` hlëeyh` wih` kih` Jesús, kih` he` ga`jäy` cha`neh` kih` jaa` dsa` wa` hi` cha` hi`. ⁸ Mah` ga`noo` Zaqueo jee` ma`gya`, ga`jäyh` sïyh` Dsa`jøøh` jnän`:

—Dsa`jøøh` kyaan`, kwan` to`dsaah` he` cha` kin` kwëehn` dsa` hi` tä`ñee`. Lä`jëe` hi` ma`hün` kuu` kih`, ngëen` kiyh` kyë` juh`.

⁹ Mah` ga`jäh` Jesús sïyh`:

—Na` ma`laa` lä`jëe` dsa` hi` tääh` cha`neh` la`. Jëeh`, dsa`ñuuh` la`, laa` ja`ba` sa`ju` kih` Abraham ka`läh`. ¹⁰ Jëeh`, Hi`ga`lëe`ngo` la`, ma`jay` hnaayh` hi` na`hëe` mah`lääy`.

Juu` na`hmää` lä`koo` la` kih` uu` dsa` hi` ga`jmee` ta` kyaah` kuu` (Mt. 25:14-30)

¹¹ Ma` tääh` dsa` ma` nuu` kih` Jesús, he`ja` ga`hlëeyh` juu` na`hmää` lä`la`. Jëeh` ma`ngoo` ya`jäyh` kih` Jerusalén hi` ma`jmeë` dsa` huudse`, lä`chah` ja` ma` lee` Jesús dsa`ta` mah` jmeey` hih` kih` dsa`gooy`. ¹² He`ja` ga`jäh` Jesús sïyh`:

—Ma` chaa` jaa` dsa`jøøh` hi` ngoo` jee` jwii` uu` jee` hñaa` dsih` leey` dsa`ta` jøøh`, ja`ga` jäyh` gooy`. ¹³ Jää` ja`ga` ya`hëey`, ga`tëeyh` gyaa` moz` kyaay`. Ga`kwëeyh` ma` koo` chooh` kuu` lä`jaay`. Mah` ga`sïyh`：“Jmee` hnäh` ta` kyaah` kuu` la`, ta`ko`jiih` lä`hëen`.” ¹⁴ Pero dsa` hi` ma` tääh` jee` jwii` ja`, ma` na`høøh` kih` dsa`jøøh` he`. He`ja` ga`cheey` dsa` kaah` kiyh` hi` dsa`jah` jee` ja`：“Sa` hnøø` jnääh` lee` dsa` na` dsa`ta` kyaa` jnääh`.”

¹⁵ Lä`koo` ma` jah` dsa`jøøh` he`, ma`ngëe` ma`hñaa`y` ta`, ga`jmeey` mada` dsa`tëeyh` moz` hi` ga`kwëeyh` kuu` mah` jëey` ha` koo`

te` kuu` ma`lih` moz` he`. ¹⁶ Ja` hi` to`në` he`, ga`jäyh` sïyh`：“Dsa`jøøh` kyaan`, kyaah` kuu` kyah` ma`lih` koo` ga`gya` lä`koo` te` he` ga`kwëeh` jnä`.” ¹⁷ Dsa`ta` jøøh` he` ga`jäh` sïyh`：“Llu` ba` ta` kyah`, hne` moz` lluu` kyaan`. Kih` he` ma`mi`teh` kyaah` miih` he` ga`toohn` gooh`, leeh` dsa`ta` kih` gya` jwii`.” ¹⁸ Ja` hi` jñah` he` hi` ga`jäh`：“Dsa`jøøh` kyaan`, kuu` kyah` ma`lih` hñaa` juh` lä`koh` te` kuu` he` ga`kwëeh` jnä`.” ¹⁹ Hi` ga`sïyh` ka`läh` hi` he`：“Hne` ka`läh` leeh` dsa`ta` kih` hñaa` jwii`.”

²⁰ Hi` ja` jñah` ka`läh` hi` ga`jäh`：“Dsa`jøøh` kyaan`, hee` kuu` kyah` la`, ga`løøn` lluu` kyaah` hmiih` dsa`luu`. ²¹ Jëeh`, ga`lä`gohn` kyaah` hne` kih` he` hääh` kyaah` ta` kyah`. Jmeeh` kyah` he` la` kih` jñah` hi` chooh` ta` jee` sa` jngëeh`.” ²² Mah` ga`jäyh` sïyh`：“He` ba` che` hlëeh` hne` moz`. Kyaah` ja`ba` juu` he` ma`hlëeh` llan` ta` kyah`. Ma`ñeh` ba` hne` he` hään`, mah` jmeen` kin` he` la` kih` jñah` hi` choohn` ta` jee` sa` ma`jngëen`. ²³ ¿He`la` sa` ga`tøøh` kuu` kin` banco mah` ma`la` ma`jahn` ma` ngëeh` kin` lä`kye` sa`joo` kih`?” ²⁴ Mah` ga`sïyh` lä`jëe` hi` ma` tääh` jee` ja`：“Jñuuh` hnäh` kuu` he` chooyh` na` mah` kwëeh` hnäh` hi` cha` kih` gya` koo` na`.” ²⁵ Dsa` he` ga`jäh` sïyh`：“Dsa`jøøh` kyaan`, pero dsa` na` cha` ba` kiyh` gya` koo` na`.” ²⁶ Pero jwëehn` hnäh`：“Hi` cha` kih`, hyoyh` cha`ga`miih`. Mah` hi` cha` miih` kih`, dsa`jñuh` go`te` ba` he` cha` kiyh`. ²⁷ Lä`ja` ka`läh` lä`jëe` hi` na`høøh` kin`, hi` sa` ma` hnøø` ma` jmeen` hih` kih`, go`kyaa` kyaan` ta` la` mah` kuh` luuy` cha`nën` la`.”

Ga`he` Jesús na`dsëe` burr` jwii` Jerusalén

(Mt. 21:1-11; Mr. 11:1-11; Jn. 12:12-19)

²⁸ Ma`ngëe` ma`hlëeh` Jesús juu` ja`, ga`hey` jwë` ngooy` ta` Jerusalén.

29 Ma' ngooy' ya' chuyh' jwii' Betfagé kyaah' Betania, jäh' kih' moh' he' chee' Olivo, ga' cheey' uu' discípulo kyaay'. 30 Ga' siiyh':

—Go' nää' hnäh' ta' jee' jwii' mäh' he' nøø' ta' cha' nē'. Wa' ra' ga' tēēh' hnäh' jee' oo', jnääh' hnäh' jaa' burr' mäh' hi' na' hñuuh', hi' sa' ga' ma' wii' dsa'. Ja' cheeh' hnäh' mah' ya' jäh' hnäh' ta' la'. 31 Cher' mah' chaa' hi' ga' ngii' juu' kyah' hnäh' he' la' cheeh' hnäh' burr' na', ja' jwiih' hñih' lä' la': "Jmee' bii' kih' Dsa' jøøh' kyaay' jnääh' ba' la'."

32 He' ja' ga' nää' ba' hi' ga' cheey' he'. Hi' ga' jnääh' ba' lä' koh' ga' jäh'. 33 Lä' koo' ma' tääh' cheeyh' burr' he', ga' jäh' dsa' jwii' burr' siiyh':

—¿He' la' cheeh' hnäh' burr' na'?

34 Mah' ga' jäh' discípulo he' siiyh':

—He' jmee' bii' kih' Dsa' jøøh' jnän' ba' la'.

35 He' ja' na' jäh' burr' he' jee' cheh' Jesús mah' ga' kye' dsa' hmiih' kih' ka' luu' burr'. Ja' ga' ga' wii' Jesús burr' he'. 36 Lä' koo' ma' ngoo' Jesús, lä' jēē' dsa' ma' ja' hmiih' kih' lä' hä' jwē'. 37 Ma' ngooy' ya' jäh' jyoo' kih' moh' Olivo, peer' ma' chaa' llu' lä' jēē' dsa' kyaay' hi' ma' chaa' kaah' kiyh'. Ma' tooyh' miih', kway' ti' hmaah' kih' Dio kih' lä' jēē' he' juh' gaa' he' ga' jēēy'. 38 Ma' jäh':

—¿Dio kyaah' Dsa' jøøh' jnän' hi' ja' na' lä' hih' kiyh'? Wa' hii' ti' gyuuuh' jmi' gyuuuh'. ¿He' ba' che' jøøh' laa' hi' gya' gyuuuh'!

39 Ja' ga' ko' llaa' fariseo hi' ma' tääh' jee' kih' dsa' he' ga' jäh':

—Ta' jwöh', ta' kwa' jwē' hlēēh' discípulo kyaah' lä' na'.

40 He' ja' ga' jäh' Jesús siiyh':

—Jwēēh' hnäh', cher' mah' dsa' la' ga' tu' hlēēh' lä' na', kuu' he' tääh' la' hlēēh' llay'.

41 Lä' koo' ma' ga' tēē' Jesús chuh' kih' Jerusalén, ga' jēēy' ta' jee' jwii' ja'. Peer' ga' k' ga' hooyh' kih' dsa' chaa' jee' ja'. 42 Hi' ga' jäh':

—He' ba' che' llu' kyah' hnäh', wa' ra' jäh' kih' lä' ngēēh' hnäh' jmi' na', hii' na' hi' le' jmee' hii' ti' kyah' hnäh'. Pero sa' jnä' he' ja' kyah' hnäh' na' ga' juh'. 43 Jēēh', ja' jmi' hñih' kyah' hnäh'. Dsa' hi' na' høøh' kyah' hnäh' dsa' taayh' lä' ku' lä' jii' jee' jwii' kyah' hnäh' mah' saayh' hnäh' lä' hii' nē' go' te'. Ni' ko' ta' mo' so' cha' jee' lääh' hnäh'. 44 Soh' hlay' go' te' na' hyah' he' na' jnē' jwii' kyah' hnäh'. Ja' jiih' ma' jaa' hnäh' kih' dsa' he'. Soh' hla' mi' kuu' he' la' na' hyah', kih' he' sa' ga' jmeeh' hnäh' he' he' ja' hi' ma' lää' hnäh'.

Ga' hwēē' Jesús dsa' hi' ma' tääh' hñih' jee' chih' gwah'

(Mt. 21:12-17; Mr. 11:15-19; Jn. 2:13-22)

45 Ma' ga' he' Jesús jee' chih' gwah' juuh', ga' løøy' hēēy' kih' lä' jēē' dsa' hi' ma' lla' hmooh' jee' ja'. 46 Mah' ga' siiyh':

—Lä' la' na' si' juu' kih' Dio: "Hne' kin' lä' chee' hne' jee' ngii' dsa' kih' Dio." Pero ma' jmeeh' hnäh' lä' koo' too' jee' dsa' taah' dsa' hii' ba'.

47 Koo' jmi' koo' jmi' ma' hlēēh' Jesús dsa' jee' chih' gwah'. Pero lä' jēē' dsa' kaah' kyaay' jmi' dsa' kyaah' ta' jwöh' kyaay' ley kyaah' dsa' kaah' kih' jee' jwii' ja', ma' hnøøy' ma' jngēēy' Jesús. 48 Sa' ga' jnøøyh' ha' lä' ma' jmeey' mah' ma' jngēēy' Jesús, jēēh' jwēē' dsa' ma' tääh' jēē' koo' hweh', nuuy' juu' he' kwa' Jesús.

20

He' ja' gyuuuh' ba' hih' he' jmee' Jesús

(Mt. 21:23-27; Mr. 11:27-33)

1 Koo' jmi' ma' cheh' Jesús hlēēy' dsa' ju' hmēē' jee' chih' gwah' ma' ya' nää' dsa' kaah' kyaay' jmi' dsa' kyaah' ta' jwöh' kyaay' ley ko' jöh' kyaah' dsa' gyuuuh'. 2 Mah' ga' jäh' siiyh' Jesús:

—Chih' jnääh'. ¿Che' cha- jwë' kyah' he- jmeeh- lä-jë' he- na-? ¿Hi- kih' hih- he- jmeeh- lä-na-?

³ He-ja- ga-jëeh- Jesús juu' kiyh', ga-siiyh-:

—Ngiiñ' koo- mi'juu' kyah' hnäh' ka-läh'. Jëeh' da' hnäh' kin- jää', ja-ga-jwahn- hi- kih' hih- he- jmeen- lä-la-. ⁴ ¿Hi- ga-jmee' hih- he- ga-cha' Jwaa' dsa- jmi-, che' Dio o che' dsa-ñuuh-?

⁵ Jee' täayh' ja- ma' llay- juu' kyaah' dsa-kyaayh', ma' jäyh':

—Cher'mah' ga-jäh' jne', hih- kih' Dio ba' ja-, Jesús jäh': “¿He-la' sa' ga-lä-dsoo' hoh' hnäh' kiyh' ga-ja-?”

⁶ Hi- cher'mah' ga-jäh' jne', ja' hih- kih' dsa- ba' ja-, lä-jëë' dsa- te' kuu' jnan', jëeh', lä-jëë' hi- he' jmeey' dsoo' Jwaa' ma' laa' jaa- hi- ma' ngëë- juu' kih' Dio.

⁷ He-ja- ga-jäyh' ga-siiyh- Jesús:

—Sa- ñe' jnääh' hi- kih' hih- ja' Jwaa' he- ga-chaay' dsa- jmi-.

⁸ Mah' ga-jëeh- Jesús juu' kiyh' ka-läh', ga-siiyh-:

—Ni- jnä' sa' jmeehn- juu' hi- ga-jmee' hih- he- jmeen- lä-la-.

Juu' na-hmää' lä-koo- la' kih' dsa- hi- ga-høø' ta' kih' jñah'

(Mt. 21:33-44; Mr. 12:1-11)

⁹ Hi- ga-løoy' hlëeyh- dsa- juu' na-hmää' lä-la-:

—Jaa- dsa- ga-tää' koo- nää' chaah' wii- jëh'. Mah' ga-tooyh- goo- dsa- he- høoy' ma- to'dsaah'. Ja-ga' ya-hëey' ngooy', jee' ga-lä-hëey' cha-miih- jmi-. ¹⁰ Ma' ga'lloo' jii- kih' mi'jeh' ja-, ga-cheey' jaa- moz- kyaay' jee' ma' tääh' dsa- høø- ta' kiyh' mah' ma' kooy- heey- he- ma' tëey-. Pero dsa- hi- ma' høø- chaah' jëh' ja-, ga-kway' kih' moz- he' mah' ga-hëey' kih' ta-jmah'. ¹¹ Ga-cheey' jñah' ka-läh' moz- kyaay'. Hi- he' ka-läh' ga-jmi' ga-baa' dsih', ga-lley- o-hih- kih' mah' ga-cheeyh- ta-jmah'.

¹² Ga-të' hnë- jiih- ga-cheey' jñah' moz- kyaay'. Pero dsa- hi- ma' tääh' jmee- ta' jee' ja-, lä-ja- ka-läh'

ga-jmeeyh- dsoo' mah' ga-hëey' kih' go-te-.

¹³ Hi- dsa-juu' chaah' jëh' ja-, ma' jmeey- huuh'dsë': “¿Ha- lä- jmeen? Go- cheen- jaa- chih- kyaan- nää- ga' hi- hnaan-, ha- ga- che- wa-ra- ga'llooy', jmeey' he' kih'.” ¹⁴ Pero dsa- hi- ma' høø- chaah' jëh' ja-, ma' ga-jëey' ja' chih- he', ga-taayh' ga'llay' juu', ga-jäyh': “Hi- oo- na- jä' kyaah' ta' la-. Wa' jngëeh' jnih' mah' jän' kyaah' heey- he- ma' tëey-.”

¹⁵ He-ja- ga-lleey- ta- ka'hne- jee' ma' na-jnää' chaah' jëh' ja- mah' na-jngëeyh-.

¿Hee- ba' jmee' dsa-juu' chaah' jëh' kih' hi- høø- ta' kiyh', laah' hnäh'?

¹⁶ Lloo- dsa-juu' jëh' mah' mi'llaay- hi- jmee- ta' ja- mah' tooyh- goo- jñah' hi- jmee' ta' kiyh'—ga-jäh' Jesús.

Ma' ga-nuu' lä-jëë' dsa- he' juu' ja-, ga-jäyh':

—¿Sa- wa' kwa' Dio jwë' jmeen- lä-ja-!

¹⁷ Ma' cheh' Jesús jëë- lä-jëë- dsa- he' mah' ga-siiyh-:

—¿Hee- hnøø' jäh- he- na-sii- lä-la-?:

Ja-ba' kuu' he- sa- ga-tih' dsë' të-hyah',

he- ja- ba' ga-jä' lä-koo- mi'kuu' he- kye- dsa- to-në' kih' koo- hne' juuh-.

¹⁸ Lä-jëë- hi- täh- në' kuu' ja-, hi- he' chu-jøø' jmi-ngo' kih'. Hi- wa-ra- ga-toh' kuu' ja- në' kih' dsa-, jleeyh' go-te-.

¹⁹ Lä-jëë- jmi-dsa- kaah' he' kyaah' ta-jwoh' kyaay' ley høøy' ma' saayh' Jesús hor- ja-, jëeh' ga-tah' dsëy' he- ga-hlëeh' Jesús kiyh' kyaah' juu' na-hmää' ja-. Pero ma' gayh- dsa-.

Kwaat- kih' ku'sih-

(Mt. 22:15-22; Mr. 12:13-17)

²⁰ He-ja- ga-chee' dsa-kaah' he' ko'llaa' dsa- hi- na'kii' juu'. Hi- he' ma' jmää- hñii' lä-koo- hi- lluy'. Lä- ta' ga' ga-jmeey' ha- lä- jee' ma' kaah' juu' kih' Jesús mah' ma'

hniy' kiyh' kyaah' dsa-ta'. 21 Lä-ja-, ga-ngi'y' juu' kiyh':

—Ta-jwoh', ñe' jnääh' hne- hlëeh' kwee- ma' kwah- juu'. Sa- cha- kwaat- kyeh' ha- lä- laa' lä-jaa- lä-jaa- dsa-. Hne- jwäh' dsa- kyaah' ju'dsoo' jmah' ba' ha- lä- la' jwë' kih' Dio. 22 ¿Ha- lä- jwah' hne-, che' llu' mi'hmaah' jne' ku'sih- kih' dsa-ta' César o sa- llu'?

23 Pero kyuuh- ba' Jesús may- kih' dsa- he', he-ja- ga-siiyh-:

—¿He-la' kah- hnäh' dsën-? 24 Heeh' da' jnä' koo- kuu'. ¿Hi- kih' heeh' too- la-? ¿Hi- kih' jmi- na-sii- la-?

Mah' ga-jäh' dsa- he' siiyh- Jesús:

—Kih' César ba' na-.

25 He-ja- ga-jäh' Jesús siiyh-:

—He- la' kih' César, kwëeh- ba' César. He- la' kih' Dio, kwëeh- ba' Dio he- la' kih'.

26 Ni- mi- sa- ga-jnøøyh' ha- lä- jee' ma' kaah' juu' kih' Jesús to-lo- në- lä-jëe- dsa-. Koo- ga-taayh' jëe- dsayh- ba' kyaah' juu' he- ga-jëeh- Jesús kiyh' mah' ga-jäy' ti'sih' go-te-.

Ga-ngi' dsa- juu' ha- lä- le' wa-ra- ga-të' jee' lä-jiih' hi- na-juu'

(Mt. 22:23-33; Mr. 12:18-27)

27 Lä-ja- ga-lla-nää' ko-llaa' dsa- saduceo jee' ma' cheh' Jesús. Dsa- he', sa- ma' jmeey- dsoo' he- lä-jiih' dsa- hi- ma-na-juu'. Mah' ga-ngi' dsa- he' juu' kih' Jesús. 28 Ga-jäh':

—Ta-jwoh', Moisé ga-sii' jnän' kyaah' juu' la-. Wa-ra- ga-juu' jaa- dsa-ñuu- hi- sa- cha- joo', dsa-ñuu- øøh- hlii' he', lle- kih' tëey- dsa-më' mah' lä-cha- jooy' hi- lee' kwaat- kya- hlii' øøyh-. 29 Ma' laa' gye- dsa-ñuu- jaa- ba' cho'jmi- Hi- to-në- he' ga-kaa' dsa-më' pero chah' ba' ga-juuy'. Sa- ga-lä-cha- jooy'. 30 He-ja- jee' ga-të' uu' dsa-ñuu- øøyh', ga-kaa' dsa-më' he'. Ja-ba' lä-ja- ga-juuy', sa- ga-lä-cha- jooy'. 31 Jee' ga-të' uu- dsa-ñuu- øøyh', ga-kaay' dsa-më' he'. Ja-ba' lä-ja- lä-jëe- gye-

dsa-ñuu- ga-kaa' dsa-më' he' hi- ga-juu' lä-jëe- gye- dsa-ñuu- he'. Ni- jaa- sa- ga-lä-cha- joo'. 32 Jee' ga-dsaa' go-te-, ga-juu' hñii' dsa-më' ka-läh'. 33 Wa-ra- ga-të' jee' lä-jiih' hi- ma-na-juu', ¿hi- jaa- kih' jee' lä-jëe- gye- lee' kya- dsa-më' he'? Jëeh', ga-lä-jëe- gye- ba' ga-lä-kyaayh- — ga-jäh' dsa- saduceo siiyh- Jesús.

34 He-ja- ga-jëeh- Jesús juu' kiyh', ga-siiyh-:

—Dsa-më' dsa-ñuu- jee- gooy- ta-ko- jiih' chaay- jmi-gyuu- la- ba'.

35 Pero lä-jëe- dsa- hi- laa' kwaat- lä-jiih' jee' kih' hi- na-juu' mah' dsa-taayh' jmi-gyuu- hmëe', jee' ja- ni- jaa- dsa-më' dsa-ñuu- mo-so- jee- gooy-. 36 Ni- mo-so- juuy' ka-läh', lee- kwee- lä-ko- ángele. Lä-llu' he- lä-jiiyh' he-ja- lee- joo' Dio ba'. 37 Hi- lä-kye- Moisé ga-mi-jnä- jnän- he- lä-jiih' dsa- jee' kih' hi- na-juu'. Jëeh', lä- ma' ga-sii' Moisé lä-ko- ga-la' kiyh' jee' ma' chih' chaah' too- ja-, ga-tëeyh' Dio lä-la-: “Dio kya- Abraham, Dio kya- Isaac, Dio kya- Jacob.” 38 He- ga-jäh' lä-ja-, sa- na-juu' dsa- ma-gyuh- jnän- he' kih' Dio. Jëeh' Dio jnän- laay' Dio kya- hi- na-jiih- ba'.

39 Ko-llaa' ta-jwoh' kya- ley ga-jäh' siiyh-:

—Llu' ba' he- ma-jäh' na-, Ta-jwoh'.

40 Ja- jiih' mo-so- ga-tuu- dsëy' ma' ngi- gyih' juu' kih' Jesús.

Hi- kih' ja' hi- laa' Cristo

(Mt. 22:41-46; Mr. 12:35-37)

41 Mah' ga-jäh' Jesús siiyh-:

—¿Ha- lä- la' he- jäh' dsa-, Cristo laa' sa-ju- kih' David? 42 He' ba' hñii' David ga-sii' juu' la- në- je- kih' Salmo: Ga-jäh' Dio ga-siiyh- Dsa-jøøh' kyaan-:

“Na' jwoo' ra-llu- kin- la-,

43 lä-jiih' lloo- jmi- llaan- hi' ti- lä-jëe- hi- na-høøh' kyah'.”

44 ¿Ha- lä-ja- laa' Cristo sa-ju- kih' David ga- ja-, cher' mah' hñii'

David ga-jäh' kih' Cristo: "Dsa-jøøh' kyaan'?"

Ga-juuuh' Jesús kih' ta-jwoh' kyaa' ley

(Mt. 23:1-36; Mr. 12:38-40; Lc. 11:37-54)

⁴⁵ Lã ma-nuu' ja- lä-jëë' hi- tääh' jee' ja-, ga-jäh' Jesús siih' discipulo kyaay':

⁴⁶ —Leeh' hnäh' kyaah' ta-jwoh' kyaa' ley. Peer' tih' dsëy' ngëy' jee' kih' dsa- kyeyh' hmiih' kyoo-, hnøoy' jmee' dsa- Dio kiyh' cha'jwë' juuh-. Hi- tih' dsëy' gyay' to-në' hma-sii' neh' gwah' mäh- hi- lä-ja-ka-läh' jee' dsa-taah' dsa- kuh'hih'.

⁴⁷ Hwëëy' dsa-më' hni' cha'neh' kih', ki-wëë' dsa-taayh' ngiiy' kiyh' kih' Dio ha- jee' jëë' dsa- kiyh'. Pero cha-ga'miih' wii' heeh' Dio dsa- hi- jmee' lä-ja-.

21

Na'ka- dsa-më' hni' kuu' cha'në' Dio

(Mt. 12:41-44)

¹ Ma' cheh' Jesús jëë' ha- lä- ma' jmee' dsa- cha- kuu', tooyh- kuu' neh' wii' kih' gwah'. ² Ga-jëëy' ka-läh' ja- dsa-më' hni' hi- tä-nee' go-te-, ga-tooyh- to- ñe' nøø' he- sa- kyee' ni' miih-. ³ He-ja- ga-jäyh':

—Ma-ra- ju'dsoo' jwëëhn' hnäh', dsa-më' hni' la- tä-nee', ma-kway' cha-ga'miih- lä-koh' ga- jee' lä-jëë' hi- cha- kuu'. ⁴ Jëeh' lä-jëë' hi- oo- ma-kwëeh' Dio miih- he- dsa-chaa' kiyh', pero dsa-më' hni' la-, ma-ke- tä-nee'y', ma-kway' lä-koh' te' kuu' he- cha- kiyh' he- kyaah' ma' lay' he- jmee' bii' kiyh' —ga-jäh' Jesús.

Lloo- koo- jmi' hla' gwah- juuh-

(Mt. 24:1-2; Mr. 13:1-2)

⁵ Ma' tääh' ko-llaa' ma' la- juu' kih' gwah' ha- lä-koo- na'hnaah' ma' la' kuu' he- ma' na-chuh' hi- ma' na-lii' kyaah' lä-jë- he- ma' dsa-ka- dsa- kih' Dio. He-ja- ga-jäh' Jesús siiyh':

⁶ —Lã-jë- he- jëeh' hnäh' na-, lloo- koo- jmi' ni- koo- mi' kuu' sa- jä'

na-chuh' ne' kih' øøh-. Lã-jë- ba' soh'hla'.

Joh' nëë' sa' jmee' lii' jãä' ja-ga' llaa' jmi-gyuu'

(Mt. 24:3-28; Mr. 13:3-23)

⁷ He-ja- ga-ngii' dsa- he' juu' kiyh', ga-jäyh' siiyh':

—Ta-jwoh', ÷lih' ba' le' he- hlëeh' na-? ÷Hee- lii- jmee' wa-ra- ya-jäh' lä-te' juu' na-?

⁸ He-ja- ga-jäh' Jesús siiyh':

—Hnøø' leeh' hnäh' mah' ni- jaa- sa- mi-gaa' hnäh'. Jwëë' dsa- ya-nää' hi- ka- ne' kin-, jäyh' siiyh' hnäh': "Jnä' he' laan' Cristo hi- ma-chee' Dio." Hi- jäyh': "Ma' ngoo' ga-të' jmi'." Pero ta- go-nää' hnäh' kaah' kiyh'. ⁹ Ga' ma-nuuh- hnäh' cha- hni- ta- la- ta- jnø-, ta- jøøh' hnäh' hñaah'. Jëeh', jmee' bii' le' lä-ja- to-në'. Pero ja- lä-cha' ja- llaa' jmi-gyuu'.

¹⁰ Ngoo' bih' hlëëyh':

—Tee' dsa- hi- chaa- koo- hwa' kyaah' jyoh' hwa', hi- tee' dsa-ta' kyaah' jñah' dsa-ta'. ¹¹ Jeh' wii' jwërte hwa', ja- he- koo- jee' jwii- jëë' dsa- hoo' hi- lä-cha- dsoo' he- dsa-kwah'. Jmee' goo- jwërte, hi- ha- koh' lii- sa' jmee' gyuuh' jmi-gyuu'.

¹² Jãä' ja-ga' le' lä-jë- he- hlëëhn' la-, saah' dsa- hnäh', jmeeyh' hnäh'. Jääy' hnäh' neh' gwah' kiyh', taayh' hnäh' neh-ñe', dsa-jääy' hnäh' cha'në' dsa-ta' kaah' kwaat' kin'. ¹³ Jee' tääh' hnäh' dsa-ngëeh' hnäh' lä-ja-, ma-ja- la' jmi' kyah' hnäh' he- kwah' hnäh' ju'dsoo' kin'.

¹⁴ Koo- hä' ba' la' hoh' hnäh' he- sa- jmeeh' hnäh' hu'dsë- ha- lä- hlëeh' hnäh' he- kyaah' lääh' hnäh' hñaah', ga' ma-tääh' hnäh' cha'në' dsa-ta'.

¹⁵ Jëeh', jnä' ba' kwan' juu' he- hlëeh' hnäh' kyaah' cha-miih- hu'dsë- llu'. Lã-ja- lä-jëë' hi- na-høøh' kyah' hnäh' sa- leeyh' hnäh' kyaah' ma-la- juu' he- hlëëyh'. ¹⁶ He' ba' maa' tää' kyaah' hnäh' hniy' kyah' hnäh', lä-ja- ka-läh' øøh' hnäh', hi- chaa- kyaah' hnäh', ome' kyaah'

hnäh'. Lã-jiih' jngëeyh' ko-llaa' hnäh'.
 17 Ga-lã-jëe' ba' jmee' na-høøh' kyah'
 hnäh' kwaat' kin'. 18 Pero ni' koo-
 jñu' leh' hnäh' sa' dsa-hii'. 19 Wa'
 kwëeh' hoh' hnäh' mah' lã-ja- lãäh'
 hnäh'.

20 'Wa'ra- ga-jëeh' hnäh' ma-tãäh'
 hløø' lã'ku' lã-jii' kih' Jerusalén,
 ma-ja- lã-ñeh' hnäh' ma-lloo' jmi'
 jee' hee' go-te' jee' jwii- ja-. 21 Jmi'
 ja- lã-jëe' hi- tãäh' hwa' Judea wa'
 kyuu' ta' moh'. Hi- tãäh' jee' jwii-
 wa' kyuu'. Hi- hi- tãäh' jee' nuu-
 kih', ta' wa' lla-nãäy' cha'neh' kiyh'.
 22 Jëeh', ma-ja- dsëe' jmi' teeh' Dio
 jwii- kih' dsa', mah' lã-te' lã-jëe' juu'
 he- ma-na-sii'. 23 Peer' jwii- dsa-më'
 hi- kyaa- gyuu- jmi' ja- hi- lã-ja- hi-
 jãä' gyuu- sëh' ka-lãh'. Ha- koh' wii'
 sa' jëe' dsa- hi- chaa- hwa' Judea,
 heeh' Dio wii' jwërte dsa- hi- chaa-
 Jerusalén. 24 Ko-llaa' jngëeh' dsih'
 kyaah' ñe'. Hi- jñah' ko-llaa' jãä' dsih'
 na-hñuuy' ta' jee' jyoh' jwii-. Lã-
 tã- dsë' dsa- hi- sa' lãä' judiu jmeey'
 kih' dsa- chaa- Jerusalén lã-jiih' dsëe'
 jmi' he- lle' kiyh'.

*Wa'ra- ga-të' jee' jãh' Hi- ga-lëe' ngo'
 (Mt. 24:29-35, 42-44; Mr. 13:24-37)*

25 'Ja- ga' jmee' lii- nã- hyoo- nã- sih-
 jee' hëe' nuu', mah' nã- hwa' la- sa-
 ñe- dsa- he- jmee' wa'ra- ga-nuuy'
 tooh' miih' jmi- ñeeh' wa'ra- ga-hluh'
 wii' jwërte. 26 Lã-jiih' sa-hlãä' dsa-
 hwa' lã-goyh'. Jmeey' huu' dsë- he-
 ba' le' kiyh' wa'ra- ga-jëey' sa-jeh-
 lã-jëe' he- cha- gyuu'. 27 'Ja- ga' jëey'
 Hi- ga-lëe' ngo' la- hi- jãh' gyuu' jee'
 jni' kyaah' cha-miih- be', laay' jøøh'
 go-te'. 28 Wa'ra- ga-løø' dsa-la' lã-jëe-
 he- la-, ja- kwah- hnäh' be', chaa-
 hnäh' hñaa'. Jëeh', miih- ga' hnøø'
 lãäh' hnäh' ma-ja-.

Juu' na-hmää' kih' chaah' higo

29 Hi- ga-jãyh' siiyh' juu' na-hmää'
 lã-la-:

—Jëe' da' hnäh' ha- lã- la' kih'
 chaah' higo kyaah' jyoh' chaah'
 hma-. 30 Wa'ra- ga-løø' dsa-hyo-

sa'jih' kih', ma-ñeh' hnäh' he-
 ma-ngoo' ga-të' jii- jma' ba' ja-.
 31 'Ja- ba' lã-ja- hnäh' ka-lãh', wa'ra-
 ga-jëeh' hnäh' dsa-la' lã-jëe' he-
 ma-jwahn' la-, wa' lã-ngëeh' hnäh'
 he- ma-ya-jãh' jee' jmee' Dio hih'
 jnã'hã'.

32 'Ma- ra- ju'dsoo' jwëeh' hnäh',
 sa' llaä' dsa- chaa- na' ta' ko-jiih' sa'
 ga' ma-lã-te' lã-jëe' he- jãh' juu' la-.
 33 Ngëe' ba' lã-jëe' he- cha- gyuu'
 hwa', pero juu' kin', lã- ma-cha-
 ja-ba'.

34 'Hnøø' hãäh' hnäh' hñaa'. Ta-
 kwa- hnäh' jwë' lã-hweh- tuh-hoh'
 hnäh' kyaah' he- hliih' he- jøø' kyah'
 hnäh', he- lla-heeh' hnäh', he- kyeh'
 hnäh' cha-miih- huu' dsë- he- ga'
 hnøø' kyah' hnäh' jmi- gyuu' la-. Le'
 ga- che- ni- sa' leeh' hnäh' wa'ra-
 ga-lã-te' jmi' ja-. 35 Jmi' ja- le' lã-koo-
 sa-lã' he- jlë' ga-lã-jëe' dsa- hi- tãäh'
 lã-kaa- hwa'. 36 Ta- gwii- hnäh' ja-
 ngii' hnäh' kih' Dio ko-lla-jiih' mah'
 lã-ja- lãäh' hnäh' kih' lã-jëe' he- wii'
 he- jã- ja-, hi- tëeh' hnäh' go'taa'
 hnäh' cha'në' Hi- ga-lëe' ngo' la- —
 ga-jãh' Jesús.

37 Ta-la' jmi' ma' kway' juu' jee'
 chih' gwah'. Hi- ta-la' hwë' ma'
 go-hëey' ma' dsaayh' ta' moh' he-
 chee- Olivo. 38 Ta-la' tiih' ma'
 dsa-nãä' jwëe' dsa- jee' chih' gwah'
 ma' dsa-nuu' juu' he- kway'.

22

*Ma' hnooh- dsa- ha- lã- jee' ma'
 saayh' Jesús*

*(Mt. 26:1-5, 14-16; Mr. 14:1-2, 10-
 11; Jn. 11:45-53)*

1 Ma-ngoo' ga-të' jmi' he- kuh-
 dsa- judiu he-ñiih' he- sa' kyaah'
 levadura, ja-ba' jmi' ja- kuh- dsa-
 he' borrego mäh'. 2 Lã-jëe' jmi- dsa-
 kaah' kyaah' ta-jwoh' kyaa' ley, ma'
 hnooyh- ha- lã- jee' ma' jngëeyh'
 Jesús jee' sa' jëe' dsa-, jëeh' ma' gayh'
 dsa-.

3 Mah' ga-he' Tana' neh' tuh-dsë'
 Juda hi- ma' tëeyh' Iscariote. Hi-

he' ma' laa' jaa' jee' lä'jöö' gya'tuu' apóstole kyaa' Jesús. ⁴ He'ja' ñeey' na'hleëyh' jmi-dsa- kaah' kyaah' juu' hløø' hi- ma' høø' gwah' ja-. Ga'llay' juu' kyaayh' ha- lä' ngëey' Jesús. ⁵ Peer' ga'lä' chaa' llu' dsa- he', he'ja- ga'juyh' kuu' kih' Juda. ⁶ Ga'heeh- ba' Juda juu' ja-. He'ja- ga'hnooyh- ha- lä' jmeey' mah' ngëey' Jesús jee' sa' jöö' dsa-.

Ga'jmeey' Dsa-jøøh' jnän' ma'nuu' kyaah' ga'hijh' juu'

(Mt. 26:17-29; Mr. 14:12-25; Jn. 13:21-30; 1 Co. 11:23-26)

⁷ Ma' tääh' dsa- judiu jmi' kuyh- he'ñiih- he- sa' kyaah' levadura, ma' ga'të' jmi' he- jngëeyh' borrego mah' hi- kuyh- hwë' ma' të- jmi' ja-. ⁸ He'ja- ga'jmeey' Jesús mada' kih' Pee' kyaah' kih' Jwaa', ga'jäyh' siyh':

—Go-nää' hnäh' go-mi'llu' hnäh' jee' kyeh'n borrego mah'.

⁹ —¿Ha- jwah' mi'llu' jnääh' ma'nuu'? —ga'jäh' discípulo he' siyh'.

¹⁰ —Wa'ra- ga'taah' hnäh' jee' jwih- juuh- oo', jeeh' hnäh' jaa- dsa- hi- kii' koo- mi'dsuu' na'kah' jmi-. Ja- lla-lleh- hnäh' kaah' kiyh' lä'jiih' dsa-hey' cha'neh'. ¹¹ Jee' dsa-hey' ja-, jwih' hnäh' dsa-juu' hne': "Lä'la- jäh' Ta-jwoh' siyh' hne-. ¿Na- jee' hne' jee' le' kyeh' jnääh' borrego mah' kyaah' discípulo kyaan'?" ¹² Hi- he' heeh' hnäh' jee' ga'të' to' jwëe' hne' jee' cha- koo- jee' he- ma-na'llu'. Jee' ja- mi'lluh' hnäh' ma'nuu' jnän' — ga'jäh' Jesús siyh'.

¹³ Ga'lla-nää' ba' discípulo he' jee' ja- hi- ga'la' ba' lä'koo- ga'jäh' Jesús siyh'. Mah' ga'mi'lluy' ma'nuu' he- kuyh'.

¹⁴ Ma' ga'lloo' hor~ kuyh', ga'gya- Jesús në' mes~ ko-jøh' kyaah' apóstole kyaay'. ¹⁵ Mah' ga'jäh' Jesús siyh':

—¿Ha- koh' sa' hee' dsen' kuhn' ma'nuu' la- ko-jøh' kyaah' hnäh', jää' ja-ga' jëen' wii'! ¹⁶ Ma'ra' ju'dsoo' jwëeh'n hnäh', mo'so' kuhn' ka-läh'

ma'nuu' la- lä'jiih' lloo~ jmi' he- kuhn' ka-läh' jee' jmeey' Dio hih'.

¹⁷ Mah' ga'kay' kyaah' he- ma' haa' jmi' mi'jeh', ga'kway' ti'hmaah' kih' Dio mah' ga'jäyh':

—Kye- kyaah' la- mah' hijh' hnäh' ma' miih- ga'lä'jöö' hnäh'. ¹⁸ Jëeh', mo'so' huhn' ka-läh' jmi' mi'jeh' ma-ää-, lä'jiih' løø' Dio jmeey' hih' jnä'hä'.

¹⁹ Ja-ga' ga'kay' he'ñiih-, ga'kway' ti'hmaah' kih' Dio mah' ga'ti' ga'llooyh', ga'jäyh':

—He- la- na- jmi-ngo' kin-. He- llu' kyah' hnäh' kwan' hñiin' juun'. Kuh' hnäh' hi- ja- jmeeh- hnäh' lä'na- mah' lä'dsooh' hoh' hnäh' kin-.

²⁰ Ma-la- ma-goh~ ma'nuu', ja-ba' lä'ja- ga'jmeey' ka-läh', ga'kay' wa'kyaah' mah' ga'jäyh':

—He- la- na- jma- kin- he- tuu' kyah' hnäh' hi- kyaah' jma- kin- la- jmeey' Dio koo- hmooh' hmëe'. ²¹ Pero hi- ngëe' jnä' ja'goo- dsa- hñaa- dsë', hii' ma'kye- ma'goo- ko-jøh' kyaah' kin- në' mes~ la-. ²² Ma'ra- ju'dsoo', Hi-ga'lëe'ngo' la- le' kiyh' lä'koo- lle' kih' ba', pero jwih' dsa-ñuuh- hi- ngëe' jnä' kih' dsa'.

²³ Ja-ga' ga'taayh' ngiyy' juu' kih' dsa-kyaayh', hii- na- hi- jmeey' lä'ja-.

Ha- lä' hnøø' kih' hi- kye- në' kih' øøh' jne'

²⁴ Hi- ga'ti- ga'chooy' juu' ka-läh', ma'jäyh':

—¿Hii- jaa- jee' lä'jöö' ka' në' kih' dsa-kyaah' jne'?

²⁵ He'ja- ga'jäh' Jesús siyh':

—Lä'jöö' rey hi- na-hñaa' kyaa' dsa- jmeey' hih' lä' të- dsëy' kih' dsa- kyaay'. Hi- jäh' dsa- kiyh', he- jmeey' bih' llu'. ²⁶ Pero hnäh' sa- ga'tëeh' hnäh' jmeeh' hnäh' lä'ja-. Lla- he- ja-, hi- jøøh' ga' jee' kyah' hnäh' hnøø' jmääy' hñiyy' jaa- hi- hwaa' ba'. Hi- kye- në' kyah' hnäh' hnøø' jmeey' lä'koo- jaa- hi- jmeey' ta'he' ba'. ²⁷ ¿Hii- laa' jøøh', laah'

hnähʻ? ¿Cheʻ hi- gya¹ nē mes~, o hi- jmee⁺ taʻheʻ? ¿Ja¹ hi- gya¹ nē mes~ baʻ jøøhʻ? Pero jnäʻ laan¹ jeeʻ kyah¹ hnähʻ läʻkoo- jaä- hi- jmee⁺ taʻheʻ baʻ.

28 Hi- hnähʻ laah¹ dsa- hi- ma-kwëeh¹ dsë¹ kō-jøhʻ kyaah¹ jnäʻ jeeʻ ma-jëen~ wiʻ. 29 He-ja- kwan`jeeʻ jmeeh¹ hnähʻ hih⁺, läʻkoo- ga-kwëeh¹ Tää¹ jnäʻ jmeen` hih⁺. 30 Lä-ja- kuhʻhuh¹ hnähʻ nē mes~ kin⁺ jeeʻ jmeen` hih⁺. Hi- kwan`jeeʻ goʻtaah¹ hnähʻ jeeʻ jmeeh¹ hnähʻ hih⁺ kih¹ läʻjëe⁺ gya-toʻ nää¹ dsa- Israel.

Ga-jähʻ Jesús he- hmä¹ Peeʻ juu¹ he- sa¹ kyuyy⁺

(Mt. 26:31-35; Mr. 14:27-31; Jn. 13:36-38)

31 Hi- ga-jähʻ ka-lähʻ Dsa-jøøh¹ jnän:

—Simón, Simón. Ga-ngëe¹ Tana¹ hnähʻ mah¹ kaayh¹ hnähʻ. Jmeey¹ kyah¹ hnähʻ läʻkoo- jmee⁺ dsa- hi- jwä~ mi`trigo jwë¹ nē lle¹ mah¹ lle¹ kyah¹ kih¹. 32 Pero ma-ngiin¹ kyah¹ kih¹ Dio mah¹ sa¹ jeh¹ hoh¹. Hi- hne-, wa-ra- ga-jëeh¹ kyaah¹ jnäʻ, lle¹ kih¹ kwah¹ be¹ kih¹ läʻjëe⁺ øøh¹ mah¹ wa¹ lla-nää¹ bih¹ ta¹ cha¹në¹.

33 He-ja- ga-jähʻ Simón:

—Dsa-jøøh¹ kyaan⁺, ma-lla¹ dsën⁺ he- niin¹ neh¹ñe¹. Hi- ja¹ ma-la¹ koo- niin¹ neh¹ñe¹, lä-kye- he- juun¹ kō-jøhʻ kyaah¹ hne- ma-lla¹ dsën⁺.

34 He-ja- ga-jähʻ Jesús siyh⁺ Peeʻ:

—Jwëehn~ hne-, ja-ba¹ na¹, jää¹ ja-ga-hooh¹ chaah¹ dsoo¹, hne- ma-të¹ hnë¹ jiih~ ma-hmä¹ juu¹ he- sa¹ kyuyh¹ jnäʻ.

Lloo-koo- jmä¹ jëe¹ dsa- wiʻ

35 Mah¹ ga-siiyh⁺ läʻjëe⁺:

—Lä¹ ma¹ ga-cheen⁺ hnähʻ na-kwah¹ hnähʻ juu¹, sa¹ kyeḥ¹ hnähʻ hmih-tuh-, ni¹ sa¹ kyeḥ¹ hnähʻ kuu¹, ni¹ loo- he- tooh¹ hnähʻ tüih¹ hnähʻ, ¿che¹ cha- he- ga-lä-hnøø¹ kyah¹ hnähʻ ma-ja-?

—Ni¹ koo- —ga-jähʻ läʻjëe⁺.

36 He-ja- ga-jähʻ siyh⁺:

—Pero na¹, hi- cha- hmih-tuh- kih¹, wa¹ kyey¹ ba¹. Lä-ja- ka-lähʻ kuu¹. Hi- hi- sa¹ cha- ñe-tuuh- kih¹, wa¹ hñiy¹ hmih-loo¹ kiyh¹ mah¹ wa¹ läy¹ koo-. 37 Jwëehn~ hnähʻ, jmee⁺ bii¹ lä-te¹ kin⁺ he- na-sii- lä-la-: “Jmä¹ dsa- jnäʻ kwaat~ he- laan¹ läʻkoo- jaä- hi- ää- dsoo¹.” Jëeh¹, he- ma-na-sii- kin⁺ ma-ra¹ he- lä-te¹ ba¹.

38 Ja-ga-ga-jähʻ lä-jëe⁺:

—Dsa-jøøh¹ kyaan⁺. Cha- ba¹ to¹ ñe-tuuh¹.

Mah¹ ga-jähʻ Jesús siyh⁺:

—Lee¹ ba¹ ma-la¹ he- na¹.

Ñee¹ Jesús Getsemaní na-chuuy¹ kyaah¹ Dio

(Mt. 26:36-46; Mr. 14:32-42)

39 Lä-chah¹ ja- ya-hëe¹ Jesús. Hi- läʻkoo- ma¹ tëe¹ jmeey⁺, ngooy¹ ta¹ moh¹ he- chee- Olivo. Hi- ga-nää¹ discípulo kyaay¹ cha¹ kaah¹ kiyh¹ ta¹ ja¹. 40 Läʻkoo- ma¹ ga-tëe¹ moh¹ ja-, ga-siiyh⁺ discípulo kyaay¹:

—Ngii¹ hnähʻ kyah¹ hnähʻ kih¹ Dio mah¹ sa¹ kaah¹ hi-sa-llu¹ hnähʻ lä-hyoh- dsë¹.

41 Ga-lä-øøy¹ läʻkoo- uu¹ jwä~ dsa- koo- mi¹ kuu¹. Mah¹ ga-juuyh¹ jney¹, ga-løøy¹ ngiiy⁺ kiyh¹. 42 Ga-jähʻ:

—Cher-mah¹ hnooh- Tää¹, lää¹ jnäʻ kih¹ he- wiʻ he- jëen- na¹. Pero sa¹ wa¹ le¹ lä¹ hnoon¹ hñiin¹. Wa¹ le¹ lä¹ hnooh- hñaa¹ ba¹.

43 Ga-lla¹ sëeh¹ jaä- ángel hi- ja¹ gyuuḥ¹ cha¹ney¹ hi- ga-kwa¹ be¹ kiyh¹. 44 Läʻkoo- ma¹ gay¹ jëe¹ wiʻ, cha-ga-miih- ma¹ ngiiy⁺ kiyh¹. Peer- kah-gaa- tooh¹ jmi-lloo¹ kiyh¹ he- ma¹ tuu- lä¹ ga-të¹ hwa¹ he- la¹ lä-koh¹ jee¹ tuu- jma-.

45 Ma¹ ga-nooy- jee¹ ma¹ gay¹ ngiiy⁺ kiyh¹, ngooy¹ jee¹ ma¹ tääh¹ discípulo kyaay¹. Ga-jëe¹ na-saa¹ na-gwiiy-, jëeh¹ ga-hwaay¹ he- ti-meeh- dsëy¹.

46 Mah¹ ga-siiyh⁺:

—¿He-la¹ na-gwiih- hnähʻ? Noo- hnähʻ, ngii¹ hnähʻ kyah¹ hnähʻ mah¹ sa¹ leh¹ he- hliih¹ hnähʻ.

Ga'saayh' Jesús

(Mt. 26:47-56; Mr. 14:43-50; Jn. 18:2-11)

⁴⁷ Cheh' ga' Jesús hlëeh' ma' ga'lla'nää' jwëë' dsa-. Hi' ga'lloo' hi' ma' chee' Juda, jaa' jee' lä'jëë' gya'tuu' discípulo, hi' ma' jää' dsa' hé'. Ngooy' chuh' kih' Jesús mah' ga'chuyh' kiyh'. ⁴⁸ He-ja' ga'jäh' Jesús siiyh'.

—Juda, ¿che' he' hnaah' jnä' la' he' ma' chuh' kin' mah' ngëeh' jnä' he' juun'?

⁴⁹ Lä'jëë' hi' ma' tääh' kyaah' Jesús, ma' ga'jëëy' he' kih' ja' he' ya'nää' dsa-, he-ja' ga'jäyh' siiyh'.

—Dsa-jøøh', ¿che' ta' jnääh' kiyh' kyaah' ñe'?

⁵⁰ Jaa' discípulo he', ga'jmeey' dsoo' kih' jaa' moz' kyaah' dsa-jøøh' kyaah' jmi-dsa-, ga'kuy' lo'gway' ra'lluu'.

⁵¹ Mah' ga'jäh' Jesús siiyh'.

—Ma'lee' ko'na-. Mo'to' kaah'.

Ga'sooyh' lo'gwa' moz' he', mah' ga'mi-hlääy'. ⁵² Ja'ga' ga'jäh' Jesús siih' lä'jëë' hi' ya'nää' ya'chaayh', lä'jëë' jmi-dsa- kaah', lä'jëë' hløø' hi' ma' høø' gwah', hi' lä'jëë' dsa-gyuuh'.

—¿Che' dsa-hii' jnä', mah' ma'ya'nääh' hnäh' kyaah' ñe' kyaah' hma'? ⁵³ Lä'jë' jmi' ma' hään' jee' kyah' hnäh' jee' chih' gwah' mah' sa' ga'chaah' hnäh' jnä'. Pero na' ma'cha' jwë' kyah' hnäh' jmeeh' hnäh' hih', jëeh' ma'të' hor' jmee' hih' hi' hää' jee' na'hoo'.

Ga'hmä' Pee' juu' he' sa' kyuuy' Jesús

(Mt. 26:57-58, 69-75; Mr. 14:53-54, 66-72; Jn. 18:12-18, 25-27)

⁵⁴ He-ja' ga'saayh' Jesús, ga'tëëy' lä' ga'të' cha'neh' kih' dsa-jøøh' kyaah' jmi-dsa-. Uu' ba' ma' llee' Pee' kaah' kiyh'. ⁵⁵ To'dsaah' ho'hne' kiyh' ja-, ga'jeeh' dsa- je-, mah' ga'taayh' lä'ku' lä'jii' llooyh' je-. Ja'ba' jee' ja' ga'gya' Pee' ka-läh' llooyh' je-.

⁵⁶ Jee' ja' ma' hää' jaa' dsa-më' hi' ma'jmeë' ta'jee' ja-. Ma' ga'jëëy' Pee'

gya'llooyh' je-, ni' miih' sa' ga'kooy' nëy' ma'jëëy' Pee' mah' ga'jäyh'.

—Hi' na' ka-läh' ma' ngë' kyaah' Jesús.

⁵⁷ Pero ga'hmä' Pee' juu', ga'jäyh'.

—Dsa-më', sa' kyuun' dsa-na'.

⁵⁸ Ko'hwëë' ja'ga', jñah' dsa' ga'jëëy' Pee'. Mah' ga'siiyh'.

—Hne' ka-läh' laa' dsa- kyaay'.

Mah' ga'jäh' Pee'.

—Jah'ha', ja' he' jnä' dso'.

⁵⁹ Ga'hya' ga' koo' hor', jñah' ka-läh' ma'jmeë' dsoo' juu' ja-, ma' jäyh'.

—Sa' na'hee' go'te-, laay' jaa' hi' ma'jmeë' ko'jøøh' kyaah' Jesús. Jëeh', dsa' chaa' Galilea ba' na'.

⁶⁰ He-ja' ga'jäh' Pee'.

—Dsa-ñuuh-, sa' man' he' na' hlëeh'.

Pero hlëeh' gyih' lä'ja-, lä'chah' ja' ga'hoo' chaah' dsoo'. ⁶¹ He-ja' ga'jeeh' dsa-jøøh' jnan' hñii', ga'jëëy' Pee'. Ja'ga' ga'lä'dsooh' dsë' Pee' juu' kih' dsa-jøøh' jnan', lä'koh' ga'siiyh': “Jää' ja'ga' hoo' chaah' dsoo', hne' ma'të' hnë' jiih' ma'hmäh' juu' he' sa' kyuuh' jnä'.”

⁶² Ja'ga' ya'hëë' Pee' ta' ka'hne', ga'hooyh' lä'jiih' lla' dsëy'.

⁶³ Dsa' hi' ma' hää' Jesús ma' mi'kwayh', ma' ki'jnaay'. ⁶⁴ Ga'løø' dsa' mo'nëy' hi' ma'jnoo' dsa- kiyh', mah' ma'ngiiy' juu' kiyh'.

—Jäh' da' hii' ma'jnoo' kyah'.

⁶⁵ Joh' juu' sa' ma'ba' ma'jnaayh'.

Na'jääy' Jesús cha'në' dsa-ta' kaah' kyaah' dsa-judiu

(Mt. 26:59-66; Mr. 14:55-64; Jn. 18:19-24)

⁶⁶ Ma' ga'jnä' ja-, ga'kuh' lä'jëë' dsa-gyuuh', kyaah' dsa-kaah' kyaah' jmi-dsa-, kyaah' ta'jwoh' kyaah' ley, na'jääy' Jesús jee' dsa-ñee' lä'jëë' dsa-ta' kyaah' dsa- judiu hé'. Jee' ja' ga'ngii' dsa- he' juu' kiyh', ga'siiyh'.

⁶⁷ —Chiih' jnääh', ¿che' hne' he' hi' laa' Cristo?

Mah' ga'siiyh'.

—Cher'mah' ga'jwëehn' hnäh' sa' lä'heeh' hnäh' kin'. ⁶⁸ Hi' cher'mah' hee' juu' ngiin' kyah' hnäh' ka-läh', sa' jeeh' hnäh' kin' ni' sa' lääh' hnäh' jnä'. ⁶⁹ Pero na' ta' cha'në', Hi-ga-lëë'ngo' la' gya' jwoo' ra'lluu' kih' Dio hi' cha' ga-lä'jë' be' kih'.

⁷⁰ He-ja' ga-jäh' ga-lä'jëë' dsa' he':
—¿Che' laah' hne' Joo' Dio ja'?

Mah' ga-jäh' Jesús siiyh':

—Hnäh' ba' ma-jäh' hnäh' jnä' he'.

⁷¹ Ja-ga' ga-jäh' dsa' he':

—¿He-la' hnääh' ga' jne' hi' jmee' ju'dsoo'? ¿Ja' ma-nuu' ba' jne' juu' kiyh'?

23

Ga'jää' dsa' Jesús cha'në' Pilato

(Mt. 27:1-2, 11-14; Mr. 15:1-5; Jn. 18:28-38)

¹ Lä'jëë' dsa' he' ga'noo' jee' ma' tääyh' mah' na'jääy' Jesús cha'në' Pilato. ² Ga'løoy' hniy' kiyh', ma' jäyh':

—Ma-jëë' jnääh' kwee' ha' lä' jmee' dsa' la', mi-gaay' dsa-goo' jnääh'. Jäyh' sa' le' mi'hmaahn' ku'sih' kih' rey to'në', hi' jäyh' laay' Cristo hi' laa' Rey.

³ He-ja' ga'ngi' Pilato juu' kiyh', ga'jäyh':

—¿Che' hne' he' dsa-jøøh' kyaa' dsa' judiu'?

—Ma-jäh' ba' hne' —ga-jäh' Jesús siiyh'.

⁴ He-ja' ga-jäh' Pilato siih' dsa-kaah' kyaa' jmi-dsa' hi' lä'jëë' ga' dsa':

—Ni' miih' he' hliih' sa' ma-jnøøhn' kih' dsa-nuu' la'.

⁵ Pero dsa-kaah' he' cha-ga'miih' juu' ma'hnooy' kih' Jesús, ma' jäyh':

—Hi' hi' na', peer' ma' llay' hni' kih' dsa-goo' jnääh' lä'kaa' hwa' Judea jee' ma' ngëy' kway' juu'. Ga'løoy' hwa' Galilea taayh' dsa' miih' lä'jiih' ma-jay' lä' ga'të' jee' jwii' la'.

Ga'jää' dsa' Jesús cha'në' Herode

⁶ Ma' ga'nuu' Pilato lä'ja', ga'ngi' juu' kih' dsa-kaah', ga'jäyh':

—¿Che' ja' ba' hi' cha' Galilea dsa' na'?

⁷ Ma' ga-lä'ne' Pilato, dsa' cha' Galilea ba' he', ga'cheey' kyaah' Herode hi' ma' laa' lle'moh' hwa' Galilea. Jëeh', ja-ba' jmi' ja' ma' gya' Herode jwii' Jerusalén. ⁸ Herode, ma' ga'jëëy' Jesús ga'nøh' dsëy'. Jëeh', ma-lä'hi' hnøoy' jëëy', kih' he' ma' nuuy' lä'jë' he' ma' jmee' Jesús kih' dsa', hi' hnøoy' ma' jëëy' he' jmee' Jesús koo' he' juh-gaa'. ⁹ Ja' he' koo' juu' ga'ngi' Herode kiyh', pero ni' miih' sa' ga'jeeh' Jesús kiyh'. ¹⁰ Jee' ja' ma' tääh' ka-läh' dsa-kaah' kyaa' jmi-dsa' kyaah' ta-jwoh' kyaa' ley. Hi' he' ma' tääh' koo' hweh' hniy' kih' Jesús. ¹¹ He-ja' Herode kyaah' hløø' kyaay' ga'kaayh' lëë'. Hi' ga'kyeyh' Jesús koo' hmiih' na'hñaah' he' mi-kwayh' kiyh' ba' ja'. Mah' ga'cheey' ka-läh' cha'në' Pilato. ¹² Jmi' ja' ga-lä'jwah' Pilato kyaah' Herode, jëeh' hi' he' ma' na'häy' øøyh' jää'.

Ga'jä' juu' jngëeh' dsa' Jesús

(Mt. 27:15-26; Mr. 15:6-15; Jn. 18:39-19:16)

¹³ Ja-ga' ga-tëeh' Pilato lä'jëë' dsa-kaah' kyaa' jmi-dsa' hi' lä'jëë' ga' dsa'ta', lä'kye' dsa-jwii'. ¹⁴ Mah' ga'siyyh':

—Hnäh' ma-ya-jääh' dsa-nuu' la' hi' jwah' hnäh' llay' hni' kih' dsa-goo' hnäh'. Hi' ja-ba' cha'nëh' hnäh' ma-kan' ju'dsoo' kiyh'. Pero ni' miih' he' hliih' sa' ma-jnøøhn' kih' dsa-nuu' la' he' kyaah' bääh' hnih'.

¹⁵ Lä'ja' Herode, sa' ma-jnøøyh' ni' koo' he' na'bäayh', he-ja' ma'cheey' ka-läh' ta' la'. Jee' na' ma-jëeh' hnäh', sa' cha' he' hliih' ma-jmee' dsa-nuu' la' he' kyaah' ää' jmi' juuy'. ¹⁶ Heeh' jnih' wii' jää', ja-ga' lää' jnih'.

¹⁷ Ma' lle' kih' Pilato he' lääy' jaa' hi' hää' neh'ne' ma'të' jmi'.

¹⁸ Pero lä'jëë' dsa' he', koo' hä' ba' ga'løoy' tooyh' miih', ma' jäyh':

—Jngëeh⁺ go⁻te⁻ dsa⁻ na⁻. Lää⁻ Barrabá ba⁺.

¹⁹ Hi⁻ he⁺ ñee⁺ neh⁻ñe⁺ kwaat⁻ kih⁺ he⁻ ga⁻jngëeyh⁺ jaa⁻ dsa⁻ jee⁺ ma⁺ tee⁻ koo⁻ nää⁺ dsa⁻ kyaah⁺ dsa⁻ta⁺. ²⁰ Ma⁺ hnøø⁺ Pilato ma⁺ lääy⁺ Jesús, he⁻ja⁻ ga⁻hlëeyh⁺ ka⁻läh⁺ dsa⁻ hi⁻ ma⁺ hñii⁻ he⁺. ²¹ Pero dsa⁻ he⁺ cha⁻ga⁻miih⁻ miih⁺ ma⁺ tooyh⁻, ma⁺ jäh⁺:

—Tääy⁻ dsöh⁺ hma⁻cru⁻. Tääy⁻ dsöh⁺ hma⁻cru⁻.

²² Ga⁻të⁺ hñe⁻ jiih⁻ ga⁻jäh⁺ Pilato siiyh⁻:

—¿Hee⁻ ba⁺ dsoo⁺ ma⁻jmeey⁻ dsa⁻ñuu⁻h⁻ la⁻? Sa⁺ hii⁻ jnøøhn⁺ ni⁻ miih⁻ he⁻ kyaah⁺ ää⁻ jmi⁺ juuy⁺. Heeh⁻ jnih⁺ wii⁺, ja⁻ga⁻lää⁺ jnih⁺.

²³ Pero cha⁻ga⁻miih⁻ miih⁺ ma⁺ tooyh⁻, ma⁺ ngiiy⁻ he⁻ tää⁻ dsih⁺ dsöh⁺ hma⁻cru⁻. Kyaah⁺ juu⁺ he⁻ ma⁺ hlëeh⁺ dsa⁻, hi⁻ kyaah⁺ he⁻ ma⁺ hlëeh⁺ jmi⁻ dsa⁻ kaah⁺ he⁺ ga⁻liyh⁺ he⁻ ma⁺ ngiiy⁻ ja⁻. ²⁴ Ga⁻heeh⁻ ba⁺ Pilato jmeey⁻ lä⁻koh⁺ ma⁺ ngii⁻ lä⁻jëe⁻ dsa⁻ he⁺. ²⁵ He⁻ja⁻ ga⁻lääy⁺ hi⁻ ma⁺ hää⁺ neh⁻ñe⁺ he⁺, hi⁻ ga⁻jngëeh⁺ dsa⁻ jee⁺ ma⁺ teey⁻ kyaah⁺ dsa⁻ta⁺. Ga⁻lääy⁺ hi⁻ he⁺ mada⁻ kih⁺ dsa⁻jwii⁻ mah⁺ ga⁻ngëey⁺ Jesús goo⁻ hløø⁺ lä⁻koo⁻ ga⁻ngii⁻ hi⁻ ma⁺ hñii⁻ he⁺.

Ga⁻tää⁻ dsa⁻ Jesús dsöh⁺ hma⁻cru⁻ (Mt. 27:32-44; Mr. 15:21-32; Jn. 19:17-27)

²⁶ Lä⁻koo⁻ ma⁺ ga⁻jääy⁺ Jesús na⁺tääy⁺ dsöh⁺ hma⁻cru⁻, ga⁻jeey⁺ jaa⁻ dsa⁻ hi⁻ chee⁻ Simón hi⁻ ma⁺ chaa⁻ Cirene. Dsa⁻ he⁺ jah⁺ jee⁺ nuu⁻ kih⁺. Hi⁻ he⁺ ga⁻kyaay⁻ hma⁻cru⁻ kih⁺ Jesús, ngooy⁺ kyey⁻ hma⁻cru⁻ kaah⁺ kiyh⁺.

²⁷ Hi⁻ jwëe⁺ jwërte dsa⁻ hi⁻ ga⁻nää⁺ kaah⁺ kiyh⁺. Jee⁺ kiyh⁺ ja⁻ ma⁺ tääh⁺ jwëe⁺ dsa⁻më⁺ hi⁻ ma⁺ ki⁻hoo⁻h⁻ cha⁻miih⁻ kih⁺ Jesús. ²⁸ He⁻ja⁻ ga⁻jeeh⁻ Jesús hñii⁺ ta⁻ jee⁺ ma⁺ tääh⁺ dsa⁻më⁺ he⁺ mah⁺ ga⁻siiyh⁻:

—Dsa⁻më⁺ hi⁻ chaa⁻ Jerusalén, ta⁻ hoo⁻h⁻ hñäh⁺ kin⁻. Hoo⁻h⁻ hñäh⁺ kyah⁺ hñäh⁺ ba⁺ hi⁻ lä⁻ja⁻ kih⁺ gyuu⁻ kyaah⁺ hñäh⁺. ²⁹ Jëeh⁺, jä⁻ koo⁻ jmi⁺ ma⁺ jäh⁺

dsa⁻: “Llu⁺ la⁺ kih⁺ dsa⁻më⁺ hi⁻ sa⁺ kaa⁻ gyuu⁻. Lä⁻ja⁻ hi⁻ sa⁺ ga⁻kaa⁺ gyuu⁻, hi⁻ lä⁻kye⁻ hi⁻ sa⁺ jää⁻ gyuu⁻ gyuu⁻.” ³⁰ Jmi⁺ ja⁻ løø⁺ dsa⁻ jäh⁺: “Wa⁺ra⁻ jäh⁺ kih⁺ tøh⁺ ba⁺ moh⁺ la⁻ nē⁺ jnän⁺”, hi⁻ jñäh⁺ jäh⁺: “Wa⁺ra⁻ jäh⁺ kih⁺ jlëe⁺ ba⁺ jne⁺ kyaah⁺ moh⁺ la⁻.” ³¹ Jëeh⁺, cher⁺ mah⁺ lä⁻na⁻ jmeeh⁺ dsa⁻ jnä⁺ hi⁻ laa⁺ lä⁻koh⁺ chaah⁺ hma⁻ eeh⁻, ha⁻ ga⁻ koh⁺ sa⁺ jmeeyh⁺ hñäh⁺ hi⁻ laa⁺ lä⁻koh⁺ chaah⁺ hma⁻ kii⁻.

³² Hi⁻ ma⁺ jääy⁺ ka⁻läh⁺ uu⁺ dsa⁻ hñaa⁻ dsë⁺ hi⁻ ma⁺ dsa⁻jngëeyh⁺. ³³ Ma⁺ ga⁻lla⁻nääy⁺ jee⁺ chee⁻ Moo⁺ Lle⁺ Hii⁺, jee⁺ ja⁻ ga⁻tääy⁻ Jesús dsöh⁺ hma⁻cru⁻, hi⁻ lä⁻ja⁻ ka⁻läh⁺ lä⁻uu⁺ dsa⁻ hñaa⁻ dsë⁺ he⁺, jaa⁻ jwoo⁺ ra⁻llu⁺ kiyh⁺ hi⁻ jaa⁻ jwoo⁺ ra⁻këh⁺. ³⁴ Ga⁻jäh⁺ Jesús:

—Tää⁻ kyaan⁻, jmee⁺ jøh⁻ hoh⁺ kiyh⁺. Jëeh⁺, sa⁻ ñey⁻ hee⁻ na⁻ jmeey⁻.

Hi⁻ hløø⁺ hi⁻ ma⁺ tääh⁺ jee⁺ ja⁻ ga⁻ti⁺ ga⁻llooyh⁺ hmiih⁻ kih⁺ Jesús, kyaah⁺ he⁻ ma⁺ kooyh⁻ suert. ³⁵ Jee⁺ ja⁻ ma⁺ tääh⁺ dsa⁻ jëe⁻. Lä⁻kye⁻ dsa⁻ta⁺ ma⁺ mi⁻kwah⁺ kih⁺ Jesús. Ma⁺ jäh⁺:

—Ga⁻liyh⁺ ba⁺ ga⁻lääy⁺ dsa⁻. Wa⁺ lääy⁺ hñiiy⁺ na⁺, cher⁺ mah⁺ dsoo⁺ laay⁺ Cristo hi⁻ na⁻lleeh⁺ kyaa⁺ Dio.

³⁶ Lä⁻kye⁻ hløø⁺ ka⁻läh⁺ ma⁺ mi⁻kwah⁺ kih⁺ Jesús, lä⁻koo⁻ ma⁺ ñeey⁻ chuh⁻ na⁻heeyh⁺ jmi⁻jiih⁻. ³⁷ Ma⁺ jäh⁺:

—Cher⁺ mah⁺ hne⁻ laah⁺ Rey kyaa⁺ dsa⁻ judiu, lää⁻ hñaa⁺.

³⁸ Ma⁺ na⁻sii⁻ ka⁻läh⁺ gyuu⁻h⁺ lley⁺ kyaah⁺ hwëh⁺ griego kyaah⁺ hwëh⁺ latin hi⁻ kyaah⁺ hwëh⁺ hebreo ka⁻läh⁺, he⁻ ma⁺ jäh⁺: “Hi⁻ la⁻ he⁺ Rey kyaa⁺ dsa⁻ judiu.” ³⁹ Jaa⁻ dsa⁻ hi⁻ ma⁺ hñaa⁻ dsë⁺ he⁺ hi⁻ ma⁺ taa⁻ jyoh⁺ hma⁻cru⁻, ga⁻mi⁻kwayh⁺ kih⁺ Jesús, ga⁻jäh⁺:

—Cher⁺ mah⁺ hne⁻ laah⁺ Cristo, lää⁻ hñaa⁺ hi⁻ lää⁻ jnääh⁺.

⁴⁰ Pero hi⁻ jaa⁻ he⁺ ga⁻jueh⁺ kih⁺ dsa⁻kyaayh⁺, ga⁻jäh⁺ siiyh⁻:

—¿Che⁺ lä⁻kye⁻ hne⁻ sa⁺ gah⁺ Dio, ma⁺ ke⁺ ma⁻tøø⁺ jne⁺ jee⁺ juu⁺ jne⁺?

⁴¹ Lä⁻na⁻ lle⁻ le⁺ jnän⁻. Jëeh⁺, jee⁺ la⁻ mi⁻hmaahn⁺ lä⁻ hnøø⁺ jnän⁻ kih⁺

he- hlih' he- ma-jmeen'. Pero dsa-
la- ni- koo- he- hlih' sa- cha- he-
ma-jmeey'.

⁴² Mah' ga-jäyh' süyh' Jesús:

—Ja- mi-dsooh' hoh' jnä' ga-
ma-ñeh' jee' jmeeh' hih'.

⁴³ Ja-ga' ga-jäh' Jesús süyh':

—Ma-ra- ju'dsoo' jwëehn- hne-,
ja-ba' na' gwaah' kyaah' jnä' ya-jwii'
kih' Dio.

Ga-juu' Jesús

(Mt. 27:45-56; Mr. 15:33-41; Jn.
19:28-30)

⁴⁴ Ma' ga-të' koo- la-hyoo- ga-nuu-
go-te- lä-kaa- hwa' ja- lä-jiih' ga-të'
ko-hi' hnë- ta- ga-hloo'. ⁴⁵ Ga-nuu-
jmi-gyuu-. Hi- hmiih- he- ma' hii'
llah' gwah' ga-chee' go-te- to'dsaah'.

⁴⁶ Ja-ga' ga-hlëeh' Jesús koo- ki-gaa-,
ga-jäyh':

—Tää' kyaan-. Ngëen' jmi-llë' kin-
ja'gooh-.

Ma-la' ma-hlëeyh' lä-ja- ga-juuy'.

⁴⁷ Ma' ga-jëe' juu' hløø' he- ga-la'
lä-ja-, ga-kway' ti'hmaah' kih' Dio.
Ga-jäyh':

—Ma-ra- ju'dsoo', dsa-ñuuh- na-
ma-laa' jaa- hi- lluu' go-te-.

⁴⁸ Lä-jëe- dsa- hi- ma-tääh' jee' ja-,
ma' ga-jëey' he- ga-la' lä-ja-, ga-näay'
ki-jnooy- mo-dsëy'. ⁴⁹ Ga-lä-jëe- hi-
ma' kyuu- Jesús, lä-kye- dsa-më' hi-
ya-nää' kyaayh' lä-ga-të' Galilea, uu'
ba' ma-täayh' jëey- lä-jë- he- ga-la'
ja-.

Ga-haay' Jesús

(Mt. 27:57-61; Mr. 15:42-47; Jn.
19:38-42)

⁵⁰ Ma' chaa- jaa- dsa- lluu' hi- ma'
mi-teh' kih' Dio, ma' chee- José. Dsa-
he' ga-lä-chaa- jwii- Arimatea he-
na-hee- hwa' Judea. Ma' laa' jaa-
dsa-ta' kyaa' dsa- judiu. ⁵¹ Dsa- he'
sa- ga-taayh- hñiiy' jee', kyaah' juu'
ja- ma' ga-taah- lä-jëe- dsa-kyaayh'
juu' kwee- ha- lä- jmeey' kih' Jesús.
Hi- ma' jøøy- ma' jëey' jnä' hä' he- jaa-
Dio dsa- lä- hih' kih'. ⁵² José he' ñeey'
në'ta' kih' Pilato na-ngiiyh' jmi-ngo'
kih' Jesús. ⁵³ Ma-la- ma-jyooy'

jmi-ngo' kiyh', ga-läay- koo- hmiih-
ta-jmaah'. Mah' ga-taayh- neh' koo-
to-høø- he- ma' na-hë- në- kuu'
hloo-, jee' sa- ga-ma-taayh- ni- jaa-
hlii'. ⁵⁴ Jmii' ja- ma' mi-lluu' dsa-
judiu hñii' kih' he- jnä' jyoh' jmii'
he- ma' høøy', jëeh' ta- ga-hloo' ja-
ma-hää' jmii' he- teeh- dsa- dsë'.

⁵⁵ Lä-jëe- dsa-më' hi- ya-nää'
kyaah' Jesús lä- ga-të' Galilea,
ga-jmeey' ko-jøh' kyaah' José
na-jëey- ha- jee' ga-kyaay- Jesús.

⁵⁶ Ja-ga' ga-näay' kiyh' ga-mi-lluy'
nuu- mi-jwii- kyaah' naa' mi-jwii-
Hi- ga-taayh' ga-høøy' jmii' he- teeh-
dsa- dsë' lä-koo- la- mada- kih' ley.

24

Ga-lä-jiih' Jesús

(Mt. 28:1-10; Mr. 16:1-8; Jn. 20:1-
10)

¹ Tiih- go-te- to-në' jmii' kih'
seman-, ga-lla-nää' dsa-më' he' jee'
ma' la' to-høø- ja-, ma' kyey- lä-jë-
he- hii- mi-jwii- he- ga-mi-lluy'
ja- hi- jñah' ga-dsa-më' ga-jmee'
ko-jøh' kyaayh'. ² Ma' ga-tëey' jee'
ja-, kuu' he- ma' na-jnë- hoo- to-høø-
ma-na-bä' ta- koo'. ³ Ma' ga-taayh-
neh' to-høø- ga-jëey' mo-so' kye-
jmi-ngo' kih' Jesús Dsa-jøøh' jnän'.
⁴ Jee' täayh' jmeey- cha-miih-
huu-dsë-, lä-chaah' ja- ga-lla-sëeh-
chuh' kiyh' uu' dsa-ñuuh- hi- ma'
kyeh' hmiih- tø-jlëe- ñih'. ⁵ Ga-jwaah'
jwërte dsa-më' he', ga-jyooy' mo-nëy'
ta- hwa'. Mah' ga-jäh' lä-uu'
dsa-ñuuh- he' süyh':

—¿He-la' hnaah' hnäh' jaa- hi-
na-jiih' jee' kih' hi- ma-na-juu'?

⁶ Mo-so' chaa- jee' la-. Hii-
ma-lä-jiih'. Mi-dsooh- hoh' hnäh'
he- ga-jäyh' süyh' hnäh' lä-koo- ma'
gya' gyih' hwa' Galilea, ⁷ lä-koh'
ma' ga-jäyh' lä-la-: “La' bii' kih'
Hi-ga-lëe' ngo' la- ngëe' dsih' ja'goo-
dsa- hñaa- dsë', mah' täay' dsöh'
hma-cru'. Hi- ga' ma-hya- hnë- jmii'
lä-jiiyh' ka-läh'.”

8 Ja-ga ga-lä-dsooh~ dsë' dsa-më' he' juu' ja-. 9 Ma' ga-hwëëy- jee' ja-, na'näy' na'jmeeyh' juu' kih' lä-jëë- gya-kaa- apóstole kyaah' kih' jee' lä-jëë- dsa-kyaayh'. 10 Dsa-më' hi- na'koo- juu' kih' apóstole he' ma' chee- María Magdalena, Juana, María choo' Jacobo hi- jñah' ga' dsa-më'. 11 Pero lä-jëë- hi- ga-nuu' juu' kih' dsa-më' he' sa' ga-lä-heey' kiyh'. Ma' laay', juu' ngaa' ba' ja- ma' hlëëyh'.

12 He-ja- ga-noo- Pee', ngooy' ko-chih' jee' ma' la' to-høø- ja-. Ma' ga-jëëy' neh', ma-la' ta-jmaah' ba' ma' kye-. Peer- dsaa- dsëy' ngaayh', ma' jmeey' huu'dsë- ha- ba' lä- ga-la'.

Ga-mi-jnääh- Jesús hñii' kih' uu' discípulo

(Mr. 16:12-13)

13 Ja-ba' jmi' ja- na'nää' uu' discípulo koo- jee' jwi- he- chee- Emaú, uu' koo- gya-koo- kilómetro kih' Jerusalén. 14 Jee' tääyh' jwë' ga-näy' ja-, ma' llay- juu' kih' lä-jë- he- ga-la'. 15 Pero hee- ga-la'. Jee' ga-näy' llay- juu' ja- kyaah' dsa-kyaayh', ni- sa- liih- gyih', he' ba' hñii' Jesús ngoo' ko-jøh' kyaayh'. 16 Pero sa- ga-lä-kyuuy', kih' ma-na-jlë- huu'dsë- kiyh'. 17 Mah' ga-jäh' Jesús siyh'.

—¿Hee- ba' juu' na- llah- hnäh' cha'jwë' la-? ¿He-la' meeh- hoh' hnäh'?

18 Mah' jaa- hi- ma' chee- Cleofa, ga-jäyh' siyh'.

—¿Ha- lä- la' juu'? Jee' kih' lä-jëë- hi- na'nää' jmi', ¿che' jaa- hne- ba' sa- ñeh' lä-jë- he- ga-la' jee' jwi- Jerusalén ma' jmi' la-?

19 Ja-ga-jäh' Jesús siyh'.

—¿Hee- ba' ga-la'?

Mah' ga-jäh' dsa- he' siyh'.

—Lla- jnääh' juu' kih' Jesús dsa- ma' chaa- Nazaret. Ma' laay' jaa- hi- ga-ngëë' juu' kih' Dio. Jëeh', cha'në' Dio hi- cha'në' lä-jëë- dsa- ga-mi-jnääh- he- beey' kyaah' ta' kiyh' hi- lä-ja- kyaah' juu' he-

ga-hlëëyh' ka-läh'. 20 Hi- lla- jnääh' juu' ha- lä- ga-jmee' dsa-kaah' kyaah' jmi-dsa- kyaah' dsa-ta' kyaah' jnääh' ga-täayh- goo- lle'moh' mah' jmeey' hih' he- juuy', ja-ga- ga-täay- dsøh' hma-cru'. 21 Pero jnääh' ma' kye' jnääh' o-jøh' dsë- hi- he' nøø' juu' ma' lää' jnääh' dsa- Israel. Pero na' ma-hya- hnë- jmi' he- ga-la' lä-ja-. 22 ¿Che' kyuu- ha- lä- ma-la'? Ko-llaa' dsa-më' hi- jmee- ko-jøh' kyaah' jnääh', ma-jøøyh' jnääh', kyaah' juu' he- ma' kiyy' ja-. Jëeh' tiih' ga-ma-na'näy' jee' la' to-høø-. 23 Ma' ya-näy', jäyh' mo-so- cha- jmi-ngo' kiyh' kye- neh- to-høø- ja-, hi- jäyh' ma-jëëy' ángele hi- ma-jäh' siyh' he- na'jiih' ba' Jesús. 24 Lä-ja- ma-na'nää' ko-llaa' dsa-kyaah' jnääh' jee' la' to-høø- ja-. Pero ma' ya-näy', koo- ba' juu' jmeeyh- lä-koh' jäh' dsa-më' he', he- mo-so- kye- jmi-ngo' kih' Jesús.

25 Ja-ga- ga-jäh' Jesús siyh'.

—He- ba' che- taah- hnäh'. He-lih' ba' ga-lä-dsoo' hoh' hnäh' lä-jë- he- ga-jäh' hi- ga-ngëë' juu' kih' Dio llo'joo'. 26 ¿Che' sa- ma' la' bih' kih' hi- laa' Cristo ma' dsa-ngëëy' lä-jë- he- wii', jää' ja-ga- leey' jøøh'?

27 Lä-cha' ja- ga-løøy' hlëëyh- lä-koo- ma-na-sii- kiyh' jää'. Ga-løøy' kyaah' he- ga-sii' Moisé hi- ngoo' bih' mi-jnääh- lä- hi' në' ha- lä- hlëeh' kiyh' jee' ga-sii' hi- ga-ngëë' juu' kih' Dio.

28 Ma' ga-tëëy' jwi- jee' ga-näy' ja-, ga-jmee' Jesús lä-koo- he- ngoo' bih' ta- cha'në'. 29 Pero discípulo he' ga-chuu' kyaayh' mah' jäy' hwë' ja-, ga-jäyh' siyh'.

—Jä' kyaah' jnääh', jëeh' ma-hloo' ba-la-, ma-ngoo' ga-nuu-.

Ga-jä' bih' kyaah' discípulo he'. 30 Lä-koo- ma' gyay' në' mes', ga-kay' he-ñiih-. Ma-ngëë' ma-kway' tihmaah' kih' Dio, ga-llaay' he-ñiih- ja- mah' ga-kwëëyh' discípulo he'.

31 Lä-cha' ja- ga-na' mi-nëy' hi-

ga⁻lä⁻kyuuy⁺ Jesús. Lä⁺ ma⁻jëëy[~] ja⁻ ga⁻ääh⁺ Jesús. ³² Mah⁺ ma⁺ jäh⁺ dsa⁻ kyaayh⁺:

—Ha⁻ koh⁺ sa⁻ ma⁻nøh⁺ dsë⁻ jne⁺ lä⁻koh⁺ juu⁺ he⁻ ma⁻hlëëyh⁺ jne⁺ cha⁺jwë⁺. Hi⁻ lä⁻ja⁻ ka⁻läh⁺ kih⁺ he⁻ ma⁻mi⁻jnäy⁻ ha⁻ lä⁻ hnøø⁺ jäh⁺ jee⁺ na⁻sii⁻ juu⁺ kih⁺ Dio.

³³ Lä⁺chah⁺ hor[~] ja⁻ ga⁻nooy⁻ ga⁻näy⁻ ta⁺ Jerusalén. Ga⁻lla⁻näy⁻ jee⁺ ma⁺ tääh⁺ ko⁻jøh⁺ lä⁻jëë⁻ gya⁻kaa⁻ apóstole kyaah⁺ jñah⁺ dsa⁻kyaayh⁺.

³⁴ He⁻ja⁻ ga⁻jäh⁺ dsa⁻ hi⁻ ma⁺ tääh⁺ he⁺:

—Ma⁻ra⁺ ju⁺dsoo⁺ ma⁻lä⁻jiih⁺ Dsa⁻jøøh⁺ jnän⁺, hi⁻ ma⁻mi⁻jnäy⁻ hñiiy⁺ kih⁺ Simón.

³⁵ Ja⁻ga⁻ ga⁻jmeeh⁺ lä⁻uu⁺ discípulo he⁺ juu⁺, ha⁻ lä⁻ ga⁻la⁺ kiyh⁺ cha⁺jwë⁺, hi⁻ ha⁻ lä⁻ ga⁻lä⁻kyuuy⁺ Jesús ma⁺ ga⁻llaay⁺ he⁺ñiih⁺.

Ga⁻mi⁻jnää⁻ Jesús hñii⁺ kih⁺ discípulo kyaay⁺

(Mt. 28:16-20; Mr. 16:14-18; Jn. 20:19-23)

³⁶ Ta⁻ko⁻jiih⁺ ma⁺ tääyh⁺ llay⁺ juu⁺ ja⁻, ga⁻lla⁻sëëh⁺ Jesús to⁺dsaah⁺ jee⁺ kiyh⁺ mah⁺ ga⁻siiyh⁺:

—Wa⁺ hii⁺ ti⁺ kyah⁺ hnäh⁺.

³⁷ He⁻ja⁻ ga⁻jwaah⁺ jwërte lä⁻jëë⁻ hi⁻ ma⁺ tääh⁺ he⁺ mah⁺ ga⁻lä⁻goyh⁺. Jmi⁻lle⁺ ba⁺ ja⁻ ma⁺ jëëy[~], laay⁺.

³⁸ He⁻ja⁻ ga⁻jäh⁺ Jesús siiyh⁺:

—¿He⁻la⁺ gah⁺ hnäh⁺? ¿He⁻la⁺ jmeeh⁻ hnäh⁺ to⁺ hoh⁺ hnäh⁺? ³⁹ Jëë⁻ da⁺ hnäh⁺ ma⁻goon⁺. Jëë⁻ da⁺ hnäh⁺ ma⁻tiin⁺. Ja⁻ba⁺ jnä⁺ la⁻. Chooh⁺ da⁺ hnäh⁺ mah⁺ jëë⁻. Jëeh⁺, jmi⁻lle⁺ sa⁻kye⁻ jmi⁻ngo⁺ lä⁻koo⁻ jëeh⁺ hnäh⁺ laan⁺.

⁴⁰ Jee⁺ cheyh⁺ hlëëyh⁺ lä⁻ja⁻, ga⁻heeyh⁺ dsa⁻ ma⁻gooy⁻ ma⁻tiiy⁺.

⁴¹ Pero sa⁻ ga⁻ ma⁻heey⁺ llu⁺, kih⁺ he⁻ jëë⁻ dsëy⁺ cha⁻miih⁻ hi⁻ ma⁺ dsaa[~] dsëy⁺ ka⁻läh⁺. He⁻ja⁻ ga⁻jäh⁺ Jesús siiyh⁺:

—¿Hee⁻ cha⁻ miih⁻ kih⁺ jee⁺ la⁻?

⁴² He⁻ja⁻ ga⁻kwëëyh⁺ koo⁻ jwi⁺ kih⁺ hmoo⁻ na⁻dsëë[~] nē⁺ je⁻ hi⁻ koo⁻ jwi⁺ tah⁺ sēr[~]. ⁴³ He⁻ja⁻ ga⁻sooyh⁺

mah⁺ ga⁻kuyh⁻ lä⁻ ma⁻jëë⁻ ja⁻ lä⁻jëë⁻. ⁴⁴ Mah⁺ ga⁻jäh⁺ Jesús siih⁺ lä⁻jëë⁻ dsa⁻ he⁺:

—He⁻ la⁻ na⁻ juu⁺ he⁻ ga⁻hlëëhn⁺ hnäh⁺ lä⁻ ma⁺ gya⁺ ga⁺ jnä⁺ jee⁺ kyah⁺ hnäh⁺. He⁻ ga⁻jmeey⁺ bii⁺ ga⁻lä⁻te⁺ lä⁻jë⁻ he⁻ na⁻sii⁻ kin⁺ nē⁺ ley⁺ kih⁺ Moisé, hi⁻ jee⁺ na⁻sii⁻ juu⁺ kih⁺ hi⁻ ga⁻ngëë⁺ juu⁺ kih⁺ Dio, hi⁻ kih⁺ salmo ka⁻läh⁺.

⁴⁵ Ja⁻ga⁻ ga⁻jmeey⁺ ga⁻na⁺ hu⁺dsë⁻ kih⁺ dsa⁻ he⁺ mah⁺ ga⁻lä⁻ngëëy⁺ lä⁻koo⁻ na⁻sii⁻ juu⁺ kih⁺ Dio. ⁴⁶ Mah⁺ ga⁻siiyh⁺ lä⁻jëë⁻ dsa⁻ he⁺:

—He⁻ la⁻ na⁻ ma⁻na⁻sii⁻ kin⁺ jää⁺. Ga⁻jmeey⁺ bii⁺ ki⁺ jnä⁺ hi⁻ laa⁺ Cristo he⁻ ga⁻jëen⁺ wii⁺ mah⁺ ga⁻lä⁻jiih⁺ jee⁺ kih⁺ hi⁻ na⁻juu⁺ ma⁺ ga⁻hya⁻ hnë⁻ jmi⁺. ⁴⁷ Hi⁻ kwaat[~] kin⁺, dsa⁻nää⁺ dsa⁻ dsa⁻kwa⁺ juu⁺ kin⁺ ga⁻lä⁻kaa⁻ hwa⁺. Løøy⁺ ta⁺ Jerusalén hlëëyh⁺ dsa⁻ ha⁻ lä⁻ dsa⁻jëeyh⁻ kyaah⁺ Dio mah⁺ koo⁻ Dio dsë⁺ kih⁺ dso⁺kye⁻ kiyh⁺. ⁴⁸ Hnäh⁺ he⁺ hi⁻ jmeey⁺ ju⁺dsoo⁺ kih⁺ lä⁻jë⁻ he⁻ la⁻. ⁴⁹ Hii⁺ jnä⁺ cheen⁺ kyah⁺ hnäh⁺ he⁻ ga⁻bääh⁻ Tää⁺ kyaan⁺ hñii⁺ kwëëyh⁺ hnäh⁺. He⁻ja⁻ jää⁺ hnäh⁺ Jerusalén la⁻, lä⁻jiih⁺ tēeh⁺ hnäh⁺ be⁺ he⁻ jyoo⁺ gyuu⁺h⁺.

Ngaah⁺ Jesús gyuu⁺h⁺

(Mr. 16:19-20)

⁵⁰ Ga⁻jää⁺ Jesús lä⁻jëë⁻ dsa⁻ he⁺ lä⁻ ga⁻të⁺ jäh⁺ kih⁺ jwi⁻ Betania. Jee⁺ ja⁻ ga⁻chooy⁺ gooy⁻ gyuu⁺h⁺ mah⁺ ga⁻mi⁻jääy⁺ lä⁻jëë⁻. ⁵¹ Jee⁺ cheyh⁺ mi⁻jääy⁺ lä⁻jëë⁻ dsa⁻ he⁺ ngaayh⁺ ta⁺ gyuu⁺h⁺. ⁵² Ma⁻ngëë⁺ ma⁻jmäy⁺ jøøh⁺ Jesús, peer⁺ jëë⁻ dsëy⁺ ga⁻näy⁻ ta⁺ Jerusalén. ⁵³ Hi⁻ ma⁺ tääh⁺ tääy⁺ jee⁺ ma⁺ chih⁺ gwah⁺, kway⁺ ti⁺hmaah⁺ kih⁺ Dio hi⁻ ma⁺ jmeey⁺ juu⁺h⁻ kiyh⁺. Wa⁺ la⁻ lä⁻ja⁻.

San Juan Ju'hmëë' kih' Jesús he' ga'sii' Jwaa'

Juu' kih' Dio ga'lëëy' dsa'

¹ Lã ma' to-në ma' chaay ba, laay' Juu'. Juu' ja ma' laa' kyaah' Dio. Ja-ba' Juu' ja ma' laa' hñii' Dio. ² Hi na ma' laa' lã ma' to-në kyaah' Dio. ³ Hñiiy' ga'jmeey' lã jë he cha, ni miih sa cha he ma na la kih' hñii' he sa ga'jmeey' hñiiy'. ⁴ Kih' hñii' bih' na'jiih'. Heh' he na'jiih' ja, la lã koo wa je he choo kih' lã jë dsa. ⁵ Ga lã jnã wa je ja jee ma' tääh' hi jmee he hliih'. Pero dsa hi ma' tääh' jmee he hliih', sa ga'liy' kyaah'.

⁶ Hi ma' chaã jaã dsa ñuuh ma' chee Jwaa hi ga'chee Dio. ⁷ Hi he ja kye ju'dsoo, mah' kway' ju'dsoo kih' wa je, mah' lã ja lã jë dsa lã dsoo dsë kih' wa je ja kyaah' juu' he ga'kway'. ⁸ Ja hi he ma' laa' lã koo wa je ja, jay' mah' kway' ju'dsoo kih' hi laa' lã koo wa je ja ba. ⁹ Ma ngoo' ya jãh ja hi laa' lã koo wa je he la' ju'dsoo, he choo kih' lã jë dsa.

¹⁰ Ja ba' jmi-gyuu la ma' chaay, hi ga'jmeey' Dio jmi-gyuu la ta la kiyh'. Pero dsa chaã jmi-gyuu la sa ga'lä'kyuuy'. ¹¹ Jay' ja ba' jmi-gyuu kiyh', pero hi chaã kyaay' sa ga'heeyh'. ¹² Pero lã jë hi ga'heeyh, hi jmee dsoo dsë kiyh', ga'kway' jwë leey' joo Dio. ¹³ He laay' joo Dio, ja kih' he ga'lä'chaay lã koo lle kih' dsa lã chaã dsa jmi-gyuu, ni ja kih' he ga'lä'hyoh dsë cho'jmiiy he ga'lä'chaay he laay' joo Dio, ni ja kih' he ga'jmeey' cho'jmiiy hu dsë he ga'lä'chaay. He ga'lä'chaay lã hnø hñii' Dio ba ja.

¹⁴ Hi hi laa' Juu' ja, ga'lëëy' dsa mah' ga'gyay jee jnã, hi jnãh' discipulo kyaay' ga'jë jnih' he laay' jøyh'. Laay' jøyh' kih' he laay' gyuu koo mëe kya' Täã. Ha koh' sa llu' dsëy' hi kyey' ju'dsoo' jmah' ba. ¹⁵ Ga'kwa' Jwaa' ju'dsoo' kiyh', ma' jãyh':

—Hi la he hi ma' jwahn' kih': “Hi ja këe ga'kin, hi la jøh' ga' lã koo jnã, jëh' ko ja ma' chaã bih' jã ki jnã.”

¹⁶ Ha koh' sa cha miih he cha kiyh', hi jee ga'lã jë jne' joh' he sa ma'hñah jne'. Ja koo hä ma mi jãay' jne'. ¹⁷ Heh' ley, ta la kih' Moisé ba ja. Pero lã jë he la' kwa Dio, kyaah' lã jë ju'dsoo, ta la kih' Jesucristo ba ga'hñah jne'. ¹⁸ Jih'koh' jih'lih', ni jaa sa ma jë Dio. Jooy' hi laa' gyuu koo mëe ba, hi gya' ko jøh' kyaah' Täã, hi he ba ma mi jnãay jnã ha lã laay'.

Ga'jmeey' Jwaa' ju'dsoo' kih' Jesús
(Mt. 3:11-12; Mr. 1:7-8; Lc. 3:15-17)

¹⁹ Dsa ta' judiu hi chaã Jerusalén ga'cheey' jmi dsa kyaah' dsa levita kih' Jwaa mah' na ngiiy' juu' kiyh' hi laa' Jwaa. ²⁰ He ja ga'heeh ba Jwaa he jmeeyh' juu', sa ga'hmäy': —Ja he jnã laan' Cristo —ga'jãh' Jwaa' siiyh'.

²¹ —¿Hi ba laah' hne ja? ¿Che hne he Elía? —ga' siiyh' Jwaa.

—Ja he jnã —ga' jãyh'.

—¿O che hne he laah' dsa hi ngëe juu' kih' Dio hi nø juu' ja jmi-gyuu la? —ga'jãh' dsa he.

Koo ka-lãh' ga'jeeh Jwaa' juu' kiyh':

—Jah' ha'.

²² —¿Hi ba laah' hne ja? Mah' ngëe jnãh' juu' kwee kih' hi ma'chee jnãh'. ¿Ha lã jwah' hñaa'h? —ga'jãh' dsa he siiyh' Jwaa'.

²³ He ja ga'jãh' Jwaa' siiyh':

—Jnã laan' hi kwa juu' jee la' hwa' kii jee sa kwa ni miih':

“Mi-lluü` hnäh` hñaah` mah` jä` Dsa-jøøh` jnän` ko-dsoo` jwë” — lä-koö` ga-jäh` Isaia hi- ga-ngëe` juu` kih` Dio.

²⁴ Lä-jëe` dsa- hi- ga-chee` dsa- judiu he` ma` laa` fariseo. ²⁵ Ga-ngiiy` juu` kiyh` ka-läh` ga-siiyh`:

—¿He-la` ja- chaah` dsa- jmi- , cher-mah` sa-laah` Cristo, ni- sa-laah` Elia, ni- hii- ga-jnah` dsa- hi- ma` ngëe` juu` kih` Dio? —ga-jäh` dsa- he` siiyh`.

²⁶ —Jnä` chaan` dsa- jmi- kyaah` jmi- ba, pero jee` kyah` hnäh` chaa- jaa- hi- sa- kyuu- hnäh`. ²⁷ Hi- he` jä- këe- ga- ki- jnä`. Hi- ni- sa- tēdsëen` chiihn` mah` llen` loo- he- hä` tiiy` —ga-jäh` Jwaa` siiyh`.

²⁸ Lä-jë- he- la- ga-la` jee` jwi- he- chee- Betania, ta- hngaah` ko-taa- kih` jmi- Jordán, ta- jee` ma` choo` Jwaa` jmi-.

Jesús laa` Borrego mäh` kyaq` Dio

²⁹ Ma` ga-jnä` jyoh` jmi-, ga-jëe` Jwaa` Jesús ja` ta- jee` ma` cheyh`, mah` ga-jäyh`:

—Jëe` da, hi- na- he` Borrego mäh` kyaq` Dio hi- jñuu- dso'kye- kih` dsa- jmi-gyuu-. ³⁰ Hi- na- na- hi- ma` jwahn` kih`: “Këe- ga- kin-, ja- jaa- dsa-ñuu- hi- jøøh` ga- lä-koö- jnä`, jëeh` ko-ja- ma- chaa- bih` jää` ki- jnä`.” ³¹ Jnä` sa- ma` kyuu- jnih`. Ma-jan- mah` chaan` dsa- jmi- ba` mah` lä-ja-, lä-jnäay` kih` dsa- Israel.

³² Ga-mi-jnäa- ga- Jwaa- juu`, ga-jäyh`:

—Ga-jëen` Jmi-llë` Na-jngii` kih` Dio ga-jyoo` gyuu- jmi-gyuu-, laay` lä-koö- jaa- juu-, hi- ga-jä` ko-hwëe` në` kiyh`. ³³ Jnä` sa- ma` man- hii- he`. Pero hi- ga-chee` jnä` he- chaan` dsa- jmi- kyaah` jmi-, ga-siiyh` jnä`: “Hi- jëeh` jyoo` Jmi-llë` mah` jä` ko-hwëe` në` kiyh`, hi- he` he` hi- chaa` dsa- jmi- kyaah` Jmi-llë` Na-jngii` kih` Dio.” ³⁴ Lä-ja- ga-jëen` hi- jmeen- ju'dsoo` kiyh`, hi- he` he` Joo` Dio — ga-jäh` Jwaa`.

To-në` discípulo kyaq` Jesús

³⁵ Ma` ga-jnä` jyoh` jmi-, koö- ka-läh` ma` cheh` Jwaa` kyaah` uu` hi- ma` jmee- ko-jøh` kyaayh`. ³⁶ Ma` ga-jëey` Jesús ma` ngëy` jee` ja-, mah` ga-jäyh`:

—Jëe` da, hi- na- he` Borrego mäh` kyaq` Dio.

³⁷ Ma` ga-nuu` lä-uu` hi- ma` ga-nää` ko-jøh` kyaah` Jwaa- he- ga-hlëeyh` lä-ja-, ga-näay` kyaah` Jesús ba. ³⁸ Ma` ga-jëeh- Jesús hñii-, ga-jëey` chaa` hi- he` kaah` kiyh`, mah` ga-siiyh`:

—¿Hee- na- hnooh` hnäh`?

Mah` ga-jäh` dsa- he`:

—¿Ha- ñeh` hne- Rabí, he- la- hnøø` jäh` Ta-jwoh`?

³⁹ —Ya-nää` hnäh` ja- mah` ya-jëe- —ga-jäh` Jesús siiyh`.

Ga-näay` mah` na-jëey- ha- ma` gyay`. Jee` ja- ga-jäy` kyaayh` jmi- ja-. Hor- ja-, ma- tē` ko-hi` gya`.

⁴⁰ Jaa- jee` lä-uu`, hi- ga-nuu` kih` Jwaa- hih` ga-jmee` ko-jøh` kyaah` Jesús, chee- Andre` øøh- Simón Pee`.

⁴¹ He- ga-jmeey` to-në-, na-hnäayh- øøyh- Simón mah` ga-siiyh`:

—Ma-jee` jnäah` Mesía —he- hnøø` jäh` Cristo.

⁴² Lä-chah` ja- na-jäay- Simón cha-në` Jesús. Ma` ga-jëe` Jesús hi- he`, ga-jäyh`:

—Hne- he` Simón, joo` Joná. Hne- lä-cheeh- Cefa —he- hnøø` jäh` Pee`.

Jesús ga-tëeh` Felipe kyaah` Natanael

⁴³ Ma` ga-jnä` jyoh` jmi-, ngaah` Jesús ta- Galilea. Jee` ja- ga-jëey` Felipe mah` ga-siiyh`:

—Ña- kyaah` jnä`.

⁴⁴ Felipe he` ma` chaa- Betsaida, dsa-goo` Andre` kyaah` Pee` ka-läh`.

⁴⁵ Ma` ga-jee` Felipe Natanael mah` ga-siiyh`:

—Ma-jee` jnäah` hih` dsa- hi- ga-sii` Moisé kih` në` ley, hi- lä-jëe` hi- ga-ngëe` juu` kih` Dio ga-sii` kiyh` ka-läh`. Hi- he` he` Jesús, joo` José hi- chaa- Nazaret.

46 Mah' ga'jäh' Natanael:

—¿Ha' lä' la' juu' he' ya'hëë' jaa' hi' lluu' jee' jwii' Nazaret?

—Ñä' mah' jëë' da' —ga'jäh' Felipe siyh'.

47 Ma' ga'jëë' Jesús ngoo' ya'jäh' Natanael, ga'hleëyh' kiyh':

—Hi' ja' na', hi' na' ba' he' dsa' Israel, hi' sa' cha' ni' miih' juu' ta' juu' tuh'dsë'.

48 —¿Ha' lä' na' he' ma'lä'kyuuh' jnä'? —ga'jäh' Natanael siyh'.

—Jää' ja' ga' hlëëh' Felipe hne', ga'jëën' hne' ma'chëh' koo' kih' chaah' higo —ga'jäh' Jesús siyh'.

49 —Ta'jwoh', hne' he' laah' joo' Dio, hne' laah' Rey kyaa' dsa'goo' jne' —ga'jäh' Natanael siyh'.

50 Mah' ga'jäh' Jesús ka'läh':

—Ma'lä'dsoo' hoh' jnä', kih' he' ma'jwëëhn' hne' ga'jëën' hne' koo' chaah' higo. Pero cha'ga'miih' he' juh'gaa' jëëh' na' ta' cha'në'.

51 Hi' ga'jäh' ka'läh':

—Ma'ra' ju'dsoo' jwëëhn' hnäh', na' ta' cha'në' jëëh' hnäh' gyuuh' jmi'gyuu' na'na', jëëh' hnäh' ángele kyaa' Dio hi' wi' hi' jña' në' kih' Hi'ga'lëë'ngo' la' —ga'jäh' Jesús siyh'.

2

Lä'la' ga'la' lä' ma' ga'jëë' goo' jaa' dsa'jee' jwii' Caná

1 Jee' ga'të' hnë' jmi', ga'jëë' goo' jaa' dsa'jee' jwii' Caná, he' na'heë' hwa' Galilea. Jee' ja' ma' hää' choo' Jesús. 2 Jesús hi' jnääh' discípulo kyaa' ga'tëëyh' jnääh' jee' të' jmi' ka'läh'. 3 Ma' sa' ga'lëë' jmi' mi'jäh' ma'äa' he' ma'hih' dsa', ga'jäh' choo' Jesús siyh':

—Ma'dsa' go'të' jmi' mi'jäh' kih' dsa'.

4 Mah' ga'jëëh' Jesús juu' kiyh':

—¿He'la' jwii' jnä' lä'na'? Sa' ga' ma'të' hor' kin'.

5 Mah' ga'jäh' chooy' siyh' hi' ma'tääh' kwa' be'jee' ja':

—Jmee' hnäh' lä'jë' he' siyh' hnäh'.

6 Ma' tjo'jee' ja', jni' mi'hya' kaah' he' ma'la' kyaah' kuu' jee' ma'chih' dsa' judiu jmi' he' ma'jmee' jäy' na'jngëëy' cha'në' Dio. Lä'koo' mi'hya' ja', ma'hih' koo' hña'loo' hih' jmi'. 7 Mah' ga'jäh' Jesús sih' dsa' hi' ma'tääh' kwa' be'jee' ja':

—Kaah' jmi' neh' lä'jë' mi'hya' na'.

Mah' ga'jmee' na'kah' na'dsëh' lä'jë' mi'hya' ja'. 8 Ja'ga'ga'jäh' Jesús sih' dsa' he':

—Na' na', kye' miih' mah' go'kwëëh' dsa'juu' jmi'.

Hi' lä'ja' ga'jmee'. 9 Hi' dsa'juu' jmi' he', ga'jëëy' che' llu' jmi' he' ma'la' jmi' mi'jäh'. Ni' sa' ñey' ha'ta' ja' he' ja', ma'la' hi' ma'kwa' be' hi' ga'hwëë' jmi' ja'ba' ñe'. Mah' ga'tëë' juu' jmi' kih' hi' dsa'jee' goo', 10 mah' ga'siyh':

—Ga'lä'jëë' dsa' kwëëh' to'në' jmi' mi'jäh' llu'. Ma'la' ma'hiyh' cha'miih', ja'ga'kwëëyh' jmi' mi'jäh' he' hwa' ga'miih'. Pero hne' ma'na'høøh' jmi' mi'jäh' llu' mah' kwëëyh' jee' llaa' ga'.

11 Jee' jwii' Caná he' na'heë' hwa' Galilea ba' ga'jmee' Jesús to'në' he' juh'gaa' ja'. Jee' lä'ja' ga'mi'jnääh' hñi' ha' koo' jøøh' laay', hi' lä'jëë' jnääh' discípulo kyaa', cha'ga'miih' ga'lä'dsoo' dsë' jnääh' kiyh'.

12 Ma'ngëë' he' ja', ngaayh' ta' Capernaum, kyaah' chooy' kyaah' øøyh' hi' jnääh' discípulo kyaa'. Jee' ja' ga'tooh' jnääh' cha'miih' jmi'.

Jesús ga'hwëë' dsa' hi' ma'tääh' hñi'jee' ma'chih' gwah'

(Mt. 21:12-13; Mr. 11:15-18; Lc. 19:45-46)

13 Ma'ngoo' ma'ya'jäh' jmi' he' kuh' dsa' judiu borrego mäh', he'ja'ngoo' Jesús ta' Jerusalén. 14 Jee' chih' gwah' juu', jee' ja' ga'jëëy' dsa' hi' ma'hnëë' kya', hi' ma'hnëë' borrego, hi' ma'hnëë' juu', kyaah' hi' ma'tääh' mi'si' kuu' kih' dsa'.

15 Ga⁻jmeey⁷ koo⁻ si⁻hni⁸. Kyaah⁹ he⁻ ja⁻, ga⁻heey¹ kih¹ lä⁻jëë⁺ hi⁻ ma¹ tääh¹ jee¹ chih¹ gwah⁻ ja⁻, hi⁻ ga⁻ borrego, hi⁻ ga⁻ kya¹, hi⁻ ga⁻ hi⁻ mi⁻sii¹ kuu¹. Ga⁻këyh¹ ga⁻lä⁻jë⁺ na⁻mes[~], ga⁻saa¹ ga⁻jaay¹ kuu¹ kih¹ hi⁻ he⁷. 16 Hi⁻ ma¹ tääh¹ hnëë[~] juu⁻ he⁷ ga⁻siiyh⁺:

—Hwëë¹ lä⁻jë⁺ he⁻ na⁻ jee¹ la⁻. Ta⁻jmeë⁻ hnäh⁷ je⁻hmooh¹ hne¹ kih¹ Tääh¹ kyaan⁺.

17 Ja⁻ga¹ ga⁻lä⁻dsooh[~] dsë⁻ jnääh¹ discípulo kyaay¹ lä⁻koo⁻ na⁻sii⁻ juu¹ kih¹ Dio: “Ngoo¹ dsa⁻llaan⁺ kih¹ he⁻kyen¹ cha⁻miih⁻ huu¹dsë⁻ kih¹ hne¹ kyah¹.”

18 Dsa⁻ hi⁻ tääh¹ në¹ kih¹ judiu ga⁻ngii⁷ juu¹ kih¹ Jesús:

—¿Hee⁻ koo⁻ lii⁻ jmeeh¹, mah¹ jëë¹ jnääh¹ he⁻ na⁻ngëh¹ jwë¹ he⁻ jmeeh⁻ lä⁻jë⁺ he⁻ na⁻? —ga⁻jäh⁷ siiyh⁺ Jesús.

19 —Hla¹ hnäh⁷ gwah⁻ la⁻ mah¹ kyaah¹ hnë⁻ jmi¹ ba¹ choohn¹ —ga⁻jäh⁷ Jesús siiyh⁺.

20 Lä⁻chah¹ ja⁻ ga⁻jäh⁷ dsa⁻ hi⁻ tääh¹ në¹ he⁷ siiyh⁺:

—Kyaah¹ to¹loo¹ jñii¹ ji⁻ ñe⁻ ga⁻jmeë⁷ dsa⁻ gwah⁺ la⁻. ¿Ha⁻ lä⁻ja⁻ jwah⁷ hne⁻, kyaah¹ hnë⁻ jmi¹ ba¹ choohn¹?

21 Pero ja⁻ kih¹ gwah⁺ he⁻ ga⁻hlëëyh⁷ lä⁻ja⁻, he⁻ ma¹ hlëëyh⁺ kih¹ jmi⁻ngo¹ kiyh¹ ba¹ ja⁻. 22 He⁻ja⁻ ma⁻ngëë⁷ ma⁻lä⁻jiih¹ Jesús, ga⁻lä⁻dsooh[~] dsë⁻ jnääh¹ discípulo kyaay¹ he⁻ ga⁻hlëëyh⁷ ja⁻, hi⁺ cha⁻ga⁻miih⁻ ga⁻lä⁻dsoo⁷ dsë⁻ jnääh¹ lä⁻koo⁻ na⁻sii⁻ juu¹ kih¹ Dio, hi⁺ ga⁻lä⁻dsoo⁷ dsë⁻ jnääh¹ lä⁻koo⁻ ga⁻hlëëh⁷ Jesús ka⁻läh⁷.

Lä⁻jë⁺ huu¹dsë⁻ he⁻ ma¹ jmeë⁻ dsa⁻ ma¹ kyuu^h ba¹ Jesús

23 Ta⁻ko⁻jiih¹ ma¹ të⁻ jmi¹ he⁻ kuh⁻ dsa⁻ borrego mäh¹ jee¹ jwi⁻ Jerusalén, jwëë⁷ dsa⁻ ga⁻heeh⁻ juu¹ kih¹ Jesús ma¹ ga⁻jëëy¹ lä⁻jë⁺ he⁻ juh⁻gaa⁻ he⁻ ma¹ jmeey⁷. 24 Pero hñii⁷ Jesús, sa⁺ ga⁻lä⁻cha⁺ o⁻joh⁺ dsë⁻ kiyh¹ kyaah¹ dsa⁻ he⁷, jëeh⁷ ma¹ kyuu⁺ bih¹ ga⁻lä⁻jëë⁺ dsa⁻. 25 Sa⁺ ma¹ jmeë⁺ bii¹ kiyh¹, he⁻ ma¹ jmeeh¹ dsa⁻ juu¹ ha⁻ lä⁻

la¹ kih¹ dsa⁻kyaayh¹, jëeh⁷ ñey⁻ ba¹ ha⁻ lä⁻ la¹ tuh⁻dsë¹ lä⁻jaa⁻ lä⁻jaa⁻ dsa⁻.

3

Ta⁻la⁻ hwë¹ ba¹ ñee¹ Nicodemo na⁻jëëy⁻ Jesús

1 Ma¹ chaa⁻ jaa⁻ dsa⁻ ñuu^h jee¹ kih¹ fariseo hi⁻ ma¹ chee⁻ Nicodemo, ma¹ laa¹ jaa⁻ dsa⁻ hi⁻ kye⁻ në¹ kih¹ dsa⁻ judiu. 2 Ta⁻la⁻ hwë¹ ba¹ ñee¹ dsa⁻ ñuu^h he⁷ na⁻jëëy⁻ Jesús mah¹ ga⁻siiyh⁺:

—Ta⁻jwoh¹, ñe¹ jnääh¹, ga⁻chee¹ Dio hne⁻, laah¹ jaa⁻ ta⁻jwoh¹. Jëeh⁷ ni¹ jaa⁻ sa⁺ lih⁻ jmeë¹ lä⁻jë⁺ he⁻ juh⁻gaa⁻ he⁻ jmeeh⁻ hne⁻ wa⁻ra⁻ jäh⁷ kih¹ sa⁺ kyaah¹ Dio hne⁻ —ga⁻jäh⁷ Nicodemo siiyh⁺.

3 —Ma⁻ra⁻ ju⁻dsoo⁷ jwëëhn[~] hne⁻, hi⁻ sa⁺ lä⁻chaa⁻ ka⁻läh⁷ lä⁻hmëë⁷, sa⁺ tëëy¹ jëëy¹ jee¹ jmeë⁺ Dio hih⁺ —ga⁻jäh⁷ Jesús siiyh⁺.

4 —¿Ha⁻ lä⁻ja⁻ lä⁻chaa⁻ ka⁻läh⁷ jaa⁻ dsa⁻ ga¹ ma⁻gyuh⁻? ¿Che¹ le⁷ dsa⁻heey¹ jee¹ ma¹ hääy¹ mah¹ lä⁻chaa⁻ lä⁻hmëë⁷? —ga⁻jäh⁷ Nicodemo siiyh⁺.

5 Koo⁻ ka⁻läh⁷ ga⁻jäh⁷ Jesús:

—Ma⁻ra⁻ ju⁻dsoo⁷ jwëëhn[~] hne⁻, hi⁻ sa⁺ lä⁻chaa⁻ kyaah¹ jmi⁻ hi⁺ kyaah¹ jmi⁻lle⁷, sa⁺ tëëy¹ dsa⁻hey⁷ jee¹ jmeë⁻ Dio hih⁺. 6 Hih¹ dsa⁻lä⁻chaa⁻ kih¹ ngo¹, ngo¹ ba¹ laay¹. Hi⁺ hih¹ dsa⁻lä⁻chaa⁻ kyaah¹ jmi⁻lle⁷, laay¹ jmi⁻lle⁷ ba¹. 7 Ta⁻ jmeë⁻ dsaa[~] hoh⁷ he⁻ ma⁻jwëëhn¹ hne⁻, jmeë⁺ bii¹ lä⁻chaa⁻ hnäh⁷ ka⁻läh⁷ lä⁻hmëë⁷. 8 Le⁷ gwa⁷ hi⁺ dsoo[~] ha⁻ jee¹ hnøø¹. Ma⁻ke⁺ nuuh⁻ hii¹ lle⁷, sa⁺ ñeh¹ ha⁻ ta⁺ gwa⁷ ni⁺ ha⁻ ta⁺ dsoo[~]. Lä⁻ja⁻ la¹ kih¹ lä⁻jëë⁺ hi⁻ dsa⁻lä⁻chaa⁻ kyaah¹ jmi⁻lle⁷ kih¹ Dio —ga⁻jäh⁷ Jesús siiyh⁺.

9 —¿Ha⁻ lä⁻ la¹ juu¹ na⁻? —ga⁻jäh⁷ Nicodemo siiyh⁺.

10 Mah¹ ga⁻jëeh⁻ Jesús juu¹ kiyh¹, ga⁻siiyh⁺:

—¿Ja¹ ta⁻jwoh¹ kyaay¹ dsa⁻ Israel laah¹ mah¹ sa⁺ kyuu^h he⁻ la⁻?

11 Ma⁻ra⁻ ju⁻dsoo⁷ jwëëhn[~] hne⁻, he⁻ ma⁻kyuu^h jnääh¹, he⁻ ja⁻ ba¹ hlëëh¹ jnääh¹. Hi⁺ he⁻ ma⁻jëë⁺ jnääh¹, he⁻ ja⁻

ba' jmee- jnaäh' dsoo'. Pero hnäh' sa' heeh' hnäh' he- hlëeh' jnaäh'.
 12 Wa'ra- ga-hlëehn' hnäh' lä-koo- la' he- cha- hwa' la-, sa' jmeeh- hnäh' dsoo'. Ha- ba' lä' jmeeh' hnäh' dsoo' cher'mah' ga-hlëehn' hnäh' lä-koo- la' he- cha- gyuuuh' jmi-gyuuuh'.

13 'Sa' chaa- ga' jñah' hi- ga-wii' gyuuuh' jmi-gyuuuh', ma' la' hi- ga-jñaa' gyuuuh' ba'. Hi- he' he' Hi-ga-lëe'ngo' la- hi- gya' gyuuuh' jmi-gyuuuh'. 14 Ja-ba' lä-koo- ga-chaa' Moisé miih- ta' gyuuuh' jee' ma' la' hwa' kii' ja-, ja-ba' lä-ja- jmee- bii' chaa' dsa- gyuuuh' Hi-ga-lëe'ngo' la-. 15 Mah' lä-ja- lä-jëe' hi- jmee' dsoo' dsë' kiyh' sa' heey', lä-chaay- tää' ga-lä-jëe' joh' jmi' cha- ba'.

Cha-miih- hnää' Dio lä-jëe- dsa- jmi-gyuuuh'

16 Jëeh' cha-miih- hnää' Dio lä-jëe- dsa- jmi-gyuuuh', he-ja- ga-kwaay' gyuuuh- koo- mëe' kyaay', mah' lä-ja- lä-jëe' hi- jmee' dsoo' dsë' kiyh' sa' heey', lä-chaay- ga-lä-jëe' joh' jmi' cha- ba'. 17 Jëeh' sa' ga-chee' Dio joo' jmi-gyuuuh' la- mah' taayh' dsa- dso'jwii'. Ga-cheey' mah' ta-la' kiyh' läay' dsa- jmi-gyuuuh' ba'.

18 'Hi- jmee- dsoo' dsë' kiyh' sa- cha- ni' miih- dso'jwii' në' kiyh'. Pero hi- sa' jmee- dsoo' dsë' kiyh' ma-cha- dso'jwii' në' kiyh', jëeh' sa- dsoo' dsëy' kih' gyuuuh- koo- mëe' kyaay' Dio. 19 Lä-la- ba' la' he- ja' dso'jwii' në' kih' dsa-. Ja' ba' wa'je- hwa' la- pero ga-lä-hnøø' gyih' jee' na-hoo- lä-koh' ga' wa'je-, jëeh' lä-jëe' he- jmeey', he- hlih' jmah' ba'. 20 Jëeh' lä-jëe' hi- jmee- he- hlih' na-høøyh' kih' wa'je-, sa' hnøøy' ya-näay' jee' jnä' wa'je- mah' sa' lä-jnä' he- jmeey'. 21 Pero hi- tääh' jmee- lä- hnøø' ju'dsoo', hi- he' ba' go-nää' jee' jnä' wa'je- mah' lä-ja- lä-jnä' la' kyaah' be' kih' Dio lä-jëe' he- jmeey' —ga-jäh' Jesús siiyh' Nicodemo.

Koo- ka-läh' ga-løø' Jwaa- hi- ma- choo- jmi- hlëeh- kih' Jesús

22 Ma-ngëe' he- ja-, ngoo' Jesús ta' hwa' Judea, hi' jnaäh' discípulo ga-nøø' jnaäh' kyaayh'. Jee' ja- ga-jä' jnaäh' kyaayh' miih- jmi' hi- ma' chaay- dsa- jmi'. 23 Jwaa- ka-läh' ma' chaa- dsa- jmi' jee' jwi- Enón, koo' Salim, jëeh' jee' ja- cha- cha-miih- jmi'. Jee' ja- ma' dsa-nää' dsa- mah' ma' saay- jmi'. 24 Jmi' ja-, sa' ga' ma-taah- dsa- Jwaa- neh' ñe'.

25 He-ja- ko-llaa' discípulo kyaay' Jwaa- ga-taayh' ti-chooy' juu' kyaah' dsa- judiu ha- lä' jmee' dsa- mah' jäy' na-jngëey' cha-në' Dio. 26 Mah' na'näay' jee' cheh' Jwaa- na'chiiyh':

—Ta-jwoh', hi- ma' gya' kyaah' hne- ta' hngaah' ko-taa- kih' jmi- Jordán, hi- ga-kwah' ju'dsoo' kih' he', na' chaay- dsa- jmi'. Ga-lä-jëe' ba' dsa- dsa-nää' kyaayh'.

27 Mah' ga-jäh' Jwaa- siiyh':

—Sa' le' hyoh' dsa- ni' miih-, wa'ra- jäh' kih' sa' ga-hyoyh' kih' Dio. 28 Ja' he' ba' hnäh' ga-nuuh- hnäh' kin- he- ga-jwahn': "Ja' he' jnä' laan' Cristo. Laan' jaa- hi- ga-chee' Dio jää' mah' hlëehn' kiyh'." 29 Dsa-më' hi- dsa-jee' goo- laay' kyaay' dsa-ñuuh- hi- jee' goo- kyaayh'. Pero ome' kyaay' dsa-ñuuh- he' hi- cheh' koo' kiyh' chaay- llu' kyaah' koo- nuuy' hlëeh' dsa-ñuuh- he'. Lä-ja- la' ki' jnä' ka-läh', ma-jëe' dsën- go-te- na' he- ma-ja- Cristo. 30 Jmee- bii' juuh' ta' kiyh' mah' lä-ja- lä-hwaa' ta' kin'.

Hi- ja' gyuuuh' jmi-gyuuuh' kye- në' kih' jee' lä-jëe'

31 Hi- ja' gyuuuh' kye- në' kih' jee' lä-jëe'. Pero hi- chaa- hwa' la-, hwa' la- ba' na-jnäay', hi- hlëeyh' kih' he- cha- hwa' la- ba'. Hi- ja' gyuuuh' jmi-gyuuuh' kye- në' kih' jee' lä-jëe'. 32 He- ma-jëey' he- ma-nuuy', he- ja- ba' hlëeyh', pero ni' jaa- sa' heeh- juu' he- kway'. 33 Hi- heeh- juu' he- kway', hi- he' jmee- bih' dsoo' juu' kih' Dio. 34 Jëeh' hi- ga-chee' Dio, hlëeyh' juu' kih' Dio ba'. Hi- ja' kyaah' hih' kwa- Dio jmi-llë' kih'.

35 Jëeh', Tääh' hnääh' ba' Jooy'. Hi ga'tooyh- goo- Jooy' lä'jē- he- ga' cha-. 36 Hi- jmee- dsoo' dsē' kih' Joō' Dio lä- ma- chaay- ja- ba'. Pero hi- sa- jmee- dsoo' dsē' kih' Joō' Dio sa- jëy' jee' jmee- Dio hih'. He- wii' he- na' ga' chee' Dio, he- ja- ba' ja- nē' kiyh'.

4

Jaā- dsa-mē' hi- chaā- hwa' Samária ga-hlēeh' kyaah' Jesús

1 Ga-nuu' dsa- fariseo hlēeh- dsa- kih' Jesús, ma' jäh' jwēē' ga' dsa- jää- Jesús hi- jwēē' ga' dsa- chaay- jmi- lä-koh' ga' Jwaā-. Hi- ga- lä- nē- Dsa-jøøh' jnän- he- ga-nuu' dsa- fariseo juu' ja-. 2 (Ma-ke- ja- he- hñii' Jesús hi- ma' choo- jmi-). Jnääh' ' discipulo ba' hi- ma' choo- jmi-.) 3 He- ja- ya- hēē' Jesús hwa' Judea ja- mah' ngaayh' ta- Galilea ka-läh'.

4 Ga-jmee' bii' kiyh' ngooy' ta- hwa' kih' Samária. 5 Ga-tēy' koo- jee' jwi- kih' Samária he- ma' chee- Sicar, jäh- kih' hwa' he- ga-kwēeh' Jacob jooy' José. 6 Jee' ja- ma' chih' koo- jmi-too- he- ga-jmee' Jacob. Ga-hwaā' Jesús jee' häy' jwē' mah' ga-gyay- ga-teeyh- dsēy' koo- jmi-too- ja-. Hor- ja- ma-ngoo' ga-tē- lla-hyoo'. 7 Ja- jaā- dsa-mē' hi- chaā- Samária, ya-kye' jmi-. Mah' ga-jäh' Jesús siyh-:

—Kwēeh' jnä' miih- jmi- kyah' huhn'.

8 (Jnääh' ' discipulo kyaay' na'nøø' jnääh' ta- jee' jwi- na-lä' jnääh' he- ga-kih' jnääh'.)

9 Hi- dsa-mē' hi- ma' chaā- Samária he' ga-siyh' Jesús:

—¿Ha- lä- ja- hne- hi- laā' dsa- judiu ngih' jmi- kin- mah' huh', jnä' hi- laā' dsa- chaā- Samária?

(Jëeh', dsa- judiu sa- jwayh' kyaah' dsa- samaritano.)

10 Mah' ga-jäh' Jesús siyh-:

—Wa-ra- jäh' kih' ñeh' hee- na- he- la' kwa- Dio, hi- hii- na- hi- ngih' jmi- kyah' mah' hih', hne- ba' ngih' kiyh'

jmi- he- huh' hi- hñiiy' kwēyeh' hne- jmi- jiih'.

11 Mah' ga-jäh' dsa-mē' he' ka-läh': —¿Ha- lä- jmeeh' Dsa-jøøh' kyaan-? Sa- cha- ni- miih- he- kyeh' he- kyaah' chooh' jmi-, hi- juuh- jwēte jmi-too- la-. ¿Ha- ba' ta- haa' jmi- jiih' ja- he- kwah'? 12 ¿Che' jøøh' ga' hne- lä-koh' ga' Jacob dsa- ma-gyuh- kyaā' jnääh', hi- ga-kwēeh' jnääh' jmi-too- la-? Jee' la- ga-hiyh' kyaah' jooy' hi- kyaah' lä-jēē- jah' kyaay' ka-läh'.

13 Mah' ga-jëeh- Jesús juu' kih' dsa-mē' he':

—Wa- hi- cha- hi-, hi- hih' jmi- he- haa' la-, koo- ka-läh' ja- lä- kii- dsēy'.

14 Pero hi- hih' jmi- he- kwa- jnä', jih-koh' jih-lih' sa- ja- lä- kii- dsēy'. Jmi- he- kwa- jnä', he- ja- hya- lä- ma-hya- ja- ba' neh- tuh- dsēy' he- jmee- chaay- täā'.

15 Mah' ga-jäh' dsa-mē' he' siyh-:

—Kwēeh' jnä' jmi- ja-, Dsa-jøøh' kyaan-, mah' sa- ja- lä- kii- dsēn-. Lä- ja- mo- so- jän- jee' la- ya-kyen' jmi- —ga-jäh' dsa-mē' he'.

16 Mah' ga-jäh' Jesús siyh-:

—Gwaah- mah' go- kyaā- dsa- ñuuh- kyaah' ta- la-.

17 —Sa- chaā- dsa- ñuuh- kyaan- — ga-jäh' dsa-mē' he' siyh-.

—Ja- ba' dsoo' he- ma-jäh', sa- chaā- dsa- ñuuh- kyaah'. 18 Jëeh' hñää' dsa- ñuuh- hi- ma-lä- kyaah', hih' hi- kyaah' na', ja- he' dsa- ñuuh- kyaah' he'. He- dsoo' na- ma-jäh' — ga-jäh' Jesús siyh-.

19 —Dsa-jøøh' kyaan-, go- hi- ngēē- juu' kih' Dio ba' hne- laan-. 20 Lä-jēē- dsa- ma-gyuh- kyaā' jnääh' dsa- samaritano ga-hnaayh- Dio jee' chih' moh' la-, mah' hnäh' dsa- judiu jawh' hnäh', jwi- Jerusalén ba' jee' hnääh' Dio —ga-jäh' dsa-mē' he' siyh-.

21 —Dsa-mē', jmee' dsoo' he- jwahn- la-. Lloo- koo- jmi-, ni- moh' la- ni- jwi- Jerusalén sa- hnaah' hnäh' Tääh'. 22 Sa- kyuuh- hnäh' hii- na- hnaah- hnäh'. Pero jnääh' dsa-

judiu, kyuu⁺ ba' jnaäh¹, hii⁻ na⁻ hi⁻ hnääh⁺ jnaäh¹, jëeh⁺ ta⁻ la⁻ kih¹ dsa⁻ judiu ba' ja⁻ he⁻ dsa⁻ lää⁺ dsa⁻. ²³ Jä⁻ koo⁻ hor[~], hi⁻ hor[~] ja⁻ la⁻ na⁻ ga⁻ juh⁻. Hi⁻ dsoo⁺ hnaah⁺ Täa⁺, hnaayh⁻ lä⁻ hnø¹ Jmi⁻ lle⁺ Na⁻ jngii¹ hi⁻ kyaah⁺ ju⁻ dsoo⁺ ka⁻ läh⁺. Jëeh⁺ Täa⁺ hnäy⁺ dsa⁻ hi⁻ hnaayh⁻ lä⁻ ja⁻. ²⁴ Jmi⁻ lle⁺ ba⁻ laa⁺ Dio. Lä⁻ jëe⁺ hi⁻ hnaayh⁻, jmee⁻ bii⁺ kiyh¹ hnaayh⁻ kyaah⁺ jmi⁻ lle⁺ hi⁻ kyaah⁺ ju⁻ dsoo⁺ —ga⁻ jäh⁺ Jesús siyh⁺.

²⁵ —Jnä⁺ man⁺ he⁻ jä⁻ hi⁻ jäyh⁺ Mesía kih¹, hi⁻ jäh⁺ dsa⁻ chee⁻ Cristo. Wa⁻ ra⁻ jay⁺, hi⁻ he⁺ mi⁻ jnäa⁺ ha⁻ lä⁻ la⁻ lä⁻ jë⁺ juu⁺ la⁻ —ga⁻ jäh⁺ dsa⁻ më⁺ he⁺ siyh⁺.

²⁶ Mah⁺ ga⁻ jäh⁺ Jesús:

—Hi⁻ he⁺ he⁺ jnä⁺ hi⁻ hlëeh⁺ kyaah⁺ hne⁻.

²⁷ Hor[~] ja⁻ ya⁻ nø¹ jnaäh¹ discípulo kyaay⁺. Peer⁺ ga⁻ lä⁻ dsa⁻ dsë⁻ jnaäh¹ ma⁺ ga⁻ jëe⁺ jnaäh¹ la⁻ Jesús juu⁺ kyaah⁺ jaa⁻ dsa⁻ më⁺. Pero ni⁻ jaa⁻ sa⁻ ga⁻ tuu⁻ dsë⁻ ma⁺ ngii¹ juu⁺ hee⁻ juu⁺ ja⁻ ma⁺ llay⁺, hi⁻ he⁻ la⁻ ma⁺ hlëeyh⁺ kyaah⁺ dsa⁻ më⁺ he⁺. ²⁸ Jee⁺ ja⁻ ga⁻ chih⁺ dsa⁻ më⁺ mi⁻ dsuu⁺ kiyh¹ mah⁺ ngaayh⁺ ta⁻ jee⁺ jwii⁻, na⁻ chiiyh⁺ lä⁻ jëe⁺ dsa⁻:

²⁹ —Ma⁻ nø¹ ma⁻ jëen⁺ jaa⁻ dsa⁻ ñuu⁺ hi⁻ ma⁻ siih⁺ jnä⁺ lä⁻ jë⁺ go⁻ te⁻ he⁻ ma⁻ jmeen⁺. ¿Che⁺ ja⁻ hi⁻ he⁺ oo⁺ Cristo hi⁻ hii⁺ juu⁺ kih¹?

³⁰ Lä⁻ chah⁺ ja⁻ ga⁻ hwëe⁻ dsa⁻ hi⁻ ma⁺ chaa⁻ jee⁺ jwii⁻ ja⁻, na⁻ näy⁺ na⁻ jëey⁻. ³¹ Ta⁻ ko⁻ jiih⁺ ja⁻ ma⁺ chuuy⁺ jnaäh¹ kyaayh⁺:

—Ta⁻ jwöh⁺, kuh⁻ hih⁺.

³² Mah⁺ ga⁻ siyh⁺ jnaäh¹:

—Cha⁻ ba⁺ he⁻ kuhn⁻ he⁻ sa⁻ kyuuh[~] hnäh⁺.

³³ He⁻ ja⁻ ga⁻ ngii⁺ jnaäh¹ juu⁺ kih¹ dsa⁻ kyaah⁺ jnaäh¹:

—¿Che⁺ chaa⁻ jaa⁻ hi⁻ ma⁻ ja⁻ hi⁻ ma⁻ ya⁻ ka⁺ he⁻ kuyh⁺?

³⁴ Mah⁺ ga⁻ jäh⁺ Jesús siyh⁺ ka⁻ läh⁺:

—He⁻ jmeen⁻ lä⁻ hnø¹ hi⁻ ga⁻ chee⁺ jnä⁺ mah⁺ mi⁻ hñaan⁺ ta⁻ kiyh¹, he⁻ ja⁻ ba⁺ ma⁺ he⁻ jmee⁻ dsa⁻ këen⁺. ³⁵ ¿Ja⁻ jwah⁺ hnäh⁺, hnø¹ ga⁻ kye⁺ sih⁻ mah⁺ chooh⁺ dsa⁻ ta⁻ kih¹? Pero jnä⁺

jwahn⁺, chooh⁺ hnäh⁺ neh⁺ mah⁺ jëe⁻ da⁻ hnäh⁺ lä⁻ kaa⁻ jee⁺ tääh⁺ dsa⁻ hi⁻ laa⁺ lä⁻ koo⁻ mi⁻ ju⁻ he⁻ ma⁻ ää⁻ he⁻ ma⁻ le⁺ chooh⁺ dsa⁻. ³⁶ Hi⁻ chaah⁻ dsa⁻ liyh⁺ ba⁺ jñeey⁺. He⁻ chaayh⁻ dsa⁻ mah⁺ chaa⁻ tää⁺, la⁻ lä⁻ koo⁻ he⁻ chooyh[~] mi⁻ ju⁻ mah⁺ sa⁻ hee⁺ jih⁺ koh⁺. Kyaah⁺ lä⁻ ja⁻, ko⁻ jøh⁺ ba⁺ lä⁻ chaa⁻ llu⁺ hi⁻ ga⁻ jngëe⁺ kyaah⁺ hi⁻ ga⁻ chooh⁺ ta⁻. ³⁷ Heh⁺ lä⁻ jäh⁺ juu⁺ la⁻, la⁻ ju⁻ dsoo⁺: “Jñah⁺ ba⁺ hi⁻ jngëe⁻, hi⁻ jñah⁺ ba⁺ hi⁻ chooh[~] ta⁻.” ³⁸ Jnä⁺ ga⁻ cheen⁺ hnäh⁺ mah⁺ chooh⁺ hnäh⁺ ta⁻ he⁻ sa⁻ ga⁻ jñeeh⁺ hnäh⁺. Jñah⁺ ba⁺ ga⁻ këe⁺ ta⁻ kih¹, mah⁺ hnäh⁺ ga⁻ taah⁻ hnäh⁺ jee⁺ la⁻ ta⁻ kiyh¹ mah⁺ koo⁻ chooh⁺ ba⁺ hnäh⁺ ta⁻ ja⁻ —ga⁻ jäh⁺ Jesús siyh⁺.

³⁹ He⁻ ja⁻ jwëe⁺ samaritano, hi⁻ chaa⁻ jee⁺ jwii⁻ ja⁻ ga⁻ lä⁻ dsoo⁺ dsë⁻ kih¹ Jesús, lä⁻ koo⁻ ma⁺ ga⁻ nuuy⁺ juu⁺ kih¹ dsa⁻ më⁺ hi⁻ ga⁻ jäh⁺: “Lä⁻ jë⁺ ba⁺ he⁻ ma⁻ jmeen⁺ ma⁻ siyh⁺ jnä⁺.” ⁴⁰ He⁻ ja⁻ ya⁻ nää⁺ samaritano he⁺ ya⁻ jëey⁺ Jesús mah⁺ ga⁻ chuuy⁺ kyaayh⁺, ga⁻ siyh⁺:

—Jä⁺ kyaah⁺ jnaäh¹ jee⁺ la⁻.

He⁻ ja⁻ ga⁻ jäh⁺ to⁺ jmi⁻ jee⁺ ja⁻.

⁴¹ Jwëe⁺ ga⁻ dsa⁻ ga⁻ lä⁻ dsoo⁺ dsë⁻ ma⁺ ga⁻ nuuy⁺ he⁻ ma⁺ hlëeyh⁺ ja⁻.

⁴² Lä⁻ jëe⁺ hi⁻ he⁺ ma⁺ siih⁺ dsa⁻ më⁺ he⁺:

—Ja⁻ ma⁻ la⁻ juu⁺ kyah¹ hne⁻ jmee⁻ jnaäh¹ dsoo⁺, hña⁺ jnaäh¹ ma⁻ nuu⁺ jnaäh¹ juu⁺ kiyh¹. Na⁻ ba⁺ ra⁻ si⁻ ma⁻ ñe⁺ jnaäh¹ ma⁻ ra⁻ ju⁻ dsoo⁺, hi⁻ he⁺ he⁺ Cristo, hi⁻ lää[~] dsa⁻ jmi⁻ gyuu⁺.

Ga⁻ mi⁻ hlää⁺ Jesús chih⁻ kyaa⁺ jaa⁻ dsa⁻ jøøh⁺ kyaa⁺ rey

⁴³ Ma⁻ ngëe⁺ to⁺ jmi⁻ ja⁻, ya⁻ hëe⁺ Jesús jee⁺ ja⁻, ngaayh⁺ ta⁻ Galilea.

⁴⁴ (Hñii⁺ Jesús ga⁻ jäh⁺, jaa⁻ hi⁻ ngëe⁻ juu⁺ kih¹ Dio jee⁺ jwii⁻ gooy⁺ sa⁻ hnää⁺ dsih⁺.) ⁴⁵ Ma⁺ ga⁻ llaayh⁺ hwa⁺ Galilea, dsa⁻ hi⁻ ma⁺ chaa⁻ jee⁺ ja⁻ ga⁻ heeyh⁻ bih⁺ llu⁺, kih¹ he⁻ ga⁻ jëey⁺ he⁻ juh⁻ gaa⁻ he⁻ ga⁻ jmee⁺ Jesús ma⁺ ga⁻ tē⁺ jmi⁻ kuyh⁻ borrego mah⁺ jwii⁻ Jerusalén. Jëeh⁺ na⁻ nää⁺ dsa⁻ he⁺ ka⁻ läh⁺ ma⁺ ga⁻ tē⁺ jmi⁻ ja⁻.

46 Koo⁻ ka⁻lä^h ga⁻lloo^y jwii⁻ Caná he⁻ na⁻hee⁻ hwa¹ Galilea, jee¹ ga⁻jmeey¹ jmi⁻dsē¹ ba¹ ga⁻lii¹ jmih¹ mi¹ 'jēh¹. Jee¹ jwii⁻ Capernaum ja⁻, ma¹ chaa⁻ jaa⁻ dsa⁻jōōh¹ kyaa¹ rey hi⁻ ma⁻dsaah¹ jaa⁻ chih⁻ kyaa¹. 47 Lā⁻ ma¹ ga⁻nuu¹ dsa⁻jōōh¹ he¹ ya⁻hēē¹ Jesús hwa¹ Judea jāy^h ta⁻ hwa¹ Galilea, he⁻ja⁻ ñeey¹ ga⁻mi⁻jeey¹ mah¹ ga⁻chuy^y kyaah¹, ga⁻siiyh¹:

—Man¹ mah¹ mi⁻hlāā^h chih⁻ kyaan⁻ hi⁻ ma⁻kyaa¹ dsa⁻juu¹.

48 He⁻ja⁻ ga⁻jā^h Jesús siiyh¹:

—Sa⁻ heeh¹ hnā^h wa⁻ra⁻ jā^h kih¹ sa⁻ jmeen⁻ he⁻ juh⁻gaa⁻ he⁻ jēē¹ hnā^h.

49 —Dsa⁻jōōh¹ kyaan⁻, ma⁻nōōn¹ ga⁻juh⁻, jāā¹ sa⁻ ga⁻ma⁻juu⁻ chih⁻ kyaan⁻ —ga⁻jā^h dsa⁻jōōh¹ he¹ siiyh¹.

50 Mah¹ ga⁻jā^h Jesús siiyh¹:

—Gwaah⁻ ba⁻ hne⁻ kyah¹, chaa⁻ ba⁻ chih⁻ kyaah¹.

Dsa⁻jōōh¹ he¹ ga⁻jmeey¹ ba¹ dsoo¹ dsēy¹ ma¹ ga⁻jā^h Jesús lā⁻ja⁻, mah¹ ngaay^h. 51 Ni⁻ sa⁻ ga⁻ma⁻llaay^h kiyh¹, ya⁻nāā¹ dsa⁻ kyaay¹ ga⁻mi⁻jeey¹, mah¹ ga⁻jmeey^h juu¹, ga⁻jāy^h:

—Ma⁻jā¹ ba¹ kih¹ chih⁻ kyaah¹.

52 Mah¹ ga⁻ngii¹ dsa⁻jōōh¹ he¹ juu¹ kih¹ dsa⁻ kyaay¹:

—¿Hee⁻ hor⁻ ga⁻lōō¹ chaay⁻ llu¹?

Mah¹ ga⁻jā^h dsa⁻ kyaay¹:

—Lloo¹, kō⁻hi⁻ gyii¹, ya⁻hii¹ lii¹ kiyh¹.

53 Mah¹ ga⁻lā⁻dsooh⁻ dsē¹ jmii⁻ chih⁻ he¹, ja⁻ba¹ hor⁻ ja⁻ ga⁻jā^h Jesús: “Chaa⁻ ba¹ chih⁻ kyaah¹.” He⁻ja⁻ cha⁻ga⁻miih⁻ ga⁻lā⁻dsoo¹ dsēy¹ lā⁻kye⁻ hi⁻ chaa⁻ cha⁻neh⁻ kiyh¹.

54 Jee¹ la⁻ ga⁻tē¹ to¹ he⁻ juh⁻gaa⁻ he⁻ ga⁻jmeey¹ Jesús, ma¹ ya⁻hēēy¹ hwa¹ Judea ngaay^h ta⁻ hwa¹ Galilea.

5

Ga⁻mi⁻hlāā¹ Jesús jaa⁻ hi⁻ sa⁻ liih⁻ goo⁻ tii¹

1 Ma⁻ngēē¹ he⁻ ja⁻, ngoo¹ Jesús ta⁻ Jerusalén. Ma⁻ja⁻ ma¹ tāā^h dsa⁻ judiu jmii¹. 2 Jee¹ jwii⁻ Jerusalén chih¹

koo⁻ na⁻hyah⁻ jee¹ dsa⁻ha⁻ jmii⁻, jā^h Ho⁻haah¹ kih¹ Oveja. Jee¹ ja⁻ chee⁻ Betesda kyaah¹ juu¹ hebreo. Ma¹ cha⁻ lā⁻ku¹ lā⁻jii¹ kih¹ jmi⁻too⁻ ja⁻ hñā¹ jee¹ kih¹ hoo¹ na⁻hii¹. 3 Jee¹ ja⁻ ma¹ saa¹ jwēē¹ hi⁻ dsaah¹, hi⁻ tūū¹, hi⁻ jluuh¹, kyaah¹ hi⁻ sa⁻ le¹ ngē¹, ma¹ jōōy¹ he⁻ hor⁻ jeh¹ jmii⁻. 4 Jēē¹ ma¹ lih¹ koh¹ ba¹ ma¹ jñāā¹ jaa⁻ ángel jee¹ haa¹ jmii⁻ ja⁻, mah¹ ma¹ kah⁻ ma¹ gwēy^h. Ma⁻lā⁻ ma⁻kah¹ ma⁻gwēh¹ jmii⁻ ja⁻, hi⁻ ga⁻tēē¹ to⁻nē¹ dsa⁻he¹ neh¹ jmii⁻ ja⁻, dsa⁻jā¹ go⁻te⁻ kiyh¹ wa¹ he⁻ cha⁻ he⁻ dsoo¹ he⁻ laay¹. 5 Jee¹ ja⁻ ma¹ hāā¹ jaa⁻ dsa⁻ñūūh⁻ hi⁻ ma⁻hya⁻ gyii¹ gya¹ jñā¹ ji⁻ñe⁻ dsaah¹. 6 Ma¹ ga⁻jēē¹ Jesús dsa⁻ he¹ na⁻kyaay¹ jee¹ ja⁻, ñe⁻ bih¹ he⁻ ma⁻lā⁻hii¹ dsaah¹ dsa⁻ he¹, mah¹ ga⁻siiyh¹:

—¿Che¹ hnooh⁻ jā¹ kyah¹? —ga⁻jā^h Jesús siiyh¹.

7 —Sa⁻ chaa⁻ ni⁻ jaa⁻ hi⁻ taah⁻ jnā¹ cha¹ jmii⁻ na⁻ wa⁻ra⁻ ga⁻kah¹ ga⁻gwēh¹. Jāā¹ ga¹ jñā^h taah⁻ hñii¹, ja⁻ga⁻ lloo⁻ jnā¹ —ga⁻jā^h dsa⁻dsaah¹ he¹ siiyh¹.

8 —Noo⁻ jee¹ kyaah¹ na⁻, kii¹ jii¹ kyah¹ mah¹ ngē¹ —ga⁻jā^h Jesús siiyh¹.

9 Lā⁻chah¹ ja⁻ ga⁻jā¹ kiyh¹ mah¹ ga⁻kooy¹ jii¹ kiyh¹, ngaay^h. Jmii¹ ja⁻ ma¹ la¹ jmii¹ he⁻ teeh⁻ dsa⁻ dsē¹.

10 He⁻ja⁻ ga⁻jā^h dsa⁻ta⁻ judiu siiyh¹ hi⁻ ga⁻jā¹ kih¹ he¹:

—Jmii¹ he⁻ teeh⁻ dsa⁻ dsē¹ ba¹ na¹, sa⁻ cha⁻ jwē¹ kooh¹ jii¹ kyah¹ —ga⁻jāy^h.

11 —Hi⁻ ma⁻mi⁻hlāā¹ jnā¹, hi⁻ he¹ ma⁻siih⁻ jnā¹: “Kii¹ jii¹ kyah¹ mah¹ ngē¹” —ga⁻jā^h hi⁻ ma¹ dsaah¹ he¹.

12 —¿Hii⁻ na⁻, hi⁻ ma⁻siih⁻ hne⁻: “Kii¹ jii¹ kyah¹ mah¹ ngē¹”? —ga⁻jā^h dsa⁻ta⁻ he¹.

13 Pero dsa⁻ñūūh⁻ he¹, sa⁻ ga⁻lā⁻kyuuy¹ hii⁻ he¹ hi⁻ ga⁻mi⁻hlāāy¹, jēē¹ Jesús ga⁻āā¹ go⁻te⁻ jee¹ kih¹ jwēē¹ dsa⁻ hi⁻ ma¹ tāā^h jee¹ ja⁻.

14 Ma⁻ngēē¹ he⁻ ja⁻, ga⁻jee¹ Jesús dsa⁻ he¹ ka⁻lä^h jee¹ chih¹ gwah¹ ja⁻ mah¹ ga⁻siiyh¹:

—Jëë da', na' he- ma-jä' kyah', mo-to' jmee- ga' dso'kye-, mah' sa' jä- he- hlih' ga' nē kyah' —ga-jäh' Jesús siiyh'.

15 Ja-ga' ngooy' na' jmeeyh' juu' kih' dsa-ta' judiu, na' chiiyh':

—Jesús ba' he' hi- ga-mi-hlää' jnä' —ga-jäyh'.

16 Kih' he- ja- ba' ja-, ma' hnooh- dsa-ta' he' ha- lä- jwē' jee' ma' jngëeyh' Jesús, jëeh' ma' mi-hlääy' wa' hi- cha- hi- jmii' he- teeh- dsa- dsē'. 17 Mah' ga-jäh' Jesús siiyh':

—Tää kyaan', jmee' ta' lä-jiih' na', hi- ja-ba' lä-ja- jmee' jnä' ka-läh'.

18 He-ja- cha-ga-miih- ma' hnooh- dsa-ta' he' ha- lä- jee' ma' jngëeyh' Jesús. Ja- ma-la- kih' he- sa- ma' høoy- jmii' he- teeh- dsa- dsē', lä-kye- kih' he- ma' jäyh': "Dio laa' Tää kyaan'," ma' jmäy~ hñiiy' kwee- kyaah' Dio.

Jesús jmee' cha- dsa- tää'

19 Koo- ka-läh' ga-jëeh- Jesús juu' kih', ga-siiyh':

—Ma-ra' ju'dsoo' jwëehn~ hnäh'. Joo' Dio sa' le' jmee' ni' miih- jee' tēy~ hñiiy'. He- jëy~ jmee' Jmiiy-, he- ja- ba' jmeey'. Lä-jë- he- jmee' Tää, ja-ba' lä-ja- kwee- go-te' jmee' Joo' ka-läh'. 20 Hnäa' ba' Tää Joo', hi- mi-jnäy~ kih' lä-jë- he- jmeey'. Pero cha-ga-miih- he- juh-gaa- lä-koh' ga' he- jmeey- la-, mi-jnäy~ kih' Joo' ta' cha'nē, lä-jiih' lä-dsaa~ hoh' hnäh'. 21 Ja-ba' lä-koo- mi-jiih' Tää hi- ma-na-juu', mah' jmeey' chaay- ka-läh', ja-ba' lä-ja- Joo' jmeey' cha- lä-jah' hi- hnäy'. 22 Sa' lla' Tää ta' kih' ni' jaa-, ga-tooyh- goo- Joo' ba' mah' llay' ta' kih' lä-jëē'. 23 Mah' lä-ja- lä-jëē- dsa- jmee' juuh- kih' Joo' Dio lä-koo- jmeey' juuh- kih' Tää. Hi- sa' jmee' juuh- kih' Joo', sa' jmeey' juuh- kih' Tää hi- ga-cheey'.

24 'Ma-ra' ju'dsoo' jwëehn~ hnäh', hi- nuu- juu' kin' hi' jmeey' dsoo' dsēy' kih' hi- ga-chee' jnä', chaay- tää' ba'. Sa' jä- dso'jwii' nē kih'. Lla-

he- ma-juuy', ma-tëeyh' jee' chaay- tää'. 25 Ma-ra' ju'dsoo' jwëehn~ hnäh'. Jä- koo- hor~, hi- hor~ ja- la' na'. Ma-të' jee' nuu' lä-jëē- hi- na-juu' juu' kih' Joo' Dio. Hi- lä-jëē- hi- nuu' kih', mo-so' juuy'. 26 Jëeh', Tää, kih' hñii' bih' na-jiih'. Ja-ba' lä-ja- ga-kway' jwē' he- na-jiih' kih' hñii' Joo' ka-läh'. 27 Hi- ga-hñaa' llay' ta' kih' dsa-, lä-llu' he- laay' Hi-ga-lëē' ngo'. 28 Ta' jmee- dsaa~ hoh' hnäh' he- jwahn- la-. Jä- koo- hor~ nuu' lä-jëē- hi- tääh' to-høø- tēen' kih'. 29 Hi- lä-jëē- hi- ga-jmee' he- llu', lä-jiiyh' mah' tēy' jee' chaay- tää'. Hi- lä-jëē- hi- ga-jmee' he- hlih', lä-jiiyh' mah' dsa-näy' kyaah' dso'jwii' ba'.

Cha- ba' he- jmee' ju'dsoo' kih' Joo' Dio

30 'Ni- miih- sa' le' jmeen' jee' tēen- hñiin'. Lä-koo- te' man' kih' Tää kyaan', ko-ja- ba' te' llan' ta' kih' dsa-. Hi- kyaah' ju'dsoo' jmah' ba' llan' ta', jëeh' sa' hnoohn' he- hnoon' hñiin'. Hnoohn' he- hnøø' Tää hi- ga-chee' jnä' ba'. 31 Cher'mah' hñiin' ba' jmeen' ju'dsoo' kin', sa' jmää' ju'dsoo' kin' lä-ja-. 32 Cha- ga-jñah' hi- jmee' ju'dsoo' kin'. Jnä' man', ju'dsoo' he- jmeey' kin', la' dsoo'. 33 Ga-cheeh' hnäh' dsa- hi- na'ngii' juu' kih' Jwaa', hi- lä-jë- he- ga-jäyh' ja-, la' ju'dsoo'. 34 Sa' jmee- bii' ki' jnä' ju'dsoo' kih' dsa-. He- llu' kyah' hnäh' ba' ja-, he- ga-jmee' Jwaa' ju'dsoo' kin', mah' lä-ja- lääh' hnäh'. 35 Hi- he' ma' laa' lä-koo- wa'je- he- na-hih~ mah' ma' kwa- jmëē'. Hi- ga-lä-cha- hnäh' llu' miih- jmii' kyaah' juu' he- ga-kway' ja-. 36 Pero cha- ga-jyoh' he- jmee' ju'dsoo' kin' he- juuh- ga' lä-koh' ga' ju'dsoo' he- ga-jmee' Jwaa'. Lä-jë- ta' he- ga-kwëeh' Dio jnä' mah' mi'ten', ja-ba' ta' he- jmeen' la-, jmee' ju'dsoo' kin', Tää ba' he' hi- ga-chee' jnä'. 37 Hi- Tää hi- ga-chee' jnä', ga-jmeey' ju'dsoo' kin' ka-läh'. Ni' koo- hä' sa' ga-nuuh- hnäh' lä-

ma' ga'hlëeyh', ni' lä'ja- sa' ga'jëeh' hnih'. ³⁸ Hi' ni' sa' ga'jä' juu' kiyh' neh' tuh-hoh' hnäh', kih' he- sa' heeh' hnäh' kih' hi' ga'cheey'. ³⁹ Ja' hëh' da' hnäh' kwee- lä'koo- na-sii- juu' kih' Dio. Jëeh', laah' hnäh' kyaah' juu' na' chaah- hnäh' tää'. Ja' ba' juu' na' jmee' ju'dsoo' kin' ka-läh'. ⁴⁰ Ni' lä'ja- sa' hnooh- hnäh' juu' kin' mah' jmeen' chaah- hnäh' tää'.

⁴¹ Ja' he- hnoon' mah' leen' jööh' cha'në' dsa-. ⁴² Jnä' kyuun- hnäh', man' kwee- sa' hnaah- hnäh' Dio. ⁴³ Jnä' ma-jan- kyaah' mada- kih' Tää', mah' hnäh' sa' heeh' jnä'. Pero wa'ra- ja' jñah' lä' hyoh- dsëy' hñiiy', tää' sa' tääh' hnäh' jmeeh- he' kih' hi' he'. ⁴⁴ Ha- lä'ja- lä'dsoo' hoh' hnäh', jëeh' hnooh' hnäh' ha- lä' jee' leeh' hnäh' kaah' cha'në' dsa-kyaah' hnäh' hi' sa' hnooh' hnäh' mah' leeh' hnäh' kaah' cha'në' Dio. ⁴⁵ Ta' jmee- hnäh' huudsë- jnä' hnëen- hnäh' cha'në' Tää' kyaan-. Moisé, hi' kyeh' hnäh' o-jöh' dsë- kih', hi' he' ba' hnëe- hnäh'. ⁴⁶ Wa'ra- jäh' kih' jmeeh- hnäh' dsoo' hoh' he- ga'jäh' Moisé, lä'ja- jmeeh- hnäh' dsoo' hoh' juu' kin' ka-läh'. Jëeh', he- ga'siiy' ja-, hlëeh- kin' ba' ja-. ⁴⁷ Pero cher' mah' sa' jmeeh- hnäh' dsoo' hoh' he- ga'siiy' ja-, ha- ba' lä'ja- lä'dsoo' hoh' hnäh' juu' kin'.

6

*Ga'ääh- Jesús hñä' mil dsa-ñuuh-
(Mt. 14:13-21; Mr. 6:30-44; Lc.
9:10-17)*

¹ Ma-ngëe' he- ja-, ngoo' Jesús ta' hngaah' ko-taa- jmi-juuh- he- hla- hwa' Galilea, ja' ba' he- jäyh' kih' Tiberia. ² Jwëe' dsa- ma' chaah- kaah' kiyh', kih' he- ma' jëey- lä'jë- he- juh-gaa- he- ma' jmeey- lä'koo- hä' ma' mi-hlääy' hi' dsaah'. ³ Ja' ga' ga'wii' Jesús ta' jee' chih' koo- lle'koh' mah' jee' ja- ga'tooh' jnääh' discípulo kyaayh'. ⁴ Jmii' ja- ma-ya-jäh' tē' jmi' he- kuh- dsa- judiu borrego mäh'.

⁵ Ma' ga'jëe' Jesús jwëe' jwërte dsa- hi- ya-nää' mah' ga'siiy' Felipe:

—¿Ha- ba' dsa'nøon' dsa'län' miih- he- kuh- dsa- la-?

⁶ Pero he- ga'jäyh' lä'ja-, he- ma' hnøoy' ma' jëey' hee- ja- ma' jäh' Felipe. Jëeh' kyuuh- bih' ha- lä' jmeey'.

⁷ Mah' ga'jäh' Felipe:

—Sa' lee- to' hña-loo' jmi' ta' he- kyaah' län' he'ñiih- mah' tēe' lä'jëe- dsa- ma' miih'.

⁸ Mah' ga'jäh' jaa- discípulo kyaay', Andre' øöh' Simón Pee':

⁹ —Jee' la- hää' jaa- chih- hi- kye- hña' he'ñiih- he- na-la' kyaah' cebada, kyaah' uu' hmooh- mäh'. Pero ha- lee' he- oo' kih' lä'jëe- dsa- hi- tääh' na- —ga'jäyh'.

¹⁰ —Chiih' lä'jëe- dsa- na-, wa' dsa-taayh' wa' gyay- hwa' —ga'jäh' Jesús.

Jee' ga'taayh' ja-, ma' cha- cha-miih- nuu-. Kih' lä'jëe- dsa- hi- ga'taah' jee' ja-, ma' la' dsa-ñuuh- ma' tēe' koo- hña' mil. ¹¹ Ga'ka' Jesús he'ñiih' ja-, ga'kway' ti'hmaah' kih' Dio. Ma-la' ma-kway' ti'hmaah', ga'jmeey' jwi' he'ñiih' ja- mah' ga'kwëeyh' discípulo. Hi' ja' ba' lä'ja- ga'jmeey' discípulo kyaah' hi- ma' tääh' hwa'. Hi' ja' ba' lä'ja- ga'jmeey' kih' hmooh- mäh' he', ga'kwëeyh' dsa- ha- koo- jiih' ma' hnøø' lä'jaa- lä'jaay-. ¹² Ma-la' ma-këe' lä'jëe- dsa-, ga'jmeey' Jesús mada' kyaay' jnääh' discípulo:

—Juuh' hnäh' lä'jë- jwi' he- ma-chaah- na- mah' sa' hee'.

¹³ Ma-la' ma-juuh' lä'jë- jwi' he- ga'chaah' ja-, ga'kah' gya-to' sa'miih- jwi' kih' hña' he'ñiih- he- ma' na-la' kyaah' cebada. ¹⁴ Ma' ga'jëe' dsa- he', he- juh-gaa- he- ga'jmeey' Jesús jee' ja-, ga'jäyh':

—Ma'ra' ju'dsoo', hi- na- he' hih' dsa- hi- ngëe- juu' kih' Dio hi- ga'jäh' dsa- kih' ja' jmi-gyuu' la-.

¹⁵ Pero ma-liih- ba' Jesús, he- hnøø' dsa- lä'bi' lä'jaa' ma' tēey' mah' ma' jmäy' rey kyaay', he- ja- koo-

ka-läh' ga-wiiy' ta' lle'koh' ja' mah' ga-jäy' hñiiy'.

Ga'ngë' Jesús në' jmii'

(Mt. 14:22-27; Mr. 6:45-52)

16 Ma' ga-nuu' jmii' ja', ma-la' jnääh' discípulo ba' ga-jñaa' jnääh' ta' cha'hoó' jmi-juu' ja'. 17 Ga'tooh' jnääh' neh' na'moo' mah' ga-nøø' jnääh' haa' jnääh' jmi-juu' ja', ta' hngaah' jee' chee' Capernaum. Ma-na-hoo' go-te' hor' ja' ni' sa' ga' ma-jah' Jesús. 18 Pero ja' koo' lle' tä', lä-jiih' ga-løø' hluh' jmii'. 19 Ma-lä-øøy' koo' hña' jñii' kilómetro në' jmii', ma' ga-jëë' jnääh' Jesús ja' ya-jäyh' kih' na'moo', ngëy' në' jmii', mah' ga-lä-gah' jnääh'. 20 Pero ga-jäh' Jesús siiyh' jnääh':

—Jnä' ba' la', ta' wa' gah' hnäh'.

21 Ja-ga' ga-heeh' jnääh' lä-kaa-tuh-dsë' jnääh' neh' na'moo' ja', hi' chah' ba' ga-tëë' jnääh' hwa' jee' ga-nøø' jnääh' ja'.

Jwëë' dsa' ga'hnaah' Jesús

22 Ma' ga-jnä' jyoh' jmii', dsa' hi' ma' tääh' ta' hngaah' jee' ga-hwëë' jnääh' ja', ga-lä-liih', ma-la' jnääh' discípulo ba' ga-tooh' jnääh' neh' koo' ba' na'moo' he' ma' hii' jee' ja'. 23 Ta'ko-jiih' ja' ga'lloo' jyoh' ga' na'moo' he' ga-hwëë' ta' jee' jwii' Tiberia, ja-ba' koo' jee' ga-taah' hña' mil dsa' hi' ga-kuh' jee' ja', jee' ga-kwa' Jesús ti'hmaah' kih' Dio. 24 Ma' ga-jëë' dsa', mo'so' chaa' Jesús ni' discípulo kyaay' jee' ja', ga-taayh' neh' na'moo' he' ma' hii' jee' ja', ga-näy' ga-hnäy' Jesús ta' jee' jwii' Capernaum.

Hñii' Jesús laa' he'ñiih' he' jmee' chaa' dsa'

25 Ma' ga-lla-näy' ta' hngaah' ja', ga-jnäy' Jesús mah' ga-siiyh':

—Ta-jwoh', ¿hee' ba' hor' ma-ñeh' hne'?

26 Mah' ga-jäh' Jesús siiyh':

—Ma-ra' ju'dsoo' jwëëhn' hnäh', ma-ya-nääh' hnäh' hnaah' jnä', ja' kih' he' ga-jëëh' hnäh' he' juh-gaa'

he' ga-jmeen'. Hnaah' hnäh' jnä' kih' he' ga-kuh' hnäh' lä-jiih' ga-këë' hnäh' ba' ja'. 27 Ta' wa' hee' hoh' hnäh' kih' ma' he' dsa-lla'. Wa' hee' hoh' hnäh' kih' ma' he' sa-lla', he' jmee' chaa' dsa-tää'. He-la-na' ma' he' kwa' Hi-ga-lëë' ngo' la'. Jëeh', Täa' hi' laa' Dio, ga-hñaay' jnä' kih' he' la'.

28 Mah' ga-ngii' dsa' he' juu' kiyh':

—¿Hee' na' ga-tëë' jnääh' jmeen' mah' jmee' jnääh' lä' hnøø' Dio? —ga-jäh' dsa' he'.

29 —He' la' ba' hnøø' Dio jmeeh' hnäh', he' jmeeh' hnäh' dsoo' hoh' kih' hi' ga-cheey' —ga-jäh' Jesús siiyh'.

30 —¿Hee' koo' he' juh-gaa' heeh' jnääh', mah' jëë' jnääh', ja' ga' jmee' jnääh' dsoo' dsë' jnääh' kyah'? ¿Ha' lä' la' he' jmeeh' mah' jëë' jnääh'? 31 Dsa' ma-gyuh' kyaay' jnääh' ga-kuyh' maná jee' la' hwa' kii' ja', lä' koo' na-sii' juu' kih' Dio: “He'ñiih' he' ja' gyuu' ba' ja', ga-kwëëh' dsih' mah' ga-kuyh'” —ga-jäh' dsa' siiyh'.

32 —Ma-ra' ju'dsoo' jwëëhn' hnäh', ja' he' Moisé hi' ga-kwa' he'ñiih' he' ja' gyuu'. Täa' kyaan' ba' he' hi' kwëëh' hnäh' ma-ra' he'ñiih' he' gwa' gyuu'. 33 Jëeh' he'ñiih' he' kwa' Dio, hi' he' he' hi' ga-jñaa' gyuu', hi' jmee' chaa' dsa' jmi-gyuu' —ga-jäh' Jesús ga-siiyh'.

34 —Kwëëh' jnääh' täa' he'ñiih' ja', Dsa-jøøh' kyaan' —ga-jäh' dsa' he' siiyh'.

35 Mah' ga-jäh' Jesús siiyh':

—Jnä' he' laan' he'ñiih' he' jmee' chaa' dsa'. Hi' jmee' ko-jøh' kyaah' jnä', jih'koh' sa' ja' lä-kyoyh'. Lä-ja', hi' jmee' dsoo' dsë' kin', sa' ja' lä-kii' dsëy' jih'koh' jih'lih'. 36 Pero jwëëhn' hnäh' ka-läh' lä' koo' ma-jwëëhn' hnäh' jää', ma'ke' ma-jëëh' hnäh' jnä', sa' ma-jmeeh' hnäh' dsoo' hoh' hnäh' kin'. 37 Ga-lä-jëë' dsa' hi' taah' Täa' goon', hi' he' go-nää' kin'. Hi' lä-jëë' hi' go-nää' kin', sa' beë' jnih'.

38 Jëeh', sa' ga'jñaan' gyuuuh' mah' jmeen' lä' hnoon' hñiin'. Ga'jñaan' mah' jmeen' lä' hnøø' hi' ga'chee' jnä' ba'. 39 Tää' hi' ga'chee' jnä' hyoh' dsëy' lä' la' ba'. Sa' hnøøy' dsa' hëe' ki' jnä' ni' jaa' hi' ga'taayh' goon' mah' ga'lä'jëe' ba' hi' he' mi'jiih' wa'ra' ga'të' jee' llaa' jmi-gyuu'. 40 Hi' ga'chee' jnä' hyoh' dsëy' lä' la'. Lä'jëe' hi' go'nää' kih' Jooy' mah' jmee' dsoo' dsë' kiyh', hi' he' ba' jmeey' chaa' tää'. Mah' jnä' ba' mi'jiih' jnih' wa'ra' ga'të' jee' llaa' jmi-gyuu' —ga'jäh' Jesús siih' dsa' he'.

41 He'ja' ga'løø' dsa' judiu he' cha'häy~ hlëeyh' wii' kih' Jesús, kih' he' ma' jäyh', laay' he'ñiih' he' ga'jyoo' gyuuuh'. 42 Lä' la' ga'jäyh':

—¿Ja' he' hi' na' joo' José? Kyuu' ba' jne' cho'jmiiy'. ¿Ha' lä'ja' he' jäyh', ga'jñaa'y' gyuuuh'?

43 Mah' ga'jäh' Jesús siih' ka'läh':

—Tu' hnäh' he' cha'hääh' jnä'.

44 Ni' jaa' sa' le' jä' kih' hñii' kyaah' jnä' cher'mah' Tää' hi' ga'chee' jnä' sa' ga'taayh' goon'. Mah' jnä' ba' mi'jiih' jnih' wa'ra' ga'të' jee' llaa' jmi-gyuu'. 45 Lä' la' na'sii' koooh' ko'llaa' hi' ma' ngëe' juu' kih' Dio llo'joo': "Dio ba' mi'tëe' lä'jëe' dsa'." Lä'ja', lä'jëe' hi' ga'nuu' hi' ga'lä'tëey' kih' Tää', ya'näay' kyaah' jnä'.

46 'Sa' chaa' hi' ma'jëe' Tää'. Ma'la' hi' ja' jee' gya' Dio ba', hi' he' ba' ma'jëe' Tää'. 47 Ma'ra' ju'dsoo' jwëehn'hnäh', hi' jmee' dsoo' dsë' kin', hi' he' ba' chaa' tää'. 48 Jnä' he' laan' he'ñiih' he' jmee' chaa' dsa'. 49 Dsa' ma'gyuh' jnän' ga'kuyh' maná jee' la' hwa' kii' ja', pero ga'juuy'. 50 Pero hi' la' he' he'ñiih' he' ga'jyoo' gyuuuh' mah' lä'jëe' hi' ga'kuh' kiyh' mo'so' juuy'. 51 Jnä' he' laan' he'ñiih' jiih' he' ga'jyoo' gyuuuh'. Hi' kuh' kih' he'ñiih' la', chaay' tää' ba'. He'ñiih' he' kwa' jnä', la' ngo' kin'. He' ja' kwan' mah' lä'ja' jmee'

chaa' lä'jëe' dsa' jmi-gyuu' —ga'jäh' Jesús siih'.

52 He'ja' dsa' judiu he' ga'ti' ga'chooy' juu' kyaah' øøyh':

—¿Ha' lä'ja' kwa' dsa' na' ngo' kih' mah' kihn'? —ga'jäyh'.

53 Mah' ga'jäh' Jesús siih':

—Ma'ra' ju'dsoo' jwëehn' hnäh', cher'mah' sa' ga'kuh' hnäh' ngo' kih' Hi' ga'lëe' ngo' la', hi' sa' huh' hnäh' jma' kiyh' ka'läh', sa' tëeh' hnäh' jee' jmee' chaa' hnäh' tää'.

54 Hi' kuh' ngo' kin' mah' hiyh' jma' kin' ka'läh', chaay' tää' ba'. Hi' jnä' mi'jiih' jnih' wa'ra' ga'të' jee' llaa' jmi-gyuu'. 55 Jëeh' ngo' kin', koo' he' la' ba' ma' he' jmee' chaa' dsa', lä'ja' ka'läh' kih' hi' hiyh' jma' kin', koo' he' la' ba' jmee' chaay'.

56 Hi' kuh' ngo' kin' mah' hiyh' jma' kin' jäy' koo' hweh' kyaah' jnä' hi' jnä' jän' kyaayh' ka'läh'. 57 Tää' hi' na'jiih' ga'chee' jnä', hi' jnä' chaa' ta'la' kih' Tää'. Ja'ba' lä'ja', hi' kuh' ki' jnä', ta'la' ki' jnä' ba' chaay'.

58 He' la' ja', he'ñiih' he' ga'jyoo' gyuuuh'. Sa' la' lä' la' maná he' ga'kuh' dsa' ma'gyuh' jnän' hi' ma'ra' he' ga'juuy' bih'. Pero hi' kuh' he'ñiih' la', chaay' tää' ga'lä'jë' joh' jmi' cha' ba' —ga'jäh' Jesús siih' dsa' he'.

59 Lä'jë' juu' la' ga'kwa' Jesús neh' gwah' mäh' kih' dsa' judiu jee' jwii' Capernaum.

Kyaah' juu' la' jmee' chaa' dsa' tää'

60 Lä' ma' ga'nuuy' juu' ja', jwëe' discípulo kyaay' ga'jäh':

—Jwëeh' la' juu' na'. ¿Hii' ga' mo'tih' dsë' nuu' juu' na'?

61 Né' ba' Jesús he' ma' täayh' ma' cha' ma' häy~ kwaat' kih' juu' he' ga'hlëeyh' ja', he' ja' ga'jäh' Jesús siih':

—¿Che' ma'toh' wii' kyah' hnäh' juu' kin'? 62 Ha' ba' lä' jmeeh' hnäh' ja', wa'ra' jäh' kih' jëeh' hnäh' Hi' ga'lëe' ngo' la' wii' ka'läh' jee' ma' gyay' jää'. 63 Jmi'lle' ba' he' jmee'

chaa⁻ dsa⁻, pero jmi⁻ngo¹ sa⁺ cha⁻
he⁻ le⁻ jmee¹ ni⁺ miih⁻. Lã⁺jẽ⁺ juu¹ he⁻
ma⁻jwëehn¹ hnäh⁻, gwa⁻ kih¹ jmi⁻lle⁻
ba⁻ na⁻, hi⁻ lã⁻ja⁻ jmee⁻ chaa⁻ dsa⁻.
⁶⁴ Pero chaa⁻ ko⁻llaa⁻ hnäh⁻ hi⁻ sa⁻
ma⁻jmee⁻ dsoo⁻ dsẽ¹ kin⁺ —ga⁻jäh⁻
Jesús.

Jëeh⁻ ma⁻kyuu⁺ bih¹ jãä¹ hiji⁻ na⁻
hi⁻ sa⁻ lã⁻dsoo⁻ dsẽ¹ kiyh¹, hi⁻ kyuu⁻
hij⁻ na⁻ hi⁻ ngëëy¹ kih¹ dsa⁻. ⁶⁵ Mah⁻
ga⁻jäyh⁻ ka⁻lãh⁻:

—He⁻ja⁻ ba⁻ na⁻ ma⁻jwëehn¹
hnäh⁻: “Ni⁺ jaa⁻ sa⁻ le⁻ jã⁻ kih¹ hñii⁻
ki⁺ jnä⁻ cher⁻mah¹ sa⁻ ga⁻taah⁻ Tãä⁻
goon⁺.”

⁶⁶ Ma⁻ngëë⁻ ma⁻jäyh⁻ lã⁻ja⁻, jwëë⁻
discípulo kyaay¹ ga⁻biiy¹ kih¹, mo⁻so⁻
ga⁻jmee⁻ ko⁻joh⁻ kyaayh¹. ⁶⁷ Ja⁻ga⁻
ga⁻siyh⁻ lã⁻jẽë⁻ gya⁻tuu⁻ jnääh¹
discípulo kyaay¹:

—¿Che⁻ hnooh⁻ hnäh⁻ go⁻nääh⁻
hnäh⁻ ka⁻lãh⁻ lã⁻na⁻?

⁶⁸ He⁻ja⁻ ga⁻jäh⁻ Simón Pee⁻:

—Dsa⁻jõõh¹ kyaan⁺, hiji⁻ ga⁻ na⁻
kih¹ dsa⁻nõõ¹ jnääh¹. Jaa⁻ hne⁻ ba⁻
kyeh⁻ juu¹ he⁻ jmee⁻ chaa⁻ dsa⁻ tãä⁻
ga⁻lã⁻jẽ⁻ joh⁻ jmi⁻ cha⁻. ⁶⁹ Ma⁻dsõõ⁻
ba⁻ dsẽ⁻ jnääh¹ kyah¹, ma⁻ñe⁻ ba⁻
jnãäh¹ hne⁻ he⁻ Cristo, Joo⁻ Dio jiih⁺ —
ga⁻jäh⁻ Pee⁻ siyh⁻.

⁷⁰ Mah⁻ ga⁻jẽeh⁻ Jesús juu¹ kiyh¹:

—¿Ja⁻ ga⁻lleehn⁺ lã⁻jẽë⁻ gya⁻tuu⁻
hnäh⁻ mah¹ jaa⁻ jee⁻ lã⁻jẽë⁻ hnäh⁻ lãä¹
dsa⁻ kyaä¹ hi⁻sa⁻llu¹? —ga⁻jäh⁻ Jesús
siyh⁻.

⁷¹ He⁻ ma⁻ hlëëyh⁺ kih¹ Juda Iscari-
ote, joo⁻ Simón ba⁻ ja⁻. Jëeh⁻ Juda he⁻,
hi⁻ ga⁻ngëëy¹ këë⁻ ga⁻, ma⁻ lãä¹ jaa⁻
kih¹ jee⁻ lã⁻jẽë⁻ gya⁻tuu⁻ jnääh¹.

7

Øõh⁻ Jesús sa⁻ ma⁻ heeh⁻ kiyh¹

¹ Ma⁻ngëë⁻ he⁻ ja⁻, ma⁻ ngë⁻ Jesús
hwa¹ Galilea. Mo⁻so⁻ ma⁻ hnõõy¹ ma⁻
ngëëy¹ ta⁻ Judea, jëeh⁻ dsa⁻ judiu ma⁻
hnooyh⁻ ha⁻ lã⁻ jee⁻ ma⁻ jngëëyh¹.
² Ma⁻ya⁻jäh⁻ tẽ¹ jmi⁻ kih¹ dsa⁻ judiu,
he⁻ ma⁻ hiiy⁻ hmiih⁻ jee⁻ dsa⁻taayh⁻
ma⁻ tẽ⁻ jmi⁻. ³ He⁻ja⁻ ga⁻jäh⁻ øõyh⁻
siyh⁻:

—Gwa⁻ hne⁻ ka⁻lãh⁻ ta⁻ Judea,
mah¹ jëë¹ discípulo kyaah¹ hi⁻ tãäh⁻
jee⁻ oo⁻ ha⁻ lã⁻ la¹ he⁻ juh⁻gaa⁻
he⁻ jmeeh⁻. ⁴ Jëeh⁻, jaa⁻ hi⁻ hnõõ¹
mi⁻jnãä⁻ hñii⁻, sa⁻ jmee⁻ ta⁻ kiyh¹
jee⁻ na⁻hmãä¹. Hne⁻ ma⁻lõõh⁻jmeeh⁻
lã⁻jẽ⁻ he⁻ na⁻, mi⁻jnãä⁻ hñaaah¹ cha⁻nẽ⁻
lã⁻jẽë⁻ dsa⁻ jmi⁻gyuu⁺ —ga⁻jäh⁻ øõyh⁻
siyh⁻ Jesús.

⁵ Jëeh⁻, ni⁺ ga⁻ øõyh⁻ sa⁻ ma⁻ heeh⁻
kiyh¹. ⁶ Ja⁻ga⁻ ga⁻jäh⁻ Jesús siyh⁻:

—Sa⁻ ga⁻ ma⁻ja⁻ jmi⁻ kin⁺, pero
kyah¹ hnäh⁻, wa⁻ he⁻ cha⁻ he⁻ jmi⁻
ba⁻ llu¹ kyah¹ hnäh⁻. ⁷ Dsa⁻ hi⁻ chaa⁻
jmi⁻gyuu⁺ la⁻ sa⁻ le⁻ jmee⁻ na⁻hõõyh⁻
kyah¹ hnäh⁻. Pero jnä⁻ na⁻hãäyh⁻,
kih¹ he⁻ mi⁻jnãän¹ he⁻ jmee⁻ he⁻
hliih¹. ⁸ Go⁻nääh⁻ ba⁻ hnäh⁻ jee⁻ tẽ⁻ jmi⁻
ja⁻. Pero jnä⁻ sa⁻ nñn⁻, jëeh⁻ sa⁻ ga⁻
ma⁻dsëë¹ jmi⁻ kin⁺.

⁹ Ma⁻ngëë⁻ ma⁻jäyh⁻ lã⁻ja⁻, ga⁻jäyh⁻
ta⁻ Galilea ba⁻.

Ma⁻ ga⁻tẽ⁻ jmi⁻ jwii⁻ Jerusalén ñee⁻ Jesús

¹⁰ Ma⁻ngëë⁻ ma⁻nääh¹ øõyh⁻, ngoo¹
ba⁻ Jesús jee⁻ tẽ⁻ jmi⁻ ja⁻. Pero sa⁻
ngooy¹ jnä⁻hã⁻ mah¹ sa⁻ jëë¹ dsih¹.
¹¹ Pero dsa⁻ judiu ma⁻ hnaayh⁻ Jesús
jee⁻ tẽ⁻ jmi⁻ ja⁻, ma⁻ jäyh⁻:

—¿Na⁻ hi⁻ he⁻?

¹² Dsa⁻ hi⁻ ma⁻ tãäh⁻ jee⁻ jmi⁻ ja⁻ ma⁻
hlëëyh⁺ juu¹ hii⁻, ma⁻ cha⁻ ma⁻ hãäy⁻
Jesús. Ma⁻jäh⁻ jwëë⁻ dsa⁻:

—Dsa⁻ lluu¹ ba⁻ he⁻.

Pero jñah⁻ ma⁻jäh⁻:

—Jah⁻ha¹, koo⁻ mi⁻gaay⁻ dsa⁻ ba⁻.

¹³ Pero ni⁺ jaa⁻ dsa⁻ sa⁻ ma⁻ hlëeh⁻
jnã⁻hã⁻ kih¹ Jesús, kih¹ he⁻ ma⁻ gayh⁻
dsa⁻ta⁻.

¹⁴ Ma⁻tẽ⁻ to⁻dsaah⁻ jmi⁻, ja⁻ga⁻
ngoo¹ Jesús jee⁻ ma⁻ chih¹ gwah⁻
mah¹ ga⁻lõõy¹ hlëëyh⁻ dsa⁻. ¹⁵ Peer⁻
ga⁻lã⁻dsaa⁻ dsẽ¹ dsa⁻ judiu, mah¹ ma⁻
jäyh⁻:

—Ha⁻ lã⁻ja⁻ he⁻ kyuu⁻h⁻ dsa⁻ na⁻
cha⁻miih⁻ hi⁻ sa⁻ cha⁻ jee⁻ ñee⁻
ga⁻mi⁻tëëy⁻ hñiiy⁻.

¹⁶ Mah⁻ ga⁻jẽeh⁻ Jesús juu¹ kih¹ dsa⁻
he⁻:

—Ja⁺ he⁻ la⁺ kin⁺ nuuh⁻ he⁻ kwan⁻ la⁻, la⁺ kih⁺ hi⁻ ga⁺chee⁺ jnä⁺ ba⁺.
 17 Hi⁻ lla⁺ dsē⁺ jmee⁺ lä⁺ hnø⁺ Dio, lä⁻kyuuh[~] ha⁻ lä⁺ la⁺ nuuh⁻ he⁻ kwan⁻ la⁻, che⁺ he⁻ gwa⁻ kih⁺ Dio, o che⁺ he⁻ hlēeh⁺ kwaat[~] kin⁺ ba⁺. 18 Hi⁻ hlēeh⁺ kwaat[~] kih⁺ hñii⁺, he⁻ hnooyh⁻ ha⁻ lä⁺ jee⁺ jmääy⁺ hñiiy⁺ jøøh⁺ ba⁺ ja⁻. Pero hi⁻ hnooh⁻ ha⁻ lä⁺ jee⁺ jmääy⁺ jøøh⁺ hi⁻ ga⁺chee⁺ jnä⁺, hi⁻ he⁺ ba⁺ hi⁻ hlēeh⁺ ju'dsoo⁺. Ni⁻ miih⁻ sa⁻ hläy⁺h⁻ kyaah⁺ juu⁺ kiyh⁺.

19 ¿Ja⁺ ga⁺kwēeh⁺ ba⁺ Moisé hnäh⁺ ley mah⁺ ni⁻ jaa⁻ hnäh⁺ sa⁻ ga⁺mi⁻teh⁺ hnäh⁺? ¿He⁻la⁺ hnooh⁻ hnäh⁺ jngēeh⁺ jnä⁺?

20 He⁻ja⁻ ga⁺hlēeh⁺ jwēē⁺ dsa⁻ he⁺:
 —Sa⁻ chaa⁻ ni⁻ jaa⁻ hi⁻ jngēeh⁺ hne⁻. Hi⁻sa⁻llu⁺ ba⁺ na⁻ hää⁺ tuh⁻hoh⁺.

21 He⁻ja⁻ ga⁺jäh⁺ Jesús siyh⁺:
 —Ga⁻lä⁺jēē⁺ ba⁺ hnäh⁺ ga⁻lä⁺dsaa⁻ hoh⁺ kih⁺ ga⁻jēeh⁺ hnäh⁺ ga⁻jmeen⁺ koo⁻ he⁻ juh⁻gaa⁻. 22 Dsoo⁺ ba⁺ jäh⁺ jne⁺ Moisé ga⁻lla⁺ nuuh⁻ he⁻ uuh⁻ jmi⁻ngo⁺ jnä⁻. (Pero ja⁺ he⁺ Moisé hi⁻ ga⁻lla⁺ nuuh⁻ ja⁻, ko⁻ja⁻ ma⁻nø⁺ kih⁺ dsa⁻ ma⁻gyuh⁻ jnä⁻ hi⁻ ma⁺ chaa⁻ jää⁺ ga⁺ kih⁺ Moisé.) Mah⁺ tuh⁻ hnäh⁺ jmi⁻ngo⁺ kih⁺ dsa⁻ñuuh⁻ lä⁻kye⁻ jmi⁺ he⁻ teeh⁻ dsa⁻ dsē⁺. 23 Heeh⁺ ba⁺ hnäh⁺ he⁻ uuh⁻ jmi⁻ngo⁺ kih⁺ gyuu⁻ ñuuh⁻ jmi⁺ he⁻ teeh⁻ dsa⁻ dsē⁺ mah⁺ mi⁻teh⁺ hnäh⁺ lä⁻koo⁻ na⁻si⁻ ley kih⁺ Moisé. ¿He⁻la⁺ ja⁻ hnee⁻ hnäh⁺ kyaah⁺ jnä⁺, kih⁺ he⁻ ga⁺mi⁻hlään⁺ jaa⁻ dsa⁻ñuuh⁻ jmi⁺ he⁻ teeh⁻ dsa⁻ dsē⁺? 24 Ta⁻ ka⁻ hnäh⁺ kwaat[~] kih⁺ dsa⁻ lä⁻koo⁻ la⁺ huud⁻dsē⁺ kyaah⁺ hnäh⁺, kye⁻ hnäh⁺ kwaat[~] lä⁻koo⁻ lle⁻ ju'dsoo⁺ ba⁺ — ga⁺jäh⁺ Jesús.

Ga⁺jmeeh⁺ Jesús juu⁺ ha⁻ ta⁻ jay⁺

25 He⁻ja⁻ ga⁺jäh⁺ ko⁻llaa⁺ dsa⁻ hi⁻ ma⁺ chaa⁻ Jerusalén:

—¿Ja⁺ hi⁻ na⁻ na⁻ hi⁻ hnaah⁻ dsa⁻ mah⁺ jngēeyh⁺? 26 ¿Ja⁺ hi⁻ he⁺ na⁻ cheh⁺ hlēeh⁺ to⁻lo⁻ né⁻ lä⁻jēē⁺ dsa⁻, hi⁺ sa⁻ chaa⁻ hi⁻ hlēeyh[~] ni⁻ miih⁻? ¿Che⁺ jahn⁺ dsoo⁺ ma⁻heeh⁻ dsa⁻ta⁺ he⁻ laay⁺ Cristo? 27 Pero dsa⁻ la⁻, ñe⁻

ba⁺ jne⁺ ha⁻ chaay⁻. Hi⁻ wa⁻ra⁻ ga⁻tē⁺ jee⁺ jä⁺ Cristo, ni⁻ jaa⁻ sa⁻ ñe⁻ ha⁻ ta⁻ jäy⁺.

28 Lä⁻koo⁻ ma⁺ ga⁻nuu⁺ Jesús lä⁻ja⁻, lä⁺ ma⁻cheyh⁺ ja⁻ hlēeyh[~] dsa⁻ jee⁺ chih⁺ gwah⁺ ja⁻, ga⁻hlēeyh⁺ koo⁻ ki⁻gaa⁻:

—Jwah⁺ hnäh⁺ kyuu⁺ jnä⁺, hi⁺ ñeh⁺ hnäh⁺ ha⁻ chaan⁻. Pero sa⁻ ma⁻jan[~] jee⁺ tēen⁻ hñiin⁺. Hi⁺ hi⁻ ga⁺chee⁺ jnä⁺ jmee⁺ ju'dsoo⁺ jmah⁺. Hi⁻ he⁺ sa⁻ kyuu⁺ hnäh⁺. 29 Pero jnä⁺ kyuu⁺ jnih⁺, jēeh⁺ kih⁺ bih⁺ ya⁻hēen⁺. Hi⁻ he⁺ ba⁺ ga⁺chee⁺ jnä⁺ —ga⁺jäh⁺ Jesús.

30 He⁻ja⁻ hnø⁺ dsa⁻ ma⁺ saayh⁺, pero ni⁻ jaa⁻ sa⁻ ga⁻tuu⁻ dsē⁺ ma⁺ choo⁺ goo⁻, jēeh⁺ sa⁻ ga⁺ma⁻tē⁺ hor⁻ kiyh⁺. 31 Jwēē⁺ dsa⁻ hi⁻ ma⁺ tääh⁺ jee⁺ ja⁻ ga⁻lä⁺dsoo⁺ dsē⁺ kiyh⁺.

—Wa⁻ra⁻ ja⁺ Cristo, ¿che⁺ hi⁻ he⁺ ga⁺ jmee⁺ cha⁻ga⁺miih⁻ he⁻ juh⁻gaa⁻ lä⁻koh⁺ ga⁺ dsa⁻ la⁻? —ga⁺jäh⁺ ko⁻llaa⁺.

Ga⁻lä⁺hnø⁺ dsa⁻ fariseo ma⁺ saah⁺ Jesús

32 Lä⁺ ma⁺ ga⁻nuu⁺ dsa⁻ fariseo he⁺, he⁻ hlēeh⁺ dsa⁻ lä⁻ja⁻ kiyh⁺, he⁻ja⁻ ga⁻jmeey⁺ mada⁺ ko⁻jøh⁺ kyaah⁺ dsa⁻kaah⁺ kyaa⁺ jmi⁻dsa⁻ mah⁺ sooh⁺ poo⁻ kyaa⁺ gwah⁺ kiyh⁺. 33 Mah⁺ ga⁺jäh⁺ Jesús siyh⁺:

—Mi⁺ih⁻ jmi⁺ ga⁺gyan⁺ kyaah⁺ hnäh⁺, naah⁻ ba⁺ jnä⁺ kih⁺ hi⁻ ga⁺chee⁺ jnä⁺. 34 Ja⁻ ga⁺ hnaah⁺ hnäh⁺ jnä⁺, pero mo⁻so⁻ jnääh⁺ jnä⁺. Mo⁻so⁻ le⁺ go⁻nääh⁺ hnäh⁺ ha⁻ jee⁺ naahn⁻ —ga⁺jäh⁺ Jesús.

35 Dsa⁻ fariseo he⁺ ga⁻løø⁺ ngiiy⁺ juu⁺ kih⁺ dsa⁻kyaa⁺yh⁺:

—¿Ha⁻ ta⁻ dsaah⁺ hi⁻ na⁻ mah⁺ mo⁻so⁻ jnääh⁺ jnih⁺? ¿Che⁺ dsaayh⁺ lä⁻kaa⁻ jee⁺ tääh⁺ dsa⁻goo⁻ jne⁺ hi⁻ na⁻saa⁻ na⁻jñee⁺ jee⁺ kih⁺ dsa⁻ griego mah⁺ dsa⁻hlēeyh[~] lä⁻kye⁻ dsa⁻ griego? 36 ¿Hee⁻ ba⁺ hnø⁺ jäh⁺ juu⁺ he⁻ ma⁻hlēeyh⁺ na⁻: “Ja⁻ ga⁺ hnaah⁺ hnäh⁺ jnä⁺, pero mo⁻so⁻ jnääh⁺ hnäh⁺ jnä⁺, mo⁻so⁻ le⁺ go⁻nääh⁺ hnäh⁺ jee⁺ naahn⁻”?

Jesús kwa' jmi' he' jmee' chaa' dsa' tää'

³⁷ Hih' ga' ma'ja', la' jmi' juaah' kyaah' jee' ga'dsaa' jmi' ja'. Ga'noo' Jesús mah' ga'hleeyh' kyaah' cha'mi' be':

—Cher'mah' chaa' hi' lä'kij' dsé', wa' jäy' kyaah' jnä' mah' wa' hiyh' jmi' he' kwan'. ³⁸ Le' kiyh', lä'koo' na'sii' juu' kih' Dio, hi' jmee' dsoo' dsé' kin', lä'koo' jmi'juaah' he' na'jiih' hya' neh' tuh'dsëy' —ga'jah' Jesús.

³⁹ He' ga'jäyh' lä'ja' ga'hleeyh' kih' Jmi'le' Na'ngii' he' hyoh' dsa' hi' jmee' dsoo' dsé' kiyh'. Jmi' ja' sa' ga' ma'ja' Jmi'le' Na'ngii', jëh' sa' ga' ma'saah' Jesús gyuaah' mah' leey' jøh'.

Ga'tee' ga'jöö' dsa' kwaat' kih' Jesús

⁴⁰ Ma' ga'nuu' dsa' hi' ma' tääh' jee' ja' juu' kih' Jesús, ko'llaa' dsa' he' ma'jah':

—Ma'ra' ju'dsoo', hi' la' he' hi' ngëe' juu' kih' Dio hi' hii' juu' kih'.

⁴¹ Hi' jaa' ma'jah':

—Hi' he' he' Cristo.

Pero jnah' ma'jah':

—¿Ha' lä' la' juu' ja', heh' ya'hëe' 'jaa' dsa' Galilea lee' Cristo? ⁴² ¿Ja' jah' juu' kih' Dio, sa'ju' kih' David ba' ya'hëe' hi' laa' Cristo? Hi' ja' ba' jwii' mah' he' chee' Belén jee' ma' chaa' David, jee' ja' ba' ya'hëe' Cristo.

⁴³ He'ja' ga'laa' to' naa' dsa' kwaat' kih' Jesús. ⁴⁴ Ko'llaa' dsa' he' hnøø' ma'saayh' pero ni' jaa' sa' ga'tuu' dsé' ma' choo' goo'.

Sa' ga'heeh' dsa'ta' juu' kih' Jesús

⁴⁵ Ja' ga' ga'naa' poo' he' jee' ma' tääh' dsa'kaah' kyaa' jmi' dsa' kyaah' dsa' fariseo. Mah' ga'jah' dsa'kaah' he' siyh':

—¿He' la' sa' ma'teeyh' ta' la'?

⁴⁶ He'ja' ga'jah' poo' he' siyh':

—Ni' koo' hä' sa' ma'hleeh' ni' jaa' dsa'ñuuh' lä'koo' hleeh' dsa' he'.

⁴⁷ He'ja' ga'jah' fariseo he' siyh':

—¿Che' lä'kye' hnäh' ma'lä'gah' hnäh' juu' kiyh'? ⁴⁸ Ni' jaa' jnaäh' 'dsa'ta' ni' dsa' fariseo ma'heeh' jnaäh' juu' kiyh'. ⁴⁹ Lä'jöö' dsa' hi' tääh' na', hi' sa' kyaah' ley, kyaayh' dso'jwii' —ga'jah' dsa'ta' he'.

⁵⁰ Nicodemo, hi' ma' laa' dsa'kyaayh', hi' nee' koo' hä' ta'la' hwé' jee' ma' gya' Jesús, ga'jäyh' siyh':

⁵¹ —Lä'koo' jah' ley jnan' sa' le' cheen' dso'jwii' ne' kih' dsa', cher'mah' jaa' sa' ga' ma'nuuh' kwee' juu' kiyh' mah' lä'ngëe' jne' hee' na' he' ma'jmeey'.

⁵² Mah' ga'jeeh' dsa' he' juu' kiyh', ga'siiyh':

—¿Che' laah' hne' dsa' galileo ka'läh'? Hnøøh' da'kwee' jee' na'sii' juu' kih' Dio mah' jëe' da', jih'koh' sa' ma'ya'hëe' ni' jaa' hwa' Galilea hi' ngëe' juu' kih' Dio.

⁵³ Ma'ngëe' he' ja', ga'lä'jöö' ba' ga'naa' ta' kih'.

8

Dsa'më' hi' ga'jaa' kyaah' dsa'ñuuh'

¹ Pero Jesús ngoo' ta' lle'koh' he' chee' Olivo. ² Ma' ga'jna' jyoh' jmi', ngooy' ta' jee' chih' gwah'. Hi' jwëe' dsa' na'naa' jee' ma' cheyh' ja'. Jee' ja' ga'gyay' ga'hleeyh' dsa'. ³ Hor' ja' ya'naa' ta'jwoh' kyaa' ley kyaah' fariseo, ya'jäy' jaa' dsa'më' hi' ga'jaa' kyaah' dsa'ñuuh', mah' ga'cheeyh' jee' to'dsaa' ja'. ⁴ Mah' ga'siiyh' Jesús:

—Ta'jwoh', dsa'më' na' ma'jaa' kyaah' dsa'ñuuh'. ⁵ Lä'koo' lle' ley jnan', ga'jmeey' Moisé hih' jngëehn' kyaah' ku' dsa'më' hi' jmee' lä'na'. Ha' gah' hne', ha' lä'jwah'.

⁶ He' ma' kay' dsé' Jesús ba' ja', hnøøy' ha' lä' jee' ma' hniy' kiyh'. Pero Jesús ga'gyay' na'juyh' mah' ga'løøy' siy' hwa' kyaah' cha'gooy'.

⁷ Pero na' ba' täayh' chuuy' kyaah' Jesús, ja' ga' ga'nooy' ka'läh' mah' ga'siiyh':

—Hih' hnäh' hi- sa' cha- ni- miih- dso'kye- kih', hi- he' to-né' wa' te' kuu' kiyh'.

⁸ Koo- ka-läh' ga-gyay- na-juyh- mah' ga-siiy' hwa' lä-hmëé'. ⁹ Ma' ga-nuuy' lä-ja-, ma' jaa- ma' jaa- ba' ga-løø' ga-nää' ma' ga-lä-liiyh- hñi~ huu'dsë- kiyh'. Ga-løø' hi- kaah' lä-kye- hi- mäh' ga-nää'. He-ja- ga-jä' ma-la- Jesús kyaah' dsa-më' hi- ga-cheeyh- cha-nëy'. ¹⁰ Ja-ga' ga-noo- Jesús jee' ma' gya', mah' ga-siiyh-:

—Dsa-më', ¿na- hi- ma' hñi~ kyah'? ¿Che' ni- jaa- sa- ma-taah- hne- dso'jwii'? —ga-jäh' Jesús siiyh-.

¹¹ —Ni- jaa- Dsa-jøøh' kyaan- — ga-jäh' dsa-më' he' siiyh-.

—Ni- jnä' sa' taahn- hne- dso'jwii'. Gwaah- ba' hne- kyah', mo-to' jmee- dso'kye- —ga-jäh' Jesús siiyh-.

Jesús laa' wa'je- kih' dsa- jmi-gyuu-

¹² Ga-løø' ka-läh' Jesús hlëeh- dsa- hi- ma' tääh' jee' ja-:

—Jnä' he' laan' wa'je- kih' dsa- jmi-gyuu-. Hi- nuu' kin-, mo-so- ngëy' jwë' hñih'. Lä-cha- wa'je- kiyh', he- jmee' chaay-.

¹³ He-ja- ga-jäh' dsa- fariseo siiyh-:

—Ju'dsoo' he- jmeeh- na-, la' kyah' hñaa' ba' hne-. He-ja- sa' la' dsoo' juu' kyah'.

¹⁴ Mah' ga-jäh' Jesús siiyh-:

—Ma-ke- jmeen- ju'dsoo' ki- hñiin-, pero ma-ra- he- la' dsoo' juu' he- jwahn-, jëeh' jnä' ba' man- ha- na- jan' hi- ha- na- naahn-. Pero hnäh', sa- ñeh' hnäh' ha- na- jan' hi- ha- ta- naahn-. ¹⁵ Hnäh' kah- kwaat- lä-koo- la' huu'dsë- kyah' hnäh'. Pero jnä' sa' kan- kwaat- kih' ni- jaa-.

¹⁶ Hi- ma' kan- kwaat- kih' dsa-, jmeen- lä- hnøø' ju'dsoo' ba'. Jëeh' sa' jmeen- hñiin-, jmeen- kyaah' Täa' hi- ga-chee' jnä'. ¹⁷ Hi- né' ley jnan- na-sii-, kyaah' uu' dsa- hi- hlëeh- koo- ba' juu', he-ja- ba' la' ju'dsoo'.

¹⁸ Jnä' jmeen- ju'dsoo' kin- hi- Täa' hi- ga-chee' jnä', jmeey' ju'dsoo' kin- ka-läh' —ga-jäh' Jesús.

¹⁹ —¿Na- ba' Täa' kyaah'? —ga-jäh' dsa- he' siiyh-.

Mah' ga-jëeh- Jesús juu' kiyh':

—Hnäh' sa' kyuuh- jnä', ni- Täa' kyaan- sa' kyuuh-. Wa-ra- jäh' kih' kyuuh- jnä', ja-ba' lä-ja- kyuuh- hnäh' Täa' kyaan-.

²⁰ Juu' la- ma' kwa- Jesús lä-koo- ma' hlëeyh- dsa- jee' ma' chih' gwah-, koo' jee' ma' tooh- dsa- kuu'. Ni- jaa- sa' ga-saayh' jee' ja-, jëeh' sa' ga' ma-lloo' hor~ kiyh'.

Ga-jäh' Jesús: "Sa' le' go'nääh' hnäh' ha-jee' naahn"

²¹ Koo- ka-läh' ga-jäh' Jesús siiyh-:

—Hii- jnä' naahn-. Ha- jee' naahn- sa' le' go'nääh' hnäh'. Hi- hnäh' hnaah' ga' jnä', pero juuh' ba' hnäh', lä- ma-kyaah' na- ba' hnäh' dso'kye- kyah' hnäh'.

²² He-ja- ga-jäh' dsa- judiu:

—¿Che' jngëeyh' hñiiy' he-ja- jäh' lä-na-: "Ha- jee' naahn- sa' le' go'nääh' hnäh'?"

²³ Mah' ga-jäh' Jesús siiyh-:

—Dsa- chaa- hwa' la- ba' hnäh', jnä' laan' kih' gyuu' jmi-gyuu-. Laah' hnäh' hi- chaa- jmi-gyuu- la-, pero jnä' sa' laan' kih' jmi-gyuu- la-.

²⁴ He-ja- ba' na- he- ma-jwëehn- hnäh', juuh' hnäh' lä- ma-kyaah' na- ba' hnäh' dso'kye- kyah' hnäh'. Jëeh' cher'mah' sa' heeh- hnäh' kin-, he- laan' lä-koo- ma-jwëehn- hnäh', juuh' hnäh' kyaah' dso'kye- kyah' hnäh' —ga-jäh' Jesús siiyh-.

²⁵ —¿Hee- ba' laah' hne-, hii- ba' hne- ja-? —ga-jäh' dsa- he'.

He-ja- ga-jäh' Jesús:

—Lä- ma' to-né' ga-jwëehn- hnäh' hii- laan'. ²⁶ Cha- cha-miih- he- jwëehn- hnäh' hi- lä-ja- he- kan- kwaat- kyah' hnäh'. Hih' hi- ga-chee' jnä', hlëeyh- ju'dsoo'. Hi- lä-jë- he- ga-nuun' kiyh', he- ja- ba' hlëehn- dsa- jmi-gyuu-.

²⁷ Kih' Täa' ba' ja- ma' hlëeh- Jesús, pero sa' ga-lä-ngëé' dsa- he'.

²⁸ He-ja- ga-jäh' Jesús siiyh-:

—Wa'ra- ga'chaah` hnäh' gyuuuh' Hi-ga-lëë'ngo' la-, ja-ga' lä'neh' hnäh' hii- jnä' hi- lä'neh' hnäh' sa' cha- ni- koo- he- jmeen- jee' tēen- hñiin-. Jwëëhn~ hnäh' lä-koo- te' he- ga-mi-tēē- Täa' jnä', ko-ja- ba' te' he- hlëëhn'. ²⁹ Jëeh' ma-ra- he- kyaah' ba' jnä' hi- ga-chee' jnä'. Sa- ga-beey' jnä' mah' jän' hñiin-, jëeh' jnä' lä- ma' jmeen- ja-ba' lä-jë- he- tih- dsëy- — ga-jäh' Jesús siiyh'.

³⁰ Lä-koo- ma' ga-hlëëyh' lä-ja-, jwëë' dsa- ga-lä-dsoo' dsë' kiyh'.

Hii- laa' joo' Dio hi- hii- na-hnëë' kyaah' dso'kye-

³¹ He-ja- ga-siuh' Jesús lä-jëë- dsa- judiu hi- ga-lä-dsoo' dsë' kiyh'.

—Cher'mah' ga-høøh' hnäh' juu' kin-, leeh' hnäh' ma-ra- discipulo kyaan-. ³² Hi- lä-kyuuh~ hnäh' ju'dsoo', hi- kyaah' ju'dsoo' kin- lääh' hnäh'.

³³ Mah' ga-jëeh- dsa- he' juu' kiyh'.

—Sa'ju- kih' Abraham, laa' jnääh'. Jih'koh' sa- ma-jä' jnääh' lä-koo- jaa- hi- na-hnëë'. Ha- lä-ja- he- jwah' hne-, lää' jnääh'.

³⁴ Mah' ga-jäh' Jesús siiyh' ka-läh':

—Ma-ra- ju'dsoo' jwëëhn~ hnäh', lä-jëë- hi- jmee- dso'kye-, na-hnëëy' kyaah' ja-ba' dso'kye- ja-. ³⁵ Dsa- hi- na-hnëë' jmee- ta', lä- ma' na-hnëëy' ja-ba' kih' dsa-juu'y', jih'koh' sa- leey' joo'y'. Pero hi- laa' joo'y', lä- ma-laa' ja-ba' kyaay'. ³⁶ He-ja- cher'mah' Joo'y' ga-lääy' hnäh' jee' na-hnëëh' hnäh', ma-ra- ju'dsoo' ma-laah' ba' hnäh'. ³⁷ Ma- ba' jnä', laah' hnäh' sa'ju- kih' Abraham. Pero jmeeh- hnäh' bii' jngëeh' jnä', kih' he- sa- hiih' hnäh' heeh' juu' kin-. ³⁸ Jnä' hlëëhn' he- ma-jëen' kih' Täa' kyaan- ba', mah' hnäh' jmeeh- he- ma-nuuh- hnäh' kih' täa' kyaah' — ga-jäh' Jesús siiyh'.

³⁹ He-ja- ga-jäh' dsa- he':

—Täa' kyaa' jnääh' laa' Abraham ba'.

Mah' ga-jäh' Jesús ka-läh':

—Wa'ra- jäh' kih' he' ba' joo' Abraham laah' hnäh', jmeeh- hnäh' lä-koo- ga-jmeey'. ⁴⁰ Ma-hlëëh' ba' jnä' ju'dsoo' lä-koo- ga-nuun' kih' Dio. Pero na' hnooh' hnäh' ha- lä- jee' jngëeh' jnä'. ¿Che' ga-jmee' Abraham lä-ja-? ⁴¹ Jmeeh- hnäh' lä-koo- jmee- täa' kyaah' ba' hnäh' na- —ga-jäh' Jesús siiyh'.

—Sa- laa' jnääh' joo' wa' hi- cha- hi-. Chaa- ba' jaa- Täa' kyaa' jnääh'. Hi- he' hñii' Dio —ga-jäh' dsa- he' siiyh' Jesús.

⁴² He-ja- ga-jäh' Jesús ka-läh':

—Wa'ra- jäh' kih' Dio laa' Täa' kyaah' hnäh', ma' lä-hnaah- jnä'. Jëeh' jnä', ya-hëen' jee' gya' Dio mah' jan'. Ja- he- jan' jee' tēen- hñiin-. Hñiiy' ga-cheey' jnä', he-ja- jan'.

⁴³ Kih' he- sa- hnooh- hnäh' nuuh' juu' kin-, he-ja- sa- hii- lä-ngëeh' hnäh' juu' he- hlëëhn' la-.

⁴⁴ Jëeh', hi- sa-llu' laa' täa' kyaah' hnäh' he-ja- hnooh- hnäh' jmeeh' hnäh' lä-koo- hnøøy'. Jëeh', hi- he' ga-løø' jngëeh- dsa- lä- ma' to-në'. Sa- ga-jäy' kyaah' ju'dsoo', kih' he- sa- cha- ni- miuh- ju'dsoo' kiyh'. Wa'ra- ga-juuy', juu' kih' hñii' bih' hlëëyh-, jëeh' laay' ta-juu' dso', hi- laay' juu' ta-juu'.

⁴⁵ Kih' he- hlëëhn' he- la' ju'dsoo', he-ja- ba' na- sa- heeh' hnäh' kin-.

⁴⁶ Sa- chaa- ni- jaa- hi- le' bääh- jnä' kyaah' dso'kye-. Lä-ja-, cher'mah' hlëëhn' ba' jnä' ju'dsoo', ¿he-la' sa- jmeeh- hnäh' dsoo' hoh' hnäh' kin'?

⁴⁷ Hi- laa' kyaa' Dio, juu' kih' Dio ba' nuuy-. Pero sa- laah' hnäh' kyaa' Dio, he-ja- ba' na- sa- nuuh- hnäh' juu' kiyh' —ga-jäh' Jesús siiyh'.

Ma' chaa- ba' Jesús jää' lä-koh' ga' Abraham

⁴⁸ Mah' ga-jäh' dsa- judiu he' siiyh':

—Të- ba' juu' kyaa' jnääh', hne- laah' jaa- samaritano hi- kyaah' jmi-llë' hñih'.

⁴⁹ Mah' ga-jëeh- Jesús juu' kiyh':

—Sa- kyaahn' jmi-llë' hñih'. Jee' lä-jë- he- jmeen-, jmeen- he' kih' Täa' kyaan- ba'. Mah' hnäh', sa- taah-

jnä' ta'. ⁵⁰ Sa' hnoohn' ha- lä' jee' leen' jøøhn', pero chaa- ba' jaa- hi- hnooh- kin- ha- lä' jee' leen' jøøhn', hi- he' ba' lla' ta'. ⁵¹ Ma'-ra- ju'dsoo' jwëëhn~ hnäh', hi- høø- juu' kin- mo'so' juuy' jih'koh'.

⁵² Koo- ka-läh' ga-jäh' dsa- judiu he' siyh':

—Na' ba' ra' si~, ñe' jnääh', jäh' hne- jmi-llé' hlih'. Ga'juu' ba' Abraham, hi- ga'juu' ba' lä'jéë- hi- ma' ngéë- juu' kih' Dio llo'joo'. Mah' hne- jwah': "Hi- høø- juu' kin- sa' juuy' jih'koh'." ⁵³ ¿Che' jøøh' ga' hne-, lä'koh' ga' Abraham, dsa- ma-gyuh- jnän', hi- ga'juu'? Hi- ga'juu' ba' lä'jéë- hi- ma' ngéë- juu' kih' Dio. ¿Hi- na- jmääh' hñaah'? —ga-jäh' dsa- judiu he' siyh'.

⁵⁴ —Wa'-ra- jäh' kih' jnä' jmään- hñiin' jøøh', sa' jmää' ni- miih- lä'ja-. Täa' kyaan' ba' he', hi- jmää- jnä' jøøhn', hi- jwah' hnäh' laa' Dio kyaah' hnäh'. ⁵⁵ Pero sa' kyuuh- hnäh' hi- he', jnä' ba' kyuu- jnih'. Cher'mah' ga'jwahn' sa' kyuu- jnih', jmään- hñiin- jaa- hi- ta-juu', lä'koo- laah' hnäh' ta-juu' dso'. Pero jnä' kyuu- jnih', hi- høø- juu' kiyh'. ⁵⁶ Abraham, dsa- ma-gyuh- jnän', ma' jéë- dsëy' lä'koo- ma' jøøy~ he- lloo~ koo- jmi' jéëy' jnä', hi- ga'jéëy' ba', he-ja- ga-lä' chaay' llu' —ga-jäh' Jesús siyh'.

⁵⁷ —Ni- to-lo'gya' ji-ñe- sa' ga' ma-hääh' hne- mah' jwah' ma-jéëh' Abraham —ga-jäh' dsa- judiu he' siyh'.

⁵⁸ —Ma'-ra- ju'dsoo' jwëëhn~ hnäh', jää' sa' ga' ma-chaa- Abraham, ko-ja- ma-chaa- ba' jnä' —ga-jäh' Jesús siyh'.

⁵⁹ He-ja- ga-ka' dsa- he' kuu' mah' ma' tey' kiyh'. Pero ga-hmääh- Jesús jee' kih' dsa', ya-hëëy' jee' ma' chih' gwah' ja-. Ga-ngéëy' jee' tääh' dsa-, ngaayh'.

¹ Jee' ngéë- Jesús ja-, ga-jéëy' jaa- dsa-tuu' hi- tuu' lä' ma' ga-lä' chaa-.

² Mah' ga-ngii' jnääh' juu' kiyh':

—Ta-jwoh', ¿hi- kih' dsoo' he- laay' lä'na-, che' kih' hñiiy' o che' kih' cho'jmiy- heh' ga-lä' chaay' tuuy'?

³ He-ja- ga-jäh' Jesús siyh' jnääh':

—Ja- hñiiy' dsëëy~ dsoo' ni- cho'jmiy-, he- laay' lä'na-. Laay' lä'na- mah' lä-jnä' ta' kih' Dio né' kiyh' ba'. ⁴ Ta'ko-jiih' la' jmi', jmee- bi' kin- jmeen' ta' kih' hi- ga-cheë' jnä'. Wa'-ra- ngoo' ga-nuu-, ni- jaa- mo'so- le' jmee' ta'. ⁵ Ta'ko-jiih' gyan' jmi-gyuu' la-, laan' wa'je- kih' dsa- jmi-gyuu'.

⁶ Ma-la- ma-hlëëyh' lä'ja-, ga-hñey' hwa' mah' ga-jmeey' tu'jii' kyaah' jmi- tu'heyh'. Ja-ba' kyaah' tu'jii' ja-, ga-suy' mi'në' dsa-tuu' he'. ⁷ Mah' ga-siiyh':

—Gwa- mah' go-gyih' mi'nëh' jee' chih' he- haa' jmi- he- cheë- Siloé — juu' la- hnøø' jäh': he- ga-cheë' dsa-.

Lä-ja- ga-jmee' dsa- he', na'gyiyh- mi'nëy'. Ma' jayh' ma-jnä' mi'nëy', ma' jéëy~. ⁸ Dsa- hi- ma' tääh' koo' jee' ma' chih' hne' kiyh', kyaah' ga' jñah' hi- ma' jéë- lä'koo- ma' tuuy', ma' jäh':

—¿Ja' hi- na- he' hi- ma' gya' chuuy' ma' ngiiy' kuu'? —ga-jäh' dsa- he'.

⁹ —Hi- he' na- —ma' jäh' ko-llaa'.

—Lä-ja- laay' —ma' jäh' jñah'.

—Jnä' he' —ma' jäh' hñiiy'.

¹⁰ —¿Ha- lä-ja- he- ma-na' mi'nëh'? —ga-jäh' dsa- he' siyh'.

¹¹ —Dsa- hi- cheë' Jesús, ga-jmeey' tu'jii' mah' ga-suy' mi'nën-. Ja-ga' ga-siiyh' jnä': "Gwa- jee' chih' Siloé mah' go-gyih' mi'nëh'." Mah' ñeen' na'gyihn- mi'nën-, lä-ja- ba' ga-løø' jéë- —ga-jäh' dsa- hi- ma' tuu' he'.

¹² —¿Na- ba' dsa- he'? —ga-jäh' hi- ma' tääh' ngii' juu' kiyh'.

Mah' ga-jäh':

—Sa' man'.

Ga-lla'kyaa- dsa- fariseo jmi' dsa- hi- ma' tuu' he'

9

Ga-mi-hlää' Jesús jaa- dsa-tuu'

13 He-ja- ga-jääy' hi- ma' tuu' he' cha-né' dsa- fariseo. 14 Ma'ja-, la' jmi' he- teeh- dsa- dsé', ma' ga-jmee' Jesús tu'jii' he- kyaah' ga-näy' mi'né' dsa- he'. 15 Koo- ka-läh' ga-ngii' dsa- fariseo juu' kih' hi- ma' tuu' he', ha- lä- ga-jmeey' he- ga-løøy' jëey'.

—Ga-suy' tu'jii' mi'nën', mah' ga-gyihn', ja-ga' ga-løø' jëen~ — ga-jäh' siiyh'.

16 Ko-llaä' dsa- fariseo he' ma' jäh':

—Sa' laä' kyaä' Dio dsa- he', he-ja- sa-høøy' jmi' he- teeh- dsa- dsé'.

Jñah' ma' jäh':

—¿Ha- lä' la' juu', he- jmee' wa' hi- cha- hi- koo- he- jah-gaa- lä-na'?

Sa' ga-hii' kwee- juu' kiyh'. 17 Koo- ka-läh' ga-siiyh' dsa- hi- ma' tuu' he':

—¿Hee- jawah' hñah' kih' hi- ga-nä' mi'néh'?

Mah' ga-jäh' dsa- hi- ma' tuu' he':

—Jnä' jawahn' laay' jaa- hi- ngëe~ juu' kih' Dio.

18 Pero dsa- fariseo he', sa' ma' laay' dsoo' he- ma' tuu' dsa- he' mah' ga-lä-jnä' mi'nëy'. He-ja- lä-jiih' ga-tëeyh' cho'jmii- dsa- hi- ga-lä-jnä' mi'né' he'. 19 Mah' ga-ngiiy' juu' kiyh':

—¿Che' ja-ba' joo' hnäh' hi- la-, hi- jawah' hnäh' ga-lä-chaä' tuu'? ¿Ha- lä-ja- he- ma-jëey' na'?

20 He-ja- ga-jäh' cho'jmii- dsa- he':

—Dsoo' ba' hi- he' la- chih- kyaä' jnääh' la-, hi- ga-lä-chaä' tuu'. 21 Pero sa' né' jnääh' ni' miih- ha- lä-ja- he- ma-jëey' na', ni' sa' né' jnääh' hi- na- hi- ga-nä' mi'nëy'. Ma-cha- ba' ji-ñe- kiyh', ngii' hnäh' juu' kiyh', hñii' bih' jmeeyh' juu' kyah' hnäh'.

22 Lä-ja- ba' ga-jäh' cho'jmii- dsa- he', jëeh' ma' gayh' dsa- fariseo hi- ma-tääh' juu' kwee- ha- lä- jmeey' cher'mah' jaa- jäh' Jesús he' laä' Mesía. Mo-so' cha- jwë' kiyh' dsooy' gwah'. 23 He-ja- ba' ja- ga-jäh' cho'jmiy-: “Ma-cha- ba' ji-ñe- kiyh', ngii' hnäh' juu' kiyh'.”

24 Koo- ka-läh' ga-tëeyh' dsa-ñuuh- hi- ma' tuu' he' mah' ga-siiyh':

—Kwa' ti'hmaah' kih' Dio ba', ja- kih' Jesús. Jëeh' né' jnääh' dsa- wa' hi- cha- hi- ba' he'.

25 He-ja- ga-jëeyh- juu' kih' dsa- fariseo:

—Sa' man' che' laay' dsa- wa' hi- cha- hi-. Koo- he- la- ba' man'. He- ma' laan' tuu' mah' na' ma-jëen~.

26 Koo- ka-läh' ga-ngii' dsa- fariseo juu' kiyh', ga-siiyh':

—¿Hee- ga-jmeey' kyah'? ¿Ha- lä- ga-näy' mi'néh'?

27 Mah' ga-jäh' hi- ma' tuu' he':

—Ma-jwah' ba' jnä' jää' mah' sa' ga-lä-hnooh- hnäh' ma' nuuh'. ¿He-la' hnooh- hnäh' nuuh' ka-läh'? ¿Che' lä-kye- hnäh' hnooh- lee' hnäh' discípulo kyaay'?

28 Mah' dsa- fariseo he' ga-ta' ga-haayh-, ga-siiyh':

—Hne- ba' he', laah' discípulo kyaay'. Pero jnääh', laä' jnääh' discípulo kyaä' Moisé ba'. 29 Né' jnääh' ga-hlëeh' Dio kyaah' Moisé. Pero kih' dsa- he', ni' miih- sa' né' jnääh' ha- ta' jay'.

30 Mah' ga-jäh' hi- ma' tuu' he' siiyh':

—Ha- lä' la' juu' he- sa' ñeh' hnäh' ha- ta' ja' dsa- he' mah' jnä' ga-jmeey' jëen~. 31 Né' ba' jne', sa' nuu- Dio kih' hi- jmee' wa' he- cha- he-. Pero kih' hi- gah' Dio mah' jmeey' lä-hnøø' Dio, hi- he' ba' nuuy- kih'. 32 Pero jih'koh' sa' ma-nuu' jne' kih' jaa- hi- lih' nä' mi'né' dsa- hih' dsa-lä-chaä- tuu'. 33 Wa-ra- jäh' kih' sa' laä' kyaä' Dio dsa-ñuuh- he', sa- cha- he- le' jmeey' ni' miih-.

34 Mah' ga-siiyh' dsa- hi- ma' tuu' he':

—Kyaah' ga-lä-jë- dso'kye- ga-lä-chaah- hne-, mah' hnooh- hlëeh' jnääh'.

He-ja- ga-llee- dsih' ka'hne-, ga-hëey' kih' go-te~.

Lä-koo- he- tuu' ba' laä' dsa- fariseo he'

35 Ma' ga'nuuh' Jesús juu' he' ga'lee' dsih' ka'hne', na'hnaäyh' mah' ga'siiyh':

—¿Che' jmeeh' hne' dsoo' hoh' kih' Hi' ga'lëë'ngo'?

36 —Chih' jnä' hi' he', Dsa-jøøh' kyaan', mah' jmeen' dsoo' dsen' kiyh' —ga'jah' dsa' he' siiyh'.

37 —Ma-jëeh' ba' hne', jnä' he', hi' kyaah' cheh' hlëeh' —ga'jah' Jesús siiyh'.

38 Mah' ga'jäyh':

—Dsoo' ba' dsen' kyah' hne', Dsa-jøøh' kyaan'.

Mah' ga'juuyh' jney', ga'jmääh' jøøh'.

39 Mah' ga'jah' Jesús:

—Jan' jmi'gyuuh' la' mah' wa' kye' dsa' kwaat' ha' lä' la' ju'dsoo' kin'. Lä'jëë' hi' sa' jëë', jëey'. Hi' lä'jëë' hi' jëë', mo'so' lä' jnä' mi'ney'.

40 Ko'llaa' fariseo hi' ma' tääh' kyaayh' jee' ja', ma' ga'nuuy' lä'ja', ga'ngiiy' juu' kih' Jesús:

—¿Che' jwa' lä'kye' jnääh' ka'läh' mo'so' jnä' mi'në' jnääh'?

41 Mah' ga'jah' Jesús siiyh':

—Wa'ra' jah' kih' tuuh' hnäh', ni' koo' dso'kye' sa' cha' kyah' hnäh'. Pero kih' he' jawah' hnäh', jnä' ba' mi'nëh' hnäh', he'ja' ba' na', lä' ma'kyeh' ja' ba' hnäh' dso'kye'.

10

Dsa' hi' hää' borrego kyaa'

1 Ma'ra' ju'dsoo' jwëehn' hnäh', hi' sa' dsa'he' ta' ho'haah' jee' tääh' borrego, mah' hnooyh' ta' jee' jyoh' dsa'hey', dsa'hi' ba' he' hi' dsa'kyaa' jah'. 2 Pero hi' dsa'he' ta' ho'haah', hi' he' ba' ma'ra' hi' hää' borrego. 3 Hi' cheh' hoo' jee' ja', näy' ho'haah' wa'ra' ja' hi' hää' borrego he'. Hi' lä'jëë' borrego he' ma'nuuh' kiyh'. Lä' cheey' ba' tëeyh' lä'jaa' lä'jaa' mah' hwëey' jee' ja'. 4 Ma'la' ma'hwëey' lä'jëë' hi' laa' kyaa', mah' ja'ga' dsooy' jääy'. Lä'jëë' ba' dsa'nää' kaah' kiyh', jëeh' ma'kyuuh' bih' lle' kiyh'. 5 Pero

jaa' hi' sa' kyuyy', sa'lla'ley' kaah' kiyh'. Kyuyy' kih' hi' he', jëeh' sa' kyuyh' lle' kih' hi' jñah' he'.

6 Juu' na'hmää' lä'ja' ga'hlëeh' Jesús, he'ja' sa' ga'längëë' dsa' he' hee' ja' ma'jäyh'.

Pastor lluu' laa' Jesús

7 Ngoo' ba' Jesús hlëeyh' dsa' he':

—Ma'ra' ju'dsoo' jwëehn' hnäh', jnä' he' laan' ho'haah' kih' borrego.

8 Lä'jëë' hi' ya'nää' jää' ga' kin', ma' laa' dsa'hi' hi' ma' hi' kih' dsa'. Pero ni' jaa' dsa' hi' laa' lä'koo' borrego sa' ga'nuu' kiyh'. 9 Jnä' he' laan' ho'haah'. Hi' dsa'taah' ta' ho'haah' ja', hi' he' ba' lää'. Mo'so' hii' goo' kiyh', le' dsa'taayh' mah' hwëey' hi' jnøoyh' ba' he' kuyh'. 10 Wa'ra' ja' hi' hi', hëey', jngëeyh' hi' heey' go'te'. Koo' he' ja' ba' jmeey'. Pero jnä' ma'jan' mah' jmeen' chaa' dsa' hi' mi'jää' jnih' cha'miih'.

11 Jnä' he', laan' lä'koo' jaa' hi' hää' lluu' jah' kyaa'. Hi' lluu' he', kwaay' hñiiy' juuy' kih' borrego kyaa'. 12 Pero jaa' hi' hlääh' mah' hääy' jah' kyaa' jñah', kih' he' sa' laa' kyaa' hi' hlääh' he', he'ja' wa'ra' ga'jëey' ja' lobo, beey' borrego, mah' kyuyy'. He'ja' gwa' lobo mah' dsa'chayh' borrego. Jee' ja' dsa'saa' dsa'jñeey' wa' ha' cha' ha'. 13 Lä'ja' jmee' hi' hlääh', kyuu' bih'. Jëeh', he' hlääyh' ba' ja'. Sa' cha' he' ga'tëë' jëey' kih' borrego he'.

14 Jnä' he' laan' lä'koo' jaa' hi' hää' kwee' jah' kyaa'. Kyuu' ba' jnä' borrego kyaan'. Hi' lä'jëë' hi' laa' kyaan', kyuyy' jnä'. 15 Ja'ba' lä'ja', kyuu' Täa' kyaan' jnä', hi' jnä' kyuu' jnih'. Hi' kwaan' hñiin' juun' kih' dsa' kyaan' hi' laa' lä'koo' borrego. 16 Hi' chaa' ga' jñah' dsa' kyaan' hi' laa' lä'koo' borrego hi' sa' ga' ma'taah' cha'neh'. Hi' he' ka'läh' jmee' bii' kin' na'teen' mah' lä'nuuyh' kin'. Hi' lä'ja', lä'jëë' lee' koo' nää' ba', hi' jaa' ba' juuy'. 17 Hnää' Täa' jnä', kih' he' kwaan'

hñiin⁺ juun⁺. Hi⁺ ma⁻ngëë⁺ ma⁻juun⁻ lä⁻jiihn⁺ ka⁻läh⁺. ¹⁸ Ni⁺ jaa⁻ sa⁻ jngëëh⁺ jnä⁺, ta⁻ la⁻ jngëëyh⁺ jnä⁺ lä⁻na⁻. He⁻ kwaan⁻ hñiin⁻ ba⁻ ja⁻ he⁻ jngëëyh⁺ jnä⁺. Na⁻ngën⁺ jwë⁺ kwaan⁻ hñiin⁻ hi⁻ lä⁻ja⁻ na⁻ngën⁺ jwë⁺ lä⁻jiihn⁺ ka⁻läh⁺. He⁻ la⁻ ja⁻ mada⁻ he⁻ ga⁻hyohn⁺ kih⁺ Täa⁻ kyaan⁻.

¹⁹ Koo⁻ ka⁻läh⁺ sa⁻ ga⁻hi⁺ kwee⁻ juu⁺ kih⁺ dsa⁻ fariseo kyaah⁺ juu⁺ he⁻ ma⁻hlëëh⁺ Jesús ja⁻. ²⁰ Jwëë⁺ dsa⁻ he⁻ ma⁻jäh⁺:

—Kye⁻ jmi⁻lle⁺ hñih⁺, dsa⁻ ngaah⁺ ba⁻na⁻. ¿He⁻la⁻ nuuh⁻ hnäh⁺ kiyh⁺?

²¹ Pero jñah⁺ ma⁻jäh⁺:

—Sa⁻ hlëëh⁺ lä⁻na⁻, jaa⁻ hi⁻ kye⁻ jmi⁻lle⁺ hñih⁺. ¿Ha⁻ lä⁻ja⁻ na⁻ jmi⁻lle⁺ hñih⁺ mi⁻në⁺ jaa⁻ hi⁻ tuu⁺?

Sa⁻ ga⁻hi⁺ dsa⁻ judiu ma⁻ heeh⁺ Jesús

²² Jwii⁻ Jerusalén ma⁻ jmee⁻ dsa⁻ jmi⁻ kih⁺ gwah⁻. Jii⁻ gyuu⁺ ma⁻ toh⁻ jmi⁻ ja⁻. ²³ Ma⁻ ngë⁻ Jesús jee⁺ ma⁻ chih⁺ gwah⁻ ja⁻, jee⁺ la⁻ hoo⁺ na⁻hi⁺ kih⁺ Salomón. ²⁴ Mah⁺ ga⁻kuh⁺ ga⁻lih⁻ dsa⁻ judiu kiyh⁺, ga⁻siiyh⁻:

—¿Lih⁺ ba⁻ mi⁻jnääh⁺ juu⁺ kyaa⁺ jnääh⁺? Chiih⁺ jnääh⁺ jëë⁻ go⁻te⁻, cher⁺mah⁺ hne⁻ he⁻ laah⁺ Cristo.

²⁵ He⁻ja⁻ ga⁻jëeh⁻ Jesús juu⁺ kiyh⁺:

—Ga⁻jwëëhn⁺ ba⁻ hnäh⁺ jää⁺, mah⁺ sa⁻ ga⁻lä⁻dsoo⁺ hoh⁺ hnäh⁺. Lä⁻jë⁻ he⁻ jmeen⁻ kyaah⁺ mada⁻ kih⁺ Täa⁻ kyaan⁻, he⁻ ja⁻ na⁻ jmee⁻ ju⁻dsoo⁺ kin⁻. ²⁶ Pero hnäh⁺ sa⁻ ma⁻dsoo⁺ hoh⁺ hnäh⁺ kin⁻, jëeh⁺ sa⁻ laah⁺ hnäh⁺ borrego kyaan⁻. ²⁷ Lä⁻jëë⁻ borrego kyaan⁻ nuuh⁺ kin⁻. Jnä⁺ kyuu⁺ jnih⁺, hi⁻ dsa⁻näay⁺ kyaah⁺ jnä⁺. ²⁸ Jnä⁺ kwëëh⁻ jnih⁺ he⁻ kyaah⁺ chaay⁻ täa⁻. Jih⁺koh⁺ mo⁻so⁻ juuy⁺. Ni⁺ jaa⁻ sa⁻ lih⁻ hwëëy⁺ ja⁻goon⁻. ²⁹ Täa⁻ kyaan⁻ hi⁻ ga⁻kwëëh⁻ jnä⁺, jøøh⁺ gyih⁺ lä⁻koh⁺ ga⁻ kih⁺ jee⁺ lä⁻jëë⁻. Ni⁺ jaa⁻ sa⁻ lih⁻ hwëëy⁺ ja⁻goo⁻ Täa⁻ kyaan⁻. ³⁰ Koo⁻ ba⁻ laa⁺ jnä⁺ kyaah⁺ Täa⁻.

³¹ Koo⁻ ka⁻läh⁺ ga⁻ka⁺ dsa⁻ judiu kuu⁺ mah⁺ ma⁻ tey⁺ kiyh⁺. ³² He⁻ja⁻ ga⁻jäh⁺ Jesús siiyh⁻:

—Cha⁻miih⁻ he⁻ llu⁺ he⁻ ma⁻mi⁻jnään⁻ ' cha⁻nëh⁺ hnäh⁺ kyaah⁺ be⁺ kih⁺ Täa⁻ kyaan⁻. ¿Hee⁻ koo⁻ kih⁺ jee⁺ lä⁻jë⁻ he⁻ ja⁻, he⁻ hnooh⁻ hnäh⁺ teh⁺ hnäh⁺ kuu⁺ kin⁻?

³³ Mah⁺ ga⁻jäh⁺ dsa⁻ judiu he⁻ siiyh⁻:

—Sa⁻ te⁺ jnääh⁺ kuu⁺ kyah⁺, kih⁺ ta⁻ llu⁺ he⁻ ma⁻jmeeh⁻. Te⁺ jnääh⁺ kuu⁺ kyah⁺ kih⁺ he⁻ mi⁻kwah⁻ Dio. Jëeh⁺ dsa⁻ñuu^h ba⁻ hne⁻, mah⁺ jmääh⁻ hñaa⁺ Dio.

³⁴ He⁻ja⁻ ga⁻jäh⁺ Jesús siiyh⁻ dsa⁻ he⁻:

—¿Che⁺ sa⁻ na⁻sii⁻ në⁺ ley jnän⁻ lä⁻la⁻: “Jnä⁺ ga⁻jwahn⁺, dio laah⁺ hnäh⁺”? ³⁵ Kyah⁺ hnäh⁺ hi⁻ ga⁻hyoh⁺ juu⁺ kiyh⁺, ga⁻jäyh⁺ “dio”. Hi⁺ juu⁺ kiyh⁺ ja⁻, sa⁻ le⁺ heë⁻. ³⁶ Cher⁺mah⁺ Täa⁻ kyaan⁻ ga⁻hñaa⁺ jnä⁺ mah⁺ ga⁻cheey⁺ jnä⁺ jmi⁻gyuu⁺ la⁻, ¿he⁻la⁻ jwah⁺ hnäh⁺ kin⁻, mi⁻kwahn⁻ Dio, kih⁺ he⁻ ma⁻jwahn⁺, jnä⁺ he⁻ laan⁺ Joo⁺ Dio? ³⁷ He⁻ja⁻ sa⁻ cha⁻ he⁻ kih⁺ lä⁻heeh⁺ hnäh⁺ kin⁻, wa⁻ra⁻ jäh⁺ kih⁺ jnä⁺ sa⁻ jmeen⁻ ta⁻ he⁻ jmee⁻ Täa⁻ kyaan⁻. ³⁸ Pero cher⁺mah⁺ jmee⁻ ba⁻ jnä⁺, ma⁻ke⁻ sa⁻ dsoo⁺ hoh⁺ hnäh⁺ kin⁻, jmee⁺ hnäh⁺ dsoo⁺ kih⁺ ta⁻ he⁻ jmeen⁻ ba⁻, mah⁺ kyaah⁺ koo⁻ hä⁻ ja⁻ba⁻ lä⁻ngëëh⁺ hnäh⁺, Täa⁻ he⁻ kyaah⁺ jnä⁺, hi⁻ jnä⁺ he⁻ kyaahn⁺ Täa⁻.

³⁹ Koo⁻ ka⁻läh⁺ ma⁻ hnøoy⁺ ma⁻ saayh⁺ Jesús, pero ga⁻laa⁺ bih⁺ kih⁺ dsa⁻ he⁻.

⁴⁰ Mah⁺ ngooy⁺ ka⁻läh⁺ ta⁻ hngaah⁻ jmi⁻ Jordán, ja⁻ba⁻ ta⁻ jee⁺ ga⁻chaa⁺ Jwaa⁻ dsa⁻ jmi⁻ lä⁻ ma⁻to⁻në⁻. Jee⁺ ja⁻ ga⁻jäy⁺. ⁴¹ Jwëë⁺ dsa⁻ na⁻nää⁺ jee⁺ ma⁻ gyay⁺, mah⁺ ma⁻jäyh⁺:

—Ma⁻ra⁻ ju⁻dsoo⁺, ni⁻ koo⁻ he⁻ juh⁻gaa⁻ sa⁻ ga⁻jmeë⁺ Jwaa⁻. Pero lä⁻jë⁻ he⁻ ga⁻jäyh⁺ kih⁺ hi⁻ la⁻, ma⁻ la⁻ ju⁻dsoo⁺.

⁴² Hi⁺ jwëë⁺ dsa⁻ ga⁻lä⁻dsoo⁺ dsë⁺ kiyh⁺ jee⁺ ja⁻.

11

Ga⁻juu⁺ Lázaro

¹ Ma⁻ dsaah⁺ jaa⁻ dsa⁻ñuu^h hi⁻ chee⁻ Lázaro, dsa⁻ chaa⁻ Betania,

ja-ba'jwii-mäh-jee'ma'chaa-María kyaah' Marta dsa-më' øøyh'. ² María he' hi-ga-huu' naa'mi-jwii' tií' Jesús mah' ga-mi'kiyh' kyaah' jñu' lley', ma' laay' dsa-më' øøh' Lázaro hi-ma' dsaah' he'. ³ He-ja-lä-uu' dsa-më' he' ga-chee' juu' kih' Jesús:

—Dsa-jøøh' kyaan-, dsaah' dsa-nuuh' hi-hnaah' —ga-siiyh' Jesús.

⁴ Ma' ga-nuu' Jesús lä-ja-, mah' ga-jäyh':

—Sa' juuy' kyaah' dsoo' ja-. He-ja-mi-jnäa' jaa- Dio ba' hi-jøøh', hi-mi-jnäa' laa'jøøh' Joø' Dio ka-läh'.

⁵ Peer' ma' hnää' Jesús Marta kyaah' María, kyaah' Lázaro. ⁶ Lä-ma' ga-nuu' Jesús kih' hi-ma' dsaah' he', ga-jäy' ga-to' jmií' jee' ma' gyay' ja-. ⁷ Ma-ngëe' he-ja-, ja-ga-ga-jäyh' siiyh' jnääh' discípulo:

—Ma' jne' ka-läh' ta' hwa' Judea.

⁸ Mah' ga-chiih' jnääh':

—Ta-jwoh', hnøø' dsa-kaah' he' ma'te' kuu' kyah', mah' jawah' ga'hne-goh' ka-läh' jee' oo'.

⁹ Mah' ga-jäh' Jesús siiyh' jnääh':

—¿Ja' gya-to' hor' kye' koo' jmií'? Hih' hi-ga-nää' ta-la' jmií', sa'teyh'. Jëeh', jëey' wa'je' kih' jmi-gyuu' la-. ¹⁰ Pero hi-ga-nää' ta-la' hwë', dsa-tëyh'. Jëeh', mo'so' jnä' wa'je' kih' jmi-gyuu' la-.

¹¹ Ma-ngëe' ma-jäyh' lä-ja-, ja-ga-ga-jäyh' ka-läh':

—Ma-gwii' Lázaro ome' jnän', niin' mah' na'chaa' jnih'.

¹² He-ja-ga-jäh' jnääh':

—Dsa-jøøh' kyaan-, cher'mah' na-gwiiy-, jä' kiyh'.

¹³ He-la-ma' jäh' Jesús, kih' he-ma-na-juuy' ba' ja-. Pero ma' lii' jnääh', na-gwiiy- he-teeyh- dsëy' ba' ja-, he-ma' hlëeh' Jesús lä-ja-.

¹⁴ Ja-ga-ga-jäh' Jesús jëe' go-te':

—Ma-na-juu' ba' Lázaro. ¹⁵ Jëe' ba' dsën' he-sa' ga-ma-gyan' jee' oo', jëeh' lä-ja-la' llu' kyah' hnäh' mah' lä-ja-lä-dsoo' hoh' hnäh'. Ma' jne' ma-jëe' jnih'.

¹⁶ Ja-ga-ga-jäh' Tamá, hi-ma'tëeyh- Dsa-suu', ga-siiyh' jnääh':

—Ma' jne' ka-läh', mah' juu' jne' ko-jøh' kyaayh'.

Ga'kwa' Jesús be' kih' dsa-më' øøh' Lázaro

¹⁷ Ma'hya-kye' jmií' na-haa' Lázaro ma' ga'lloo' Jesús jee' ja-. ¹⁸ Jee' jwii' Betania ja-, ma' jä-jäh' kih' Jerusalén, koo' hnë- kilómetro ba'.

¹⁹ Jwëe' dsa-judiu' na'nää' na'jëey' Marta kyaah' María, na'kway' be' kiyh' mah' sa-wa' meeh- dsëy' he-ga-juu' Lázaro øøyh'. ²⁰ Ma' ga-nuu' Marta ja' Jesús, ya'hëey' mah' ngooy' ga-mi'jey'. Pero ga-jä' ba' María cha'neh'. ²¹ Ma' ga-jee' Marta Jesús mah' ga-siiyh':

—Dsa-jøøh' kyaan-, wa'ra-jäh' kih' ma' ñeh' jee' la-, sa-ma-juu' dsa-nuuh- øøhn'. ²² Jnä' man-, ga-lä-jë' he-ngiih' kih' Dio, kway' ba' —ga-jäh' Marta.

²³ —Lä'jiih' ba' øøh' —ga-jäh' Jesús siiyh'.

²⁴ —Jnä' man-lä'jiiyh' wa'ra-ga-të' jee' lä'jiih' dsa-jee' llaa' jmií' —ga-jäh' Marta siiyh'.

²⁵ Mah' ga-jäh' Jesús siiyh':

—Jnä' he' hi-mi-jiih' dsa-, hi-jmeen' chaay-. Hi-jmee' dsoo' dsë' kin-, ma'ke' ga-juuy', lä'jiiyh' ka-läh'. ²⁶ Ga-lä-jëe' hi' chaa' mah' jmeey' dsoo' dsëy' kin-, ma'ke' ga-juuy', sa-jäy' lä-ja-. ¿Che' heeh' juu' la'? —ga-jäh' Jesús siiyh'.

²⁷ —Jaah-, Dsa-jøøh' kyaan-, hee' ba' jnä', hne' he' Cristo, Joø' Dio hi-hii' juu' kih' jä' jmi-gyuu' la' —ga-jäh' Marta.

²⁸ Ma-ngëe' ma-jäyh' lä-ja-, ñeey' na'teeyh- María øøyh' mah' na'hlëeyh' kyaah' juu' hii' mah' sa-nuu' dsa-kiyh', ga-siiyh':

—Hii' ta-jwoh' ma' ja-, tëeyh- hne-.

²⁹ Ma' ga-nuu' María lä-ja-, lä'chah' ja-ga-nooy- ngooy' ga-mi'jey' Jesús. ³⁰ Sa' ga-ma-he' Jesús ta-jee' jwii-mäh- ja-. Lä-ma'cheyh' ja-ba' jee' ga-jey' Marta.

31 Ma' tääh' dsa- judiu cha'neh- kih' María ma' kway- be'. Ma' ga'jööy' ga'noo- María mah' ngooy' ko'-chih', he-ja- ga'nää' dsa- he' kaah' kiyh', ma' jäh':

—Ngooy' ta' jee' la' to-høø- mah' ga'hooyh' jee' oo'.

32 Ma' ga'lloo' María jee' ma' cheh' Jesús, ga'juuyh' jney' cha'nëy' mah' ga'siiyh':

—Dsa-jøøh' kyaan-, wa'ra- jäh' kih' ma' ñeh' jee' la-, sa' ma' juu' dsa-ñuuh- øøhn'.

33 Ma' ga'jöö' Jesús hooyh-, hi' ga'jööy' hooch- dsa-kaah' kyaay' hi' ma' jmee' ko'-jöh' kyaayh', he-ja- ga'lä'meeh- dsëy' jwërte, lä'jiih' ga'jii' neh- tuh-dsëy'. 34 Mah' ga'siiyh':

—¿Ha- ga'kyaah- hnih'?

Mah' ga'jäh':

—Dsa-jøøh' kyaan-, ña- mah' go'jööh'.

35 Peer- ga'hooch' Jesús. 36 Mah' ga'jäh' dsa- judiu he':

—Jöö' da', he- ba' che- ma' hnäy'.

37 Mah' ga'jäh' ko'llaa' dsa- he':

—Dsa- na-, ga'jmeey' ga'lä'jnä' mi' 'në' jaa- dsa-tuu'. ¿Che' sa' le' ma' jmeey' mah' sa' ma' juu' dsa- oo'?

Ga'lä'jiih' Lázaro

38 Koo- ka-läh' ga'lä'meeh- dsë' Jesús, mah' ngooy' chuh- jee' la' to-høø-. Heh' to-høø- ja-, ma' na-jnë- kyaah' koo- mi'kuu'. 39 Mah' ga'jäh' Jesús:

—Jñuuh' hnäh' kuu' na-.

Mah' ga'jäh' Marta dsa-më' øøh- hlii' he' siiyh' Jesús:

—Dsa-jøøh' kyaan-, ma'hëey- mi-juu-, jööh' ma'hya- kye' jmii' na'juuy'.

40 Mah' ga'jäh' Jesús siiyh':

—¿Ja' ma-jwëehn' hne-, cher'mah' ga'jmeeh' dsöö' hoh', jööh' he- juh-gaa- he- jmee' Dio?

41 Ja-ga' ga'jñuuyh- mi'kuu' he- ma' na-jnë- hoo' to-høø- ja-, jee' ma'hää'

hlii' he'. Ja-ga' ga'jöö' Jesús ta- gyuuh', ga'jäh':

—Tää' kyaan-, kwan- ti'hmaah' kyah', jööh' ma-nuuh- ba'kin-. 42 Ma- ba'jnä', nuuh- ba' hne- kin- tää'. He- jwahn- lä'la-, la' llu' kih' hi- tääh' nuu- lä'ku' lä'jii' kin- jee' la-, mah' lä'ja- lä'dsoo' dsëy', hne- ba' ga'cheeh- jnä'.

43 Ma-la' ma-jäh' lä'ja-, ga'hleeyh' koo-ki-gaa-:

—¿Lázaro, go'hëe' jee' na'!

44 He-ja- ya'hëe' hi- ma' na-juu' he' lä' ma-na-gyoh' ja- goo- tiiy', kyaah' hmiih- he- ga'gyaah- dsih' ma' ga'juuy', hi- lä' ma-na-løø- ja- mo-nëy' kyaah' hmiih- sa'luu-. Mah' ga'jäh' Jesús:

—Jeey' sa'hmiih-, mah' wa'ngëy'.

Ma' hnooh- dsa- ha- lä' jee' ma' saayh' Jesús

(Mt. 26:1-5; Mr. 14:1-2; Lc. 22:1-2)

45 Jwëe' dsa- judiu hi- na'nää' kyaah' María ga'lä'dsoo' dsëy' kih' Jesús, ma' ga'jööy' he- ga'jmeey' lä'ja-. 46 Pero ko'llaa' dsa- he' na'näy' ' na'jööy- dsa- fariseo na'jmeeyh' juu' ha- lä' ga'jmeey' Jesús. 47 He-ja- jmi-dsa- kaah' kyaah' dsa- fariseo ga'kuyh' lä'jöö' dsa-ta' dsa-gyuuh' kyaay', ma' jäh':

—¿Ha- lä' jmeen'? Peer- cha-miuh- he- juh-gaa- jmee' dsa-ñuuh- he'.

48 Cher'mah' ga'kwan' jwë' jä' lä'na- ba', lä'jöö' ba' dsa- lä'heey' kiyh'. He-ja- ya-nää' dsa- roma ya-heey- jee' jwii- jnan' hi- lä'kaa- hwa' jnan' ka-läh'.

49 Caifá, jaa- dsa-kyaah' dsa- judiu he', ma' laa' dsa-jøøh' kyaah' lä'jöö' jmi-dsa- ji-ñe- ja-. Ga'jäh':

—Ni' miuh- sa' ñeh' hnäh'. 50 Che' sa' laah' hnäh' llu' ga' he- juu' jaa- dsa-ñuuh- kih' dsa-goo- jné', lä'koh' ga' he- heey' lä'kaa- hwa' la- —ga'jäh' Caifá.

51 Ja- he- ga'hleeyh' jee' tëey- hñiiy' ja-. Kih' he- ma' laay' dsa-jøøh' kyaah' jmi-dsa- ji-ñe- ja-, he-ja- ba' ja- ga'jmeey' Dio ga'hleeyh' lä'ja-,

ga'ngëey' juu' he- juu' Jesús kih' lä'jëë' dsa- judiu. ⁵² Hi- ja- ma-la- kih' dsa- judiu ja- juuy', he- hnøøy' jmäay' koo- nää' dsa- ba' jee' lä'jëë' hi- laa' joo' Dio hi- na-saa- na-jnee' wa' ha- cha- ha-. ⁵³ Jmii' ja- ga-taayh' ko-jøh' juu' kwee- mah' jngëeyh' Jesús.

⁵⁴ He-ja- mo-so- ga'ngë' Jesús jnä'hä' jee' kih' dsa- judiu. Ya-hëey' hwa' Judea, ngooy' koo- jee' jwii- he- chee- Efraín he- hla- jäh- kih' hwa' kii'. Jee' ja- ga-jä' jnääh' ko-jøh' kyaayh'.

⁵⁵ Ma-ngoo' ya-jäh- të' jmii' he- kuh- dsa- judiu borrego mäh'. Jwëë' dsa- hi- chaa- jee' ja- na'näay' ta- Jerusalén mah' mi-lluuy' hñiiy' lä-koo- tëë' dsa- jmee- jää' ja-ga- të' jmii'. ⁵⁶ Ma' hnaah- dsa- he' Jesús, ma' hlëeyh- kyaah' dsa-kyaayh' jee' ma' chih' gwah-, ma' jäyh':

—¿Ha- lä' jëeh' hnäh'? ¿Che' sa- jäy- jee' jmii' la-?

⁵⁷ Dsa-kaah' kyaa- jmi-dsa- he' kyaah' fariseo ga-jmee' mada':

—Cher'mah' hi- hnäh' ga-jëeh- hnäh' ha- ta- ngëy-, ja- ya-jmeeh- hnäh' juu' chah' mah' dsa-näa' dsa-dsa-chaa'yh'.

12

Ga'huu' María naa' mi-jwii- tü' Jesús

(Mt. 26:6-13; Mr. 14:3-9)

¹ Jñii' jmii', jää' ja-ga- të' jmii' he- kuh- dsa- borrego mäh', ñee' Jesús ta- Betania jee' ma' gya' Lázaro hi- ga-jmee' Jesús ga-lä'jiih' ma-ngëë' ma-na-juuy'. ² Jee' ja- ga-jmeey' ma-nuu' kyaah' Jesús. Marta ma' llooh- ma-nuu-, hi- Lázaro he', ma' laa- 'jaa- hi- ma' gya' ko-jøh' kyaah' Jesús në' mes- ja-. ³ Ja-ga- ga-ka- María koo- së' jmii- mi-jwii- he- chee- nardo, he- hmooh' jwërte. Ga-huuy' tü' Jesús. Mah' ga-mi-kiyh' kyaah' jñu- lley'. Ga-hii' mi-jwii- lä-kaa- cha'neh- ja-. ⁴ Mah' ga-jäh' jaa- dsa-kyaah' jnääh', hi- ma' chee- Juda

Iscariote, joo' Simón hi- ga-hnii' kih' Jesús këë-:

⁵ —¿He-la' sa- ma-hnii' jmii- mi-jwii- na-, lä-koo- kye' hnë- hña-loo' jmii' ta' mah' ma' kwëehn' hi- tä-ñee'?

⁶ He- ga-jäyh' lä-ja-, ja- kih' he- ma' jmeey' be' kih' hi- tä-ñee' ja-, kih' he- ma' hëey- ba' ja-. Jëeh' ma' høøy' sa'tuh- jee' ma' tääh' kuu' mah' ma' hwëey- jee' na-hmäa'. ⁷ Mah' ga-jäh' Jesús:

—Ta- ha- kiyh'. Jëeh', jmii- mi-jwii- na- he- ma' høøy- mah' ma' huuy' jnä' wa'ra- ga-të' jee' haañ'. ⁸ Hih' hi- tä-ñee', lä- ma-täayh' na- ba' kyaah' hnäh'. Pero jnä', mo-so- gyan- ki-wëë' jee' kyah' hnäh' — ga-jäh' Jesús.

Ma' hnøø' dsa-kaah' ma' jngiiyh' kih' Lázaro ka-läh'

⁹ Ga-lä-ñe- jwëë' dsa- judiu he- ma' gya' Jesús jwii- Betania mah' na'näay' jee' ja-. Pero ja- ma-la- kwaan- kih' Jesús ja- na'näay', he- na-jëey- Lázaro, hi- ga-lä'jiih' ma-ngëë' ma-na-juu' ba' ja-. ¹⁰ He-ja- ga-taah- dsa-kaah' kyaa' jmi-dsa- he' juu' kwee- mah' ma' jngëeyh' Lázaro ka-läh'. ¹¹ Jëeh', kwaan- kih' Lázaro ja-, jwëë' dsa- judiu ga-beey' dsa-kaah' kyaay' mah' ga-hëeyh- kih' Jesús ba'.

Ga-he' Jesús na-dsëë- jaa- burr- jee' jwii- Jerusalén

(Mt. 21:1-11; Mr. 11:1-11; Lc. 19:28-40)

¹² Ma' ga-jnä' jyoh' jmii', jwëë' jwërte dsa- ma' tääh' jee' të- jmii' ja-. Ma' ga-nuuy' ja' Jesús ta' jwii- Jerusalén, ¹³ ga-kay' gooh' hma-su' mah' ga-näay' ga-mi-jëey- Jesús. Mah' ma' jäyh':

—¿He- ba' che- lluu' Dio! ¿Dio kyaah' hi- ja' na- lä-hih- kiyh'! Laay' Rey jnan- —ga-jäh' dsa- Israel he'.

¹⁴ Ga-hñah- Jesús jaa- burr- mäh', mah' ga-wiiy' ka'luu', lä-koo- na-sii- juu' kih' Dio:

¹⁵ Ta- wa' gah' hnäh' dsa- chaa- jwii- Sión.

Hij Rey kyaah' hnäh' ja' na-,
dsëëy' jaa' burr' mäh'.

16 He- ga-la' lä-ja-, sa- ga-lä-ngëë'
jnäh' discípulo kyaay' lä' ma' to-në'.
Pero ma' ngaah' Jesús gyuh', ja-ga'
ga-lä-ngëë' jnäh' kih' Jesús ba' ja-
ma' hlëeh' lä-koo- ma-na-sii- jää',
he- ga-jmeë' dsa- juuh- kiyh'.

17 Dsa- hi- ma' tääh' kyaah' Jesús
lä-koo- ma' ga-tëëyh' Lázaro neh-
to-høø- lä-koo- ma' ga-mi-jiijyh',
ma' jmeeyh' juu' lä-koo- ga-jëëy'
jee' ja-. 18 He-ja- jwëë' dsa-
na'nää' ga-mi-jëey' Jesús, lä-koo-
ma' ga-nuuy' kih' he- juh-gaa- he-
ga-jmeey'. 19 Pero dsa- fariseo ma'
jäyh' siiyh' dsa-kyaayh':

—Jëë' da'. Ni- miih- sa- cha- he- le'
jmeen'. Lä-jëë' ba' dsa- ga-nää' chaa'
kaah' kiyh'.

Ko-llaa' dsa- griego ga-hnaayh- Jesús

20 Jee' kih' dsa- hi- na'nää'
na'hnääh- Dio jee' të- jmi', ma' tääh'
ko-llaa' dsa- griego. 21 Dsa- griego
he', ya-nää' koo' kih' Felipe, dsa-
ma' chaa- Betsaida he- na-heë- hwa'
Galilea. Ga-chuuy' kyaah', ga-siiyh':

—Hne- dsa-niuh-, hnøø- jnäh'
lla' jnäh' juu' kyaah' Jesús.

22 He-ja- ngoo' Felipe mah'
na'chiiyh' Andre'. Hi- Andre'
he' kyaah' Felipe na'hlëëyh' Jesús.

23 He-ja- ga-jëeh- Jesús juu' kiyh',
ga-jäyh':

—Ma-të' hor~ jee' lee' jøøh'
Hi-ga-lëë'ngo' la-. 24 Ma-ra- ju'dsoo'
jwëëhn~ hnäh', cher'mah' sa- ga-toh'
koo- mi-trigo jee' gwaah' hi- sa-
ga-hya-, ma-jä' lä- ma-la' ja-ba'.
Pero cher'mah' ga-hya- mii' ja-,
cha-miih- mii' kwa'. 25 Lä-ja-, hi-
sa- kwaä' hñii' juu', hi- he' heë'
go-te-. Pero hi- kwaä' hñii' juu'
jmi-gyuu' la-, he- hääy~ hñiiy' ba' ja-
mah' chaay- tää' ga-lä-jë- joh' jmi'
cha-. 26 Hi- mi-te' kin-, wa' jmeey'
ko-jøh' kyaah' jnä'. Ja-ba' jee' naahn-
na'gyan', jee' ja- dsa-taayh' ka-läh'

hi- mi-te' kin-. Hij' mi-te' kin-, Tää'
kyaan' jmääy' jøøh'.

Ga-jmeë' Jesús juu' he- juuy'

27 'Peer- chaan- cha-miih-
huudsë-. ¿Hee- na- jwahn- na'?
¿Che' jwahn-: “Tää', lää' jnä' kih'
he- dsa-ngëën' la-”? Sa- le' jwahn-
lä-na-. Jëeh', kih' he-ja- ba' jan'.
28 Tää', mi-jnää' he- laah' jøøh' —
ga-jäh' Jesús.

Hor~ ja- ga-lä-nuuh', ga-hlëeh'
gyuh':

—Ma-mi-jnää' ba' jnä' he- laan'
jøøhn', hi- mi-jnään' ka-läh' he- laan'
jøøh'.

29 Jwëë' dsa- hi- ma' tääh' jee' ja-,
ga-nuuy' he- ga-hlëeh' gyuh', he-ja-
ga-jäyh':

—Go- ñih' ba' na- ma-hii'.

Jñah' ma' jäh':

—Jaa- ángel ba' na- ma-hlëeh'
kyaayh'.

30 Mah' ga-jäh' Jesús siiyh':

—Sa- ma-ja- juu' na- kwaat~ ki'
jnä'. Kyah' hnäh' ba' na- ma-ja- juu'
na-. 31 Na' ma-të' jmi' jee' ka' Dio
ju'dsoo' kih' jmi-gyuu' la-. Hi- ma-të'
hor~ jä' o-hih' hi-sa'llu' hi- jmee-
hih' jmi-gyuu' la-. 32 Wa-ra- ga-chaä'
dsa- jnä' gyuh', tëën' lä-jëë' hi-
ya-nää' kyaah' jnä' —ga-jäh' Jesús.

33 He- ga-hlëëyh' lä-ja-, ga-mi-jnääy-
ha- lä- kyaah' ma' juuy' ba' ja-.

34 He-ja- ga-jäh' dsa- hi- ma' tääh' jee'
ja-:

—Ma-nuu' jnäh' lä-koo- na-sii-
juu' kih' Dio. Cristo chaa- tää'
ba'. ¿He-la' jwah' hne-, jmee-
bii' kih' Hi-ga-lëë'ngo' chaa' dsa-
gyuh'? ¿Hii- ba' he' hi- jwah' hne-
Hi-ga-lëë'ngo'?

35 Mah' ga-jäh' Jesús siiyh':

—Ko-hwëë' ga' jnä' wa-je- jee'
kyah' hnäh'. Ngë' hnäh', ta'ko-jiuh'
jnä' wa-je- jee' kyah' hnäh' mah' sa-
leh' jee' na-hoo- hnäh'. Jëeh', hi-
ga-nää' jee' na-hoo-, sa- ñey- ha- ta-
dsa-nääy'. 36 Ta'ko-jiuh' jnä' wa-je-

kyah' hnäh', heeh' hnäh' kih' wa'je-
mah' lä'jnää' hnäh' jee' jnä' wa'je-.

Ma-la' ma-hlëeh' Jesús lä'ja', mah'
ga-hmääh' kih' dsa' he'.

*Sa' ga'heeh' dsa' judiu juu' kih'
Jesús*

³⁷ Ga-jëe' ba' dsa' judiu lä'jê' he-
juh-gaa' he' ga'jmee' Jesús to'lo-
nëy', pero ni' lä'ja' sa' ga-lä'heey'
kiyh'. ³⁸ Mah' lä'ja', ga-lä'te' lä'koo-
ga-jäh' Isaía hi' ga-ngëe' juu' kih' Dio
llo'joo':

Tää' kyaan', sa' chaa' hi' ma-heeh-
juu' jnän'.

Sa' chaa' hi' ga-lä'ngëe' lä'koo- te'
he' juh-gaa' he' ga'jmee' Dio
kyaah' goo', ga-jäh' Isaía.

³⁹ Kih' he-ja', sa' ga-la' ma-lä'heey'.
Hi' ja-ba' lä'ja' ka-läh' ga-jäh' Isaía
kiyh':

⁴⁰ Ga'jmee' Dio ga-jnë' mi'nëy', ga'jlë'
hüü'dsë- kiyh',

mah' sa' le' jëey', ni' sa' lä'ngëey'.

Ni' sa' dsa-jëeyh' kyaah' jnä' mah'
mi'hlää' jnih'.

⁴¹ Lä'jê' he' ja' ga-jäh' Isaía, lä'
ma' ga-jëey' he' laa' jøøh' Jesús mah'
ga-hlëeyh' kiyh'.

⁴² Pero ma-ra' he' ga-heeh-
ba' jwëe' dsa' kih' Jesús, lä'kye-
dsa-kaah' kyaay'. Hi' kih' he-
ma' gayh' dsa' fariseo, he-ja' sa'
ga-mi'jnääy' hñiiy', mah' sa' ma'
hwëe' dsih' neh' gwah' mäh'. ⁴³ Ma'
hnooyh' ha' lä' jee' ma' leey' kaah'
cha'në' dsa' jmi-gyüü', la' he' ma'
hnooyh' ha' lä' jee' ma' leey' kaah'
cha'në' Dio.

*Juu' he' ga-hlëeh' Jesús, la' ta' kih'
dsa'*

⁴⁴ Ja-ga' ga-hlëeh' Jesús koo-
ki-gaa', ga-jäyh':

—Hi' heeh' jnä', ja' ma-la' jnä' he-
heeyh', heeyh' hi' ga'chee' jnä' ba'.

⁴⁵ Hi' hi' ma' jëe' jnä', ma' jëey' hi'
ga'chee' jnä' ba' ja'. ⁴⁶ Jnä' he' laan'
lä'koo- wa'je- he' ja' jmi-gyüü' la',
mah' lä'jêe' hi' heeh' jnä', sa' jäy' jee'
na-hoo'. ⁴⁷ Hi' nuu- juu' kin' mah'

sa' heeyh', ja' jnä' ngiihn' kwaat'
kiyh'. Jëeh' sa' ma-jan' jmi-gyüü'
la' mah' ngiihn' kwaat' kih' dsa-
jmi-gyüü'. Ma-jan' mah' lään' dsa-
jmi-gyüü' ba'. ⁴⁸ Hi' sa' hnää' jnä'
mah' sa' heeyh' juu' kin', cha' ba'
he' ngiih' kwaat' kiyh'. Ja-ba' juu'
he' ma-hlëehn' la', ngiih' kwaat'
kiyh' wa'ra- ga-të' jee' laa' jmi'.
⁴⁹ Jëeh', sa' ma-hlëehn' jee' tëen-
hñiin'. Tää' kyaan' hi' ga'chee' jnä',
hi' he' ga'jmee' mada' kin' ha' lä'
jwahn', hi' ha' lä' hlëehn'. ⁵⁰ Jnä'
man', mada' he' ga'jmeey' kin' jøø'
kiyh' dsa' mah' wa' chaa' ga-lä'jê'
joh' jmi' cha'. Kih' he-ja', hlëehn'
ja-ba' lä'koo- te' he' ga-siuh' Tää' jnä'
ba'.

13

Ga'gyih' Jesús ti' discípulo kyaay'

¹ Ma-ngoo' ya-jäh' jmi' he' kuh-
dsa- borrego mäh', ma-ñe' ba' Jesús
ma-të' hor' he' ya-hëey' jmi-gyüü'
la' mah' dsaayh' jee' gya' Jmiiy'.
Ga-lä'hnääy' hi' ma' laa' kyaay' hi'
ma' tääh' jmi-gyüü' la', pero hwë'
ja' ga-mi'jnääy' he' ga-lä'hnääy'
cha-miuh' hi' laa' kyaay'.

² Ja-ga' dsa-taayh' kuyh' ma'nüü'
ma-hä' ba' hüü'dsë- kih' hi-sa'llu'
neh' tuh-dsë' Juda Iscariote joo'
Simón ha' lä' jmeey' mah' ngëey'
Jesús. ³ Pero Jesús ma-ñe' bih'
he' ga-tooh' Tää' gooy' hñii' lä'jê'
go-te' he' na-hñaa' jmeey' hi' lä'ja-
ñey' he' ya-hëey' kih' Dio, hi' ja-ba'
kih' Dio dsaayh' ka-läh'. ⁴ He-ja'
ga-nooy' jee' täayh' kuyh' ma'nüü'
ja', ga-jñuuyh' hmiih' he' ma' kyeyh'
në', ga-kay' hmiih' tu-jlä' mah'
ga-bääyh' hñiiy'. ⁵ Hi' ga-kay' koo-
jee' ga'chih' jmi' mah' ga-løoy'
gyiyh' ma-tii' jnääh' discípulo. Ja-ga'
ga-mi'kiyh' kyaah' hmiih' tu-jlä' he'
ma' na-bääyh' ja'. ⁶ Ma' ga-tëey' jee'
ma' gya' Simón Pee', mah' ga-jäh' Pee':
—Dsa-jøøh' kyaan', ¿ché hne' ba'
gyih' ma-tiin'?

⁷ Mah' ga-jäh' Jesús siyh':

—He⁻ jmeen⁺ la⁻, sa⁺ lä⁻ngëeh⁺ hne⁻ na⁺ ga⁻jäh⁻. Këë⁻ ba⁺ lä⁻ngëeh⁺.

8 —Sa⁺ gyih⁺ hne⁻ ma⁻tii⁺ jih⁺koh⁺ —ga⁻jäh⁺ Pee⁺ siiyh⁺.

Mah⁺ ga⁻jäh⁺ Jesús siiyh⁺:

—Cher⁺mah⁺ sa⁺ ga⁻gyihn⁺ ma⁻tii⁺h⁺, sa⁺ le⁺ jmeeh⁺ ko⁻jøh⁺ kyaah⁺ jnä⁺.

9 Mah⁺ ga⁻jäh⁺ Simón Pee⁺ siiyh⁺:

—Dsa⁻jøøh⁺ kyaan⁺, ja⁺ ma⁻la⁺ ma⁻tii⁺ hnøø⁺ jñii⁺, lä⁺ja⁻ ma⁻goon⁺ kyaah⁺ ka⁻llen⁺ hnøø⁺ jñii⁺ ka⁻läh⁺.

10 Mah⁺ ga⁻jäh⁺ Jesús ka⁻läh⁺:

—Hi⁻ ma⁻na⁻jngëe⁺, sa⁺ jmee⁺ bii⁺ jñii⁺ lä⁻kaa⁻ kiyh⁺. Ma⁻la⁺ ma⁻tii⁺ ba⁺ hnøø⁺ jñii⁺, jëeh⁺ lä⁻kaa⁻ ba⁺ kiyh⁺ ma⁻na⁻jngii⁺. Hi⁺ ma⁻na⁻jngëe⁺ ba⁺ hnäh⁺, ma⁺ke⁺ ja⁻ lä⁻jëe⁺ hnäh⁺.

11 Jëeh⁺ ma⁺ ñe⁻ bih⁺ hii⁻ na⁻ ma⁻ngëey⁺, he⁻ja⁻ ba⁺ ja⁻ ma⁺ jäyh⁺: “Ma⁺ke⁺ ja⁻ lä⁻jëe⁺ hnäh⁺ na⁻jngëe⁺.”

12 Ma⁻la⁺ ma⁻gyiyh⁺ ma⁻tii⁺ lä⁻jëe⁺, ga⁻këyh⁻ hmiih⁻ kiyh⁺ mah⁺ ngaayh⁺ na⁺gyay⁻ ne⁺ mes⁻ ka⁻läh⁺. Mah⁺ ga⁻jäh⁺:

—¿Che⁺ ma⁻lä⁻ngëeh⁺ hnäh⁺, hee⁻ na⁻ ma⁻jmeen⁺ kyah⁺ hnäh⁺? 13 Tëeh⁻ jnä⁺ Ta⁻jwoh⁺ hi⁺ jawah⁺ hnäh⁺ Dsa⁻jøøh⁺ kyaan⁺. Llu⁺ ba⁺ jawah⁺ hnäh⁺, jëeh⁺ he⁻ ja⁻ laan⁺. 14 Jnä⁺ he⁺ laan⁺ ta⁻jwoh⁺ kyaah⁺ hnäh⁺, hi⁻ laan⁺ Dsa⁻jøøh⁺ kyaah⁺ hnäh⁺, mah⁺ ma⁻gyihn⁺ ma⁻tii⁺ hnäh⁺. Lä⁻na⁻ hnøø⁺ jmeeh⁺ hnäh⁺ ka⁻läh⁺, gyih⁺ hnäh⁺ ma⁻tii⁺ dsa⁻kyaah⁺ hnäh⁺. 15 Jee⁺ la⁻ ma⁻heehn⁻ hnäh⁺ mah⁺ jmeeh⁺ hnäh⁺ ja⁻ ba⁺ lä⁻koø⁻ ma⁻jmeen⁺ kyah⁺ hnäh⁺. 16 Ma⁻ra⁺ ju⁻dsoo⁺ jwëehn⁻ hnäh⁺, jaa⁻ hi⁻ nuuh⁺ kih⁺ jñah⁺, sa⁻ jøøyh⁺ ga⁺ lä⁻koø⁻ ga⁺ dsa⁻juu⁺. Hi⁺ hi⁻ dsoo⁻ mada⁻, sa⁻ jøøyh⁺ ga⁺ lä⁻koø⁻ ga⁺ hi⁻ cheey⁺. 17 Na⁺ he⁻ ma⁻lä⁻ngëeh⁺ hnäh⁺ he⁻ ma⁻jmeen⁺ la⁻, llu⁺ la⁺ kyah⁺ hnäh⁺ cher⁺mah⁺ ga⁻jmeeh⁺ hnäh⁺ lä⁻ja⁻.

18 Ja⁺ he⁻ hlëehn⁺ kih⁺ lä⁻jëe⁺ hnäh⁺ la⁻. Kyuu⁻ ba⁺ jnä⁺ hii⁻ na⁻ ma⁻lleehn⁻. Mah⁺ lä⁻ja⁻ lä⁻te⁺ lä⁻koø⁻ na⁻sii⁻ juu⁺ kih⁺ Dio: “Hi⁻ ma⁻ kuh⁻ ko⁻jøh⁺ kyaah⁺ jnä⁺, ma⁻jeyh⁻

ma⁻na⁻høøyh⁺ kin⁺.” 19 To⁻na⁺ ga⁻jäh⁻ jwahn⁺ jää⁺ sa⁺ ga⁺ ma⁻ngëey⁺ jnä⁺. Mah⁺ wa⁻ra⁻ ga⁻la⁺ he⁻ ja⁻, lä⁻heeh⁺ hnäh⁺, jnä⁺ he⁺ laan⁺ he⁻ jwahn⁺ laan⁺. 20 Ma⁻ra⁺ ju⁻dsoo⁺ jwëehn⁻ hnäh⁺, hi⁻ heeh⁻ jaa⁻ hi⁻ cheen⁻, he⁻ heeyh⁻ jnä⁺ ba⁺ ja⁻. Hi⁺ hi⁻ heeh⁻ jnä⁺, heeyh⁻ hi⁻ ga⁻chee⁺ jnä⁺ ba⁺ ja⁻.

Ga⁻jmeeh⁺ Jesús juu⁺, hnii⁺ jaa⁻ dsa⁻kyaay⁺ kiyh⁺

(Mt. 26:20-25; Mr. 14:17-21; Lc. 22:21-23)

21 Ma⁻la⁺ ma⁻jäh⁺ Jesús lä⁻ja⁻, pero ga⁻lä⁻meeh⁻ dsëy⁺ mah⁺ ga⁻mi⁻jnääy⁻ jëe⁻ juu⁺ ja⁻:

—Jaa⁻ jee⁻ lä⁻jëe⁺ hnäh⁺ hnëeh⁺ jnä⁺.

22 Ja⁻ga⁺ ga⁻tooh⁻ jnääh⁺ jëe⁺ jnääh⁺ ne⁺ dsa⁻kyaahn⁺, sa⁺ ñe⁻ jnääh⁺ hii⁻ kih⁺ na⁻ ma⁺ hlëeyh⁺. 23 Kih⁺ jee⁻ lä⁻jëe⁺ jnääh⁺ discípulo kyaay⁺, jaa⁻ ba⁺ ga⁻lä⁻hnää⁺ Jesús cha⁻miih⁻. Hi⁻ he⁺ ma⁺ gya⁺ koo⁺ kih⁺ Jesús. 24 Kih⁺ hi⁻ he⁺, ga⁻jmee⁺ Simón Pee⁺ lii⁻ mah⁺ ngiiy⁺ juu⁺ kih⁺ Jesús, hii⁻ kih⁺ ja⁻ ma⁺ hlëeyh⁺. 25 Hiih⁺ hi⁻ ma⁺ gya⁺ koo⁺ kih⁺ Jesús he⁺, ga⁻ngiiy⁺ juu⁺ kiyh⁺:

—Dsa⁻jøøh⁺ kyaan⁺, ¿hii⁻ he⁺ hi⁻ jawah⁺ na⁻?

26 Mah⁺ ga⁻jëeh⁻ Jesús juu⁺ kiyh⁺:

—Hi⁻ kwëehn⁻ kuh⁺ koø⁻ jwi⁺ he⁺ñiih⁻ gyuh⁺, hi⁻ he⁺ he⁺.

Mah⁺ ga⁻mi⁻gyuyh⁺ koø⁻ jwi⁺ he⁺ñiih⁻, ga⁻kwëeyh⁺ Juda Iscariote, joø⁺ Simón. 27 Lä⁻koø⁻ ngooy⁺ kuyh⁻ he⁺ñiih⁻ ja⁻, ga⁻he⁺ Tana⁺ neh⁻ tuh⁻dsëy⁺. Ja⁻ga⁺ ga⁻jäh⁺ Jesús siiyh⁺:

—He⁻ hnooh⁻ jmeeh⁺, jmee⁺ ga⁻jäh⁻ to⁻na⁺.

28 Pero ni⁻ jaa⁻ hi⁻ ma⁺ tääh⁺ ne⁺ mes⁻ ja⁻, sa⁺ ga⁻lä⁻ngëey⁺ he⁻la⁺ ga⁻siiyh⁻ hi⁻ he⁺ lä⁻ja⁻. 29 Kih⁺ he⁻ ma⁺ høø⁻ Juda sa⁻tuh⁻ jee⁺ ma⁺ tääh⁺ kuu⁺, he⁻ja⁻ ko⁻llaa⁺ ga⁻jmee⁺ huudsë⁻, he⁻ ga⁻jäh⁺ Jesús siiyh⁺: “Go⁻läh⁺ miih⁻ he⁻ hnøø⁺ jnä⁻ kih⁺ jmi⁺” o jäyh⁺: “Go⁻kwëeh⁻ hi⁻ tä⁻ñee⁺ miih⁻ kuu⁺”. 30 Ma⁺ ga⁻la⁺ kih⁺

Juda, ma-kuyh he'ñiuh, chah' ba' ya'hëey'. Ma-na-hoo- ba' hor- ja-.

Koo- nuuh hmëe'

³¹ Ma-la- ma-ya-hëe- Juda jee' ja-, ga-jäh' Jesús:

—Na- lä-jnä' he- laa' jøøh' Hi-ga-lëe'ngo' la-, hi- ta-la- kih' hi- he' lä-jnä' he- laa' jøøh' Dio.

³² Hi- cher'mah' jooj' mi-jnäa' he- laa' jøøh' Dio, ja-ba' lä-ja- Dio mi-jnäa' he- laa' jøøh' jooj', hi- chah' ba' jmeey'.

³³ Gyuu- mah' kyaan-, ko-hwëe' ga' gyan' kyaah' hnäh'. Hnaah' hnäh' jnä'. Pero ja-ba' lä-koo- ma-jwün' dsa- judiu, jee' naahn- sa- le' go'nääh' hnäh', ja-ba' lä-ja- jwëehn- hnäh' ka-läh' na'.

³⁴ Jmeen' koo- mada- hmëe' kyah' hnäh'. Wa' hnaah- hnäh' øøh' hnäh'. Wa' hnaah- hnäh' lä-jaa- lä-jaa- dsa-kyaah' hnäh', ja-ba' lä-koo- ma-lä-hnaan- hnäh'.

³⁵ Cher'mah' ga-lä-hnaah- hnäh' dsa-kyaah' hnäh', lä-jëe' ba' dsa-lä-ñe- laah' hnäh' discípulo kyaan-.

Ga-jäh' Jesús he- hmä' Pee' juu' he- sa- kyuu-

(Mt. 26:31-35; Mr. 14:27-31; Lc. 22:31-34)

³⁶ He-ja- ga-ngü' Simón Pee' juu': —Dsa-jøøh' kyaan-, ¿ha- ta' goh' hne-?

Mah' ga-jäh' Jesús siyh': —Ha- jee' niin', sa- le' goh' kyaah' jnä' na'. Këe- ga' goh' kyaah' jnä'.

³⁷ He-ja- ga-jäh' Pee' siyh': —Dsa-jøøh' kyaan-, ¿he-la' ja- mo-so- le' niin' kyaah' hne- na'? Ma-lla- ba' dsen- juun' llah' hne-.

³⁸ He-ja- ga-jäh' Jesús siyh': —¿Che' ju'dsoo' ma-lla- hoh' juuh' llan'? Ma-ra- ju'dsoo' jwëehn- hne-, jää' ja-ga' hooh' chaah' dsoo', hne- ma-të' hnë- jiih- ma-hmah' juu' he- sa- kyuuh- jnä'.

14

Jesús laa' jwë' he- dsa'toohn' jee' gya' Dio

¹ Ta- jeh- hoh' hnäh'. Jmee' hnäh' dsoo' hoh' kih' Dio ba', hi- jmee' hnäh' dsoo' hoh' kin- ka-läh'.

² Cha'neh- kih' Täa' kyaan- cha- cha-miuh- jee' dsa'toohn'. Wa-ra- jäh' kih' sa- la- lä-ja-, ma-jwëehn- ba' hnäh' jää'. He-ja- niin' mi'llun' jee' go'taah' hnäh'.

³ Wa-ra- ngaahn- mah' na'jmeen- llu' jee' go'taah' hnäh', ja-ga' jahn- ka-läh' mah' go'nääh' hnäh' kyaah' jnä'.

Mah' lä-ja- jee' naahn- na'gyan', jee' ja- go'taah' hnäh' ko-jøøh' kyaah' jnä'.

⁴ Ma-ñeh' ba' hnäh' ha- jee' naahn-, hi- ma-kyuuh- ba' hnäh' jwë' ka-läh'.

⁵ Mah' ga-jäh' Tamá siyh':

—Dsa-jøøh' kyaan-, sa- ñe' jnääh' ha- na- gwaah'. ¿Ha- lä-ja- lä-kyuuh- jnääh' jwë' ka-läh'?

⁶ He-ja- ga-jäh' Jesús siyh':

—Jnä' he' laan' jwë', jnä' he' laan' ju'dsoo', jnä' he' jmeen- cha- dsa-. Ni- jaa- sa- lla-näa- jee' gya' Täa' wa-ra- jäh' kih' sa- ya-näay' ta-la- ki- jnä'. ⁷ Cher'mah' kyuuh- jnä', ja-ba' lä-ja- kyuuh- hnäh' Täa' kyaan-. Na' ma-kyuuh- ba' hnäh', hi- ma-jëeh- hnäh' ka-läh'.

⁸ Mah' ga-jäh' Felipe:

—Dsa-jøøh' kyaan-, hääh' jnääh' Täa', mah' ko-ja- ba' ma-lee- kyaah' jnääh'.

⁹ Mah' ga-jäh' Jesús siyh' Felipe:

—¿Joh' jmi' sa- ma-hya- gyan' kyaah' hnäh' jee' la- mah' sa- ma-lä-kyuuh- jnä'? Hih' ma-jëe- jnä', he- ma-jëey' Täa' ba' ja-. ¿Ha- lä-ja- jwah' hne-: “Hääh' jnääh' Täa'”?

¹⁰ ¿Che' sa- laah' dsoo', jnä' he' laan' koo- kyaah' Täa', hi- Täa' he' laa' koo- kyaah' jnä'? Lä-jëe' juu' he- hlëeh' jnä', ja- he- hlëehn' jee' tëen- hñiin- na-. Täa' hi- laa' kyaah' jnä', hi- he' ba' jmee- he- jmeen- la-.

¹¹ Wa- lä-dsoo' hoh' hnäh', jnä' he' laan' koo- kyaah' Täa' hi- Täa' he' laa' koo- kyaah' jnä'. Pero cher'mah' sa- laah' hnäh' dsoo' lä-ja- la' kin- kyaah' Täa', jmee' hnäh' dsoo' kih' he- ma-jëeh- hnäh' ha- lä- la' ta'

he- jmeen⁺. 12 Ma-ra⁺ ju'dsoo' na-
jwëehn[~] hnäh', hi- jmee⁺ dsoo' dsë'
kin⁺, hi- he' jmee⁺ ka-läh' ja-ba'
ta' he- jmeen⁺. Hi- juuh⁻ ga' ta'
jmeey', jëeh' naah⁻ ba' jnä' kyaah'
Tää'. 13 Lä-jë⁺ he- ngih' hnäh' kih'
Tää' lä-hih⁻ kin⁺, jmeen⁻ he- ja⁻, mah'
lä-ja- lä-jnä' he- laa⁺ jøøh' Tää' ta-la-
kih' jooy'. 14 Jmee⁻ ba' jnä' wa' he-
cha⁻ he- he- ngih' hnäh' lä-hih⁻ kin⁺.

Ga-jäh' Jesús cheey' Jmi-llë' Na-jngüi

15 'Cher'mah' hnaah⁻ hnäh' jnä',
høø' hnäh' mada⁻ he- jmeen⁻ kyah'
hnäh'. 16 Mah' jnä' chuun⁻ kyaah' Tää'
cheey' jñah' hi- kwa⁺ be' kyah' hnäh'.
Mah' jây' kyaah' hnäh' ga-lä-jë⁺ joh'
jmi⁺ cha⁻. 17 Hi- he' laa⁺ Jmi-llë'
hi- jmee⁺ ju'dsoo'. Dsa- hi- chaa⁻
jmi-gyuu⁻ la⁻, sa⁻ le' heeyh⁻, jëeh' sa-
jëëy⁻, ni⁺ sa⁻ kyuyy⁻. Pero hnäh',
kyuuh⁻ hnih', jëeh' hääy⁻ jee' kyah'
hnäh', hi⁺ dsa-hey' neh⁻ tuh-hoh'
hnäh'.

18 'Wa-ra⁻ ngaahn⁺, sa⁻ jäh' hnäh'
hnëë'. Jähn⁻ ka-läh' kyah' hnäh'.
19 Miih⁻ jmi⁺ ga' mo⁻so⁻ jëë' dsa-
jnä'. Pero hnäh', jëeh' jnä'. Hi- kih'
he- chaa⁻ jnä', he-ja⁻ ba' ja- jmee'
chaa⁻ hnäh'. 20 Ma-ja⁻ ga' lä-ngëeh'
hnäh', jnä' gyan' kyaah' Tää' kyaan⁺,
hi⁺ hnäh' kyaah' jnä', hi⁺ jnä' kyaah'
hnäh'. 21 Hi- ma-heeh⁻ mada⁻ kin⁺
mah' høøy⁻, hi- he' hnää' jnä'. Hi-
hi- hnää' jnä', Tää' kyaan⁺ lä-hnääy'
hi- he'. Hi⁺ jnä' ka-läh' lä-hnaa⁻ jnih'
mah' mi'jnään⁺ hñiin⁺ kiyh'.

22 Mah' ga-jäh' Juda (pero ja⁻ he'
Iscariote):

—Dsa-jøøh' kyaan⁺, ¿he-la⁺ ma-la⁻
kyaa⁺ jnääh' ba' mi'jnääh⁺ hñaaah',
mah' sa⁻ mi'jnääh⁺ hñaaah' kih' lä-jëë'
dsa- jmi-gyuu⁻?

23 He-ja⁻ ga-jäh' Jesús siiyh⁻:

—Hi- hnää' jnä', høøy⁻ juu' kin⁺, hi-
Tää' kyaan⁺ lä-hnääy' hi- he'. Mah'
ko-jøh' kyaah' Tää' dsa'tooh' jnääh'
kyaayh'. 24 Hi- sa⁻ hnää' jnä', sa⁻
høøy⁻ juu' kin⁺. Hi- juu' he- ma-nuuh⁻

hnäh', ja⁻ juu' ki⁻ hñiin⁺ ja⁻, juu' kih'
Tää' hi- ga⁻chee' jnä' ba' ja⁻.

25 'Hlëëhn' hnäh' lä-jë⁻ juu' la⁻,
ta'ko⁻jiih' gyan' kyaah' hnäh'. 26 Pero
wa-ra⁻ ngaahn⁺, kwaat⁻ ki⁻ jnä', chee'
Tää' jaa⁻ hi- kwa⁺ be' kyah' hnäh'.
Hi- he' he' Jmi-llë' Na-jngüi⁺ hi-
heeh' hnäh' ga-lä-jë⁺ ba', hi⁺ jmeey'
lä-dsooh⁻ hoh' hnäh' lä-jë⁺ juu' he-
ma-hlëëhn⁻ hnäh'.

27 'Jnä' kwan⁻ mah' jmeen⁻ hii⁺ tii'
kyah' hnäh' lä-koø⁻ hii⁺ tii⁺ kin⁺. Ja⁻
lä-koø⁻ kwa⁻ dsa- jmi-gyuu⁻ he-
kwëehn⁻ hnäh'. Ta⁻ jeh⁻ hoh' hnäh',
ni⁺ ta⁻ wa' gah' hnäh'. 28 Ma-nuuh⁻
ba' hnäh' lä-koø⁻ ma-jwëehn⁻ hnäh'.
Naahn⁻ hi⁺ jähn⁻ jee' kyah' hnäh'
ka-läh'. Cher'mah' dsoo' hnaah⁻
hnäh' jnä', jëë⁻ hoh' hnäh' ki⁻ jnä'
kih' he- naahn⁻ jee' gya' Tää', jëeh'
jøøh' gyih' lä-koø⁻ jnä'. 29 Ma-jwëehn⁻
hnäh' juu' la⁻, jää⁺ sa⁻ ga' ma-la⁻. Mah'
wa-ra⁻ ga-la⁺, ja-ga⁻ lä-dsoo' hoh'
hnäh'.

30 'Mo⁻so⁻ hlëëhn' ga' cha-miih⁻
kyaah' hnäh', jëeh' jä⁻ hi-sa-llu⁺ hi-
jmee⁻ hih⁻ jmi-gyuu⁻ la⁻. Pero kyaah'
jnä' sa⁻ cha⁻ kiyh' ni⁺ miih⁻. 31 He-
jmeen⁻ lä-koø⁻ mada⁻ he- ga-jmee'
Tää' kin⁺ ba', mah' lä-ja⁻ lä-ñe⁻ dsa-
hi- chaa⁻ jmi-gyuu⁻ la⁻, jnä' hnaan⁻
Tää'.

'Noo⁻ hnäh', man⁻.

15

Chaah' wii⁻ jëh' kyaah' sa'goh' kih'

1 'Jnä' he' laan⁺ lä-koø⁻ chaah' wii⁻
jëh' he- llu⁺ go-te⁻. Tää' kyaan⁺, hi-
he' mi-llu⁺ chaah' wii⁻ jëh' ja⁻. 2 Hnäy⁻
lä-jë⁺ sa'goh⁺ he- choo' kin⁺, he- sa⁻
hii⁻ mii⁺. Hi⁺ lä-jë⁺ sa'goh⁺ he- hii⁻
mii⁺, mi-lluy⁺ mah' jä⁻ na-jngüi⁺. Mah'
lä-ja⁻ hii⁺ cha-ga⁻miih⁻ mii⁺. 3 Hi⁺
lä-ja⁻ ma-na-jngëe' hnäh' lä-llu⁺ he-
ma-heeh⁻ hnäh' juu' he- ma-hlëëhn⁻
hnäh'. 4 Jä⁻ hnäh' koø⁻ hweh⁻ kyaah'
jnä', hi⁺ jnä' jän⁻ koø⁻ hweh⁻ kyaah'
hnäh'. Lä-koø⁻ sa'goh⁺ kih' chaah'
wii⁻ jëh', sa⁻ le' hii⁺ mii⁺ kih' hñii⁺,
cher'mah' sa⁻ na-choo' hñii⁺ chaah'

kih'. Ja-ba' lä-ja- la' kyah' hnäh' cher'mah' sa' tääh' hnäh' koo- hweh- kyaah' jnä'.

⁵ Jnä' he' laan' chaah' wii- jeh'. Hnäh' he' laah' sa'goh' kih'. Dsa- hi- tääh' koo- hweh- kyaah' jnä' hi- jnä' chehn' koo- hweh- kyaayh', he- lä-ja- ba' hii- cha-miih- mii'. Jëeh', cher'mah' sa' laah' hnäh' ko-jøh' kyaah' jnä', ni- miih- sa' cha- he- le' jmeeh' hnäh'. ⁶ Hi- sa' jä' ko-jøh' kyaah' jnä', hi- he' jä' ta' ka'hne'. Le' kiyh' lä-koo- la' kih' sa'goh' chaah' wii- jeh' he- ma-na-hna'. Mah' wa'ra- ga-lä-kii', juuh' dsa- mah' jëy' kyaah' je-.

⁷ 'Cher'mah' tääh' hnäh' koo- hweh- kyaah' jnä' hi- jä' juu' kin- kyah' hnäh', ngii' lä-jë- he- hnooh- hnäh'. Hñah' ba' hnäh'. ⁸ Dsa-lä-jnä' he- laa' jøøh' Täa' kyaan- jee' jmeeh- hnäh' cha-miih- ta'llu', hi- lä-jwë' ja- jmeeh- hnäh' lii- laah' hnäh' discípulo kyaan-. ⁹ Lä-koo- ma-lä-hnäa' Täa' jnä', ja-ba' lä-ja- ma-lä-hnaan- hnäh'. Lä- ma-dsoo' ja-ba' hoh' hnäh' he- hnaan- hnäh'. ¹⁰ Cher'mah' høøh- hnäh' lä-jë- mada- he- jmeen- kyah' hnäh', lä- ma-dsoo' ja-ba' hoh' hnäh' he- hnaan- hnäh'. Jëeh' ja-ba' lä-na- ma-jmeen'. Ma-høøn' lä-jë- mada- he- ga-jmee' Täa' kin-, hi- lä- ma-choohn' ja-ba' koo- hweh- he- hnäay' jnä'.

¹¹ 'Lä-jë- he- la- ma-hlëehn' mah' wa' jëe- hoh' hnäh' lä-koo- jëe- dsen-, heh' lä-ja- wa' na-hña' he- jëe- hoh' hnäh'. ¹² He- la- ja- mada- he- jmeen- kyah' hnäh'. Wa' lä-hnaah- hnäh' dsa-kyaah' hnäh', ja-ba' lä-koo- ma-lä-hnaan- hnäh'. ¹³ Ni- jaa- sa' chaa- hi- hnäa' dsa- cha-ga-miih- lä-koh' jaa- hi- kwaä' hñii' he- juuy' kih' ome- kyaä'. ¹⁴ Ome- kyaan- laah' hnäh', cher'mah' jmeeh' hnäh' lä-jë- mada- he- jmeen- kyah' hnäh'. ¹⁵ Sa- tëehn' hnäh' moz-. Jëeh' moz- sa- ñe- he- huudse- jmee- dsa-juuy'. Tëehn- hnäh' ome- kyaan- ba', jëeh'

lä-jë- he- ma-nuun' kih' Täa' kyaan-, ma-mi-jnäan' kyah' hnäh'. ¹⁶ Ja- he' hnäh' ga-lleeh' hnäh' jnä'. Jnä' ba' ga-lleehn- hnäh' hi- ga-hñaan- hnäh' mah' go'jmeeh' hnäh' ta' kin-. Hi- ya-hii' kwee- ta' kyah' hnäh', lä-ja- jä' koo- hweh- ka-läh'. Mah' lä-ja-, lä-jë- he- ngiih' hnäh' kih' Täa' lä-hih- kin-, kway' ba'. ¹⁷ He- la- ba' ja- mada- he- jmeen- kyah' hnäh': Wa' hnaah- hnäh' dsa-kyaah' hnäh'.

Na-høøh' dsa- kih' Jesús, lä-ja- kih' dsa-kyaay'

¹⁸ 'Cher'mah' dsa- jmi-gyuu- la- na-høøh' kyah' hnäh', ma-ñeh' ba' hnäh', jää' ga' jnä' ga-lä-høøyh' kin-. ¹⁹ Wa'ra- jäh' kih' laah' hnäh' hi- kyaä' jmi-gyuu- la-, dsa- chaa- jmi-gyuu- la- lä-hnäa' hnäh' lä-koo- hnäay' hi- laa' kyaay'. Pero ga-lleehn- hnäh' jee' kih' hi- tääh' jmi-gyuu- la-, he-ja- hi- tääh' jmi-gyuu- la- na-høøh' kyah' hnäh', jëeh' mo-so- laah' hnäh' dsa- kyaay'. ²⁰ Mi-dsooh' hoh' hnäh' juu' he- ma-jwëehn' hnäh'. Jaa- moz-, sa- jøøyh' ga' lä-koh' dsa-juuy'. Cher'mah' dsa- ga-jmeeh- jnä', ja-ba' lä-ja- jmeeh- dsa- hnäh' ka-läh'. Hi- cher'mah' ga-høøy' juu' kin-, ja-ba' lä-ja- høøy' juu' kyah' hnäh' ka-läh'. ²¹ Lä-ja- jmeey', jmeeyh- hnäh' kwaat- kin-, jëeh' sa' kyuyy- Dio hi- ga-chee' jnä'.

²² 'Wa'ra- jäh' kih' sa- ma-jan- hi- ni- sa' ga-hlëeh' jnih', sa' ma' lä-ñey- kih' dso'kye-. Pero na', ma-na-bäayh-, mo-so- le' jäh' sa- ñey-. ²³ Hi- na-høøh' kin-, ja-ba' lä-ja- na-høøyh' kih' Täa' kyaan- ka-läh'. ²⁴ Wa'ra- jäh' kih' sa- ga-jmeen' he- juh-gaa- jee' kiyh', he- sa- ma-jmee' ni- jaa-, sa' ma' lä-ñey- kih' dso'kye-. Pero na' he- ma-jëey' lä-ja-, mah' na-høøyh' kin-, hi- na-høøyh' kih' Täa' kyaan- ka-läh'. ²⁵ Lä-ja- dsa-lä-te' lä-koo- na-sii- ne' ley: Ni- miih- sa' cha- he- kih' he- ga-lä-häayh' jnä'.

26 'Pero wa'ra- ja' hi- noo- nē kyah' hnäh', hi- he' jmee' ju'dsoo' kin-. Hi- he' ya-hēē' kih' Tää' mah' cheen- jee' kyah' hnäh'. Hi- he' he' Jmi-llē' Na-jngii'. 27 Hi- hnäh' ka-läh', jmeeh' hnäh' ju'dsoo' kin-, kih' he' ga-jmeeh' hnäh' ko-jøh' kyaah' jnä' lä- ma' to-nē.

16

Jēē' wii' discipulo kyaa' Dio

1 'Lä-jē- he- la- ma-hlēēhn- hnäh' mah' sa- cha- he- kih' jeh' hoh' hnäh'. 2 Hwēē' dsa- hnäh' gwah- mäh- jee' dsa-kuh' hnäh' hi- lloo- jmi' wa'ra- ga-jngiih' wa' hi- cha- hi- kyah' hnäh', lä-koō- he- jmeey' ta' kih' Dio ba' ja- laay'. 3 Lä-ja- jmeey' kyah' hnäh', jēēh' sa- kyuyy- Tää', ni- sa- kyuyy- jnä'. 4 Ma-jwēēhn- hnäh' lä-jē- he- la- mah' wa'ra- ga-tē- jee' dsa-ngēēh' hnäh' lä-ja-, ja-ga- lä-dsooh- hoh' hnäh' lä-koō- jwēēhn- hnäh' la-. Sa- ga-jwēēhn' hnäh' lä-la- lä- ma' to-nē, jēēh' gyan' kyaah' hnäh'.

He- la- na- jmee' Jmi-llē' Na-jngii'

5 'Pero na', naahn- jee' gya' hi- ga-cheē' jnä' hi- ni- jaa- hnäh' sa- ngiih' hnäh' juu' kin-: "¿Ha- na- gwaah'?" 6 Pero meeh- hoh' hnäh' cha-miih- kih' he- ma-jwēēhn- hnäh' lä-la-. 7 Ma-ra- ju'dsoo' he- jwēēhn- hnäh'. He- llu' kyah' hnäh' ba' ja- he- naahn-. Jēēh', cher'mah' sa- ngaahn', sa- jä- hi- noo- nē kyah' hnäh'. Pero cher'mah' ngaahn', cheen- hi- he' kyah' hnäh'. 8 Hi- wa'ra- ja' hi- he', jmeey' lä-ngēē- dsa- jmi-gyuu- he- tääyh' kyaah' dso'kye-, hi- mi-jnääy- he- chaa- jaa- hi- lluu' go-te-, hi- lä-ja- he- lla' Dio ta'. 9 Mi-jnääy- he- tääh' dsa- kyaah' dso'kye-, kih' he- sa- heeyh- jnä'. 10 Lä-ja- mi-jnääy-, jnä' he' hi- lluu', jēēh' naahn- kih' Tää' kyaan- hi- mo-so- jēēh' jnä'. 11 Hi- mi-jnääy- he- lla' Dio ta' kih' dsa-, jēēh' hi-sa-llu' hi- jmee- hih-

jmi-gyuu- la- ma-na-bääh' kyaah' dso'jwii'.

12 'Cha- ga' he- hnoon- jwēēhn- hnäh', pero sa- lä-ngēēh' hnäh' na- ga-juh-. 13 Pero wa'ra- ja' Jmi-llē' hi- laa' ju'dsoo', hi- he' jää' hnäh' mah' lä-ngēēh' hnäh' na-hña' lä-jēē- ha- lä- la' ju'dsoo'. Jēēh' sa- hlēēyh' jee' tēēy- hñiiy'. Hlēēyh' he- nuuy- ba' hi- jmeey' lä-ngēē- dsa- lä-jē- he- na' ga' jä-. 14 Jmeey' lä-ngēēh' hnäh' lä-koō- laa' jnä', lä-ja- mi-jnääy- he- laan' jøøh'. 15 Laan' ja-ba' lä-koō- laa' Tää'. He-ja- ba' na- ma-jwahn', jmeey' lä-ngēēh' hnäh' lä-koō- laa' jnä'.

16 'Ko-hwēē' ga', mo-so- jēēh' jnä'. Hi- koō- ga' ko-hwēē', jēēh' jnä' ka-läh', ja-ga' naahn- jee' gya' Tää'.

Hi- meeh- dsē' lä-chaq- llu'

17 Ja-ga' ga-ngii' jnääh' juu' kih' dsa-kyaah' jnääh':

—¿Hee- na- he- hlēēyh- jne' he- jäyh' lä-na-: "Ko-hwēē' ga', mo-so- jēēh' jnä', hi- koō- ga' ko-hwēē', jēēh' jnä' ka-läh', ja-ga' naahn- jee' gya' Tää'?"

18 Ma' chiuh- ga' jnääh' dsa-kyaah' jnääh':

—¿Hee- na- he- jäyh': "Ko-hwēē' ga'?" Sa- ngēē' jne' hee- na- hlēēyh'.

19 Ne' ba' Jesús he- ma' hnøø- jnääh' ' ma' ngii' jnääh' juu' kiyh'. He-ja- ga-siiyh- jnääh':

—Ma-jwēēhn- hnäh' ko-hwēē' ga', mo-so- jēēh' jnä' hi- koō- ga' ko-hwēē', jēēh' jnä' ka-läh'. ¿Che' he- la- na- he- ngiih' hnäh' juu' kih' dsa-kyaah' hnäh'? 20 Ma-ra- ju'dsoo' jwēēhn- hnäh', jä- ki'hooh' hnäh' jwēte pero dsa- jmi-gyuu- la- lä-chaay- llu'. Ko-hwēē' ba' ja-, jä- ti-meeh- hoh' hnäh', ja-ga' jēē' hoh' hnäh' go-te'. 21 Wa'ra- ga-tē- jee' lä-chaay- gyuu- kyaa' jaa- dsa-mē', jēēy- wii', jēēh' ma-tē- jee' lä-chaay- gyuu- kyaay'. Pero ma-ngēē' ma-lä-chaay- gyuu- kyaay', mo-so- dsooh- dsēy' wii' he- ma-jēēy- ja-,

kih¹ he⁻ chaay⁻ llu¹ he⁻ ma⁻lä⁻chaa⁻
jaa⁻ gyuu⁻ kyaay¹. ²² Ja⁻ba¹ lä⁻ja⁻
ti⁻meeh⁻ hoh¹ hnäh¹ na¹. Pero koo⁻
ka⁻lä¹ jëen⁻ hnäh¹, ja⁻ga¹ jëe⁻ hoh¹
hnäh¹, hi⁻ ni⁻ jaa⁻ sa⁻ le¹ jñuuh¹ lä⁻koo⁻
te¹ he⁻ jëe⁻ hoh¹ hnäh¹.

²³ Jmi¹ ja⁻, mo⁻so⁻ ngiih¹ hnäh¹
juu¹ kin⁻ ni⁻ miih⁻. Ma⁻ra⁻ ju⁻dsoo⁻
jwëeh⁻ hnäh¹, lä⁻jë⁻ go⁻te¹ he⁻ ngiih¹
kih¹ Täa⁻ lä⁻hih⁻ kin⁻, kway¹ ba¹.
²⁴ Lä⁻jiih¹ ma⁻ya⁻nøø¹ jne¹, ni⁻ miih⁻
sa⁻ cha⁻ he⁻ ma⁻ngiih¹ hnäh¹ lä⁻hih⁻
kin⁻. Ngii¹ hnäh¹ mah¹ hñah⁻ hnäh¹ hi⁻
lä⁻ja⁻, jëe⁻ hoh¹ hnäh¹ go⁻te⁻.

*Ga⁻lih¹ Jesús ga⁻lla⁻dsëe⁻y⁻ he⁻ hliih¹
he⁻ cha⁻ jmi⁻gyuu⁻*

²⁵ Ma⁻hlëeh⁻ hnäh¹ lä⁻jë⁻ he⁻ la⁻
kyaah¹ juu¹ na⁻hmää¹. Ma⁻ngoo⁻
ga⁻të⁻ hor⁻ jee⁻ mo⁻so⁻ hlëeh⁻ hnäh¹
juu¹ na⁻hmää¹. Na⁻hñaa¹ lä⁻jëe⁻ ba¹
jmeeh⁻ juu¹ kyah¹ hnäh¹ ha⁻ lä⁻ la⁻
kih¹ Täa⁻. ²⁶ Ma⁻ja⁻ ngiih¹ hnäh¹ kih¹
Dio lä⁻hih⁻ kin⁻. Sa⁻ jwëeh⁻ hnäh¹
ngiin¹ kyah¹ hnäh¹ kih¹ Täa⁻. ²⁷ Hnää¹
Täa⁻ hnäh¹, jëeh¹ ma⁻lä⁻hnaah⁻ jnä¹
hi⁻ ma⁻lä⁻dsoo⁻ ba¹ hoh¹ hnäh¹ he⁻
jan¹ kih¹ Täa⁻. ²⁸ Kih¹ Täa⁻ ba¹ ya⁻hëen⁻
mah¹ jan¹ jmi⁻gyuu⁻ la⁻. Na¹ ya⁻hëen⁻
jmi⁻gyuu⁻ la⁻ mah¹ naahn⁻ ka⁻lä¹
jee⁻ gya¹ Täa⁻ —ga⁻jäh¹ Jesús siyh⁻
jnää¹.

²⁹ Mah¹ ga⁻jäh¹ jnääh¹:

—Na¹ ga⁻hlëeh⁻ jëe⁻ go⁻te⁻, mo⁻so⁻
hlëeh⁻ juu¹ na⁻hmää¹. ³⁰ Na¹ ga⁻
ma⁻lä⁻ngëe⁻ jnääh¹, kyuu¹ ba¹ hne⁻
ga⁻lä⁻jë⁻ go⁻te¹. Kyah¹ hne⁻ sa⁻ jmee⁻
bii¹, ngii¹ dsa⁻ juu¹, jëeh¹ ma⁻ñeh⁻ ba¹
hne⁻ he⁻ huu⁻dsë⁻ jmeey⁻. He⁻ja⁻ ba¹
na⁻ ma⁻lä⁻dsoo⁻ dsë⁻ jnääh¹ ya⁻hëeh⁻
kih¹ Dio.

³¹ Mah¹ ga⁻jäh¹ Jesús siyh⁻:

—¿Che¹ na¹ ga⁻ ma⁻lä⁻dsoo⁻ hoh¹
hnäh¹? ³² Ma⁻ngoo⁻ ga⁻të⁻ hor⁻
hi⁻ hor⁻ ja⁻ ma⁻tøøhn⁻ na¹ ga⁻jäh⁻
he⁻ sa⁻jñee⁻ hnäh¹ mah¹ beeh¹ jnä¹.
Pero sa⁻ jän⁻ hñiin⁻ go⁻te⁻, Täa⁻
kyaan⁻ kyaah¹ jnä¹. ³³ Lä⁻jë⁻ he⁻
la⁻ ma⁻hlëeh⁻ hnäh¹ mah¹ ta⁻la⁻ ki⁻
jnä¹ hii¹ ti¹ kyah¹ hnäh¹. Jmi⁻gyuu⁻
la⁻ jëeh¹ hnäh¹ he⁻ wi¹. Pero wa¹

cha⁻ o⁻jøh⁻ dsë⁻ kyah¹ hnäh¹, jëeh¹
ma⁻lihn⁻ ma⁻lla⁻dsëen⁻ kih¹ he⁻ hliih¹
he⁻ cha⁻ jmi⁻gyuu⁻ la⁻ —ga⁻jäh¹ Jesús
siyh⁻ dsa⁻ kyaay¹.

17

*Ga⁻ngii¹ Jesús kih¹ discípulo kyaay¹
kih¹ Dio*

¹ Ma⁻ngëe⁻ ma⁻hlëeh⁻ Jesús lä⁻jë⁻
he⁻ ja⁻, ga⁻jëe⁻ ta⁻ gyuu¹ mah¹
ga⁻jäh¹:

—Täa⁻ kyaan⁻, ma⁻dsëe⁻ hor⁻.
Mi⁻jnää¹ joo⁻ he⁻ laay¹ jøø¹ mah¹
lä⁻ja⁻, joo⁻ mi⁻jnää¹ hne⁻ he⁻ laah¹
jøø¹ ka⁻lä¹. ² Hne⁻ ga⁻hñaa⁻ jnä¹
mah¹ jmeen⁻ hih⁻ kih¹ ga⁻lä⁻jëe⁻ dsa⁻.
He⁻ja⁻ na⁻na⁻ jwë¹ kin⁻ jmeen⁻ chaa⁻
täa⁻ ga⁻lä⁻jëe⁻ dsa⁻ hi⁻ ga⁻kwëeh⁻
jnä¹. ³ He⁻ kyuu¹ dsa⁻ hne⁻, ma⁻lä⁻
jaa⁻ hne⁻ ba¹ laah¹ Dio Jøø¹, hi⁻ he⁻
kyuu¹ Jesucristo hi⁻ ga⁻cheeh⁻, he⁻
la⁻ ba¹ ja⁻, he⁻ jmee⁻ chaa⁻ dsa⁻ täa⁻.

⁴ Ma⁻mi⁻jnään¹ hne⁻ kih¹ dsa⁻ he⁻
laah¹ jøø¹. Ma⁻hñaa⁻ ba¹ ta¹ he⁻
ga⁻kwëeh⁻ jnä¹ jmeen⁻. ⁵ Na¹ na⁻
Täa⁻, mi⁻jnää¹ he⁻ laan¹ jøøhn¹ ya⁻ jwi¹
kyah¹, ja⁻ba¹ lä⁻koo⁻ jøøhn¹ ma¹ laan¹
kyaah¹ hne⁻, jää¹ ja⁻ga⁻nøø¹ jmi⁻gyuu⁻
la⁻.

⁶ Ma⁻mi⁻jnään¹ hne⁻ kih¹ lä⁻jëe⁻
dsa⁻ hi⁻ ga⁻kwëeh⁻ jnä¹. Hi⁻ he⁻
ma¹ laa¹ kyaah¹ mah¹ ga⁻kwëeh⁻
jnä¹, hi⁻ ga⁻høøy¹ juu¹ kyah¹. ⁷ Na¹
ma⁻lä⁻kyuu¹h⁻, he⁻ ja¹ kyah¹ ba¹ ja⁻
lä⁻jë⁻ he⁻ ga⁻tøø¹ goon⁻. ⁸ Jëeh¹, lä⁻jë⁻
juu¹ he⁻ ga⁻chiih¹ jnä¹, ma⁻hlëeh⁻ jnih¹
hi⁻ ga⁻heeyh⁻ ba¹. Ma⁻lä⁻hee⁻ bih¹
he⁻ ya⁻hëen⁻ kyah¹. Hi⁻ ma⁻lä⁻dsoo⁻
ba¹ dsëy¹, hne⁻ he⁻ ga⁻cheeh⁻ jnä¹.

⁹ He⁻ja⁻ ngiin¹ kiyh¹, ja⁻ kih¹ lä⁻jëe⁻
dsa⁻ jmi⁻gyuu⁻. Ngii¹ kih¹ hi⁻
ga⁻kwëeh⁻ jnä¹ ba¹, jëeh¹ hi⁻ he⁻ ba¹ laa¹
dsa⁻ kyaah¹. ¹⁰ Lä⁻jëe⁻ dsa⁻ hi⁻ laa¹
kyaan⁻, he⁻ ba¹ hi⁻ he⁻ laa¹ kyaah¹. Hi⁻
lä⁻jëe⁻ hi⁻ laa¹ kyaah¹, hi⁻ he⁻ ba¹ laa¹
kyaan⁻ ka⁻lä¹. Ta⁻la⁻ kih¹ dsa⁻ he⁻
ga⁻lä⁻ jnä¹ he⁻ laan¹ jøøhn¹.

¹¹ Mo⁻so⁻ gya⁻ ga⁻ jnä¹ jmi⁻gyuu⁻
la⁻. Pero dsa⁻ kyaan⁻, jã¹ gyih¹
jmi⁻gyuu⁻ la⁻. Hi⁻ jnä¹ naahn⁻ kyah¹.

Tää kyaan̄, hnē hī nā jngēē, häǟ kyaah̄ be' kyah' lǟ jēē hī gā kwēēh̄ jnā', mah' jā leey' koō ba', jā ba' lǟ koō laa' jne' koō ba'. ¹² Ta'kō jiih' ma' gyan' kyaayh' jmi-gyuū lā, ma' häǟ jnih' kyaah̄ be' kyah'. Gā häǟn̄ hī gā kwēēh̄ jnā'. Nī jaā sā gā hēē. Mā lā jaā hī nøø' juu' dsā hēē, hī he' ba' gā hēē gō tē, mah' lǟ jā lǟ te' lǟ koō nā sī juu' kyah'.

¹³ 'Na' naahn' jee' ñeh' hnē. Ta'kō jiih' gyan' kō hwēē' ga' jmi-gyuū lā, ma' hlēēh̄ ba' jnih' lǟ jē he' lā, mah' jēē dsēy' lǟ koō jiih' jēē dsēn̄. ¹⁴ Ma' ngēēn̄ lǟ jē juu' kyah' kih' hī he'. Hī gā lǟ høøh̄ dsā chaā jmi-gyuū lā kiyh', kih' he' mō sō laay' kih' jmi-gyuū lā, jā ba' lǟ koō sā laa' jnā' kih' jmi-gyuū lā. ¹⁵ Sā ngiin' kyah' mah' hwēēyh' jmi-gyuū lā. Ngiiñ' kyah' mah' häǟh̄ hnih' kih' he' hliih' ba'. ¹⁶ Sā laay' kih' jmi-gyuū lā, jā ba' lǟ koō sā laa' jnā' kih' jmi-gyuū lā. ¹⁷ Jmääy' chā ga' miih̄ nā jngēēy' kyaah̄ ju' dsoo' kyah'. Jēēh̄ juu' kyah', la' ju' dsoo' jmah' ba'. ¹⁸ Lǟ koō gā cheeh̄ jnā' jee' tääh' dsā jmi-gyuū lā, jā ba' lǟ jā gā chee' jnih' jee' kih' dsā hī tääh' jmi-gyuū lā. ¹⁹ Kwaat̄ kih' hī he' ba' nā he' ngēēn̄ hñiin̄ kyah'. Mah' lǟ jā hī he' lee' nā jngēē gō tē.

²⁰ 'Ja' mā lā kih' hī lā ngiin'. Lǟ jā ngiin' kā läh' kih' hī na' ga' heeh̄ jnā' wā rā gā nuuy' juu' kih' hī he'. ²¹ Mah' lee' koō ba' jee' lǟ jēē, lǟ koō laah' hnē kyaah̄ jnā' Tää, hī jnā' kyaah̄ hnē. Lǟ jā lee' koō ba' jee' lǟ jēē hī he' kyaah̄ jne'. Mah' lǟ jā, hī chaā jmi-gyuū lā lǟ dsoo' dsē, hnē he' gā cheeh̄ jnā' jmi-gyuū lā. ²² Lǟ koō mā mi-jnääh' jnā' kih' dsā, lǟ jā mā mi-jnään' hñiin̄ kiyh', mah' lǟ jā leey' koō ba', lǟ koō laa' jne'. ²³ Jnā' laan' kyaah̄ jnih', hī hnē laah' kyaah̄ jnā', mah' lǟ jā

dsā taayh' kwee' gō tē leey' koō ba'. Lǟ jā lǟ ngēē dsā jmi-gyuū lā, hnē ba' gā cheeh̄ jnā', hī lǟ jā lǟ ñey' gā lǟ hnaah̄ hnih', jā ba' lǟ koō hnaah̄ jnā'.

²⁴ 'Tää' kyaan̄, lǟ jēē hī gā kwēēh̄ jnā' he', hnoon' dsā taayh' kyaah̄ jnā' hā jee' naahn' na' gyan'. Mah' jēēy' he' mā llaah̄ jnā' jøøh', kih' he' gā lǟ hnaah̄ jnā' jää' jā ga' nøø' jmi-gyuū lā. ²⁵ Lluu' laah' hnē Tää. Dsā chaā jmi-gyuū lā, sā mā lǟ kyuyy' hnē. Pero jnā', kyuyy' hnē. Mā ñē ba' dsā kyaan̄, hnē gā cheeh̄ jnā'. ²⁶ Mā mi-jnään' kiyh', hā lǟ laah' hnē, hī jmeen' lǟ kyuyy' hnē chā ga' miih̄. Mah' jnā' he' häǟn̄ jee' kiyh' hī jā ba' lǟ koh' hnaah̄ jnā', jā ba' lǟ jā lǟ hnäy' dsā kyaayh'.

18

Gā saayh' Jesús

(Mt. 26:47-56; Mr. 14:43-50; Lc. 22:47-53)

¹ Ma' ngēē' ma' hlēēh̄ Jesús lǟ jā, jnääh' discipulo gā nøø' jnääh' kyaayh' tā hngaah' kō taā kih' koō jmī he' chee' Cedron. Jee' jā gā tooh' jnääh' kyaayh' jee' nā jnäā' chaah' hmā kih' dsā. ² Juda kā läh', hī gā hnēē' Jesús, ma' kyuyy' lǟ kaā jee' jā, jēēh̄ chā miih̄ jiih̄ nā nøø' jnääh' discipulo kyaah̄ Jesús tā jā. ³ Jee' jā gā lloo' Juda, ma' jää' koō nää' hløø', kyaah̄ kō llaa' poō hī gā chee' jmi-dsā kaā hī hī gā chee' fariseo. Gā llā nääy' jee' jā, chooy' jē, kyey' hmā lle' jē. Kyē hī kyē ñe', kyē hī kyē hmā. ⁴ Pero mā ñē ba' Jesús lǟ jē gō tē, hee' nā jǟ nē kiyh'. Mah' yā hēēy' tā chā nē' hī gā ngiiy' juu' kih' dsā he'.

—¿Hī nā hnaah̄ hnäh'?

⁵ —Mā yā nøø' jnääh', hnääh' jnääh' Jesús, dsā chaā Nazaret — gā jäh' dsā he'.

—Jnā' he' —gā jäh' Jesús siiyh'.

Jee' ja- ma' hää' Juda ka-läh', hi- ga-ngëe' Jesús kih' dsa- he'. 6 Lä-koo- ma' ga-jäh' Jesús "jnä' he'", ga-tëe- dsa- he' hñii' ta- ka'luu' lä-jiih' ga-saay' hwa'. 7 Koo- ka-läh' ga-ngii' Jesús juu' kiyh':

—¿Hii- ba' na- hnaah- hnäh'? — ga-jäyh'.

—Jesús, dsa- cha- Nazaret — ga-jäh' dsa- he'.

8 —¿Ja' ma-jwëeh' ba' hnäh', jnä' he'? Cher'mah' jnä' hnaah- hnäh', kwa' jwë' wa' lla-nää' hi- tääh' la- — ga-jäh' Jesús süyh'.

9 He- la- ga-la' mah' lä-te' he- ga-jäh' Jesús: "Tää', lä-jëe' hi- ga-kwëeh' jnä', ni- jaa- hi- he' sa- dsa-hëe'." 10 He-ja- ga-lle- Pee' ñe- kih' mah' ga-ku'y' lo-gwa' jwoo' ra-lluu' kih' Malco, hi- ma' laa' jaa- hi- ma' jmee- ta-he' kih' jmi-dsa- jøøh'. 11 Mah' ga-jäh' Jesús süyh' Pee':

—Tøøh' ñe' kyah' neh' loo- kih'. ¿Ja' jmee- bii' kin- jëen- he- wi' la- lä-koo- mada- he- ga-jmee' Tää' kin'?

Na'jäy- Jesús cha'në' Aná

(Mt. 26:57-58; Mr. 14:53-54; Lc. 22:54)

12 Ja-ga' ngoo' juu' hløø' kyaah' hløø' kyaay' hi' kyaah' poo- kya- dsa- judiu he', mah' ga-saayh' Jesús ga-hñuuy'. 13 To-në' na'jäy- cha'në' Aná, hi- ma' laa' dso' jmi- Caifá. Caifá he' ma' kye- në' kih' lä-jëe' jmi-dsa- jii- ja-. 14 Hi- he' na-, hi- ga-taah- dsa- judiu juu' jää', ga-süyh' he- jmee- bii' juu' jaa- dsa-ñuuh- kih' jwii' goo' jne'.

Ga'hmä' Pee' juu' he- sa- kyuy- Jesús

(Mt. 26:69-70; Mr. 14:66-68; Lc. 22:55-57)

15 Ma' lle- Pee' kaah' kih' Jesús kyaah' jñah' ga' discípulo. Discípulo he' ma' kyuu- ba' dsa-jøøh' kya- jmi-dsa-. He-ja- ga-hey' kyaah' Jesús jee' la' ho'hne- kih' jmi-dsa- jøøh' he'. 16 Pero ta- ka'hne- kih' ho'haah' ja- ba' ma' cheh' Pee'. Ja- ga-ya- hëe' hi- jñah' discípulo he', hi- ma' kyuu- jmi-dsa-

jøøh' mah' ga-hlëeyh' kyaah' dsa-më' hi- ma' høø- ho'haah' ja-. Ja-ga- ga-taayh- Pee' ta- cha'neh'. 17 He-ja- ga-jäh' dsa-më' he' süyh' Pee':

—¿Ja' hne- ka-läh' laah' discípulo kya- dsa-ñuuh- oo'?

—Ja' he' jnä' —ga-jäh' Pee'.

18 Jmii' ja- ma' jmee- gyuu'. Hi- lä-jëe' hi- ma' tääh' jmee- ta-he' jee' ja- kyaah' poo-, ga-jeeyh' je- mah' ga-taayh- llooyh-. Jee' ja- ma' cheh' Pee' ka-läh', llooh- je- ko-jøh' kyaayh'.

Na'jäy- Jesús cha'në' dsa-ta' kya- dsa- judiu

(Mt. 26:59-66; Mr. 14:55-64; Lc. 22:66-71)

19 Ga-løø' jmi-dsa- jøøh' ngii' juu' kih' Jesús, hi- ga' he' hi- ma' laa- discípulo kyaay', hi- ha- na- ma' täayh'. Hi- ma' ngiiy' juu' kiyh' ha- lä- la' juu' he- ma' kway'. 20 He-ja- ga-jeeh- Jesús juu' kiyh':

—Jnä'hä' go-te' ga-hlëehn- dsa- jmi-gyuu'. Ma' hlëeh' jnih' tää' neh- gwah- mäh- hi' jee' chih' gwah- juuh- jee' dsa-kuh' dsa-goo- jne'. Ni- koo- sa- ga-hlëehn- jee' na-hmää'. 21 ¿He-la' ngiih' juu' kin'? Ngii' juu' kih' hi- ga-nuu' ba', mah' jäyh' he- na- ga-jwahn'. Hi- he' ba' ñe- lä-jëe- hee- na- ga-hlëehn'.

22 Lä-koo- ma' ga-jäh' Jesús lä-ja-, jaa- poo- kya- dsa- he' hi- ma' cheh' koo' jee' ja-, ga-jnooy' mo-në' Jesús.

—¿Che' lä-na- ba' jiih' juu' kih' dsa-jøøh' kya- jmi-dsa-? —ga-jäh' poo- he' süyh'.

23 —Cher'mah' ma-hlëehn- hliih', chiih' jnä' hee- na- he- hliih' ma-ya-hii- hoon-. Hi- cher'mah' ma-hlëehn- ba' jnä' ju'dsoo', ¿he-la' jnooh' kin'? —ga-jäh' Jesús süyh'.

24 He-ja- na-hñuuh' Jesús ga-chee' Aná cha'në' Caifá, dsa-jøøh' kya- jmi-dsa-.

Koo- ka-läh' ga'hmä' Pee' juu' he- sa- kyuy- Jesús

(Mt. 26:71-75; Mr. 14:69-72; Lc. 22:58-62)

25 Lā ma⁻chēh¹ jā⁻ba¹ Pee¹ llooh⁻ je⁻, mah¹ ga⁻jāh¹ dsa⁻ sīyh⁺:

—¿Jā¹ hne⁻ laah¹ jā⁻ discipulo kyaay¹?

—Jā¹ ha¹, jā⁻ he¹ jnā⁻ —ga⁻jāh¹ Pee¹.

26 Mah¹ ga⁻hlēeh¹ jā⁻ hī⁻ ma⁻jmeē⁻ ta⁻he¹ kih¹ jmi⁻dsa⁻ jøøh¹, hī⁻ laa¹ miih⁻ øøh⁻ hī⁻ ga⁻ku¹ Pee¹ lo⁻gwa¹ he¹, ga⁻ngiyy¹ juu¹ kih¹ Pee¹:

—¿Jā¹ ga⁻jēēn⁻ hne⁻ kyaayh¹, jee⁻ na⁻jnā⁻ chaah¹ hma⁻? —ga⁻jāyh¹ sīyh⁺ Pee¹.

27 Koo⁻ ka⁻lāh¹ ga⁻juu¹ Pee¹, hī⁻ lā⁻chah¹ jā⁻ ga⁻hoo¹ chaah¹ dsoo¹.

Ga⁻jā¹ dsa⁻ Jesús cha⁻nē¹ Pilato

(Mt. 27:1-2, 11-14; Mr. 15:1-5; Lc. 23:1-5)

28 Jā⁻ga⁻ ga⁻llee⁻ dsa⁻ Jesús kih¹ Caifá mah¹ ga⁻jāy¹ ta⁻ nē⁻ta¹ kih¹ Pilato. Hor⁻ jā⁻ ma⁻ngoo¹ ga⁻jnā⁻. Sa⁻ ga⁻taah¹ dsa⁻ judiu cha⁻neh⁻ nē⁻ta¹ jā⁻ mah¹ sa⁻ mi⁻sayh¹ hñiyy¹. Jēeh¹, sa⁻ ma⁻ le¹ ma⁻ høøy¹ jmi⁻ he⁻ kuh⁻ dsa⁻ borrego mäh¹, wa⁻ra⁻ jāh¹ kih¹ ga⁻taayh¹ jee¹ jā⁻. 29 He⁻ jā⁻ ya⁻hēē¹ Pilato ka⁻hne⁻ ta⁻ jee¹ ma⁻ täayh¹ jā⁻ mah¹ ga⁻jāyh¹:

—¿Hee⁻ dsoo¹ bāäh¹ hnäh¹ dsa⁻ la⁻? —ga⁻jāh¹ Pilato.

30 —Wa⁻ra⁻ jāh¹ kih¹ sa⁻ hlēeh¹ dsa⁻ na⁻, sa⁻ cha⁻ he⁻ kih¹ ma⁻ngēē¹ jnāäh¹ jā⁻gooh⁻ —ga⁻jāh¹ dsa⁻ he¹ sīyh⁺ Pilato.

31 —Tee⁻ ba⁻ hnäh¹ kyah¹, llā¹ hnäh¹ ta⁻kiyh¹, lā⁻koo⁻ lle⁻ ley kyah¹ hnäh¹ —ga⁻jāh¹ Pilato sīyh⁺.

—Pero sa⁻ na⁻ngē¹ jnāäh¹ jwē¹, jngēeh¹ jnāäh¹ ni⁻ jā⁻ dsa⁻ —ga⁻jāh¹ dsa⁻ judiu he¹.

32 Lā⁻jā⁻ ga⁻lā⁻te¹ juu¹ kih¹ Jesús lā⁻koo⁻ ma⁻ ga⁻jāyh¹ ha⁻ lā⁻ kyaah¹ ma⁻ juuy¹. 33 Jā⁻ga⁻ ga⁻he¹ Pilato ta⁻ cha⁻neh⁻ nē⁻ta¹ kih¹ mah¹ ga⁻tēēyh¹ Jesús, ga⁻ngiyy¹ juu¹ kiyh¹:

—¿Che⁻ hne⁻ he¹ dsa⁻jøøh¹ kyaa¹ dsa⁻ judiu? —ga⁻jāyh¹.

34 —¿Che⁻ he⁻ hlēeh¹ kyah¹ hñaa¹ he⁻ jawah¹ lā⁻na⁻, o che⁻ he⁻ ma⁻hlēeh¹ jñah¹ ki⁻ jnā⁻? —ga⁻jāh¹ Jesús sīyh⁺.

35 —Jā⁻ he¹ dsa⁻ judiu jnā⁻. Dsa⁻gooh¹ kyaah¹ dsa⁻kaah¹ kyaa¹ jmi⁻dsa⁻, hī⁻ he¹ ba⁻ na⁻ ma⁻ngēē¹ hne⁻ ta⁻ kin⁻. ¿Hee⁻ ma⁻jmeeh¹? —ga⁻jāh¹ Pilato sīh⁺ Jesús.

36 —Jā⁻ jmi⁻gyuu¹ la⁻ jmeē⁻ jnā⁻ hih⁻. Wa⁻ra⁻ jāh¹ kih¹ jmeē⁻ jnā⁻ hih⁻ jmi⁻gyuu¹ la⁻, hī⁻ chaa¹ kaah¹ kin⁻ sa⁻ kway¹ jwē¹ ngēē¹ dsa⁻ jnā⁻ kih¹ dsa⁻goon⁻ hī⁻ laa¹ ta⁻. Pero sa⁻ jmeē⁻ jnā⁻ hih⁻ jee¹ la⁻ —ga⁻jāh¹ Jesús sīyh⁺.

37 —¿Che⁻ ma⁻ra⁻ he⁻ laah¹ hne⁻ rey jā⁻? —ga⁻jāh¹ Pilato.

—Hne⁻ ba⁻ jawah¹, jnā⁻ laan¹ rey. Kih¹ he⁻ la⁻ ba⁻ ga⁻lā⁻chaan⁻, hī⁻ jan¹ jmi⁻gyuu¹ la⁻ mah¹ jmeen⁻ ju⁻dsoo¹ ba⁻. Hi⁻ lā⁻jēē⁻ hī⁻ laa¹ kyaa¹ ju⁻dsoo¹, nuuy⁻ juu¹ kin⁻ —ga⁻jāh¹ Jesús sīyh⁺.

38 —¿Hee⁻ jā⁻, he⁻ la⁻ ju⁻dsoo¹? —ga⁻jāh¹ Pilato.

Ga⁻jā¹ juu¹ jngi⁻h¹ dsa⁻ kih¹ Jesús

(Mt. 27:15-31; Mr. 15:6-20; Lc. 23:13-25)

Lā⁻koo⁻ ma⁻ ga⁻jāyh¹ lā⁻jā⁻, ya⁻hēēy¹ ngooy¹ ta⁻ jee¹ ma⁻ tääh¹ dsa⁻ judiu, mah¹ ga⁻sīyh⁺:

—Ni⁻ koo⁻ he⁻ hliih¹ sa⁻ ma⁻jnøøhn⁻ kiyh¹. 39 Lā⁻jē⁻ jiih⁻ ma⁻ tē⁻ jmi⁻ he⁻ kuh⁻ dsa⁻ borrego mäh¹, tēeh¹ hnäh¹ lään¹ jā⁻ hī⁻ tih⁻ hoh¹ hnäh¹ hī⁻ hää¹ neh⁻ñe¹. Hnäh¹ dsa⁻ judiu, ¿che⁻ hnooh⁻ hnäh¹ mah¹ lään¹ rey kyaah¹ hnäh¹?

40 Ga⁻lā⁻jēē⁻ ga⁻tooh¹ miih¹, ga⁻jāyh¹:

—Ta⁻ lää⁻ dsa⁻ na⁻. Lää⁻ Barrabá ba⁻.

Barrabá he¹ ma⁻ laa¹ jā⁻ dsa⁻ hii⁻.

19

1 He⁻ jā⁻ ga⁻jmeē¹ Pilato hih⁻ mah¹ jmi⁻ba¹ dsa⁻ kih¹ Jesús. 2 Ga⁻ka¹ hløø¹ wii⁻ too¹, ga⁻jmeey¹ koo⁻ coron mah¹ ga⁻tooyh⁻ lle¹ Jesús. Hi⁻ ga⁻kyeh⁻ dsih¹ koo⁻ hmiih⁻ gyuu¹ lāh⁻ lā⁻koh¹ hmiih⁻ he⁻ kēh⁻ rey.

3 —iPeer⁻ jøøh¹ dsa⁻ta⁻ kyaa¹ dsa⁻ judiu! —ma⁻ jāyh¹.

Mah¹ ma⁻ jnoo⁻ hløø¹ mo⁻nēy¹.

4 Ja-ga' ya-hëë' ka-läh' Pilato ta-ka'hne' mah' ga-siiyh' dsa-he':

—Hii' ja' la-kyah' hnäh' mah' jëeh' hnäh' ni-koq' he-hlih' sa-hii' jnøhn' kiyh'.

5 Ja-ga' ya-hëë' Jesús, na-hä' lley' coron he-na-la' kyaah' wii' too', hi-na-kyeyh' koq' hmiih' gyuu' läh'. Mah' ga-jäh' Pilato siiyh' lä-jëë' dsa-he':

—Hii' la-dsa-nuuh' na-

6 Ma' ga-jëë' dsa-kaah' kyaa' jmi-dsa' kyaah' poo' kyaa' gwah', ga-tooyh' miih', ma' jäh':

—Täay' dsöh' hma-cru', täay' dsöh' hma-cru'.

Pero ga-jäh' Pilato ka-läh':

—Tee' hnäh' mah' tää' hnäh' hñaa' dsöh' hma-cru'. Jëeh', ni-koq' he-hlih' sa-ma-jnøhn' kiyh'.

7 Mah' ga-jäh' dsa-judiu he':

—Cha-ba' ley kyaa' jnääh'. Lä-koq' jäh' ley kyaa' jnääh' ää' jmi' juuy'. Jëeh' ga-jmäy' hñiiy' Joq' Dio.

8 Ma' ga-nuu' Pilato lä-ja-, cha-ga'miih' ga-lä'goyh'. 9 Koq' ka-läh' ngaayh' kyaah' Jesús nē'ta' kiyh', mah' ga-siiyh':

—¿Ha-chaah' hne'?

Pero sa-ga-ngii' Jesús go-te' kiyh'.

10 —¿He-la' sa-ngiih' kin'? ¿Ché' sa-ñeh' na-ngen' jwë' jmeen' hih' mah' tää' dsa-hne' dsöh' hma-cru'? Hi-lä-ja- jmeen' hih', mah' lään' hne' —ga-jäh' Pilato siiyh'.

11 —Ni' miih' sa-na-ngëh' jwë' he- jmeeh' lä-ja- kin' wa'ra- jäh' kih' sa-ga-kwa' Dio jwë'. He-ja- juuh' ga-la' dso'kye- kih' hi- ga-ngëë' jnä' kyah', lä-koq' ga-kyah' hñaa' —ga-jäh' Jesús siiyh'.

12 He-ja- cha-ga'miih' ma' hnøø' Pilato ma-läy' Jesús. Pero dsa-judiu he', ma' tooyh' cha-miih' miih', ma' jäh':

—Cher'mah' hne- ga-lääh' hnih', sa-laa' ome' kyaa' rey to-në' hi-gya' Roma. Wa' hi- cha- hi- hi- jmää' hñii' rey, lä-dsëy' rey to-në' ba-ja-.

13 Ma' ga-nuu' Pilato lä-ja-, ga-jäy' Jesús ta-ka'hne', mah' ga-gyay' jee' jmeey' hih'. Jee' ja- ma' chee' Gabata kyaah' juu' hebreo. Juu' na- hnøø' jäh': jee' ma-na-joo' kuu'. 14 Ma' ja-, hlooh' jmi' he- kuh' dsa- borrego mäh', ma-të' lä-hyoo'. Mah' ga-jäh' Pilato siih' dsa-judiu he':

—Hii' la-rey kyaah' hnäh'.

15 —iWa' juuy', wa' juuy'! iTäay' dsöh' hma-cru'! —ga-jäh' dsa-he'.

—¿Ha-lä-ja- he-tää' jnä' rey kyaah' hnäh' dsöh' hma-cru'? —ga-jäh' Pilato siiyh'.

—Sa-cha- ga-jñah' rey kyaa' jnääh', ma-la' César ba- —ga-jäh' dsa-kaah' kyaa' jmi-dsa-he'.

16 Ja-ga' ga-ngëë' Pilato ja'goo- hløø' mah' tää' dsih' dsöh' hma-cru'. He-ja- ga-tëë' hløø' Jesús.

Ga-tää' dsa-Jesús dsöh' hma-cru' (Mt. 27:32-44; Mr. 15:21-32; Lc. 23:26-43)

17 Ya-hëë' Jesús jee' ja- ma' kyey' hma-cru', ngooy' jee' chee' Moo' Lle' Hii'. Kyaah' juu' hebreo jäh': Gólgota. 18 Jee' ja- ga-tää' dsih' dsöh' hma-cru', ko-jøh' kyaah' uu' dsa-, ma' jaa- lä-koq' jwoo' kiyh'.

19 Ga-jmee' Pilato mada- he- ga-la' koq' hwëh' he- ga-tøoy' nē' hma-cru' he- jäh': “Jesús dsa-cha- Nazaret, Rey kyaa' dsa-judiu.” 20 Jwëë' dsa-judiu ga-hëy' hwëh' ja-, jëeh' ma' jäh' kih' jee' jwii- ja- jee' ga-tää' dsa- Jesús dsöh' hma-cru', hi- hwëh' he- ma' na-sii- ja- ma' la' kyaah' juu' hebreo, kyaah' juu' griego hi- kyaah' latín ka-läh'. 21 He-ja- lä-jëë' dsa-kaah' kyaa' jmi-dsa- kyaa' dsa-judiu na-nää' na-chiih' Pilato:

—Ta-sii- “Rey kyaa' dsa-judiu.” Sii' lä-koq' ga-jäh' hñiiy' “Jnä' he-laan' Rey kyaa' dsa-judiu.”

22 Pero Pilato ga-jëeh' juu' kiyh':

—He- ma-siin', sa-cha- he- kih' mi'siin'.

23 Ma-ngëë' ma-tää- hløø' Jesús dsöh' hma-cru' mah' ga-kay' sa-hmiih' kiyh', ga-jmeey' kye' jwi',

ma⁻ koo⁻ jwi¹ kih¹ lä⁻jaa⁻ hløø¹. Hi⁻ ga⁻ka¹ hløø¹ sa⁻hmiih⁻ he⁻ ma⁻ na⁻lääy⁻ he⁻ ma⁻ la¹ koo⁻ ta⁻jmaah⁻ koo⁻ dsaa¹. ²⁴ Mah¹ ga⁻siiyh⁻ dsa⁻kyaayh¹:

—Sa⁻ wa¹ gyiin¹. Wa¹ koohn¹ suert ba¹, wa¹ jëen¹ hi⁻ tëë¹.

Kyaah¹ lä⁻ja⁻ ga⁻lä⁻te¹ lä⁻koo⁻ na⁻sii⁻ juu¹ kih¹ Dio, he⁻ jäh¹: “Ga⁻ti¹ ga⁻llooh¹ dsa⁻ hmiih⁻ kin¹, mah¹ ga⁻kooyh¹ suert kih¹ hmiih⁻ kyoo⁻ kin¹ he⁻ ma⁻ na⁻lään⁻.” Lä⁻ja⁻ ga⁻jmeë¹ hløø¹ he¹.

²⁵ Ma¹ cheh¹ choo¹ Jesús koo¹ hma⁻cru⁻ kiyh¹, kyaah¹ dsa⁻më¹ øøh⁻ chooy¹, kyaah¹ María më Cleofa, hi⁻ kyaah¹ María Magdalena ka⁻läh¹. ²⁶ Ma¹ ga⁻jëë¹ Jesús choo¹, kyaah¹ discípulo hi⁻ ga⁻lä⁻hnäy¹ cha⁻miih⁻, mah¹ ga⁻siiyh⁻ chooy¹:

—Dsa⁻më¹, hii⁻ jøoh⁻ cheh¹ na⁻.

²⁷ Ja⁻ga⁻ ga⁻hlëëyh¹ discípulo he¹:

—Hii⁻ maa¹ kyaah¹ cheh¹ na⁻.

Lä⁻chah¹ ja⁻ ga⁻tëë⁻ discípulo he¹ choo¹ Jesús cha⁻neh¹ kih¹.

Ga⁻juu¹ Jesús

(Mt. 27:45-56; Mr. 15:33-41; Lc. 23:44-49)

²⁸ Ma¹ ga⁻ngëë¹ he⁻ ja⁻, ma⁻ñe⁻ ba¹ Jesús ga⁻hña⁻ ba¹ lä⁻jë⁻ he⁻ ma⁻ lle¹ kiyh¹. Hi⁻ mah¹ lä⁻te¹ lä⁻koo⁻ na⁻sii⁻ juu¹ kih¹ Dio, ga⁻jäyh¹:

—Lä⁻kii⁻ dsën¹.

²⁹ Jee¹ ja⁻ ma¹ chih¹ koo⁻ mi⁻dsuu¹ he⁻ ma¹ haa¹ jmi⁻ jiih⁻. Mah¹ ga⁻mi⁻gyah¹ dsa⁻ koo⁻ mi⁻joo⁻ kyaah¹ jmi⁻ jiih⁻ ja⁻. Mah¹ ga⁻lla⁻lley¹ lle¹ koo⁻ sa⁻goh¹ hma⁻ hisopo, ga⁻choo¹ dsa⁻ lä⁻ ga⁻të¹ hoo¹ Jesús. ³⁰ Ma¹ ga⁻hih¹ Jesús jmi⁻ jiih⁻ ja⁻, ga⁻jäyh¹:

—Ma⁻hña⁻ ba¹ lä⁻jë⁻.

Lä⁻chah¹ ja⁻ ga⁻tøyh¹ lley¹, ga⁻juuy¹.

Ja⁻ hløø¹ ga⁻jmeë¹ dsoo¹ dsøh¹ mo⁻miih⁻ kih¹ Jesús

³¹ Ma¹ ja⁻ hlooh⁻ jmi⁻ he⁻ kuh⁻ dsa⁻ borrego mäh¹. Sa⁻ ma¹ hnøø¹ dsa⁻ judiu ma¹ jä¹ dsa⁻ dsøh¹ hma⁻cru⁻ wa⁻ra⁻ ga⁻taayh¹ teeyh⁻ dsëy¹. Jëeh¹ jmi⁻ ja⁻ ma¹ la¹ juuh⁻ ga⁻ kih¹ jee¹

lä⁻jë⁻ jmi⁻ he⁻ tee⁻h⁻ dsa⁻ dsë¹. He⁻ja⁻ ga⁻ngiiy¹ kih¹ Pilato mah¹ ma¹ jmeey¹ hih¹ he⁻ ma¹ jøøy¹ kyey¹ hi⁻ ma¹ jñaay¹ hi⁻ ma¹ chaa⁻ dsøh¹ hma⁻cru⁻ mah¹ tëëy⁻ ga⁻juh⁻. ³² He⁻ja⁻ na⁻nää¹ hløø¹ mah¹ ga⁻jøøy¹ to⁻në¹ kye⁻ hi⁻ ma¹ taa⁻ dsøh¹ hma⁻cru⁻ koo¹ kih¹ Jesús. Ja⁻ba⁻ lä⁻ja⁻ ga⁻jmeey¹ kih¹ hi⁻ ma¹ taa⁻ jyoh¹ ko⁻jwoo¹ kiyh¹ ja⁻. ³³ Ma¹ ga⁻lla⁻näy¹ jee¹ ma¹ taa⁻ Jesús, ga⁻jëëy¹ ma⁻na⁻juuy¹, he⁻ja⁻ mo⁻so⁻ ga⁻jøøy¹ kye¹ Jesús.

³⁴ Ma¹ ke⁻ ma⁻na⁻juuy¹, ja⁻ hløø¹ ga⁻ka¹ hma⁻ lle¹ ñe¹ chuu⁻ kih¹, ga⁻jmeey¹ dsøo¹ mo⁻miih⁻ kih¹ Jesús. Lä⁻chah¹ ja⁻ ga⁻tuu⁻ jma⁻ kyaah¹ jmi⁻. ³⁵ Hi⁻ ga⁻jëë¹ ha⁻ lä⁻ga⁻la¹, hi⁻ he¹ jmeë⁻ ju⁻dsøo¹. Hi⁻ juu¹ kiyh¹ la¹ dsøo¹. Hi⁻ he¹ ñe⁻ kwee⁻ he⁻ jäyh¹ ju⁻dsøo¹. Hi⁻ ga⁻jmeey¹ ju⁻dsøo¹ mah¹ lä⁻ja⁻ ka⁻läh¹ lä⁻dsøo¹ hoh¹ hnäh¹ kih¹ Jesús. ³⁶ Lä⁻ja⁻ ga⁻la¹, mah¹ lä⁻te¹ lä⁻koo⁻ na⁻sii⁻ juu¹ kih¹ Dio: “Ni⁻ koo⁻ moo¹ kiyh¹ sa¹ jøø¹ dsa⁻.” ³⁷ Hi⁻ lä⁻ja⁻ jee¹ jyoh¹ na⁻sii⁻ juu¹ kih¹ Dio: “Dsa⁻ hi⁻ ga⁻jmeë¹ dsøo¹ kiyh¹ jëëy¹ ka⁻läh¹.”

Ga⁻haay¹ Jesús

(Mt. 27:57-61; Mr. 15:42-47; Lc. 23:50-56)

³⁸ Ma¹ ngëë¹ he⁻ ja⁻, José dsa⁻ chaa⁻ Arimatea ga⁻ngiiy¹ kih¹ Pilato mah¹ kway¹ jwë¹ kooy⁻ jmi⁻ngo¹ kih¹ Jesús. José ma¹ laa¹ ja⁻ discípulo kya⁻ Jesús jee¹ na⁻hmää¹, jëeh¹ ma¹ gayh⁻ dsa⁻ judiu. Ga⁻kwa¹ ba¹ Pilato jwë¹. He⁻ja⁻ ngooy¹ na⁻kiiy¹ jmi⁻ngo¹ kih¹ Jesús. ³⁹ Ngoo¹ ka⁻läh¹ Nicodemo hi⁻ ñee¹ ta⁻la⁻ hwë¹ na⁻hnääh⁻ Jesús. Ma¹ kyey⁻ koo⁻ gyii⁻gya¹ kil naa⁻ mi⁻jwii⁻, he⁻ ma¹ la¹ mirra na⁻kaah⁻ na⁻gwëëh⁻ kyaah¹ áloes. ⁴⁰ He⁻ja⁻ lä⁻uu¹ dsa⁻ he¹, ga⁻jñaay¹ Jesús mah¹ ga⁻gyaayh⁻ koo⁻ hmiih⁻ gyuh¹ kyaah¹ naa⁻ mi⁻jwii⁻ ja⁻, lä⁻koo⁻ tëë¹ jmeë⁻ dsa⁻ judiu ma¹ haay⁻ hli⁻ kyaay¹. ⁴¹ Jee¹ ga⁻tää⁻ dsa⁻ Jesús dsøh¹ hma⁻cru⁻, ma¹ na⁻jnää¹ chaah¹ hma⁻. Hi⁻ jee¹ chaah¹ hma⁻ ja⁻, ma¹ la¹ koo⁻ to⁻høø⁻ hmëë¹, jee¹ sa¹ ga⁻ ma⁻taayh¹

ni⁺ jaā⁻ hlii⁺. ⁴² Jee' ja⁻ ga⁻kye⁻ dsa⁻ jmi⁻ngo⁺ kih⁺ Jesús, kih⁺ he⁻ hlooh⁻ jmi⁺ he⁻ kuh⁻ dsa⁻ judiu borrego mäh⁺, hi⁻ jāh⁺ ba⁺ la⁺ to⁻høø⁻ ja⁻ ka⁻läh⁺.

20

Ga⁻lä⁻jiih⁺ Jesús

(Mt. 28:1-10; Mr. 16:1-8; Lc. 24:1-12)

¹ To⁻nē⁺ jmi⁺ kih⁺ seman[~], tiih[~] na⁻hoo⁻ ga⁺, ñee⁺ María Magdalena jee⁺ ma⁺ la⁺ to⁻høø⁻ ja⁻. Mah⁺ ga⁻jëey⁺ ma⁺ kye⁻ ta⁻ koo⁺ mi⁺kuu⁺ he⁻ ma⁺ na⁻jnē⁻ hoo⁻ to⁻høø⁻ ja⁻.

² Ja⁻ga⁺ ngooy⁺ ko⁻chih⁺ kih⁺ Simón Pee⁺ kyaah⁺ kih⁺ jñah⁺ discípulo hi⁻ ga⁻lä⁻hnää⁺ Jesús, mah⁺ ga⁻siiyh⁺:

—Ma⁻llee⁻ dsa⁻ neh⁺ to⁻høø⁻ Dsa⁻jøøh⁺ jnän⁺. Sa⁻ ñe⁺ jne⁺ ha⁻ ta⁻ ma⁻jäay⁺.

³ Mah⁺ ngooy⁺ Pee⁺ kyaah⁺ jñah⁺ discípulo he⁻ na⁻jëey⁻ jee⁺ ma⁺ la⁺ to⁻høø⁻ ja⁻. ⁴ Lä⁻uu⁺ ga⁻nää⁺ cha⁻hlii⁺. Pero jñah⁺ discípulo he⁻ ga⁻hlii⁺ cha⁻ga⁻miih⁻ lä⁻koh⁺ ga⁻ Pee⁺. Hi⁻ he⁻ ga⁻lloo⁺ to⁻nē⁺ jee⁺ ma⁺ la⁺ to⁻høø⁻ ja⁻.

⁵ Ga⁻jluy⁺ hñiiy⁺ mah⁺ ga⁻jëey⁺. Ma⁺ la⁺ hmiih⁻ he⁻ ma⁺ na⁻lää⁻ Jesús ja⁻ba⁺ ga⁻jëey⁺ neh⁺ too⁻ ja⁻. Ja⁻ jiih⁺ mo⁺so⁻ ga⁻hey⁺ neh⁺ to⁻høø⁻ ja⁻. ⁶ Ja⁻ga⁺ ga⁻lloo⁺ Pee⁺. Hi⁻ he⁻ ba⁺ ga⁻he⁺ ga⁻tē⁺ neh⁺ to⁻høø⁻ ja⁻. Ma⁺ la⁺ sa⁻hmiih⁻ he⁻ ma⁺ na⁻lää⁻ Jesús ba⁺ ga⁻jëey⁺ ma⁺ kye⁻ neh⁺ jee⁺ ja⁻.

⁷ Hi⁻ ga⁻jëey⁺ hmiih⁻ sa⁻luu⁻ he⁻ ma⁺ na⁻gyoh⁺ lle⁺ Jesús, mo⁺so⁻ kye⁻ ko⁻joh⁺ kyaah⁺ hmiih⁻ he⁻ ma⁺ na⁻lääy⁻ ja⁻. Ma⁺ kye⁻ ma⁻na⁻gyoh⁺ ta⁻ koo⁺ ba⁺. ⁸ Ja⁻ga⁺ ga⁻he⁺ ka⁻läh⁺ hi⁻ jñah⁺ discípulo, hi⁻ ga⁻lloo⁺ to⁻nē⁺ he⁻, neh⁺ to⁻høø⁻ ja⁻. Ga⁻jëey⁺ kwee⁻, ja⁻ga⁺ ga⁻lä⁻dsoo⁻ dsëy⁺. ⁹ Jëeh⁺, sa⁺ ga⁺ ma⁻lä⁻ngëey⁺ lä⁻koo⁻ na⁻sii⁻ juu⁺ kih⁺ Dio he⁻ ga⁻la⁺ bii⁺ he⁻ ga⁻lä⁻jiiyh⁺ jee⁺ kih⁺ hi⁻ na⁻juu⁺. ¹⁰ Hi⁻ lä⁻uu⁺ discípulo he⁻ ga⁻näy⁺ ta⁻ kih⁺.

Ga⁻lä⁻jnää⁺ Jesús cha⁻nē⁺ María Magdalena
(Mr. 16:9-11)

¹¹ Pero María ga⁻jä⁺ ta⁻ ka⁻hne⁻ kih⁺ to⁻høø⁻ ja⁻, hooyh[~]. Jee⁺ cheyh⁺ hooyh[~] ja⁻ ga⁻jluy⁺ hñiiy⁺ mah⁺ ga⁻jëey⁺ ta⁻ neh⁺ to⁻høø⁻ ja⁻. ¹² Mah⁺ ga⁻jëey⁺ uu⁺ ángele, hi⁻ kyeh⁺ hmiih⁻ tøø⁻. Jaā⁻ ma⁺ gya⁺ jee⁺ ma⁺ la⁺ ta⁻ gyuu⁺ lley⁺ hi⁻ jaā⁻ ma⁺ gya⁺ jee⁺ ma⁺ la⁺ ta⁻ hu⁺ tiiy⁺, ja⁻ba⁺ jee⁺ ga⁻kye⁻ dsa⁻ jmi⁻ngo⁺ kih⁺ Jesús. ¹³ Mah⁺ ga⁻jäh⁺ ángele he⁻ siiyh⁺:

—Dsa⁻mē⁺, ¿he⁻la⁺ hoo⁺ hne⁻?

—Hoo⁺ jnä⁺ kih⁺ he⁻ ma⁻llee⁻ Dsa⁻jøøh⁺ kyaan⁺. Sa⁺ man⁺ ha⁻ ta⁻ ma⁻kyaay⁻ —ga⁻jäh⁺ María siiyh⁺.

¹⁴ Ma⁻ngëe⁺ ma⁻hlëeyh⁺ lä⁻ja⁻, ga⁻jëeyh⁻ hñiiy⁺ ta⁻ ka⁻luuy⁺. Ga⁻jëey⁺ cheh⁺ Jesús, pero mo⁺so⁻ ga⁻lä⁻kyuuy⁺.

¹⁵ Mah⁺ ga⁻jäh⁺ Jesús siiyh⁺:

—Dsa⁻mē⁺, ¿he⁻la⁺ hoo⁺ hne⁻? ¿Hi⁻ na⁻hnaah⁺?

Pero María ma⁺ laay⁺, dsa⁻ hi⁻ ma⁺ høø⁺ chaah⁺ le⁺ ba⁺ he⁻. He⁻ja⁻ ga⁻siiyh⁺:

—Hne⁻ dsa⁻, cher⁺ mah⁺ hne⁻ ma⁻llee⁻ hlii⁺ kyaan⁺, chiih⁺ jnä⁺ ha⁻ ta⁻ ma⁻kyaah⁺, mah⁺ niin⁺ na⁻teen⁻ —ga⁻jäh⁺ María siiyh⁺.

¹⁶ —María —ga⁻jäh⁺ Jesús siiyh⁺.

Mah⁺ ga⁻jëeh⁻ ka⁻läh⁺ María, ga⁻siiyh⁺:

—¡Raboni! —he⁻ la⁻ hnøø⁺ jäh⁺ Ta⁻jwoh⁺.

¹⁷ Mah⁺ ga⁻jäh⁺ Jesús siiyh⁺:

—Ta⁺ ee⁺ jnä⁺. Jëeh⁺, sa⁺ ga⁺ ma⁻wiin⁺ jee⁺ gya⁺ Tää⁺ kyaan⁺. Gwa⁻jee⁺ tääh⁺ øøhn⁺ mah⁺ go⁻chiiyh⁺: “Naahn⁻ na⁻gyan⁺ kyaah⁺ hi⁻ laa⁺ Tää⁺ kyaan⁺, ja⁻ba⁺ hi⁻ laa⁺ Tää⁺ kyaah⁺ hnäh⁺ ka⁻läh⁺. Naahn⁻ na⁻gyan⁺ kyaah⁺ hi⁻ laa⁺ Dio kyaan⁺, ja⁻ba⁺ hi⁻ laa⁺ Dio kyaah⁺ hnäh⁺.”

¹⁸ He⁻ja⁻ ñee⁺ María Magdalena na⁻jmeeh⁺ juu⁺ kih⁺ lä⁻jëe⁻ jnääh⁺ discípulo he⁻ ga⁻jëey⁺ Jesús, hi⁻ ga⁻jmeeyh⁺ juu⁺ lä⁻jē⁻ he⁻ ga⁻siiyh⁺ María.

Ga⁻lä⁻jnää⁺ Jesús jee⁺ kih⁺ discípulo kyaay⁺

(Mt. 28:16-20; Mr. 16:14-18; Lc. 24:36-49)

¹⁹ Ma' ga' nūu- ja' ba' jmii' ja-, to- nē' jmii' kih' seman~, na- jnē- haah' ma' tōøh' jnāäh' ko- jøh' lä- jēē- jnāäh', kih' he- ma' gah- jnāäh' dsa- ta'. Ga' he' Jesús, mah' ga' lla- sēēyh' to' dsaah' jee' ma' tōøh' jnāäh' ja-. Mah' ga' jāyh' siiyh' jnāäh':

—Wa' hii' ti' kyah' hnäh'.

²⁰ Lä- koo- ma' ga' jāyh' lä- ja-, ga' heeyh' jnāäh' discipulo kyaay' ma- gooy- kyaah' jwoo' mo- miih- kiyh'. Peer- ga' jēē' dsē- jnāäh' ma' ga' jēē' jnāäh' Dsa- jøøh' jnän. ²¹ Mah' ga' jāh' Jesús siiyh' jnāäh' ka- läh':

—Wa' hii' ti' kyah' hnäh'. Lä- koo- ga' chee' Täa' jnä', ja- ba' lä- ja- cheen- hnäh'.

²² Lä- koo- ma' ga' jāyh' lä- ja-, ga' jūy' nē' kyaa' jnāäh', mah' ga' siiyh' jnāäh':

—Heeh' hnäh' Jmi- lle' Na- jngii'.

²³ Cher' mah' ga' kiih' hnäh' hoh' kih' dso' kye- he- jmee' dsa-, dsa- che' ba' dso' kye- kiyh'. Pero cher' mah' sa' ga' kiih' hnäh' hoh' kiyh', lä- ma- kyaayh' ja- ba' dso' kye- kiyh'.

Sa' ga' lä- hee' Tamá he- ma- lä- jiih' Dsa- jøøh' jnän

²⁴ Pero Tamá, hi- tēēyh' dsa- suu' he', jaa- jee' lä- jēē- gya- tuu' jnāäh', sa' ma' häa' jee' kyaa' jnāäh' ma' jah' Jesús to- nē'. ²⁵ Ga' jmeeh' ba' jñah' discipulo juu' kih' Tamá, ga' siiyh':

—Ma- jēē' jnāäh' Dsa- jøøh' jnän.

Mah' ga' jāh' Tamá:

—Cher' mah' sa' ga' jēēn', la' lii- gooy- jee' ga' hoo' jo- ñe', hi- tän- cha' goon' jee' ga' hoo' jo- ñe' hi- tän- goon' jwoo' mo- miih- kiyh', sa' heen'.

²⁶ Ma- hya- ga' jñaa' jmi', ma' tōøh' jnāäh' ka- läh' cha' neh', hi- ma' häa' Tamá jee' kyaa' jnāäh'. Pero na- jnē- ba' haah' ga' mi- jnää- Jesús hñii' jee' tōøh' jnāäh' ja-, mah' ga' jāyh':

—Wa' hii' ti' kyah' hnäh'.

²⁷ Chah' ba' ga' jāh' Jesús siiyh' Tamá:

—Tøøh' da' cha' gooh- jee' la-, mah' jēē' ma- goon'. Hii' ma' gooh-, mah'

tä' neh' jwoo' mo- miih- kin' la-. Ta' wa' hweh- hoh', wa' lä- dsoo' hoh' kin'.

²⁸ Ja- ga' ga' jāh' Tamá siiyh':

—Dsa- jøøh' kyaan', hi- Dio kyaan'!

²⁹ Mah' ga' jāh' Jesús siiyh':

—Tamá, kih' he- ma- jēēh' jnä', he- ja- ba' na- ma- lä- dsoo' hoh'. Pero llu' ga' kih' hi- lä- dsoo' dsē', ma' ke- sa- ga' jēēy' jnä'.

He- la' he- ma- na- sii- juu' la-

³⁰ Cha- miih- he- juh- gaa- ga' jmee' Jesús cha' nē' jnāäh' discipulo kyaay' he- sa' cha- na- sii- nē' mo' je- la-.

³¹ Pero siih- lä- la- mah' lä- dsoo' hoh' hnäh', Jesús he', hi- he' he' Cristo, joo' Dio. Hi- kih' he- lä- dsoo' hoh' hnäh' kiyh', he- ja- jmee' chaa- hnäh'.

21

Ga' mi- jnää- Jesús hñii' kih' gyeē' discipulo kyaay'

¹ Kēē- ga' ja-, ga' mi- jnää- Jesús hñiiy' cha' hoo' jmi- juuh- he- hla- hwa' Tiberia. Lä- la- ga' mi- jnääy- hñiiy'. ² Ma' cheh' Simón Pee' kyaah' Tamá, hi- tēēyh' dsa- suu' he', kyaah' Natanael dsa- chaa- jee' jwii- Caná hwa' Galilea, kyaah' lä- uu' joo' Zebedeo hi- kyaah' ga' uu' discipulo kyaay' Jesús. ³ Ga' jāh' Simón Pee' siiyh':

—Hii' jnä' ngoon' na' chaahn' miih- jah' chaa- cha' jmii-.

Mah' ga' jāh' jee' lä- jēē-:

—Dsa' nøø' jnāäh' kyaah' hne-.

Mah' ga' nääy', ga' taayh' neh' koo- na' moo'. Hwē' ja- sa' ga' lēēyh' ni- miih- hmooh-. ⁴ Ma- ngoo' ga' jnä' ba' ja-, ma' ga' lä- jnää' Jesús cha' hoo' jmi- juuh- ja-. Pero sa' ga' lä- kyuu- jnāäh' che' he' ba' Jesús hi- ma' cheh' jee' ja-. ⁵ Mah' ga' ngii' Jesús juu' kyaay' jnāäh':

—Gyuu- kyaan', ¿ché' cha- miih- he- kihn'? —ga' jāh' Jesús siiyh'.

Ga' lä- jēē' jnāäh' ga' chiih' jnāäh':

—Jah' ha'.

⁶ He- ja- ga' jāh' Jesús siiyh' jnāäh':

—Tøøh' hnäh' sa'hma' kyah' hnäh' ta' jwoo' ra'lluu' kih' na'moo' kyah' hnäh' na', mah' leeh' hnäh'.

Hi' ga'jmee' jnääh' lä'koo' ga'jäyh'. Ja'ga' na' ga'cheeh' jnääh' sa'hma' ja' hi' mo'so' ga'tää' jnääh' ma' lle' jnääh', kih' he' jwëë' jah' ma' tääh'. ⁷ Ja'ga' ga'jah' discípulo hi' ga'lä'hnää' Jesús cha'miuh' ga'siyh' Pee':

—iDsa-jøøh' jnän' ba' oo'!

Ma' ga'nuu' Simón Pee', laa' Dsa-jøøh' kyaay', ga'këyh' hmiuh' kiyh' he' ga'leey' ta'ko'jiuh' ma' jmeey' ta' kooch' hma'. Mah' ga'jwäy' hñii' cha'jmii'. ⁸ Hi' jee' lä'jëë' jnääh' ya'nøø' jnääh' ta' jee' dsoo' kyaah' na'moo' ja', na'cheeh' jnääh' sa'hma' na'kah' hmooh'. Jëeh', koo' hña'loo' metro ba' uu' tëeh' jnääh' jee' la' hwa' jee' ma' tøøh' jnääh' ja'. ⁹ Ma' ga'hwëë' jnääh' neh' na'moo' ja', ga'jëë' jnääh' na'jëeh' je', na'kyaa' jaa' hmooh' né' kyaah' he'ñiih'. ¹⁰ Mah' ga'jah' Jesús siyh' jnääh':

—Go'tee' hnäh' ta' la' miuh' hmooh' hi' ja'ga' ma'lëeh' hnäh'.

¹¹ Mah' ga'wii' Simón Pee' neh' na'moo' mah' ga'sëeyh' sa'hma' ja' ta' hwa' kii'. Na'kah' go'te' jah' kaah'. Ga'të' koo' hña'laa' na'dsë' to'lo'gyaa' dsë' uu' jah' jee' lä'jëë'. Ma'ke' jwëë' ma' laa' jah' he', ni' lä'ja' sa' ga'gii' sa'hma'. ¹² Ja'ga' ga'jah' Jesús:

—Ya'nää' hnäh' ya'kuh' hnäh'.

Hi' ni' jaa' jnääh' sa' ga'tuu' dsë' jnääh' ma' ngii' jnääh' juu' kiyh': “¿Hi' hne'?”

Jëeh' ñe' ba' jnääh', he' ba' Dsa-jøøh' kyaay' jnääh' ba' he'. ¹³ He'ja' ga'ka' Jesús he'ñiih' ja', ga'kwëeyh' jnääh'. Ja'ba' lä'ja' ga'kwëeyh' jnääh' hmooh' ka'läh'. ¹⁴ Jee' la' ga'të' hnë' jiih' he' ga'mi' jnääh' Jesús hñii' kyaay' jnääh' discípulo kyaay', ma'ngëë' ma'lä'jiyh'.

Ga'hlëeh' Jesús kyaah' Simón Pee'

¹⁵ Ma'la' kiyh' ma'kuyh', ja'ga' ga'jah' Jesús siuh' Simón Pee':

—Simón, joo' Joná, ¿che' hnaah' ga' jnä' lä'koh' ga'lä'jëë' hi' tääh' la'?

Mah' ga'jäyh':

—Jaah', Dsa-jøøh' kyaan'. Ñeh' ba' hne' he' hnaan' hne' —ga'jah' Pee'.

—Ja' hääh' llu' dsa' kyaan' — ga'jah' Jesús siyh'.

¹⁶ Koo' ka'läh' ga'jäyh', jee' ga'të' to'jiuh':

—Simón, joo' Joná, ¿che' hnaah' jnä'?

—Jaah', Dsa-jøøh' kyaan'. Ñeh' ba' hne' he' hnaan' hne' —ga'jah' Pee'.

—Ja' hääh' llu' dsa' kyaan' — ga'jah' Jesús siyh'.

¹⁷ Ga'të' hnë' jiih' ga'jah' Jesús:

—Simón, joo' Joná, ¿che' hnaah' jnä'?

—Ja' meeh' dsë' Pee', kih' he' ma'të' hnë' jiih' ga'jäyh': “¿Che' hnaah' jnä'?” Mah' ga'siyh' Jesús:

—Ga'lä'jëë' ba' ñeh' hne', Dsa-jøøh' kyaan'. Ñeh' kwee' he' hnaan' hne'.

Mah' ga'jah' Jesús:

—Hää' llu' dsa' kyaan' ja'.

¹⁸ Ma'ra' ju'dsoo' jwëeh' hne'. Lä' ma'kwaa' ga'hne' miuh', ma'jmääh' hñaah', ma'goh' wa'ha' cha'ha', ha' jee' ma'hnooh' hñaah'. Pero wa'ra' ga'gyuh', ñiih' ma'gooh' mah' jñah' dsa'kyeh' hne' hmiuh' kyah'. Hi' ha' jee' sa'hnooh' goh', jee' ja' ba' dsa'jäy' hne'.

¹⁹ Lä'ja' ga'jäyh' mah' lä'ngëë' Pee' ha' lä' ma'juuy' lä'jwë' ja' lä'jnä' ha'koh' jøøh' sa'laa' Dio. Ja'ga' ga'jäyh':

—Jmee' ko'joh' kyaah' jnä'.

Discípulo hi' ga'lä'hnää' Jesús

²⁰ Ma' ga'jëeh' Pee' hñii' ta'ka'luu', ga'jëey' ja' discípulo hi' ga'lä'hnää' Jesús he'. He' ba' hi' he' ma'gya' koo' kih' Jesús lä' ma' ga'kuyh' ma'nuu' ja', hi' ga'ngii' juu' kih' Jesús: “Dsa-jøøh' kyaan', ¿hi' na' hi' ngëë' hne'?” ²¹ He'ja', ma' ga'jëë' Pee' discípulo he', ga'jäyh' siyh' Jesús:

—Dsa⁻jøøh' kyaan⁺, ¿ha⁻ ga⁻ hi⁻ ja'⁺
oo⁺? ¿Hee⁻ ba' le' kiyh'?' —ga⁺jäh' Pee'.

22 —Wa'ra⁻ jäh' kih' hnoon' chaay⁻
lä⁻jiih' tē' jmi⁺ jäh⁺, sa⁺ ga⁺tēēh' hne⁻
jēēh' kiyh'. Hne⁻, jmee' kō⁻jøh'
kyaah' jnä' —ga⁺jäh' Jesús siyh⁺.

23 Jee' kih' øøh' jne' la⁻, ya⁻hi⁺ koo⁻
juu' kih' discípulo he', ga⁺jäh' sa⁺
juuy'. Pero ja⁺ he⁻ ga⁺jäh' Jesús
he⁻ mo⁺ so⁺ juuy' ja⁻. Ga⁺jäh' lä⁻la⁻
ba': “Wa'ra⁻ jäh' kih' hnoon' chaay⁻
lä⁻jiih' tē' jmi⁺ jäh⁺, sa⁺ ga⁺tēēh' hne⁻
jēēh' kiyh'.”

24 Hi⁻ la⁻ he' discípulo hi⁻ jäh'
ju'dsoo' kih' ga⁻lä⁻jē⁻ juu' la⁻. Hi⁻
ga⁺siy' lä⁻jē⁻ he⁻ la⁻. Hi⁻ ñe' jne',
ju'dsoo' he⁻ jmeey⁺, la' ju'dsoo' jmah'
ba'.

25 Hi⁻ cha⁻ ga' cha⁻miih⁻ he⁻
ga⁺jmee' Jesús. Wa'ra⁻ jäh' kih' sii' jne'
ma⁺ koo⁻ ma⁺ koo⁻ lä⁻hi⁺ nē', sa⁺ hiih⁻
lä⁻kaa⁻ jmi⁻gyuu⁺ laan⁺, cher'mah'
hi⁻ sii' lä⁻ ga⁺dsa' he⁻ hnøø' ga' dsa⁻sii'
' . Wa' la' lä⁻ja⁻.

Hechos Lä-la- ga-jmee' ko-llaa' apóstole

Ma-na-la- juu' chee' Dio Jmi-llé' kih' né' kih' dsa'

¹ Teófilo, jee' la- jmeen- ka-läh' juu' kyah'. Lä-koo- ma' ga-siin' to-né', ga-jmeen' juu' lä-jé- he- ga-jmee' Jesús lä- ma' huu' ga-løoy' jmeey' ta', lä-ja- ka-läh' lä-jé- juu' he- ga-kway', ² lä-juh' ga-lloo' jmi' ga-sayh' ta- gyuuh'. Pero jāā' ja-ga' sayh', ga-jmeey' juu' kih' lä-jéé- apóstole hi- ga-lleeyh-. Kyaah' be' kih' Jmi-llé' Na-jngii', ga-jmeey' mada- kih' apóstole ha- lä- jmeey'. ³ Hi- ma-ngéé' ma-juuy', ga-mi-jnäay- hñiiy' na-hñaa' na'dsay' cha'né' apóstole kyaay'. Ja- he- koo- nëé' ga-jmeey' lä- ma' ga-mi-jnäay- hñiiy' mah' lii- la- dsoo' juu' he- na-juuyh'. Lä-ja- ga-jmeey' lä-juh' ga-té' to'loo' jmi' hi- ga-hléeyh' kih' ha- lä- jāā' Dio dsa- lä-hih- kih'.

⁴ Koo- hä', lä- ma' gyay' kyaah' lä-jéé- apóstole kyaay', ga-jmeey' mada- kiyh', ga-siiyh':

—Ta- la- hwéé- da' hnäh' Jerusalén la-. Jøø' da' lä-juh' ja- he- ga-bääh- Dio hñii' kwa', ja-ba' lä-koo- ga-jwéehn' hnäh' jāā'. ⁵ Ma-ra- ju'dsoo', kyaah' jmi- ba' ga-chaā' Jwaa' dsa- jmi-, pero sa- lä-hii' cha-miih- jmi' saah' hnäh' jmi- kyaah' Jmi-llé' Na-jngii'.

Ngaah' Jesús ta- gyuuh'

⁶ Apóstole hi- ma' tääh' kyaah' Jesús, ga-ngiiy' juu' kih':

—¿Hne- Dsa-jøøh' kyaan-, che' na- na- kwah' jwé' jmeé' dsa- Israel hih' kih' hñii' lä-koo- ma' nøø' kih' dsa- ma-gyuh- jnän' jāā'?

⁷ He-ja- ga-jäh' Jesús siiyh':

—Sa- cha- he- kih' lä-ñeh' hnäh' he- jmi', he- ji-ñe- jmeé' Dio he- jwah' hnäh' na-, hñii' ba' Täa- na-ngé'

jwé' tøøy' hih' lih' jmi' jmeey' lä-ja-. ⁸ Pero wa-ra- ja' Jmi-llé' Na-jngii' neh- tuh-hoh' hnäh', ja-ga- na- hñah' hnäh' be' mah' leeh' hnäh' hi- jmeé' ju'dsoo' kin- jee' jmi- Jerusalén la-, hi- lä-kaa- Judea kyaah' Samária hi- lä-kaa- lä-juh' jmi- gyuu- ka-läh'.

⁹ Ma-ngéé' ma-jäyh' lä-ja-, lä- ma-jéé- ja- dsa- kyaay', ga-sah' Jesús ngaayh' ta- gyuuh'. Ga-hey' jee' jni', ja- juh' mo-so- ga-jéé' gyih'. ¹⁰ Jee' tääyh' jéey- ta- gyuuh' ha- lä- ngaah' Jesús, lä- chah' ja- ga-lla-séeh- uu' dsa- hi- kyeh' hmiih- tø-lléé- cha'néy'. ¹¹ Mah' ga-jäh' dsa- he' siiyh':

—¿He-la- tääh' hnäh' jéeh' hnäh' ta- gyuuh', dsa- galileo? He' ba' Jesús hi- ma-téé- Dio ta- gyuuh' na', ja-ba' lä-koo- jéeh' hnäh' ma-ngaayh', ja-ba' lä- na- jéeh' hnäh' jäyh' ka-läh'.

Ga-lleeyh- Matía lee' apóstol lla' Juda

¹² Jäh- kih' Jerusalén chih' moh' Olivo jee' ma' tääh' apóstol he'. Jee' ja- ga-taayh' jwé' ga-näay' ta' Jerusalén, ko-ja- ba' juh' uu' le' ma' ngé' dsa- jmi' he- teeh- dsa- dsé'. ¹³ Lä- ma' ga-lla-näay' Jerusalén, ga-wiiy' jee' ga-té' to' jwéé' hne', ja-ba' jee' ma' tääyh' jāā'. Jee' ja- ga-lla-näa- lä-jéé- hi- he', Pee' kyaah' Jacobo, Jwaa', Andre', Felipe, Tamá, Bartolomé, Matá, Jacobo joo' Alfeo, Simón Zelote, hi- Juda øøh- Jacobo. ¹⁴ Lä-jéé- hi- he' ma' tääh' tää' ngiiy- kiyh' kih' Dio lä-kaa- tuh-dsëy', hi- ma' tääh' dsa-mé', kyaah' øøh- Jesús hi- María chooy'.

¹⁵ Jee' lä-jéé- dsa- he' tee' hña-laa' dsé- gyeé'. Koo- hä' kih' jee' lä-jéé- jmi' ja-, ga-noo- Pee' to'dsaah' jee' kih' dsa-kyaayh' mah' ga-siiyh':

¹⁶ —Hnäh' øøhn', ga-jmeé' bii' ga-lä-te' lä-koh' jäh' juu' kih' Dio he- ga-sii' David lä-koo- ga-mi-jnäa- Jmi-llé' Na-jngii' kiyh' jāā'. Juu' ja- ga-hléeh' kih' Juda hi- ma' jāā- dsa- hi- ga-sooh' kih' Jesús. ¹⁷ Hi- he' ma'

laa' kwaat~ dsa~kyaah' jnaäh', koo~ ba' ma' la' ta' kyaa' jnaäh' kyaayh'.
 18 (Hi~ he' ga~la' koo~ jwí hwa' kyaah' jñeey' he~ ga~liyh' kwaat~ kih' he~ hlih' he~ ga~jmeey'. Hwa' jee' ga~lay' ja~, ga~tayh' ta' cha'jöö' mah' ga~nii~ tuyh', hi~ ga~hwëe~ lä~jöö' he~ ma' tääh' neh' tuyh'.
 19 Lä~jöö' dsa~ Jerusalén ga~nuuy' ha~ lä~ ga~la' kih' Juda, he~ja~ ga~mi~cheey~ hwa' ja~ Acéldama. Juu' la~ hnøø' jäh' hwa' kih' jma~.)
 20 Kye~ da' hnäh' kwaat~ lä~koh' na~sii~ në' Salmo:
 Hne' kiyh' wa' jä' ta' jmah',
 ni~ jaa~ sa~ wa' dsa~taah' jee' ja~.
 Hi~ na~sii~ ka~läh' lä~la~:
 Wa' jä' goo~ jñah' ta' kiyh'.

21 Ngoo' ba' Pee' hlëeh' lä~ja~, ga~jäyh':

—He~ja~ jmeë~ bii' hñaan' jaa~ øøh' jne' hi~ hää' tää' kyaah' jne' lä~jiih' ma' gya' Jesús.
 22 Hñaan' jaa~ hi~ hää' jee' jnän' lä~ ma' ga~choo' jwaa~ jmi~ kih' Jesús, lä~jiih' ga~të' jmi~ ya~hëë' Jesús jee' jnän' ngaayh' ta' gyuuh'. Hi~ he' lee' jaa~ hi~ jmeë' ju'dsoo' ko~jöh' kyaah' jne', he~ ga~lä~jiih' Jesús — ga~jäh' Pee'.

23 He~ja~ ga~mi~jnäay~ uu' dsa~ñuuh~, ga~mi~jnäay~ José hi~ ma' chee~ Barsabá (hi~ he' ma' tēyeh~ Justo) hi~ ga~mi~jnäay~ Matía.
 24 Mah' ga~taayh' ngiiy' kih' Dio, ga~jäyh':

—Hne~ Dio, hi~ kyuuh~ ha~ lä~ la' tuh~dsë' lä~jöö' dsa~, hääh' jnaäh' hi~ jaa~ jee' lä~uu' hi~ ma~lleeh',
 25 mah' dsa~he' gooy~ ta' la~, leey' apóstol, kooy' në' ta' he~ ga~be' Juda, Juda hi~ ga~tah' jwë' hlih' hi~ ngoo' jee' lle' kih' tēyeh'.

26 He~ja~ ga~kooyh' suert hi~ Matía ba' ga~tēë' he~ ja~. Hi~ he' ga~jmäay' kwaat~ kyaah' gya~kaa' apóstol he'.

2

Ga~jyoo' Jmi~lle' Na~jngii' kih' Dio në' kih' dsa'

1 Lä~ ma' ga~të' jmi~ Pentecosté, ma' tääh' lä~jöö' dsa~ he' ko~jöh' koo~ ba' cha'neh'.
 2 Ni~ juu' ga' sa' cha~, ga~hi'

goo~ gyuuh' lä~ hii' lle' ta' he~ ga~ngëë' lä~ ga~dsa' cha'neh' jee' ma' täayh' ja~.
 3 Jee' ja~ ga~lä~jnä' në' kih' lä~jaa~ lä~jaay~ he~ la' lä~koh' mi~je~ he~ hëë'.
 4 Hi~ ga~lä~jöö' hi~ ma' tääh' jee' ja~, ga~jyoo' Jmi~lle' Na~jngii' neh' tuh~dsëy', hi~ ga~løøy' hlëeyh' jyoh' juu' lä~koo~ ga~kwa' Jmi~lle' Na~jngii' he~ hlëeyh'.

5 Lä~ ma' jmeë~ dsa~ judiu jmi~ juuh~ jwi~ Jerusalén, chaa~ jwëë' dsa~ñuuh~ hi~ mi~teh' kyaah' Dio hi~ go~nää' lä~kaa~ lä~juh' jmi~gyuuh'.
 6 Hi~ ma' ga~nuuy' hii' goo~, ga~lla~nää' jwëë' dsa~ he', ga~kah' ga~gwëh' huüdsë~ kiyh', jëeh' ga~nuuy' hlëeh' dsa~ hi~ ma' tääh' cha'neh' ja~, juu' kiyh' lä~jaa~ lä~jaay~.
 7 Ga~lä~dsaa~ dsë' lä~jöö' dsa~ he' mah' ma' jöö' dsayh', ma' jäyh':

—¿Che' ja' dsa~ galileo lä~jöö' hi~ tääh' hlëeh' na'?
 8 ¿Ha~ lä~ ja~ he~ hlëeyh' juu' jnän' he~ hlëeh' jne' he~ kyaah' ga~lä~chaa~ lä~jaa~ lä~jaa~ jne'?
 9 Hwa' jee' ga~lä~chaa~ lä~jaa~ lä~jaa~ jne' chee~: Partia, Media, Elam, Mesopotamia, Judea, Capadocia, Ponto hi~ Asia,
 10 Frigia, Panfilia, Egipto, hi~ cha~ ga' jyoh' jwi~ he~ na~hëë' hwa' Africa he~ kye~ ta' cha'në' ga' kih' hwa' he~ chee~ Cirene. Hi~ chaa~ hi~ ma~ya~nää' Roma. Ko~llaa' hi~ he' laa' judiu, hi~ ko~llaa' hi~ ja~ga' ga~taah' kyaah' judiu.
 11 Hi~ chaa~ hi~ ma~ya~nää' Creta, hi~ ma~ya~nää' Arabia ka~läh' hi~ lä~jöö' ba' jne' nuu~ jne' hlëeh' dsa~ na~ juu' jnän', kway' juu' ha~ lä~ la' he~ juh~gaa~ he~ jmeë' Dio.

12 Ga~lä~dsaa~ dsë' lä~jöö' dsa~ he', mah' ga~kah' ga~gwëh' huüdsë~ kiyh', ma' llay' juu' kyaah' dsa~kyaayh':

—¿Hee~ hnøø' jäh' he~ täayh' jmeey' lä~na~?

13 Pero hi~ jñah' ma' mi~kwayh':

—Hi~ hëë' ba' na~ —ma' jäyh'.

Ga~kwa' Pee' juu' kih' Jesús

14 He-ja- ga-noo- Pee' ko-jøh' kyaah' lä-jëë- gya-kaa- dsa-kyaayh', mah' ga-hlëëyh' ki-gaa- ga-jäyh':

—Lä-jëë- hnäh' judiu hi- ma-ya-nää- jee' jmi- hi- hnäh' hi- chaa- jee' jwi- Jerusalén la-, nuu- da' hnäh' juu' kin- mah' lä-ngëeh' hnäh' ha- lä- la' he- jmee- Dio jee' kya- jnääh'. 15 Sa- hee' hi- tääh' la- lä-ko- jmeeh- hnäh' hu- dsë-, na' ga- ma-të' ba' ko-hi- nu-'. 16 He- ma-taah- hnäh' ma-nuu- hnäh' na', kih' he- la- na- ga-hlëeh' Joel hi- ga-ngëe' juu' kih' Dio llo'joo':

17 Lä-la- ga-jäh' Dio:

“Jee' lla- jmi- cheen- jmi-llë' kin- neh- tuh-dsë' lä-jëë- dsa-, chih-më' chih-nuu- kyaah' hnäh' hlëeh' juu' he- kwan'.

Chih- kwa- kyaah' hnäh' jëe' he- mi-jnääh' kih',

hi- jmeen- kë' dsa- ma-gyuh- kyaah' hnäh'.

18 Ma-ra- ju'dsoo' cheen- jmi-llë' kin- neh- tuh-dsë' hi- më' hi- nuu- hi- jmee' ta-he' kin-, mah' ngëey' juu' kin- kih' dsa- jmi- ja-.

19 Gyuu- jmi- gyuu- jmeen- he- jmee' dsaa- dsë' dsa- hi- jmeen- he- juh-gaa- në' hwa' la-, kyaah' jma-, kyaah' je-, kyaah' cha-mi- h' n'.

20 Lä-läh- në' hyoo-, lä-gyuu' sih-, jä- ja-ga' ja- jmi- juu- jmi- goo- kih' Dio.

21 Hi- lä-jëë- hi- ngi- kih' kih' Dio, hi- he' ba-lä-.”

22 'Hnäh' hi- la- israelita dsa- goon-, nuu- da' hnäh' juu' la-. Lä-ko- ma' ja' Jesús dsa- chaa- Nazaret jee' kyah' hnäh', Dio ga-mi-jnääh- he- la- hi- na-hña- kyaay'. Jëeh', ma-nëh' ba' hnäh', ja- he- ko- nëe' he- juh-gaa- ga-jmeey' jee' kyah' hnäh' he- ga-jmee' dsaa- hoh' hnäh'. 23 Pero ma-na-la- ba' hu- dsë- kih' Dio ha- lä- le' kih'. Në- bih' ha- lä- jmeeh' hnäh' kih' Jesús. Lä- ma' ga-hey' gooh- hnäh' ga-chaah' hnäh' hi- ga-ngëeh- hnäh'

goo- dsa- hña- dsë', mah' ga-tää- dsih' dsöh' hma-cru-. Jee' ja- ga-juuy'. 24 Pero ga-tuh' kih' jee' ma' ga-lih' ma-lla-dsë- kih', ma-ra- he- ga-mi-jih' ba' Dio ka-läh'. 25 Nu- da' hnäh' lä-ko- ga-hlëeh' David kih' Jesús:

Lä-jë- jmi- ba' cheh' Dio kyaah' jnä' kih' he- gyay' jwoo' ra-llu- kin-,

he-ja- sa- jeh' dsën-.

26 He-ja- chaa- ba' jnä- llu', jëe- ba' dsën- hän- kih', cha- ba' o-jøh- dsë- kin- kyaayh'.

27 Jëeh', sa- kwah' jwë' jän- neh- to-høø-,

ni- sa- kwah' jwë' jyah- jmi-ngo' kin-, jnä' hi- na-jngëe' kyaah'.

28 Ga-mi-jnääh' kin- jwë' he- jmee- chaan-.

Hne- ba' jmeeh' jëe- dsën- cha-mi- kih' he- cheh' kyaah' jnä', ga-jäh' David.

29 'Hnäh' dsa- goon-, sa- na-hee- he- jwahn- la- kih' dsa- ma-gyuh- jnä- David. Ga-juuy' hi- ga-haay'. Ja-ba' hwa' jnä- la- na-haay' lä-jih' na'. 30 Pero ga-ngëe' bih' juu' kih' Dio hi- ma-nëy- lä-ko- ga-bääh- Dio hñi- jmee' kih'. Ga-tää- Dio hñi-, ga-si-: “Jaa- kih' jee' lä-jëë- sa-ju- kyah' ya-hëe' hi- lee' Cristo mah' kooy- në' kyah', leey' rey.” 31 Ma-në- ba' David ha- lä- le' ta- cha-në', he-ja- ga-hlëëyh' kih' he- lä-jih' Cristo, ga-jäyh': “Sa- jäy' neh- to-høø- hi- ni- sa- hee' jmi-ngo' kih'.” 32 Dio

ga-mi-jih' Jesús hi- hlëeh' kih' la-. Lä-jëe- jnääh' jmee- jnääh' ju'dsoo' he- ga-lä-jih' Jesús. 33 Mah' ngaayh' na-gyay- jøyh' jwoo' ra-llu- kih' Dio. Hi- ga-hyoyh' jmi-llë' Na-jngi- 'lä-ko- hmoo- he- ga-jmee' Tä- kyaayh', ja-ga' ga-cheey' jmi-llë' Na-jngi- ja- kya- jnääh'. He- ja- na- he- jëeh' hnäh' na' hi- he- nuu- hnäh' ka-läh'.

34 'Jëe- da', ja- he' David hi- ga-sah- gyuu-. He' ba' hñi- ga-jäyh' lä-la-:

Ga⁻jäh⁷ Dio sⁱⁱyh⁺ Dsa⁻jøøh¹ kyaan⁻:
 “Na⁷ jwoo¹ ra⁻llu^u kin⁺ la⁻,
 35 lä⁻jiih¹ lloo⁻ jmiⁱⁱ toohn⁻ gooh⁻ he⁻
 jmeeh¹ hih⁺ kih¹ hi⁻ na⁻høøh¹
 kyah¹”, ga⁻jäh⁷ David.

36 ‘Lä⁻jëë⁻ jne¹ dsa⁻ Israel, hnøø¹
 lä⁻ngëë⁻ jne¹, juu¹ la⁻ la¹ ma⁻ra⁻
 ju¹dsoo⁷. He⁷ ba¹ Jesús hi⁻ ga⁻tääh¹
 hnäh⁷ dsøø⁷ hma⁻cru⁻, he⁷ ba¹ hi⁻ he⁻
 na⁻ ga⁻jmää¹ Dio laay¹ Dsa⁻jøøh¹ jnän⁻
 hi⁻ ga⁻hñaay¹ laay¹ Cristo —ga⁻jäh⁷
 Pee⁷.

37 Peer⁻ ga⁻saah¹ dsa⁻ he⁷ llii⁷ ma⁻
 ga⁻nuuy⁷ juu¹ ja⁻, he⁻ ja⁻ ga⁻ngiiy⁷ juu¹
 kih¹ Pee⁷ kyaah¹ jñah⁷ apóstol, ga⁻jäh⁷:
 —Dsa⁻goon⁻, ¿hee⁻ na⁻ jmee⁻
 jnääh¹ na⁷?

38 Ja⁻ ga⁻ ga⁻jäh⁷ Pee⁷ sⁱⁱyh⁺:
 —Jeeh¹ hnäh⁷ kyaah¹ Dio, chaa⁻
 hnäh⁷ hñaah¹ jmiⁱⁱ lä⁻jaa⁻ lä⁻jaa⁻
 hnäh⁷ lä⁻hih⁺ he⁻ ga⁻jmeë⁷ Jesucristo
 mah¹ dsa⁻che⁻ dsøø⁷ kya¹ hnäh⁷,
 hi⁻ lä⁻ja⁻ hñah⁷ hnäh⁷ Jmi⁻lle⁷ Na⁻jngii⁻
 ‘he⁻ kwa⁺ Dio. 39 He⁻ jnä⁻ ba¹ jne¹ la⁻
 he⁻ ga⁻jäh⁷ Dio kwa⁺, he⁻ kih¹ gyuu⁻
 jnän⁻, he⁻ kih¹ hi⁻ tääh⁷ uu⁷. La¹ kih¹
 lä⁻hi¹ nē¹ hi⁻ tēeh⁻ Dio —ga⁻jäh⁷ Pee⁷.

40 Ga⁻kwëëh¹ Pee⁷ nuuh⁻ hi⁻
 ga⁻hlëëyh¹ kyaah¹ cha⁻ga⁻miih⁻ juu¹,
 ga⁻jäh⁷:

—Lää⁻ hnäh⁷ hñaah¹ kih¹ he⁻ hliih¹
 he⁻ cha⁻ jmi⁻gyuu⁻ la⁻.

41 Lä⁻jëë⁻ hi⁻ ga⁻heeh⁻ juu¹ kih¹ Dio
 he⁻ ga⁻kwa⁷ Pee⁷ jmiⁱⁱ ja⁻, tee¹ hnē⁻
 mil hi⁻ ga⁻saä⁻ jmiⁱⁱ. Lä⁻jëë⁻ dsa⁻ he⁻
 ga⁻jmeë⁷ ko⁻jøø⁷ kyaah¹ hi⁻ ma¹ tääh⁷
 jää¹, lä⁻ja⁻ ga⁻lä⁻jwëë⁷ gyih¹. 42 Lä⁻jëë⁻
 dsa⁻ he⁻ ga⁻taah⁻ nuuy⁻ lä⁻jë⁻ juu¹ he⁻
 ga⁻kwa⁷ apóstole. Ga⁻jmeey⁷ ko⁻jøø⁷
 kyaah¹ koo⁻ ba¹ huud⁻së⁻, hi⁻ lä⁻ja⁻
 ma¹ kuyh⁻ he⁻ñi⁻h⁻ lä⁻hih⁺ kih¹ Jesús,
 hi⁻ ko⁻jøø⁷ ba¹ ma¹ ngiiy⁻ kiyh¹ kih¹
 Dio.

*Lä⁻la⁻ ga⁻jmeë⁷ lä⁻jëë⁻ hi⁻ ga⁻heeh⁻
 kih¹ Jesús ma¹ to⁻nē⁷*

43 Peer⁻ ga⁻lä⁻goo⁻ dsë⁻ lä⁻jëë⁻ dsa⁻
 ma¹ ga⁻jëëy¹ cha⁻miih⁻ he⁻ juh⁻gaa⁻
 he⁻ ga⁻jmeë⁷ apóstole. 44 Lä⁻jëë⁻
 hi⁻ ga⁻heeh⁻ juu¹ kih¹ Dio ga⁻taayh⁻
 ko⁻jøø⁷. Ga⁻jmeë⁷ bih¹ llu¹ dsëy¹,

ga⁻jmeey⁷ kwaat⁻ la¹ kih¹ lä⁻jëë⁻ ba¹
 he⁻ cha⁻ kiyh¹. 45 Ga⁻hñiiy⁷ hwa¹
 kiyh¹, ga⁻hñiiy⁷ he⁻ cha⁻ kiyh¹. Lä⁻jë⁻
 kuu¹ he⁻ ga⁻liyh¹ ja⁻, ga⁻ti¹ ga⁻lloo¹yh¹
 kih¹ hi⁻ lä⁻kyaa¹. 46 Lä⁻jë⁻ jmiⁱⁱ
 ba¹ ma¹ dsa⁻ñeey⁻ ko⁻jøø⁷ koo⁷ gwah⁻
 juuh⁻ ja⁻, hi⁻ lä⁻ja⁻ ma¹ dsa⁻ñeey⁻
 cha⁻neh⁻ kih¹ dsa⁻kyaayh¹ ma¹ kuyh⁻
 ma⁻nuu⁻ kih¹ Jesús. Lä⁻kaa⁻ tuh⁻dsëy⁻
 ma¹ kuyh⁻ ko⁻jøø⁷. Sa⁻ cha⁻ huud⁻së⁻
 ma¹ kyey⁻ ni⁻ miih⁻. 47 Ma¹ häy⁻
 kih¹ Dio hi⁻ dsa⁻gooy¹ ma¹ tih⁻ ba¹
 dsëy⁻ lä⁻koo⁻ ma¹ jmeey⁻. Koo⁻ jmiⁱⁱ
 koo⁻ jmiⁱⁱ ga⁻jmeë⁷ Dsa⁻jøøh¹ jnän⁻
 ga⁻lä⁻jwëë⁷ ga⁻ dsa⁻ hi⁻ lle⁻ kih¹ lää⁷.

3

Ga⁻hlaa⁷ jaa⁻ dsa⁻jluuh⁷

1 Koo⁻ hä⁻ ngoo¹ Pee⁷ kyaah¹ Jwaa⁻
 ta⁺ gwah⁻. Hor⁻ ja⁻ ma¹ dsa⁻nää¹
 dsa⁻ngiiy⁻ kiyh¹ kih¹ Dio ko⁻hi⁻ hnē⁻
 ta⁺ ga⁻hloo⁷. 2 Jee⁷ ja⁻ ma¹ gya¹
 jaa⁻ dsa⁻jluuh⁷ tii¹, hi⁻ ma⁻jluuh⁷
 ga⁻lä⁻chaa⁺. Jee⁷ ja⁻ ma¹ dsa⁻llaa⁺
 dsih⁷ lä⁻jë⁻ jmiⁱⁱ ho⁻haah⁷ kih¹ sa⁻jne⁻
 kih¹ gwah⁻. Ho⁻haah⁷ ja⁻ chee⁻
 Na⁻hñaah¹. Jee⁷ ja⁻ ma¹ gyay¹ ngiiy⁻
 kuu¹ kih¹ dsa⁻ hi⁻ dsa⁻nää¹ gwah⁻.
 3 Ma¹ ga⁻jëë⁻ dsa⁻dsaah⁻ he⁷ ja¹ Pee⁷
 kyaah¹ Jwaa⁻ dsa⁻taayh⁻ ta⁺ jee⁷ chih¹
 gwah⁻ ja⁻, ga⁻chuu⁷ kyaah¹, ga⁻ngiiy⁻
 kuu¹. 4 He⁻ ja⁻ ga⁻noo⁻ Pee⁷ kyaah¹
 Jwaa⁻, ga⁻jëëy¹ dsa⁻jluuh⁷ he⁷ koo⁻
 hweh⁻, mah¹ ga⁻jäh⁷ Pee⁷ sⁱⁱyh⁺:

—Jëë⁻ da¹ jnääh¹.

5 Peer⁻ ga⁻nøø¹ dsëy¹ ma¹ ga⁻jëëy¹
 apóstol he⁷, ma¹ hyoyh⁻ miih⁻ kuu¹ ma¹
 laay⁷.

6 Pero lä⁻la⁻ ba¹ ga⁻jäh⁷ Pee⁷:

—Sa⁻ cha⁻ kuu¹ tøø⁻ ku⁻nøø⁻ he⁻
 kwëëhn⁻ hne⁻. He⁻ la⁻ ba¹ kwëëhn⁻
 hne⁻. Kyaah¹ hih⁻ kih¹ Jesucristo dsa⁻
 chaa⁻ Nazaret, noo⁻ mah¹ ngë⁻.

7 Hi⁻ ga⁻sooh¹ Pee⁷ gooy⁻ ra⁻llu^u¹,
 ga⁻chaayh⁻. Lä⁻chah⁷ ja⁻ ga⁻lä⁻bee⁷
 ma⁻tiiy⁷. 8 Ga⁻nooy⁻ ko⁻chih⁷ ga⁻løøy¹
 ngëy⁻. Ga⁻hey¹ ta⁺ neh⁻ sa⁻jne⁻ kih¹
 gwah⁻ kyaah¹ lä⁻uu⁷ apóstol he⁷, ma¹
 hëë⁻ dsay⁻ häy⁻ kih¹ Dio. 9 Lä⁻jëë⁻ hi⁻
 ma¹ tääh⁷ jee⁷ ja⁻, ga⁻jëëy¹ ngë⁻ dsa⁻

hi- ma' jluuh' he', häy- kih' Dio. ¹⁰ Ma' kyuu- ba' dsih', he- ja- ma' jäyh':

—Hi- he' na- hi- ma' gya' ngii- kuu' ho'haah' he- chee- Na'hñaa'.

Peer- ga' jwaah' dsa-, ga' taayh' jëe- dsayh', ha- lä- ga' la' kih' dsa- jluuh' he'.

Ga' kwa' Pee' juu' hoo' na' hii' kih' Salomón

¹¹ Ga- nää' apóstole ta- hoo' na' hii' kih' Salomón hi- dsa- jluuh' hi- ga- hlaa' he' sa- ga- tuy' jmeey- ko- jøh' kyaah' apóstole. Ha- koh' sa- ma' dsaa- dsë- lä- jëe- hi- ga- kuh' jee' ja-. ¹² Ma' ga- jëe- Pee' ga- kuh' dsa- he', he- ja- ga- jäyh':

—¿He- la' dsaa- hoh' hnäh' dsa- Israel he- jëeh- jnääh' lä- na-? ¿Che' laah' hnäh' he- mi- te- jnääh' cha- ga- miih- he- ja- ma- mi- hlää- jnääh' dsa- ñuu- la- o che' laah' hnäh' cha- cha- miih- be' kya- jnääh' ? ¹³ Dio kya- Abraham, Dio kya- Isaac, Dio kya- Jacob, Dio kya- dsa- ma- gyuh- jnän' ga- jmäy' jøh' joo' Jesús hi- ga- ngëe- hnäh' goo- Pilato. Hi- lä- koo- ma' ga- jäh' Pilato ma' lääy', sa- ga- heeh' hnäh' kiyh'. ¹⁴ Hi- lluu' he', hi- sa- ää- ni- miih- dsoo', sa- ga- tih' hoh' hnäh' he- ma' lääy'. Ga- tih' ga' hoh' hnäh' he- ga- ngiih' hnäh' kih' Pilato he- ga- laa' jaa- hi- ää- dsoo'. ¹⁵ Ga- jngëeh- hnäh' hi- ga- jmää' jne', pero Dio ga- mi- jiiyh' jee' kih' hi- na- juu'. Ja- ba' jnääh', jmee' jnääh' ju' dsoo' he- ga- lä- jiiyh'. ¹⁶ Kih' he- ma- dsoo' dsë- jnääh' kih' Jesús, he- ja- ba' ma- hlaa' hi- la- hi- jëeh- hnäh' hi- kyuu- hnih'. He- ma- dsoo' dsë- jne' gwa- kih' Jesús, he- ja- ba' ma- jä' kiyh' go- te- hi- jëeh- hnäh' cheh' la-.

¹⁷ 'Hnäh' dsa- goon-, ma- ba' jnä' he- sa- ga- lä- ngëeh' hnäh', he- ja- ba' ga- jmeeh' hnäh' lä- ja- kih' Jesús, hi- lä- ja- ga- jmee' dsa- ta' ka- läh'. ¹⁸ Pero Dio ga- mi- te- lä- koo- ga- jäyh' jää'. Lä- jëe- hi- ga- ngëe- juu' kiyh', ga- jmeeyh' juu' ma- ra- he- jëe- ba' wi- Cristo kyaay'. ¹⁹ He- ja- jwahn-,

wa- lä- dsaa- hoh' hnäh' miih-, jeeh- hnäh' kyaah' Dio mah' dsa- che- dso' kye- kyah' hnäh'. Ja- ga- na- kwa' Dio jwë- dsa- toohn' llu', ²⁰ hi- cheey' Jesucristo ka- läh', he' ba' hi- ma- ñuu- hnäh' kih' jää'. ²¹ Pero na', lä- ma- gya- ja- ba' Jesús gyuu- ya- jwi- lä- jiih' lloo- jmi- jmeeyh' lä- hmëe- lä- jë- he- cha- jmi- gyuu- la-. Ga- jmee' ba' Dio juu' ha- lä- le' jmi- ja-, jëeh' ga- chee- bih' hi- na- jngëe- kyaay' hi- ga- ngëe- juu' kiyh' llo' joo'. ²² Jëeh', Moisé ga- ngëe- juu' kih' dsa- ma- gyuh- jnän', ga- jäyh': "Jee' jnän' la- jmee' Dio ya- hëe- jaa- hi- ngëe- juu' kiyh' lä- koo- jmeen- la-. Ja- jmeeh- hnäh' he' lä- jë- he- jäh- hi- he'. ²³ Lä- jëe- hi- sa- jmee' he' juu' kih' hi- he', mo- so- leey' kwaat- dsa- kya- Dio", ga- jäh' Moisé.

²⁴ Hi- ngoo' ba' Pee' kway- juu', ga- jäyh':

—Lä- jëe- hi- ga- ngëe- juu' kih' Dio jää', ga- jmeeyh' juu' ha- lä- jmee- Dio jmi- na'. Lä- ja- juu' ga- kwa' Samuel to- në- hi- ja- ba' lä- ja- la' juu' he- ga- kwa' hi- ya- nää- këe-. ²⁵ Dsa- goo' ba' jne' hi- ga- ngëe- juu' kih' Dio, hi- ja- ba' he- jnä- jne' hmooh' he- ga- jmee' Dio kyaah' dsa- ma- gyuh- jnän'. Mi- dsooh- da' hoh' hnäh' ha- lä- ga- jäh' Dio siiyh- Abraham: "Ta- la- kih' sa- ju- kyah', mi- jään- ga- lä- jëe- dsa- jmi- gyuu-." ²⁶ He- ja- jwëeh- hnäh', lä- ma' ga- mi- jiih' Dio joo', ga- cheey' jnä- jne' to- në- mah' mi- jääy' jne'. He- hnøoy' dsa- jeeh- lä- jaa- lä- jaa- jne' mah' mo- so- jmee' ga' jne' he- hlih'.

4

Ga' jääy' Pee' kyaah' Jwaa- cha' në' dsa- ta' Judiu

¹ Cheh' ga' Pee' kyaah' Jwaa-, hlëeyh- dsa- ma' ga- lla- nää' jmi- dsa-, ga- lloo' dsa- jøh' kya- poo- hi- ma' hø- gwah- hi- ga- lla- nää' saduceo ka- läh'. ² Lä- jëe- dsa- he' sa- ga- tih' dsëy' juu' he-

ma' kwa' apóstol, jëeh' ma' hlëeyh' he' lä'jiih' dsa' jee' kih' hi' na'juu', kih' he' ga'lä'jiih' Jesús. ³ He'ja' ga'saayh' Pee' kyaah' Jwaa'. Koo' ga'taayh' neh'ne' ba', kih' he' ga'hloo'. Ga'jnäyh' neh'ne' ja' jyoh' jmi'. ⁴ Peer' jwëë' dsa' ga'lä'dsoo' dsë' ma' ga'nuuy' juu' kih' Dio. Hña' mil ga'të' ma'la' dsa'nüuh' jmah'.

⁵ Ma' ga'jnä' jyoh' jmi', ga'kuh' dsa'ta' në'ta' kih', jee' jwii' Jerusalén ja', kyaah' dsa'gyüuh', hi' kyaah' ta'jwöh' kyaa' ley. ⁶ Jee' ja' ma' hää' Aná hi' ma' laa' jmi'dsa' jøøh', kyaah' Caifá kyaah' Jwaa' kyaah' Alejandro kyaah' lä'jëë' ga' hi' laa' dsa' kyaa' jmi'dsa' jøøh' he'. ⁷ Hi' he' ga'jmeë' mada' ga'hwëë' hi' ma' tääh' neh'ne', mah' ga'cheeyh' to'dsaah' jee' ma' täayh' ja', ga'ngiiy' juu' kiyh'.

—¿Hi' kih' hih' he' jmeeh' hnäh' lä'na', hi' kwa' be' kyah' hnäh'?

⁸ He'ja' ga'hlëeh' Pee' kyaah' cha'miuh' be' kih' Jmi'le' Na'jngii', ga'siiyh'.

—Hnäh' hi' laa' dsa'ta' dsa'gyüuh' kyaa' dsa' Israel, ⁹ ma'teeh' hnäh' jnääh' kih' he' ma'jä' kih' jaa' hi' ma' dsaah', la'kyaah' jnääh' jmi' ha' lä' ma'hlaay'. ¹⁰ Hnøø' lä'ngëeh' hnäh' kyaah' lä'jëë' ga' dsa' chaa' hwa' Israel la', kyaah' hih' kih' Jesucristo dsa' chaa' Nazaret ba' ma'hlaa' dsa' hi' ma' jluuh' la'. He' ba' Jesús hi' ga'jngëeh' hnäh' dsoh' hma'cru', Dio ga'mi'jiiyh' jee' kih' hi' na'juu'. Kyaah' be' kih' Jesús, cheh' hi' ma' jluuh' la' cha'nëh' hnäh'. ¹¹ Jesús hi' hlëehn' kih' la', laa' lä'koh' mi'kuu' he' sa' ga'tih' hoh' hnäh', hnäh' hi' laa' lä'koo' të'hyah' kyaa' Dio. Hi' he' ga'jä' lä'koh' mi'kuu' he' kye' dsa' to'në' kih' koo' hne' jüuh'. ¹² Sa' chaa' ga'jñah' jmi'gyüü' la' hi' lää' jne', jëeh' jaa' ba' he' hi' ga'kwaa' Dio hi' na'ngë' jwë' lää' jne'.

¹³ Ma' ga'jëë' lä'jëë' dsa'ta' he' ni' miih' sa' goh' Pee' kyaah' Jwaa', he'ja' ga'taayh' jëë' dsayh'. Jëeh',

ñe' bih' apóstole he' ma' laay' dsa' wa' hi' cha' hi', ni' sa' kyüuyh' hwëh' ka'läh'. Hi' ga'lä'kyüuy' he' ba' hi' he' ma' ga'näay' kyaah' Jesús. ¹⁴ Hi' ga'jëëy' he' ma' cheh' dsa'nüuh' hi' ma' jluuh' he' jee' kiyh' ja', he'ja' sa' ga'la' ma' jäyh' sa' llu' he' ma'la' lä'ja'. ¹⁵ Mah' ga'jmeë' dsa'ta' mada' he' ga'hwëë' apóstole he', ta'ko'jiih' ga'taayh' ga'llay' juu' kyaah' dsa'kyaayh'. ¹⁶ Ma' jäyh'.

—¿Ha' lä' llu' jmeen' kyaah' dsa'nüuh' na'? Ma'ra' ju'dsoo' ga'jmeey' koo' he' juh'gaa' hi' lä'jëë' dsa' hi' chaa' Jerusalén la' ma'nëy', he'ja' sa' le' jäh' jne' sa' dsoo'. ¹⁷ Lä'la' ba' wa' jmeen' mah' mo'so' lä'nüuh' ga' juu' la' jee' jwii' jnän'. Wa' jüuh' kiyh' mah' mo'so' hlëeh' gyih' ni' jaa' kih' Jesús.

¹⁸ He'ja' ga'tëëyh' Pee' ka'läh' kyaah' Jwaa' ta' në'ta' mah' ga'siiyh'.

—Mo'so' hlëeh' ga' hnäh' kih' Jesús, ni' mo'so' mi'tëeh' ga' hnäh' dsa' juu' kiyh'.

¹⁹ He'ja' ga'jëeh' Pee' kyaah' Jwaa' juu' kiyh'.

—Jmeë' da' hnäh' huu'dsë' ha' lä' sooh' kyaa' jnääh' cha'në' Dio, ¿che' llu' ga' he' mi'te' jnääh' kyah' hnäh' la' he' mi'te' jnääh' kih' Dio? ²⁰ Pero sa' le' ta' jnääh' he' kwa' jnääh' juu' la', lä'jë' he' ga'jëë' jnääh' kyaah' he' ga'nüü' jnääh'—ga'jäyh'.

²¹ He'ja' ga'jäh' dsa'ta'.

—Ma'nëh' ba' hnäh' cher'mah' ga'nääh' ga' hnäh' kwah' juu' na'.

Ja'ga' ga'läay'. Sa' ga'jnøøyh' ha' lä' jee' ma' jmeeh' dsih', jëeh' lä'jëë' ba' dsa' ma' jmeë' jüuh' kih' Dio kih' he' ga'la' lä'ja'. ²² Jëeh', ga'la' koo' he' juh'gaa' kih' dsa' hi' ga'hlaa' he' hi' ma' hää' la' ga'to'loo' jii'ne'.

Ga'ngii' øøh' jne' kih' Dio mah' hyoyh' be'

²³ Lä' ma' ga'laa' apóstol he', ga'lla'näay' ka'läh' jee' ma' tääh' dsa'kyaayh', ja'ga' ga'jmeeyh' juu' ha' lä' ga'jäh' jmi'dsa' kaa' kyaah'

dsa-*gyuuh* he'. 24 Hi+ ma' ga-nuu' lä-jëë dsa-*kyaayh*, ga-taayh`ko-jøh' lä-jëëy' ga-chuuy' *kyaah* Dio, ga-jäyh':

—Jaa- hne- ba' jmeeh- hih+, hne- he' Dio hi- ga-jmeeh' *gyuuh* hwa', ga-jmeeh' jmi-nëeh-, hi- ga-jmeeh' lä-jë- he- ga- cha-. 25 Hi- hne- ga-kwah' juu' lä-koo- ga-hlëeh' David hi- ga-jmee' ta-he' *kyah* lä+ ma' ga-hlëëyh' lä-la-:

¿Hee- ba' la' chi-jwaa+ dsa- lä-kaa- lä-juh' jmi-gyuuh'?

Lä-kaa- jee' jwi-, dsa-taayh` juu' kwee- *kyaah* huud'së- he- sa- jmaa' ta'.

26 Dsa-kuh' lä-jëë+ dsa-ta' *kaah*, mah' jmeey' ko-jøh' *kyaah* dsa-*kyaayh*,

hnooyh- ha- lä+ jee' lla-dsëey' Dio *kyaah* Cristo hi- na-lleeh' *kyaay*, ga-jäh' David.

27 'Hi+ ma-ra+ he- ga-la' ba' he- ja- jee' jwi- la-, ga-kuh' Herode *kyaah* Poncio Pilato *kyaah* dsa- hi- sa+ laa' judiu hi+ *kyaah* dsa- judiu. Ga-hnooy' juu' kih' Jesús, *gyuu* hi- na-jngëe' *kyaah* hi- ga-hñaah'.

28 *Kyaah* be' *kyah* hi+ *kyaah* huud'së- *kyah* ma-na-la- juu' jää' ha- lä+ le' kih' Jesús hi+ ja-ba' lä-ja- ga-jmee' dsa- he' *kiyh*'. 29 Jëë- da' Dsa-jøøh' *kyaan*- ha- lä+ jøøh- dsa- jnääh' na'. Kwa' be' *kyaä* jnääh' hi- jmee- ta-he' *kyah* mah' sa+ lä-gah' jnääh' hlëeh' jnääh' dsa- *kyaah* juu' *kyah*'.

30 Hii' gooh- në' kih' hi- dsaah' mah' hlääy' hi+ kwa' be' *kyaä* jnääh' mah' jmee' jnääh' cha-miuh- he- juh-gaa- *kyaah* be' kih' Jesús *gyuu*- *kyaah* hi- na-jngëe' —ga-jäh' apóstol he'.

31 Ma' ga-dsaa' ga-hlëëyh' *kyaah* Dio ga-jeh' hwa' jee' ma' täayh` ja-, lä-*chah*` ja- ga-taayh` na-kah' bih' Jmi-lle' Na-jngii', hi+ ga-nää' bih' kway- juu' kih' Dio, ni+ miuh- sa- goyh+.

Ga-kwa' øøh' jne' be' kih' hi- lla-kyaa'

32 Lä-jëë+ dsa- hi- ga-lä-dsoo' dsë' kih' Dio, koo- nëe' ba' ma' la' huud'së- *kiyh*', ni+ jaa- sa+ ma' jmee- kih' lä-jë- he- ma' cha- *kiyh*', ga-jmeey' kwaat- la' kih' lä-jëë+ ba'.

33 *Kyaah* cha-miuh- be', ga-lä-jëë+ apóstole ga-jmeey' ju'dsoo' he- ga-lä-jiih` Jesús Dsa-jøøh' jnän'. Hi+ Dio ga-mi-jøø' cha-miuh- kih' lä-jëë+ dsa- he'.

34 Jee' kih' dsa- he' ni+ jaa- sa+ ma' jmee- wëë' kih'. Jëeh' ma' *chaa*- øøh' jne' hi- ma' høø+ hwa', hi- ma' høø+ hne', ga-hniy' he- ja- mah' ma' dsa-kay' kuu' he- ma' liyh' ja-, 35 ma' dsa-kwëëyh' apóstole. Hi+ apóstole he' ma' ti- ma' llooh- kuu' ja- kih' lä-jaa- lä-*jaa*- hi- lla-*kyaa*'.

36 Lä-ja- ga-jmee' José. Pero apóstole he' ga-mi-chee- dsih' Bernabé. Jmi- *kiyh*' hnøø' jäh': hi- kwa- be' kih' dsa+. Ma' laay' sa-ju- kih' Leví. Jee' ga-lä-*chaa*+ Bernabé *chee*- Chipre, hwa' he- hä' jee' jmi-nëeh'.

37 Hi- he' ma' høø+ koo- jwi' hwa' hi+ ga-hniy'. Kuu' he- ga-liyh' ja-, na-kay- kih' apóstole.

5

Ga-juu' Ananía kyaah' mëy' Safira

1 Che' *kyuuh*- ha- lä+ ga-jmee' jaa- hi- ma' *chee*- Ananía *kyaah* mëy' hi- *chee*- Safira. Dsa- he', ga-hniy' koo- jwi' hwa' kih' ka-läh'. 2 Ga-taayh` juu' kwee- *kyaah* mëy' ha- lä+ juuy' mah' hmäy' to'dsaah` kuu' he- ga-hniy' hwa' ja-. He-ja- na-kay- to'dsaah` ba' kuu' ja- kih' apóstole. (Ga-jmeey' lä-koh' he- ga-kwëëyh' lä-jë+ ba'.)

3 He-ja- ga-jäh' Pee' siyh-:

—Ananía, ¿ha- lä+ ma-he- Tana' neh- tuh-hoh' ma-juuh' kih' Jmi-lle' Na-jngii', he- ma-hmäh' to'dsaah` kuu' he- ma-hniuh' hwa' *kyah*'? 4 ¿Ja' he- *kyah*' ba' hne- ma' la' hwa' ja- ta'ko-jiih' sa+ ma-hniy'? Hi+ ma' ga-hniuh' hwa' ja-, ¿ja' he- *kyah*' ba' hne- kuu' he- ga-lëh' kih' hwa' ja-? ¿He-la' ma-ja- huud'së- hliih' he- ma-jmeeh' lä-na-? Ja- he' dsa- na-

hi- ma-juuh' kih', kih' Dio ba' na- ma-juuh'.

⁵ Ma' ga-nuu' Ananía juu' ja-, ga-tayh' hwa', ga-juuy' go-te-. Peer- ga-lä-goo' dsé' lä-jëë' dsa- ma' ga-nuuy' he- ga-la' lä-ja-. ⁶ Chih- hi- ma' tääh' jee' ja-, ga-bäayh- Ananía koo- hmih-, mah' ga-jäay' na'haay'.

⁷ Ga-lä-hii' koo- hnë- hor-, ja-ga' ma' ga-lloo' mëy' jee' ma' tääh' apóstole, ni' sa- ñey- he- na- ma-la'.

⁸ He-ja- ga-jäh' Pee':

—Chih' jnä', ¿ché' ko-ja- jiih' ga-këë' hwa' kyah' hnäh' he- ga-hnäh' hnäh'?

He-ja- ga-jäh' dsa-më' he':

—Ja-ba' ko-ja- ga-këë'.

⁹ Mah' ga-jäh' Pee' sih- dsa-më' he':

—¿Ha- lä- ma-taah' hnäh' juu' kwee- ma-juuh' hnäh' kih' Jmi-llé' kih' Dsa-jøøh' jnän, laah' hnäh' sa- cha- he- le'? Jëë' da' hi- tääh' ho'haah' na-, hi- ma-ya-nää' ma-na'haa' dsa-ñuuh- kyaah'. Ja-ba' lä-na- dsa-näay' dsa-jäay' hne- ka-läh'.

¹⁰ Hi- lä- chah' ja- ga-tah' dsa-më' he' cha-né' Pee', ga-juuy'. Hi- chah' ba' ga-lla-nää' chih-ñuuh- he' jee' ma' kyaah' dsa-më' he' hi- ga-jëëy' ma-na-juuy'. He-ja- ga-jäay' na'haay' ja-ba' koo' kih' dsa-ñuuh- kyaah'. ¹¹ He-ja- ga-lä-goo' jwërte dsé' lä-jëë' hi- ga-heeh- juu' kih' Dio hi- lä-jëë' ga-jñah' hi- ga-nuu' juu' ja-, ga-lä-goo' dséy' ka-läh'.

¹² Peer- cha-miuh- he- juh-gaa- ma' jmeë- apóstol jee' jwii- ja-. Hi- lä-jëë' hi- ga-heeh- juu' kih' Dio ga-jmeë' ko-jøh' kyaayh' jee' la' hoo' na'hii' kih' Salomón. ¹³ Ga-tih' ba' dsé' dsa- ha- lä- ma' jmeë' hi- ga-heeh- juu' kih' Dio, pero sa- ga-tuu- dséy' ma' jmeey' ko-jøh' kyaayh'. ¹⁴ Ma' ke- lä-ja- ga-la', ma-ra' he- ga-lä-jwëë' ga' dsa- hi- ga-lä-dsoo' dsé' kih' Dio, jwëë' dsa-ñuuh- hi- lä-ja- dsa-më' ka-läh'. ¹⁵ He-ja- ma' dsa-jäay' dsa-dsaah' kyaay' na-kyaay' né' jii' cha'hoo' jwë' jee' ma' dsa-ngëë' Pee',

ma' laay' ha- ga- che- tēy' miih- hih' kih' Pee' wa-ra- ga-ngëëy' jee' ja-. ¹⁶ Hi- ma' go-nää' hi- chaa- jwii- he- tääh' jäh- kih' Jerusalén jäay- dsa-dsaah' kyaay', hi- ma' jäay- dsa- hi- kye- jmi-llé' hiih'. Lä-jëë' hi- he' ma' dsa-jä' kih'.

Koo-ka-läh' ga-saayh' apóstole he'

¹⁷ Peer- ga-lä-llé' jmi-dsa- jøøh' hi- lä-ja- dsa- saduceo hi- laa' dsa-kyaayh'. ¹⁸ He-ja- ga-saayh' apóstole he', ga-taayh- neh-ñe'. ¹⁹ Pero hwë' ja-, ga-lloo' jaa- ángel kyaah' Dio, ga-näy' hoo' neh-ñe' mah' ga-hwëëy' apóstol he', ga-siiyh-:

²⁰ —Go-nää' hnäh' ka-läh', hi- na- cheh' ba' hnäh' hoo' na'hii' kih' gwah- oo-, ja- kwah- hnäh' juu' na-hña- lä-jëë- ha- lä- jmeë' Dio chaa- dsa- ta-la' kih' Jesús.

²¹ Ga-mi-te' bih' lä-koh' ga-nuuy'. Tiih- ga' ma' ga-jnä', ga-näay' ta- hoo' na'hii' kih' gwah- ja-, ga-taayh- mi-tēy' dsa-.

Ta-ko-jiih' ja-, jmi-dsa- jøøh' kyaah' dsa-kyaayh' ga-lla-näay' né-ta' kiyh', mah' ga-jøøyh- lä-jëë' dsa-ta' hi- lä-jëë' dsa-gyuh' hi- na-hña- kyaah' dsa- Israel hi- ga-jmeey' mada- he- dsa-kyaay' hi- tääh' neh-ñe'. ²² Ma' ga-lla-nää' poo- neh-ñe' sa- chaa- apóstol he' mo- tääh'. He-ja- ga-näay' na-jmeeyh' juu' kih' dsa-ta', ²³ ma' jäyh':

—Ma-ra' ju'dsoo', ma' ga-lla-nøø' jnääh' jee' chih' neh-ñe', na-jnë- ba' llu', tääh' ba' hi- høø' neh-ñe'. Pero ma' ga-nä' jnääh' hoo' neh-ñe' ja-, sa- chaa- ni' jaa- —ga-jäyh'.

²⁴ Ma' ga-nuu' jmi-dsa- jøøh' kyaah' juu' poo-, kyaah' lä-jëë' ga' jmi-dsa- kaah', he-ja- ga-taayh- jmeey- to' dséy' ha- jiih' lla-nää' apóstole he' kyaah' juu' ja-. ²⁵ Hor- ja- ga-lloo' jaa- dsa- hi- kye- juu':

—Hi- ga-tääh' hnäh' neh-ñe', hii' tääh' ka-läh' hoo' na'hii' kih' gwah- hlëëyh- dsa- —ga-jäyh'.

²⁶ He-ja- ngoo' juu' poo- kyaah' dsa- kyaay' na-teey- ka-läh' apóstol

he', kyaah' juu' llu' ba'. Sa' ga' kaayh', kih' he' goyh' te' dsa' kuu' kiyh'.

27 Ma' ga' lla' naay' ne'ta', na' jaa' dsih' cha'ne' dsa'ta', he' ja' ga' jah' jmi' dsa' joo'h' siyh' apóstole he':

28 —Ja' ga' chiih' jnaah' hnah' ma' ja', mo'to' hlee'h' ga' hnah' dsa' juu' kih' Jesús? Pero he' ma' jmeeh' hnah', la' ga' dsa' jee' jwii' Jerusalén la', ma' mi' tee'h' hnah' dsa', nuuh' kyah' hnah', hnooh' hnah' baah' jnaah' he' ga' juu' dsa' nuuh' he'.

29 He' ja' ga' jeeh' Pee' juu' kih' dsa' he' ko' joh' kyaah' jnah' apóstole, ga' jayh':

—Jmee' bii' he' mi'te' jne' kih' Dio ba', la' koh' ga' he' mi'te' jne' kih' dsa' jmi' gyuu'. 30 Dio kyaah' dsa' ma' gyuh' jnan' ga' mi' jiiyh' Jesús hi' ga' jngeeh' hnah' na' ta' dsoh' hma' cru'. 31 Hi' he' na' ga' lla' Dio joo'h' jwoo' ra' lluu' kiyh', ga' jmaay' dsa'ta' hi' ga' hnaay' laay' dsa'. La' ja' ga' nay' jwe' kih' dsa' Israel, mah' dsa' jeeyh' kyaah' Dio hi' la' ja' dsa' che' dso' kye' kiyh'. 32 He' ja' jmee' jnaah' dsoo' kih' juu' la'. Hi' la' kye' jmi' lle' Na' jngii' jmee' dsoo' ka' lah', ja' ba' he' ga' kweeh' Dio la' jee' hi' nuuh' kiyh'.

33 La' ma' ga' nuu' dsa'ta' he', ga' ya' jee' dsy' cha' miih', hnoo'y' ma' jngeeyh' apóstol he'. 34 Pero jee' kih' dsa'ta' he' ma' haa' jaa' fariseo hi' ma' chee' Gamaliel. Hi' he' ma' laa' jaa' ta' jwoh' kyaah' ley hi' la' jee' ba' dsa' ma' jmaay' joo'h'. Ga' noo' ta' jwoh' he' mah' ga' jmeey' mada' he' ga' hwee' apóstole ko' hwee'. 35 Mah' ga' jayh':

—Jee' da' hnah' dsa'ta', dsa' goon' hi' chaa' Israel la'. Leeh' hnah' hee' na' jmeeh' hnah' kih' dsa' na'. 36 Mi' dsooh' da' hoh' hnah' ha' la' ga' la' jee' jnan' jaa'. Ya' hie' jaa' dsa' goo' jne' hi' ma' chee' Teuda. Ga' jmaay' hniy' joo'h'. Koo' kye' hna' laa' dsa' hi' ga' kuh' kyaayh'. Pero ga' juu' dsa' he', hi' la' jee' hi' ma' nuuh' kiyh' ga' sa' ga' jnee'. Jee' ja'

ga' dsaa' juu' kiyh'. 37 Ma' ngée' he' ja', jii' he' ga' sooh' censo, ya' hie' Juda dsa' galileo. La' ja' jwee' dsa' ga' joo'h' hi' he' hi' ja' ba' la' ja' ga' juuy' hi' la' jee' dsa' kyaay' ga' sa' ga' jnee' ka' lah'. 38 He' ja' jweehn' hnah' too' dsa' na', wa' lla' naay' kiyh'. Cher' mah' nuuh' he' kyey' na', la' huudse' kih' dsa' ta' jmah', o cher' mah' hniy' bih' jmeey' la' na', lla' ba' juu' na'. 39 Pero cher' mah' la' kih' Dio juu' he' kway' na', sa' la' keh' hnah' jmi' heeh' hnah'. Leeh' hnah', le' ga' che' lla' dsieh' hnah' kih' Dio —ga' jah' Gamaliel siyh' dsa'ta' he'.

40 Ga' heeh' ba' dsa'ta' he' juu' he' ga' hlee'h' Gamaliel ja'. Ja' ga' ga' tee' ka' lah' apóstole he', ga' kway' kih' hi' ga' juuyh' kih' mah' mo' so' hlee'h' gyih' kih' Jesús. Ja' ga' ga' too'y'. 41 Ma' ga' hwee' apóstole cha'ne' dsa'ta' he', ma' chaa' bih' llu'. Jee' ba' dsy' kih' he' ga' kwa' Dio jwe' he' ga' jee' wii' kwaan' kih' Jesús. 42 La' je' jmi' ba' sa' ma' tay' mi' tee' dsa' hi' kway' juu' kih' Jesús hi' jayh' laa' Cristo. La' ja' ma' jmeey' hoo' na' hii' kih' gwah' hi' cha'neh' kih' dsa' ka' lah'.

6

Ga' hnaay' gye' dsa' hi' jmee' be' kih' apóstole

1 Jmi' ja' ga' la' jwee' ga' hi' ga' heeh' kih' Jesús. Ma' ja' ga' soo' juu' jee' ti' llooyh' he' kuh' dsa' koo' jmi' koo' jmi'. Ga' la' hnee' hi' ma' hlee'h' griego kyaah' hi' ma' hlee'h' hebreo, kih' he' sa' na' kah' kwee' wii' he' ga' hyoh' dsa' me' hniy' hi' hlee'h' griego la' koh' te' he' ga' hyoh' hi' ma' hlee'h' hebreo. 2 He' ja' la' jee' gya' tuu' apóstole he' ga' joo'yh' la' jee' hi' ma' heeh' juu' kih' Dio mah' ga' taayh' juu', ga' jayh':

—Sa' sooh' kyaah' jnaah' he' ta' jnaah' kwa' jnaah' juu' kih' Dio mah' ti' llooh' jnaah' he' kuh' dsa'. 3 He' ja' jweehn' hnah' oohn', lee' hnah' gye' dsa' hi' hii' juu' kih' jmee' he' llu'

jmah¹, dsa⁻ hi⁻ ngēē^ʔ hi⁻ ma⁻hyoh⁻ cha⁻miih⁻ be^ʔ kih¹ Jmi⁻lle^ʔ Na⁻jngii¹. Hi⁻ he^ʔ ba^ʔ dsa⁻ he^ʔ goo⁻ ta⁻ la⁻. ⁴ Jnāäh¹ 'ga⁻nøø¹ ba^ʔ jnāäh¹ ngii¹ jnāäh¹ kih¹ Dio hi⁻ kwa^ʔ jnāäh¹ juu¹ kiyh¹ ka⁻läh^ʔ.

⁵ Ga⁻jä^ʔ ba^ʔ kwee⁻ juu¹ kih¹ ga⁻lä⁻jēē⁻ dsa⁻ he^ʔ. He⁻ja⁻ ga⁻hñaa^ʔ Esteban hi⁻ ma^ʔ dsoo^ʔ dsē¹ cha⁻miih⁻ kih¹ Dio hi⁻ ma^ʔ kyey⁻ cha⁻miih⁻ be^ʔ kih¹ Jmi⁻lle^ʔ Na⁻jngii¹. Hi⁻ ga⁻hñaa^ʔ Felipe kyaah^ʔ Prócoro, kyaah^ʔ Nicanor, kyaah^ʔ Timón, kyaah^ʔ Parmeno, kyaayh^ʔ Nicolás dsa⁻ chaa⁻ Antioquía. Nicolás he^ʔ sa⁻ ma^ʔ laay¹ judiu pero ga⁻ngēē^ʔ hñii^ʔ mah¹ leey^ʔ koo⁻ ba^ʔ kyaayh^ʔ. ⁶ Lä⁻jēē⁻ hi⁻ he^ʔ, na^ʔjää⁻ cha⁻nē^ʔ apóstole. Hi⁻ lä⁻chah^ʔ ja⁻ ga⁻kye⁻ apóstole goo⁻ nē^ʔ kiyh¹, ga⁻ngii^ʔ kih¹ Dio mah¹ hää^ʔ.

⁷ Lä⁻ja⁻ ga⁻na^ʔ jwē¹ kiyh¹ he⁻ kway¹ cha⁻ga⁻miih⁻ juu¹ kih¹ Dio. Hi⁻ ga⁻lä⁻jwēē⁻ ga⁻dsa⁻ hi⁻ ga⁻heeh⁻ jee^ʔ jwii⁻ Jerusalén hi⁻ jwēē⁻ hi⁻ ma^ʔ laa⁻ 'jmi⁻dsa⁻ ga⁻lä⁻dsoo^ʔ dsē¹ juu¹ kih¹ Dio.

Ga⁻saayh¹ Esteban

⁸ Peer⁻ jnaah¹ llu¹ dsē¹ Esteban hi⁻ kyaah^ʔ be^ʔ kih¹ Dio ga⁻jmeey^ʔ cha⁻miih⁻ he⁻ juh⁻gaa⁻ jee^ʔ jwii⁻ ja⁻. ⁹ Koo⁻ gwah⁻ mäh⁻ jee^ʔ dsa⁻ñee⁻ judiu, jee^ʔ ja⁻ ma^ʔ tääh^ʔ koo⁻ nää¹ dsa⁻ hi⁻ chee⁻ Libertados. Hi⁻ ma^ʔ tääh^ʔ hi⁻ ya⁻nää¹ jwii⁻ Cirene kyaah^ʔ jwii⁻ Alejandria hi⁻ lä⁻kye⁻ hi⁻ chaa⁻ hwa¹ Cilicia hi⁻ Asia. Hi⁻ he^ʔ na⁻ ga⁻lä⁻hnee⁻ kyaah^ʔ Esteban. ¹⁰ Pero sa⁻ ga⁻liyh¹ kyaah^ʔ Esteban, kih¹ he⁻ ma^ʔ hlēēyh⁻ kyaah^ʔ cha⁻miih⁻ huu⁻dsē⁻ llu¹ hi⁻ ma^ʔ hlēēyh⁻ lä⁻koo⁻ kwa⁻ Jmi⁻lle^ʔ Na⁻jngii¹. ¹¹ Ma^ʔ sa⁻ ga⁻lih¹ dsa⁻ he^ʔ, he⁻ja⁻ ga⁻laay¹ dsa⁻ hi⁻ ga⁻jmeey^ʔ juu¹ ta⁻juu¹:

—Ma⁻nuu⁻ jnāäh¹ ma⁻mi⁻kwayh¹ Esteban Moisé hi⁻ ma⁻mi⁻kwayh¹ Dio ka⁻läh^ʔ.

¹² Lä⁻jwē⁻ ja⁻, ga⁻tooyh⁻ je⁻ dsē¹ hi⁻ chaa⁻ Jerusalén ja⁻, lä⁻kye⁻ kih¹ dsa⁻gyuu⁻ kyaah^ʔ ta⁻jwoh¹ kyaah¹ ley. He⁻ja⁻, lä⁻chah^ʔ ja⁻ ga⁻nää¹ na⁻chaayh⁻ Esteban mah¹ na⁻jää⁻

nē⁻ta^ʔ. ¹³ Hi⁻ ga⁻kwaay¹ dsa⁻ hi⁻ ga⁻jmeey^ʔ juu¹ ta⁻juu¹ nē⁻ta^ʔ ja⁻. Hi⁻ he^ʔ na⁻ ga⁻jäh^ʔ:

—Dsa⁻ñuu⁻ la⁻ sa⁻ tuy⁻ mi⁻kwayh¹ gwah⁻ na⁻jngii¹ na⁻ hi⁻ mi⁻kwayh¹ ley ka⁻läh^ʔ. ¹⁴ Ma⁻nuu⁻ jnāäh¹ ma⁻jäh^ʔ, Jesús dsa⁻ Nazaret heey¹ jee^ʔ la⁻ jnän⁻, hi⁻ mi⁻siiy¹ lä⁻jē⁻ lä⁻ nøø¹ jnän⁻ he⁻ ga⁻lla^ʔ Moisé.

¹⁵ Ma^ʔ ga⁻jēē⁻ lä⁻jēē⁻ dsa⁻ ta⁻ hi⁻ ma^ʔ tääh^ʔ nē⁻ta^ʔ ja⁻, jee^ʔ cheh¹ Esteban, ga⁻jēē⁻ nē⁻y, la⁻ lä⁻koh^ʔ nē⁻ jaa⁻ ángel.

7

Ga⁻kwa^ʔ Esteban ju⁻dsoo^ʔ kih¹

¹ He⁻ja⁻ ga⁻jäh^ʔ jmi⁻dsa⁻ jøøh¹ he⁻ siiyh⁻:

—¿Che^ʔ dsoo^ʔ juu¹ he⁻ hñii⁻ dsa⁻ kyah^ʔ?

² Hi⁻ ga⁻jäh^ʔ Esteban:

—Dsa⁻ñuu⁻ øøhn¹, dsa⁻ ma⁻kaah¹ kyaan⁻, nuu⁻ dá⁻ hnäh⁻. Dio hi⁻ gya¹ gyuu⁻ ga⁻mi⁻jnäay⁻ hñii^ʔ kih¹ tää⁻ jnän⁻ Abraham lä⁻ ma^ʔ ga⁻gyay⁻ hwa¹ Mesopotamia, ja⁻ ga⁻dsooy¹ ta⁻ Haran. ³ He⁻ja⁻ ga⁻jäh^ʔ Dio siih⁻ Abraham: “Ya⁻ hēē⁻ gooh⁻, wa^ʔ jä⁻ ba^ʔ hi⁻ chaa⁻ kyah¹ mah¹ gwa⁻ ta⁻ hwa¹ he⁻ kwēēhn⁻ hne⁻.” ⁴ Ja⁻ ga⁻ ya⁻ hēē⁻ Abraham hwa¹ jee^ʔ ma^ʔ tääh^ʔ dsa⁻ caldeo, ngooy¹ na⁻gyay⁻ hwa¹ Haran. Ma⁻ngēē⁻ ma⁻juu⁻ jmii⁻ Abraham, ja⁻ ga⁻ ga⁻chee⁻ Dio Abraham ta⁻ hwa¹ la⁻, jee^ʔ tøøh¹ jne^ʔ na^ʔ. ⁵ Pero sa⁻ ga⁻kwa^ʔ Dio he⁻ la⁻ juu¹ he⁻ ma^ʔ hyoh⁻ Abraham, ni⁻ jee^ʔ ma^ʔ jmeey^ʔ hne¹ kiyh¹ sa⁻ ga⁻hyoyh¹. Hwa¹ la⁻ ga⁻bääh⁻ Dio hñii^ʔ ma^ʔ kwēēyh⁻ Abraham kyaah^ʔ lä⁻jēē⁻ dsa⁻ kyaay¹ hi⁻ ja⁻ ga⁻ ga⁻lä⁻chaa⁻. Pero sa⁻ ga⁻ ma⁻chaa⁻ joo⁻ ma⁻ja⁻. ⁶ Ga⁻jäh^ʔ Dio siih⁻ Abraham: “Dsa⁻ kyaah¹ hi⁻ ja⁻ ga⁻ lä⁻chaa⁻, dsa⁻ nää¹ dsa⁻ taayh⁻ jyoh⁻ hwa¹ goo¹ dsa⁻ hi⁻ chaa⁻ uu⁻. Jee^ʔ ja⁻ jmääh⁻ dsih^ʔ ta⁻ lä⁻ tē⁻ dsē¹ hi⁻ jmeeh⁻ dsih^ʔ lä⁻ jiih¹ tē⁻ kye^ʔ hña⁻loo⁻ ji⁻ñe⁻. ⁷ Pero ma⁻ra⁻ he⁻ lla⁻ ba^ʔ jnä⁻ ta⁻ kih¹ hi⁻ jmeeh⁻ dsa⁻ kyaah¹. Ma⁻ngēē⁻ he⁻ ja⁻, hwēē⁻ dsa⁻ kyaah¹ hwa¹ Egipto, ya⁻ hnää⁻yh⁻ jnä⁻ jee^ʔ

la.” 8 Ja-ga-ga-jmee’ Dio hmooh’ kyaah’ Abraham, ga-jmeey’ mada’ he-^{uuh} jmi-ngo’ kiyh’. Ma-ngëë’ he- ja-, ga-lä-^{chaa} Isaac joo’ Abraham. Ma’ ga-hya- Isaac jña’ jmi, ga-wih’ jmi-ngo’ kiyh’. Hi- lä-ja-ga-jmee’ Isaac kih’ joo’ Jacob, hi- ja-ba’ lä-ja-ga-jmee’ Jacob kih’ lä-jëë’ gya-tuu’ joo’ dsa- ma-gyuh-jnän’.

9 Hi- lä-jëë’ joo’ Jacob he’ ga-lä-wih’ dsëy’ kyaah’ José øøyh’. Ga-hnëëy’ José kih’ dsa- hi- ga-nää’ ta’ Egipto, mah’ dsa-jmeey’ ta’ lä-jmi’ lä-je-. Pero Dio sa’ ga-tu’ kiyh’, 10 ga-lä-äy’ José kih’ lä-jëë’ nëë’ he- wih’ he-ma’ jëëy~, hi- ga-kwëëy’ cha-miuh-huuh-dsë-llu’ hi- ga-jmeey’ ga-jäy’ llu’ cha-në’ Faraón, rey kya’ dsa- Egipto. He-ja- ga-tih’ dsë’ rey he’, ga-tooyh-goo- José he- ga-jmeey’ hih’ kih’ lä-jëë’ dsa- Egipto hi- lä-kye- ta’ he-cha- cha’neh- kih’ rey he’, ga-he’ gooy-.

11 ‘Pero ma-ngëë’ he- ja-, ga-jëë’ dsa- hoo’ lä-kaa- hwa’ Egipto hi- lä-ja- lä- ga-të’ Canaán la- ka-läh’. Cha-miuh- wih’ ga-jëëy’, kih’ he- sa- ga-jnä’ he- ma’ kuh- dsa- ma-gyuh-jnän’. 12 Lä- ma’ ga-nuu’ Jacob he- ma’ hni’ dsa- trigo hwa’ Egipto, ga-cheey’ joo’ ta’ Egipto ja-. He- ja- la’ to-në’ he- na-nää’ dsa- ma-gyuh-jnän’ jee’ ja-. 13 Lä- ma’ ga-të’ to- jiih- he- na-näy’ ta’ Egipto ja-, ja-ga-ga-mi-jnä- José hni’ he- laay’ øøyh- dsa- he’. Lä-jwë’ ja- ga-lä-kyuu- Faraón lä-jëë’ dsa- kya’ José. 14 Hi- ga-chee’ José juu’ he- dsa-nää’ lä-jëë’ hi- ^{chaa} kiyh’ kyaah’ jmiy- Jacob ta’ Egipto. Koo- nää’ dsa- he’ tee’ to-lo-gyaa’ dsë- gyii-hña’. 15 He-ja- ngoo’ Jacob ta’ Egipto. Jee’ ja- ga-lloo’ jmi’ ga-juuy’ hi- lä-ja- ga-juu’ lä-jëë’ joo’. 16 Jee’ lä-jëë’ hi- he’ na-haay’ ta’ hwa’ Siquem, koo- jwi’ hwa’ jee’ ga-la’ Abraham kih’ joo’ Hemor lä-kye’ mah’ haay’ hii’ kyaay’.

17 ‘Lä- ma’ ngoo’ ga-dsëë’ jmi’ he- ga-bääh- Dio hni’ kyaah’ Abraham,

ga-lä-jwëë’ jwërte dsa- kyaay’ hwa’ Egipto ja-. 18 Jmi’ ja- ya-hëë’ jñah’ rey hwa’ Egipto hi- sa- dsooh- dsë’ kih’ José. 19 Rey he’ ma’ kyuyh- ha- lä- ma’ jmeey’ kih’ dsa- ma-gyuh-jnän’, ga-jmeeyh- dsa- jnän’ cha-miuh-. Lä-jiih’ ga-jmeey’ hih’ he- juu’ lä-jëë’ gyuh- ñuuh- kyaay’ mah’ mo-so- lä-jwëë’ gyih’. 20 Jmi’ ja- ga-lä-^{chaa} Moisé. Cha-miuh- ga-tih’ dsë’ Dio gyuh- Moisé he’. Uu- sih- ba’ ga-lih’ cho-jmiy- ga-hmäy’ gyuh- he’ cha’neh- kiyh’. 21 Ja-ga-ga-lleey- ka’hne- jee’ ma’ hii’ goo- juuy’. Pero ma’ ga-jëë’ jo-mi’ rey gyuh- he’, ga-tëëy- hi- ga-mi-kwaay- lä-koo- joo’ ba’. 22 Jee’ ja- ga-lä-tëë’ Moisé lä-jëë’ he- ma’ kyuh- dsa- Egipto. Lä-jëë’ juu’ kiyh’ ma’ la’ kyaah’ be’ hi- lä-jëë’ ta’ kiyh’ ma’ go-hii’ llu’.

23 ‘Ma’ ga-hya- Moisé to’loo’ ji- ñe-, ja’ dsëy’ dsa-jëëy’ dsa- Israel dsa-gooy’. 24 Ma’ ga-llooy’ jee’ tääh’ dsa- Israel he’, ga-jëëy’ dsa- Egipto ma’ kway- kih’ jaa- dsa- Israel. Lä-^{chah} ja- ga-lä-äy’ øøyh’ he’ mah’ ga-jngiiy’ kih’ dsa- Egipto. 25 “Na’ ba’ lä-ngëë’ dsa-goon~, Dio lä-äy’ ta-la- ki’ jnä’ ba’”, laa’ Moisé. Pero sa- ga-tah’ dsë’ øøyh- he- ja-. 26 Ma’ ga-jnä’ jyoh’ jmi’, ga-jee’ Moisé uu’ dsa-gooy’ hi- ma’ tääh’ tee-. Ma’ hnøø’ Moisé ma’ llaa’ hni-, he-ja- ga-jäyh’: “¿He-la’ jmeeh- hnäh’ lä-na-? ¿Ja’ øøh’ ba’ hnäh’ na-, mah’ tääh’ hnäh’ tee?” 27 Dsa- hi- ma’ kwa- kih’ dsa-kyaayh’ he’ ga-hløøyh’ kih’ Moisé mah’ ga-siiyh’: “Sa’ ^{chaa} hi- ma-hña’ hne- mah’ jmääh’ hñaah’ dsa-ta’, jmääh’ hñaah’ jwëë’ he- llah’ ta’ kya’ jnääh’. 28 ¿Che’ hnooh- jngëeh’ jnä’ lä- ga-jngëeh’ dsa- Egipto lloo?” 29 Ma’ ga-nuu’ Moisé juu’ ja- ga-kyuy’, na-gyay- ta’ hwa’ Madián, laay’ jaa- dsa- ^{chaa} ba’. Jee’ ja- ga-lä-^{chaa} uu’ joo’.

30 ‘Ma-ngëë’ to’loo’ ji- ñe- gya’ Moisé hwa’ kii’ ja-, ma’ ga-lä-jnä- jaa- ángel ta’ cha-nëy’ jee’ ma’ koo- koo- chaah’ to’ në’ moh’ Sinái.

31 Peer⁺ ga⁻lä⁻dsaa⁻ dsē⁺ Moisé ma⁺ ga⁻jēy⁺ he⁻ ja⁻ mah⁺ ngooy⁺ na⁻jēy⁻ chuh⁻. Ja⁻ ga⁻ llooy⁻ chuh⁻, ga⁻ nuuy⁺ ga⁻ hlēēh⁺ Dio kyaayh⁺: 32 “Jnā⁺ laan⁺ Dio kyaa⁺ dsa⁻ ma⁻gyuh⁻ kyaah⁺. Laan⁺ Dio kyaa⁺ Abraham, laan⁺ Dio kyaa⁺ Isaac, hi⁻ Dio kyaa⁺ Jacob.” Peer⁺ ga⁻jlää⁺ Moisé kih⁺ he⁻ goyh⁺, mo⁻so⁻ ga⁻tuu⁻ dsēy⁺ ma⁻ jēy⁺. 33 He⁻ja⁻ ga⁻jäh⁺ Dio siyh⁺: “Jñuu⁺ loo⁻ he⁻ hä⁻ tiih⁺ na⁻. Jēēh⁺, jee⁺ cheh⁺ na⁻, la⁺ na⁻jngii⁺. 34 Man⁺ kwee⁻ jēē⁻ wii⁺ dsa⁻ kyaan⁺ hi⁻ tääh⁺ hwa⁺ Egipto. Ma⁻nuun⁺ ki⁻hooyh⁻, he⁻ja⁻ ma⁻jñaan⁺ mah⁺ lää⁺ jnih⁺. Na⁺ na⁺, ña⁻ kyaah⁺ jnä⁺ mah⁺ cheen⁻ hne⁻ ta⁻ Egipto”, ga⁻jäh⁺ Dio.

35 Hlēēh⁺ ga⁻ Esteban kyaayh⁺:

—Dsooh⁻ ba⁺ hoh⁺ hnäh⁺ ha⁻ lä⁻ ga⁻jäh⁺ dsa⁻goo⁻ jne⁺ hi⁻ ga⁻jmeē⁺ hñaa⁻ dsē⁻ kih⁺ Moisé jāä⁺, hi⁻ ga⁻jäh⁺: “Sa⁻ chaa⁻ hi⁻ ma⁻hñaa⁺ hne⁻ mah⁺ jmääh⁺ hñaa⁺ dsa⁻ta⁺, jmääh⁺ hñaa⁺ jwēē⁻ he⁻ llah⁺ ta⁺ kyaa⁺ jnääh⁺.” He⁻ ba⁺ Moisé hi⁻ sa⁻ ga⁻taah⁻ dsa⁻goo⁻ jne⁺ ta⁺, ga⁻cheē⁺ Dio laay⁺ jaa⁻ dsa⁻ta⁺ hi⁻ laay⁺ jaa⁻ hi⁻ lää⁻ dsa⁻. Juu⁺ la⁻ ga⁻ngēē⁺ ángel kih⁺ Moisé, lä⁻ ma⁻ ga⁻lä⁻jnäy⁺ jee⁺ ma⁻ koo⁻ chaah⁺ toō⁺ ja⁻. 36 Moisé he⁺ ga⁻hwēy⁺ dsa⁻ ma⁻gyuh⁻ jnän⁺ hi⁻ ma⁻ tääh⁺ Egipto, ga⁻jmeey⁺ cha⁻miih⁻ he⁻ juh⁻gaa⁻ jee⁺ ja⁻ hi⁻ lä⁻ja⁻ ga⁻jmeey⁺ jee⁺ jmi⁻ñēēh⁻ gyuu⁺, hi⁻ lä⁻kaa⁻ hwa⁺ kii⁺ jee⁺ ga⁻ngēēy⁺ ka⁻läh⁺, lä⁻jiih⁺ ga⁻tē⁺ to⁻loo⁺ ji⁻ñē⁻. 37 Moisé he⁺ ga⁻jäh⁺ siyh⁺ dsa⁻ Israel: “Dio jmeē⁺ ya⁻hēē⁺ jee⁺ kyah⁺ hnäh⁺ jaa⁻ hi⁻ ngēē⁺ juu⁺ lä⁻koo⁻ jmeē⁺ jnä⁺. Kih⁺ hi⁻ he⁻ ba⁻ nuuh⁺ hnäh⁺”, ga⁻jäyh⁺. 38 Moisé hi⁻ ma⁻ hää⁺ jee⁺ kih⁺ dsa⁻ ma⁻gyuh⁻ jnän⁺ hwa⁺ kii⁺ ja⁻, he⁺ ba⁻ hi⁻ ga⁻hlēēh⁺ kyaah⁺ ángel moh⁺ Sináí, hi⁻ he⁺ na⁻ ga⁻hyoh⁺ juu⁺ mah⁺ ngēēy⁺ jnän⁺ he⁻ jmeē⁺ chaa⁻ jne⁺ kih⁺ Dio.

39 ‘Pero dsa⁻ ma⁻gyuh⁻ jnän⁺ sa⁻ ga⁻hií⁺ ma⁻ nuuy⁺ kih⁺ Moisé, ni⁻ lä⁻ja⁻ sa⁻ ga⁻taayh⁻ ta⁺, ma⁻ hnøoy⁺ ma⁻ dsa⁻näy⁺ ka⁻läh⁺ ta⁻ Egipto. 40 He⁻ja⁻ ga⁻jäh⁺ dsa⁻ he⁺ siih⁺ Aarón: “Jmäa⁺

jaa⁻ dio hi⁻ noo⁺ né⁺ jnän⁺, jēēh⁺ sa⁻ ñē⁺ jne⁺ hee⁻ na⁻ ma⁻la⁺ kih⁺ Moisé hi⁻ ga⁻hwēē⁺ jne⁺ hwa⁺ Egipto.” 41 He⁻ja⁻ ga⁻jmää⁺ dsa⁻ jaa⁻ gyuu⁻ kya⁺. Ma⁻ ga⁻läa⁺ kya⁺ he⁺, ga⁻jngēēyh⁺ jah⁺ mah⁺ ga⁻llay⁺ cha⁻né⁺ kya⁺ hi⁻ ga⁻jmääy⁺ dio. Peer⁺ ga⁻lä⁻chaa⁻ llu⁺ lä⁻jēē⁻ dsa⁻ he⁺ kih⁺ ta⁻ he⁻ ga⁻jmeey⁺ kyaah⁺ gooy⁻. 42 He⁻ja⁻ ga⁻lä⁻øø⁺ Dio kih⁺ dsa⁻ he⁺, ga⁻kway⁺ jwē⁺ mah⁺ jmeey⁺ juuh⁻ kih⁺ nuu⁺ hi⁻ hēē⁻ gyuu⁺. Lä⁻ja⁻ na⁻sií⁻ jee⁺ lle⁺ juu⁺ he⁻ ga⁻hlēēh⁺ hi⁻ ga⁻ngēē⁺ juu⁺ kih⁺ Dio. Lä⁻la⁻ ga⁻jäh⁺ Dio:

Hnäh⁺ dsa⁻ Israel, ja⁺ he⁺ jnä⁺ ga⁻kwēēh⁺ jah⁺,

ni⁺ ja⁺ ki⁺ jnä⁺ he⁻ ga⁻jēēh⁺ hnäh⁺ jah⁺ ta⁻ko⁻jiih⁺ ga⁻taah⁺ hnäh⁺ to⁻loo⁺ ji⁻ñē⁻ hwa⁺ kii⁺ ja⁻.

43 Lla⁻ he⁻ ma⁻ jmeeh⁺ hnäh⁺ lä⁻ja⁻ kin⁺,

ga⁻kyeh⁻ hnäh⁺ na⁻hyoo⁺ kih⁺ Moloc lä⁻kaa⁻ jee⁺ ya⁻nääh⁺ hnäh⁺,

hi⁺ lä⁻ja⁻ ga⁻jmeeh⁺ hnäh⁺ kih⁺ nuu⁺ kyaa⁺ dio Refán.

Ga⁻jmeeh⁺ hnäh⁺ juuh⁻ kih⁺ dio hi⁻ na⁻läa⁻ kaa⁺ hnäh⁺ ba⁺.

He⁻ja⁻ hwēēn⁺ hnäh⁺ jee⁺ na⁻, mah⁺ cheen⁻ hnäh⁺ ta⁻ oo⁺ ga⁻miih⁻ kih⁺ Babilonia, ga⁻jäh⁺ Dio.

44 ‘Pero ma⁺ cha⁻ ba⁺ gwah⁺ kih⁺ dsa⁻ ma⁻gyuh⁻ jnän⁺, jee⁺ ma⁻ täayh⁺ hwa⁺ kii⁺ ja⁻. Gwah⁺ ja⁻ ma⁻la⁺ lä⁻koo⁻ ga⁻mi⁻jnää⁻ Dio kih⁺ Moisé gyuu⁺ moh⁺. He⁻ja⁻ ba⁺ ja⁻ ga⁻jmeē⁺ dsa⁻ ma⁻gyuh⁻ jnän⁺ koo⁻ gwah⁺ kyaah⁺ loo⁺ jah⁺ he⁻ ma⁻ cheē⁻ tabernáculo. Neh⁺ ja⁻ ma⁻ tääh⁺ kuu⁺ he⁻ ma⁻ na⁻sií⁻ hmooh⁺ kih⁺ Dio. 45 Lä⁻ ma⁻kye⁻ ba⁺ dsa⁻ tabernáculo ja⁻, ma⁻ ga⁻løø⁺ Josué ga⁻noo⁻ né⁺ lla⁻ Moisé. Jmií⁺ ja⁻ ga⁻hwēē⁺ Dio dsa⁻ hi⁻ chaa⁻ hi⁻ ma⁻ tääh⁺ hwa⁺ jee⁺ tøøhn⁺ la⁻ mah⁺ ga⁻taah⁻ dsa⁻ ma⁻gyuh⁻ jnän⁺ kyaah⁺ Josué. Hi⁺ lä⁻ ma⁻høoy⁺ ja⁻ ba⁺ tabernáculo ja⁻, lä⁻jiih⁺ ga⁻gya⁻ David. 46 Dio ga⁻mi⁻jää⁺ David cha⁻miih⁻, he⁻ja⁻ ga⁻chuu⁺ David kyaayh⁺ mah⁺ kway⁺ jwē⁺ le⁺ koo⁻ hne⁺ jee⁺ gya⁻ Dio, he⁺ ba⁻ hi⁻ läa⁺ Dio kyaa⁺

Jacob. ⁴⁷ Pero Salomón jo ñuuh' bih' hi' ga'jmee' hne' ja'.

⁴⁸ Pero Dio Jøøh' jnän' sa' gyay' gwah' he' na' la' kyaah' goo' dsa'. Ja' ba' lä' ja' ga' jäh' hi' ga' ngëe' juu' kih' Dio:

⁴⁹ Gyuuh' ba' la' høøn' jee' jmeen' hih', hwa' la', la' jee' chihn' tün' ba'.

¿Ha' lä' ja' he' jmeeh' hnäh' hne' kin' ga' jäh' Dsa' jøøh' jnän'.

¿Che' laah' hnäh' hnøø' jee' teehn' dsën'?

⁵⁰ ¿Ja' kyaah' goon' ga' jmeen' lä' jë' he' la' ga' jäh' Dio.

⁵¹ He' ba' che' chaah' hnäh' —ga' jäh' Esteban—. ¿He' la' sa' hii' lä' ngëeh' hnäh'? Lä' jë' jiih' kwah' hnäh' jmi' kyaah' Jmi' lle' Na' jngii'. Jmeeh' hnäh' ja' ba' lä' koo' ga' jmee' dsa' ma' gyuh' jnän'. ⁵² Dsa' ma' gyuh' jnän', lä' hii' nē' ba' ga' jmeeyh' dsa' hi' ga' ngëe' juu' kih' Dio. Hi' ga' jngëeyh' ko' llaa' hi' ga' hlëeh' he' ja' ga' jaa' hi' lluu' go' te'. Hi' ma' ja' hi' lluu' he', ga' jmeeh' hnäh' hi' ga' jngëeh' hnäh' ka' läh'. ⁵³ Ma' nuuh' ba' hnäh' ha' lä' la' ley kih' Dio, he' ga' ngëe' ángel kih' Moisé, mah' sa' ga' mi' teh' hnäh'.

Ga' jngëeyh' Esteban

⁵⁴ Lä' ma' ga' nuu' dsa' he' he' ga' hlëeh' Esteban lä' ja', ga' lä' lleey' ngaayh', lä' jiih' ga' juiy' cha' jay', kih' he' ga' ya' jëe' dsëy' kyaayh'. ⁵⁵ Pero Esteban ma' kye' cha' miih' be' kih' Jmi' lle' Na' jngii'. Ga' chooyh' nēy' ta' gyuuh', ga' jëey' ga' tah' jmee' jee' gya' Dio hi' ga' jëey' Jesús cheh' jwoo' ra' lluu' kih' Dio. ⁵⁶ He' ja' ga' jäh':

—Jëe' da' hnäh', hii' jnä' jëen' gyuuh' na' hña' lä' jëe', jëen' Hi' ga' lëe' ngo' cheyh' jwoo' ra' lluu' kih' Dio.

⁵⁷ Ma' ga' nuu' dsa' he' juu' ja', ga' jney' to' gway', ga' ta' ga' hooyh' ki' gaa', koo' mi' ba' ga' jmeey' ga' saayh' Esteban. ⁵⁸ Ga' sëeyh' lä' ga' tē' chuuh' jwi' ja'. Hi' lä' jëe' hi' ga' hni' kiyh' ga' lleey' hmi' he' ma'

na' lääy' mah' ga' høø' jaa' chih' hi' ma' chee' Saulo. Mah' ga' løøy' tey' kuu' kih' Esteban. ⁵⁹ Ta' ko' jiih' te' dsa' kuu' kiyh', ga' hlëeh' Esteban kyaah' Dio, ga' jäh':

—Jesús Dsa' jøøh' kyaan', heeh' jmi' lle' kin'.

⁶⁰ Ga' juuyh' jney' mah' ga' hlëeyh' koo' ki' gaa':

—Dio kyaan', ta' jmee' kwaan' kih' he' hliih' he' jmee' dsa' kin'.

Ma' la' ma' hlëeyh' lä' ja', ga' juuy'.

8

¹ Ga' hiih' ba' dsë' Saulo he' ga' juu' Esteban.

Ja' ba' jmi' ja', ga' lä' cha' koo' hni' juuh' kyaah' lä' jëe' dsa' hi' ga' heeh' juu' kih' Jesús jwi' Jerusalén. Lä' jëe' dsa' he' ga' sa' ga' jñee', ga' nääy' ta' Judea hi' ta' Samária ka' läh'. Ma' la' apóstole ba' ga' jäh' Jerusalén ja'.

Ga' jmeeh' Saulo dsa' hi' ga' heeh' juu' kih' Jesús

² Ko' llaa' dsa' hi' mi' te' kyaah' Dio, ga' jäh' Esteban mah' na' haay' hi' ga' hoo' jwërte dsa' he' kiyh'.

³ Ga' løø' Saulo jmeeyh' lä' jëe' hi' ma' heeh' kih' Jesús. Ma' dsa' hey' lä' koo' lä' koo' hne' kih' dsa'. He' wi' ba' ma' dsa' hwëey' dsa' më' dsa' ñuuh' ma' dsa' jäh' neh' ñe'.

Dsa' hi' ma' chaq' Samária ga' heeh' ju' hmëe' kih' Jesús

⁴ Lä' jëe' dsa' hii' ga' sa' ga' jñee' he', ga' nää' bih' hlëeyh' dsa' ju' hmëe' kih' Jesús lä' kaa' jee' ga' nääy'. ⁵ Ngoo' Felipe ta' jwi' Samária na' kway' juu' kih' Jesucristo jee' ja'.

⁶ Jwëe' dsa' ga' taah' nuu' lä' kaa' tuh' dsë' juu' he' ma' kwa' Felipe, lä' ma' ga' jëey' cha' miih' he' juh' gaa' he' ma' jmeey'.

⁷ Lä' jëe' jmi' lle' hliih' hi' ma' tääh' tuh' dsë' dsa' ga' hwëe' hooyh' ki' gaa'. Hi' jwëe' dsa' hi' sa' liih' goo' tii' ga' hlaa' hi' lä' jëe' hi' jluuh' ga' jäh' kih'.

⁸ Peer' ga' lä' cha' lluu', dsa' hi' ma' chaq' jee' jwi' ja'.

⁹ Ja-ba' jee' jwii- ja-, ma' gya' jaa- dsa- chee- Simón hi- ma' tēē- ji-nah'. Ma' mi-gaay- dsa- hi- chaa- jee' ja- hi- ma' jmaay- hñiiy' jøøh'. ¹⁰ Lä-jøh' lä-mäh' ma' tih- dsē' lä-koh' ma' nuuy- juu' kih' dsa- he', ma' jäh':

—Dsa-ñuuh- la- ba' kye- cha-miih- be' kih' Dio.

¹¹ Ma' jmee- dsa- he' kiyh', jēēh' ma-lä-hii- mi-gaay- dsa- kyaah' ji-nah' he- ma' jmeey- ja-. ¹² Pero ma' ga-kwa' Felipe ju'hmeē' lä-koo- jää- Dio dsa- lä-hih- kih' hi- ha-lä- la' kih' Jesucristo, ko-llaä' dsa- he' ga-lä-dsoo' dsē' mah' ga-saa- jmii- dsa-mē' dsa-ñuuh-. ¹³ Hi- lä-kye- hñii' Simón hi- ma' tēē- he', ga-lä-dsoo' dsēy' hi- ga-saay- jmii- mah' ga-løoy' jmeey- ko-jøh' kyaah' Felipe. Ma' dsaa- jwēte dsēy' ma' jēēy- lä-jē- he- juh-gaa- he- ma' jmee- Felipe.

¹⁴ Hi- ga-nuu' apóstole hi- ga-jä- Jerusalén he- ma-heeh- dsa- chaa- Samária juu' kih' Dio. Ma' ga-nuuy- ja-, ga-cheey' Pee' kyaah' Jwaa- ta- ja-. ¹⁵ Lä- ma' ga-lla-näay' jee' ja-, ga-ngiiy' kih' lä-jēē- dsa- hi- ma-heeh- juu' kih' Dio mah' hyoyh- Jmi-llē' Na-jngii'. ¹⁶ Jēēh', ni- jaa- hi- he' sa- ga- ma-hyoyh- Jmi-llē' Na-jngii', koo- ma-na-saay- jmii- lä-hih- kih' Jesús ba'. ¹⁷ He-ja- ga-kye- Pee' kyaah' Jwaa- goo- nē' kih' øøh' jne' he'. Lä-chah' ja- ga-tēēy' Jmi-llē' Na-jngii'.

¹⁸ Ma' ga-jēē' Simón koo- ga-kye- ba' apóstole goo- nē' kih' øøh' jne', he- ga-tēēy' Jmi-llē' Na-jngii', he-ja- ga-jiih' Simón hi- ma' tēē- he' kuu' kih' apóstol, ¹⁹ ga-jäh' siiyh':

—Hñii' kin- heh' be' na- mah' lä-jēē- dsa- hi- kyen- goon- nē' kih', tēē' Jmi-llē' Na-jngii'.

²⁰ He-ja- ga-jäh' Pee' siiyh- Simón:

—Wa' hee' hne- kyaah' kuu' kyah' na-, lä-llu' he- ma-jmeeh' huu-dsē- lah' he- la' kwa- Dio. ²¹ Ni- miih- sa- ga-tēēh' taah' hñaa' kyaah' ta-la-. Jēēh', sa- hii' koo- ba' huu-dsē- kyah'

kyaah' Dio. ²² Wa' lä-dsaa- hoh' kih' he- hliih' kyah' na- hi- ngii' kyah' kih' Dio ha- ga- che- che' ba' Dio huu-dsē- hliih' he- ma-jmeeh' na-. ²³ Man- kyah'. Ma-ra- mi-dsiih' llih' laah' hne-, na-hñuuh' ga- hne- kyaah' he- hliih' na- —ga-jäh' Pee'.

²⁴ He-ja- ga-jäh' Simón hi- ma' tēē- he' siiyh- Pee' kyaah' Jwaa-:

—Ngii' hnäh' kih' Dio mah' mo-so- jä- he- hliih' he- ma-jäh' na- nē' kin-.

²⁵ Ma-ngēē' ma' jmee- apóstole he' ju'dsoo' hi- ma' kway- juu' kih' Dio, ga-näay' ta- Jerusalén. Lä-jē- jwii- mäh- he- na-hee' hwa- Samária, he- nøø' cha-jwē' jee' ga-näay' ja-, ga-hlēēy' dsa- ju'hmeē' kih' Jesús.

Ga-hlēēh' Felipe jaa- dsa-jøøh' hi- ma' chaa- Etiopía

²⁶ Jaa- ángel kyaa' Dio ga-hlēēh' kyaah' Felipe, ga-jäh':

—Gwa- ta- kye', jwē' he- go-hii' Jerusalén he- dsøo- ta- Gaza, ja-ba' jwē' he- dsa-ngēē' ta- hwa' kii-.

²⁷ He-ja- ya-hēē' Felipe ngoo'. Cha-jwē' jee' ngooy' ja-, ga-jēey' jaa- dsa-gyuh' hi- ma' chaa- Etiopía. Hi- he' laa' ta- juuh-, høoy- kuu' kih' nē'ta' kih' reina Candace hi- chaa- Etiopía. Dsa- he' hää' jwē' ngaah' he- ñeey' Jerusalén na-jmeey' juuh- kih' Dio. ²⁸ Jee' gyay' neh- carret kiyh', ma' hēy- juu' he- ga-sii' Isaía hi- ga-ngēē' juu' kih' Dio llo'joo'. ²⁹ He-ja- ga-jäh' Jmi-llē' kih' Dio siiyh- Felipe:

—Gwa-, chuh- koo' carret kiyh'.

³⁰ He-ja- ngoo' Felipe ko-chih' ta- koo' carret ja-. Ma' ga-nuuy' hē- dsa- he' juu' he- ga-sii' Isaía hi- ga-ngēē' juu' kih' Dio, he-ja- ga-ngiiy' juu' kih' dsa- he':

—¿Che' ngēēh' he- hēh- na-? — ga-jäh' Felipe.

³¹ He-ja- ga-jäh' dsa- he':

—¿Ha- lä- lä-ngēēn' cher'mah' sa- chaa- jaa- hi- jii' juu' la-?

He-ja- ga-tēēy' Felipe, ga-llaay' koo' kiyh' neh- carret ja-.

32 Ma' hē- dsa- he' jee' na-siih-
lä-la-:

Na'jää- dsih' lä-koh' dsa-jää- dsa-
jaa- borrego jee' jngēyih',
lä-koo- jaa- borrego hi- sa' hooch-
ma' jää- dsih' jee' tay- jñu-,
ja-ba' lä-ja- sa' ga-näy' hooy' ni-
miih-.

33 Lä- tē- dsē' dsa- ga-jmeeh- dsih',
sa' ga-nøø' ta' kiyh' lä-koo- lle'
kih'.

Ga-jngēeh' dsih', sa' ga-lä-chaä-
joosiiyh'.

¿Ha- ta' jä- joosiiyh' mah' hlēeh' dsa-
kiyh'?

34 He-ja- ga-ngii' dsa- he' juu' kih'
Felipe:

—Ta' jmee- hñaa- hoh', chiih' jnä',
¿hii- kih' hlēeh' hi- ga-ngēē' juu' kih'
Dio la-, che' kiyh' hñiiy' o che' kih' hi-
jñah'?

35 He-ja- ga-løø' Felipe mi-jnää-
he- hnøø' jäh' juu' ja-, ga-hlēyih'
ju'hmeē' kih' Jesús. 36 Jee' ga-näy'
cha'jwē' ja-, ga-tēy' jee' hla- jmii-,
he-ja- ga-jäh' dsa- he':

—Hee- jmii- hla- la-, ¿che' sa' le'
saan- jmii- jee' la-?

37 Mah' ga-jäh' Felipe:

—Cher'mah' jmeeh- dsoo' lä-kaa-
tuh-hoh', le' ba'.

Hi- ga-jäh' dsa- he':

—Jmee- ba' jnä' dsoo', Jesucristo
lää' Joø' Dio.

38 Hi- ga-jmee' dsa- he' mada-
dsa-siih' carret ja-. Ga-jñaa'y'
neh' carret mah' ga-näy' lä-uuy'
cha'jmii-. Jee' ja- ga-chaä' Felipe
jmii- dsa- he'. 39 Lä- ma' ga-hwēy-
cha'jmii- ja-, ni- sa' liih' gyih' ga-jøø'
Jmi-llē' kih' Dio kih' Felipe ta' jee'
jyoh'. Mo-so' ga-lä-jnää' gyih' cha-nē'
dsa- he'. Ngaah' bih' kiyh' lä-kaa-
tuh-dsēy'. 40 Ja- ga- ga-lä-jnää' Felipe
jee' jwii- Azoto. Hi- ngoo' bih' kway-
ju'hmeē' kih' Jesús lä-koo- lä-koo-
jwii- lä-jiih' ga-tēy' jwii- Cesarea.

9

Ga-heeh- Saulo juu' kih' Jesús
(Hch. 22:6-16; 26:12-18)

1 Lä-jiih' ma' ga-juu' Esteban, sa-
ga-tu' Saulo ma' jmeeyh' dsa-, jäyh'
ma' jngēyih' lä-jēē' hi- ma-heeh- kih'
Jesús. He-ja- ñee' Saulo kih' jmi-dsa-
jøøh', 2 na-ngiiy' je- kih' dsa-ta' mah'
cha- jwē' dsooy' gwah' kih' dsa-
judiu he- chih' jwii- Damasco. Ma'
dsa-hnäyih' dsa-mē' dsa-ñuuh- hi-
ma-tääh' jwē' hmēē' kih' Jesús, mah'
ma' tēy' dsa-täyih' neh' ñe' jwii-
Jerusalén. 3 Miih- ga' hnøø' llooy-
Damasco ja-, ni- sa' ga-lä-liih' gyih'
ma' ga-juu' koo- je- tø-jlēē- ñih' nē'
kiyh' jee' ngooy' ja-. 4 Hi- ga-tayh'
hwa'. Jee' ja- ga-nuuy' ga-hlēeh' jaa-
dsa- hi- ga-jäh':

—Saulo, Saulo, ¿he-la' hñaa- hoh'
kyaah' jnä'?

5 He-ja- ga-ngii' Saulo juu' kih' hi-
ga-hlēeh' he':

—¿Hii- hne- dsa-ñuuh-? —
ga-siiyh'.

He-ja- ga-jäh' hi- he':

—Jnä' he' Jesús hi- ga-llooh' hñaa-
hoh' kyaah'. He- jmeeh' hñaa' ba'
hne- na-, he- hah- kin- jwē' he-
taahn' hne-.

6 Peer- goyh' hi- jläy', ga-jäyh':

—Dsa-jøøh' kyaan', ¿hee- na-
hnooh- jmeen'?

He-ja- ga-jäh' Jesús siiyh':

—Noo-, go-he' ta' jee' jwii- na-
Jee' na- jmee' dsa- juu' hee- na-
ga-tēeh' jmeeh'.

7 Dsa- hi- ga-näa' kyaah' Saulo he'
ga-täyih' jēē- dsayh-. Ga-nuuy' bih'
ga-hlēeh' pero sa' ga-jēy' ni- jaa-.

8 Ma' ga-noo- Saulo jee' ma' kyaay'
ja-, hnøøy' ma' jēy', pero mo-so'
ga-lä-jnä' mi-nēy'. He-ja- dsa- ba'
na-hää- goo- Saulo na-jäy- ta- Dam-
asco. 9 Jee' ja- ga-jäy' tuu' lä-jiih'
ga-tē' hnē- jmii-, sa- cha- he- ga-kuh-
ga-hiyh' ni- miih-.

10 Damasco ja- ma' gya' jaa-
discípulo kyaä' Jesús, hi- chee-

Ananía. Dio ga⁺mi⁻jnää⁻ kih⁺ Ananía mah⁺ ga⁺siyh⁺:

—Ananía.

He⁻ja⁻ ga⁺ngiiy⁺ kiyh⁺:

—Hii⁻ jnä⁺ la⁻ Dsa⁻jøøh⁺ kyaan⁺.

¹¹ He⁻ja⁻ ga⁺jäh⁺ Dio siyh⁺:

—Go⁻hëë⁺, gwa⁻ ta⁺ jwë⁺ he⁻ chee⁻ Ko⁻dsoo⁺. Gwa⁻ cha⁺neh⁺ kih⁺ Juda. Ja⁻ jwiiy⁺: “Ma⁻jan⁻ hlëeh⁺ kyaah⁺ Saulo, dsa⁻ñuu⁻ hi⁻ chaa⁻ Tarso.” Hi⁻ he⁺ gya⁺ ngii⁺ kih⁺ jee⁺ ja⁻. ¹² Ma⁻mi⁻jnään⁺ hne⁻ kih⁺ Saulo he⁻ goh⁺ go⁺kyeh⁻ gooh⁻ nē⁺ kiyh⁺ mah⁺ lä⁺jnä⁺ mi⁻nēy⁺ —ga⁺jäh⁺ Dio.

¹³ He⁻ja⁻ ga⁺jäh⁺ Ananía:

—Dsa⁻jøøh⁺ kyaan⁺, joh⁺ jiih⁻ sa⁺ ma⁻nuun⁺ cha⁻ juu⁺ hñaa⁻ dsē⁺ dsa⁻ñuu⁻ he⁺. Joh⁺ he⁻ hliih⁺ sa⁺ ma⁻jmeey⁺ jwii⁻ Jerusalén, ma⁻jmeeyh⁺ dsa⁻ hi⁻ na⁻jngëē⁺ kyaah⁺. ¹⁴ Hi⁻ na⁺ na⁻ ma⁻jay⁻ jee⁺ la⁻ kyaah⁺ hih⁻ kih⁺ jmi⁻dsa⁻ kaah⁺, tēy⁻ lä⁺jëē⁻ hi⁻ hnaah⁻ hne⁻.

¹⁵ He⁻ja⁻ ga⁺jäh⁺ Dio siih⁻ Ananía:

—Gwa⁻, jëeh⁺ hi⁻ he⁺ na⁻lleeh⁺ kyaan⁺ mah⁺ dsa⁻kay⁺ juu⁺ kin⁺ kih⁺ dsa⁻ hi⁻ sa⁺ laa⁺ judiu hi⁻ kih⁺ dsa⁻ta⁺ kaah⁺ hi⁻ kih⁺ lä⁺jëē⁻ judiu ka⁻läh⁺. ¹⁶ Jnä⁺ mi⁻jnään⁺ kiyh⁺, jmee⁺ bii⁻ dsa⁻ngëey⁺ cha⁻miih⁻ wi⁺ kwaat⁻ kin⁻ —ga⁺jäh⁺ Dio siih⁻ Ananía.

¹⁷ Ja⁻ga⁺ ngoo⁺ Ananía jee⁺ gya⁺ Saulo. Má⁺ ga⁺llooy⁺ ga⁺hey⁺ cha⁺neh⁺, ga⁺kyey⁻ gooy⁻ nē⁺ kiyh⁺. Mah⁺ ga⁺jäh⁺ lä⁺la⁻:

—Saulo øøhn⁺, Jesús hi⁻ ga⁺lä⁺jnää⁺ kyah⁺ cha⁺jwē⁺ jee⁺ ya⁺ñeh⁺, hi⁻ he⁺ na⁻ ma⁻chee⁺ jnä⁺ ta⁺ la⁻ mah⁺ lä⁺jnä⁺ mi⁻ nēh⁺ hi⁻ mah⁺ hñah⁺ cha⁻miih⁻ be⁺ kih⁺ Jmi⁻lle⁺ Na⁻jngii⁺.

¹⁸ Lä⁻chah⁺ ja⁻ ga⁺sa⁺ ga⁺hla⁺ he⁻ ma⁺ na⁻jlē⁻ mi⁻nē⁺ Saulo, he⁻ la⁻ lä⁻koo⁻ sa⁺uu⁻ hmooh⁻. Hi⁻ lä⁻chah⁺ ja⁻ ga⁺lä⁺jnä⁺ mi⁻nēy⁺. Hi⁻ ga⁺nooy⁻ ngooy⁺ mah⁺ ga⁺saay⁻ jmi⁻. ¹⁹ Ja⁻ga⁺ ga⁺kuh⁻ ga⁺hiyh⁺ mah⁺ ga⁺tëeyh⁺ be⁺ ka⁻läh⁺. Ga⁺jä⁺ Saulo miih⁻ jmi⁻ kyaah⁺ øøh⁺ jne⁺ hi⁻ ma⁻heeh⁻ kih⁺ Jesús hi⁻ ma⁺ tääh⁺ Damasco ja⁻.

Ga⁺kwa⁺ Saulo juu⁺ kih⁺ Jesús jwii⁻ Damasco

²⁰ Neh⁺ gwah⁺ kih⁺ dsa⁻ judiu he⁻ chih⁺ jwii⁻ Damasco ja⁻, ga⁺løoy⁺ kway⁺ juu⁺ kih⁺ Cristo, ga⁺jäh⁺, he⁺ ba⁺ hi⁻ he⁺ laa⁺ Joo⁺ Dio. ²¹ Lä⁺jëē⁻ dsa⁻ hi⁻ ga⁺nuu⁺ ga⁺taayh⁻ jëē⁻ dsayh⁺, ma⁺ jäh⁺:

—Ja⁺ hi⁻ na⁻ na⁻ ma⁺ ngē⁻ jmee⁻ hñaa⁻ dsē⁺ kih⁺ dsa⁻ kyaa⁺ Jesús jwii⁻ Jerusalén ma⁺ja⁻? Ja⁺ hi⁻ na⁻ na⁻ ja⁺ hi⁻ hnøø⁺ ma⁺ saah⁺ dsa⁻ kyaa⁺ Jesús mah⁺ ma⁺ dsa⁻jääy⁻ cha⁺nē⁺ jmi⁻dsa⁻ kaah⁺?

²² Pero Saulo ma⁺ hlëeyh⁺ kyaah⁺ cha⁻ga⁺miih⁻ be⁺ koo⁻ hä⁻ koo⁻ hä⁻. Ga⁺mi⁻jnääy⁻ na⁻hñaa⁺ lä⁺jëē⁻ ja⁻ba⁻ dsoo⁺ Jesús he⁺ laa⁺ Cristo, lä⁺jiih⁺ ga⁺kah⁺ ga⁺gwëh⁺ huud⁻dsē⁻ kih⁺ judiu hi⁻ ma⁺ tääh⁺ Damasco ja⁻.

Ga⁺kyuu⁺ Saulo kih⁺ dsa⁻ judiu

²³ Ma⁻hya⁻ cha⁻miih⁻ jmi⁻ gya⁺ Saulo jwii⁻ Damasco ja⁻, mah⁺ ga⁺taah⁻ judiu juu⁺ kwee⁻ he⁻ ma⁺ jngiiyh⁺ kih⁺ Saulo. ²⁴ Pero chah⁺ ba⁺ ga⁺lä⁺ñē⁻ Saulo hee⁻ na⁻ ma⁺ hnøø⁺ dsa⁻ ma⁺ jmee⁺ kiyh⁺. Lä⁺jmi⁻ lä⁺hwē⁺ ga⁺taah⁻ dsa⁻ tääy⁻ ho⁺haah⁺ kih⁺ chuuh⁺ jwii⁻ ja⁻, hnøoy⁺ ma⁺ jngiiyh⁺ kih⁺ Saulo. ²⁵ Pero øøh⁺ jne⁺ ga⁺taayh⁻ neh⁺ hma⁻ta⁻ mah⁺ ga⁺jñäy⁺ ta⁺la⁻ hwē⁺, ta⁺ dsöh⁺ na⁺hyah⁻ he⁻ na⁻jne⁻ chuuh⁺ jwii⁻. Lä⁺ja⁻ ba⁺ ga⁺laa⁺ Saulo.

Ñee⁺ Saulo jee⁺ jwii⁻ Jerusalén ga⁺mi⁻jeey⁻ apóstole

²⁶ Ma⁺ ga⁺lloo⁺ Saulo jwii⁻ Jerusalén, hnøoy⁺ ma⁺ jmeey⁺ ko⁻jøh⁺ kyaah⁺ øøh⁺ jne⁺ jee⁺ ja⁻. Pero lä⁺jëē⁻ dsa⁻ he⁺ ma⁺ na⁻hñaa⁺ dsih⁺, sa⁻ ga⁺jmeey⁺ dsoo⁺ he⁻ ma⁻heeyh⁻ kih⁺ Jesús. ²⁷ He⁻ja⁻ ga⁺jøø⁺ Bernabé kih⁺ Saulo na⁺jääy⁻ cha⁺nē⁺ apóstole. Jee⁺ ja⁻ ga⁺jmeeh⁺ Bernabé juu⁺ he⁻ ga⁺jëē⁺ Saulo Jesús cha⁺jwē⁺ hi⁻ ga⁺hlëeh⁺ kyaayh⁺ hi⁻ ga⁺jmeeyh⁺ juu⁺ he⁻ sa⁺ goh⁻ Saulo ga⁺kway⁺ juu⁺ kih⁺ Jesús lä⁺kaa⁻ tuh⁻dsëy⁺ jee⁺ jwii⁻ Damasco. ²⁸ He⁻ja⁻ ga⁺jä⁺ Saulo mah⁺ ga⁺løoy⁺ jmeey⁺ ko⁻jøh⁺ kyaah⁺ øøh⁺ jne⁺ hi⁻

chaā Jerusalén. 29 Nī miih̄ sā goyh̄ ma' hlēeyh̄ kih̄ Jesús, ma' tīchooȳ juu' kyaah̄ judiu hī ma' hlēeh̄ griego. Pero dsā he' hnøoȳ ma' jngēeyh̄ Saulo. 30 Ma' gālāñē̄ øøh̄ jne', hii' goō ma' jngēeh̄ dsih̄, hējā gājāȳ Saulo gānāȳ kyaah̄ tā Cesarea, jā jiih̄ gācheeȳ tā jwiī Tarso.

31 Jā jiih̄ mōsō gāhii' goō kih̄ lājēē̄ øøh̄ jne' he'. Ma' hii' tī kiyh̄ lākaā Judea, lākaā Galilea hī lākaā Samária kālāh̄. Kih̄ hē gayh̄ Dsājøøh̄ jnān̄ hējā chāgāmiih̄ ma' hnaayh̄ Dio hī gālājwēē̄ ga' øøh̄ jne' kyaah̄ be' kih̄ Jmīlle' Nājngii'.

Gājā' kih̄ Enea

32 Gālloo' koō jmī ngoo' Pee' nājēeȳ øøh̄ jne' lākoō lākoō jwiī lājiih̄ gāllooȳ nājēeȳ hī ma' tāāh̄ Lida. 33 Jee' jā gājēeȳ jaā dsāñūuh̄ hī cheē Enea. Ma'hyā jña' jīñē̄ kyaaȳ nē̄ jii' dsaayh̄, sā liih̄ goō tīȳ. 34 Hējā gājāh̄ Pee' siiyh̄:

—Enea, Jesucristo māmīhlāā̄ hnē, noō chooh̄ jii' kyah̄.

Hī lāchah̄ jā gānoō Enea. 35 Hī lājēē̄ dsā chaā jee' jwiī Lida hī jee' jwiī Sarón gājēeȳ dsā hī gāhlaā̄ he', hējā gāngēē̄ dsā he' hñii' kih̄ Dsājøøh̄ jnān̄.

Gālājiih̄ Dorca

36 Jmī jā ma' chaā jaā dsāmē̄ hī ma' laa' øøh̄ jne' jee' jwiī Jope. Dsāmē̄ he' ma' cheē Tabita, kyaah̄ griego hnøø' jāh̄ Dorca. Tākōjiih̄ gāgyā dsāmē̄ he' jmīgyūū̄, gājmeeȳ he' llu' jmah̄ ba' hī gājmeeȳ be' kih̄ hī tāñēē̄. 37 Gālloo' koō jmī gālādsaah̄ Dorca hī gājuuȳ. Hējā gāgyeēh̄ dsih̄ mah̄ nākyaaȳ jee' gātē̄ to' jwēē̄ hne'. 38 Jāh̄ ba' kih̄ jwiī Lida jā, ma' jā jwiī Jope. Hējā ma' gānuu' øøh̄ jne' hī ma' tāāh̄ Jope gya' Pee' jwiī Lida, gācheeȳ uu'

dsāñūuh̄ nājmeeȳ juu' kiyh̄ mah̄ wa' jāȳ nākoh̄ tā Jope.

39 Ma' gānuu' Pee' juu' jā, ngooȳ kyaah̄ dsā he'. Hī ma' gāllooȳ chāneh̄ jā, gājāā̄ dsih̄ jee' kyaā̄ hlii' Dorca. Jwēē̄ dsāmē̄ hñii' ma' tāāh̄ hooh̄ kiyh̄ jee' jā. Hī ma' gālloo' Pee' gākuyh̄ lāku' lājii' kiyh̄ hooyh̄, heeyh̄ Pee' lājēē̄ hmiih̄ hē gāhme' Dorca lā ma' jiiyh̄. 40 Jāga' gāhwēē̄ Pee' lājēē̄ dsāmē̄ he', hī gājuuyh̄ jnyē̄ gāløoȳ ngiiȳ kih̄ Dio. Jāga' gājiiyh̄ nēȳ tā jee' ma' kyē jmīngo' kih̄ Dorca mah̄ gāsiiyh̄:

—Tabita, noō.

Mah̄ gānā' Tabita mīnē'. Ma' gājēeȳ Pee', gāgyaȳ. 41 Hējā gāsooh̄ Pee' gooȳ mah̄ gāchaayh̄. Hī jāga' gātēeyh̄ lājēē̄ øøh̄ jne' hī gātēeyh̄ dsāmē̄ hñii' he' kālāh̄, mah̄ gāsiiyh̄:

—Hii' mālājiih̄ lā.

42 Gālājēē̄ dsā chaā jwiī Jope gānuu' juu' jā, hējā jwēē̄ dsā gāngēē̄ hñii' kih̄ Dio. 43 Chāmiih̄ jmī gājā' Pee' jee' jwiī Jope jā, chāneh̄ kih̄ dsā hī cheē Simón hī ma' mīllu' loo' jāh̄.

10

Gājmeeȳ Cornelio mada' hē jā' Pee'

1 Jwiī Cesarea ma' gya' jaā dsāñūuh̄ hī ma' cheē Cornelio. Ma' laaȳ dsājøøh̄ kyaā' hñālaā̄ hløø' hī cheē Italiana. 2 Dsāñūuh̄ he' ma' hnaayh̄ Dio kyaah̄ lājēē̄ hī ma' chaā kyaaȳ. Hī ma' gayh̄ Dio, ma' ngiiȳ kiyh̄ kih̄ Dio lājēē̄ jmī, hī ma' jmeeȳ chāmiih̄ be' kih̄ hī tāñēē̄. 3 Jee' gyaȳ ngiiȳ kiyh̄ kih̄ Dio, kōhī hnē̄ tā gāhloō, gāhēē̄ mīnēȳ gājēeȳ nāhñā nādsā jaā ángel kyaā' Dio hī gāhe' tā jee' gyaȳ, hī gājāh̄:

—Cornelio.

4 Mah̄ gājēeȳ koō hweh̄, Peer̄ goyh̄ gāngiiȳ juu' kih̄ ángel, gājāyh̄:

—¿Hee- na- jwah' hne- Dsa-jøøh' kyaan'?

Hi- ga-jäh' ángel siiyh':

—Ma-tih' ba' dsè' Dio lä-jë- he- ngih' hi- lä-jë- he- kwëeh' hi- tä-ñee'.
5 Chee- dsa- ta- Jope. Wa-lla-chiiyh' Simón, ja-ba' hi- tēyeh~ Pee', mah' wa' jäy-.
6 Hi- he' gya' cha'neh- kih' jñah' hi- chee- Simón hi- mi-llu' loo' jah' cha'ho'o' jmi-ñeeh-. Hi- he', jäh- hee- na- jmeeh'.

7 Ma' ngaah' ángel hi- ga-hlëeh' kyaayh', ga-tëeh' Cornelio uu' dsa- hi- ma' jmee- ta' kiyh' kyaah' jaa- hløø' hi- jwah' kyaayh' hi- ma' mi-te' kih' Dio.
8 Ma-la- ma-jmeeh' Cornelio lä-jë- juu' kih' dsa- he', ja-ga' ga-cheey' ta- Jope.

9 Ma' ga-jnä' jyoh' jmi', ma' ngoo' ga-të' llä'hyoo- hi- ngoo' ya-jäh- dsa- he' ta- Jope. Hor- ja- ga-wii' Pee' gyuu' jee' ga-të' to' jwëë' hne', jee' na'ngiyy' kiyh' kih' Dio.
10 Ja' kyoyh- jee' ma' gyay', hnøøy' ma' kuyh-. Ta'ko-jiih' jøøy- jmee- dsa- ma', ga-hëë' mi-nëy' koo- he- ga-mi-jnä- Dio kiyh', jee' gyay' chuuy' kyaah'.
11 Ga-jëey' gyuu' jmi-gyuu- na-hñaa' lä-jëë- koo- he- la- lä-koh' ta-jmaah', na-hñuu- lä-jë- kye' kiih' he- ga-jyoo' lä- ga-të' hwa'.
12 Neh- ja- ma' tääh' lä-jëë- nëe' jah', ma' tääh' jah' hi- choo' goo- tii', ma' tääh' jah' hi- sëeh- hñii' hwa', hi- ma' tääh' ta-jah' hi- hëë- gyuu'.
13 Jee' ja- ja' koo- juu', he- jäh'.

—Noo- Pee', jngëeh- jah' na- mah' kuh- —ga-jäyh'.

14 He-ja- ga-jäh' Pee':

—Jah-ha' Dsa-jøøh' kyaan-. Jëeh', ni- jaa- hi- laa' wa' hi- cha- hi- hi- ni- jaa- hi- sah' sa- ma-kuhn- jih'koh'.

15 Koo- ka-läh' ja' juu' jee' ga-të' to' jiih-:

—Kih' hi- ga-jmää' Dio na-jngëe', ta- jwah' laay' wa' hi- cha- hi-.

16 Hnë- jiih- ga-la' lä-ja-, ja-ga' ga-sooh' ta-jmaah' ja-, ngoo' ka-läh' ta- gyuu'.

17 Ta'ko-jiih' ma' gya' Pee' jmee- cha-miih- huudsë- he- hnøø' jäh- he- ga-jëey' ja-, ga-lla-nää' dsa- hi- ga-chee' Cornelio he', ngiyy' juu' ha- chih' hne' kih' Simón hi- mi-llu' loo' jah', lä-jiih' ga-lla-näay' jee' ja-.
18 Ma' ga-lla-nää' dsa- he', ga-ngiyy' juu':

—¿Che' jee' la- gya' Simón, hi- tēyeh~ Pee'? —ga-jäyh'.

19 Gya' ga' Pee' gyuu' jmeey' huudsë- ha- lä- la' he- ga-jëey' ja-, mah' ga-jäh' Jmi-lle' kih' Dio siiyh':

—Jëe- da' Pee', uu- dsa- ma-ya-nää' hnaah- hne-.
20 Jñaa- mah' go-jëe-. Ta- jmee- to' hoh', gwa- kyaayh'. Jnä- ba' ma-cheen- dsa- na-.

21 He-ja- ga-jñaa' Pee' ta- jee' ma' tääh' dsa- hi- ga-chee' Cornelio he' mah' ga-siiyh':

—Hii- jnä' la- hi- hnaah- hnäh'. ¿He-la' ma-ya-nää' hnäh'? —ga-jäh' Pee'.

22 He-ja- ga-jäh' dsa- he':

—Ma-ya-nøø' jnääh' mada- kih' Cornelio dsa-jøøh' kyaaj-nääh'. Laay' jaa- juu' hløø' hi- lluu' hi- gah- Dio, hi- lä-jëë- judiu jwah' kyaayh'. Cornelio he' tēyeh~ hne- gooh' cha'neh- kiyh' mah' nuuy' juu' he- kwah', lä-koo- mada- nuuyh- kih' ángel hi- na-jngëe'.

23 Ja-ga' ga-taah- Pee' dsa- he' cha'neh-. Jee' ja- ga-jä' dsa- he' hwë' ja-.

Ga-lloo' Pee' kih' Cornelio

Ma' ga-jnä' jyoh' jmi' ga-noo- Pee', ngooy' kyaah' dsa- he' hi- ga-nää' ko-llaa' øøh' jne' hi- chaa- Jope kyaayh'.
24 Jyoh' jmi' ga' ga-lla-näay' jwii- Cesarea. Ma' gya' Cornelio jøø- kyaah' lä-jëë- ga' hi- chaa- kyaay', hi- kyaah' ome- hi- jwayh' kyaah'.
25 Ma' ga-lloo' Pee' ho'hne- kiyh', ya-hëë- Cornelio mah' ga-heeyh-. Lä-chah' ja- ga-juuh' Cornelio jne' cha'në- Pee', ga-jmääy' jøøh'.
26 Pero Pee' ga-chaah- Cornelio ga-siiyh':

—Noo-, ta- jmee- lä-na-. Dsa- ba' hne-, dsa- ba' jnä' ka-läh'.

27 Lã ma-llay' ja-ba' juu' ga-taayh' cha'neh' lä'jiih' ga-tëey' jee' tääh' jwëë' dsa-hi' ga-kuh'jee' ja-. 28 Mah' ga-jäh' Pee' siyh':

—Ma-ñeh' ba' hnäh' kwee-, na'høø' jwërte la' kyaa' jnääh' dsa- judiu he- dsa'tooh' jnääh' ko-jøh' kyaah' hi- sa- laa' judiu hi- ni- he- dsa'tooh' jnääh' cha'neh' kiyh' sa- le'. Pero Dio ma-mi-jnääh' kin- he- sa- sah' ni- jaa- dsa- ni- sa- laay' wa' hi- cha- hi-. He-ja- mo'so- jmee' ga' jnä' kwaat- he- sah' dsa- hi- sa- laa' judiu. 29 He-ja- sa- ga'choon' juu' ni- miih-, lä- ma' ga'lloo' juu' kin-, चाह' ba' ma-jan-. He-ja- ngiin' juu' kyah'. ¿He-la' ma-teeh' jnä'?

30 He-ja- ga-jäh' Cornelio:

—Na' ma-hya- kye' jmi' sa- ma' kuh- ma' huhn-, ja-ba' hor- la- ko-hi' hnë- ta- ga'hloo' gyan' ngiin' kin- kih' Dio cha'neh' la-. Koo- ma' ga-jëen' jaa- dsa-ñuuh- kye' hmih- jih'gyeh' cha'nën-. 31 Hi- he' na- ga-jäh': “Cornelio, ma-nuu' ba' Dio lä-jë- he- ma-hlëeh' kyaayh', hi- kye- bih' kwaat- kih' lä-jë- he- ma-kwëeh' hi- tä-nee'. 32 Chee- dsa- ta- Jope mah' wa' ja- Simón hi- tëeyh- Pee'. Hi- he' gya' cha'neh- kih' he' ba' Simón hi- mi-llu' loo- jah', cha'hoo' jmi-ñeeh-. Wa-ra- ja' hi- he', hlëeh' hne-”, ga-siyyh- jnä'. 33 He-ja- चाह' ba' ga-cheen- dsa- na'kyaa' hne-. Hi- llu' ba' ma-jmeeh' ma-ñeh'. Na' na- lä-jëe- jnääh' tøøh' jnääh' jee' la- cha'në' Dio, mah' nuu' jnääh' juu' he- ma-hñah- kih' Dio.

Ga-kwa' Pee' juu' cha'neh' kih' Cornelio

34 He-ja- ga-løø' Pee' hlëeh- lä-la-:

—Na' ga' ma-lä-ngëen' kwee-, ma-ra- ju'dsoo' koo- ba' laa' dsa- cha'në' Dio. 35 Tih' ba' dsë' Dio kih' ga-lä-jëe- hi- gayh- hi- kih' hi- jmee- he- llu'. 36 He- la- na- juu' he- ga-chee' Dio kih' dsa- Israel. Ju'hmëe' la- he- jmee- hii' ti' kih' dsa- ta-la- kih' Jesucristo hi- laa' Dsa-jøøh' kyaa' lä-jëe- dsa-. 37 Ñeh' ba' hnäh' kwee-

ha- lä- ga-la' lä-kaa- hwa' Judea, he- ga-løø' ta- Galilea, ma-ngëe' he- ga-hlëeh' Jwaa- kih' he- saa- dsa- jmi-. 38 Ma-nuuh- ba' hnäh' ha- lä- ga-jmee' Dio kyaah' Jesús dsa- chaa- Nazaret. Ga-kwëeyh' Jmi-llë' Na-jngii', hi- ga-kwëeyh' cha-miih- be'. Hi- lä-kaa- jee' ga-ngëey' ga-jmee' he- llu' jmah' hi- ga-läy' lä-jëe- hi- ma' jëe- wii' kaah- hi-sa-llu', jëeh' Dio cheh' kyaayh'.

39 Jmee- jnääh' ju'dsoo' kih' lä-jë- he- ga-jmee' Jesús hwa' Judea hi- jee' jwii- Jerusalén. Hi- he' ga-jngiih' dsa- kih', na-taay- dsoh' hma-cru-. 40 Pero Dio ga-mi-jiyyh' ma' ga-hya- hnë- jmi' hi- ga-mi-jnäay- mah' jëe' dsih' he- ma-lä-jiyyh'. 41 Pero sa- ga-mi-jnäay- kih' lä-jëe- dsa-. Ma-la- kyaa' jnääh' hi- ga-lleeh- Dio jää' ba' ga-mi-jnäay- mah' jmee' jnääh' ju'dsoo' kiyh', jnääh' hi- ga-kuh- ga-hih' kyaayh' ma-ngëe' ma-lä-jiyyh' jee' kih' hi- na-juu'. 42 Ja-ga' ga-cheey' jnääh' kwa' jnääh' juu' kih' lä-jëe- dsa-. Mah' jmee' jnääh' dsoo', Jesús he' hi- na-hñaa' kih' Dio, laay' jwëe- kih' lä-jëe- dsa- hi- jiih' hi- lä-ja- kih' hi- na-juu'. 43 Ga-lä-jëe- hi- ga-ngëe' juu' kih' Dio llo'joo' ga-jmee' dsoo' kih' Jesús, ga-jäyh', ta-la- kih' bih' dsa-che' dso'kye- kih' lä-jëe- hi- heeh' juu' kiyh'.

Ga-hyoh' dsa- hi- sa- laa' judiu Jmi-llë' kih' Dio

44 Hlëeh- ga' Pee' lä-ja- ma' ga-jiyoo' Jmi-llë' Na-jngii' në' kih' lä-jëe- dsa- hi- ma' tääh' nuu- jee' ja-. 45 Lä-jëe- øøh' jne' hi- laa' judiu hi- ga-lla-nää' kyaah' Pee' ga-taayh' jëe- dsayh' ma' ga-jëey' ga-hyoh' dsa- hi- sa- laa' judiu Jmi-llë' Na-jngii'. 46 Ga-nuuy' hlëeh- dsa- he' jyoh' juu' hi- ma' jmee' jnuh- kih' Dio. 47 He-ja- ga-jäh' Pee':

—¿Hi- le' ha' kih' dsa- la- he- saay' jmi-, na' he- ma-hyoyh- Jmi-llë'

Na-jngii' ja-ba' lä-koō- ma-hñah' jne'?

⁴⁸ He-ja- ga-jmee' Pee' mada' ga-saay- jmi- lä-hih- kih' Jesús Dsa-jøøh' jnän'. Ja-ga' ga-chuu' dsa-he' kyaah' Pee' mah' jäy' miih- jmi- kyaayh'.

11

Ga-jmeeh' Pee' juu' kih' øøh' jne' hi- ma-tääh' Jerusalén

¹ Ga-nuu' apóstole, hi- ga-nuu' øøh' jne' hi- ma-tääh' Judea he- ga-heeh- lä-kye- hi- sa-laa' judiu juu' kih' Dio. ² Ma' jah' Pee' ta- Jerusalén, ko-llaa' øøh' jne' ga-løø' ti-choo' juu' kyaayh', kih' he- ma-laay' he- jmee- bii' uuh- jmi-ngo' kih' dsa-ñuuh-'. ³ Ga-jäyh':

—¿He-la' ñeeh' na-jëeh' dsa- hi- sa- ga-wih' jmi-ngo' kih' hi- na'kuh' kyaayh' ko-jøh'?

⁴ He-ja- ga-jmeeh' Pee' juu' lä- ma-huu' ha- lä- ga-la' kiyh' ta- jee' ñee'y', ga-jäyh':

⁵ —Jnä' ma' gyan' jwi- Jope ngiin' kin- kih' Dio ma' ga-hëe' mi-nen- koō- he- ga-mi-jnäa- Dio kin-. Ga-jëen' koō- he- la- lä-koh' ta-jmaah' na-hñuu' lä-jë- kye' sa'kiih' ga-jyoo' gyuuh' lä- ga-të' jee' ma' gyan'. ⁶ Ga-jëen' kwee-, hi- ga-mi-kyuun' hi- jah' ma' tääh' neh-. Ga-jëen- jah' hi- choo' goo- tü', ga-jëen- jah' hää' kyaah' jah' hi- sëeh- hñii' hwa' hi- ga-jëen- ta-jah' hi- hëe- gyuuh'.

⁷ Jee' ja- ga-nuun' koō- lle' he- ga-hlëeh' gyuuh', ga-jäh': "Noo- Pee', jngëeh- jah' na- mah' kuh-". ⁸ He-ja- ga-ngiin' kiyh': "Jah-ha' Dsa-jøøh' kyaan-. Jëeh', ni- jaa- hi- laa' wa' hi- cha- hi- hi- ni- jaa- hi- sah' sa- ma-kuhn- jih'koh'." ⁹ Koō- ka-läh' ga-hlëeh' gyuuh' jee' ga-të' to' jiih': "Kih' hi- ga-jmäa' Dio na-jngëe', ta- jawah' laay' wa' hi- cha- hi-". ¹⁰ Hnë- jiih- ga-la' lä-ja-, ja-ga' ga-sooh' ka-läh' ta-jmaah' ja-, ngooh' ta- gyuuh'. ¹¹ Lä-cha' ja- ga-lla-nää' uu- dsa-ñuuh- hi- ya-nää' Cesarea, hnaayh- jnä' jee' ma' gyan'. ¹² Hi-

Jmi-llë' kih' Dio ga-siuh- jnä' jee' ja-: "Gwa- ba' hne-, ta- jmee- to' hoh'", ga-jäyh'. Hi- jñee' øøh' jne' hi- chaa- jee' ja- ga-jmee' ko-jøh' kyaah' jnä' lä- ga-të' cha'neh- kih' dsa-ñuuh- hi- ga-tëeh' jnä'. ¹³ Dsa-ñuuh- he', ga-jmeeyh' juu' he- ga-jëey' jaa- ángel hi- ga-noo- cha'ney' cha'neh- kiyh'. Hi- ga-jmeeyh' juu' ha- lä- ga-jäh' ángel siyh': "Chee- dsa- ta- Jope mah' wa- ja- Simón, hi- tëeyh- Pee'. ¹⁴ Hi- he' kwa' juu' ha- lä- jee' lääh' kyaah' lä-jëe- hi- chaa- kyah'", ga-jäh' ángel siyh-. ¹⁵ Lä- ma' ga-løøn' hlëehn' dsa- he', ga-jyoo' Jmi-llë' Na-jngii' në' kih' lä-jaa- lä-jaa-, lä-koh' ga-jyoo' në' jnän' lä- ma' to-në'. ¹⁶ Ja-ga' ga-lä-dsooh- dsen- lä-koō- ga-jäh' Jesús jää': "Ma-ra- ju'dsoo', Jwaa- ga-chaay' dsa- jmi- kyaah' jmi- ba', pero hnäh' saah' hnäh' jmi- kyaah' Jmi-llë' Na-jngii'." ¹⁷ Cher'mah' Dio ga-kwëeh' dsa- he', ja-ba' he- ga-kwëeyh' jne' lä- ma' ga-heeh' jne' Jesús Dsa-jøøh' jnän', ¿hee- laa' jnä' mah' jwiin- Dio: "Ta- kwëeh' hi- na-?"

¹⁸ Ma' ga-nuu' dsa- he' juu' kih' Pee' ga-taayh' ti- ba', ga-jmeey' juuh- kih' Dio, ga-jäyh':

—Na' ga' ma-na' jwë' kih' hi- sa- laa' judiu mah' dsa-jëeyh- kyaah' Dio hi- jmee- chaa- dsa-.

Ga-lä-jwëe' øøh' jne' jee' jwi- Antioquía

¹⁹ Lä- ma' ga-jngiih' dsa- kih' Esteban, ga-løø' dsa- jmeeh- øøh' jne'. He-ja- ga-hwëey- jee' jwi- Jerusalén, ga-sa' ga-jñee'y' ga-näay' ta- jee' jyoh'. Ga-näay' ta- Fenicia, ta- Chipre, ta- Antioquía. Dsa- judiu he' ga-näay' kway- juu' kih' Dio lä-kaa- jee' tääh' ma-la- dsa-goo' bih'. ²⁰ Pero jee' kih' hi- ga-hwëe- he', ma' tääh' ko-llaa' hi- chaa- Chipre hi- ma' tääh' hi- chaa- Cirene. Ma' ga-lla-nää' hi- he' jwi- Antioquía ga-kway' ju-hmëe' kih' Jesús lä-kye- kih' hi- sa- laa' judiu. ²¹ Peer- cha-miuh- be' ga-kwa'

Dio kiyh¹, he-ja- jwëë' dsa- ga-ngëë' hñii' kih' Jesús jwii- Antioquía.

²² Ga-tëeh' øøh' jne' hi- ma' tääh' Jerusalén juu' ja-. He-ja- ga-cheey' Bernabé, ngooy' ta- jwii- Antioquía. ²³ Ma' ga'lloo' Bernabé jee' ja-, ga-jëey' he- ga-mi-jää' Dio cha-mi- dsa- he', he-ja- ga-tih' dsëy'. Hi- ga-kwëeyh' nuuh' mah' dsa-taayh' mi-teyh' lä-kaa- tuh-dsëy' kih' Dsa-jøøh' jnän'. ²⁴ Bernabé he' ma' llu' dsëy' hi- ma' dsoo' dsëy' cha-mi- ka-läh' hi- ma' kyey- cha-mi- be' kih' Jmi-llë' Na-jngii'. Ma' ga-jëe' dsa- ha- lä- jmeey', he-ja- jwëë' dsa- ga-heeh- juu' kih' Dsa-jøøh' jnän'.

²⁵ Ma-ngëë' he- ja-, ya-hëë' Bernabé ngoo' ta- Tarso na-hnääh' Saulo. Ma' ga-jnääh' Saulo, ga-jääy' ta- Antioquía. ²⁶ Jee' ja- ga-taayh' koo- ñe- jmi' kyaah' øøh' jne' he' mah' ga-mi-tëey- jwëë' dsa-. Jee' jwii- Antioquía ja-, jee' ja- to-ñe' ga-mi-cheey- øøh' jne' cristiano, he- hnøø' jäh' Cristo mah'.

²⁷ Jmi' ja- ga-hwëë- ko-llaa' hi- ga-ngëë' juu' kih' Dio hi- ma' tääh' Jerusalén, na-nääh' ta- jee' jwii- Antioquía. ²⁸ Jaa- dsa- he' hi- chee- Agabo, ga-nooy- ga-hlëeyh' lä-koo- jäh' Jmi-llë' kih' Dio, ga-jäh' ja- koo- hoo' lä-kaa- jmi-gyuu'. Hi- ga-lä-te' ba' lä-koo- ga-jäh' Agabo, lä- ma' laa' Claudio rey to-ñe'. ²⁹ He-ja- ga-taah' øøh' jne' hi- tääh' Antioquía juu' kwee- he- cheey' mi- kuu' kih' øøh' jne' hi- tääh' ta- Judea, ha- koo- te' tää' kwa' lä-jaa- lä-jaa-. ³⁰ Lä-ja- ga-jmeey' hi- ga-tooyh- goo- Bernabé kuu' ja- kyaah' Saulo mah' na-ngëëy' kih' hi- ma' laa' dsa-gyuu' kyaah' gwah' hwa' Judea ja-.

12

Ga-jngëeyh' Jacobo hi- ga-taayh- Pee' neh-ñe'

¹ Ja-ba' jii- ja-, ga-jmeey' rey Herode mada- he- ga-jmeeyh' ko-llaa' øøh' jne'. ² Ga-jngëeyh' Jacobo øøh' Jwaa-

kyaah' ñe'tuuh'. ³ Ma' ga-nuu' rey he' he- ga-tih' dsë' dsa- judiu he- ga-juu' Jacobo, he-ja- ga-jmeey' mada- wa' jaa' Pee' ka-läh'. He-ja- ga-la' ma' të- jmi' he- kuh- dsa- he-ñiih' he- sa- kyaah' levadura. ⁴ Ma' ga-jaa' Pee', ga-taah- dsih' neh-ñe'. Ga-taayh- ja-goo- kye' nää' hløø' hi- ma' jää- ma' kyeey' lä-koo- nää' hi- ga-hää' Pee'. Herode ma' jmeey' huud'së- ma' mi-jnääh' kih' dsa- ga- ma-goh- jmi' he- kuh- dsa- judiu borrego mah'. ⁵ Ga-jä' ba' Pee' neh-ñe' pero ta-ko-jiih' ma' hääh' neh-ñe' ni- jaa- øøh' jne' sa- ga-tay' he- ma' chuuy' kyaah' Dio kwaat- kih' Pee'.

Dio ga-llee- Pee' neh-ñe'

⁶ La' kwaat- ma' mi-jnääh' Herode kih' dsa- wa-ra- ga-jnä'. Pero ja-ba' hwë' ja-, ma' na-kyaah' Pee' na-hñuu' kyaah' to' caden- ja-ba' jee' kih' uu' hløø' hi- ma' na-hñuu' kyaayh'. Hi- ma' tääh' ga-jñah' hløø' hi- ma' hoo' hoo' neh-ñe' ja-. ⁷ Ni- sa- ga-lä-liih- ga' hløø' he', ma' ga'lloo' jaa- ángel kyaah' Dio, hi- lä- ga-dsa' neh-ñe' ga-lä-jnä' je-. Lä- chah' ja- ga- chaay' Pee', ga-siiyh'.

—Noo- na'koh'.

Lä- chah' ja- ga-sa' ga-hla' caden- he- ma' na-hñuu' gooy'. ⁸ Hi- ga-jäh' ángel:

—Kye' hmi- kyah', hee' loo- kyah'.

Lä-ja- ga-jmeey' Pee', mah' ga-siiyh' ka-läh':

—Bää' hmi- kyah' mah' man- ga-juh'.

⁹ Hi- ya-hëë' ángel, kaah' llee' Pee'. Sa- ñey- che' dsoo' he- jmeey' ángel, he- kë- bih' laay'. ¹⁰ Ga-ngëey' jee' ma' tääh' koo- nää' hløø', hi- lä-ja- jee' ga-të' to' nää' hløø', ja- ga- ga-tëey' ho-haah' he- la' kyaah' ñe' jee' hwëë- dsa- ta- cha-jwë'. Hñii' ba' haah' ja- ga-na'. Ga-hwëey-, hi- ga-kwayh' koo- jwë', jee' ja- ga-bii' ángel kih' Pee'. ¹¹ Ja- ga- ga-lä-liih' Pee', ga-jmeey' huud'së':

—Dsoo' ba' ma-chee' Dio ángel kyaa' hi' ma-lää' jnä' kih' Herode hi' ma-lääy' jnä' kih' lä-jë' he' ma' hnøø' dsa-goon' he' ma' jmee' kin'.

¹² Ma' ga-lä' liiyh' he' ma-na-laay', lä'chah' ja' ngaayh' ta' kih' María choo' Jwaa', he' ba' hi' tēyeh' Marcos, jee' ma' tääh' jwëë' hi' ngii' kih' Dio. ¹³ Ma' ga'lloo' Pee' ho'haah' jee' dsa-taah' dsa-, ga-tēy'. Lä'koo' ma' ga'nuu' jaa' chih-më' hi' chee' Rode tēy~, mah' ngooy' na'jēy'. ¹⁴ Lä'chah' ja' ga-lä'kyuuyh' le' kih' Pee' hi' ma' tēy'. Peer' ga'nøh' dsëy'. Ni' sa' ga'näy' ho'haah' ja-, ngaayh' ko'chih' na'jmeeyh' juu' kih' hi' ma' tääh' cha'neh' ja-, ga-jäyh':

—Hii' Pee' cheh' ho'haah'.

¹⁵ He-ja' ga-jäh' hi' ma' tääh' jee' ja-, siiyh' chih-më' he':

—He' ngaah' ba' hne' na-.

Pero chih-më' he' sa' tää' sa' jaay', ma' jäyh':

—Hi' he' na-.

He-ja' ga-jäh' dsa- he':

—Ángel kyaa' Pee' ba' na-.

¹⁶ Lä' ma' cheh' ja' ba' Pee' ho'haah' ja-, tēy~. Ja' ga' ga'näy' ho'haah' ja-, ga-jēy' Pee'. Ga-taayh' jēe' dsayh'. ¹⁷ He-ja' ga'jmeey' Pee' lii' kyaah' gooy~, mah' sa' tooyh' miih'. Ga'jmeeyh' juu' ha' lä' ga'jmeey' Dio he' ya'hēy' neh' ñe', hi' ga-jäyh':

—Go'jmeeyh' juu' la' kih' Jacobo hi' kih' lä-jëë' øøh' jne'.

Ja' ga' ya'hēy' ngooy' ta' jee' jyoh'.

¹⁸ Ma' ga'jnä' jyoh' jmi', Peer' ga'tēy' ga-jēy' hløø' he' kyaah' dsa'kyaayh', kih' he' sa' ga-jēy' ha' lä' ya'hēy' Pee' jee' ja-.

¹⁹ He-ja' ga'jmeey' Herode mada' he' na'hnäyeh' Pee' ka-läh'. Ma' sa' ga'jnäyeh', ga'lla'kyaay' hløø' he' jmi'. Lä'jiih' ga'jmeey' mada' he' ga'jngēyeh' hløø' he'. Ja' ga' ya'hēy' hwa' Judea, ngooy' na'gyay' ta' Cesarea.

Ga'juu' Herode

²⁰ Pero ma' cha' hñii' kih' Herode kyaah' dsa' chaa' Tiro hi' kyaah' hi'

chaa' Sidón ka-läh'. Dsa' hi' ma' chaa' jee' ja' sa' ma' hnøø' hñii'. Jēeh' ma' ga'näy' lay' løø' ta' jwii' kih' Herode. He-ja' na'näy' na'llay' juu' kyaah' Herode. Pero to-në' da', ga-taayh' juu' kwee' kyaah' Blasto, hi' kye' ta' juuh' kyaah' rey Herode, mah' hñii' bih' llay' juu' kyaah' Herode. ²¹ He-ja' ga-tøø' rey he' jmi' he' ya'näy' dsa-. Ma' ga'lloo' jmi' ja-, ga'lla'näy' dsa- he' hi' ga'kēh' rey hmiih' he' kēyh' ma' llay' ta' mah' na'gyay' në'ta' kiyh', ga'kway' juu'. ²² Ma' ga'nuu' dsa- he' juu' kiyh' ja-, ga'tooyh' cha'miih' miih', ga-jäyh':

—Ja' he' dsa-nuuh' na' hlēeh', Dio ba' na' hlēeh'.

²³ Lä'chah' ja-, ja' jaa' ángel kyaa' Dio, ga'jmeey' dsoo' kih' rey Herode, kih' he' sa' ga'jmeey' juuh' kih' Dio. He-ja' ga'kaay' jah' lä'jiih' ga'juuy'.

²⁴ Pero ga'näy' ba' øøh' jne' kway' juu' kih' Dsa-jøøh' jnän' hi' cha-ga'miih' ngoo' dsa-lä-jwëë' hi' heeh' juu' ja-.

²⁵ Ma' ga'hñaa' ta' he' na'hñaa' Bernabé kyaah' Saulo, ga'hwēyeh' Jerusalén, ga'lla'näy' ka-läh' Antioquía jääy' Jwaa' hi' tēyeh' Marcos.

13

Ga'hñaaqy' Bernabé kyaah' Saulo mah' dsa'näy' dsa'kway' ju'hmëë'

¹ Jee' kih' øøh' jne' hi' ma' tääh' Antioquía ja-, ma' tääh' hi' ma' ngēy' juu' kih' Dio hi' ma' tääh' ta-jwoh'. Hi' he' Bernabé, hi' Simón hi' ma' tēyeh' Läh-, Lucio hi' ma' chaa' Cirene, Manaén hi' ga'kwaah' kwee' kyaah' Herode hi' ma' laa' lle'moh' hwa' Galilea, hi' Saulo ka-läh'. ² Ta'ko'jiih' ma' tääh' øøh' jne' he' sa' kuh-hiyh~, hnaayh' Dio lä'kaa' tuh-dsëy', ga'hlēeh' Jmi'le' Na'jngii' kyaayh', ga'siiyh':

—Hñaa' Bernabé kyaah' Saulo mah' jmeey' ta' he' kwēeh' jnih'.

³ Ma'ngēy' ma'ngiiy' kih' Dio sa' ga'kuh' ga'hiiyh', ja' ga' ga'kyey'

gooy- në kih' Bernabé kyaah' Saulo. Hi- ma-dsaa' he- ja-, ga-hiyh' juu' kyaah' dsa-kyaayh'.

Ngoo' Bernabé kyaah' Saulo ta Chipre

⁴ Ngoo' Bernabé kyaah' Saulo ta hwa' Seleucia lä-hih' kih' Jmi-llé Na-jngii'. Ma' ga-lla-näy' Seleucia, ga-taayh' neh' barco, ga-näy' ta hwa' he- chee- Chipre. ⁵ Ma' ga-tëy' jwii- Salamina, ga-taayh' neh' gwah' kih' judiu he- tøø' jee' jwii- ja-, mah' ga-kway' juu' kih' Dio. Hi- ma' jäy- Jwaa- hi- ma' kwa- be' kiyh'.

⁶ Ga-ngëy' lä- ga-dsa' hwa' Chipre he- hä' jee' jmi-nëeh-, lä-jiih' ga-lla-näy' jee' jwii- Pafos. Jee' ja- ga-jeey' jaa- judiu hi- tëë- ji-nah', hi- ma' chee- Barjesús. Ma' jmäy- hñiiy' lä-koh' jaa- hi- ngëë- juu' kih' Dio. ⁷ Dsa- tëë- he' ma' jwayh' kyaah' lle'moh' hi- ma' chee- Sergio Paulo, hi- kyuh- cha-miih-. He- ja- lle'moh' he' ga-jmeey' mada- he- na'kyaay' Bernabé kyaah' Saulo, kih' he- ga-lä-hyoh' dsëy' nuuy' juu' kih' Dio. ⁸ Pero dsa- tëë- he', hi- tëeyh- Elima kyaah' juu' griego, hi- he' na-, ma' ha- kih' Bernabé kyaah' Saulo. Jëeh', sa- ma' hnøøy' he- ma' heeh' lle'moh' he' juu' kih' Dio. ⁹ He- ja- ga-hlëeh' Saulo, he' ba' hi- chee- Paa'. Ga-hlëeyh' kyaah' cha-miih- be' kih' Jmi-llé Na-jngii' hi- ga-jeey' koo- hwëh- në' dsa- tëë- he'. ¹⁰ Mah' ga-jäyh':

—He- ba' che- ta-juuh' hne-, Peer- hlëeh' hne-, joo' hi-sa-llu'. ¿He-la- hnooh- la-dsëeh' kih' lä-jë- he- llu'? ¿Lih' ba' llaa- he- hah- kih' jwë- llu' kih' Dsa-jøøh' jnän'? ¹¹ Na' heeh' Dio hne- wii'. Jä' tuu' mi-nëh'. Mo-so' jëeh' jmëe' hyoo- miih- jmi- —ga-jäh' Paa'.

Lä- chah' ja- ga-løø- mi-nëy' mah' ga-jäy' tuu'. Lä-ku' lä-jii' kiyh' ma' hnaayh- jaa- hi- ma' jäy', kih' he- mo-so- ga-lä-jnä' mi-nëy'. ¹² Ma' ga-jëe' lle'moh' he' he- ga-la- lä-ja-, ga-heeyh- kih' Jesús. Peer-

ga-lä-dsaa- dsëy' ma' ga-nuuy' juu' kih' Jesús.

Ñee' Paa' kyaah' Bernabé Antioquia he-na-hee' hwa' Pisidia

¹³ Ja-ga' ya-hëë' Paa' jwii- Pafos ja- kyaayh' dsa-kyaayh', ga-näy' ta- Perge, jwii- he- na-hee- Panfilia. Pero Jwaa- ga-bee' dsa-kyaayh' mah' ngaayh' ta- Jerusalén. ¹⁴ Ga-ngëë' Paa' kyaah' Bernabé jwii- Perge, ga-lla-näy' ta- jyoh' Antioquia he- nøø' hwa' Pisidia. Ma' ga-të' jmi- he- teeh- dsa- dsë', ngoo' Paa' kyaah' Bernabé gwah' kih' dsa- judiu mah' ga-taayh' jee' ja-. ¹⁵ Ma-ngëë' ma-hë' jaa- dsa- miih- he- na-sii- në' ley kih' Moisé hi- ga-hëy' miih- he- ga-sii' hi- ga-ngëë' juu' kih' Dio, ja-ga' ga-jäh' dsa-kaah' hi- ma' hä' goo- gwah' ja-:

—Cher-mah' cha- miih- he- jawh' hnäh' dsa-nuuh- øøhn', hlëeh' jnääh' miih- he- jmee' llu' kya- jnääh' — ga-jäyh'.

¹⁶ He- ja- ga-noo- Paa', ga-jmeey' lii' kyaah' gooy- mah' wa' dsa-taayh' ti'. Ga-jäyh':

—Nu- da' hnäh' dsa- Israel hi- lä-jëë- ga- hnäh' hi- gah' Dio. ¹⁷ Dio kya- jnääh' dsa- Israel, ga-llëeh- dsa- ma-gyuh- kya- jnääh' mah' leey' dsa- kyaay' hi- ngoo' ba' mi-jäy' lä-jiih' ga-të' koo- jwii- juuh- lä- ma' täy' hwa' Egipto ma-ke- laay' dsa- jnah' kih' hwa' ja-. Ma-ngëë' he- ja-, kyaah' cha-miih- be' ga-hwëë' Dio dsa- he' hwa' ja-, mah' ga-lla-näy' hwa' kiyh'. ¹⁸ Ta-ko- jiih' ga-taah' dsa- he' to-loo' ji-në- jee' la' hwa' kii-, ga-lä-be' dsë' Dio kyaayh' kih' lä-jë- he- hliih' he- ma' jmeey-. ¹⁹ Ma-ngëë' he- ja-, ga-hee' Dio gyii' nää' dsa- hi- ma' tääh' hwa' he- chee- Canaan. Hwa' kih' dsa- he' ga-jmee' Dio hee' dsa- ma-gyuh- kya- jnääh'.

²⁰ Ma' ga-lla-näy' hwa' Canaan ja-, ga-hñaa' Dio hi- ga-ka' në' kih' dsa- he', lä-jiih' ga-lloo' jmi- ga-hñaa' Samuel hi- ga-ngëë' juu'

kiyh'. Lā'ja- ga'jmeē' Dio kyaayh' lā'jiih' ga'tē' kye' hña-loo' na-dsē' to'lo'gya' ji-ñe'. ²¹ Jii- kih' Samuel, dsa- Israel ga-ngēēy' jaa- hi- lee' rey kyaay'. He-ja- ga'hña' Dio Saúl, hi- ga'laa' rey to'loo' ji-ñe'. Jmii- Saúl he' ma' chee- Cis, hi- ma' laa' sa'ju- kih' Benjamín. ²² Ma-ngēē' he- ja-, Dio ga'llee- Saúl mah' ga'llaay' David hi- ga'koo' nē' kiyh'. Ga'jmeē' Dio ju'dsoo' kih' David, ga'jäyh': "Ma-jēēn- David joo' Isaí. Kih' hi- he' ba' ma-tih' dsen, jēēh' hi- he' jmeē' lā'jē' he- hnoon'." ²³ Hi- jee' kih' jaa- jee' lā'jēē' sa'ju- kih' David he', ga-lā'chaa' Jesús, hi- ga'chee' Dio mah' lääy' dsa- Israel lā'koo- ga'jäyh' jää'. ²⁴ Jää' ja-ga' ja- Jesús, ma' kwa- Jwaa- juu' kih' lā'jēē' dsa- Israel. Ga'hleēyh' dsa- mah' dsa-jeeyh' kyaah' Dio hi- he- saay- jmii-. ²⁵ Hi- lā'koh' ma' jēē- Jwaa- ngoo' dsa-hña' ta' kiyh', ga'jäyh': "¿Hi- jnā' laah' hnäh'? Ja- he' jnā' hi- nōø' juu' ja- lā'koo- jmeeh- hnäh' hñu'dsē-. Hi- ja- kēē- kin, sa- tē'dsēēn' chiihn' mah' llen' loo- he- hä' tiy'", ga'jäh' Jwaa'.

²⁶ Ngoo' ba' Paa' hlēēh, ma' jäyh':

—Hnäh' dsa-goon- hi- laa' sa'ju- kih' Abraham, kyaah' lā'jēē' ga'hnäh' hi- gah' Dio, jnā' jne' ba' ga'chee' Dio juu' la- mah' lää' jne'. ²⁷ Pero dsa- hi- ma' tääh' Jerusalén, kyaah' dsa-ta' kyaay' sa- ga-lā'kyuuy' Jesús. Ni- kih' hi- ga-ngēē' juu' kih' Dio llo'joo' sa- ga-lā'ngēēy', ma'ke' ma' hē- dsa- he' juu' ja- lā'jē' jmii' he- tee- dsa- dsē'. Heh' lā'koh' ma' jäyh' he- jmeē- bii' juu' Jesús, ga-lā'te' lā'jē' juu' he- ma' hēy- ja-. ²⁸ Pero sa- ga'jnōøyh' he- kyaah' ma' bääyh' Jesús mah' lā'jwē' ja- ma' jngüyh' kih', he-ja- ga-ngüy' kih' Pilato mah' wa' jmeey' hih' he- juuy'. ²⁹ Ma' ga-lā'te' lā'jē' go-te' lā'koo- na-sii- kiyh' jää', ja-ga' ga'jña' dsih' dsöh' hma-cru' mah' na'haay'. ³⁰ Pero Dio ga-mi'jiyh' jee' kih' hi- na-juu'. ³¹ Hi- cha-miih- jiih' ga-lā'jnäy' jee' kih'

hi- na'nää' kyaayh' Jerusalén, lā' ma' tääyh' Galilea. Hi- he' na- hi- jmeē- ju'dsoo' kih' lā'jēē' dsa- jmii' na'.

³² 'Ja-ba' lā'ja- kwa- jnääh' ju'hmeē' la-, ja-ba' juu' he- ga'bääh- Dio hñii' kyaah' dsa- ma-gyuh- kyaay' jnääh'. ³³ He- ga-mi'jiyh' Jesús, ga-mi'te' Dio juu' kih' jee' kyaay' jnääh', hi- laa' sa'ju- kih' Abraham. Lā'ja- ga-lā'te' lā'koo- na-sii- salmo hwēh' to': "Hne- laah' gyuu- kyaan, na' ma-laan' Täa' kyaah'", ga'jäh' Dio. ³⁴ Kyaah' he- ga-mi'jiyh' Jesús jee' kih' hi- ma-na-juu' mah' mo-so- juu' gyih' jih'koh', lā'ja- ga-lā'te' juu' he- ma-na-sii- lā'la-: "Mi'te' ba' jnä' lā'jē' he- ga'jwii' David", ga'jäh' Dio. ³⁵ Hi- ja-ba' lā'ja- lle' ka-läh' nē' salmo: "Sa'kwah' jwē' jyah' jmii-ngo' kih' hi- na-jngēē' kyaah'", ga'jäh' David.

³⁶ 'Ga-mi'te' ba' David lā'koh' ga-lā'hyoh- dsē' Dio lā' ma' kyey- nē' kih' dsa- kyaay'. Hi- ma' ga'juuy' na'haa' dsih' koo' jee' na'haa' dsa- ma-gyuh- kyaay'. Hi- ga'jngaah- ba' jmii-ngo' kiyh'. ³⁷ Pero hih' hi- ga-lā'jiih' he', sa- ga'jngaah- jmii-ngo' kiyh'.

³⁸ 'He-ja- hnōø' lā'ngēēh' hnäh' øøhn', ta-la' kih' Jesús hi- hlēēhn' kih' la- dsa-che' dsokye- jnän'. ³⁹ Lā'jēē' hi- dsoo' dsē' kih' Jesús, hi- he' ba' hwēē' lluu', lääy' kih' lā'jē' he- ma' hläy' chā'nē' ley kih' Moisé. Jēēh' sa- hwēē- jne' lluu' chā'nē' Dio kyaah' he- hōø' jne' ley ja-. ⁴⁰ Lee- hnäh', mah' sa- ja- nē' kyah' hnäh' lā'koo- ga'jäh' hi- ga-ngēē' juu' kih' Dio:

⁴¹ Jēē' da' hnäh', dsa- hi- mi-kwah' juu' kin, wa' lā-dsaa- hoh' hnäh', wa' heeh' hnäh' go-te'.

Jēēh' jee' kyah' hnäh' jmeen' koo- he- jmeē' dsaa- hoh' hnäh'.

Ni- lā'ja- sa- jmeeh' hnäh' dsoo' ma'ke' hi- ga' ga'jmeeh' juu' kyah' hnäh', ga'jäh' Dio.

⁴² Lā' ma' ya'hēē' Paa' kyaah' Bernabé neh' gwah' kih' dsa- judiu,

ga⁻chuu^ʹ dsa⁻ hi⁻ sa⁻ laa¹ judiu kyaayh^ʹ:

—Ja⁻ ya⁻nääh^ʹ hnäh^ʹ ka⁻läh^ʹ jyoh^ʹ jmi^ʹ he⁻ teeh⁻ dsa⁻ dsé¹ mah¹ kwah¹ hnäh^ʹ ka⁻läh^ʹ juu¹ na⁻ kyaa¹ jnääh¹.

⁴³ Ma¹ ga⁻hwëëy⁻ neh⁻ gwah⁻ ja⁻, jwëë^ʹ dsa⁻ judiu hi⁻ lä⁻kye⁻ hi⁻ sa⁻ laa¹ judiu hi⁻ ma¹ hnaah⁻ Dio, ga⁻jmeey^ʹ ko⁻jøh^ʹ kyaah^ʹ Paa¹ kyaah^ʹ Bernabé. He⁻ja⁻ ngoo¹ ba¹ Paa¹ hlëëyh⁻ mah¹ wa¹ lla⁻nää^ʹ bih¹ ta⁻ cha⁻né^ʹ kyaah^ʹ he⁻ mi⁻jää¹ Dio.

⁴⁴ Ma¹ ga⁻të^ʹ jmi^ʹ he⁻ teeh⁻ dsa⁻ dsé¹, miih⁻ ga⁻sa⁻ ga⁻dsaa¹ lä⁻jëë⁻ dsa⁻ chaa⁻ jee^ʹ jwii⁻ ja⁻, na⁻nääy¹ na⁻nuuy^ʹ ha⁻ lä⁻ la¹ juu¹ kih¹ Dio. ⁴⁵ Pero ma¹ ga⁻jëë¹ dsa⁻ judiu, he⁻ ga⁻kuh¹ jwëë^ʹ dsa⁻, he⁻ja⁻ ga⁻lä⁻lleey^ʹ jwërte, ga⁻løøy¹ lla⁻dsëëy^ʹ kih¹ juu¹ he⁻ ma¹ kwa⁻ Paa¹ hi⁻ ma¹ hlëëyh⁻ wii^ʹ kiyh¹.

⁴⁶ Pero Paa¹ kyaah^ʹ Bernabé sa⁻ ga⁻lä⁻goyh⁻ ga⁻hlëëyh¹ dsa⁻ he^ʹ, ga⁻jäyh^ʹ:

—Kyah¹ hnäh^ʹ to⁻né^ʹ dsa⁻goon⁻ jmee⁻ bii^ʹ he⁻ nuuh⁻ hnäh^ʹ juu¹ kih¹ Dio he⁻ ma⁻kwa⁻ jnääh¹ la⁻. Pero he⁻ beh^ʹ hnäh^ʹ juu¹ la⁻, mi⁻jnääh¹ hnäh^ʹ hñaah¹ sa⁻ hnooh⁻ hnäh^ʹ ha⁻ lä⁻ jee^ʹ jmee¹ chaa⁻ hnäh^ʹ tää^ʹ. Na¹ na⁻hwëë⁻ jnääh¹ jee^ʹ kyah¹ hnäh^ʹ mah¹ dsa⁻kwa⁻ jnääh¹ juu¹ kih¹ dsa⁻ hi⁻ sa⁻ laa¹ judiu ba¹. ⁴⁷ Jëëh^ʹ Dio ga⁻jmeey^ʹ mada⁻ lä⁻la⁻ kyaa¹ jnääh¹, ga⁻jäyh^ʹ:

Ma⁻hñaan⁻ hne⁻, laah¹ wa⁻je⁻ kih¹ dsa⁻ hi⁻ sa⁻ laa¹ judiu, mah¹ hne⁻ ba¹ kah¹ juu¹ ha⁻ lä⁻ lää^ʹ dsa⁻ lä⁻kää⁻ lä⁻juh¹ jmi⁻gyuu⁻.

⁴⁸ Ma¹ ga⁻nuu^ʹ dsa⁻ hi⁻ sa⁻ laa¹ judiu juu¹ kih¹ Dsa⁻jøøh¹ jnän^ʹ, ga⁻jmeey^ʹ juuh⁻ kih¹ juu¹ ja⁻ hi⁻ ga⁻lä⁻chaay⁻ llu¹. Ga⁻heeh⁻ lä⁻jëë⁻ hi⁻ laa¹ kwaan⁻ tëeh¹ jee^ʹ ka⁻ Dio. ⁴⁹ Lä⁻ ga⁻dsa¹ hwa¹ ja⁻ ga⁻lloo¹ juu¹ kih¹ Dsa⁻jøøh¹ jnän^ʹ.

⁵⁰ Pero ko⁻llaa¹ judiu ga⁻taayh⁻ juu¹ dsa⁻më^ʹ hi⁻ ma¹ hnaah⁻ Dio, lä⁻kye⁻ dsa⁻më^ʹ hi⁻ kaah¹ kih¹ jee^ʹ jwii⁻ ja⁻. Hi⁻ lä⁻ja⁻ ga⁻taayh⁻ juu¹ hi⁻ laa¹ ta⁻. Ga⁻tooyh⁻ je⁻ dsé¹ dsa⁻kaah¹ he^ʹ mah¹ lä⁻lleey^ʹ kyaah^ʹ Paa¹ kyaah^ʹ Bernabé

mah¹ hëëy¹ kiyh¹ ta⁻ jee^ʹ uu^ʹ ga¹ kih¹ hwa¹ ja⁻. ⁵¹ Kyaah^ʹ ya⁻hëë¹ Paa¹ ngaah^ʹ kyaah^ʹ Bernabé ga⁻hlay¹ hløø⁻ he⁻ ma¹ na⁻beh⁻ tii^ʹ he⁻ jmeey⁻ lii⁻ kih¹ dsa⁻ he^ʹ, he⁻ lä⁻ ma⁻kyaayh⁻ ja⁻ba¹ dso⁻kye⁻ kiyh¹. Hi⁻ ga⁻hwëëy⁻ jee^ʹ ja⁻, mah¹ ga⁻nääy¹ ta⁻ jwii⁻ Iconio. ⁵² Lä⁻jëë⁻ hi⁻ ga⁻heeh⁻ juu¹ kih¹ Dio cha⁻miih⁻ ma¹ jëë⁻ dsëy¹, hi⁻ ma¹ kyey⁻ cha⁻miih⁻ be^ʹ kih¹ Jmi⁻lle^ʹ Na⁻jngii¹.

14

Ngoo¹ Paa¹ kyaah^ʹ Bernabé ta⁻ jwii⁻ Iconio

¹ Lä⁻ ma¹ gya¹ Paa¹ kyaah^ʹ Bernabé jwii⁻ Iconio ja⁻, ma¹ dsa⁻taayh⁻ ko⁻jøh^ʹ lä⁻uuy^ʹ neh⁻ gwah⁻ mäh⁻ kih¹ dsa⁻ judiu. Ha⁻ koh^ʹ sa⁻ llu¹ juu¹ he⁻ ga⁻kway^ʹ, he⁻ja⁻ jwëë^ʹ hi⁻ laa¹ judiu hi⁻ lä⁻kye⁻ hi⁻ sa⁻ laa¹ judiu ga⁻heeh⁻. ² Pero ko⁻llaa¹ judiu hi⁻ sa⁻ ga⁻heeh⁻, ga⁻tooyh⁻ je⁻ dsé¹ dsa⁻ hi⁻ sa⁻ laa¹ judiu mah¹ ga⁻lä⁻hneey⁻ kyaah^ʹ øøh¹ jne^ʹ hi⁻ ga⁻heeh⁻ kih¹ Dio. ³ He⁻ja⁻ ga⁻jä^ʹ Paa¹ kyaah^ʹ Bernabé cha⁻miih⁻ jmi^ʹ jee^ʹ ja⁻. Ni⁻ miih⁻ sa⁻ ma¹ goyh⁻ ma¹ kway⁻ juu¹ kih¹ Dio hi⁻ ma¹ kyey⁻ cha⁻miih⁻ o⁻jøh⁻ dsé¹ kih¹ Dsa⁻jøøh¹ jnän^ʹ. Hi⁻ ga⁻jmeey^ʹ cha⁻miih⁻ he⁻ juh⁻gaa⁻. Lä⁻ja⁻ ga⁻jmeey^ʹ Dio ju⁻dsoo¹ kih¹ juu¹ he⁻ ma¹ kway⁻. ⁴ Pero dsa⁻ hi⁻ ma¹ chaa⁻ jee^ʹ jwii⁻ ja⁻, ga⁻laa¹ to⁻ nää¹. Ko⁻llaa¹ ga⁻taah⁻ jwoo¹ kih¹ judiu, hi⁻ ko⁻llaa¹ ga⁻taah⁻ jwoo¹ kih¹ apóstole. ⁵ Ga⁻taah⁻ dsa⁻ judiu juu¹ kwee⁻ kyaah^ʹ dsa⁻ hi⁻ sa⁻ laa¹ judiu, ko⁻jøh^ʹ kyaah^ʹ dsa⁻ta⁻ kyaay¹ mah¹ kway¹ kih¹ apóstole he^ʹ hi⁻ tey¹ kuu¹ kiyh¹. ⁶ Pero ma¹ ga⁻lä⁻ñe⁻ Paa¹ kyaah^ʹ Bernabé he⁻ hnøø¹ dsa⁻ ma¹ jmee¹ kiyh¹ lä⁻ja⁻, lä⁻chah^ʹ ja⁻ ga⁻hwëëy⁻ ga⁻nääy¹ ta⁻ Litra hi⁻ Derbe, jwii⁻ he⁻ hla⁻ hwa¹ Licaonia. Hi⁻ na⁻nää¹ gyih¹ jyoh^ʹ jwii⁻ he⁻ hla⁻ lä⁻kää⁻ jee^ʹ jäh⁻ ja⁻, ⁷ mah¹ na⁻kway⁻ ju⁻hmëë^ʹ kih¹ Jesús lä⁻kää⁻ ja⁻.

Ga⁻te¹ dsa⁻ kuu¹ kih¹ Paa¹ jee^ʹ jwii⁻ Litra

⁸ Lистра ja- ma' gya' jaa- dsa- jluuh' hi- jluuh' ga- lä' chaa', jih' koh' sa- ma' ngëy'. ⁹ Dsa- he' ma' gya' nuu- lä' jë- he- ma' hlëeh- Paa'. Ma' ga- jëe' Paa' mi' nëy' ga- lä' liiyh- kih' dsa- he', he- ma- dsoo' dsëy' hläay'. ¹⁰ He- ja- ga- hlëeh' Paa' ki- gaa- ga- ssiyh':

—Noo- da', chih' tih' na- ko- dsoo'.

Lä' chah' ja- koo- ba' ga- hliiy' ta- gyuuh' hi- ga- llooy' ngëy'. ¹¹ Ma' ga- jëe' dsa- hi- ma' tääh' jee' ja- he- ga- jmeey' Paa' lä' ja-, ga- llooy' hlëeyh- koo- ki- gaa- kyaah' juu' kiyh', ma' jäh':

—Lä' laa' dsa- ñuuh- laa' uu' dio hi- ma- jñaa' jee' jnän' la-.

¹² Ga- mi- cheey- Bernabé Júpiter hi- Paa' ga- mi- cheey- Mercurio kih' he- ma' kwa- Paa' juu'. ¹³ Chuuh' jwii- ja- ma' chih' gwah- kih' dio Júpiter. Jee' ja- ga- lloo' jmi- dsa- hi- ma' jmeey' ta- neh' gwah- ja-, ma' jäay' kya' dso' hi- ma' kyey- he- na- lii' kyaah' le'. Ma' hnøoy' ma' jngëeyh' kya' he' mah' ko- jøh' kyaah' dsa- gooy' ma' jmeey' juuh- kih' apóstole he'. ¹⁴ Lä' ma' ga- nuu' Bernabé kyaah' Paa' he- ja-, ga- giiy' hmiih- kiyh', mah' ga- taayh' jee' kih' dsa- he' ma' hlëeyh- ki- gaa-, ¹⁵ ma' jäh':

—Hnä' dsa- ñuuh- ¿he- la' jmeeh- hnäh' lä' na-? ¿Ja' dsa- jmi- gyuu- ba' jnääh' lä' koh' laah' hnäh'? Ma- ya- nøø' jnääh' mah' kwa' jnääh' ju' hmëe' kih' Jesús. Tu' hnäh' he- na-, ta' jmeey- hnäh' he- sa' jmää' ta'. Jeeh' hnäh' hñaa' kih' Dio jiih- ba', hi- ga- jmeey' gyuuh' hwa', hi- ga- jmeey' jmi- ñeeh- hi- ga- jmeey' lä' jë- he- ga' cha- në' kih'. ¹⁶ Jää' ma' tääh' dsa- jmeey- lä' hyoh- dsë' hi- sa- cha- he- ma' jmeey- Dio kiyh' ni- miih-. ¹⁷ Pero ja- he- ga- hmäayh- go- te-. Ma' ra- he- ga- mi- jnäay- ha- lä' laay' hñiiy' kyaah' lä' jë- he- llu' he- jmeey-. Cheey- jma', hi- jmeey- kwa- lä' jë- he- jngëe- dsa- mah' lä' cha- cha- miih- he- kih' hih' jne' hi- lä' ja- jmeey- jëe- dsë- jne'.

¹⁸ Ma- ke- ga- hlëeh' apóstole he' lä' ja-, he- lii' ba' ga- liyh' ga- jney' jwë' kih' dsa- he' he- ma' jngëeyh' kya' mah' ma' jmeey' juuh- kih' apóstole.

¹⁹ Ma- ngëe' he- ja-, ga- lla- nää' judiu hi- chaa- Antioquía, lä' kye- hi- chaa- Iconio. Ga- taayh- juu' dsa- hi- ma' chaa- Lистра. He- ja- ga- tey' kuu' kih' Paa'. Ma- ngëe' he- ja-, ga- sëeyh- Paa' lä' ga- t'e' chuuh' jwii-, jëeh' ma' jmeey- huudse- ma- juuy- ba'. ²⁰ Lä' jëe' øøh' jne' ga- taayh- lä' ku' lä' jii' kih' Paa'. Ko- hwëe' ga' ja- ma' ga- noo- Paa' jee' ma' kyaay' ja- hi- koo- ka- läh' ga- hey' ta- jee' jwii- ja-. Ma' ga- jnä' jyoh' jmi-, ngooy' kyaah' Bernabé ta' Derbe.

²¹ Ma' ga- lla- näay' jwii- Derbe, ga- kway' ju' hmëe'. Hi- jwëe' dsa- ga- heeh- juu' kih' Jesús. Ja- ga- ga- näay' ka- läh' ta- Lистра, ta- Iconio, hi- ta- Antioquía. ²² Lä' koo- lä' koo- jwii- ja-, ga- kway' cha- ga- miih- be' kih' øøh' jne'. Ga- hlëeh' gyih' mah' sa- tuy' juu' he- ma- dsoo' dsëy', ma' jäh':

—Jmeey- bii' jëe' jne' cha- miih- wi', ja- ga' heh' jne' jee' jmeey- Dio hih-.

²³ Lä' koo- lä' koo- jwii- jee' ma' tääh' hi- ma- heeh- juu' kih' Dio, ga- hñaa' dsa- gyuuh' hi- ka' në' kih' dsa- kyaayh'. Ma- ngëe' he- ja-, ga- taayh- ngiiy' kih' Dio ta- ko- jiih' sa' kuh- hiiy-. Lä' ja- ga- taayh- goo- Dsa- jøøh' jnän' dsa- gyuuh' hi- na- hñaa' kyaay'.

Ga- llaah' Paa' ka- läh' kyaah' Bernabé jee' jwii- Antioquía he- na- hee' hwa' Siria

²⁴ Ma' ga- hwëey- jee' ja-, ga- ngëe' bih' ko- dsoo' hwa' Pisidia ga- näay' ta- Perge, jwii- he- nøø' hwa' Panfilia. ²⁵ Ma- ngëe' ma- kway' juu' kih' dsa- hi- ma' chaa- Perge, ga- näay' ta- jwii- Atalia.

²⁶ Jee' ja- ga- taayh- neh- barco, ga- näay' ka- läh' ta- Antioquía, ja- ba' jwii- jee' ga- taah- dsih' goo- Dio ma' ga- mi- jäay' kyaah' ta' kiyh' he- na' ga'

ma-hñaa-. ²⁷ Ma' ga-lla-näay` Antioquía ja-, ga-tëeyh' lä-jëë- øøyh' hi-ma' chaa- jee' ja-. Mah' ga-jmeeyh' juu' ha- lä- la' he- juh-gaa- he-ga-jmee' Dio lä-kaa- jee' na'näay' hi- ha- lä- ga-kwa' Dio jwë' he-ga-lä-dsoo' dsë' hi- sa- laa' judiu. ²⁸ Jee' ja- ga-jä' Paa' kyaah' Bernabé cha-miuh- jmi' kyaah' øøh' jne'.

15

Ga-taah' apóstole juu' kwee- ha- lä- siyh' øøh' jne' hi- sa- laa' judiu

¹ Ko-llaa' dsa- hi- ma' chaa- Judea ga-lla-näay' jwi- Antioquía na'kway- juu' kih' øøh' jne' hi- ma' tääh' jee' ja-, ma' jäyh':

—Cher'mah' sa- ga-wih' jmi-ngo' kyah' hnäh' lä-koo- nøø' kih' Moisé, sa- lääh' hnäh'.

² Peer- ga-ti- ga-choo' Paa' juu' kyaah' dsa- he' hi- lä-ja- ma' jmee- Bernabé ka-läh'. Ha- koh' juu' sa- ga-ti- ga-choo'. He-ja- øøh' jne' hi- ma' tääh' Antioquía, ga-hñaa' Paa' kyaah' Bernabé kyaah' jñah' ga' øøh' jne'. Ga-cheey' ta- Jerusalén mah' mi-ey- juu' ja- kyaah' apóstole hi- kyaah' lä-jëë- dsa-gyuh'.

³ Øøh' jne' hi- ma' tääh' Antioquía ga-chee' dsih' kyaah' juu' llu'. Jee' ga-näay' ja-, ga-ngëey' hwa' Fenicia hi- ga-ngëey' hwa' Samária. Lä-jëë- jwi- jee' ga-ngëey' ja-, ga-jmeeyh' juu' ha- lä- ga-la' he- ga-jeeh- dsa- hi- sa- laa' judiu kyaah' Dio. Peer- ga-tih' dsë' lä-jëë- øøh' jne' ma' ga-nuuy' juu' ja-.

⁴ Ma' ga-lloo' Paa' kyaah' Bernabé ta- Jerusalén, øøh' jne' hi- tääh' jee' ja- ga-heeh- bih' llu'. Hi- lä-ja- ga-jmee' apóstole kyaah' lä-jëë- dsa-gyuh' ka-läh'. Hi- ga-jmeeh' Paa' kyaah' Bernabé juu' lä-jëë- he- ga-jmee' Dio kyaah' lä-kaa- jee' na'näay'. ⁵ Pero ko-llaa' fariseo hi- ma-heeh- juu' kih' Dio ga-nooy- mah' ga-jäyh':

—Jmee- bii' uuh- jmi-ngo' kih' dsa-ñuuh- hi- sa- laa' judiu hi- jmeen' mada- kiyh' mah' høøy' lä-jëë- nuuh- kih' Moisé.

⁶ He-ja- ga-kuh' apóstole kyaah' dsa-gyuh' mah' mi-ey- juu' ja-. ⁷ Ma-lä-hii- tääyh' ti-chooy- juu' jee' lä-jëey-, ja-ga- ga-noo- Pee' mah' ga-jäyh':

—Nuuh- da' hnäh' dsa-ñuuh- øøhn'. Ñeh' ba' hnäh', jää' ga-lleeh- Dio jnä' jee' kyah' hnäh' mah' kwan' ju'hmëë' kih' hi- sa- laa' judiu, mah' lä-dsoo' dsëy' kih' Jesús. ⁸ Dio hi- kyuh- ha- lä- la' tuh-dsë' dsa-, ga-mi-jnäay- dsa- he-, ma-ra- he- laay' dsa- kyaay' lä-llu' he- ga-kwëeyh' Jmi-lle' Na-jngii', ja-ba- lä-koh' ga-hñah' jne'. ⁹ Ja-ba- lä-koh' ga-jmee' Dio jnä' jne', ja-ba- lä-ja- ga-jmeey' kyaah' dsa- he' ka-läh'. Jëeh', kyaah' he- ma-lä-dsoo' dsëy' kih' Jesús, lä-ja- ba- ma-jäy' na-jngëey'. ¹⁰ ¿He-la' kah- hnäh' dsë' Dio, he- jmeeh- hnäh' bii' kih' øøh' jne' he- høøy' ley he- sa- tääy- høøy', hi- ni- jne' sa- tää' jne' høøn', hi- ni- dsa- ma-gyuh- jnän' sa- ga-täay' ma' høøy'? ¹¹ Pero na' ma-ñe' jne', he- la' ma-lää' ba' Jesús jne', kwee- ba' kyaah' dsa- he' —ga-jäh' Pee'.

¹² Ma' ga-løø' Bernabé kyaah' Paa' jmeeh- juu', lä-jëë- dsa- he' ga-taah' ti' nuuy- ha- lä- cha-miuh- juh-gaa- he- ga-jmee' Dio kyaah' jee' na'näay' na'kway- ju'hmëë' kih' dsa- hi- sa- laa' judiu. ¹³ Hi- ma' ga-dsaa' juu' kih' Paa' kyaah' Bernabé, ga-hlëeh' Jacobo, ga-jäyh':

—Dsa-ñuuh- øøhn', nuuh- da' hnäh'. ¹⁴ Ma-nuuh' jne' lä-koo- ma-jmeeh' Simón juu' ha- lä- ga-jmee' Dio to-në' jee' kih' dsa- hi- sa- laa' judiu, ga-tëey- dsa- he', ga-jmäay' kyaay'. ¹⁵ He- la- na- jeeh' kwee- kyaah' he- ga-hlëeh' hi- ga-ngëë' juu' kih' Dio, jee' na-sii- lä-la-:

¹⁶ Ma-ngëë' he- la-, niin' na'choohn' hne' kih' David he- na-hla'.

Na'jmeehn` ka-läh' lä-kaa- jee'
na-hee', mah' choohn' ka-läh'
lä-hmëe',

17 mah' lä-ja- hi- jñah' nää' dsa- he'
wa' hnääh' Dio,

lä-jëe' dsa- hi- sa' laa' judiu hi-
ma-mi-jään' laay' kyaan'.

18 Lä-ja- ga-jäh' Dio, hi- ga-mi-jnääh-
juu' la- llo'joo' go-te'.

19 'He-ja- jwahn', ta' wa' han'
kih' hi- sa' laa' judiu hi- dsa-jeeh'
kyaah' Dio. 20 Ma-lee' ba' koo- siin'
kiyh' mah' sa' wa' kuyh- ma' he-
jmee' mi-sayh' hñiyy' he- lla' dsa-
cha'né' dio hi- na-laa' kaañ- dsa-,
hi- dsa-mé' dsa-nñuuh- sa' wa' kaañh'
wa' hi- cha- hi-, hi- ni- sa' wa' kuyh-
jah' hi- dsa-juu' kyaah' he- wii', ni-
sa' wa' kuyh- jma-. 21 Jëeh' llo'joo'
ga-løø' dsa- judiu kwa- nuuh- kih'
Moisé neh' gwah' he- tøø' lä-koo-
lä-koo- jwii-. Jee' ja- hëy- he- ga-sii'
Moisé, lä-jë' jmi' he- teeh- dsa- dsé'
—ga-jäh' Jacobo.

*Ga-cheey' koo- je- kih' lä-jëe' øøh'
jne' hi- sa' laa' judiu*

22 Lä-jëe' øøh' jne' he', kyaah'
apóstole hi- kyaah' dsa-gyuuñh'
ga-taayh' juu' kwee- ga-hñaa'y'
ko-llaa' øøh' jne' hi- ma' tääh' jee'
ja- mah' dsa-näay' jwii- Antioquía
kyaah' Paa' hi- kyaah' Bernabé.
Ga-hñaa'y' Juda, he' ba' hi- tēeyh-
Barsabá, hi- ga-hñaa'y' Sila. Hi- he'
ma' laa' ta' jee' kih' dsa-kyaayh'.
23 Kyaah' hi- he' ga-cheey' je- he-
na-sii' lä-la-:

“Jnääh' apóstole, jnääh' dsa-gyuuñh'
kyaah' øøh' jne', jmee- jnääh' juu'
kyah' hnäh' øøhn' hi- sa' laa' judiu
hi- chaa- Antioquía, hi- chaa- hwa'
Siria hi- Cilicia ka-läh'. Wa' chaa-
hnäh' llu'. 24 Ma-nuu' jnääh' kih'
ko-llaa' hi- ga-hwëë- jee' la- ga-näay'
ta' na-. Sa' ñe' jnääh' he- ga-näay'
mi-gaay- hnäh' kyaah' juu' kiyh',
hëy- huusé- kyah' hnäh' hi- jmeey-
hih- he- uuñh' jmi-ngo' kyah' hnäh'
hi- he- høøh' hnäh' ley. 25 He-ja-
ma-tooh' jnääh' juu' kwee-, ma-jëe'

jnääh' llu' ba' he- ma-hñaa' jnääh'
øøh' jne' hi- tääh' jee' la- mah'
dsa-näay' dsa-jëey- hnäh' ko-jøh'
kyaah' Paa' hi- kyaah' Bernabé hi-
hnää' jne' cha-miuh-. 26 Dsa-nñuuh-
na-, sa' ga-jmeey' he' che' chaa-
juuy' jee' ga-näay' kway- juu' kih'
Jesucristo. 27 He-ja- chee' jnääh'
Juda kyaah' Sila mah' dsa-näay'
dsa-kway- juu' he- na-sii' la-. 28 Llu'
ba' la' kih' Jmi-llé' Na-jngii' hi- lä-ja-
kyaah' jnääh' ka-läh', he- sa' hnøø-
jnääh' he- høøh' hnäh' he- sa' tää-
hnäh' høøh'. Ma-la' he- la- ba' hnøø-
nuuh' hnäh'. 29 Sa- kuh' hnäh' he-
ma-lla' dsa-cha'né' dio hi- na-laa-
kaañ- dsa-, ni- sa' le' kuh' hnäh'
jma-, ni- sa' le' kuh' hnäh' jah' hi-
dsa-juu' kyaah' he- wii'. Hnäh'
dsa-mé' dsa-nñuuh-, ta' kaañ- hnäh'
wa' hi- cha- hi-. Cher'mah' ga-lèh'
hnäh' høøh' he- ja-, jmeeh- ba' hnäh'
llu'. Wa' dsa-ngëeh' ba' hnäh' llu'.”

30 Lä-jëe' hi- na-hñaa' he', ga-näay'
ta' Antioquía. Ma' ga-lla-näay'
jee' ja-, ga-jøøyh- øøh' jne' mah'
ga-ngëey' je- he- ma' kyey- ja-,
to-lo- né' jee' lä-jëe-. 31 Peer- ga-nøh'
dsé' øøh' jne' he' ma' ga-hëy' je-
ja-, he-ja- ga-lä'chaa'y' llu' jwërte.
32 Juda kyaah' Sila hi- ma' ngëe-
juu' kih' Dio ma' kway- cha-ga'miuh-
juu'. Heh' lä-ja-, ga-nøh' dsé' øøh'
jne' hi- ga-tëeyh' cha-miuh- be'.
33 Ga-lä'hii' ga' miuh- jmi', ja-ga'
ga-hih' øøh' jne' juu' kyaayh' mah'
dsa-näay' llu' ta' Jerusalén jee' tääh'
hi- ga-cheey'. 34 Pero ga-jmee' Sila
huusé-: “Go- llu' ga' he- jän- jee'
la-.” 35 Hi- ga-jä' ba' Paa' kyaah'
Bernabé Antioquía ja-, ma' mi-tëey-
dsa- juu' kih' Dsa-jøøh' jnän'. Hi-
ko-jøh' kyaah' jñah' dsa-kyaayh' ma'
kway- ju'hmëe'.

*Ngoo' Paa' jee' ga-të' to' jiih-
na'kway- juu'*

36 Ga-lä'hii' ga' miuh- jmi', ma'
ga-jäh' Paa' siiyh- Bernabé:

—Man` ka-läh' ma-jëen' lä-jëe-
øøh' jne' hi- tääh' lä-kaa- jwii- jee'

na'kan' juu' kih' Dio jää', ma' jään' ha' lä' tääh'.

37 Ma' hnøø' Bernabé ma' jääy' Jwaa' hi' tääyh' Marcos. 38 Pero sa' ga'tih' dsé' Paa' he' ma' jääy' ka'läh' hi' ga'käh' jiih' hwa' Panfilia, jään' mo'so' ñee' gyih' na'kway' juu' kih' Dio kyaah' Paa'. 39 Ni' miih' sa' ga'hii' kwee' juu' kih' Paa' kyaah' Bernabé, lä' jiih' ga'beey' øøyh', ga'näy' ma' kih' kih'. He' ja' Bernabé ga' jääy' Marcos, ga'taayh' neh' barco ga'näy' ta' Chipre. 40 Hi' Paa' ga' jääy' Sila. Lä' koo' ma' ga'hwëy' jee' ja', ga'jäh' øøh' jne' hi' ma' tääh' Antioquia siyh':

—Dio kyaah' hnäh'.

41 Ga'ngëy' ta' hwa' Siria kyaah' hwa' Cilicia ma' kway' be' kih' øøh' jne' hi' ma' tääh' lä' koo' lä' koo' jwii'.

16

Ngoo' Timotä kyaah' Sila ko'jöh' kyaah' Paa'

1 Ma'ngëy' he' ja', ga'näy' ta' Derbe, ja' ga' ga'näy' ta' Listra. Jee' ja' ma' gya' jaa' øøh' jne' hi' chee' Timotä. Chooy' ma' laa' judiu hi' ma' laay' øøh' jne' ka'läh'. Pero jmii' Timotä ma' laa' griego. 2 Lä' jee' øøh' jne' hi' ma' tääh' Listra hi' hi' ma' tääh' Iconio ma' hlëy' llu' kih' Timotä. 3 Ga'lä' hnøø' Paa' jääy' Timotä lä' kaa' jee' dsooy', he' ja' ga'jmeey' mada' ga'wih' jmi' ngo' kih' Timotä mah' sa' choo' judiu hi' chaa' jee' ja' juu' kyaayh', jään' ga'lä' jee' dsa' chaa' jee' ja' ma' ñey' laa' griego jmii' Timotä. 4 Ga'lä' kaa' jwii' jee' ga'näy', ga'jmeeyh' juu' kih' øøh' jne' ha' lä' la' juu' ee' he' ga'taah' apóstole kyaah' dsa' gyuh' hi' ma' tääh' Jerusalén mah' høøy' ma' la' he' na' ba'. 5 Ma' ga'nuu' øøh' jne' juu' ja', ga'tëy' cha'miih' be' hi' jwëy' ga' dsa' ga'heeh' juu' kih' Dio koo' jmii' koo' jmii'.

Ga'mi'jnää' Dio kih' Paa' jaa' dsa' hi' ma' chaa' hwa' Macedonia

6 Pero Jmi' lle' Na' jngii' sa' ga'kwa' jwë' kih' Paa' kyaah' dsa' kyaayh' mah' ma' kway' juu' kih' Dio hwa' Asia, he' ja' ga'ngëy' bih' lä' ga' dsa' hwa' Frigia, kyaah' hwa' Galacia. 7 Lä' koo' ma' ga'lla'näy' ta' hwa' Misia, ma' hnøøy' ma' dsa'näy' ta' Bitinia pero sa' ga'kwa' Jmi' lle' Na' jngii' jwë'. 8 He' ja' koo' ga'ngëy' ta' koo' hwa' Misia ba', lä' jiih' ga'lla'näy' jwii' Troa. 9 Hwë' he' ma' gya' Paa' Troa, ga'hëy' mi' 'ney' ma' cheh' jaa' dsa' ñuuh' hi' chaa' Macedonia ma' chu' kyaayh', ma' jäh': "Ña' ta' hwa' Macedonia mah' kwah' be' kya' jnääh'." 10 Ma' ga'jää' Paa' he' ja', lä' chah' ja' ga'mi' llu' jnääh' løø' kya' jnääh' , mah' ga'nøø' jnääh' kyaayh' ta' Macedonia. Ga'jmee' jnääh' dsoo' he' tääh' Dio jnääh' mah' dsa'kwa' jnääh' ju' hmëy' kih' Jesús jee' ja'.

Ngoo' Paa' kyaah' Sila jee' jwii' Filipo

11 Jee' jwii' Troa ja' ga'tooh' jnääh' 'neh' barco, ga'nøø' jnääh' ko' dsoo' ta' Samotracia, hwa' he' hä' jee' jmi' ñeeh'. Ma' ga' jnä' jyoh' jmi', ga'nøø' jnääh' ta' jwii' Neópolis.

12 Jee' ja' ga'hwii' jnääh' mah' ga'nøø' jnääh' ta' jwii' Filipo he' ga'lla' dsa' chaa' Roma hi' ma' la' jwii' to' nē' kih' hwa' Macedonia. Jee' jwii' ja' ga'tooh' jnääh' miih' jmi'. 13 Koo' jmi' he' teeh' dsa' dsé' ga'hwëy' jnääh' jee' jwii' ja', ga'nøø' jnääh' ta' cha' hoo' jmi'. Jään', ma' ñe' jnääh' he' dsa'näy' dsa' jee' ja', jee' dsa'ngiiy' kiyh' kih' Dio. He' ja' ga'tooh' jnääh' ga'hlëh' jnääh' juu' kih' Dio dsa'më' hi' ma' tääh' jee' ja'. 14 Jaa' dsa'më' he' ma' chee' Lidia, hi' ma' chaa' jwii' juuh' he' chee' Tiatira. Ma' hniy' hmiih' gyuh' he' hmooh' hi' ma' hnaayh' Dio. He' ja' ga'chee' Dio dsëy' mah' wa'jmeey' he' juu' he' ma' hlëh' Paa'. 15 Lä' koo'

ma' ga'saay- jmi- ko-joh' kyaah' la'jee' hi- chaa- kyaay', ga'chuuy' kyaaj' jnaah', ga'jäh':

—Cher'mah' laah' hnäh' mi'te' ba' jnä' kih' Dio, jä' hnäh' kin' na'.

He-ja- ga'jmeë' dsa-më' he' bi' he- ga'jä' jnaah' cha'neh- kiyh'.

Ga'taayh- Paa' kyaah' Sila neh-ñe'

¹⁶ Koo- hä' lä' ma' na'nø' jnaah' ka-läh' jee' ma' ngii- dsa- kiyh' kih' Dio, jee' ja- ga'jee' jnaah' jaa- chih-më' hi- ma' kye- jmi-llë' hlih' hi- ma' lle- juu' kih' dsa-. Kyaah' chih-më' he' ma' lih' dsa-juu' cha-mi- kuu'. ¹⁷ Peer- kii- hoo- chih-më' he' ma' lleey' kaah' kyaaj' jnaah', ma' hlëeyh':

—Dsa-ñuuh- hi- ga-nää' na-, ga-nää' mada- kih' Dio Jøøh'. Hi- na- na- kwa- juu' kih' Dio he- jmeë' dsa-lää' dsa-.

¹⁸ Ma-lä-hii- cha-mi- jmi- jmeë- chih-më' he' lä-ja-, lä'jiih' ga-lä-dsëh- dsë' Paa'. He-ja- ga'jeeyh- hñiiy' ga'siiyh- jmi-llë' hlih':

—Kyaah' be' kih' Jesucristo jmeen- hih- kyah', go-hëë' kih' chih-më' na-.

Lä'chah' ja- ya-hëë' jmi-llë' hlih' kih' chih-më' he'.

¹⁹ Ma' ga-lä-liih- dsa-juu' chih-më' he' mo'so' cha- he- kyaah' liyh- kuu', ga-lä-hneey- kyaah' Paa'. Ga'saayh' Paa' kyaah' Sila na'jäay- cha'ne' dsa-ta'. ²⁰ Ga'taayh- goo- jwëë', ga'siiyh':

—Judiu ba' laa' dsa-ñuuh- la-, ha- koh' hñii- sa- ma' jay- llay- jee' jwi- jnan'. ²¹ Mi-tëey- jne' he- tëey' jmeey- he- sa- cha- jwë' jnan' hehn' ni- he- jmeen' he- tëey' jmeey-, jne' hi- laa' dsa- romano.

²² Hi- lä'jee- dsa-jwi- ga-kwa' be' kih' dsa- hi- ga-hñii' he'. He-ja- ga'jmeë' dsa-ta' mada- ga'leey' hñiih- kih' Paa' kyaah' Sila mah' ga-kwa' dsa- kiyh' kyaah' si'hma-.

²³ Ma-ngëë' ma-kwa' dsa- kiyh' cha-mi- ga'taah- dsih' neh-ñe'. Ja-ga' ga'jmeey' mada- kih' poo-

kyaay' mah' häay' llu'. ²⁴ Ma-ngëë' ma-hyoh- poo- jwë' ha- lä' jmeey', ga'taayh- Paa' kyaah' Sila ga-të' neh- ga' kih' neh-ñe'. Jee' ja- ga'gwëy' ti' Paa' kyaah' Sila neh- jwi' hma- he- hë- too-, he- chee- cepo.

²⁵ Pero ma' ga-të' koo- lla-ñuuh' ma' ngii- Paa' kyaah' Sila kiyh' kih' Dio, hi- ma' häy- su- kih' Dio, hi- jñah' ga' dsa- hi- ma' tääh' neh-ñe' ja- ma' nuuy-. ²⁶ Ni- sa- liih- ga' dsa- he' ma' ga'jeh' wi- jwë' hwa', lä'jiih' ga-sa' ga'hluh' ti' na'hyah- he- la' neh-ñe' ja-. Lä'chah' ja- ga-na' lä'jë- ho'haah' kih', hi- ga'saa' ga'jaa' caden- he- ma' na-hñuu' lä'jee' hi- ma' tääh' neh-ñe' ja-. ²⁷ He-ja- ga-ñe' poo- hi- ma' høø- jee' ja-. Ma' ga'jëy' na-na' hoo' neh-ñe', ga'lley- ñe'tuuh- kiyh' mah' ma' jngëeyh' hñiiy', kih' he- laay' ma-kyuu' dsa- hi- ma' tääh' neh-ñe'. ²⁸ He-ja- ga'hleeh' Paa' ki-gaa- ga'jäh':

—Ta-jmeeh- hñaa'h', tøøh' ba' jnaah' lä'jee- jnaah' jee' la-.

²⁹ He-ja- ga-ngii' poo- he' wa'je-, mah' ga'hey' ko-chih' cha'neh-. Jläay- ga' lä-ja-, ga'jwäay' hñiiy' huu' ti' Paa' kyaah' Sila. ³⁰ Hih' poo- he' ga'hwëy' øøh' jne' neh-ñe', mah' ga'siiyh':

—Dsa-ñuuh-, he- na- jmeen' mah' lään'.

³¹ He-ja- ga-jäh' øøh' jne' he':

—Jmeë' dsoo' hoh' kih' Jesucristo mah' lä-ja- ba' lääh' kyaah' lä'jee- hi- chaa- kyah'.

³² Ja-ga' ga'hleeyh' poo- he' juu' kih' Dio, kyaah' lä'jee- hi- chaa- cha'neh- kiyh'. ³³ Lä- hwë' ja- ga-jøø' poo- he' kih' Paa' kyaah' Sila na'gyiyh- jee' ga-la' dsoo' kiyh'. Lä'chah' ja- ga'saa- poo- he' jmi- kyaah' lä'jee- hi- chaa- kyaay'. ³⁴ Ma-ngëë' ma'saay- jmi-, ga-tëy- øøh' jne' he' cha'neh- kiyh', ga-kwëeyh' he- ga-kuyh-. Peer- ga-lä'chay- llu' kyaah' lä'jee- hi- chaa- kyaay', lä'llu' he- ga'heeyh- juu' kih' Dio.

35 Ma' ga'jnä' jyoh' jmi' ja', ga'chee' dsa-ta' jñah' poo' hi' na'jmee' juu' kih' hi' ma' høø' neh' ñe' 'mah' lääy' Paa' kyaah' Sila. 36 He-ja- ga'jmeeh' poo' juu' kih' Paa' kyaah' Sila, ga'jäyh':

—Ma'jmee' dsa-ta' mada' he- lään' hnäh'. He-ja- jwahn', hwëë- hnäh', go-nää' hnäh' kyaah' juu' llu' ba'.

37 He-ja- ga'jäyh' Paa' siyh' lä-la-:

—¿He-la' ja' ga'kway' kyaä' jnääh' 'cha'ne' lä-jëë' dsa-, ni' sa' ga'ngi' juu' che' ää' jnääh' dsoo'? He' ba' dsa- romano jnääh' ka-läh' mah' ga'taayh- jnääh' neh' ñe'. Na' laay', lääy' jnääh' jee' na-hmää'. Ni' miih- sa' heeh' jnääh' lä-na-. Wa' ya-nää' hñi' dsa-ta' mah' hwëëy' jnääh'.

38 He-ja- na'jmeeh' poo' he' juu' kih' dsa-ta'. Peer' ga-lä-goo' dsë' dsa-ta' he' ma' ga-nuuy' laa' Paa' dsa- romano kyaah' Sila. 39 He-ja- na'näy' na'jëëy-, mah' ga'si' Paa' kyaah' Sila:

—Jmee' hnäh' jøh- hoh'.

Ma-la' ma-hwëëy' neh' ñe' , ga'si' yh':

—Go-nää' ba' hnäh' ta' jee' jyoh'.

40 Ma' ya'hëë' Paa' neh' ñe' kyaah' Sila, ga'näy' ta' kih' Lidia, jee' ga'jëëy' miih- øøh' jne'. Ga'kwa' Paa' kyaah' Sila be' kiyh', ja-ga' ga'hwëëy- jee' jwii- ja-, ga'näy' ta' jee' jyoh'.

17

Ga-lä-hnee' dsa- kyaah' Paa' jee' jwii- Tesalónica

1 Ga'ngëë' Paa' kyaah' Sila ta' jee' jwii- Anfípoli hi' ga'ngëëy' jee' jwii- Apolonia lä-jiih' ga'lla-näy' jwii- Tesalónica, jee' ma' chih' koo- gwah' kih' dsa- judiu. 2 Hi' lä-koo- tëë' Paa' jmeë', jmi' he- teeh- dsa- dsë' ma' dsooy- neh' gwah- dsa-hlëëy' dsa-. Ga'të' hnë- jiih- ma' dsooy- gwah- jmi' he- teeh- dsa- dsë' ma' dsa-kway' juu' na-hñaa' lä-jëë-. 3 Ma' mi-jnäy- jëë- go-te- lä-koo- na-sii-

juu' kih' Dio he- jäh', jmeë' bii' jëë' Cristo wii' hi' lä-jiih' ka-läh' jee' kih' hi' na-juu'. Hi' ga'jäyh':

—Jesús hi- hlëehn' kih' la-, hi- he' he' Cristo.

4 Ko-llaa' judiu ga-lä-dsoo' dsëy', he-ja- ga'jmeey' ko-jøh' kyaah' Paa' hi' kyaah' Sila. Jwëë' griego hi- ma' hnaah- Dio ga'heeh-. Hi' lä-ja- jwëë' dsa-më' hi- hii' juu' kih' jee' jwii- ja- ga'heeyh- kih' Jesús. 5 Pero ko-llaa' judiu hi- sa' ma' dsoo' dsë' kih' Jesús, ga-lä-lleey'. He-ja- na'kyaay' ko-llaa' dsa-nñuh- hi- hñaa- dsë' hi- la' ga-nää' jee' jwii- ja-. Kyaah' dsa-nñuh- he' ga'liyh' ga'tooyh- je- dsë' dsa- chaa- jee' jwii- ja-. He-ja- ga-näy' cha'neh- kih' Jasón he- hnøøy' ma' jäy' Paa' kyaah' Sila mah' ma' taayh- goo- dsa-jwii-. 6 Pero sa' ga'jnäy' he-ja- ga'saayh' Jasón kyaah' jñah' ga'øøh' jne', na'jäy- kih' dsa-ta', ta-hooyh- ki-gaa- ma' jäyh':

—Dsa- na- ga'nää' mi-gaa' dsa- lä-kaa- jmi-gyuu' hi' na' ma-ya-näy' jee' la- jnän'. 7 Jasón la- na- ma-taayh- dsa- he' cha'neh- kih'. Lä-jëë' hi- la- na- mi-kwayh' ley kih' dsa-ta' jøøh' jnän' hi- gya' roma. Jäyh' chaa- jñah' rey hi- chee- Jesús.

8 Ma' ga-nuu' dsa-ta' kyaah' dsa-jwii- juu' ja-, ga'heë' dsëy' go-te-. 9 He-ja- ga'jmeë' dsa-ta' mada' ga-mi-hmaah' Jasón dsoo' kih' kyaah' lä-jëë' øøh' jne' hi- ga'saayh' he'. Ja-ga' ga-läy'.

Ngoo' Paa' kyaah' Sila ta' jwii- Berea

10 Øøh' jne' hi- ma' chaa- jee' ja-, lä-chah' hwë' ja-, ga'cheey' Paa' kyaah' Sila ta' jwii- Berea. Ma' ga'lla-näy' Berea na'näy' 'neh' gwah' kih' judiu. 11 Judiu hi- ma' chaa- Berea ja-, llu' cha-ga'miih- huüdsë- kih' lä-koh' ga' hi- chaa- Tesalónica. Ga-lä-hnøø' gyih' nuuy' ha- lä-la' juu' ja-, hi' lä-jëë' jmi' ma' hëy- jee' na-sii- juu' kih' Dio mah' ma' jëëy- che' ma-ra' ju'dsoo' he- ma' jäh' Paa'. 12 Jwëë' dsa- judiu

he' ga'heeh' juu' kih' Dio hi' lä'ja' jwëë' dsa'më' griega hi' hii' juu' kih' jee' jwii' ja' hi' jwëë' dsa'ñuuh' ka'läh'. 13 Ma' ga'nuu' judiu hi' chaa' Tesalónica he' hää' Paa' ta' Berea kway' juu' kih' Dio, he'ja' na'näay' jee' ja' ka'läh' na'llay' hii' kih' dsa'. 14 Lä'chah' ja' øøh' jne' hi' chaa' jee' ja' ga'cheey' Paa' ta' cha'hoo' jmi'ñeeh'. Ga'jä' ba' Sila kyaah' Timotä jwii' Berea. 15 He' ba' øøh' jne' hi' ma' kyaah' Paa' ga'jmeë' be' ga'jøø' kiyh' lä' ga'të' jwii' Atena. Hi' ma' ga'hwëë' øøh' jne' jwii' Atena ja', ga'chee' Paa' juu' wa' jä' Sila kyaah' Timotä ta' la', na'koh' lä'jiih' jee' le'.

Ga'kwa' Paa' juu' jee' jwii' Atena

16 Ta'ko'jiih' ma' gya' Paa' jøøy' lloo' Sila kyaah' Timotä jwii' Atena, ga'lä'meeh' dsëy' kih' ga'lä'kaa' ba' tääh' dio hi' na'laa' kaa' dsa'. 17 He'ja' neh' gwah' ma' mi'jnää' Paa' juu' na'hñaa' lä'jëë' kih' judiu hi' ma' chaa' jee' ja', hi' kih' jñah' ga' dsa' hi' hnaah' Dio. Hi' lä'jëë' jmi' ma' dsa'ngëë' Paa' lä'kaa' je'hmooh' ja', hlëëyh' dsa' hi' dsa'kuh' jee' ja' ka'läh'. 18 Jee' ja' ga'jeey' dsa' hi' jäh' kyuu'. Koo' nää' dsa' he' tëëyh' epicúreo hi' jñah' ka'läh' tëëyh' estoico. Dsa' he' na' ga'løø' ti'choo' juu' kyaah' Paa'. He'ja' ga'jäyh' siiyh' dsa'kyaayh':

—Hee' ba' juu' he' kwa' dsa' na', heh' he' hlëëyh' cha'miih' ngëë'.

Jñah' ka'läh' ga'jäyh':

—Lä'koo' he' hlëëyh' kih' jñah' dio hi' sa' kyuu' jne'.

Lä'ja' ga'jäyh' kih' Paa' kih' he' ma' mi'jnää' Paa' ju'hmëë' kih' Jesús hi' juu' he' lä'jiih' dsa'. 19 He'ja' ga'jäy' Paa' koo' jee' ma' dsa'ñeey', jee' chee' Areópago. Jee' ja' ga'ngiiy' juu' kiyh':

—¿Che' le' nuu' jnääh' miih' ha' lä' la' ju'hmëë' he' kyeh' na'? 20 Kyeh' juu' he' sa' ma'nuu' jnääh' go'te'.

Hnøø' jnääh' lä'ñe' jnääh' he' hnøø' jäh' juu' na'.

21 (Jëeh', jwëë' dsa' chaa' jee' jwii' Atena hi' dsa' hi' ya'nää' hwa' hwa', ga'taayh' tää' jee' ja'. Sa' cha' he' ga' jyoh' he' ma' tih' dsëy', ma'la' ju'hmëë' he' ma' nuuy' kyaah' he' ma' kway', he' ja' ba' ma' tih' dsëy'.)

22 He'ja' ga'noo' Paa' to'dsaah' jee' kih' hi' ma' tääh' Areópago ja', mah' ga'jäyh':

—Kyuu' hnäh' dsa' chaa' Atena. Peer' mi'teh' hnäh' kyaah' lä'jëë' dio kyaah' hnäh'. 23 Jëeh' lä' ma' ñeen' na'ngën' lä'kaa' jee' jwii' la', ga'jëën' lä'kaa' ba' tääh' hi' na'laa' kaa' hnäh'. Jee' ja' ga'jëën' koo' na'hyoo' jee' na'sii' lä'la': "Hii' la' Dio hi' sa' kyuu' jne'." Jëë' da' hnäh', he' ba' Dio hi' hnaah' hnäh', ni' sa' kyuu' hnäh', kih' hi' he' na' hlëëhn' na'.

24 'Dio hi' ga'jmeë' lä'kaa' jmi'gyuu', hi' ga'jmeë' lä'jëë' he' ga' cha' në' kih', hi' he' laa' juu' gyuu' hwa', he'ja' sa' jmeë' bii' jmeë' dsa' jmi'gyuu' koo' gwah' jee' gyay'. 25 Sa' cha' he' jmeë' bii' kiyh' ni' miih', ni' hi' jmeë' ta'he' kiyh'. Hñii' bih' jmeey' chaa' lä'jëë' jne', jmeey' kii' jne' lle' hi' kway' lä'jëë' he' jmeë' bii' jnän'.

26 'Kih' jaa' dsa'ñuuh' ba' ga'jmäy' lä'jëë' nää' dsa' jmi'gyuu' mah' dsa'taayh' lä'kaa' hwa'. Hi' ga'tøøy' hih' ha' koh' jmi' dsa'taah' dsa' hi' ha' hñii' dsa'taayh'.

27 Ga'jmäy' jne' mah' hnääh' jnih'. Lä'ja' koo' sa' su' sa' jne' ba' jne' Dio. Jëeh', ma'ra' ju'dsoo' sa' cheyh' hwa' kih' lä'jaa' lä'jaa' jne'. 28 Jëeh', ta'la' kiyh' ba' chaa' jne' hi' ga'nøø' jne' hi' na'jiih' jne'. He' la' jeeh' kwee' lä'koh' ga'sii' ko'llaa' dsa'gooh' hnäh' hi' ma' kyuu', hi' ga'jäyh': "Laa' jne' sa'ju' kih' Dio."

29 'Lä'llu' he' laa' jne' sa'ju' kih' Dio, he'ja' sa' cha' he' kih' jmeen' huudsë' laay' lä'koo' dio hi' jmäa' dsa' kyaah' ñe' nøø' o ñe' tøø' o kyaah' kuu'. Jëeh' heeh' he' jmeë'

dsa- ja-, la' lä-koō- gwa' huudsē- kih' dsa- ba'. ³⁰ Jää', sa' ga-jmee' Dio he' kih' lä-jē- he- ma' jmee- dsa-. Jēh' dsa-, sa' ma' ñe- hee- ja- ma' jmeey'. Pero jmii' na', Dio jmee' mada- kih' lä-jē- dsa- hi- tääh' lä-kaa- jmi-gyuu' wa' lä-dsaa- dsēy' lä-jē- he- jmeey'. ³¹ Jēh', ga-tøø' Dio hih' lloo- koō- jmii' llay' ta' kih' lä-jē- dsa- kyaah' ju'dsoo'. Ma-na-lleeh' ba' jaa- dsa-ñuu- hi- lla' ta' hi- kih' lä-jē- dsa- ga-jmee' Dio dsoo' juu' ja-, lä-llu' he- ga-mi-jiiyh' Jesús jee' kih' hi- na-juu' —ga-jäh' Paa'.

³² Ma' ga-nuu' dsa- he' juu' he- lä-jiih' dsa- hi- ma-na-juu', ko-llaa' dsa- he' ga-mi-kwayh' hi' ko-llaa' ga-jäh' lä-la-:

—Jyoh' jiih' ba' nuu' jnääh' ka-läh' juu' na-.

³³ He-ja- ya-hēē' Paa' jee' kih' dsa- he'. ³⁴ Ko-llaa' hi- ga-lä-dsoo' dsē', ga-jmeey' ko-jøh' kyaah' Paa'. Jee' ja- ma' hää' Dionisio hi- ma' dsoo- ta' Areópago. Hi- lä-ja- ga-heeh- jaa- dsa-mē' hi- ma' chee- Dámari hi' chaa- ga-jñah' hi- ga-heeh-.

18

Ngoo' Paa' ta' jwii- Corinto

¹ Ma-ngēē' he- ja-, ya-hēē' Paa' jwii- Atena ngooy' ta' jwii- Corinto. ² Jee' ja- ga-jēy' jaa- judiu chee- Aquila hi- ga-lä-cha- jee' jwii- Ponto, hi- hmēē' ya-hēē' hwa' Italia kyaah' mēy' Priscila lä-hih' kih' Claudio rey to-nē'. Hih' rey he', sa' hnøoy' ma' dsa-taah' dsa- hi- laa' judiu jee' jwii- Roma he- nøø' hwa' Italia. He-ja- ñee' Paa' na-jēē- dsa-gooy' he'. ³ Aquila he' ma' jmee- ta' hme- hmi-loo-, he- ja- ma' la' ta' kiyh'. Ja-ba' lih' Paa' ma' jmeey' ta' ja- ka-läh', he-ja- ga-jäy' jmeey' ta' ja- ko-jøh' kyaayh'. ⁴ Lä-jē' jmii' he- teeh- dsa- dsē' ma' dsoo- Paa' neh- gwah- mäh- ma' dsa-hlēeyh' dsa- judiu kyaah' hi- sa' laa' judiu, ma' kway- juu' na-hñaa' lä-jēē- ha- lä- jee' ma' heeh- dsa- juu' kih' Dio.

⁵ Ma' ga-lloo' Sila kyaah' Timotä hi- ma' tääh' Macedonia, ja-ga' ga-tu' Paa' ta' jmee- hmi-loo- mah' ga-kway' juu' kih' Dio ba'. Ga-hlēeyh' judiu dsa-gooy', ga-jmeey' ju'dsoo' kih' Jesús. Ga-jäyh' hi- he' he' Cristo. ⁶ Pero dsa- he' ga-løø' jiiyh' juu' kyaah' Paa', hi- ga-mi-kwayh' ka-läh'. He-ja- ga-kyah' Paa' hmiih- kih', ga-jäyh':

—Dsoo' kyah' hñaa' ba' hnäh' na-, he- juuh' hnäh' lä- ma-na-bääh' ja-ba' hnäh' kyaah' dso'kye-. Sa' cha- dsoo' dsēēn- ni' miih-. Na' ta' cha'nē' na-kan' juu' la- kih' dsa- hi- sa' laa' judiu ba'.

⁷ Ya-hēēy' neh- gwah- ja-, ngooy' cha'neh- kih' jaa- dsa-ñuu- hi- chee- Justo hi- ma' gya' jäh- jee' chih' gwah-. Hi- he' ma' gah- Dio. ⁸ Jaa- dsa- hi- hä' goo- gwah- hi- chee- Crispo, ga-heeh- juu' kih' Jesús kyaah' lä-jēē- hi- chaa- kyaay'. Hi- jwēē' dsa- hi- chaa- ja-ba' Corinto ja-, ga-heeyh- juu' kih' Dio ma' ga-nuuy' juu' he- ma' kwa- Paa'. Lä-jēē- hi- he' ga-saa- jmii-. ⁹ Koō- hwē' he- ma' gya' Paa' jwii- Corinto ja-, ga-hēē' mi'nēy' Dsa-jøøh' jñän' hi- ga-jäh' siiyh':

—Ta- wa' gah', hlēeh' ba' hne- juu' kin', ta' tu' he- kwah- juu'. ¹⁰ Ni' jaa- sa' chaa- hi- kaah' hne- mah' jmeeyh- hne-. Jēh' jnä' chehn' kyaah' hne-. Hi- ta' jyoh' ko-taa-, tääh' jwēē' dsa- jee' jwii- la- hi- na' ga-heeh- juu' kin'.

¹¹ He-ja- ga-jä' Paa' koō- ji-ñe- na-dsē- jñee' sih- jee' jwii- Corinto ja-, kway- juu' kih' Dio.

¹² Lä-koh' ma' laa' Galión lle'moh' kih' lä-kaa- hwa' Acaya, lä-jēē- judiu hi- chaa- Corinto ga-taayh' juu' kwee- kyaah' dsa-kyaayh' ga-teey' kyaah' Paa' he-ja- na-jäy- nē'ta', ¹³ ma' jäyh':

—Dsa-ñuu- la- mi-tēēy- dsa- ha- lä- jee' hnaayh- Dio mah' lla-dsēy' kih' ley jñän' kyaah' juu' ja-.

14 Ma⁻chēh¹ Paa¹ ma¹ hlēeh¹, ma¹ ga¹jāh¹ Galión s¹iyh¹ dsa⁻ judiu he¹:

—Cher¹māh¹ dsoo¹ la¹ hliih¹ he⁻ jmeey⁻, o cher¹māh¹ na⁻ bāāyh¹ koo⁻ dsoo¹ juuh⁻, ja⁻ ga¹ na⁻ hōø¹ kwaat⁻ llan¹ ta¹ kyah¹ hnāh¹ dsa⁻ judiu. 15 Pero juu¹ ta¹jmah¹ ba¹ na⁻ hlēeh¹ hnāh¹. Dsa⁻ ba¹ na⁻ hāāh¹ hnāh¹, kih¹ ley kyah¹ hnāh¹ ba¹ na⁻ hlēeh¹ hnāh¹. He⁻ja⁻ jēē¹ ba¹ hnāh¹ ha⁻ lā⁻ lā⁻ ee⁻ juu¹ na⁻. Sa¹ hnoon¹ taahn⁻ hñiin⁻ kyaah¹ he⁻ na⁻ —ga¹jāyh¹.

16 He⁻ja⁻ ga⁻hwēēy¹ dsa⁻ he¹ nē¹ta¹ ja⁻. 17 He⁻ja⁻ ga⁻saah¹ dsa⁻ he¹ Sóstene hi⁻ ma¹ hā¹ goo⁻ gwah¹ kiyh¹. Ga⁻kway¹ kih¹ ta⁻ ka¹hne⁻ kih¹ nē¹ta¹ ja⁻. Pero lle¹moh¹ he¹ ni⁻ miih⁻ sa⁻ ga¹jmeey¹ he¹ kiyh¹.

18 Pero ga⁻gya⁻ ga¹ Paa¹ cha⁻miih⁻ jmi¹ Corinto ja⁻. Ja⁻ga⁻ ga⁻hiyh¹ juu¹ kih¹ lā⁻jēē⁻ øøh¹ jne¹, ngooy¹ ta⁻ hwa¹ Siria, kyaah¹ Aquila kyaah¹ Priscila. Jāā¹ ja⁻ ga⁻dsa⁻taayh¹ neh¹ barco jwii⁻ Cencrea, ga⁻tii¹ Paa¹ lle¹, ga⁻jmeey¹ kwaah⁻ go⁻te⁻. Lā⁻ja⁻ ga⁻lā⁻jnā¹ ga⁻jmeey¹ koo⁻ hmoooh¹ kyaah¹ Dio.

19 Ma¹ ga⁻lla⁻nāāy¹ Éfeso, ja⁻ jiih¹ ga⁻jā¹ dsa⁻kyaayh¹. Ngoo¹ ba¹ Paa¹ ta⁻ gwah¹ na⁻hlēēyh¹ judiu. 20 He⁻ja⁻ ga⁻ngii¹ judiu he¹ ma¹ jā¹ ga¹ Paa¹ miih⁻ jmi¹, pero sa⁻ ga⁻heeyh⁻. 21 Ga⁻hiyh¹ juu¹ kih¹ lā⁻jēē⁻ hi⁻ he¹, ga⁻siiyh⁻:

—Jmee⁻ bii¹ naahn⁻ jmi¹ he⁻ tē¹ Jerusalén. Pero koo⁻ ka⁻lāh¹ jān⁻ ya¹jēēn¹ hnāh¹, cher¹māh¹ lā⁻ja⁻ hnøø¹ Dio.

Éfeso ja⁻ ga⁻he¹ Paa¹ neh¹ barco, ngaayh¹ ta⁻ Jerusalén. 22 Ma¹ ga⁻llooy¹ Cesarea, ngaah¹ bih¹ ta⁻ Jerusalén na⁻jmeey¹ Dio kih¹ øøh¹ jne¹ hi⁻ ma¹ tāāh¹ jee¹ ja⁻. Ja⁻ga⁻ ngooy¹ ta⁻ jwii⁻ Antioquía ka⁻lāh¹. 23 Ga⁻gyay⁻miih⁻ jmi¹ Antioquía, ja⁻ga⁻ ya⁻hēēy¹ ka⁻lāh¹, ngooy¹ lā⁻koo⁻ lā⁻koo⁻ jwii⁻ he⁻ nøø¹ hwa¹ Galacia, hi⁻ lā⁻ja⁻ jwii⁻ he⁻ nøø¹ hwa¹ Frigia, na⁻kway⁻ be¹ kih¹ lā⁻jēē⁻ øøh¹ jne¹ hi⁻ ma¹ tāāh¹ lā⁻kaa⁻ jee¹ ja⁻.

Ga⁻kwa¹ Apolo juu¹ jee¹ jwii⁻ Éfeso

24 Ta⁻ko⁻jiih¹ ja⁻, ga⁻lloo¹ ta⁻ jwii⁻ Éfeso jaa⁻ judiu hi⁻ chee⁻ Apolo, hi⁻ ga⁻lā⁻chaa⁻ jee¹ jwii⁻ Alejandria. Peer⁻ liyh⁻ kway⁻ juu¹ kih¹ Dio na⁻hñaa¹ lā⁻jēē⁻ hi⁻ ma¹ kyūūyh⁻ ra⁻kēh¹ ra⁻lluū¹ jee¹ na⁻sii⁻ juu¹ kih¹ Dio. 25 Ga⁻lā⁻tēē⁻ bih¹ ha⁻ lā⁻ lā⁻ jwē¹ kih¹ Jesús hi⁻ ma¹ hlēēyh¹ lā⁻kaa⁻ tuh⁻dsēy¹. Ma¹ mi⁻tēēy⁻ dsa⁻ na⁻hñaa¹ lā⁻jēē⁻ ha⁻ lā⁻ lā⁻ juu¹ kih¹ Jesús. Pero he⁻ saa⁻ dsa⁻ jmi⁻, ma⁻lā⁻ he⁻ ma¹ jmee⁻ Jwaa⁻ ba¹ ma¹ kyūūyh⁻.

26 Sa¹ goyh¹, ga⁻løøy¹ hlēēyh⁻ dsa⁻ neh⁻ gwah⁻ kih¹ judiu he⁻ chih¹ Éfeso ja⁻. Pero lā⁻ ma¹ ga⁻nuu¹ Aquila kyaah¹ Priscila ha⁻ lā⁻ lā⁻ juu¹ he⁻ ma¹ kwa⁻ Apolo ja⁻, he⁻ja⁻ ga⁻tēēy⁻ ta⁻ kiyh¹ mah¹ na⁻heeh¹ gyih¹ ha⁻ lā⁻ lā⁻ juu¹ kih¹ Dsa⁻jøøh¹ jnān¹ jee¹ sa¹ ma¹ kyūūyh⁻. 27 Ma⁻ngēē⁻ he⁻ ja⁻, ga⁻lā⁻hnøø¹ Apolo dsoo¹ ta⁻ hwa¹ Acaya. Hi⁻ lā⁻jēē⁻ øøh¹ jne¹ hi⁻ ma¹ tāāh¹ kyaayh¹ jee¹ ja⁻, ga⁻kway¹ be¹ kih¹ hi⁻ ga⁻siiy⁻ koo⁻ je⁻ kih¹ øøh¹ jne¹ hi⁻ ma¹ tāāh¹ Corinto he⁻ nøø¹ hwa¹ Acaya mah¹ wa¹ heeyh⁻ Apolo lā⁻kaa⁻ tuh⁻dsēy¹. Hi⁻ ma¹ ga⁻llooy¹ jee¹ ja⁻, ga⁻lā⁻llu¹ cha⁻miih⁻ kih¹ lā⁻jēē⁻ øøh¹ jne¹ hi⁻ ga⁻heeh⁻ kih¹ Dio, kih¹ he⁻ llu¹ dsē¹ Dio kyaayh¹. 28 Lā⁻jiih¹ jee¹ le¹, ga⁻ti⁻ ga⁻choo¹ Apolo juu¹ kyaah¹ judiu dsa⁻kyaayh¹. Ga⁻mi⁻jnāāy⁻ na⁻hñaa¹ lā⁻jēē⁻ lā⁻koo⁻ jāh¹ juu¹ kih¹ Dio mah¹ lā⁻ngēēy¹, Jesús he¹ hi⁻ laa¹ Cristo.

19

Ngoo¹ Paa¹ ta⁻ jwii⁻ Éfeso

1 Ta⁻ko⁻jiih¹ ma¹ gya¹ Apolo jwii⁻ Corinto, ngoo¹ Paa¹ jwē¹ hwa¹ ba¹ lā⁻jiih¹ ga⁻llooy¹ jwii⁻ Éfeso. Ma¹ ga⁻llooy¹ jee¹ ja⁻ ga⁻jeey¹ ko⁻llaa¹ øøh¹ jne¹. 2 He⁻ja⁻ ga⁻ngii¹ Paa¹ juu¹ kiyh¹:

—¿Che¹ ga⁻tēēh¹ hnāh¹ Jmi⁻lle¹ Na⁻jngii¹ lā⁻ ma¹ ga⁻heeh⁻ hnāh¹ juu¹ kih¹ Dsa⁻jøøh¹ jnān¹?

He⁻ja⁻ ga⁻jāh¹ dsa⁻ he¹:

—Ni⁻ sa¹ ñe¹ jnāāh¹ hee⁻ ja⁻ Jmi⁻lle¹ Na⁻jngii¹.

3 He-ja- ga-jäh' Paa':
—¿Hee- juu' ga-jmeeh' hnäh' dsoo'
he- ga-saah- hnäh' jmi-?

Mah' ga-jäh' dsa- he':

—Ga-saa- jnääh' jmi- lä-hih'
ga-jmee' Jwaa- ba'.

4 Mah' ga-jäh' Paa' siiyh':

—Jwaa- ga-choo' jmi- kih' dsa-
hi- ga-lä-dsaa- dsé' he- ma' jmeey'
he- hlih'. Ga-siyyh- dsa- he': "Wa'
lä-dsoo' hoh' hnäh' kih' hi- jä- këë-
ga-ki- jnä'." Jwaa- he' ma' hlëeh- kih'
Jesús hi- laa' Cristo.

5 Ma' ga-nuu' dsa- he' juu' ja-
ga-saay- jmi- lä-hih- kih' Jesús.

6 Lä- ma' ga-kye- Paa' goo- né kiyh',
ga-juoo' Jmi-llé' Na-jngii' né kih'
dsa- he'. Lä-cha' ja- ga-hlëeyh'
jyoh' juu' hi- ga-løoy' ngëey- juu' he-
ma' mi-jnäa- Dio kiyh'. 7 Jee' lä-jëë-
dsa-nüuh- he' ma' tee' gya-tuu'.

8 Uu- sih- he- ga-gya- Paa' jee'
ja-, ma' dsooy- gwah- kih' dsa-
judiu he- chih' jee' ja-. Sa- goyh'
ma' hlëeyh- dsa- hi- ga-mi-jnäay-
na-hña- lä-jëë- ha- lä- jää- Dio dsa-
lä-hih- kih'. 9 Pero ko-llaa' dsa- he'
ma' hwéh- dsëy', sa- ga-jmeey' dsoo'
dsëy' kih' Jesús. Wh' ba' ga-hlëeyh'
kih' Jesús to-lo- né dsa-kyayh'.
He-ja- ya-hëë' Paa' jee' kih' dsa- he',
ga-jäay' øøh' jne' ga-näay' jee' chih'
sa-kwel- kih' hi- chee- Tiranno. Jee'
ja- ga-hlëeh' Paa' øøh' jne' juu' kih'
Jesús lä-jëë' jmi'. 10 Lä-ja- ga-jmeey'
lä-jiih' ga-të' to' ji-në-. Lä-jwë' ja-
lä-jëë' judiu hi- ma' chaa- hwa' Asia,
hi- lä-kye- dsa- hi- sa- laa' judiu,
ga-nuuy' juu' kih' Jesús Dsa-jøøh'
jnän'. 11 He- ba' che- juh-gaa- he-
ga-jmee' Dio jee' ja- ta-la' kih' Paa'.
12 Ma' dsa-näa' dsa- kyaah' hmiih-
kih' jee' ma' cheh' Paa'. Koo- ma'
dsa-jnooh' miih- né kih' Paa' hmiih-
sa-luu- hi- hmiih- hi' cha'në'. Hmiih-
ja- ma' dsa-suy' dsa-dsaa' kyaay'.
Lä-ja- ma' dsa-jä' kiyh' hi- lä-kye-
jmi-llé' hlih' ma' hwëë'.

13 Hi- ma' chaa- ko-llaa' judiu
hi- ma' ga-näa' ta- kye' ta- nii' ma'

hwëey- jmi-llé' hlih' kih' dsa-. Pero
koo- hä', ja' huu-dsë- kiyh' ma' hwëey'
jmi-llé' hlih' kyaah' be' kih' Jesús,
ga-jäyh':

—Kyaah' hih- kih' Jesús hi- hlëeh-
Paa' kih', jmeen- hih- hwëeh- hnäh'.

14 He- la- ma' jmee- lä-jëë- gyeë'
joo' dsa- judiu hi- ma' chee- Esceva,
hi- ma' laa' jaa- jmi-dsa- hi- kye-
né. 15 Pero ga-jiih' jmi-llé' hlih' juu'
kyaah' dsa- he', ga-jäyh':

—Kyuun- ba' jnä' Jesús, hi- ma- ba'
jnä' hii- he' Paa', pero hnäh', sa-
kyuun- ni- miih-.

16 Dsa- hi- ma' kye- jmi-llé' hlih'
he', ni- juu' ga- sa- ga-hiyy', ga-sooyh'
kih' lä-jëë- gyeë' dsa- he'. Peer-
ga-kway' kih', lä-jiih' ga-jmäayh-
dsoo', ga-kyuuy' to-lo-kwayh'.
17 Lä-jëë- dsa- judiu hi- kyaah' dsa-
hi- sa- laa' judiu hi- ma' tääh' Éfeso
ga-lä-goyh- jwërte ma' ga-nuuy' ha-
lä- ga-la' kih' dsa- he'. He-ja-
ga-jmeey' juuh- kih' Jesús.

18 Hi- jwëë' dsa- hi- ga-heeh- juu'
kih' Dio ga-mi-jnäay- to-lo- né øøyh'
lä-jëë' he- hlih' he- ma' jmeey'. 19 Hi-
ja- ba' lä-ja- jwëë' hi- ma' tée- ji-nah'
ma' dsa-kay- je- hlih' ja-, mah' ma'
dsa-je- cha'në' jee' lä-jëë-. Hi- ma'
ga-jmeeh' dsa- kwaan- joh' kyeë'
jee' lä-jëë' mo-je- ja-, ya-hii' kwaan-
to-lo-gya' mil kuu' tøø-. 20 Lä-ja-
ga-lä-jwëë' cha-ga-miih- dsa- hi-
ga-nuu' juu' kih' Dio hi- ga-jëey' ha-
koh' be' sa- cha- kih' Dio.

21 Ma-ngëë' he- ja-, ga-jmee' Paa'
huu-dsë- dsooy' ka-läh' ta- hwa'
Macedonia hi- ta- hwa' Acaya. Ja-ga'
dsaayh' ta- Jerusalén. Hi- ga-jäyh':

—Ma-lä-hii- miih- jmi- gyan'
Jerusalén, ma-ra- he- jmee- bii' niin-
ta- Roma.

22 Uu- hi- ma' jmee- ko-jøh' kyaayh'
ga-cheey' ta- hwa' Macedonia,
ga-cheey' Timotä kyaah' Erasto. Pero
ga-jä' ga' Paa' miih- jmi- hwa' Asia
ja-.

Ga-lä-hnee+ dsa- hi- ma' chaa- jwii- Éfeso kyaah' Paa'

²³ Jmii' ja- ga-lä+cha+ koo- hni- juuh- jee' jwii- Éfeso, kwaat- kih' ju'hmëé'. ²⁴ Jee' ja- ma' gya' jaa- dsa- chee- Demetrio hi- ma' kwa- ta' he- jmee+ dsa- gwah+ pih' kyaah' ñe' tøø- jmah' he- la' heeh- gwah+ kih' Diana he- ma' chih' jee' jwii- ja-. Kyaah' ta' ja- ma' liyh' cha-miih- kuu' kyaah' dsa-kyaayh'. ²⁵ He-ja- ga+jøøyh- lä+jëé+ dsa- hi- ma' jmee+ ta' kiyh' hi' jñah' ga' dsa- hi- ma' jmee+ ja-ba' ta' ja-, mah' ga-siiyh+:

—Dsa-ñuuh-, ñeh' ba' hnäh' kwee- lëh' jne' cha-miih- kuu' kyaah' ta' la-.

²⁶ Pero na' ma-jëé' jne' hi- ma-nuu' jne' ngë- Paa' Éfeso la- mi-gaay- jwëé' dsa-. Hi' ja- ma-la' jee' la- jmeey+ lä+na-. Lä' ga+dsa' hwa' Asia ma-mi-gaay- jwëé' dsa-, jäh': "Ja- Dio he', hih' dio hi- jmää- dsa- kyaah' goo-." ²⁷ He-ja- hii' goo- wa-ra- ga+heey' ta' jnän' la-, hi' mo+so+ tooh+ dsa- ta' gwah+ kih' dio Diana jnän' hi- lä+ja- mo+so+ jmeey' juuh- kih' Diana, hi- hnaah- lä+jëé+ dsa- chaa- hwa' Asia hi- lä+kaa- jmi-gyuu+ ka-läh'.

²⁸ Ma' ga-nuu' dsa- he' juu' ja-, ga-lä+lley' jwërte hi' ga-løøy' tooyh- cha-miih- miih', ma' jäh':

—iHe- ba' che- jøøh' Diana hi- cheh' Éfeso la-!

²⁹ He-ja- ga-kah' ga-gwëh' huudse- kih' lä+jëé+ dsa- hi- ma' chaa- jee' jwii- ja-. Koo- mii' ba' ga+jmeey' ga+saayh' Gayo kyaah' Aristarco na+jäay- jee' dsa-ñee+ dsa-kyaayh'. Lä+uu' dsa-ñuuh- he' chaa- Macedonia hi- ma' jmeey+ ko-jøh' kyaah' Paa'. ³⁰ Hnøø' Paa' ma' dsa-hlëeh' kyaah' dsa- he' pero sa' ga+kwa- øøh' jne' jwë' ma' dsooy'. ³¹ Hi- lä+ja- ko-llaa' hi- ma' laa' ta' hwa' Asia ja-, ma' jwayh' kyaah' Paa'. He-ja- ga+cheey' juu' kih', ga+chuuy' kyaah' Paa' mah' sa' dsooy' jee' tääh' dsa- he'. ³² Ga-kah' ga-gwëh' go-te- huudse- kih' lä+jëé+ dsa- hi- ma' tääh' jee' ja-. Kah' ba' ma' hlëeh- lä+jaa-

lä+jaa-. Hi' jwëé' ga' hi- sa' ma-ñe- hee- kih' ja- he- ma' täayh' jee' ja-. ³³ He-ja- dsa- judiu ga+hñaay' na'koh' Alejandro jee' kih' lä+jëé+ dsa- he' mah' na+jäay- ta' cha'ne'. He-ja- ga+jmee' Alejandro lii' kyaah' gooy-, hnøøy' ma' hlëeyh' jwoo' kih' judiu. ³⁴ Pero ma' ga-lä+kyuu+ dsih' laay' judiu, koo- hä' ba' ga+tooh' lä+jëé+ miih'. Miih- ga' sa' ga+të' to' hor- ga+jmeey' lä+ja-, ma' jäh':

—iHe- ba' che- jøøh' Diana hi- cheh' Éfeso la-!

³⁵ Lä+jiih' jaa- të+je+ kya+ jee' jwii- ja-, ga+jmeey' hih' he- tu' dsa- he' tooh- miih', ga-jäh':

—Nuu- da' hnäh' hi- chaa- Éfeso la-. Ga-lä+jëé+ ba' dsa- jmi-gyuu+ ñe-, koo- jee' la- ba' la' to-ne' jee' jmee+ dsa- juuh- kih' gwah+ kih' Diana he- chih' jee' la- jnän' hi- lä+ja- ka-läh' heeh- kiyh' he- ja' kih' Júpiter. ³⁶ Ni' jaa- sa' le' jäh' sa' dsoo'. He-ja- jwahn+, tu' hnäh', ta' jmee- hnäh' na'koh' wa' la' cha- la'. ³⁷ Hih' uu' dsa-ñuuh- hi- ma-ya-jääh' hnäh' la-, sa' ma-mi-kwayh' gwah+ jnän', ni' sa' ma-hlëeyh' hlih' kih' dio jnän'. ³⁸ Cher'mah' cha- hni- kih' dsa-kyaah' Demetrio kyaah' jñah' dsa-, cha- ba' në'ta' jee' le' mi-eeey' juu' na-. Jee' ja- ba' lle' kih' hniy' kih' dsa-. ³⁹ Cher'mah' cha- ga' he- sa' hii- lä+ee- kyah' hnäh', le' mi+ee' jne' lä' ma' dsa-ñee+ dsa- mada' kih' dsa-ta'. ⁴⁰ Pero he- jmee- jne' la-, hii' goo- dsa-bääh' jne' he- tøøh- jne' cha-miih- miih'. Hee- juu' dsa'kwan' cher'mah' ga+tëeh' dsa-ta' jne' kih' he- tøøh' jne' miih' jee' la-.

⁴¹ Ko-ja- ba' te' ga-hlëeh' të+je+ he', mah' ga'hiyh' juu' kih' dsa-jwii-.

20

Ngoo' Paa' ta' hwa' Macedonia hi- ta' hwa' Grecia

¹ Ma-ngëé' ma-dsaa' juu' ja-, ga+tëeh' Paa' øøh' jne', ga+kwëeyh' nuuh- mah' ga+eey', ja-ga' ga'hiyh' juu', ngooy' ta' Macedonia. ² Ga-ngëey'

läjē jwii māh jee' ma' tääh' øøh' jne', ga'hleeh' gyih' mah' teey' cha'ga'miib' be'. Lä'ja' ga'jmeey' lä'jiih' ga'llooy' hwa' Grecia (ja'ba' jee' chee' Acaya). ³ Jee' ja' ga'gyay' uu' sih'. Ma' ga'tē' jmi' he' dsa'hey' barco he' dsooy' ta' hwa' Siria, ga'lā'ney' ma'la' juu' kih' judiu he' saah' dsih'. He'ja' ga'mi'siyy' hu' dsē' kiyh'. Ga'jeeyh' ka'läh' ta' Macedonia, ngooy' jwē' hwa' ba'. ⁴ Hi' kō'llaa' øøh' jne' ga'jmeey' kō'joh' kyaayh' lä' ga'tē' hwa' Asia. Jaa' hi' he', chee' Sópater hi' chaa' Berea. Hi' jñah' chee' Aristarco kyaah' Segundo hi' chaa' Tesalónica. Hi' jñah' chee' Gayo hi' chaa' Derbe hi' Timotä. Jñah' chee' Tíquico hi' Trófimo hi' chaa' hwa' Asia. ⁵ Ga'lä'jēē' hi' he' ga'lä'jäā' na'jäāy' jnääh' lä' ga'tē' Troa. ⁶ Hi' jnääh', ma'la' ma'goh' jmi' kih' he'ñiib' he'sa' kyaah' levadura, ga'tooh' jnääh' neh' barco jwii' Filipo. Ga'hya' ga' hñā' jmi', ja'ga' ga'jee' jnääh' dsa'kyaahn' hi' ma' tääh' jøø' Troa. Jee' ja' ga'jä' jnääh' gyii' jmi'.

Ga'gwii' Eutico jee' gyay' nuuy' juu' kih' Paa'

⁷ To'nē' jmi' kih' seman', ga'tooh' jnääh' kō'joh' kyaah' øøh' jne' jee' ma' kih' jnääh' ma'nuu' kih' Jesús. He'ja' ga'løø' Paa' kwa' juu'. Juu' ja' ga'kyoo' lä'jiih' ga'tē' kōø' llā'nuu', kih' he' ga'jmeey' hu' dsē' dsooy' ta' jee' jyoh' wa' ga'jnā' jyoh' jmi'. ⁸ Hi' ma' tøø' cha'miib' mi'sē' he' na'hij' je' cha'neh' jee' ga'tē' hnē' jwēē' hne' jee' ma' tøøh' jnääh' ja'. ⁹ Jaa' chih' hi' chee' Eutico ma' gyay' hoo' ventan jee' ma' tøøh' jnääh'. Jee' gyay' ja', ga'gwiiy' ñiib' kih' he' ga'kyoo' juu' he' ma' kwa' Paa'. Jee' na'gwiiy' ja', ga'tayh' lä' ga'tē' hwa'. Ma'na'juuy' ma' ga'chaa' dsih'. ¹⁰ He'ja' ga'jñaa' Paa', ngooy' na'ee'y' chih' he'. Mah' ga'jäyh'.

—Ta' jwaah' hnäh', jiih' ba' chih' la'.

¹¹ He'ja' ga'wii' Paa' ka'läh' jee' ma' tøøh' jnääh', ja'ga' ga'tooh' jnääh' ga'kih' ga'hij' jnääh' ma'nuu' kih' Jesús. Ma'ngēē' he' ja', ngooy' bih' hlēeyh' lä'jiih' ga'jnā'. Ja'ga' ngooy' ta' jee' jyoh'. ¹² Peer' ga'nøh' dsē' dsa' he' kih' he' jiih' ba' chih' kyaay', hi' ga'tēey' ga'näay' kiyh'.

Ya'hēē' Paa' jee' jwii' Troa ngooy' lä' ga'tē' jee' jwii' Mileto

¹³ Ga'tooh' jnääh' neh' barco, mah' llā'nøø' jnääh' jää' lä' ga'tē' jwii' Asón. Jee' ja', ga'jäā' jnääh' Paa' lä'kōø' la' mada' nuuh' jnääh', jēēh' jwē' hwa' ba' ngooy' ta' ja'. ¹⁴ Ma' ga'llooy' Paa' jee' tøøh' jnääh' jwii' Asón ja', ga'tooh' jnääh' neh' barco kyaayh', ga'llā'nøø' jnääh' jwii' Mitilene. ¹⁵ Jee' ga'tē' to' jmi', ga'ngēē' jnääh' jäh' jwii' he' chee' Quío. Jee' ga'tē' hnē' jmi', ga'llā'nøø' jnääh' jwii' Samo jee' hwēē' barco. Jee' ga'tē' kye' jmi', ja'ga' ga'tēē' jnääh' jwii' Mileto. ¹⁶ Sa' ma' hnøø' Paa' ma' jä' ki'wēē' hwa' Asia, he'ja' kōø' ga'ngēē' bih' kih' jwii' Éfeso. Ga'jmeey' bii' he' llāayh' lä' ga'tē' Jerusalén mah' teey' jmi' Pentecosté cher' mah' ga'la'.

Ga'hleeh' Paa' kyaah' hi' kye' nē' kih' gwah' jwii' Éfeso

¹⁷ Lä' ma' gya' Paa' jwii' Mileto, ga'cheey' juu' he' ya'näā' dsa'gyuuh' hi' kye' nē' kih' øøh' jne' jwii' Éfeso. ¹⁸ Ma' ga'llā'näā' hi' he' jee' gya' Paa', ga'jäh' Paa' siiyh'.

—Ma'ñeh' ba' hnäh' ha' lä' ga'jmeen' jee' kyah' hnäh' lä' ma' to'nē' jan' ta' hwa' Asia la' lä'jiih' na'. ¹⁹ Ni' miib' sa' ga'jmään' hñiin' jøøh' lä' ma' ga'gyan' kyaah' hnäh' kwan' juu' kih' Dio. Ja' he' kōø' jiih' ga'tuun' jmi' haa' mi'nēn' kyah' hnäh'. Joh' jiih' sa' ga'jēēn' wii' kih' lä'jē' he' ma' hnøø' dsa' judiu ma' jmeey' kin'. ²⁰ Sa' cha' ga'jmeen' kwaat' che' hii' goo' kin' jee' ga'jmeen' he' llu' kyah' hnäh'. Ga'hleeh' hnäh' jee' jä' dsa' hi'

lä'ja- cha'neh- kyah- hnäh- ka-läh'.
 21 Hnäh- judiu hi- hnäh- hi- sa-
 laa- judiu, ga-jwëehn- hnäh- jeeh-
 hnäh- kih- Dio hi- wa- lä-dsoo- hoh-
 hnäh- kih- Jesucristo Dsa-jøøh- jnän'.
 22 Hi- na- ma-hään- jwë- ngaahn- ta-
 Jerusalén lä- jøø- Jmi-llé- Na-jngii-
 kin-. Ni- sa- man- he- dsa-ngëen-
 jee- ja-. 23 Koo- he- la- ba- man-.
 Lä-kaa- jwii- jee- niin- dsa-ngëen-
 wii-, taah- dsa- jnä- neh-ñe-, jäh-
 Jmi-llé- Na-jngii-. 24 Pero ni- miih-
 sa- jmeen- he- che- chaan- o he-
 juun-. Jëë- ba- dsen- ngoon- ta- cha'ne-
 kyaah- ta- he- na-hñaan-, lä-jiih-
 mi'ten- ta- he- ga-tooh- Jesús goon-
 mah- kwan- ju'hmëë- he- mi-jnäa-
 ha- lä-koo- hnää- Dio jne'.

25 'Man- kwee- ni- jaa- jee- lä-jëë-
 hnäh- mo-so- jëeh- hnäh- jnä-, lä-jëë-
 hnäh- hi- ma-nuu- juu- he- kwan-
 ha- lä- jää- Dio dsa- lä-hih- kih-.
 26 He-ja- jwëehn- hnäh- jmi- na-, ni-
 jaa- dsa- mo-so- na-bäähn-, sa- cha-
 dsoo- dsëen- ni- miih-. 27 Jëeh-, ni-
 miih- sa- ga-lä-gohn-, ga-mi-jnäan-
 na-hñaa- lä-jëë- juu- kih- Dio kyah-
 hnäh-. 28 He-ja- jwëehn- hnäh-, hää-
 hnäh- hñaa- hi- hää- lä-jëë- dsa-
 kyaah- hnäh-. Ma-na-hñaa- hnäh-
 kih- Jmi-llé- Na-jngii- mah- jëeh- hnäh-
 dsa- kyaah- hnäh-. He-ja- hää- hnäh-
 kwee- lä-jëë- hi- laa- kya- Dsa-jøøh-
 jnän- hi- ga-laa- jne- kyaah- jma- kih-.
 29 Jëeh-, man- kwee- ha- lä- le- wa-ra-
 ngaahn-. Ya-nää- jee- kyah- hnäh- hi-
 laa- lä-koo- jah- hää-. Ni- miih- sa-
 jä- lä-ñih- dsëy- kih- dsa- kya- Dio.
 30 Hi- ja- ba- jee- kyah- hnäh- hwëë- hi-
 jmee- ra-këh- ju'dsoo- mah- jääy- øøh-
 jne- lä- hyoh- dsëy-. 31 Go-taah- hnäh-
 leeh- hnäh-. Mi-dsooh- da- hoh-
 hnäh- ha- lä- ga-jmeen- ta'ko-jiih-
 hnë- ji-ñe- he- ga-gyan- kyaah-
 hnäh-. Lä-jmii- lä-hwë-, sa- ga-tun-
 ma- kwëehn- hnäh- nuuh-, lä-jiih-
 ga-tuun- jmi- he- haa- mi-nën- kih-
 lä-jaa- lä-jaa- hnäh-.

32 'Na- na- øøhn-, taahn- hnäh-
 goo- Dio. Jä- hnäh- kyaah- juu-

kiyh- he- mi-jää- jne-. Juu- na- kye-
 be- he- jmee- dsa'nøøn- ta- cha'ne-
 hnään- Dio cha-ga-miih- mah- hñah-
 jne- heen- ko-jøh- kyaah- lä-jëë- hi-
 na-jngëe-. 33 Sa- ga-lä-hee- dsen-
 ku'nøø- kuu- tøø- ni- hmiih- he-
 cha- kih- dsa-. 34 Ma-ñeh- ba- hnäh-,
 ga-jmee- ba- jnä- ta- ha- jee- ga-jnä-
 he- ga-jmee- bii- kin- hi- lä-kye- kih-
 dsa-kyahn-. 35 Ma-ra- he- ga-jmee-
 ba- jnä- ta- kyaah- goon- mah- lä-tëeh-
 hnäh- jmeeh- hnäh- lä-koh- jmee- jnä-
 hi- lä-ja- jmeeh- hnäh- be- kih- hi-
 tä-ñee-. Mi-dsooh- da- hoh- hnäh- juu-
 kih- Jesús Dsa-jøøh- jnän-, hi- ga-jäh-:
 "Llu- ga- la- kih- hi- kwa- lä-koh- ga-
 hi- hyoh-."

36 Ma-ngëë- ma-jäh- Paa- lä-ja-,
 ga-juuyh- jney- kyaah- lä-jëë- øøh-
 jne- he-, ga-ngiiy- kiyh- kih- Dio.
 37 Lä-jëë- øøhn- jne- he- ga-ki-
 ga-hooh- cha-miih-. Ga-ey- Paa-
 mah- ga-cha-yh- kih-. 38 Ga-lä-meeh-
 dsë- jwërte dsa-gyuh- he- kih- he-
 ga-jäh- Paa-: "Mo-so- jëeh- ga- jnä-
 ka-läh-." Ja-ga- ga-näy- na-jääy- Paa-
 ta- jee- ma-hii- barco.

21

Ngaah- Paa- ta- Jerusalén

1 Ja- jiuh- ga-jä- øøh- jne- he-.
 Hi- ga-tooh- ba- jnääh- neh- barco.
 Ko-dsoo- ba- ngoo- barco ja- ta- Cos.
 Ma- ga-jnä- jyoh- jmi-, ga-lla-nøø-
 jnääh- jwii- Roda. Ma-ngëë- ja-
 ga-nøø- jnääh- ta- jwii- Pátara. 2 Pátara
 ja- ga-jëë- jnääh- koo- barco he- ngoo-
 ta- Fenicia. Neh- ja- ga-tooh- jnääh-
 ga-nøø- jnääh- ta- ja-. 3 Jee- ga-nøø-
 jnääh- ja-, ga-jëë- jnääh- hwa- Chipre
 he- hä- jee- jmi-ñeeh-. Hwa- ja-
 ga-jä- jwoo- ra-këh- ta- jee- ga-ngëë-
 jnääh- ta- hwa- Siria. Ga-ngëë- ba-
 jnääh- lä-jiuh- ga-tëë- jnääh- Tiro he-
 nøø- hwa- kih- Siria, jëeh- jee- ja-
 hwëë- dsa- løø- he- kye- barco. 4 Ma-
 ga-tooh- jnääh- jee- jwii- Tiro ga-jëë-
 jnääh- øøh- jne- hi- ma- tääh- jee-
 ja-. Hi- ga-jä- jnääh- kiyh- gyii- jmi-.
 Øøh- jne- he- ga-hlëeyh- Paa- lä-koh-

ga⁻mi⁻jnää⁻ Jmi⁻lle⁻ Na⁻jngii⁻ kiyh⁻
he⁻ sa⁻ ma⁻ dsaayh⁻ ta⁻ Jerusalén.
5 Ma⁻ ga⁻dsëë⁻ jmi⁻ ja⁻, lä⁻jëë⁻ øøh⁻ jne⁻
hi⁻ chaa⁻ jee⁻ ja⁻, hi⁻ më⁻ hi⁻ ñuu⁻
lä⁻kyye⁻ chih⁻pih⁻, ga⁻jmeey⁻ ko⁻jøh⁻
kyaah⁻ jnääh⁻ lä⁻ ga⁻të⁻ chuu⁻ jwii⁻,
jee⁻ la⁻ cha⁻hoo⁻ jmi⁻ ñeeh⁻. Jee⁻ ja⁻
ga⁻juuh⁻ jnääh⁻ jnen⁻ ga⁻ngii⁻ jnääh⁻
kih⁻ Dio. 6 Ga⁻ee⁻ jnääh⁻ øøh⁻ jne⁻ he⁻
lä⁻jaa⁻ lä⁻jaa⁻ jnääh⁻, ja⁻ga⁻ ga⁻tooh⁻
jnääh⁻ neh⁻ barco, hi⁻ ga⁻nää⁻ ba⁻ øøh⁻
jne⁻ he⁻ cha⁻neh⁻ kih⁻.

7 Ga⁻hwii⁻ jnääh⁻ Tiro, ga⁻nøø⁻
jnääh⁻ ta⁻ Tolemaida. Ma⁻ ga⁻lla⁻nøø⁻
jnääh⁻ Tolemaida ja⁻, na⁻jëë⁻ jnääh⁻
øøh⁻ jne⁻ hi⁻ chaa⁻ jee⁻ ja⁻. Ga⁻jä⁻
jnääh⁻ koo⁻ jmi⁻ kyaayh⁻. 8 Ma⁻ ga⁻jnä⁻
jyoh⁻ jmi⁻, ga⁻hwii⁻ jnääh⁻ Tolemaida,
ga⁻nøø⁻ jnääh⁻ ta⁻ Cesarea. Ma⁻ ga⁻tëë⁻
jnääh⁻ Cesarea ja⁻, ga⁻nøø⁻ jnääh⁻ kih⁻
Felipe hi⁻ ma⁻ kwa⁻ ju⁻hmëë⁻ hi⁻ ma⁻
laay⁻ jaa⁻ kih⁻ jee⁻ lä⁻jëë⁻ gyeë⁻ hi⁻ ma⁻
kwa⁻ be⁻ kih⁻ apóstole jää⁻. Jee⁻ ja⁻
ga⁻jä⁻ jnääh⁻ kih⁻ Felipe he⁻. 9 Felipe
he⁻ ma⁻ chaa⁻ kyeë⁻ jo⁻miy⁻ hi⁻ ma⁻
tääh⁻ hñii⁻, hi⁻ ma⁻ ngëë⁻ juu⁻ kih⁻
Dio. 10 Ma⁻hya⁻ cha⁻miih⁻ jmi⁻ tøøh⁻
jnääh⁻ jee⁻ ja⁻, ma⁻ ga⁻lloo⁻ jaa⁻ dsa⁻
chaa⁻ Judea hi⁻ cheë⁻ Agabo hi⁻ ma⁻
ngëë⁻ juu⁻ kih⁻ Dio. 11 Ma⁻ ga⁻llooy⁻ jee⁻
tøøh⁻ jnääh⁻, ga⁻lley⁻ loo⁻ he⁻ hä⁻ tuh⁻
Paa⁻, mah⁻ ga⁻hñuu⁻ goo⁻ tiiy⁻ hñiiy⁻,
ga⁻jäyh⁻:

—Jäh⁻ Jmi⁻lle⁻ Na⁻jngii⁻, ja⁻ba⁻
lä⁻koh⁻ na⁻hñuu⁻ la⁻, ja⁻ba⁻ lä⁻la⁻
hñuu⁻ dsa⁻ judiu juu⁻ loo⁻ la⁻ jee⁻ jwii⁻
Jerusalén mah⁻ ngëëy⁻ goo⁻ dsa⁻ hi⁻
sa⁻ laa⁻ judiu.

12 Ma⁻ ga⁻nuu⁻ jnääh⁻ juu⁻ kiyh⁻,
ga⁻chuu⁻ jnääh⁻ cha⁻miih⁻ kyaah⁻
Paa⁻. Sa⁻ ma⁻ kwa⁻ jnääh⁻ jwë⁻ ma⁻
dsaayh⁻ ta⁻ Jerusalén, hi⁻ ja⁻ba⁻ lä⁻ja⁻
ma⁻ jäh⁻ øøh⁻ jne⁻ hi⁻ ma⁻ chaa⁻ jee⁻
ja⁻. 13 He⁻ja⁻ ga⁻jäyh⁻:

—¿He⁻la⁻ hooh⁻ hnäh⁻ kin⁻, he⁻la⁻
jmeeh⁻ hnäh⁻ meeh⁻ dsën⁻? Heeh⁻
ba⁻ jnä⁻ cher⁻mah⁻ ga⁻hñuu⁻ dsa⁻
jnä⁻. Ma⁻ke⁻ ga⁻jngëeh⁻ dsa⁻ jnä⁻ ta⁻

Jerusalén, lä⁻jë⁻ ba⁻ heehn⁻ kwaat⁻
kih⁻ Jesús.

14 Ma⁻ sa⁻ ga⁻lëh⁻ jnääh⁻ ma⁻ hløøh⁻
jnääh⁻ kih⁻ Paa⁻, ga⁻tu⁻ jnääh⁻ go⁻te⁻,
ga⁻chiih⁻ jnääh⁻:

—Wa⁻le⁻ lä⁻hyoh⁻ dsë⁻ Dio ba⁻.

15 Ma⁻ ga⁻të⁻ jmi⁻ he⁻ hwii⁻ jnääh⁻
jee⁻ ja⁻, ga⁻jmeey⁻ jnääh⁻ løø⁻ kyaa⁻
jnääh⁻, ga⁻nøø⁻ jnääh⁻ ta⁻ Jerusalén
kyaah⁻ Paa⁻. 16 Ko⁻lla⁻ øøh⁻ jne⁻
hi⁻ chaa⁻ Cesarea ga⁻jmeey⁻ ko⁻jøh⁻
kyaah⁻ jnääh⁻, ga⁻jäy⁻ jnääh⁻ lä⁻ ga⁻të⁻
cha⁻neh⁻ kih⁻ dsa⁻ chaa⁻ Chipre hi⁻
chee⁻ Mnasón, hi⁻ ga⁻heeh⁻ kih⁻ Jesús
lä⁻ ma⁻ to⁻në⁻. Jee⁻ ja⁻ ga⁻jä⁻ jnääh⁻.

Ngoo⁻ Paa⁻ na⁻jëë⁻ Jacobo

17 Ma⁻ ga⁻lla⁻nøø⁻ jnääh⁻ Jerusalén,
lä⁻jëë⁻ øøh⁻ jne⁻ hi⁻ ma⁻ tääh⁻ jee⁻ ja⁻
ga⁻heeyh⁻ jnääh⁻ lä⁻kaa⁻ tuh⁻dsëy⁻.
18 Ma⁻ ga⁻jnä⁻ jyoh⁻ jmi⁻, ga⁻nøø⁻
jnääh⁻ kyaah⁻ Paa⁻ na⁻jëë⁻ jnääh⁻
Jacobo. Hi⁻ ma⁻ tääh⁻ dsa⁻gyuu⁻
kyaa⁻ gwah⁻ kyaayh⁻. 19 Ma⁻la⁻
ma⁻jmeey⁻ Paa⁻ Dio kih⁻ hi⁻ he⁻,
ga⁻jmeeyh⁻ juu⁻ lä⁻hi⁻ né⁻ ha⁻ lä⁻
ga⁻jmeey⁻ Dio kyaah⁻ dsa⁻ hi⁻ sa⁻ laa⁻
judiu, lä⁻kaa⁻ jee⁻ ñeeey⁻ na⁻kway⁻ juu⁻.
20 Lä⁻ ma⁻ ga⁻nuuy⁻ juu⁻ ja⁻, ga⁻kway⁻
cha⁻miih⁻ ti⁻hmaah⁻ kih⁻ Dio. He⁻ja⁻
ga⁻jäyh⁻ siiyh⁻ Paa⁻:

—Ma⁻jëeh⁻ jäh⁻ mil dsa⁻ judiu sa⁻
ma⁻heeh⁻ juu⁻ kih⁻ Dio, hi⁻ lä⁻jëë⁻ hi⁻
he⁻ lä⁻ ma⁻hnøø⁻ bih⁻ høøy⁻ ley⁻ kih⁻
Moisé. 21 Hi⁻ ma⁻nuuy⁻ hii⁻ juu⁻ kyah⁻,
hne⁻ hlëëh⁻ dsa⁻ judiu hi⁻ tääh⁻ ta⁻
jee⁻ jyoh⁻, jwiih⁻ hñii⁻: “Ta⁻ jmeey⁻ he⁻
kih⁻ ley⁻ kih⁻ Moisé.” Hi⁻ jwiih⁻ hñii⁻:
“Sa⁻le⁻ uu⁻ jmi⁻ngo⁻ kih⁻ gyuu⁻ ñuu⁻
jnän⁻ ni⁻ mo⁻so⁻ le⁻ jmeey⁻ jne⁻ lä⁻koo⁻
tëë⁻ jne⁻.” 22 ¿Ha⁻ lä⁻ jmeey⁻ jne⁻ na⁻?
Kuh⁻ jwëë⁻ dsa⁻ ma⁻la⁻ ma⁻nuuy⁻ he⁻
ma⁻ñeh⁻ ka⁻läh⁻. 23 Jmeey⁻ lä⁻koh⁻ jäh⁻
jnääh⁻ la⁻: Chaa⁻ kyeë⁻ øøh⁻ jne⁻ jee⁻
la⁻ hi⁻ ga⁻tëë⁻ mi⁻te⁻ he⁻ ga⁻bäy⁻
hñiiy⁻ kyaah⁻ Dio. 24 Jää⁻ hi⁻ he⁻,
go⁻jmää⁻ hñaa⁻ na⁻jngëë⁻ kyaayh⁻
lä⁻koh⁻ jäh⁻ ley⁻ jnän⁻. Ja⁻ mi⁻hmaah⁻
jñii⁻ he⁻ dsa⁻ti⁻ kwaah⁻ lley⁻ mah⁻
hñaa⁻ hmooh⁻ kih⁻ øøh⁻ jne⁻ he⁻. Ja⁻ga⁻

na⁺ lä⁺ ñe⁻ lä⁺ jëë⁺ dsa⁻, sa⁺ la⁺ dsoo⁺ juu⁺ he⁻ ga⁻ nuuy⁺ kyah⁺. Wa⁻ra⁻ ga⁻ jmeeh⁺ lä⁺ ja⁻, lä⁺ jnä⁺ lä⁻ ma⁻ høøh⁻ ba⁺ hne⁻ ley. ²⁵ Pero kih⁺ hi⁻ sa⁻ laa⁺ judiu hi⁻ ma⁻ heeh⁻ juu⁺ kih⁺ Dio, ga⁻ sii⁺ jnääh⁺ kiyh⁺ jää⁺, ga⁻ jmee⁺ jnääh⁺ juu⁺ kiyh⁺, ma⁻ la⁻ he⁻ la⁻ ba⁺ hnøø⁺ høøy⁺. Sa⁻ le⁺ kuyh⁻ he⁻ ma⁻ lla⁺ dsa⁻ cha⁻ nē⁺ dio hi⁻ na⁻ laa⁺ kaah⁻ dsa⁻ hi⁻ sa⁻ le⁺ kuyh⁻ jma⁻ ni⁻ ngo⁺ jah⁺ hi⁻ dsa⁻ juu⁺ kyaah⁺ he⁻ wii⁺, hi⁻ dsa⁻ mē⁺ dsa⁻ ñuu^h⁻, sa⁻ le⁺ kaayh⁺ wa⁺ hi⁻ cha⁻ hi⁻.

²⁶ Ga⁻ heeh⁻ ba⁺ Paa⁺ juu⁺ ja⁻, ga⁻ jmeey⁺ ko⁻ jøh⁺ kyaah⁺ lä⁺ jëë⁺ kyeë⁺ øøh⁺ jne⁺ he⁺. Ma⁺ ga⁻ jnä⁺ jyoh⁺ jmi⁺, ga⁻ jmäy⁺ hñiiy⁺ na⁻ jngëy⁺ kyaayh⁺. Ja⁻ ga⁻ ga⁻ hey⁺ jee⁺ chih⁺ gwah⁺ juu^h⁻ na⁻ jmeey⁺ juu⁺ lih⁺ dsëë⁺ jmi⁺ he⁻ ma⁻ hääy⁺ hñiiy⁺. Jëeh⁺, wa⁻ra⁻ ga⁻ dsëë⁺ jmi⁺ ja⁻, dsa⁻ kay⁻ he⁻ tēy⁻ kwëëy^h⁻ Dio lä⁺ jaa⁻ lä⁺ jaay⁻.

Ga⁻ saayh⁺ Paa⁺ jee⁺ chih⁺ gwah⁺ juu^h⁻

²⁷ Ma⁺ ngoo⁺ ga⁻ dsëë⁺ gyii⁺ jmi⁺ he⁻ ma⁺ hääy⁺ hñiiy⁺, ma⁺ ga⁻ jëë⁺ judiu hää⁺ Paa⁺ ta⁺ neh⁺ jee⁺ chih⁺ gwah⁺. Judiu he⁺ ma⁺ chaa⁻ hwa⁺ Asia. Hi⁻ he⁺ na⁻ ga⁻ taah⁻ dsa⁻ judiu hi⁻ chaa⁻ Jerusalén juu⁺ mah⁺ wa⁺ lä⁻ hneey⁻ kyaah⁺ Paa⁺. Hi⁻ lä⁺ chah⁺ ja⁻ ga⁻ saah⁺ dsih⁺, ²⁸ ga⁻ ta⁺ ga⁻ hooyh⁺ ki⁻ gaa⁻, ma⁺ jayh⁺:

—Hnä⁺ judiu dsa⁻ goon⁻, jmee⁺ be⁺ jnä⁺. Hi⁻ la⁻ na⁻ dsa⁻ ñuu^h⁻ hi⁻ ngē⁻ lä⁻ kaa⁻ jmi⁻ gyuu⁻ kway⁻ juu⁺ he⁻ lla⁻ dsëë⁻ jnä⁺ hi⁻ lä⁺ ja⁻ lla⁻ dsëë⁻ kih⁺ ley jnä⁺ hi⁻ kih⁺ gwah⁺ jnä⁺. Hi⁻ ja⁻ ma⁻ la⁻ he⁻ ja⁻. Lä⁺ kye⁻ dsa⁻ hi⁻ sa⁻ laa⁺ judiu ma⁻ taayh⁻ neh⁺ gwah⁺ jnä⁺, ma⁻ mi⁻ kwayh⁺ jee⁺ na⁻ jngii⁺ jnä⁺ la⁻.

²⁹ (Jëeh⁺, jää⁺ ba⁺ ga⁻ jëy⁺ Paa⁺ ta⁺ jee⁺ jwii⁻ ma⁺ ngëy⁻ ko⁻ jøh⁺ kyaah⁺ Tróximo, hi⁻ chaa⁻ Éfeso. He⁻ ja⁻ na⁻, dsa⁻ judiu he⁺ ma⁺ jmee⁺ hu⁺ dsë⁻ he⁻ ma⁺ jää⁺ Paa⁺ jaa⁻ hi⁻ sa⁻ laa⁺ judiu jee⁺ chih⁺ gwah⁺.)

³⁰ Lä⁺ jëë⁺ dsa⁻ hi⁻ chaa⁻ jee⁺ jwii⁻ ja⁻ ga⁻ hee⁺ dsëy⁺ go⁻ te⁻ ma⁺ ga⁻ nuuy⁺ juu⁺ he⁻ ma⁻ mi⁻ kwah⁺ Paa⁺ gwah⁺ kiyh⁺. He⁻ ja⁻ ga⁻ lla⁻ nää⁺ dsa⁻ he⁺ jee⁺ ja⁻ ko⁻ chih⁺. Ga⁻ saayh⁺ Paa⁺ ga⁻ sēy^h⁻ lä⁺ ga⁻ tē⁺ ka⁻ hne⁻ kih⁺ gwah⁺, hi⁻ lä⁺ chah⁺ ja⁻ ga⁻ jney⁺ ho⁻ haah⁺ kih⁺ ho⁻ hne⁻ ja⁻. ³¹ Ma⁻ tääh⁺ gyih⁺ jngëy^h⁺ Paa⁺ ma⁺ ga⁻ jmeeh⁺ dsa⁻ juu⁺ kih⁺ hi⁻ kye⁻ nē⁺ kih⁺ hløø⁺ romano, ga⁻ jäh⁺: “Lä⁺ ga⁻ dsa⁺ ba⁺ Jerusalén cha⁻ hnii⁻.” ³² Lä⁺ chah⁺ ja⁻, ga⁻ jøøh⁻ hi⁻ ma⁺ kye⁻ nē⁺ kih⁺ hløø⁺ he⁺ hløø⁺ kyaah⁺ kyaah⁺ juu^h⁻ hløø⁺, ga⁻ nääy⁺ ko⁻ chih⁺ lä⁺ ga⁻ tē⁺ jee⁺ ma⁺ tääh⁺ dsa⁻ he⁺. Ma⁺ ga⁻ jëë⁺ dsa⁻ he⁺, ja⁻ hi⁻ kye⁻ nē⁺ kyaah⁺ hløø⁺ kyaah⁺, chah⁺ ba⁺ ga⁻ tūy⁺ ma⁺ kway⁺ kih⁺ Paa⁺. ³³ Ma⁺ ga⁻ lloo⁺ hi⁻ ma⁺ kye⁻ nē⁺ kih⁺ hløø⁺ he⁺, ga⁻ jmeey⁺ mada⁻ kih⁺ hløø⁺ he⁻ hñuu⁺ Paa⁺ kyaah⁺ to⁺ caden⁻. Mah⁺ ga⁻ ngiiy⁺ juu⁺ kih⁺ judiu, ga⁻ jäh⁺:

—¿Hi⁻ dsa⁻ la⁻? ¿Hee⁻ na⁻ ma⁻ jmeey⁺?

³⁴ Jyoh⁺ ma⁺ hlëeh⁻ bih⁺ lä⁺ jaa⁻ lä⁺ jaay⁻. Pero sa⁻ ga⁻ lä⁻ ngëë⁻ hi⁻ ma⁺ kye⁻ nē⁺ he⁺ ha⁻ lä⁺ la⁺ juu⁺ ja⁻, kih⁺ he⁻ ma⁺ tooyh⁻ cha⁻ mi^h⁻ mi^h⁻. He⁻ ja⁻ ga⁻ jmee⁺ dsa⁻ jøøh⁻ he⁺ mada⁻ he⁻ ga⁻ tēy⁻ Paa⁺ ta⁺ jee⁺ chih⁺ hne⁺ kih⁺ hløø⁺. ³⁵ Ma⁺ ga⁻ lloo⁺ Paa⁺ sa⁻ joo⁺ ta⁻ kih⁺ hne⁺ ja⁻, hää⁺ dsa⁻ jwërte. Jmee⁻ gyih⁺ bii⁺ kway⁺ kih⁺ Paa⁺ jee⁺ ja⁻. He⁻ ja⁻ ga⁻ chaa⁺ hløø⁺ he⁺ Paa⁺ ta⁺ gyuu^h⁺ mah⁺ sa⁻ kwa⁺ dsa⁻ kiyh⁺. ³⁶ Lä⁺ jëë⁺ dsa⁻ he⁺ ya⁻ nää⁺ tooh⁻ mi^h⁻ ma⁺ ngiiy⁺ he⁻ ma⁺ juu⁺ Paa⁺.

Ga⁻ hlëeh⁺ Paa⁺ cha⁻ nē⁺ judiu dsa⁻ gooy⁺

³⁷ Ma⁻ tääh⁺ gyih⁺ taayh⁺ Paa⁺ cha⁻ neh⁺, ma⁺ ga⁻ ngii⁺ Paa⁺ juu⁺ kih⁺ hi⁻ ma⁺ kye⁻ nē⁺ kih⁺ hløø⁺ he⁺:

—¿Che⁺ le⁺ hlëeh⁺ koo⁻ mi⁺ juu⁺ kyaah⁺ hne⁻?

He⁻ ja⁻ ga⁻ jäh⁺ hi⁻ ma⁺ kye⁻ nē⁺ he⁺:

—¿Che⁺ leh⁺ hlëeh⁺ griego? ³⁸ ¿Che⁺ ja⁻ he⁺ hne⁻ dsa⁻ egipto hi⁻ ga⁻ jmee⁺ hnii⁻ kyaah⁺ hwa⁺ la⁻ ma⁻ ko⁻ hna⁻ la⁻? ¿Che⁺ ja⁻ he⁺ hne⁻ hi⁻ ga⁻ jøøh⁻

kyeé mil dsa mah ga teeh kyaah lle'moh, ja-ga ga jaah hnih ta hwa kii?

³⁹ He-ja ga jah Paa':

—Jna laan ma ra judiu. Ga la chaan koo jwii juh he chee Tarso, he na hee hwa Cilicia. Ta jmee hnaa hoh, kwa da jwe hleehn kyaah dsa la.

⁴⁰ He-ja ga kwa hi ma kye ne he jwe hleeyh. Mah ga noo Paa ne sa joo ta kih hne ja. Ga jmeey lii kyaah gooy mah dsa taayh ti. Ma ga tu dsa he he tooyh mih, ja-ga ga hleeh Paa kyaah juu hebreo, ga jayh:

22

¹ —Dsa-nuuh øøhn, dsa ma-kaah kyaan, nuu da hnah, wa kwa da jna juu kin.

² Ma ga nuu dsa he, he hleeh Paa juu hebreo, ga taayh ti sih go te. Ngoo bih hleeyh:

³ —Laa jna judiu. Ga la chaan jwii Tarso he noo hwa Cilicia. Jerusalén la ba ga kwaan. Gamaliel ga mi tee jna llu la koh la ley kih dsa ma gyuh jnan. Ha koh sa hee dsen hnaahn Dio ja ba la koh jmee hnah na. ⁴ Neen la kaa la juh jee jwii na jmeen hnaa dsen kih dsa me dsa nuuh hi ma heeh ju hmee la mah ma jngeeh jnih, he-ja ga tee jnih mah ga taah jnih neh ne. ⁵ Ne ba jmi dsa jøøh kyaah dsa gyuh ha la ga jmeen. Hi he ga kwa je he ma kyen kih dsa goo jne hi chaan Damasco. Neen jee ja na hnahn hi ma heeh ju hmee kih Jesús mah ma teen ta Jerusalén la mah ma heeh dsih wi.

Ga jmeeh Paa juu ha la ga heeyh kih Dio

(Hch. 9:1-19; 26:12-18)

⁶ Pero jee ngoon cha jwe ja, ya jah lloon ta Damasco ma te koo la hyoo, ni sa liih ga jna ga jyoo gyuh koo je he bee

jwerte la ku la jii jee ngoon ja, ⁷ la jiih ga tahn hwa. Hi la chah ja ga nuun ga hleeh: "Saulo, Saulo,

he-la hnaa hoh kyaah jna?"

⁸ He-ja ga ngin juu kiyh: "Hi hne dsa nuuh?"

ga jwii jnih. Ja-ga ga jayh: "Jna he Jesús dsa chaan Nazaret, hi jmee hnaa hoh kih."

⁹ La jee hi ga naa kyaah jna ta ja, ga jeej wa je ja, he-ja ga jwaayh jwerte pero

sa ga la ngeej he juu ma hleeh kyaah jna.

¹⁰ He-ja ga ngin juu kih hi ga hleeh jna: "Hee hnooh jmeen dsa nuuh?"

He-ja ga jah dsa nuuh he: "Noo, mah gwa ba hne ta Damasco. Jee oo jmee

dsa juu la je he ga teej jmeeh."

¹¹ Kyaah wa je he ga jeej ja, ga hee mi nen. Dsa kyaahn he ba ga jaa jna na haay goon la jiih

ga lloon Damasco.

¹² Jee ja ma gya ja dsa nuuh chee Anania hi ma mi te ley jnan. Hi la jee dsa judiu hi ma taah Damasco, ma hleeyh llu kiyh.

¹³ Anania he, neey na jeej jna. Ma ga llooy chuh kin ga siyh jna: "øøhn Saulo, wa la jna ka lah mi neh."

La chah ja, ga la jna mi nen hi ga jee jnih.

¹⁴ He-ja ga siyh jna: "Dio kya dsa ma gyuh jnan ma lleeyh hne

mah la kyuh la je he hyoh dsy jmeeh hi jeeh hi llu go te hi

la ja ka lah nuuh he jayh.

¹⁵ Jeeh, hne jmeeh ju dsoo kiyh, kih la jee dsa jmi gyuh hi jmeeh ju dsoo

kih la je he ma jeeh hi kih he ma nuuh.

¹⁶ Na na mo to jøø, noo mah saah jmi, ngii kyah la hih kih Jesús mah jni la je

dso kye kyah", ga jah Anania.

Ga jmeeh Paa juu ha la ga la he neey na kway juu kih hi sa laa judiu

¹⁷ Hi ma jahn Jerusalén la, neen jee chih gwah na ngin kin.

Jee ja ga hee mi nen Dsa jøøh

jnän. 18 Ga-jëen⁺ hi- ga-hlëeh⁺ jnä⁺, ga-jäyh⁺: “Go-hëë⁺ na-koh⁺ Jerusalén la-. Jëeh⁺, sa⁺ heeh⁻ dsa⁻ nuu⁺ juu⁺ kin⁺ he⁻ hlëeh⁺ hne-.” 19 He-ja⁻ ga-jwii⁺ jnih⁺: “Dsa-jøøh⁺ kyaan⁺, ñe⁻ ba⁺ dsa⁻ hi- tääh⁺ jee⁺ la-, he⁻ ñeen⁺ lä⁺koø⁻ lä⁺koø⁻ gwah⁺ na⁺hwëen⁺ lä⁺jëë⁻ hi- ma⁻heeh⁻ juu⁺ kyah⁺ hi⁻ ga⁻jmeen⁺ mada⁻ ga⁻kwa⁺ dsa⁻ kiyh⁺ hi⁻ ga⁻taah⁻ dsih⁺ neh⁺ ñe⁺. 20 Hi⁻ lä⁻ ma⁺ ga⁻jngëeyh⁺ Esteban, hi⁻ ma⁺ jmee⁻ ju⁺dsoo⁺ kyah⁺, ma⁺ cheh⁺ jnä⁺ jee⁺ ja⁻ ka-läh⁺. Koo⁻ ba⁺ ga⁻hii⁺ huusë⁻ kyaa⁺ jnääh⁺ he⁻ ga⁻juu⁺ Esteban hi⁻ jnä⁺ ga⁻høøn⁺ hmiih⁻ kih⁺ dsa⁻ hi⁻ ga⁻jngiih⁺ kiyh⁺.” 21 Pero Dsa-jøøh⁺ jnä⁺ ga⁻siih⁺ jnä⁺: “Goh⁺ jee⁺ cheen⁻ hne⁻ hu⁺ jee⁺ tääh⁺ dsa⁻ hi⁻ sa⁻ laa⁺ judiu ba⁺.”

Ma⁻ra⁻ he⁻ ga⁻jä⁺ ba⁺ Paa⁺ goo⁻ hløø⁺

22 Ja⁻ jiih⁺ mo⁻ so⁺ ga⁻lä⁺ hnøøy⁺ ma⁺ nuuy⁺ juu⁺ kih⁺ Paa⁺ mah⁺ ga⁻løøy⁺ tooyh⁻ miih⁺, ma⁺ jäyh⁺:

—Wa⁺ juu⁺ dsa⁻ ñuu⁺ na⁻, sa⁺ høø⁻ kwaat⁻ chaa⁻ gyih⁺.

23 Tääh⁺ gyih⁺ lä⁻ ja⁻ tooyh⁻ miih⁺, ga⁻ka⁺ dsa⁻ he⁻ hmiih⁻ kiyh⁺ ga⁻jwäy⁺ ta⁺ gyuu⁺, ga⁻huuy⁺ hløø⁻ jwë⁺ në⁺ lle⁺. 24 He-ja⁻ hi⁻ kye⁻ në⁺ kih⁺ hløø⁺ ga⁻jmeey⁺ mada⁻ kih⁺ dsa⁻ kyaay⁺ mah⁺ ga⁻tëey⁻ Paa⁺ ta⁺ cha⁺neh⁺ jee⁺ ma⁺ tääh⁺ lä⁺jëë⁻ hløø⁺. Hi⁻ ga⁻jmeey⁺ mada⁻ he⁻ ma⁺ kway⁺ kiyh⁺ mah⁺ jmeeyh⁺ juu⁺ he⁻ la⁺ tooh⁻ dsa⁻ miih⁺ kyaayh⁺. 25 Ma⁻ cheh⁺ Paa⁺ na⁻ hñuu⁻ jee⁺ ma⁺ kwa⁺ hløø⁺ kiyh⁺, he-ja⁻ ga⁻ngiiy⁺ juu⁺ kih⁺ juu⁺ hløø⁺ hi⁻ ma⁺ cheh⁺ jee⁺ ja⁻:

—¿Che⁺ cha⁻ jwë⁺ kyah⁺ hnäh⁺ kwah⁺ kih⁺ jaa⁻ dsa⁻ romano, cher⁺ mah⁺ sa⁻ ma⁻kyeh⁻ ju⁺dsoo⁺ kiyh⁺?

26 Ma⁺ ga⁻nuu⁺ juu⁺ hløø⁺ lä⁻ ja⁻, ngaayh⁺ na⁺ jmeey⁺ juu⁺ kih⁺ hi⁻ kye⁻ në⁺, ga⁻jäyh⁺:

—¿Ha⁻ lä⁺ jmeeh⁺ na⁺? Dsa⁻ ñuu⁺ oo⁻ laa⁺ dsa⁻ romano.

27 Ja⁻ ga⁻ ga⁻lloo⁺ hi⁻ kye⁻ në⁺ he⁻ chuh⁺ kih⁺ Paa⁺ mah⁺ ga⁻ngiiy⁺ juu⁺:

—¿Che⁺ ju⁺dsoo⁺ laah⁺ hne⁻ dsa⁻ romano?

He-ja⁻ ga⁻jäh⁺ Paa⁺:

—Ju⁺dsoo⁺, hi⁻ he⁺ jnä⁺.

28 Hi⁻ ga⁻jäh⁺ hi⁻ kye⁻ në⁺ he⁻:

—Ya⁺ hii⁺ hmoooh⁺ kin⁺, lä⁺llu⁺ he⁻ ga⁻laan⁺ dsa⁻ romano.

He-ja⁻ ga⁻jäh⁺ Paa⁺:

—Pero jnä⁺ laan⁺ dsa⁻ romano lä⁺ jiih⁺ ma⁺ ga⁻lä⁺ chaan⁺.

29 Chah⁺ ba⁺ ga⁻jmeey⁺ ta⁺ koo⁺ hløø⁺ hi⁻ ma⁺ kwa⁺ kih⁺ Paa⁺. Lä⁺ kye⁻ hi⁻ kye⁻ në⁺ he⁺ ma⁺ ga⁻nuuy⁺ laa⁺ Paa⁺ dsa⁻ romano, ga⁻lä⁺ goyh⁺ kih⁺ he⁻ ga⁻jmeey⁺ mada⁻ he⁻ ga⁻hñuuy⁺ Paa⁺ kyaah⁺ caden⁻.

Ga⁻jäy⁺ Paa⁺ cha⁺ në⁺ dsa⁻ kaah⁺ kyaa⁺ judiu

30 Ma⁺ ga⁻ jnä⁺ jyoh⁺ jmi⁺, hnøø⁺ hi⁻ kye⁻ në⁺ kih⁺ hløø⁺ he⁺ ma⁺ lä⁺ ñe⁻ kwee⁻ he⁻ kih⁺ ja⁻ he⁻ ma⁺ hñii⁺ judiu kih⁺ Paa⁺. He-ja⁻ ga⁻jmeey⁺ mada⁻ kih⁺ hløø⁺ wa⁺ cheeyh⁻ Paa⁺ jee⁺ hääy⁺ neh⁺ ñe⁺ hi⁻ ga⁻jmeey⁺ mada⁻ wa⁺ ya⁻ nää⁺ jmi⁻ dsa⁻ kaah⁺ hi⁻ lä⁺ jëë⁻ dsa⁻ ta⁺ judiu. Ma⁺ ga⁻lla⁺ nää⁺ lä⁺ jëë⁻ dsa⁻ ta⁺ he⁺, ga⁻jmeey⁺ mada⁻ he⁻ ngëe⁺ Paa⁺ cha⁺ në⁺ lä⁺ jëë⁻ dsa⁻ ta⁺ he⁺.

23

1 He-ja⁻ ga⁻jëë⁺ Paa⁺ koo⁻ hweh⁻ dsa⁻ ta⁺ he⁺ mah⁺ ga⁻jäyh⁺:

—Øøhn⁺, ni⁻ miih⁻ sa⁺ hñii⁺ huusë⁻ kin⁺, jëeh⁺ lä⁻ ma⁻ jmee⁻ ba⁺ jnä⁺ lä⁺ jiih⁺ na⁺ lä⁺ hnøø⁺ Dio.

2 Ananía hi⁻ laa⁺ jmi⁻ dsa⁻ jøøh⁺ ga⁻jmeey⁺ mada⁻ kih⁺ hi⁻ ma⁺ tääh⁺ jäh⁺ kih⁺ Paa⁺ wa⁺ jnooy⁺ hooy⁺.

3 He-ja⁻ ga⁻jäh⁺ Paa⁺:

—Kyah⁺ hne⁻ wa⁺ jnoo⁺ Dio, hne⁻ hi⁻ na⁻ jngii⁺ mo⁻ në⁺. Hne⁻ hi⁻ gya⁺ ka⁻ ju⁺dsoo⁺ kin⁺ lä⁺koø⁻ hlëeh⁺ ley, ¿he⁻ la⁺ lla⁻ dsëeh⁻ ley he⁻ jmeeh⁻ mada⁻ jnoo⁺ dsa⁻ kin⁺?

4 Lä⁺ jëë⁻ hi⁻ ma⁺ tääh⁺ koo⁺ kih⁺ Paa⁺ he⁺ ga⁻jäyh⁺:

—¿He⁻ la⁺ jiih⁺ juu⁺ wii⁺ kyaah⁺ jmi⁻ dsa⁻ jøøh⁺ kyaa⁺ Dio?

5 He-ja⁻ ga⁻jäh⁺ Paa⁺:

—Sa⁺ ma⁺ man⁺ øøhn⁺ he⁻ laay⁺ jmi⁻dsa⁻ jøøh⁺, jëeh⁺ na⁻si⁻ ba⁺ juu⁺ kih⁺ Dio he⁻ jäh⁺: “Ta⁻ hlëeh⁺ hlih⁺ kih⁺ hi⁻ kye⁻ në⁺ kyah⁺ hnäh⁺.”

⁶ Ma⁺ ga⁻lä⁻liih⁻ Paa⁺ kih⁺ lä⁻jëe⁻ dsa⁻ta⁺ he⁺ tääh⁺ hi⁻ laa⁺ saduceo hi⁻ tääh⁺ hi⁻ laa⁺ fariseo, he⁻ja⁻ ga⁻hlëeyh⁺ koo⁻ ki⁻gaa⁻, ga⁻jäyh⁺:

—Øøhn⁺, laan⁺ fariseo, he⁺ ba⁺ joo⁺ fariseo jnä⁺. Kah⁻ hnäh⁺ kwaat⁻ kin⁻ kih⁺ he⁻ kyen⁺ o⁻jøh⁻ dsë⁻ he⁻ lä⁻jiih⁺ hi⁻ ma⁻na⁻juu⁺.

⁷ Ma⁺ ga⁻hlëeyh⁺ lä⁻ja⁻, ga⁻jnä⁻ hni⁻ kih⁺ fariseo kyaah⁺ saduceo, lä⁻jiih⁺ ga⁻laay⁺ to⁺ nää⁺. ⁸ Jëeh⁺, hi⁻ laa⁺ saduceo sa⁺ heey⁺ he⁻ lä⁻jiih⁺ hi⁻ ma⁻na⁻juu⁺, ni⁻ he⁻ chaa⁻ ángele, hi⁻ ni⁻ he⁻ cha⁻ jmi⁻lle⁺ ka⁻läh⁺. Pero dsa⁻ hi⁻ laa⁺ fariseo jmeey⁻ dsoo⁺ ba⁺ kih⁺ lä⁻jëe⁻ he⁻ ja⁻. ⁹ Ha⁻ koh⁺ miih⁺ sa⁺ ma⁺ tooh⁻ dsa⁻ he⁺. Ja⁻ ga⁻noo⁻ ko⁻llaa⁺ ta⁻jwoh⁺ kyaa⁺ ley, hi⁻ ma⁺ laa⁺ fariseo, ga⁻ti⁻ ga⁻chooy⁺ juu⁺ ga⁻jäyh⁺:

—Ni⁻ miih⁻ dsoo⁺ sa⁺ na⁻bääh⁻ dsa⁻ñuu⁻ na⁻. Ta⁺ ha⁻ hnäh⁺ kih⁺ Dio, ha⁻ ga⁻che⁻ jmi⁻lle⁺ o⁻jaa⁻ ángel ga⁻hlëeh⁺ kyaayh⁺.

¹⁰ Pero cha⁻ga⁻miih⁻ ga⁻lä⁻hnee⁻ dsa⁻ he⁺. Ga⁻lä⁻goh⁻ hi⁻ kye⁻ në⁺ kih⁺ hløø⁺, gi⁻hnä⁻ dsa⁻ kih⁺ Paa⁺ ma⁺ laay⁺. He⁻ja⁻ ga⁻tëeyh⁺ hløø⁺ mah⁺ wa⁺ llëey⁻ Paa⁺ jee⁺ ja⁻ wa⁺ lla⁻jäy⁻ ka⁻läh⁺ jee⁺ tääh⁺ lä⁻jëe⁻ hløø⁺.

Ga⁻taah⁻ dsa⁻ juu⁺ kwee⁻ he⁻ ma⁺ jngëeyh⁺ Paa⁺

¹¹ Jee⁺ ga⁻të⁺ to⁺ hwë⁺ ga⁻lä⁻jnää⁻ dsa⁻jøøh⁺ jnä⁻cha⁻në⁺ Paa⁺, ga⁻jäyh⁺:

—Kwa⁺ be⁺ Paa⁺. Lä⁻koo⁻ ma⁻jmeeh⁺ ju⁻dsoo⁺ kin⁻ Jerusalén la⁻, ja⁻ba⁻ lä⁻na⁻ jmee⁻ bii⁺ go⁻jmeeh⁺ ka⁻läh⁺ jwi⁻ Roma.

¹² Ma⁺ ga⁻jnä⁻ jyoh⁺ jmi⁺ ko⁻llaa⁺ judiu ga⁻taayh⁺ juu⁺ kwee⁻, ga⁻jäyh⁺:

—Wa⁺ jä⁻ dso⁻jwi⁺ në⁺ kyaa⁺ jnääh⁺ cher⁺mah⁺ kih⁺hi⁺ jnääh⁺ jää⁺ sa⁺ ga⁺ ma⁻jngëeh⁺ jnääh⁺ Paa⁺.

¹³ Laa⁻ ga⁺ to⁻llaa⁺ dsa⁻ñuu⁻ hi⁻ ga⁻jmeey⁺ hmooh⁺ lä⁻ja⁻. ¹⁴ Dsa⁻ he⁺

na⁻näy⁺ na⁻jëey⁻ jmi⁻dsa⁻ kaah⁺ kyaah⁺ dsa⁻gyuu⁺, na⁻chiiyh⁺:

—Jnääh⁺ ma⁻heeh⁺ jnääh⁺, he⁻ jä⁻ dso⁻jwi⁺ në⁺ kyaa⁺ jnääh⁺ cher⁺mah⁺ kih⁺hi⁺ jnääh⁺ jää⁺ sa⁺ ga⁺ ma⁻jngëeh⁺ jnääh⁺ Paa⁺. ¹⁵ Na⁺ na⁻ chu⁺ hnäh⁺ ko⁻jøh⁺ kyaah⁺ lä⁻jëe⁻ dsa⁻ta⁺ jnä⁻ kih⁺ hi⁻ kye⁻ në⁺ kih⁺ hløø⁺ oo⁻ mah⁺ wa⁺ ya⁻jäy⁻ Paa⁺ ta⁺ në⁻ta⁺ la⁻. Chiiyh⁺: “Hnøø⁻ jnääh⁺ kye⁺ jnääh⁺ kwaat⁻ kiyh⁺ cha⁻ga⁻miih⁻.” Hi⁻ jnääh⁺ cha⁻jwë⁺ ba⁺ jøø⁺ jnääh⁺ mah⁺ jngëeh⁺ jnääh⁺ wa⁻ra⁻ ga⁻ngëey⁺ jee⁺ ja⁻, ga⁻jäh⁺ dsa⁻ he⁺.

¹⁶ Pero chih⁻ kyaa⁺ dsa⁻më⁻ øøh⁻ Paa⁺ ga⁻nuu⁺ ha⁻ lä⁻juu⁺ he⁻ ga⁻taah⁻ dsa⁻ he⁺. He⁻ja⁻ ñeey⁺ jee⁺ ma⁺ tääh⁺ hløø⁺ na⁻jmeeyh⁺ juu⁺ kih⁺ Paa⁺. ¹⁷ He⁻ja⁻ ga⁻tëeh⁺ Paa⁺ jaa⁻ juu⁺ hløø⁺, mah⁺ ga⁻siyh⁻:

—Jää⁻ chih⁻ la⁻ kih⁺ hi⁻ kye⁻ në⁺ kih⁺ hløø⁺. Hnøøy⁺ llay⁺ miih⁻ juu⁺ kyaayh⁺.

¹⁸ He⁻ja⁻ ga⁻jøø⁺ juu⁺ hløø⁺ he⁺ kih⁺ chih⁻ jee⁺ ma⁺ gya⁺ hi⁻ kye⁻ në⁺ kih⁺ hløø⁺, mah⁺ ga⁻siyh⁻:

—Paa⁺ hi⁻ hää⁻ neh⁻ñe⁺ ma⁻chee⁺ chih⁻ la⁻ kyah⁺. Cha⁻ koo⁻ juu⁺ he⁻ siyh⁻ hne⁻.

¹⁹ He⁻ja⁻ hi⁻ kye⁻ në⁺ kih⁺ hløø⁺ ga⁻häy⁺ goo⁻ chih⁻ he⁺ ga⁻jäy⁺ kah⁺ kih⁺ mah⁺ ga⁻ngiiy⁺ juu⁺ kiyh⁺, ga⁻jäyh⁺:

—¿Hee⁻ na⁻ jwi⁺h⁺ jnä⁺?

²⁰ He⁻ja⁻ ga⁻jäh⁺ chih⁻ he⁺:

—Dsa⁻ judiu ma⁻taah⁻ juu⁺ kwee⁻ ngiiy⁺ kyah⁺ he⁻ cheeh⁺ Paa⁺ hø⁺ jee⁺ dsa⁻ñee⁺ dsa⁻ta⁺ kyaay⁺, jäyh⁺ lla⁻kyaay⁺ cha⁻ga⁻miih⁻ jmi⁺. ²¹ Pero ta⁺ jmee⁻ dsoo⁺. Laa⁻ ga⁺ to⁻llaa⁺ dsa⁻ kyaay⁺ hi⁻ tääh⁺ na⁻hmääh⁺ jøø⁺ mah⁺ jngëeyh⁺ Paa⁺. Ma⁻jäyh⁺: “Wa⁺ jä⁻ dso⁻jwi⁺ në⁺ kyaa⁺ jnääh⁺ cher⁺mah⁺ kih⁺hi⁺ jnääh⁺ jää⁺ sa⁺ ga⁺ ma⁻jngëeh⁺ jnääh⁺ Paa⁺.” Hi⁻ na⁺ ma⁻täy⁺h⁺ jøøy⁺ he⁻ na⁻ jwah⁺ hne⁻.

²² He⁻ja⁻ ga⁻hih⁺ hi⁻ kye⁻ në⁺ kih⁺ hløø⁺ juu⁺ kih⁺ chih⁻ he⁺, mah⁺ ga⁻siyh⁻:

—Gwaah ba hne kyah, ta lla juu kyaah ni jaa dsa lä jē juu he ma chih jnā.

Hī kye nē kih hlø ga cheey Paa cha nē lle moh Félix

²³ He ja ga tēeh hī kye nē he juu juu hlø mah ga sūyh:

—Jmee juu kih to hñā laa hlø wa mi lluy hñiy dsa nāy ta Cesarea na ko hī ñu ta la hwē. Hī jmee juu kih jñah ka läh to lo gya dsē gye hī jää kya jih hī jñah ga to hñā laa hlø hī ka hma lle ñe chūh. ²⁴ Hī mi lluy kya jih hī jää Paa mah go jāäh hnäh cha nē lle moh Félix, mah wa llooy na lluy.

²⁵ Hī kye nē kih hlø he ga chee koo je he na sū lä la:

²⁶ “Jnā Claudio Lisias siin kyah hne Félix lle moh lluy. Wa chaah ba hne llu. ²⁷ Dsa ñūh hī ngoo na ga sooh dsa judiu kiyh koo gwah, mi h ga sa ga jngih dsa kiyh. Ma ga lä man laay dsa romano, he ja ñeen kyaah hlø kyaan na lä jnih. ²⁸ Ma hnoon lä man he kih he ma hnē dsih, he ja ga jā jnih cha nē dsa kaah kya dsa judiu. ²⁹ Ja ga ga lä jnā he ti chooy juu kih ley kih bih ja. Sa cha he kih he juuy, ni he dsa hey neh ñe. ³⁰ Pero jnā ga tēeh juu, jwē judiu ma tääh juu kwee he ma jngih kiyh. He ja lä chah ja ma chee jnih ta kyah hne. Hī ma jwūn lä jē hī hñi mah dsa kway ju dsoo cha nē h hne he kih ja he hñiy kih Paa. Wa dsa ngēeh ba hne lluy, ga jā h hī kye nē kih hlø he.”

³¹ He ja ga jø hī hlø kih Paa lä hih he ga jmee hī kye nē he, ga jāy lä hwē ja ta Antipatri. ³² Ma ga jnā ja, ga kēh hlø hī na nā jwē ti he, ga nāy ta nē ta kiyh. Hī dsē jah he ba ga nā kyaah Paa. ³³ Ma ga lä nā hlø he Cesarea, ga kwēyh lle moh he je he ma kyey ja hī ga ngēy

Paa goo lle moh. ³⁴ Ma ngēy ma hē lle moh je ja, ga ngiy juu kih Paa ha chaay. Ma ga lä ñe lle moh laa Paa dsa cha Cilicia, ³⁵ he ja ga jāyh:

—Wa ya nā da hī hñi, ja ga llan ta kyah.

Hī ga jmeey mada kih hlø, he häy Paa neh hne juu kih Herode.

24

Ga kwa Paa ju dsoo kih cha nē Félix

¹ Ma hya hñā jmi gya Paa Cesarea, ja ga ga lloo jmi dsa jø hī hī chee Ananía, kyaah ko llaa dsa gyūh hī kyaah jaa hī cheh nē hī chee Tértulo. Ga lä nāy hñiy kih Paa cha nē lle moh. ² Hī ma ga lloo Paa cha nē Félix, ga lø Tértulo hñi kiyh.

—Tihmaah hne lle moh Félix — jāyh —. Peer cha jnāh llu he hī ti kya jnāh hī cha cha mi h hū dsē llu kyah he ja dsa la cha mi h ta llu hwa kya jnāh. ³ He ba che lluy hne Félix. He ja sa hwā jnāh kwa jnāh ti hmaah kyah wa ha cha ha jee tø h jnāh. ⁴ Sa hnoon heen cha mi h jmi kyah, he ja chuun kyaah hne, ta jmee hñā hoh nuuh mi h juu he kye jnāh la.

⁵ Dsa ñūh na hee hū dsē kih dsa lä ka jee ngēy, llay hñi kih dsa judiu hī tääh lä ka jmi gyū. Hī na na hī kye nē kih dsa hī chee nazareno hī kwa jyoh juu. ⁶ Hnøy ma mi kway gwah kya jnāh, he ja ga chaah jnāh. He ma hnø jnāh ma lä jnāh ta kiyh lä koo jā ley kya jnāh. ⁷ Pero ga lloo hī kye nē kih hlø hī chee Lisias jee tø h jnāh. He wi ba ga lleey dsa ñūh na goo jnāh. ⁸ Ga jāyh wa lä nā lä jē hī hñi kiyh cha nē lle moh. Wa ra ga lä kyaah hñi jmi,

lä'ñeh' la' dsoo' lä'jē' he' jäh' jnääh' la'.

⁹ Lä'jēē' judiu ga'hii' koo' ba' juu' kiyh', ga'jäyh':

—Ja'ba' lä'na' jäh' jnääh' ka'läh'.

¹⁰ He'ja' ga'jmee' lle'moh' lii' kih' Paa' mah' kway' ju'dsoo' kiyh'. Ja'ga' ga'jäh' Paa':

—Man' ma'hya' cha'miuh' jī'ñe' laah' hne' lle'moh' Cesarea la', he'ja' jēē' ba' dsen' kwan' juu' kin' lä'koh' te' la' ba'. ¹¹ Le' koo' kwaat', na' ma'hya' gya'to' jmi' ñeen' ta' jee' chih' gwah' juuh' jee' jwii' Jerusalén na'kwan' ti'hmaah' kih' Dio. ¹² Sa' ma' teen' kyaah' ni' jaa' dsa', ni' ja' he' jnä' ga'jmeen' he' ga'tooh' dsa' miuh' jee' chih' gwah' juuh' ja', lä'koo' ma' jēēy' jnä'. Ni' sa' ga'llan' hnii' kih' dsa' jee' tōō' gwah' mäh', ni' jee' jwii' ja' sa' ga'llaan' dsa' hnii'. ¹³ He'ja' sa' cha' he' kyaah' jmee' dsa' na' dsoo' lä'jē' he' bääyh' jnä' na'. ¹⁴ He' la' ba' jmeen' dsoo', he' ba' Dio hi' ga'hnaah' dsa' ma'gyuh' jnan', he' ba' hi' he' hi' hnaahn' lä'koh' la' juu' hmēē'. Dsa' na' jäyh' la' ra'keh' ba' jwē' he' hään'. Pero hee' ba' jnä' lä'jē' ley he' ga'sii' Moisé hi' lä'jē' he' ga'sii' ga'jñah' hi' ga'ngēē' juu' kih' Dio. ¹⁵ Hi' kyen' o'joh' dsē' kih' Dio, ja'ba' lä'koo' kye' hi' na', he' lä'jiuh' lä'jēē' hi' na' juu', lä'jiuh' hi' lluu' hi' lä'kye' hi' hlēēh'. ¹⁶ Kih' he'ja' ba' na', kwan' be' jmeen' he' llu' jmah' mah' sa' hnii' huudsē' kin' cha'nē' Dio, hi' ni' cha'nē' dsa' ka'läh'.

¹⁷ 'Ga'lä'hēēn' miuh' jī'ñe' ñeen' jyoh' hwa', ja'ga' ga'llaahn' Jerusalén ma' kiin' kuu' he' la' kwaat' kih' hi' tä'ñee' hi' tääh' jee' ja', hi' ma' kiin' he' ga'tēēn' kwēēhn' Dio. ¹⁸ He'ja' na' ma' jmeen' lä' ma' ga'lla'nää' miuh' judiu hi' ya'nää' ta' hwa' Asia. Ga'jēēy' jnä' jee' chih' gwah' Jerusalén, ma'na' jngēē' ba' jnä' lä'hih' kih' ley. Pero sa' ma' tääh' jwēē' dsa', ni' miuh' sa' ma' tääh'. ¹⁹ Wa' ya'nää' hi' he' ba' jee' la' mah' kway' ju'dsoo' kiyh'

cher'mah' he' cha' kiyh' kyaah' jnä'. ²⁰ O wa' jäh' hi' tääh' na' che' ga'lä'jñä' he' ga'hlääh'n' kyaayh' lä' ma' ga'kay' ju'dsoo' kin' jee' jwii' Jerusalén. ²¹ Koo' he' la' ba' sa' ga'tih' dsēy' ma' ga'hlēēhn' lä'koo' ma' hään' jee' kiyh', ga'jwii' jnih' lä'la' ki'gaa': "Llah' hnäh' ta' kin', kih' he' jmeen' dsoo' he' lä'jiuh' ka'läh' hi' ma'na' juu'", ga'jäh' Paa'.

²² Ma'ñe' ba' Félix ha' lä' la' juu' hmēē' kih' Jesús. He'ja' ma' ga'nuuy' ga'jäyh' Paa' lä'ja', ga'hiiy' lä'ja' ba' nē' juu' ja'. Ga'siiyh' hi' ma'tääh' he':

—Wa' ja' da' hi' kye' nē' kih' hløø' hi' chee' Lisias, ja'ga' jēēn' ha' lä'jä' juu' kyah' hnäh' na'.

²³ Ja'ga' ga'jmee' lle'moh' Félix mada' kih' hløø' kyaay' mah' hääy' Paa' hi' ga'kwa' bih' jwē' he' na'nää' ome' kyaay' na'jēēy' hi' na'kay' he' ma'jmee' bii' kiyh'.

²⁴ Ga'lä'hii' ga' miuh' jmiuh' ma' jah' lle'moh' Félix nē'ta' kiyh' ka'läh' kyaah' Drusila mēy', hi' laa' dsa' judiu. He'ja' ga'jmee' Félix mada' he' ga'tēēyh' Paa' mah' nuuy' ha' lä' la' juu' he' jmee' dsoo' dsē' dsa' kih' Jesucristo. ²⁵ He'ja' ga'hlēēh' Paa' ha' lä'jä' dsa' lluu' cha'nē' Dio, hi' ha' lä' hää' dsa' hñii', hi' ga'hlēēyh' he' ka' Dio ju'dsoo' kih' dsa'.

Peer' ga'jwaah' Félix ma' ga'nuuy' juu' ja', he'ja' ga'jäyh':

—Ma'le' gwaah' da', la' ba' tēēhn' hne' ka'läh' lä' ma'jään'.

²⁶ Kuu' ba' ja' ma' jōō' Félix ma' jiih' Paa', ja'ga' ma'lääy'. He'ja' ma' tēēyh' Paa' kō'lla' jiih' ma' llay' juu' kyaayh'.

²⁷ Ga'hya' to' jī'ñe' jmeey' lä'ja' lä'jiuh' ya'hēē' Félix lle'moh'. Nē' kiyh' ga'he' Porcio Festo. Ma' hnøø' Félix ma' jä' llu' kyaah' dsa' judiu, he'ja' sa' ga'kway' jwē' ma'lää' Paa'.

25

Ga'hlēēh' Paa' cha'nē' Festo

¹ Ma' ga'lloo' Festo jwii' Cesarea, ga'lä'hēēy' hnē' jmiuh' jee' ja', ja'ga'

ngooy' ta' Jerusalén. ² Lã-jëë' jmi-dsa-kaah' kyaah' lã-jëë' hi-kye-në kih' judiu, ga-lla-näy' hñiy' kih' Paa' ka-läh' kih' lle'moh' Festo, lã-bii' lã-jaa' ma' chuuy' kyaah':

³ —Ta' jmee' hñaa' hoh', jmee' mada' he- jah' Paa' ta' Jerusalén — ga-jäh' siiyh' Festo.

Jëeh' ga-jmeey' huu'dsë- he- ma' jngëeyh' Paa' cha'jwë' ba'. ⁴ He-ja- ga-jäh' Festo:

—Jee' oo' ba' hää' Paa' na-jnëey' jwii' Cesarea. Ja-ba' jee' naahn' chah'. ⁵ Lã-jëë' hnäh' hi-jää', ma-nøon' kò-jøh' mah' jee' oo' ba' hñih' hnäh' kiyh' cher'mah' cha-koo' dsoo' juuh' he- na-bääh' dsa-nuuh' he'.

⁶ Ga-gya- ga' Festo jwii' Jerusalén koo' jña' o gya' jmi', ja-ga' ngaayh' ta' Cesarea. He- ga-jnä' jyoh' jmi', ja-ga' ga-gyay- në'ta' kiyh'. Mah' ga-jmeey' mada' he- na'kyaay' Paa'. ⁷ Ma' ga-he' Paa' në'ta' kih' lle'moh', lã-jëë' dsa-ta' judiu hi- ya-nää' Jerusalén ga-kuyh' lã'ku' lã'jii' kih' Paa'. Ja- he- koo' nëe' dsoo' juuh' ma' bääh' dsih' pero ni' miih' sa' ga-jmää' juu' kih' dsa- he'.

⁸ He-ja- ga-løø' Paa' kwa' ju'dsoo' kih', ga-jäh':

—Ni' koo' he- hñih' sa' cha- he- ma-jmeen', sa' ma-hlëehn' wii' kih' ley kyaä' jnääh' dsa- judiu. Ni' sa' ma-mi-kwahn' kih' gwah' juuh' hi- ni' sa' ma-hlääh'n' kyaah' rey to-në' hi- gya' Roma.

⁹ Pero lle'moh' he', hnøøy' ma' jäy' llu' kyaah' dsa- judiu, he-ja- ga-ngiiy' juu' kih' Paa':

—¿Che' hnooh' gwaah' ta' Jerusalén mah' mi'een' juu' na- jee' oo'?

¹⁰ He-ja- ga-jäh' Paa':

—He- ma-chehn' jee' la-, lã-koo' he- chehn' në'ta' kih' rey to-në' ba' ja-. Jee' la- ba' ga-tëë' lã-ee- juu' kin'. Nèh' ba' hne- kwee-, ni' miih' sa' cha- he- ma-hlääh'n' kyaah' dsa- judiu. ¹¹ Lle' kih' juun' cher'mah'

ga-jmeen' koo' dsoo' juuh'. Sa' gohn' juun'. Pero cher'mah' sa' la' ju'dsoo' he- bääh' dsa- jnä' la-, ni' jaa- dsa-ta' sa' cha- jwë' ngëe' jnä' goo- dsa- judiu na-. Hñii' rey to-në' hnoon' mi-ee' juu' kin'.

¹² He-ja- ga-lla' Festo juu' kyaah' dsa-kyaayh' ha- lã- jmeey'. Ja-ga' ga-jäh' Festo siiyh' Paa':

—Hñaa' ba' hne- ma-ngiih' he- mi-ee' hñii' rey to-në' juu' kyah'. He-ja- cha'në' hi- he' ba' gooh' na'.

Ga-hlëeh' Paa' cha'në' rey Agripa

¹³ Ga-hya- ga' miih' jmi', ga-lloo' rey Agripa jwii' Cesarea ja- kyaayh' Bernice, ga-lla-näy' na-jëey' Festo.

¹⁴ Ma-hya- cha-miih' jmi' täayh' jee' ja-, ja-ga' ga-jmeeh' Festo juu' kih' rey Agripa ha- lã- la' juu' kih' Paa', ga-jäh':

—Jee' la- hää' jaa- dsa-nuuh' neh' në' hi- ga-taah' Félix lã- ma-laay' ta'. ¹⁵ Lã- ma' nëen' Jerusalén lã-jëë' jmi-dsa-kaah' hi- lã-jëë' dsa-gyuu' kyaä' judiu ga-ngiiy' kin' he- ma' jmeen' mada' he- juu' Paa'.

¹⁶ He-ja- ga-jwii' jnih', sa' lle' ley kyaä' jnääh' dsa- romano he- jmee' jnääh' mada' he- juu' dsa- cher'mah' sa' cheh' hi- na-bääh' dsoo' cha'në' hi- hñii' kiyh'. Lã-ja- ba' cha- jwë' läy' hñiiy' kih' he- hñii' dsa- kiyh'.

¹⁷ Hi- ma' ya-nää' dsa- he' jee' la-, chah' ba' ngaahn' ta- në'ta' kin' ma' ga-jnä' jyoh' jmi'. Hi- ga-jmeen' mada' na'kyaay' Paa'. ¹⁸ He-ja- ga-løø' dsa- he' hñii' kiyh'. Pero ni' koo' dsoo' juuh' sa' ga-lã-jnä' kiyh' lã-koo' huu'dsë- he- ma' jmeen'.

¹⁹ Ga-lã-høøh' dsa- he' kih' Paa' kih' he- sa' ma' hnaayh' Dio lã- tëë' jmeey'. Hi- ga-hñiy' kiyh' kwaat' kih' Jesús, hi- ma-na-juu', hi- jmee' Paa' dsoo' chaa- bih'. ²⁰ He-ja- sa' man' he- ma' jmeen' kyaah' juu' la-. He-ja- ga-ngiin' juu' kih' Paa' cher'mah' hnøøy' ma' dsaayh' ta' Jerusalén mah' ma' lã-ee- juu' kiyh' jee' oo'.

²¹ Pero Paa' ga-ngiiy' he-

dsooy' cha'nē' rey to-nē' hī' chee' Augusto mah' hī' he' mi-ee' juu' kiyh'. He-ja- ga-jmeen' mada' wa' hää' bih' kiyh' neh-ñe' ta'ko-jiih' lloo' jmi' chee' jnih' cha'nē' rey he'.

²² He-ja- ga-jäh' rey Agripa siyh' lle'moh' Festo:

—Hnoo' jnä' ka-läh' nuun' juu' kih' dsa-ñuuh- na'.

He-ja- ga-jäh' Festo:

—Hø' ba' nuuh' ha- lä' jäyh'.

²³ Ma' ga-jnä' jyoh' jmi' ga-he' rey Agripa nē'ta' kyaah' Bernice. Ha- koh' juuh- sa' ga-jmee' dsa- kiyh'. Ga-taayh' ko-jøh' kyaah' hī' kye- nē' kih' hløø' hī' kyaayh' dsa- kaah' kyaah' jee' jwii- ja-. He-ja- ga-jmee' lle'moh' Festo mada' na'kyaay' Paa'.

²⁴ Ma' ja' Paa', ga-jäh' Festo:

—Hne- rey Agripa, kyaah' lä-jëe' hī' tääh' kyaah' jne' jee' la-, hii' dsa-ñuuh- he' cheh' la-. Lä-jëe' judiu ya-nää' cha'nēn' bäayh- dsa-ñuuh- la- dsoo'. Ga-ngiiy' kin' ma' lä-ee- juu' la- ta' Jerusalén hī' ja-ba' lä-ja- ga-jmeey' ma' ya-nääy' Cesarea la-. Peer- ga-tooyh' miih' kyaah' jnä', ga-lä-hnøøy' he- ma' juu' Paa'. ²⁵ Pero jnä' laan' sa' cha- dsoo' juuh- ääy- ni' miih- mah' juuy'. Hñii' Paa' ga-ngiiy' kiyh' dsooy' cha'nē' rey to-nē' mah' lä-ee- juu' kiyh' jee' ja-, he-ja- ga-lla- dsen' chee' jnih' ta' Roma. ²⁶ Pero sa' cha- he- siin' kih' rey he' ni' miih-, he-ja- ma-kwaa' jnih' cha'nēh' hne- rey Agripa hī' cha'nē' jee' lä-jëe' hnäh' hī' tääh' la-. Wa' jëen' ha- lä- jä' juu' la-, ja-ga' cha- he- siin' kih' rey to-nē' he'. ²⁷ Sa- jnä' llu' laan- cheen- jaa- hī- hää' neh-ñe' ta' Roma cher'mah' sa' cha- hee- na- siin' kih' rey to-nē' ha- lä' la' dsoo' he- bääh- dsih'.

26

Ga-kwa' Paa' ju'dsoo' kiyh' cha'nē' rey Agripa

¹ He-ja- ga-jäh' rey Agripa siyh' Paa':

—Cha- jwē' kyah' he- kwah' ju'dsoo' he' kyaah' le' lääh' hñah'.

He-ja- ga-hii' Paa' goo- ga-løøy' hlëyht' lä-la- lä-jwē' jee' ma' lääy' hñiiy':

² —Chaan- llu' kyaah' hne- rey Agripa, lluu' hne- kwah- jwē' kwan' ju'dsoo' he- kyaah' lään' hñiin' kih' lä-jē- he- bääh- dsa- judiu jnä'. ³ Llu' la' kin' kih' he- kyuu' hne- lä-jē- he- tēē' jmee- jnääh' dsa- judiu, kyuu' hne- lä-jē- juu' he- ti-choo- jnääh'. He-ja- chuun' kyaah' hne- mah' wa' jøh- hoh' nuuh' juu' la-.

Lä-la- ma'jmeey' Paa' jää'

⁴ 'Lä-jëe' judiu kyuu' jnä' ha- lä- ma-jan- lä-jiih' ma' mahn'. Ñe- bih' ha- lä- ma' gyan' jwii- kin' hī' lä-ja- jwii- Jerusalén ka-läh'. ⁵ Lä-ja- ñey- kwee- laa' jnä' fariseo. Jnääh' fariseo mi-te' ba' jnääh' lä-nøø' kyaa' jnääh' lä-koh' ga' jee' lä-jëe' judiu. Le' ba' mi-jnäay- la' dsoo' cher'mah' hnøøy'. ⁶ Na' chehn' nē'ta' la-, llah- hnäh' ta' kin', kih' he- kye' o-jøh' dsē- he- hñah' jne' he- ga-bääh- Dio hñii' kyaah' dsa- ma-gyuh- jnan'. ⁷ Lä-jiih' na' jøø' lä-jëe' gya-to' nää' dsa- judiu lä-te' juu' ja-. Lä-jmii' lä-hwē' hnaayh- Dio jøøy- dsēe' juu' ja-. Hne- rey Agripa, kih' he- kye' o-jøh' dsē- kih' juu' ja-, he-ja- ba' na- hnii' dsa- kin'. ⁸ ¿Ha- lä-jëeh' hnäh', che' jwëeh' he- lä-heeh' hnäh' he- mi-jiih' Dio hī- ma-na' juu'?

Lä-la- ga-jmeey' Paa' jää' kih' dsa- kyaa' Jesús

⁹ 'Ma-ra' ju'dsoo' ma' jmeen- kwaat-, he- ma' lle' kih' jmeen- hñaa- dsen' cha-miih- kih' Jesús dsa- chaa- Nazaret. ¹⁰ Lä-ja- ga-jmeen' Jerusalén. Jwëe' dsa- kyaa' Jesús ga-taahn- neh-ñe' lä-hih- kih' jmi-dsa- kaah'. Hi- lä- ma' ga-jngëeyh' dsa- he', lä-kye- jnä' ga-hiih- dsen'. ¹¹ Cha-miih- jiih- ñeen' lä-koø- lä-koø- gwah- mäh-, ga-saahn- dsa-, ga-heeh- jnih' wii' mah' wa' hlëyht' hñih' kih' Jesús. Ma' ya-jëe' dsen' jwërte kyaah' dsa- he',

he-ja- ñeen' lä-kaa- jwii- kih' dsa- jñah' mah' na'jmeeh' jnih'.

Lä-la- ga-la' ma' ga-heeh- Paa' kih' Dio

(Hch. 9:1-19; 22:6-16)

12 'Lä- ma' jmeen' ja-ba', ngoon' ta- Damasco lä-hih' kih' jmi-dsa- kaa' hi- ga-chee' jnä'. 13 Hne- rey, jee' la- jwëhn- hne- ha- lä- ga-la- kin' jee' ngoon' cha'jwë' ja-. Ma-të' koo- lla'hyoo' ga-jëen' koo- je- ja- gyuh', beë' ga- lä-koo- jmëe' kih' hyoo-, he- ga-lä-jnä' lä-ku' lä-ji- jee' ga-nøø' jnääh' ja-. 14 Lä-jëe- jnääh' ga-saa' jnääh' hwa'. Jee' ja- ga-nuun' ga-hlëeh' jaa- dsa- kyaah' juu' hebreo: "Saulo, Saulo", ga-jäyh'. "He- jmeeh' hñaah' ba' hne- na-, he- hah- kin' jwë' he- taahn- hne-." 15 He-ja- ga-jwii' jnih': "¿Hii- hne- dsa-ñuuh-?" He-ja- ga-jäh' hi- he': "Jnä' he' Jesús hi- jmeeh- hñaah- hoh' kih'. 16 Noo-, chih' tüh'. Ma-mi-jnään' hñiin' kyah' mah' hñaan- hne- jmeeh' ta' kin' hi- jmeeh' dsoo' lä-jë- he- ma-jëeh' kin' hi- lä-jë- he- na' ga-mi-jnään' kyah'. 17 Lään' hne- kih' lä-jë- he- jmee' dsa-gooh' kyah' hi- lään' hne- kih' dsa-jñah'. Jëeh' kih' dsa-jñah' ba' cheen- hne- na'. 18 Mah' näh' mi-nëy', lä-ja- dsa-jëeh' hi- tääh' jee' na-hoo- ta' jee' jnä' wa'je-. Hi- dsa-jëeh' hi- tääh' lä-hih' kih' Tana' mah' jmeey' lä- hnøø' Dio. Hi- lä-jëe- hi- lä-dsoo' dsë' kin' dsa-che' dso'kye- kiyh' hi- hyoyh' heey' ko-jøh' kyaah' lä-jëe- hi- ma-na-jngëe'", ga-jäh' Jesús siih' jnä'.

19 'He-ja- jwëhn- hne- rey Agripa, ga-heeh' ba' jnä' jmeen' lä-jë- he- ga-nuun' lä-koo- ma' ga-lä-jnä' kin' he- ja' gyuh'. 20 To-në' ga-jmeen' juu' kih' dsa- hi- cha- Damasco. Ja-ga- na' ga-kwan' juu' jee' jwii- Jerusalén hi- lä-kaa- hwa' Judea. Hi- lä-ja- ga-kwan' juu' kih' hi- sa- laa' judiu ka-läh', ga-jwii' jnih' wa' lä-dsaa- dsëy' kih' lä-jë- he- jmeey- mah' wa'

dsa-jëeyh- kyaah' Dio. Hi- lä-ja- ga-jwii' jnih' hnøø' jmeey' lä-koo- lle- kih' jaa- hi- ma-jëeh- kyaah' Dio. 21 Kwaat- kih' juu' la- ga-saa' judiu jnä' jee' chih' gwah- Jerusalén hnøøy' ma' jngëeyh' jnä'.

22 'Pero kyaah' be' kih' Dio ma-kwëeh' ba' dsën- lä-jiih' na', kwan- juu' kih' Dio kih' lä-jøh' lä-mäh'. Sa- ga-lla-dsëen- he- ga-hlëeh' hi- ga-ngëe' juu' kih' Dio llo'joo' hi- lä-jë- he- ga-hlëeh' Moisé. Lä-koo- te' he- ga-jäyh' le', ko-ja- ba' jiih' ga-jwahn'. 23 Hi- he' ga-jäh', ma-ra- he- dsa-ngëe' ba' Cristo wii' hi- leey' to-në' hi- lä-jiih' jee' kih' hi- ma-na-juu', mah' kway' juu' kih' dsa-, he- mi-jnää- ju'dsoo' kih' dsa- judiu hi- kih' hi- sa- laa' judiu hi- tääh' jee' na-hoo-.

Ma' hnøø' Paa' ma' heeh- rey Agripa juu' kih' Jesús

24 Hlëeh' ga' Paa' lä-ja-, ha- lä- jee' ma' lääy- hñiiy', ma' ga-hlëeh' Festo ki-gaa-, ga-jäyh':

—He- ngaah' ba' hne- na- Paa'. Kyaah' he- ma-mi-tëeh' hñaah' cha-miih-, he-ja- ngoo' ga-lä-ngaah'.

25 Pero Paa' ga-jäh':

—Sa- ngaah' jnä' Festo kyaan-. Ju'dsoo' na- hlëehn' hi- la' juu' kyaah' hih' ba'. 26 Ñe- ba' rey Agripa juu' la-, he-ja- hlëehn' lä-kaa- tuh-dsën- cha-nëy'. Lään- ma-nuu' ba' rey juu' la-, jëeh' lä-jë- he- la- sa- ga-la' jee' na-hmäa' he- sa- lä-ñe- dsa-. 27 Hne- rey Agripa, ¿che' jmeeh- dsoo' lä-jë- he- ga-hlëeh' hi- ga-ngëe' juu' kih' Dio? Jnä' laan- jmeeh- ba' hne- dsoo'.

28 He-ja- ga-jäh' Agripa siiyh' Paa':

—¿Che' laah' kyah', kyaah' ma-la' miih- juu' he- ma-hlëeh' na- leeh' jnä' mah' leen' dsa- kya- Jesús?

29 He-ja- ga-jäh' Paa':

—Kwee- ba' la' kin' che' ma-lee- kyah' o cher'mah' hnooh- nuuh' cha-ga-miih-. Hi- ja- ma-la' hne-, lä-kye- hi- tääh' nuu- lä- hlëehn' la-, Dio hnøø' wa' leey' dsa- kya- Cristo

ja-ba' lä' koo- laa' jnä' pero ja- lä' koh' na-hñuuh' kyaah' caden'.

³⁰ Ma' ga' nuu' rey he' juu' ja-, ga' nooy- jee' ma' täayh' kyaah' lle'moh' kyaah' Bernice hi- lä' jee' ga' hi- ma' tääh' kyaayh'. ³¹ Ma' ga' hwëy- në'ta' ja-, ga' näay' kah' hlëyeh' kyaah' dsa-kyaayh', ma' jäyh':

—Ni' koo- sa' cha- he- ma-jmee' dsa-ñuuh- na- mah' juuy' o he- dsooy' neh-ñe'.

³² He-ja- ga-jäh' rey Agripa siyh' Festo:

—Le' ma' lää' ba' dsa-ñuuh- na- jee' la- wa-ra- jäh' kih' sa' ga' ngiiy' dsooy' cha'né' rey to-né'.

27

Ga' cheey' Paa' ta' Roma

¹ Ga-lla' dsëy' cheey' jnääh' ta' hwa' Italia kyaah' barco, he-ja- ga-taayh' Paa' kyaah' jñah' ga' hi- ma' tääh' neh-ñe' goo- juu' hløø' hi- chee- Julio. Hi- he' ma' na-hää- koo- nää' hløø' kyaa' rey to-né'. ² Ga-tooh' jnääh' koo- barco he- ja' ta' Adramitio, ja-ba' he- dsa-ngëe' lä-koo- lä-koo- jwii- ta' hwa' Asia. Hi- Aristarco hi- chaa- Tesalónica he- nøø' hwa' Macedonia ga' jmee' ko-jøh' kyaah' jnääh'.

³ Jyoh' jmi- ga-lla-nøø' jnääh' Sidón. Julio he' ga-lä-jwayh' kyaah' Paa', ga-kway' jwë' na-jëy- ome' kyaay' mah' na'ngiiy' lä-jë' he- ma' jmee' bii' kiyh'. ⁴ Ga-hwëe- jnääh' Sidón ja-, ga-nøø' ba' jnääh'. Pero ma' gwa' lle' ta' jee' ga-nøø' jnääh' ja-, he-ja- ga-juu' jnääh' jäh' koo' hwa' Chipre he- hä' jee' jmi-ñeeh', mah' sa' hläh' lle' kih' barco. ⁵ Ga-ngëe' jnääh' jäh' hwa' Cilicia kyaah' Panfilia, ga-lla-nøø' jnääh' jwii- Mira he- nøø' hwa' Licia jee' ga-jä' barco. ⁶ Mira ja- ga-jëe' juu' hløø' jyoh' barco he- ja' ta' Alejandria, ja-ba' he- ngoo' ta' hwa' Italia. He-ja- ga-tooh' jnääh' ga-nøø' jnääh' ta' ja-. ⁷ Cha-miih- jmi- ga-tooh' jnääh' në' jmi-, ta' hwa' lä-ja- ba' ngoo' barco.

Ga-këe' jwërte ta', ja-ga' ga-lla-nøø' jnääh' jäh' jee' jwii- Gnido. Sa' ga-kwa' jwë' ma' dsoo' ko-chih' barco ko-dsoo' ta' Italia, kih' he- tä' lle'. He-ja- ga-nøø' jnääh' jäh' koo' jee' jwii- Salmón he- nøø' Creta, hwa' he- hä' jee' jmi-ñeeh'. ⁸ He- wii' lä-ja- ga-nøø' jnääh' lä- hä' hwa' ja-, lä-jiih' ga-lla-nøø' jnääh' koo- jee' chee- Ho'haah' Llu'. Jäh' ja-ba' hla- jwii- Lasea.

⁹ Ga-lä-hëe' jnääh' cha-miih- jmi- në' jmi-, hi- ma-hii' goo- mo'so' le' ngë' jnääh' në' jmi-. Jëeh' ma-goh' jmi- he- sa' kuh-hiyh' hi- cha-ga-miih- ma-hii' goo- kiyh' në' jmi- ja-. He-ja- ga-kwëeh' Paa' nuuh' hi- ma' tääh' neh' barco ja-. ¹⁰ Ga-jäyh':

—Jëe' da' hnäh', jnä' man' hii' goo- jwërte jwë' he- ga-nøø'n' la-. Goo- hee' barco hi- lä' kye- løø', hi- lä-jiih' jnän' hii' goo- juu' jne' cher'mah' ha- lä' ga-la'.

¹¹ Pero juu' hløø' he' sa' ga-jmeey' kyeë' juu' kih' Paa'. He- ma' hlëeh- juu' barco kyaah' hi- ma' koooh- barco ba' ga-jmeey' he' kih'. ¹² Jee' ga-hii' barco ja- sa' ma' llu' ma' jä' jnääh' jii- gyuu', he-ja- lä-jëe' dsa- he' ga-jäh' llu' ga' cher'mah' jmeen' be' dsa-jää' jne' jwii- Fenice he- nøø' hwa' Creta jee' hii- barco, ta' ko-jiih' ngëe' jii- gyuu'. He- tøøh' jne' jee' ja-, jnä' cha'hoo' jmi-ñeeh' ta' nii' hi- ta' kye' jee' dsaa- hyoo-.

Ja' koo- lle' tä' në' jmi-ñeeh'

¹³ Lä- ma' ga-jëy' gwa' lle' hwa' ta' kye', ga-jmeey' huudsë- ma' le' dsa-nää' gyih' ta' cha'né'. He-ja- ga-hwii- jnääh' jee' ja-, ga-nøø' jnääh' jäh' lä- hä' hwa' Creta. ¹⁴ Ni' sa' ga-lä-hii' ga' ma' ga-hwii- jnääh' jee' ja-, ma' ja' koo- lle' tä' ta' jee' ga-nøø' jnääh'. ¹⁵ Ta' jee' jyoh' ba' ma' hläh' lle', sa' ga-tää- barco ma' dsoo' ta' cha'né', he-ja- ga-kwa' dsa- jwë' ngoo' barco lä- ngoo' lle' ba'. ¹⁶ Ja-ga' ga-ngëe' jnääh' ta' koo'

koō hwa¹ pih¹ he⁻ hä¹ jee¹ jmīñeeh⁻ he⁻ chee⁻ Claudia. Lä¹jwë¹ ja⁻ ba¹ ga¹kyee⁻ miih⁻ lle¹. Pero he⁻lii¹ ba¹ ga¹tëeh¹ jnääh¹ na¹moo¹ he⁻ ma¹ kye¹ jnääh¹ he⁻ ma¹ hii¹ ta¹ ka¹luu¹ barco, mah¹ ga¹tøøh¹ jnääh¹ neh¹ barco ja⁻. ¹⁷ Ma¹ ga¹he¹ na¹moo¹ ja⁻ neh¹ barco, ga¹ka¹ dsa⁻ hnī ga¹hñuuy¹ lä¹ku¹ lä¹jii¹ tuh⁻ barco mah¹ sa¹ llaa¹. Hi¹ ma¹ hii¹ goo¹ la¹ñu¹ barco në¹ mi¹si¹ jee¹ sa¹ juuh⁻ jmī jee¹ chee⁻ Sirte, he¹ja⁻ ga¹jyooy¹ hmīh⁻ kih¹ barco mah¹ ngoo¹ lä¹ ngoo¹ lle¹ ba¹. ¹⁸ Ma¹ ga¹jnä¹ jyoh¹ jmī cha¹ga¹miih⁻ tä¹ lle¹ ma¹ hii¹, he¹ja⁻ ga¹løø¹ dsa⁻ jwä¹ løø¹ kih¹ cha¹jmī. ¹⁹ Hi¹ jee¹ ga¹të¹ hnë¹ jmī, he⁻ wi¹ ba¹ ga¹jwä¹ jnääh¹ cha¹jmī lä¹jë¹ he¹ jmäy¹h¹ ta¹ kih¹ barco ja⁻. ²⁰ Cha¹miih⁻ jmī ga¹gya¹jni¹, mo¹so¹ ga¹lä¹jnä¹ hyoo¹, ni¹ nuu¹ mo¹so¹ ga¹lä¹jnä¹. Hi¹ lle¹ lä¹ ma¹hii¹ ja¹ba¹. Mo¹so¹ ma¹ cha¹ o¹joh¹ dsë¹ kyaa¹ jnääh¹ he⁻ ma¹ läa¹ jnääh¹.

²¹ Cha¹miih⁻ jmī ma¹lä¹hi¹ mo¹so¹ kih¹hi¹ jnääh¹. He¹ja⁻ ga¹noo¹ Paa¹ to¹dsaah¹ jee¹ kih¹ dsa¹kyaay¹ he¹, ga¹jäyh¹ lä¹la¹:

—Wa¹ra¹ jäh¹ kih¹ ga¹jmeeh¹ hnäh¹ he¹ juu¹ kin¹, sa¹ ma¹ hwëë¹ jne¹ ta¹ Creta, ni¹ sa¹ ma¹ jëë¹ jne¹ wi¹ he¹ dsa¹ngëë¹ jne¹ la¹. ²² Na¹ jwahn¹ kwa¹ hnäh¹ be¹. Jëeh¹ ni¹ jaa¹ jne¹ sa¹ juu¹ jne¹. Ma¹la¹ barco la¹ ba¹ hee¹. ²³ Nu¹ ga¹jëen¹ jaa¹ ángel hi¹ ga¹chee¹ Dio kyaan¹, he¹ ba¹ hi¹ jmeen¹ ta¹he¹ kih¹. ²⁴ Ga¹jäyh¹: “Ta¹ wa¹gah¹ Paa¹. Jmee¹ bii¹ looh¹ kih¹ rey to¹në¹. He¹ja⁻ ma¹kwa¹ Dio jwë¹ he¹ läa¹ hne¹ kyaah¹ lä¹jëë¹ hi¹ tääh¹ neh¹ barco la¹”, siyh¹ jnä¹. ²⁵ Kih¹ he¹ja⁻ na¹, jwëehn¹ hnäh¹ dsa¹ñuuh¹, kwa¹ hnäh¹ be¹. Jëeh¹ jmeen¹ dsoo¹ dsën¹ kih¹ Dio, ma¹ra¹ he¹ le¹ ba¹ lä¹koo¹ ma¹jä¹ ángel siih¹ jnä¹. ²⁶ Pero ma¹ra¹ he¹ jä¹ ba¹ barco kyaah¹ he¹ wi¹ koo¹ jee¹ lä¹kaa¹ hwa¹ he¹ hä¹ jee¹ jmīñeeh¹ —ga¹jä¹ Paa¹.

²⁷ Ma¹ ga¹dsëë¹ to¹ seman¹ ja⁻, ga¹ngëë¹ jnääh¹ në¹ jmīñeeh¹ he¹ chee⁻ Adriático hi¹ ngoo¹ ba¹ barco

lä¹ hii¹ lle¹. Koo¹ la¹nuu¹ hwë¹ ja⁻ ga¹lä¹liih¹ dsa⁻ hi¹ ma¹ koo¹h¹ barco he¹ ngoo¹ ya¹jä¹ jee¹ la¹ hwa¹. ²⁸ He¹ja⁻ ga¹lla¹ dsa⁻ he¹ hih¹ ha¹ koo¹ jiih¹ juuh⁻ jmī jee¹ ja⁻. Ma¹ ga¹jëë¹ jee¹ ja⁻, juuh⁻ gyii¹gya¹ jñii¹ metro. Miih⁻ ga¹ ta¹ chá¹në¹ ga¹jëë¹ ka¹lä¹. Jee¹ ja⁻ juuh⁻ gyii¹gyii¹ metro ba¹. ²⁹ Goyh¹ la¹ñu¹ barco ja⁻ kyaah¹ ku¹. He¹ja⁻ ga¹jyooy¹ kye¹ mi¹ñe¹ hii¹ he¹ hii¹ ta¹ ka¹luu¹ barco, he¹ jmee¹ hii¹ ti¹ barco. Peer¹ ma¹ hnøøy¹ wa¹ra¹ jä¹ kih¹ na¹ ga¹juh¹ ba¹ ma¹jnä¹. ³⁰ Dsa⁻ hi¹ ma¹ koo¹h¹ barco ja⁻, hnøøy¹ ma¹ jñaay¹ neh¹ barco, he¹ja⁻ ga¹løøy¹ jyooy¹ na¹moo¹, ga¹jmeey¹ lä¹koh¹ he¹ jyooy¹ ñe¹ hlää¹ he¹ hii¹ ta¹ chá¹në¹ barco. ³¹ He¹ja⁻ ga¹jmeeh¹ Paa¹ juu¹ kih¹ juu¹ hløø¹ hi¹ kih¹ hløø¹ ka¹lä¹, ga¹jäyh¹:

—Cher¹mah¹ sa¹ ga¹jä¹ dsa⁻ na¹ neh¹ barco la¹, sa¹ lääh¹ hnäh¹.

³² He¹ja⁻ ga¹hnä¹ hløø¹ he¹ hnī he¹ kyaah¹ ma¹ jyooy¹ na¹moo¹ ja⁻. Ga¹kway¹ jwë¹ ga¹toh¹ cha¹jmī.

³³ Ma¹ ngoo¹ ga¹jnä¹, ga¹jmeey¹ Paa¹ mada¹ wa¹ kuh¹ dsa⁻, ga¹jäyh¹:

—Na¹ ma¹të¹ gya¹kye¹ jmī tøøh¹ jne¹ neh¹ barco la¹, jøø¹ jne¹ ha¹ lä¹ le¹, na¹juu¹ jne¹ hoo¹, sa¹ cha¹ ma¹kihn¹ ni¹ miih¹. ³⁴ He¹ja⁻ na¹ chuun¹ kyaah¹ hnäh¹ kuh¹hi¹ hnäh¹ miih¹ mah¹ tëeh¹ hnäh¹ be¹. Lä¹jëë¹ jne¹ la¹nøø¹ ba¹ jne¹ llu¹, ni¹ koo¹ jñu¹ lle¹ jne¹ sa¹ hee¹.

³⁵ Ma¹ngëë¹ ma¹jäyh¹ lä¹ja⁻, ga¹kay¹ koo¹ he¹ñiih¹ ga¹kway¹ ti¹hmaah¹ kih¹ Dio to¹lo¹ në¹ jee¹ lä¹jëë¹ dsa¹kyaay¹ hi¹ ga¹llaay¹ he¹ñiih¹ ja⁻, mah¹ ga¹løøy¹ kuyh¹. ³⁶ Ja¹ga¹ ga¹nøh¹ dsë¹ lä¹jëë¹ dsa⁻ he¹, ga¹taay¹ ga¹kuyh¹ ka¹lä¹. ³⁷ Jee¹ lä¹jëë¹ jnääh¹ hi¹ ma¹ tääh¹ neh¹ barco ja⁻ ma¹ tee¹ to¹ hñä¹läa¹ dsë¹ to¹ lo¹gyaa¹ dsë¹ gyeë¹ jñee¹ dsa⁻. ³⁸ Ma¹la¹ ma¹kuyh¹ lä¹jiih¹ ga¹këë¹, ja¹ga¹ ga¹jwä¹ lä¹jë¹ trigo kiyh¹ cha¹jmī mah¹ ma¹ jwäa¹ ga¹miih¹ barco.

Ga¹heë¹ go¹te¹ barco

39 Ma' ga'jnä' ni' jaa' sa' chaa' hi' ma' kyuu~ heh' hwa' ja'. Ga'jöö' koo' gooh' jmi'neeh' he' hä' jee' hwa'. He'ja' ga'jmeey' huudsë' ma' tooyh' barco ta' ja', cher'mah' ga'la'. 40 Ga'hnäy' hni' he' ma' na'kyaa' ne' hlääh' he' kyaah' hii' tii' barco, ga'kway' jwë' ga'toh' cha'jmii'. Ja'ga'ga'chih' he' kyaah' jiiyh' barco hi' ga'chooyh' hmih' kih' barco he' na'kyaa' hma'dsë' he' chih' ta' cha'në'. Ja'ga'ngoo' barco ko'chih' ta' jee' jnä' në' dsoo'. 41 Ga'lä'hnøø' ga' ma' lloo' barco, ga'lla'le' jee' mi'sii' neh' jmi'. Jee' ja' ga'hoo' ta' mi'le' barco, mah' ga'jä' koo' hweh'. Jee' na'hoo' ja' ga'jnoh' jmi' ta' ka'luu'. Kyaah' be' kih' jmi' ja' ga'hee' go'te'.

42 He'ja' hnøø' hløø' he' ma' jngiiyh' kih' lä'jöö' hi' ää' dsoo' hi' ma' jääy' he' mah' sa' kyuu' në' jmi'. 43 Pero sa' ga'kwa' jwë' juiy' ma' juu' dsa' he' kih' he' hnøøy' lääy' Paa'. He'ja' ga'jmeey' mada' to'në' kih' hi' lih' gii' jmi' wa' jwääy' hñiiy' cha'jmii' lä'jiih' tēy' hwa' kii'. 44 Ja'ga'ga'siiyh' hi' sa' lih' gii' jmi':

—Kye' hnäh' jwi' hma', hi' lä'ja' he' ga'na' he' jmää' kyah' hnäh' kih' barco na', mah' tēh' hnäh' hwa' kii' —ga'jäyh'.

Lä'ja' ba' ga'tēh' lä'jöö' jnääh' hwa' kii'.

28

Lä'la' ga'la' ma' hää' Paa' hwa' Malta

1 Ma' ga'tēh' jnääh' në' hwa' ja', ja'ga'ga'lä'ne' jnääh', hwa' he' hä' jee' jmi'neeh' ja', chee' Malta. 2 Dsa' hi' ma' tääh' jee' ja' ga'jmeey' llu' dsëy' kyaah' jnääh'. Ma' hii' jma' hi' gyuu' ka'läh' he'ja' ga'jeeh' dsa' he' je', ga'tēy' jnääh' mah' llooh' jnääh' je'. 3 He'ja' ga'løø' Paa' juu~ si'hma' kii' he' ga'tooyh' cha'je'. Jee' ja' ya'hëe' jaa' miih' hi' kyuu' kih' je'. Lä'chah' ja' ga'kyaay' goo'

Paa'. 4 Ma' ga'jöö' dsa' chaa' jee' ja', lee' miih' goo' Paa', ga'jäyh' siiyh' dsa'kyaayh':

—Dsoo' ba' dsa'ñuu~ na' ää' hlii'. Ma'ke' ma'läay' kih' jmi'neeh', ma'ra' he' ma'nøø' ba' ta' kiyh'.

5 Na' ma'hii' ga'kyah' Paa' goo' mah' ga'tah' miih' he' cha'je'. Ni' miih' sa' cha' he' ga'la' kiyh'.

6 Lä'jöö' dsa' hi' ma' tääh' jee' ja' ma' jøøy' gyoo' goo' Paa' hi' ma' jmeey' huudsë' juuy' na' ga'juh'. Ma' ga'lä'hi' jööy' sa' cha' he' ga'la' ni' miih', ga'lä'sii' huudsë' kih' dsa' he'. Ma' jäyh': “Go' Dio ba' na'.”

7 Jäh' ba' jee' tääyh' ja', kye' koo' jwi' hwa' kih' Publio hi' ma' laa' ta' kih' hwa' he' hä' jee' jmi'neeh' ja'. Hi' he' ga'heeh' jnääh' llu' ta'ko'jiih' ga'tooh' jnääh' hnë' jmi' jee' ja'. 8 Jee' ja' ma' kyaa' jmi' Publio, ma' dsaah' llii' hi' ma' dsaayh' ta'kyaa'. He'ja' ga'he' Paa' na'jööy' hi' dsaah' he'. Hi' ga'ngii' Paa' kih' Dio he' hlää' dsa' he'. Ma'ngëe' ma'ngiiy' kih' Dio, ga'kyey' gooy' në' kih' hi' dsaah' he' mah' ga'mi'hlääy'. 9 Ma'ngëe' ma'jä' kih' jmi' Publio he', ya'nää' jñah' dsa'dsaah' hi' chaa' hwa' ja'. Lä'jöö' hi' he' ga'jä' kih'. 10 Ha'koh' llu' sa' ga'jmeey' kyaa' jnääh' ta'ko'jiih' ga'tooh' jnääh' kyaah' dsa' he'. Hi' ma' ga'të' jmi' ga'tooh' jnääh' neh' barco, ga'kwëeyh' jnääh' cha'miih' he' jmee' bii' cha'jwë'.

Ga'lloo' Paa' jwi' Roma

11 Uu' sih' ga'tooh' jnääh' kih' dsa' he'. Jee' ja' ma' hii' koo' barco he' ga'jä' ta'ko'jiih' dsa'ngëe' jii' gyuu'. He'ja' ga'tooh' jnääh' neh' barco he' ja' ta' Alejandría. Dsoh' barco ja', ma' chaa' uu' dio hi' na'läa' kaah' dsa'. Jaa' he' chee' Cástor, hi' jñah' he' chee' Pólux. 12 Ga'lla'nøø' jnääh' jwi' Siracusa jee' hii' barco. Jee' ja' ga'tooh' jnääh' hnë' jmi'. 13 Ga'hwëe' jnääh' jee' ja', ngoo' barco lä' hä' hwa' ja', lä'jiih' ga'tēe' jnääh' jwi' Regio. Jyoh' ka'läh' jmi'

ma' hii' lle' he- gwa' ta' kye'. Jee' ga'te' to' jmi', ja- ga' ga'lla- n00' jnaah' 'jwii- Puteoli. 14 Jee' ja- ga'jee' jnaah' 00h' jne' hi- ga'tee- jnaah' ta' kih'. Ga'ja' jnaah' kyaayh' koo- seman. Ja- ga' ga' n00' jnaah' ta' Roma. 15 Ma' ga'nuu' 00h' jne' hi- ma' taah' Roma he- ga' n00' jnaah' ta' ja-, ya'naay' ga'mi'jee' jnaah' 'jwii- Foro Apio hi' ko'llaa' ya'j00' jiih' Tres Taberna. La'koo- ma' ga'jee' Paa' 00h' jne' he', ga'kway' ti'hmaah' kih' Dio, ga'n0h' dsy' jwerte. 16 Ma' ga'lla- n00' jnaah' ' Roma ja-, ga'ngee' jmu' hl00' dsa- hi- ma' jaa' he' goo- hl00' kya' rey to- ne'. Pero ga'kway' jwe' kih' Paa' he- ga'gyay- ta' jee' jyoh' ba' kyaah' jaa- hl00' hi- ma' haay-.

Ga'kwa' Paa' juu' kih' Jesus jwii- Roma

17 Ma-hya- hne- jmi' gya' Paa' jee' ja-, ga'cheey' juu' wa' ya'naa' la'jee' dsa'kaah' kya' judiu hi- chaa- Roma ja-. Ma' ga'ngee- la'jee' hi- he', ga'jah' Paa' siyh-:

—00hn', sa' cha- he- ga'jme' jna' ni' mih- kih' judiu dsa-goon, ni' sa' ma-jmeen' ta' koo' he- tee' 'jme' dsa- ma-gyuh- jnan. Sa' cha- he- kih' ga'saayh' jna' Jerusalen mah' ga'ngyey' jna' kih' dsa- romano.

18 Hi' ga'ka' dsa- ta' he' ju'dsoo' kin'. Pero ni' mih- sa' ga'jn00yh' he- kih' ma' jngyeyh' jna', he-ja- hn00y' ma' laay' jna'. 19 Pero sa' ga'tih' dsy' judiu hi- ma' laa' ta' jee' ja-. Kih' he-ja- ba' ga'la' bii' ga'ngiin' he- mi- ee' rey to- ne' juu' kin'. Ja- he- ma-jan- mah' hniin- kih' dsa-goon. 20 He-ja- ba' na- ma-teehn- hnah' mah' la'kyuun- hnah' hi' mah' jweehn- hnah' ha- la' la' juu' kin'. Kih' o'j0h' dsy- he- ma-cha- jnan' dsa- Israel he-ja- ba' na- chehn' na'llen' caden- la-.

21 He-ja- ga'jah' dsa-kaah' he':

—Ni' koo- je- kih' hi- chaa- judea sa' ma-heeh' jnaah' he- jmeeh- juu' ha- la' dsa-ngyeyh' hne-. Hi' ni' jaa- 00h' jne' hi- chaa- jee' oo' sa' ma-ja-

hi- hni- kyah' ni' he- hleeyh- wii' kyah'. 22 Pero hn00- jnaah' jwah' ha- la- la' juu' kyah', jeeh' la'kaa- ba' ma-nuu' jnaah' hleeh- dsa- wii' kih' hi- ma-taah' jwe' hmee' na-.

23 He-ja- ga'taah' dsa- he' juu' kwee- koo- jmi' he- ya-naay' ya'llay- juu' ka-lah' kyaah' Paa'. Ma' ga'lloo' jmi' ja-, ya'naa' jwee' dsa- jee' ma' gya' Paa'. Ti-h go-te- ga'l00' Paa' hleeh-, la'jiih' ga'nuu-, ga'hleeyh' ha- la' jaa' Dio dsa- la'hih- kih'. Ga'hnooyh- ha- la' jee' heeh- dsa- kih' Jesus. Ga'hleeyh' kih' Jesus la'koh' jah' ley kih' Moise' hi' la'koh' ga'jah' hi- ga'ngyey' juu' kih' Dio.

24 Ko'llaa' ga'heeh- he- ga'jah' Paa' hi' ko'llaa' sa' ga'la' hee'. 25 Sa' ga'hii' koo- juu' kiyh' jee' la'jeey-. He-ja- ga'hleeh' Paa' dsa- he' ja- ga' hweyy' jee' ja-, ga'siyh-:

—Llu' go-te- ga'hleeh' Jmi-lle' Na-jngii' la' ma' ga'mi' jnaay- juu' la- kih' Isaia hi- ga'ngyey' juu' kih' Dio kih' dsa- ma-gyuh- jnan. Ga'jah':

26 Gwa- jee' jwii- oo', go-chiih' dsa- oo':

Ma'ke- nuuh- hnah', sa' la'ngyeyh' hnah', ma'ke- jeeh' hnah' sa' la'jna' kyah' hnah'.

27 Jeeh' ma-na- jle- hmu' dsy- kih' dsa- oo', ma-na- jne- to-gway', ma-na- l00- mi'ney', mah' sa' la'jna' kiyh', ni' sa' la'nuuh' kiyh' ni' sa' la'ngyey'.

La'ja- mo-so' dsa- jeeyh' kyaah' jna', mah' laa' jnih'.

28 'Hnoon' la'neh' hnah', na' ta' cha'ne' lloo- juu' kih' Dio kih' hi- sa' laa' judiu. Hi- he' ba' heeh- juu' la- mah' laay'.

29 Ma' ga'dsaa' juu' he- ma' hleeh- Paa', ga'hweyy- ba' judiu jee' ma' taayh' ja-. Peer- cha-mih- juu' ti'chooy' jee' ga'naay' kiyh'. 30 Hne' hlaah' ba' ga-gya- Paa' to' ji- ne- na-hnaa'. Jee' ja- ma' heeyh- la'jee' hi- ma' dsa-naa' dsa- jeey-. 31 Ma' cha- ba' jwe' kiyh', he- ma' kway-

juu' ha- lä' jää' Dio dsa- lä' hih' kih'
hi' ma' hlëëyh' dsa- kih' Jesucristo
Dsa-jøøh' jnän'. Ni' koo- sa' cha- he-
ma' jmee' jwih' kih'.

Romanos Juu' la- ga-sii' Paa' kih' øøh' jne' hi- chaa- Roma

1 Jnã Paa' jmeen- ta' kih' Jesu-
cristo, na-hñaan' laan' apóstol, lä-ja-
ma-na-lleehn' kwan' ju'hmëe' kih'
Dio. 2 Ga-bääh- Dio hñii' kyaah'
dsa- kyaay' hi- ga-ngëe' juu' kiyh'
llo'joo' he- kway' ju'hmëe' la-. Jee'
ma-na-sii- juu' ja-, la' na-jngii' '
go-te-. 3 Jee' na-sii- ja- jäh' ha- lä-
jä' joo'y', he' ba' Jesucristo Dsa-jøøh'
jnän'. Ga-laay' sa'ju- kih' David ma'
ga-laay' dsa- jmi-gyuu-. 4 Hi- kyaah'
be' kih' Jmi-lle' Na-jngii' ga-lä-jnä'
laay' joo' Dio, kih' he- ga-lä-jiiyh'
jee' kih' hi- na-juu'. 5 Hi- ta-la-
kyaah' Jesucristo ga-jmee' Dio llu'
dsë' kyaah' jnääh', ga-hñaay' jnääh'
laa' jnääh' apóstol mah' kwa' jnääh'
juu' kiyh' lä-kaa- lä-jah' jmi-gyuu-,
mah' wa' lä-dsoo' dsë' dsa- kih' Jesús
hi- wa' mi-teh' dsa- juu' kiyh', lä-ja-
jmee' dsa- jmuh- kiyh'. 6 Hi- jee'
kih' lä-jëe- dsa- he' ma-laah' hnäh'
kwaat~, ma-na-teeh' hnäh' mah'
leeh' hnäh' kyaay' Jesucristo.

7 Siin- kyah' hnäh' hi- tääh' jwii-
Roma. Pero hnää' Dio hnäh' hi-
na-teeh' hnäh' mah' leeh' hnäh' hi-
na-jngëe'.

Ngii'n' kih' Dio hi- laa' Tääh' jnän' hi-
ngii'n' kih' Jesucristo Dsa-jøøh' jnän'
wa' kway' he- llu' kyah' hnäh' hi- wa'
jmeey' hii' ti' kyah' hnäh'.

8 To-në' kwan- ti'hmaah' kih' Dio
kwaat~ kyah' hnäh' lä-jëe- hnäh'.
Kwan- ti'hmaah' kiyh' ta-la- kih'
Jesucristo, kih' he- ma-nuu' dsa-
lä-kaa- jmi-gyuu- he- ma-heeh'
hnäh' kih' Jesucristo. 9 Jmeen- ta'
kih' Dio, lä-kaa- tuh-dsën- kwan-
ju'hmëe' kih' joo'y', he- ja- Dio jmee-
dsoo' kin- he- lä- ma-dsooh- ja-ba'
dsën- hnäh' lä-jë- jiih~ ma' chuun'
kyaayh'. 10 Chuun' kyaah' Dio mah'
wa' jëen' che' kway' jwë' kin- na-

na-jëen- hnäh'. 11 Peer- hnoon'
na-jëen- hnäh' na-kan- miih- he-
llu' he- kwa- jmi-lle' kih' Dio mah'
lä-cha- cha-ga-miih- be' kyah' hnäh'.
12 Lä-ja- lä-cha- be' jnän' kwee-
lä-llu' he- ma-dsoo' hoh' hnäh' ja-ba'
lä-koh' jnä'.

13 Hnoon' lä-ngëeh' hnäh' øøhn',
joh' jiih~ sa- ga-jmeen' huudse-
na-jëen- hnäh' pero lä-jiih' na' sa' hii-
kwa' jä' kin- nün'. He- hnoon' lä-jnä'
ta' kin- jee' kyah' hnäh' lä-koo- ga-la-
jee' kih' jee' lä-jëe- dsa- hi- sa' laa'
judiu. 14 Kih' griego hi- kih' hi- tääh'
jee' jyoh' ga', hi- kih' hi- kyuuh~ hi-
kih' hi- sa' kyuuh~ ka-läh' na-laan-
hmooh' na'kwan' juu' kih' dsa- he'.
15 Lä-ja- ma-ra- he- hee' ba' dsën-
nün' na'kwan' ju'hmëe' kyah' hnäh'
hi- chaa- Roma ka-läh'.

16 Sa- cha- la' o-hih- kin- kyaah'
ju'hmëe' la-. Juu' la- kye- be' kih'
Dio mah' lää' lä-jëe- hi- dsoo' dsë',
la' kih' judiu to-në', hi- ja-ba' lä-ja-
la' kih' hi- sa' laa' judiu ka-läh'.
17 Kyaah' juu' la- dsa-lä-jnä' ha- lä-
jmee- Dio hwëe- dsa- lluu' cha'nëy'.
La' kyaah' he- ma-dsoo' dsë- jne' hi-
hnøø' lä- ma-dsoo' ja-ba' dsë- jne',
lä-koo- na-sii-: "Hi- lluu' he', kyaah'
he- ma-dsoo' dsëy', jmee- chaay-."

Dsëe- dsoo' dsa- jmi-gyuu-

18 Ñe' ba' jne' lä- ga-të' jee' gya'
Dio gwa' he- ya-jëe' dsëy' kih' lä-jë-
he- sa' hä' ta' hi- lä-jë- dso'kye- he-
jmee- dsa-. Jëeh' he- hliih' ja- ha-
kih' ju'dsoo'. 19 Jnä'hä' cha- he-
kyaah' lä-kyuuh~ dsa- kih' Dio, jëeh'
ma-mi-jnää- bih' jää'. 20 Ma-ke-
sa' tëe' jne' jëen' Dio pero lä- ma-
ga-nøø' jmi-gyuu-, ma-ra- he- lii-
ba' ha- lä- laay'. Kyaah' lä-jë- he-
ga-jmeey', he- ja- jnä'hä' ba' chaa-
Dio hi- lä-ja- cha- tääh' ba' be' kiyh'.
He- ja- sa- le' jäh- dsa-: "Sa' man-
che' chaa- Dio". 21 Ma' ñe- bih'
chaa- Dio, pero sa- ga-jmäy' jøøh'
lä- hnøø' kiyh', ni- sa- ga-kway'
ti'hmaah' kiyh'. He- ga-jmee' dsa-

lä'ja- ga'hee' go-te' huu'dsē- kih' dsa-, ga'lā'hweh' dsēy', he-ja- ga'jlē' go-te' huu'dsē- kihy'. 22 He-jäh' bih' cha-cha-miuh- huu'dsē- llu' kihy' pero cha-ga'miuh- taā- bih'. 23 Lla- he- ma' jmeey' juuh- kih' Dio hi- sa' llaā- jmiū' kih', ga'jmeey' juuh- kih' heeh- kih' dsa- hi- dsa-juu', kih' ta' jah', kih' jah' kyē' goo- tii' hi- kih' jah' hi- sēeh- hñii' hwa'.

24 He-ja- ga'kwa' Dio jwē' ngēey' hñiiy' jmeey' he- ga' jyoh' he- hee' dsēy' lä'jiuh' ga'heey' hñiiy' kaayh- dsa-kyaa'yh'. 25 Ga-be' dsa- ju'dsoo' kih' Dio mah' ga'taayh' kyaah' juu' ta-juu'. Ga'jmeey' juuh- kih' lä'jē- he- ga'jmeē' Dio, lla- he- ma' jmeey' juuh- kih' hi- ga'jmeē' lä'jē- he- cha-. Hi- he' he' Dio hi- na-jää- lä'jē- joh' jmiū' cha-. Wa' la' lä'ja-.

26 He-ja- ga'kwa' Dio jwē' ngēey' hñiiy' jmeey' lä'jē- he- lla- dsēy' he- la' o-hih'. Lla- he- ma' jmeē' dsa-mē' lä'le- kih', ga'kaayh' dsa-mē' dsa-kyaa'yh'. 27 Hi- ja-ba' lä'ja- ga'jmeē' dsa-ñuuh- ka-läh'. Sa- ga'jmeey' lä'le- kih' kyaah' dsa-mē', ga'jmeey' ga'ngēē' jwēē' he- ga' jyoh' he- hee' dsēy', kaayh- he' ba' dsa-ñuuh- dsa-kyaa'yh'. He-ja- ba' ja' nē' kihy' dso'jwii' lä' hnøø' kihy' kyaah' jwē' hñiih' he- täayh' ja-.

28 Sa- ga'jmää' kihy' ma-lä-kyuuy- Dio, he-ja- ga'kwa' Dio jwē', he- ga'hee' go-te' huu'dsē- kihy' mah' wa' jmeey' ga'juh- lä'jē- he- sa' jmää' ta'. 29 Ma-ngēē' jwēē' jmeey' he- hñiih', hi- mē' hi- ñuuh- hi- kaah- wa' hi- cha- hi-, jmeey' hñaa- dsēy', hee' dsēy' liyh' lä'jē- he- ga' cha-, sa' lluyy' go-te', wii' dsēy', jngēeyh- dsa-, hney-, mi-gaay- dsa-, hñaa- dsēy'. 30 Koo- he- sa' tih- dsēy' ba' lä'jē-, hlēeyh- wii' kih' dsa-, sa' hnäy' Dio, sa' jii- kihy' he- jmeey' kih' jñah', jmääy- hñiiy' jøøh', taayh' ngēē', hnooyh- ga' jyoh' he- hñiih', chaayh- kyaah' cho'jmiiy-. 31 Sa- hii- lä'ngēey', sa- mi-tey' juu' kihy', sa-

hnäy' dsa-, sa- hnøøy' jeeyh- juu', sa- lä-ñiih' dsēy'. 32 Hi- ma'ke- ma-ñē- bih' he- lla' Dio ta' kih' hi- jmeē- lä'ja-, lle- kih' juuy', pero dsa- he', sa- lee' kihy' he- jmeey' lä'ja-, hnøøy' mah' jmeē' jñah' ka-läh'.

2

Kyaah' ju'dsoo' lla' Dio ta'

1 He-ja- sa- cha- le' jawah': "Sa- dsēen- dsoo'", hne- hi- ka- kwaat- kih' dsa-kyaa'h', wa' laah' he- laah' hne-. Kih' he- kah- kwaat- kih' dsa-kyaa'h', he- bääh' hñaa'h' ba' hne- ja-. Jēeh', ja-ba' he- jawah' sa' llu', ja-ba' he- ja- jmeeh- hñaa'h' ka-läh'. 2 Nē' ba' jne', Dio ngiih' kwaat- kih' hi- jmeē- lä'ja- hi- lä'koo- la' ju'dsoo' kihy' llay' ta'. 3 Hne- hi- ka- kwaat- kih' dsa-kyaa'h' mah' jmeeh- ba' hne- ka-läh' he- jawah' sa' llu', ¿ché' laah', sa' ka' Dio ju'dsoo' kyah'? 4 Ta- koo' ba' jmeeh- lä'koo- te' he- llu' dsē' Dio kyaah' jne'. Ha- koh' sa' jøh- dsēy' hi- cha-miuh- be' dsēy' kyaah' jne'. ¿Ché' sa' jēeh' he- tēeh- Dio hne- mah' wa' lä-dsaa- miuh- hoh', he-ja- ba' ja- he- llu' dsēy'?

5 Peer- chaah- hne-, sa- hii- lä-dsaa- miuh- hoh'. He- hnooh' he- ja- cha-ga'miuh- he- wii' nē' kyah' ba' ja-, wa'ra- ga'lloo' jmiū' ya-jjēē' dsē' Dio, llay' ta' kyaah' ju'dsoo'. 6 Ma'ja- mi-hmaah- Dio jñee' lä'jaa- lä'jaa- lä'koo- te' he- ma-jmeey'. 7 Kih' lä'jēē- hi- sa- ta- jmeē- he- llu', kway' jwē' dsa-taah' täā' kyaayh', lä'llu' he- hnooyh- ya'jwii', hi- hnooyh- ha- lä- jee' jmää' Dio jøøyh', hi- hnooyh- ha- lä- jwē' jee' sa' juuy'. 8 Pero ja- ya-jjēē' dsē' Dio wa'ra- ga'lā'leey' kyaah' dsa- hi- chaah-, kih' hi- sa- jmeē- he' kih' ju'dsoo', mah' jmeē- gyih' he' kih' he- hñiih' ba'. 9 Kih' lä'jēē- hi- jmeē- he- hñiih', ja- na-ku' na-ngii' he- wii' nē' kihy', to-nē' ja- kih' hi- laa' judiu hi- ja-ba' lä'ja- ja- kih' hi- sa- laa' judiu ka-läh'. 10 Pero lä'jēē- hi- jmeē- he- llu', tēey' ya'jwii' hi- jmää' Dio

jøøyh' hi' hii' tii' kiyh'. To-né' kih' hi' laa' judiu, ja-ga-tëë' hi' sa-laa' judiu. 11 Jëéh', Dio kwee- ba' hnääy' lä-jëë- dsa-.

12 Lä-jëë- hi' jmee- dso'kye-, ma-ke- sa' na'jnäy' kyaah' ley kih' Moisé, ja-ba' lä-ja- juuy' go-te-, pero ja- kih' he- sa- ga-mi-tey' ley ja-. Hi' lä-jëë- hi' na'jnäy' kyaah' ley, cher'mah' ma-jmeey' dso'kye-, ja-ba' ley ja- ka' kwaat- kiyh'. 13 Ja- kih' he- ma-nuuy' ley ja-, he-ja- lluu' dsa- cha-né' Dio. Lä-jëë- hi' mi-te- ley, hi' he' ba' hwëë- lluu'. 14 Dsa- hi' sa-laa' judiu, sa- cha- ley kiyh', pero cher'mah' mi-tey' ley kih' Moisé, ko-ja- ga-lä-cha- bih', he' ba' hñiiy' laay' lä-koo- ley, ma-ke- sa' kyuyh- ley. 15 Kyaah' he- jmee- dsa- he' lä-ja-, la' lä-koo- he- na-sii- ley neh- tuh-dsëy'. He-ja- hu-dsë- kih' hñii' bih' jmee- dsoo', cher'mah' jmeey- he- llu' hi' cher'mah' jmeey- he- hñih' hñii- kiyh'. 16 Jmii' he- lla' Dio ta' kyaah' jooy' Jesucristo, lä-jnä' lä-jë- hu-dsë- he- jmee- jne' jee' na-hmäa'. Lä-ja- la' ju'hmëë' kih' Dio he- kwan-.

Dsa- judiu kyaah' ley kih' Moisé

17 Na' cha- koo- he- jwëëhn- hne- hi- laa' dsa- judiu, hne- hi- kye- o-jøh- dsë- kih' ley kih' Moisé hi- jmääh- hñaa' jøøh' kih' he- jawh' Dio kyaah' hne-. 18 Ma-néh' ba' hne- ha- lä- hnøø' Dio, hi- ma-mi-tëëh' ba' hne- ley, he-ja- ma-néh' ba' hne-, hee- ja- he- nää- he- llu'. 19 Hi' leh' jääh' dsa-tuu', laah'. Hi' leh' chooh' je- kih' hi- ga-nää' jee' na-hoo-, laah'. 20 Hi' leh' mi-tëëh' jñah' hi- sa- kyuyh- hi- laah' ta-jwoh' kya- chih-pih', laah', kih' he- ma-cha- ley he- la' ju'dsoo' jmah' he- jmee- kyuyh- cha-miih-. 21 Hne- hi- mi-tëë' jñah', ¿he-la' sa- mi-tëëh' da- hne- hñaa' jää'? Hne- jawh', sa- llu' he- hëë- dsa-, mah' hëëh- ba' hne-. 22 Hi' jawh' sa- llu' kyaah' jne' jñah' dsa-më', mah' kyaah' ba' hne- jñah'. Hne- hi- na-høøh' kih' hi- sa- laa'

Dio, mah' hñih- ba' hne- kuu' he- cha- neh- gwah- kiyh'. 23 Peer- taah' hne-, kih' he- cha- ley kyah'. ¿Che' sa- jëéh' ma-jmääh' ta- koo' Dio, kih' he- sa- ma-mi-teh' ley na-? 24 Lä-la- na-sii- juu' kih' Dio: “Dsa- hi- sa- laa' judiu mi-kwah' jmii- kih' Dio, dsoo' kyah' hnäh' dsa- judiu.”

25 Dsoo' ba' kyeë' miih- he- ga-wih' jmi-ngo' kyah', cher'mah' mi-teh' ley. Pero cher'mah' sa- mi-teh' ley, laah' lä-koo- jaa- wa- hi- cha- hi- dsa- hi- sa- ga-wih' jmi-ngo' kih'. 26 Hi' lä-ja-, jaa- dsa- hi- sa- ga-wih' jmi-ngo' kih', cher'mah' mi-tey' lä-jë- mada- lä-koo- jäh' ley kih' Moisé, laay' lä-koo- jaa- hi- ga-wih' jmi-ngo' kih'. 27 He-ja-, jaa- dsa- hi- sa- ga-wih' jmi-ngo' kih', cher'mah' mi-tey' ley, hi- he' ka' ju'dsoo' kyah', kih' he- sa- ma-mi-teh' ley ma-ke- ga-wih' jmi-ngo' kyah' hi- na'jnääh' né' ley kih' Moisé.

28 Sa- jmää' kih' dsa- judiu he- koo- laay' judiu. Hi' ni- sa- jmää' kih' dsa-, he- koo- ga-wih' jmi-ngo' kiyh'. 29 Sa- la' lä-ja-. Hi- ma-ra- hi- dsoo' laa' judiu, hnaayh- Dio lä-kaa- tuh-dsëy'. Hi- ma-ra- hi- dsoo' ga-wih' jmi-ngo' kih', ja- ta- ga-wih' ja-, Jmi-llé' Na-jngii' ba' ga-mi-sii' tuh-dsëy'. He- ja- sa- ja- lä-koo- la' mada- kih' ley. Kih' hi- he' ba' hlëeh' Dio llu' ma-ke- dsa- sa- jmee' lä-ja-.

3

1 ¿Che' cha- he- jmää' ga' miih- kih' dsa- hi- laa' judiu, o che' jmää' ga' kiyh', he- ga-wih' jmi-ngo' kiyh'? 2 Cha-miih- ga' cha- he- jmää' ta' kiyh'. To-né' he- kyeë' kih' jee' lä-jë-, he- ma-na-hä' gooy- juu' kih' Dio. 3 Ha- ga- cher'mah' ko-llaa' dsa- he', sa- ma-dsoo' dsëy'. ¿Che' kih' he-ja-, jmee' mo-so- mi-te' Dio juu' kih'? 4 Ni- miih- sa- la' lä-ja-. Juu' kih' Dio ba' la' dsoo', ma-ke- lä-jëë- dsa- ta-juu'. Lä-koo- jäh' jee' na-sii-:

Kyaah' ju'dsoo' kyah' lä'jnä' he- laah' lluu'.

Hi- hne- ba' leh- wa'ra- ga'kay' ju'dsoo' kyah'.

⁵ Cher'mah' kyaah' he- jmee- jne' he- hlih', jih- juu', lluu' ba' Dio, la' lä'koo- he- kwan- be' kiyh' kyaah' he- hlih' he- jmeen-. He-ja- ¿ché' le' jahn', jmee- Dio hñaa- dsé' wa'ra- ga'cheey' he- wii' né' jnän? (Hlëehn- lä'koh' hlëeh- dsa- jmi-gyuu- ba'.)

⁶ Ni- miih- sa- le' jäh' jne' lä'ja-. Cher'mah' lä'ja- la', ha- lä' le' lla' Dio ta' kih' dsa- jmi-gyuu-.

⁷ Ha- ga- cher'mah' ga-mi'jnään' la' dsoo' cha-ga'miih- juu' kih' Dio kyaah' he- ta-juun' mah' lä'lii- laay' jøøh' cha-ga'miih-, ¿ché' le' jwahn- he-la' kay' ju'dsoo' kin- lä'koo- jaa- hi- jmee- dso'kye-? ⁸ ¿He-la' sa- jmee' jne' cha-ga'miih- he- hlih' mah' jä' cha-ga'miih- he- llu'? Lä'ja- mi-kwah' dsa- jne', jäh' ko-llaa' dsa-, jne' ba' na- kwa- jne' juu' lä'na-. Hi- hlëeh- lä'na- sooh- kiyh' dsooy' kyaah' dso'jwi'.

Ga'lä'jöö- jne' na-bäähñ' cha'né' Dio

⁹ Ha- lä'ja-. ¿Ché' lluu' ga' jnääh' judiu lä'koh' ga' hi- sa' laa' judiu? Ni- miih- sa- la' lä'ja-. Jnä' ma-jwahn' lä'jöö- ba' jne' jøø- he- hlih' jnän' lä'kye- hi- laa' judiu kyaah' hi- sa- laa' judiu. ¹⁰ Lä'koo- jäh' jee' na-sii- juu' kih' Dio:

Sa- chaa- hi- lluu' chaa-, ni- wa'ra- jaa- ga'.

¹¹ Sa- chaa- ni- jaa- hi- ngöö-, sa- chaa- hi- hnaah- Dio.

¹² Lä'jöö- ba' ma-kah- jwé', lä'jöö- ba' mo-so- jmää' ni- miih-.

Sa- chaa- hi- jmee- he- llu', ni- wa'ra- jaa- ga' chaa-.

¹³ Tu' tu'luuy' la' lä'koo- to-høø- na-na',

peer- mi-gaay' dsa- kyaah' juu' kiyh', venen kih' miih- haa' neh- to-hooy'.

¹⁴ Juu' he- hwëe- hooy', hwëe- dso'jwi' jmah', kyaah' juu' he- hlih' he- sa- tøøhn' ta'.

¹⁵ Peer- hñuuy', na' ba' koh' jngëeyh- dsa-.

¹⁶ Wa' he- cha- he- ba' dsa-hee' jee' ga-näay'.

¹⁷ Sa- kyuyh- ha- lä- jwé' jee' dsa-taayh' ti'.

¹⁸ Ni- miih- sa- gayh- Dio.

¹⁹ Ma-né' jne' lä'jé- he- hlëeh- ley, la' kih' hi- na'jnää' kyaah' ley mah' mo-so- cha- ga' he- mo- jäh' jne'. Ga'lä'jöö- ba' dsa- jmi-gyuu- jä' na-bäähñ' cha'né' Dio. ²⁰ He-ja- ni- jaa- dsa- sa- hwëe- lluu' cha'né' Dio kyaah' he- mi-tey' ley. Kyaah' ley ga'lä'kyuuh- jne' ha- lä- la' dso'kye-.

Kyaah' he- ma-dsoo' dsé- jne' kih' Dio lää' jne'

²¹ Pero na' ma-lä-jnä' ha- lä- jmää' Dio lluu' dsa-, pero ja- kyaah' ley. Ja-ba' lä'ja- jäh' ley hi- ja-ba' lä'ja- ga-jäh' lä'jöö- hi- ga-ngöö- juu' kih' Dio llo'joo'. ²² Dio jmää' lluu' ga'lä'jöö- ba' dsa- cher'mah' ga-jmeey' dsoo' dsé' kih' Jesucristo.

Kwee- ba' laa' lä'jöö- dsa- kih' Dio, ²³ jöö- lä'jöö- ba' dsa- ma-jmee' dso'kye-, ni- ko-hi'pih' sa- na'jnääy' ya-jwi' kih' Dio. ²⁴ Pero Dio jmää- lluu' dsa-, he- la' jmääy- ba', kih' he- llu' dséy'.

Ta-la- kih' Cristo Jesús ga'lääy' jne'. ²⁵ Ga-ngöö' Dio Jesús mah' tuu- jma- kiyh' mah' lä'ja- dsa-che- dso'kye- jnän' hi- ma-dsoo' dsé' kih' Jesús. Lä'jwé' ja- ga-mi'jnää- Dio he- ga-jmee' bih' llu' he- sa- ga-jmeey' kwaat- dso'kye- kih' dsa- hi- ma-tääh' jää'. Sa- ga-kay' kwaat- kih' hi- he', kih' he- jøh- dséy'.

²⁶ Lä'ja- ma-lla' dsé' Dio jmee' mah' mi-jnäay' jmi' na', ma-ra- he- llu' ba' he- jmeey-. Heh' lä'ja- dsa-lä-jnäay' lluu' ba' Dio, hi- he' ba' hñiij' jmääy- lluu' dsa- hi- ma-dsoo' dsé' kih' Jesús.

²⁷ ¿Ché' le' jmään' hñaan' kaah', kih' he- lluu' jne'? Ni- miih- sa- le'. ¿Hee- juu' ja- he- dsa-jné' jwé' jnän'? ¿Ché' dsa-jné' jwé' jnän' kyaah' juu' he- jäh', hnøø' jmee' jne' ta' llu'? Jah-ha'.

Juu' he- jäh', hnøø' dsoo' dsé- jne'.

mah' hwëë' jne' lluu', he- ja- ba' dsa-jne' jwë' jnän' he- jmään' hñaan' kaah'. 28 He-ja- dsa-lä-ngëë' jne', heh' he- hwëë- dsa- lluu' kyaah' he- dsoo' dsëy' kih' Jesús, ja- kyaah' he- høø' ley.

29 ¿Hih' Dio, che' laay' ma-la' kyaah' dsa- judiu ba'? ¿Che' sa' laay' kyaah' dsa- hi- sa- laa' judiu ka-läh'? Ma-ra- ju'dsoo', laa' bih' Dio kyaah' dsa- hi- sa- laa' judiu. 30 Jaa- ba' Dio laa'. Kyaah' he- ma-dsoo' dsë' dsa- jmääy' lluu' hi- ga-wih' jmi-ngo' kih', hi- jmääy' lluu' hi- sa- ga-wëh' jmi-ngo' kih' ka-läh', kyaah' he- dsoo' dsëy'. 31 ¿Che' jmee- jne' sa' kyeë' ley kyaah' he- ma-dsoo' dsë- jne' kih' Jesús? Ni- miih- sa- la' lä-ja-. Cha-ga'miih- jmeen' kyeë' ba'.

4

Lä-la-ba-la' he- ga-jmee' Abraham llo'joo'

1 ¿Hee- le' jäh' jne' kih' Abraham dsa- ma-gyuh- jnän', ha- lä- ga-jäy' kyaah' juu' la-? 2 Cher'mah' Abraham ga-laa' lluu' kyaah' lä-jë- he- llu' he- ga-jmeey', le' ba' ma' jmääy' hñiiy' jøøh' cha'në' Dio, pero sa- la' lä-ja-. 3 Nuu- da' hnäh' ha- lä- jäh' jee' na-sii- juu' kih' Dio: "Ga-jmee' Abraham dsoo' dsë' kih' Dio, he-ja- ga-jmee' Dio kwaat~ laay' jaa- hi- lluu'."

4 Pero jaa- hi- jmee- ta', sa- la' kwaat~ he- la' hyoyh- jñeey'. Kih' he- ää- dsa- kiyh', he-ja- ba' ja- tēeyh- jñeey'. 5 Hi- jaa- hi- sa- ma-jmee- ta' llu', cher'mah' ga-jmeey' dsoo' dsëy' kih' hi- jmää- lluu' dsa- hi- ää- dsoo', Dio jmee' kwaat~ lluyy', kih' he- ma-dsoo' dsëy'. 6 Ja- ba' lä-ja- ga-hlëeh' David ha- lä-koo- llu' la' kih' dsa', cher'mah' Dio jäh' laay' lluu' ma-ke- sa- cha- ta' llu' he- ma-jmeey'. 7 Ga-jäyh':

Llu' la' kih' dsa- hi- ma-che' dso'kye- kih', hi- sa- la' kwaat~ he- hñih' he- ma-jmeey'.

8 Llu' la' kih' dsa-ñuuh- cher'mah' sa- jmee- Dio kwaat~ dso'kye- kiyh'.

9 He- lluu' la- ¿che' ma-la' he- kih' hi- ga-wih' jmi-ngo' kih' ba' o che' sa- la' kih' hi- sa- ga-wëh' kih' ka-läh'? Nuu- da' ha- lä- la', na' he- ma-jäh' jne', ga-jmee' Dio kwaat~ lluu' Abraham kih' he- ga-lä-dsoo' dsëy'. 10 ¿Ha- lä- ma' laa' Abraham lä- ma' ga-jmee' Dio kwaat~ lluyy'? ¿Che' ma-na-wih' jmi-ngo' kiyh' o sa- ma-na-wih'? Sa- ma' na-wih' jmi-ngo' kiyh' jii- ja-. 11 Ga-heeh- ba' Abraham he- ga-wih' jmi-ngo' kiyh', mada- kih' Dio. He- ja- la' lä-koo- he- taay- ñe- 'mah' lii- lluyy' kyaah' he- ma-dsoo' dsëy' kih' Dio. Pero ma-dsoo' ba' dsëy' jää' ja- ga- uuh- jmi-ngo' kiyh'. Hi- lä-ja- ga-laay' jmii- lä-jëë- dsa- hi- ma-dsoo' dsë' kih' Dio ma-ke- sa- na-wih' jmi-ngo' kiyh'. Lä-ja- jmee' Dio kwaat~ lluyy' ka-läh' lä-jëë- dsa- he', kyaah' he- ma-dsoo' dsëy'. 12 Hi- laay' jmii- hi- ga-wih' jmi-ngo' kih' ka-läh', pero ja- ma-la' kih' he- ga-wih' kih' ja-, kih' he- ma-dsoo' dsëy' lä-koo- ga-jmee' dsoo' dsë' tää' jnän' Abraham, jää' ja- ga- uuh- jmi-ngo' kiyh'.

Dsa-lä-te' he- ga-bääh- Dio hñii', kyaah' he- ma-dsoo' dsë- jne'

13 Ja- ta-la' kih' he- ma' høø- Abraham ley kih' Moisé, la' kwaat~ hyoyh- kyaah' joo' siiyh' lä- ga-dsa' jmi-gyuu-. Dio ga-bääh- hñii' kwëeyh' Abraham, kih' he- ga-laay' lluu', lä-llu' he- ga-lä-dsoo' dsëy' ba'. 14 Wa-ra- jäh' kih' hi- høø- ley hyoyh- heey' ja-ba' he- hyoh- dsa- kyaah' Abraham, mo-so' jmää' ta' he- ma-dsoo' dsë' dsa- hi- jä' ta' koo' he- ga-bääh- Dio hñii' kyaah' Abraham, cher'mah' lä-ja- la'. 15 Kih' he- cha- ley, he-ja- gwa' ya-jëë' dsë' Dio kyaah' jne' hi- sa- mi-te' ley. Pero jee' sa- cha- ley, sa- cha- hi- dsa-hlääh- kih'.

16 He- ga-bääh- Dio hñii' kyaah' Abraham, la' kyaah' he- ma-dsoo'

dsëy' mah' hyoyh' he' la' hyoyh' ba'. Läjwë' ja' jä' koo' hweh' hmooh' he' ga'jmeë' Dio kyaayh', lä' ma' ga'jäyh' jmeey' llu' kih' lä'jöö' sa'ju' kiyh'. Hi' ja' ma'la' kih' hi' hoo' ley ga'jäyh' lä'ja'. La' kih' lä'jöö' hi' ma'dsoo' dsë' ba' ja', lä'koo' ga'lä'dsoo' dsë' hñii' Abraham hi' laa' tää' kih' lä'jöö' jne'. ¹⁷ Lä'la' na'sii' kiyh': "Ga'llaan' hne' mah' leeh' tää' kyaay' jwëë' dsa'", ga'jäh' Dio. He'ja' laay' tää' jnän' cha'në' Dio. Jëeh', ga'jmeey' dsöo' dsëy' kih' Dio hi' mi'jiih' hi' ma'na'juu', he' ba' Dio hi' hlëeh' kih' he' sa' ga' ma'cha', lä'koo' he' ma'cha' ba'.

¹⁸ He' mo'so' kye' dsa' o'joh' dsë' le', pero Abraham ga'ka' ba' o'joh' dsë', ga'lä'dsoo' dsëy' he' ga'jäh' Dio, he'ja' ga'laay' tää' kih' jwëë' dsa' lä'koo' ga'jäh' Dio siiyh': "Lä'la' lä'jwëë' dsa' kyaah'." ¹⁹ Lä'koo' ma' ga'lä'dsoo' dsëy', sa' ga'hwaay'. Sa' ga'kay' ni' miih' huusë' kih' he' ma'gyuyh'. Mo'so' chaay' cha'miih' jmi' lä'koo' ma'laay'. Ji' ja', miih' ga' sa' ma' hääy' hña' loo' ji' ñe'. Hi' sa' ga'kay' cha'miih' huusë' kih' Sara dsa'më' kyaay', hi' sa' ma' le' ma' kaa' gyuu'. ²⁰ Ni' sa' ga'jah' dsëy', sa' ja' huusë' kiyh' ma' jäyh' sa' le'. Ma'ra' he' jmeey' ba' Dio he' jäyh' jmeey', ma' laay'. Cha'ga'miih' ga'lä'dsoo' dsëy' hi' ga'kway' ti'hmaah' kih' Dio. ²¹ Ma'ra' he' ga'jmeey' bih' dsöo' dsëy' he' lä'këh' Dio jmi' jmeey' he' ga'bäy' hñiiy'. ²² He' ga'lä'dsoo' dsë' Abraham lä'ja', ga'jmeey' Dio kwaat' laay' lluu'.

²³ Sa' hlëeh' ma'la' kih' Abraham jee' na'sii' juu' kih' Dio, he' jah': "Ga'laay' kwaat'". ²⁴ Lä'kye' jne' laa' jne' kwaat', kih' he' ma'dsoo' dsë' jne' kih' Dio, hi' ga'mi'jiih' Jesús Dsa'joh' jnän' jee' kih' hi' na'juu'. ²⁵ Dio ga'ngëey' Jesús mah' ga'juuy' kih' lä'jë' he' na'bääh' jne' hi' ga'mi'jiyh' ka'läh' mah' leë' jne' lluu' cha'në' Dio.

5

Na' ma'hi' tü' jnän' kyaah' Dio

¹ He' ma'laa' jne' lluu' kyaah' he' ma'dsoo' dsë' jne', he'ja' hi' tü' jnän' kyaah' Dio ta'la' kih' Jesucristo Dsa'joh' jnän'. ² Hi' lä'ja' ta'la' kiyh', ma'cha' ba' jwë' jnän' dsa'toohn' cha'në' Dio. He' la' ma'hñah' ba' jne' he' la', kih' he' ma'dsoo' dsë' jne'. Peer' jëë' dsë' jne' he' cha' o'joh' dsë' jnän' he' tëë' jne' ya'jwii' kih' Dio. ³ Hi' ja' ma'la' kih' he'ja'. Lä'kye' he' jëë' jne' wii' jmeey' jëë' dsë' jne'. Jëeh', ñe' ba' jne', he' jëë' jne' wii' ja', jmeey' kwëeh' dsë' jne' cha'ga'miih'. ⁴ Hi' he' kwëeh' dsë' jne', jmeey' be' dsë' jne'. Hi' kih' he' be' dsë' jne' he'ja' cha'ga'miih' o'joh' dsë' cha' jnän'. ⁵ Heh' o'joh' dsë' he' ma'cha' jnän', ja' he' mi'gaan' hñaan' ja'. Jëeh', Dio hnää' jne' cha'miih' ta'la' kih' Jmi'le' Na'jngii' he' ga'tooyh' neh' tuh' dsë' jne'.

⁶ Lä'koo' ma' laa' jne' jää', sa' ma' cha' be' jnän'. Pero ma' ga'të' hor', Cristo ga'juu' jnä' jne' hi' ää' dsöo'. ⁷ Ju'dsoo', he'li' ba' jnää' jaa' hi' juu' la' jaa' hi' lluu'. Pero cher'mah' chaa' jaa' hi' lluu' dsë', go' jnää' jaa' hi' tuu' dsë' juu' la' hi' he'. ⁸ Pero Dio ga'mi'jnää' ha' lä'koo' jiih' hnääy' jne', jëeh', ma'ke' cha'miih' ma' hlëeh' jne', ga'kwaay' Cristo ga'juu' kwaat' jnän'. ⁹ Na' he' ma'lluu' jne' kyaah' jma' kih' Cristo, ha' ga' sa' lääy' jne' kih' he' wii' he' na' ga' chee' Dio. ¹⁰ Lä'koh' sa' ma' jawah' jne' kyaah' Dio, ga'jiih' juu' jnän' kyaayh', lä'llu' he' ga'juu' jooy'. Hi' na' he' ma'jiih' juu' jnän' kyaayh', ha' ga' sa' lääy' jne' lä'llu' he' na'jiih' jooy'. ¹¹ Hi' ja' ma'la' koo' lääy' jne', jmeey' jëë' dsë' jne' tää' ta'la' kih' Jesucristo Dsa'joh' jnän' hi' ga'jeeh' juu' jnän' kyaah' Dio.

Adán kyaah' Cristo

¹² Ja'ba' lä'koo' ga'he' dso'kye' jmi'gyuu' la' kyaah' jaa' dsa' ba'

hi⁺ kyaah' dso'kye⁻ ja⁻ ga⁻juuy[!],
lä⁻ja⁻ ga⁻lä⁻jëë⁺ ba' dsa⁻ dsa⁻juu[!],
kih[!] ga⁻lä⁻jëë⁺ ba' ga⁻jmeë⁺ dso'kye⁻.
13 Sa⁻ ga' ma⁻cha⁻ ley kih[!] Moisé,
ma' cha⁻ ba' dso'kye⁻ jmi⁻gyuu⁺ la⁻.
Pero sa⁻ la[!] kwaat[~] dso'kye⁻ ja⁻, jää⁺
sa⁻ ga' ma⁻cha⁻ ley. 14 Pero ma⁻ra⁻
he⁻ ga⁻juu[!] ba' dsa⁻, ga⁻løø[!] jmi⁻kih[!]
Adán, lä⁻ ga⁻të⁺ kih[!] Moisé. Ga⁻lä⁻jëë⁺
ba' dsa⁻ dsa⁻juu[!], ma⁻ke⁺ na⁻si[!] ba'
la[!] dso'kye⁻ he⁻ ga⁻jmeëy⁺ kyaah' he⁻
ga⁻jmeë⁺ Adán. Adán he⁻ ma⁻laa[!]
lä⁻koo⁻ laa[!] jaa⁻ hi⁻ ga⁻hi[!] juu[!] kih[!]
ja[!] jmi⁻gyuu⁺ la⁻.

15 Pero kah[!] ba' la[!] he⁻ la[!] kwa⁻
Dio jnän[!] lä⁻koh[!] ga' he⁻ hliih[!] he⁻
ga⁻jmeë⁺ Adán. Kyaah' dso'kye⁻ he⁻
ga⁻jmeë⁺ Adán, ga⁻hee[!] jwëë⁺ dsa⁻.
Pero cha⁻ga⁻miih⁻ ga⁻lä⁻cha⁻ he⁻ llu[!]
kih[!] jwëë⁺ dsa⁻ kyaah' he⁻ llu[!] dsë[!]
Dio he⁻ la[!] kway⁻ ba' ta⁻la⁻ kih[!] he⁻
llu[!] dsë[!] jaa⁻ dsa⁻. Hi⁻ he⁻ he⁻ Je-
sucristo. 16 Hi⁻ sa⁻ jëeh[!] kwee⁻ he⁻
hliih[!] he⁻ ga⁻jmeë⁺ Adán kyaah' he⁻ la[!]
kwa⁻ Dio. Jëeh[!], jä⁻ jwiz[~] kwaat[~] kih[!]
koo⁻ ba' dso'kye⁻ he⁻ ga⁻jmeë⁺ dsa⁻
he⁻, hi⁻ kih[!] he⁻ja⁻, ga⁻toh[!] dso⁻jwi[!]
në[!] jnän[!]. Pero kwaat[~] kih[!] he⁻ jmeë⁺
dsa⁻ cha⁻miih⁻ dso'kye⁻, he⁻ja⁻ ba'
ja⁻ ja[!] he⁻ la[!] kwa⁻ Dio mah[!] lä⁻ja⁻
lee[!] llu[!] dsa⁻. 17 Kyaah' dso'kye⁻
he⁻ ga⁻jmeë⁺ jaa⁻ dsa⁻nüuh⁻, ga⁻lih[!]
ga⁻hee[!] lä⁻jëë⁺ dsa⁻. Pero lä⁻jëë⁺ dsa⁻
hi⁻ heeh⁻ he⁻ la[!] kwa⁻ Dio mah[!] leey[!]
llu[!], ha⁻ ga' sa⁻ le⁻ dsa⁻taayh[!] llu[!],
kih[!] he⁻ na⁻jiiyh⁺ cha⁻në[!] Dio ta⁻la⁻
kih[!] jaa⁻ dsa⁻ hi⁻ chee⁻ Jesucristo.

18 Kyaah' dso'kye⁻ he⁻ ga⁻jmeë⁺
jaa⁻ dsa⁻, ja[!] dso⁻jwi[!] në[!] kih[!] lä⁻jëë⁺.
Ja⁻ba⁻ lä⁻ja⁻, ta⁻la⁻ kih[!] jaa⁻ dsa⁻ hi⁻
ga⁻jmeë⁺ llu[!], ja[!] he⁻ lee[!] llu[!] lä⁻jëë⁺
dsa⁻ mah[!] na⁻jiiyh⁺ cha⁻në[!] Dio. 19 Kih[!]
he⁻ ga⁻lä⁻chaah⁺ jaa⁻ dsa⁻nüuh⁻,
jwëë⁺ dsa⁻ ga⁻läë[!] hlëeh[!]. Ja⁻ba⁻ lä⁻ja⁻
ka⁻läh[!] kih[!] he⁻ ga⁻lä⁻nüuh⁻ jaa⁻ dsa⁻,
jwëë⁺ dsa⁻ lee[!] llu[!].

20 Ga⁻nøø[!] ley kih[!] Moisé mah[!]
lä⁻cha⁻ cha⁻ga⁻miih⁻ dso'kye⁻. Hi⁻
ma⁻ ga⁻lä⁻cha⁻ cha⁻miih⁻ dso'kye⁻,
cha⁻ga⁻miih⁻ ga⁻lä⁻llu[!] dsë[!] Dio

kyaah' jne'. 21 Hi⁻ ja⁻ba⁻ lä⁻koo⁻
ga⁻lih[!] dso'kye⁻ ga⁻jngiih[!] jnän[!], ja⁻ba⁻
lä⁻ja⁻ ga⁻lih[!] Dio ga⁻jmää[!] jne[!] llu[!]
ta⁻la⁻ kih[!] he⁻ llu[!] dsëy[!], mah[!] jmeë⁺
chaa⁻ jne[!] ga⁻lä⁻jë⁺ joh[!] jmi⁻ cha⁻
ta⁻la⁻ kih[!] Jesucristo Dsa⁻jøøh[!] jnän[!].

6

*Ma' ga⁻saa⁻ jne[!] jmi⁻, lä⁻koo⁻ he⁻
ga⁻juu[!] jne[!] kyaah' Cristo*

1 ¿Ha⁻ lä⁻ jäh[!] jne[!] ja⁻, che[!] wa⁻ jmeë⁺
ba' jne[!] he⁻ hliih[!] mah[!] lä⁻llu[!] dsë[!] Dio
cha⁻ga⁻miih⁻ kyaah' jne[!]? 2 Ni⁻ miih⁻
sa⁻ la[!] lä⁻ja⁻. Ma⁻na⁻juu[!] jne[!] kih[!]
he⁻ hliih[!], ha⁻ lä⁻ja⁻ dsa⁻tooh[!] ga⁻ jne[!]
jmeen[!] he⁻ hliih[!]. 3 ¿Che[!] sa⁻ ñeh[!] hnäh[!]
he⁻ ma⁻laa[!] jne[!] koo⁻ kyaah' Cristo,
he⁻ja⁻ ba' ja⁻ heh[!] ga⁻saa⁻ jne[!] jmi⁻
kwaat[~] kiyh[!]? He⁻ja⁻ la[!] kwaat[~] he⁻
ga⁻juu[!] jne[!] ko⁻jøø[!] kyaayh[!]. 4 Lä⁻ ma⁻
ga⁻saa⁻ jne[!] jmi⁻, lä⁻koo⁻ he⁻ ga⁻juu[!]
jne[!] hi⁻ ga⁻haa[!] jne[!] ko⁻jøø[!] kyaah'
Cristo. Hi⁻ lä⁻ ma⁻ ga⁻lä⁻jiih[!] Cristo jee[!]
kih[!] hi⁻ na⁻juu[!] kyaah' be[!] kih[!] Dio,
ja⁻ba⁻ lä⁻ja⁻ ga⁻lä⁻chaa⁺ jne[!] lä⁻hmëë⁺
mah[!] dsa⁻toohn[!] kyaayh[!].

5 Cher[!] mah[!] la[!] kwaat[~] kyaah'
jnih[!] ko⁻jøø[!] lä⁻koo⁻ ma⁻ ga⁻juuy[!],
ja⁻ba⁻ lä⁻ja⁻ lä⁻jiih[!] jne[!] kyaayh[!]
lä⁻koo⁻ ga⁻lä⁻jiih[!] hñiiy[!]. 6 Ma⁻ ñe[!]
ba' jne[!] lä⁻koo⁻ ma⁻ laa[!] jne[!] jää[!],
la[!] lä⁻koo⁻ he⁻ ga⁻taa⁻ jne[!] kyaayh[!]
dsoh[!] hma⁻cru⁻ mah[!] ga⁻lääy[!] jne[!]
kih[!] jmi⁻ngo[!] he⁻ ma⁻ jøø[!] jnän[!] jwë[!]
hliih[!]. Heh[!] lä⁻ja⁻ mo⁻so⁻ cha⁻ he⁻
kih[!] jmeë⁺ ga⁻ jne[!] he⁻ hliih[!]. 7 Jëeh[!]
jaa⁻ hi⁻ ma⁻na⁻juu[!], ma⁻na⁻laay[!]
kih[!] dso'kye⁻. 8 Hi⁻ cher[!] mah[!] ga⁻juu[!]
jne[!] kyaah' Cristo, lä⁻ja⁻ ma⁻dsöo⁻
dsë⁻ jne[!] ma⁻chaa⁻ jne[!] ka⁻läh[!]
kyaayh[!]. 9 Jëeh[!] ma⁻ñe[!] jne[!] he⁻
ga⁻lä⁻jiih[!] Cristo jee[!] kih[!] hi⁻ na⁻juu[!],
he⁻ja⁻ mo⁻so⁻ cha⁻ he⁻ kih[!] juuy[!]
ka⁻läh[!]. Hee⁻ ga⁻ na⁻ he⁻ jmeë⁺ juuy[!].
10 Jëeh[!], lä⁻ ma⁻ ga⁻juuy[!], ga⁻juuy[!] kih[!]
dso'kye⁻ koo⁻ hä[!] ja⁻ ba⁻. Ni⁻ miih⁻
sa⁻ jmeë⁺ dso'kye⁻ hih⁻ kiyh[!]. Heh[!]
he⁻ na⁻jiiyh⁺, na⁻jiiyh⁺ kih[!] Dio ba⁻.
11 Ja⁻ba⁻ lä⁻ja⁻ hnäh[!], jmeë⁺ hnäh[!]
kwaat[~] he⁻ ma⁻na⁻juuh[!] hnäh[!] kih[!]

dso'kye-, hi na'jiih hnäh' kih' Dio ta'la kih' Cristo Jesús Dsa-jøøh' jnän'.

12 Mo'to kwa hnäh' jwë lla-dsëe he hlih' në jmi-ngo' kyah' hnäh'. Mo'to jmeeh hnäh' he he ga ngii jmi-ngo' kyah' hnäh'. 13 Ta kwa jwë jmee' goo tiih' hnäh' he hlih'. Ngëe hnäh' hñaa' kih' Dio, lä'koo he ma-lä-jiih hnäh' jee' kih' hi ma-na-juu'. Hi ngëe hnäh' na-hñaa' jmi-ngo' kyah' hnäh' kih' Dio mah' jmee' he llu' jmah' ba'. 14 Lä'jwë ja mo'so lla-dsëe he hlih' kyah' hnäh', jëeh' mo'so na'jnää' hnäh' kih' ley, na' he ma-tääh' hnäh' kyaah' he llu' he la' kwa Dio.

Jne' hi-mi-te' kih' he-llu'

15 Ha lä'ja-, na' he ma-tøøh' jne' kyaah' he la' kwa Dio hi mo'so na'jnää' jne' kih' ley, ¿che' jmee' ga' jne' he hlih'? Ni miih- sa la' lä'ja-. 16 ¿Che' sa ñeh' hnäh' ha lä' la'? Cher'mah' ga-hnëeh' hnäh' hñaa' jmeeh' ta' kih' dsa, he ma-na-hñuu' hnäh' mi-teh' hnäh' kiyh' ba' ja-. Lä'ja- cher'mah' jmeeh' ga' hnäh' he hlih', lä' ma-tääh' ja-ba' hnäh' kyaah' he hlih' he jmee' juu' hnäh'. Pero cher'mah' tääh' hnäh' nuuh' hnäh' kih' Dio, leeh' hnäh' lluu'. 17 Ti'hmaah' Dio, ma'ke' ma' na-hñuu' hnäh' kyaah' dso'kye-, pero na' ma-heeh' hnäh' lä'kaa- tuh-hoh' hnäh' lä'jé' ju'dsoo' he ma-nuuh' hnäh'. 18 Ma-na-laah' hnäh' kih' dso'kye-, hi na' ma-ngëeh' hnäh' hñaa' jmeeh' hnäh' he llu' jmah' ba'. 19 Ma-hlëehn' hnäh' juu' kih' hi na-hnëe' jmee' ta' hi kih' dsa-juu' mah' lä'ngëe' hnäh' kwee-. Jää' ga-ngëeh' hnäh' hñaa' kih' dso'kye-, ga-jmeeh' hnäh' he kih' he hlih' cha-ga'miih-. Pero na' ta' cha'ne' ngëe' hnäh' hñaa' kih' Dio mah' leeh' hnäh' hi jmee' he llu' jmah' ba' hi lä'ja- leeh' hnäh' na-jngëe' cha-ga'miih-.

20 Lä'koo ma' na-hñuu' hnäh' kyaah' dso'kye-, sa' ma' laah' hnäh'

kwaat~ kyaah' he llu'. 21 ¿Hee na ga-lëh' hnäh' kyaah' he hlih' he ga-jmeeh' hnäh'? Hi na' kwa o-hih' kyah' hnäh'. He jngiih' jnän' ba' ja-. 22 Pero na' he mo'so na-hñuu' hnäh' kyaah' dso'kye- ja-, ma-laah' hnäh' hi jmee' ta'he' kih' Dio ba'. He la' ba' ja- ya'jøø- kyah' hnäh', he jmee' na-jngëeh' hnäh' lä'jiih' mo'so juu' hnäh'. 23 Hi jmee' dso'kye-, juu' bih'. He ja- na- la' lä'koo- jñeey'. Pero he la' kwa Dio, he ja- jmee' chaa- jne' tää' ta'la' kih' Cristo Jesús Dsa-jøøh' jnän'.

7

Ley kih' Moisé mo'so jmee' hih' jnän'

1 Øøhn', hlëehn' hnäh' hi kyuuuh' ley, ¿che' sa ngëeh' hnäh' ha lä' la' ley? Ley ja- jmee' hih' kih' dsa, ta'ko-jiih' chaa-. 2 Lä'koo la' kih' jaa- dsa-më' hi na-jee' goo-. Cha'ne' ley, ma-na-laay' kyaah' jaa- dsa-ñuuh- ba' ta'ko-jiih' chaa- dsa-ñuuh- kyaah'. Pero cher'mah' ga'juu' dsa-ñuuh- he', mo'so jmee' hih' ley ja- kiyh'. 3 Lä'ja-, cher'mah' ga'kaa' dsa-më' he' jñah' dsa-ñuuh- ta'ko-jiih' chaa- dsa-ñuuh- kyaah', he jmeey' dso'kye- ba' ja-. Pero cher'mah' ga'juu' dsa-ñuuh- kyaah', mo'so jmee' hih' ley ja- kiyh'. Ja-ga' na, le' ba' kaa' jñah', sa' cha- hlih' la'.

4 Ja-ba' lä'ja- hnäh' øøhn', ma-na-juu' hnäh' cha'ne' ley kih' Moisé, kih' he ga'juu' jmi-ngo' kih' Cristo. Lä'ja- cha- jwë leeh' hnäh' kyaah' jñah'. Hi he' he' Cristo hi ga-lä'jiih' jee' kih' hi na-juu' mah' jmee' jne' he llu' jmah' cha'ne' Dio. 5 Ta'ko-jiih' ma' ga-nøø' jne' lä'koo- ma' ngii' jmi-ngo' jnän', lä'jé' he hlih' he ma' hee' dsë- jne', ga-tëe' be' kyaah' ley, mah' ga'jøø' jnän' jmeen' he hlih' he ma' jngiih' jnän'. 6 Pero na' ma-na-laah' jne', lä'llu' he ma-na-juu' jne' cha'ne' ley he ma' jmee' hih' jnän'. Hi na' tøøh' jne'

kyaah' mada- hmee' lä'koo- hih-
jmee+ Jmi-llé' kih' Dio. Mo'so+ jmee-
ga' hih- jnän` lä'koo- na-sii- né' ley
ma-gyuh-.

Sa- tää- jne' mi'te' jne' ley

7 ¿Ha- lä- jäh' jne' ja-? ¿Che'
jmee- hlih' ley ja-? Ni- miih- sa-
la' lä'ja-. Jnä' sa- ga-lä'kyuuhn-
hee- ja- dso'kye- wa'ra- jäh' kih' sa-
cha- ley. Hi- ni- sa- ma-lä'kyuuhn-
hee- ja- he- hee' dsé' dsa- lä'jé-
he- ga' cha- wa'ra- jäh' kih' sa-
lle` né' ley nuuh' la': "Ta- wa' hee'
hoh' leh- he- ga' cha-." 8 Pero
dso'kye- ga-téé' be' cha-ga'miih-
ma' ga-nuun' ha- lä- hléeh' nuuh-
ja-. He-ja- ga-lä'jé- go-te' ba' ma'
hee' dsén+. Pero wa'ra- jäh' kih' sa-
cha- ley, na-hmäá' ba' dso'kye- ja-.
9 Sa- ga' ma-nuun' ley ma' chaa- ba'
jnä' llu' laan+. Pero ma' ga-nuun'
nuuh' ja-, ga-lä'jnä' dso'kye- hi-
ga-lä'ngéén' ma' na-bäähn` he- ma'
juun' ba'. 10 Ja-ga' ga-lä'ngéén', heh'
nuuh' he- la' kwaat- jmeé' chaa- jne',
ga-mi'jnää- he- ma' na-bäähn` he-
ma' juun'. 11 Jééh', dso'kye- ga-téé'
be' kyaah' nuuh' ja-, ga-mi'gaay- jnä'
hi- ja-ba' he- ja- ga-bääh- jnä' he-
ma' juun'.

12 Ma-ra+ he- na-jngii' ba' ley,
hi- lä'jé- nuuh' he- lle` né' ley
na-jngii', llu' ba' la', sa- cha- la'
ni- miih-. 13 ¿Che' ja-ba' he- llu'
ja-, ga-bääh- jnä' juun'? Ni- miih-
sa- la' lä'ja-. Dso'kye- ba' ja- he-
ga-hee' jnä'. Kyaah' he- llu' ja-,
ga-mi'jnää- ha- lä- la' dso'kye- he-
kyaah' ma-na-bäähn` juun'. He-ja-
kyaah' nuuh' ja- ga-lä'jnä' ha- koo-
hlih' sa- la' dso'kye- he- kye' jne'.

*Sa- tää- jne' han' kih' he- hlih' he-
ngii' jmi-ngo' jnän`*

14 Ma-ñé' ba' jne', jmi-llé' ba' la'
ley, pero jnä' jmi-ngo' ba' laan',
ma-na-hnéé' ba' jnä' he- jmeen-
ta' he' kih' dso'kye-. 15 Sa- ngéén' hee-
na- la' kin+, sa- jmeen- lä'koo- hnoon'
jmeen+. He- sa- tih- dsén+, he- ja- ba'

jmeen+. 16 Hi- cher'mah' ga-jmeen'
he- sa- hnoon' jmeen`, lä'jwé' ja-
jmeen+ dsoo', llu' ba' ley ja-. 17 He-
ja- jmee- lii-, ja- hñiin- he- jmeen-
lä'ja-, dso'kye- he- kyaahn' ba' ja-,
he- jmee- lä'ja-. 18 Man- kwee-, sa-
jnøø- ni- miih- he- llu' ki- jnä'. He-
ma-jwahn' lä-na- he- hlééh' kih'
jmi-ngo' kin+ ba' ja-. Ma-ke+ hnoo'
ba' jnä' jmeen` he- llu', pero sa- tään-
jmeen`. 19 Jééh', sa- jmeen- he- llu'
lä'koo- hnoon' jmeen`. He- hlih'
he- sa- hnoon' jmeen`, he- ja- ba'
jmeen+. 20 Hi- cher'mah' jmeen+ he-
sa- hnoon' jmeen`, ja- he' hñiin- he-
jmeen- lä'ja-. Dso'kye- he- kyaahn'
ba' ja- he- jmee- lä'ja-.

21 Lä'jé- jiih- he- hnoon' jmeen`
he- llu', he- hlih' jmah' ba' jøø- kin+.
Ko-na- la' ba' kin+. 22 Neh- tuh- dsén+,
tih- ba' dsén+ ley kih' Dio. 23 Pero
man+, cha- ga' jyoh' he- ha' kih' he-
tih- dsén+. He- ja- lla- dséé' kin+ mah'
jmeen+ he' kih' dso'kye- he- kyaahn'.

24 Peer+ jwi+ jnä' kih' Dio. ¿Hii- lää'
jnä' kih' jmi-ngo' he- jmee+ juun'?
25 Ti'hmaah' kwan+ kih' Dio, ma-ra+
he- lääy' ba' jnä' ta-la- kih' Jesucristo
Dsa-jøøh' jnän`. Lä-la- ba' la'. Neh-
tuh- dsén+ hnoon' jmeen` he' kih' ley
kih' Dio pero jmi-ngo' kin+, jmee+ ga'
he' kih' dso'kye- ba'.

8

*Jmi-llé' Na-jngii' kwa' be' mah' leh-
jne'*

1 Na' na+, mo'so+ na-bääh` dsa-nää'
cha'je- hi- tääh' kyaah' Cristo Jesús,
hi- sa- ga-nää' lä- ngii- jmi-ngo'
kih', ga-nää' bih' lä'koo- jäh' Jmi-llé'
Na-jngii'. 2 Na' he- ma-kyaahn'
Cristo Jesús, Jmi-llé' Na-jngii' he-
jmeé- chaa- jne', ga-lää' jne' he- ma'
na-bääh` jne' kyaah' dso'kye- he-
ma' jngiih- jnän`. 3 Sa- ga-jmäá' ley
kih' Moisé ma' lää' jne', kih' he- sa-
cha- be' kih' jmi-ngo' jnän`. He-ja-
ga-chee' Dio joo', ga-kay' jmi-ngo'
lä'koo- jmi-ngo' he- kye' jne' hi- ää-
dsoo'. Ga-juuy' kih' he- na-bääh` jne'

kyaah' dso'kye-. Lä'jwë' ja- ga'chee' Dio dso'kye- ja- kyaah' dso'jwii' he- ma'kye' jne' në' jmi-ngo' jnän'. 4 Mah' lä'ja- lä'tää' jne' jmeen' he- llu' jmah' lä- hnøø' kih' ley, cher'mah' sa' jmee- ga' jne' he' lä'koo- ngii' jmi-ngo' jnän'. Hnøø' jmee- jne' he' lä'koo- jäh' Jmi-llë' Na-jngii' ba'.

5 Dsa- hi- ga'nää' lä'koo- ngii' jmi-ngo' kih', kyey- huu'dsë- kih' jmi-ngo'. Pero hi- ga'nää' lä'koo- jøø' Jmi-llë' Na-jngii', kyey- huu'dsë- kih' Dio ba'. 6 Cher'mah' jmee- jne' he' kih' he- ngii' jmi-ngo' jnän', he- ja- jmee' juu' jne'. Pero cher'mah' jmee- jne' he' kih' Jmi-llë' Na-jngii', he- ja- ba' jmee' chaa- jne' hi' jmee' hii' ti' jnän'. 7 Lä'koo- la' kih' jmi-ngo' jnän' sa' jwah' kyaah' Dio. Sa' jmee- he' lä'koo- jäh' ley kih' Dio hi- ni- lä'ja- sa' tää' høøy' wa'ra- jäh' kih' jmeey' he'. 8 Hi- ga'nää' lä'koo- ngii' jmi-ngo' kih', sa' tääy' jmeey' he- ti- dsë' Dio.

9 Pero hnäh', mo'so' tääh' hnäh' lä- hnøø' jmi-ngo'. Cher'mah' ju'dsoo' kyeh' hnäh' Jmi-llë' kih' Dio, tääh' hnäh' lä- hnøø' Jmi-llë' Na-jngii' ba'. Hi' cher'mah' chaa- hi- sa' kye- Jmi-llë' kih' Cristo, sa' laay' kyaa' Cristo. 10 Pero cher'mah' kyaah' hnäh' Cristo, lä'koo- he- ga'juu' jmi-ngo' kyah' hnäh' kwaat' kih' dso'kye-, hi- jmi-llë' kyah' hnäh' na'jiih' lä'llu' he- ma-laah' hnäh' lluu'. 11 Cher'mah' kyeh' hnäh' Jmi-llë' kih' hi- ga'chaah- Jesús jee' kih' hi- ma-na-juu', he' ba' hi- ga'mi'jiih' Cristo, mi'jiiyh' jmi-ngo' kyah' hnäh' he- dsa-juu', ta-la' kyaah' be' kih' Jmi-llë' Na-jngii' he- kyeh' hnäh'.

12 He-ja- jwëëhn~ hnäh' øøhn', koo- ba' la' he- ää- jmi' jmeen' pero ja' he- dsa'toohn' lä'koo- hnøø' jmi-ngo' jnän'. 13 Cher'mah' tääh' hnäh' lä- hnøø' jmi-ngo' kyah' hnäh', juuh' hnäh'. Pero cher'mah' kyaah' be' kih' Jmi-llë' Na-jngii' ga-lä-øøh'

hnäh' kih' he- ngii' tuh-hoh' hnäh', chaa- ba' hnäh' tää'. 14 Lä'jëë' hi- jøø' Jmi-llë' Na-jngii' kih', hi- he' ba' laa' ma'ra' joo' Dio. 15 Sa' ga'hñah' jne' koo- jmi-llë' he- hnëë' jne' mah' dsa'tooh' jne' gah' jne' lä'koo- ma' tøøh' jne' jää'. Ga'hñah' jne' Jmi-llë' kih' Dio hi- ga'jmää' jne' ma'ra- jooy'. He-ja- chiih' jnih': "Abba", he- hnøø' jäh' Tää' kyaan'. 16 Ja- ba' Jmi-llë' Na-jngii' jmee- ju'dsoo' siyh' jmi-llë' jnän', ma'ra- he- laa' jne' joo' Dio. 17 Hi- he- ma-laa' jne' jooy', ma-laa' jne' kwaat' hñah' jne' he- kwëëh' Dio joo'. Lä'ja- ko-jøh' kyaah' Cristo hñah' jne' heen' he- ga'bääh- Dio hñii', cher'mah' heeh' jne' jëen' wii' ko-jøh' kyaayh'. Ja-ga' na', le' dsa'toohn' ko-jøh' kyaayh' ya-jwii' kiyh'.

Lloo- koo- jmi' tëëh' jne' ya'jwii' kih' Dio

18 Jnä' laan', he- lli'wii' he- jëë' jne' na', ni' miih- sa' jëeh' lä'koo- le' jnän' ya'jwii' kih' Dio he- na' ga-lä-jnä'. 19 Ga-lä-jë- he- ga'jmeë' Dio cha- jmi-gyuu' la-, hnøø' wa'ra- jäh' kih' na' ga-juh- ba' ma-të' jmi' mi-jnää' Dio lä'jëë' hi- laa' jooy'. 20 Jëëh', lä-jë- he- ga'jmeë' Dio cha- jmi-gyuu' la- mo'so' jnä' lä'koo- ma' jnä' lä' ma' ga'jmeë' Dio. Pero ja' he- hyoh- dsë' ja-, he- ga'jä' ta' hwa'. Lä'ja- ga-lä-hnøø' hñii' hi- ga'jmeë' ba'. Pero ma'ra- he- cha- ba' o-jøh' dsë- kih'. 21 Jëëh', ma'ra- he- lää' ba' lä-jë- he- ga'jmeë' Dio, sa' kway' jwë' heë' ta-la' heë' lä'ja- ba'. Ma'ja- le' cha-miih- llu' kiyh' wa'ra- ga-të' jee' lääy' ko-jøh' kyaah' lä'jëë' hi- laa' joo' Dio. 22 Ma-ñe' ba' jne', lä-jë- he- ga'jmeë' Dio ki-hooh~ lä'jiih' na' kih' lli'wii' he- jëëy~, ku'jii' kih' lä'koo- jaa- dsa-më' jee' dsa-lä' chaa- gyuu' kyaay'. 23 Hi- ja' ma-la' he- ja- ki-hooh~, ja-ba' lä'ja- jne' ka-läh'. Jëëh', ma-hñah~ jne' Jmi-llë' Na-jngii' he- la' to-në' kih' jee' lä-jë- he- na' ga'hñah' jne'. He-ja- ku'jii' tuh-dsë-

jne', jøøn' kih' Dio he- mi-jnääy' jne' he- laan' ma-ra' jooj'. Ja-ga' na' lää' jmi-ngo' he- kye' jne' la-. ²⁴ Ga-lääy' jne', he-ja- ma-cha- ba' o-jøh' dsë-jnän' he- lää' ba' jmi-ngo' jnän'. Pero wa-ra' jäh' kih' ga-tëë' jne' he- la-, mo-so- cha- he- kih' he- jøø' ga' jne'. Jëeh', he- ma-tëë' jne', ¿he-la' jøø' ga' jne' tēen'? ²⁵ Pero jne', tøøh' ba' jne' jøøn' he- sa' ga' ma-tëë' jne', he-ja- hnøø' jmeen' jøh- dsë- jne'.

²⁶ Ja-ba' lä-ja-, Jmi-lle' Na-jngii' kway- be' lä- ma' sa' cha- be' jnän'. Jëeh', sa' kyuuh' jne' ha- lä- chuun' kyaah' Dio, pero Jmi-lle' Na-jngii' cheh' nē' jnän', ki-hooh' ngiiy' jnän' kyaah' juu' he- sa' kēh' jne' jmi- hlēehn'. ²⁷ Dio hi- jëe- kwee- ha- lä- la' neh- tuh- dsë- jne', hi- he' ñe- hee- na- he- ngii' Jmi-lle' Na-jngii', jëeh' lä- hyoh- dsë' Dio ba' ngiiy' jnän' hi- laa' kyaay'.

²⁸ Jne' hi- hnää' Dio, ñe' jne', he- llu' jnän' ba' ja- lä-jë- he- dsa-ngëe' jne', jne' hi- na-teeh' kyaa' Dio lä-koø- huu-dsë- kiyh' he- ma-na-la- jää'. ²⁹ Jää' ma-kyuu' Dio lä-jëe' dsa- kyaa' hi- lä-ja- ga-jmäy' kwaat- lä- ma' to-nē', mah' leey' lä-koø- laa' jooj'. Lä-jwë' ja-, lee' Cristo to-nē' jee' kih' jwëe' dsa- kyaay'. ³⁰ Hi- lä-jëe' hi- ga-jmäy' kwaat- lä- ma' to-nē', ga-tëeyh' hi- he'. Hi- lä-jëe' hi- ga-tëeyh', ga-jmäy' lluu'. Hi- hi- ga-jmäy' lluu' he', ga-jmäy' kaah'.

³¹ ¿Hee- ga' na- jäh' jne' na'? Cher'mah' Dio kyaah' jne', ¿hi- na- hi- lla-dsëe' jne'? ³² Sa- ga-kooy' dsëy', ma-ra- he- ga-ngëe' bih' jooj' ga-juu' kwaat- jnän'. Ha- ga' sa- kwëeyh' jne' lä-jë- he- jmee' bii' jnän'. ³³ ¿Ha- ta- jä- hi- hnëe' hi- ma-na-lleeh' kyaa' Dio? Hñii' ba' Dio jmäy' lluu'. ³⁴ ¿Ha- ta- jä- hi- taah' jne' cha-je-? Cristo ga-juu' jnän' hi- ja- ma-la- koø- ga-juuy' ja-, ga-lä-jiiyh' ka-läh'. Hi- ja- ma-la- koø- ga-lä-jiiyh', na' gyay' jwoo' ra-lluu' kih' Dio ngiiy' jnän'. ³⁵ ¿Ha-

ta- jä- he- ha' jnän' he- hnää' Cristo jne'? ¿Che' kyaah' he- jëe' jne' wii', che' kyaah' he- la' jwëeh' jnän', he- kwa- dsa- jnän', he- sa- cha- he- kih-hihn-, he- sa- cha- hmiih- he- kyehñ', he- hii' goo- jnän', o he- juu' jne'? ³⁶ Lä-koø- na-sii- juu' kih' Dio: Kih' he- tøøh' jnääh' kyaah' hne-, he-ja- lä-jë- jmi- ba' hii' goo- juu' jnääh'.

Jmee- dsa- kwaat-, laa' jnääh' lä-koø- jah' hi- jngëeyh'.

³⁷ Kih' jee' lä-jë- he- ja-, ma-ra- he- leh- ba' jne' kyaah' be' kih' Cristo hi- hnää' jne'. ³⁸ He-ja- jmeen' dsoo', ni- he- juu' jne', ni- he- cha- jmi-gyuu- la-, ni- ángele, ni- hi- laa' ta- juuh-, ni- hi- na-høø- ga' be', ni- he- cha- na', ni- he- na' ga-lä-jnä' ta- cha-nē', ³⁹ ni- he- cha- gyuuh', ni- he- cha- neh- hwa', ni- he- ga' jyoh' he- ma-na-la- kih' Dio, sa- tää- jñuuh' lä-koø- te' he- hnää' Dio jne', he- ga-mi-jnäy- jnän' ta-la- kih' Cristo Jesús Dsa-jøøh' jnän'.

9

Ga-jä' ta- koo' dsa- Israel hi- ma- laa' kwaat'

¹ Jnä' hi- laa' kyaah' Cristo, ju'dsoo' na- jwëehn- hnäh', sa- ta-juun'. Hi- Jmi-lle' Na-jngii' jmee- ju'dsoo' ko-jøh' kyaah' jnä', ² he- meeh- dsen- cha-miih-. Lä-jë- jmi- ba' jii- tuh-dsen-. ³ Hnoon' jä- dso'jwii- nē' kin-, hnoon' jän' ta- koo' kih' Cristo ha- ga- che- lä-ja- le' llu' kih' øøhn' hi- te-ju- kin- kyaah', ⁴ hi- laa' dsa- Israel. Dio ga-jmäy' lä-koø- jooj', hi- ga-mi-jnäy- jmee' je- kiyh' hi- ga-jmee' Dio hmoooh' kyaayh', ga-tooyh- gooy- ley kih' Moisé, hi- ga-jmeey' mada- he- jmee- dsa- he' juuh- kiyh', hi- ga-bäayh- hñiiy' ha- lä- jmeey' kyaayh'. ⁵ Dsa- Israel he' laay' sa-ju- kih' dsa- ma-kaah' kyaa' jnääh' hi- ma- chaa- llo'joo'. Hi- jee' kyaa' jnääh' ya-hëe' Cristo laay' dsa- jmi-gyuu-. Hi- he' laa' Dio, hi- jøøh' ga' kih' jee' lä-jëe-. Lä-ja- wa' hän'

kiyh' ga-lä-jë' joh' jmi' cha-. Wa-la-lä-ja-.

Dio sa-dsëë- dsoo' he-ga-jä' dsa-he'ta-koo'

⁶ Ja- he- sa- ga-mi-te' Dio juu' kih' kyaah' dsa- Israel, he- ga-jäy' ta-koo'. Jëeh' ja- lä-jëë' sa-ju- kiyh' laa' ma-ra- dsa- Israel. ⁷ Ni- ja- lä-jëë' sa-ju- kih' Abraham, laa' ma-ra- joo'. Lä-la- ba' jäh' Dio siyh': "Ma-la' sa-ju- kih' Isaac ba-lee' dsa- kyaah'." ⁸ Lä-la- ba' hnø' jäh' juu' la-. Ja- kih' he- ga-lä-chaä- dsa- jee' kih' hi- na-hñaah' chaä-, he-ja- laay' joo' Dio. Ma-la' dsa- hi- dsa-lä-chaä- lä-koo- ga-bääh- Dio hñii' kyaah', hi- he' ba' jmäy- kwaat- laa' ma-ra- sa-ju- kiyh'. ⁹ He- la- ba- ja- he- ga-bääh- Dio hñii', ga-jäy': "Ja- ba' jii- la- jän- jyoh' ji-ñe-, hi- lä-chaä- joo' Sara."

¹⁰ Ja- ma-la- he- ja- ga-la'. Jaa- ba' jmi- lä-uu' joo' Rebeca, hi- ga-lä-chaä-. Hi- he' he' dsa-ma-gyuh- jnän' Isaac. ¹¹ Sa- ga- ma-lä-chaä- gyuh- suu' he', hi- ni- sa- ga- ma-jmee' gyuh- suu' he' ni- he- hñii' ni- he- llu'. Ma-ja- ba' ga-lleeh- Dio jaa- hi- ga-laa' kyaay', lä-ja- ba' ga-jä' koo- hweh-, Dio le' lleeh- hii- na- hi- hnäy'. Sa- la' kwaat- hee- na- he- jmee- dsa-, Dio ba' he' hi- tëeh- dsa-. ¹² Lä-la- ga-jäh' Dio sih- Rebeca: "Hi- mäh' ba' jmee' hih- kih' hi- jøh'." ¹³ Juu' na- jeeh' kwee- lä-koo- na-sii- jee' la-: "Jacob ba' ga-lä-hnaan+, pero Esau ga-jmään- ta-koo'."

¹⁴ ¿Ha- lä- jäh' jne' ja-? ¿Che' jmee- Dio hñii' he- jmeey- lä-na-? Ni- miih- sa- la' lä-ja-. ¹⁵ Jëeh', lä-la- ga-jäh' Dio sih- Moisé: "Lä-ñih' dsen- kih' hi- la- dsen- hi- lä-jøh- dsen- kyaah' hi- la- dsen- ka-läh'." ¹⁶ Sa- la' kwaat- lä- hnø' dsa-, ni- kih' he- jmee- dsa- lä-bii'. Ni- miih- sa- la- lä-ja-. Lä-ñih' dsë' Dio kih' dsa- hi- la- dsëy' ba'. ¹⁷ Lä-la- na-sii- juu' kih' Dio lä-koo- ma- ga-hlëeyh' kyaah' Faraón: "Ma-llaan- hne- jøh' mah'

jëë' dsa- ha- koh' sa- cha- be' kin- he- mi-jnään- nē' kyah', mah' lä-ja- lä-kyuu- dsa- jnä' lä-kaa- jmi-gyuh-, ga-jäh' Dio. ¹⁸ Jee' ja- dsa-lä-jnä', lä-ñih' dsë' Dio kih' hi- la- dsëy' hi- lä-ja- kih' hi- la- dsëy' jmeey' lä-chaayh- cha-ga-miuh-.

¹⁹ Cher'mah' hne- jwiih' jnä': "¿He-la' ja- bääh- Dio jne' dsoo'? Jëeh', sa- chaä- ni- jaa- hi- lih- ha' kih' Dio kih' he- la- dsëy' jmeey'."

²⁰ Pero jnä' jeehn' kyah' lä-la-: "Hne- dsa-ñuh-, ¿hee- laah' hne- mah' tíchooh' juu' kyaah' Dio?" Sa- le' hlëeh' mi'hya- siyh- të-hya-: "¿He-la' ma-jmääh- jnä' lä-na-?" ²¹ Cha- jwë' kih' të-hya- jmee' lä- la- dsëy'. Kyaah' ja- ba' tu-ji- ja-, jmeey' mi'hya- he- la' na-hñaah' hi- jmeey' mi'hya- wa-la' cha-la'.

²² Hi- ha- lä- jäh' jne' kih' he- la-. Dio hnøy' mi-jnäy- lä-koo- ya-jëë' dsëy', hi- hnøy' nuu' dsa- ha- lä-la' be' kiyh', pero sa- jmeey- lä-chaä' ja-, kwëeh- ba' dsëy' cha-miuh- kyaah' hi- lle- kih' dsa-nää' kyaah' dso-jwiih'.

²³ Hi- lä-ja- ka-läh' hnøy' jëë' dsa- ha- koh' na-hñaah' sa- la' ya-jwiih' kiyh', he- mi-jnäy' kih' hi- lä-ñih' dsëy', he' ba' hi- ga-mi-lluuy' lä- ma-to-nē' mah' tëeyh' ya-jwiih' kiyh'.

²⁴ Lä-ja-, lä-kye- jne' ma-tëeyh- na'.

Hi- ja- ma-la- hi- laa' judiu, ja-ba- lä-ja- ma-tëeyh- hi- sa- laa' judiu.

²⁵ Lä-koo- ga-jäh' Osea: Kih' dsa- hi- sa- laa' kyaan+, mi-chee- jnih' "Dsa- kyaan+."

Dsa- hi- sa- ma- hnaan+, na- ma-hnaa- jnih'.

²⁶ Ja- ba' jee' ga-jäy' ja- "Sa- laah' hnäh' dsa- kyaan+", ja- ba' jee' ja-, lloo- koo- jmi- jäyh' "Laah' hnäh' joo' Dio jiih'."

²⁷ Ja- ba' lä-ja- ga-hlëeh' Isaia kih' dsa- Israel: "Ma-ke- jwëë' jwërte sa-ju- kih' Israel lä-koo- mi-sii' he- cha- cha-hoo' jmi-ñeeh-, pero miuh- go-te- ba' hi- lää'. ²⁸ Jëeh', ma-ra- he- jmee' ba' Dio lä-koo- ga-jäy' le' kih' hi- na-bääh- dsoo' lä-kaa-

jmi-gyuu⁺. Chah⁺ ba⁺ llay⁺ ta⁺ kyaah⁺ ju'dsoo⁺ jmah⁺.” 29 He⁻ la⁻ na⁻ ga⁺ jah⁺ Isaia⁺ jaa⁺:

Wa⁻ra⁻ jah⁺ kih⁺ Dio, hi⁻ cha⁻ ga⁻ la⁻ je⁻ be⁺ kih⁺, ga⁻ heey⁺ la⁻ je⁻ jne⁻ dsa⁻ Israel, ma⁻ le⁻ jnan⁻ la⁻ koo⁻ ga⁻ la⁻ kih⁺ hi⁻ ma⁻ taah⁺ jwii⁻ Sodoma kyaah⁺ jwii⁻ Gomorra.

30 Juu⁻ la⁻ ma⁻ ja⁻ la⁻ la⁻. Dsa⁻ hi⁻ sa⁻ laa⁺ judiu hi⁻ sa⁻ ma⁻ jmee⁻ he⁻ ma⁻ hnaayh⁺ Dio, ga⁻ hwëey⁻ lluu⁺ la⁻ lluu⁺ he⁻ ga⁻ la⁻ dsoo⁺ dsëy⁺. 31 Pero dsa⁻ judiu hi⁻ ma⁻ hoo⁻ ley ha⁻ la⁻ jee⁻ ma⁻ hwëey⁻ lluu⁺, sa⁻ ga⁻ liyh⁺ ma⁻ jay⁺ lluu⁺. 32 ¿He⁻ la⁻ sa⁻ ga⁻ liyh⁺? Kih⁺ he⁻ ma⁻ hnooyh⁻ ha⁻ la⁻ jee⁻ ma⁻ hwëey⁻ lluu⁺ kyaah⁺ he⁻ mi⁻ tey⁺ ley. Lla⁻ he⁻ ma⁻ jmeey⁻ dsoo⁺ dsëy⁺ kih⁺ Dio, ga⁻ tēyh⁺ kyaah⁺ kuu⁺ he⁻ jmee⁻ dsa⁻ tēh⁺ dsa⁻.

33 La⁻ koo⁻ na⁻ sii⁻ juu⁺ kih⁺ Dio: Jee⁻ jwii⁻ Sion la⁻ kyen⁺ kuu⁺ he⁻ jmee⁻ dsa⁻ tēh⁺ dsa⁻, kyen⁺ hloo⁻ he⁻ jmee⁻ tēh⁺ dsa⁻.

Pero hi⁻ jmee⁻ dsoo⁺ dsë⁺ kiyh⁺, jih⁺ koh⁺ sa⁻ jay⁺ kyaah⁺ o⁻ hih⁻.

10

Ga⁻ ja⁻ ta⁻ koo⁻ dsa⁻ Israel, kih⁺ he⁻ sa⁻ ga⁻ la⁻ dsoo⁺ dsëy⁺

1 Øohn⁺, ma⁻ ra⁻ ju'dsoo⁺, la⁻ kaa⁻ tuh⁻ dsën⁺ hnoon⁺ wa⁻ laa⁺ dsa⁻ Israel, la⁻ ja⁻ ngiin⁺ kiyh⁺ kih⁺ Dio. 2 Jnā⁺ jmeen⁻ ju'dsoo⁺ kiyh⁺, ma⁻ ra⁻ he⁻ kwa⁻ bih⁺ be⁺ hnaayh⁻ Dio pero sa⁻ ngëey⁺ ha⁻ la⁻ hnøø⁺ Dio. 3 Sa⁻ ngëey⁺ ha⁻ la⁻ jmāā⁺ Dio lluu⁺ dsa⁻. Hnooyh⁻ ha⁻ la⁻ jee⁻ hwëey⁻ lluu⁺ kyaah⁺ la⁻ jē⁻ he⁻ jmeey⁻ hñii⁺ bih⁺, he⁻ ja⁻ sa⁻ jmeey⁻ he⁻ ha⁻ la⁻ jmāā⁺ Dio lluu⁺ dsa⁻. 4 Kyaah⁺ Cristo ga⁻ la⁻ te⁻ ley kih⁺ Moisé mah⁺ hwëē⁻ lluu⁺ dsa⁻ hi⁻ ma⁻ dsoo⁺ dsë⁺ kiyh⁺.

5 Moisé ga⁻ jmeeh⁻ juu⁺ ha⁻ la⁻ jee⁻ hwëē⁻ lluu⁺ dsa⁻ kyaah⁺ ley. Ga⁻ jayh⁺ la⁻ la⁻: “Cher⁺ mah⁺ hi⁻ ga⁻ mi⁻ te⁻ kih⁺ ley ja⁻, ja⁻ ba⁻ ley ja⁻ jmee⁻ chaay⁻.”

6 Pero he⁻ hwëē⁻ dsa⁻ lluu⁺ kyaah⁺ he⁻ ma⁻ dsoo⁺ dsëy⁺, la⁻ la⁻ ba⁻ ga⁻ jah⁺ Moisé: “Ta⁻ jmee⁻ hu⁺ dsë⁻ la⁻ la⁻:

¿Hi⁻ na⁻ wii⁺ gyuu⁺h⁺?” (He⁻ la⁻ hnøø⁺ jah⁺: hnøøy⁺ he⁻ dsa⁻ kyaay⁺ Cristo.)

7 “Ni⁻ ta⁻ jmee⁻ hu⁺ dsë⁻ la⁻ la⁻: ¿Hi⁻ na⁻ jñaa⁺ ta⁻ neh⁻ hwa⁺?” (He⁻ la⁻ hnøø⁺ jah⁺: la⁻ koh⁺ la⁻ ma⁻ na⁻ juu⁺ ba⁻ Cristo mah⁺ dsa⁻ chaayh⁺ jee⁻ kih⁺ hi⁻ na⁻ juu⁺.)

8 ¿Hee⁻ ga⁻ ga⁻ jah⁺ Moisé? “Jāh⁺ go⁻ te⁻ ba⁻ cha⁻ juu⁺ la⁻ kyah⁺, ma⁻ hā⁺ ba⁻ hooh⁺ hi⁻ ma⁻ hā⁺ ba⁻ neh⁻ tuh⁻ hoh⁺ ka⁻ lāh⁺”, ga⁻ jayh⁺. He⁻ la⁻ ba⁻ ja⁻ juu⁺ he⁻ kwa⁻ jnāāh⁺, he⁻ hnøø⁺ jmeen⁻ dsoo⁺ dsë⁻ jne⁻. 9 He⁻ ja⁻, cher⁺ mah⁺ hñaa⁺ jwah⁺: “Jesús laa⁺ Dsa⁻ jøøh⁺ kyaan⁺”, hi⁻ cher⁺ mah⁺ jmeeh⁻ dsoo⁺ hoh⁺, Dio ga⁻ chaayh⁻ jee⁻ kih⁺ hi⁻ na⁻ juu⁺, ma⁻ laah⁺ ba⁻ hne⁻.

10 Jëeh⁺, kyaah⁺ he⁻ ma⁻ dsoo⁺ dsë⁻ jne⁻, hwëē⁻ jne⁻ lluu⁺. Hi⁻ kyaah⁺ he⁻ jāh⁺ jne⁻, Jesús he⁻ laa⁺ Dsa⁻ jøøh⁺ kyaan⁺, la⁻ jwē⁻ ja⁻ ma⁻ na⁻ laa⁺ ba⁻ jne⁻ ja⁻. 11 Jee⁻ na⁻ sii⁻ juu⁺ kih⁺ Dio, jāh⁺ la⁻ la⁻: “Ga⁻ la⁻ jēē⁻ hi⁻ ma⁻ dsoo⁺ dsë⁺ kiyh⁺, jih⁺ koh⁺ sa⁻ jay⁺ kyaah⁺ o⁻ hih⁻.”

12 Kwee⁻ ba⁻ laa⁺ dsa⁻ judiu kyaah⁺ hi⁻ sa⁻ laa⁺ judiu. Jëeh⁺, jaa⁻ ba⁻ Dio kyaa⁺ jee⁻ la⁻ jēē⁻. Ja⁻ kyaah⁺ hih⁻ mi⁻ jāāy⁺ la⁻ jēē⁻ hi⁻ tää⁺ ngii⁺ kiyh⁺. 13 La⁻ la⁻ na⁻ sii⁻ ka⁻ lāh⁺: “La⁻ jēē⁻ hi⁻ chuu⁺ kyaah⁺ Dsa⁻ jøøh⁺ jnan⁻, hi⁻ he⁻ ba⁻ laa⁺.”

14 ¿Ha⁻ la⁻ ngii⁺ dsa⁻ kih⁺ Dio cher⁺ mah⁺ sa⁻ ma⁻ dsoo⁺ dsëy⁺ kiyh⁺? ¿Hi⁻ ha⁻ la⁻ la⁻ dsoo⁺ dsëy⁺ kiyh⁺, cher⁺ mah⁺ sa⁻ ma⁻ nuuy⁺ juu⁺ kiyh⁺? ¿Ha⁻ la⁻ nuu⁺ dsa⁻ cher⁺ mah⁺ sa⁻ chaā⁻ hi⁻ kwa⁺ juu⁺? 15 ¿Ha⁻ la⁻ kway⁺ juu⁺ cher⁺ mah⁺ sa⁻ chaā⁻ hi⁻ ma⁻ cheey⁺? La⁻ koo⁻ jāh⁺ jee⁻ na⁻ sii⁻: “Peer⁻ na⁻ hñaa⁺ la⁻ wa⁻ ra⁻ ja⁻ jaa⁻ hi⁻ ngëē⁻ ju⁻ hmëē⁻ he⁻ jmee⁻ hii⁺ tii⁺ kih⁺ dsa⁻.”

16 Pero ja⁻ la⁻ jēē⁻ israelita ma⁻ heeh⁻ ju⁻ hmëē⁻ la⁻. Nuū⁻ da⁻ la⁻ koo⁻ ga⁻ jah⁺ Isaia: “Hne⁻ Dsa⁻ jøøh⁺ kyaan⁺, ni⁻ jaa⁻ dsa⁻ sa⁻ ma⁻ heeh⁻ juu⁺ he⁻ ma⁻ kwa⁻ jnāāh⁺ la⁻”, ga⁻ siiyh⁺ Dio. 17 He⁻ ja⁻, wa⁻ ra⁻ ga⁻ nuū⁻ jne⁻ ju⁻ hmëē⁻, jmee⁻ dsa⁻ la⁻ dsoo⁺ dsë⁻ jne⁻. Hi⁻ juu⁺ he⁻ nuū⁻ jne⁻ ja⁻, la⁻ juu⁺ kih⁺ Dio ba⁻ ja⁻.

18 He-ja- ngin' ka-läh' juu': ¿Che' sa' ma-nuu' israelita juu' la- jää'? ¿Ha- lä' sa' ma-nuuy'? Lä-koö- jäh' juu' kih' Dio:

Lä-kaa- jmi-gyuu' ma-lloo' juu' kiyh', lä-ku' lä-jii' hwa' ma-nuu' dsa- juu' la-.

19 Jwahn' ka-läh': ¿Che' sa' ga-lä-ngëe' dsa- Israel? Nuu- da' hnäh'. To-në' Moisé ga-ngëe' juu' kih' dsa- he' lä-koö- ga-jäh' Dio siyh':

Jmeen' lä-lleeh' hnäh' kyaah' dsa- hi- sa' laa' kwaan', llan' hnii- kyah' hnäh' kyaah' dsa- hi- sa' ngëe' ni' miih'.

20 Hi- lä-ja- ka-läh' Isaia ga-tuu- dsëy' ga-juuyh' kih' dsa- he', kyaah' juu' he- ga-ngëe' Dio kiyh':

Dsa- hi- sa' ma' hnaah- jnä' ga-jnääh' jnä', ga-mi-jnään' hñiin' kih' hi- sa' ma' chu' kyaah' jnä', ga-jäh' Dio.

21 Pero kih' dsa- Israel, ga-jäyh' ka-läh': "Lä-jë' jmi' ga-hiin' goon- në' kyah' hnäh'. Peer- chaah- hnäh', sa' hii- lä-nuuh' hnäh' kin'."

11

Ma-ra- he- ga-laa' ba' ko-llaa' dsa- Israel

1 ¿Ha- lä' jwahn- ja-, che' ga-bee' Dio lä-jëe' dsa- kyaah'? Ni' miih- sa' la' lä-ja-. He' ba' israelita jnä'. He' ba' sa-ju- kih' Abraham jnä', hi- laan' sa-ju- kih' Benjamín. 2 Sa- ga-bee' Dio lä-jëe' dsa- hi- ga-lleeyh- jää'. Che' sa' ñeh' hnäh' ha- lä' na-sii- kih' Elía, he- ga-hnëe' dsa- Israel dsa-gooy', lä-koö- ma' ga-chuuy' kyaah' Dio: 3 "Dio Dsa-jøøh' kyaan', dsa- he' ma-jngëeh- lä-jëe' dsa- hi- ma' ngëe- juu' kyah' hi- ma-heey' lä-jë- na-hyoo' kyah'. Hñii- ba' jnä' ma-jän', hi- hnøoy' jngëeyh' jnä' ka-läh'", ga-jäh' Elía. 4 Nuu- da', ha- lä' ga-jäh' Dio siyh': "Na-hään- ga- gyii' mil dsa-ñuuh- hi- laa' kyaan- hi- sa' ma-juuh' jnë' cha-në' Baal."

5 Ja-ba' lä-ja- na', ma-chaah- ga' miih- dsa- Israel hi- ma-na-lleeh', kih' he-

llu' dsë' Dio kyaayh'. 6 Cher'mah' ma-na-lleeyh', kih' he- llu' dsë' Dio, ja' kih' he- ga-jmeey' ta' llu' ja-. Hi- wa-ra- jäh' kih' ma-na-lleeyh' kih' he- ma-jmeey' ta' llu', mo-so' la' kwaan' he- llu' dsë' Dio kyaayh'.

7 ¿Ha- ba' lä' ga-la' ja-? Sa- ga-jnøøh' dsa- Israel he- ma' hnooyh-. Lä-jëe' hi- na-lleeh' kyaah' Dio, hi- he' ba' ga-jnøøh'. Pero kih' hi- jñah' he' ga-jmee' Dio hwëh- dsëy' cha-gamiih-. 8 Lä-koö- na-sii-: "Dio ga-kah' ga-gwëh' huudsë- kih' dsa- he', hi- ga-jmeey' sa- jnä' mi-nëy' hi- ga-jmeey' ga-lä-gwëe'. Hi- lä-ja- ga-jäy' lä-jiih' na'." 9 Hi- ga-hlëeh' David kih' dsa- he' ka-läh':

Lä-jë- he- llu' he- ma-hñah- hnäh' wa' dsa-jiih- lä-koö- sa-lä' hi- lä-koö- sa-hma' ka-läh'.

Mah' he- ja- jmee' tëh' hnäh', hi- ja-ba' he- ja- la' jñeeh' hnäh'.

10 Wa' tuu' mi-nëh' hnäh' mah' sa- le' jëeh' hnäh',

wa' jluu' ka-luuh' hnäh' lä- ma-na-jluu' na- kyaah' løø' he- kyeh' hnäh' na-, ga-jäh' David.

11 He-ja- jwahn-: Lä- ma' ga-tëh' dsa- Israel, ¿che' lä' ga-tayh' ja-ba'? Ni' miih- sa' la' lä-ja-. Ta-la' kih' he- ga-tëyh' ja-, he-ja- ga-na' jwë' lää' dsa- hi- sa' laa' israelita mah' lä-ja- lä-hee' dsë' dsa- Israel hnaayh' Dio ka-läh' lä-hmëe'. 12 Kih' he- ga-tah' dsa- Israel dsoo', he-ja- ga-la' llu' kih' lä-jëe' dsa- jmi-gyuu'. Hi- kih' he- ga-jäy' ta' koo', he-ja- jnaah' la' kih' hi- sa' laa' judiu. Ha- ga- sa' le' llu' cha-gamiih- kih' lä-jëe' dsa- wa-ra- ga-jeeyh- ka-läh' kyaah' Dio.

13 Pero cha- he- jwëehn- hnäh' dsa- hi- sa' laa' judiu. Jëeh' na-hñaan' laan' apóstol mah' hlëeh' dsa- hi- sa' laa' judiu, he-ja- jmeen' kye'e' ta' he- jmeen' la-. 14 Hnoon' wa-ra- jäh' kih' dsa- hi- te-ju- kin' kyaah', lä-lliyh' kyaah' hnäh', ha- ga- che- lä-ja-, lä-hee' dsëy' hnaayh' Dio ka-läh', mah' lää' ko-llaa'. 15 Kih'

he- ga-jä' ta- koo' dsa- judiu, he-ja- ga-jih' juu' kih' dsa- jmi- gyaa' kyaah' Dio. ¿Ha- lä- le' kih' dsa- judiu, wa-ra- ga-jeeyh~ kyaah' Dio ka-läh'? Le' kiyh' lä-koo- he- ma-lä-jiiyh' he- ma-na-juuy'. ¹⁶ Cher'mah' la' kwaat~, la' kih' Dio he-niih- he- hwëe- to-në', lä-ja- la' kiyh' ka-läh' lä-jë- tu'ka' he-dsa-chaä'. Hi- cher'mah' la' kih' Dio jmoo' hma-, lä-ja- la' kiyh' sa'goh' ka-läh'.

¹⁷ Dsa- judiu he' laa' lä-koo- sa'goh' hma- olivo llu'. Lä-koo- dsa-hla- goh' hma-, lä-ja- ga-la' kih' ko-llaä' dsa- judiu he'. Hi- hne- dsa- hi- sa- laa' judiu, laah' lä-koo- sa'goh' hma- olivo nuu-. Hi- ma-heh~ hne- høø' dsa- judiu he', lä-koh' he- ma-na-juh- dsöh' hma- olivo llu'. Hi- kyaah' he- ja-, ma-tëeh' be' ma-laah' koo- ba' kyaah' hma- olivo ja-. ¹⁸ Ta- jmää- hñaa'h' jøøh' kyaah' gooh' hma- ja-. Jëeh' sa- cha- he- kih' he- jmää'h' hñaa'h' jøøh'. ¿Che' sa- ñeh', ja- he' hne- ääh' jmoo' hma- ja-? Jmoo' hma- ja- ba' ääh- hne-.

¹⁹ Ha- ga- che- ga-chiih' jnä': "Ga-hla' gooh' hma- olivo ja-, he-ja- ga-kwa' jwë' kin- he- ga-hen' høø' dsa- judiu he'." ²⁰ Dsoo' ba' lä-ja- ga-la'. Pero Dio ga-hwëe' dsa- he- høøy' jee' ma' tääyh', kih' he- sa- ga-jmeey' dsoo' dsëy'. Hi- hne-, llu' la' kyah', kih' he- ma-dsoo' hoh'. He-ja- ta- jmää- hñaa'h' jøøh', hnøø' wa' gah' ba'. ²¹ Jëeh', cher'mah' sa- ga-lä-jøh- dsë' Dio kyaah' sa'goh' hma- llu' ja-, ni- lä-ja- sa- lä-jøh- dsëy' kyaah' hne-.

²² Kye- da-hnä'h' kwaat~, cha-miih- llu' dsë' Dio hi- lä-ja- hääy' ka-läh'. Kyaah' dsa- hi- ga-hwëey' he', ga-lä-hääy'. Pero kyaah' hne- llu' dsëy', cher'mah' sa- jmeeh- ta- koo' he- llu' dsëy' kyaah' hne-. Pero cher'mah' ga-jmeeh' ta- koo', le' kyah' lä-koo- ga-la' kih' dsa- he'. ²³ Cher'mah' dsa- he' ga-jeeh~ ka-läh' jmeey' dsoo' dsëy' kih' Dio, dsa-heey' ka-läh' høøy' jee' ma' tääyh'. Dio

cha- cha-miih- be' kih'. Le' chaayh- ka-läh' lä-hmëe'. ²⁴ Hne- dsa- hi- sa- laa' judiu, hi- ma' laa' kyaah' hma- olivo nuu-, ga-laah' hne- kyaah' hma- olivo llu', ma-ke- sa- lle' ma' le' lä-ja-. Ha- ga- sa- le' chuuh' ka-läh' sa'goh' hma- olivo llu' kyaah' ma-ra- chaah' kih'.

²⁵ Øøhn', hnoon' lä-ngëeh' hnäh' juu' he- ma- na-hmäa' jää' mah' sa- jmää'h' hnäh' hñaa'h' kaah'. Dsoo' ba' ga-lä-chaah- dsa- Israel pero ja- lä-jëe-. Kih' he-ja-, ga-jäy' ta- koo' lä-jiih' dsëe' lä-jëe- hi- sa- laa' judiu heeyh- juu' kih' Dio. ²⁶ Ma-ja- ga-läa- lä-jëe- dsa- Israel, lä-koo- na-sii- juu' kih' Dio:

Jwii- Sión ya-hëe' jaa- hi- lää- dsa-, chey' dso'kye- kih' lä-jëe- sa-ju- kih' Jacob.

²⁷ He- la- ja- hmooh' he- ga-jmeen' kyaah' dsa- judiu, wa-ra- ga-të- jee' chen- dso'kye- kiyh', ga-jäh' Dio.

²⁸ Dsa- judiu he' na-høøyh' kih' ju'hmëe', he-ja- ga-la' llu' kyah' hnäh'. Pero ta-la- kih' he- ma-na-lleeh' dsa- judiu he', he-ja- lä- ma-hnäa' ba' Dio, kih' he- ga-lä-hnäay' dsa- ma-gyuh- kyaah' jnääh'. ²⁹ Wa-ra- ga-tëeh' Dio dsa-, sa- mi-siiy' juu' kiyh'. Hi- lä-ja- wa-ra- ga-kwëeyh' dsa- he- la- kwëeyh', sa- kooy' ka-läh'. ³⁰ Jää' ba' sa- ma- nuuh' hnäh' kih' Dio, pero ma-lä-ñih' dsëy' hnäh' kih' he- ga-lä-chaah- dsa- judiu kyaayh'. ³¹ Ja- ba' lä-ja- na-, sa- nuuh' dsa- judiu he' kih' Dio. Pero ma-ra- he- lä-ñih' ba' dsë' Dio kyaayh', lä-koo- ga-lä-ñih' dsëy' kyah' hnäh'. ³² Ga-kwa' ba' Dio jwë' he- ga-lä-chaah- ga-lä-jëe- dsa- mah' lä-ja- lä-ñih' dsëy' kih' lä-hii' në' ba'.

³³ He- ba' che- kyuu~ Dio. Peer- cha- cha-miih- huudse- kiyh'. Ni- jaa- sa- lloo- lä-ngëe' lä-koo- la' hih- he- jmee- Dio, hi- ni- sa- dsëe' jne' lä-ngëe' jne' ha- lä- la' jwë' kiyh'. ³⁴ ¿Ha- chaä- hi- ngëe' ha- lä- la' huudse- kih' Dio? ¿Ha- chaä- hi-

lih⁺ kwëeyh⁺ nuuh⁺? ³⁵ ¿Ha⁻ chaa⁻ hi⁻ ga⁻kwëeh⁺ Dio miih⁻ he⁻ cha⁻ kiyh⁺, mah⁺ jmeey⁺ bii⁺ jiih⁺ Dio ka⁻läh⁺? ³⁶ Jëeh⁺, lä⁻jë⁻ he⁻ cha⁻, gwa⁺ kih⁺ Dio ba⁺ ja⁻, hñii⁺ bih⁺ ga⁻jmeey⁺, kiyh⁺ ba⁺ la⁺ ga⁻lä⁻jë⁻. Lä⁻ja⁻, wa⁺ jmeen⁺ jmuuh⁻ kih⁺ Dio jnän⁻ lä⁻jë⁻ joh⁺ jmii⁺ cha⁻. Wa⁺ la⁺ lä⁻ja⁻.

12

Hnøø⁺ ngëe⁺ jne⁺ hñaan⁺ kih⁺ Dio

¹ Øøhn⁺, lä⁻llu⁺ he⁻ ga⁻lä⁻ñih⁺ dsë⁺ Dio jne⁺, he⁻ja⁻ na⁻ chuun⁺ kyaah⁺ hnäh⁺ ngëe⁺ hnäh⁺ hñaan⁺ kih⁺ Dio lla⁻ he⁻ jngëeh⁺ hnäh⁺ jah⁺ nē⁺ na⁻hyoo⁺. Jëeh⁺ he⁻ ngëe⁺ jne⁺ hñaan⁺ kiyh⁺, he⁻ na⁻ ba⁺ la⁺ na⁻jngii⁺ kih⁺ Dio hi⁻ tih⁻ dsëy⁺ ka⁻läh⁺. Koo⁻ he⁻ na⁻ ba⁺ lle⁻ kih⁺ jmeeh⁺ hnäh⁺ hi⁻ jmee⁻ jmii⁺ kiyh⁺. ² Ta⁻ jmee⁻ hnäh⁺ lä⁻koo⁻ jmee⁻ dsa⁻ jmi⁻gyuu⁺. Hnøø⁺ lä⁻sëeh⁺ hnäh⁺, wa⁺ lä⁻hmëe⁺ huud⁻dsë⁻ kyah⁺ hnäh⁺ mah⁺ lä⁻kyuuh⁻ hnäh⁺ lä⁻jë⁻ he⁻ tih⁻ dsë⁺ Dio. Jëeh⁺, sa⁻ jmää⁺ kiyh⁺ he⁻ la⁺ wa⁺ la⁺ cha⁻ la⁺. He⁻ llu⁺ jmah⁺ ba⁺ tih⁻ dsëy⁺.

³ Na⁻hñaan⁺ ta⁺ la⁻ kih⁺ he⁻ llu⁺ dsë⁺ Dio kyaah⁺ jnä⁺, he⁻ja⁻ jwëeh⁻ hnäh⁺, ta⁻ ngëe⁺ hnäh⁺ jwë⁺ lä⁻koo⁻ laah⁺ hnäh⁺. Jmee⁺ hnäh⁺ huud⁻dsë⁻ lä⁻koo⁻ lle⁻ kyah⁺ hnäh⁺ ba⁺ kyaah⁺ lä⁻koo⁻ te⁺ he⁻ ma⁻hñah⁻ hnäh⁺ kih⁺ Dio. ⁴ Lä⁻koo⁻ la⁺ kih⁺ jmi⁻ngo⁺ jnän⁻, cha⁻ cha⁻miih⁻ he⁻ na⁻ku⁻ na⁻chah⁺ kyaah⁺, pero sa⁻ la⁺ koo⁻ ba⁺ ta⁺ kiyh⁺. ⁵ Ja⁻ba⁺ lä⁻koo⁻ la⁺ jmi⁻ngo⁺ jnän⁻, lä⁻ja⁻ jwëe⁺ jne⁺ kih⁺ Cristo, hi⁻ koo⁻ ba⁺ ma⁻laa⁺ jne⁺ jee⁺ lä⁻jëe⁻ jne⁺ kyaayh⁺. He⁻ja⁻ la⁺ lä⁻koo⁻ he⁻ na⁻ku⁻ na⁻chah⁺ lä⁻jëe⁻ jne⁺ ko⁻jøh⁻. ⁶ Lä⁻jaa⁻ lä⁻jaa⁻ jne⁺, ga⁻hñah⁺ jne⁺ ma⁻ koo⁻ nëe⁺ ta⁺ he⁻ jmeen⁺, kih⁺ he⁻ llu⁺ dsë⁺ Dio kyaah⁺ jne⁺. He⁻ja⁻, cher⁺mah⁺ hi⁻ ga⁻hyoh⁺ ta⁺ he⁻ ngëey⁻ juu⁺ kih⁺ Dio, wa⁺ ngëey⁺ lä⁻koh⁻ te⁺ he⁻ ma⁻lä⁻dsöö⁻ dsëy⁺ ba⁺. ⁷ Hi⁻ cher⁺mah⁺ hi⁻ ga⁻hyoh⁺ ta⁺ he⁻ jmeey⁺ ta⁺ he⁺ kih⁺ dsa⁻, wa⁺ jmee⁺ bih⁺. Hi⁻ cher⁺mah⁺ hi⁻ ga⁻hyoh⁺ ta⁺ he⁻ mi⁻tëey⁻ dsa⁻,

wa⁺ mi⁻tëey⁻ ba⁺. ⁸ Hi⁻ cher⁺mah⁺ hi⁻ ga⁻hyoh⁺ ta⁺ he⁻ hlëeyh⁺ dsa⁻, wa⁺ hlëeh⁺ bih⁺. Hi⁻ hi⁻ ga⁻hyoh⁺ ta⁺ he⁻ kway⁺ he⁻ cha⁻ kiyh⁺ kwëeyh⁺ dsa⁻kyaayh⁺, wa⁺ kwa⁺ bih⁺ ja⁻ kyaah⁺ hih⁺. Hi⁻ hi⁻ ga⁻hyoh⁺ ta⁺ he⁻ kay⁺ nē⁺ kih⁺ dsa⁻kyaayh⁺, wa⁺ jmee⁺ bih⁺ kwee⁻. Hi⁻ hi⁻ ga⁻hyoh⁺ ta⁺ he⁻ lä⁻ñih⁺ dsëy⁺ kih⁺ dsa⁻, wa⁺ jmeey⁺ lä⁻kaa⁻ tuh⁻dsëy⁺.

⁹ Jmee⁺ hnaah⁻ dsa⁻kyaah⁺ pero ja⁻ koo⁻ jmeeh⁻ ba⁺. Jmee⁺ hnäh⁺ ta⁻ koo⁻ he⁻ hliih⁺, go⁻taah⁺ hnäh⁺ koo⁻ hweh⁻ kyaah⁺ he⁻ llu⁺ jmah⁺ ba⁺. ¹⁰ Wa⁺ hnaah⁻ hnäh⁺ øøh⁺ hnäh⁺ lä⁻koo⁻ lle⁻ kih⁺. Jmee⁺ kyee⁺ ga⁻ øøh⁺ hnäh⁺ lä⁻koh⁻ ga⁻ hñaan⁺ hnäh⁺.

¹¹ Kwa⁺ hnäh⁺ be⁺, ta⁻ jmee⁻ hnäh⁺ jwëh⁺ hnäh⁺. Jmee⁺ hnäh⁺ ta⁺ he⁺ kih⁺ Dsa⁻jøøh⁺ jnän⁻ lä⁻kaa⁻ tuh⁻hoh⁺ hnäh⁺.

¹² Wa⁺ jëe⁻ hoh⁺ hnäh⁺ kih⁺ he⁻ ma⁻cha⁻ o⁻jøh⁻ dsë⁻ kyah⁺ hnäh⁺. Wa⁺ jøh⁻ hoh⁺ hnäh⁺ he⁻ jëeh⁺ hnäh⁺ wii⁺, ta⁻ tu⁺ hnäh⁺ he⁻ chuuh⁻ hnäh⁺ kyaah⁺ Dio.

¹³ Kwa⁺ be⁺ kih⁺ hi⁻ laa⁺ kyaa⁺ Dio cher⁺mah⁺ cha⁻ he⁻ jmee⁻ bii⁺ kiyh⁺. Heeh⁻ hnäh⁺ llu⁺ lä⁻jëe⁻ hi⁻ tëe⁻ cha⁻neh⁻ kyah⁺ hnäh⁺.

¹⁴ Chiih⁺ Dio, wa⁺ mi⁻jää⁻ lä⁻jëe⁻ hi⁻ jmeeh⁻ hnäh⁺. Ngii⁺ llu⁺ kiyh⁺, ta⁻ jwä⁻ dso⁻jwii⁺ nē⁺ kiyh⁺.

¹⁵ Wa⁺ jëe⁻ hoh⁺ hnäh⁺ kyaah⁺ hi⁻ jëe⁻ dsë⁺, hoo⁺ hnäh⁺ kyaah⁺ hi⁻ hoo⁻.

¹⁶ Wa⁺ hii⁺ koo⁻ ba⁺ huud⁻dsë⁻ kyah⁺ hnäh⁺. Ta⁻ jmää⁺ hnäh⁺ hñaan⁺ kaah⁺, heeh⁻ hnäh⁺ hi⁻ tä⁻ñee⁺. Ta⁻ jmee⁻ hnäh⁺ kyuu⁻ cha⁻miih⁻.

¹⁷ Ta⁻ jiih⁻ hnäh⁺ hliih⁺ kih⁺ ni⁻ jaa⁻ hi⁻ jmee⁻ he⁻ hliih⁺ kyah⁺ hnäh⁺. Kwa⁺ hnäh⁺ be⁺ ha⁻ lä⁻jee⁺ jmeeh⁺ hnäh⁺ he⁻ llu⁺ kih⁺ lä⁻jëe⁻ ba⁺. ¹⁸ Lä⁻jiih⁺ jee⁺ le⁺ kwa⁺ hnäh⁺ be⁺ go⁻taah⁺ hnäh⁺ llu⁺ kyaah⁺ lä⁻jëe⁻ dsa⁻. ¹⁹ Øøhn⁺ hi⁻ hnaan⁻, ta⁻ teeh⁻ hnäh⁺ jwii⁺ kih⁺ dsa⁻. Hñii⁺ ba⁺ Dio ga⁻tëe⁻ heeyh⁺ wii⁺, lä⁻koo⁻ ma⁻na⁻sii⁻: “Jnä⁺ ba⁺ teehn⁺ jwii⁻ kiyh⁺, jnä⁺ ba⁺ mi⁻hmaahn⁻ kiyh⁺”,

ga'jäh' Dio. ²⁰ Lä'ja' na'sii' ka'läh': "Cher'mah' kyoh' hi' na'høøh' kyah' hnäh', kwëëyh' he' kuyh'. Hi' cher'mah' lä'kij' dsëy', kwëëyh' he' hiih'. Kyaah' he' jmeeh' hnäh' lä'ja', jä' o'hiih' kih' hi' na'høøh' kyah' hnäh'." ²¹ Ta' kwa' jwë' lla'dsëë' he' hliih' kyah' hnäh'. Jmee' hnäh' he' llu' jmah' ba', lä'jwë' ja' lla'dsëë' hnäh' kih' he' hliih'.

13

Hnøø' mi'te' jne' kih' dsa'ta'

¹ Lä'jëë' jne', jmee' bii' mi'te' jne' kih' dsa'ta'. Jëëh' ni' jaa' dsa'ta' sa' tääh' ta'la' tääh'. Kih' Dio ba' ja' he' na'hñaay' lä'jëë' dsa'ta'. ² Cher'mah' hi' chaah' kyaah' dsa'ta', he' chaayh' kyaah' mada' he' ga'jmeë' Dio ba' ja'. Hiih' hi' jmeë' lä'ja', hnooyh' ha' lä' jwë' jee' dsooy' kyaah' dso'jwë' ba' ja'. ³ Sa' tääh' dsa'ta' mah' jøøyh' hi' jmeë' he' llu'. Hi' jmeë' he' hliih' ba' hii' goo' kiyh' kyaah' dsa'ta'. Cher'mah' sa' hnooh' hii' goo' kyah' kyaah' dsa'ta', jmeë' he' llu' jmah' ba' mah' hlëëyh' llu' kyah'. ⁴ Dsa'ta' hi' tääh' na'hñaay' kih' Dio, na'hñaay' jmeey' he' llu' kyah'. Pero cher'mah' jmeeh' he' hliih', he' ja' ba' hii' goo' kyah'. Jëëh' sa' tääh' dsa'ta' he' koo' laay' dsa'ta' ta'jmah'. Na'hñaay' kih' Dio mah' llay' ta' lä' hnøø' kih' hi' jmeë' he' hliih' ba'. ⁵ Jmeë' bii' mi'te' jne' mada' kih' dsa'ta' mah' sa' jmeeyh' jne'. Hi' lä'ja' jmeë' bii' mi'ten' mah' sa' cha' he' kih' hii' haa'dsë' jnän'.

⁶ Hi' lle' kih' mi'hmaah' dsa' ku'sih'. Jëëh' dsa'ta' na'hñaay' jmeey' lä'koo' hnøø' Dio ba', koo' he' na' ba' la' ta' kiyh'. ⁷ Hnøø' mi'hmaah' hnäh' lä'jëë' he' ääh' hnäh'. Cher'mah' koo' dsa' ku'sih', lle' kih' mi'hmaah' hnäh', Cher'mah' he' ga' ga'tëëh' hnäh' mi'hmaah', ja' mi'hmaah' hnäh'. Ja' jiih' hnäh' juu' llu' kyaah' lä'jëë' hi' laa' ta' hi' wa' gah' hnäh' miih' kyaayh'.

⁸ Ja' mi'hmaah' hnäh' he' ääh' hnäh' kih' dsa'. He' ää' jne' kih' dsa' dsa'llaa' ba'. Pero he' hnää' jne' dsa'kyaahn', jih'koh' sa' ää' jmi' llaa'. Jëëh', he' hnää' jne' dsa'kyaahn', he' ma'mi'te' jne' lä'koo' jäh' ley ba' ja'. ⁹ Lä'la' jäh' ley: "Ta' kaah' wa' hi' cha' hi', ta' jngëëh' dsa', ta' hii' kih' dsa', ta' bääh' dsa' kyaah' juu' ta'juu', ta' wa' heë' hoh' he' ga' cha'", hi' cha' ga' jyoh' nuaah' he' lle' në' ley. Pero ma'mi'teh' ba' hne' lä'jëë' nuaah' la', cher'mah' jmeeh' lä'koo' jäh' jee' la': "Wa' hnaah' dsa'kyaah', lä'koo' hnaah' hñaah'." ¹⁰ He' hnää' jne' dsa'kyaahn', sa' cha' jwë' jmeen' he' hliih' kiyh'. Lä'jwë' ja', dsa'lä'te' lä'koo' lle' në' ley.

¹¹ Kye' da' hnäh' kwaan' ha' lä' ngoo' la' jmi'gyaa'. Hnøø' na'në' jne', jëëh' ma'ngoo' ya'jäh' he' lää' jne'. Miih' ga' hnøø' na', lä'koh' ma' ga'heeh' jnih'. ¹² Ma'ngoo' hwë' ba' la', ngoo' ya'jäh' jmi'. Mo'so' wa' jmeë' ga' jne' he' hliih' lä'koo' tëë' dsa' jmeë' ta'la' hwë'. Wa' mi'lluu' jne' hñaan' lä'hnøø' kih' hi' tääh' jee' wa'je'. ¹³ Wa' jmeen' he' llu' jmah' ba', lä'koo' tëë' dsa' jmeë' jmi'. Sa' wa' kih'hiih' ga'ngëë' jwëë', ni' he' jmeen' cha'hiih', hi' më' hi' nuaah' sa' wa' jmeen' wa' la' cha' la', ni' he' ga' jyoh' he' la' o'hiih', ni' he' hnee' jne', ni' he' wi' dsë' jne'. ¹⁴ Wa' dsa'toohn' koo' hweh' kyaah' Jesu-cristo Dsa'jøøh' jnän'. Sa' wa' jmeen' he' kih' he' ngii' jmi'ngo' jnän'.

14

Ta' wa' jmeen' jeh' dsë' øøh' jne'

¹ Heëh' hnäh' hi' sa' beë' kyaah' he' ma'dsoo' dsëy'. Ta' hlëëh' hnäh' kyaah' juu' wi', cher'mah' sa' ga' ma'kyaaah' lä'koh' hnäh'. ² Ko'llaa' laa' le' ba' kuyh' lä'jëë' he' cha'. Hi' ko'llaa' hi' sa' cha' be' kih', kuyh' ma'la' mi' he' jngëë' dsa' ba'. ³ Hi' laa' le' ba' kuyh' lä'jëë', sa' wa' mi'kwayh' kih' hi' sa' kuh'. Hi' hi'

sa⁺ kuh⁻, sa⁺ wa⁺ kyey⁺ kwaat⁻ kih⁺ hi⁻ kuh⁻, jëeh⁺ ma⁻ heeh⁻ ba⁺ Dio kiyh⁺.
 4 ¿Hee⁻ laah⁺ hne⁻, he⁻ kyeh⁺ kwaat⁻ kih⁺ hi⁻ laa⁺ kyaa⁺ jñah⁺? Hñii⁺ ba⁺ dsa⁻ juy⁺ ñe⁻ che⁺ jmeey⁻ he⁻ llu⁺ o che⁺ jmeey⁻ he⁻ hñih⁺. Pero ma⁻ ra⁻ he⁻ go⁻ hëë⁺ bih⁺ llu⁺, jëeh⁺ Dio cha⁻ cha⁻ miih⁻ be⁺ kih⁺, sa⁺ kway⁻ jwë⁺ täyh⁻.

5 Ko⁻ laa⁺ jmee⁻ kyee⁺ ga⁺ koo⁻ jmii⁺ lä⁻ koh⁺ ga⁺ jyoh⁺ jmii⁺. Hi⁻ chaa⁻ jñah⁺ ka⁻ läh⁺, laay⁺, kwee⁻ ba⁺ la⁺ lä⁻ jë⁻ jmii⁺. Pero lä⁻ jaa⁻ lä⁻ jaa⁻ hnäh⁺, koo⁻ hä⁺ ba⁺ jmee⁺ hnäh⁺ hñu⁺ dsë⁻ ha⁻ lä⁻ jmeeh⁺ hnäh⁺. 6 Hi⁻ høø⁺ koo⁻ jmii⁺, kih⁺ Dio ba⁺ ja⁻ jmeey⁻. Hi⁻ sa⁺ jmee⁻ he⁺ kih⁺ koo⁻ jmii⁺, kih⁺ Dio ba⁺ ja⁻ jmeey⁻ ka⁻ läh⁺. Hi⁻ hi⁻ kuh⁻ lä⁻ jë⁻ nëë⁺, he⁻ jmeey⁻ kih⁺ Dio ba⁺ ja⁻, jëeh⁺ kway⁻ tih⁺ maah⁺ kih⁺ Dio. Hi⁻ hi⁻ sa⁺ kuh⁻ lä⁻ jë⁻ nëë⁺, lä⁻ ja⁻ he⁻ jmeey⁻ kih⁺ Dio ba⁺ ja⁻, hi⁻ kway⁻ tih⁺ maah⁺ kih⁺ Dio ka⁻ läh⁺. 7 Jëeh⁺, ni⁺ jaa⁻ sa⁻ chaa⁻ ta⁻ la⁺ chaa⁻ hñii⁺, hi⁻ ni⁺ jaa⁻ sa⁺ juu⁺ ta⁻ la⁺ juu⁺. 8 Cher⁺ mah⁺ chaa⁻ jne⁺, kih⁺ Dio ba⁺ ja⁻ chaa⁻ jne⁺. Hi⁻ cher⁺ mah⁺ ga⁺ juu⁺ jne⁺, kih⁺ Dio ba⁺ ja⁻ juu⁺ jne⁺. Lä⁻ ja⁻ cher⁺ mah⁺ chaa⁻ jne⁺ o cher⁺ mah⁺ ga⁺ juu⁺ jne⁺, laa⁺ jne⁺ kyaa⁺ Dio ba⁺. 9 Kih⁺ he⁻ ja⁻, ga⁺ juu⁺ Cristo hi⁻ ga⁺ lä⁻ jiiyh⁺ ka⁻ läh⁺ mah⁺ leey⁺ juy⁺ hi⁻ ma⁻ na⁻ juu⁺ hi⁻ leey⁺ juy⁺ hi⁻ chaa⁻ ka⁻ läh⁺.

10 Pero hne⁻, ¿he⁻ la⁺ kyeh⁺ kwaat⁻ kih⁺ øøh⁺? Hi⁻ hne⁻ ka⁻ läh⁺, ¿he⁻ la⁺ mi⁻ kwah⁻ øøh⁺? Lä⁻ jëë⁻ ba⁺ jne⁺ dsa⁻ nøø⁻ na⁻ chane⁺ Cristo mah⁺ kay⁺ ju⁺ dsoo⁺ jnän⁺. 11 Jëeh⁺, lä⁻ koo⁻ na⁻ sii⁻: Jmeen⁻ dsoo⁺, ga⁺ jäh⁺ Dio, lä⁻ jëë⁻ dsa⁻ juuh⁺ jne⁺ chane⁺,
 lä⁻ jëë⁻ dsa⁻ jmi⁻ gyuu⁺ hä⁺ kih⁺ Dio.

12 Kyaah⁺ juu⁺ la⁻ dsa⁻ lä⁻ ngëë⁺ jne⁺, lä⁻ jëë⁻ ba⁺ jne⁺ ngëen⁺ kwaat⁻ jnän⁺ chane⁺ Dio.

13 He⁻ ja⁻ mo⁻ so⁻ wa⁺ kyen⁺ kwaat⁻ kih⁺ dsa⁻ kyaahn⁺. Llu⁺ ga⁺ wa⁺ jmeen⁺ lä⁻ la⁻ ba⁺. Sa⁺ wa⁺ jmeen⁺ tēh⁺ øøh⁺ jne⁺ ni⁺ he⁻ jmee⁻ jne⁺ jeh⁺ dsëy⁺. 14 Kih⁺ he⁻ kyaahn⁺ Jesús Dsa⁻ jøøh⁺ jnän⁺, he⁻ ja⁻ man⁺ kwee⁻ ni⁺ koo⁻ sa⁺ cha⁻ he⁻

soh⁺ ta⁻ la⁺ soh⁺ hñii⁺. Pero cher⁺ mah⁺ cha⁻ he⁻ laa⁺ dsa⁻ soh⁺, kih⁺ hi⁻ he⁺ lä⁻ ma⁻ ngoo⁺ ja⁻ ba⁺ soh⁺. 15 Cher⁺ mah⁺ ga⁺ jmeeh⁺ jeh⁺ dsë⁺ øøh⁺, kih⁺ he⁻ ma⁻ kuh⁺ koo⁻ nëë⁺ ma⁺ he⁻ sa⁺ kuyh⁻, he⁻ mo⁻ so⁻ hnaah⁻ ba⁺ hñih⁺ ja⁻. Ta⁻ heë⁻ dsë⁺ øøh⁺ kyaah⁺ he⁻ kuh⁻, jëeh⁺ Cristo ga⁺ juu⁺ kiyh⁺. 16 Lä⁻ ja⁻ ta⁻ kwa⁻ jwë⁺ hlëeh⁺ dsa⁻ wi⁺ kih⁺ koo⁻ he⁻ jmää⁺ jnän⁺. 17 He⁻ ga⁻ nøø⁻ jne⁺ kyaah⁺ juu⁺ kih⁺ Dio, sa⁺ la⁺ kih⁺ he⁻ kih⁻ hih⁻ jne⁺. Pero he⁻ jmee⁻ jne⁺ he⁻ llu⁺, he⁻ hii⁺ tii⁺ jnän⁺ kyaah⁺ øøh⁺ jne⁺, hi⁻ he⁻ jëë⁻ dsë⁻ jne⁺ lä⁻ koo⁻ kwa⁻ Jmi⁻ lle⁺ Na⁻ jngii⁺, he⁻ ja⁻ ba⁺ kyee⁺ jnän⁺. 18 Cher⁺ mah⁺ jmee⁻ ba⁺ jne⁺ he⁻ na⁻ jee⁺ hnääh⁺ jne⁺ Cristo, he⁻ na⁻ ba⁺ tih⁻ dsë⁺ Dio hi⁻ lä⁻ ja⁻ ka⁻ läh⁺ tih⁻ dsë⁺ dsa⁻.

19 He⁻ ja⁻ wa⁺ kwan⁺ be⁺ wa⁺ hnøøhn⁺ ha⁻ lä⁻ jee⁺ hii⁺ tii⁺ jnän⁺ hi⁻ wa⁺ hnøøhn⁺ ha⁻ lä⁻ jee⁺ tēë⁺ jne⁺ cha⁻ ga⁺ miih⁻ be⁺ ko⁻ jøh⁺ kyaah⁺ øøh⁺ jne⁺. 20 Ta⁻ heë⁻ ta⁻ kih⁺ Dio kyaah⁺ he⁻ kuh⁻ huh⁺. Ju⁺ dsoo⁺, ga⁺ lä⁻ jë⁻ ba⁺ he⁻ kih⁻ hih⁻ jne⁺ na⁻ jngii⁺. Pero la⁻ hñih⁺ cher⁺ mah⁺ ga⁺ jeh⁺ dsë⁺ øøh⁺ kyaah⁺ he⁻ kuh⁻ huh⁺. 21 Kih⁺ he⁻ ja⁻, llu⁺ ga⁺ cher⁺ mah⁺ sa⁺ kuh⁺ ngo⁺, he⁻ sa⁺ huh⁺ jmi⁺ mi⁺ jēh⁺ ma⁻ ää⁻, ni⁺ sa⁺ jmeeh⁺ ni⁺ koo⁻ ni⁺ he⁻ ga⁺ jyoh⁺, he⁻ kyaah⁺ jmeeh⁺ tēh⁺ øøh⁺ jne⁺. 22 Hi⁻ hne⁻, che⁺ jmeeh⁻ dsoo⁺ llu⁺ ba⁺ he⁻ kuh⁻ lä⁻ jë⁻, wa⁺ la⁺ kyah⁺ hñaa⁺ ba⁺ kyaah⁺ Dio. La⁺ llu⁺ kih⁺ hi⁻ sa⁺ hñii⁺ hñu⁺ dsë⁻ kih⁺ wa⁻ ra⁻ ga⁻ kuyh⁻ lä⁻ jë⁻ he⁻ laay⁺ llu⁺. 23 Pero cher⁺ mah⁺ hi⁻ jmee⁻ to⁺ dsë⁺ kih⁺ he⁻ kuh⁻ hiiyh⁺, ma⁻ na⁻ bääyh⁺ dsoo⁺ ba⁺ ja⁻, kih⁺ he⁻ sa⁺ ma⁻ kuyh⁻ lä⁻ kaa⁻ tuh⁻ dsëy⁺. Hi⁻ lä⁻ ja⁻ kih⁺ lä⁻ jë⁻ he⁻ jmee⁻ jne⁺, cher⁺ mah⁺ sa⁺ la⁺ kyaah⁺ koo⁻ ba⁺ hñu⁺ dsë⁻, ma⁻ la⁻ dso⁻ kye⁻ ba⁺ ja⁻.

15

1 Jne⁺ hi⁻ beë⁺ kyaah⁺ he⁻ ma⁻ dsoo⁺ dsën⁻, wa⁺ jmeen⁺ jøh⁻ dsë⁻ jne⁺ kyaah⁺ hi⁻ sa⁺ cha⁻ be⁺ kih⁺. Sa⁺ wa⁺ jmeen⁺ lä⁻ koo⁻ hnøø⁻ jne⁺ hñaan⁺. 2 Lä⁻ jaa⁻ lä⁻ jaa⁻ jne⁺ wa⁺ jmeen⁺ he⁻ tih⁻ dsë⁺ dsa⁻ kyaahn⁺ ba⁺ mah⁺

wa' la' llu' kiyh' hi' lä'ja- lä'cha-
 cha-ga'miuh- be' kiyh' cha'né Dio.
 3 Jëeh' sa' ga'hnooh- Cristo ma' jmee'
 lä' tih' dsëy' hñiiy'. Lä'la- ba' na-sii-
 kiyh': "He- hliih' he- ma' hlëeh- dsa-
 kyah', ja' né' kin'." 4 Lä'jé- juu' he-
 ma-na-sii- jää', he- llu' jnän' ba' ja-
 he- na-sii- mah' mitëë' jne' hñaan
 '. Lä'ja-, kyaah' juu' kih' Dio, tëë'
 jne' be' hi' jmee' kwëeh- dsë- jne',
 hi' he- na- jmee' lä'cha- o-jøh- dsë-
 jnän' kyaah' Dio. 5 Dio ba' he' hi-
 jmee' kwëeh- dsë' dsa- hi' kway- be'
 ka-läh'. He-ja- ngiin' kiyh' mah' wa'
 jmeey' koo- nëë' ba' huu'dsë- kih'
 lä'jéë- hnäh' lä' hnøø' Cristo Jesús.
 6 Mah' lä'ja- lä'jéë- hnäh', kyaah'
 koo- nëë' ba' huu'dsë-, jmeeh' hnäh'
 juuh- kih' Dio, hi- laa' Jmii- Jesucristo
 Dsa-jøøh' jnän'.

7 Heh' lä'ja-, lle' kih' heeh' hnäh'
 lä'jaa- lä'jaa- øøh' jne' lä'koo-
 ga'heeh- Cristo jne' mah' lä'jnä' laa'
 jøøh' Dio. 8 Lä'la- jwahn'. Cristo
 ja' mah' ga'hnooyh- he- llu' kih'
 dsa- judiu. Lä'jwë' ja- ga-lä'te' juu'
 lä'koo- ga-bääh- Dio hñii' kyaah'
 dsa- ma'kaah' jnän'. Ga-mi-jnäy-
 he- ga-mi-te' Dio juu' kih'. 9 Hi' lä'ja-
 jay' kih' dsa- hi- sa' laa' judiu mah'
 jmee' dsa- he' juuh- kih' Dio, kih' he-
 ga-lä'nih' dsëy' kiyh'. Lä'koo- na-sii-:
 He-ja- hlëeh' llu' hi' hñan' kyah' jee'
 kih' dsa- hi- sa' laa' judiu.

10 Jyoh' ka-läh' jee' na-sii-, hlëeh-
 lä'la-:
 Wa' jëë- hoh' hnäh' hi- sa' laa' judiu
 kyaah' judiu hi- laa' kyaah' Dio.

11 Hi- na-sii- ka-läh' lä'la-:
 Hä' hnäh' kih' Dio lä'jéë- hnäh' hi- sa-
 laa' judiu,
 lä'jé- jee' jwii- ha- jee' tääh' hnäh',
 jmee' hnäh' juuh- kiyh'.

12 Hi- ja-ba' lä'na- jäh' Isaia ka-läh':
 Hñaa' jaa- dsa- jee' chaah' jmoo' kih'
 Isaia,
 ya-hëë' jaa- hi- jmee' hih- kih' dsa-
 hi- sa' laa' judiu.

Dsa- hi- sa' laa' judiu, kay' o-jøh-
 dsë- kiyh'.

13 Dio ba' jmee- he- cha- o-jøh-
 dsë- jnän'. He-ja- ngiin' kiyh' mah'
 wa' jmeey' jëë- hoh' hnäh' cha-miuh-
 hi' wa' jmeey' hii' ti' kyah' hnäh' kih'
 he- ma-dsoo' hoh' hnäh' kiyh', mah'
 lä'ja- wa' lä'cha- cha-miuh- o-jøh-
 dsë- kyah' hnäh' ta-la' kyaah' be' kih'
 Jmi-lle' Na-jngii'.

*Na-hñaa' Paa'kwa' ju'hmeë' kih' hi-
 sa' laa' judiu*

14 Man- kwee- kyah' hnäh' øøhn',
 llu' hoh' hnäh' jwërte, hi' cha-
 cha-miuh- huu'dsë- llu' kyah' hnäh',
 hi' kyuuh- hnäh' kwëeh' nuuuh-
 dsa-kyaah' hnäh'. 15 Hnäh' øøhn',
 koo- jee' koo- llah' ma-tuu- dsën-
 ma-siin' kyah' hnäh' lä'koo- te' la-
 dsën- mah' mi-dsoohn- hoh' hnäh'
 he- ma-mi-tëeh' hnäh' jää'. Ta-la-
 na-hñaan' jmeen' kih' Dio, kih' he-
 llu' dsëy' kyaah' jnä', 16 mah' jmeen-
 ta' kih' Cristo jee' tääh' dsa- hi- sa-
 laa' judiu, kwan' ju'hmeë' kih' Dio.
 Hi' lä'ja- ngëen' dsa- he' kih' Dio. Hi'
 tih- ba' dsëy' kih' hi- he', jëeh' Jmi-lle'
 Na-jngii' ga-jmäy' ma-na'lluuy'.

17 Kih' he- kyaahn' Cristo Jesús,
 he-ja- chaan- llu' kyaah' ta' he-
 jmeen' kih' Dio. 18 He-ja- sa' tuu-
 dsën- hlëeh' he- ga' jyoh'. Ma-la-
 he- ga' jmeë' Cristo kyaah' jnä', he-
 ja- ba' mi-jnään'. Kyaah' be' kiyh',
 ga-kwan' juu' kih' dsa- hi- sa' laa'
 judiu hi' cha- ga' jyoh' he- ga' jmeen',
 heh' he- ga' heeh- dsa- kih' Dio.
 19 Kyaah' be' kih' Jmi-lle' kih' Dio
 ga' jmeen' ja' koo- nëë' he- juh-gaa-.
 Lä'ja- ga-løø' kwan' juu' kih' Cristo
 jwii- Jerusalén hi' ngoon' lä'ku' lä'jii'
 hwa' ja-, lä'jiih' ga-tëen' hwa' Ilirico.
 Lä'kaa- jee' ja- ga-kwan' ju'hmeë'
 kih' Cristo. 20 Lä'jwë' ja-, ga-kwan'
 be' ngoon' na'kwan' ju'hmeë' ta' jee'
 sa' ga' ma-lloo' juu' kih' Cristo, mah'
 sa' mi-kwaan' ta', ja-ba' jee' ma-løø'
 jñah'. 21 Ga-la' ba' lä'koo- na-sii- he-
 jäh' lä'la-:

Hi- sa' ga' ma-nuu' hii' juu' kiyh',
 jëëy' ba'.

Hih' dsa- hi- sa- ga' ma-nuu',
lä- ngëë' bih'.

*Ga'jmeeh' Paa' juu' he- dsa-kay-
kuu', kih' øøh' jne' hi- lla-kyaa'*

²² Kih' he- ja- ba' sa' hii- kwa' ja'
na'jëen- hnäh'. Sa' ma' jään' go-te-.

²³ Pero na', mo-so- cha- jee' niin'
hi- ma-hya- ji- ñe- hee' dsen- niin'
na'jëen- hnäh'. ²⁴ He- ja- wa'ra-

ga-të' jee' niin' ta' España, jmeen-
huu' dsë- dsa- ngëen' ta' na'. Hnoon'
na'jëen- hnäh' mah' dsa-toohn' miih-
jmi' hi- lä-jøh- dsë- jne'. Hi- wa'ra-
ga-të' jee' ya-hëen', hnoon' jmeeh'
hnäh' be' kin- he- kyaah' niin' ta-
cha-në'. ²⁵ Pero to-në' niin' ta-

Jerusalén na'kwan' be' kih' øøh' jne'
hi- tääh' jee' ja-. ²⁶ Øøh' jne' hi- tääh'
Macedonia kyaah' hi- tääh' Acaya
ga'juuh' ga-lääh' miih- kuu' he-
ngëen' kih' øøh' jne' hi- tä- ñe' hi-
tääh' Jerusalén. ²⁷ Lä- ja- lla- dsëy'
jmeey' hi- lä- ja- ga-tëy' jmeey' kih'
judiu he'. Jëeh' lä- jëë- dsa- hi- sa- laa'
judiu ga-hyoyh' he- la' kwa- Dio ta- la-
kih' dsa- judiu. He- ja- lle- kih' hi- sa-
laa' judiu, jmeey' be' kih' dsa- judiu
kyaah' miih- he- cha- kiyh' ka-läh'.

²⁸ Ma- la- ma- dsaa' lä- jë- he- jmeen-
la- hi- tilloohn- kuu' he- ga'juuh'
ga-lääh' ja- kwëehn' hi- tä- ñe', ja-
ga' dsa- ngëen' ta' na' kyah' hnäh'
wa'ra- ga-të' jee' niin' ta' España.

²⁹ Ma' ba' jnä', cha- miih- mi- jää'
Dio hnäh' kyaah' ju- hmëë' kih' Cristo
wa'ra- ga- lloon' ta- jee' tääh' hnäh'.

³⁰ Chuun' kyaah' hnäh' øøhn', ta- la-
kih' Jesucristo Dsa- jøøh' jnän' hi-
ta- la- kih' he- hnää' Jmi- lle' jne'. Ta-
jmeey- hnäh' hña- hoh', kwa' hnäh'
be' kin-, ja- ngih' hnäh' kin- kih'
Dio, ³¹ mah' sa- cha- he- dsa- ngëen'
jee' kih' hi- chaah- hi- tääh' Judea.

Hi- ngih' hnäh' kin- ka-läh' kih' Dio
mah' ya- hii' llu' jee' tilloohn- kuu'
la- kih' øøh' jne' hi- tääh' Jerusalén.

Hnoon' wa' heeh- bih' llu'. ³² Lä- ja-
ngih' hnäh' kin- mah' jëë- dsen- wa'ra-
ga-të' jee' lloon- jee' tääh' hnäh', hi-

tee' jne' ko- jøh' dsë- jne' jee' na-
cher' mah' lä- ja- hnøø' Dio. ³³ Dio, hi-
jmeey- hii' ti' jnän', wa' kyaah' lä- jëë-
hnäh'. Wa' la' lä- ja-.

16

Jee' ga- dsaa' ga- hih' Paa' juu'

¹ Jmeen- juu' kyah' hnäh' øøhn',
dsa- më' øøh' jne' Febe jmeey- bih'
kwee- ta' he- hä' gooy- gwah' jwii-
Cencrea. ² Heeh' hnäh' lä- hnøø'
Dsa- jøøh' jnän', lä- ää- jmi' jmeen'
kih' hi- ma- na- jngëë'. Jmeey' hnäh'
be' kiyh' cher' mah' he- lla- kyaay',
jëeh' ma- jmeey' be' kih' jwëë' øøh'
jne' hi- lä- ja- ga- jmeey' be' kin-
ka- läh'.

³ Jmeey' Dio kih' Priscila kyaah'
Aquila, hi- jmeey- ta' kih' Cristo Jesús
ko- jøh' kyaah' jnä'. ⁴ Ma- ke- ga- hii'
goo- kiyh' ma' juuy', ga- nooy- në'
kin-. Hi- ja- ma- la- jnä' kwan-
ti- hmaah' kiyh', lä- ja- ka- läh' lä- jë-
gwah- jee' tääh' dsa- hi- sa- laa'
judiu kwa- ti- hmaah' kiyh'. ⁵ Lä- ja-
ka- läh', jmeey' hnäh' Dio kih' lä- jëë-
øøh' jne' hi- dsa- ñeë- cha- neh-
kiyh'. Hi- jmeey' hnäh' Dio kih'
Epeneto hi- hnaan-, hi- he' to- në'
ga- heeh- juu' kih' Cristo hwa' Acaya.

⁶ Jmeey' hnäh' Dio kih' María hi-
ga- jmeey' cha- miih- ta' jee' kyah'
hnäh'. ⁷ Jmeey' hnäh' Dio kih' Adrónico
kyaah' Junia. Lä- uu' dsa- goon- he'
te- ju- kin- kyaah', na- näy' neh- ñe'
ko- jøh' kyaah' jnä'. Lä- jëë- apóstole
ga- lä- hnäy' cha- miih- lä- uu' dsa-
he', hi- ga- heeh- jää' kih' Cristo
lä- koh' jnä'.

⁸ Jmeey' hnäh' Dio kih' Amplias hi-
hnaan-, hi- hnaah- Dsa- jøøh' jnän'
ko- jøh' kyaah' jne'. ⁹ Jmeey' hnäh' Dio
kih' Urbano hi- jmeey- ta' kih' Cristo
ko- jøh' kyaah' jnä', hi- jmeey' hnäh'
Dio kih' Estaqui ome- kyaan- hi-
hnaan-. ¹⁰ Jmeey' hnäh' Dio kih' Apele
hi- ma- ya- hëë- llu' jee' jmeey- ta' kih'
Cristo. Jmeey' hnäh' Dio kih' lä- jëë- hi-
tääh' cha- neh- kih' Aristóbulo. ¹¹ Jmeey'
hnäh' Dio kih' Herodiön dsa- hi-

te-ju- kin- kyaah'. Jmee' hnäh' Dio kih' hi- tääh' cha'neh- kih' Narciso hi- jmee- ko-jøh' kyaah' Dsa-jøøh' jnän'.
 12 Jmee' hnäh' Dio kih' Trifena hi- kih' Trifosa hi- jmee- ta' kih' Dsa-jøøh' jnän'. Jmee' hnäh' Dio kih' Pérsida hi- hnaan- hi- ga-jmee' cha-miih- ta' kih' Dsa-jøøh' jnän'. 13 Jmee' hnäh' Dio kih' Rufo hi- na-lleeh' kyaa' Dsa-jøøh' jnän', hi- lä-ja- kih' chooy' ka-läh'. Hi- he' ga-jmää' jnä' lä-koø-jooy'. 14 Jmee' hnäh' Dio kih' Asíncrito, kih' Flegonte, kih' Herma, kih' Patroba, kih' Herme, hi- kih' lä-jëë- øøh' jne' hi- tääh' kyaayh'. 15 Jmee' hnäh' Dio kih' Filólogo, kih' Julia, kih' Nereo hi- kih' dsa-më' øøyh-, hi- lä-ja- kih' Olimpa kyaah' lä-jëë- hi- na-jngëë' hi- tääh' kyaayh'.

16 Jmee' hnäh' Dio kih' dsa-kyaah' hnäh', hi- ja- chuh- hnäh' kiyh' lä-hnøø' Dio. Lä-koø- lä-koø- gwah- kih' Cristo jmee- Dio kyah' hnäh'.

17 Pero chuun' kyaah' hnäh' øøhn', leeh- hnäh' kyaah' hi- hnøø' jmee- to- nää', hi- jmeey- dsa-tëh' hnäh' kih' he- kway- jyoh' juu' he- sa- la- lä-koø- juu' he- ma-mi-tëh' hnäh'. Ta- jmee- hnäh' ko-jøh' kyaayh'. 18 Jëeh' dsa- hi- jmee- lä-ja-, sa- jmeey- he' kih' Jesucristo Dsa-jøøh' jnän', hnooyh- lä-jë- he- ngii- tuh-dsëy' ba'. Hlëëyh- kyaah' juu' na'hñaa' ha- lä-jee' tih' dsë' dsa- mah' mi-gaay- hi- jlää'. 19 Lä-kaa- ba' ma-ñe- dsa-, nuuh' ba' hnäh', he- ja- chaan- llu' kyaah' hnäh'. Hnoon' kyuu~ hnäh' jmeeh' hnäh' he- llu' jmah' ba', mah' sa- lih- he- hliih' kyah' hnäh'. 20 Dio, hi- jmee- hii' tii' jnän', चाह' ba' jwääy' Tana' ta' hwa' huu' tiih' hnäh'. Wa' kwa' Jesucristo Dsa-jøøh' jnän' lä-jë- he- llu' kyah' hnäh'.

21 Timotä, hi- jmee- ta' kyaah' jnä', jmee- Dio kyah' hnäh'. Hi- lä-ja- ka-läh' Lucio, kyaah' Jasón, kyaah' Sosipater, he' ba' dsa- hi- te-ju- kin- kyaah'.

22 Jnä' Tercio ma-siin' lä-jë- juu' he- hlëëh- Paa'. Jnä' jmeen- Dio kyah'

hnäh'.

23 Hi- Gayo jmee- Dio kyah' hnäh'. Kiyh' gyan' na', hi- kway- cha'neh- kiyh' jee' dsa-ñee- lä-jëë- øøh' jne'. Erasto hi- koø' ku'sih- jee' jwii- la-, kyaah' øøh' jne' Cuarto jmee- Dio kyah' hnäh'.

24 Wa' mi-jää' Jesucristo Dsa-jøøh' jnän' lä-jëë- hnäh'. Wa' la' lä-ja-.

25 Dio le' jmeey' jäh' hnäh' koø- hwëh- kyaah' ju'hmeë' kih' Jesucristo he- kwan- la-. Lä-jë- juu' la- ma' na-hmää' jää', lä-jiih' ma' ga-nøø' jmi-gyuu'. 26 Pero na' ma-lä-jnä' juu' la- ta-la- kyaah' he- ga-sii' lä-jëë- hi- ga-ngëë' juu' kih' Dio llo'joo', lä-koø- la' mada- kih' Dio hi- chaq- lä-jë- joh' jmi' cha-. Ga-mi-jnääy- juu' la- mah' lä-dsoo' dsë' lä-jëë- dsa- hi- lä-ja- lä-nuuyh' kiyh'.

27 Jaa- Dio ba' hi- kyuu~ चाह- miih-. Wa' la' juuh- kiyh' lä-jë- joh' jmi' cha-, ta-la- kih' Jesucristo. Wa' la' lä-ja-.

1 Corintios He- la- to- nē- je- he- ga- sī- Paa- kih- øøh- jne- hi- chaa- Corinto

¹ Jnä' Paa' na- hñaan' laan' apóstol kyaa' Jesucristo lä' hyoh- dsē' Dio. Ko- jøh' kyaah' Sóstene øøh' jne', ² siin- kyah' hnäh' hi- laa' gwah- kih' Dio jee' jwii- Corinto. Laah' hnäh' kyaa' Dio ta- la- kih' Cristo Jesús, ma- na- lleeh' hnäh' mah' leeh' hnäh' na- jngēē'. Hi- juu' la- la- kih' lä- jēē- hi- tääh' ta- la- ta- jnø- ka- läh', lä- jēē- hi- chuü' kih' Dio ta- la- kih' Jesucristo Dsa- jøøh' jnän'. Jēeh', jaa- ba' laa' Dsa- jøøh' jnän' kyaayh'. ³ Ngün' kih' Dio hi- laa' Täa' jnän' hi- ngün' kih' Jesucristo Dsa- jøøh' jnän', wa' kway' he- llu' kyah' hnäh', hi- wa' jmeey' hii' tü kyah' hnäh'.

Lä- jē- he- llu' he- ga- hñah' jne' kih' Cristo

⁴ Lä- jē- jiih- kwan- ti- hmaah' kih' Dio jnän' kwaat- kyah' hnäh', jēeh' cha- miih- he- llu' ga- kwēeh' Dio hnäh' he- la' ga- kway' ba' ta- la- kih' Cristo Jesús. ⁵ Kih' he- laah' hnäh' ko- kyaa' Cristo he- ja- cha- cha- miih- he- ga- hñah' hnäh' kih' Dio. Ma- tēē' hnäh' juu' kiyh' hi- lä- ja- ma- tēē' hnäh' cha- miih- huu- dsē- llu'. ⁶ Kih' he- ma- jä' ko- hweh- juu' kih' Cristo kyaah' hnäh', ⁷ he- ja- , mo- so- cha- ga' he- ga' hnøø' hñah' hnäh' kih' Dio jēeh' ma- hñah- ba' hnäh' hi- ma- cha- o- jøh- dsē- kyah' hnäh' he- tēeh' hnäh' ya- jwii' kiyh' wa- ra- ga- tē' jee' lä- jnää' Jesucristo Dsa- jøøh' jnän'. ⁸ Hi- hñii' bih' jmeey' go- taah' hnäh' ko- hweh- lä- jiih' llaa- mah' mo- so- cha- ga' he- na- bääh- hnäh' ni- miih- wa- ra- ga- tē' jee' jäh' Jesucristo Dsa- jøøh' jnän'. ⁹ Ma- ra- he- mi- te- ba' Dio juu' kih'. Hi- he' ba' hi- ga- tēeh' hnäh'

mah' jmeeh' hnäh' ko- jøh' kyaah' Jooy' Jesucristo, Dsa- jøøh' jnän'.

Ga- laa' ma- kih- kih- øøyh- jee' jwii- Corinto

¹⁰ He- ja- chuun' kyaah' hnäh' øøhn', kyaah' hih- kih' Jesucristo Dsa- jøøh' jnän'. Jmee- bii' hii' ko- ba' juu' kyah' hnäh' lä- jēē- hnäh' mah' sa- leeh' hnäh' to- nää'. Ko- nēē' ba' go- taah' hnäh'. Wa' la' ko- ba' huu- dsē- kih' jee' lä- jēē- hnäh'. ¹¹ Øøhn', ga- nuun' ha- lä- tääh' hnäh', ga- jmeeh' dsa- kyaa' Cloé juu' he- cha- hñii- jee' kyah' hnäh'. ¹² Lä- la- ba' ngoo' juu' la-. Ko- llaa' hnäh' jwah' hnäh': "Jnä' jmeen- ko- jøh' kyaah' Paa'." Hi- jñah' jäh': "Jnä' kyaahn' Apolo." Hi- jñah' jäh': "Jnä' kyaahn' Pee'." Hi- jñah' jäh': "Jnä' laan' kyaah' Cristo." ¹³ Ha- ba' lä- la- juu' ja-. ¿Che' laa' uu' uu- Cristo? ¿Che' jnä' ga- taan- dsøh' hma- cru- kwaat- kyah' hnäh'? ¿Che' ga- saa- hnäh' jmi- lä- hih- kin-? ¹⁴ Kwan- ti- hmaah' kih' Dio sa' ga- chaan- dsa- jmi- jee' kyah' hnäh'. Ma- la- Crispo kyaah' Gayo ba' ga- chaan- jmi-. ¹⁵ He- ja- ni- jaa- dsa- sa- le' jäh' he- na- saah- hnäh' jmi- kyaah' hih- kin-. ¹⁶ Hi- ga- chaan- jmi- hi- chaa- kih' Estéfana ka- läh'. Pero sa- man- che' chaa- ga' jñah' hi- ga' ga- chaan- jmi-. ¹⁷ Jēeh', sa' ga- chee' Cristo jnä' mah' chaan- dsa- jmi-. Ga- cheey' jnä' mah' kwan- ju- hmēē' kiyh' ba'. Hi- sa- hlēehn' kyaah' juu' kaah', ha- ga- che- sa- hä- ta' he- ga- ta- Cristo dsøh' hma- cru-.

Kyaah' Cristo ga- lä- jnä' he- kyuu- Dio cha- miih-

¹⁸ Jēeh', kih' hi- dsa- kah- jwē', ngaah' ba' la' juu' he- ga- taay' dsøh' hma- cru-. Pero jnä' jne' hi- dsa- lää', juu' la- la' be' kih' Dio ba'. ¹⁹ Lä- ko- na- si- juu' kih' Dio: Heen' go- te- huu- dsē- kih' hi- kyuu- cha- miih-. Jñuuhn' lä- jē- he- ma- mi- tēē- dsa- hi- ngēē' cha- miih-, ga- jäh' Dio.

20 ¿Na- hi- kyuu~ cha-miuh-? ¿Na- hi- ma-mi-tēē- cha-miuh-? ¿Na- hi- lih- ti-choo- juu' jmi-gyuu- la-? ¿Che- sa- ga-jmee- Dio ga-jā- ta- hwa- lä-jē- he- kyuu~ dsa- jmi-gyuu-? 21 Cha-miuh- huusē- llu' cha- kih' Dio, he-ja- sa- ga-kway- jwē- ma-lä-kyuu- dsih' kyaah' he- kyuu~ dsa- cha-miuh-. Ga-tih' dsēy' lääy' dsa- hi- jmee- dsoo' dsē' kiyh' ba', ta-la- kih' he- kwa- dsa- juu' kiyh' ma-ke- jāh' dsa-, ngaah' juu' na-. 22 Dsa- judiu hnøø' jēy' koo- he- juh-gaa-. Hi- dsa- griego hnooyh- ha- lä- jee' lä-kyuyh~ cha-gamiuh- ba'. 23 Pero jne', ga-nøø' ba' jne' kwa- jne' juu' he- ga-taa- Cristo dsoh' hma-cru-. Hi- juu' la- la- o-hih- kih' dsa- judiu, hi- kih' dsa- griego la- juu' ngaah' ba'. 24 Pero kih' hi- ga-tēēh' Dio, dsa- judiu lä-kye- griego, juu' kih' Cristo mi-jnäā- ha- lä-koo- be- sa- cha- kih' Dio, hi- ha- lä-koo- sa- kyuyh~. 25 Ma-ke- jāh' dsa-, ngaah' la- juu' kih' Dio, pero kyeē- cha-gamiuh- he- kyuu~ Dio lä-koh' ga- he- kyuu~ dsa-. Hi- ma-ke- jāyh' sa- beē- juu' kih' Dio, pero cha-gamiuh- beē- ba' lä-koh' ga- juu' kih' dsa-.

26 Jēē- da' hnäh' øøhn', ha- lä- ma' tääh' hnäh' lä- ma' ga-tēēh' Dio hnäh'. Sa- jwēē- hnäh' hi- ma' kyuu~ cha-miuh- lä-koo- te' he- ma-mi-tēē- dsa- jmi-gyuu-. Sa- jwēē- hnäh' hi- ma' jmee- hih-, hi- ni- sa- jwēē- hnäh' hi- ma' hii' juu' kih'. 27 Ga-lleeh- Dio hi- sa- kyuu~ ni- miuh- jmi-gyuu- la- mah' lley- o-hih- kih' hi- kyuu~ cha-miuh-, hi- ga-lleeyh- hi- sa- beē- jmi-gyuu- la- mah' lley- o-hih- kih' hi- beē-. 28 Lä-kye- hi- sa- lä-jēēn', lä-kye- hi- sa- täähn' ta' jmi-gyuu- la-, ga-lleeh- Dio, hi- lä-jēē- hi- sa- laa- ni- miuh- ga-lleeyh- mah' jmäy' ta- koo- lä-jēē- hi- laa- kaah'. 29 Lä-ja- ni- jaa- sa- le' jmää' hñii' jøøh' cha-nē- Dio. 30 Ta-la- kih' Dio ba' ja-, he- tääh' hnäh' kyaah' Cristo Jesús. Hi-

kyaah' Cristo ga-jmeey' kyuu~ jne' cha-miuh-, he-ja- lluu' jne', na-jngēē- jne', hi- na-laa' jne' ta-la- kih' Cristo. 31 He-ja- lä-koo- na-sii- juu' kih' Dio: "Hi- hnøø' jmää' hñii' jøøh', wa- jmäy' hñiiy' jøøh' kih' he- laay' kyaa' Dsa-jøøh' jnän'."

2

1 Lä- ma' ñeen' na-jēēn- hnäh' ga-kwan' juu' kih' Dio, pero sa- ga-hlēēhn- hnäh' kyaah' juu' kaah' ni- sa- ga-jmeen' kyuuhn~ cha-miuh-. 2 Ga-lla' dsēn- he- sa- hlēēhn' kih' wa' he- cha- he- juu', ma-la- juu' kih' Jesucristo ba' ga-kwan', ha- lä- ga-taay- dsoh' hma-cru-. 3 Sa- ma' cha- be' kin- lä- ma' gyan' jee' tääh' hnäh'. Ga-lä-gohn- lä-jiuh' ga-jlään'. 4 Lä- ma' ga-kwan' juu' sa- ga-hlēēhn- hnäh' lä-koo- hlēēh- jaa- hi- kyuu~ cha-miuh- mah' ma' jmeen- lä-ngēēh' hnäh'. Ga-lä-jnä' jēē- go-te- he- ga-hlēēhn- kyaah' be' he- ga-kwa- jmi-lle' kih' Dio. 5 Lä-jwē- ja-, ja- kyaah' he- kyuu~ dsa- cha-miuh- ga-jmeeh' hnäh' dsoo' hoh' hnäh'. Kyaah' be' kih' Dio ba' ja-, he- ga-lä-dsoo' hoh' hnäh'.

Lä-la-ba-la' huusē- llu' kih' Dio

6 Dsoo' ba' hlēēh' jne' kyaah' huusē- llu' jee' kih' dsa- ma-kaah' kyaah' juu' kih' Dio. Pero ja- kyaah' huusē- he- cha- jmi-gyuu- la-, ni- kih' hi- jmee- hih- hi- tääh' na' hi- lle- kih' hee' go-te-. 7 Hlēēh' jne' lä-koo- la' huusē- kih' Dio he- ma' na-hmäā- jää'. Ma-ñe- ba' Dio, jää' ja- ga-nøø' jmi-gyuu- ha- lä-jwē- tēy- jne' ya-jwē- kiyh'. 8 Ni- jaa- dsa-ta' hi- chaa- jmi-gyuu- la-, sa- ga-lä-ñe- ha- lä- la' huusē- kih' Dio. Wa-ra- jāh' kih' ga-lä-ñey-, sa- ma' täay- dsoh' hma-cru- Dsa-ta' hi- jøøh' ga' kih' jee' lä-jēē-. 9 Pero lä-la- ba' na-sii- juu' kih' Dio: He- sa- ma-jēē- dsa-, he- sa- ma-nuuy', he- sa- ma-jmee' dsa- huusē- kih',

he- ja- ba- ma- mi-llu¹ Dio kih¹ lä-jëë-
hi- hnää¹ Dsa-jøøh¹ jnän¹.

¹⁰ Jnä¹ jne¹ ba¹ ga¹ mi-jnää- Dio ha-
lä¹ la¹ huu¹dsë- kiyh¹ ta¹ la¹ kyaah¹
Jmi-llë¹ kiyh¹. Jëeh¹ Jmi-llë¹ kyuu¹
ba¹ ga¹ lä-jëë-. Lä¹ kye- huu¹dsë- kih¹
Dio he- sa¹ lä¹ këh¹ jne¹ jmi¹ lä¹ kyuu¹
jne¹, hi- he¹ ba¹ kyuu¹.

¹¹ Sa¹ chaa- dsa- hi- ñe- ha- lä-
la¹ kih¹ jñah¹ dsa-. Ma¹ la¹ jmi-llë¹
kiyh¹ ba¹ ñe-. Ja¹ ba¹ lä¹ ja¹ la¹ kih¹
Dio ka-läh¹. Sa¹ chaa- hi- ñe- ha-
lä¹ laay¹. Ma¹ la¹ Jmi-llë¹ kiyh¹ hñiiy¹
ba¹ ñe-. ¹² Jne¹ hi- ma-heeh- juu¹ kih¹
Dio, sa¹ ga¹ hñah¹ jne¹ jmi-llë¹ he- cha-
jmi-gyuu¹ la-. Ga¹ hñah¹ jne¹ Jmi-llë¹
he- ga¹ chee¹ Dio mah¹ lä¹ ñe¹ jne¹ ha-
lä¹ koo- te¹ he- ga¹ kwëeh¹ Dio jne¹.

¹³ Kih¹ he- na- ba¹ hlëeh¹ jne¹. Pero
ja¹ kyaah¹ juu¹ he- ma- mi-tëë¹ jne¹
kih¹ dsa- hi- kyuu¹ cha- miih-. He-
ma- mi-tëë¹ jne¹ kih¹ Jmi-llë¹ kih¹ Dio
ba¹, he- ja¹ ba¹ hlëeh¹. He- ja¹ kwa-
jnää¹ juu¹ he- gwa¹ kiyh¹ mah¹ ngëen¹
kih¹ jñah¹ hi- ma- kye- Jmi-llë¹ lä¹ na-.

¹⁴ Jaa- dsa- ta¹ jmah¹ hi- sa¹ ga¹
ma-heeh- kih¹ Dio, sa¹ heeyh- he-
gwa¹ kih¹ Jmi-llë¹ kih¹ Dio. Juu¹
ngaah¹ ba¹ la¹ he- ja¹ kiyh¹, hi¹ ni¹ sa¹
lä¹ këyh¹ jmi¹ lä¹ ngëëy¹, jëeh¹ kyaah¹
be¹ kih¹ Jmi-llë¹ Na-jngii¹ ba¹ lä¹ ngëë¹
jne¹. ¹⁵ Pero ta¹ jyoh¹ ko-taa-, hi-
ma-hyoh- Jmi-llë¹ Na-jngii¹, lä¹ këyh¹
jmi¹ kay¹ kwaan¹ kih¹ lä¹ jëë-. Pero kiyh¹
sa¹ chaa- hi- ka¹ kwaan¹. ¹⁶ Lä¹ koo-
na-sii¹ juu¹ kih¹ Dio: “¿Hi- ba¹ kyuu¹
he- huu¹dsë- he- jmee- Dio? ¿Hi-
ba¹ lih¹ kwëëyh¹ nuuh¹?” Pero jnän¹,
ma- cha- huu¹dsë- lä¹ koo- la¹ huu¹dsë-
kih¹ Cristo.

3

*Ko-jøh¹ ba¹ wa¹ jmeen¹ ta¹ la¹ lä¹ jëë-
jne¹*

¹ Lä¹ ja- øøhn¹, sa¹ ga¹ la¹ ma¹ hlëeh¹
hnäh¹ lä¹ koh¹ dsa- ma- kaa¹ hi-
ga¹ nää¹ lä¹ hnø¹ Jmi-llë¹ Na-jngii¹
'. Ga¹ hlëeh¹ hnäh¹ lä¹ koo- lle¹ kih¹
dsa- hi- ga¹ nää¹ lä¹ koh¹ ngii¹ jmi-ngo¹
kih¹. Ga¹ hlëeh¹ hnäh¹ lä¹ koo- jaa-

chih-pih¹ hi- na¹ ga¹ ma-løø¹ jwë¹ kih¹
Cristo. ² Ga¹ heehn¹ hnäh¹ lä¹ koo-
wa¹ jah¹, kih¹ he- sa¹ ga¹ ma-lä¹ ngëë¹
hnäh¹ lä¹ koo- ngëë¹ dsa- ma- kaa¹.
Hi¹ lä¹ ma-tää¹ hnäh¹ ja¹ lä¹ jiih¹
na¹. ³ Hi¹ lä¹ ma-ngoo¹ ja¹ ba¹ ga¹ nää¹
hnäh¹ lä¹ koo- ngii¹ jmi-ngo¹ kya¹
hnäh¹. Chaa¹ ko-llaa¹ hnäh¹ hi- liih¹,
hi¹ cha- hnii¹ jee¹ kya¹ hnäh¹, hi¹
ti-chooh- hnäh¹ juu¹. ¿Che¹ sa¹ ñeh¹
hnäh¹, jmi-ngo¹ kya¹ hnäh¹ ba¹ na-
he- jøø¹ he- ga¹ nääh¹ hnäh¹ lä¹ koo-
dsa- wa¹ hi- cha- hi-? ⁴ Lä¹ ma¹
ga-jäh¹ hnäh¹: “Jnä¹ jmeen¹ ko-jøh¹
kyaah¹ Paa”, mah¹ hi- jñah¹ ga-jäh¹:
“Jnä¹ jmeen¹ ko-jøh¹ kyaah¹ Apolo”,
¿ché¹ sa¹ ñeh¹ hnäh¹, he- ga¹ nää¹ hnäh¹
lä¹ koo- ngii¹ jmi-ngo¹ kya¹ hnäh¹ ba¹
ja-?

⁵ ¿Hee- ba¹ laa¹ jnä¹ ja-? ¿Hee- ba¹
laa¹ Apolo? Sa¹ cha- he- laa¹ jnääh¹
ni¹ miih-. He- jmee- jnääh¹ ta¹ he¹
kih¹ Dio ba¹ ja-. Hi¹ ta¹ la¹ kya¹ jnääh¹
ga¹ heeh¹ hnäh¹ kih¹ Dio. Lä¹ jaa-
lä¹ jaa- jnääh¹ ga¹ jmee¹ jnääh¹ ta¹ he-
ga¹ hñah¹ jnääh¹ kiyh¹. ⁶ Jnä¹ ga¹ jngëen¹
mi¹ ju-, Apolo ga¹ huu¹ jmi¹, pero Dio
ba¹ hi- ga¹ mi-kwaa- ta¹ he- ga¹ jmee¹
jnää¹. ⁷ Sa¹ cha- he- laa¹ ni¹ miih- hi-
jngëe- hi¹ hi- huu¹ jmi¹ he- na- jnää¹.
Dio ba¹ hi- jøøh¹, hi- he¹ ba¹ hi- jmee¹
dsa-kwaa¹ ta¹ kih¹. ⁸ Kwee- ba¹ laa¹
hi- jngëe- kyaah¹ hi- huu¹ jmi¹. Hi¹
Dio ba¹ mi-hmaah¹ kih¹ lä¹ jaa- lä¹ jaa-
lä¹ koo- te¹ ta¹ he- jmeey¹. ⁹ Jmee-
jnää¹ ko-jøh¹ ta¹ kih¹ Dio. Hi¹ hnäh¹
laah¹ hnäh¹ lä¹ koo- hwa¹ jee¹ jmee-
jnää¹ ta¹ kih¹ Dio, hi¹ laah¹ hnäh¹
lä¹ koo- hne¹ juuh¹ kiyh¹.

¹⁰ Kyaah¹ ta¹ he- hä¹ goon¹ he- la¹
ga¹ hyohn¹ kih¹ Dio, ga¹ jmeen¹ lä¹ koo-
jmee¹ të¹ hyah¹ hi- ma-tëë- llu¹,
ga¹ jmeen¹ ma-tii¹ na¹ hyah¹ kih¹ hne¹
ja-. Hi¹ jñah¹ ba¹ hi- choo¹ na¹ hyah¹.
Pero lä¹ jaa- lä¹ jaa- jmee¹ bii¹ jëëy¹
kwee- ha- lä¹ chooyh¹ na¹ hyah¹ ja-.
¹¹ Sa¹ chaa- ni¹ jaa- hi- na¹ ngë¹ jwë¹
jmee¹ jyoh¹ ma-tii¹ na¹ hyah¹, lä¹ koh¹
he- ma-na-la-. Jesucristo ba¹ laa¹
ma-tii¹ na¹ hyah¹ ja-. ¹² Wa¹ ra-

ga'choo' dsa- na'hyah- ja-, ko-llaa' koooh' ku'nøø', kuu' tøø-, kuu' he- hmooh', jwí hma-, wa'nii-, moo- kii-. ¹³ Hi- lä-jnä' ha- lä- ma-jmee' lä-jaa- lä-jaa-. Jëeh' lloo- koo- jmií' lä-jnä' kyaah' wa'je-, ha- lä- la' ta' he- ma-jmeey'. Wa'je- ja- mi'jnää' che- llu' ta' kiyh'. ¹⁴ Cher'mah' ga-jä' koo- hwéh- ta' he- ga-chooy' né' ma-tii' na'hyah- ja-, hyoyh' jñeey'. ¹⁵ Hi- cher'mah' ga-koo' ta' he- ga-jmeey' ja-, ma-hee' ba' ta' ja-. Pero lääy' ba', le' kiyh' lä-koo- he- ga-laay' he- ma' kaay'.

¹⁶ ¿Ché sa' ñeh' hnäh' laah' hnäh' gwah' kih' Dio hi- ja-ba' Jmi-llé' kih' Dio hää' neh' tuh-hoh' hnäh'? ¹⁷ Cher'mah' chaa- hi- ga-hee' gwah' kih' Dio, lä-ja- hee' Dio hi- he' ka-läh'. Jëeh' na-jngii' gwah' kih' Dio hi- he' ba' hnäh', laah' hnäh' gwah' kiyh'.

¹⁸ Ta' mi-gaa' ' hnäh' hñaaah'. Cher'mah' laah' hnäh' kyuuu- hnäh' cha-miih- lä-koo- kyuuu- dsa- jmi-gyuu', jmää' hnäh' hñaaah' lä-koo- jaa- hi- too- ba' mah' lä-ja- ba' lä-kyuuu- hnäh' cha-ga'miih-. ¹⁹ Jëeh', lä-jé- he- kyuuu- dsa- jmi-gyuu', kih' Dio sa' jmää' he- ja- ni' miih-. Lä-la- na-sii- juu' kih' Dio: "Dio ba' lla-dsëe' kih' hi- kyuuu- cha-miih-, ja-ba' kyaah' he- kyuuu- ja- jmee' täyh'." ²⁰ Hi- lä-ja- na-sii- ka-läh': "Ñe- ba' Dio sa' jmää' ni' miih- lä-jé- huudsë- kih' hi- laa' kyuuu- cha-miih-." ²¹ Heh' lä-ja-, ni' jaa- sa' wa' jmää' hñii' jøøh' kih' he- jmeey' ko-jøh' kyaah' jaa- dsa-kyaayh'. Jëeh' koo- ba' laay' jee' lä-jëe'. ²² Lä-ja- Paa', kyaah' Apolo, kyaah' Pee', kyaah' kih' jmi-gyuu- la-, lä-ja- he- chaa- jne', he- juu' jne', hi- kih' lä-jé- he- cha- na' kyaah' he- na' ga-jä-, ga-lä-jé- ba' la' jnän'. ²³ Lä-ja- ka-läh' laa' jne' kyaa' Cristo, hi- Cristo laa' kyaa' Dio.

4

Lä-la-la' ta' kih' apóstol

¹ Lä-ja-, wa' jmee' dsa- kwaan- laa' jnääh' hi- jmee' ta' he' kih' Cristo ba', na-hñaa' jnääh' mah' mi'jnää' jnääh' juu' kih' Dio he- ma' na-hmäa' jää'. ² Hi- kih' hi- há' goo- koo- ta', jmee' bii' mi-tey' kyaah' ta' he- há' gooy-. ³ Sa' cha- he- jmee' cher'mah' hnäh' o cher'mah' jñah' ka' kwaan- ha- lä- ngoon' kyaah' ta' kin-. Ni' jnä', sa' kyeñ' kwaan- ki' hñiin-. ⁴ Ma' ke- sa' hñii- huudsë- llu' kin-, pero ja- kyaah' he- na- hñøø' jäh- ma-jän' llu'. Dio ba' hi- ngiih' kwaan- kin-. ⁵ Lä-ja-, ta' ka- hnäh' kwaan- kih' ni' jaa-, ta'ko-jiih' sa' ga' ma-jah- Dsa-jøøh' jnän'. Hi- he' ba' mi-jnäa' lä-jé- he- hñiih' he- ma-jmee' jne' jee' na-hmäa', hi' mi-jnäay' ha- lä- la' neh- tuh-dsë- jne'. Ma'ja- ba' hlëeh' Dio llu' kih' lä-jaa- lä-jaa- hi- hwëe' llu'.

⁶ He- llu' kyah' hnäh' ba' na- øøhn', he-ja- ma-jwëëhn' hnäh' ha- lä- la' kin- kyaah' Apolo he- sa' hnoon' jmää' dsa- jnääh' kaah'. Mah' lä-ja- lä-ngëeh' hnäh' lä-koo- hñøø' jäh- juu' la-: "Ta' wa' ngëen' jwë' kih' lä-koo- te' he- na-sii-." Lä-ja- ta' jmää' hnäh' jøøh' ni' jaa- mah' jñah' jmääh' hnäh' ta' koo'. ⁷ ¿Hii- ba' na- hi- ga-jmää' hne- jøøh'? ¿Hee- ba' cha- kyah' he- sa' ga' kwa' Dio? Hi- cher'mah' ma-hñah- ba' hne- kih' Dio, ¿he-la' jmääh' hñaaah' jøøh'? Lä-koo- he- sa' cha- he- ma-hñah- ba' jmeeh-.

⁸ Ma-cha- ba' lä-jé- he- ma' hnooh- hnäh', ma-cha- ba' kuu' kyah' hnäh'. Ma-gaa' hoh' jnääh'. Jmääh' hnäh' hñaaah' lä-koh' dsa-ta'. Llu' wa-ra- jäh' kih' ma-ra- ju'dsoo' ma-laah' hnäh' dsa-ta' mah' jmee' jnääh' hih' ko-jøh' kyaah' hnäh'. ⁹ Go- laan-, ga-llaa' Dio jnääh' hi- laa' apóstole ta' hwa' go-te-, lä-koo- he- ga-jmeey' hih' juu' jnääh'. Lä-jé- he- ga-ngëe' jnääh' ga-jmee' ga-lä-dsaa- dsë' dsa- kyaa' jnääh', lä-kye- ángele, hi- lä-jëe' dsa- jmi-gyuu- ka-läh'. ¹⁰ He- hnää' jnääh' Cristo, he-ja- laa' jnääh' lä-koo-

dsa- too- ba', pero kyah' hnäh' cha- cha-miuh- huu'dsē- llu' ta-la' kih' Cristo. Sa- cha- be' kyaa' jnääh', pero kyah' hnäh' cha- cha-miuh-. Hnää' dsa- hnäh' pero jnääh' sa- taayh- ta. ¹¹ Lä-jiuh' na', kyaah' jnääh', na-kii- dsē- jnääh', sa- cha- hmiuh- he- kyeh' jnääh', kwa- dsa- jwēte kyaa' jnääh', sa- cha- jee' dsa'tooh' jnääh'. ¹² Lä-jiuh' ga-hwaa' jnääh' ga-jmee' jnääh' ta' mah' cha- he- jmee- bii' kyaa' jnääh'. Pero dso'jwii' ba' kwēeh- dsa- jnääh', hi- jnääh' ngii' jnääh' he- llu' kih' hi- jwä- dso'jwii'. Jēh' jnääh' wii', pero kwēeh- ba' dsē- jnääh'. ¹³ Hlēeh- dsa- wii' kyaa' jnääh', hi- ngii' jnääh' llu' kiyh' kih' Dio. Lä-jiuh' na', sa- hii- lä-jmääh' jnääh' go-te' jmi-gyuu- la-, laa' jnääh' lä-koō- wa-hløø- he- be- dsa-.

¹⁴ Sa- ma-siin' he- la- mah' jäh' hnäh' kyaah' o-hih'. He- juuhn' miuh- kyah' hnäh' ba' la-, kih' he- laah' hnäh' lä-koō- gyuu- kyaan- hi- hnaan-. ¹⁵ Ma-ke- chaa- gyaah' mil dsa- hi- hlēeh- hnäh' juu' kih' Cristo, pero jaa- ba' hi- ga-hlēeh' hnäh' lä- ma' to-nē- he- ja- laan' lä-koō- tää' kyaah' hnäh'. Jēh' jnä' ba' ga-jmeen' ga-lä-chaa- hnäh' kyaah' ju'hmēē' kih' Cristo Jesús. ¹⁶ He-ja-, chuun' kyaah' hnäh', jmee' hnäh' lä-koō- jmee' jnä'. ¹⁷ He-ja- ba' na-, ma-cheen- Timotä dsa-jjēē- hnäh'. Peer- hnaa- jnih'. Laay' lä-koō- gyuu- kyaan-, mi-tey' kih' Dsa-jøøh' jnän'. Hi- na- jmee' lä-dsooh- hoh' hnäh' lä-koō- mi'ten' kih' Cristo. Jēh' jmee- ba' jnä' lä-koō- ma-hlēeh- dsa- lä-kaa- gwah-, wa- ha- cha- ha- jee' täayh'.

¹⁸ Ko-llaa' hnäh' ma-jmääh- hnäh' hñaah' kaah'. Laah' hnäh', jih'koh' sa- lloon- na'jēē- hnäh'. ¹⁹ Pero चाह' ba' nün- na'jēē- hnäh' cher'mah' lä-ja- hnøø' Dio. Ma'ja- jēē- che' cha- be' kih' hi- jmää- hñii' kaah', o che' ko-ja- hlēeh- bih'. ²⁰ Jēh', he- tøøh' jne' kyaah' Dio, tøøh' jne' kyaah' be' kiyh', sa- la' kyaah' juu' he-

koō- hlēeh' jne'. ²¹ ¿Ha- ba' lä-hnooh- hnäh'? ¿Che' na'jēē- hnäh' kye- koō- si'hma-, o che' jmeen- hnaan- hnäh' kih' he- hwaan'?

5

Jaa- dsa-nñuh- ga-kaa' mē' jñah'

¹ Hii' juu' cha- koō- he- hñih' jwēte jee' kyah' hnäh' he- sa- jmee- dsa- hi- sa- ma-heeh- kih' Dio. Jäyh', chaa- jaa- jee' kyah' hnäh' hi- kyaah' cho'hmay- (he- hnøø' jäh-: mē' jmiyy-). ² Ha- ba' lä-ja- he- jmääh- hnäh' hñaah' kaah'. Llu' ga' wa-ra- jäh' kih' ki'hooh' hnäh' mah' lleeh' hnäh' hi- jmee- dso'kye- lä-na-, jee' kyah' hnäh'. ³ Ma-ke- sa- gyan' kyaah' hnäh', pero ma-ra- he- hää' ba' jnä' jee' kyah' hnäh' kyaah' jmi-lle' kin-. Ma- ba' jnä', ha- lä- jmeen- kih' hi- ga-jmee- dso'kye- na-, lä-koō- he- gyan' ko-jøøh' kyaah' hnäh' ba' ma-la-. ⁴ Ja- go-taah' hnäh' ko-jøøh' kwaat- kih' Jesucristo Dsa-jøøh' jnän', hi- jmee' hnäh' kwaat- he- hä' jmi-lle' kin- ko-jøøh' kyaah' hnäh'. Ma'ja- kyaah' be' kih' Jesucristo Dsa-jøøh' jnän', ⁵ ngēē- hnäh' dsa- na- ja'goo- Tana' mah' wa' juu' jmi-ngo' kiyh'. Mah' lä-ja- lää' jmi-lle' kiyh' wa-ra- ga-tē' jee' jäh' Dsa-jøøh' jnän'.

⁶ Sa- llu' he- jmääh- hnäh' hñaah' kaah'. ¿Che' sa- ñeh' hnäh', miuh- ba' levadura lee' kaah' dsa- lä-kaa- koō- nää' tuka'? ⁷ Jñuuh' hnäh' levadura ma-gyuh- na- mah' lleeh' hnäh' koō- nää' tuka' hmēē' ba' he- sa- kyaah' levadura, lä-llu' he- ma-na-jngēēh' hnäh' na'. Jēh', he- llu' jnän' he- ga-jngēēh' dsa- Cristo hi- laa' borrego mäh' jnän'. ⁸ La- lä-koō- he- tøøh' jne' jmi' he- kyeh- borrego mäh' jee' sa- le' kih- levadura. He-ja- wa' jñuuh' kih' he- hñih'. Mo-so- wa' jmee' ga' jne' he- ngii' jmi-ngo' jnän'. He- na- la' lä-koōh' levadura ma-gyuh-. Wa' kye- koō- nēē' ba' huu'dsē- lä- hnøø' kih' ju'dsoo'. He- na- la' lä-koō- he- kih- he-ñiih' he- sa- kyaah' levadura.

9 Lā ma' ga'siin' kyah' hnäh' jāä', ga'jwëehn' hnäh', mo'to' jmee' hnäh' ko-jøh' kyaah' hi- ga'nää' kyaah' wa' hi- cha- hi-. 10 Sa' jwahn' kih' dsa- hi- sa' ma-heeh- juu' kih' Dio, hi- kaah- wa' hi- cha- hi-, hi- hnøø' lih' cha-miih- kuu', hiiy- kih' dsa-, jmääy- jøøh' dio hi- na-laa- kaah- dsa-. Cher'mah' tøøh' ba' jne' jmi-gyuu- la-, ma'ra- he- tøøh' ba' jne' jee' kih' dsa- hi- jmee- lä-na-. 11 Lā-la- ba' ga'siin' kyah' hnäh'. Mo'to' jmee- hnäh' ko-jøh' kyaah' ni- jaa- hi- jāh' laay' øøh' jne' cher'mah' kaayh- wa' hi- cha- hi-, hi' cher'mah' hnøøy' liyh- cha-miih- kuu', jmääy- jøøh' hi- na-laa- kaah- dsa-, hlëeyh- wii' kih' dsa-, laay' lla'hiih-, hiiy- kih' dsa-. Ni- ta' kuh- hnäh' ko-jøh' kyaayh'. 12 Sa' ga'tëen' llan' ta' kih' hi- sa' ma-heeh- juu' kih' Dio. Pero kih' hi- jmee- ko-jøh' kyaah' jne', ¿he-la' sa' lla' jne' ta' kiyh'? 13 He-ja- lleë' hnäh' hi- hlëeh' he' jee' kyah' hnäh'. Pero Dio ba' lla' ta' kih' hi- sa' ma-heeh- juu' kiyh'.

6

Ma' hnaah- øøyh' dsa-ta' cha'në' hi- sa' ma-heeh- juu' kih' Dio

1 Cher'mah' chaa- jaa- hi- cha- hnii- kih' kyaah' øøh-, ¿ché sa- lä-hiiyh' dsooy' në'ta' cha'në' jaa- hi- sa' ma-heeh- juu' kih' Dio, lla- he- ma' dsooy' cha'në' hi- laa' kyaa' Dio? 2 ¿Ché sa- ñeh' hnäh' lloo- koo- jmi- hi- na-jngëe' ba' llay' ta' kih' dsa- jmi-gyuu-? He-ja- cher'mah' hñah- hnäh' jwë' llah' hnäh' ta' kih' dsa- jmi-gyuu-, he-la' sa- le' llah' hnäh' ta' kih' koo- mi'juu' he- sa' la' juuh-? 3 ¿Ché sa- ñeh' hnäh' lla' jne' ta' kih' ángele ka-läh'? ¿Ha- lä-ja- sa- le' lla' jne' ta' kih' hi- chaa- jmi-gyuu- la-? 4 He-ja- ga' ma-cha- koo- hnii- jee' kyah' hnäh' jmi-gyuu- la-, ¿he-la' go'tøøh' hnäh' goo- hi- sa' ma-heeh- juu' kih' Dio? 5 Hlëehn' lä-na- mah' jä- o-hih' kyah' hnäh'. ¿Ha- lä- la' kyah' hnäh'? ¿Ché sa- chaa- ni-

jaa- øøh' hnäh' hi- cha- huu'dsë- llu' kih' mah' mi-eey- juu' kyah' hnäh'? 6 Lla- he- ma' jmeeh' hnäh' lä-ja-, te-jëeh' hnäh' kyaah' øøh' hnäh' mah' ga'nääh' hnäh' cha'në' hi- sa' ma-heeh- juu' kih' Dio mah' llay' ta' kyah' hnäh'.

7 Kih' he- te-jëeh' hnäh', ma-hlääh- hnäh' kyaah' dsa-kyaah' hnäh'. ¿He-la' sa- kwëeh- hoh' hnäh' cher'mah' lla-dsëey' hnäh'? ¿He-la' sa- kwëeh- hoh' hnäh' cher'mah' jmeeyh- hnäh'? 8 Lla- he- ma' kwëeh' hoh' hnäh', lla-dsëeh' hnäh' kih' dsa-, mah' jmeeh' hi- laa' ja-ba' øøhn'.

9 ¿Ché sa- ñeh' hnäh', lä-jëe- hi- hñaa- dsë', sa- heyh' ya-jwii' kih' Dio? Ta- mi-gaa' hnäh' hñaa'. Hi- sa- na-jee- goo- kaayh- wa' hi- cha- hi-, kyaah' hi- jmää- jøøh' dio hi- na-laa- kaah- dsa-, kyaah' hi- na-jee- goo- kaayh- hi- laa' kyaa' jñah', kyaah' dsa-ñuu- hi- jmee- lä- jmee- dsa-më', kyaah' dsa-ñuu- hi- kaah- he' ba' dsa-ñuu- dsa-kyayh', hi- he' sa- heh' ya-jwii' kih' Dio. 10 Lā-ja- hi- hii- kih' dsa-, hi- hee' dsë' kuu', lla'hiih-, hi- jwä- dso'jwii' kih' dsa-kyaah', hi- ga'nää' mi-gaa- dsa-, sa- heyh' ya-jwii' kih' Dio. 11 He-ja- ma' laa' ko-llaa' hnäh'. Pero na' ma-na-che' dso'kye- kyah' hnäh', ma-na-jngëeh' hnäh', hi- lluu' hnäh' ta-la' kih' Jesucristo Dsa-jøøh' jnän', hi- ta-la' kih' Jmi-llë' kih' Dio jnän'.

Hnøø' dsa'tooh' jne' jmeen' lä- hnøø' Dio

12 Ga-lä-jë- ba' na-ngën' jwë' jmeen', pero ja- lä-jë- jmää' ta'. Ga-lä-jë- ba' na-ngën' jwë' jmeen', pero sa- jmeen' mah' sa- lla-dsëe' kin- ni- miih-. 13 Lā-jë- ma', la' kih' tuh- jne', lä-ja- tuh- jne', la' kih' ma'. Pero kwee- ba' hee' Dio lä-to'. Sa- ga'jmää' Dio jne' mah' kaah' jne' wa' hi- cha- hi-. Ga'jmeey' jmi-ngo' he- kye' jne' mah' jmee' ta'he' kiyh'. Hi- lä-ja- ka-läh', he- llu' jnän' ba' chaa- Dio. 14 Hi- lloo- koo- jmi-, Dio hi- ga-mi'jiih' Dsa-jøøh' jnän', he' ba' hi-

he' mi-jiih' jne' ka-läh' kyaah' be' kiyh'.

15 ¿Che' sa' ñeh' hnäh' jmi-ngo' he' kye' jne' la- ma-la' koo- ba' kyaah' Cristo? ¿Che' jñuuh' jaa- hi- ma-laa' koo- kyaah' Cristo mah' kwëehn' jaa- dsa-më' hi- hnëë' hñii' kyaah' wa' hi- cha- hi-? Ni' miih- sa' sooh- lä-ja-.

16 ¿O che' sa' ñeh' hnäh' jaa- hi- kyaah' dsa-më' hi- ngë' kyaah' wa' hi- cha- hi-, ma-laay' koo- jmi-ngo' kyaayh'? Jëeh', lä-koo- na-sii- juu' kih' Dio: "Lä-uu' lee' jaa- ba'".

17 Pero hi- jmee' ko-jøh' kyaah' Dsa-jøøh' jnän', kyeey- koo- ba' jmi-llë' kyaayh'.

18 Hää' hnäh' hñaa' cha-miih-, ta' kaah- wa' hi- cha- hi-. Jëeh' wa' he- cha- he- ga' jyoh' dso'kye- he- jmee- dsa-, sa' hnoo- dsoo' kih' jmi-ngo' kiyh'. Pero hi- kaah- wa' hi- cha- hi-, he- jmeeyh- hñiiy' ba' ja-.

19 ¿O che' sa' ñeh' hnäh', heh' jmi-ngo' jnän' la' gwah' kih' Jmi-llë' Na-jngii' ? Hi- he' hää' neh- tuh-dsë- jne' hi- ga'kwëeh- Dio jne'. Hi' sa' laa' jne' dsa-juu' jmi-ngo' jnän', Dio ba' he' hi- laa' dsa-juu'. 20 Jëeh', hmooh' kyaah' ga-laa' Dio jne'. He-ja- kyaah' jmi-ngo' jnän' wa' jmeen' juuh- kih' Dio, hi' lä-ja- kyaah' jmi-llë' jnän', jëeh' lä-to' he- la- la' kiyh'.

7

Hweh- la' he- jee- dsa- goo-

1 Na' jeehn' kyah' hnäh' juu' he- ga'siih' hnäh' kin'. Llu' la' kih' dsa- cher'mah' sa' ga'jeey' gooy-.

2 Pero kih' he- kaah- dsa- wa' hi- cha- hi-, he-ja- jwahn-, lä-jaa- dsa-ñuuh- wa' kyaay' jaa- dsa-më', hi' lä-jaa- dsa-më', wa' kyaay' jaa- dsa-ñuuh-. 3 Hih' dsa-ñuuh-, hnøø' mi-tey' kyaah' dsa-më' kyaay'. Ja-ba' lä-ja- dsa-më' hnøø' mi-tey' kyaah' dsa-ñuuh- kyaay' ka-läh'. 4 Jëeh' dsa-më' sa' laay' juu' jmi-ngo' kiyh', dsa-ñuuh- ba' laa' juu'. Lä-ja- ka-läh' dsa-ñuuh-, sa' laay' juu' jmi-ngo' kiyh', mëy' ba' laa' juu'. 5 Lä-uu' ba', dsa-më' dsa-ñuuh-, sa' le' jäyh- he-

sa' hnoon' ni' miih-. Pero cher'mah' lä-uu' ga-taayh' juu' kwee- lä-øøy' miih- jmi' ta'ko-jiih' dsa-taayh' ngiiy' kiyh' kih' Dio, llu' ba'. Hi' ga' ma-ngëë' he- ja-, wa' mi-tey' ka-läh' lä-uu' mah' lä-ja- sa' kaah' Tana', wa'ra- sa' ga-lä-be' dsëy'.

6 He- jwahn- lä-na-, he- kwan- jwë' ba', ja- he- jmeen- mada'. 7 Hnoo' ga' jnä' wa'ra- jäh' kih' lä-jëë- ba' dsa- kwëeh' dsë' lä-koo- jnä'. Pero lä-jaa- lä-jaa- jne' ga'hñah' jne' lä-koo- te' he- ga'kwa' Dio. Jaa- jmee- koo-, hi' jñah' jmee- jyoh'.

8 Kih' hi- sa' ga' ma-jee' goo- hi' lä-kye- kih' dsa- hñii', jwahn-, llu' la' kiyh' cher'mah' ga-jäy' hñiiy' lä-koo- jnä'. 9 Pero cher'mah' sa' ga'kwëeh' dsëy' jäy' hñiiy' lä-jiih' jmi' chaay-, wa' jeeey' gooy-. Jëeh' llu' ga' he- jeeey' gooy- lä-koh' ga' he- tu-ja- tuh-dsëy' kih' wa' hi- cha- hi-.

10 Pero kih' hi- ma-na-jee- goo-, jmeen- mada-, (ja- he' hñiin- jwahn-, Dio ba' hi- jäh'), dsa-më' ta' wa' beey' dsa-ñuuh- kyaay'. 11 Cher'mah' ga-beey' øøyh-, sa' wa' jeeey' gooy- kyaah' jñah', o wa' dsa-jeeyh- kyaah' dsa-ñuuh- kyaay' ba'. Hi' kih' dsa-ñuuh- jwahn-, sa' wa' beey' dsa-më' kyaay'.

12 Pero kih' jee' lä-jëë- ga' jñah', jnä' jwahn- (ja- he' Dio). Cher'mah' chaa- jaa- øøh' jne' hi- kyaah' dsa-më' hi- sa' ma-heeh- kih' Dio, hi' cher'mah' heeh- ba' dsa-më' gya' kyaah' øøh' jne' he', sa' wa' beey'. 13 Hi' cher'mah' chaa- jaa- dsa-më' øøh' jne' hi- kyaah' dsa-ñuuh- hi- sa' ma-heeh- kih' Dio, hi' cher'mah' heeh- ba' dsa-ñuuh- gya' kyaah' øøh' jne' he', sa' wa' beey'. 14 Jëeh', dsa-ñuuh- hi- sa' ma-heeh- kih' Dio, ma-na-jngëey' ta-la' kih' mëy'. Hi' ja-ba' lä-ja- dsa-më' hi- sa' ma-heeh- kih' Dio, ma-na-jngëey' ta-la' kih' dsa-ñuuh- kyaay'. Wa'ra- jäh' kih' sa' la' lä-ja-, chih- kyaay' jä' lä' ma-sah' ja-ba'. Pero ta'ko-jiih' täayh' ko-jøh' ma-na-jngëë' bih'.

15 Pero cher'mah' hi' sa' ma' heeh' kih' Dio ga' beey' dsa' kyaayh', wa' beey' kih'. Cher'mah' ga' la' la' ja', sa' la' he' wih' kih' dsa' me' dsa' n' h' o' jne' he' dsa' taayh' ko' j' h'. He' hi' tii' jnan' ba' ga' teeh' Dio jne'. 16 Jeeh' hne' dsa' me' o' jne', sa' neh' hne' che' la' leh' laah' dsa' n' h' o' kyaah'. La' ja' hne' dsa' n' h' o', sa' neh' che' la' leh' laah' dsa' me' kyaah'.

Wa' heeh' ba' jne' dsa' toohn' la' koo' ma' toohn' la'

17 La' jaa' la' jaa' jne', wa' dsa' toohn' kyaah' he' ga' h' nah' jne' kih' Dsa' j' o' jne', la' koo' ma' ga' teeh' Dio jne'. 18 Cher'mah' ma' ng' ee' ma' tay' jmi' ngo' kyah' la' ma' ga' teeh' Dio hne', ja' ba' hne' la' na'. Pero cher'mah' sa' ga' tay' jmi' ngo' kyah' la' ma' ga' teeh' Dio hne', sa' jmee' bii' h' h' jmi' ngo' kyah'. 19 Sa' cha' he' hn' o' ja' ni' miih' he' ga' wih' jmi' ngo' jnan', o he' sa' ga' wih'. Kih' jee' la' je', hn' o' n' h' o' jne' mada' kih' Dio ba'. 20 La' jaa' la' jaa' wa' ja' ba' kih' la' ma' taayh' ja', la' koo' ma' ga' heeyh' kih' Dio. 21 Cher'mah' ma' na' hn' ee' h' jmee' ta' kih' dsa', la' koo' ma' ga' teeyh' hne', ta' jmee' cha' miih' h' h' o' s' e'. Pero cher'mah' cha' jwe' kyah' laah' h' naah', kwa' be' la' h' naah'. 22 Jeeh' jaa' hi' ma' na' hn' ee' jmee' ta' kih' dsa' la' koo' ma' ga' teeh' Dio, ma' na' laa' bih' kih' Dio. Pero jaa' hi' sa' na' hn' ee' jmee' ta' kih' dsa' la' koo' ma' ga' teeh' Dio, na' ma' na' hn' ee' y' jmee' ta' he' kih' Cristo ba'. 23 Hmooh' kyaah' ga' laa' Dio jne', he' ja' ta' hn' ee' h' nah' h' naah' mah' jmee' ta' kih' dsa' la' jmi' la' je'. 24 La' jaa' la' jaa' hn' o' jne', wa' taah' hn' o' kih' la' koo' ma' taah' hn' o' na', la' koo' ma' ga' heeh' hn' o' kih' Dio.

N' h' o' kih' dsa' me' dsa' n' h' o' hi' sa' na' jee' goo'

25 Kih' dsa' n' h' o' hi' sa' ma' kaah' dsa' me' hi' kih' dsa' me' hi' sa' ma' kaah' dsa' n' h' o', juu' he' kwan'

la' sa' la' mada' kih' Dio. Pero sa' la' kyaah' juu' ta' jmah'. Jeeh' ma' la' nih' ds' e' Dio kin' he' ja' h' leeh' ju' dsoo' jmah' ba'. 26 La' koo' la' jmi' he' t' o' h' na', kih' he' ja' laan', go' llu' ga' he' go' taah' hn' o' la' koo' ma' taah' hn' o' na'. 27 Cher'mah' cha' dsa' me' kyaah', ta' jmee' h' h' o' s' e' beeh' h' nih'. Hi' cher'mah' sa' cha' dsa' me' kyaah', ta' jmee' bii' jeeh' gooh'. 28 Cher'mah' ga' kyaah' dsa' me', sa' la' h' h' o'. La' ja' chih' me' kwa' a', cher'mah' ga' kaay' dsa' n' h' o', sa' jmeey' h' h' o'. Pero kih' hi' dsa' jee' goo', ja' cha' miih' h' h' o' s' e' ne' kiyh'. Hi' hnoon' wa' ra' jah' kih' ni' miih' he' ja' sa' jeeh' hn' o'.

29 Ma' ngoo' ya' jah' jmi', he' ja' na' jwahn' o' jne': Na' ta' cha' ne', h' h' o' hi' kyaah' dsa' me', la' koo' he' sa' kyaah' bih' wa' jmeey'. 30 Hih' hi' ti' meeh' ds' e', wa' gaa' ds' e' y'. Hih' hi' jee' ds' e', wa' jmeey' la' koo' he' sa' jee' ds' e' y'. Hih' ga' naa' la' l' o' s', wa' jmeey' la' koo' he' sa' cha' kiyh' ba'. 31 Hih' hi' kooh' jmee' he' cha' jmi' gy' h' o' la', wa' jmeey' la' koo' he' sa' jmee' bii' kiyh' ba'. Jeeh' la' je' he' jee' jne' jmi' gy' h' o' la', he' dsa' ng' ee' ba' ja'.

32 Hnoon' wa' ra' jah' kih' sa' cha' ba' he' kih' kah' hn' o' h' h' o' s' e'. Dsa' n' h' o' hi' sa' ga' ma' jee' goo', hi' he' h' naah' Dio, hnooyh' ha' la' jee' tih' ds' e' Dio ba'. 33 Pero hi' kyaah' dsa' me', kye' gyih' h' h' o' s' e' kih' he' cha' jmi' gy' h' o' la', hnooyh' ha' la' jee' tih' ds' e' me' y' ba'. 34 La' ja' ka' lah', kah' ba' la' kih' dsa' me' hi' kyaah' dsa' n' h' o', hi' kih' chih' me' kwa' a' hi' taah' h' h' o'. Chih' me' kwa' a' he', h' naah' gyih' Dio, ng' ee' y' h' h' o' y' kyaah' jmi' lle' kiyh' kih' Dio. Pero hi' na' jee' goo', kye' gyih' h' h' o' s' e' kih' he' cha' jmi' gy' h' o' la', hnooyh' ha' la' jee' tih' ds' e' dsa' n' h' o' kyaay' ba'. 35 He' la' ma' jwahn' mah' jmaa' ta' kyah' hn' o'. Ja' he' hnoon' han' kyah' hn' o'. Hnoon' go' taah'

hnäh' lä'koo- lle' kyah' hnäh' mah' hnaah' hnäh' Dsa-jøøh' jnän' lä'kaa- tuh-hoh' hnäh'.

³⁶ Cher'mah' jaa- dsa- chaa- chih-më' kyaa' hi- ma-të' ji-ñe- jee'y' gooy-, hi- cher'mah' jmeey' huu'dsë- sa' sooh- jäy' hñiiy', hi- laay', jmeë' bii' jee'y' gooy-, wa' jee'y' gooy-. Jëeh' lä'ja- lla- dsëy', sa' la' hñih'. ³⁷ Pero cher'mah' chaa- jñah' hi- ma-jmeë' koo- ba' huu'dsë-, hi- sa' la' kyaah' he- wii', jmeey' lä'koo- hyoh- dsëy' ba', cher'mah' ma-jmeey' koo- ba' huu'dsë- sa' kwaay' chih-më' kyaa'y' jee' goo-, he- jmeey' llu' ba' ja-. ³⁸ Heh' lä'ja-, cher'mah' hi- ga'kwaä' chih-më' kyaa' jee' goo-, jmeey' llu' ba' ja-. Pero cher'mah' sa' ga'kwaay' jee' goo-, llu' ga' he- jmeey' lä'ja-.

³⁹ Dsa-më' hi- na-jee' goo-, laay' kyaa' jaa- dsa-ñuu- lä'hiih' kih' ley, ta'ko-jiih' chaa- dsa-ñuu- kyaay'. Pero cher'mah' ga'juu' dsa-ñuu-, ma-cha- jwë' kiyh' jee'y' gooy- ka-läh' kyaah' hi- tih' dsëy', la' ra' laä' jaa- dsa-ñuu- hi- ma-heeh- juu' kih' Dio. ⁴⁰ Hi- jnä' laan-, llu' ga' la' kiyh' cher'mah' ga'jäy' hñiiy'. Pero sa' la' kyaah' huu'dsë- ta'jmah' he- ma-jwahn' lä'na-, jëeh' kyaah' ba' jnä' Jmi-llë' kih' Dio.

8

Ma' he- kwëeh- dsa- dio hi- na-laä' kaah- dsa-

¹ Na' ngëen' juu' kyah' hnäh' kih' ma' he- kwëeh- dsa- dio hi- na-laä' kaah- dsa-. Lä'jëë' ba' jne' kyuu- jne' ma' miih-. Hi- ta-la' kih' he- kyuu- jne', he-ja- gwa' jmään' hñaan' kaah'. Pero he- hnää' jne' dsa-kyaahn', he- na- kwa- be' he- dsa-toohn' cha-ga'miih- llu' kyaah' Dio. ² Hi- laä' kyuu- cha-miih-, sa' ga' ma-kyuu- lä'koo- te' lle' lä'kyuu- ³ Pero jaa- hi- hnää' Dio, kyuu- ba' Dio hi- he'.

⁴ Kih' ma' he- lla- dsa- cha'në' dio hi- na-laä' kaah- dsa-, ma-ñe' ba' jne' sa- cha- he- laä' dio he' ni- miih-

jmi-gyuu- la-. Jaa- ba' Dio chaa-. Sa- chaa- ga' jñah' Dio. ⁵ Ma-ke- gyuu- hwa' la- jäh' dsa- chaa- ja- hi- jaa- dio, (jëeh' ma-ra- he- chaa- jwëë' dio, hi- lä'ja- chaa- jwëë' dsa-kaah' ka-läh'). ⁶ Pero jnä' jne', jaa- Dio ba' chaa- hi- laä' Täa' jnän'. Ga-lä'jë' ba' he- cha-, hñiiy' ba' ga-jmeey', hi- ga-jmäy' jne' mah' jmää' jne' kiyh'. Hi- jaa- ba' Dsa-jøøh' jnän' chaa-. Hi- he' he' Jesucristo. Ta-la' kiyh' ba' cha- ga-lä'jë-, lä'ja- ta-la' kiyh' ba' chaa- jne' ka-läh'.

⁷ Pero ja- lä'jëë' kyuu- ha- lä' la' juu' la-. Ko-llaa' hi- ma-tëë' jmeë' he' kih' dio hi- na-laä-, gwa' huu'dsë- kiyh' kyaah' dio he', wa-ra- ga-kuyh- ma' he- lla- dsa- cha'në' hi- he'. Kih' he- sa' la' koo- ba' huu'dsë- kiyh', he-ja- laay' mi-sayh' hñiiy'. ⁸ Dsoo' ba', ja' kyaah' he- kih-hih- jne' na-, jmeë' he- hnää' Dio jne'. Ja' kyaah' he- kih-hih- jne' na-, jmeë' lee' jne' lluu' cha-ga'miih-, ni- sa' jän' hñih' cher'mah' sa' ga'kihn' lä'jë- nëë' he- cha-.

⁹ Ma-ke- na-ngë' jne' jwë' kih'hihn' wa' he- cha- he-, hnøø' leeh- jne' mah' sa' täh- hi- sa' la' koo- ba' huu'dsë- kih', kwaan- jnän'. ¹⁰ Cher'mah' chaa- jaa- hi- sa' la' koo- huu'dsë- kih', ga-jëëy' hnäh', hi- ma-kyuu- miih-, tääh' hnäh' në' mes- koo' jee' tääh' heeh- kih' dio hi- na-laä- he', goo- la' kiyh', jä- lä'heë' dsëy' kuyh- he- ma-lla' dsa- cha'në' heeh- ja-. ¹¹ He-ja-, dsoo' kyah' hnäh' hi- ma-kyuu- miih-, täh- øøh' hi- sa- cha- be' kih', hi- kih' hi- he' ba', ga'juu' Cristo. ¹² Lä'ja-, cher'mah' ga-jmeeh' hnäh' hñaa- hoh' kih' øøh' jne', hi- jmeeh- hnäh' sa' kyee' huu'dsë- kih' hi- sa- cha- be' kih', he- ma-hlääh- hnäh' kih' Cristo ba' ja-. ¹³ He-ja- cher'mah' ma' he- kih' jne', jmeen' täh- jaa- øøhn', mo-so' kih' ga' jne' ka-läh' ngo' jih'koh' mah' sa' jmeen' tëh' øøh' jne'.

9

*Na-ngë' jwë' apóstole hyoh' miih-
he-jmee' bi' kiyh'*

¹ ¿Che' sa' laan' apóstol laah' hnäh'? ¿Che' sa' na-ngën' jwë' jmeen' lä'koo-
jmee' jñah' apóstole? Jëeh', ma' ra'
he' ga' jëen' Jesús Dsa-jøøh' jnän'. Hi'
kih' he' ga' heeh' hnäh' juu' kiyh',
he' ja' jmee' lii' ta' he' jmeen' kih'
Dsa-jøøh' jnän'. ² Cher'mah' kih'
jñah', sa' laan' apóstol, pero kyah'
hnäh' ma' ra' ju'dsoo' laan'. Jëeh',
lä'llu' he' kyaah' hnäh' Dsa-jøøh'
jnän', he' ja' jmee' lii' ma' ra' he'
laan' apóstol.

³ Juu' la' jmää' lään' hñiin' kih'
hi' sa' taah' jnä' ta'. ⁴ ¿Che' sa'
na-ngë' jnääh' jwë' he' hñah' jnääh'
he' kih' hi' jnääh'? ⁵ ¿Che' sa' na-ngë'
jnääh' jwë' jää' jnääh' dsa-më' hi' laa'
øøh' jne' lä'koo- jmee' jñah' apóstole,
ja' ba' lä'koo- jmee' øøh' Dsa-jøøh'
jnän' kyaah' Pee' ka-läh'? ⁶ ¿Che'
ma' la' jnä' ba' kyaah' Bernabé jmee'
bi' jmee' jnääh' ta' mah' jnääh' jnääh'
he' kih' hi' jnääh'? ⁷ ¿Ha' chaa- hløø'
hi' tääh' jmee' ta' kwaat' kih' hñii'?
¿Ha' chaa- hi' jmee' ta' koo- hwa'
mah' sa' kuyh' he' jngëy'? ¿Ha-
chaa- hi' hää' koo- nää' jah' mah'
sa' hiyh' juh' kih'? ⁸ ¿Che' laah' hnäh'
hlëehn' he' la' lä'koh' hlëeh' wa' hi-
cha' hi'? ¿Che' sa' na-sii' lä'ja- në'
ley? ⁹ Jëeh', në' ley kih' Moisé na-sii':
"Ta' kii' hoo' kya' jee' jmeey' ta'." He'
ga' jah' Dio lä'ja-, ja' ma' la' kih' kya'
ja' ma' kyey- huu'dsë-. ¹⁰ He' kyey-
huu'dsë- jnä' jne' ba' ja-, he' ja- ba' ja-
na-sii' lä'ja-. Jëeh', hi' mi'llu' hwa',
lä'kye- hi' mi'llu' mi'ju-, ma' ra' he'
cha' o-jøh- dsë- kiyh' liyh' kih' ta' he-
jmeey' ja-. ¹¹ Mi'ju- he' la' kih' Dio
ga' jñee' jnääh' neh' tuh-hoh' hnäh',
he' ja- ¿che' jmee' hii' cher'mah'
ga' ngii' jnääh' miih- he' cha- kyah'
hnäh'? ¹² Cher'mah' jñah' ba' cha-
jwë' kih' hyoyh' he' cha- kyah' hnäh',
cha-ga' miih- na-ngë' jnääh' jwë'
hñah' jnääh' he' ja-.

Hi' ma' ke' cha- jwë' jmee' jnääh'
lä'ja-, sa' ga' chu' jnääh' ni' miih-

kyaah' hnäh'. Ga' kwëeh' ba' dsë-
jnääh' mah' sa' jmee' dsa- jyoh'
huu'dsë- jee' kwa- jnääh' ju'hmëe'
kih' Cristo. ¹³ ¿Che' sa' ñeh' hnäh',
lä'jëe' hi' jmee' ta' he' neh' gwah',
kyaah' ja' ba' he' dsa-ka' dsa- neh'
gwah' ja' jnä- he' kuyh'? Hi' lä'ja-,
hi' jmee' ta' në' na'hyoo', kuyh' kih'
he' dsa-ka' dsa- në' na'hyoo' ja-.
¹⁴ Lä'ja- ka-läh', ga' jmee' Dsa-jøøh'
jnän' mada-, hi' na-hñaa' kwa'
ju'hmëe', ta' kih' ju'hmëe' ja' ba' wa'
kuyh-.

¹⁵ Pero jnä', ni' koo- hä' sa'
ma-ngiin' he' ja' kyah' hnäh', ni' sa'
sii' lä'la- mah' kwëeh' jnä' miih-
he' cha- kyah' hnäh'. Llu' ga' he-
juun' kyohn' lä'koh' ga' he' jñuuh'
dsa- kin' he' chaan' llu' he' sa'
koon' jñeen' he' kwan' juu'. ¹⁶ Pero
sa' cha- he' kih' he' jmään' hñiin'
jøøh' he' kwan' ju'hmëe' kih' Cristo.
Jëeh', ma' na-hä' goon', he' ja- jmee'
bi' kin' kwan' juu' na-. Jwii' jnä'
cher'mah' sa' ga' mi'ten' he' kwan'
ju'hmëe' kiyh'. ¹⁷ Cher'mah' hyoh-
dsën' kwan' juu' kih' Dio, hyoh' ba'
jnä' jñeen'. Hi' ma' ke' sa' hyoh- dsën'
jmeen' ta' la-, ma' ra' he' mi'ten' ba'
ta' he' hä' goon'. ¹⁸ ¿Hee' ba' jñeen'
ja'? He' chaan' llu' he' sa' koon'
jñeen' he' kwan' ju'hmëe' kih' Cristo.
He' ja- ba' ja- jñeen'. Kih' he' ja-, sa'
ngiin' ni' miih- he' cha- kyah' hnäh'
lä'koo- na-ngën' jwë' jmeen'.

¹⁹ Ni' jaa- sa' chaa- hi' jmee' hih'
kin', he' jmeen' lä'ja-. Pero ma' ra'
he' jmee' ba' jnä' ta' he' kih' lä'jëe'
mah' lä'ja- leeh' ga' jnä' jwëe' dsa-
kih' Cristo. ²⁰ He' ja- jee' kih' judiu,
jmään' hñiin' lä'koo- jaa- judiu,
mah' leehn' dsa- judiu. Hi' jee' kih'
hi' mi-te' ley (ma' ke' sa' jmee' ley
hih' kin') jmeen' lä'koo- hi' mi-te'
ley ba', mah' lä'ja- leehn' dsa- hi-
mi-te' ley ja-. ²¹ Hi' kih' hi' sa' kyuhh-
ley, lä'koo- he' sa' kyuhh- ley ba'
jmeen', mah' lä'ja- leehn' dsa- hi-
sa' kyuhh- ley. (Pero ja' kih' he-
sa' kyaahn' ley kih' Dio, mi-te' ba'

jnä' ley kih' Cristo.) 22 Hi' jee' kih' hi' sa' bee' huu'dsē-kih', ga'jmään' hñiin' lä'koo' he' sa' bee' huu'dsē-kin'. Hi' jee' kih' jee' lä'jēē', kwee-ba' ga'jmeen' kyaayh', mah' lä'ja-jnøhn' ha' lä'jee'lään' ko'llaa' dsa'. 23 Kwaat' kih' ju'hmēē' ba' jmeen' he' la', mah' ko'joh' ba' lä'cha' he'llu' kin' kyaah' hi' nuu' ju'hmēē' he' kwan' la'.

24 Neh' ba' hnäh', jee' hlii' jwēē' dsa', jaa' ba' hi' lih'. Hi' he' lle' kih' hyoh' jñee'. Lä'ja' hnø' kwah' hnäh' be' jee' hnaah' hnäh' Dio mah' lä'ja' hñah' hnäh' koo' he' la' kwa' Dio. 25 Lä'jēē' hi' hnø' lih' jee' kooy', mi'lluuy' hñiiy' kih' lä'jēē' he' jmee' jwih' kiyh' mah' liyh' koo' coron he' dsa' hee'. Pero jne' mi'lluun' jne' hñaan' mah' leh' jne' koo' coron he' sa' hee' jih' koh'. 26 Lä'ja' jnä' ka-läh', ngoo' ba' jnä' kwan' be' ha' jee' lihn' koo' coron. He'ja' sa' jmeen' wa' la' cha' la', lä'koo' jaa' hi' te' jah' jwēē' nē' lle'. 27 Heehn' hñiin' wii' ba', ni' miih' sa' kwan' jwēē' kih' jmi'ngo' jmee' hih' kin'. Lä'na' ba' jmeen', mah' sa' jän' ta' koo' ma' la' ma'kwan' ju'hmēē' kih' jñah'.

10

Sa' wa' jmeen' ko'joh' kyaah' hi' jmää' jøoh' dio hi' na'laa' kaah' dsa'

1 Hnoon' wa' lä'dsooh' hoh' hnäh' øohn', lä'koo' ga'la' kih' dsa' ma'gyuh' jnän'. Ga'lä'jēē' ba' ga'nää' lä' ngoo' jnii'. Hi' ga'ngēēy' jee' jmi'ñeeh'. 2 Lä'llu' he' ga'ngēēy' dsa' he' ko'joh' kyaah' Moisé jee' ma' hii' jnii' hi' ta' jee' jmi'ñeeh', he'ja' la' lä'koh' he' ga'taayh' ko'joh' ga'saa' dsa' he' jmi' kyaah' Moisé mah' leey' koo' kyaayh'. 3 Ga'lä'jēē' ba' ga'kuh' he'ñiih' he' ga'chee' Dio. 4 Ga'lä'jēē' ba' ga'hih' jmi' he' ga'chee' Dio. Sa' ma' la' wa' he' cha' he' jmi'gwa' he' ga'jmeey' Dio ga'hya' dsöh' mi'kuu'. Hi' mi'kuu' ja', sa' ma' la' wa' he' cha' he' mi'kuu', ma' laa' hñii' Cristo hi' ma'

jmee' ko'joh' kyaayh'. 5 Pero miih' go'te' ba' dsa' he' ga'jmeey' he' tih' dsē' Dio. He'ja' jwēē' ga'ga'juu' hwa' kii' ja'.

6 He' ga'la' lä'ja' kih' dsa' he', he'ja' kwēēh' jne' nuuh' mah' sa' wa' hee' dsē' jne' jmeen' he' hñih' lä'koh' ga'jmeey' dsa' he'. 7 Ni' ta' wa' jmään' jøoh' dio hi' na'laa' kaah' dsa', lä'koh' ga'jmeey' dsa' he'. Lä'koo' jäh' jee' na'sii' juu' kih' Dio: "Ga'taah' lä'jēē' dsa' ga'kuh' ga'hih', ja' ga'ga'taayh' ga'jmeey' wa' la' cha' la'." 8 Ni' ta' wa' kaah' jne' wa' hi' cha' hi', lä'koo' ga'jmeey' dsa' he'. Jēēh' kyaah' koo' jmi' ba' ga'juu' gyii' hnē' mil dsa' he'. 9 Ni' sa' wa' koo' jne' kyaah' he' jøh' dsē' Dsa' jøoh' jnän', lä'koo' ga'jmeey' ko'llaa' dsa' he' mah' ga'jngiih' miih' kiyh'. 10 Sa' wa' cha' wa' häā' jne' Dio, lä'koo' ga'cha' ga'hää' dsa' he', mah' ga'jngiih' ángel kiyh'.

11 He' ga'la' lä'ja' kih' dsa' he', he'ja' kwēēh' jne' nuuh', hi' ma' na'sii' jnän' mah' lä'leeh' jne' hi' cha' na' jee' ga'dsaa' jmi' he' tøohn' la'. 12 Lä'ja', kih' hi' jmee' huu'dsē' sa' cha' he' kih' jeh' dsēy', hnø' liiyh' mah' sa' täyh'. 13 Wa' he' cha' he' he' wii' he' jēē' jne', ja'ba' lä'ja' ma'jēē' jñah'. Pero Dio llu' dsēy'. Sa' kway' jwēē' ngēē' jne' koo' he' hweh' ga' he' mo'so' täā' jne'. Wa'ra' ga'tē' jee' jēē' jne' he' wii' ja', kwa' ba' Dio be' ha' lä'jee'lää' jne' hi' lä'ja' kwēēh' dsē' jne'.

14 He'ja' jwēēhn' hnäh' øohn' hi' hnaan'. Häā' hnäh' hñaa'h' cha' miih'. Mo'to' jmee' hnäh' juuh' kih' dio hi' na'laa' kaah' dsa'. 15 Hlēēhn' hnäh' lä'koo' dsa' hi' kyuuh'. Kye' da' hnäh' kwaat' ha' lä' ngoo' juu' he' hlēēhn' hnäh'. 16 Lä' ma' hih' jne' kyaah' wa'kyaah' he' na'jøø', kwa' jne' ti'hmaah' kih' Dio, la' kwaat' hih' jne' jma' kih' Cristo ba' ja', hi' lä'ja' ma'laa' jne' koo' ba' kyaayh'. Hi' lä' ma' kih' jne' he'ñiih' he' ti'llooh' jne', he' jmee' jne' kwaat'

jmi-ngo¹ kih¹ Cristo ba' ja⁻, hi⁻ lä⁻ja⁻ ma⁻laa¹ jne' koo⁻ ba' kyaayh' ka⁻lä^h.
 17 Ma⁻ke⁻ jwëë⁻ jne', koo⁻ ba' laa¹ jne' jee' lä⁻jëë⁻ jne'. Jëeh', koo⁻ ba' la' he⁻ñi^h he⁻ kih⁻ jne'.

18 Jëe⁻ da' hnäh' ha⁻ lä⁻ ga⁻la¹ kih¹ dsa⁻ Israel hi⁻ ga⁻kuh⁻ jah' hi⁻ ma⁻ dsa⁻jää⁻ dsa⁻ né' na⁻hyoo', ga⁻laay¹ koo⁻ ba' kyaah' Dio juu⁻ na⁻hyoo' ja⁻. 19 He⁻ jwahn⁻ lä⁻na⁻, ja⁻ he⁻ jwahn⁻ kyeë⁻ jwërte dio hi⁻ na⁻laa⁻ kaah⁻ dsa⁻, ni⁻ ngo¹ he⁻ la⁻ dsa⁻ cha⁻né' dio he', sa⁻ cha⁻ he⁻ la⁻ ni⁻ mi^h. 20 Lä⁻la⁻ ba' jwëëhn⁻ hnäh', lä⁻koo⁻ jmee⁻ hi⁻ sa⁻ ma⁻heeh⁻ kih¹ Dio, wa⁻ra⁻ ga⁻llay⁻ mi^h he⁻ cha⁻ kiyh¹ cha⁻né' dio hi⁻ na⁻laa⁻ he', he⁻ kwëëyh⁻ hi⁻sa⁻llu¹ ba' ja⁻, ja⁻ he⁻ kwëëyh⁻ Dio jnän⁻ ja⁻. Sa⁻ hnoon¹ jmeeh¹ hnäh' ko⁻joh⁻ kyaah' hi⁻sa⁻llu¹. 21 Cher⁻mah¹ ga⁻hih⁻ hnäh' he⁻ kwa⁻ Dio, mo⁻so⁻ le' huh¹ hnäh' he⁻ kwa⁻ hi⁻sa⁻llu¹. Cher⁻mah¹ ga⁻taah⁻ hnäh' ga⁻ku⁻ ga⁻hih⁻ hnäh' he⁻ la⁻ Dio né' na⁻mes⁻, mo⁻so⁻ le' kuh¹ huh¹ hnäh' né' mes⁻ kih¹ hi⁻sa⁻llu¹ ka⁻lä^h. 22 ¿Ché⁻ ja⁻ he⁻ hnøøh⁻ jne' ha⁻ lä⁻ jee' lä⁻llih⁻ Dio he⁻ jmee⁻ jne' lä⁻ja⁻? ¿Ché⁻ cha⁻ ga⁻ be⁻ jnän⁻, lä⁻koh⁻ ga⁻ kiyh¹?

Wa' hnøøhn' he⁻ llu¹ kih¹ øøh¹ jne'

23 Ga⁻lä⁻jë⁻ ba' na⁻ngën⁻ jwë⁻ jmeen⁻, pero ja⁻ lä⁻jë⁻ jmää¹ ta'. Ga⁻lä⁻jë⁻ ba' na⁻ngën⁻ jwë⁻ jmeen⁻, pero ja⁻ lä⁻jë⁻ kwa⁻ be⁻ jnän⁻ jee' hnääh⁻ Dio. 24 Sa⁻ wa' hnøøhn⁻ he⁻ llu¹ jnän⁻ hñaan¹, wa' hnøøhn⁻ he⁻ llu¹ kih¹ jñah⁻ ba'. 25 Kuh¹ ba' hnäh' ga⁻lä⁻jë⁻ ngo¹ he⁻ hñi⁻ dsa⁻ jee' jngëëyh⁻ jah'. Ta⁻ ngii⁻ hnäh' ni⁻ mi^h juu¹ mah¹ sa⁻ jmeeh¹ hnäh' cha⁻mi^h huu⁻dsë⁻. 26 Jëeh', kih¹ ba' Dio la¹ jmi⁻gyuu⁻ la⁻, hi⁻ lä⁻ja⁻ lä⁻jë⁻ he⁻ ga⁻ cha⁻ né' kih¹, kih¹ bi^h la¹ lä⁻jë⁻. 27 Cher⁻mah¹ jaa⁻ hi⁻ sa⁻ ma⁻heeh⁻ kih¹ Dio ga⁻tëëyh⁻ hnäh' mah¹ go⁻kuh¹ hnäh' kiyh¹, hi⁻ gwa⁻ hoh⁻ hnäh' go⁻nääh¹ hnäh', ja⁻ go⁻kuh¹ ba' hnäh' ga⁻lä⁻jë⁻ he⁻ llay⁻. Ta⁻ ngii⁻ hnäh' ni⁻ mi^h juu¹ mah¹

sa⁻ jmeeh¹ hnäh' cha⁻mi^h huu⁻dsë⁻.
 28 Pero cher⁻mah¹ chaa⁻ hi⁻ ga⁻jäh⁻: “Ngo¹ he⁻ ma⁻lla⁻ dsa⁻ né' na⁻hyoo' ba' na⁻”, ta⁻ kuh⁻ hnäh' ga⁻ ja⁻, mah¹ la¹ llu¹ kih¹ hi⁻ ma⁻mi⁻jnäa⁻ juu¹ ja⁻. Lä⁻ja⁻ sa⁻ jmeey¹ jyoh⁻ huu⁻dsë⁻ he⁻ jmee¹ jwiih⁻ kiyh¹. Jëeh', kih¹ ba' Dio la¹ jmi⁻gyuu⁻ la⁻ hi⁻ lä⁻ja⁻ lä⁻jë⁻ he⁻ ga⁻ cha⁻ né' kih¹, kih¹ bi^h la¹ lä⁻jë⁻. 29 Ja⁻ he⁻ hlëëhn⁻ kih¹ huu⁻dsë⁻ kyah¹ hnäh'. He⁻ hlëëhn⁻ kih¹ huu⁻dsë⁻ kih¹ jñah⁻ ba' na⁻, mah¹ sa⁻ jmeey¹ jyoh⁻ huu⁻dsë⁻ he⁻ jmee¹ jwiih⁻ kiyh¹. ¿He⁻ la¹ ha¹ dsa⁻ kin⁻ he⁻ na⁻ngën⁻ jwë⁻ jmeen⁻ cher⁻mah¹ ko⁻ja⁻ la¹ huu⁻dsë⁻ kiyh¹? 30 Cher⁻mah¹ kwan⁻ ti⁻hmaah⁻ kih¹ Dio kih¹ he⁻ kuhn⁻, ¿he⁻ la¹ hlëëh⁻ dsa⁻ wi^h kin⁻ kih¹ he⁻ kuhn⁻ he⁻ ja⁻? 31 Hi⁻ kwee⁻ ba' la¹ kih¹ lä⁻jë⁻, cher⁻mah¹ kuh⁻huh⁻ hnäh', o he⁻ ga⁻ jmeeh⁻ hnäh', jmee⁻ hnäh' lä⁻jë⁻ lä⁻koo⁻ lle⁻ kih¹ ba' mah¹ lä⁻ja⁻ wa⁻ la¹ juuh⁻ kih¹ Dio jnän⁻. 32 Ta⁻ jmee⁻ hnäh' jeh¹ dsë⁻ dsa⁻ judiu, ni⁻ hi⁻ sa⁻ laa¹ judiu, ni⁻ hi⁻ laa¹ kyaa¹ Dio ka⁻lä^h. 33 Jmee⁻ hnäh' lä⁻koh⁻ jmee⁻ jnä⁻ ba'. Jëeh' jmeen⁻ bii¹ hnoohn⁻ ha⁻ lä⁻ jee' ti^h dsë⁻ dsa⁻ kyaah⁻ lä⁻jë⁻ he⁻ jmeen⁻. Sa⁻ hnoohn⁻ he⁻ llu¹ ki⁻ hñiin⁻, hnoohn⁻ he⁻ llu¹ kih¹ ga⁻lä⁻jëë⁻ ba' mah¹ lääy⁻.

11

Juu¹ kih¹ dsa⁻ hi⁻ jlë⁻ ka⁻lle'

1 Jmee⁻ hnäh' lä⁻koo⁻ jmee⁻ jnä', jëeh' jnä' jmeen⁻ lä⁻koo⁻ ga⁻jmee⁻ Cristo.

2 Chaan⁻ llu¹ cha⁻mi^h lä⁻koo⁻ tääh⁻ hnäh' øøhn¹, jëeh', ga⁻lä⁻jë⁻ jiih⁻ ba' dsa⁻lä⁻dsooh⁻ hoh⁻ jnä', hi⁻ chooh⁻ ba' hnäh' koo⁻ hweh⁻ juu¹ he⁻ ma⁻hlëëhn⁻ hnäh'. 3 Hnoon¹ lä⁻ngëeh⁻ hnäh', Cristo laa¹ to⁻në⁻ kih¹ lä⁻jëë⁻ dsa⁻ñuu⁻, hi⁻ lä⁻ja⁻ laa¹ dsa⁻ñuu⁻ kih¹ dsa⁻më', lä⁻ja⁻ laa¹ Dio kih¹ Cristo ka⁻lä^h. 4 La¹ o⁻hih⁻ kih¹ dsa⁻ñuu⁻ cher⁻mah¹ jlëy⁻ ka⁻lley⁻ wa⁻ra⁻ ga⁻të⁻ jee' ngiiy⁻ kiyh¹ kih¹ Dio o⁻ wa⁻ra⁻ ga⁻ngëëy⁻ juu¹ kih¹ Dio cha⁻né' dsa⁻. 5 Lä⁻ja⁻ ka⁻lä^h la¹ o⁻hih⁻ kih¹ dsa⁻më' cher⁻mah¹ sa⁻ na⁻jlë⁻ ka⁻lley⁻ wa⁻ra⁻

ga⁺tē⁺ jee⁺ ngiiy⁺ kiyh⁺ kih⁺ Dio o wa⁺ra⁻ ga⁺ngēey⁺ juu⁺ kih⁺ Dio cha⁺nē⁺ dsa⁻. Heh⁺ lä⁺ja⁻, la⁺ lä⁻koo⁻ he⁻ na⁻tii⁺ kwah⁻ lley⁺. ⁶ Cher⁺ mah⁺ jaa⁻ dsa⁻mē⁺ sa⁺ jlē⁺ lle⁺, llu⁺ ga⁺ wa⁺ tiy⁺ lley⁺ go⁻te⁻. Pero cher⁺ mah⁺ laay⁺ la⁺ o⁻hih⁻ kiyh⁺ he⁻ tiy⁺ lley⁺ o he⁻ jmeey⁺ kwah⁻, he⁻ja⁻ wa⁺ jlēy⁺ ba⁺. ⁷ Sa⁺ soqh⁻ kih⁺ dsa⁻ñuu^h jlēy⁺ lley⁺, jēeh⁺ laay⁺ heeh⁻ kih⁺ Dio, mah⁺ mi⁻jnää⁺ ha⁻ lä⁻koo⁻ jøøh⁺ laa⁺ Dio. Pero dsa⁻mē⁺ mi⁻jnää⁺ ha⁻ lä⁻koo⁻ jøøh⁺ laa⁺ dsa⁻ñuu^h. ⁸ Dsa⁻ñuu^h sa⁺ ya⁺ hēē⁺ kih⁺ dsa⁻mē⁺, dsa⁻mē⁺ ba⁺ ya⁺ hēē⁺ kih⁺ dsa⁻ñuu^h. ⁹ Lä⁺ja⁻ ka⁻lä^h, sa⁺ ga⁺jmää⁺ Dio dsa⁻ñuu^h mah⁺ le⁺ llu⁺ kih⁺ dsa⁻mē⁺, ga⁺jmääy⁺ dsa⁻mē⁺ mah⁺ le⁺ llu⁺ kih⁺ dsa⁻ñuu^h ba⁺. ¹⁰ Kih⁺ he⁻ja⁻, hi⁻ kwaat⁻ kih⁺ ángele ka⁻lä^h, jmee⁻ bi⁺ jlē⁺ dsa⁻mē⁺ lle⁺ mah⁺ jmee⁺ lii⁻ chaa⁻ hi⁻ kye⁻ nē⁺ kiyh⁺.

¹¹ Pero he⁻ tøøh⁺ jne⁺ kyaah⁺ Dsa⁻jøøh⁺ jnän⁺, ja⁺ ma⁻la⁺ dsa⁻ñuu^h laa⁺ kwaat⁻, ja⁻ba⁺ lä⁺ja⁻ laa⁺ kwaat⁻ dsa⁻mē⁺ ka⁻lä^h. ¹² Jēeh⁺, lä⁻koh⁺ ya⁺ hēē⁺ dsa⁻mē⁺ kih⁺ dsa⁻ñuu^h, ja⁻ba⁺ lä⁺ja⁻ kih⁺ dsa⁻mē⁺ dsa⁻lä⁻chaa⁻ dsa⁻ñuu^h. Lä⁻uu⁺ ba⁺ hwēē⁻ kih⁺ Dio. ¹³ Kye⁻ da⁺ hnäh⁺ kwaat⁻ hñaa⁺ hnäh⁺, ¿che⁺ sa⁺ laah⁺ hnäh⁺ sa⁺ jnä⁺ llu⁺ wa⁺ra⁻ ga⁺ngii⁺ jaa⁻ dsa⁻mē⁺ kih⁺, kih⁺ Dio ma⁺ sa⁻ na⁻jlē⁻ lley⁺? ¹⁴ Lä⁻koo⁻ jmee⁻ jne⁺ he⁻ tøøhn⁺ jmi⁻gyuu⁺ la⁻ lä⁻koo⁻ la⁺ kih⁺ dsa⁻ñuu^h, mi⁻jnää⁺ he⁻ la⁺ o⁻hih⁻ kiyh⁺ he⁻ kway⁺ jwē⁺ kwaaa⁻ jñu⁻ lley⁺. ¹⁵ Pero kih⁺ dsa⁻mē⁺, kah⁺ ba⁺ la⁺. Jnä⁺ llu⁺ kiyh⁺ he⁻ kway⁺ jwē⁺ dsa⁻kwaaa⁻ jñu⁻ lley⁺. Jēeh⁺, dsa⁻mē⁺, ga⁺hyoyh⁺ jñu⁻ lley⁺ kyoo⁻ mah⁺ jlē⁺ lley⁺ la⁻ he⁻ ma⁺ jlēy⁺ kyaah⁺ hmiih⁻. ¹⁶ Cher⁺ mah⁺ chaa⁻ hi⁻ hnøø⁺ tíchoo⁺ juu⁺ kih⁺ juu⁺ he⁻ hlēēhn⁺ la⁻, hnøø⁺ lä⁻ñey⁻ ha⁻ lä⁻ la⁺ kyaa⁺ jnääh⁺. Jēeh⁺ koo⁻ nēē⁺ ba⁺ he⁻ tēē⁺ jnääh⁺ jmee⁻ jnääh⁺ hi⁻ lä⁺ja⁻ lä⁻kaa⁻ gwah⁺ kih⁺ Dio.

Mi⁻kwayh⁺ ma⁻nuu⁺ kih⁺ Dsa⁻jøøh⁺ jnän⁺

¹⁷ Pero ta⁺ jyoh⁺ ko⁻taa⁻, sa⁺ chaan⁻ llu⁺ lä⁻koo⁻ jmeeh⁻ hnäh⁺. Jēeh⁺, jee⁺ dsa⁻ñeeh⁺ hnäh⁺, cha⁻ga⁺miih⁻ he⁻ hliih⁺ jmeeh⁻ hnäh⁺ la⁻ he⁻ ma⁺ jmeeh⁺ hnäh⁺ he⁻ llu⁺. ¹⁸ To⁻nē⁺ he⁻ ja⁻, ma⁻nuun⁺ kyah⁺ hnäh⁺ he⁻ sa⁺ hii⁺ koo⁻ ba⁺ juu⁺ kyah⁺ hnäh⁺ jee⁺ dsa⁻ñeeh⁺ hnäh⁺. Hi⁻ jee⁺ llah⁺ laan⁻ dsoo⁺ ba⁺. ¹⁹ Jēeh⁺, go⁻ laan⁻ jmää⁺ kyah⁺ hnäh⁺ he⁻ tääh⁺ hnäh⁺ lä⁺ja⁻ mah⁺ lä⁻lee⁻ hij⁻ na⁻ hi⁻ hnaah⁺ Dio hi⁻ lä⁻lee⁻ hij⁻ na⁻ hi⁻ sa⁻ hnaah⁺ Dio. ²⁰ Cher⁺ mah⁺ lä⁺ja⁻ tääh⁺ hnäh⁺, jee⁺ dsa⁻ñeeh⁺ hnäh⁺, ja⁻ ma⁻nuu⁺ kih⁺ Dsa⁻jøøh⁺ jnän⁺ ja⁻ kuh⁻ hnäh⁺. ²¹ Jēeh⁺, wa⁺ra⁻ ga⁺tē⁺ hor⁻ kuh⁺ hnäh⁺, lä⁺jaa⁻ lä⁺jaa⁻ hnäh⁺ dsa⁻lä⁻jää⁺ kuh⁻huh⁺ hnäh⁺ he⁻ go⁻kye⁻ hnäh⁺. Hñaa⁺ ba⁺ hnäh⁺ kuh⁻huh⁺ lä⁺jiih⁺ dsa⁻lä⁻hee⁺ hnäh⁺ mah⁺ ko⁻llaa⁺ jäy⁺ kyaah⁺ kyoo⁺. ²² ¿Che⁺ sa⁺ cha⁻ cha⁺neh⁻ kyah⁺ hnäh⁺ jee⁺ go⁻taah⁺ hnäh⁺ kuh⁺huh⁺ hnäh⁺? ¿He⁻la⁺ mi⁻kwah⁻ hnäh⁺ hi⁻ laa⁺ kyaa⁺ Dio, mah⁺ lleh⁻ hnäh⁺ o⁻hih⁻ kih⁺ hi⁻ sa⁻ kye⁻ ni⁻ miih⁻ he⁻ kuh⁺hih⁺? ¿Hee⁻ ba⁺ na⁻ jwēēhn⁻ hnäh⁺? ¿Che⁺ jwēēhn⁻ hnäh⁺ jmeeh⁻ ba⁺ hnäh⁺ llu⁺? Ni⁻ miih⁻ sa⁺ jwēēhn⁻ hnäh⁺ lä⁺ja⁻.

²³ Jēeh⁺, kih⁺ Dsa⁻jøøh⁺ jnän⁺ ga⁺hyohn⁺ juu⁺ la⁻, ja⁻ba⁺ he⁻ ma⁻hlēēhn⁺ hnäh⁺ jää⁺. Hwē⁺ he⁻ ga⁺ngēey⁺ Dsa⁻jøøh⁺ jnän⁺ ja⁻, ga⁻kay⁺ he⁻ñiih⁻. ²⁴ Mah⁺ ga⁻kway⁺ tíhmaah⁺ kih⁺ Dio. Ma⁻ngēē⁺ he⁻ ja⁻, ga⁻llaay⁺ he⁻ñiih⁻ ja⁻ mah⁺ ga⁻jäyh⁺: “Hee⁻ la⁻, kuh⁺ hnäh⁺. He⁻ la⁻ na⁻ jmi⁻ngo⁺ kin⁺. Ta⁻la⁺ kyah⁺ hnäh⁺ kwaan⁻ hñiin⁺ juun⁺. Ja⁻ jmeeh⁻ hnäh⁺ lä⁻la⁻ mah⁺ lä⁻dsooh⁻ hoh⁺ hnäh⁺ kin⁺.” ²⁵ Ja⁻ba⁺ lä⁺ja⁻ ga⁻jmeey⁺ kyaah⁺ wa⁻kyaah⁺, ma⁻ngēē⁺ ma⁻kuyh⁻ ma⁻nuu⁺. Ga⁻jäyh⁺: “Wa⁻kyaah⁺ la⁻ la⁺ hmoo⁺ hmēē⁺ he⁻ jmeen⁺ kyaah⁺ jma⁻ kin⁺. Ja⁻ jmeeh⁻ hnäh⁺ lä⁻la⁻, ga⁻lä⁻jē⁺ jiih⁻ ma⁺ huh⁺ hnäh⁺, mah⁺ lä⁻dsooh⁻ hoh⁺ hnäh⁺ kin⁺.” ²⁶ Lä⁺ja⁻, lä⁺jē⁺ jiih⁻ ma⁺ kuh⁻ hnäh⁺ he⁻ñiih⁻ la⁻, hi⁻ ma⁺ huh⁺ hnäh⁺ he⁻ haa⁺ neh⁻ wa⁻kyaah⁺ la⁻, he⁻ jmeeh⁻ hnäh⁺ juu⁺

he- ga-juu' Dsa-jøøh' jnän`ba' na-, lä- ma-ngoo' ja-ba' lä-jiih' jäyh' ka-läh'.

27 He-ja-, cher'mah' hi- ga-kuh- he-ñiuh-, hi- ga-hiyh' he- haa' neh- wa'kyaah' kih' Dsa-jøøh' jnän', hi- lä- ma-ngoo' bih' jmeey- he- hlih', ma-na-bääh' dsoo', kih' he- mi-kwayh' jmi-ngo' kyaah' jma- kih' Dsa-jøøh' jnän'. 28 Lä-jaa- lä-jaa- hnäh' hnøø' kah' da' hnäh' kwaat- che' sa- hñi- hñädsë- kyah' hnäh', jää' ja-ga' kuh' hnäh' he-ñiuh- hi- huh' hnäh' he- haa' neh- wa'kyaah'. 29 Jëeh', cher'mah' jmee- gyih' he- hlih' mah' kuyh- he-ñiuh- hi- hiyh- he- haa' neh- wa'kyaah' ja-, he- ngiyy' he- jä- he- hlih' në' kiyh' ba' ja-. Jëeh' sa- tooyh- ta' jmi-ngo' kih' Dsa-jøøh' jnän'. 30 Kih' he-ja-, chaa- jwëë' jee' kyah' hnäh' hi- dsaah', jwëë' hi- mo-so- cha- be' kih', lä-jiih' chaa- ko-llaa' hi- ga-juu'. 31 Pero cher'mah' ga-kye' jne' kwaat- he- hñi- hñädsë- jnän', jää' ja-ga' kih'hihn', mo-so- cha- he- kih'lla' Dio ta' jnän'. 32 Hi- cher'mah' ga'llay' ta' jnän', Dio ba' he' hi- heeh' jne' wiï', mah' sa- dsa'nøøn' cha-je- ko-jøh' kyaah' hi- sa- ma-heeh- juu' kiyh'. 33 He-ja- øøhn', wa-ra- ga-taah' hnäh' kuh', ja- jääh' hnäh' dsa-kyaah' hnäh'. 34 Hi- cher'mah' chaa- jaa- hi- kyoh-, wa- lla-kuyh- cha'neh- kiyh', mah' sa- jä- he- wiï' në' kiyh', wa-ra- ga-jmeey' wa- la- cha- la- jee' dsa-ñeeh- hnäh'. Cher'mah' cha- ga- jyoh' juu', he- ja- mi'een' wa-ra- ga-lloon' na-jëen- hnäh'.

12

Lä-jë- he- ga-hñah' jne' kih' Jmi-llë' kih' Dio

1 Hnoon' lä-ngëeh' hnäh' miih- øøhn', ha- lä- la' he- ma-hñah- jne' kih' Jmi-llë' kih' Dio. 2 Nèh' ba' hnäh' ha- lä- ma- jmeeh- hnäh', jää' sa- ga- ma-heeh- hnäh' kih' Dio. Ma' ga-nää' hnäh' ta- la- ta- jnø-, ga-kah- hnäh' jwë' jee' ma'hnaah- hnäh' dio kaa' hi- na-laa- kaa- dsa-. 3 He-ja- hnoon'

lä-ngëeh' hnäh' ni- jaa- hi- hlëeh' lä- gwa' kih' Jmi-llë' kih' Dio sa- jwäy' dso'jwiï' në' kih' Jesús. Lä-ja- ka-läh' sa- jäyh- jøøh' Jesús, cher'mah' sa- kyaayh' Jmi-llë' Na-jngiï'.

4 Kah' ba' la' he- ma-hñah- jne' lä-jaa- lä-jaa- jne' kih' Dio, pero jaa- ba' Jmi-llë' Na-jngiï' hi- kwa- lä-jë- he- ja-. 5 Kah' ba' la' ta' he- jmee- jne' lä-jaa- lä-jaa- jne' jee' hnäh- jne' Dio, pero jaa- ba' hi- laa' Dsa-jøøh' jnän'. 6 Kah' ba' la' be' he- ma-tëë' jne' lä-jaa- lä-jaa- jne', pero jaa- ba' Dio hi- jmee- lä-jë- kih' ga-lä-jëë' jne'.

7 Lä-jaa- lä-jaa- jne' ma-hñah- jne' he- ga-kwa' Jmi-llë' Na-jngiï' mah' lä-ja- jä- llu' kih' lä-jëë-. 8 Jaa- ga-hyoh' miih- hñädsë- llu' he- ga-kwa' Jmi-llë'. Jñah' ga-hyoh' he- jmee- kyuyh- cha-gamiih-, he- ga-kwa' ja-ba' Jmi-llë' Na-jngiï'. 9 Jñah' ka-läh' ga-hyoh' kih' ja-ba' Jmi-llë' ha- lä- jee' lä-dsoo' dsëy' cha-gamiih-. Hi- jñah' ga-hyoh' ha- lä- jee' mi-hlääy' hi- dsaah' kyaah' be' kih' ja-ba' Jmi-llë' Na-jngiï'. 10 Jñah' ga-hyoh' ha- lä- jmeey' he- juh-gaa-. Jñah' ga-hyoh' juu' he- ngëëy' kih' dsa-. Jñah' ga-hyoh' mah' kay' kwaat- che' la' kih' Jmi-llë' Na-jngiï' he- hlëeh- dsa- o che' la' kih' jmi-llë' hlih'. Jñah' ga-hyoh' hlëëyh' jyoh' juu'. Jñah' ka-läh', ga-hyoh' be' mah' jiiy' juu' he- hlëeh' dsa-kyaayh'. 11 Pero jaa- ba' Jmi-llë' hi- jmee- lä-jë- he- ja-. Hi- lä-koo- hyoh- dsëy' ba- ti-llooyh- kih' lä-jaa- lä-jaa-.

Jee' lä-jëë- hi- laa' kyaa' Dio laay' lä-koo- jaa- ba'

12 Koo- ba' la' jmi-ngo' jnän', hi- cha- cha-miuh- nëë' he- na-ku- na-chah'. Ma-ke- cha-miuh- nëë' he- na-ku- na-chah', ma-ra- he- la' ba' koo- jmi-ngo' jee' lä-jë-. Ja-ba' lä-ja- Cristo ka-läh' kyaah' jne'. 13 Jëeh', kyaah' jaa- ba' Jmi-llë' ga-lëë' jne' koo- ba' kyaayh', lä-llu' he- ma-na-saa- jne' jmi- kyaah' Jmi-llë' Na-jngiï' kih' Dio. Lä-ja- kih' hi- laa'

judiu o hi⁻ sa⁺ laa⁺ judiu, hi⁻ lä⁻ja⁻ ka-läh⁺ kih⁺ hi⁻ na-hnäë⁺ jmee⁺ ta⁺ kih⁺ dsa⁺ o cher'mah⁺ sa⁺ na-hnäëy⁺. Ga-lä⁻jëë⁺ ba⁺ jne⁺ ma-heeh⁺ jne⁺ kih⁺ jaa⁻ ba⁺ Jmi-lle⁺.

14 Heh⁺ jmi-ngo⁺ jnän⁺, sa⁺ la⁺ koo⁻ ba⁺ jee⁺ lä⁻jë⁺, cha-miuh⁻ jee⁺ na⁻ku⁻ na⁻chah⁺. 15 Cher'mah⁺ ma-tiin⁺ ga⁻jäh⁺: "Sa⁺ laan⁺ ma-gooh⁻, he⁻ja⁻ sa⁺ na'jnään⁺ kih⁺ jmi-ngo⁺ kyah⁺", pero ma⁻ke⁺ ma⁻jäh⁺ lä⁻ja⁻, ma⁻ra⁻ he⁻ na'jnää⁺ ba⁺ kih⁺ jmi-ngo⁺ jnän⁺. 16 Hi⁻ cher'mah⁺ lo-gwan⁺ ga⁻jäh⁺: "Sa⁺ laan⁺ mi'néh⁻, he⁻ja⁻ sa⁺ na'jnään⁺ kih⁺ jmi-ngo⁺ kyah⁺", pero ma⁻ke⁺ ma⁻jäh⁺ lä⁻ja⁻, ma⁻ra⁻ he⁻ na'jnää⁺ ba⁺ kih⁺ jmi-ngo⁺ jnän⁺. 17 Cher'mah⁺ lä⁻kaa⁻ jmi-ngo⁺ jnän⁺, la⁺ koo⁻ mi⁺ mi⁺ 'në⁺ juuh⁻, ¿hee⁻ kyaah⁺ ja⁻ nuu⁺ jne⁺? Hi⁻ cher'mah⁺ lä⁻kaa⁻ jmi-ngo⁺ jnän⁺, la⁺ koo⁻ to-gwa⁺ juuh⁻, ¿hee⁻ kyaah⁺ ja⁻ he⁻ taah⁺ jne⁺ jme⁺? 18 Pero Dio ga⁻jmee⁺ na⁻ku⁻ na⁻chah⁺ jmi-ngo⁺ jnän⁺, lä⁻koo⁻ lla⁺ dsëy⁺. 19 Cher'mah⁺ koo⁻ nëë⁺ ba⁺ la⁺ lä⁻kaa⁻ jmi-ngo⁺ jnän⁺, mo⁻so⁻ la⁺ lä⁻koo⁻ jmi-ngo⁺ he⁻ kyë⁺ jne⁺. 20 Pero ja⁻ lä⁻ja⁻ la⁺ jmi-ngo⁺ jnän⁺. Na⁻ku⁻ na⁻chah⁺ cha⁻miuh⁻ nëë⁺, hi⁻ jee⁺ lä⁻jë⁺ koo⁻ ba⁺ la⁺. 21 Sa⁺ le⁺ jäh⁺ mi'nën⁺ siih⁺ ma⁻goon⁻: "Sa⁺ jmee⁺ bii⁺ hne⁻ kin⁺." Ni⁻ sa⁺ le⁺ jäh⁺ ka'llen⁺ siih⁺ ma⁻tiin⁺: "Sa⁺ jmee⁺ bii⁺ hne⁻ kin⁺." 22 Pero sa⁺ la⁺ lä⁻ja⁻. He⁻ cha⁻ kih⁺ jmi-ngo⁺ jnän⁺, he⁻ jmee⁻ jne⁺ kwaat⁻ sa⁺ beë⁺ ni⁻ miuh⁻, he⁻ ja⁻ jmää⁺ jnän⁺ cha⁻ga⁻miuh⁻. 23 Hi⁻ he⁻ cha⁻ kih⁺ jmi-ngo⁺ jnän⁺ he⁻ jmee⁻ jne⁺ kwaat⁻ sa⁺ jnä⁺ llu⁺, he⁻ ja⁻ høø⁺ jne⁺ cha⁻ga⁻miuh⁻. Hi⁻ he⁻ sa⁺ sooh⁻ jëë⁺ dsa⁻, jlë⁺ jne⁺ llu⁺. 24 Pero he⁻ jnä⁺ llu⁺ në⁺ jnän⁺, sa⁺ jmee⁺ bii⁺ jlë⁺ jne⁺. Ga⁻jmee⁺ Dio jmi-ngo⁺ jnän⁺ mah⁺ høøn⁺ cha⁻ga⁻miuh⁻ lä⁻jë⁺ he⁻ sa⁺ beë⁺. 25 Heh⁺ lä⁻ja⁻, jmi-ngo⁺ jnän⁺ sa⁺ jmee⁺ ma⁺ kih⁻kih⁺. Lä⁻jë⁺ nëë⁺ ba⁺ hnääy⁺ dsa⁻kyaayh⁺. 26 Cher'mah⁺ jii⁺ kih⁺ koo⁻ nëë⁺, lä⁻ja⁻ ga⁻lä⁻jë⁺ ba⁺ jii⁺ kih⁺. Hi⁻ cher'mah⁺ ga⁻la⁺ llu⁺ kih⁺ koo⁻ nëë⁺, lä⁻ja⁻ la⁺ llu⁺ kih⁺ ga⁻lä⁻jë⁺ ba⁺.

27 Lä⁻ja⁻ jne⁺ ka-läh⁺, laa⁺ jne⁺ lä⁻koo⁻ jmi-ngo⁺ kih⁺ Cristo. Lä⁻jaa⁻ lä⁻jaa⁻ jne⁺ na⁻ku⁻ na⁻chah⁺ jne⁺ kyaayh⁺. 28 Jee⁺ kih⁺ hi⁻ laa⁺ gwah⁺, Dio ga⁻hñaa⁺ to⁻në⁺ hi⁻ laa⁺ apóstole, ja⁻ga⁻ ga⁻hñaa⁺ hi⁻ ngëë⁻ juu⁺ kiyh⁺, hi⁻ ga⁻hñaa⁺ ta⁻jwoh⁺, kyaah⁺ hi⁻ jmee⁻ he⁻ juh⁻gaa⁻, kyaah⁺ hi⁻ mi⁻hlää⁻ dsa⁻, kyaah⁺ hi⁻ jmee⁺ be⁺ kih⁺ dsa⁺, kyaah⁺ hi⁻ kye⁻ në⁺ kih⁺ dsa⁻kyaah⁺, hi⁻ kyaah⁺ hi⁻ lih⁺ hlëeh⁺ jyoh⁺ juu⁺. 29 ¿Che⁺ lä⁻jëë⁺ laa⁺ hi⁻ ngëë⁻ juu⁺ kih⁺ Dio? ¿Che⁺ ga⁻lä⁻jëë⁺ laa⁺ ta⁻jwoh⁺? ¿Che⁺ ga⁻lä⁻jëë⁺ jmee⁺ he⁻ juh⁻gaa⁻? 30 ¿Che⁺ ga⁻lä⁻jëë⁺ ma⁻hyoh⁻ be⁺ mah⁺ mi⁻hlääy⁺ dsa⁻dsaah⁺? ¿Che⁺ ga⁻lä⁻jëë⁺ lih⁺ hlëeh⁺ jyoh⁺ juu⁺? ¿Che⁺ ga⁻lä⁻jëë⁺ lih⁺ jii⁺ juu⁺ he⁻ hlëeh⁻ dsa⁻kyaayh⁺? 31 Wa⁺ hee⁺ hoh⁺ hnäh⁺ kih⁺ ta⁺ he⁻ la⁺ kwa⁻ Jmi-lle⁺ Na⁻jngii⁺ he⁻ llu⁺ ga⁺ miuh⁻.

Pero ta⁺ jyoh⁺ ko⁻taa⁻, hlëeh⁺ hnäh⁺ ha⁻ lä⁻ jee⁺ jnääh⁻ hnäh⁺ he⁻ jmää⁺ cha⁻ga⁻miuh⁻ kyah⁺ hnäh⁺.

13

He⁻ hnää⁻ jne⁺ dsa⁻kyaahn⁺, he⁻ ja⁻ ba⁺ kyee⁺

1 Cher'mah⁺ ga⁻hlëeh⁺ kyaah⁺ wa⁺ he⁻ cha⁻ he⁻ juu⁺ he⁻ hlëeh⁻ dsa⁻, hi⁻ kyaah⁺ juu⁺ he⁻ hlëeh⁻ ángele ka-läh⁺, hi⁻ cher'mah⁺ sa⁺ hnaan⁺ dsa⁻kyaahn⁺, laan⁺ lä⁻koo⁻ ñe⁺ he⁻ koo⁻ hii⁺ ta⁻jmah⁺. Laan⁺ lä⁻koo⁻ jwi⁺ñe⁺ kih⁺ të⁺. 2 Cher'mah⁺ ga⁻hyohn⁺ cha⁻miuh⁻ juu⁺ kih⁺ Dio he⁻ ngëen⁺ kih⁺ dsa⁺, hi⁻ cher'mah⁺ ga⁻lä⁻ngëen⁺ lä⁻jë⁺ juu⁺ he⁻ na⁻hmää⁺, cher'mah⁺ kyuu⁺ ba⁺ jnä⁺ lä⁻jë⁺, hi⁻ cher'mah⁺ ga⁻jmeen⁺ dsöo⁺ dsën⁻ cha⁻miuh⁻ lä⁻jii⁺ mi⁺siin⁺ høø⁺ moh⁺, pero cher'mah⁺ sa⁺ hnaan⁺ dsa⁻kyaahn⁺, ni⁻ miuh⁻ sa⁺ cha⁻ he⁻ laan⁺. 3 Cher'mah⁺ ga⁻ti⁺ ga⁻lloohn⁺ ga⁻lä⁻jë⁺ he⁻ cha⁻ kin⁺ mah⁺ äähn⁺ dsa⁻ tä⁻ñee⁺, hi⁻ cher'mah⁺ ga⁻kwaan⁺ hñiin⁺ kaan⁺, pero cher'mah⁺ sa⁺

hnaan⁺ dsa⁻kyaahn⁺, ni⁺ miih⁻ sa⁻ jmaa⁺ kin⁺ lä⁺jē⁺ he⁻ ja⁻.

⁴ He⁻ hnää⁺ jne⁺ dsa⁻, he⁻ jøh⁻ dsen⁻ ba⁺ ja⁻, hi⁺ llu⁺ dsē⁻ jne⁺ ka⁻läh⁺. He⁻ hnää⁺ jne⁺ dsa⁻, ja⁺ he⁻ wi⁺ dsē⁻ jne⁺ kyaah⁺ dsa⁻. He⁻ hnää⁺ jne⁺ dsa⁻, ja⁺ he⁻ jmaa⁺ jne⁺ hñaan⁺ kaah⁺, ni⁻ he⁻ jmeen⁻ kyeē⁺ jne⁺ cha⁻ga⁻miih⁻. ⁵ He⁻ hnää⁺ jne⁺ dsa⁻, ja⁺ he⁻ jmeen⁻ he⁻ sa⁻ lle⁻ kih⁺ jmeen⁻, ja⁺ he⁻ hnøøhn⁺ ma⁻la⁻ he⁻ llu⁺ jnän⁻ hñaan⁺, ja⁺ he⁻ lä⁻lee⁺ jne⁺ na⁻koh⁺, ja⁺ he⁻ tøøh⁻ jne⁺ dsen⁻ kyaah⁺ dsa⁻. ⁶ Ja⁺ he⁻ tih⁻ dsē⁻ jne⁺ he⁻ hñih⁺, he⁻ tih⁺ dsē⁻ jne⁺ ju⁻dsoo⁺ jmah⁺ ba⁺. ⁷ He⁻ hnää⁺ jne⁺ Dio, he⁻ lä⁻be⁺ dsē⁻ jne⁺ kih⁺ lä⁺jē⁺, hi⁺ lä⁻ ma⁻dsoo⁺ ja⁻ba⁺ dsē⁻ jne⁺ kiyh⁺, hi⁺ ngoo⁺ ba⁺ he⁻ kye⁺ jne⁺ o⁻jøh⁺ dsē⁻, hi⁺ he⁻ kwēēh⁺ dsē⁻ jne⁺ ka⁻läh⁺.

⁸ He⁻ hnää⁺ jne⁺ dsa⁻kyaahn⁺ sa⁻ llaa⁺ jih⁻koh⁺. Pero lloo⁻ koo⁻ jmi⁺ mo⁻so⁻ jmee⁻ bii⁺ mi⁻jnää⁻ Dio juu⁺ kih⁺, lä⁺ja⁻ ka⁻läh⁺ mo⁻so⁻ jmee⁻ bii⁺ hyoh⁺ dsa⁻ hlēēh⁺ jyoh⁺ juu⁺, hi⁺ mo⁻so⁻ jmee⁻ bii⁺ hyoyh⁺ he⁻ jmeey⁺ kyuyh⁻ cha⁻ga⁻miih⁻. ⁹ Pero jmi⁺ he⁻ tøøhn⁻ la⁻, sa⁺ ga⁺ ma⁻lä⁻kyuuh⁻ jne⁺ na⁻hñaa⁺ lä⁺jē⁺ juu⁺ na⁻, hi⁺ lä⁺ja⁻ ka⁻läh⁺ lä⁺jēē⁺ hi⁻ ngēē⁻ juu⁺ kih⁺ dsa⁺, sa⁺ hlēēyh⁺ na⁻hñaa⁺ lä⁺jēē⁺. ¹⁰ Pero wa⁻ra⁻ ga⁻lloo⁺ jmi⁺ jmee⁺ Dio ma⁻na⁻hñaa⁺ go⁻te⁻ lä⁺jē⁺, ma⁻ja⁻ mo⁻so⁻ jmee⁻ bii⁺ he⁻ ga⁻lä⁻kyuuh⁻ jne⁺ miih⁻ jmi⁺ gyuyh⁻ la⁻, llaa⁺ go⁻te⁻ ba⁺ ja⁻.

¹¹ Lä⁻koo⁻ ma⁺ laan⁺ chih⁻, ga⁺hlēēhn⁻ lä⁻koo⁻ jaa⁻ chih⁻, ga⁺jmeen⁺ hu⁻dsē⁻ lä⁻koo⁻ jaa⁻ chih⁻, hi⁺ ga⁻kan⁺ kwaat⁻ lä⁻koo⁻ jaa⁻ chih⁻. Pero ma⁺ ga⁻lä⁻jøøhn⁻, mo⁻so⁻ ga⁺jmeen⁺ lä⁺jē⁺ he⁻ ma⁺ jmeen⁻ lä⁻koo⁻ ma⁺ mahn⁺. ¹² Jmi⁺ na⁺, sa⁻ ma⁻lä⁻ngēē⁻ jne⁺ na⁻hñaa⁺ lä⁺jēē⁺, la⁺ jnän⁻ lä⁻koo⁻ he⁻ jēē⁻ jne⁺ kyaah⁺ hu⁻ he⁻ sa⁻ jēē⁻ ba⁺. Pero wa⁻ra⁻ ga⁻lloo⁺ jmi⁺ ja⁻, ja⁻ga⁻ tēē⁺ jne⁺ jēēn⁻ jēē⁻ go⁻te⁻. Na⁺ kyuyh⁻ miih⁻ ba⁺. Pero wa⁻ra⁻ ga⁻lloo⁺ jmi⁺ ja⁻, ja⁻ga⁻ lä⁻kyuyh⁻ lä⁺jē⁺, ja⁻ba⁺ lä⁻koo⁻ kyuyh⁻ Dio jnän⁻.

¹³ Hnē⁻ nēē⁺ ba⁺ he⁻ sa⁺ llaa⁺: he⁻ ma⁻dsoo⁺ dsē⁻ jne⁺, he⁻ cha⁻ o⁻jøh⁺ dsē⁻ jnän⁻, hi⁺ he⁻ hnää⁺ jne⁺ dsa⁻kyaahn⁺. Kih⁺ jee⁺ lä⁺jē⁺ he⁻ la⁻, kyeē⁺ ga⁺ he⁻ hnää⁺ jne⁺ dsa⁻kyaahn⁺.

14

Ha⁻ lä⁺ la⁺ kih⁺ hi⁻ hlēēh⁺ jyoh⁺ juu⁺

¹ He⁻ja⁻ go⁻nää⁺ ba⁺ hnäh⁺ ta⁻ cha⁻nē⁻ he⁻ hnaah⁺ hnäh⁺ øøh⁺ hnäh⁺. Hi⁺ lä⁺ja⁻ wa⁺ heē⁺ hoh⁺ hnäh⁺ kih⁺ ta⁻ he⁻ la⁻ kwa⁺ Jmi⁻lle⁺ Na⁻jngii⁺. Hi⁺ kih⁺ jee⁺ lä⁺jē⁺ ta⁻ na⁻, wa⁺ heē⁺ hoh⁺ hnäh⁺ kih⁺ he⁻ ngēēh⁺ hnäh⁺ juu⁺ kih⁺ Dio. ² Jēēh⁺, jaa⁻ hi⁻ hlēēh⁺ jyoh⁺ juu⁺, ja⁺ he⁻ hlēēyh⁻ kyaah⁺ dsa⁻ ja⁻, he⁻ hlēēyh⁻ kyaah⁺ Dio ba⁺ ja⁻. Hi⁺ ma⁻ke⁺ hlēēyh⁻ juu⁺ kaah⁺ he⁻ kwa⁺ Jmi⁻lle⁺ Na⁻jngii⁺, ni⁺ jaa⁻ sa⁺ ngēē⁻ juu⁺ kiyh⁺. ³ Pero jaa⁻ hi⁻ ngēē⁻ juu⁺ lä⁻koo⁻ ga⁻hyoyh⁺ kih⁺ Dio, hi⁻ he⁻ ba⁺ hlēēh⁺ juu⁺ he⁻ jmeey⁺ dsa⁻nää⁻ dsa⁻ ta⁻ cha⁻nē⁻, kway⁻ be⁺ kih⁺ dsa⁻, hi⁺ jmeey⁺ dsa⁻nøh⁻ dsē⁻ dsa⁻. ⁴ Jaa⁻ hi⁻ hlēēh⁺ juu⁺ he⁻ sa⁺ ngēē⁻ jne⁺, he⁻ kway⁻ be⁺ kih⁺ hñiyy⁺ ba⁺ ja⁻. Pero jaa⁻ hi⁻ ngēē⁻ juu⁺ lä⁻koo⁻ ga⁻hyoyh⁺ kih⁺ Dio, kway⁻ be⁺ kih⁺ lä⁺jēē⁺ hi⁻ laa⁺ kyaa⁺ Dio.

⁵ Hnoon⁺ wa⁻ra⁻ jäh⁺ kih⁺ lä⁺jēē⁺ ba⁺ hnäh⁺ hlēēh⁺ hnäh⁺ jyoh⁺ juu⁺. Pero cha⁻ga⁻miih⁻ hnoon⁺ wa⁻ra⁻ jäh⁺ kih⁺ ga⁻hñah⁺ hnäh⁺ ta⁻ he⁻ ngēēh⁺ hnäh⁺ juu⁺ kih⁺ Dio. Jēēh⁺, llu⁺ ga⁺ he⁻ ja⁻, lä⁻koh⁺ ga⁺ he⁻ hlēēh⁺ hnäh⁺ jyoh⁺ juu⁺. Hi⁺ ma⁻ra⁻ he⁻ jmaa⁺ ba⁺ he⁻ hlēēh⁺ hnäh⁺ jyoh⁺ juu⁺ wa⁻ra⁻ jäh⁺ kih⁺ chaa⁻ hi⁻ jii⁺ juu⁺ ja⁻ mah⁺ kwa⁺ be⁺ kih⁺ hi⁻ laa⁺ kyaa⁺ Dio. ⁶ Jēē⁻ da⁺ hnäh⁺ øøhn⁺. Cher⁺ mah⁺ ngoon⁺ na⁻hlēēhn⁻ hnäh⁺ kyaah⁺ jyoh⁺ juu⁺ he⁻ ma⁻hyohn⁻ kih⁺ Dio, sa⁺ jmaa⁺ he⁻ ja⁻ kyah⁺ hnäh⁺. Llu⁺ ga⁺ he⁻ hlēēhn⁻ hnäh⁺ he⁻ ga⁻mi⁻jnää⁻ Dio kin⁺ ba⁺, hi⁺ hlēēhn⁻ hnäh⁺ he⁻ ma⁻kyuuh⁻ jne⁺, hi⁺ hlēēhn⁻ juu⁺ lä⁻koo⁻ ga⁻hyohn⁻ kih⁺ Dio, hi⁺ kyaah⁺ nuuh⁻ he⁻ ma⁻mi⁻tēē⁻ jne⁺.

⁷ Lä⁺ja⁻ la⁺ kih⁺ lä⁺jē⁺ he⁻ sa⁺ na⁻jiih⁺. Wa⁻ra⁻ ga⁻hi⁺ luu⁺ hma⁻ta⁻, wa⁻ra⁻

ga⁺hi⁺ tu⁻, cher⁺mah⁺ sa⁺ ga⁺hi⁺ kwee⁻, sa⁺ chaa⁻ hi⁻ ñe⁻ hee⁻ su⁻ ja⁻ hi⁺. ⁸ Hi⁺ cher⁺mah⁺ sa⁺ ga⁺hi⁺ kwee⁻ luu⁺ hoo⁺, ni⁺ jaa⁻ hløø⁺ sa⁻ mi⁻llu⁺ hñii⁺ mah⁺ dsa⁻näy⁺ jee⁺ hñii⁺. ⁹ Lä⁺ja⁻ la⁺ kyah⁺ hnäh⁺ ka⁻lä⁺h⁺. Cher⁺mah⁺ sa⁺ jëë⁻ juu⁺ he⁻ hlëeh⁺ hnäh⁺, ¿ha⁻ lä⁺ja⁻ lä⁺ngëë⁺ dsa⁻ juu⁺ he⁻ hlëeh⁺ hnäh⁺? Koo⁻ taah⁻ mi⁺h⁺ ba⁺ ja⁻ he⁻ hlëeh⁺ hnäh⁺. ¹⁰ Joh⁺ juu⁺ sa⁻ hlëeh⁺ dsa⁻ lä⁺kaa⁻ lä⁺juh⁺ jmi⁻gyuu⁺, hi⁻ lä⁺koo⁻ lä⁺koo⁻ jwii⁻ ngëë⁺ bih⁺ juu⁺ kiyh⁺. ¹¹ He⁻ja⁻ cher⁺mah⁺ sa⁻ ngëen⁺ juu⁺ he⁻ hlëeh⁺ dsa⁻, laan⁺ lä⁺koo⁻ jaa⁻ hi⁻ chaa⁻ uu⁺ ba⁺ kiyh⁺. Hi⁻ lä⁺ja⁻ laa⁺ hi⁻ he⁻ ki⁻ jnä⁺ ka⁻lä⁺h⁺. ¹² Lä⁺ja⁻ jmee⁺ hnäh⁺ ka⁻lä⁺h⁺. Na⁺ he⁻ ma⁻hee⁺ hoh⁺ hnäh⁺ kih⁺ ta⁺ he⁻ la⁺ kwa⁺ jmi⁻lle⁺ Na⁻jngii⁺, he⁻ja⁻ cha⁻ga⁺mi⁺h⁻ wa⁺ tih⁻ hoh⁺ hnäh⁺ he⁻ la⁺ kwa⁺ jmi⁻lle⁺ Na⁻jngii⁺ he⁻ jmee⁻ dsa⁻kwa⁺ lä⁺hii⁺ nē⁻ hi⁻ laa⁺ kyaa⁺ Dio.

¹³ Kih⁺ he⁻ja⁻, jaa⁻ hi⁻ ma⁻hyoh⁻ hlëeh⁺ jyoh⁺ juu⁺, wa⁺ ngii⁺ kiyh⁺ kih⁺ Dio mah⁺ kway⁺ be⁺ ha⁻ lä⁺ jee⁺ jii⁺ juu⁺ ja⁻ kyaah⁺ dsa⁻kyaayh⁺. ¹⁴ Jëeh⁺, cher⁺mah⁺ ga⁻ngiin⁻ kin⁻ kyaah⁺ juu⁺ he⁻ sa⁻ ngëen⁺, he⁻ ngiin⁻ kyaah⁺ jmi⁻lle⁺ kin⁻ ba⁺ ja⁻. Pero juu⁺ ja⁻, sa⁻ ngëen⁺ he⁻ hnøø⁺ jäh⁻. ¹⁵ He⁻ja⁻, ¿ha⁻ lä⁺ jmeen⁺? Ngii⁺ ba⁺ jnä⁺ kyaah⁺ jmi⁻lle⁺ kin⁻, hi⁻ lä⁺ja⁻ ka⁻lä⁺h⁺ kyaah⁺ juu⁺ he⁻ ngëen⁺ ba⁺. Hi⁻ hän⁻ kyaah⁺ jmi⁻lle⁺ kin⁻, hi⁻ lä⁺ja⁻ ka⁻lä⁺h⁺ hän⁻ kyaah⁺ juu⁺ he⁻ ngëen⁺. ¹⁶ Jëeh⁺, cher⁺mah⁺ ga⁻häh⁻ kyaah⁺ jmi⁻lle⁺ jmah⁺ jee⁺ kwah⁻ ti⁺hmaah⁺ kih⁺ Dio, ha⁻ lä⁺ja⁻ jäh⁻ hi⁻ tääh⁻ nuu⁻: “Wa⁺ la⁺ lä⁺ja⁻”, cher⁺mah⁺ sa⁻ ma⁻lä⁻ngëey⁺ hee⁻ ja⁻ he⁻ ma⁻hlëeh⁺. ¹⁷ Ma⁺ke⁻ jnaah⁺ ma⁻kwah⁻ ti⁺hmaah⁺, pero kih⁺ hi⁻ tääh⁻ nuu⁻, sa⁻ tēey⁺ be⁺ kyaah⁺ juu⁺ ja⁻. ¹⁸ Kwan⁺ ti⁺hmaah⁺ kih⁺ Dio kih⁺ he⁻ ma⁻hyohn⁻ hlëehn⁺ cha⁻ga⁺mi⁺h⁻ jyoh⁺ juu⁺ lä⁺koh⁺ ga⁺ hnäh⁺. ¹⁹ Pero ga⁺ ma⁻chehn⁺ jee⁺ dsa⁻ñee⁺ øøh⁺ jne⁺, llu⁺ ga⁺ laan⁺ he⁻ hlëehn⁺ hñä⁺ mi⁺juu⁺ he⁻ lä⁺ngëë⁺ dsa⁻ wa⁺ra⁻ ga⁻tē⁺ jee⁺ hlëeh⁺ jnih⁺, lä⁺koh⁺

ga⁺ he⁻ hlëehn⁺ gya⁺ mil mi⁺juu⁺ he⁻ sa⁻ kyuu⁺ dsa⁻.

²⁰ Øøhn⁺, ta⁺ jmee⁻ hnäh⁺ huu⁺dsē⁻ lä⁺koo⁻ jaa⁻ chih⁻ hi⁻ sa⁻ ngëë⁺. Llu⁺ ba⁺ cher⁺mah⁺ laah⁺ hnäh⁺ lä⁺koo⁻ jaa⁻ chih⁻ hi⁻ sa⁻ jmee⁺ he⁻ hñih⁺. Pero hnøø⁺ jmeeh⁺ hnäh⁺ huu⁺dsē⁻ lä⁺koo⁻ jaa⁻ dsa⁻ ma⁻jøøh⁺ ba⁺. ²¹ Lä⁺la⁻ na⁻si⁻ nē⁻ ley:

Kyaah⁺ jyoh⁺ juu⁺ hlëehn⁺ dsa⁻ la⁻.

Kyaah⁺ juu⁺ he⁻ hlëeh⁺ dsa⁻ chaa⁻ uu⁺ ba⁺ hlëeh⁺ jnih⁺.

Pero ni⁺ lä⁺ja⁻, sa⁻ nuuy⁺ kin⁻, ga⁻jäh⁺ Dio.

²² Lä⁺ja⁻, hi⁻ ma⁻hyoh⁻ hlëeh⁺ jyoh⁺ juu⁺, la⁺ koo⁻ he⁻ juh⁻gaa⁻ kih⁺ hi⁻ sa⁻ ga⁺ ma⁻heeh⁻ kih⁺ Dio. Sa⁻ la⁺ kih⁺ hi⁻ ma⁻heeh⁻ kih⁺ Dio. Pero ta⁺ jyoh⁺ ko⁻taa⁻, jaa⁻ hi⁻ ngëë⁺ juu⁺ he⁻ ga⁺hyoyh⁺ kih⁺ Dio, hlëeyh⁻ hi⁻ ma⁻heeh⁻ kih⁺ Dio ba⁺. Sa⁻ la⁺ kih⁺ hi⁻ sa⁻ ma⁻heeh⁻ kih⁺ Dio. ²³ He⁻ja⁻ sa⁻ llu⁺ cher⁺mah⁺ lä⁺jëë⁻ hnäh⁺ hlëeh⁺ hnäh⁺ jyoh⁺ juu⁺ he⁻ sa⁻ ngëë⁺ jne⁺ jee⁺ dsa⁻ñee⁺ hnäh⁺. Jëeh⁺, cher⁺mah⁺ ga⁻lloo⁺ jaa⁻ hi⁻ hmëë⁺ o jaa⁻ hi⁻ sa⁻ ga⁺ ma⁻dsoo⁺ dsē⁺ kih⁺ Dio, ma⁺ja⁻ jäh⁻, he⁻ ngaah⁺ ba⁺ hnäh⁺ na⁻. ²⁴ Pero cher⁺mah⁺ lä⁺jëë⁻ hnäh⁺ ngëeh⁺ hnäh⁺ juu⁺ he⁻ ga⁻hñah⁺ hnäh⁺ kih⁺ Dio hi⁻ cher⁺mah⁺ ga⁻lloo⁺ jaa⁻ hi⁻ hmëë⁺ o jaa⁻ hi⁻ sa⁻ ga⁺ ma⁻heeh⁻ kih⁺ Dio jee⁺ tääh⁻ hnäh⁺, kyaah⁺ juu⁺ he⁻ ngëeh⁺ hnäh⁺ ja⁻ jmee⁺ lä⁻ngëey⁺ he⁻ ma⁻hlääyh⁻, hi⁻ lä⁻liiyh⁻ lä⁻jē⁻ he⁻ jmeey⁺. ²⁵ Hi⁺ lä⁺ jnä⁺ lä⁻jē⁻ he⁻ na⁻hmää⁺ neh⁻ tuh⁻dsēy⁺. Ja⁻ga⁺ na⁻ juuyh⁺ jnēy⁺ mah⁺ hnaayh⁻ Dio, jäh⁻: “Ma⁺ra⁻ ju⁺dsoo⁺, cheh⁺ ba⁺ Dio jee⁺ kyah⁺ hnäh⁺.”

Hnøø⁺ dsa⁻toohn⁻ lä⁻koo⁻ lle⁻ kih⁺ lä⁻ ma⁻ dsa⁻ñee⁻ jne⁺

²⁶ Øøhn⁺, he⁻ koo⁻ juu⁺ lle⁺ jne⁺ kih⁺ jee⁺ lä⁻jē⁻ he⁻ ma⁻jwëehn⁺ hnäh⁺. Jee⁺ dsa⁻ñeeh⁻ hnäh⁺, chaa⁻ hi⁻ hä⁻, chaa⁻ hi⁻ mi⁻tëë⁻, chaa⁻ hi⁻ hlëeh⁺ ga⁺ jyoh⁺ juu⁺, chaa⁻ hi⁻ ma⁻mi⁻ jnä⁻ Dio mi⁺h⁻ kih⁺, chaa⁻ hi⁻ lih⁻ jii⁺ juu⁺ he⁻ sa⁻ ngëë⁺ jne⁺. He⁻ja⁻ jmee⁺ hnäh⁺ lä⁻jē⁻ he⁻ na⁻ mah⁺

lä'cha-cha-ga'miuh-be' kyah' hnäh'.
 27 Wa'ra- ga'hlëeh' hnäh' jyoh' juu',
 wa' hlëeh' uu' uu- ba', pero ma' jaa-
 ba'. Hi- ma'ra- he- hnää' jaa- hi- lih-
 jii' juu' ja-. 28 Cher'mah' sa' chaa-
 hi- lih- jii' juu' ja-, sa' wa' hlëeyh'
 hi- tääh' neh' gwah'. Wa' hlëeyh'
 jee' nuuy- hñiiy' ba', hi- wa' hlëeyh'
 kyaah' Dio. 29 Lä'ja- ka-läh' kih' hi-
 ngëe- juu' he- ga'hyoyh' kih' Dio. Wa'
 hlëeh' uu' uu- ba', mah' jee' lä'jëe-
 wa' kyey' kwaat- ha- lä' dsoo- juu'
 ja-. 30 Cher'mah' ga'mi'jnää- Dio
 miuh- kih' jaa- hi- gya'nuu-, wa' jøøy'
 lä'jiih' llaa- hlëeh' hi- ma-løø' to-në'
 he'. 31 Jëeh', lä'jëe- ba' hnäh' cha-
 jwë kyah' hnäh' ngëeh' hnäh' juu' he-
 ma-hñah- hnäh' kih' Dio. Pero ma-
 jaa- ba' hnäh' ngëeh' hnäh' juu' ja-,
 mah' lä'ja- lä'tëe- lä'jëe-, hi- hyoyh-
 cha-ga'miuh- be'. 32 Jmi-llë' kih'
 hi- ngëe- juu' nuuh' bih', sa' hlëeyh'
 ta'ko- jiih' hlëeh' jñah' øøyh'. 33 Jëeh'
 Dio, sa' laay' Dio hi- koo- jmee- tääh'
 miuh'. He- jmeey- hi' ti' jnän' ba'.

Lä'koo- jmee- lä'jëe- gwah' jee'
 dsa-ñee- lä'jëe- hi- laa' kyaah' Dio,
 34 lä'jëe- dsa-më' sa' wa' tooyh' miuh'
 jee' tääyh' neh' gwah'. Jëeh', sa-
 cha- jwë' kiyh' hlëeyh'. Hnøø' nuuyh'
 kih' dsa-ñuuh- ba', lä'koo- jäh' në'
 ley. 35 Cher'mah' he- hnøøy' lä'tëey-,
 wa' ngiiy' juu' kih' dsa-ñuuh- kyaay'
 wa'ra- ga'lla-näay- cháneh' kiyh'.
 Jëeh', sa' sooh- kih' dsa-më' hlëeyh'
 neh' gwah'.

36 Ja- ma-la- jee' kyah' hnäh'
 ga-lä'cha- juu' kih' Dio. Ni- sa-
 la' ma-la- kyah' hnäh' ka-läh'.
 37 Cher'mah' chaa- hi- jmee- huuh'së-
 laay' jaa- hi- ngëe- juu', o cha-
 ga' jyoh' he- ga'hyoyh' kih' Jmi-llë'
 Na-jngii', hi- he' tah- dsëy' la' mada-
 kih' Dio lä'jëe- he- ma-siin' la-. 38 Kih'
 hi- sa' jmee- he' kih' juu' la-, ta' jmee-
 hnäh' he' kiyh'.

39 Lä'ja- hnäh' øøhn', wa' hee' hoh'
 hnäh' kih' ta' he- ngëeh' hnäh' juu'
 kih' Dio. Hi- ta' ha- hnäh' kih' hi-
 lih' hlëeh' jyoh' juu'. 40 Pero ta' jmee-

hnäh' wa' la' cha- la' jee' dsa-ñeeh-
 hnäh', jmee' hnäh' lä'koo- lle' kih' ba'.

15

*Ga-lä'jiih' Cristo ma' ga'hya- hnë-
 jmi'na' juuy'*

1 Na' na' mi-dsoohn- hoh' hnäh'
 øøhn', ha- lä' la' ju'hmeë' he-
 ga'hlëehn- hnäh', ja-ba' he- ga'heeh-
 hnäh' ja-. Hi- lä' ma-tääh' ja-ba'
 hnäh' kyaah' juu' ja- lä'jiih' na'.
 2 Kyaah' ja-ba' juu' la- ma-na-laah'
 hnäh' cher'mah' ga'nää' ba' hnäh'
 koo- hwëh- kyaah' juu' he-
 ma-hlëehn- hnäh'. Pero cher'mah'
 sa' la' lä'ja-, sa' jmaa' he- ma-dsoo'
 hoh' hnäh'.

3 To-në' ga'hlëehn- hnäh' ja-ba'
 juu' he- ga'heeh- hñiin- he- ga'juu'
 Cristo kih' dso'kye- jnän- lä'koo-
 na-sii- juu' kih' Dio. 4 Ja-ga' na-
 ga'haa' dsih' mah' ga-lä'jiiyh' ka-läh'
 ma' ga'hya- hnë- jmi', lä'koo-
 ma-na-sii- kiyh' jää'. 5 Ga'mi'jnääy-
 hñiiy' kih' Pee'. Hi- këe- ga,
 ga'mi'jnääy- hñiiy' kih' lä'jëe-
 gya'tuu'. 6 Ma-ngëe' he- ja-,
 ga'mi'jnääy- hñiiy' kih' laa' ga' hñä'
 hñä-laa' øøh' jne' kyaah' koo- hä' ba'.
 Hi- jwëe' øøh' jne' he', chaa- gyih'
 lä'jiih' na', ko'llaa' ba' ma-na'juu'.
 7 Ma-ngëe' he- ja-, ga'mi'jnääy-
 hñiiy' kih' Jacobo, ja-ga' ga'mi'jnääy-
 hñiiy' jee' ma' tääh' lä'jëe- apóstole.

8 Jee' ga'dsaa' ja-, ga'mi'jnääy-
 hñiiy' ki' jnä'. Jnä' hi- ga-la' kih'
 lä'koo- jaa- hi- sa' ga-lä'chaa-
 lä'koo- lle' kih'. 9 Jëeh', mah' ga'
 jnä' lä'koh' ga' jee' lä'jëe- apóstole
 he'. Ni- sa' lle' kih' tëeh' dsa- jnä'
 apóstol. Jëeh', ga'jmeehn- cha-miuh-
 hi- laa' kyaah' Dio. 10 Pero, kih' he-
 llu' dsë' Dio, he-ja- ba' ja- laan' he-
 jwahn- laan'. Hi- ga'jmää' ba' he-
 llu' dsëy' kyaah' jnä' jëeh' ga'jmeen'
 cha-ga'miuh- ta' lä'koh' ga' jee' lä'jëe-
 apóstole he'. Pero ja- hñiin- hi-
 ga'jmeey' ta' ja-. He- llu' dsë' Dio
 kyaah' jnä' ba' ja-, he-ja- ya'hii' llu'
 ta' he- ga'jmeen'. 11 Lä'ja- ba' la'

juu' he- kwa- jnääh', kwee- ba' jmee- cher'mah' jnä', o cher'mah' jñah' kwa- juu' la-, hi- juu' la- ba' ja-, he- ga- heeh' hnäh'.

Lä'jiih' lä'jöö- dsa- hi- ma-na-juu'

¹² Ga-nuuh- ba' hnäh' he- ga-kwa- dsa- juu' he- ga-lä'jiih' Cristo. ¿He-la' ja- ko-llaa' hnäh' jwah' hnäh' he- sa- lä'jiih' dsa- hi- ma-na-juu'? ¹³ Jëeh', cher'mah' sa- lä'jiih' dsa- hi- ma-na-juu', ni- sa- ga-lä'jiih' Cristo cher'mah' lä'ja- la'. ¹⁴ Hi- cher'mah' sa- ga-lä'jiih' Cristo, sa- jmää' ta' he- kwa- jnääh' juu' kiyh'. Lä'ja- ka-läh', he- ma-lä-dsoo' dsë- jne', sa- jmää' ta' ni- miih-. ¹⁵ Hi- ja- ma-la- he- ja-. Ga-jmee' jnääh' juu' ta-juu' kih' Dio, jëeh' ma-jmee' jnääh' ju'dsoo' he- ga-mi-jiih' Cristo. Pero sa- ga-lä'jiih' Cristo cher'mah' la' ju'dsoo' he- sa- lä'jiih' dsa-. ¹⁶ Jëeh', cher'mah' sa- lä'jiih' dsa- hi- ma-na-juu', ni- lä'ja- sa- ga-lä'jiih' Cristo. ¹⁷ Wa-ra- jäh' kih' sa- ga-lä'jiih' Cristo, sa- jmää' ta' he- ma-dsoo' hoh' hnäh'. Lä- ma-tääh' ja-ba' hnäh' kyaah' dso'kye- kyah' hnäh'. ¹⁸ Lä'ja- ka-läh', ma-na-hee' go-te- lä'jöö- hi- ga-juu' hi- laa' kyaa' Cristo. ¹⁹ Wa-ra- jäh' kih' la' kih' jmi-gyuu- la- ba', he- ma-cha- o-jöh' dsë- jnän' kyaah' Cristo, peer- jwi- jne' jee' kih' lä'jöö- dsa-.

²⁰ Pero ma-ra- ju'dsoo' he- ga-lä'jiih' Cristo jee' kih' hi- na-juu'. Laay' to-në' kih' lä'jöö- hi- lä'jiih' jee' kih' hi- na-juu'. ²¹ Kih' jaa- ba' dsa- ja' he- dsa-juu' dsa-. Lä'ja- ka-läh', kih' jaa- ba' dsa- ja' he- lä'jiih' hi- na-juu'. ²² Jëeh', ja-ba' lä'koh' dsa-juu' dsa- kih' he- laay' sa-ju- kih' Adán, ja-ba' lä'ja- lä'jiih' hi- laa' kyaa' Cristo. ²³ Lä'jaa- lä'jaa- lä'jiih', ga- ma-të' hor- kiyh'. To-në' ga-lä'jiih' Cristo hi- kye- në' jnän'. Ja-ga- lä'jiih' ka-läh' hi- laa' kyaay' wa-ra- ga-të' jee' jäh'. ²⁴ Hi- wa-ra- ga-të' jee' llaa- go-te-, lla-dsëe' Cristo kih' lä'jöö- hi- tääh' jmee' hih', hi- kih' hi- laa' ta' hi- kih' hi- bee'. Ma-ja-

ga- tooyh- goo- Dio hi- laa' Täa' jnän' mah' hñii' bih' jmeey' hih'. ²⁵ Jëeh', jmee' bii' lla-dsëe' Cristo kih' lä'jöö- hi- na-høøh' kiyh' lä'jiih' jäh' ta- hwa' huu' tiy'. ²⁶ Kih' jee' lä'jöö- hi- na-høøh' kiyh' he', heey' go-te- hi- jngiih- kih' dsa-. ²⁷ Jëeh', kih' Dio ma-jä' ta- hwa' huu' ti' Cristo lä'jöö- go-te- he- cha-. Lä'koo- ma-ga-jäh': "Ma-jä' ta- hwa' huu' tiy' lä'jöö- he- cha-", ñe' ba' jne' sa- hlëeh- lä'kye- kih' hñii' Dio hi- ga-tooh- gooy- lä'jöö- he- ja-. ²⁸ He-ja- wa-ra- ga-jä' ta- hwa' huu' tiy' lä'jöö- he- cha-, ja- ga- na- Jooy' ngëey' hñiiy' cha-në' hi- ga-tooh- gooy- lä'jöö- he- cha- mah' lä'ja- jä' jøøh' Dio jee' kih' lä'jöö-.

²⁹ Ta- jyoh' ko-taa-, ¿hee- ga-lih' dsa- hi- ga-saa- jmi- lla- hi- ma-na-juu'? Cher'mah' sa- lä'jiih' dsa- hi- ma-na-juu', ¿he-la' ja- ga-saay- jmi- lla- hi- ma-na-juu'? ³⁰ Lä'ja- jnääh' ka-läh', ¿he-la' ja- heeh' jnääh' he- hii' goo- kyaa' jnääh' ' ga-lä'jöö- jmi', cher'mah' sa- lä'jiih' dsa-? ³¹ Ju'dsoo' jwahn- øøhn', lä'jöö- jmi' ba' hii' goo- juun'. Hi- lä'ja- la' ju'dsoo' he- chaan- llu' jwërte kwaat- kyah' hnäh' jee' hnääh' jne' Jesucristo Dsa-jøøh' jnän'. ³² Wa-ra- jäh' kih' laan' dsa- wa' hi- cha- hi-, ¿hee- jmää' kin- ja-, he- ga-teen' kyaah' dsa- hi- laa' lä'koo- jah' hää' hi- tääh' jwi- Éfeso? Wa-ra- jäh' kih' sa- lä'jiih' dsa- hi- ma-na-juu', wa' jmee' ba' jne' lä'jöö- he- tih- dsë- jne', wa' kih' hih' llu'. Jëeh', hø' ba' juu' jne'.

³³ Pero ta- mi-gaa' hnäh' hñaa' kih' hi- hlëeh- lä'ja-. Jëeh' cher'mah' ga-jmee' jne' ko-jöh' kyaah' hi- hñaa- dsë-, dsa-hee' lä'jöö- he- llu' he- töö' jne' jmeen-. ³⁴ Jmee' hnäh' huu' dsë-, mo-to- jmee- ga' hnäh' he- hñih'. Jëeh', ko-llaa' hnäh' sa- jmeeh- hnäh' he' kih' Dio. He-ja- jwahn- lä-na- mah' jä- o-hih- kyah' hnäh'.

Ha- lä' la' he- lä'jiih' dsa-

³⁵ Pero jäh' ko-llaa' dsa-: "¿Ha- lä' la' he- lä'jiih' dsa-? ¿Ha- ba' lä'jnäy'

wa'ra- ga-lä-jiiyh?" 36 Peer- taah- hne-. Sa- hya- mi'ju- he- jngëeh- cher'mah' ga-jä- lä- ma-la' ja-ba' mi- '. 37 He- jngëeh- ja-, sa- la' chaah' he- ja-ga- hya-. La' mi'ju- ta-jmah' ba', cher'mah' la' mi'ju- trigo, o he- ga' jyoh' mi'ju-. 38 Dio kwa- chaah' lä-koo- lla- dsëy'. Lä-koo- nee' mi'ju- hya- kyaah' chaah' lä-koo- lle' kih'. 39 Hi- lä-ja- la' kih' ngo', sa- la' koo- nee' ba-jee-lä-jë-. Kah' ba-la' jmi-ngo' kih' dsa- jmi-gyuu-, hi- kah' ba' la' ngo' kih' jah'. Kah' ba' la' ka-läh' ngo' kih' jah' hi- tääh' cha-jmii-, hi- lä-ja- ka-läh' kih' jah' hi- hëë-. 40 Hi- lä-ja- la' ka-läh' kih' hi- chaa- gyuu' kyaah' hi- chaa- hwa' la-. Kah' ba' jnää' hi- chaa- gyuu' hi- kah' ba' laa' hi- chaa- hwa' la-. 41 Kah' ba' la' jmëe' hyoo-, hi- kah' ba' la' kih' sih-, hi- lä-ja- kih' cha-nuu' ka-läh'. Kah' ba' la' jmëe' kih' jaa- jaa-.

42 Ja-ba' lä-ja- la' he- lä-jiih' dsa- hi- ma-na-juu'. Hoo- dsa- jmi-ngo' he- dsa-hee', pero wa'ra- ga-loo' jmi- lä-jiiyh' ka-läh', mo-so- heey' jih'koh'. 43 Hoo- dsa- he- mo-so- tih- dsëy', pero wa'ra- ga-lä-jiih', lä-jnä- na'hñaa'. Hoo- dsa- he- ma-hwaa' go-te-, pero wa'ra- ga-të- jee- lä-jiih', ma-kyaah' cha-miih- be'. 44 He- hoo- dsa-, la' kih' hwa' la-. Pero he- lä-jiih', la' kyaah' jmi-llë'. Cha- jmi-ngo' he- la' kih' hwa', hi- lä-ja- cha- he- la' kyaah' jmi-llë'. 45 Lä-ja- na-sii- juu' kih' Dio: "Dsa-nñuu- Adán hi- to-në- he', ma' na-laa- kih' hwa' la- ba' hi- ma' jiiyh'." Pero Adán hi- ja' jee' ga-dsaa' he', laa' kyaah' jmi-llë' mah' jmeey' chaa- dsa-. 46 Hi- laa' kyaah' jmi-llë' sa- laay' to-në-. Hi- ma' na-laa- kih' hwa' la- ba' ma' laay' to-në-, ja-ga- ja' hi- laa' jmi-llë'. 47 Dsa-nñuu- hi- ma' laa' to-në-, ma' na-jnääy' kih' hwa' la-. Pero jee' ga-të- uu' dsa-nñuu- he', laa' Dsa-jøøh' jnän' hi- na-jnääy' kih' gyuu'. 48 Ga-lä-jëë- hi- na-jnääy' kih' hwa' la-, laay' kwee- kyaah'

hi- ga-laa' kyaah' gwaah'. Lä-ja- ka-läh' lä-jëë- hi- na-jnääy' gyuu', leey' lä-koo- laa' hi- gya' gyuu'. 49 Jnääy' jne' kwee- lä-koo- ma' jnääy' hi- ga-laa' kyaah' gwaah'. Ja-ba' lä-ja-, lä-koo- jnääy' hi- gya' gyuu', lä-ja- lä-jnääy' jne' ka-läh'. 50 Lä-ja- jwëëhn- hnäh' øøhn', hi- laa' kyaah' jmi-ngo', sa- tēy' ya-jwii' kih' Dio. Jëeh' jmi-ngo' he- dsa-hee', sa- hiih- kyaah' jyoh' jmi-ngo' he- na' ga-tëe' jne' he- sa- dsa-hee' jih'koh'.

51 Na' jwëëhn- hnäh' koo- juu' he- ma' na-hmäa'. Ja- lä-jëë- jne' juun', pero lä-jëë- jne' lä-sëe' jne'. 52 Ni- sa- leeh- ga' jne', kyaah' koo- hmih' ba' jne' lä-sëe' jne', wa'ra- ga-hii' jee' ga-dsaa' luu' hoo'. Jëeh', hi' luu' hoo' mah' lä-jiih' lä-jëë- hi- ma-na-juu'. Ja- jiih' mo-so- juuy' jih'koh'. Lä-jëë- ba' jne' lä-sëe' jne' ma-ja-. 53 Jmi-ngo' jnän' he- dsa-hee', jmee- bii' lä-sii' mah' mo-so- hee'. Hi- jmee- bii' lä-sii' mah' mo-so- juu' jih'koh'. 54 Wa'ra- ga-lii' jmi-ngo' he- dsa-hee', ja- jiih' mo-so- hee', hi- wa'ra- ga-lii' jmi-ngo' he- dsa-juu', lä-ja- mo-so- juu' ga'. Ja- ga- na- lä-te' juu' he- na-sii- lä-la-: "Ma-dsaa' go-te- ba' he- ma' jmee- dsa-juu' dsa-. 55 Na- hma-kuu' he- ma' lle- na-kuu' he- ma' jngiih- kih' dsa-. Na- to-høø-, he- ma' lla-dsëe' kih' dsa-." 56 Hma-kuu' he- jngiih- kih' dsa-, la' dso'kye-. Hi- dso'kye- ja-, ka- be' kih' ley mah' jmeeh- jne'. 57 Wa' kwan' ti'hmaah' kih' Dio hi- jmee- lëh' jne' ta-la- kih' Jesucristo Dsa-jøøh' jnän'.

58 He-ja- jwëëhn- hnäh' øøhn' hi- hnaan- cha-miih-, go-taah' hnäh' koo- hwëh-. Ta- jeh' hoh' hnäh' ni- miih-. Jmee' ba' hnäh' cha-ga'miih- ta' kih' Dsa-jøøh' jnän' koo- hä' koo- hä'. Jëeh', ñe' ba' jne' sa- na-hee- ta' he- jmee- jne' kiyh'.

16

Wa' chooh' jne' kuu' mah' kwëëhn' hi- tä-ñee'

1 Kwaat' kih' he' chooh' hnäh' kuu' kih' hi' laa' kyaa' Dio, jmee' hnäh' ja-ba' lä'koo' ga'jmeen' mada' kih' ga-lä-jë' gwah' he' tøø' hwa' Galacia. 2 To-në' jmii' kih' seman~, lä'jaa' lä'jaa' hnäh' høø' hnäh' kah' miih' kuu', he' lle' kih' kwëeh' hnäh' Dio ha' koh' te' he' lëh' hnäh' lä'koo' seman' mah' ma-na-jää' kuu' wa'ra-ga'loon'. 3 Hi' wa'ra-ga'loon' jee' tääh' hnäh', siin' koo' je' he' lla'llen' jmii' kih' hi' ma'hñaah' hnäh' mah' dsa-kay' kuu' he' ma'chooh' hnäh' kih' øøh' jne' hi' tääh' Jerusalén. 4 Cher'mah' ga-la' niin', dsa'nøø' jnääh' ko-jøh' kyaayh'.

Dsoo' Paa' ta' Macedonia

5 Niin' jää' ta' Macedonia, ja-ga' niin' jee' tääh' hnäh', jëeh' ta' Macedonia ba' dsa-ngëen' jää'. 6 Hi' jëe' cher'mah' ga-jän' kyaah' hnäh' miih' jmii', o cher'mah' ga-la' jän' kyaah' hnäh' ta'ko' jiih' ngëe' jii' gyuu'. Ja-ga' kwëeh' jnä' miih' he' jmee' bii' kin' cha'jwë' ha' ta' jee' niin'. 7 Jëeh' sa' hnoon', koo' dsa-ngëe' ba' jnä' ta' jee' tääh' hnäh'. Cher'mah' ga'kwa' Dio jwë', hnoon' jän' miih' jmii' kyaah' hnäh'. 8 Pero jän' jee' jwii' Éfeso la~, lä'jiih' gooh' jmii' Pentecosté. 9 Jëeh' jee' la' ma'cha' jwë' kin' he' kwan' juu', hi' ta' kin' go-hii' llu' ma'ke' chaa' jwëe' hi' na-høøh' kin'.

10 Cher'mah' ga'lloo' Timotä, jmee' hnäh' lä' tih' dsëy', jëeh' jmee' bih' ta' kih' Dio ja-ba' lä'koo' jmee' jnä'. 11 Lä'jëe' ba' wa' hnäay' mah' jayh' jëe' dsëy' ta' la' kin'. Jëeh' gyan' jää' jnih' kyaah' jñah' ga' øøh' jne'.

12 Jee' la' jwëehn' hnäh' ha' lä' la' kih' Apolo. Cha-miih' jiih' ga'chuun' kyaayh' mah' ma' dsooy' ma' dsa-jëey' hnäh' kyaah' jñah' ga' øøh' jne'. Pero sa' ga'lla' dsëy' ma' dsooy' lä'chah' ja-. Dsooy' ba' lä'koo' ma' jääy'.

13 Wa' na-nëh' hnäh', hnøø' lä' ma-dsoo' ja-ba' hoh' hnäh'. Wa' cha' cha-miih' be' kyah' hnäh'. Hi' ta' jeh' hoh' hnäh' ni' miih'. 14 Lä'jëe' he' jmeeh' hnäh', jmee' hnäh' lä'lle' kih' he' hnaah' hnäh' dsa-kyaah' hnäh'.

15 Øøhn', ma-ñeh' ba' hnäh' kih' Estéfana kyaah' lä'jëe' hi' chaa' kyaay'. Laay' to-në' hi' ga'heeh' ju'hmee' hwa' Acaya. Lä'jëe' hi' he' tääh' jmeey' ta'he' kih' lä'jëe' hi' laa' kyaa' Dio. 16 Chuun' kyaah' hnäh', wa' nuuh' hnäh' kih' dsa' hi' jmee' lä'koo' hi' he'. Lä'ja' ka-läh' kih' hi' kwa' be' kih' øøh' jne' hi' kyaah' ga' jñah' øøh' jne' hi' jmee' ta' kih' Dio. 17 Peer' jëe' dsën' he' ma-ja' Estéfana, kyaah' Fortunato, kyaah' Acaico. Hi' he' na' ga'kwa' be' kyaa' jnääh' kih' he' sa' ga-la' ma-ya-nää' hnäh'. 18 Ga'jmeey' jëe' dsën' cha-miih' ja-ba' lä'koo' ga'jmeey' kyah' hnäh'. Kih' dsa' hi' jmee' lä'ja', hnøø' kwa' jne' ti'hmaah' kiyh'.

19 Lä'jëe' gwah' he' tøø' hwa' Asia, jmee' Dio kyah' hnäh'. Aquila kyaah' Priscila kyaah' øøh' jne' hi' dsa-ñee' cha'neh' kiyh', jmeey' cha-miih' Dio kyah' hnäh' lä' hnøø' Dsa-jøøh' jnän'. 20 Ga-lä'jëe' øøh' jne' jmee' Dio kyah' hnäh'. Ja' chuh' hnäh' kih' dsa-kyaah' hnäh' lä' hnøø' Dio.

21 Jnä' Paa' kyaah' goon' hñiin', ma-siin' miih' jee' ma-dsaa' he' la', he' jmeen' Dio kyah' hnäh'.

22 Dso'jwii' ba' kyaah' hi' sa' hnää' Jesucristo Dsa-jøøh' jnän'. Chah' ba' jah' Dsa-jøøh' jnän'.

23 Wa' mi-jää' Jesucristo Dsa-jøøh' jnän' lä'jëe' hnäh'. 24 Lä'jëe' hnäh' hnaan' ta-la' kih' Cristo Jesús. Wa' la' lä'ja'.

Ga'hih' Paa' juu' kyaah' øøyh'

2 Corintios

He- la- jee' ga- të' to' je- he- ga- sii' Paa' kih' øøh' jne' hi- chaa- Corinto

1 Jnä' Paa' laan' apóstol kyaá' Jesu-
cristo lä' hyoh- dsë' Dio. Kyaah' Tim-
otä øøh' jne' siin- kyah' hnäh' hi- tääh'
gwah- kih' Dio jwii- Corinto lä' kye-
kih' lä' jëë- hi- laa' kyaá' Dio hi- tääh'
lä' kaa- hwa' Acaya. 2 Ngiiin' kih'
Dio hi- laa' Täa' jnän' hi- ngiiin' kih'
Dsa- jøøh' jnän' Jesucristo, wa' kway'
he- llu' kyah' hnäh', hi- wa' jmeey'
hii' ti' kyah' hnäh'.

*Kwa- ba' Dio be' jnän' lä' ma' jëë' jne'
he- wii'*

3 He- ba' che- lluu' Dio, Jmii- Je-
sucristo Dsa- jøøh' jnän', hi- laa' Täa'
jnän' hi- lä- ñih' dsë' jne', hi- laay'
Dio jnän' hi- jmee- dsa- nøh' dsë- jne'.
4 Ma' chaa- jne' lli' wii', hi- he' jnuuh-
he- ti- meeh- dsë- jne'. Mah' lä- ja-
ka- läh' jne', kwan' be' kih' jñah' hi-
ti- meeh- dsë' lä- koo- ma- jmeey' Dio
he- ma- nøh' dsë- jne'. 5 Jëeh', tøøh'
jne' jëen' cha- miih- lli' wii' lä- koo-
ga- jëë' Cristo. Hi- ja- ba' lä- ja-, ta- la-
kih' Cristo, tøøh' jne' jëë- dsë- jne'
cha- miih-. 6 He- ja- wa- ra- ga- jëë'
jnääh' lli' wii', la' llu' kyah' hnäh' mah'
ja- lääh' hnäh'. Hi- ma' jëë- dsë-
jnääh', he- ja- jmee- dsa- nøh' hoh'
hnäh' hi- kwëeh- hoh' hnäh' ma' jëeh'
hnäh' he- wii', ja- ba' lä- koo- wii' he-
ma- jëë' jnääh'. 7 Heh' o- jøh- dsë- he-
cha- kyaá' jnääh' ta- la- kyah' hnäh',
sa- llaa-. Jëeh', ñe' jnääh' lä- koo- jëë'
jnääh' wii', ja- ba' lä- ja- jëeh' hnäh'
wii'. Hi- ja- ba' lä- koo- dsa- nøh' dsë-
jnääh', ja- ba' lä- ja- dsa- nøh' hoh'
hnäh' ka- läh'.

8 Øøhn', hnøø- jnääh' lä- ñeh' hnäh'
ha- koh' wii' sa- ga- ngëë' jnääh' hwa'
Asia. Ma' jmee- jnääh' huu' dsë-
sa- ma' lä- tää- jnääh'. Lä- jiih' sa-
ga- lä- cha- o- jøh- dsë- he- ma' lää'

jnääh'. 9 Ma' jmee- jnääh' huu' dsë-
he- ma- na- juu' ba' jnääh' ja-. He-
ja- ga- jmää' kyaá' jnääh' mah' sa-
kye' jnääh' o- jøh- dsë- kyaá' hñaa'
jnääh'. Mah' lä- ja- lä- cha- o- jøh-
dsë- kyaá' jnääh' kih' Dio hi- mi- jiih'
hi- ma- na- juu'. 10 Hi- he' ga- lää'
jnääh', hi- he' lää' jnääh', hi- kye'
jnääh' o- jøh- dsë- kiyh', lä- ma- ngoo'
ja- ba' lääy- jnääh' ma' hii' goo- juu'
jnääh'. 11 Lä- ja- jmeey' cher' mah'
kwah- hnäh' be' ngii' hnäh' kyaah'
jnääh' kiyh'. Jëeh' cher' mah' jwëë'
ngii- kih' Dio ta- la- kyaá' jnääh', lä- ja-
ka- läh' jwëë' kwa' ti' hmaah' kih' Dio
ma- ngëë' ma- jmeey' he- llu' kyaá'
jnääh'.

*Ga- mi- sii' Paa' huu' dsë- he- ma-
dsooy' ta' jwii- Corinto*

12 He- la- ba' ja- he- tih- dsë- jnääh'
, he- sa- hñii- huu' dsë- kyaá' jnääh'
lä- koo- ga- jmee' jnääh' ta' jee' jyoh'.
Kye' jnääh' koo- nëe' ba' huu' dsë-
he- gwa' kih' Dio. Sa- ga- jmee'
jnääh' lä- koo- jmee- hi- kyuuh-
cha- miih-. Ga- jmee' jnääh' lä- koo-
lle- kih' ba', kih' he- llu' dsë' Dio
kyaah' jnääh'. Lä- ja- cha- ga- miih-
llu' ga- jmee' jnääh' jee' kyah' hnäh'.
13 He- ma- sii' jnääh' kyah' hnäh', la'
kyaah' koo- nëe' ba' huu' dsë-. Ha-
koo- jiih' lä- ngëeh' ba' hnäh' jee' hëh'
hnäh' he- ma- sii' jnääh' la-, ko- ja-
ba' la' huu' dsë- kyaá' jnääh'. Hi-
hnoon' täh- hoh' hnäh' llu', 14 lä- koh'
ma- lä- ngëeh' hnäh' miih- ha- lä-
le' jnän' wa- ra- ga- të' jee' jäh' Jesús
Dsa- jøøh' jnän'. Jëeh' ja- ba' lä- koo-
lä- chaa- jnääh' llu' kwaan- kyah'
hnäh', ja- ba' lä- ja- lä- chaa- hnäh'
llu' kwaan- kyaá' jnääh' jmi' ja-.

15 Ma- ra- ju' dsoo' lä- ja- le' jnän'.
Ma' jmeen' huu' dsë- ma' niin' to- nē'
ta' jee' tääh' hnäh'. Hi- lä- ja- ka- läh'
ta- la- he- ma' jahn' ma' na' jëen-
hnäh' mah' të' to' jiih- lä- chaa-
hnäh' llu'. 16 Jee' tääh' hnäh' na- ma'
niin' ta' Macedonia. Hi- Macedonia
ja-, ma' jahn' ka- läh' ta' jee' tääh'
hnäh'. Hi- kyaah' be' kyah' hnäh'

ma' niin` ta` Judea. ¹⁷ Lä`koo` ma' ga`jmeen' huu`dsē` lä`ja`- , ja` he` koon`. O`che' laah' hnäh' ga`jmeen' huu`dsē` lä`koo` jaa` hi` ta`juu` ' hi` jäh' "jaah"- mah' ja`-ga' jäyh' "jah`ha`"? ¹⁸ Mi`te' ba' Dio juu' kih'. Ja`-ba' lä`ja`- jnääh' ka`läh'. Sa` jäh' jnääh' "jaah"- mah' ja`-ga' jäh` jnääh' "jah`ha`". ¹⁹ Hi` lä`ja`- ka`läh' juu' kih' Jesucristo Joo' Dio he` ga`kwa' jnääh' jee' kyah' hnäh', kyaah' Silvano hi' kyaah' Timotä, sa` ma' la' "jaah`- , jah`ha`", koo` "jaah"- ba' ma' la', jëeh' sa` ta`juuy'. ²⁰ Jëeh' ga`lä`jē` he` ga`bääh` Dio hñii' jmeey' ta`la` kih' jooy', koo` "jaah"- ba' la'. Ma`ra` he` mi`tey' ba' juu' kiyh'. He`ja`- ba' ja`-, ta`la` kih' Cristo jäh` jne' "Wa' la' lä`ja`-" mah' jmeen' juuh` kih' Dio jnän`. ²¹ Dio ba' hi` jmee` he` tøh' jne' koo` hweh` kyaah' Cristo hi' ga`lleeyh` jne' mah' lee' jne' kyaay'. ²² Ga`tooyh` Jmi`lle' Na`jngii' ' kiyh' neh` tuh`dsē` jne', lä`koo` he` ga`jmäy' jne' lee`. He`ja`- ñe' jne' hñah' ga' jne' ta` cha`ne'.

²³ Ñe' ba' Dio he` sa` ga' ma`ñeen' jwii` Corinto jee' tääh' hnäh' na` kih' he` ga`lä`ñih' dsen` kyah' hnäh'. ²⁴ Ja` he` hnøø` jnääh' jmee' jnääh' mada` kyah' hnäh' jee' hnäahn' Dio. He` hnøø` jnääh' jmee' jnääh' be' kyah' hnäh' ba' ja`-, mah' jëe' hoh' hnäh'. Jëeh', kih' he` ma`heeh` hnäh' kih' Dio, he`ja`- ma`tääh' hnäh' koo` hweh`.

2

¹ He`ja`- ga`lla' dsen` he` sa` ñeen' na`jëen` hnäh' cher'mah' koo` ka`läh' jmeen' ti`meeh` hoh' hnäh'. ² Jëeh', cher'mah' ga`jmeen' ti`meeh` hoh' hnäh', ¿hi` mo` jmee' jëe` dsen` cher'mah' ga`jmeen' lä`ja`-? Ma`la` hnäh' ba' hi` jmee' jëe` dsen`. ³ Kih' he`ja`- ba' ma`siin' kyah' hnäh' mah' wa`ra` ga`lloon' na`jëen` hnäh', sa` jmeeh' hnäh' ti`meeh` dsen`, hnäh' hi` ma' jmee' jëe` dsen`. Cha` ba' o`joh` dsē` kin` kyaah' hnäh',

he` tääh' hnäh' jëe` hoh' hnäh' lä`koo` jnä'. ⁴ Lä`koo` ma' ga`siin' kyah' hnäh', sa` ma' chaan` llu', ma' ti`meeh` dsen` jwërte, lä`jiih' ja' hoohn'. Pero ja` he` ga`siin' mah' jmeen' ti`meeh` hoh' hnäh'. Ga`siin' mah' lä`ñeh' hnäh' he` hnaan` hnäh' cha`miih` ba' ja`-.

Hnøø' jøh` dsē` jne' kih' hi` ga`jmeey' he` hñih' mah' jäyh' ka`läh'

⁵ Hi` ga`jmeey' ti`meeh` dsen`, ja` ma`la` kin` ga`jmeey' lä`ja`-. Ga`jmeey' kih' lä`jëe` hnäh' he` ti`meeh` hoh' hnäh' miih`. Jwëehn` hnäh' lä`la`-, mah' sa` jmeen' juuh` kih' juu' la`. ⁶ Ma`lee` ko`na` kih' dsa` he', lä`koo` te' he` ma`heeh` hnäh' wii'. ⁷ He`ja`- na', llu' ga' he` jmeeh' hnäh' jøh` hoh' hnäh' kiyh', mah' jëe` dsēy', le' ga` che` ga`hee' dsēy' kih' he` ti`meeh` dsēy' cha`miih`. ⁸ He`ja`- chuun' kyaah' hnäh', mi`jnää' hnäh' kiyh' he` hnaah` hñih'. ⁹ Lä`ja`- ka`läh' ga`siin' kyah' hnäh' jää', mah' jëen' che` nuuh' hnäh' kih' lä`jē` mada` kin`. ¹⁰ Cher'mah' jøh` hoh' hnäh' kih' dsa`-kyaah' hnäh', jnä' ka`läh' jmeen' jøh` dsen` kiyh'. Heh' he` jmeen' jøh` dsen` ja` (cher'mah' cha` he` kih' jmeen' jøh` dsen`) he` jmeen' lä`ja`-, he` llu' kyah' hnäh' ba' ja`-, cha`ne' Cristo. ¹¹ Heh' lä`ja`- sa` kwan' jwē' kih' Tana' leeyh` jne'. Jëeh', kyuuh` ba' jne' ha` lä`la' may` kiyh'.

Ga`lä`meeh` dsē' Paa' lä` ma' gyay' jwii` Troa

¹² Ma' ga`lloon' jee' jwii` Troa, ma' kwan' ju`hmëe' kih' Cristo. Jee' ja` Dsa`jøøh' jnän` ga`nä' jwē' kin` mah' ma' jmeen' ta' kiyh'. ¹³ Pero sa` ga`hi' ti' neh` tuh`dsen` kih' he` sa` ga`jnäahn` øøhn' Tito. He`ja`- ga`hihn' juu' kih' dsa` he' mah' ngoon' ta` Macedonia ba'.

Ta`la` kih' Cristo leh` ba' jne'

¹⁴ Ti`hmaah' Dio hi` kwa' jwē' leh' jne' tää' kyaah' be' kih' Cristo Jesús.

Lä'kaa' jee' dsa-nøø' jne', nuu' dsa-juu' kih' Dio. Lä'koo' he' kye' jne' lle' mi-jwii' he' jwä' ba' la'.
 15 Ta'la' kih' Cristo laa' jne' lä'koo' lle' mi-jwii' he' soo' jee' gya' Dio. He' na' la' jme' he' taah' dsa' hi' dsa-lää' hi' lä'kye' hi' dsa-hee' ka-läh'.
 16 Kih' hi' dsa-hee', hii' lä'koo' jaa' hii'. Hi' kih' hi' dsa-lää', hii' mi-jwii' he' kwa' jne' juu' he' jmee' chaa' dsa-. ¿Hii' ba' tää' jmee' ta' la'?'
 17 Sa' jmee' jnaäh' lä'koo' jmee' jwëe' hi' ga'nää' kwa' juu' kih' Dio ha' lä' jee' liyh' kuu'. Kyaah' koo' nää' ba' huu'dsë' ga'nøø' jnaäh' lä'koo' ga'chee' Dio jnaäh'. Lä'ja' jmee' jnaäh' cha'nëy', lä'llu' he' tøøh' jnaäh' kyaah' Cristo.

3

Ga'hlëeh' Paa' kih' hmooh' hmëe'

1 Pero ta' jmee' hnäh' huu'dsë' he' hlëeh' jnaäh' llu' kyaah' hña' jnaäh'. Hi' sa' jmee' bii' kye' jnaäh' koo' je' he' ngëe' juu' hee' ta' laa' jnaäh' lä'koo' jmee' ko'llaa'. Ni' sa' ngii' jnaäh' kwah' hnäh' koo' je' he' hlëeh' llu' kya' jnaäh' mah' heeh' jnaäh' dsa' ha' jee' tée' jnaäh'.
 2 Hñaah' ba' hnäh' laah' hnäh' lä'koo' je' he' hlëeh' llu' kya' jnaäh'. Lä'koo' he' na'sii' neh' tuh'dsë' jnaäh'. He' ja' ba' jëe' dsa' hi' kay' kwaat' ha' lä' la' ta' he' ga'jme' jnaäh' jee' kyah' hnäh'.
 3 Jnä'hä' laah' hnäh' lä'koo' je' he' ga'sii' Cristo ta'la' kya' jnaäh'. Ja' he' na'sii' kyaah' hee'. He' na'sii' kyaah' Jmi'le' kih' Dio jiih' ba' ja'. Ni' sa' na'sii' nää' mi'kuu', he' na'sii' neh' tuh'dsë' dsa' ba'.

4 Ta'la' kih' Cristo jmee' jnaäh' kwaat', ma'ra' he' ga'jmää' kyah' hnäh' ta' he' ga'jme' jnaäh'. He' ja' la' o'jøh' dsë' he' cha' kya' jnaäh' cha'në' Dio.
 5 Ja' kyaah' be' kya' jnaäh' he' ma'ya-nøø' jnaäh' jmee' jnaäh' ta' la', mah' sa' jmee' jnaäh' huu'dsë' he' la' ta' kya' hña' jnaäh'. Sa' la' lä'ja'. Ta'

he' leh' jnaäh' jmeen', la' kyaah' be' kih' Dio ba' ja'.
 6 Hi' he' ba' ga'hña' jnaäh' hi' ga'jmeey' he' tē'dsëe' jnaäh' mah' kwa' jnaäh' juu' ha' lä' la' hmooh' hmëe'. Ja' koo' na'sii' ta'jmah', kyaah' Jmi'le' ba' la' hmooh' hmëe'. Jëeh', nää' ley kih' Moisé na'sii', ma'na-bääh' jne' he' juu' ba' jne' ja'. Pero Jmi'le' kih' Dio jmee' chaa' jne'.

7 Ley he' ma' na'sii' nää' jwi' kuu', he' taah' jne' dso'jwii', he' ja' ja' kyaah' je' tø'jlëe' ñih'. He' ja' dsa' Israel sa' ga'täay' ma' jëey' mo'në' Moisé kih' he' bee' je' ja'. Pero ga'dsaa' ba' he' bee' ja'.
 8 Ha' ga' sa' llu' cha'ga'miih' hmooh' hmëe' he' la' jnän' ta'la' kih' Jmi'le' kih' Dio.
 9 Jëeh', cher'mah' ja' kyaah' je' tø'jlëe' ñih' juu' he' taah' jne' dso'jwii', ha' ga' koo' sa' jnaah' juu' he' jmää' jne' lluu'.
 10 Heh' he' tø'jlëe' ñih' kih' hmooh' ma'gyuh' ja', ni' miih' sa' jeeh' kwee' lä'koo' jnaah' la' hmooh' hmëe'.
 11 Jëeh', cher'mah' ma' la' tø'jlëe' ñih' hmooh' he' ma'ngëe' ja', ha' ga' sa' jnaah' cha'ga'miih' hmooh' he' sa' ngëe' jih'koh'.

12 Peer' jnaah' la' he' o'jøh' dsë' he' ma'cha' jnän' kyaah' hmooh' hmëe', he' ja' hlëeh' jnaäh' lä'kaa' tuh'dsë' jnaäh' kih' he' na'.
 13 Sa' jmee' jnaäh' lä'koo' ga'jme' Moisé he' ma' jlye' mo'nëy' kyaah' koo' jwi' hmiih' mah' sa' ma' jëe' dsa' Israel je' tø'jlëe' ñih' ja' ta'ko'jiih' ma' dsa-huu'.
 14 Lä'ja' ka-läh', huu'dsë' kih' dsa' he' ma' na'jlë'. Lä'ja' la' lä'jiih' na', wa'ra' ga'hëy' jee' na'sii' hmooh' ma'gyuh' ja'. La' kiyh' lä'koo' na'jlë' jwi' hmiih' huu'dsë' kiyh', sa' kwa' jwë' lä'ngëey'. Pero kyaah' Cristo dsa'jnuh' he' na'jlë' huu'dsë' kiyh'.
 15 Lä'jiih' jmi' na', wa'ra' ga'hëy' he' ga'sii' Moisé, lä' ma'na'jlë' ja'ba' huu'dsë' kiyh'.
 16 Pero wa'ra' ga'heeh' dsa' kih' Dsa'jøøh' jnän', dsa'jnuh' he' na'jlë'

hũũdsē kiyh'. 17 Jēeh', Dsa-jøøh' jnān' laa' Jmi-llē' Na-jngii'. Hi cher'mah' Jmi-llē' kih' Dsa-jøøh' jnān' kyaah' jne', ma-na-na' hũũdsē jnān' hi' ma-laa' ba' jne' cha'nē' Dio. 18 He-ja- lä-jēē' jne' ga-nøøñ' na-jñih' mo-nē' jne', laa' jne' lä-koo- hu- he- jēē- jee' kih' dsa- mah' tēēy' jēēy' ha- koh' jøøh' sa' laa' Dsa-jøøh' jnān'. Lä-ja- Dsa-jøøh' jnān' hi- laa' jmi-llē' ngoo' mi-sēēy' jne' lä-jiih' lee' jne' lä-koo- laay' hñiiy'.

4

1 Kih' he- ga-lä-ñih' dsē' Dio jnāäh', he-ja- ga-hñah' jnāäh' jmee- jnāäh' ta' la-. He-ja- sa' dsa-jeh' dsē- jnāäh'. 2 Ma-jmee' jnāäh' ta' koo' lä-jē- he- la' o-hih' hi- lä-jē- he- jmee- dsa- jee' na-hmäā'. Sa' hnøø- jnāäh' may- hñih' ja-, ni' sa' mi-sii' jnāäh' juu' kih' Dio. Ñe- ba' Dio he- hlēēh' jnāäh' ju'dsoo' jmah' hi- lä-ja- lä-jēē' ba' ñe- kwee- ha- lä- jmee- jnāäh'. 3 Dsoo' ba' na-hmäā' ba' la' ju'hmēē' he- kwa- jnāäh', pero ma-la' kih' hi- ma-kah- jwē' ba'. 4 Tana' hi- laa' dio kih' jmi-gyũũ- la-, ga-jlēy' hũũdsē- kih' dsa- hi- sa' ma-heeh- kih' Dio. Mah' lä-ja- sa' jēēy' wa'je- kih' ju'hmēē' he- mi-jnāā- ha- koh' sa' jøøh' laa' Cristo hi- laa' koo- heeh' kyaah' Dio. 5 Sa' hlēēh' jnāäh' juu' kyaā' hñaa' jnāäh', hlēēh' jnāäh' kih' Jesucristo ba'. Jäh- jnāäh' laay' Dsa-jøøh' jnān' mah' jmee' jnāäh' ta' he' kyah' hnäh' kwaat- kih' Jesús. 6 Hih' Dio hi- ga-jäh': "Wa' lä-jnä' wa'je- jee' na-hoo-", hi- he' ga-mi-jnāā- wa'je- neh' tuh-dsē- jne'. Lä-ja- ga-na' hũũdsē- jnān' mah' lä-kyuuh- jne' ha- koh' jøøh' sa' laa' Dio, lä-koo- ga-mi-jnāā- Cristo jnān'.

Chaa-jne' kyaah' he- ma-dsoo' dsē- jne' kih' Dio

7 Peer- jnaah' la' ta' he- jmee- jnāäh' la-, ma-ke- laa' jnāäh' lä-koo- mi'hya- he- na-la' kyaah' gwaah' mah' lä-ja- lä-jnä' kih' dsa-, ta' he-

jmee- jnāäh' la' kyaah' be' he- gwa' kih' Dio, ja' he- gwa' kyaā' jnāäh'. 8 Na-ku' na-ngii' he- wii' dsa-ngēē' jnāäh', pero sa' jeh' dsē- jnāäh'. Chaa- jnāäh' cha-miih- hũũdsē-, pero ma-ra' he- cha- ba' o-jøh' dsē- kyaā' jnāäh'. 9 Hēē- dsa- kyaā' jnāäh' pero Dio sa' beē- jnāäh'. Jmeeh- dsa- jnāäh', pero sa' dsa-juu' jnāäh'. 10 Lä-kaa- jee' ga-nøø' jnāäh' hii' goo- juu' jnāäh' kwaat- kih' Jesús. Lä-jwē' ja- dsa-lä-jnä' he- cheh' Jesús kyaā' jnāäh', he-ja- ba' chaa- jnāäh'. 11 Jēeh', jnāäh' hi- jiih', koo- ba' he- hii' goo- juu' jnāäh' kwaat- kih' Jesús. Lä-ja- ba' dsa-lä-jnä' he- cheh' Jesús né' kyaā' jnāäh' hi- sa' beē'. 12 Heh' lä-ja-, lä-jē- jmi' ba' he- chaa- juu' jnāäh' mah' hnäh', ma-jnāäh' hnäh' ha- lä- jee' lä- chaa- hnäh' täā'.

13 Lä-koo- na-sii- juu' kih' Dio: "Ga-lä-dsoo' dsēn-, kih' he-ja- ba' ga-hlēēhñ." Ja-ba' lä-ja- la' hũũdsē- he- kye' jnāäh' la-. Ga-lä-dsoo' dsē- jnāäh' he-ja- ba' hlēēh' jnāäh'. 14 Jēeh' ñe' ba' jnāäh', he' ba' Dio hi- ga-mi-jiih' Jesús Dsa-jøøh' jnān', he' ba' hi- he' mi-jiih' jnāäh' ka-läh' kyaah' Jesús hi- lä-ja- ko-jøh' lä-jēē' jne' tēēy- ya-jwii' kiyh'. 15 Lä-jē- he- dsa-ngēē' jnāäh', he- llu' kyah' hnäh' ba' ja-. Mah' mi-jää' Dio hnäh' cha-gamiih-, hi- lä-ja- jwēē' ga'kwa' ti'hmaah' kih' Dio hi- jmääy' jøøh' ka-läh'.

16 He-ja- sa' jeh- dsē- jnāäh'. Ma-ke- ngoo' dsa-gyuh' hi- dsa-heē' jmi-ngo' kyaā' jnāäh', pero ta- neh- jee' hä' jmi-llē' kyaā' jnāäh' dsa-lä-hmēē' koo- jmi' koo- jmi'. 17 Sa' juuh- la' he- wii' he- jēē' jne' jmi-gyũũ- la-, he- dsa-ngēē' ba' ja-. He- ja- jmää' jnān' hi- hnaah- Dio mah' tēē' jne' ya-jwii' he- jnä' na'hñaa' he- sa' heē' jih'koh'. 18 He-ja- sa' jmee- jnāäh' he' kih' he- jnä' hwa' la-. Jmee- jnāäh' he' kih' he- sa' jnä' ba'. Jēeh', lä-jē- he- jnä', he- dsa-ngēē' ba' ja-. Pero he- sa'

jnäh', lä' ma-la' ja-ba' lä-jë' joh' jmi' cha'.

5

¹ Jmi-ngo' he- kye' jne', la' lä-koo- hne' jnän' ta'ko-jiih' tøøhn' jmi-gyuu' la-. Jmi-ngo' la' la' lä-koo- hne' he- na-la' kyaah' loo' jah'. He-ja- ñe' jne', wa'ra- ga-hee' jmi-ngo' jnän', lä-cha- jyoh' he- hmëë' gyuu' jmi-gyuu' he- hñah' jne' kih' Dio he- sa' la' lä-koo- hne- he- jmee' dsa-. He-ja- sa- hee' jih'koh'. ² Peer' ku'jii' jnän' ta'ko-jiih' laa' jne' jmi-ngo', hnøø- jne' wa'ra- jäh' kih' na' ga-juh- ba'tëë' jne' jmi-ngo' he- sa- hee' he- cha- gyuu' jmi-gyuu'. ³ Lä-ja-, lä-cha- ba' jmi-ngo' jnän' mah' sa' jä' jmi-llë' jnän' ta'jmah'. ⁴ Ta'ko-jiih' chaa- jne' kyaah' jmi-ngo' la-, Peer' ku'jii' jnän' hi' ki'hooh' jne'. Ja' ko-ja- hnøø- jne' ben' jmi-ngo' la-, he- hnøø- jne' tëë' jne' jmi-ngo' hmëë' ba'. Mah' jä' jmi-ngo' hmëë' he- cha- tää', la- jmi-ngo' he- dsa-hee'. ⁵ Dio ba' he- hi- ga'jmää' jne' mah' tëë' jne' he- hmëë' ja-. Hi- ga'kwëëyh' jne' Jmi-llë' Na-jngii' he- jmeeh' juu' jnän' he- hñah' jne' cha-ga'miih- ta- cha'ne'.

⁶ Kih' he-ja-, ngoo' ba' cha- o-jøh- dsë- jnän'. Hi' ñe' jne', ta'ko-jiih' tøøh' jne' kyaah' jmi-ngo' la-, lä-koo- he- tøøh' jne' kiih' kih' Dio ba' la'. ⁷ (Jëeh', kyaah' he- dsoo' dsë- jne' he- tøøhn' jwë' kiyh', ja' kyaah' he- jëë' jne'.) ⁸ He-ja- ma-cha- ba' o-jøh- dsë- jnän'. Hi' hnøø- ga' jne' lä-øøn' kih' jmi-ngo' la- mah' dsa'toohn' ko-jøh' kyaah' Dio. ⁹ He-ja- wa' kwan' be' jmeen' lä' tih- dsë' Dio, cher'mah' tøøhn' kyaah' jmi-ngo' la- o ma'ke- sa' tøøhn' kyaah' ka-läh'. ¹⁰ Jëeh', ga-lä-jëë' ba' jne' dsa'nøøn' në'ta' kih' Cristo mah' lä'jaa- lä'jaa- jne' tëëh' jne' jñeen' ha- koo- te' ta' he- ma' jmee- jne' ta'ko-jiih' ma' chaa- jne', che' he- llu', o che' he- hñah'.

Kih' he- ga'juu' Cristo ga'jiih' juu' jnän' kyaah' Dio

¹¹ Gah- ba' jnääh' Dio, he-ja- hlëëh' jnääh' dsa- lä'jiih' lä-ngëëy'. Ñe- ba' Dio ha- lä' la' huu'dsë- kyaah' jnääh'. Lä-ja- hnoon' wa'ra- jäh' kih' lä-ngëëh' hnäh' ka-läh'. ¹² Ja- he- hnøø- jnääh' hlëëh' jnääh' llu' kyaah' hñaa' jnääh' cha'ne' hnäh'. He- kwa- jnääh' jwë' mah' lä'chaa- hnäh' llu' kyaah' ta' he- jmee- jnääh'. Lä-jwë' ja-, cha- he- kyaah' jiih' hnäh' juu' kyaah' dsa- hi- koo- jëë- ha- lä' tääh'haa' dsa- lla' he- ma' kay' kwaan' hee- na- hnøø' tuh-dsë' dsa-. ¹³ Cher'mah' ngaah' jnääh', kih' Dio ba' ja- he- jmee- jnääh' lä-ja-. Hi' cher'mah' lluu' jnääh', he- llu' kyah' hnäh' ba' ja-. ¹⁴ Lä-koo- hnää' Cristo jne', lä-ja- jøø' jnän' jmeen' lä'llë' kih'. Jëeh' ma-ñe' ba' jne' he- ga'juu' jaa- kih' lä-jëë', he-ja- la' kwaan' ga-lä-jëë' jne' ga'juun'. ¹⁵ Cristo ga'juu' kih' lä-jëë' mah' lä-jëë' hi- chaa-, mo'so' jmeey' lä- hnøøy' hñiiy'. Jmeey' lä- hnøø' Cristo ba', hi- ga'juu' hi- ga-lä'jiih' kih' ga-lä-jëë'.

¹⁶ He-ja- jnääh', na' ta' cha'ne' mo'so' kye' jnääh' kwaan' kih' dsa- lä-koo- tëë' jmee' dsa- jmi-gyuu'. Ma'ke' jaa' sa' ga'jmeey' jnääh' he' kih' Cristo, pero na' mo'so' jmee- jnääh' lä-ja-. ¹⁷ Heh' lä-ja-, cher'mah' jaa- hi- ma-laa' koo- kyaah' Cristo, ma-laay' jaa- hi- hmëë' ba'. Lä-jë' he- ma' jmeey' jaa', ma-ngëë' ba' ja-. na' ma-laay' hmëë' go-te-. ¹⁸ Lä-jë' he- la-, gwa' kih' Dio hi- ga'jëeh- juu' jnän' ta-la' kih' Cristo mah' sa- cha- ga' he- na-bääh' jne' kyaayh'. Hi' ga-tooyh- goo- jnääh' mah' hlëëh' jnääh' dsa- ha- lä' jëeyh' juu' kiyh' kyaah' Dio. ¹⁹ Ta-la' kih' Cristo, mo'so' jmee' Dio kwaan' kih' dso'kye- jnän' heh' lä-ja- jëeyh' juu' jnän' kyaayh'. Hi' ga-tooyh- goo- jnääh' kwa' jnääh' juu' ha- lä' jee' jëeh' dsa- juu' kih' kyaah' Dio. ²⁰ He-ja- na-hñaa' jnääh' he- kwa- jnääh' juu' lä-hih' kih' Cristo. La'

lä'koo- he- chuü' Dio kyaah' hnäh' ta' la- kyaä' jnääh'. He- ja- chuun' kyaah' hnäh' ta' la- kih' Cristo, jeeh' hnäh' juu' kyah' hnäh' kyaah' Dio. ²¹ Cristo hi- sa- cha- dso'kye- kih', Dio ga' jmee' cha- dso'kye- kih' he- llu' jnän', mah' ta' la- kih', lee' jne' lluu' cha' né' Dio.

6

¹ He- ja- jnääh' hi- kwa- be' kyaah' ta' kih' Dio, hlëehn' hnäh', ta- jmee- hnäh' ta- koo' he- llu' dsë' Dio kyaah' hnäh'. ² Jëeh', lä'koo- na- sii- juu' kih' Dio:

Hor- he- jøh- dsën', ga- nuun' kyah'. Jmi' he- ma' lää' dsa-, ga- jmeen' be' kyah', ga- jäh' Dio.

He- ja- jwëehn' hnäh', na' ba' ja- hor- he- jøh- dsë' Dio. Na' ba' ma- cha- jmi', lääh' hnäh'.

³ Ga- nøø' jnääh' lä'koo- lle' kih' ba' mah' ni- ja- sa- cha- he- kih' mi- kwayh' kih' ta' he- jmee- jnääh'. ⁴ Wa' he- cha- he- he- dsa- ngëe' jnääh', hnøø- jnääh' mi' jnääh' jnääh' kih' dsa-, laa' jnääh' hi- jmee- ta' he' kih' Dio. Kwëeh- ba' dsë- jnääh', hi- ja- koo- nëe' he- wi' he- dsa- ngëe' jnääh', lla- kyaä' jnääh', gwa' he- jmee- jwiih' kyaä' jnääh'. ⁵ Jmi- baa- dsa- jnääh', taah- dsa- jnääh' neh- ñe', tooyh- miih' kyaah' jnääh'. Peer- hwëh- ta' kyaä' jnääh', cha- ma' sa- gwii- jnääh', ni- sa- cha- he- kih- hih- jnääh'. ⁶ Ga- nøø' jnääh' koo- nëe' ba', cha- ba' huu' dsë- kyaä' jnääh', jøh- dsë- jnääh', llu' dsë- jnääh', ga- nøø' jnääh' kyaah' Jmi- lle' Na- jngii', hi- kyaah' ju' dsoo' hnää' jnääh' dsa-. ⁷ Hlëeh' jnääh' ju' dsoo' jmah' ba'. Kyaah' be' kih' Dio ga- nøø' jnääh'. Jmee- jnääh' he- llu' jmah', lä- jwë- ja- hää' jnääh' hñaa' jnääh' hi- lëh' jnääh' kih' he- hiih'. ⁸ Cha- ma' hnää' dsa- jnääh', cha- ma' na- hääyh' jnääh'. Cha- ma' mi- kwayh' jnääh', cha- ma' hlëeyh- llu' kyaä' jnääh'. Laa' jnääh' kih' lä'koo- dsa- hi- ta- juu', ma- ke- hlëeh' jnääh' ju' dsoo'. ⁹ Jmeey- sa-

kyuuy- jnääh', ma- ke- kyuuy- ba'. Hi- ma- ngoo' ga- juu' ba' jnääh' kih', pero cha- ba' jnääh'. Kwa- dsa- kyaä' jnääh' pero sa- jngëeyh- jnääh'. ¹⁰ Ma- ke- ti- meeh- dsë- jnääh', ma- ra- he- jëe- ba' dsë- jnääh'. Laa' jnääh' ta- ñee', pero cha- miih- he- llu' ma- hyoh- jwëe' dsa- kwaan- kyaä' jnääh'. Lä'koo- he- sa- cha- ni- miih- kyaä' jnääh' ba' la', pero ga- lä- jë- ba' cha- kyaä' jnääh'.

¹¹ Sa- gah' jnääh' ma- hlëeh' jnääh' hnäh' dsa- Corinto juu' la-. Lä- kaa- tuh- dsë' jnääh' ga- mi- jnääh' jnääh' hñaa' jnääh' kyah' hnäh'. ¹² Ja- kyaah' hih- ga- lä- hnää' jnääh' hnäh'. Pero hnäh', sa- ga- mi- jnääh' hnäh' hñaa' hnäh' kyaä' jnääh'. ¹³ Lä- koo- jmee- jnääh', ja- ba' lä- ja- jmee' hnäh'. (Hlëehn' hnäh' lä'koo- gyuu- kyaan'.) Wa' hnaah' jnääh' lä- kaa- tuh- hoh' hnäh'.

Laa' jne' lä'koo- gwah- kih' Dio

¹⁴ Ta- jmee- hnäh' ko- jøh' kyaah' hi- sa- ma- heeh- kih' Dio. Jëeh', sa- jeeh' kwee- he- hiih' kyaah' he- llu'. ¿Ha- lä- ja- jmee' ko- jøh' jee' na- hoo- kyaah' jee' jnä' wa' je-? ¹⁵ Hi- sa- sooh- kih' hi- sa- llu' he- jmeey' ko- jøh' kyaah' Cristo. Lä- ja- ka- läh' kih' hi- ma- heeh- kih' Dio kyaah' hi- sa- ma- heeh-. ¹⁶ Dio hi- na- laa- kaa- dsa-, ni- miih- sa- sooh- jmeey' ko- jøh' kyaah' gwah- kih' Dio. Jëeh', jne' ba' laan' gwah- kih' Dio jiih'. Juu' he- jwahn- la-, la' lä'koo- ga- jäh' hñii' Dio:

Jän' jee' kih' mah' ngën' ko- jøh' kyaayh'.

Jnä' leen' Dio kyaay' mah' lä- jëe- leey' dsa- kyaan'.

¹⁷ He- ja- ga- jäh' Dsa- jøøh' jnän': Hwëe- hnäh' jee' kih' hi- sa- ma- heeh- kin', wa' lä- øø' hnäh' kih', ga- jäh' Dsa- jøøh' jnän'.

Ta- koo- hnäh' he- sa- lle' kih' koo- hnäh',

lä- ja- ba' heeh- hnäh'.

¹⁸ Mah' jnä' leen' Täa' kyaah' hnäh'.

Hih' hnäh', leeh' hnäh' gyuu- me'
gyuu- ñuuu- kyaan',
jä'h' Dio hi- cha- ga-lä-jë- be' kih'.

7

¹ Na' ma-nuun' ha- koh' na'hñaah'
sa- la' he- ga-jäh' Dio jmee' jnän'.
He-ja- jwëehn- hnäh' øøhn' hi-
hnaan', hnøø' ben' lä-jë- he- mi-sah'
jne' hi- lä-ja- kih' he- mi-soh' jmi-llë'
jnän'. Hi- kih' he- gah- jne' Dio, hnøø'
mi-llu' jne' hñaan' koo- hä' koo- hä'
lä-juuh' jän' na-jngëen' go-te-.

*Ma' hnøø' Paa' ma' jmee' dsa- Cor-
into he' kiyh'*

² Jmee' hnäh' miih- he' kyaa'
jnääh'. Jëeh', kih' ni- jaa- hnäh'
sa- ma-jmee' jnääh' he- hlih'. Sa-
ma-hee' jnääh' huudsë- kih' ni- jaa-
ni- sa- ma-mi-gaa' jnääh' ni- jaa-.
³ Sa- jwahn- lä-ja- mah' bäahn' hnäh'
dsoo'. Ga-jwëehn' hnäh' jää', hnaan-
hnäh'. Jëeh' ma-lla- dsë- jnääh',
jmeë- jnääh' ko-jøh' kyaah' hnäh'
ma-ke- chaa- juu' jnääh'. ⁴ Cha-
cha-miih- o-jøh- dsë- kin- kyaah'
hnäh'. Chaan- llu' kwaat- kyah'
hnäh'. He-ja- gwa' dsa-nøh' dsën-
cha-miih- hi- jëë- dsën- ma' jëen-
cha-miih- he- wii'.

⁵ Lä- ma' ga-tëë' jnääh' Macedonia,
sa- ga-teeh' jnääh' dsë- jnääh' ni-
miih-. Ga-lä-jë- nëe' he- wii' ga-jëë'
jnääh'. Ga-teë' dsa- kyaah' jnääh'.
Hi- ja- ma-la- he- ja-, ga-lä-gah'
jnääh' cha-miih-. ⁶ Pero Dio hi-
jmeë' dsa-nøh' dsë' lä-jëë' hi- chaa-
huudsë-, ga-jmeey' ga-nøh' dsë-
jnääh' lä- ma' ja' Tito. ⁷ Ja- ma-la- kih'
he- ja' Tito, kih' he- ga-jmeeh' hnäh'
ga-nøh' dsëy' ka-läh', he- ja- ba'
ja- ga-nøh' dsë- jnääh'. Ga-jmeeyh'
juu' he- hnooh- hnäh' jëeh' jnä', hi-
ti-meeh- hoh' hnäh', lle- hoh' jnä'.
He-ja- cha-ga-miih- jëë- dsën-.

⁸ Ma-ke- ga-jmeen' meeh- hoh'
hnäh' kyaah' je- he- ga-siin' kyah'
hnäh', pero sa- koon- dsën-. Dsoo' ba'
ga-jii' miih- kin- kih' he- ga-lä-meeh-
hoh' hnäh' ko-hwëë'. ⁹ Pero na' jëë-

dsën-. Ja- kih' he- ga-lä-meeh- hoh'
hnäh'. Kih' he- ga-lä-sii' huudsë-
kyah' hnäh', ma' ga-jii' kyah' hnäh',
he-ja- ba' jmeë- jëë- dsën-. Lä- ma'
ga-lä-meeh- hoh' hnäh', ga-jmeeh'
hnäh' lä- hnøø' Dio. Lä-ja-, ni-
koo- he- hlih' sa- ja' në' kyah'
hnäh' kwaat- kyaa' jnääh'. ¹⁰ Jëeh',
cher'mah' gwa' ti-meeh- dsë- jne' lä-
hnøø' Dio, he- ja- jmeë- dsa-lä-sii'
huudsë- jnän' mah' lää' jne'. Heh' he-
ma-na-laa' jne' sa- jmeë- ti-meeh-
dsë- jne'. Pero he- ti-meeh- dsë-
jne' lä-koo- tëë' jmeë- dsa- jmi-gyuu-
kyaah' he- ja- juu' ba' jne' ja-. ¹¹ Jëë-
da' hnäh' ha- lä- ga-la' kyah' hnäh'
lä- ma' ga-lä-meeh- hoh' hnäh' lä-
hnøø' Dio. Ga-jmää' ba' ta' he- ja-
kyah' hnäh', ja' hoh' hnäh' ga-nooh-
hnäh' në' kin-, ja' ya-jëë' hoh' hnäh',
ja' gah' hnäh', hnooh- hnäh' ma'
jëeh' jnä', ga-mi-eeh' hnäh' juu'
lä-koo- mada' ga-jmeen' kyah' hnäh'.
Lä-ja- ga-mi-jnääh' hnäh' hñaah' he-
ma-mi-teh' ba' hnäh' kih' juu' ja-.
¹² He-ja- lä- ma' ga-siin' kyah' hnäh'
je- ja-, ja- ma-la- kih' hi- hña- dsë'
he' ga-jmeen' huudsë-, ni- ja- kih' hi-
ga-jmeeyh-. He- hnoon' lä-jnä' kyah'
hnäh' cha-në' Dio he- kyeh' hnäh'
huudsë- kyaa' jnääh' ba' ja-. ¹³ Peer-
ga-nøh' dsë- jnääh' he- ga-lä-jnä' he-
kyeh' hnäh' huudsë- kyaa' jnääh'.

Hi- cha-ga-miih- jëë- dsë- jnääh'
, kih' he- ma-jëë' jnääh' chaa-
Tito llu'. Jëeh', ga-lä-jëë- ba' hnäh'
ga-heeh' hnäh' llu' hi- ga-jmeeh'
hnäh' jëë- dsëy'. ¹⁴ Ga-jmeehn' juu'
kih' Tito he- chaan- llu' kyaah' hnäh'.
Hi- sa- ga-jän' hlih'. Jëeh' lä-jëë-
he- ga-jwëehn' hnäh' la' ju'dsoo'.
Lä-ja- ka-läh' ma' ga-jëë' Tito ha- lä-
tääh' hnäh', sa- na-hee- juu' lä-koo-
ga-jwii' jnih' he- chaa- jnääh' llu'
kyaah' hnäh'. ¹⁵ Hi- cha-ga-miih-
hnää' Tito hnäh' lä-koo- ma' dsooh-
dsëy' he- nuuh- ba' hnäh' kiyh'. Hi-
ga-heeh' ba' hnäh' llu' lä-koo- jaa-
dsa- ma-jøøh'. ¹⁶ Peer- jëë- dsën-

kyaah' hnäh'. Ga-lä-jë ba' mi-teh' hnäh'.

8

Ga-chooh' dsa- kuu' kih' øøh' jne' hi- chaa- Jerusalén

¹ Jee' la- jmeeh' jnääh' juu' kyah' hnäh' ha- lä- ga-jmee' øøh' jne' hi- tääh' lä-kaa- gwah- he- tøø' hwa' Macedonia kih' he- llu' dsë' Dio kyaayh'. ² Ma-ke- tääyh' jëëy- wii', pero chaay- llu'. Ma-ke- tääyh' tä-ñeey' pero cha-miih- kuu' ga-kway'. Ga-jmäy' hñiiy' lä-koø- dsa- cha- kuu'. ³ Jmeen- dsoo' kiyh', ga-kway' kuu' lä-koø- lla- dsëy', lä-koh' jiih' tääy-. Hi- ga-kway' la- ga-. ⁴ Cha-miih- ga-chuu' dsa- he' kyaah' jnääh' mah' kwa- jnääh' jwë' jmeey' lä-koø- jmee- lä-jëë- hi- chooh' kuu' mah' jmeey' be' kih' hi- laa' kyaa' Dio. ⁵ Cha- ga-miih- ga-jmeey' lä-koh' ga' he- ma' la' huu' dsë- kyaa' jnääh'. To-në' ga-ngëëy' hñiiy' mah' jmeey' lä- hnøø' Dio. Hi- lä-ja- ga-jmeey' kyaa' jnääh' ka-läh'. ⁶ He-ja- ga-chuu' jnääh' kyaah' Tito mah' mi-hñaa- ta' kiyh' he- juh-lääh' kuu' lä-koø- ga-løøy' jmeey' jää' jee' kyah' hnäh' hi- kwa- kuu' lä-kaa- tuh-dsë'. ⁷ Ma-hwëh- hnäh' llu' kyaah' lä-jë- he- jmeeh- hnäh'. Ma-lä-dsoo' hoh' hnäh', ma-hlëh' hnäh' dsa-, ma-kyuuh- hnäh' llu', ma-jmeeh- hnäh' ta' lä-kaa- tuh-hoh' hnäh', hi- ma-lä-hnaah- jnääh'. Lä-ja- ka-läh', hnøø' hwëë- hnäh' kwee- kyaah' ta' llu' jee' juh-lääh' hnäh' kuu'.

⁸ Ja- he- jmeen- mada- kyah' hnäh' he- jwëëhn- hnäh' lä-na-. He- hnoon' jëen- che' ma-ra- ju'dsoo' hnaah- hnäh' øøh' jne'. He-ja- ba' na- ma-jwëëhn- hnäh' lä-koø- ga-jmee' hi- tääh' Macedonia. ⁹ Jëeh', ma-ñeh' ba' hnäh' lä-koø- llu' dsë' Jesucristo Dsa-jøøh' jnän'. Ma-ke- hä' gooy- lä-jë- he- cha-, ga-jmäy' hñiiy' hi- tä-ñeey', kih' he- hnäy' jne'. Lä-jwë- ja- lä-cha- jnän' cha-miih-, kih' he- ga-jmäy' hñiiy' tä-ñeey'.

¹⁰ He- llu' kyah' hnäh' he- kwan- nuuh- la-. Hnäh' to-në' ga-lä-hyoh- hoh' hnäh' chooh' hnäh' kuu' ma-hya- koø- ji-ñe-. Hi- ja- ma-la- he-ja-, ga-løøh' hnäh' chooh' hnäh' kuu', jää' ga- lä-koh' jñah' øøh' jne'.

¹¹ He-ja- na' mi-hñaa' hnäh' ta' he- ma-løøh' hnäh'. Ja-ba' lä-koø- ga-lä-hyoh- hoh' hnäh' jmeeh' hnäh', lä-ja- ka-läh', lä-kaa- tuh-hoh' hnäh' mi-hñaa' hnäh' ta' na-. Ja- chooh' hnäh' kuu' lä-koø- te' tääh' ba' hnäh'. ¹² Cher'mah' chaa- hi- lla- dsë' kwa', heeh- ba' Dio ha- koø- te' cha-. Jëeh' sa- ngii- Dio he- sa- cha- jnän'.

¹³ Sa- jwahn- lä-la- mah' jñah' ba' lä-cha- kih', ta-ko-jiih' sa- cha- kyah' hnäh'. ¹⁴ Hnøø' jmeeh' hnäh' lä-koø- lle- kih'. Jmii' na' he- cha- cha-miih- kyah' hnäh', he- ja- lee- kih' hi- lla-kyaa'. Lä-ja- ka-läh' ma' cha- cha-miih- kih' jñah', lee- kyah' hnäh' ma' jmee' bi'. Lä-ja- ba' jä- llu' kih' lä-jëë-. ¹⁵ Lä-koø- na-sii- juu' kih' Dio: "Sa- ga- chaa' ga' kih' hi- ga-juuh' cha-miih-. Ni- sa- ga- lä-hnøø' ga' kih' hi- ga-juuh' ko- hi-pih'."

Tito kyaah' dsa- kyaah'

¹⁶ Peer- ti'hmaah' Dio hi- ga-jmee' ga-ka' Tito huu' dsë- kyah' hnäh', ja-ba' lä-koø- kye' jnä' huu' dsë-.

¹⁷ Ga-heeh- bih' lä-koø- ga-hlëh- jnih'. Jëeh', hñii' bih' ma' lle- dsëy' kway' be' kyah' hnäh'. He-ja- jee' tëëy- hñii' bih' dsooy' dsa-jëëy- hnäh'.

¹⁸ Ko-jøh' kyaah' Tito, chee' jnääh' jaa- øøh' jne' hi- hii' juu' kih' lä-kaa- gwah- jee' jmeey- ta' kwaat- kih' ju'hmeë'. ¹⁹ Ja- ma-la- he- ja-, øøh' jne' ga-hñaa- mah' jmeey' ko-jøh' kyaah' jnääh' jee' dsa-ka' jnääh' kuu' he- juh-lääh- øøh' jne'. Kyaah' he- ja-, jmee' jnääh' juuh- kih' Dio hi- lä-jwë- ja- lä-jnä' he- hnøø- jnääh' kwa' jnääh' be' kih' øøhn'. ²⁰ Lä-ja- jmee- jnääh', mah' sa- chaa- hi- hlëh' wii' kyaa' jnääh' he- juh-lääh' jnääh' cha-miih- kuu'. ²¹ Jëeh' ñe- ba'

Dio he⁻ jmee⁻ jnääh¹ bii¹ jmee¹ jnääh¹ ta¹ lä⁻ko^o- lle⁻ kih¹, hi⁺ lä⁻ja⁻ hnoon¹ ka¹ dsa⁻ jmi⁻gy^{uu}- kwaat⁻ ka⁻läh¹.

²² Hi⁻ chee¹ ga¹ jnääh¹ jñah¹ øøh¹ jne¹ ko⁻jøh¹ kyaayh¹. Hi⁻ he¹, ja⁻ ko^o- hä¹ ma⁻jëe⁻ jnääh¹ jmeey⁻ he⁻ llu¹ jmah¹. Hi⁻ cha⁻ga¹miih⁻ jmeey¹, na¹ he⁻ ma⁻jëe⁻ he⁻ mi⁻te⁻ hnäh¹. ²³ Ta⁺ ka⁻ hnäh¹ hu^udsë⁻. Tito laa¹ dsa⁻kyaah¹ jnääh¹ jee¹ jmee⁻ jnääh¹ ta¹ ko⁻jøh¹ mah¹ le¹ llu¹ kyah¹ hnäh¹. Hi⁻ jñah¹ øøh¹ jne¹ hi⁻ jääy⁻ na⁻, hä¹ gooy⁻ lä⁻kaa⁻ gwah¹. Hi⁻ kwaat⁻ kih¹ hi⁻ he¹, lä⁻kaa⁻ jee¹ dsa⁻näay¹ jmee⁻ øøh¹ jne¹ juuh⁻ kih¹ Cristo. ²⁴ Ja⁻ mi⁻jnääh¹ hnäh¹ kiyh¹ ha⁻ lä⁻ko^o- jiih¹ hnaah⁻ hnäh¹ dsa⁻. Lä⁻ja⁻ mi⁻jnääh¹ hnäh¹ cha⁻në⁻ lä⁻jëe⁻ øøh¹ jne¹ he⁻ kih¹ ja⁻ he⁻ chaa⁻ jnääh¹ llu¹ kyaah¹ hnäh¹.

9

Hnøø¹ kwa¹ jne¹ kuu¹ lä⁻kaa⁻ tuh⁻dsë⁻ jne¹

¹ Kih¹ he⁻ chooh¹ jne¹ miih⁻ kuu¹ kih¹ øøh¹ jne¹ hi⁻ lla⁻kyaa¹, sa⁻ jmee⁻ bii¹ siin¹ kyah¹ hnäh¹ laan⁻. ² Jëeh¹, ma⁻ ba¹ jnä¹ kyah¹ hnäh¹ hi⁻ tääh¹ hwa¹ Acaya, lle⁻ hoh¹ hnäh¹ he⁻ juh¹lääh¹ hnäh¹ kuu¹. Hi⁻ ga⁻hlëehn⁻ llu¹ kyah¹ hnäh¹ jee¹ kih¹ øøh¹ jne¹ hi⁻ tääh¹ hwa¹ Macedonia. Na¹ ma⁻ko^o- ñe⁻ ga⁻jwⁱⁱ jnih¹ he⁻ ma⁻lla⁻ hoh¹ hnäh¹ kwah¹ hnäh¹ kuu¹. He⁻ja⁻ jwëe⁻ øøh¹ jne¹ he¹, ga⁻nøh¹ dsëy¹ kih¹ he⁻ llu¹ hoh¹ hnäh¹. ³ Pero ma⁻ra⁻ he⁻ cheen⁻ øøh¹ jne¹, mah¹ sa⁻ jän⁻ hlih¹ kih¹ lä⁻jë⁻ he⁻ llu¹ he⁻ ga⁻hlëehn⁻ kyah¹ hnäh¹. Hnoon¹ wa⁻ra⁻ jäh¹ kih¹ ma⁻na⁻lluuh⁻ hnäh¹ jmeeh¹ hnäh¹ lä⁻ko^o- ga⁻jwⁱⁱ jnih¹. ⁴ Heh¹ lä⁻ja⁻, wa⁻ra⁻ ga⁻lloon¹ jee¹ tääh¹ hnäh¹, ko⁻jøh¹ kyaah¹ jñah¹ øøh¹ jne¹ hi⁻ chaa⁻ hwa¹ Macedonia, hnoon¹ ma⁻na⁻lluuh⁻ hnäh¹ mah¹ sa⁻ jä¹ jnääh¹ o⁻hih⁻ wa⁻ra⁻ ga⁻lla⁻nøø¹ jnääh¹, lä⁻llu¹ he⁻ ma⁻jäh¹ jnääh¹ mi⁻teh⁻ ba¹ hnäh¹, hi⁺ cha⁻ga¹miih⁻ jäh¹ hnäh¹ o⁻hih⁻, cher¹ mah¹ sa⁻ ga⁻mi⁻teh⁻ hnäh¹. ⁵ Kih¹ he⁻ja⁻ ba¹ ga⁻la¹ bii¹ kin⁻ chuun¹ kyaah¹ øøh¹ jne¹

he¹, mah¹ dsa⁻näay¹ dsa⁻jëe⁻ hnäh¹ to⁻në⁻, mah¹ kway¹ be¹ kyah¹ hnäh¹ ha⁻ lä⁻ jee¹ juh¹lääh¹ hnäh¹ kuu¹ he⁻ ga⁻bääh⁻ hnäh¹ hñaah¹ kwah¹ hnäh¹. Lä⁻jwë⁻ ja⁻ ma⁻na⁻lluuh⁻ hnäh¹ kwah¹ hnäh¹ kuu¹ lä⁻kaa⁻ tuh⁻hoh¹ hnäh¹, ja⁻ kyaah¹ he⁻ wi¹.

⁶ Nu^u- da¹ hnäh¹ ha⁻ lä⁻ la¹ kih¹ hi⁻ jngëe⁻ mi¹ju⁻: Hi⁻ jngëe⁻ miih⁻, miih⁻ ba¹ chooyh¹. Hi⁻ jngëe⁻ cha⁻miih⁻, lä⁻ja⁻ cha⁻miih⁻ chooyh¹. ⁷ Lä⁻jaa⁻ lä⁻jaa⁻ wa¹ kway¹ lä⁻ko^o- te¹ lla⁻ dsëy¹. Pero ja⁻ kyaah¹ he⁻ meeh⁻ dsëy¹, ni⁺ ja⁻ kyaah¹ he⁻ wi¹. Jëeh¹, Dio hnäh¹ hi⁻ kwa⁻ lä⁻kaa⁻ tuh⁻dsë⁻. ⁸ Dio hi⁻ cha⁻ be¹ kih¹, jmeey¹ lä⁻cha⁻ cha⁻miih⁻ he⁻ llu¹ kyah¹ hnäh¹. Lä⁻ja⁻ ni⁺ miih⁻ sa⁻ cha⁻ he⁻ jmee⁻ bii¹ kyah¹ hnäh¹ jih¹ koh¹. Lä⁻jiih¹ chaa¹ ga¹ kyah¹ hnäh¹, jmeeh¹ hnäh¹ ja⁻ he⁻ ko^o- nëe¹ he⁻ llu¹ kih¹ hi⁻ lla⁻kyaa¹. ⁹ Lä⁻la⁻ na⁻si⁻ juu¹ kih¹ Dio:

Hi⁻ llu¹ dsë¹ ga⁻ti¹ ga⁻llooyh¹ he⁻ cha⁻ kiyh¹, ga⁻kwëeyh¹ dsa⁻ hi⁻ tä⁻ñee⁻.

Ta¹ llu¹ kiyh¹ lä⁻jnä¹ ga⁻lä⁻jë⁻ joh¹ jmi¹ cha⁻.

¹⁰ Dio ba¹ he¹ hi⁻ kwa⁻ mi¹ju⁻ kih¹ hi⁻ jngëe⁻, lä⁻ja⁻ ka⁻läh¹ kway¹ he⁻ kih⁻hih⁻ jne¹. Hi⁻ he¹ kwa¹ lä⁻jë⁻ he⁻ jmee⁻ bii¹ kyah¹ hnäh¹ hi⁻ jmeey¹ lä⁻cha⁻ cha⁻ga¹miih⁻. Mah¹ lä⁻ja⁻ lä⁻cha⁻ he⁻ kyaah¹ jmeeh¹ hnäh¹ cha⁻miih⁻ he⁻ llu¹ jmah¹ ba¹. ¹¹ Lä⁻llu¹ he⁻ lä⁻cha⁻ lä⁻jë⁻ nëe¹ he⁻ jmee⁻ bii¹ kyah¹ hnäh¹, lä⁻ja⁻ lä⁻cha⁻ cha⁻miih⁻ he⁻ kwëeh¹ hnäh¹ hi⁻ lla⁻kyaa¹. Hi⁻ wa⁻ra⁻ ga⁻ngëe⁻ jnääh¹ kuu¹ ja⁻ kih¹ øøh¹ jne¹ he¹, kway¹ cha⁻miih⁻ ti¹hmaah¹ kih¹ Dio. ¹² Jëeh¹, wa⁻ra⁻ ga⁻ngëe⁻ jnääh¹ kuu¹ he⁻ juh¹lääh¹ hnäh¹ kih¹ øøh¹ jne¹ he¹, he⁻ ja⁻ kwa¹ be¹ kiyh¹. Hi⁻ ja⁻ ma⁻la⁻ he⁻ ja⁻, kway¹ cha⁻miih⁻ ti¹hmaah¹ kih¹ Dio ka⁻läh¹. ¹³ Wa⁻ra⁻ ga⁻ngëe⁻ jnääh¹ kuu¹ ja⁻, jmee¹ dsa⁻ he¹ juuh⁻ kih¹ Dio, jëeh¹ ma⁻mi⁻jnääh¹ hnäh¹ he⁻ mi⁻te⁻ hnäh¹ kyaah¹ ju¹hmëe⁻ kih¹ Cristo. Hi⁻ lä⁻kaa⁻ tuh⁻hoh¹ hnäh¹ ga⁻kwëeh⁻ hnih¹ kuu¹, hi⁺ lä⁻ja⁻ jmeeh⁻ hnäh¹

kih' lä-jëë' hi- jmee' bii' kih'. 14 Hi wa'ra- ga-ngiiy' kyah' hnäh' kih' Dio, jä-lla-le' dsëy' hnäh' jëeh' ma-lä-jnä' he- ma-mi-jää' Dio hnäh' cha-miih-. 15 Ti'hmaah' kwan' kih' Dio, ha-koh' sa-llu' he- ga-kwëëyh' jne'. Hi- lä-këh' jmi' lä-ngëë'.

10

Ga'jmeë' Paa' dsoo' he- laay' apó stol

1 Jnä' Paa' chuun' kyaah' hnäh', hlëëhn' hnäh' ja-ba' lä-koo- jmee' hñii' Cristo hi- hwaä' hi- jøh- dsë'. Jëeh', jäh' dsa- kin', sa- tuu- dsën- hlëëhn' lä- ma' hään' jee' kih' dsa'. Mah' wa'ra- ga-lä-øøn' jee' kiyh', ja-ga' tuu- dsën- hlëëhn'. 2 He-ja- chuun' kyaah' hnäh', go-taah' hnäh' lä-koo- lle' kih', mah' wa'ra- ga-lloon' jee' tääh' hnäh', sa- cha- he- kih' hlëëhn' hi- jäh', ga-nøø' jnääh' lä-koo- wa' hi- cha- hi-. Jëeh', tuu- ba' dsën- ti-choon' juu' kyaayh' cher'mah' lä-ja- hnøøy'. 3 Dsa- jmi-gyuu' ba' laa' jnääh', pero sa- tee' jnääh' lä-koo- tee' dsa- jmi-gyuu'. 4 Sa- tee' jnääh' kyaah' wa' he- cha- he- he- kooh- dsa- jmi-gyuu'. Tee' jnääh' kyaah' be' kih' Dio he- lih- hee' lä-jë' he- sa- lä-këh' jnääh' jmi' kyaah'. 5 Lä-ja- leh- jnääh' kyaah' hi- jmee' kyuuh- cha-miih-. Hi- leh- jnääh' kyaah' hi- jmää' hñii' kaah'. Jëeh' juu' he- hlëëyh' ja-, jne' jwë' kih' dsa' mah' sa- heeyh- kih' Dio. He-ja- hnøøh' jnääh' ha- lä- jee' dsa- jeeh- dsa- hi- jmee' huudsë- hlih' mah' lä-nuuyh' kih' Cristo. 6 Ma-lla- dsë- jnääh' heeh' jnääh' wii' lä-jëë- hi- chaah-, ma-la- ma-mi-jnääh' hnäh' hñaa' hnäh' he- nuuh' hnäh' kih' Cristo.

7 Koo- kah- hnäh' kwaan- ha- lä- tääh'haä' dsa-. Cher'mah' ja- jmee' huudsë- laay' kyaa' Cristo, wa' jmeey' huudsë- laa' jnääh' ka-läh' kyaa' Cristo, ja-ba' lä-koo- laay' hñiiy'. 8 Ga-hñaa' Dio jnä' mah' kwan' be' kyah' hnäh' ha- lä- jee' go-taah' hnäh'

koo- hwëh-. Sa- ga-hñaa'y' jnä' mah' heen- hnäh'. Hi- ma-ke- jmeen- juuh- kih' ta' he- hä- goon- sa- la- o-hih- kin- he- jmeen- lä-ja-. 9 Sa- hnoon' he- jmeeh' hnäh' huudsë- he- juuhn' kyah' hnäh' kyaah' juu' he- siin- ko-lla- jiih-. 10 Jëeh', lä-la- hlëëh- ko-llaä' kin-. Hwëh- juu' he- siin- kih' dsa-. Pero ma' chehn' cha-në' dsa-, hwaä' ba' jnä', jäyh'. Sa- tooyh- ta' juu' kin-. 11 Hi- hlëëh- lä-ja- kyaa' jnääh', hnøø' lä-ngëëy' lä-koo- la' huudsë- kyaa' jnääh'. Jëeh', ja-ba' lä-koo- hlëëh' jnääh' kyaah' juu' he- sii- jnääh' ma' tøøh' jnääh' uu', ja-ba' lä-ja- hlëëh' jnääh' ka-läh' ga- ma-tøøh' jnääh' kyaayh'.

12 Sa- tuu- dsë- jnääh' jmee' jnääh' lä-koo- jmee' hi- hlëëh- llu' kih' hñii'. Sa- hnøø- jnääh' jeeh' kyaa' jnääh' kyaah' dsa- he' hi- llaay- hñiiy' hih' lä-koo- la' huudsë- kih' hñii' bih'. Hi- hnøøy' jeeh' kwee- kiyh' kyaah' dsa-kyaayh'. He- ba' che- taay-. 13 Pero lä-koo- hä' hih- ba' hlëëh' jnääh' kyaa' hñaa' jnääh', lä-koo- la' huudsë- kih' Dio hi- ga-hñaa' jnääh'. He-ja- ga-lla-nøø' jnääh' lä- ga-të' jee' tääh' hnäh'. 14 Jiih' jee' ga-tøø' Dio hih' ba' ga-nøø' jnääh'. Sa- ga-nøø' jnääh' jee' tääh' hnäh' wa'ra- jäh' kih' sa- ga-chee' Dio jnääh'. Jëeh' jnääh' to-në' na'kwa' jnääh' ju'hmeë' kih' Cristo jee' tääh' hnäh'. 15 Sa- jmää' jnääh' hñaa' jnääh' kaah' kyaah' ta' kih' jñah'. Hnøø- jnääh' wa' lä-dsoo' hoh' hnäh' cha-ga'miih- kih' Dio ba'. Lä-jwë' ja- kwaa' ga' ta' kyaa' jnääh' jee' kyah' hnäh' jee' ga-tooh- Dio goo- jnääh'. 16 Ja- ga- na- dsa-kwa' jnääh' ju'hmeë' ta' jee' uu' ga'. Pero sa- dsa-tooh' jnääh' jee' ma-løø' jñah', mah' sa- jmää' jnääh' hñaa' jnääh' kaah' kih' ta' he- ma-jmeë' jñah'.

17 Hi- hnøø' jmää' hñii' jøøh', wa' jmääy' hñiiy' jøøh' kih' he- laay' kyaa' Dsa-jøøh' jñan-. 18 Jëeh', hi- hlëëh- llu' kih' hñii', ja- kyaah' he- ja- ya-hëëy' llu'. Hi- hlëëh- Dio llu' kih', hi- he' ba' ya-hëë' llu'.

11

Paa' kyaah' hi- jmaa~ hñii' kaah'

¹ Hnoon' kwëeh' hoh' hnäh' kyaah' jnä' cher'mah' ga' hlëehn' lä' koo- jaa- hi- sa- cha- huu'dsë- kih'. Kwëeh' hoh' hnäh', ta- jmee- hnäh' hñaa- hoh'. ² Peer- kyeñ' huu'dsë- kyah' hnäh'. He- gwa' kih' Dio ba' ja-, he- la' lä'ja- kin'. Jëeh', ma-kwaan- hnäh' kih' jaa- dsa-ñuuh-. Hi- he' he' Cristo. Hi- hnoon' mi'jnään' hnäh' kiyh' lä' koo- jaa- chih- mē' hi- na-jngëe' go-te-. ³ Pero gohn- wa'ra- ga-la' kyah' hnäh' lä' koo- ga-la' kih' Eva. Kyaah' may- ga-mi-goo- miih- kiyh'. Lä'ja- hii' goo- mi-gaay- hnäh' ka-läh'. Heey' huu'dsë- kyah' hnäh' mah' mo-so- hnaah' hnäh' Cristo lä'kaa- tuh-hoh' hnäh'. ⁴ Jëeh', cher'mah' ga-lla-nää' wa' hi- cha- hi-, hi- kwa' jyoh' juu' he- sa' jëeh' kwee- kyaah' juu' kih' Jesús he- kwa- jnääh', lä'chah' ja- heeh' hnäh'. Hi- heeh' hnäh' jyoh' jmi-llē' he- sa' la' Jmi-llē' Na-jngii' he- ma-heeh' hnäh' jää'. Hi- heeh' hnäh' jyoh' ju'hmëe', he- sa' jëeh' kwee- kyaah' ju'hmëe' he- ma-heeh' hnäh'. ⁵ Go- laan-, sa' kyee' ga' apóstole hi- jmaa~ hñii' kaah' lä'koh' ga' jnä'. ⁶ Ma'ke- sa' hlëehn' kyaah' juu' na'hñaa', pero cha- ba' huu'dsë- llu' kin'. Joh' jiih- sa' ga-mi'jnään' he- ja- kyah' hnäh'.

⁷ Pero ga'jmaan- hñiin- jaa- hi- hwaä' mah' leeh' hnäh' kaah'. Jëeh', sa' ga'koon' jñeen' ma' ga'kwan' ju'hmëe' kih' Dio jee' kyah' hnäh'. ¿Che' jwa- ga'jmeen' hñih' he- ga'jmeen' lä'ja-? ⁸ Ga'kan' kuu' kih' øøh' jne' hi- tääh' ta' jee' jyoh', ga'koon' jñeen' mah' jmeen' ta' jee' kyah' hnäh'. ⁹ Lä'koo- ma' gyan' jee' kyah' hnäh', sa' ga-lla-kyaan- hnäh' ni' miih- jmi' ma' ga'jmeē' bii' kin'. Øøh' jne' hi- ya-nää' ta' Macedonia ba' ga'kwa' be' kin' lä' ma' ga-lla-kyaan'. Sa' ga'kwan' jwē' ma' kah' hnäh' huu'dsë- kin'. Hi- ngoo' ba' jmeen' lä'ja-. ¹⁰ Kyuuh- ba' jnä' ju'dsoo' kih' Cristo. He- ja- man-,

ni' jaa- sa' ha' kin' he- chaan- llu' he- sa' koon- jñeen' lä'kaa- jee' jwiih- he- na-hee- hwa' Acaya. ¹¹ ¿He-la' jmeen' lä'ja-, laah' hnäh'? O, ¿che' laah' hnäh' he- sa' hnaan- hnäh'? Ñe- ba' Dio he- hnaan- hnäh'.

¹² Hi- ngoo' ba' jnä' jmeen' lä'ja-, mah' sa' kwan' jwē' kih' hi- hlëeh- llu' kih' hñii', hi- jäh' jmee' ja-ba' lä'koo- jmee- jnääh'. ¹³ Dsa- he' jäyh' laay' apóstole. Pero ta' juu' bih'. Mi-gaay- dsa-, jmääy- hñiiy' lä'koo- apóstole kyaä' Cristo. ¹⁴ Ja- he- jmee' dsaa- dsē- jne' juu' la-. Jëeh', lä'kye- Tana' jmaa~ hñii' lä'koo- jaa- ángel hi- kye- jmëe'. ¹⁵ Hi- lä'ja- la' kih' hi- jmee' ta' kiyh' ka-läh'. Jëeh', ja' juu' he- cha- na' na-, he- jmääy- hñiiy' hi- lluu'. Pero wa'ra- ga-tē' jee' llaa- jmi' liyh' jñeey' lä'koo- te' ta' he- jmeey'.

Ga'jmaa' Paa' hñii' lä'koo- jaa- hi- sa' cha- huu'dsë- kih'

¹⁶ Koo- ka-läh' jwëehn- hnäh': Ni' jaa- hnäh' ta' jmee- hnäh' huu'dsë- he- ngaahn'. Pero cher'mah' lä'ja- laah' hnäh', kwa' hnäh' jwē' kin' hlëehn' hnäh' lä'koo- jaa- hi- sa' cha- huu'dsë- kih' mah' lä'ja- jmään- miih- hñiin- jøøh' lä'koo- jmee- hi- he'. ¹⁷ He- jmään- hñiin- jøøh', sa' hlëehn' lä'koo- hnøø' Dio, he- hlëehn' lä'koo- jaa- hi- ngaah' ba'. ¹⁸ Peer- jwëe' hi- jmaa~ hñii' kaah' lä'koo- tēe' jmee- dsa- jmi-gyuu-, hi' ja-ba' lä'ja- jmee- jnä' ka-läh'. ¹⁹ Ma'ke- cha- huu'dsë- kyah' hnäh', pero kwëeh- hoh' hnäh' cha-miih- kyaah' hi- ngaah' he'. ²⁰ Hi- lä'ja- kwëeh- hoh' hnäh' ma' jmeey- hih- kyah' hnäh', ma' jñuuyh- he- cha- kyah' hnäh', kaayh- hnäh' lä' tē- dsēy', jmääy- hñiiy' kaah' jee' kyah' hnäh', lä' jiih' jnooy- mo-nēh' hnäh'. ²¹ Na-hiih' miih- he- jwëehn- hnäh' he- sa' beē' jnääh' jmee- jnääh' lä'koo- jmee- dsa- he'.

Pero lä'koo- tuu- dsē' dsa- he' jmääy- hñiiy' kaah', jnä' ka-läh' tuu- dsēn- jmeen' lä'ja-, ma'ke- hlëehn' lä'koo- jaa- hi- sa- cha- huu'dsë-

kih'. 22 Hi he' jäh' laay' dsa- hebreo, ja-ba' lä-ja- laa' jnä'. Jäh' laay' dsa- Israel, ja-ba' lä-ja- jnä' ka-läh'. Jäh' laay' sa-ju- kih' Abraham, ja-ba' he- ja- laa' jnä'. 23 Jäh' jmeey' ta-he' kih' Cristo. Pero cha-ga'miik- jmee' jnä'. Ngoo' ba' jnä' hlëehn' lä-koo- jaa- hi- ngaah'. Cha-ga'miik- ta' he- ma-jmee' jnä', cha-ga'miik- jiih' ma-ñeen' neh'ñe' lä-koh' ga' dsa- he'. Cha-ga'miik- ga-jmi' ga-baa' dsa- jnä'. Joh' jiih' sa- ga-laän' he- ma' jngëeh' dsa- jnä'. 24 Ja' koo- hä' ga-jmi' dsa- judiu kin' ma' gyii' gya' ñu' sí'hni'. Lä-jiih' ga-të' hña' jiih' ga-jmeey' lä-ja- kin'. 25 Hnë- jiih' ga-jmiy' kin' kyaah' sí'hma-. Koo- hä' ga-te' dsa- kuu' kin'. Hnë- jiih' ga-laän' jee' ga-hmeh' barco neh- jmi'. Koo- hä' ga-jän' koo- jmi' koo- hwë' jee' to'dsaah' jmi-ñeeh'. 26 Sa- na-he' jiih' ngoon' hi' jahn' jee' uu'. Ga-hii' goo- kin' jee' haan' cha-jmi- juuh-, lä-ja- kyaah' dsa-hii- hi- kyaah' dsa- goon- hi- kyaah' hi- chaa- ta' jee' jyoh' ka-läh'. Ga-hii' goo- kin' jee' jwii- juuh- hi' ta' jee' sa' chaa- dsa-. Ga-hii' goo- kin' cha-jmi-ñeeh' hi' lä-ja- kyaah' hi- jäh' laa' øøh' jne'. 27 Cha-miik- ta' ga-jmeen', ga-jëen' cha-miik- wii'. Cha- hwë' sa' ma' gwiiñ'. Ga-lä'kyohn', ga-lä'ki' dsën'. Ja' he- koo- hä' sa' ga-lä' cha' he- ma' kuhn'. Ga-ngëen' gyuu' hi' sa' ga-lä' cha' hmiik- ma' këhn'. 28 Ja- ma-la' he- ja-. Lä-jë' jmi' ba' kyen' huusdë- kih' lä-jë' gwah'. Peer' wii' dsa-ngëen'. 29 Kyaah' lä-jëe' hi' sa' cha- be' kih', jnä' ka-läh' jii' kin'. Hi' gwa' ya-jëe' dsën', wa-ra- ga-jmee' dsa- täh' jaa- øøh' jne'.

30 Wa-ra- jäh' kih' jmee' bi' hlëehn' llu' kih' hñiin', ma-ja- hlëehn' kih' he- mi-jnäa' he- sa' cha- be' kin'. 31 Dio Jmii- Jesús, Dsa-jøøh' jnän', hi- na-jää' ga-lä-jë' joh' jmi' cha-, hi- he' ñe- he- sa' hlëehn' juu' ta-juu'. 32 Koo- hä' lä' ma' gyan' jee' jwii- Damasco, lle'moh' kyaa' rey Areta ga-jmee' mada' ga-høø' dsa-

lä-kaa- ho'haah' kih' chuuh' jwii- he- hnøøy' ma' saayh' jnä'. 33 Pero neh' koo- hma-ta- ga-jña' dsa- jnä' ta' ho'haah' pih' he- ma' na-hë- dsöh' na'hyah-. Lä-ja- ba' ga-laän' he- ma' saah' dsa- jnä'.

12

Ga-jëe' Paa' koo- jee' la' na'hñaah'

1 Sa' jmää' ta' he- jmään' hñiin' jøøh'. Pero ma-ra' he- hlëehn' kih' koo- he- ga-hëe' mi-nën' he- ga-mi-jnäa' Dsa-jøøh' jnän'. 2 Kyuun- jaa- øøh' jne' hi- ga-tëe- Dio lä' ga-të' hnë- jwëe' kih' gyuu' jmi-gyuu' ma-hya- gya'kye' ji-ñe-. Sa' man' ha- lä' ga-jää' dsih', che' lä' ma-na-hñaay' o che' kyaah' ma-la' jmi-lle' kiyh'. Hñii' ba' Dio ñe- ha- lä' ga-la'. 3 Kyuun- ba' jnä' dsa- he'. Sa' man' ha- lä' ngooy', che' lä' ma-na-hñaay' o che' kyaah' ma-la' jmi-lle' kiyh'. Hñii' ba' Dio ñe-. 4 Ga-jää' dsih' koo- jee' jnä' na'hñaah'. Jee' ja- ga-nuuy' ga-hlëeh' juu' he- sa' le' hlëeh' jne' hi' sa' chaa- ni' jaa- hi- na-ngë' jwë' hlëeh'. 5 Kih' dsa- lä-ja-, le' ba' jmää' jnih' jøøh', pero sa' jmään' hñiin' jøøh'. Kih' he- mi-jnäa' he- sa' cha- be' kin', ma-la' kih' he- na- ba' jmään' hñiin' jøøh'. 6 Cher'mah' hnoon' jmään' hñiin' jøøh', ja' he- ngaahn' ja-, jëeh' hlëehn' ju'dsoo' ba'. Pero sa' jmeen' lä-ja- mah' ni' jaa- sa' jmee' huusdë-, jøøh' ga' jnä' lä-koo- jëey' jmeen' o lä-koo- nuuy- hlëehn'.

7 He-ja- ja' në' jmi-ngo' kin' he- jmee' jwiih'. La' lä-koo- toø' he- ja' mada' kih' Tana' mah' heeh' jnä' wii'. He- ja- jmää' kin' mah' sa' jmään' hñiin' jøøh', lä-llu' he- ga-jëen' koo- he- la' na'hñaah' he- sa' ma-jëen' jih'koh'. 8 Hnë- jiih' ga-chuun' kyaah' Dio mah' jnuuyh' he- jmee' jwiih' kin'. 9 Pero lä-la- ba' ga-jëeh- Dio juu' kin': "Ma-lee' ba' kyah' he- llu' dsën' kyaah' hne-. Jëeh' cha-ga'miik- lä-jnä' be' kin'

kyaaḥ' dsa- hi- sa- cha- be' kih'", ga-jäyh'. He-ja- lä-kaa- tuh-dsën- jmään- hñiin- jøøḥ' kih' he- sa- cha- be' kin- mah' jä- ne' kin- be' kih' Cristo. ¹⁰ Kih' he-ja-, chaan- llu' lä- ma' sa- cha- be' kin-, ma' hlëëyh- wii- kin-, ma' lla-kyaan', ma' jmeeh- dsa- jnä', ma' jëen- wii- kwaat- kih' Cristo. Jëeh' lä- ma' sa- been', ma' ja- cha- be' kin-.

Ma' kye- Paa' huudsë- kih' lä-jëë- øøḥ' jne'

¹¹ Dsëeh- hnäh' dsoo' he- ga-jmeen' lä-koo- jaa- hi- sa- cha- huudsë- kih', jee' ga-jmään- hñiin- jøøḥ'. Hnäh' ba' ga-tëeh' hnäh' ma' hlëeh' hnäh' llu' kin-. Jëeh' hi- jäḥ' laa' apóstole kaaḥ' sa- kyeë' ga- hi- he' lä-koh' ga- jnä', ma- ke- sa- cha- laan' ni- miih-. ¹² Kih' he- jøḥ- dsën- ba' ga-jmeen' lä-jë- he- la-. Ga-jmeen' cha-miih- lii-, ga-jmeen' he- juh-gaa-, ga-jmeen' he- dsaa- dsë' dsa- jee' kyah' hnäh'. Lä-ja- ga-mi-jnään' ma-ra- he- laan' apóstol. ¹³ Koo- ba' he- ga-jmeen' ta- jee' jyoh' jee' tääh' øøḥ' jne', he- ja- sa- ga-jmeen' kyah' hnäh'. Ga-ngiin' kiyh' he- ma' jmee- bii' kin-. ¿Che' kih' he-ja-, laah' hnäh' sa- taahn- hnäh' ta? Jmee' hnäh' jøḥ- hoh' kih' he- sa- ga-ngiin' kyah' hnäh' ka-läh'.

¹⁴ Jee' la- të- hnë- jiih- he- ma-na'lluun- na-jëen- hnäh'. Ni- lä-ja- sa- ngiin' kyah' hnäh' he- jmee- bii' kin-. Sa- na-hnøøhn' he- cha- kyah' hnäh'. Hnoon' heeh' hnäh' jnä' ba'. Jëeh', ja- he' chih- hi- ga-tëë' juh'lääḥ' he- hnøø' kih' cho'jmii-. Cho'jmii- chih- ba' hi- ga-tëë' juh'lääḥ' he- hnøø' kih' chih- kyaa'. Lä-ja- la' kin- kyaah' hnäh' ka-läh'. ¹⁵ Lä-kaa- tuh-dsën- mi'llan- lä-jë- he- cha- kin- lä-jiih' kwaan- hñiin- juun' kwaat- kyah' hnäh'. Ma-ke- cha-ga-miih- hnaan- hnäh' koo- hä- koo- hä'. Pero hnäh', miih- go-te- ba' hnaah' jnä'.

¹⁶ Lä-ja- ga-la', sa- ga-llan' leh' hnäh' kih' he- ma' jmee- bii' kin-. Pero ko-llaa' dsa- jäḥ', kyaah' may-

ba', ga-jmeen' ga-tah' hnäh' neh- sa-lä'. ¿Che' jwa- ga-jmeen' lä-ja- mah' ga-mi-gaan' hnäh'? ¹⁷ Sa- ga-mi-gaan' hnäh' lä- ma' ga-cheen- øøḥ' jne' jee' tääh' hnäh'. ¹⁸ Ga-chuun' kyaah' Tito mah' dsooy' jee' tääh' hnäh' hi- ga-cheen- ga- jaa- øøḥ' jne' kyaayh'. Hi- ni- miih- sa- ga-mi-gaa- Tito hnäh'. Jëeh', koo- nee' ba' huudsë- kye' jnääh'. Ja- ba' lä-koo- jmee- jnä', jmee- Tito ka-läh'.

¹⁹ Ta- wa- laah' hnäh' he- hnøø- jnääh' hwëë- jnääh' llu' cha-nëh' hnäh'. Ni- miih- sa- la- lä-ja-. Ñe- ba' Dio he- hlëeh' jnääh' lä-koo- lle- kih' hi- laa' kyaa' Cristo. Øøhn' hi- hnaan- cha-miih-, lä-jë- juu' he- sii- jnääh' la-, he- llu' kyah' hnäh' mah' kwa' be' kyah' hnäh' go-nääḥ' hnäh' ta- cha-në. ²⁰ Gohn- miih- wa-ra- ga-lloon' jee' tääh' hnäh', jëen- hnäh' jmeeh- hnäh' he- sa- tih- dsën-. Hi- lä-ja- hnäh' ka-läh' jëeh' hnäh' jmeen- he- sa- tih- hoh' hnäh'. Lä-ja- le' cher'mah' ga-jëen- hnäh' ti-hnee- hnäh', wii' hoh' hnäh', hää' hnäh', jmeeh- hnäh' jñah' nää', hlëeh' hnäh' wii' kih' dsa-, kooḥ' hnäh' juu' jwii-, jmää- hnäh' hñaaḥ' kaaḥ', jmeeh- hnäh' wa- la- cha- la'. ²¹ Kyen' miih- huudsë- wa-ra- ga-lloon' ka-läh' jee' tääh' hnäh', ha- ga- che- ga-jmee' Dio ga-jän' o-hih- kwaat- kyah' hnäh'. Lä-jiih' jä- hoohn', cher'mah' jwëë' hnäh' tääh' hnäh' jmeeh- hnäh' dso'kye- hi- sa- ma-beh' hnäh' lä-jë- he- mi-soh' tuh-hoh' hnäh', hi- lä- ma-kaaḥ' ba' hnäh' wa- hi- cha- hi-, hi- jmeeh- hnäh' he- la' o-hih- he- ma' jmeeh- hnäh' jää'.

13

Ga-hih' Paa' juu' kih' øøḥ' jne' hi- tääh' Corinto

¹ Jee' la- të- hnë- jiih- he- niin- na-jëen- hnäh'. Lä-la- na-sii- juu' kih' Dio: "Wa' he- cha- he- hnii- he- cha- kih' dsa-, lä-ee- ba' kyaah' ju'dsoo' he- jmee' uu' uu- dsa-." ² Ga-jwëëhn' hnäh' jää', hi- na' he- ma-gyan' uu'

kyah' hnäh', jwëëhn~ hnäh' ka-läh'. Hi' wa'ra- ga'loon' jee' tääh' hnäh', jee' ja- të- hnë- jiih~ he- jwëëhn~ hnäh'. Ma'ja- mo'so- jmeen` jøh- dsën+ kih' hi- tääh' jmee+ wa' la' cha- la', hi' lä'ja- kih' hi- tääh' jmee+ ga' lä'jiih' na'. ³ He- hnooh- hnäh' jëeh' ' hnäh' che' dsoo' ba' hlëëhn' lä'koo- mada- kih' Cristo. Jëeh', hi- he' mi-jnääh' be' kih' jee' kyah' hnäh'. Sa' laay' lä'koo- jaa- hi- sa' cha- be' kih'. ⁴ Ma'ke- dsoo' ga-tää- dsih' dsoh' hma-cru- lä'koo- jaa- hi- sa' cha- be' kih', pero chaa- bih' kyaah' be' kih' Dio. Ja-ba' lä'ja- jnääh' hi' laa' koo- kyaah' Cristo, ga-nøø' jnääh' lä'koo- he- sa' cha- be' kyaah' jnääh'. Pero kyaah' be' kih' Dio chaa- jnääh' ta-la- kih' Cristo mah' kwa' jnääh' be' kyah' hnäh'.

⁵ Kye- da' hnäh' kwaat~ kyah' hñaah' hnäh', che' lä- ma-dsoo' ja-ba' hoh' hnäh' kih' Cristo. Jëe- da' kyah' hnäh' hñaah'. ¿Che' sa' ñeh' hnäh', Jesucristo hää' jee' kyah' hnäh'? Pero cher'mah' sa' la' lä'ja-, he- sa' laah' hnäh' kwaat~ ba' ja-. ⁶ Hnoon' lä'ñeh' hnäh' he- laa' jnääh' kwaat~. ⁷ Ngii' jnääh' kih' Dio mah' jmeeh' hnäh' he- llu' jmah' ba'. Sa' jwahn- lä-la- mah' jä' jnääh' llu'. He- hnøø- jnääh' go'taah' hnäh' lä'koo- lle' kih', ma'ke- ga-jä' jnääh' lä'koo- jaa- hi- sa' laa' kwaat~. ⁸ Jëeh', ni' miih- sa' le' lla'dsëe' jnääh' kih' ju'dsoo'. Jmee- jnääh' lä- hnøø' ju'dsoo' ba'. ⁹ He-ja- jëë- dsë- jnääh' ' lä' ma' sa' cha- be' kyaah' jnääh', mah' lä'ja- hnäh' lä'cha- be' kyah' hnäh'. Ga-nøø' jnääh' ngii' jnääh' kyah' hnäh' mah' hwëë- hnäh' llu' go-te-. ¹⁰ Kih' he-ja- ba' na-, siin- lä-la- kyah' hnäh' ma'ke- gyan' uu', mah' wa'ra- ga'loon' jee' tääh' hnäh', sa' cha- he- kih' jmeen` hään' kyaah' hnäh', kyaah' be' he- ga-hyohn' kih' Dsa-jøøh' jnän`. He- hnøøy' kwan` be' kih' dsa- ba', ja- he- heeh' jnih' wi'.

¹¹ Kyaah' jee' ga-dsaa' juu' he- siin- kyah' hnäh', jwëëhn~ näh' øøhn', wa'

jëë- hoh' hnäh'. Hnøøh' hnäh' ha- lä- jee' go'taah' hnäh' llu' cha-gamiih-, wa' nøh' hoh' hnäh', wa' la' koo- nëe' ba' hu'dsë- kyah' hnäh', wa' hii' tii' kyah' hnäh'. Hi' Dio hi- hnää' jne', hi- jmee+ hii' tii' jnän, jäy' jee' jnän. ¹² Jmee' hnäh' Dio kih' dsa-kyaah' hnäh' hi' ja- chuh- hnäh' kiyh' lä- hnøø' Dio. ¹³ Lä'jëë- hi- laa' kyaah' Dio jmee+ Dio kyah' hnäh'.

¹⁴ Wa' mi-jää' Jesucristo Dsa-jøøh' jnän` lä'jëë- hnäh'. Wa' hnää' Dio ga-lä'jëë- hnäh'. Hi' Jmi-llë' Na-jngii' wa' laa' ko-jøh' kyaah' hnäh'. Wa' la' lä'ja-.

Gálatas Juu' la- ga-sii' Paa' kih' øøh' jne' hi- tääh' hwa' Galacia

¹ Jnä' Paa' laan' apóstol. Pero ja- he- ga-chee' dsa- jnä', ni- ja- kyaah' be' kih' dsa- na-hñaan'. Jesucristo ba' ga-chee' jnä' kyaah' Dio hi- laa' Täa' jnän' hi- ga-mi' jiih' Jesucristo jee' kih' hi- na-juu'. ² Siin- juu' la- kyah' hnäh' øøhn' jee' dsa- ñeeh- hnäh' lä-kaa- hwa' Galacia. Hi- lä-jëe- øøh' jne' hi- tääh' kyaah' jnä', koo- nee' ba' la' huu'dsë- kyaah' jnääh' he- siin- la-. ³ Ngiiin' kih' Dio hi- laa' Täa' jnän' hi- ngiiin' kih' Jesucristo Dsa-jøøh' jnän', wa' kway' he- llu' kyah' hnäh', wa' jmeey' hii' ti' kyah' hnäh'. ⁴ Jëeh' Jesús ga-kwaa' hñii' ga-juuy' kwaan- kih' dso'kye- jnän' mah' lääy' jne' kih' jmi-gyuu- hliih' la-, lä-koo- hyoh- dsë' Dio jmee' jnän', he' ba' hi- laa' Täa' jnän'. ⁵ Lä-ja- wa' la' juuh- kiyh' ga-lä-jë- joh' jmi' cha-. Wa' la' lä-ja-.

Koo- ba' ju'hmëe' cha- he- kyaah' lää' jne'

⁶ Peer- dsaa- dsën- kih' he- ga-nuun' chah' ga-juh- ga-lä-øøh' hnäh' kih' Dio hi- ga-tëeh' hnäh' ta-la- kih' he- llu' dsë' Cristo, mah' ma-taah' hnäh' kyaah' jyoh' ju'hmëe' he- laah' hnäh' llu' ga'. ⁷ Pero sa- cha- ga' jyoh' jwë' he- kye- ju'hmëe'. He- hnøø' kō-llaa' dsa- kah'gwëh' huu'dsë- kyah' hnäh' ba' ja-, hi- hnøøy' mi-siiy' ju'hmëe' kih' Cristo. ⁸ He-ja- jwahn-, wa' tøh' dso'jwii' në' kyaah' jnääh' cher'mah' ga'jmeey' jnääh' lä-na-, o cher'mah' jaa- ángel ja' gyuu' kwa' jyoh' juu' lä-koh' ga' he- ga-mi-tëe' jnääh' hnäh', ja-ba' lä-ja- wa' tøh' dso'jwii' në' kiyh'. ⁹ Koo- ka-läh' jwahn-, ja-ba' he- ma-ngëe' ma-jahn' jää'. Cher'mah' chaa- hi- ga' jñah' hi- kwa' juu' kyah' hnäh' he- sa' la' kwee- kyaah' he-

ga-heeh' hnäh', wa' tøh' dso'jwii' në' kiyh'.

¹⁰ ¿Ha- lä- laah' hnäh'? ¿Che' he- hnoon' he- jän' llu' kyaah' dsa- he- ma-hlëehn' lä-na-, o che' he- hnoon' he- jän' llu' kyaah' Dio? ¿Che' laah' hnäh' he- hnoohn' ha- lä- jee' tih' dsë' dsa- ki- jnä'? Jëe' da', wa-ra- jäh' kih' ngoo' ba' jnä' jmeen- lä-jë- he- hnøø' dsa-, mo-so' laan' jaa- hi- jmee' ta' kih' Cristo.

Dio ba' ga-lleeh- Paa' mah' lee' apóstol kyaay'

¹¹ Øøhn', hnoon' lä-ñeh' hnäh' he- la-. Ja- he- gwa' kih' dsa-, ju'hmëe' he- kwan' la-. ¹² Sa- ga-hyohn' kih' dsa- juu' la- hi- ni- sa- ga-mi-tëe- dsa- jnä'. Jesucristo ga-mi-jnäa- kin- juu' la-, he-ja- ba' ja- he- kyuuhn-.

¹³ Ma-nuuh- ba' hnäh' lä-koo- ma' ngën- jää', he- ga'jmeen' lä-koh' tée' jmee- judiu dsa-goon-. Ha- koh' sa- ga-lä-hña- dsën- kyaah' hi- ga-heeh- kih' Joø' Dio. Ma' hnoon' ma' mi'llaan' go-te- lä-jëe- hi- he'. ¹⁴ Ga'jmeey' ga' jnä' cha-ga'mi-ih- lä-koh' ga' jee' lä-jëe- judiu hi- laa' koo- ji-ñe- kyaah' jnä'. Ga'jmeen' bii' ga-høøn' lä-jë- nuuh' kih' dsa- ma-gyuh- kyaah' jnääh'. ¹⁵ Pero sa' ga' ma-lä-chaan- ga-lleeh- Dio jnä' mah' ja- leen' kyaah' bih'. Ga-tëeyh' jnä' kih' he- llu' dsëy' kyaah' jnä'. Hi- lä-koh' ma' ga-tih' dsëy', ¹⁶ ja- ga' ga-mi-jnäay- jooy' kin- mah' kwan' juu' kiyh' kih' dsa- hi- sa' laa' judiu. Pero sa' ga-hnaahn- ni- jaa- dsa- mah' ma' siiy' jnä' ha- lä- la' juu' he- ma' kwan-. ¹⁷ Ni- sa- ngaahn' ta' Jerusalén na-jëen- hi- laa' apóstole jää' ga-lä-koo- jnä'. Lä-chah' ja- ngoon' ta- hwa' Arabia ba', (koo- hwa' kii' jee' sa' kwa- ni' mi-ih-). Ma-ngëe' he- ja-, ngoon' ka-läh' ta' Damasco.

¹⁸ Ma-hya- hnë- ji-ñe-, ja-ga' ngaahn' ta' Jerusalén na-jëen- Pee' hi- ga-jän' kyaayh' gya-hña' jmi' jee' ja-. ¹⁹ Ni- sa- ga-jëen' ga' jñah' apóstole, ma-la' Jacobo dsa-ñuuh- øøh' Dsa-jøøh' jnän' ba' ga-jëen'.

20 Jmeen⁺ dsoo⁺, Dio ba⁺ ñe⁻ sa⁻ cha⁻ ta⁻ juun⁺ he⁻ sijn⁺ kyah⁺ hnäh⁺ la⁻.

21 Ma⁻ngëe⁺ he⁻ ja⁻, ñeen⁺ ta⁻ hwa⁺ Siria kyaah⁺ Cilicia. 22 Øøh⁺ jne⁺ hi⁻ tääh⁺ lä⁻kaa⁻ hwa⁺ Judea, hi⁻ dsa⁻ ñee⁻ kwaat⁻ kih⁺ Cristo sa⁻ ma⁺ kyuy⁺ jnä⁺. 23 Koo⁻ ma⁺ nuuy⁻ lla⁺ dsa⁻ juu⁺ ki⁻ jnä⁺: “Dsa⁻ ñuu^h hi⁻ ma⁺ jmee⁻ hñaa⁻ dsé⁺ kyaa⁺ jnääh⁺ he⁺, na⁺ ngëy⁻ kway⁻ juu⁺ he⁻ ma⁻ dsoo⁺ dsë⁻ jne⁺ la⁻, ja⁻ ba⁺ juu⁺ he⁻ ma⁺ hnøøy⁺ ma⁺ heey⁺ jää⁺.”

24 He⁻ ja⁻ ga⁻ jmeey⁺ juuh⁻ kih⁺ Dio lä⁻ ma⁺ ga⁻ nuuy⁺ kin⁺.

2

Lä⁻ jëe⁻ apóstole ga⁻ heeh⁻ bih⁺ Paa⁺

1 Ma⁻hya⁻ gya⁺ kye⁺ ji⁻ ñe⁻, ja⁻ ga⁻ ngaahn⁺ ka⁻ läh⁺ ta⁻ Jerusalén ko⁻ jøh⁺ kyaah⁺ Bernabé hi⁻ ma⁺ jään⁻ Tito ka⁻ läh⁺. 2 Ga⁻ mi⁻ jnääh⁻ Dio kin⁺ he⁻ jmee⁻ bii⁺ naahn⁻, he⁻ ja⁻ ba⁺ ngaahn⁺ na⁺ jmeehn⁻ juu⁺ ha⁻ lä⁻ la⁺ ju⁺ hmëe⁺ he⁻ ga⁻ kwan⁺ ta⁻ jee⁺ tääh⁺ hi⁻ sa⁻ laa⁺ judiu. To⁻ ne⁺ ga⁻ llan⁺ juu⁺ kyaah⁺ ma⁺ la⁻ hi⁻ kye⁻ né⁺ ba⁺, le⁺ ga⁻ che⁻ sa⁻ jmää⁺ he⁻ jmeen⁻ la⁻ hi⁻ lä⁻ kye⁻ he⁻ ga⁻ jmeen⁺ jää⁺. 3 Pero sa⁻ cha⁻ ga⁻ jäh⁺ ni⁻ miih⁻. Hi⁻ Tito hi⁻ ma⁺ cheh⁺ kyaah⁺ jnä⁺, sa⁻ ma⁺ laay⁺ judiu, dsa⁻ griego ba⁺ he⁺. Ni⁻ lä⁻ ja⁻ sa⁻ ga⁻ jäh⁺ jmee⁻ bii⁺ juuh⁻ jmi⁻ ngo⁺ kiyh⁺ lä⁻ koo⁻ tée⁺ jmee⁻ dsa⁻ judiu. 4 Sa⁻ ga⁻ ti⁺ ga⁻ choo⁺ jnääh⁺ juu⁺ he⁻ juuh⁻ jmi⁻ ngo⁺ kih⁺ dsa⁻ wa⁻ ra⁻ jäh⁺ kih⁺ sa⁻ ga⁻ taah⁺ ko⁻ llaa⁺ dsa⁻ jee⁺ ma⁺ tøøh⁺ jnääh⁺, hi⁻ jäh⁺ laay⁺ øøh⁺ jne⁺. Hi⁻ he⁺, koo⁻ ma⁺ kooy⁺ juu⁺ he⁻ ma⁺ kwan⁺ he⁻ ma⁻ laa⁺ jne⁺ kih⁺ dso⁺ kye⁻ ta⁻ la⁻ kih⁺ Cristo Jesús. Sa⁻ ga⁻ lä⁻ hnøøy⁺ he⁻ ma⁺ jäh⁺ jnääh⁺ mo⁻ so⁺ na⁻ hñuu^h jnääh⁺ kyaah⁺ ley. Jëeh⁺, ma⁺ hnøøy⁺ lä⁻ ma⁻ na⁻ hñuu^h ja⁻ ba⁺ jne⁺ kyaah⁺ nuuh⁻ kih⁺ Moisé. 5 Pero ni⁻ miih⁻ sa⁻ ga⁻ kwa⁺ jnääh⁺ jwé⁺ ma⁺ jmeey⁺ lä⁻ lla⁻ dsëy⁺. Hnøø⁻ jnääh⁺ wa⁻ jäh⁺ ju⁺ hmëe⁺ kih⁺ Jesús kyah⁺ hnäh⁺ lä⁻ ma⁻ la⁻ ja⁻ ba⁺, mah⁺ sa⁻ dsa⁻ hi⁺ ju⁺ dsoo⁺.

6 Hi⁻ na⁺ jnääh⁺ kye⁻ né⁺ kih⁺ øøh⁺ jne⁺, ni⁻ miih⁻ sa⁻ cha⁻ jäh⁺ he⁻

ma⁻ hlääh⁻ n⁻ kyaah⁺ juu⁺ he⁻ kwan⁺. Jnä⁺ jwahn⁺ na⁺ jnääh⁺ kyey⁻ né⁺, jëeh⁺ sa⁻ ga⁻ tée⁺ jëen⁻ kiyh⁺. Kih⁺ koo⁻ ba⁺ laa⁺ jne⁺ cha⁻ né⁺ Dio. 7 Pero dsa⁻ he⁺ sa⁻ ga⁻ hay⁺ kin⁺. Ga⁻ heeh⁻ bih⁺ he⁻ hä⁺ goon⁺ ta⁻ he⁻ kwan⁺ ju⁺ hmëe⁺ kih⁺ hi⁻ sa⁻ laa⁺ judiu, ja⁻ ba⁺ lä⁻ hä⁺ goo⁻ Pee⁺ kway⁻ ju⁺ hmëe⁺ kih⁺ hi⁻ laa⁺ judiu. 8 He⁺ ba⁺ Dio hi⁻ kwa⁻ be⁺ kih⁺ Pee⁺ he⁻ laay⁺ apóstol mah⁺ kway⁺ juu⁺ kih⁺ judiu, he⁺ ba⁺ hi⁻ he⁺ na⁻, kwa⁻ be⁺ kin⁺ ka⁻ läh⁺ he⁻ laan⁺ apóstol mah⁺ kwan⁺ juu⁺ kih⁺ hi⁻ sa⁻ laa⁺ judiu.

9 He⁻ ja⁻ lä⁻ jëe⁻ hi⁻ laa⁺ kwaat⁻ kye⁻ né⁺ kih⁺ gwah⁺, ga⁻ sooyh⁺ goo⁻ jnääh⁺ kyaah⁺ Bernabé. Ma⁺ jëey⁻ laan⁺ ta⁻ ta⁻ la⁻ kih⁺ he⁻ llu⁺ dsé⁺ Dio kyaah⁺ jnä⁺, he⁻ ja⁻ ba⁺ ga⁻ jmääy⁺ jnääh⁺ kwaat⁻ laa⁺ jnääh⁺ ma⁻ ra⁻ øøy^h. Hi⁻ kye⁻ né⁺ he⁺ chee⁻ Jacobo, Pee⁺, kyaah⁺ Jwaa⁺. Ga⁻ jäh⁺: “Llu⁺ go⁻ nääh⁺ hnäh⁺ kih⁺ hi⁻ sa⁻ laa⁺ judiu mah⁺ lä⁻ ja⁻ jnääh⁺ dsa⁻ nøø⁺ jnääh⁺ kih⁺ hi⁻ laa⁺ judiu.”

10 Hi⁻ ga⁻ jäh⁺: “Hnøø⁺ dsooh⁻ hoh⁺ hnäh⁺ jmeeh⁺ be⁺ kih⁺ hi⁻ tä⁻ ñee⁺.” Ko⁻ ja⁻ ba⁺ jiih⁺ ga⁻ jäh⁺ dsa⁻ he⁺. Hi⁻ ma⁻ ra⁻ he⁻ jmee⁻ ba⁺ jnä⁺ be⁺ kih⁺ hi⁻ tä⁻ ñee⁺.

Ga⁻ juuh⁻ Paa⁺ kih⁺ Pee⁺

11 Ma⁺ ga⁻ lloo⁺ Pee⁺ Antioquia ga⁻ juuh⁻ kiyh⁺ to⁻ lo⁺ né⁺ dsa⁻, jëeh⁺ lä⁻ ja⁻ hnøø⁺ kiyh⁺ kyaah⁺ he⁻ hñih⁺ he⁻ ga⁻ jmeey⁺ ja⁻. 12 Jää⁺ sa⁻ ga⁻ ma⁻ lla⁻ nää⁺ ko⁻ llaa⁺ dsa⁻ hi⁻ ga⁻ chee⁺ Jacobo, ma⁺ kuh⁻ Pee⁺ ko⁻ jøh⁺ kyaah⁺ hi⁻ sa⁻ laa⁺ judiu. Pero ma⁺ ga⁻ lla⁻ nää⁺ dsa⁻ judiu he⁺, ga⁻ tée⁻ Pee⁺ hñii⁺, ya⁻ hëey⁺ jee⁺ kih⁺ hi⁻ sa⁻ laa⁺ judiu, kih⁺ he⁻ goyh⁻ kyaah⁺ hi⁻ ga⁻ lla⁻ nää⁺ he⁺ hi⁻ jäh⁺ jmee⁻ bii⁺ juuh⁻ jmi⁻ ngo⁺ jnan⁻. 13 Hi⁻ lä⁻ ja⁻ ga⁻ jmee⁺ jñah⁺ judiu ga⁻ téey⁻ hñiiy⁺, hi⁻ lä⁻ jiih⁺ Bernabé ga⁻ tée⁻ hñii⁺ ma⁺ ga⁻ jëey⁺ ga⁻ jmee⁺ Pee⁺ to⁺ dsé⁺. 14 Lä⁻ koo⁻ ma⁺ ga⁻ jëen⁻ dsa⁻ he⁺ mo⁻ so⁺ jmeey⁻ lä⁻ koo⁻ lle⁺ kih⁺ ju⁺ dsoo⁺ he⁻ la⁻ ju⁺ hmëe⁺, he⁻ ja⁻ ga⁻ jwain⁺ Pee⁺ cha⁻ né⁺ jee⁺ lä⁻ jëe⁻ dsa⁻: “Hne⁻ laah⁺ judiu, ma⁻ tuh⁺ ma⁺ jmeeh⁻ lä⁻ koh⁺ ma⁺ tée⁺ jne⁺ jmeen⁻

mah' ma-løøh`jmeeh-ko-jøh' kyaah' hi- sa' laa' judiu. Pero na', ma-teeh` hñaah' mah' jmeeh-ka-läh' lä-koh' jäh' nuuh' ma-gyuh- ja-. ¿Che' sa' ñeh' he- jmeeh- wii' kih' hi- sa' laa' judiu mi-tey' nuuh' ma-gyuh- ja-, kih' he- ma-teeh` hñaah'?"

15 He- ga-lä-chaa' jne' laa' jne' judiu, sa' laa' jne' wa' hi- cha- hi- hi- jmee' he- hlih' lä-koø- laa' jñah' dsa-. 16 Pero na' ma-ñe' ba' jne', sa' jä' dsa-llu' cha'né Dio kyaah' he- mi-tey' ley jnän. Hnøø' dsoo' dsë- jne' kih' Jesucristo ba'. He- ja- lä-kye- jne' dsa- judiu ga-jmee' jne' dsoo' mah' jmää' jne' kih' Dio kyaah' he- ma-dsoo' dsë- jne'. Pero ja' kih' he- ma-mi-te' jne' ley. Jëeh' ni' jaa- dsa- sa' ya-hëey' lluu' kih' he- høøy' nuuh' ja-.

17 He- hnøøh' jne' ha- lä- jee' hwëe- jne' lluu' ta-la' kih' Cristo, lä- ja- ma-lä-jnä' lä-kye- jne' judiu laa' jne' dsa- hi- jmee' dso'kye-. ¿Che' jwa- jahn' Cristo dsëe- dsoo' he- tøøh' jne' kyaah' dso'kye-? Ni' miih- sa' la' lä- ja-. 18 Hi' cher'mah' ga-løøn' høøn- ka-läh' ley he- ma-ben', he- ma-bäähn' hñiin' dsoo' ba' ja-. 19 Jëeh', lä' ma' ga-lä-ngëen' he- ää- jmi' juun' lä-le' ley, ga-tun' he- ma' kyen' o-jøh' dsë- kih' ley. La' lä-koh' he- na-juun' kih' ley mah' jmeen' ta'he' kih' Dio ba'. 20 La' kwaat' lä-koh' he- ga-juun' ko-jøh' kyaah' Cristo dsoh' hma-cru-. Mo-so- chaan- lä- hnoon' hñiin'. Cristo hi- jmee' ko-jøh' kyaah' jnä', he- ja- ba' jmee' chaan-. Hi' lä' ma-dsoo' ja- ba' dsën' kih' Joo' Dio, hi- hnää' jnä' hi' ga-ngëey' hñiiy' ga-juuy' ki' jnä'. He- ja- ba' na- chaan- na'. 21 Sa' jmeen' ta' koo' he- llu' dsë' Dio kyaah' jne'. Jëeh', cher'mah' ga-jä' dsa- llu' cha'né Dio kyaah' he- mi-tey' ley, he- la' ga-juu' ba' Cristo.

3

Kih' he- ma-dsoo' dsë- jne' he- ja- ba' lää' jne'

1 ¿He- ba' che- taah- hnäh' dsa- chaa- Galacia! ¿Hi- ga-mi-gaa- hnäh'? Ga-hlëehn' hnäh' na-hñaah' lä-jëe- ha- lä- ga-juu' Jesucristo dsoh' hma-cru-. 2 Koo- ga-juu' ngiin' kyah' hnäh'. ¿Ha- lä- ga-tëeh' hnäh' Jmi-lle' Na-jngii'? ¿Che' kih' he- ga-mi-teh' hnäh' ley kih' Moisé, o che' kih' he- ma-dsoo' hoh' hnäh' kih' juu' he- ma-nuuh- hnäh', he- ja- ga-tëeh' hnäh' Jmi-lle' Na-jngii'? 3 Peer- taah- hnäh'. Ga-løøh' ba' hnäh' llu', kyaah' be' kih' Jmi-lle' Na-jngii'. Hi' na' na', hnooh- hnäh' go'nääh' hnäh' ta' cha'né kyaah' be' kyah' hñaah' hnäh'. 4 ¿Che' sa' ga-jmää' kyah' hnäh' lä-jë- he- ga-ngëeh' hnäh'? Go- laan- ga-jmää' ba'. 5 Ga-kwëeh' Dio hnäh' Jmi-lle' kiyh' hi' ngoo' ba' jmeey' cha-miuh- he- juh' gaa- jee' kyah' hnäh'. ¿He-la' jmeey' lä- ja-, che' kih' he- ga-mi-teh' hnäh' ley o che' kih' he- ma-dsoo' hoh' hnäh' juu' he- ma-nuuh- hnäh'?

6 Lä-la- ga-la' kih' Abraham. Ga-jmeey' dsoo' dsëy' kih' Dio he- ja- ga-jmee' Dio kwaat' laay' jaa- hi- lluu'. 7 Heh' lä- ja-, hnøø' lä-ngëeh' hnäh', lä-jëe- hi- jmee' dsoo' dsë' kih' Dio laay' lä-koø- joo' Abraham. 8 Jää' ba' ga-jäh' juu' kih' Dio ha- lä- jmeey' ta' cha'né, he- jmeey' kwaat' lluu' hi- sa' laa' judiu cher'mah' ga-jmeey' dsoo' dsëy'. Jëeh', llo'joo' ba' ga-jmee' Dio juu' kih' Abraham ha- lä- la' ju'hmëe' kiyh', lä- ma' ga-siiyh': "Ta-la' kyah' hne- ba' mi-jään- ga-lä-jëe- dsa- jmi-gyuu'." 9 He- ja- ga-lä-jëe- dsa- hi- jmee' dsoo' dsë' kih' Dio ma-na-jäay' ko-jøh' kyaah' Abraham, hi- ga-lä- dsoo' dsë' jää'.

10 Pero lä-jëe- hi- ga-nää' høø- ley kih' Moisé, ma-cha- dso'jwii' né' kiyh'. Lä-koø- na-sii': "Dso'jwii' ba' kyaah' lä-jëe- hi- sa' tää' høø- lä-hii' né' he- na-sii- ley ja-." 11 Jëe- go-te- ba' la', sa' chaa- ni' jaa- hi- lluu' cha'né Dio kyaah' he- høøy' ley. Lä-la- ba' na-sii- juu' kih' Dio: "Pero dsa- hi- lluu', kyaah' he- ma-dsoo'

dsëy¹, jmeë⁻ chaay⁻.” 12 Ley kih¹ Moisé sa⁻ hlëeh⁻ kih¹ he⁻ jmeen⁻ dsoo⁻ dsë⁻ jne⁻. Lã⁻la⁻ ba⁻ jãh⁻ ley ja⁻: “Cher⁻mah¹ hî⁻ ga⁻mi⁻te¹ kih¹, lã⁻ ma⁻jiiyh⁻ ja⁻ ba⁻ kyaah¹ ley ja⁻.”

13 Pero Cristo, kyaah¹ jma⁻ kih¹, ga⁻lääy¹ jne⁻ kih¹ dso⁻jwii⁻ he⁻ gwa⁻ ta⁻la⁻ kih¹ ley. Ga⁻heeyh⁻ ja⁻ dso⁻jwii⁻ në⁻ kiyh¹ he⁻ la⁻ kwaat⁻ jnãn⁻. Jëeh⁻, lã⁻la⁻ na⁻sii⁻ ley ja⁻: “Dso⁻jwii⁻ ba⁻ kyaah¹ lä⁻jëë⁻ hî⁻ na⁻hëë⁻ dsoh¹ hma⁻.” 14 Lã⁻ja⁻, ta⁻la⁻ kih¹ Cristo Jesús mi⁻jää¹ Dio lä⁻jëë⁻ hî⁻ sa⁻ laa¹ judiu ja⁻ ba⁻ lä⁻koh⁻ ga⁻mi⁻jääy¹ Abraham. Hi⁻ lä⁻ja⁻, ta⁻la⁻ kih¹ he⁻ ma⁻dsoo⁻ dsë⁻ jne⁻, hñah⁻ jne⁻ Jmi⁻lle⁻ kih¹ Dio he⁻ ga⁻bääyh⁻ hñiiy⁻ kwëëyh¹ jne⁻.

He⁻ la⁻ hmooh¹ he⁻ ga⁻jmeë⁻ Dio kyaah¹ Abraham

15 Jëë⁻ da⁻ hnãh⁻ øøhn¹ ha⁻ lä⁻ jmeë⁻ jne⁻ hî⁻ laa¹ dsa⁻ jmi⁻gyuu¹. Cher⁻mah¹ ga⁻jmeë⁻ jne⁻ koo⁻ hmooh¹, sa⁻ le⁻ heen¹ hmooh¹ ni⁻ sa⁻ le⁻ jmeen⁻ na⁻dsë⁻ ga⁻, koo⁻ hä⁻ ba⁻ ma⁻jmeen⁻ hmooh¹. 16 Hi⁻ ga⁻jmeë⁻ Dio koo⁻ hmooh¹ kyaah¹ Abraham, ga⁻bääyh⁻ hñiiy⁻ ha⁻ lä⁻ jmeey¹ kih¹ Abraham hi⁻ kih¹ sa⁻ju⁻ kiyh¹. Pero sa⁻ ga⁻jãh⁻ Dio: “La¹ kih¹ lä⁻jëë⁻ sa⁻ju⁻ kyah¹.” He⁻ ma⁻jmeë⁻ Dio hmooh¹ kyaah¹ jwëë⁻ dsa⁻ wa⁻ra⁻ jãh⁻ kih¹ lä⁻ja⁻ la¹ juu¹. Lã⁻la⁻ ba⁻ ga⁻jäyh⁻: “La¹ kih¹ ma⁻la⁻ jaa⁻ dsa⁻ kyaah¹ ba⁻.” He⁻ja⁻ ga⁻hlëëyh¹ kih¹ jaa⁻ dsa⁻ ba⁻, hî⁻ he⁻ he⁻ Cristo. 17 Lã⁻la⁻ jwahn¹. Lä⁻ ma⁻ to⁻në⁻ ga⁻jmeë⁻ Dio koo⁻ hmooh¹ kyaah¹ Abraham. Ma⁻hya⁻ kyë⁻ hña⁻loo⁻ na⁻dsë⁻ gyii⁻ gya⁻ jî⁻ ñe⁻, ja⁻ ga⁻ ja¹ ley kih¹ Moisé. Pero ley ja⁻, sa⁻ ga⁻heë¹ hmooh¹ he⁻ ga⁻jmeë⁻ Dio jää¹. Sa⁻ ga⁻jmää⁻ ta⁻ he⁻ ga⁻bääh⁻ Dio hñii⁻ kyaah¹ Abraham, wa⁻ra⁻ jãh⁻ kih¹ lä⁻ja⁻ la¹. 18 Jëeh⁻, cher⁻mah¹ ga⁻hyoh¹ dsa⁻ heë⁻ ta⁻la⁻ kih¹ he⁻ mi⁻tey¹ ley ja⁻, mo⁻so⁻ la¹ kwaat⁻ he⁻ ga⁻hyoyh¹ ta⁻la⁻ kih¹ he⁻ ga⁻bääh⁻ Dio hñii⁻ kyaayh¹. Pero ga⁻hyoh¹ Abraham

heë⁻ la⁻ ga⁻hyoyh¹ ba⁻, lä⁻llu¹ he⁻ ga⁻bääh⁻ Dio hñii⁻ kyaayh¹.

19 ¿Heë⁻ kih¹ jmää¹ ley kih¹ Moisé ja⁻? La¹ miih⁻ he⁻ na⁻dsë⁻ ba⁻ ja⁻, kih¹ he⁻ cha⁻ dso⁻kye⁻ kih¹ dsa⁻ jmi⁻gyuu¹. Hi⁻ ga⁻jä⁻ lä⁻ja⁻ ba⁻ ley ja⁻ lä⁻jiih¹ ja⁻ hî⁻ laa¹ sa⁻ju⁻ kih¹ Abraham lä⁻koh⁻ la¹ hmooh¹ he⁻ ga⁻bääh⁻ Dio hñii⁻. Heh¹ lä⁻ ma⁻ ga⁻nøø¹ ley ja⁻, ma⁻ chaa⁻ jaa⁻ dsa⁻ hî⁻ ga⁻ngëë¹ ley ja⁻ kih¹ dsa⁻kyaayh¹ hi⁻ ma⁻ tääh¹ ángele ka⁻lãh⁻ hî⁻ ga⁻kwa⁻ be⁻ mah¹ ngëëy¹ juu¹ ja⁻. 20 Pero cher⁻mah¹ jaa⁻ dsa⁻ laa⁻ dsë¹ jmeë¹ koo⁻ hmooh¹ lä⁻koo⁻ la¹ huud⁻së⁻ kih¹ hñiiy⁻, sa⁻ jmeë⁻ bii¹ jñah⁻ hî⁻ kwa¹ be⁻ cher⁻mah¹ lä⁻ja⁻ la¹ huud⁻së⁻ kiyh¹. Hi⁻ jaa⁻ ba⁻ Dio chaa⁻, hñii⁻ bih¹ ga⁻hlëëyh¹ kyaah¹ Abraham lä⁻koo⁻ ma⁻ ga⁻jmeey¹ hmooh¹ kyaayh¹.

21 ¿Che⁻ ha⁻ ley kih¹ Moisé kyaah¹ he⁻ ga⁻bääh⁻ Dio hñii⁻ jmeë¹? Ni⁻ miih⁻ sa⁻ la¹ lä⁻ja⁻. Wa⁻ra⁻ jãh⁻ kih¹ cha⁻ ley he⁻ kwa¹ Dio he⁻ jmeë¹ chaa⁻ dsa⁻, lä⁻ja⁻ ba⁻ lluu¹ dsa⁻ kyaah¹ ley ja⁻, wa⁻ra⁻ jãh⁻ kih¹ lä⁻ja⁻ la¹. 22 Pero në⁻ ley ja⁻ na⁻sii⁻ lä⁻la⁻. Ga⁻lä⁻jëë⁻ ba⁻ dsa⁻ na⁻hñuu⁻ kyaah¹ dso⁻kye⁻. Mah¹ lä⁻ja⁻, kih¹ he⁻ ma⁻dsoo⁻ dsë⁻ jne⁻ kih¹ Jesucristo, hñah⁻ jne⁻ he⁻ ga⁻bääh⁻ Dio hñii⁻ kway¹.

23 Jää¹ sa⁻ ma⁻ cha⁻ juu¹ he⁻ hnøø¹ jmeen⁻ dsoo⁻ dsë⁻ jne⁻, ma⁻ tøøh¹ jne⁻ lä⁻hih⁻ kih¹ ley. Lã⁻ja⁻ ma⁻ tøøh¹ jne⁻ lä⁻jiih¹ ga⁻lä⁻jnã¹ juu¹ he⁻ hnøø¹ jmeen⁻ dsoo⁻ dsë⁻ jne⁻. 24 Ley ja⁻ ma⁻ hää⁻ jne⁻ jää¹ hi⁻ ma⁻ jøø⁻ jnãn⁻ mah¹ tëëh¹ jne⁻ kih¹ Cristo. Heh¹ lä⁻ja⁻ hwëë⁻ jne⁻ lluu¹ kyaah¹ he⁻ ma⁻dsoo⁻ dsë⁻ jne⁻ kiyh¹. 25 Na¹ he⁻ ma⁻dsoo⁻ dsë⁻ jne⁻, mo⁻so⁻ tøøh¹ jne⁻ kyaah¹ ley he⁻ ma⁻ hää⁻ jne⁻.

26 Ga⁻lä⁻jëë⁻ ba⁻ jne⁻ laa¹ jne⁻ joo⁻ Dio ta⁻la⁻ kih¹ he⁻ ma⁻dsoo⁻ dsë⁻ jne⁻ kih¹ Cristo Jesús. 27 Jëeh⁻ lä⁻jëë⁻ hî⁻ ma⁻ na⁻saa⁻ jmi⁻ kyaah¹ Jmi⁻lle⁻ Na⁻jngii¹, ma⁻laay¹ koo⁻ kyaah¹ Cristo, la¹ lä⁻koo⁻ he⁻ ma⁻kyeyh¹ hmiih⁻ hmëë⁻. 28 He⁻ja⁻ koo⁻ ba⁻ laa¹ lä⁻jëë⁻ jne⁻ cha⁻në⁻ Dio. Jee⁻ oo⁻

sa⁺ chaa⁻ hi⁻ laa⁺ judiu, ni⁻ hi⁻ laa⁺ griego, sa⁺ chaa⁻ hi⁻ na⁻hnëë⁺ jmee⁻ ta⁺ kih⁺ dsa⁺ ni⁻ hi⁻ sa⁺ na⁻hnëë⁺, sa⁺ chaa⁻ dsa⁻ mē⁺ dsa⁻ ñuuh⁻. Jaa⁻ ba⁺ laa⁺ jne⁺ kyaah⁺ Cristo Jesús. ²⁹ Cher⁺ mah⁺ laa⁺ jne⁺ kyaa⁺ Cristo, ja⁻ ba⁺ lä⁻ ja⁻ laa⁺ jne⁺ sa⁺ ju⁻ kih⁺ Abraham. Hi⁻ cha⁻ ba⁺ hee⁺ jne⁺ he⁻ ga⁻ bääh⁻ Dio hñii⁺ kway⁺.

4

¹ Lä⁻ la⁻ na⁻ jwahn⁺: Jaa⁻ chih⁻ hi⁻ lle⁺ kih⁺ hyoh⁺ he⁻ ga⁻ tēē⁺ hyoyh⁺ kih⁺ jmiiy⁻, ma⁻ ke⁻ la⁺ kwaat[~] hyoh⁺ bih⁺ heey⁻, kwee⁻ ba⁺ laay⁺ kyaah⁺ hi⁻ na⁻hnëë⁺ jmee⁻ ta⁺ kih⁺ jmiiy⁻ ta⁺ ko⁻ jiih⁺ mäyh⁺. ² He⁻ ja⁻ ba⁺ chaa⁻ ta⁻ jwoh⁺ kyaa⁺ chih⁻ hi⁻ chaa⁻ hi⁻ hääy⁻ lä⁻ jiih⁺ lloo⁻ jmi⁺ he⁻ jäh⁻ jmiiy⁻ hyoyh⁺ heey⁻. ³ Ja⁻ ba⁺ lä⁻ ja⁻ ma⁺ laa⁺ jne⁺ jää⁺, ta⁺ ko⁻ jiih⁺ sa⁺ ga⁺ ma⁻ heeh⁺ jne⁺ kih⁺ Cristo. Jiih⁺ ja⁻ ma⁺ na⁻hnëë⁺ jne⁺ ma⁺ jmee⁻ jne⁺ lä⁻ koo⁻ tēē⁺ dsa⁻ jmee⁻ jmi⁺ gyuu⁻ la⁻. ⁴ Pero ma⁺ ga⁻ dsēē⁺ jmi⁺, ga⁻ chee⁺ Dio joo⁺ hi⁻ ga⁻ lä⁻ chaa⁻ kih⁺ jaa⁻ dsa⁻ mē⁺, hi⁻ ga⁻ lä⁻ chaay⁻ na⁻ jnääy⁺ kih⁺ ley. ⁵ Jay⁺ mah⁺ lääy⁺ jne⁺ hi⁻ na⁻ hñuuh⁺ lä⁻ hih⁻ kih⁺ ley, mah⁺ lee⁺ jne⁺ ma⁻ ra⁻ joo⁺ Dio ba⁺. ⁶ Kih⁺ he⁻ laa⁺ jne⁺ jooy⁺, he⁻ ja⁻ ga⁻ chee⁺ Dio Jmi⁻ lle⁺ kih⁺ gyuu⁻ kyaay⁺ neh⁺ tuh⁻ dsē⁻ jne⁺. Hi⁻ ja⁻ ba⁺ Jmi⁻ lle⁺ ja⁻ hi⁻ siih⁺ Dio lä⁻ la⁻: “Abba”, he⁻ hnøø⁺ jäh⁺ tää⁺ kyaan⁺. ⁷ He⁻ ja⁻ mo⁻ so⁻ laa⁺ jne⁺ dsa⁻ hi⁻ na⁻hnëë⁺, laa⁺ jne⁺ ma⁻ ra⁻ jooy⁺ ba⁺. Hi⁻ kih⁺ he⁻ laa⁺ jne⁺ jooy⁺, hñah⁺ ba⁺ jne⁺ heen⁻ he⁻ kwa⁺ Dio ta⁻ la⁻ kih⁺ Cristo.

Peer⁻ lle⁻ dsē⁻ Paa⁺ kih⁺ dsa⁻ chaa⁻ Galacia

⁸ Jää⁺ sa⁺ ga⁺ ma⁻ heeh⁻ hnäh⁺ kih⁺ Dio, ma⁺ laah⁺ hnäh⁺ lä⁻ koo⁻ dsa⁻ hi⁻ na⁻hnëë⁺, ga⁻ jmee⁻ hnäh⁺ he⁻ kih⁺ lä⁻ jēē⁻ dio hi⁻ na⁻ laa⁻ kaah[~] dsa⁻. ⁹ Pero na⁺ ma⁻ kyuu[~] hnäh⁺ miih⁻ kih⁺ Dio. Llu⁺ ga⁺ he⁻ jwahn⁺ lä⁻ la⁻, ma⁻ kyuu⁺ Dio hnäh⁺. ¿Hee⁻ ba⁺ la⁺ ma⁻ jēēh⁻ hnäh⁺ ta⁺ ka⁺ luu⁺ mah⁺ jmeeh⁻ hnäh⁺ lä⁻ koo⁻ tēē⁺ dsa⁻ jmee⁻ jmi⁺ gyuu⁻ la⁻, jmeeh⁻ hnäh⁺ he⁻ kih⁺

juu⁺ he⁻ sa⁺ kyeē⁺ ni⁻ miih⁻? ¿Che⁻ hnooh⁻ hnäh⁺ jäh⁺ na⁻hnëeh⁺ hnäh⁺ ka⁻ läh⁺ lä⁻ koh⁺ ma⁺ tääh⁺ hnäh⁺ jää⁺? ¹⁰ Høøh⁻ hnäh⁺ jmi⁺, jmeeh⁻ hnäh⁺ lä⁻ koo⁻ tēē⁺ dsa⁻ jmee⁻ kih⁺ lä⁻ jaa⁻ sih⁻, hi⁻ lä⁻ ja⁻ ka⁻ läh⁺ he⁻ jmee⁻ dsa⁻ lä⁻ koo⁻ jñe⁻ hi⁻ he⁻ ga⁻ jyoh⁺ jmi⁺ he⁻ tēē⁺ dsa⁻ jmee⁻. ¹¹ He⁻ ja⁻ jmeen⁻ cha⁻ miih⁻ huu⁺ dsē⁻ kyah⁺ hnäh⁺, le⁺ ga⁻ che⁻ sa⁺ ga⁻ jmää⁺ ta⁺ he⁻ ga⁻ jmeen⁻ jee⁺ kyah⁺ hnäh⁺.

¹² Chuun⁺ kyaah⁺ hnäh⁺ øøhn⁺, wa⁺ la⁺ huu⁺ dsē⁻ kyah⁺ hnäh⁺ lä⁻ koo⁻ la⁺ huu⁺ dsē⁻ kin⁻. Ni⁻ miih⁻ he⁻ hliih⁺ sa⁺ cha⁻ he⁻ ga⁻ jmeeh⁻ hnäh⁺ kin⁻ lä⁻ ma⁺ gyan⁺ kyaah⁺ hnäh⁺. ¹³ Neh⁺ ba⁺ hnäh⁺, kih⁺ he⁻ ga⁻ lä⁻ dsaah⁻ ba⁺ jnä⁺, he⁻ ja⁻ ba⁺ ga⁻ kwan⁺ ju⁺ hmēē⁺ kyah⁺ hnäh⁺ lä⁻ ma⁺ to⁻ nē⁻. ¹⁴ Ma⁻ ke⁻ ga⁻ jēēh⁻ hnäh⁺ wi⁺ kih⁺ he⁻ ma⁺ dsaahn⁻, pero sa⁺ ga⁻ mi⁻ kwah⁻ hnäh⁺ jnä⁺. Ma⁻ ra⁻ he⁻ ga⁻ jmääh⁻ ba⁺ jnä⁺ he⁻ lä⁻ koo⁻ jaa⁻ ángel kyaa⁺ Dio, hi⁻ ga⁻ heeh⁻ ba⁺ jnä⁺ lä⁻ koo⁻ hñii⁺ Cristo Jesús. ¹⁵ ¿Hee⁻ ga⁻ la⁺ kyah⁺ hnäh⁺? ¿He⁻ la⁺ mo⁻ so⁻ jēē⁻ hoh⁺ hnäh⁺? Jnä⁺ jmeen⁻ ju⁺ dsoo⁺ kyah⁺ hnäh⁺, llu⁺ jwēte⁺ hoh⁺ hnäh⁺ kyaah⁺ jnä⁺, lä⁻ jiih⁺ hnooh⁻ hnäh⁺ ma⁺ lleh⁺ hnäh⁺ mi⁺ nēh⁺ mah⁺ ma⁺ kwēēh⁺ jnä⁺ wa⁻ ra⁻ jäh⁺ kih⁺ ma⁺ le⁺ ba⁺. ¹⁶ ¿Che⁻ na⁻ hääh⁻ hnäh⁺ jnä⁺ kih⁺ he⁻ ma⁻ hlēēhn⁻ hnäh⁺ ma⁻ ra⁻ ju⁺ dsoo⁺?

¹⁷ Chaa⁻ ko⁻ llaa⁺ dsa⁻ hnooyh⁻ ha⁻ lä⁻ jwē⁺ jee⁺ lä⁻ jwah⁺ hnäh⁺ kyaayh⁺. Pero sa⁻ llu⁺ huu⁺ dsē⁻ kiyh⁺. Hnøøy⁺ jmeeh⁻ hnäh⁺ ta⁻ koo⁺ kyaa⁺ jnääh⁺ mah⁺ jmeeh⁻ hnäh⁺ ta⁺ he⁻ kiyh⁺. ¹⁸ Llu⁺ ba⁺ he⁻ hnää⁺ dsa⁻ hnäh⁺ cha⁻ miih⁻ pero kyaah⁺ koo⁻ nēē⁻ ba⁺ huu⁺ dsē⁻ hi⁻ ga⁻ lä⁻ jē⁻ jmi⁺ ba⁺. Ja⁻ ma⁻ la⁻ ta⁺ ko⁻ jiih⁺ gyan⁺ kyaah⁺ hnäh⁺. ¹⁹ Peer⁻ hnaan⁻ hnäh⁺ gyuu⁻ kyaan⁺. ¿He⁻ ba⁺ che⁻ jii⁺ kin⁻ kwaat[~] kyah⁺ hnäh⁺! Lä⁻ koo⁻ la⁺ kih⁺ jaa⁻ dsa⁻ mē⁺ wa⁻ ra⁻ ngoo⁺ ga⁻ lä⁻ chaa⁻ gyuu⁻ kyaay⁺, lä⁻ ja⁻ la⁺ kin⁻ he⁻ hnoon⁺ go⁺ nääh⁺ hnäh⁺ ta⁺ cha⁻ nē⁻ lä⁻ jiih⁺ leeh⁺ hnäh⁺ lä⁻ koo⁻ laa⁺ hñii⁺ Cristo. ²⁰ Hnoon⁺ wa⁻ ra⁻ jäh⁺ kih⁺ na⁺ ga⁻ juh⁻ tøøh⁺ jne⁺ ko⁻ jøh⁺. Ma⁻ ja⁻ le⁺ hlēēhn⁻ hnäh⁺ lä⁻ hnøø⁺

kyah' hnäh'. Jëeh' na' sa' man' go' te' he' huu' dsë- kan' kyah' hnäh'.

Juu' na' hmää' kih' Agar kyaah' Sara

²¹ Hnäh' hi' hnøø' høø' ley kih' Moisé, ngiin' juu' kyah' hnäh'. ¿Ché sa' ma' nuuh' hnäh' lä' koo- jäh' ley ja-? ²² Nē' ley ja- na' sii- lä' la-: Uu' ba' joo' Abraham ma' chaa-. Jaa- joo' ga' lä' chaa' kyaah' dsa' mē' hi' ma' na' hnēē' hi' jaa- joo' ga' lä' chaa' kyaah' ma' ra' mēy'. ²³ Joo' hi' ga' lä' chaa' kyaah' hi' na' hnēē' he', ga' lä' chaay' lä' koh' dsa' lä' chaa- wa' hi' cha- hi' dsa-. Pero joo' hi' ga' lä' chaa' kyaah' ma' ra' mēy', ga' lä' chaay' kih' lä' ja- ba' ga' bääh- Dio hñii' kyaah' chooy'. (Hi' na' hnēē' he' ma' chee- Agar, hi' hi' ma' laa' ma' ra' mēy' ma' chee- Sara.) ²⁴ Kyaah' juu' kih' lä' uu' dsa- mē' he', le' hwēē' ga' jne' cha- ga' miih- juu'. Wa' kye' da' jne' kwaat- lä' uu' dsa- mē' he' laay' lä' koh' to' hmooh' he' ga' jmeē' Dio. Koo- hmooh' ga' jmeē' Dio ta' moh' Sinaí lä' ma' ga' nøø' ley kih' Moisé. Lä' jēē- dsa- hi' ma' na' jnääh' kih' hmooh' ja-, hi' he' laa' hi' na' hnēē' ba'. Hi' hmooh' ja- laa' kwaat- Agar. ²⁵ Hi' Agar he' laa' kwaat- moh' Sinaí he' nøø' hwa' Arabia hi' laay' lä' koh' jwii' Jerusalén he' hla- jmi- gyuu' la-. Na' hñii' jwii' ja- lä' kye- dsa- kyaay' kih' he' tääyh' jmeey' ta' he' kih' ley ja-. ²⁶ Pero jwii- Jerusalén he' nøø' gyuu', sa' na' hñii', he' ja- la' kwaat- lä' koo- Sara maa' jnan'. ²⁷ Jee' na' sii- juu' kih' Dio (jäh' lä' la- kih' lä' uu' dsa- mē' he'):

Wa' chaa- hne- llu', hne- hi- sa- chaa- ni' jaa- gyuu- kyaah'.

Wa' jēē- hoh' jwēte, jmeē' cha- miih- miih',

hne- sa' ma- jēē' wii' lä' koh' ga' jñah' dsa- mē' hi- dsa- lä' chaa- joo'.

Jëeh', lä' jwēē' ga' joo- hne- hi- ga' ja' hñii', lä' koh' ga' hi- chaa- dsa- ñuu- kyaah'.

²⁸ Lä' ja- øøhn', laa' jne' ja- ba' lä' koh' Isaac, jëeh' laa' jne' joo' Dio lä' llu' he- ga' bääyh- hñii' kyaah' Abraham. ²⁹ Pero lä' la- ba' ga' ngēē' lä' uu' joo' dsa- mē' he'. Joo' hi- ga' lä' chaa' lä' koh' dsa- lä' chaa- wa' hi- cha- hi- dsa-, ga' jmeeyh- Isaac hi- ga' lä' chaa' kyaah' be' kih' Jmi- lle' kih' Dio. Hi' lä' ja- la' lä' jiih' na', jmeeh' dsa- hi- ma' laa' kyaah' Jmi- lle' kih' Dio. ³⁰ Nuuh- da' ha- lä' jäh' juu' kih' Dio: "Bee- go' te- dsa- mē' hi- na' hnēē' na' kyaah' joo'. Joo' dsa- mē' hi- na' hnēē' na' sa' cha- lle' kih' hyoyh- ni' miih- lä' koh' te' hyoh' joo' mē' Abraham." ³¹ Lä' ja- øøhn', sa' laa' jne' joo' hi- na' hnēē' he', laa' jne' lä' koo- joo' mē' Abraham ba'.

5

Sa' wa' jmeē' jne' ta' koo' he- ma' na' laa' jne'

¹ Ga' lää' Cristo jne' mah' dsa' toohn' na' laa' jne'. He- ja- ja' hnäh' koo- hwēh- lä' koh' ma' tääh' hnäh' na' ba'. Ta' kwaa' hnäh' hñaa' leeh' hnäh' ka- läh' lä' koo- jaa- hi- na' hnēē' jmeē' ta'.

² Nuuh- da' hnäh', jnä' Paa' jwēēhn- hnäh'. Cher' mah' ga' wih' jmi- ngo' kyah' hnäh' sa' jmääh' ni' miih- kyah' hnäh' he- ga' juu' Cristo. ³ Jwahn- ka- läh' lä' hmēē'. Ga' lä' jēē- dsa- ñuu-, cher' mah' ga' wih' jmi- ngo' kiyh', jmeē- bii' mi- tey' lä' hii' nē' he- lle' nē' ley kih' Moisé. ⁴ Hnäh' hi- hnooh- ha- lä' jee' hwēēh- hnäh' lluu' kyaah' he- mi- teh' hnäh' ley, he- ma- jmeeh' hnäh' ta' koo' kih' Cristo ba' ja-. Ma- hwēēh- hnäh' jee' mi- jää' Dio hnäh'. ⁵ Pero jnääh', jmeē- jnääh' dsöo' dsë- jnääh' kih' Cristo kyaah' be' kih' Jmi- lle', he- ja- cha- o- jøh- dsë- kyaah' jnääh' hwēē- jnääh' lluu'. ⁶ He- ma- laa' jne' koo- kyaah' Cristo Jesús, sa' cha- he- jmeē' ché' ga' wih' jmi- ngo' jnan' o sa' ga' wih'. Koo- ba' he- kyeē' jee' lä' jēē': he- dsöo' dsë-

jne' kih' Dio, he- mi-jnäá' he- hnää' jne' dsa-kyaañ'.

7 Ma' ga-nääh' ba' hnäh' llu' jää'. ¿Hij- na- ga-ha' kyah' hnäh', he-ja- mo-so' høøh- hnäh' ju'dsoo'? 8 Juu' he- ga-taayh- hnäh' na-, sa' ja' kih' Dio hi- ga-tëeh' hnäh'. 9 (Hi- juu' na- la' lä-koh' levadura.) Jëeh' "miih- ba' levadura lee' kaah' dsa- lä-kaa- koo- nää' tu'ka'." 10 Kye' ba' jnä' o-jøh- dsë- kih' Dsa-jøøh' jnäñ, go- sa' jmeeh' ga' hnäh' jyoh' huüdsë- lä-koh' ga' he- jmee' jnä'. Pero dsa- hi- kah-gwëh- huüdsë- kyah' hnäh', hi- he' mi-hmaah' kih' lä-jë- he- jmeey', sa' cha- he- jmee' wa' he- cha- he- he- laay'.

11 Øøhn', ko-llaa' dsa- jäh' kin- he- kwa' ga' jnä' juu' he- jmee' bii' uuü' jmi-ngo' kih' dsa-nüüñ. Pero ta-juuy' ba'. Jëeh', wa-ra- jäh' kih' ga-tän' kwan' juu' he- ga-juu' Jesús dsoh' hma-cru', mo-so' cha- he- kih' tøh- wii' kih' dsa-, hi- lä-ja- mo-so' jmeeh' gyih' jnä'. 12 He-ja- na- jwahn', lä-jëë' hi- kah-gwëh- huüdsë- kyah' hnäh', llu' ga' hnäy' go-te' he- kyey- jay' jmi-gyuu' la-.

13 Ga-tëeh' Dio jne' øøhn', mah' dsa'toohn' na-laa' jne'. Pero ja' kih' he-ja- na-, cha- jwë' jnäñ jmeen' wa' he- cha- he- lä- hyoh- dsë- jne'. Wa' jmeen' be' kih' dsa-kyaañ' ba', kih' he- hnää' jne' øøh' jne'. 14 Jee' kih' lä-jë' nüüñ he- ga-kwa' Moisé ya-hii' koo- nüüñ la-: "Wa' hnaah- hnäh' dsa-kyaañ' hnäh' lä-koh' hnaah- hñaah'." 15 Pero cher'mah' kuh-hih' hnäh' kih' dsa-kyaañ' hnäh' kyaañ' he- hlëeh' hnäh', leeh' wa-ra- ga-heeh' hnäh' lä-jëë' dsa-kyaañ' hnäh'.

Sa' jwäh' Jmi-llë' Na-jngü' kyaañ' he- ngii' jmi-ngo' jnäñ'

16 He-ja- na- jwahn'. Go-taah' hnäh' lä-koo- jøø' Jmi-llë' kih' Dio kyah' hnäh', lä-ja- mo-so' jmeeh' hnäh' he- ngii' jmi-ngo' kyah' hnäh'. 17 Hnøø' jmi-ngo' jnäñ lä-jë' he- sa' sooh' kih' Jmi-llë' hi- lä-jë' he- hnøø'

Jmi-llë', sa' jeeh' kyaañ' he- ngii' jmi-ngo' jnäñ. Lä-to' ba' lla-dsëë' he-ja- sa' kwa' jwë' jmeeh' hnäh' lä- ngii' jmi-ngo' kyah' hnäh'. 18 Pero cher'mah' ga-nääh' ba' hnäh' lä-koo- jøø' Jmi-llë' kyah' hnäh', mo-so' na-hnëeh' ga' hnäh' jmeeh' hnäh' ta'he' kih' ley.

19 Jnä'hä' ba' la' lä-jë' he- hliih' he- hwëë- tuh-dsë' dsa- jmi-gyuu'. Dsa-më' dsa-nüüñ hi- kaah' hi- sa' laa' kyaañ', hi- kaah' wa' hi- cha- hi-, hi- mi-sah' hñii' kyaañ' he- hliih', hi- jmee' lä-jë' he- la' o-hih'. 20 Jmääy- jøøh' dio hi- na-laa' kaah' dsa-, jmeey' ji-nah', na-høøyh', hneey-, lliyh', lleey', teey', hi- jmee' to' nää', hi- hnaah- ma-la' hi- tih' dsëy', 21 hi- wii' dsë', hi- jngiih', lla'heeyh', jmeey' he- lla' dsëy' jee' të- jmi', hi- jmee' gyih' jyoh' he- hliih'. Ma-ñeh' ba' hnäh', sa' heyh' ya-jwii' kih' Dio lä-jëë' hi- jmee' lä-ja-, ja-ba' lä-koh' ga-jwëëhn' hnäh' jää'.

22 Pero kyaañ' be' kih' Jmi-llë' Na-jngii' ba' hwëë- lä-jë' he- la-: he- hnää' dsa- øøh', he- jëë- dsë' dsa-, he- hii' tii' dsëy', cha- o-jøh' dsë- kiyh', he- tih' dsëy' dsa-kyaañ', llu' dsëy', mi-tey' juu' kiyh', 23 hwaay', hääy' hñiiy'. Ni' miih- sa' ha' ley kih' lä-jë' he- la-. 24 Lä-jëë' hi- laa' kyaañ' Cristo Jesús ma-bey' lä-jë' he- ngii' dsëy', lä-koo- he- ma-na-juuy' ba' la' kih' he- hliih' he- ma' hee' dsëy'. 25 Na' he- jiih' jne' kyaañ' be' kih' Jmi-llë' kih' Dio, he-ja- jmee' bii' jnäñ dsa'nøø' jne' ta- cha-në' lä-koo- jäh' Jmi-llë'. 26 Ta' wa' jmään' hñaan' kaah', sa' wa' llaañ' dsa- hñii-, sa' wa' jmeen' wii' dsë- jne' kyaañ' dsa-kyaañ'.

6

Hnøø' jmee' jne' be' kih' øøh' jne'

1 Øøhn', wa-ra- ga-tah' jaa- øøh' jne' kyaañ' he- hliih', hnøø' go'chaah' hñih', hnäh' hi- tääh' lä-koo- jøø' Jmi-llë' kih'. Jmee' hnäh' hwaah' kyaañ' hi- leeh' hnäh', le' ga- che-

ně ja- ga-nääh' hnäh' ka-läh'. ² Ja- kwah- hnäh' be' kih' dsa-kyaaħ' hnäh' ma' he- chaay-, lä-jwě ja- mi-teh' hnäh' nuuh' kih' Cristo. ³ Cher'mah' jaa- øøh' jne' laay': "Peer- jøøh' jnä'", mah' sa' cha- he- laay' ni' miih-, he- mi-gaay' hñii' bih' ja-. ⁴ Lä-jaa- lä-jaa- jne' hnøø' kyen' kwaat- ha- lä- ga-nøø' jne'. Cher'mah' lii' jne' jmee- jne' llu', ja-ga-sooh- jnän' chaa- jne' llu'. Pero ta- wa' jee' jne' kih' øøh' jne', wa' jään' jnän' hñaan' ba'. ⁵ Jëeh', lä-jaa- lä-jaa- jne', jmeen' lä-koh' te' tēē- jne' jmeen'.

⁶ Jaa- dsa- hi- ma-mi-tēē- juu' kih' Dio hnøø' jmeey' be' kih' hi- ga-kwa' juu', kway' miih- he- cha- kiyh'.

⁷ Ta- mi-gaa' hnäh' hñaaħ'. Sa- le' mi-kwah- jne' Dio. Jëeh', ja-ba' he- jñee- jne', la' kwaat- choohn' ka-läh'. ⁸ Dsa- hi- jmee- lä-jē- he- ngii' jmi-ngo' kih', hi- he' hee' ba', he- ja- ba' liyh'. Pero dsa- hi- jmee- lä- hnøø' jmi-llē' kih' Dio, he- la- ba' liyh': he- chaay- tää' kyaah' be' kih' jmi-llē' kih' Dio. ⁹ Sa- wa' hwaan' he- jmee' jne' he- llu'. Jëeh', lloo- koo- jmi' leh- jne' cha-ga-miih- cher'mah' sa- ga-hwaa' jne'. ¹⁰ Wa' jmee' jne' he- llu' jmah' kih' lä-jēē- dsa-, na' lä- cha- jmi'. Hi- cha-ga-miih- wa' jmeen' kih' øøh' jne' hi- ma-dsoo' dsē' kih' Dio.

Ga-hih' Paa' juu' kih' dsa- chaa- Galacia

¹¹ Jēē- da' hnäh' ha- koh' sa- kaah' hwěh' he- ma-siin' miih- kyah' hnäh' kyaah' goon' hñiin'. ¹² Lä-jēē- dsa- hi- hnooh- ha- lä- jee' jāy' llu' cha'nē' dsa-kyaaħ', hi- he' na- jāh' jmee- bii' nuuh' jmi-ngo' kyah' hnäh'. Sa- tih- dsēy' juu' he- ga-juu' Cristo dsoh' hma-cru', jëeh' sa- hnøøy' jēēy' wi' kwaat- kih' he- ja-, he- ja- ba' ja- jmeey' lä-ja- kyah' hnäh'. ¹³ Dsa- he', ma-ke- ga-wih' jmi-ngo' kiyh', ni- lä-ja- sa- høøy- ley. He- hnøøy' nuuh' jmi-ngo' kyah' hnäh' mah' jmääy' hñii' kaah', kih' he- ma-laah' hnäh' dsa- kyaay'. ¹⁴ Pero jnä', ni- miih-

sa- jmään' hñiin' jøøh'. Kih' he- ga-juu' Jesucristo Dsa-jøøh' jnän' dsoh' hma-cru', he- ja- ba' na- jmee- chaa- llu'. Ta-la' kih' he- ga-juu' Jesús, he- ja- lä-jē- he- cha- hwa' la- ma-na-juu' ba' ja- kin', hi- lä-ja- mo-so' cha- ga' he- hee' dsen' kih' jmi-gyuu' la-. ¹⁵ Sa- kyeē' ni' miih- cher'mah' ga-wih' jmi-ngo' jnän' o cher'mah' sa- ga-wih'. He- ma-laa' jne' jaa- hi- hmēē' hi- ga-jmää' Dio, he- ja- ba' kyeē' jnän'. ¹⁶ Lä-jēē- hi- høø- juu' la-, wa' hii' ti' kiyh' hi- wa' lä-nih' dsē' Dio kyaayh'. Hi- lä-ja- ka-läh' kih' dsa- Israel, hi- laa' kyaā' Dio.

¹⁷ Na' ta- cha'nē', sa- wa' jmee' dsa- jwih' kin'. Ha- koh' gwih' sa- kyen' he- ga-kwa' dsa- kin' he- la' lii- jmeen' ko-jøh' kyaah' Jesús Dsa-jøøh' jnän'.

¹⁸ Øøhn', wa' mi-jää' Jesucristo Dsa-jøøh' jnän' hnäh'. Wa' la' lä-ja-.

Efesios

Juu' la- ga- sii' Paa' kih' ooh' jne' hi- chaa- Efeso

1 Jnā' Paa' na- hñaan' laan' apóstol kyaā' Jesucristo, lä' hyoh- dsē' Dio. Sñn- kyah' hnäh' hi- na- jngēē' hi- tääh' jwñ- Efeso, hi- mi- teh' ba' hnäh' kih' he- ma- laah' hnäh' koo- kyaah' Cristo Jesús. 2 Ngñn' kih' Dio hi- laa' Täā' jnān' hi- ngñn' kih' Jesucristo Dsa- jøøh' jnān', wa' kway' he- llu' kyah' hnäh' hi- wa' jmeey' hii' tii' kyah' hnäh'.

Cha- miih- ga- mi- jää' Dio jne'

3 He- ba' che- lluu' Dio, Jmii- Jesucristo Dsa- jøøh' jnān'. Ga- mi- jääy' jne' kyaah' lä- jē- he- kwa- Jmi- lle' Na- jngñi' he- cha- gyuuh', lä- llu' he- ma- laa' jne' koo- kyaah' Cristo. 4 Jää' ja- ga- nøø' jmi- gyuuh', ga- lleeyh- jne' mah' lee' jne' koo- kyaah' Cristo. He- lä- ja- ma- na- jngēē' jne', sa- cha- na- hee- jne' ni- miih-. Hi- kih' he- hnäy' jne' cha- miih-, 5 he- ja- ga- jmääy' jne' kwaat- lä- ma' to- nē', lee' jne' jooy' ta- la- kih' Jesucristo. Lä- ja- ga- lä- hnøøy' hi- ga- tih' dsēy' ka- läh'. 6 Mah' lä- ja- kwa' jne' ti'hmaah' kiyh', kih' he- llu' dsēy' cha- miih-. Jēeh', ja- kyaah' hih' ga- mi- jääy' jne', he- la' ga- hñah' ba' jne' ja-, ta- la- kih' jooy' hi- hnäy' cha- miih-. 7 Hi- ta- la- kih' jooy', ga- laa' Dio jne' kyaah' he- ga- tuu- jma- kiyh'. Mah' lä- ja- ga- chey' dso'kye- jnān' ta- la- kih' he- llu' dsēy' cha- miih- kyaah' jne'. 8 He- ja- ga- jmeey' ga- lä- kyuu- jne' cha- miih- hi- ga- kway' cha- miih- huudsē- llu' jnān' ka- läh'. 9 Dio ga- mi- jnää- jnān' lä- koo- ga- lä- hyoh- dsēy' jmeey' he- ma' na- hmää'. Hi- ma- na- la- ba' huudsē- kiyh' jää', lä- koo- lla- dsēy' jmeey'. 10 Lä- la- la' huudsē- kiyh'. Wa- ra- ga- dsēē' jmi', Dio ba' tooh- goo- Cristo lä- jē-

go- te- he- cha- gyuuh' hwa', mah' lä- ja- hñii' bih' jmeey' hih'.

11 Hi- lä- ja- ka- läh' hñah' jne' heen-, lä- llu' he- ma- laa' jne' koo- kyaah' Cristo. Jēeh' lä- ma' to- nē', Dio ga- lleeh- jne' mah' lee' jne' dsa- kyaay', ja- ba' lä- koo- ma- na- la- huudsē- kiyh'. Hi- ma- ra- he- dsa- la- ba' lä- jē- lä- hyoh- dsēy' hñiiy'. 12 Lä- ja- kwa' dsa- ti'hmaah' kiyh', hi- jmeey' juuh- kiyh' lä- llu' he- ma- laa' jnääh' koo- kyaayh', jnääh' hi- laa' to- nē' hi- kye- o- jøh- dsē- kih' Cristo. 13 Hi- lä- ja- hnäh' ka- läh', lä- ma' ga- nuuh- hnäh' ju' dsoo', ja- ba' ju' hmēē' he- lää- jne', ja- ba' lä- ja- ga- heeh' hnäh' kiyh'. Ma- ja- ga- laah' hnäh' lee- kyaah' Jmi- lle' Na- jngñi' he- ga- bääh- Dio hñii' kwēeh' jne'. 14 He- ja- na- ga- hñah' jne' to- nē' mah' lii- la' hweh- hmooh' he- tēē' jne' heen-, wa- ra- ga- lloo' jmi' lää' go- te- lä- jēē- hi- laa' kyaā' Dio. He- ja- kwa' jne' ti'hmaah' kih' Dio, hi- he' ba' jøøh'.

Ga- ngñi' Paa' kih' Dio mah' kway' be' kih' øøh' jne'

15 He- ja- lä- ma' ga- nuun' he- ga- heeh' hnäh' kih' Jesucristo Dsa- jøøh' jnān' hi- hnaah' hnäh' lä- jēē- hi- laa' kyaay', 16 sa- ma- tun' kwan- ti'hmaah' kih' Dio kwaat- kyah' hnäh' jee' ngñn' kiyh'. 17 Ngñn' kih' Dio, Jmii- Dsa- jøøh' jnān' Jesucristo, he' ba' hñii' Täā' hi- jøøh', jwñ- jnih' wa' kwēeyh' hnäh' cha- ga- miih- huudsē- llu' hi- wa' mi- jnäy- kyah' hnäh' ha- lä- jee' lä- kyuu- hnih' cha- ga- miih-. 18 Hi- ngñn' kih' Dio, wa' nä- huudsē- kyah' hnäh' mah' lä- ngēeh' hnäh' ha- lä- la' he- jøø' jne' kiyh' ha- jee' ga- tēeh' Dio jne'. Hnoon' lä- ngēeh' hnäh' ha- koh' na- hñaa' sa- la' hee- hi- laa' kyaay'. 19 Hi- hnoon' lä- ngēeh' hnäh' ha- koh' sa- cha- be' kih' Dio he- jøø' jnān' hi- ma- dsoo' dsē' kiyh'. Jēeh', be' ja-, la' ja- ba' be' kiyh' 20 he- ga- mi- jiih' Cristo mah' ga- laay' jwoo' ra- lluu'

kiyh' jee' gyay'. ²¹ Laay' jøøh' ga' lä'koh' ga' jñah' hi' tääh' gyuu' hi' jøøh' ga' kih' jee' lä'jēē' hi' hä' goo' miih' ta' jee' oo', wa' hi' cha' hi' hi' laa' ta'. Hi' kih' jee' lä'jēē', sa' chaa' hi' kye' jmi' lä'koh' jmi' kih' Cristo. Ja' ma'la' jmi' na' laay' jøøyh', lä' ma'laay' ja'ba' jøøyh' lä'kye' jmi'gyuu' he' na' ga' lä'jnä'. ²² Ga'lä'jē' ba' he' cha' ga'lla' Dio huu' tiy'. Hi' ga'llaay' Cristo mah' kay' nē' kih' jee' lä'jēē' hi' na'jnää' gwah' kiyh' hi' lä'ja' kay' nē' kih' jee' lä'jē' he' ga' cha'. ²³ Jee' lä'jēē' dsa' kyaay', laay' lä'koo' jmi'ngo' kiyh'. Kyaah' gwah' ma'na'hñaa' hñiiy' hi' kyaah' hñiiy' ka'läh' ma'na'hñaa' lä'jē' he' ga' cha'.

2

Kih' he' llu' dsē' Dio he'ja' ba' ga'läy' jne'

¹ Jää' ba' ma'na' juuh' hnäh' kwaat' kih' dso'kye' he' ma' jmeeh' hnäh', ² hi' ma' tääh' hnäh' lä'koo' dsa' jmi'gyuu' ta'jmah'. Ma' jmeeh' hnäh' he' kih' jmi'le' hñii' hi' jmää' hñii' jøøh' jee' lle'. Hi' he' na' kwa' be' kih' hi' chaa' kyaah' Dio. ³ Hi' ja'ba' lä'ja' ga'jmeē' jnääh' jää', ma' jmeē' jnääh' lä'jē' he' ngii' jmi'ngo' kya' jnääh', hi' ma' tøøh' jnääh' lä' hyoh' dsē' jnääh' hñaa' jnääh' hi' ma' tøøh' jnääh' lä'koo' ma' la' huu'dsē' kya' jnääh'. Hi' lä'koo' ya'nøø' jnääh' jmi'gyuu' la', ma' jøø' dso'jwi' kya' jnääh', ja'ba' lä'koo' la' kih' lä'jēē' dsa' jmi'gyuu'. ⁴ Peer' ga'lä'hñää' Dio jne' cha'miih', hi' lä'ja' ga'lä'ñih' dsēy' jne' ka'läh'. ⁵ Hi' ma'ke' ma' tøøh' jne' na'juu' jne' kyaah' dso'kye', pero Dio ga'jmeē' chaa' jne' ko'jøh' kyaah' Cristo. Kih' he' llu' dsē' Dio, he'ja' ba' ma'na'laa' jne'. ⁶ Hi' ga'mi'juuh' Dio jne' ko'jøh' kyaah' Cristo Jesús hi' ga'llaay' jne' ko'jøh' kyaayh' gyuu'. ⁷ Lä'ja' ga'jmeē' Dio mah' mi'jnääy' jmi'gyuu' he' na' ga' lä'jnä', ha' koh' sa' llu' dsēy' kyaah' jne', jēēh'

cha'miih' ma'kwēēyh' jne' ko'jøh' kyaah' Cristo Jesús. ⁸ La' ga'hñah' ba' jne' kih' Dio he' ma'na'laa' jne' ta'la' kih' he' ma'dsoo' dsē' jne' kih' Jesús. Hi' ja' he' gwa' jnän'hñaan' he' ma'dsoo' dsē' jne'. He' la' ga'kwa' ba' Dio ja'. ⁹ Hi' he' ma'na'laa' jne', ja' kih' he' ma'jmeē' jne' he' llu'. Heh' lä'ja' ni' jaa' sa' le' jmää' hñii' jøøh'. ¹⁰ Lä'llu' he' ma'laa' jne' koo' kyaah' Cristo Jesús, Dio ga'jmääy' jne' lä'koo' jaa' hi' hmēē' mah'jmeē' jne' lä'jē' ta' he' ma'na'jää' jnän'.

¹¹ Mi'dsooh' hoh' hnäh' ha' lä' ma'la' kyah' hnäh' jää', sa' laah' hnäh' dsa' judiu. He'ja' dsa' judiu ga'mi'cheey' hnäh': "Dsa' hi' sa' ga'wēh'." Hi' judiu ga'mi'cheey' hñiiy': "Dsa' hi' ga'wih' jmi'ngo' kih'." He'ja' jmeey' nē' jmi'ngo' kih' dsa'ñuu' (mah' laay' lii' he' jmeey' he' kih' Dio). ¹² Jää', sa' ma'laah' hnäh' kyaah' Cristo, sa' ma'laah' hnäh' dsa'goo' Israel, ni' sa' ma' la' kyah' hnäh' hmooh' he' ga'bääh' Dio hñii' kyaah' dsa' he', sa' ma' chaa' hnäh' kyaah' o'jøh' dsē' jmi'gyuu' la', hi' ma'na'hēē' ba' hnäh' kih' Dio. ¹³ Pero na' he' kyaah' hnäh' Cristo Jesús, mo'so' tääh' hnäh' uu' kih' Dio lä'koo' ma' tääh' hnäh' jää'. Lä'koo' he' tääh' hnäh' jäh' ba', lä'llu' he' ga'tuu' jma' Cristo dsoh' hma'cru'.

¹⁴ Hñii' ba' Cristo ga'jmeē' hii' ti' jnän' kyaah' dsa'kyaahn'. Ga'jmääy' koo' ba' jee' lä'to' nää' dsa'. Ga'jmeey' ta' koo' he' ma'na'hääyh' dsa'kyaayh' he' la' lä'koo' na'hyah' he' ma'jmeē' jwih' kiyh'. ¹⁵ Lä' ma' ga'juu' jmi'ngo' kih' Cristo, ga'mi'llaay' ley kih' Moisé hi' lä'jē' nuuh' he' ma'jmeē' bi' ma' høø' dsa'gooy'. Lä'ja' ga'jmääy' jaa' dsa' hmēē' kyaah' lä'to' nää' dsa' hi' ma' tääh' jää'. Ga'laay' koo' nää' dsa' kyaayh' hñiiy'. Lä'ja' ba' ga'jmeey', ga'hii' ti' kih' dsa'. ¹⁶ Ga'juuh' juu' he' la' jnän' kyaah' Dio, hi' lä'ja' ga'jmääy' koo' nää' ba' hi' ma' laa' to' nää'. Ma' ga'juuy' dsoh' hma'cru',

ga⁻dsaa¹ he⁻ ma¹ cha⁻ hnii⁻. ¹⁷ Ja¹ Cristo kway⁻ ju¹ hmee¹ kyah¹ hnäh¹ hi⁻ tääh¹ ^{uu}, jäyh¹ jmeey¹ hi¹ ti¹ kyah¹ hnäh¹ hi⁻ lä⁻ja⁻ ka⁻läh¹ kya¹ jnääh¹ hi⁻ tääh¹ jäh⁻. ¹⁸ Kyaah¹ Cristo, lä⁻to¹ nää¹ jne¹ ma⁻cha⁻ jwē¹ jnän⁻ he⁻ ya¹ jäh⁻ jne¹ jee¹ gya¹ Tää¹ jnän⁻ ta⁻la⁻ kih¹ ja⁻ba¹ Jmi⁻lle¹ Na⁻jngii¹.

¹⁹ He⁻ja⁻ mo⁻so⁻ laah¹ hnäh¹ lä⁻koo⁻ dsa⁻ hi⁻ chaa⁻ ^{uu}, ni⁻ mo⁻so⁻ laah¹ hnäh¹ lä⁻koo⁻ dsa⁻ hi⁻ tääh¹ hwa¹ kih¹ jñäh¹. Ma⁻laah¹ hnäh¹ dsa⁻goo⁻ hi⁻ na⁻jngēē¹ kya¹ Dio, hi⁻ ma⁻laah¹ hnäh¹ koo⁻ kyaah¹ øø¹ jne¹ hi⁻ ma⁻tääh¹ kyaah¹ Dio. ²⁰ Laah¹ hnäh¹ lä⁻koo⁻ mi¹kuu¹ he⁻ ngoo¹ soo⁻ ne¹ ma⁻ti¹ na⁻hyah⁻ he⁻ ga⁻chih¹ apóstole kyaah¹ hi⁻ ma⁻ngēē¹ juu¹ kih¹ Dio. Hi⁻ hñii¹ Jesucristo laa¹ lä⁻koo⁻ to⁻ne¹ mi¹kuu¹ he⁻ kye⁻ kiih¹ ti¹ na⁻hyah⁻ ja⁻. ²¹ Kyaah¹ Cristo na⁻ku⁻ na⁻chah¹ jne¹, laa¹ jne¹ lä⁻koo⁻ hne¹ he⁻ ngoo¹ ga⁻hñaa⁻ lä⁻jiih¹ tē¹ koo⁻ gwah⁻ na⁻jngii¹ ta⁻la⁻ kih¹ Dsa⁻jøø¹ jnän⁻. ²² Hi⁻ hnäh¹ ka⁻läh¹, na⁻ku⁻ na⁻chah¹ hnäh¹ kyaayh¹, lä⁻ja⁻ laah¹ hnäh¹ lä⁻koo⁻ hne¹ jee¹ gya¹ Dio ta⁻la⁻ kih¹ Jmi⁻lle¹ kiyh¹.

3

Paa¹ ba¹ na⁻hñaa¹ kway¹ ju¹ hmee¹ kih¹ hi⁻ sa⁻ laa¹ judiu

¹ Kih¹ he⁻ja⁻, jnä¹ Paa¹ hää¹ neh⁻ñe¹ ¹ kwaat⁻ kih¹ Cristo Jesús lä⁻llu¹ he⁻ ga⁻kwan¹ juu¹ kiyh¹ kyah¹ hnäh¹ hi⁻ sa⁻ laa¹ judiu. ² Ma⁻ñeh¹ ba¹ hnäh¹ laan⁻, ha⁻ lä⁻ la¹ ta¹ he⁻ hä¹ goon⁻. He⁻ llu¹ dsē¹ Dio kyaah¹ jnä¹, he⁻ja⁻ ga⁻hñaa¹ jnä¹ mah¹ kwan⁻ juu¹ kiyh¹ kyah¹ hnäh¹. ³ Ga⁻mi⁻jnääy⁻ kin⁻ juu¹ kiyh¹, he⁻ ma¹ na⁻hmää¹ jää¹, ja⁻ba¹ lä⁻koo⁻ juu¹ he⁻ ma⁻sin¹ miih⁻ kyah¹ hnäh¹. ⁴ Wa⁻ra⁻ ga⁻heh⁻ hnäh¹ juu¹ la⁻, lä⁻ngēē¹ hnäh¹ kwee⁻ lä⁻koh¹ ga⁻lä⁻ngēē¹ kih¹ Cristo he⁻ ma¹ na⁻hmää¹ jää¹. ⁵ Sa⁻ ga⁻mi⁻jnääy⁻ Dio juu¹ la⁻ kih¹ hi⁻ ma⁻tääh¹ llo¹ joo¹, pero na¹ ga⁻mi⁻jnääy⁻ kyaah¹ Jmi⁻lle¹ kiyh¹ mah¹ lä⁻ngēē¹ lä⁻jēē⁻ apóstole

kyaay¹ kyaah¹ lä⁻jēē⁻ hi⁻ ngēē⁻ juu¹ kiyh¹. ⁶ He⁻ la⁻ na⁻ juu¹ he⁻ ma¹ na⁻hmää¹: Ta⁻la⁻ kih¹ ju¹ hmee¹ kih¹ Cristo, hi⁻ sa⁻ laa¹ judiu lee¹ koo⁻ nää¹ ba¹ kyaah¹ hi⁻ laa¹ judiu. Ko⁻jøø¹ ba¹ hyoyh⁻ he⁻ kwa¹ Dio, hi⁻ ko⁻jøø¹ ba¹ tēy¹ he⁻ ga⁻bääh⁻ Dio hñii¹ kwa¹ ta⁻la⁻ kih¹ Cristo.

⁷ Kih¹ he⁻ llu¹ dsē¹ Dio, he⁻ la¹ ga⁻hyoh¹ ba¹ jnä¹ be¹ kiyh¹ he⁻ na⁻hñaan¹ jmeen⁻ ta¹ kwan⁻ juu¹ la⁻. ⁸ Ma⁻ke⁻ mäh¹ ga¹ jnä¹ kih¹ jee¹ lä⁻jēē⁻ dsa⁻ hi⁻ laa¹ kya¹ Dio, he⁻ la¹ ga⁻kwa¹ ba¹ Dio ta¹ la⁻ he⁻ kwan⁻ ju¹ hmee¹ kih¹ hi⁻ sa⁻ laa¹ judiu, jwii¹ jnih¹, cha⁻miih⁻ mi⁻jää¹ Dio jne¹ ta⁻la⁻ kih¹ Cristo. Ni⁻ sa⁻ lä⁻kēh¹ jne¹ jmi¹ lä⁻ngēē¹ jne¹ ha⁻ koh¹ mi⁻jääy¹ jne¹. ⁹ Jēē⁻ go⁻te⁻ jwii¹ lä⁻jēē⁻ dsa⁻, ha⁻ lä⁻ la¹ he⁻ mi⁻jää¹ Dio jne¹, jēēh¹ lä⁻jiih¹ ma¹ ga⁻nøø¹ jmi⁻gyuu¹ sa⁻ ma¹ kyuu¹ dsa⁻ ha⁻ lä⁻ la¹ huu¹ dsē⁻ kih¹ Dio, hi⁻ ga⁻jmeē¹ ga⁻lä⁻jē⁻ he⁻ cha⁻.

¹⁰ Lä⁻koo⁻ jmeē⁻ Dio jmi¹ na¹, he⁻ kyah¹ jäy⁻ jne¹ hi⁻ laa¹ gwah⁻ kiyh¹, lä⁻jwē¹ ja⁻ mi⁻jnääy⁻ kih¹ lä⁻jēē⁻ hi⁻ hä¹ goo⁻ ta¹ gyuu¹ jmi⁻gyuu¹ ha⁻ koh¹ huu¹ dsē⁻ llu¹ sa⁻ cha⁻ kiyh¹. ¹¹ Jmeey⁻ ja⁻ba¹ lä⁻koh¹ ga⁻lla¹ dsēy¹ jmeey¹ lä⁻ ma¹ to⁻ne¹ ta⁻la⁻ kih¹ Cristo Jesús Dsa⁻jøø¹ jnän⁻. ¹² He⁻ ma⁻laa¹ jne¹ koo⁻ kyaah¹ Jesús, hi⁻ he⁻ ma⁻dsoo⁻ dsē⁻ jne¹ kiyh¹, he⁻ja⁻ ma¹ cha⁻ jwē¹ jnän⁻ he⁻ ya¹ jäh⁻ jne¹ kih¹ Dio, jēēh¹ ma⁻cha⁻ ba¹ o⁻jøø⁻ dsē⁻ jnän⁻ kyaayh¹. ¹³ He⁻ja⁻ jwēēhn⁻ hnäh¹, ta¹ jeh⁻ hoh¹ hnäh¹ kih¹ he⁻ jēēn⁻ wii¹ lä⁻llu¹ he⁻ kwan⁻ juu¹ kiyh¹. He⁻ llu¹ kyah¹ hnäh¹ ba¹ na⁻.

¹⁴ He⁻ja⁻ juuhn¹ jnēn⁻ cha⁻ñe¹ Tää¹ kya¹ Jesucristo Dsa⁻jøø¹ jnän⁻, mah¹ chuun¹ kyaayh¹. ¹⁵ Kih¹ hi⁻ he⁻ na⁻, na⁻jnää¹ lä⁻jēē⁻ hi⁻ tääh¹ gyuu¹ lä⁻kye⁻ hi⁻ tääh¹ hwa¹ la⁻. ¹⁶ Jih¹ koh¹ sa⁻lla⁻ he⁻ cha⁻ ya¹ jwii¹ kih¹ Dio he⁻ kwēyeh⁻ jne¹, he⁻ja⁻ ngiin¹ kiyh¹ kyah¹ hnäh¹, wa¹ kway¹ be¹ kih¹ jmi⁻lle¹ kyah¹ hnäh¹ kyaah¹ Jmi⁻lle¹ Na⁻jngii¹ kiyh¹. ¹⁷ Hi⁻ ngiin¹ kih¹ Dio kyah¹ hnäh¹, wa¹ hää¹ tää¹ Cristo neh⁻

tuh-hoh' hnäh' kyaah' he- dsoo' hoh' hnäh'. Hi- lä-kaa- tuh-hoh' hnäh' kye- hnäh' ya'joo' he- hnäy' hnäh'. ¹⁸ Mah' lä-ngëeh' hnäh' kyaah' lä-jëë- øøh' jne' ha- lä- cha-miuh- hnäa' Cristo jne'. Ma-ra- ju'dsoo' jwahn', ja- kyaah' hih- hnäy' jne'. ¹⁹ Sa- lä-këh' jne' jmi- lä-ngëeh' jne' ha- koh' sa- hnäy' jne' pero ngün' kih' Dio kyah' hnäh' mah' lä-ngëeh' hnäh' cha-ga-miuh-, mah' lä-ja- wa' cha-kyah' hnäh' lä-jëë- go-te- he- kwa- Dio.

²⁰ Ti'hmaah' Dio hi- lih- jmee' lä-jëë- go-te'. Hi- cha-ga-miuh- jmeey' lä-koh' ga- he- ngii' jne' kiyh'. Ni- sa- lloo- huu'dsë- jnän- ha- koh' be' sa- kway' jnän'. ²¹ Lä-ja- wa' la' juuh- kiyh' ga- lä-jëë- joh' jmi- cha-, ta-la- kih' gwah- hi- ta-la- kih' Cristo Jesús. Wa' la' lä-ja-.

4

Jmi-llë' Na-jngii' jmee- he- laa' jne' koo- ba- jee- lä-jëë-

¹ Jnä- hään' neh- ñe- kwaan- kih' Dsa-jøøh' jnän-, he- ja- chuun' kyaah' hnäh', go-taah' hnäh' kwee- lä-koo- lle- kih' jmeeh' hnäh', na- he- ma-tëeh- Dio hnäh' mah' leeh' hnäh' kyaay'. ² Ta- jmää- hnäh' hñaa' kaah', jmee' hnäh' hwaah' ba'. Jmee' hnäh' jøh- hoh' hi- hnøø' kwëeh' hoh' hnäh' kyaah' dsa-kyaah' hnäh' lä-llu- he- hnaah- hnih'. ³ Kwa' hnäh' be' wa' la' koo- nëe' ba' huu'dsë- kyah' hnäh' lä-jëë- hnäh', kyaah' be' kih' Jmi-llë' Na-jngii', hi- ta-la- kih' he- ma-hii' tii' kyah' hnäh'. ⁴ Koo- ba- laa' jne' lä-jëë- jne' kih' Dio, koo- ba' Jmi-llë' Na-jngii', hi- ja-ba- lä-ja- ga-tëeh' Dio jne' mah' lä-cha- koo- ba- o-jøøh' dsë- jnän'. ⁵ Jaa- ba' Dsa-jøøh' jnän-, koo- ba' he- dsoo' dsë- jne', koo- ba' he- saa- jne' jmi-, ⁶ jaa- ba' Dio chaa-, hi- laa' Täa- kyaay' lä-jëë-. Hi- he' na- kye- në' kih' jee- lä-jëë-, hi- he' hi- kyah' ja- lä-jëë- dsa-, hi- häy' jee' kih' lä-jëë-.

⁷ Lä-ja- lä-ja- jne' ma-hñah- jne' he- la' ga-kwa' Cristo, lä- hyoh- dsëy' hñiiy'. ⁸ He-ja- cha- jee' na-sii- juu' kih' Dio he- jäh' lä-la-:

Lä- ma' ga-sayh' ta- gyuuuh', ga-tëey- lä-jëë- hi- ga-lëeyh- jee' hñii-, mah' dsa- kyaay' ga-kwëeyh' he- cha- kiyh'.

⁹ Heh' he- ga-sah' Cristo ta- gyuuuh', he- ja- hnøø' jäh-, jää' ga- ga-jñaa' ta- hwa' ga-miuh- kih' hwa' la-. ¹⁰ Hi- ga-jñaa' he', he' ba' hi- he' ga-sah' ta- gyuuuh' lä- ga-tëy- jee' ga-dsaa' go-te- mah' leey' jøøh' kih' lä-jëë- ba'. ¹¹ Hi- he' ga-kwa' ta' kih' dsa- kyaay'. Ga-hñaa' ko-llaa' dsa- mah' leey' apóstole, hi- ko-llaa' ga-hñaa' ngëe' juu' kiyh', hi- ko-llaa' ga-hñaa' mah' dsa-näy' jee' jyoh' dsa-kay- ju'hmeë'. Hi- ko-llaa' ga-hñaa' hi- hää' dsa- kyaay' hi- leey' ta-jwoh'. ¹² Ga-tooyh- gooy- ta- ja- mah' mi-tëey- dsa- kyaay' Dio ha- lä- jmeey' ta-he' kih' dsa-kyaayh'. Lä-jwë- ja- ga-nää' bih' ta- cha-në- lä-jëë- hi- laa' kyaay' Cristo, ¹³ lä-jiuh' lloo- jmi- le' koo- ba' huu'dsë- kih' jee' lä-jëë- jne' hi- ma-dsoo' dsë' kiyh'. Ma-ja- ga- lä-kyuu- jne' ha- lä- laa' Joo' Dio. Ja- ga- na- leey' jne' lä-koo- jaa- dsa- ma-jøøh' lä-koh' laa' hñii' Cristo.

¹⁴ Lä-ja- mo-so- leey' jne' lä-koo- jaa- chih- hi- sa- kwa- ta- mi-gaay- kyaah' wa' he- cha- he- juu' he- nuuy-. Goo- la' jnän- dsa-nää' dsa- hi- lih- mi-gaa- jne' taayh- jne' jwë- hlih', kih' he- kyuuuh- cha-miuh- may-. ¹⁵ Lla- he- ja-, hnøø' dsa-tooh' jne' kyaah' ju'dsoo' jmah' ba' hi- hnäa- jne' øøh' jne'. Lä-ja- ba' dsa-nøø' jne' ta- cha-në- kyaah' lä-jëë- he- jmee- jne' lä-jiuh' leey' jne' lä-koo- laa' hñii' Cristo, hi- kye- në' jnän'. ¹⁶ Lä-jëë- jne' na-ku- na-chah' jne' kyaah' Cristo kih' he- laa' jne' koo- ba' kyaayh'. Hi- ngoo' ba' lä-ja-, kwa- jne' be' kih' lä-ja- lä-ja- øøh' jne' lä-koh' la' ta- he- ma-hñah- jne' jmeen'. Lä-ja-, ga-lä-jëë- jne' tëe'

jne' be' mah' dsa'nøø' jne' ta' cha'ne' kyaah' he- hnää' jne' øøhn'.

Ta'la' kih' Cristo ma-laä' jne' lä'koo-jaä- hi- hmëë' ba'

17 He-ja- jwëehn~ hnäh' juu' la- hi' kih' he- kyaahn' Cristo, jmee' bi' jwahn'. Mo-to' jmee- hnäh' lä'koo-tääh' lä'jëë' hi- sa' ma-heeh- kih' Dio. Sa' jmää' ni' miih- lä'koo- la' huu'dsë- kiyh'. 18 Lä'koh' he- na-jlë- huu'dsë- kiyh', uu' go-te~ ba' tääyh' kih' Dio. Hweh- dsëy' he-ja- sa' ngëëy' ni' koo- ni' jyoh'. 19 Sa' liiyh- he- jmeey' he-ja- ga'ngëëy' hñiiy' jmeey' lä'jë' he- ngii' jmi-ngo' kiyh', lä'juh' hee' dsëy' jmeey' he- ga' jyoh' he- hñih' cha-ga'miih-. 20 Pero sa- ga-lä'tëeh- hnäh' lä'na- kih' Cristo. 21 Ja' ma-nuuh- ba' hnäh' ha- lä- juu' he- ga'kway'? Ma-lä'tëeh- ba' hnäh' lä'koo- la' ju'dsoo' kih' Jesús. 22 Hnøø' tuh' hnäh' jwë' hñih' jee' ma' tääh' hnäh' jää'. He- hee~ jne' ba' jwë' ja-, mi-gaa' jne' kyaah' lä'jë- he- hee' dsë- jne'. 23 Hi' hnøø' lä'sii' huu'dsë- kyah' hnäh', wa' la' koo- ba' huu'dsë- he- hmëë' go-te~. 24 Hnøø' lä'sëeh' hnäh' go-te~, wa' laah' hnäh' lä'koo-jaä- hi- hmëë' ba' lä'koo-laä' hñii' Dio. Lä'ja- hnøø' lluu' hnäh' hi- na-jngëeh' hnäh' lä- hnøø' kih' ju'dsoo'.

25 He-ja- jwahn', sa' wa' ta-juuh' hnäh', hlëeh' hnäh' øøh' hnäh' kyaah' ju'dsoo' ba'. Jëeh' ma-laä' jne' jaa- ba' jee' lä'jëë' jne'.

26 Wa'ra- ga-lä'lee' hnäh', ta' kwa- hnäh' jwë' le' juuh-. Mi-llaa' hnäh' juu' na-, na' sa' ga' ma-dsaa' jmi'. 27 Lä'ja- ta' kwa- hnäh' jwë' kaah' hi- sa-llu' hnäh'.

28 Hi- hii' kih' dsa', mo-so' wa' jmee' gyih'. Hnøø' jmeey' ta' lä'lle' kiyh' mah' lä'cha- kiyh' he- kyaah' jmeey' be' kih' hi- lla-kyaa'.

29 Ta' wa' hwëë- hoo' hnäh' juu' he- toh- wii'. Lla' hnäh' juu' he- kwa- be' kih' dsa- ba', mah' ja- tøh' lluu' kih' lä'jëë' hi- nuu-. 30 Ta' jmee- hnäh'

meeh- dsë' Jmi-llë' Na-jngii' kih' Dio. Jëeh' hi- he' na- ga'jmeey' lee- hnäh' mah' lä'ja- lääh' hnäh' wa'ra- ga'lloo' jmi'.

31 Che' lä'jë- he- hä' tuh-hoh' hnäh', he- lee' hnäh', he- ya-jëë' hoh' hnäh', he- tooh' hnäh' miih', he- hlëeh' hnäh' wii' kih' dsa-, he- hñaa- hoh' hnäh' kyaah' dsa-. 32 Jmee' hnäh' lluu' hoh' hnäh', wa' lä-ñih' hoh' hnäh', kii' hnäh' hoh' kyaah' dsa-kyaa' hnäh', ja-ba' lä'koo- ga'koo' Dio dsë' kyaah' jne' ta'la' kih' Cristo.

5

Lä'jëë- hi- tääh' jee' jnä' wa'je-, mo-so' cha- he- kih' dsa-taayh' jee' na-hoo-

1 Ja- jmeeh- hnäh' ja-ba' lä'koo- jmee- hñii' Dio, lä'llu' he- laah' hnäh' jooy' hi- hnäy' cha-miih-. 2 Go-taah' hnäh' hnaah- hnäh' dsa-, ja-ba' lä'koo- hnää' Cristo jne', hi- ga'ngëë' hñii' ga'juu' kwaat~ jnän'. He- ga'kwaay' hñiiy' ja-, la' lä'koo- he- ga'kwëëyh' Dio jmi- mi-jwii- he- ga'tih' dsëy'.

3 Dsa-më' dsa-ñuuh-, ta' kaah- hnäh' wa' hi- cha- hi-. Ni' ta' jmee- hnäh' he- ga' jyoh' he- hee' hoh' hnäh', ni' sa' wa' hnooh- hnäh' leh- hnäh' lä'jë' he- ga' cha-. Jëeh' hi- na-jngëë' kyaa' Dio sa' lle' kih' jmee' lä'ja-. 4 Ni' ta' hlëeh' hnäh' juu' hñih', ni' ta' hlëeh' hnäh' wa' la' cha- la', ni' ta' jmee- hnäh' lëe' he- sa' jmää' ta'. Jëeh', lä'jë- he- na- sa' sooh~ jnän'. Hnøø' kwa' jne' ti'hmaah' kih' Dio ba'. 5 Ma-ñeh' ba' hnäh' sa' heh' ni' jaa- dsa- jee' gya' Cristo kyaah' Dio hi- kaah- wa' hi- cha- hi-, hi- jmeey' he- ga' jyoh' he- hee' dsëy', ni' hi- hnøø' lih- lä'jë- he- ga' cha-, jëeh' lä'koo- he- ja- ba' laä' dio kyaay' he- jmeey' lä'ja-. 6 Ta' kwa- hnäh' jwë' mi-gaa' dsa- hnäh' kyaah' lä'jë- juu' he- sa- jmää' ta'. Kih' he- hñih' na- gwa' ya-jëë' dsë' Dio kyaah' hi- chaah-. 7 He-ja- ta' jmee- hnäh' ko-jøh' kyaah' hi- jmee- lä'ja-.

8 Jää' ma' tääh' hnäh' jee' na-hoo-, pero na' ma-tääh' hnäh' jee' jnä' wa'je- kih' Dsa-jøøh' jnän'. He-ja- hnøø' go'taah' hnäh' lä-llē' kih' hī- na'jnää' kih' wa'je-. 9 Jëeh', he- tøøh' jne' lä' jøø' Jmi-llē' Na-jngii', he- ja- na- jmee- llu' dsē- jne', jmee- he- dsa'toohn' kwee- hi- jmee- hlēeh' jne' ju'dsoo' jmah'. 10 Hnøø' jmeeh' hnäh' lä-jē- he- tih- dsē' Dsa-jøøh' jnän'. 11 Ta- jmee- hnäh' lä- jmee- hī- tääh' jee' na-hoo-. Ni- miih- sa- jmää' lä-jē- he- jmeey- ja-. Hnøø' mi'jnääh' hnäh' kiyh', kih' he- tääyh' jwē' hlih'. 12 Jëeh' la' o-hih- lä-jē- he- jmee- dsa- jee' na-hmää', lä-jiih' gwa' lä-heeh' jne' hlēehn' lä-koh' jmeey-. 13 Lä-jē- he- dsa-lä-jnä' kyaah' wa'je-, jee' ja- dsa-jñih'. Jëeh' wa'je- mi-jnää' lä-jē-. 14 He-ja- ga-jäh' lä-la-:

Hne- hī- na-gwii-, ñe- hñaa'h.

Chaa'h hñaa'h' jee' kih' hī- na-juu',
Cristo choo' wa'je- kyah'.

15 Leeh- hnäh', ha- lä- jmeeh- hnäh'. Ta- wa' taah- hnäh'. Hnøø' go'taah' hnäh' kyaah' cha-miih- huu'dsē- llu' ba'. 16 Kye- da' hnäh' kwaat-, na' lä-cha- jmi'. Jëeh', lä-jē- jmi' ba' cha- he- hlih'. 17 Ta- wa' taah- hnäh', hnøø' lä-ngēeh' hnäh' ha- lä- hnøø' Dsa-jøøh' jnän'. 18 Ta- mi-hee' hnäh' hñaa'h' kyaah' jmi'h' mi-jeh' ma-ää-. He- jää- jne' jmeen' wa' he- cha- he- ba' ja-. Wa' na-kah' tuh-hoh' hnäh' kyaah' Jmi-llē' Na-jngii' ba'. 19 Ja- hlēeh' hnäh' dsa-kyaah' hnäh' kyaah' salmo, kyaah' su- kih' Dio, kyaah' lä-jē- su- he- kwa- jmi-llē'. Ja- häh- hnäh' kih' Dsa-jøøh' jnän' hi- ja- kwah- hnäh' ti'hmaah' kiyh' lä-kaa- tuh-hoh' hnäh'. 20 Lä-jē- jiih', kih' lä-jē- ba', ja- kwah- hnäh' ti'hmaah' kih' Dio hī- laa' Tää' jnän', ta-la- kih' Jesucristo Dsa-jøøh' jnän'.

Jmee- bii' jmee' jne' he' kih' dsa-

21 Ja- jmeeh- hnäh' he' kih' dsa-kyaah' hnäh' lä-llu' he- gah- hnäh' Dio.

22 Hnäh' dsa-mē' hī- chaa- dsa-ñuuh- kyaah', ja- jmeeh- hnäh' he' kih' dsa-ñuuh- kyaah' hnäh', lä-koø- jmeeh- hnäh' kih' Dsa-jøøh' jnän'. 23 Jëeh', dsa-ñuuh- ba' kye- nē' kih' dsa-mē' kyaah', ja- ba' lä-koø- kye- Cristo nē' kih' dsa- kyaah' hī- ga-lääy', hī- laa' kwaat- gwah- kiyh'. 24 He- ja-, ja- ba' lä-koø- ga-tēē' gwah- jmeey' he' kih' Cristo, ja- ba' lä-ja- ka-läh', ga-tēē' jmee' dsa-mē' he' kih' dsa-ñuuh- kyaah'.

25 Hnäh' dsa-ñuuh- hī- chaa- dsa-mē' kyaah', ja- jmeeh- hnäh' hnaah- hnäh' dsa-mē' kyaah' hnäh', ja- ba' lä-koø- hnää' Cristo gwah- kih', lä-jiih' ga-ngēey' hñiyy' ga-juuy' kwaat- kih' gwah-. 26 Lä-jwē' ja- ga-jä' na-jngii' gwah-, ga-gyiyh' he- ma' soh' kyaah' jmi- hi- kyaah' juu' kih' Dio. 27 Mah' wa'ra- ga-lloo' jmi' ja-, kih' hñi' bih' mi-jnääy- gwah- he- la' na'hñaa'h', he- sa- soh', ni- sa- jnä' ma-gyuh-, ni- he- ga- jyoh' he- la' lä-ja-. Na-jngii' go-te' ba' gwah- ja-, mo-so' cha- ga- dso'kye- kih'. 28 Ja- ba' lä-ja- dsa-ñuuh- hī- chaa- dsa-mē' kyaah', jmee- bii' lä-hnääy' mēy', ja- ba' lä-koø- hnääy' hñiyy'. He- hnääy' mēy', he- hnääy' hñi' bih' ja-. 29 Sa- chaa- ni- jaa- hī- sa- hnää' hñi', lä-jēē- ba' hää- hñi'. Hi- ja- ba' lä-ja- høø' Cristo gwah- kih'. 30 Jëeh' na-ku- na- chah' jne' kyaah', laa' jne' lä-koø- jmi-ngo' kiyh', lä-llu' he- ma-laa' jne' koø- ba' kyaah'. 31 Kih' he-ja- ba' beē- dsa-ñuuh- cho'jmiyy- mah' dsa-gyay- kyaah' mēy', leey' jaa- ba' jee' lä-uuy'. 32 Juuh- la' juu' he- na-hmää' la-. Pero ja- he- hlēehn' kih' dsa- jmi-gyuh-, he- hlēehn' kih' Cristo kyaah' gwah- kiyh' ba'. 33 He-ja- jwahn-, jmee- bii' kih' lä-jaa- lä-jaa- dsa-ñuuh- lä-hnääy' dsa-mē' kyaah' hī- lä-ja- dsa-mē' hī- chaa- dsa-ñuuh- kyaah', hnøø' jmeey' he' kih' dsa-ñuuh- kyaah'.

6

1 Hnäh' hī- laa' chih-, wa' nuuh'

hnäh' kih' maa' kyaah' tää' kyaah'. Lää'ja- ba' sooh' kyah' hnäh', hi- lää' kyaah' Dsa-jøøh' jnän'. ² He- la- to- nē' mada- he- ja' kō-jøh' kyaah' he- la' kwa- Dio kih' hi- mi-te': "Wa' nuuh' kih' maa' kyaah' tää' kyaah', ³ mah' chaah- hne- llu' hi- lä- ma-ngoo' ja-ba' chaah- jmi-gyuu' la-."

⁴ Hnäh' hi- chaah- joo', ta- ta- ta- haah' hnäh' gyuu- kyaah' ga-ngēē' jwēē', ha- ga- che- ga-ya-jēē' dsēy'. Jee' dsa-kwaay', hnøø' kwēēh' hnäh' nuuh- lä-llē' kih' mah' lä-tēēy- jmeey' lä- hnøø' Dsa-jøøh' jnän'.

⁵ Hih' hnäh' hi- jmee- ta' kih' dsa-, ja- jmee- hnäh' he' kih' dsa-juu' ta'. Ta- jmee- hnäh' chaah- hnäh' kyaayh', ni- ta- mi-gaa' hnih', hnøø' gah' hnih' ba'. Jmee' hnäh' kwaat- lä-koo- he- jmeeh- hnäh' ta' kih' Cristo. ⁶ Lää'kaa- tuh-hoh' hnäh' jmee' hnäh' he' kih' dsa-juu' ta' lä-koo- hnøø' Dio. Hi- ja- ma-la- ta-kō-jiih' tääyh' jēēy~, lä-koo- jmee- hi- hnøø' jä-llu' kyaah' dsa-. Jmee' da' hnäh' huud-sē-, la' lä-koo- he- jmeeh- hnäh' ta' kih' Cristo ba'. ⁷ Kyaah' koo- nēē' ba' huud-sē- jmee' hnäh' ta' kiyh', lä-koo- he- jmeeh- hnäh' ta' kih' Dsa-jøøh' jnän', ja- kih' dsa- jmi-gyuu'. ⁸ Jēēh' ñeh' ba' hnäh', mi'hmaah' ba' Dio kih' lä-jēē- dsa- ha- koh' te' ta' llu' he- ma-jmeey'. Sa- cha- he- jmee' che' jmeey' ta' kih' dsa- o che' la' ta' kih' hñiiy'.

⁹ Ja-ba' lä-ja- jmee' hnäh' kyaah' hi- jmee- ta' kyah' hnäh'. Ta- ta- ta- haah' hnih'. Ñeh' ba' hnäh', he' ba' hi- gya' gyuu' laa' juu' hi- jmee- ta' kyah' hnäh' hi- laay' juu' hnäh' ka-läh'. Jēēh', koo- ba' laa' dsa- cha-nēy'.

Cha- ba' he- kyaah' teen' kyaah' hi-sa-llu'

¹⁰ Ta- jyoh' kō-taa-, jwēēhn- hnäh' øøhn', kwa' hnäh' be' kih' he- ma-laah' hnäh' koo- kyaah' Cristo. Jēēh' cha-miih- be' cha- kiyh'.

¹¹ Jmääh' hnäh' ta' lä-jē- he- kwa-

Dio he- kyaah' lääh' hnäh' hñaaah'. Lää'ja- ba' tääh' hnäh' teeh' kyaah' lä-jē- may- kih' hi-sa-llu'. ¹² Sa- la- juu' tee' jne' kyaah' dsa- jmi-gyuu-, la' juu' kyaah' lä-jē- jmi-llē' hliih' hi- kye- na-ku' na-ngii' ta' jmi-gyuu- hliih' la-. Chaa- hi- mäh', lä- ga-tē' hi- jøøh'. Lää'kye- jmi-llē' hliih' hi- ga-nää' gyuu' tee' jne' kyaah' ka-läh'.

¹³ He-ja- jmee- bii' jmääh' hnäh' ta' lä-jē- he- kwa- Dio, mah' teeh' hnäh' kyaah' hi- he'. Lää-jē- he- kwēēh- Dio hnäh' la' lä-koo- he- chooh- hløø' hi- tääh' jee' hnii- mah' lääh' hnäh' hñaaah' wa-ra- ga-lloo' jmi' hliih' ja-. Hi- ma-la- ma-teeh' hnäh', ma-lēh- hnäh' kih' lä-jē-. ¹⁴ He-ja- go-taah' hnäh' koo- hweh- kyaah' ju'dsoo'. He- ja- na- la' lä-koo- loo- he- na-hñuu- tuh- hløø'. Hi- lä-ja- hnøø' jmeeh' hnäh' he- llu' jmah' mah' lä-ja- lääh' hnäh' hñaaah', lä- jmee- hløø' hi- tääh' jee' hnii- na-lää- bih' ñe'. ¹⁵ Hi- hnøø' ma-na'lluuh' hnäh' tää' kwah' hnäh' ju'hmeē' he- jmee' hii' tii' jnän'. He- ja- na- la' lä-koo- he- hä' mii- tii' jne'. ¹⁶ Hi- jee' lä-jē-, hnøø' dsoo' hoh' hnäh' kih' Dio mah' leh- hnäh' kih' hi-sa-llu' wa-ra- ga-jmeey' jwiih' kyah' hnäh'. He- ja- na- la' lä-koo- he- jmee' hløø' hi- hii- ñe' he- lääy- hñiiy' kih' lä-jē- flech he- na-hih- je- he- te- dsa- jee' cha- hnii-. ¹⁷ Hi- dsooh- hoh' hnäh' ma-lää' ba' Dio hnäh'. Lää-ja- laah' hnäh' lä-koo- laa' hløø' hi- hä' mi' kyaah' lle'. Hi- chooh' hnäh' ñe-tuuh- juuh- kih' Jmi-llē' Na-jngii'. He- ja- na- la' juu' kih' Dio. ¹⁸ Lää-jē- jiih- hnøø' chuuh' hnäh' kyaah' Dio, ngii' hnäh' kiyh' lä- hnøø' Jmi-llē' Na-jngii'. Wa' na-nēh' hnäh', ta- tu' hnäh' he- ngiih' hnäh' kih' lä-jēē- hi- laa' kyaah' Dio.

¹⁹ Hi- ngii' hnäh' kin- mah' kway' juu' he- hlēēhn' hi- ni- sa- jä- lä- gohn- wa-ra- ga-tē' jee' kwan' ju'hmeē' kih' Jesús he- ma' na-hmää'. ²⁰ Ga-chee' Dio jnä' mah' kwan' juu' kiyh'. He-ja- ba' na- hään' neh' ñe'. He-ja- ngii'

hnäh' kin' mah' ja' tuu' dsen' hlëehn'
lä'koo' le' kih'.

²¹ Tíquico laa' jaa' øøh' jne' hi'
hnaan' cha' müh'. Lää' ma' jmeey'
ja' ba' ta' kih' Dsa' jøøh' jnän'. Hi' he'
jmeey' juu' kyah' hnäh' ha' lä' la' kin'
hi' ha' lä' ngën' kyaah' ta' kin'. ²² Kih'
he' ja' ba' na', chee' jnih' ta' na'
kyah' hnäh' mah' lä' ñeh' hnäh' ha' lä'
dsa' ngëe' jnääh' hi' lä' ja' kway' be'
kyah' hnäh'.

²³ Ngün' kih' Dio hi' laa' Tääh' jnän'
hi' ngün' kih' Jesucristo Dsa' jøøh'
jnän', wa' jmeey' hii' ti' dsé' lä' jëe'
øøh' jne' hi' tääh' jee' na', wa' jmeey'
hnääh' øøyh' hi' wa' jmeey' dsoo'
dsëy' kih' Dio. ²⁴ Wa' mi' jää' Dio
lä' jëe' hi' sa' hwaa' he' hnääh' Jesu-
cristo Dsa' jøøh' jnän'. Wa' la' lä' ja'.

Filipenses

Juu' la- ga-sii' Paa' kih' øøh' jne' hi- chaa- Filipino

1 Jnä' Paa' kyaah' Timotä jmee' jnääh' ta' kih' Jesucristo, siin' kyah' hnäh' hi- na-jngëe' hi- tääh' jwii- Filipino, kih' he- ma-laah' hnäh' koo- kyaah' Jesús. Hi- siin' he- la- lä-kye- kih' hi- kye- nē' hi- kyaah' lä-jëe' hi- na-hñaä' kwa- be' jee' na-. 2 Ngiiñ' kih' Dio hi- laa' Täa' jnän' hi- ngiiñ' kih' Jesucristo Dsa-jøøh' jnän', wa' kway' lä-jë- he- llu' kyah' hnäh', hi- wa' jmeey' hii' tii' kyah' hnäh'.

Ga-kwa' Paa' ti'hmaah' kih' Dio

3 Kwan' ti'hmaah' kih' Dio kyaan', koo- hä' koo- hä' lä- ma-dsooh' dsen- hnäh'. 4 Lä-jë- jiih' lä- ma' hlëehn' kyaah' Dio, chaa- ba' jnä' llu' jee' ngiiñ' kih' lä-jëe- hnäh', 5 jëeh' lä- ma' ga-løøh' hnäh' kwah- hnäh' be' kin' jee' kwan' ju'hmëe' lä-jiih' na' sa- ma-hwaah' hnäh'. 6 Ma- ba' jnä' lä-koo- jmee- Dio kyah' hnäh'. Hñii' bih' ga-løøy' jääy- hnäh' hi- lä-ja- ngoo' ba' jääy- hnäh' lä-jiih' hñaä- ta' he- jmeey' kih' lä-jaa- lä-jaa- hnäh' wa'ra- ga-të' jee' jäh' Jesucristo. 7 Sooh- he- kan' o-jøh- dsë- lä-ja- kyah' hnäh', jëeh', hnaan- hnäh' cha-miih-. Ma-ke- hään' neh-ñe' o chehn' nē'ta' mah' noon' nē' kih' ju'hmëe', ma-ra- he- mi-jää' ba' Dio jne' ko-jøh'. 8 Ñe- ba' Dio he- hnaan- hnäh' cha-miih-, ja- ba' lä-koo- hnää' Jesucristo hnäh'.

9 Lä-la- ngiiñ' kih' Dio kyah' hnäh'. Hnoon' hnaah- hnäh' øøh' hnäh' cha-ga'miih-, hi- hnoon' lä-cha- ga- hñdsë- llu' kyah' hnäh' hi- hnoon' lä-ngëeh' hnäh' cha-ga'miih-. 10 Ma'ja- ba' lä-ñeh' hnäh' hee- na- he- llu' ga' kyah' hnäh' kih' jee' lä-jë-. Lä-jwë' ja- leeh' hnäh' na-jngëe', mo-so' cha- ga' he- na-bääh' hnäh' ni- miih- wa'ra- ga-të' jee' jäh' Cristo.

11 He- lä-ja-, lä-cha- na-ku' na-ngiiñ' ta' llu' he- jmeeh' hnäh', ta-la' kih' Jesucristo mah' wa' la' juuh- kih' Dio hi- lä-ja- hä' dsa- cha-miih- kiyh'.

Ga-jmeeh' Paa' juu' ha- lä- la' kih' hñiiy'

12 Hnoon' lä-ñeh' hnäh' øøhn', kwaat- kih' lä-jë- wii' he- ga-ngëen', ga-jñee' cha-ga'miih- ju'hmëe'. 13 Lä-ja- lä-jëe- hløø' hi- tääh' nē'ta' la-, ma-ñe- bih' hään' neh-ñe' kwaat- kih' Cristo. Hi- ga-lä-jëe- ba' hi- tääh' jee' la- ma-nuu- bih'. 14 Jwëe' øøh' jne' ga-tëeyh' be' ta-la' kih' Dsa-jøøh' jnän', lä-llu' he- ga-nuuy' he- hään' neh-ñe'. He-ja- tuu- dsëy' cha-ga'miih- hlëeyh- dsa- juu' kih' Dio, mo-so' goyh- na'.

15 Ma-ra' ju'dsoo', wii' dsë' ko-llaa' dsa- hi- ga-nää' kwa' juu' kih' Cristo, hi- hnøoy' llay' hnii-. Pero hi- jñah' hi- kwa' juu', koo- nēe' ba' la' hñdsë- kiyh'. 16 Hih' koo- nää' dsa- he', kwa' juu' kih' Cristo, pero ta-juu' bih'. He- hnooyh- hnii- ba' ja-. Hi- hnooh- gyih' ha- lä- jee' lä-wii' kin' he- hään' neh-ñe' la-, hñdsë- kih' bih' ja-. 17 Pero hi- jñah' he', kwa' juu' kih' Cristo kih' he- hnääy' dsa-. Ma-ñe- bih' hään' neh-ñe' mah' noon' nē' kih' ju'hmëe'. 18 Pero sa- cha- he- jmee', cher'mah' llu' hñdsë- kiyh' o cher'mah' sa' llu'. He- kwa- dsa- juu' kih' Cristo, he- ja- ba' jmee- chaan- llu'.

Hi- lä- ma-ngoo' ja- ba' chaan- llu', 19 jëeh' ma- ba' jnä' lä-jë- ba' ya-hii' 'llu'. Lä-ä' ba' jnä' kyaah' he- ngiih' hnäh' kin' kih' Dio hi' kyaah' be' kih' Jmi-llë' kih' Jesucristo. 20 Ma-cha- ba' o-jøh- dsë- kin' hi- sa' jän' kyaah' o-hih-. Ma-ra- he- jmee' dsa- juuh- kih' Cristo ta-la' kih' jnä'. Sa- cha- he- jmee' cher'mah' chaa- ga' jnä' o ma-na-juun'. 21 Cher'mah' chaa- ga' jnä', Cristo ba' kyaah' jnä'. Hi- cher'mah' ga-juun', ma-lih- ba' jnä' ja-. 22 Cher'mah' ngoo' ga' chaan- jmi-gyuu- la-, lä-cha- cha-ga'miih-

ta' llu' he- jmeen'. Sa' man' he-
koo- jee' lä'to' he- llu' ga'. ²³ Koo-
jee' ba' hääñ' kih' he- ja-. Hnoo'
ga' jnä' he- juun' ba' mah' na'gyan'
kyaah' Cristo. Cha-ga'miih- llu'
he- ja- kin'. ²⁴ Pero lä'jmää' ga'
kyah' hnäh', cher'mah' chaa- ga'
jnä' jmi-gyuu' la-. ²⁵ Lä-la- gwa'
huu'dsë- kin', man' he- chaa- ga' jnä'
miih- jmi', he- gyan' kyaah' hnäh'
jmi-gyuu' la-. Lä-ja- go-nää' hnäh'
ta' cha'në' he- jmeeh' hnäh' dsoo'
hoh' cha-ga'miih- hi- ja-ba' lä-ja-
jëe- hoh' hnäh' kyaah' he- ma-dsoo'
hoh' hnäh'. ²⁶ He-ja- wa-ra- ga-lloon'
ka-läh' jee' tääh' hnäh', lä-chaah-
hnäh' llu' cha-ga'miih- ta-la' kih'
Cristo, wa-ra- ga-jëeh' jnä'.

²⁷ Kih' jee' lä-jëe', jmee' bii' go'taah'
hnäh' kwee- lä- hnøø' kih' ju'hmëe'
kih' Cristo. Cher'mah' ngoon'
na'jëen- hnäh', o cher'mah' sa'
ngoon', pero ma-ra- he- hnoon'
tëehn' juu' kyah' hnäh' che' lä-
ma-tääh' ba' hnäh' koo- hweh-
kyaah' koo- nëe' ba' huu'dsë-,
hi- hnoon' nuun' ka-läh' che' lä-
ma-kwah' ba' hnäh' be' ko-jøh' jee'
jñeeh' hnäh' ju'hmëe' he- jmee- jne'
dsoo'. ²⁸ Ta' wa' gah' hnäh' ni- miih-
kih' hi- na-høøh' kyah' hnäh'. Lä-jwë'
ja- lä-jnä' he- lloo- koo- jmi' heey'.
Pero kyah' hnäh' lä-jnä', ma-ra- he-
lää' ba' hnäh'. Dio ba' he' hi- jmee-
lä-ja-. ²⁹ Jëeh' ta-la' kih' Cristo, he-
ga-na' jwë' jmeeh' hnäh' dsoo' hoh'
hnäh' kiyh'. Hi- ja- ma-la- he- ja-,
ma-ra- he- jëeh' hnäh' he- wi' kwaat-
kiyh' ka-läh'. ³⁰ He-ja- jëeh' hnäh'
wi', ja-ba' lä-koo- wi' ga-jëen' lä-
ma'gyan' kyaah' hnäh'. Hi- na' nuuh-
hnäh' he- ngoo' ba' jëen- wi'.

2

Cristo ga'jmää' hñii' mäh' go-te'

¹ Cher'mah' ju'dsoo' ma-hñah-
hnäh' miih- be' kih' Cristo lä-llu'
he- ma-laah' hnäh' koo- kyaayh',
hi- cher'mah' jëe- hoh' hnäh' kih'
he- hnäy' hnäh', hi- cher'mah' tih-

hoh' hnäh' he- kyeh' hnäh' Jmi-llë'
Na-jngii', hi- cher'mah' ga-lä-fñih'
hoh' hnäh' hi-jøh- hoh' hnäh' kyaah'
øøh' jne', ² cher'mah' lä-ja- la' kyah'
hnäh' øøhn', ja- jmeeh- hnäh' jëe-
dsën- go-te-. Hnoon' jmeeh' hnäh'
koo- nëe' ba' huu'dsë- jee' lä-jëe-
hnäh', hi- lä-hii' në' ba' wa' hnaah-
hnäh' dsa-kyaah' hnäh', hi- wa' la'
koo- ba' huu'dsë- kyah' hnäh' jee'
hnaah- hnäh' Dio. ³ Ta' jmee- hnäh'
lä-tih- hoh' hnäh' hñaaah', ni- ta- jmää-
hnäh' hñaaah' kaah'. Lla- he- ja-, jmää-
hnäh' hñaaah' lä-koo- jaa- hi- mäh'
ba'. Jmee' hnäh' kwaat- kyee' ga'
øøh' hnäh' lä-koh' ga' hñaaah' hnäh'.
⁴ Lä-ja- hnøøh' hnäh' he- llu' kih'
dsa-kyaah' hnäh', ja- ma-la' kyah'
hñaaah' hnäh'.

⁵ Wa' la' huu'dsë- kyah' hnäh',
ja-ba' lä-koo- la' huu'dsë- kih' Cristo
Jesús. ⁶ Kwee- go-te- ba' laay' kyaah'
Dio, pero sa- ga-jmeey' bii' ma'
leey' kwee- kyaayh'. ⁷ Ga'jmäy'
hñiiy' mäh', jay' lä-koo- jaa- moz-
ba'. Ga-lä-chaay- lä-koo- wa' hi-
cha- hi- dsa- jmi-gyuu'. ⁸ Lä- ma'
ga-ngëy' laay' dsa-, ga'jmäy' hñiiy'
mäh' go-te-, lä-jiuh' ga-heeyh- juuy',
ma-ke- la' o-hih- he- ga-juuy' dsoh'
hma-cru'. ⁹ He-ja- ga-chaah- Dio ta'
gyuuh', ga'llaay' jøøyh' go-te-. Hi-
ga-kwëeyh' koo- jmi- he- llu' ga'
lä-koh' ga' kih' jee' lä-jëe-. ¹⁰ Mah'
ga-lä-jëe- ba' dsa- juuh' jne' wa-ra-
ga-nuuy' jmi- kih' Jesús. Lä-ja- jmee'
hi- tääh' gyuuh' kyaah' hi- tääh' hwa',
lä-kye- hi- tääh' neh' hwa' ka-läh'.
¹¹ Hi- ga-lä-jëe- ba' jäh': "Jesucristo
ba' laa' Dsa-jøøh' jnan", lä-ja- jmeey'
juuh- kih' Dio hi- laa' Täa' jnan'.

Laa' jne' lä-koo- wa-je- he- choo- kih' dsa'

¹² Øøhn' hi- hnaan-, chaan- llu'
kyaah' hnäh', jëeh' ga-jmeeh' ba'
hnäh' he' kin' lä- ma' tøøhn' ko-jøh'
jee' na-. Hi- na' he- gyan' lä- ga-të'
la-, he-ja- na- jwëehn- hnäh', jmee'
hnäh' he' cha-ga'miih- lä-koh' lle-
kyah' hnäh' kih' he- ma-laah' hnäh'.

Hi⁻ lä⁻ja⁻ hnøø¹ wa¹ gah⁻ hnih¹. ¹³ Dio ba¹ jmee¹ jä⁻ tuh⁻hoh¹ hnäh¹ jmeeh¹ hnäh¹ lä⁻ hnøøy¹ hñiiy¹ hi⁻ kway¹ be¹ kyah¹ hnäh¹ mah¹ kwëeh¹ hoh¹ hnäh¹ jmeeh¹ he⁻ jäyh⁻.

¹⁴ Ta⁻ ti⁻choo⁻ hnäh¹ juu¹. Ja⁻ mi⁻teh⁻ hnäh¹ to⁻kë⁻ ba¹ kih¹ lä⁻jë⁻ he⁻ jmeeh⁻ hnäh¹. ¹⁵ Mah¹ leeh¹ hnäh¹ na⁻jngëe¹ hi⁻ mo⁻so⁻ cha⁻ ga¹ he⁻ na⁻bääh⁻ hnäh¹ ni⁻ miih⁻. Leeh¹ hnäh¹ joo¹ Dio hi⁻ mo⁻so⁻ cha⁻ dso⁻kye⁻ kih¹ jee¹ kih¹ dsa⁻ hi⁻ na⁻hee⁻ dsë¹. Jee¹ kih¹ hi⁻ hñaa⁻ dsë¹ he⁻, leeh¹ hnäh¹ lä⁻koo⁻ cha⁻n^{uu} hi⁻ chaa⁻ gy^{uu} hi⁻ choo⁻ wa⁻je⁻ lä⁻kaa⁻ jmi⁻gy^{uu}, ¹⁶ lä⁻llu⁻ he⁻ kwah⁻ hnäh¹ juu¹ he⁻ jmee⁻ chaa⁻ dsa⁻. Hi⁻ lä⁻ja⁻ lä⁻chaa⁻ llu¹ wa⁻ra⁻ ga⁻të⁻ jee¹ jäh¹ Cristo. Jëeh¹ ma⁻ja⁻ lä⁻jnä⁻ he⁻ jmää⁻ ba¹ ta¹ kin⁻, ja⁻ koo⁻ ga⁻jmeen⁻ ta¹ ta⁻jmah⁻. ¹⁷ Hi⁻ cher⁻mah⁻ ga⁻jngih⁻ dsa⁻ kin⁻, sa⁻ cha⁻ he⁻ jmee⁻. Jëeh¹ ma⁻ngëe⁻ ba¹ ma⁻dsoo⁻ hoh¹ hnäh¹ kih¹ Dio hi⁻ ga⁻ngëeh⁻ hnäh¹ hñaa⁻ mah¹ jmeeh¹ hnäh¹ ta⁻he⁻ kiyh⁻. Hi⁻ cher⁻mah⁻ ga⁻juun⁻ jee¹ kwan⁻ be¹ kyah¹ hnäh¹, ja⁻ga⁻ ma⁻hñaa⁻ he⁻ kwëeh⁻ Dio. Heh¹ lä⁻ja⁻ chaa⁻ ba¹ jnä⁻ llu¹, hi⁻ jëe⁻ ba¹ dsën⁻ kwaat⁻ kyah¹ hnäh¹. ¹⁸ Hi⁻ lä⁻ja⁻ hnoon⁻ jmeeh¹ hnäh¹ ka⁻läh⁻, wa¹ chaa⁻ hnäh¹ llu¹, wa¹ jëe⁻ hoh¹ hnäh¹ ko⁻joh⁻ kyaah¹ jnä⁻.

Timotä kyaah' Epafrodito

¹⁹ Wa¹ jëen¹ ha⁻ lä⁻ jäh⁻ Jesús Dsa⁻jøøh⁻ jnän⁻, na¹ ga¹ hnoon⁻ cheen⁻ Timotä dsa⁻jëey⁻ hnäh¹, mah¹ lä⁻chaa⁻ llu¹ ka⁻läh⁻ lä⁻hmëe⁻ wa⁻ra⁻ ga⁻tëeh⁻ juu¹ kyah¹ hnäh¹. ²⁰ Sa⁻ chaa⁻ ga⁻jñah⁻ hi⁻ kye⁻ koo⁻ ba¹ h^{uu}dsë⁻ lä⁻koo⁻ jnä⁻. Jaa⁻ hi⁻ he⁻ ba¹ lle⁻ dsë¹ hnäh¹ cha⁻miih⁻. ²¹ Lä⁻jëe⁻ ga⁻jñah⁻ hnooyh⁻ ma⁻la⁻ he⁻ hnøøy⁻ hñii⁻ bih⁻, sa⁻ hnooyh⁻ he⁻ hnøø⁻ Cristo Jesús. ²² Ma⁻ñeh⁻ ba¹ hnäh¹ ma⁻ya⁻hëe⁻ Timotä llu¹ kyaah¹ ta¹ kih¹. Lä⁻koo⁻ jaa⁻ hi⁻ kwa⁻ be¹ kih¹ jmi⁻, lä⁻ja⁻ jmeey⁻ kyaah¹ jnä⁻ jee¹ kwa¹ jnääh¹ juu¹ kih¹ Jesús. ²³ He⁻ja⁻

to⁻chah⁻ wa⁻ra⁻ ga⁻lä⁻man⁻ ha⁻ lä⁻jä⁻ juu¹ kin⁻, ja⁻ga⁻ cheen⁻ Timotä kyah¹ hnäh¹, laan⁻. ²⁴ Kyen⁻ o⁻joh⁻ dsë⁻ kih¹ Dsa⁻jøøh⁻ jnän⁻, chah⁻ ba¹ niin⁻ ka⁻läh⁻ jee¹ tääh¹ hnäh¹.

²⁵ Hi⁻ jmee⁻ bii⁻ cheen⁻ øøh⁻ jne⁻ Epafrodito kyah¹ hnäh¹ ka⁻läh⁻. He⁻ ba¹ hi⁻ na⁻ ga⁻cheeh⁻ hnäh¹ mah¹ jmeey¹ be¹ kin⁻. He⁻ja⁻ ga⁻jmeey⁻ jnääh¹ ta¹ ko⁻joh⁻ kyaayh⁻. Peer⁻ ga⁻kwa⁻ jnääh¹ be¹ lä⁻jiih⁻ jee¹ le⁻. ²⁶ Pero hnøø¹ gyih¹ dsa⁻jëey⁻ hnäh¹, jëeh¹ jmeey⁻ cha⁻miih⁻ h^{uu}dsë⁻ kyah¹ hnäh¹, kih¹ he⁻ ma⁻n^{uu}h⁻ hnäh¹ dsaayh⁻. ²⁷ Ma⁻ra⁻ ju⁻dsoo⁻ ba¹ dsaayh⁻, miih⁻ ga⁻sa⁻ ga⁻juuy⁻. Pero ga⁻lä⁻ñih⁻ dsë¹ Dio kiyh⁻. Hi⁻ ja⁻ ma⁻la⁻ kih¹ hi⁻ he⁻ ga⁻lä⁻ñih⁻ dsëy¹. Ga⁻lä⁻ñih⁻ dsëy¹ ki⁻ jnä⁻ ka⁻läh⁻ jee¹ ma⁻hlaay⁻. Meeh⁻ dsën⁻ cha⁻ga⁻miih⁻ wa⁻ra⁻ jäh⁻ kih¹ ga⁻juuy⁻. ²⁸ He⁻ja⁻ jmee⁻ bii⁻ kin⁻ chee⁻ jnih⁻ ka⁻läh⁻ dsa⁻jëey⁻ hnäh¹. Hi⁻ wa⁻ra⁻ ga⁻jëeh⁻ hnih⁻, lä⁻chaa⁻ hnäh¹ llu¹. Hi⁻ jnä⁻ ka⁻läh⁻ mo⁻so⁻ lä⁻meeh⁻ dsën⁻. ²⁹ Heeh⁻ hnäh¹ lä⁻kaa⁻ tuh⁻hoh¹ hnäh¹ lä⁻ hnøø¹ Dsa⁻jøøh⁻ jnän⁻. Hi⁻ wa⁻ lä⁻hnaah⁻ hnäh¹ lä⁻jëe⁻ hi⁻ jmee⁻ ta¹ lä⁻koo⁻ jmee⁻ øøh⁻ jne⁻ he⁻. ³⁰ Miih⁻ ga⁻sa⁻ ga⁻juuy⁻ jee¹ jmeey⁻ ta¹ kih¹ Cristo. Ga⁻hii⁻ goo⁻ kiyh⁻ he⁻ ga⁻jmeey⁻ be¹ kin⁻ lla⁻ hnäh¹ kih¹ he⁻ sa⁻ ga⁻la⁻ he⁻ ma⁻jmeeh⁻ hnäh¹ hñaa⁻ hnäh¹.

3

Ga⁻jmeey⁻ Paa⁻ ta⁻ koo⁻ lä⁻koo⁻ ma⁻ laay⁻ jää⁻

¹ He⁻ja⁻ øøhn⁻, wa¹ jëe⁻ hoh¹ hnäh¹ ta⁻la⁻ kih¹ Dsa⁻jøøh⁻ jnän⁻. Sa⁻ dsa⁻lä⁻dsëh⁻ dsën⁻ he⁻ siin⁻ ka⁻läh⁻, ja⁻ba¹ he⁻ ma⁻siin⁻ jää⁻, jëeh¹ he⁻ llu¹ kyah¹ hnäh¹ ba¹ ja⁻. ² Leeh⁻ hnäh¹ kyaah¹ hi⁻ jmee⁻ he⁻ hliih⁻, hi⁻ jmee⁻ lä⁻koo⁻ dsii⁻ hää⁻, jäyh⁻, jmee⁻ bii⁻ h^{uu} jmi⁻ngo⁻ kih¹ dsa⁻ñ^{uu}h⁻. ³ Jne⁻ ba¹ he⁻ hi⁻ ma⁻laa⁻ kwaat⁻ hi⁻ ga⁻wih⁻ jmi⁻ngo⁻ kih¹, jne⁻ ba¹ he⁻ hi⁻ jmee⁻ ta⁻he⁻ kih¹ Dio kyaah¹ koo⁻ nee⁻ ba¹ h^{uu}dsë⁻. Jne⁻ ba¹ he⁻ hi⁻ chaa⁻ llu¹ kih¹ he⁻ ma⁻laa⁻ jne⁻ koo⁻

kyaah' Cristo Jesús. ¿He-la' kye' ga' jne' o-jøh' dsë- jnän' hñaan' hi- laa' jmi-ngo'? 4 Le' ba' kan' o-jøh' dsë- kih' hñiin' wa'ra- jäh' kih' hnoon'. Hi- cher'mah' chaa- hi- kye- o-jøh' dsë- kih' ta' he- ma- jmeey', jnä' ba' cha- kin' cha-ga'miik- lä'koh' ga' kih' hi- he'. 5 Jëh', ma' ga-hyan- jñaa' jmiik-, ga-wih' jmi-ngo' kin'. Hi- laan' sa'ju- kih' Israel, hi- laan' ja-ba' sa'ju- kih' Benjamín jooj'. Hi- laan' ma-ra- dsa- hebreo, jëh' hebreo ba' ma' laa' maa- kyaan' täa' kyaan'. Hi- ma' laan' jaa- fariseo hi- ma' høø- ley kih' Moisé. 6 He- ja- ga-kwaan' hñiin' he- ma' jmeehn' dsa- kyaah' Dio. Ma' mi'ten' ley mah' ma' jän' llu' kyaah' Dio, ni- miik- sa' ma' na-bääh'n' dsoo' ma' laan'.

7 Pero lä-jë- he- ma' kye'n' o-jøh' dsë- kih' ja-, ga-jmeen' kwaat- mo-so- jmää' he- ja- kin', mah' ngoon' kyaah' Cristo ba'. 8 Hi- ja- ma-la- he- ja-, ga-lä-jë- ba' he- cha-, ga-jmeen' kwaat- sa' jmää' ni- miik-. Pero he- kyuun' Cristo Jesús Dsa-jøøh' jnän', he- ja- ba' kyeë' cha-ga'miik- kin'. He- ja- ga-jmeen' ta' koo' lä-jë- go-te- ba', kih' he- hnaa' jnih'. Ga-jmeen' kwaat- la' lä-koo- hløø- jmah' ba', mah' ngoon' kyaah' Cristo. 9 Hnoon' jän' go-te- ko-jøh' kyaayh'. Mo-so- hnoohn' ha- lä- jee' jän' llu' kyaah' he- høøn' ley ma-gyuh-. He- jmeen' dsoo' dsën' kih' Cristo, he- ja- ba' jän' llu'. He- ja- ja' ta-la- kih' Dio, lä-llu' he- jmeey' jne' dsoo' dsë- jne' kiyh'. 10 Hi- hnoon' lä-kyuun' Cristo cha-ga'miik-, hnoon' ngën' kyaah' lä-jë- be' kiyh', ja-ba' be' he- kyaah' ga-lä-jiyh' ja-. Hi- hnoon' jëen- wiik- lä-koo- ga-jëe' Cristo, lä-jiik- le' kin' lä-koo- ga-la' kiyh' he- ga-juuy' kwaat- kih' dso'kye- jnän', 11 mah' lä-ja- tëen' jmeen' ma-ra- he- llu' jmah' lä-koo- jaa- hi- ma-lä-jiik- jee' kih' hi- ma-na-juu'.

Ga'kwa' Paa' be' lä-jiik- jee' le'

12 Ja- he- jwahn- he- ma-la- ga-jah-, ni- he- ma-laan' lluu' go-te-. Pero ngoo' ba' jnä' ta- cha-në' kwan- be', ha- ga- che- lloo- koo- jmiik- leen' lä-koo- hyoh- dsë' Cristo Jesús hi- ga-tëeh' jnä'. 13 Øøhn', sa' ga' ma-tëen' he- ja-. Pero he- jmeen' lä-la-, mo-so- mi-dsoohn- dsën- lä-jë- he- ma-ngëe', mah' kwan- be' lä-jiik- tëen' he- cha- ta- cha-në' ga'. 14 Ngoo' ba' jnä' ta- cha-në' kwan- be' lä-jiik- tëen' he- lle- kih' hyohn' he- cha- gyuh'. Kih' he- ja- ba' ga-tëeh' Dio jnä' ta-la- kih' Cristo Jesús.

15 Lä-jëe- jne' hi- ma-tääh' koo- hwéh-, hnøø' dsa'toohn' kyaah' koo- ba' huu'dsë-, ja-ba' lä-koo- huu'dsë- he- jmeen'. Hi- cher'mah' chaa- ko-llaa' hnäh' hi- sa' la' lä-ja- huu'dsë- kih', Dio ba' jmeey' lä-ngëey' ha- lä- la'. 16 Pero hnøø' dsa'tooh' jne' koo- hwéh- kyaah' juu' he- ma-mi-tëe' jne'.

17 Øøhn', jmeey' hnäh' ja-ba' lä-koo- jmeey' jnä'. Hi- kye- hnäh' në' jmeey' hnäh' ja-ba' lä-koo- jmeey' dsa-kyaah' jnääh'. 18 Ja- koo- hä- ma-jwëehn' hnäh', jwëe' dsa- ga-nää' jwë' hlih'. Hi- koo- ka-läh' jwëehn' hnäh', lä- ma-ga-nää' ba' dsa- jmeey' ta' koo' juu' he- ga-juu' Cristo dsoh' hma-cru-. He- ja- meeh- dsën', lä-jiik- tuu- jmiik- mi-nën' kih' he- jmeey' lä-ja-. 19 Kyaah' dso'jwiik- ba' dsa-näay'. He- kuh-hih- bih' laa' dio kyaay'. Tih- dsëy' lä-jë- he- la' o-hih-. Kyey- huu'dsë- kih' ma-la- he- cha- jmi-gyuh' la- ba'. 20 Pero jnä' jne', gyuh' ba' na-jnäa' jne' jee' ya-hëe' Jesucristo Dsa-jøøh' jnän' hi- jøøn' läa' jne'. 21 Cha- be' kiyh' he- kyaah' le' jmeey' hih' kih' ga-lä-jë- he- cha-. Hi- kyaah' ja-ba' be' ja- mi-siik- jmi-ngo' he- kye' jne' jmi-gyuh' la- mah' lee' jne' jøøh' lä-koo- laay' hñiik'.

4

Wa' chaa- jne' llu' ga-lä-jë- jmiik- ta-la- kih' Dsa-jøøh' jnän'

¹ Peer⁺ hnaan⁺ hnäh⁺ øøhn⁺, hnoon⁺ na⁺jëen⁺ hnäh⁺ hi⁻ jmee⁻ jëë⁻ dsen⁺. Jëeh⁺ he⁻ ga⁺heeh⁺ hnäh⁺ kih⁺ Jesús, he⁻ ja⁻ ba⁺ la⁺ lä⁻koo⁻ jneen⁺. He⁻ ja⁻ jwëëhn[~] hnäh⁺, øøhn⁺ hi⁻ hnaan⁺, ja⁻ go⁻taah⁺ hnäh⁺ koo⁻ hweh⁻ lä⁻llu⁺ he⁻ ma⁻laah⁺ hnäh⁺ koo⁻ kyaah⁺ Dsa⁻jøøh⁺ jnän⁺.

² Chuun⁺ cha⁻miih⁻ kyaah⁺ Evodia hi⁻ kyaah⁺ Síntique ka⁻läh⁺, wa⁺ hii⁺ koo⁻ ba⁺ dsëy⁺ lä⁻ hnøø⁺ Dsa⁻jøøh⁺ jnän⁺. ³ Hi⁻ ngiin⁺ kyah⁺ hne⁻ hi⁻ jmee⁻ ta⁺ko⁻jøh⁺ kyaah⁺ jnä⁺, mah⁺ kwah⁺ be⁺ kih⁺ lä⁻uu⁺ øøh⁺ jne⁺ he⁺. Jëeh⁺, cha⁻ cha⁻miih⁻ ta⁺ he⁻ ga⁺jmee⁺ dsa⁻më⁺ he⁺ ko⁻jøh⁺ kyaah⁺ jnä⁺ jee⁺ ga⁺kwa⁺ jnääh⁺ ju⁺hmëë⁺. Hi⁻ lä⁻ja⁻ ga⁺jmee⁺ ka⁻läh⁺ Clemente kyaah⁺ lä⁻jëë⁻ ga⁺ jñah⁺ hi⁻ kwa⁺ be⁺ kin⁺. Lä⁻jëë⁻ hi⁻ he⁺ na⁻sii⁻ jmii⁻ kih⁺ nē⁺ je⁻ jee⁻ na⁻sii⁻ jmii⁻ kih⁺ lä⁻jëë⁻ hi⁻ na⁻jnääh⁺ kih⁺ Dio.

⁴ Wa⁺ chaah⁻ hnäh⁺ llu⁺ ga⁻lä⁻jë⁻ jmii⁺ ta⁻lä⁻ kih⁺ Dsa⁻jøøh⁺ jnän⁺. Jwahn⁺ ka⁻läh⁺: Wa⁺ chaah⁻ hnäh⁺ llu⁺. ⁵ Mi⁻jnääh⁺ hnäh⁺ kih⁺ lä⁻jëë⁻ dsa⁻ he⁻ llu⁺ hoh⁺ hnäh⁺, jëeh⁺ ngoo⁺ ga⁻lloo⁺ jmii⁺ jäh⁺ Jesús. ⁶ Ni⁻ miih⁻ ta⁻ kwëeh⁺ hnäh⁺ hñah⁺ huü⁺dsë⁻. Hnøø⁺ ngii⁺ hnäh⁺ kyah⁺ hnäh⁺ kih⁺ Dio ba⁺. Hlëeh⁺ hnäh⁺ Dio ha⁻ lä⁻ hnooh⁻ hnäh⁺, chuü⁺ hnäh⁺ kyaayh⁺ cher⁺mah⁺ ha⁻ lä⁻ la⁺ kyah⁺ hnäh⁺ hi⁻ kwa⁺ hnäh⁺ ti⁺hmaah⁺ kiyh⁺. ⁷ Hi⁻ Dio jmee⁺ hii⁺ ti⁺ kyah⁺ hnäh⁺ hi⁻ ni⁻ sa⁻ lä⁻ngëeh⁺ hnäh⁺ ha⁻ koh⁺ jiih⁺ jmeey⁺. Kyaah⁺ lä⁻ja⁻, mo⁻so⁻ jeh[~] hoh⁺ hnäh⁺ hi⁻ jä⁺ koo⁻ hweh⁻ huü⁺dsë⁻ kyah⁺ hnäh⁺, ta⁻lä⁻ kih⁺ he⁻ ma⁻laah⁺ hnäh⁺ koo⁻ kyaah⁺ Cristo Jesús.

⁸ Ta⁺ jyoh⁺ ko⁻taa⁻ jwëëhn[~] hnäh⁺ øøhn⁺, kye⁻ hnäh⁺ huü⁺dsë⁻ kih⁺ he⁻ la⁻ ba⁺: kih⁺ he⁻ la⁺ dsoo⁺, kih⁺ lä⁻jë⁻ he⁻ jmää⁺, lä⁻jë⁻ he⁻ llu⁺, lä⁻jë⁻ he⁻ na⁻jngii⁺, lä⁻jë⁻ he⁻ tih[~] dsë⁻ jne⁺, lä⁻jë⁻ he⁻ hii⁺ juu⁺ kih⁺. Kye⁻ hnäh⁺ huü⁺dsë⁻ kih⁺ lä⁻jë⁻ he⁻ la⁻ he⁻ ga⁻tëë⁻ jne⁺ jmeen⁺ juuh⁻ kih⁺. ⁹ Ja⁻ høøh⁻ hnäh⁺ he⁻ ma⁻heehn⁻ hnäh⁺, he⁻ ma⁻mi⁻tëeh⁺ hnäh⁺ kin⁺, he⁻ ma⁻nuuh⁻ hnäh⁺ kin⁺, hi⁻ he⁻

ma⁻jëeh⁺ hnäh⁺ jmeen⁺. Hñii⁺ Dio hi⁻ jmee⁻ hii⁺ ti⁺ jnän⁺, hi⁻ he⁺ na⁻ kyaah⁺ hnäh⁺.

Ga⁻tih⁺ dsë⁻ Paa⁺ kih⁺ he⁻ ga⁻hyoyh⁺ kuu⁺

¹⁰ Peer⁻ jëë⁻ dsen⁺ ta⁻lä⁻ kih⁺ Dsa⁻jøøh⁺ jnän⁺, na⁺ he⁻ ma⁻kwah⁺ hnäh⁺ be⁺ kin⁺ ka⁻läh⁺ lä⁻hmëë⁺. Ma⁻ ba⁺ jnä⁺ he⁻ ma⁻lle⁺ hoh⁺ jnä⁺, pero he⁻ sa⁻ ga⁻kwa⁺ jä⁺ ba⁺ kyah⁺ hnäh⁺ he⁻ ma⁻jmeeh⁺ hnäh⁺ be⁺ kin⁺. ¹¹ Ja⁻ kih⁺ he⁻ lla⁻kyaan⁺ he⁻ ma⁻jwëëhn⁺ hnäh⁺ lä⁻na⁻. Ma⁻lä⁻tëen[~] kwan⁻ be⁺ kih⁺ hñiin⁺. Chaa⁻ ba⁺ jnä⁺ llu⁺ kih⁺ wa⁺ he⁻ cha⁻ he⁻ he⁻ dsa⁻ngëen⁺. ¹² Ma⁻kyuuh[~] ba⁺ jnä⁺ hee⁻ ja⁻ he⁻ tä⁻neen⁺ hi⁻ lä⁻koo⁻ ma⁺ cha⁻ cha⁻miih⁻ kin⁺. Ma⁻lä⁻tëen[~] kwan⁻ be⁺ kih⁺ hñiin⁺ he⁻ chaan⁻ llu⁺ kih⁺ wa⁺ he⁻ cha⁻ he⁻ he⁻ dsa⁻ngëen⁺, lä⁻ ma⁺ kyohn⁺ hi⁻ lä⁻koo⁻ ma⁺ na⁻kën⁻. Kwee⁻ ba⁺ jmee⁺ lä⁻ ma⁺ dsa⁻chaa⁺ kin⁺, o lä⁻koo⁻ ma⁺ sa⁻ cha⁻ go⁻te⁻. ¹³ Kih⁺ ga⁻lä⁻jë⁻ ba⁺ lihn⁻ lla⁺dsëen⁻ kyaah⁺ be⁺ kih⁺ Cristo hi⁻ ngë⁻ kyaah⁺ jnä⁺.

¹⁴ Pero ma⁻ra⁻ he⁻ ga⁺jmeeh⁺ ba⁺ hnäh⁺ llu⁺, ga⁻kwah⁺ hnäh⁺ he⁻ hnoon⁺ lä⁻ ma⁺ ga⁻jëen⁺ wi⁺. ¹⁵ Nēh⁺ ba⁺ hnäh⁺ ha⁻ lä⁻ ga⁻la⁺ lä⁻ ma⁺ to⁻nē⁻, lä⁻ ma⁺ ya⁻hëen⁺ hwa⁺ Macedonia ma⁺ na⁺kwan⁺ ju⁺hmëë⁺. Ni⁻ koo⁻ gwah⁻ sa⁻ ga⁺jmeey⁺ be⁺ kin⁺, ma⁻lä⁻ hnäh⁺ ba⁺ ga⁺jmeeh⁺ hnäh⁺ ko⁻jøh⁺ kyaah⁺ jnä⁺, cha⁻ he⁻ ga⁻kwah⁺ hnäh⁺ hi⁻ cha⁻ he⁻ ga⁻hñah⁺ hnäh⁺ ka⁻läh⁺. ¹⁶ Ja⁻ koo⁻ hä⁺ ga⁻cheeh⁻ hnäh⁺ lä⁻jë⁻ he⁻ ma⁺ jmee⁻ bii⁺ kin⁺ lä⁻ ma⁺ gyan⁺ jwi⁻ Tesalónica. ¹⁷ Hi⁻ ja⁻ he⁻ koo⁻ jøøn⁺ he⁻ hyohn⁻ kyah⁺ hnäh⁺. He⁻ hnoohn⁻ ha⁻ lä⁻ jee⁻ lä⁻ jnä⁺ cha⁻ ga⁻miih⁻ ta⁻ llu⁺ kyah⁺ hnäh⁺ cha⁻ nē⁻ Dio. ¹⁸ Ma⁻ngëë⁻ ma⁻hyohn[~] ha⁻ koh⁺ te⁺ he⁻ lle⁻ kih⁺ hyohn⁺, lä⁻ jiih⁺ ma⁻ngëë⁻ ga⁺, na⁺ he⁻ ma⁻tëehn⁺ kuu⁺ he⁻ ma⁻cheeh⁻ hnäh⁺ kyaah⁺ Epafrodito. He⁻ na⁻ hii⁻ mi⁻ jwi⁻ kih⁺ Dio, he⁻ na⁻ ba⁺ heeyh⁻, hi⁻ he⁻ na⁻ ba⁺ tih[~] dsëy⁺. ¹⁹ Dio kyaan⁻ kwa⁺ ka⁻läh⁺ he⁻ jmee⁻ bii⁺ kyah⁺ hnäh⁺, jëeh⁺ cha⁻ ba⁺ lä⁻jë⁻ gyuuh⁺ he⁻

saˆ llaˆ jihˆkohˆ heˆ hñahˆ jneˆ kihˆ
Cristo Jesús. ²⁰ Lãˆjẽˆ johˆ jmiˆ chaˆ
waˆ laˆ jũhˆ kihˆ Dio hiˆ lãaˆ Tããˆ jnãnˆ.
Waˆ laˆ lãˆjaˆ.

²¹ Jmeeˆ Dio kihˆ lãˆjẽẽˆ hiˆ
naˆ jngẽẽˆ hiˆ lãaˆ kooˆ kyaahˆ Cristo
Jesús. Hiˆ lãˆjẽẽˆ øøhˆ jneˆ hiˆ tããhˆ
kyaahˆ jnäˆ laˆ, jmeeyˆ Dio kyahˆ
hnãhˆ. ²² Hiˆ gaˆ lãˆjẽẽˆ baˆ dsaˆ
hiˆ naˆ jngẽẽˆ jmeeˆ Dio kyahˆ hnãhˆ
kaˆlãhˆ. Hiˆ chaˆ gaˆmiihˆ lleˆ dsëyˆ
hnãhˆ lãˆjẽẽˆ hiˆ tããhˆ chaˆnehˆ kihˆ
César.

²³ Waˆ miˆjããˆ Jesucristo Dsaˆ jøøhˆ
jnãnˆ lãˆjẽẽˆ hnãhˆ. Waˆ laˆ lãˆjaˆ.

Colosenses Juu' la- ga-sii' Paa' kih' ooh' jne' hi- chaa- Colosas

1 Jnä' Paa' laan' apóstol kyaah' Jesucristo lä' hyoh- dsé' Dio. Kyaah' Timotä ooh' jne' siin- kyah' hnäh',
2 hi- tääh' jwi- Colosas. Laah' hnäh' na-jngëe' hi- mi-teh' ba' hnäh', kih' he- ma-laah' hnäh' koo- kyaah' Cristo. He-ja- ngiin' kih' Dio hi- laa' Täa' jnän' hi- ngiin' kih' Jesucristo Dsa-jøøh' jnän', wa' kway' lä-jë- he- llu' kyah' hnäh' hi- wa' jmeey' hii' tii' kyah' hnäh'.

Ga-kwa' Paa' ti'hmaah' kih' Dio

3 Lä-jë- jiih' ma' ngii' jnääh' kyah' hnäh', kwa- jnääh' ti'hmaah' kih' Dio, Jmii- Dsa-jøøh' jnän' Jesucristo.
4 Jëeh' ma-tëeh' jnääh' juu' he- ma-dsoo' hoh' hnäh' kih' Cristo Jesús hi- hnaah' hnäh' lä-jëe' hi- na-jngëe'.
5 Jmeeh- hnäh' lä-ja-, jëeh' ma-cha- ba' o-jøh- dsé- kyah' hnäh' he- hñah' hnäh' heeh' he- høø- Dio gyuuh' jmi-gyuuh'. Ga-nuuh- ba' hnäh' ha- lä- la' he- o-jøh- dsé- la- lä- ma' ga-heeh' hnäh' ju'dsoo', ja-ba' ju'hmëe' kih' Cristo.
6 Ga'lloo' juu' na- lä- ga-të- jee' tääh' hnäh', ja-ba' lä-koo- ngoo' lä-kaa- lä-juh' jmi-gyuuh'. Hi- lä-kaa- jee' dsa-kway' juu' na-, le' llu' kih' dsa- hi- lä-ja- ngoo' ba' ta- cha-né, ja-ba' lä-koo- ga-la' kyah' hnäh' lä- ma' to-né' ga-nuuh- hnäh' hi- ga-lä-ngëeh' hnäh' ha- koh' sa- llu' dsé' Dio kyaah' jne'.
7 Ga-lä-tëeh- ba' hnäh' juu' na-, lä- ma' ga-hlëeh' Epafra hnäh', ooh' jne' hi- hnää- jnääh', hi- jmee- ta' ko-jøh' kyaah' jnääh' hi- mi-te' bih' lä-jë- ta' kih' Cristo, jee' kyah' hnäh' ka-läh'.
8 Hi- he' ga-jmeeh' juu' kyaah' jnääh' he- tääh' hnäh' hnaah' hnäh' ooh' kyaah' be' kih' Jmi-llé' Na-jngii'.

Ga-ngii' Paa' kih' Dio mah' kway' be' kih' ooh' jne'

9 He-ja- lä- ma' ga-tëeh' jnääh' juu' kyah' hnäh' sa- ma-tu' jnääh' ngii' jnääh' kih' Dio mah' wa' kwëeyh' hnäh' huudse- llu' he- jä- gyuuh', lä-jwë' ja- lä-nëh' hnäh' kwee- ha- lä- hnøøy' hñiiy'.
10 Lä-ja- ngii' jnääh' kyah' hnäh' mah' go'taah' hnäh' lä-koo- lle' kih' hi- laa' kyaah' Dsa-jøøh' jnän', hi- jmeeh' hnäh' tää- ba' lä-jë- he- tih- dsëy'. Ma-ja- ga' jmeeh' hnäh' lä-jë- he- llu' jmah' hi- lä-kyuuh- hnäh' Dio cha-ga'miih- koo- hä' koo- hä'.
11 Hi- wa' tëeh' hnäh' be' kih' Dsa-jøøh' jnän' hi- cha- ga-lä-jë- be' kih' mah' kwëeh' hoh' hnäh' kih' lä-jë- he- dsa-ngëeh' hnäh' hi- lä-jøh- hoh' hnäh' cha-ga'miih- kyaah' dsa-.
12 Hi- wa' jëe- hoh' hnäh' kwa' hnäh' ti'hmaah' kih' Dio hi- laa' Täa' jnän' hi- ga-mi-llu' jne' mah' hñah' jne' heen' jee' oo' ya-jwi- jee' jnä' wa-je- ko-jøh' kyaah' jee' lä-jëe' hi- na-jngëe'.
13 Jëeh', ga-lääy' jne' he- ma' tøøhm' jee' na-hoo- jee' ma' jmee- hi-sa-llu' hih' jnän' hi- ga-taayh- jne' goo- Jooy' hi- hnäy' cha-miih- mah' hi- he' ba' jää' jne' lä-hih' kiyh'.
14 Ga-lääy' jne' ta-la' kih' Jooy' hi- ga-tuu- jma- kih'. Kyaah' he- ja- ga-kooy' dsëy' kih' dso'kye- jnän'.

Ja- Cristo ba' laa' jøøh' kih' jee' lä-jëe'

15 Cristo laa' koo- heeh' kyaah' Dio hi- sa- tée' jne' jëen'. Jää' ba' ma-chaay-, he-ja- laay' to-né' kih' he- ja-ga' ga-nøø'.
16 Ta-la' kih' Cristo ga-jmee' Dio ga-lä-jë- go-te- he- cha-. Ga-jmeey' lä-jë- he- cha- gyuuh' hwa', lä-jë- he- jnä' kyaah' he- sa- jnä'. Ga-jmäy' lä-jëe' nëe' dsa-ta' hi- mäh', hi- kaah'. Ko-jøh' kyaah' Jooy', ga-jmeey' ga-lä-jë- ba' he- cha- hi- ga-lä-jë- ba' la' kih' Jooy' ka-läh'.
17 Ma-gya' bih' jää', ja-ga' ga-la' lä-jë- he- cha- hi- kyaah' be' kiyh' ngoo' ba' na-jnä' ga-lä-jë- he- ga-jmeey'.
18 Hi-

he' na- kye- ne' kih' gwah'. Hñii' bih' laay' to- ne' jee' kih' jee' lä'jēē', hi- hñii' bih' hi- ga- lä'jiih' to- ne' jee' kih' hi- na- juu', mah' lä'ja- leey' jøøh' kih' jee' lä'jēē'. ¹⁹ Jēeh', ga- tih' ba' dsē' Dio he- laa' Cristo kwee- lä'koo- laay' hñiiy'. ²⁰ Hi- ga- tih' ba' dsēy' he- ga- jēeyh- juu' he- ma' cha- gyuh' hwa'. Ga- mi- llaay- go- te- he- ma' ää- jne' kiyh', ta- la- kih' Cristo hi- ga- tuu- jma- kih' dsoh' hma- cru- mah' lä'ja- hi' ti' jnän' kyaah' Dio.

²¹ Jää' ma' laah' hnäh' lä'koo- dsa- chaa- uu', sa' ma' jwah' hnäh' kyaah' Dio. Jēeh', huusdsē- hñiih' jmah' ba' ma' kye' hnäh', hi- he- hñiih' jmah' ba' ma' jmeeh- hnäh'. Pero na' ma- jeeh- bih' juu' kyah' hnäh', ²² ta- la- kyaah' jmi- ngo' kih' Jesús. Ga- juuy' mah' mi- jnäay' hnäh' na- jngēeh' hnäh' cha- nēy', mo- so- cha- dso- kye- kyah' hnäh' hi- mo- so- cha- ga- he- na- bääh' hnäh' ni- miih'. ²³ Pero hnøø' lä' ma- dsoo' na- ba' hoh' hnäh' kih' Jesús hi- ta' wa' gaa' hoh' hnäh' o- jøh' dsē- he- kye' hnäh' kih' ju'hmēē' he- ma- nuuh- hnäh', ja- ba' ju'hmēē' kih' Jesús he- kwa' dsa- lä'kaa- lä'jah' jmi- gyuu'. Hi- lä'ja- jnä' ka- läh' na- hñaan' kwan' ju'hmēē' na-.

Ga' kwa' Paa' juu' he- ma' na- hmää' jää'

²⁴ Chaa- ba' jnä' llu' kih' he- jēen- wii' kyah' hnäh'. Hi- ngoo' ba' jnä' jēen- wii' kyaah' jmi- ngo' kin' mah' lä'ja- hñaa' ha- koh' wii' he- jēē- Cristo kih' hi- laa' kyaay', jne' hi- laa' gwah' kiyh'. ²⁵ Hi- ga- hñaa' Dio jnä' mah' kwan' be' kih' gwah'. Ga- jmeey' mada' he- mi- jnäan' na- hñaa' lä'jēē- juu' kiyh' jee' kyah' hnäh'. ²⁶ Ma' na- hmää' ba' juu' ja- llo'joo'. Pero na' ma- mi- jnäay- juu' ja- kih' hi- na- jngēē' kyaay'. ²⁷ Kih' hi- he' ba' ga- tih' dsē' Dio mi- jnäa- juu' he- ma' na- hmää'. Peer- jnaah' la' juu' ja- kih' lä'jēē' dsa- hi- sa' laa' judiu, he- jäh' lä'la': Cristo jmee- ko- jøh' kyaah'

jne'. He- ja- na- kye' jne' o- jøh' dsē- dsa' tooh' jne' ya- jwii' kiyh'.

²⁸ He- ja- na- kwa- jnääh' juu' la- kih' lä'jēē' dsa-. Hlēeh' jnääh' hi- mi- tēē' jnääh' dsa-, kyaah' cha- miih- huusdsē- llu', mah' ngēē' jnih' kih' Dio lä'jaa- lä'jaay-, lluyy' go- te-, laay' koo- ba' kyaah' Cristo Jesús. ²⁹ He- ja- kwan' be' jmeen' ta' la-, kyaah' be' he- kwa' Cristo. Ha- koh' be' sa' cha- kih' hi- kyah' jä- jnä'.

2

¹ Hnoon' lä- ñeh' hnäh' he- jmeen' ta' la-, lä'jiih' jee' le', he- llu' kyah' hnäh', hi- kih' lä'jēē' hi- tääh' Laodicea ka- läh' hi- lä'ja- kih' lä'jēē' hi- sa' ga' ma- jēē' jnä'. ² Lä'ja- jmeen' mah' wa' cha- cha- ga- miih- be' kih' lä'jēē', hi- hnoon' wa' hnäay' øøyh- mah' wa' le' koo- ba' huusdsē- kih' jee' lä'jēē'. Hi- hnoon' wa' lä- ngēey' na- hñaa' lä'jēē- mah' kwa' jwē' lä'kyuyh- he- ma' na- hmää' kih' Dio, hi- he' he' Cristo. ³ Jaa- hñii' bih' cha- huusdsē- llu' kiyh'. Jaa- hñii' bih' ngēey' ga- lä'jē' go- te'. He- ja- ba' kyeē' jnän' cha- ga- miih- pero na- hmää' ba' he- ja- ta- ko- jiih' sa' ga' ma- heeh' jnih'. ⁴ Ma- jwēehñ' hnäh' lä'ja- mah' ni' jaa- sa' mi- gaa' hnäh' kyaah' juu' na- hñaa' ha- lä' jee' leeyh' hnäh'. ⁵ Ma- ke- sa' gyan' kyaah' hnäh' ko- jøh', ma- ra- he- lle' ba' dsen' hnäh'. Peer- chaan- llu' kih' he- ma- nuun' tääh' hnäh' kwee- kyaah' koo- nēē' ba' huusdsē-, hi- lä'ja- ngoo' ba' dsoo' hoh' hnäh' kih' Cristo.

Juu' kih' Cristo ba' jmää' jnän'

⁶ Heh' lä'ja-, ja- ba' lä'koo- ga- heeh' hnäh' kih' Jesucristo Dsa- jøøh' jnän', ja- ba' lä'ja- go- nää' hnäh' kyaayh' ta' cha- nē'. ⁷ Hnøø' jäh' hnäh' koo- hweh- kyaayh'. Lä'jwē' ja-, leeh' hnäh' lä'koh' chaah' hma- he- ma- chooh- jmoo'. Lä'ja- lä' cha- be' kyah' hnäh' go- nääh' hnäh' ta' cha- nē' lä'koh' ga- mi- tēē- dsa- hnäh'.

Hi⁺ hnøø⁺ kwah⁺ hnäh⁺ cha⁻miih⁻ ti⁺hmaah⁺ kih⁺ Dio.

⁸ Leeh⁻ hnäh⁺ mah⁺ ni⁻ jaa⁻ sa⁻ mi⁻gaa⁻ hnäh⁺ kyaah⁺ juu⁺ kaah⁺ lä⁻koo⁻ gwa⁻ huu⁺dsē⁻ kih⁺ dsa⁺. Sa⁻ jmää⁺ ta⁺ juu⁺ he⁻ ma⁻tēē⁺ dsa⁻ hlēēh⁻ kih⁺ he⁻ cha⁻ jmi⁻gyuu⁺ la⁻. Sa⁻ gwa⁻ kih⁺ Cristo juu⁺ ja⁻.

⁹ Jēēh⁺, ja⁻ba⁻ lä⁻koo⁻ laa⁺ hñii⁺ Dio, ja⁻ba⁻ lä⁻ja⁻ laa⁺ Cristo hi⁻ ga⁻lēē⁺ ngo⁺. ¹⁰ Hi⁺ lä⁻jē⁺ go⁻te⁺ he⁻ cha⁻ kih⁺ Dio, la⁺ kyah⁺ hnäh⁺ ka⁻läh⁺ kih⁺ he⁻ ma⁻laah⁺ hnäh⁺ koo⁻ kyaah⁺ Cristo hi⁻ kye⁻ nē⁺ kih⁺ jee⁺ lä⁻jēē⁺ hi⁻ laa⁺ ta⁺ juuh⁻ hi⁻ chaa⁻ gyuu⁺. ¹¹ Hi⁺ kih⁺ he⁻ ma⁻laah⁺ hnäh⁺ koo⁻ kyaayh⁺, he⁻ ja⁻ la⁺ lä⁻koo⁻ he⁻ ga⁻wih⁺ jmi⁻ngo⁺ kyah⁺ hnäh⁺. Pero sa⁻ la⁺ lä⁻koo⁻ tēē⁺ dsa⁻ jmee⁺. Cristo ba⁺ ga⁺ jñuu⁺ he⁻ hñih⁺ he⁻ ma⁺ hä⁺ tuh⁻hoh⁺ hnäh⁺, he⁻ ja⁻ ma⁻laah⁺ hnäh⁺ kwaan⁺ lä⁻koo⁻ he⁻ ga⁻wih⁺ jmi⁻ngo⁺ kyah⁺ hnäh⁺ lä⁻hnøøy⁺ hñiiy⁺. ¹² Hi⁺ lä⁻ ma⁺ ga⁺ saah⁺ hnäh⁺ jmii⁺, lä⁻koo⁻ he⁻ ga⁺ haah⁺ hnäh⁺ kyaayh⁺ hi⁻ ga⁺ lä⁻jiih⁺ hnäh⁺ ka⁻läh⁺ kyaayh⁺, lä⁻llu⁺ he⁻ ma⁻dsoo⁺ hoh⁺ hnäh⁺ cha⁻ ba⁺ be⁺ kih⁺ Dio he⁻ kyaah⁺ ga⁺ mi⁻jiiyh⁺ Cristo jee⁺ kih⁺ hi⁻ na⁻juu⁺. ¹³ Hi⁺ lä⁻koo⁻ ma⁺ tääh⁺ hnäh⁺ na⁻juuh⁺ hnäh⁺ kwaan⁺ kih⁺ dso⁺kye⁻ hi⁻ sa⁻ ma⁺ na⁻wih⁺ jmi⁻ngo⁺ kyah⁺ hnäh⁺, Dio ga⁺ mi⁻jiih⁺ hnäh⁺ ko⁻joh⁺ kyaah⁺ Cristo. Ga⁻kooy⁺ dsēy⁺ kih⁺ lä⁻jē⁺ dso⁺kye⁻ jnän⁺. ¹⁴ Ga⁺ mi⁻llaay⁻ go⁻te⁺ lä⁻jē⁺ he⁻ ma⁺ hñii⁺ jnän⁺, he⁻ ga⁻hlääh⁻ jne⁺ kih⁺ ley. Joh⁺ dsoo⁺ sa⁻ ma⁺ bääh⁻ jne⁺. Pero Dio ga⁺ jmee⁺ ta⁺ koo⁺ he⁻ ja⁻, lä⁻koo⁻ he⁻ ga⁺ hooy⁺ dsoh⁺ hma⁻cru⁻ ba⁺. ¹⁵ Hi⁺ ga⁺ jmää⁺ Dio ta⁻ koo⁺ lä⁻jēē⁺ hi⁻ laa⁺ ta⁺ juuh⁻ hi⁻ chaa⁻ gyuu⁺, ga⁺ mi⁻kwayh⁺ kih⁺ hi⁻ he⁺ cha⁻nē⁺ lä⁻jēē⁺. Ga⁻liyh⁺ ga⁻lla⁻dsēy⁺ kyaah⁺ he⁻ ga⁺ juu⁺ Cristo dsoh⁺ hma⁻cru⁻.

Mo⁺so⁻ jmää⁺ jnän⁺ nñuu⁺ ma⁻gyuh⁻

¹⁶ Kih⁺ he⁻ ja⁻ ba⁺ na⁻, ni⁻ jaa⁻ sa⁻ wa⁺ kye⁻ kwaan⁺ ha⁻ lä⁻ kuh⁻huh⁺ hnäh⁺ ni⁻ kih⁺ he⁻ sa⁻ jmeeh⁻ hnäh⁺ jmii⁺ he⁻ tēēy⁺ jmeey⁺ o sa⁻ jmeeh⁻ hnäh⁺ juuh⁻ kih⁺ lä⁻ ma⁺ heeh⁺ sih⁻ o

kih⁺ jmii⁺ he⁻ teeh⁻ dsa⁻ dsē⁺. ¹⁷ Lä⁻jē⁺ he⁻ ma⁻gyuh⁻ ja⁻, koo⁻ ga⁺ mi⁻jnää⁻ miih⁻ ha⁻ lä⁻ la⁺ kih⁺ ju⁺dsoo⁺ he⁻ ja⁻ ga⁺ ja⁺. Pero Cristo ba⁺ he⁺ hi⁻ laa⁺ ma⁻ra⁻ ju⁺dsoo⁺ ja⁻. ¹⁸ Hi⁺ leh⁻ ba⁺ hnäh⁺ jñeeh⁺ cher⁺mah⁺ mi⁻teh⁻ hnäh⁺ kih⁺ Cristo. He⁻ ja⁻ ta⁺ kwa⁻ hnäh⁺ jwē⁺ kih⁺ ni⁻ jaa⁻ hi⁻ jñuu⁺ he⁻ ja⁻ kyah⁺ hnäh⁺. Dsa⁻ he⁺, jmää⁺ hñii⁺ hwaä⁺ pero he⁻ jmee⁺ bih⁺ ja⁻ hi⁻ jmeey⁺ juuh⁻ kih⁺ ángele ka⁻läh⁺. Hi⁺ jäyh⁺ cha⁻ he⁻ ma⁻jēēy⁺ he⁻ gwa⁺ gyuu⁺. Hi⁺ jmääy⁺ hñiiy⁺ jöoyh⁺ kyaah⁺ huu⁺dsē⁻ kih⁺ dsa⁻ ta⁺ jmah⁺ ba⁺. ¹⁹ Hi⁻ he⁺, sa⁻ laa⁺ koo⁻ kyaah⁺ Cristo hi⁻ kye⁻ nē⁺ jnän⁺. Pero lä⁻jaa⁻ lä⁻jaa⁻ jne⁺ na⁻ku⁻ na⁻chah⁺ jne⁺ kyaah⁺ Cristo, laa⁺ jne⁺ lä⁻koo⁻ jaa⁻ dsa⁻ ba⁺. Lä⁻jwē⁺ ja⁻, tēē⁺ jne⁺ be⁺ he⁻ kwa⁻ Dio mah⁺ dsa⁻nøø⁺ jne⁺ ta⁻ cha⁻nē⁺.

²⁰ He⁻ ma⁻laah⁺ hnäh⁺ koo⁻ kyaah⁺ Cristo, he⁻ ja⁻ la⁺ lä⁻koo⁻ he⁻ ga⁻juuh⁺ hnäh⁺ ko⁻joh⁺ kyaayh⁺ mah⁺ mo⁺so⁻ na⁻jnää⁻ hnäh⁺ kih⁺ nñuu⁺ ma⁻gyuh⁻ he⁻ cha⁻ jmi⁻gyuu⁺ la⁻. He⁻ ja⁻ mo⁺so⁻ cha⁻ he⁻ kih⁺ he⁻ jmeeh⁻ hnäh⁺ he⁺ kih⁺ nñuu⁺ ja⁻, ²¹ lä⁻koo⁻ jäh⁺ dsa⁻: “Ta⁻ koo⁺ he⁻ na⁻, ta⁻ kuh⁻ he⁻ na⁻, ta⁻ sooh⁺ he⁻ na⁻.” ²² He⁻ lla⁻ ba⁺ lä⁻jē⁺ he⁻ ja⁻ jee⁺ koo⁺ jmee⁻ jne⁺. Hi⁺ lä⁻jē⁺ nñuu⁺ ja⁻, he⁻ ga⁻lla⁻ dsa⁻ jmi⁻gyuu⁺ ba⁺ ja⁻ lä⁻koo⁻ la⁺ huu⁺dsē⁻ kiyh⁺. ²³ Heh⁺ nñuu⁺ ja⁻, dsoo⁺ ba⁺ mi⁻jnää⁻ lä⁻koo⁻ he⁻ kye⁻ huu⁺dsē⁻ llu⁺. Jēēh⁺ kyaah⁺ he⁻ ja⁻, jmee⁺ dsa⁻ lä⁻koo⁻ he⁻ hnaayh⁻ Dio, hi⁻ jmääy⁺ hñii⁺ hwaä⁺ hi⁻ heeyh⁻ hñiiy⁺ wii⁺ ka⁻läh⁺. Pero ni⁻ miih⁻ sa⁻ jmää⁺ jnän⁺ nñuu⁺ ja⁻ mah⁺ lää⁺ jne⁺ kih⁺ he⁻ heē⁺ dsē⁺ jmi⁻ngo⁺ jnän⁺.

3

¹ Lä⁻llu⁺ he⁻ ma⁻lä⁻jiih⁺ hnäh⁺ kyaah⁺ Cristo, he⁻ ja⁻ kye⁻ hnäh⁺ huu⁺dsē⁻ kih⁺ he⁻ cha⁻ jee⁺ oo⁺ ya⁻ jwi⁺, jee⁺ gya⁺ Cristo jwoo⁺ ra⁻llu⁺ kih⁺ Dio. ² Wa⁺ lle⁺ hoh⁺ hnäh⁺ he⁻ cha⁻ gyuu⁺ ba⁺, mo⁺ to⁺ hnooh⁻ ga⁺ hnäh⁺ he⁻ cha⁻ jmi⁻gyuu⁺ la⁻. ³ Jēēh⁺, ma⁻na⁻juu⁺ ba⁺ hnäh⁺ kih⁺ jmi⁻gyuu⁺ la⁻ hi⁻ chaa⁻ ba⁺

hnäh' kō-jōh' kyaah' Cristo jee' gya' Dio ma'ke' na-hmä' he- ja- jnän' jmi' na'. ⁴ Pero wa'ra- ga-lä-jnä' Cristo hi- jmee' chaa- jne', ma'ja- lä-jnä' jne' tō-jlë- ñih' kō-jōh' kyaayh'.

Wa' ben' lä-jë- he- hñih' mah' dsa'nōon' kyaah' he- llu' ba'

⁵ He-ja- ta' hnäh' lä-jë- he- hñih' he- jmeeh- hnäh' jmi-gyuh- la-. Hnäh' dsa-më' dsa-ñuh- ta' kaah- wa' hi- cha- hi-, ta' mi-sah' hnäh' hñaa', ta' jmee- hnäh' he- ngi- jmi-ngo' kyah' hnäh' ni- he- ga' jyoh' he- hee' hoh' hnäh'. Ta' hnooh- hnäh' leh- hnäh' lä-jë- he- ga' cha-. Jëeh' lä-kōo- he- ja- ba' laa' dio kyaah' hnäh' cher'mah' jmeeh- hnäh' lä-ja-. ⁶ Kih' he- hñih' na- gwa' ya-jëe' dsë' Dio kyaah' hi- chaa-. ⁷ Lä-jë- he- na- ga-jmeeh' hnäh' lä-kōh' ma' tääh' hnäh' jää'. ⁸ Pero na' mo'to' jmee- hnäh' lä-jë- he- la-: he- ya-jëe' hoh' hnäh', he- llee' hnäh', he- hñaa- hoh' hnäh' kyaah' dsa-, he- hlëeh' hnäh' wih' kih' dsa-, he- hlëeh' hnäh' juu' hñih'. ⁹ Ta' juu' kih' dsa-kyaah' hnäh', jëeh' ma-jñuh' hnäh' kih' lä-jë- he- ma' jmeeh- hnäh' jää'. ¹⁰ Hi' ga-lōoh' hnäh' jmeeh' he- llu' ba'. He-ja- la' lä-kōo- he- ma-kyeh' hnäh' hmäh- hmëe'. Hi' ngoo' dsa-lä-hmëe' hnäh' kōo- jmi' kōo- jmi' kih' he- mi-tëe' ' hnäh' cha-ga'mih- mah' leh' hnäh' lä-kōo- laa' hi- ga-jmäe' jne'. ¹¹ Hih' hi- laa' kōo- kyaah' Cristo sa' cha- he- jmee' cher'mah' laay' judiu, o sa' laay' judiu, cher'mah' ga-wih' jmi-ngo' kiyh' o sa' ga-wih', cher'mah' laay' jaa- hi- sa' kyuh- o jaa- hi- chaa- uu', cher'mah' na-hnäy' jmeey' ta' kih' dsa- o cher'mah' sa- na-hnäy'. Kōo- ba' he- kye' kih' jee' lä-jë-. Cristo ba' he' hi- jōoh' kih' jee' lä-jë-, hi- he' ba' hi- cheh' kyaah' jne'.

¹² He-ja- go-taah' hnäh' lä-kōo- lle' kih' hi- na-lleeh' kyaa' Dio. Jëeh'

ma-na-jngëe' jne' hi- hnäy' jne' cha-miuh-. He-ja- wa' lä-ñih' hoh' hnäh' kih' dsa-kyaah' hnäh', wa' llu' hoh' hnäh' kyaayh', ta' jmäe' hnäh' hñaa' kaah', jmee' hnäh' hwaah' kyaah' dsa-kyaah', hi' jmee' hnäh' jōh- hoh' hnäh' kyaayh'. ¹³ Kwëh' hoh' hnäh' kih' dsa-kyaah' hnäh'. Cher'mah' chaa- jaa- hi- ga-hlääh- kyah' hnäh', ki' hnäh' hoh' kiyh'. Hi' jmee' hnäh' jōh- hoh' hnäh' kih' dsa-kyaah', ja-ba' lä-kōo- ga-jmee' Jesús jōh- dsë' kyaah' jne'. ¹⁴ Kōo- ba' he- kye' kih' jee' lä-jë-. He- hnaah- hnäh' ooh' hnäh'. Jëeh' he- hnäa' jne' ooh' lä-täe' jne' jmeen' lä-jë- he- lle' kih'.

¹⁵ Kwa' hnäh' jwë' jmee' Dio hñi' ti' jee' kih' lä-jëe' hnäh'. Jëeh' ga-tëeyh' hnäh' mah' go'taah' hnäh' hi' ti' kyah' hnäh' lä-llu' he- laah' hnäh' kōo- ba' jee' lä-jëe' hnäh'. Hi' hnōoh' kwah' hnäh' ti'hmaah' kih' Dio. ¹⁶ Wa' jaa' juu' kih' Cristo na-hñaa' ' lä-jëe' kyaah' hnäh'. Hi' kyaah' cha-miuh- hu' dsë- llu', mi-tëe' hnäh' dsa-kyaah' hi' hlëeh' hñih' ka-läh'. Hi' kwa' hnäh' ti'hmaah' kih' Dsa-jōoh' jnän' jee' häh- hnäh' kiyh' kyaah' salmo, kyaah' himno, kyaah' su- he- kwa' jmi-llë'. ¹⁷ Hi' ga-lä-jë- ba' he- jmeeh- hnäh', cher'mah' la' kyaah' juu', cher'mah' jmeeh- hnäh' ta', ja- jmeeh- hnäh' lä-hih- kih' Jesús Dsa-jōoh' jnän' hi' kwa' hnäh' ti'hmaah' kih' Dio, ta-la' kiyh'.

Hnōoh' dsa'tooh' jne' kwee- kyaah' ooh' jne'

¹⁸ Hnäh' dsa-më' hi- chaa- dsa-ñuh- kyaa', jmeeh- hnäh' he' kiyh', lä-kōo- hnōoh' Dsa-jōoh' jnän'.

¹⁹ Hnäh' dsa-ñuh- hi- chaa- dsa-më' kyaa', wa' lä-hnaah- hnäh' dsa-më' kyaah' hnäh', ta' jmeeyh'.

²⁰ Hnäh' hi- laa' chih-, hnōoh' nuuh' hnäh' mada' kih' maa' täe' kyaah' hnäh', jëeh' lä-ja- ba' ti' dsë' Dsa-jōoh' jnän'.

21 Hnäh' hī- laa' cho'jmii- chih-, ta' jmeeh' hnäh' chih- kyaah' ga'ngëe' jwëe' mah' sa' lä' meeh- dsëy'.

22 Hnäh' hī- tääh' jmeë- ta' kih' dsa-, n̄h̄h- hnäh' lä'jë- mada' he- jmeey- kyah' hnäh'. Hi- ja- ma-la- ta'ko-jjih' tääyh' jëy-, lä'koo- jmeë- hī- hnøø' jä'llu' kyaah' dsa-. Hnøø' kyeh' hnäh' koo- nëe' ba' h̄h̄h' dsë- hi- hnøø' gah- hnäh' Dio. 23 Ga-lä'jë- ba' he- jmeeh' hnäh', jmeë' hnäh' lä'kaa- tuh-hoh' hnäh'. Lä'koo- he- jmeeh- hnäh' ta' kih' Dsa-jøøh' jnän-, ja- ma-la- kih' dsa- ta'jmah'. 24 Ma-ñeh' ba' hnäh' he- h̄h̄h- hnäh' heeh- hnäh' kih' Cristo Dsa-jøøh' jnän-. Jëh' hī- he' mi-hmaah' kyah' hnäh' lä'llu' he- jmeeh- hnäh' ta'he' kiyh'. 25 Hi- kih' hī- jmeë- ga' he- h̄h̄h', hyoyh- ka-läh' lä'koo- te' he- h̄h̄h' he- jmeey- ja-. Jëh' sa' jëe- Dio hee- laa' dsa-.

4

1 Cher'mah' tääh' hī- jmeë- ta' kyah' hnäh', jmeë' hnäh' kiyh' lä'koo- lle' kih', ta- jmeeyh-. Jëh', ma-ñeh' ba' hnäh', ja-ba' lä'ja- chaa- dsa-jm̄h' hnäh' hī- gya' gyuh' jmi-gyuh-.

2 Ta- hwaa- hnäh' ngii' hnäh' kih' Dio. Ngii' hnäh' kiyh' tää' hi- kwa' hnäh' ti'hmaah' kiyh'. 3 Ngii' hnäh' kyaa' jnääh' mah' nä' Dsa-jøøh' jnän' jwë' kwa' jnääh' juu' kiyh'. Mah' mi'jnää' jnääh' juu' kih' Cristo he- ma' na-hmäa' jää'. Jëh' kwaat- kih' juu' na- h̄h̄h- neh-ñe' la-. 4 Ngii' hnäh' kih' Dio mah' kwan' juu' na-h̄h̄h- lä'jëe- lä'koo- lle' kih'.

5 Hnøø' cha- h̄h̄h' dsë- llu' kyah' hnäh' lä' ma' tääh' hnäh' kyaah' hī- sa- ma-heeh- juu' kih' Jesús. Hlëeh' hnih' na' lä'cha- jm̄h'. 6 Jee' llah- hnäh' juu' kyaayh', hlëeh' hnih' kyaah' juu' llu' jmah' ba' hi- kyaah' juu' he- toh- llu' kiyh'. Hi- hnøø' kyuh- hnäh' ha- lä' jëh' hnäh' juu' kih' lä'jaa- lä'jaa-.

Ga'hih' Paa' juu' kih' dsa- kyaay'

7 Øøh' jne' Tíquico hī- hnää' jne', dsoo' dsa-jmeë' juu' kyah' hnäh' ha- lä' la' kin-. Ma-ra- he- mi-te' bih' kyaah' ta' kiyh' he- jmeey- ta' kih' Dsa-jøøh' jnän' ko-jøh' kyaah' jnä'. 8 He-ja- chee- jnih' jee' tääh' hnäh' mah' nuuh' hnäh' ha- lä' tøøh' jnääh' jee' la-, he- lä'ja- jëe' hoh' hnäh'. 9 Dsooy' kyaah' Onésimo, øøhn' hī- hnää' jne', hī- mi-te' kyaah' ta' kiyh'. Hi- laay' dsa-gooh' hnäh'. Lä'uu' hī- he' ngëe' juu' kyah' hnäh' lä'jë- ha- lä' la' jee' la-.

10 Aristarco hī- hää' neh-ñe' ko-jøh' kyaah' jnä' jee' la-, jmeey- Dio kyah' hnäh' hi- lä'ja- ka-läh' Marco hī- laa' jaa- ba' ma-hyaa' ta-gyuh' kyaay' kyaah' Bernabé. Ma-jwëeh'n' hnäh' jää' ha- lä' jmeeh' hnäh' wa-ra- ga-lloo' Marco. He-ja- cher'mah' ga-llooy' jee' na-, ja- heeh' hnih' llu'. 11 Hi- lä'ja- Jesús hī- chee- Justo, jmeë' Dio kyah' hnäh'. Lä'jëe' hī- he' laa' judiu. Sa- chaa- ga' jñah' judiu jee' kih' lä'jëe- hī- kwa- be' kin- jwë' jee' chaa- jne' kih' Dio. Ta-la- kih' hī- he', jmeë' jëe- dsën-.

12 Epafra hī- laa' dsa-gooh' hnäh' jmeë' Dio kyah' hnäh'. Hi- jmeey- ta'he' kih' Cristo ka-läh'. Lä'jë- jih- kway- be' ngii' kyah' hnäh' mah' wa' cha- be' kyah' hnäh' tää' hi- mah' ma-na'lluuh' hnäh' jmeeh' hnäh' lä'jë- he- tih- dsë' Dio. 13 Jmeen- ju'dsoo' kiyh', he- lle' dsëy' hnäh' cha-miih- hi- lä'kye- kih' øøh' jne' hī- tääh' Laodicea, kyaah' hī- tääh' Hierápoli. 14 Të-më- hī- chee- Luca hī- hnää' jne', jmeey- Dio kyah' hnäh' hi- lä'ja- jmeë- Dema ka-läh'.

15 Hi- jmeë' hnäh' Dio kih' øøh' jne' hī- tääh' Laodicea hi- kih' Ninfa ka-läh', kyaah' lä'jëe- øøh' jne' hī- dsa-ñee- cha'neh- kiyh'. 16 Ma-ngëe' ma-heh- hnäh' juu' he- ma-siin' kyah' hnäh' la-, ta- jmeë- hnäh' h̄h̄h- hoh', ja- cheeh- ka-läh' juu' la- kih' øøh' jne' hī- tääh' Laodicea mah' hëy' ka-läh' jee' oo-. Hi- lä'ja- hëh' hnäh' he- ma-siin' kiyh' wa-ra-

ga^ˆcheeyh⁻ ta^ˆ kyah^ˆ hnäh^ˆ. 17 Hi⁻
 chiih^ˆ Arquipo wa^ˆ kway^ˆ be^ˆ mi⁻tey^ˆ
 ta^ˆ he⁻ ma⁻na⁻hñay^ˆ jmeey^ˆ kih^ˆ
 Dsa⁻jøøh^ˆ jnän^ˆ.

18 Jnä^ˆ Paa^ˆ ma⁻sñn^ˆ miih⁻ jee^ˆ
 ga^ˆdsaa^ˆ juu^ˆla⁻ kyaah^ˆ goon^ˆ. Dsooh^ˆ
 hoh^ˆ hnäh^ˆ jnä^ˆ hääñ^ˆ neh^ˆñe^ˆ. Wa^ˆ
 mi⁻jää^ˆ Dio lä⁻jëë^ˆ hnäh^ˆ. Wa^ˆ la^ˆ
 lä⁻ja⁻.

1 Tesalonicenses

He⁻ la⁻ to⁻ nē⁻ je⁻ he⁻ ga⁻ si⁻ Paa⁻ kih⁻ øøh⁻ jne⁻ hi⁻ chaa⁻ Tesalónica

¹ Jnä⁻ Paa⁻ kyaah⁻ Silvano kyaah⁻ Timotä⁻ siin⁻ kih⁻ gwah⁻ jwii⁻ Tesalónica, hnäh⁻ hi⁻ tääh⁻ kyaah⁻ Tääh⁻ jnän⁻ hi⁻ kyaah⁻ Jesucristo Dsa⁻ jøøh⁻ jnän⁻. Ngii⁻ kih⁻ wa⁻ kway⁻ he⁻ llu⁻ kyah⁻ hnäh⁻ hi⁻ wa⁻ jmeey⁻ hii⁻ tii⁻ kyah⁻ hnäh⁻.

Ga⁻ kwa⁻ Paa⁻ ti⁻hmaah⁻ kih⁻ Dio

² Dsooh⁻ ba⁻ dsē⁻ jnääh⁻ kyah⁻ hnäh⁻ lä⁻ jē⁻ jiih⁻ wa⁻ ra⁻ ga⁻ ngii⁻ jnääh⁻ kih⁻ Dio, he⁻ ja⁻ kwa⁻ jnääh⁻ ti⁻hmaah⁻ kih⁻. ³ Sa⁻ dsa⁻ gaa⁻ dsē⁻ jnääh⁻ kwa⁻ jnääh⁻ ti⁻hmaah⁻ kih⁻ Dio hi⁻ laa⁻ Tääh⁻ jnän⁻. Ja⁻ koo⁻ nēē⁻ ta⁻ llu⁻ ma⁻ jmeeh⁻ hnäh⁻ kih⁻ he⁻ ma⁻ dsoo⁻ hoh⁻ hnäh⁻ kih⁻, hi⁻ mi⁻ teh⁻ ba⁻ hnäh⁻ ta⁻ kyah⁻ hnäh⁻ kih⁻ he⁻ hnaah⁻ hnih⁻ cha⁻ miih⁻. Hi⁻ kwēēh⁻ ba⁻ hoh⁻ hnäh⁻ kih⁻ he⁻ kyeh⁻ hnäh⁻ o⁻ jøh⁻ dsē⁻ kih⁻ Jesucristo Dsa⁻ jøøh⁻ jnän⁻. ⁴ Jēēh⁻, laah⁻ hnäh⁻ øøhn⁻ hi⁻ hnää⁻ Dio cha⁻ miih⁻ hi⁻ ñē⁻ ba⁻ jnääh⁻ he⁻ ga⁻ lleeh⁻ Dio hnäh⁻. ⁵ Lä⁻ ma⁻ ga⁻ ngēē⁻ jnääh⁻ ju⁻ hmēē⁻ kyah⁻ hnäh⁻, ja⁻ kyaah⁻ ma⁻ la⁻ juu⁻ ta⁻ jmah⁻. Ja⁻ kyaah⁻ cha⁻ miih⁻ be⁻ kih⁻ Jmi⁻ lle⁻ Na⁻ jngii⁻ ba⁻ ja⁻. Sa⁻ cha⁻ ma⁻ kye⁻ jnääh⁻ jyoh⁻ huu⁻ dsē⁻. Juu⁻ na⁻ la⁻ ma⁻ ra⁻ ju⁻ dsoo⁻ jmah⁻ ba⁻. Hi⁻ ma⁻ ñeh⁻ ba⁻ hnäh⁻ ha⁻ lä⁻ ga⁻ jmee⁻ jnääh⁻ jee⁻ tääh⁻ hnäh⁻, kih⁻ he⁻ hnää⁻ jnääh⁻ hnäh⁻.

⁶ He⁻ ja⁻ ga⁻ jmeeh⁻ hnäh⁻ ja⁻ ba⁻ lä⁻ koo⁻ jmee⁻ jnääh⁻ hi⁻ lä⁻ koo⁻ ga⁻ jmee⁻ Dsa⁻ jøøh⁻ jnän⁻. Jēēh⁻, ma⁻ ga⁻ heeh⁻ hnäh⁻ juu⁻ kih⁻, chaa⁻ ba⁻ hnäh⁻ llu⁻ ga⁻ jmee⁻ Jmi⁻ lle⁻ Na⁻ jngii⁻, ma⁻ ke⁻ ga⁻ jēēh⁻ hnäh⁻ cha⁻ miih⁻ he⁻ wii⁻. ⁷ Heh⁻ he⁻ jmeeh⁻ hnäh⁻ lä⁻ ja⁻, ga⁻ nuu⁻ øøh⁻ jne⁻ hi⁻ tääh⁻ hwa⁻ Macedonia hi⁻ hwa⁻ Acaya. He⁻ ja⁻ ja⁻ dsēy⁻ ga⁻ jmeey⁻ ja⁻ ba⁻ lä⁻ koo⁻ jmeeh⁻

hnäh⁻. ⁸ Kwaat⁻ kyah⁻ hnäh⁻ ga⁻ lloo⁻ juu⁻ kih⁻ Dsa⁻ jøøh⁻ jnän⁻ lä⁻ kaa⁻ hwa⁻ Macedonia hi⁻ Acaya. Hi⁻ ga⁻ lä⁻ cha⁻ juu⁻ he⁻ ma⁻ dsoo⁻ hoh⁻ hnäh⁻ kih⁻ Dio lä⁻ kaa⁻ jee⁻ jyoh⁻ jwii⁻. He⁻ ja⁻ mo⁻ so⁻ jmee⁻ ga⁻ bii⁻ jmeeh⁻ jnääh⁻ juu⁻ kih⁻ ha⁻ lä⁻ ga⁻ jmeeh⁻ hnäh⁻. ⁹ Lä⁻ jēē⁻ ba⁻ dsa⁻ hlēēh⁻ ha⁻ lä⁻ ga⁻ heeh⁻ hnäh⁻ jnääh⁻ lä⁻ ma⁻ ga⁻ lla⁻ nøø⁻ jnääh⁻ jee⁻ tääh⁻ hnäh⁻, hi⁻ ha⁻ lä⁻ ga⁻ beeh⁻ hnäh⁻ dio hi⁻ na⁻ laa⁻ kaa⁻ dsa⁻ hi⁻ ha⁻ lä⁻ jmeeh⁻ hnäh⁻ ta⁻ he⁻ kih⁻ hi⁻ laa⁻ ma⁻ ra⁻ Dio jiih⁻. ¹⁰ Hi⁻ hlēēyh⁻ he⁻ lle⁻ hoh⁻ hnäh⁻ he⁻ jäh⁻ jooy⁻ ka⁻ läh⁻ gyuu⁻ jmi⁻ gyuu⁻. Jēēh⁻ Dio ga⁻ mi⁻ jiih⁻ Jesús jee⁻ kih⁻ hi⁻ na⁻ juu⁻ mah⁻ jooy⁻ he⁻ lää⁻ jne⁻ kih⁻ lli⁻ wii⁻ he⁻ na⁻ ga⁻ jä⁻.

2

Ha⁻ lä⁻ ga⁻ jmee⁻ Paa⁻ jwii⁻ Tesalónica

¹ Øøhn⁻, ma⁻ ñeh⁻ ba⁻ hnäh⁻, sa⁻ na⁻ hee⁻ ta⁻ he⁻ ga⁻ jmee⁻ jnääh⁻ lä⁻ ma⁻ na⁻ nøø⁻ jnääh⁻ jee⁻ tääh⁻ hnäh⁻. ² Hi⁻ ma⁻ ñeh⁻ ba⁻ hnäh⁻ ha⁻ lä⁻ ga⁻ lä⁻ hääh⁻ dsa⁻ jnääh⁻, ga⁻ kwa⁻ dsa⁻ kyaah⁻ jnääh⁻ jwii⁻ Filipino. Pero Dio kyaah⁻ jnääh⁻ he⁻ ja⁻ ga⁻ tuu⁻ dsē⁻ jnääh⁻ ga⁻ kwa⁻ jnääh⁻ ju⁻ hmēē⁻ kih⁻ jee⁻ jwii⁻ kyah⁻ hnäh⁻ ma⁻ ke⁻ ga⁻ tee⁻ ga⁻ jēē⁻ dsa⁻ kyaah⁻ jnääh⁻. ³ Sa⁻ na⁻ hee⁻ juu⁻ he⁻ ga⁻ kwa⁻ jnääh⁻, ni⁻ ja⁻ kyaah⁻ huu⁻ dsē⁻ hliih⁻. Hi⁻ ni⁻ sa⁻ ga⁻ mi⁻ gaan⁻ hnäh⁻. ⁴ Ga⁻ jēē⁻ ba⁻ Dio jmää⁻ jnääh⁻ jmee⁻ jnääh⁻ ta⁻ kih⁻, he⁻ ja⁻ hlēēh⁻ jnääh⁻ lä⁻ koo⁻ lle⁻ kyaah⁻ jnääh⁻ hi⁻ na⁻ hñaa⁻ kwa⁻ ju⁻ hmēē⁻ kih⁻. Hi⁻ ja⁻ he⁻ hnøøh⁻ jnääh⁻ ha⁻ lä⁻ jee⁻ tih⁻ dsē⁻ dsa⁻ kyaah⁻ jnääh⁻ kyaah⁻ juu⁻ he⁻ kwa⁻ jnääh⁻. He⁻ hnøøh⁻ jnääh⁻ ha⁻ lä⁻ jee⁻ tih⁻ dsē⁻ Dio hi⁻ kyuu⁻ ha⁻ lä⁻ la⁻ huu⁻ dsē⁻ jnän⁻. ⁵ Ñeh⁻ ba⁻ hnäh⁻ sa⁻ ga⁻ hlēēh⁻ jnääh⁻ kyaah⁻ juu⁻ na⁻ hñaa⁻ lä⁻ jwē⁻ jee⁻ ga⁻ lēēhn⁻ hnäh⁻ ni⁻ sa⁻ ga⁻ hnøøh⁻ jnääh⁻ ha⁻ lä⁻ jee⁻ ma⁻ leh⁻ jnääh⁻ kuu⁻. Dio ba⁻ ñē⁻ ha⁻ lä⁻ la⁻. ⁶ Sa⁻ hnøøh⁻ jnääh⁻ jmää⁻ dsa⁻ jnääh⁻ kaa⁻h. Sa⁻ hnøøh⁻ jnääh⁻ jmeeh⁻ hnäh⁻ lä⁻ ja⁻ ni⁻ he⁻ jmee⁻ jñah⁻. Kih⁻ he⁻ laa⁻ jnääh⁻ apóstole kyaah⁻ Cristo, cha⁻ ba⁻

jwë¹ kyaa¹ jnääh¹ he⁻ ma¹ jmee¹ jnääh¹ mada⁻ kyah¹ hnäh¹ wa⁻ra⁻ jah¹ kih¹ lä⁻ja⁻ hnøø⁻ jnääh¹. ⁷ Pero ga⁻jmeë¹ jnääh¹ jøh⁻ dsë⁻ jnääh¹ ba¹, lä⁻koo⁻ jøh⁻ dsë⁻ jaa⁻ dsa⁻më¹ jee¹ mi⁻kwaay⁻ gyuu⁻ kyaay¹. ⁸ Ga⁻lä⁻hnää⁻ jnääh¹ hnäh¹ cha⁻miih⁻. He⁻ja⁻ sa⁻ ga⁻jmää⁻ kyaa¹ jnääh¹ koo⁻ ma¹ dsa⁻ka¹ jnääh¹ ju⁻hmëë¹ kih¹ Dio ta⁻jmah¹. Ga⁻lla⁻ dsë⁻ jnääh¹ ga⁻jmeë¹ jnääh¹ be¹ kyah¹ hnäh¹ lä⁻jiih¹ ma¹ ngëë¹ jnääh¹ hñaa¹ jnääh¹ juu¹ jnääh¹ kwaat⁻ kyah¹ hnäh¹ kih¹ he⁻ hnää⁻ jnääh¹ hnäh¹ cha⁻miih⁻. ⁹ Øøhn¹, ¿Che¹ sa⁻ dsooh⁻ hoh¹ hnäh¹ ha⁻ lä⁻ ga⁻jmeë¹ jnääh¹ ta¹, mah¹ ga⁻lä⁻cha⁻ he⁻ ga⁻kih¹ jnääh¹? Lä⁻jmii¹ lä⁻hwë¹ ga⁻jmeë¹ jnääh¹ ta¹, jëeh¹ sa⁻ hnøø⁻ jnääh¹ ma¹ lla⁻kyaan⁻ hnäh¹ jmii¹ ta⁻ko⁻jiih¹ ga⁻kwa¹ jnääh¹ juu¹ kih¹ Dio.

¹⁰ Ma⁻ñeh¹ ba¹ hnäh¹ hi⁻ ñe⁻ ba¹ Dio ha⁻ lä⁻ ga⁻jmeë¹ jnääh¹ jee¹ tääh¹ hnäh¹ hi⁻ ma⁻heeh⁻ kih¹ Jesús. Ma⁻laa¹ jnääh¹ hi⁻ na⁻jngëë¹. Ga⁻jmeë¹ jnääh¹ he⁻ llu¹ jmah¹ ba¹. Sa⁻ cha⁻ he⁻ na⁻bääh¹ jnääh¹ ni⁻ miih⁻. ¹¹ Ma⁻ñeh¹ ba¹ hnäh¹ ha⁻ lä⁻ ga⁻jmeë¹ jnääh¹ kyah¹ hnäh¹ lä⁻jaa⁻ lä⁻jaa⁻ hnäh¹. Ga⁻kwa¹ jnääh¹ be¹ kyah¹ hnäh¹, ga⁻chaa¹ jnääh¹ hnäh¹ lä⁻koo⁻ jmeë¹ jaa⁻ dsa⁻ kyaah¹ gyuu⁻ kyaay¹. ¹² Hi⁻ ga⁻hlëeh¹ jnääh¹ hnäh¹ mah¹ jmeeh¹ hnäh¹ lä⁻ hnøø⁻ Dio hi⁻ ga⁻tëeh¹ hnäh¹ mah¹ lä⁻jnääh¹ hnäh¹ ya⁻jwii¹ jee¹ jmeey⁻ hih⁻.

¹³ He⁻ja⁻ sa⁻ hwaä¹ jnääh¹ kwa⁻ jnääh¹ ti⁻hmaah¹ kih¹ Dio. Jëeh¹, ga⁻heeh¹ hnäh¹ juu¹ kiyh¹ he⁻ ga⁻kwa¹ jnääh¹. Ga⁻lä⁻ngëëh¹ hnäh¹ sa⁻ la¹ juu¹ kih¹ wa⁻ hi⁻ cha⁻ hi⁻ dsa⁻. La¹ ma⁻ra⁻ juu¹ kih¹ Dio ba¹, ja⁻ba⁻ juu¹ he⁻ jøø⁻ kyah¹ hnäh¹, hi⁻ ma⁻heeh⁻ kih¹ Jesús. ¹⁴ Øøhn¹ hi⁻ tääh¹ Tesalónica na⁻, kwee⁻ ba¹ ga⁻la¹ kyah¹ hnäh¹ kyaah¹ lä⁻jë⁻ gwah¹ kih¹ Dio he⁻ tøø⁻ hwa¹ Judea. He¹ ba¹ dsa⁻gooh¹ hnäh¹ ga⁻jmeeh⁻ hnäh¹, ja⁻ba⁻ lä⁻koh¹ ga⁻la¹ kih¹ øøh¹ jne¹ hi⁻ tääh¹ Judea. Judiu dsa⁻gooy¹ ga⁻jmeeh⁻ dsih¹ kih¹ he⁻ ga⁻lä⁻dsoo⁻ dsëy¹ kih¹ Cristo Jesús.

¹⁵ Ja⁻ba⁻ dsa⁻gooy¹ he¹ ga⁻jngiih¹ kih¹ Jesús Dsa⁻jøøh¹ jnän⁻ lä⁻koh¹ ga⁻jngëëyh¹ hi⁻ ma¹ ngëë⁻ juu¹ kih¹ Dio jää¹. Hi⁻ ja⁻ba⁻ lä⁻ja⁻ ga⁻lä⁻hñaa⁻ dsëy¹ kyaa¹ jnääh¹ ka⁻läh¹. Jmeey⁻ he⁻ sa⁻ tih⁻ dsë⁻ Dio hi⁻ lla⁻dsëëy¹ kih¹ lä⁻jëë⁻ dsa⁻. ¹⁶ Ngoo¹ ba¹ hay⁻ kyaa¹ jnääh¹ he⁻ hlëeh¹ jnääh¹ dsa⁻ hi⁻ sa⁻ laa¹ judiu mah¹ lääy¹. Lä⁻jwë¹ ja⁻, mo⁻so⁻ kyaah¹ hih⁻ dso⁻kye⁻ kiyh¹, he⁻ja⁻ jä⁻ dso⁻jwii¹ né¹ kiyh¹ cha⁻miih⁻ ngëë¹.

Hnøø¹ Paa¹ dsa⁻jëë⁻ øøh¹ jne¹ hi⁻ chaa⁻ Tesalónica

¹⁷ Hnäh¹ øøhn¹, ma⁻lä⁻hi⁻ miih⁻ jmii¹ he⁻ sa⁻ jëën¹ hnäh¹. Pero sa⁻ ma⁻gaa⁻ dsë⁻ jnääh¹. Ma⁻ra⁻ he⁻ lle⁻ dsë⁻ jnääh¹ dsa⁻jëë⁻ jnääh¹ hnäh¹. ¹⁸ He⁻ja⁻ hnøø⁻ jnääh¹ ma¹ dsa⁻jëë⁻ jnääh¹ hnäh¹. Jnä¹ Paa¹ jmeen⁻ dsoo⁻, ja⁻ he⁻ koo⁻ hä¹ ga⁻jmeen¹ huu⁻dsë⁻ ma¹ dsa⁻nøø⁻ jnääh¹. Pero sa⁻ ga⁻la¹, jmeë⁻ Tana¹ jwiih⁻ kyaa¹ jnääh¹. ¹⁹ Hnäh¹ ba¹ hi⁻ kye¹ jnääh¹ o⁻jøh⁻ dsë⁻ kih¹, hnäh¹ ba¹ hi⁻ jmeë⁻ chaa⁻ jnääh¹ llu¹. Hnäh¹ ba¹ hi⁻ jmeë⁻ lii⁻ jmää¹ ta¹ he⁻ ma⁻jmeë¹ jnääh¹. He⁻ja⁻ hnøø⁻ jnääh¹ jëë⁻ jnääh¹ hnäh¹ tääh¹ hnäh¹ cha⁻ne¹ Jesucristo wa⁻ra⁻ ga⁻të⁻ jee¹ jäyh¹ ka⁻läh¹. ²⁰ He⁻ ba¹ che⁻ llu¹ kyaa¹ jnääh¹ kwaat⁻ kyah¹ hnäh¹ he⁻ja⁻ chaa⁻ ba¹ jnääh¹ llu¹!

3

¹ Sa⁻ lä⁻be⁻ dsë⁻ jnääh¹, he⁻ja⁻ jmeë⁻ jnääh¹ huu⁻dsë⁻ jää¹ jnääh¹ jwii⁻ Atena la⁻, ² mah¹ cheë¹ jnääh¹ Timotä øøh¹ jne¹ dsa⁻jëë⁻ hnäh¹. Øøh¹ jne¹ he¹, jmeë⁻ ta¹ kih¹ Dio ko⁻jøh⁻ kyaah¹ jnääh¹, kway⁻ ju⁻hmëë¹ kih¹ Cristo. Hi⁻ he¹ kwa¹ be¹ kyah¹ hnäh¹ mah¹ go⁻taah¹ hnäh¹ koo⁻ hweh⁻ jwë¹ kih¹ Dio he⁻ tääh¹ hnäh¹ na⁻. ³ Mah¹ lä⁻ja⁻, ni⁻ jaa⁻ hnäh¹ sa⁻ jeh¹ hoh¹ hnäh¹ kih¹ he⁻ jëeh¹ hnäh¹ he⁻ wii⁻. Ma⁻ñeh¹ ba¹ hnäh¹ lä⁻na⁻ lle⁻ kih¹ le⁻ jnän⁻. ⁴ Jëeh¹, lä⁻ ma¹ tøøh¹ jnääh¹ kyaah¹ hnäh¹, ga⁻jäh¹ jnääh¹ dsa⁻ngëë⁻ jne¹ cha⁻miih⁻ he⁻ wii⁻ hi⁻ na¹ ma⁻jëeh⁻ ba¹ hnäh¹ ha⁻ lä⁻ la¹ he⁻ ja⁻. ⁵ He⁻ja⁻

mo^oso^o ga^olä^obe^o dsen^o. Chah^o ba^o ga^ocheen^o Timotä mah^o dsa^ojëey^o che^o lä^o ma^odsoo^o ja^oba^o hoh^o hnäh^o. Jmeen^o huu^odsë^o wa^ora^o ga^ojmeë^o hi^osa^ollu^o jwih^o kyah^o hnäh^o hi^o heë^o ta^okyaa^o jnääh^o.

6 Pero lä^o ma^o jah^o Timotä jee^o tøøh^o jnääh^o la^o, ga^ojmeeyh^o juu^o, lä^o ma^odsoo^o ja^oba^o hoh^o hnäh^o hi^o hnaah^o hnäh^o dsa^okyaa^o. Hi^o jäyh^o, dsooh^o hoh^o hnäh^o kyaa^o jnääh^o cha^omiih^o, hi^o hnooh^o hnäh^o jëeh^o jnääh^o ka^oläh^o, ja^oba^o lä^okoo^o hnøø^o jnääh^o jëë^o jnääh^o hnäh^o. 7 Øøhn^o, ma^oke^o dsa^ongëë^o jnääh^o na^oku^o na^ongii^o he^o wii^o jee^o la^o, pero cha^omiih^o ga^onøø^o dsë^o jnääh^o ma^o ga^onuu^o jnääh^o jmeeh^o ba^o hnäh^o dsoo^o hoh^o hnäh^o kih^o Dio. 8 Na^o ba^o ra^o si^o chaa^o jnääh^o llu^o, kih^o he^o ga^onuu^o jnääh^o tääh^o ba^o hnäh^o koo^o hweh^o jwë^o kih^o Dsa^ojøøh^o jnän^o. 9 Joh^o ti^ohmaah^o sa^o kwa^o jnääh^o kih^o Dio kwaat^o kyah^o hnäh^o. Jëeh^o, cha^omiih^o jëë^o dsë^o jnääh^o cha^one^o Dio ta^ola^o kyah^o hnäh^o. 10 Tøøh^o ba^o jnääh^o ngii^o jnääh^o kih^o Dio lä^ojmii^o lä^ohwë^o mah^o lä^ocha^o jwë^o dsa^ojëë^o jnääh^o hnäh^o ka^oläh^o. Mah^o kwa^o jnääh^o be^o tëeh^o hnäh^o he^o ga^o hnøø^o kyah^o hnäh^o jee^o tääh^o hnäh^o jwë^o kih^o Dio.

11 Ngii^o jnääh^o kih^o Tääh^o jnän^o hi^o kih^o Jesucristo Dsa^ojøøh^o jnän^o mah^o kway^o jwë^o dsa^ojëë^o jnääh^o hnäh^o ka^oläh^o. 12 Hi^o ngiin^o kih^o Dio wa^o lä^ohnaah^o hnäh^o cha^oga^omiih^o dsa^okyaa^o hnäh^o hi^o wa^o lä^ohnaah^o lä^ona^o lä^ojëë^o dsa^o ja^oba^o lä^okoo^o hnääh^o jnääh^o hnäh^o. 13 Hi^o ngiin^o kih^o Dio mah^o go^otaah^o hnäh^o koo^o hweh^o hi^o na^ojngëeh^o hnäh^o go^ote^o mah^o mo^oso^o cha^o ga^o he^o na^obääh^o hnäh^o ni^o miih^o cha^one^o Tääh^o jnän^o wa^ora^o ga^otë^o jee^o jah^o Jesús Dsa^ojøøh^o jnän^o kyaa^o lä^ojëë^o hi^o lluu^o kyaa^o.

4

Wa^o jmeen^o lä^o tih^o dsë^o Dio

1 Øøhn^o, hlëehn^o hnäh^o lä^o hnøø^o Jesús Dsa^ojøøh^o jnän^o. Ta^o jmeë^o hnäh^o

hñaa^o hoh^o, go^onääh^o ba^o hnäh^o lä^okoo^o ga^olä^otëeh^o hnäh^o kyaa^o jnääh^o. Jëeh^o, lä^oja^o lle^o kyah^o hnäh^o hi^o lä^oja^o tih^o dsë^o Dio ka^oläh^o. Hi^o jmeë^o bii^o jmeeh^o hnäh^o he^o llu^o cha^oga^omiih^o koo^o hä^o koo^o hä^o. 2 Ma^oñeh^o ba^o hnäh^o ha^o lä^o la^o nuu^o he^o ga^ohñah^o hnäh^o kyaa^o jnääh^o mada^o kih^o Jesús Dsa^ojøøh^o jnän^o. 3 He^o tøøh^o jne^o na^ojngëeh^o, he^oja^o ba^o hnøø^o Dio. Hnäh^o dsa^omë^o dsa^onuu^o ta^o kaa^o hnäh^o wa^o hi^o cha^o hi^o. 4 Go^otaah^o hnäh^o llu^o kyaa^o dsa^omë^o kyaa^o hnäh^o. Hnøø^o na^ojngëeh^o hnäh^o kyaa^o lä^okoo^o lle^o kih^o. 5 Ta^o jmeë^o hnäh^o he^o ngii^o jmi^ongo^o kyah^o hnäh^o lä^o jmeë^o dsa^o hi^o sa^o laa^o judiu^o hi^o sa^o ma^oheeh^o kih^o Dio. 6 Ni^o jaa^o hnäh^o ta^o mi^okwa^o kih^o øøh^o hnäh^o, ni^o ta^o mi^ogaa^o hnäh^o ni^o jaa^o. Ma^o jmeë^o ba^o jnääh^o juu^o kyah^o hnäh^o, Dsa^ojøøh^o jnän^o tëeh^o jwii^o kih^o lä^ojëë^o hi^o jmeë^o ta^o hliih^o ja^o. 7 Jëeh^o, sa^o ga^otëeh^o Dio jne^o mah^o jmeen^o wa^o la^o cha^o la^o. Ga^otëeyh^o jne^o mah^o dsa^otoohn^o na^ojngëeh^o ba^o. 8 Hi^o sa^o jmeë^o he^o juu^o la^o, ja^o kih^o dsa^o ja^o he^o jmeey^o chaayh^o. He^o jmeey^o chaayh^o kyaa^o Dio ba^o ja^o, he^o ba^o Dio hi^o ga^okwëeh^o jne^o Jmi^olle^o Na^ojngii^o.

9 He^o hnääh^o jne^o dsa^okyaa^ohn^o, sa^o jmeë^o bii^o sii^o jnääh^o kyah^o hnäh^o. Jëeh^o, Dio ma^omi^otëë^o hnäh^o he^o hnaah^o hnäh^o dsa^okyaa^o. 10 Ma^o ba^o jnääh^o, hnaah^o ba^o hnäh^o lä^ojëë^o øøh^o jne^o hi^o tääh^o lä^okaa^o hwa^o Macedonia. Pero chuun^o kyaa^o hnäh^o øøhn^o, mah^o wa^o hnaah^o hnih^o cha^oga^omiih^o.

11 Kwa^o hnäh^o be^o hii^o ti^o kyah^o hnäh^o, ta^o wa^o hnee^o hnäh^o. Ta^o jëë^o hnäh^o he^o jmeë^o jñah^o. Ta^o wa^o jwëh^o hnäh^o, ja^o jmeeh^o ba^o hnäh^o ta^o lä^okoo^o mada^o he^o ma^ojmeë^o jnääh^o kyah^o hnäh^o. 12 Lä^o jwë^o ja^o, hi^o sa^o ma^oheeh^o juu^o kih^o Dio hlëeyh^o llu^o kyah^o hnäh^o hi^o lä^oja^o lä^ocha^o ba^o lä^ojëë^o he^o jmeë^o bii^o kyah^o hnäh^o.

Ha^o lä^o le^o wa^ora^o ga^otë^o jee^o jah^o Dsa^ojøøh^o jnän^o

13 Øøhn¹, hnøø¹ jnääh¹ läⁿgēēh¹ hnäh¹ ha⁻ lä⁺ le⁻ kih¹ øøh¹ jne⁻ hī⁻ ma⁻na⁻juu¹. Sa⁺ hnøø¹ jnääh¹ lä⁻meeh¹ hoh¹ hnäh¹ lä⁻koo⁻ la¹ kih¹ hī⁻ sa⁻ cha⁻ o⁻jøh⁻ dsē⁻ kih¹. 14 Dsoo¹ ba¹ dsē⁻ jne⁻ he⁻ ga¹juu¹ Jesús hī⁻ ga¹lä¹jiiyh¹ ka¹läh¹. Hī⁻ jmee⁻ jne⁻ dsoo¹, ja⁻ba¹ lä¹ja⁻ mi¹jiih¹ Dio ko¹jøh¹ kyaah¹ Jesús ga¹lä¹jēē⁻ hī⁻ na⁻juu¹ hī⁻ ga¹heeh¹ kiyh¹.

15 He¹ja⁻ jwēēhn¹ hnäh¹ lä⁻koo⁻ ga¹jäh¹ Dsa¹jøøh¹ jnän¹. Jne⁻ hī⁻ chaa⁻ wa¹ra⁻ ga¹tē¹ jmi¹jäh¹, sa⁻ lä¹jää¹ jne⁻ kih¹ øøh¹ jne⁻ hī⁻ na⁻juu¹. 16 Ki¹gaa⁻ lä¹nuuh¹ jmee¹ Dsa¹jøøh¹ jnän¹ mada⁻ wa¹ra⁻ ga¹tē¹ jee¹ jñaay¹ gyuu¹, hī⁻ lä¹nuuh¹ hlēēh¹ ángel hī⁻ jøøh¹ ga¹ kih¹ jee¹ lä¹jēē⁻, hī⁻ lä¹nuuh¹ hī¹ luu¹ hoo¹ kih¹ Dio. Ma¹ja⁻ lä¹jiih¹ to⁻nē¹ lä¹jēē⁻ hī⁻ na⁻juu¹ hī⁻ ga¹heeh¹ kih¹ Jesús. 17 Hī⁻ lä¹jēē⁻ jne⁻ hī⁻ chaa⁻ jmi¹ja⁻, chaa¹h¹ jne⁻ jee¹ jni¹ ko¹jøh¹ kyaah¹ hī⁻ na⁻juu¹ mah¹ jee⁻ jne⁻ Jesús jwē¹ nē¹ lle¹. Ja⁻ga¹ na⁻ dsa¹tooh¹ jne⁻ kyaah¹ Dsa¹jøøh¹ jnän¹ lä¹jē⁻ joh¹ jmi¹cha⁻. 18 He¹ja⁻ jmee¹ hnäh¹ jēē⁻ dsē¹ dsa¹kyaah¹ hnäh¹ kyaah¹ juu¹ la⁻.

5

1 Øøhn¹ sa⁻ jmee⁻ bii¹ si¹ jnääh¹ kyah¹ hnäh¹ hee⁻ jī⁻ñe⁻ o hee⁻ jmi¹lä¹te¹ juu¹ la⁻. 2 Ma¹ñeh¹ ba¹ hnäh¹ kwee⁻, wa¹ra⁻ ga¹loo¹ jmi¹jäh¹ Jesús, jäh¹ jmi¹he⁻ sa⁻ liih¹ dsa⁻, lä¹koo⁻ jmee⁻ dsa¹hii⁻ ta¹la¹ hwē¹. 3 Lä¹koo⁻ wa¹ra⁻ ga¹jäh¹ dsa⁻: “Ma¹tøøh¹ ba¹ jne¹ llu¹, mo¹so¹ hii¹ goo⁻ jnän¹”, lä¹chah¹ ja⁻, ni¹ sa⁻ liih¹ gyih¹, ja¹ he⁻ wi¹ nē¹ kiyh¹, lä¹koo⁻ jmee⁻ kih¹ dsa¹mē¹ jee¹ dsa¹lä¹chaa⁻ gyuu⁻ kyaay¹. Ni¹ jaa⁻ sa⁻ lää¹ kih¹ he⁻ ja⁻. 4 Pero hnäh¹ øøhn¹, mo¹so¹ tääh¹ hnäh¹ jmeeh¹ hnäh¹ wa¹ la¹ cha¹ la¹. He¹ja⁻ wa¹ra⁻ ga¹tē¹ jee¹ jäh¹, sa⁻ jøøh¹ hnäh¹ lä¹koo⁻ dsa¹jøøh¹ dsa⁻ wa¹ra⁻ ga¹loo¹ jaa⁻ dsa¹hii⁻ kiyh¹. 5 Lä¹jēē⁻ ba¹ hnäh¹ ma¹na¹jnää¹ hnäh¹ jee¹ jnä¹ wa¹je⁻ hī⁻ lä¹ja⁻ kih¹ jmi¹ka¹läh¹. Mo¹so¹ na¹jnää¹ hnäh¹ kih¹ hwē¹, ni¹ kih¹ jee¹ na¹hoo⁻. 6 He¹ja⁻ jwēēhn¹ hnäh¹, sa⁻

wa¹ jmeen¹ lä¹koo⁻ jaa⁻ hī⁻ sa⁻ liih¹ he⁻ jmee⁻. Hnøø¹ na¹nē¹ jne⁻ hī⁻ wa¹ hää¹ jne¹ hñaan¹. 7 Hī⁻ gwii⁻, hwē¹ ba¹ gwiiy⁻. Hī⁻ hee¹, ko¹ja⁻ lla¹heeh¹ bih¹. 8 Pero jne⁻ hī⁻ ma¹na¹jnää¹ kih¹ jmi¹, wa¹ leeh¹ jne⁻. Wa¹ lä¹dsoo¹ dsē⁻ jne⁻ kih¹ Dio, wa¹ hnää¹ jne⁻ øøh¹ jne⁻. Lä¹jwē¹ ja⁻ hää¹ jne¹ hñaan¹ lä¹koo⁻ jmee⁻ hløø¹ hī⁻ na¹lää¹ ñe¹. Hī⁻ wa¹ kyen¹ o¹jøh¹ dsē⁻ he⁻ lää¹ jne⁻. Lä¹jwē¹ ja⁻ hää¹ jne¹ hñaan¹ lä¹koo⁻ jmee⁻ hløø¹ hī⁻ hä¹ mi¹kyaah¹ lle¹. 9 Jēēh¹, ga¹jmää¹ Dio jne¹ mah¹ lääy¹ jne¹ ta¹la¹ kih¹ Jesucristo Dsa¹jøøh¹ jnän¹, sa⁻ ga¹jmääy¹ jne¹ mah¹ jēēn¹ he¹ lli¹wi¹ he⁻ na¹ga¹jä¹. 10 Hī⁻ he¹ ga¹juu¹ jnä¹ jne¹ mah¹ chaa⁻ jne¹ ko¹jøh¹ kyaay¹, kwee⁻ ba¹ la¹ che¹ chaa⁻ jne¹ o na¹juu¹ jne¹ wa¹ra⁻ ga¹tē¹ jmi¹jäh¹. 11 Kih¹ he¹ja⁻, ja⁻ kwah¹ hnäh¹ be¹ kih¹ dsa¹kyaah¹ mah¹ dsa¹näay¹ ta¹ cha¹nē¹, ja⁻ba¹ lä¹koh¹ tääh¹ hnäh¹ jmeeh¹ hnäh¹.

12 Chu¹ jnääh¹ kyaah¹ hnäh¹ øøhn¹, ja⁻ jmeeh¹ hnäh¹ he¹ kih¹ hī⁻ kwa¹ be¹ kyah¹ hnäh¹ hī⁻ lä¹ja⁻ kih¹ hī⁻ jää¹ hnäh¹ kwaat¹ kih¹ Dsa¹jøøh¹ jnän¹ hī⁻ kih¹ hī⁻ hlēēh¹ hnäh¹ ka¹läh¹. 13 Wa¹ hnaah¹ hnih¹ cha¹miih¹ ta¹la¹ kih¹ ta¹ he⁻ jmeey¹. Hī⁻ wa¹ hii¹ ti¹ kyah¹ hnäh¹ kyaah¹ dsa¹kyaah¹ hnäh¹.

14 Hī⁻ chuun¹ kyaah¹ hnäh¹ øøhn¹, hlēēh¹ hnäh¹ hī⁻ sa⁻ hnøø¹ jmee¹ ta¹. Kwa¹ hnäh¹ be¹ kih¹ hī⁻ sa⁻ lä¹kaa⁻ dsē¹, hī⁻ lä¹ja⁻ kih¹ hī⁻ sa⁻ bee¹ hu¹dsē⁻ kih¹. Jmee¹ hnäh¹ jøh¹ hoh¹ kyaah¹ lä¹jēē⁻. 15 Leeh¹ hnäh¹, ni¹ jaa⁻ hnäh¹ ta¹ jiih¹ hliih¹ kih¹ hī⁻ jmee⁻ he¹ hliih¹. Lä¹jē⁻ jiih¹ jmee¹ hnäh¹ he¹ llu¹ jmah¹ ba¹ kih¹ øøh¹ hnäh¹ hī⁻ kih¹ lä¹jēē⁻ dsa¹ jmi¹gyuu¹.

16 Wa¹ jēē⁻ hoh¹ hnäh¹ lä¹jē⁻ jmi¹ba¹. 17 Ngii¹ hnäh¹ tää¹ kih¹ Dio. 18 Kwa¹ hnäh¹ ti¹hmaah¹ kih¹ Dio kih¹ lä¹jēē⁻. He⁻ la⁻ na⁻ hnøø¹ Dio jmeeh¹ hnäh¹ lä¹llu¹ he⁻ ma¹laah¹ hnäh¹ ko¹kyaah¹ Cristo Jesús.

19 Ta¹ ha⁻ hnäh¹ kih¹ Jmi¹lle¹ Na¹ngii¹. 20 Ta¹ jmee⁻ hnäh¹ ta¹ koo¹ juu¹ he⁻ kwa¹ hī⁻ ngēē¹ juu¹ kih¹ Dio.

21 Kye' da' hnäh' kwaat~ kih' lä'jē' he-
hlēeyh'. Mah' go'taah' hnäh' koo-
hweh' kyaah' ma'la' he- llu' jmah'
ba'. 22 Be' hnäh' ta' koo' lä'jē' neē'
he- hliih'.

23 Dio ba' he' hi- jmee' hii' ti'
tuh'dsē' jne'. He-ja- ngiin' kiyh'
mah' wa' jmeey' na'jngēē' hnäh'
go'te~. Wa' hääy' hnäh'. Wa' høøy'
jmi'llē' kyah' hnäh', wa' høøy' lä'jē'
hūdsē' kyah' hnäh', wa' høøy'
jmi'ngo' kyah' hnäh' mah' mo'so'
cha- ga' he- na'bāäh' hnäh' ni'
miih- wa'ra- ga'tē' jee' jāh' Jesucristo
Dsa-jøøh' jnän'. 24 Ma'ra' he- mi-te'
ba' hi- ga'tēeh' hnäh'. He- ga'jäyh'
jmeey', ma'ra' he- jmee' bih'.

25 Øøhn', ngii' hnäh' kih' Dio mah'
kway' be' kyaä' jnääh'.

26 Jmee' hnäh' Dio kih' lä'jēē' øøh'
hnäh', ja- chuh- hnäh' kiyh' lä' hnøø'
Dio.

27 Kyaah' mada- kih' Dsa-jøøh'
jnän', jwēehn~ hnäh', ja- hēh- hnäh'
he- ma'siin' la- cha'nē' jee' lä'jēē'
øøh' jne'.

28 Wa' mi-jää' Jesucristo Dsa-jøøh'
jnän' lä'jēē' hnäh'. Wa' la' lä'ja-.

2 Tesalonicenses

He- la- jee' ga- te' to' je- he- ga- sii' Paa' kih' ooh' jne' hi- chaa- Tesalónica

1 Jnä' Paa' kyaah' Silvano kyaah' Timotä siin' kih' gwah' jwii- Tesalónica, hnäh' hi- tääh' kyaah' Jesucristo Dsa-jøøh' jnän' kyaah' Dio hi- laa' Täa' jnän'. 2 Ngiiin' kih' Dio hi- laa' Täa' jnän' hi- ngiin' kih' Jesucristo Dsa-jøøh' jnän', wa' kway' he- llu' kyah' hnäh', hi- wa' jmeey' hii' ti' kyah' hnäh'.

Dio la' ta' kih' hi- jmeeh- øøh' jne' wa'ra- ga- te' jee' jäh' Dsa-jøøh' jnän'

3 Øøhn', hnøø' kwa- jnääh' ti'hmaah' kih' Dio lä-jë- jmii' kwaan- kyah' hnäh', lä-llë' kih', lä-llu' he- ngoo' ba' dsoo' hoh' hnäh' kiyh', hi- ngoo' ba' hnaah- hnäh' dsa-kyaah'. 4 Tih- ba' dsë- jnääh' lä-koo- jmeeh- hnäh', he-ja- ga-hlëeh' jnääh' llu' kyah' hnäh' lä-koo- lä-koo- gwah' kih' Dio. Jmeeh- jnääh' juu' ha- lä- jøh- hoh' hnäh' kyaah' lä-jë- wii' he- dsa-ngëe' hnäh'. Hi- ha- lä- dsoo' hoh' hnäh' kih' Dio hi- kwëeh- ba' hoh' hnäh' ma' chaa- hnäh' lli' wii'. 5 Heh' lä-ja-, mi-jnääh' ma-ra- he- lla- Dio ta' lä-koo- lle' kih', he-ja- na- na-ngë' hnäh' jwë' go'taah' hnäh' ya-jwii' kiyh', kih' he- jëeh' hnäh' wii' na'.

6 Jëeh', Dio jmee' lä-koo- lle' kih', he- mi-hmaayh' kih' hi- jmeeh- hnäh' na'. 7 Hi- hnäh' hi- dsa-ngëe' wii' na', hñah- ba' hnäh' jee' teeh' hnäh' hoh' ko-jøh' kyaah' jnääh' wa'ra- ga- te' jee' lä-jnä' Jesús jñaay' gyuuh' kyaah' ángele kyaay' hi- cha- be' kih'. 8 Jäyh' jee' wa-je- jih'gyeh', ma-ja- heeyh' wii' lä-jëe' hi- sa- ga-heeh- kih' Dio, hi- lä-kye- hi- sa- ga-lä-hnøø' ju'hmëe' kih' Jesucristo Dsa-jøøh' jnän'. 9 Hi- he- na-, jëe' wii' he- sa- llaa- jih'koh'

jih'lih', uu' go-te' ba' dsa-taayh' kih' Dsa-jøøh' jnän', jee' mo-so' tëey' jëey' jee' jnä' na'hñaaah' kyaah' be' kiyh', 10 wa'ra- ga- te' jmi' jäh' Jesús. Ma-ja- dsa-taah' lä-jëe' hi- laa' kyaay', jmeey' juuh- kiyh'. Peer- jëe' dsah- lä-jëe' hi- ma-heeh-. Hi- lä-kye- hnäh' jëeh' hnih', jëeh' ma-lä-dsoo' ba' hoh' hnäh' juu' he- ma-kwa' jnääh'.

11 He-ja- ngii' jnääh' kyah' hnäh' lä-jë- jmii' mah' jmää' Dio hnäh' llu' lä-llë' kyah' hnäh' hi- na-teeh' kyaay'. Hi- ngii' jnääh' kiyh' mah' kway' be' kyah' hnäh' jmeeh' hnäh' lä-jë- ta' llu' he- hyoh- hoh' hnäh' jmeeh', lä-llu' he- ma-dsoo' hoh' hnäh'. 12 Ma-ja- jmee' dsa- juuh- kih' Jesucristo kwaan- kyah' hnäh' hi- ja-ba' lä-ja- le' kyah' hnäh' ko-jøh' kyaayh', kih' he- llu' dsë' Dio jnän', hi- kih' he- llu' dsë' Jesucristo Dsa-jøøh' jnän'.

2

Ha- lä- le' wa'ra- ga- te' jee' jäh' Dsa-jøøh' jnän'

1 Na' hlëeh' ga' jnääh' miuh- kih' ha- lä- le' wa'ra- ga- te' jee' jäh' Jesucristo Dsa-jøøh' jnän' hi- ha- lä- jee' jnih' mah' jmeen' ko-jøh' kyaayh'. Øøhn', chuun' kyaah' hnäh', 2 ta- hee' hnäh' ga-juh- huudse- kyah' hnäh'. Ta- jeh' hoh' hnäh' cher'mah' ga-nuuh- hnäh' jäh' dsa- ma-jah- Jesús. Ma-ke- he- ga' jäyh' ma-hlëeh' Jmi-llë' kih' Dio, ma-ke- he- ga' jäyh' ma-ya-ka- dsa- juu' kyaay' jnääh' o ma-tëeyh' juu' kyaay' jnääh', ta- jmee- hnäh' he' go-te-. 3 Ta- kwa- hnäh' jwë' he- ga' mi-gaa- dsa- hnäh'. Sa- jäh' Jesús jää' sa- ga' ma-lloo' jmi' jmee' dsa- na-høøh' kih' Dio lä-kaa- jmi-gyuu' hi- lä-jnääh' dsa- hlëeh' hi- ma-na-hee' go-te-. 4 Hi- he' lä-hnøø' lla-dsëey' kih' Dio hi- kih' lä-jë- he- jmee' dsa- juuh- kih'. Jmäy' hñiyy' jøøh' kih' jee' lä-jëe', lä-juuh' gyay'

neh⁺ gwah⁺ kih⁺ Dio, jmäy⁺ hñiiy⁺ lä⁺ko⁺ Dio.

⁵ ¿Che⁺ sa⁺ dsooh⁺ hoh⁺ hnäh⁺ he⁻ ga⁻jwë⁻hn⁺ hnäh⁺ he⁻ la⁻, lä⁻ ma⁻ gyan⁻kyaa⁻hnäh⁻jee⁻na⁻? ⁶Ma⁻ñeh⁻ ba⁻hnäh⁻hee⁻na⁻he⁻sa⁻kwa⁻hwë⁻ lä⁻jnää⁻dsa⁻hlë⁻h⁻he⁻jää⁻sa⁻ga⁻ ma⁻të⁻jmii⁻kiyh⁻. ⁷Sa⁻chaa⁻hi⁻ ñe⁻kwee⁻, ha⁻lä⁻ma⁻lø⁻jme⁻ta⁻ hi⁻hlë⁻h⁻he⁻, pero ma⁻ra⁻he⁻jme⁻ bih⁻ta⁻to⁻kë⁻. Ko⁻jø⁻y⁻lloo⁻jmii⁻ jñuu⁻he⁻jme⁻jwii⁻kiyh⁻. ⁸Ja⁻ga⁻ na⁻lä⁻cha⁻hwë⁻ngëy⁻jnähä⁻. Pero wa⁻ra⁻ga⁻të⁻jee⁻jäh⁻Jesús, kyaah⁻ lle⁻he⁻hä⁻hooy⁻ba⁻jngëy⁻h⁻dsa⁻ hlë⁻h⁻he⁻. Mi⁻llaay⁻go⁻te⁻kyaa⁻h⁻ jmë⁻kiyh⁻wa⁻ra⁻jay⁻. ⁹Kyaah⁻ cha⁻miih⁻be⁻kih⁻Tana⁻, jme⁻dsa⁻ hlë⁻h⁻he⁻ta⁻. Jmeey⁻hi⁻goo⁻ jmi⁻gyuu⁻hi⁻jmeey⁻he⁻juh⁻gaa⁻. Pero kyaah⁻juu⁻ta⁻juu⁻jmah⁻ba⁻ jmeey⁻lä⁻jë⁻he⁻ja⁻. ¹⁰Ja⁻he⁻ ko⁻në⁻he⁻hliih⁻jmeey⁻. Kyaah⁻ he⁻ja⁻, mi⁻gaay⁻dsa⁻hi⁻ma⁻tää⁻ he⁻go⁻te⁻, kih⁻he⁻sa⁻ga⁻lä⁻hnø⁻y⁻ ma⁻nuuy⁻ju⁻dsoo⁻ma⁻lä⁻äy⁻. ¹¹He⁻ja⁻kwa⁻Diohwë⁻lä⁻gaa⁻dsa⁻ he⁻cha⁻ga⁻miih⁻kyaa⁻juu⁻ja⁻ma⁻h⁻ jme⁻gyih⁻he⁻kih⁻juu⁻ta⁻juu⁻ba⁻. ¹²Heh⁻lä⁻ja⁻, jä⁻dso⁻jwii⁻në⁻kih⁻ lä⁻jë⁻hi⁻sa⁻he⁻kih⁻ju⁻dsoo⁻, kih⁻ he⁻hnø⁻gyih⁻he⁻hliih⁻.

Ga⁻lleeh⁻ Dio jne⁻ mah⁻ lä⁻ä⁻ jne⁻

¹³Dsa⁻jø⁻h⁻jnän⁻hnäy⁻hnäh⁻ øøhn⁻, he⁻ja⁻jme⁻bii⁻kwa⁻jnää⁻h⁻ tä⁻ti⁻hmaah⁻kih⁻Dio kwaat⁻kyah⁻ hnäh⁻. Jë⁻h⁻Dio ga⁻lleeh⁻hnäh⁻ lä⁻ma⁻to⁻në⁻ma⁻lä⁻h⁻hnäh⁻, lä⁻llu⁻he⁻ga⁻mi⁻lluuy⁻hnäh⁻ta⁻la⁻ kih⁻Jmi⁻lle⁻Na⁻jngii⁻hi⁻lä⁻llu⁻he⁻ ma⁻dsoo⁻hoh⁻hnäh⁻kih⁻ju⁻dsoo⁻. ¹⁴Ga⁻të⁻h⁻Dio hnäh⁻kyaa⁻h⁻ju⁻hmë⁻ he⁻ga⁻kwa⁻jnää⁻h⁻ma⁻të⁻h⁻hnäh⁻ ya⁻jwii⁻kih⁻Jesu⁻cristo⁻Dsa⁻jø⁻h⁻ jnän⁻. ¹⁵Lä⁻ja⁻øøhn⁻, go⁻taah⁻hnäh⁻ ko⁻hweh⁻. Ta⁻wa⁻gaa⁻hoh⁻hnäh⁻ lä⁻jë⁻he⁻ga⁻lä⁻të⁻h⁻hnäh⁻kyaa⁻h⁻ juu⁻he⁻ga⁻hlë⁻hn⁻hi⁻kyaa⁻h⁻lä⁻jë⁻ he⁻ga⁻sii⁻jnää⁻h⁻kyah⁻hnäh⁻.

¹⁶Ngii⁻jnää⁻h⁻kih⁻Jesús Dsa⁻jø⁻h⁻ jnän⁻hi⁻ngii⁻kih⁻Dio hi⁻lä⁻Tää⁻ jnän⁻hi⁻hnää⁻h⁻jne⁻, hi⁻ga⁻jme⁻jë⁻ dsë⁻jne⁻he⁻sa⁻llaa⁻jih⁻koh⁻, hi⁻ ga⁻jme⁻cha⁻o⁻jø⁻h⁻dsë⁻jnän⁻ta⁻la⁻ kih⁻he⁻llu⁻dsëy⁻. ¹⁷Ngii⁻kiyh⁻ma⁻h⁻ wa⁻jmeey⁻jë⁻hoh⁻hnäh⁻hi⁻wa⁻ kway⁻be⁻kyah⁻hnäh⁻ma⁻h⁻ya⁻hi⁻llu⁻ lä⁻jë⁻he⁻hlë⁻h⁻hnäh⁻hi⁻lä⁻jë⁻he⁻ jmeeh⁻hnäh⁻.

3

Ga⁻jäh⁻ Paa⁻siih⁻ øøh⁻ jne⁻ ngii⁻ hnäh⁻ kya⁻ä⁻ jnää⁻h⁻

¹Øøhn⁻ta⁻jyoh⁻ko⁻taa⁻, ngii⁻hnäh⁻ kya⁻ä⁻jnää⁻h⁻ma⁻h⁻lloo⁻chah⁻juu⁻kih⁻ Dsa⁻jø⁻h⁻jnän⁻lä⁻kaa⁻jmi⁻gyuu⁻hi⁻ lä⁻ja⁻wa⁻tøoy⁻ta⁻juu⁻ja⁻lä⁻ko⁻ ga⁻jmeeh⁻hnäh⁻. ²Ngii⁻hnäh⁻kyaa⁻ jnää⁻h⁻ma⁻h⁻sa⁻cha⁻he⁻dsa⁻ngë⁻ jnää⁻h⁻jee⁻kih⁻dsa⁻hñaa⁻dsë⁻. Jë⁻h⁻ ja⁻lä⁻jë⁻dsa⁻lä⁻dsoo⁻dsë⁻juu⁻la⁻. ³Pero mi⁻te⁻ba⁻Dsa⁻jø⁻h⁻jnän⁻juu⁻ kih⁻, ma⁻ra⁻he⁻hää⁻bih⁻hnäh⁻ma⁻h⁻ sa⁻cha⁻he⁻dsa⁻ngë⁻h⁻hnäh⁻. ⁴Kye⁻ jnää⁻h⁻o⁻jø⁻h⁻dsë⁻kih⁻Dsa⁻jø⁻h⁻ jnän⁻, he⁻jmeeh⁻ba⁻hnäh⁻lä⁻jë⁻he⁻ ma⁻jäh⁻jnää⁻h⁻hi⁻ngoo⁻ba⁻jmeeh⁻ hnäh⁻lä⁻ja⁻. ⁵Dsa⁻jø⁻h⁻jnän⁻, hi⁻he⁻ ba⁻jää⁻hnäh⁻ma⁻h⁻lä⁻hnaah⁻hnäh⁻ øøh⁻hnäh⁻lä⁻ko⁻hnää⁻Dio jne⁻hi⁻ lä⁻ja⁻jääy⁻hnäh⁻ma⁻h⁻kwë⁻h⁻hoh⁻ hnäh⁻lä⁻ga⁻kwë⁻h⁻dsë⁻Cristo.

Jme⁻ bi⁻i⁻ jme⁻ jne⁻ ta⁻

⁶Jme⁻jnää⁻h⁻mada⁻kyah⁻hnäh⁻ lä⁻hih⁻kih⁻Dsa⁻jø⁻h⁻jnän⁻. Ta⁻jme⁻ hnäh⁻ko⁻jø⁻h⁻kyaa⁻h⁻ni⁻jaa⁻øøh⁻ jne⁻hi⁻jme⁻wa⁻la⁻cha⁻la⁻, hi⁻ sa⁻jme⁻he⁻lä⁻jë⁻juu⁻he⁻ma⁻kwa⁻ jnää⁻h⁻. ⁷Ma⁻ñeh⁻ba⁻hnäh⁻he⁻ lle⁻kyah⁻hnäh⁻jmeeh⁻hnäh⁻lä⁻ko⁻ jme⁻jnää⁻h⁻. Sa⁻ga⁻jme⁻jnää⁻h⁻wa⁻ la⁻cha⁻la⁻jee⁻kyah⁻hnäh⁻. ⁸Sa⁻ ga⁻kih⁻jnää⁻h⁻la⁻ga⁻kih⁻jnää⁻h⁻kih⁻ni⁻ jaa⁻dsa⁻. Sa⁻ga⁻të⁻h⁻jnää⁻h⁻dsë⁻ jnää⁻h⁻ma⁻ga⁻jme⁻jnää⁻h⁻ta⁻lä⁻jmii⁻ lä⁻hwë⁻. Jë⁻h⁻ni⁻jaa⁻hnäh⁻sa⁻ma⁻ hnø⁻jnää⁻h⁻ma⁻lla⁻kyaa⁻jnää⁻h⁻jmii⁻. ⁹Ja⁻he⁻sa⁻na⁻ngë⁻jnää⁻h⁻hwë⁻he⁻

ma' ngii' jnaäh' kyah' hnäh'. Pero
 lla' he' ja', ga'jmeē' jnaäh' ta' mah'
 jmeeh' hnäh' ja'ba' lä'koō' ga'jmeē'
 jnaäh'. ¹⁰ Lä' ma' ga'tooh' jnaäh'
 kyaah' hnäh' ga'jmeē' jnaäh' mada':
 Cher'mah' hi' sa' hnøø' jmeē' ta',
 lä'ja' sa' wa' kuyh'.

¹¹ Jëeh' ma'nuu' jnaäh', ko'llaa'
 dsa'kyaah' hnäh' jmeē' wa' la' cha'
 la'. Ni' miih' ta' sa' jmeey'. Koo'
 dsa'jëey' he' jmeē' dsa' ba'. ¹² Kih'
 hi' he' na' hlëeh' jnaäh' hi' jmeē'
 jnaäh' mada', lä'hih' kih' Jesucristo
 Dsa'jøøh' jnän'. Ta' wa' tääyh' ta' la'
 ta' jnøø', wa' jmeey' ta' mah' lä'cha'
 he' kuyh'.

¹³ Hi' hnäh' øøhn', jmeē' ba' hnäh'
 he' llu', ta' tu' hnäh'. ¹⁴ Cher'mah'
 chaa' ko'llaa' hi' sa' nuuh' kih' juu'
 he' na'sii' la', kye' da' hnäh' kwaat'
 kih' hi' jmeē' lä'ja' hi' mo'to' jmeē'
 hnäh' ko'jøh' kyaayh' mah' wa' jä'
 o'hih' kiyh'. ¹⁵ Pero ta' jmeē' hnäh'
 na'hääh' hnih', hlëeyh' lä'lle' kih'
 ta'la' kih' he' laa' øøh' ba'.

¹⁶ He' ba' Dio hi' jmeē' hii' tii'
 jnän', wa' jmeey' hii' tii' kyah' hnäh'
 lä'jë' jmi' wa' he' cha' he' he' chaa'
 hnäh'. Dio kyaah' hnäh'.

¹⁷ Jnä' Paa' ma'siin' miih' jee'
 ga'dsaa' juu' la' kyaah' goon'. Lä'ja'
 jmeen' kyaah' lä'jë' je' he' siin' mah'
 la' dsoo' jnä' he' hi' chee' je' ja'.

¹⁸ Wa' mi'jää' Jesucristo Dsa'jøøh'
 jnän' lä'jëe' hnäh'. Wa' la' lä'ja'.

1 Timoteo He⁻ la⁻ to⁻ nē⁻ je⁻ he⁻ ga⁻ sii⁻ Paa⁻ kih⁻ Timotä

¹ Jnä⁻ Paa⁻ laan⁻ apóstol kyaa⁻ Jesu-
cristo lä⁻ hih⁻ kih⁻ Dio hi⁻ lää⁻ jne⁻ hi⁻
lä⁻ hih⁻ kih⁻ Jesucristo Dsa⁻ jøøh⁻ jnän⁻
hi⁻ kyen⁻ o⁻ jøh⁻ dsē⁻ kih⁻. ² Siin⁻ kyah⁻
Timotä, hne⁻ hi⁻ laa⁻ lä⁻ koo⁻ gyuu⁻
kyaan⁻ lä⁻ llu⁻ he⁻ jään⁻ hne⁻ jwē⁻ kih⁻
Dio. Ngün⁻ kih⁻ Dio hi⁻ laa⁻ Täa⁻ jnän⁻
hi⁻ kih⁻ Cristo Jesús Dsa⁻ jøøh⁻ jnän⁻
wa⁻ kway⁻ lä⁻ jē⁻ he⁻ llu⁻ kyah⁻, wa⁻
lä⁻ ñih⁻ dsēy⁻ hne⁻, hi⁻ wa⁻ jmeey⁻ hii⁻
tii⁻ kyah⁻.

*Ga⁻ jmeey⁻ Paa⁻ mada⁻ kih⁻ Timotä
mah⁻ hlēy⁻ dsa⁻ hi⁻ kwa⁻ juu⁻ ta⁻ juu⁻*

³ Jää⁻ sa⁻ ga⁻ ma⁻ ngoon⁻ ta⁻ hwa⁻
Macedonia, ga⁻ jwē⁻ hne⁻ he⁻ jäh⁻
jwii⁻ Éfeso na⁻ mah⁻ hah⁻ kih⁻ ko⁻ llaa⁻
hi⁻ mi⁻ gaa⁻ dsa⁻ kyaah⁻ juu⁻ ta⁻ juu⁻.
⁴ Ni⁻ ta⁻ kwa⁻ jwē⁻ jmeey⁻ he⁻ kih⁻
lä⁻ jē⁻ juu⁻ ma⁻ gyuh⁻ kiyh⁻, ni⁻ he⁻
jmeey⁻ juu⁻ ha⁻ lä⁻ ma⁻ laa⁻ ma⁻ hyaa⁻
ta⁻ gyuu⁻ jnän⁻. Sa⁻ cha⁻ jee⁻ llaa⁻
juu⁻ ja⁻. Koo⁻ llay⁻ hnii⁻ ba⁻ ja⁻.
Sa⁻ dsoo⁻ ta⁻ cha⁻ nē⁻ juu⁻ kih⁻ Dio
kyaah⁻ juu⁻ ja⁻. He⁻ dsoo⁻ dsē⁻ jne⁻
kih⁻ Dio, he⁻ ja⁻ ba⁻ jmää⁻ kih⁻ dsa⁻.
He⁻ ja⁻ jwahn⁻ ka⁻ läh⁻, ja⁻ jäh⁻ Éfeso
na⁻ mah⁻ jmeeh⁻ he⁻ ga⁻ jwē⁻ hne⁻
jää⁻.

⁵ He⁻ hnoon⁻ lä⁻ hnää⁻ dsa⁻ øøh⁻
kyaah⁻ koo⁻ nēē⁻ ba⁻ huu⁻ dsē⁻, he⁻ ja⁻
ba⁻ ma⁻ jmeen⁻ mada⁻ lä⁻ na⁻. Peer⁻
cher⁻ mah⁻ hnii⁻ huu⁻ dsē⁻ kiyh⁻ hi⁻
cher⁻ mah⁻ koo⁻ jäh⁻ bih⁻ he⁻ ma⁻ dsoo⁻
dsēy⁻ kih⁻ Dio, sa⁻ jmää⁻ kiyh⁻ he⁻ jäh⁻
hnääy⁻ øøyh⁻. ⁶ Kih⁻ he⁻ ga⁻ jmeey⁻
ko⁻ llaa⁻ dsa⁻ ta⁻ koo⁻ he⁻ hnääy⁻
øøyh⁻, he⁻ ja⁻ ga⁻ nääy⁻ kyaah⁻ juu⁻ he⁻
sa⁻ jmää⁻ ta⁻. ⁷ Hnøøy⁻ jmääy⁻ hñiiy⁻
jaa⁻ hi⁻ kyuu⁻ ley⁻ kih⁻ Dio, pero ni⁻
he⁻ hlēy⁻ sa⁻ ngēy⁻, ma⁻ ke⁻ kway⁻
juu⁻ lä⁻ kaa⁻ tuh⁻ dsēy⁻.

⁸ Pero ma⁻ ñē⁻ ba⁻ jne⁻, llu⁻ ba⁻ ley⁻
kih⁻ Dio wa⁻ ra⁻ jäh⁻ kih⁻ ngēē⁻ jne⁻

hee⁻ kih⁻ jmää⁻ ley⁻ ja⁻. ⁹ Ñē⁻ ba⁻ jne⁻
sa⁻ ga⁻ kwa⁻ Dio ley⁻ kih⁻ hi⁻ jmee⁻
he⁻ llu⁻. La⁻ kih⁻ hi⁻ ma⁻ hlääh⁻,
kih⁻ hi⁻ chaah⁻, kih⁻ hi⁻ na⁻ hee⁻ dsē⁻,
kih⁻ hi⁻ jmee⁻ dso⁻ kye⁻, kih⁻ hi⁻ sa⁻
kyaah⁻ Dio, kih⁻ hi⁻ sa⁻ cha⁻ nuuh⁻
kih⁻, kih⁻ hi⁻ jngēē⁻ cho⁻ jmii⁻, kih⁻
hi⁻ jngēē⁻ dsa⁻ kyaah⁻, kih⁻ hi⁻ he⁻
ba⁻ hnøø⁻ ley⁻ ja⁻. ¹⁰ Kih⁻ dsa⁻ mē⁻
dsa⁻ ñuu⁻ hi⁻ kaah⁻ wa⁻ hi⁻ cha⁻ hi⁻,
kih⁻ dsa⁻ mē⁻ o⁻ dsa⁻ ñuu⁻ hi⁻ kaah⁻
ja⁻ ba⁻ dsa⁻ kyaah⁻, kih⁻ hi⁻ hēē⁻ dsa⁻
mah⁻ hnēy⁻, kih⁻ hi⁻ ta⁻ juu⁻, kih⁻ hi⁻
jmee⁻ ju⁻ dsoo⁻ kih⁻ juu⁻ ta⁻ juu⁻, hi⁻ la⁻
kih⁻ hi⁻ hnøø⁻ la⁻ dsēē⁻ kih⁻ ju⁻ dsoo⁻
he⁻ kwa⁻ jnääh⁻ la⁻, ¹¹ lä⁻ koo⁻ lle⁻
ju⁻ hmēē⁻ he⁻ na⁻ hñaa⁻ kwan⁻. He⁻
ba⁻ che⁻ na⁻ hñaa⁻ la⁻ ju⁻ hmēē⁻ kih⁻
Dio hi⁻ laa⁻ Täa⁻ jnän⁻.

*Cha⁻ miih⁻ ga⁻ lä⁻ ñih⁻ dsē⁻ Dio kih⁻
Paa⁻*

¹² Kwan⁻ ti⁻ hmaah⁻ kih⁻ Cristo Jesús
Dsa⁻ jøøh⁻ jnän⁻ hi⁻ kwa⁻ be⁻ kin⁻.
Jēē⁻, ga⁻ jmääy⁻ jnä⁻ kwaat⁻ he⁻
mi⁻ ten⁻ kiyh⁻, he⁻ ja⁻ ga⁻ hñaa⁻ jnä⁻
mah⁻ jmeen⁻ ta⁻ kiyh⁻. ¹³ Jää⁻ sa⁻ ga⁻
ma⁻ tēy⁻ jnä⁻ ga⁻ mi⁻ kwah⁻ jnih⁻.
Ga⁻ ngēn⁻ jmeen⁻ hñaa⁻ dsēn⁻ kih⁻
dsa⁻ kyaay⁻, ma⁻ hää⁻ jwē⁻ te. Pero
ga⁻ lä⁻ ñih⁻ dsē⁻ Dio jnä⁻, jēē⁻ sa⁻ ma⁻
man⁻ hee⁻ ja⁻ ma⁻ jmeen⁻, hi⁻ sa⁻
ma⁻ heen⁻ kih⁻ ju⁻ dsoo⁻. ¹⁴ Ha⁻ koh⁻
sa⁻ llu⁻ dsē⁻ Dsa⁻ jøøh⁻ jnän⁻ kyaah⁻
jnä⁻. Ga⁻ jmeey⁻ ga⁻ lä⁻ dsoo⁻ dsēn⁻
kiyh⁻ hi⁻ ga⁻ jmeey⁻ he⁻ ga⁻ lä⁻ hnaan⁻
dsa⁻ ta⁻ la⁻ kih⁻ Cristo Jesús.

¹⁵ Juu⁻ he⁻ jwahn⁻ la⁻, la⁻ dsoo⁻ hi⁻
hnøø⁻ heeh⁻ ga⁻ lä⁻ jēē⁻ dsa⁻. Ja⁻ Cristo
Jesús jmi⁻ gyuu⁻ la⁻ mah⁻ lääy⁻ dsa⁻ hi⁻
jmee⁻ he⁻ hñih⁻. Hi⁻ jnä⁻ laan⁻ to⁻ nē⁻
kih⁻ jee⁻ lä⁻ jēē⁻ hi⁻ jmee⁻ lä⁻ ja⁻. ¹⁶ Kih⁻
he⁻ ja⁻ ba⁻ na⁻, ga⁻ lä⁻ ñih⁻ dsē⁻ Dio jnä⁻,
mah⁻ mi⁻ jnä⁻ Cristo Jesús ta⁻ la⁻ ki⁻
jnä⁻ ha⁻ lä⁻ koo⁻ jøh⁻ dsēy⁻. Jēē⁻,
cha⁻ ga⁻ miih⁻ he⁻ hñih⁻ ga⁻ jmeen⁻
lä⁻ koh⁻ ga⁻ he⁻ jmee⁻ jñah⁻. Lä⁻ jwē⁻
ja⁻, ka⁻ kwaat⁻ hi⁻ na⁻ ga⁻ heeh⁻ kih⁻
Jesús, ha⁻ koh⁻ sa⁻ lä⁻ jøh⁻ dsē⁻ Jesús
kyaay⁻, mah⁻ jmeey⁻ chaay⁻ lä⁻ jēē⁻

joh' jmi' cha-. ¹⁷ Lã'ja- wa' la' juuh- kih' Dio hi' wa' laay' jøøyh'. Sa' chaa- ga' jñah' Dsa-ta' hi' jøøh' ga', hi' sa' juu' jih'koh', hi' ni' sa' tēē' jne' jēē' jnih', jaa- hñii' bih' laay' Dio hi' kyuuh-. Wa' la' lã'ja-.

¹⁸ Timotã, gyuu- kyaan-, kwēehn- hne- nuuh- la-, ja-ba' lã'koo- juu' he- ga' mi'jnã- Dio kih' hi' ga'hlēeh' kyah' jãä'. Ja- mi-dsooh- hoh' lã'koo- ga'jah' hi' he' mah' tēēh' be' jmeeh' ta' lã'jiih' jee' le'. ¹⁹ Hnøø' lã' ma-dsoo' ja-ba' hoh', hi' lã' ma-jmeeh- ja-ba' he- llu' jmah' mah' sa' hñii' huusdse- kyah'. Ko-llaa' dsa- sa' ga'jmeey' he' lã'koo- ya'nãäy' kyaah' huusdse- kiyh', he-ja- ga'heey' hñiiy', mo-so- ga'nãäy' ta' cha'nē'. ²⁰ Uu' hi' ga'jmeey' lã'ja- chee- Hime-neo kyaah' Leja'. Hi' he' ga'ngēen' kih' Tana' mah' lã'ja- mi-tēēy' sa' mi-kwayh' Dio.

2

Ha- lã' chuuy' jne' kyaah' Dio kih' lã'jēē- dsa-

¹ Chuun' kyaah' hne- to-nē', wa' ngii' jne' kih' Dio mah' wa' le' llu' kih' lã'jēē-. Wa' hlēeh' jne' Dio lã'jē- he- lla' dsē- jne' hi' wa' chi-ihn' Dio lã'jē- he- chaa- jne', hi' wa' kwan' ti'hmaah' kiyh'. ² Lã'ja- hnøø' ngii' jne' kih' lã'jēē- hi' kye- ta' hi' lã'kye- dsa-ta' mah' mah' kway' jwē' dsa'toohn' llu' hii' tii' jnã-. Hi' lã'ja- cha- jwē' hnãahn' Dio, hi' jmeen' lã'koo- lle' kih'. ³ He- la- ba' ja- he- llu' he- tih- dsē' Dio hi' lãä- jne'. ⁴ Dio hnøø' he- lãä- lã'jēē- dsa- hi' hnøøy' lã'ngēē- dsa- ha- lã' la' ju'dsoo'. ⁵ Jēēh', jaa- ba' Dio lãä' hi' lã'ja- jaa- ba' dsa-nuuh- chaa- hi' mi-ee- juu' kih' dsa- kyaah' Dio. Dsa-nuuh- he' chee- Jesucristo. ⁶ Ga'ngēēy' hñiiy' he- ga'juuy', mah' lãäy' lã'jēē- dsa-. He- la- ga' mi'jnã- Dio ma' ga'loo' jmi' ja-. ⁷ He-ja- ga'hñaa'y' jnã' laan' apóstol mah' kwan' juu' kiyh'. Ñe- ba' Cristo, hlēehn' ju'dsoo', sa' ta-juun'.

Na-hñaan' mi'tēēn' dsa- hi' sa' lãä' judiu, hee- ja- he- dsoo' dsē' jne' hi' hee- ja- ju'dsoo'.

⁸ He-ja- hnoon- lã'jēē- dsa-nuuh- hi' chaa- lã'kaa- jmi-gyuu- chuuy' kyaah' Dio. Hi' wa'ra- ga'hlēeyh' kyaah' Dio chooy' gooy- ta' gyuuh', hnøø' na-jngēēy', sa' lleey', hi' sa' hneey-.

⁹ Lã'ja- jwahn- ka-läh' kih' dsa-mē', wa' kyeyh' hmiih- kyaah' koo- nēē' ba' huusdse- lã'koo- lle' kih' hi' hnaah- Dio. Hi' wa'ra- ga'jñaa'y' lley' sa' llu' jmeey' jih'gyeh' na-beh- kyaah' ñe' nøø' o kuu' he- hmooh', ni' he- kēyh' hmiih- hmooh'. ¹⁰ Lla- he- ja-, wa' jmäy' hñiiy' na'hñaa'h' kyaah' lã'jē- ta' llu', lã'koo- lle' kih' dsa-mē' hi' hnaah- Dio.

¹¹ Hi' sa' sooh- kih' dsa-mē' he- tooyh' miih' jee' kwa- dsa- juu', hnøø' nuuyh' kih' juu' he- nuuy-. ¹² Sa- kwan' jwē' kih' dsa-mē' he- mi-tēēy' dsa-nuuh-, ni' sa' le' kay' nē' kih' dsa-nuuh-. Hnøø' dsa-taayh' to-kē' ba'. ¹³ Jēēh', Dio ga'jmää' Adán to-nē'. Kēē- ga' ga'jmäy' Eva. ¹⁴ Hi' ja' kih' Adán ga' mi'goo- hi-sa'llu'. Kih' dsa-mē' ba' ga'mi-gooy-. Kih' he-ja- ba' ga-lã'cha- dso'kye- kiyh'. ¹⁵ He-ja- ga'jah' Dio kih' dsa-mē', jēēy' wii' jee' lã'chaa- gyuu- kyaay', pero lãä' bih' cher'mah' ngoo' ba' dsoo' dsēy' kih' Dio hi' lã'ja- hnøø' hnãäy' dsa-, hnøø' na-jngēēy', hi' hnøø' dsa-taayh' lã'koo- lle' kih'.

3

Ha- lã' hnøø' jmeey' hi' kye- nē' kih' øøh' jne'

¹ Jwahn- dsoo', cher'mah' chaa- hi- hnøø' ka' nē' kih' øøh-, ta' llu' ba' ja- hnooyh-. ² Pero hi- hä' goo- ta' ja-, jmeey' bii' laay' jaa- hi- sa' na-bãäh' ni' miih- dsoo', jaa- dsa-nuuh- hi- kyaah' jaa- ba' dsa-mē', jaa- hi- ngē- koo- nēē' ba', jaa- hi- hää- hñiiy', jaa- hi- hä' ta' kih', jaa- hi- kwa- jee' ja' dsa- hi- go-nãä', jaa- hi- lih' mi-tēē- dsa-. ³ Sa' le' ka' nē', jaa- dsa-

lla'hiih. Hnää' jaa- hi- sa- hnee-,
jaa- hi- joh- dsé' hi- sa- ti-choo' juu',
jaa- hi- sa- hee' dsé' kuu', ⁴ jaa- hi-
lih- lla' ta' cha'neh- kih', jaa- hi- lih-
kwéeh' nuuh- joo' mah' sa- jiiyh' juu'
kyaayh'. ⁵ Cher'mah' chaa- jaa- hi-
sa- lih- lla' ta' cha'neh- kih', cha- ba'
lä-ja-, kay' né' kih' gwah- kih' Dio?
⁶ Jaa- øøh' jne' hi- hméé', sa- le' kay'
né', wa'ra- ja' huud'sé- kiyh' jmääy'
hñiiy' jøøyh', hi- jä- dso'jwii' né' kiyh'
lä-koh' ga-la' kih' hi-sa-llu'. ⁷ Hi- jee'
kih' hi- sa- ma-heeh-, hnøø' hii' juu'
kiyh' he- jmeey- he- llu' jmah' ba',
mah' sa- hléeh' dsa- hliih' kiyh' hi-
lä-ja- sa- mi-goo- hi-sa-llu' kiyh'.

*Ha- lä- hnøø' jmee' dsa- na-lleeh'
kya' Dio hi- kwa- juu' kiyh'*

⁸ Hi- lä-ja- ka-läh' kih' lä-jëé- hi-
jmeey- be' kih' hi- kye- né', hnää' jaa-
hi- hä' ta' kih', hi- mi-te' juu' kih',
hi- sa- hih-, hi- hi- sa- hee' dsé' kuu'.
⁹ Hi- hnää' jaa- hi- na-jngii' huud'sé-
kih', hi- chooh- koo- hwéh- juu' he-
ma-dsoo' dsé- jne', he- ma-lä-jnä'
jnän' na'. ¹⁰ He-ja-, jää' ga' hnøø'
kye' jne' kwaat- che' jmääy' jmeey'
ta' ja-. Ja-ga' na-, le' jmeey' be' kih'
hi- kye- né', cher'mah' sa- cha- he-
na-bääyh'.

¹¹ Ja-ba' lä-ja- kih' dsa-mé', hnøø'
jaa- hi- hä' ta' kih', hi- sa- koooh- juu'
jwii', hi- ngé- koo- nëe' ba', hi- jaa- hi-
mi-te' juu' kih'.

¹² Hi- jmeey' be' kih' hi- kye- né',
wa' laay' dsa-nuuh- kya' jaa- ba'
dsa-mé', hi- wa' liyh- llay' ta' cha'neh-
kiyh', hi- wa' kwéeyh' nuuh- jooy'.
¹³ Lä-jëé- hi- ya-hëé' llu' kyaah'
ta' ja-, dsa-hä' ta' kiyh' jee' kih'
dsa-kyaayh' hi- cha-ga'miih- lä-cha-
be' kiyh' hléeyh' dsa- ha- lä- la' he-
ma-dsoo' dsé- jne' kih' Cristo Jesús.

Jnaah' la' juu' he- ma-lä-jnä' jnän'

¹⁴ Hnoon' nün' na-jëen- hne- चाह'
la-, pero ma-ra- he- sii- ba' jnä' kyah',
¹⁵ le' ga- che- sa- ngoon' चाह'. Lä-ja-
lä-néh' ha- lä- kah' né' kih' dsa- hi-
ma-heeh- hi- laa' gwah- kih' Dio jiih-

hi- tääh' né' kih' ju'dsoo', hi- chooyh-
koo- hwéh- juu' ja-, laay' lä-koh'
ma-tii' na'hyah-. ¹⁶ Ma-ra- ju'dsoo',
sa- lä-kéh' jne' jmi' lä-ngéen' ha- lä-
la' jwé' kih' Dio. Pero kyaah' he-
na-sii- jee' la- lä-ngéé' ba' jne' miih-:
Ga-mi-jnäa- Dio hñii' jmi-gyuu- la-,
laay' lä-koo- jaa- dsa-.

Hi- he' ya-hëé' lluu' ta-la' kih' Jmi-lle'
Na-jngii'.

Lä-jëé- ángele ga-jëey'.

Hi- ga-kwa' dsa- juu' kiyh' kih' dsa-
hi- sa- laa' judiu.

Ga-lä-dsoo' dsé' dsa- kiyh', jmi-gyuu-
la-,
hi- ga-heeh- Dio ka-läh' gyuuh'
ya-jwii'.

4

*Lloo- koo- jmi' jmee' dsa- ta- koo'
ju'dsoo'*

¹ Na-hñaa' lä-jëé- ga-mi-jnäa-
Jmi-lle' Na-jngii', ha- lä- le' wa'ra-
ga-té' jee' llaa' jmi'. Kō-llaa' dsa-
lä-øø' kih' he- ma-dsoo' dsé- jne',
nuuy' juu' ta-juu' he- kwa' jmi-lle'
hliih'. ² He- ba' che- ta-juu' hi- kwa'
juu' lä-ja-! Mo-so' liiyh- he- jmeey',
jle' go-te- huud'sé- kiyh'. ³ Mo-so'
kway' jwé' jee' goo- dsa-, ni- sa-
kway' jwé' kuh'hiih' dsa- lä-jé- he-
cha-. Pero Dio ga-lla' lä-jé- he- cha-
mah' kuh'hiih' hi- kwa- ti'hmaah'
kiyh', hi- laa' kyaay' hi- kyuuh- ha-
lä- la' ju'dsoo'. ⁴ Jëéh', llu' ba' lä-jé-
he- ga-lla' Dio he- kih-hih-. Sa-
cha- he- kih' jahn' sa- llu', hnøø'
kwan' ti'hmaah' kih' bih'. ⁵ Kyaah'
juu' kih' Dio hi- kyaah' he- ngii'
dsa- kiyh', jmeey- na-jngii' lä-jé- he-
kuh-hiih- dsa-.

*Ha- lä- hnøø' jmee' hi- hä- goo- ta'
kih' Cristo*

⁶ Cher'mah' mi-tëeh' øøh' juu' la-,
ya-hëeh' ba' hne- llu' kyaah' ta' kih'
Jesucristo, hne- hi- tēē- be' kyaah'
juu' he- ma-dsoo' dsé- jne', ja-ba'
ju'dsoo' he- ma-heeh- na-. ⁷ Mo-to'
taah- hñaa' kyaah' juu' ma-gyuh-,

kyaah' juu' he- sa' jmaa' ta'. Jmee' bii' hnaah' Dio ba'. ⁸ Llu' ba' miih- he- koo'hlij' jne'. Pero cha-ga'miih- llu' he- hnaah' jne' Dio. Jeeh' he- ja- la' ya'joo' jnan' jmi-gyuu' la- hi- la-ja- ka-lah' jmi-gyuu' he- na' ga- la-jna'. ⁹ Juu' la-, la' dsoo' hi' jmee' bii' heeh- la-jee' dsa-. ¹⁰ He-ja- ba' kwa- jne' be' la-jiih' jee' le', kih' he- kye' jne' o-joh' dsē- kih' Dio jiih', hi- laa- la-jee' dsa-. Pero la-jee' hi- ma-heeh- kiyh', hi- he' ba' laa'.

¹¹ Ja- mi-tēh' dsa- juu' la-, hi- jwiih' hnih' jmee' bii' mi-tey'. ¹² Ni- jaa-, ta' wa' mi-kwah' hne- kih' he- mah'. Jle' jwē' kiyh'. Jmee' ba' hne- kwee- mah' ka' nē' hi- ma-heeh- juu' kih' Dio la-koo- jmeeh- hnaah': ha- la' hlēeh', ha- la' jmeeh-, ha- la' hnaah' dsa-kyaah', ha- la' ma-dsoo' hoh' kih' Dio hi- ha- la- ngēh- kyaah' koo- nēe' ba' huu'dsē-. ¹³ Ta-ko-jiih' sa' ga' ma-lloon', ja- hēh- ba' hne- juu' kih' Dio, ja- hlēeh' dsa- kyaah' juu' na-, hi- ja- mi-tēh' dsa- ka-lah'. ¹⁴ Ta' ya-tu' ta' he- ga-hnaah' kih' Dio la' ma' ga-kye- dsa-gyuu' goo- nē' kyah'. Ga-ngēy' juu' he- ga-mi-jnaa- Dio kiyh', ga-hlēeyh' kih' ta' he- ma-hnaah' kih' Dio.

¹⁵ He-ja- ta' hwaā' jee' jmeeh- ta' ja-. Jmee' ba' hne- he' mah' lii- ga'looh' ba' hne- ta' cha'nē'. ¹⁶ Hāā' hnaah' hi- leeh' wa'ra- ga-mi-siih' juu' na-. Ja- mi-teh' ba' hne-. Cher'mah' ga'looh' ba' hne- jmeeh- la-na-, laah' hnaah' hi- laah' la-jee' hi- nuu- juu' he- kwah-.

5

Ha- la' dsa'toohn' kyaah' hi- ma-heeh- juu' kih' Dio

¹ Ta' hlēeh' dsa-nūh- ma-gyuh- wa' la' cha- la', hlēeyh' kyaah' juu' llu' ba' la-koh' jaa- tāā' kyaah'. Hi- la-ja- kih' hi- kwaa-, hlēeyh' la-koh' dsa-nūh- ooh' ba'. ² La-ja- kih' hi- laa' dsa- ma-hyaa', hlēeyh' la-koh' maa' kyaah'. Hi- kih' hi- laa' dsa-mē' kwaa-, hlēeyh' la-koh' dsa-mē' ooh'

ba'. Wa' na-jngii' go-te' huu'dsē- kyah' kyaayh'.

³ Cher'mah' dsoo' chaa- dsa-mē' hi- hni', kwa' be' kiyh'. ⁴ Pero cher'mah' chaa- dsa- hni' hi- chaa- joo', chaa- gyuu- llooy', hi- he' ba' ga-tēē' jmee' be' kiyh' to-nē', la-koo- lle' kih' hi- hnaah- Dio, la-llu' he- ga-mi-kwaa- cho'jmiij-. He- ja- ba' llu' hi- tih' dsē' Dio. ⁵ Cher'mah' chaa- jaa- ma'ra- hi- dsoo' hni', hi- ma-jā' hni' go-te-, hi- he' ba' kye- o-joh' dsē- kih' Dio, hlēeyh' kyaah' Dio, hi- ngiiy' kiyh' la-jmii' la-hwē'. ⁶ Pero dsa-mē' hni' hi- jmee' la- ngii' jmi-ngo' kih', na-juuy' jee' ka- Dio ma-ke- jiiyh' jmi-gyuu- la-. ⁷ Kwa' ba' hne- juu' la-, mah' ni- jaa- sa' wa' jā' na-bāāh' dsoo'. ⁸ Cher'mah' chaa- hi- sa' jmee' he' kih' hi- chaa- kyaay', he- ma-bey' he- ma-dsoo' dsēy' ba' ja-. Hi- jmeey' hliih' cha-ga'miih- cher'mah' sa- hāāy' hi- tāāh' cha'neh' kiyh'. Hlēeh' gyih' la-koh' ga' hi- sa' ma-heeh- go-te-.

⁹ Cher'mah' chaa- dsa-mē' hni', hi- hāā' la' ga' to'lo'gya' dsē' gya' ji-nē-, hi- he' ba' cha- jwē' lla-lee' je- mah' hyoyh' he- jmee' bii' kiyh', cher'mah' ma' laay' mē' jaa- ba' dsa-nūh-. ¹⁰ Jmee' bii' jaa- dsa-mē' hi- hii' juu' jmee' he- llu' jmah', hi- ga-mi-kwaa- joo', hi- ga-kwa' jee' ga-jā' dsa-, hi- ga-jmaa' hni' hwaā' mah' ga-jmeey' ta'he' kih' hi- laa' kyaā' Dio, hi- ga-jmee' be' kih' hi- jee' wii', hi- ma' tēē' jmee' he- llu' jmah'.

¹¹ Pero dsa- hni' hi- kwaa-, sa' cha- jwē' kiyh' lla-lee' je-, wa'ra- ja' dsēy' kaay' jnah' dsa-nūh- hi- sa' la-tāāy' mi-tey' ta' kih' Cristo. ¹² Jee' ja- ma-na-bāāy', kih' he- ma-hlāāy' kyaah' hmooh' he- ga-jmeey' to-nē'. ¹³ Hi- ja- ma-la' he- ja- jmeey', la-jwēy' hi- la-tēēy' ngēy' la-joh' hne' chih'. Hi- kooyh' juu' jwii, hi- taayh' hniiy' jee' sa' ga-tēēy' jēy', hi- llay' juu' he- sa'

ga⁺tēy⁺ hlēy⁺h'. 14 Dsa⁻mē⁺ hñi⁺ hi⁻ kwaa⁻, hnoo⁺ ga⁺ jnā⁺ he⁻ kaay⁺ dsa⁻ñuu^{h-}, mah⁺ lā⁻chaa⁻ jooy⁺ hi⁻ jmeey⁺ ta⁺ he⁺ cha⁺neh⁻ kiy^{h'}. Hi⁻ hnø⁺ liiy^{h-} kih⁺ lā⁻jē⁻ he⁻ jmeey⁺. Lā⁻ja⁻ jlē⁺ jwē⁺ kih⁺ hi⁻ na⁻høø^{h'} hi⁻ hlēē^{h-} wii⁺ kiy^{h'}. 15 Chaa⁻ ko⁻llaa⁺ dsa⁻mē⁺ hñi⁺ ma⁻tuy⁺ juu⁺ kih⁺ Dio mah⁺ jmeey⁻ lā⁻ jøø⁻ Tana⁺ kiy^{h'}.

16 Cher⁺mah⁺ cha⁺neh⁻ kih⁺ øø^{h'} jne⁺ hi⁻ mē⁺ hi⁻ ñuu^{h-} chaa⁻ jaa⁻ dsa⁻mē⁺ hñi⁺, wa⁺ hnøø⁺ bih⁺ lā⁻jē⁻ he⁻ jmee⁻ bii⁺ kiy^{h'} mah⁺ sa⁺ jmee⁺ hii⁻ kih⁺ gwah⁻. Ja⁻ga⁺ na⁺ lā⁻tāā⁺ gwah⁻ kwa⁺ be⁺ kih⁺ dsa⁻ hñi⁺ hi⁻ sa⁺ chaa⁻ kyaā⁺ go⁻te[~].

17 Dsa⁻gyuu^{h'} hi⁻ tāā^{h'} ta⁺jāā⁻ gwah⁻, lle⁺ kih⁺ hyoy^{h-} to⁺ jaa⁺. Pero jmee⁻ bii⁺ hyoh⁺ to⁻nē⁻ hi⁻ kwa⁻ juu⁺ kih⁺ Dio, hi⁻ lā⁻ja⁻ hi⁻ mi⁻tēē⁻ dsa⁻.

18 Lā⁻ja⁻ na⁻sii⁻ juu⁺ kih⁺ Dio: “Sa⁺ llu⁺ na⁻hñuu^{h-} hoo⁺ kya⁺ jee⁺ pe⁻ jleey^{h-} kyah⁺ kih⁺ mi⁻trigo.” Hi⁻ lā⁻ja⁻ na⁻sii⁻ ka⁻lā^{h'}: “Hi⁻ jmee⁻ ta⁺, lle⁺ kih⁺ tēy^{h'} jñeey⁺.”

19 Ta⁺ jmee⁻ he⁺ juu⁺ kih⁺ hi⁻ bāā^{h-} dsoo⁺ dsa⁻gyuu^{h'} kyaā⁺ gwah⁻ cher⁺mah⁺ sa⁺ chaa⁻ uu⁺ uu⁺ hi⁻ jmee⁻ ju⁺dsoo⁺. 20 Cher⁺mah⁺ ngoo⁺ bih⁺ jmeey⁻ he⁻ hliih⁺, hlēy^{h'} to⁻lo⁻ nē⁻ jee⁺ lā⁻jēē⁻, mah⁺ lā⁻ja⁻ hii⁺ goo⁻ kih⁺ lā⁻jēē⁻. 21 Jmeen⁻ mada⁻ kyah⁺, ñe⁻ ba⁺ Dio, ñe⁻ ba⁺ Jesucristo Dsa⁻jøø^{h'} jnān⁻ hi⁻ ñe⁻ ángele hi⁻ na⁻lleē^{h'} kyaay⁺. Jwēē^{h-} hne⁻ høø⁺ lā⁻jē⁻ juu⁺ la⁻. Jmee⁺ kwee⁻ lā⁻hii⁻ nē⁻, ta⁺ wa⁺ hnaah⁻ ma⁻la⁻ uu⁺ uu⁺ ba⁺. 22 Ta⁺ hñaa⁻ tā⁺be⁺ hi⁻ ka⁺ nē⁻ kih⁺ øø^{h'} jne⁺ mah⁺ kyeh⁺ gooh⁻ nē⁻ kiy^{h'} mah⁺ sa⁺ dsa⁻bāā^{h-} dso⁺kye⁻ kiy^{h'}. Hāā⁻ hñaa^{h'}, wa⁺ na⁻jngēē^{h'} kih⁺ lā⁻jē⁻ he⁻ hliih⁺.

23 Na⁺ ta⁺ cha⁺nē⁻ mo⁻to⁻ huh⁺ jmi⁻dsē⁻ jmah⁺, hih⁺ miih⁻ jmi^{h'} mi⁻ jē^{h'} ma⁻āā⁻ kih⁺ he⁻ dsaah⁺ tuh⁻ hi⁻ kih⁺ he⁻ dsa⁻lā⁻dsaah⁺ ko⁻lla⁻jii^{h-}.

24 He⁻ hliih⁺ he⁻ jmee⁻ ko⁻llaa⁺ dsa⁻lā⁻jnā⁺ jmi⁻gyuu⁻ la⁻ jāā⁺ ja⁻ga⁺ lla⁺ Dio ta⁺. Pero he⁻ hliih⁺ he⁻ jmee⁻ jñah⁺, lā⁻jnā⁺ wa⁺ra⁻ ga⁺tē⁺ jee⁺ lla⁺ Dio ta⁺. 25 Hi⁻ lā⁻ja⁻, dsa⁻lā⁻jnā⁺ ta⁺ llu⁺.

Pero cher⁺mah⁺ cha⁻ ta⁺ llu⁺ he⁻ sa⁺ na⁺jnā⁺, ma⁺ra⁻ he⁻ lā⁻jnā⁺ ba⁺ kēē⁻.

6

1 Hih⁺ hi⁻ jmee⁻ ta⁺ kih⁺ dsa⁺, hnøø⁺ cha⁻ ñuu^{h-} kiy^{h'} kyaā^{h'} dsa⁻juu⁺ mah⁺ sa⁺ hlēē^{h'} dsa⁻ wii⁺ kih⁺ Dio, hi⁻ ni⁻ sa⁺ hlēy^{h'} wii⁺ kih⁺ juu⁺ he⁻ ma⁻mi⁻tēē⁻ jne⁺. 2 Hi⁻ cher⁺mah⁺ chaa⁻ øø^{h'} jne⁺ hi⁻ lāā⁺ juu⁺ ta⁺, sa⁺ cha⁻ jwē⁺ jnān⁻ jmeen⁺ wa⁺ la⁺ cha⁻ la⁺ kih⁺ he⁻ laay⁺ øø^{h'} jne⁺. Lā⁻llu⁺ he⁻ hnāā⁺ jnih⁺, hnøø⁺ jmeen⁺ he⁻ llu⁺ jmah⁺ kyaay^{h'} ta⁺ la⁻ kih⁺ he⁻ laay⁺ øø^{h'} jne⁺ hi⁻ jā⁺ llu⁺ kyaā^{h'} ta⁺ kiy^{h'}. He⁻ja⁻ mi⁻tēē⁻ dsa⁻ juu⁺ la⁻, hi⁻ hlēy^{h'} ka⁻lā^{h'}.

Hii⁺ goo⁻ jnān⁻ kyaā^{h'} kuu⁺

3 Cher⁺mah⁺ chaa⁻ jaa⁻ hi⁻ mi⁻tēē⁻ dsa⁻ jyoh⁺ juu⁺ he⁻ sa⁺ jēē^{h'} kwee⁻ kyaā^{h'} ju⁺dsoo⁺ kih⁺ Jesucristo Dsa⁻jøø^{h'} jnān⁻, hi⁻ sa⁺ jēē^{h'} kwee⁻ kyaā^{h'} juu⁺ he⁻ ma⁻heē^{h'} jne⁺, 4 he⁻ jmāāy[~] hñiiy⁺ jøø^{h'} ba⁺ ja⁻, hee⁻ na⁻ kyuu^{h-}, he⁻ sa⁺ tuy⁺ ti⁻chooy⁺ juu⁺ ja⁻, koø⁻ llay⁻ hñii⁻ ba⁺. Jee⁺ ja⁻ hwēē⁻ hi⁻ wii⁺ dsē⁺, hi⁻ hnoo⁻ hñii⁻, hi⁻ hlēē^{h-} wii⁺ kih⁺ dsa⁺, hi⁻ hi⁻ sa⁺ cha⁻ o⁻jøø^{h'} dsē⁺ kih⁺. 5 Hi⁻ lā⁻ja⁻ hwēē⁻ hi⁻ chaā^{h-} hi⁻ na⁻hee⁻ go⁻te[~] huū⁺dsē⁻ kih⁺, hi⁻ mo⁻so⁻ cha⁻ ju⁺dsoo⁺ kih⁺. Hi⁻ he⁺ laā⁺, lā⁻chay⁻ cha⁻miih⁻ kuu⁺, kih⁺ he⁻ hnaay^{h-} Dio. Ta⁺ jmee⁻ ko⁻jøø^{h'} kyaā^{h'} dsa⁻ he⁺. 6 Jnaā^{h'} la⁺ jnān⁻ he⁻ hnāā^{h'} jne⁺ Dio, pero hnøø⁺ heē^{h'} ba⁺ jne⁺ ha⁻ koh⁺ te⁺ he⁻ cha⁻ jnān⁻. 7 Ni⁻ miih⁻ sa⁺ cha⁻ he⁻ kye⁺ jne⁺ ma⁺ ya⁻nøø⁺ jne⁺ jmi⁻gyuu⁺ la⁻. Hi⁻ lā⁻ja⁻ sa⁺ cha⁻ he⁻ kii⁺ jne⁺ wa⁺ra⁻ ga⁺nøø⁺ jne⁺ ka⁻lā^{h'}. 8 Cher⁺mah⁺ cha⁻ he⁻ kih⁻hih⁻ jne⁺ hi⁻ cha⁻ ba⁺ hmiih⁻ kyeh⁺ jne⁺, kyaā^{h'} he⁻ ja⁻ ba⁺, wa⁺ chaa⁻ jne⁺ llu⁺. 9 Hi⁻ hnøø⁺ lā⁻cha⁻ cha⁻miih⁻ kuu⁺, gwa⁺ dsēy⁺ jmeey⁺ he⁻ hliih⁺ kyaā^{h'} he⁻ jøø⁻ kiy^{h'}. Dsa⁻lā⁻ngaay^{h'} kyaā^{h'} lā⁻jē⁻ he⁻ heē⁺ dsēy⁺, koø⁻ hnoo⁻ dsoo⁺ ba⁺ ja⁻. Kyaā^{h'} he⁻ ja⁻, dsooy⁺ ta⁺ hwa⁺ mah⁺ heey⁺ go⁻te[~]. 10 Kih⁺ he⁻ heē⁺ dsē⁺ dsa⁻ kuu⁺, he⁻ja⁻ ba⁺ hya⁻ lā⁻jē⁻

nëe' he- hliih'. Kih' he- hnøøy' liyh' cha-ga'miuh- kuu', lä'ja- ko'llaa' dsa- ma-be' he- ma-dsoo' dsëy' kih' Dio, he-ja- ma-ja- cha-miuh- wii' në' kiyh'.

Wa' kwan' be' kyaah' juu' he- ma-heeh' jne'

¹¹ Pero hne- dsa-niuh- kyaah' Dio, ni- miuh- ta- jmee- lä'ko- jmee- dsa- he'. Jmee' he- llu' jmah' ba', hnääh' Dio, wa' lä-dsoo' hoh' kiyh', wa' hnaah' dsa-, wa' jøh- hoh' kyaah' dsa-, hi- jmää' hñaah' hwaah' ba'. ¹² Jwërte kwa' be' hnääh' Dio, lä'llu' he- ma-dsoo' hoh'. Jëeh' ga'llëh- Dio hne- mah' jmeey' lä'chaah- tää'. He-ja- kwa' ba' hne- be' kyaah' juu' ja-. Jëeh' ga-mi-jnääh' ba' hne- juu' he- ma-dsoo' hoh' jee' kih' jwëe' dsa-. ¹³ Jmeen' mada- kyah', mi-te' lä'jé- he- ma-jwëehn' hne-. Në- ba' Dio hi- jmee' cha- ga-lä'jé- hi- në- ba' Jesucristo hi- ga-mi-jnääh- juu' kih' cha-në' Poncio Pilato, ga-jäyh' ha- lä' la' ju'dsoo'. ¹⁴ Jmee' ba' hne- lä'jé- mada- he- ma-jmeen' kyah' mah' sa- hlääh- hne- hi- sa- na-bääh' ni- ko- wa-ra- ga-të' jee' jäh' Jesucristo Dsa-jøøh' jnän'. ¹⁵ Dio hi- lluu' mi-jnääh' Jesús wa-ra- ga'lloo' jmi'. Jaa- Dio ba' hi- lla' ta'. Hi- he' he' Rey hi- kye- në' kih' jee' lä'jé- Rey, hi- jaa- hñii' bih' laay' jøøh' kih' jee' lä'jé- Dsa-kaah'. ¹⁶ Jaa- hñii' bih' sa- juuy' jih'koh', hñii' bih' gyay' jee' jnä' wa'je-, ni- jaa- sa- tē'dsëe' jee' gyay'. Ni- jaa- dsa- jmi-gyuu' sa- ma-jëey', ni- sa- tēey' jëey'. Wa' la' juuh- kiyh' hi- cha- cha-miuh- be' kih' lä'jé- joh' jmi' cha-. Wa' la' lä'ja-.

¹⁷ Hlëeh' hi- cha- cha-miuh- kuu' jmi-gyuu' la-, ta- wa' jmääy' hñiiy' kaayh'. Ta- wa' kyey' o-jøh- dsë- kyaah' kuu' kiyh'. Lla- ba' kuu' na-. Hnøø' kay' o-jøh- dsë- kih' Dio ba', hi- kwa- cha-miuh- lä'jé- he- hnøø' jnän' mah' kyen' ya'jøø'. ¹⁸ Chiih' hi- cha- kuu', wa' jmeey' he- llu' ba'. Lla- he- ma- lä'chay- kuu', wa' jmeey'

cha-miuh- be' kih' hi- lla-kyaa', sa- wa' chaayh-. ¹⁹ Lä'ja- ba' lä'cha- cha-miuh- kiyh' he- mo-so' lla- në' jmi-gyuu' he- na' ga' jä-. Hi- lä'ja- tēey' chaay- tää'.

²⁰ Timotä, ja- mi-teh' lä'jé- mada- nuuh' kih' Dio. Ta- taah' hñaah' jee' cha- juu' he- sa- jmää' ta' hi- lä'jé- juu' he- kwa- hi- jäh' ma-mi-tëe- cha-miuh-. ²¹ Heh' lä'ja- ma-ka- ko'llaa' jwë', ma-jmeey' ta- koo' juu' kih' Dio he- jmee' jne' dsoo'.

Wa' mi-jää' Dio hne-. Wa' la' lä'ja-.

2 Timoteo

He-la-jee-ga-të-to-je- he-ga-sii-Paa-kih' Timotä

¹ Jnä' Paa' laan' apóstol kyaá' Jesu-
cristo lä' hyoh- dsé' Dio. Ga' cheey'
jnä' mah' kwan' juu' kiyh' lä' koo-
ga-bääh- hñiiy' jmeey' chaá- jne'
ta-la- kih' Cristo Jesús. ² Jee' la-
sün' kyah' Timotä lä' koh' jaa- gyuu-
hi- hnaan'. Ngün' kih' Dio hi- laa'
Tää' jnän' hi- ngün' kih' Jesucristo
Dsa-jøøh' jnän', wa' kway' he- llu'
kyah', wa' lä-ñih' dsëy' hne-, wa'
jmeey' hii' tií' kyah'.

*Paa' ga-hlëäh' Timotä mah' mi-tey'
ta' he-hä' gooy-*

³ Kwan' ti'hmaah' kih' Dio. Jmee-
ba' jnä' ta'he' kiyh' ja-ba' lä' koh'
ga-jmee' dsa- ma-kaah' kyaan'.
He-ja- sa' hñii' huudse- kin'. Hi-
dsooh' ba' dsen' hne- lä' jmi' lä' hwé'
lä' ma' hlëäh' kyaah' Dio kyaan'.
⁴ Dsooh' dsen' he- ga-lä' meeh' hoh'.
He-ja- hnoon' nün' na-jëen' hne-,
ja-ga' na' chaan- llu'. ⁵ Ma' ba'
jnä', ja' koo- jwah' ba' hne- he-
ma-dsoo' hoh' kih' Dio. Lä' ma'
to-né' ga-lä' dsoo' dsé' ma-hyaa'
kyaah' Loida kyaah' maa' kyaah'
Eunice, hi- jmeen' dsoo', ja-ba' lä' ja-
ma-dsoo' hoh' hne- ka-läh'.

⁶ He-ja- jwëehn' hne-, kwa' ba'
hne- be' kyaah' ta' he- ga-kwëeh'
Dio hne- lä' ma' ga-kyen' goon' né'
kyah'. ⁷ Jëeh', sa' ga-kwa' Dio Jmi-llé'
kih' mah' jmeen' gah' jne'. Ga-kway'
mah' kwa' be' jnän', mah' lä-hnäa'
jne' dsa-kyaahn', hi' mah' hään'
hñaan'. ⁸ He-ja- jwëehn' hne-, ta-
jme- na-heeh'. Kwa' ba' hne- juu'
kih' Dsa-jøøh' jnän'. Ni' ta' jme-
na-heeh' ki' jnä' he- hään' neh-ñe'
' kwaat' kih' Jesús. Heeh' ba' hne-
jëeh' wii' kwaat' kih' ju'hmeë' lä' koh'
jëen' la-. Dio ba' kwa' be' kyah'.
⁹ Hi- he' ga-lääh' jne' hi' ga-tëyeh' jne'

mah' leé' jne' na-jngëé'. Ja' ta-la'
kih' he- ma-jmeen' he- llu' ga-tëyeh'
jne'. Jää' ba' ma-lla' dsé' Dio jmeey'
lä-ja-, he-ja- ba' ga-tëyeh' jne'. Hi' lä-
ma' ga-heeh' jne' kih' Cristo, ga-hñah'
jne' he- la' kwa' Dio he- ma-na-la'
juu' jää' ja-ga' nøø' jmi-gyuu'. ¹⁰ Hi-
na' ma-mi-jnäa- Dio lä-jé' he- ja-,
lä-llu' he- ja' Jesucristo Dsa-jøøh'
jnän' hi- ga-lääh' jne'. Ma' ke' ga-juuy',
sa' ga-lih' he- ja- kyaayh'. Ma-ra- he-
ga-lä' jiih' bih'. Hi' kyaah' ju'hmeë'
kiyh' ga-mi-jnäay- ha- lä' lä' chaá-
dsa- tääh', lä-ja- mo' so' juuy' jih' koh'.

¹¹ Hi' jnä' na-hñaan' kwan' juu'
la-, laan' apóstol, hi' laan' ta-jwoh'
kyaá' hi- sa' laa' judiu. ¹² Kih'
he-ja- ba' na-, jëen' wii'. Pero sa-
gwa' na-hiihn', kyuu' ba' jnä' hi- kih'
ma-dsoo' dsen'. He-ja- jmeen' dsoo',
hi- he' cha- be' kih' høøy' lä-jé' he-
ga-toohn' gooy- lä' jiih' lloo' jmi'.

¹³ Wa' jä' koo- hweh- kyah' lä-jé'
ju'dsoo' he- ma-jwëeh' hne-. Wa'
dsoo' hoh' tääh', wa' hnaah' dsa-
He- na- ba' cha- jnän', kih' he-
ma-laa' jne' koo- kyaah' Cristo Jesús.

¹⁴ Kyaah' be' kih' Jmi-llé' Na-jngii'
' he- kyaah' jne', høø' juu' llu' he-
ma-hñah'.

¹⁵ Ma-ñeh' ba' hne-, lä-jëé' hi-
chaá- hwa' Asia ma-bee' jnä'. Lä-ja-
ga-jmee' Figelo kyaah' Hermógene.

¹⁶ Wa' lä-ñih' dsé' Dio lä-jëé' hi-
chaá- kyaá' Onesíforo. Joh' jiih' sa'
ga-jmeey' be' kin', sa' ga-lä' hiiyh'
kih' he- hään' neh-ñe'. ¹⁷ Lä' chah'
ma' ga-lloo' Onesíforo jwii- Roma,
ga-hnaayh- jnä' lä-bii' lä-jaa', lä' jiih'
ga-jnäayh- jnä'. ¹⁸ Wa' lä-ñih' dsé'
Dsa-jøøh' jnän' kiyh' wa-ra- ga-té'
jee' llaa- jmi'. Hne- ñeh' kwee- he-
ga-jmeey' cha-miih- be' jnän' lä' ma'
tøøhn' jwii- Éfeso.

2

*Hnøø' ma-na'lluu' jne' mah' lä-ja-
leé' jne' lä' koo- jaa- hløø' kyaá' Jesu-
cristo*

1 Jwëehn~ hne- gyuu- kyaan+, kwa' ba' hne- be' kyaah' he- la' hñah' jne' ta-la- kih' Cristo Jesús. 2 Ga-lä-tëeh- juu' he- ga-kwan' to-lo- ne' jwëë' dsa-. He-ja- jwëehn~ hne-, tøøh' 'goo- jñah' hi- laah' jmää' mi-tëë- dsa- juu' ja-.

3 Kwëeh' hoh' ma' jëeh' wii'. Mah' lä-ja- leeh' lä-koh' jaa- hløø' lluu' kyaa' Jesucristo. 4 Ni- jaa- hløø' sa- jääy' jmeey' jyoh' ta', ga-tëëy' jmeey' lä-jë- mada- kih' juu' bih' mah' tih' dsë' juuy' hi- ga-kwëëyh' ta' ja-. 5 Hi- lä-ja- hi- koo+, ni- koo- sa- liyh- cher'mah' sa- ga-kooy' lä-lle' kiyh'. 6 Jaa- hi- jmee- ta' hwa' kih', lle' kih' tëëy' to-në' kih' jee' lä-jëë- wa-ra-ga-sooh' ta' ja-. 7 Jmee' da' huudsë- hee- hnøø' jäh- he- ma-jwëehn- hne-. Dsa-jøøh' jnän' ba' kwa' be' kyah' mah' lä-ngëeh' lä-jë- he- ja-.

8 Wa' dsooh~ hoh' kih' Jesucristo, hi- laa' sa-ju- kih' David hi- ga-lä- jiih' jee' kih' hi- na-juu', lä-koo- la- ju'hmëë' he- kwan-. 9 Kih' he-ja- ba' na-, jëen~ wii', he- na-hñuuh' kyaah' caden~ lä-koh' jaa- hi- ää- dsoo'. Pero ni- miih' sa- le' jmeey' lä-ja- kih' juu' kih' Dio. 10 He-ja- kwëeh~ ba' dsën- jëen~ wii' mah' wa' la' lluu' kih' lä-jëë- hi- na-lleeh' kyaa' Dio. Mah' lä-ja- lloo- koo- jmi' lääy' ta-la- kih' Cristo Jesús mah' dsa-näay' ya-jwii' jee' sa- hee' jih'koh'.

11 Juu' la- la' ju'dsoo':

Cher'mah' ga-juu' jne' kyaah' Jesús, lä-ja- jmeey' chaa- jne' ko-jøh' kyaayh'.

12 Cher'mah' ga-lä-be' dsë- jne' jëen' wii', lä-ja- cha- jwë' jnän' jmeen' hi- ko-jøh' kyaayh'.

Cher'mah' ga-jäh' jne' sa- kyuu- jnih', ja-ba' lä-ja- jäh' sa- kyuy- jne'.

13 Cher'mah' sa- ga-mi-ten' juu' jnän', pero ma-ra- he- mi-te' bih' juu' kiyh',

jëeh' sa- le' hiji' juu' kiyh'.

Jaa- hi- ma-ya-hëë~ lluu' kyaah' ta' kih' Dio

14 Mi-dsooh- dsë' øøh' jne' kyaah' juu' la-. Ja- jwiiyh', ñe- ba' Dsa-jøøh' jnän', sa- lluu' he- ti'choo' jne' juu' he- sa- jmää' ta'. Koo- hee- dsë' dsa- hi- nuu- ba' ja-. 15 Kwa' be' mah' ya-hëëh' lluu' cha-në' Dio mah' sa- jäh' o-hih- kyaah' ta' he- mi-tëeh' dsa- ju'dsoo' lä-koo- lle' kih'. 16 Ta- kwaa- hñah' kyaah' juu' he- sa- jmää' ta'. Kyaah' juu' ja- dsa-nää' dsa- cha-ga-miih- kyaah' he- hliih'. 17 Juu' ja- kuh-gii~ kih' dsa- lä-koh' kuh-gii~ në' dsoo' jee' ja-. Lä-ja- ga-la' kih' Himeneo kyaah' Fileto. 18 Hi- he' ga-kah~ jwë' kih' ju'dsoo', jäh' ma-ngëë' ba' he- dsa-lä-jiih' dsa-. Kyaah' juu' ja-, ga-heey' dsë' ko-llaa' dsa- hi- ma-dsoo' dsë'. 19 Pero juu' kih' Dio jä- koo- hweh-, lä-koh' ma-tii' na-hyah- he- na-sii- në' kih': "Kyuu- ba' Dsa-jøøh' jnän' lä-jëë- hi- laa' kyaay'." Hi-: "Lä-jëë- hi- ngii- ta-la- kih' Cristo, wa' lä-øøy' kih' lä-jë- he- hliih'."

20 Jëë- da'. Koo- hne' juuh- jee' cha- cha-miih- nëë' goo- tii' dsa-, cha- he- la' kyaah' ñe' hmooh', hi- cha- he- la' kyaah' hma-, hi- cha- he- la' kyaah' gwaah'. Lä-jë- he- hmooh' jmääyh- ta-lä- ma-të- jmi'. Hi- he- sa- hmooh', he- ja- ba' jmääyh- ta- koo- kyoo- ba'. 21 Hi- ja- ba' lä-ja- la' kih' dsa- kyaa' Dio ka-läh'. Cher'mah' ko-llaa' hi- ma-lä-øø' kih' he- hliih', hi- he' laa' lä-koo- ñe' he- hmooh', he- na-jngii' he- jmää' kih' Dsa-jøøh' jnän'. Lä-ja- ma-na-lluu' bih' jmeey' lä-jë- ta' lluu'.

22 Be' go-te- lä-jë- he- hee' dsë' chih- kwaa-. Hi- gwa- ba' hne- ta- cha-në' ko-jøh' kyaah' lä-jëë- hi- ngii- kih' Dsa-jøøh' jnän' kyaah' koo- nëë' ba' huudsë-. Ja- jmeeh- he- lluu' jmäh' ba', hi- hnøø' lä- ma-dsoo' ja-ba' hoh' kih' Dio, wa' hnaah- dsa-kyaah' hi- wa' hii' tii' kyah'. 23 Jmee' ta- koo' juu' he- ti-choo- dsa-, juu' he- sa- jmää' ta'. Ma-ñeh' ba' hne-, koo- lla- hnii- ba' juu' ja-. 24 Jaa- hi-

jmeē ta'he' kih' Dsa-jøøh' jnän', sa' hnøø' hneey' kyaah' dsa-. Hnøø' llu' dsēy' kyaah' lä-jëē' ba'. Hnøø' liyh' mi-tēy' dsa-, hnøø' jøh' dsēy' kyaah' dsa-. ²⁵ Hi' hnøø' jmäy' hñiyy' hwaä' wa'ra- ga-tē' jee' hlēy' hi' chaah-, ha- ga- che- ga-kwa' Dio jwē' dsa-jēh' hi- he' kyaayh' mah' lä-kyuyh' ju'dsoo'. ²⁶ Lä-ja- ba' lää' hi- tääh' goo- hi-sa'llu', hi- jmeē' lä' hyoh- dsēy'.

3

Ha- lä- tääh' dsa- wa'ra- ga-tē' jee' llaä' jmü'

¹ Hnøø' lä-ñeh' he- la- ka-läh', jä' he- wii' wa'ra- ga-tē' jee' llaä' jmü'. ² Ma'ja- dsa-taah' dsa- lä' hyoh- dsē' hñiyy', lä-hee' dsēy' kuu', jmäy' hñiyy' kaah', lä-taayh', mi-kwayh' Dio, lä-chaayh- kih' cho'jmiiy-, sa' jiiyh' ni' koo- juu' llu', lä-hlēy' go-te-. ³ Ni' sa' lä-jøh- dsēy', ni' sa' lä-hnøøy' jēy' juu' kyaah' dsa-, kooyh' juu' jwii', sa' lä-täy' häy' hñiyy', lä-hñaa- dsēy' ga-ngēē' jwēē', jmeey' na-høoyh' kih' he- llu'. ⁴ Jmü' ja-, lä-tuuy- dsēy' hnēy' dsa-kyaayh', ngaayh' kyaah' lä-jē' he- jmeey', jmäy' hñiyy' lluy', hnooyh' ga' he- tih- dsēy' lä-koh' ga' he- hnaayh- Dio. ⁵ Jmeey' lä-koo- hi- hnaah- Dio, pero kyaah' lä-jē' he- jmeey' ja-, lä-jnä' sa' kyey- ni' miih- be' kih' Dio. He-ja- ta- jmeē- ko-jøh' kyaayh'.

⁶ Dsa- he' dsa-taayh' cha'neh' kih' dsa-mē' hi- sa' cha- be' kih', mi-gaay- dsa-mē' hi- tēē' jmeē' he- hñiyy', lä-koo- jøø' he- hee' dsē' jmi-ngo' kiyh'. ⁷ Täy' mi-tēy' hñiyy', pero jih'koh' sa' lä-kēy' jmü' lä-ngēēy' ha- lä' la' ju'dsoo'. ⁸ Hi- ja- ba' lä-koo- ga-jmeē' Jane kyaah' Jambre, hi- ga-ha' kih' Moisé, lä-ja- jmeē' dsa-ñuuh- he', hay' kih' ju'dsoo'. Ma-na-hee' go-te- huudse- kiyh', mo-so' laay' kwaat- kyaah' hi- ma-dsoo' dsē'. ⁹ Pero sa' dsa-näy' ta- cha'ne' kyaah' juu' kiyh'. Jēh',

lä-jnää' kih' lä-jēē', he- laay' dsa- too-, lä-koh' ga-la' kih' dsa- hi- ga-ha' kih' Moisé.

Jee' ga-dsaa' juu' la- kwa' ga' Paa' nuuh' kih' Timotä

¹⁰ Pero ma-kyuuh- ba' hne- juu' he- ma-nuuh- kin-, ha- lä' jmeen-, ha- lä' la' huudse- kin-, he- ma-dsoo' dsēn-, he- jøh- dsēn-, he- hnaan- dsa-, hi- he- kwēēh- dsēn-. ¹¹ Ma-ñeh' ba' hne- ha- lä' ga-jmeeh- dsa- jnä', hi- ha- lä' ga-jēēn- wii' jee' jwii- Antioquia, Iconio, Litra. Ga-jēēn- wii' jwēte. Pero Dsa-jøøh' jnän' ga-lää' jnä' kih' lä-jē' he- ja-. ¹² Hi- lä-jēē' hi- hnøø' dsa-taah' lä-kaa- tuh- dsē' kyaah' Cristo Jesús, ma'ra- he- jēē' bih' wii'. ¹³ Pero dsa- hñaa- dsē' he', kyaah' hi- ta-juu', jmeē' gyih' cha-gamiyh- he- hñiyy' koo- hä' koo- hä', mi-gaay- dsa- hi- mi-goo' dsa- kiyh'.

¹⁴ Pero gwa' ba' hne- ta- cha'ne' kyaah' he- ma-mi-tēēh', ma-ñeh' ba' hne- ha- lä' la' he- ma-heeh-. Jēh', kyuu- ba' hne- hii- na- hi- ga-mi-tēē- hne-. ¹⁵ Lä-jiih' ma' mäh' ma-kyuuh- ba' hne- juu' kih' Dio lä-koo- na-sii-. Juu' ja- ga-mi-tēē- hne- lä-jwē' jee' lääh', lä-llu' he- ma-dsoo' hoh' kih' Cristo Jesús. ¹⁶ Dio ba' ga-kwa' huudse- llu' kih' hi- ga-sii' lä-jē' juu' ja- he- jmää' mi-tēē' jne' dsa-, he- mi-jnää' he- dsa-hlääh' jne', jmää' he- hlēēh' jne' dsa-, hi- he- mi-tēē' jnih' jmeey' he- llu' jmah' ba'. ¹⁷ Lä-ja- ba' hwēē' llu' hi- hnaah- Dio, ja- ga- na- ma-na-lluuy' go-te- jmeey' lä-jē' nēē' he- llu'.

4

¹ Chuun' kyaah' hne-. Ñe- ba' Dio hi- lä-ja- Jesucristo Dsa-jøøh' jnän' hi- jäh' lla' ta' kih' hi- jiih- hi' kih' hi- na-juu', wa'ra- ga-lä-jnäy' jmeey' hih- kih' dsa-. ² He-ja- kwa' ba' hne- juu' ja-. Kwa' ba' hne- jä' ma-ke- sa- la' hor- kih'. Hlēēh' hi- dsa-hlääh', juuh' kiyh' kyaah' juu' ja-, kwēēy' nuuh-. Hi- hnøø' jøh- hoh' kyaayh'

jee' mi-tëeh' hnih'. ³ Lloo~ koo- jmi' mo'so' lä-hnøø' dsa- nuu' ju'dsoo' he- ma-mi-tëë' jne'. He-ja- hnaayh- jwëë' ta-jwoh' hi- kwa' juu' lä-koo- tih- dsë' dsa- nuu'. ⁴ Dsa- he' na-, be' ju'dsoo' mah' jmee' gyih' he' kih' juu' wa' he- cha- he-. ⁵ Pero hne- hää' hñaa'h', kwëeh' hoh' kih' lä-jë' he- wii' he- jä- në' kyah', kwa' ju'hmeë' la- kih' dsa- hi- sa' ma-nuu', mi-te' lä-jë' ta' he- ga-tëeh' jmeeh'.

⁶ Ma-ngoo' ya-jäh' he- naahn-, jëeh' ma-lloo' jmi' he- jngëeh' dsa- jnä'. ⁷ Ma-kwan' cha-miuh- be' kyaah' ta' la-. Ma-lih- ba' jnä' kyaah' ta' he- hä' goon-. Lä- ma-dsoo' ja-ba' dsën- kih' Dio. ⁸ He-ja- ma-na-la- juu' hyohn- koo- coron ma'ja-, ja-ga' na' ya-hëen' lluu'. Dsa-jøøh' jnän, dsa-ta' lluu', kway' he- ga-tëen' hyohn-. Hi- ja- ma-la- jnä' hyohn-, ja-ba' lä-ja- hyoh' lä-jëë' hi- lle' dsë' he- jäh' Jesucristo.

Ga-jäh' Paa' ha- lä- jmee' Timotä

⁹ Jmee' bii' ya-jëë' jnä' chah'. ¹⁰ Ma-bee' Dema jnä', mah' hnooh- gyih' he- cha- jmi-gyuu' la-. Ma-ngooy- jwii- Tesalónica. Crescente ma-ngoo- ta' hwa' Galacia, Tito ma-ngoo- ta' hwa' Dalmacia. ¹¹ Jaa- Luca ga' gya' kyaah' jnä'. Ja- jäh' Marco ta' la' wa'ra- ga-të' jee' ñeeh'. Hi- na- jmää' kin- kyaah' ta' la-. ¹² Ma-cheen- Tíquico ta' jwii- Éfeso. ¹³ Wa'ra- ga-të' jee' ñeeh', ja- kah- ko-lla- hmih-lloo' kin- he- ga-kyen' kih' Carpo jee' jwii- Troa. Hi- dsooh- hoh' kah' lä-jë' mo'je- na-gyee- kin-, hi- he- jmee' ga' bii' kin- loo' jah' jee' siin'.

¹⁴ Leja' të-ñe' he', ga-jmee' cha-miuh- hñih' kin-. Dio mi-hmaah' ha- koh' te' he- ga-jmeey' kin-. ¹⁵ Hää' hñaa'h' kyaayh'. Peer- hnøøy' la-dsëy' kih' juu' he- kwa- jne'.

¹⁶ To-në' lä- ma' ga-lloon' në'ta' jee' ma' lään' hñiin' ni- jaa- sa' ga-jmee' be' kin-, lä-jëë' ba' ga-bee' jnä'. Sa' wa' jmee' Dio kwaat- kih' he- ja-. ¹⁷ Pero Dio cheh' kyaah' jnä',

ga-kway' be' kin-, lä-jiih' ga-hñaa- ga-kwan' juu' kiyh' mah' wa' nuu' lä-jëë' dsa- hi- sa' laa' judiu. Hi- lä-ja- ga-kway' be' kin- ga-läay' jnä' he- ma' kuh' hyah- jnä'. ¹⁸ Hi- lä-ja- lää' Dio jnä' kih' lä-jë' he- hñih', tëëy' jnä' ya-jwii' kiyh'. Lä-ja- wa' la' juuh- kiyh' ga-lä-jë' joh' jmi' cha-. Wa' la' lä-ja-.

¹⁹ Jmee' Dio kih' Prisca hi- kih' Aquila. Hi- jmee' Dio kih' hi- chaa- cha'neh- kih' Onesiforo. ²⁰ Erasto ga-jä' jwii- Corinto, Trófimo ga-llaan- jwii- Mileto kih' he- dsaayh'. ²¹ Ja- jmeeh- bii' ñeeh' to-chah' la-, na' sa' ga' ma-ja- jii- gyuu'. Eubulo jmee- Dio kyah', hi- lä-ja- jmee- Pudente, kyaah' Lino, kyaah' Claudia, hi- lä-jëë' øøh' jne' hi- tääh' jee' la- ka-läh'.

²² Wa' hää' Jesucristo Dsa-jøøh' jnän' tuh-hoh', wa' mi-jää' Dio hne-. Wa' la' lä-ja-.

Tito Juu' la- ga-sii' Paa' kih' Tito

¹ Jnä' Paa' jmeen' ta' kih' Dio, hi' laan' apóstol kyaá' Jesucristo he-ja- jmeen' juu' kih' hi- na-lleeh' kyaá' Dio, mah' lä-dsoo' dsëy' kiyh' hi' lä-jwë' ja- lä-ngëey' ha- lä- la' ju'dsoo' he- tøh' jne'. ² He-ja- kye' jne' o-jøh' dsë- he- chaá- jne' täá- lä-jë- joh' jmi' cha-, lä-koo- ga-bääh- Dio hñii' ja-ga' llay' jmi-gyuu'. Hi' sa- ta-juuy'. ³ Lä- ma' ga-lloo' jmi', ga-mi-jnääy- juu' kiyh' he- na-hñaan' kwan' lä-koo- mada- ga-jmee' Dio hi- lää- jne'. ⁴ Sün- kyah' Tito, hne- laah' lä-koh' gyuu- kyaan- ta-la- kih' he- ma-dsoo' hoh' kih' Dio ko-jøh' kyaah' jnä'. Ngün' kih' Dio hi- laa' Täá- jnän' hi- ngün' kih' Jesucristo Dsa-jøøh' jnän', hi- ga-läá- jne', wa- kway' he- llu' kyah', wa- lä-nih' dsëy' hne-, hi- wa- jmeey' hii' ti' kyah'.

Ha- lä- hnøø' kih' hi- kye- në- kih' øøh' jne'

⁵ Ga-llaan' hne- Creta (hwa' he- hä- jee' jmi-nëeh-) mah' mi'hñaah' ta' he- ga- hnøø' le'. Hi- lä-kaa- jwi- jee' gooh', ja- hñaah' dsa-gyuu' kyaá' lä-koo- lä-koo- gwah', lä-koh' mada- ga-jmeen' kyah'. ⁶ Hnäá- jaa- hi- sa- na-bääh- ni- mi- dsoo', jaa- dsa-nëeh- hi- kyaah' jaa- ba- dsa-më', hi- hnøø' ma-dsoo' dsë' chih- kyaay', hi- jaa- hi- sa- hii' juu' kih' chih- kyaá' he- jmeey- wa- he- cha- he- hi- ni- sa- chaayh-. ⁷ Jmee- bii' kih' dsa-gyuu' he- sa- na-bääh- go-te- lä-llu' he- hä- gooy- ta' kih' Dio. Hnäá- jaa- hi- sa- jmää- hñii' jøøh', jaa- hi- sa- lä-lleé' chah', jaa- hi- sa- hih-, jaa- hi- sa- hnee-, jaa- hi- sa- hee' dsë' kuu'. ⁸ Hnäá- jaa- hi- kwa- jee' jä- dsa- hi- go-nää', jaa- hi- hnooh- ma-la- he- llu' ba', jaa- hi- ngë- koo- nëe', jaa- hi- jmee- he- llu' jmah', jaa- hi- na-jngëe', jaa- hi-

lih- häá- hñii'. ⁹ Hnäá- jaa- hi- chooh- koo- hwëh- ju'dsoo' he- ma-mi-tëe' jne', mah' lä-ja- hlëeyh' jñah' dsa- kyaah' ja-ba' juu' la-. Hi- lä-ja- ba- liyh- lla-dsëey' kih' hi- hlëeh- wii' kih' ju'dsoo'.

Ta-jwoh' hi- kwa- juu' ta-juu'

¹⁰ Peer- chaá- jwëé' hi- chaah-, hlëeyh- juu' he- sa- jmää' ta', mi-gaay- dsa-. Hi- jee' kih' lä-jëé- hi- he', jwëé' hi- jäh', jmee- bii' jmi-ngo' kih' dsa-nëeh-. ¹¹ Jmee- bii' jne' jwë' kiyh' mah' mo-so' hlëeh- gyih' juu' he- sa- jmää' ta'. Kyaah' juu' kiyh' ga-näay' lä-joh' hne' chih' heey- dsë' lä-jah' hi- tääh' cha'neh-, mi-tëey- dsa- he- sa- lle' kih', lä-jwë' jee' liyh' kuu'.

¹² He' ba' dsa- hi- ngëe- juu' kih' dsa-gooy' jäyh' lä-la-: "Jne' hi- tøøhn' hwa' Creta la-, peer- ta-juu' jne'. Ma-ra- jah' hlëeh' laa' jne', jwëh' jne', jlaa' jne'", ga-jäyh'. ¹³ Ma-ra- ju'dsoo' na- lä-ja- laa' dsa- he'. He-ja- jwëéh- hne-, hwëh- juuh' kiyh' mah' dsa-taayh- na-jngëey' kyaah' ju'dsoo' ba'. ¹⁴ Ta- wa- jmeey' he' juu' ma-gyuh- kih' dsa- judiu, ni- sa- wa- jmeey' he' nuuh- he- kwa- dsa- hi- ma-be' ju'dsoo'.

¹⁵ Lä-jë- ba' he- cha-, llu' ba' la' kih' hi- llu'. Pero kih' hi- na-hee- dsë' kyaah' hi- sa- ma-dsoo' dsë' kih' Dio, ni- koo- sa- llu' kiyh'. Ma-na-hee- go-te- lley', hi- lä-kye- huu' dsë- kiyh' na-hee-. ¹⁶ Jäyh' kyuyy' Dio, pero kyaah' he- jmeey- ja-, sa- dsoo' juu' kiyh'. Peer- sa- lä-jëé' jne' lä-koo- jmee- dsa- he', peer- chaayh-, mo-so' jmääy' jmeey' ni- koo- ta' llu'.

2

Ha- lä- hnøø' jmee' dsa- lä-jiuh' jäh' Jesús

¹ Pero hne-, hlëeh' ba' hne- lä-koh' la' ju'dsoo' he- ma-mi-tëe' jne'. ² Lä-jëé- dsa-gyuu' hnøø' ngëy' koo- nëe' ba', hnää- jaa- hi- hä- ta' kih', jaa- hi- häá- hñii', jaa- hi- ma-kyuu-

he- ma-dsoo' dsē- jne', jaa- hi- hnää' dsa-, jaa- hi- kwēeh- dsē- ma' cha- he- wii'. ³ Ja-ba' lä-ja- lä-jēē- dsa- ma-hyaa', hnøø' cha-nuuh- kiyh'. Sa- wa' kooyh- juu' jwii', sa- wa' hiih' jih' mi-jeh' ma-ää-, hi- hnøø' mi-tēēy- dsa- he- llu' jmah' ba'. ⁴ Hnøø' mi-tēēy- dsa-mē- kwaa- ha- lä- jmeey' mah' lä-hnäy' dsa-nuuh- kyaay' hi- lä-ja- lä-hnäy' gyuu- kyaay'. ⁵ Hnøø' häy' hñiiy', hnøø' ngēy' koo- nēē' ba', hnøø' høoy' cha-neh- kiyh', hnøø' llu' dsēy', hnøø' hwaay' kyaah' dsa-nuuh- kyaay', mah' ni- jaa- sa- wa' mi-kwah' juu' kih' Dio.

⁶ Ja-ba' lä-ja- hnøø' hlēeh' dsa-nuuh- kwaa- mah' häy' hñiiy'. ⁷ Hne- to-nē', jmeey' he- llu' jmah' ba' mah' lä-tēē- dsa- jmeey' lä-koo- jmeeh-. Ja- jmeeh- hne- ka-läh- ja-ba' lä-koo- mi-tēēh' dsa-, ta- wa- ta-juuh' kih' dsa-. ⁸ Hlēeh' dsa- juu' na-jngii' he- sa- toh- wii' mah' lä-jēē- hi- na-høøh' jä- o-hih' kih', lä-ja- mo-so- cha- he- kih' hlēeyh' wii' kyah' hnäh'.

⁹ Chiuh' hi- jmeey' ta' kih' dsa-, wa' jmeey' lä- tih- dsē' juuy' ba', sa- wa' jiiyh' juu' kyaayh'. ¹⁰ Chiuh' sa- llu' hēēy' dsa-juu' ta'. Wa' mi-jnäy- he- laay' jaa- hi- mi-te' kih' lä-jē- ba'. Lä-ja- jēē' dsa-, jnaah' llu' juu' kih' Dio hi- lää- jne'.

¹¹ Jēeh', na' ma-lä-jnä' kih' lä-jēē- dsa- ha- lä-koo- llu' dsē' Dio kyaayh' mah' lä-ja- lääy'. ¹² Ju-hmēē' he- mi-tēē' jne', sa- kwa- jwē' jmeen' he- hñiih', ni- he- jmeen' he- hēē' dsē' jmi-ngo' jnän'. Lä-ja- mi-tēē' jne' ngēn' koo- nēē' ba', jmeen' he- llu' jmah', hi- he- hnääh- Dio ta-ko-jiih' tøøh' jne' jmi-gyuu' la-. ¹³ Hi- ga-nøø' ba' jne' jøøn' lä-jiih' lä-jnää' Jesucristo hi- laa' Dio jøøh' jnän' hi- lää- jne'. Peer- jnaah' le' jmi-ja-, he- ja- jmeey' chaay- jne' llu' ta-ko-jiih' tøøhn' jøøn' he- lä-te' juu' ja-. ¹⁴ Hi- he' na- ga-ngēē' hñii' ta-la- jnä' jne' mah' lääy' jne' kih' lä-jē- he- hñiih' hi- lä-ja-

jmäy' jne' na-jngēē' go-te-, mah' lee' jne' koo- nää' dsa- kyaay' hi- hēē' dsē' jmeey' he- llu' jmah' ba'.

¹⁵ Mi-tēē' dsa- juu' la-, hlēeh' dsa-, juuh' kiyh' lä-koo- mada-nuuh-, mah' ni- jaa- sa- wa' mi-kwah' hne-.

3

¹ Mi-dsooh- dsēy', wa' jmeey' he' hi- wa' nuuyh' mada- he- jmeey' lä-jēē- dsa-ta', hi- wa' la- dsēy' jmeey' he- llu' jmah' ba'. ² Sa- wa' hlēeyh' wii' kih' dsa-, sa- wa' llay- hñii-. Wa' llu' dsēy' kyaah' dsa-, wa' jmäy' hñiiy' hwaay' kyaah' lä-jēē- ba'.

³ Jēeh', lä-kye- jne' ma-taa- jne' jää', ma' chaah- jne', sa- nuuh' jne', ma' na-hēē' jne' kih' Dio, ma' laa' jne' kyaay' lä-jē- he- ma' hēē' dsē- jne', ma' tih- dsē- jne' na-ku' na-ngii' he- hñiih', ma' hñaa- dsē- jne', ma' wii' dsē- jne', ma' na-høøh' dsa- jnän' hi- ma' na-hääh' jne' dsa-. ⁴ Lä-koo- ma' tøøh' jne' lä-ja-, Dio jnän', hi- lää- jne', ga-mi-jnäy- ha- lä- llu' dsēy' kyaah' jne', hi- ha- lä-koo- hnäy' jne'. ⁵ He-ja- ga-läy' jne' pero ja- ta-la- kih' he- ma-jmeey' jne' he- llu'. Ga-läy' jne' kih' he- ga-lä-nih' dsēy' jne' ba', hi- ga-jmeey' ga-lä-chaay' jne'. He- ja- la- lä-koh' he- ga-gyeyh- jne'. Ga-laa' jne' hmēē' ta-la- kih' Jmi-lle' Na-jngii'. ⁶ Ja- kyaah' hih- ga-chee' Dio Jmi-lle' kiyh' nē' jnän' ta-la- kih' Jesucristo hi- lää- jne'. ⁷ Kih' he- llu' dsēy' ga-jmäy' jne' lluy', lä-ja- hñah- jne' heen- he- tøøh' jne' jøøn- jee' mo-so- juu' jne' jih-koh'.

⁸ Juu' he- ma-jwahn' la-, la' ju'dsoo'. Hnoon' jmeeh' bii' kwah' juu' la-. Hlēeh' hi- ma-lä-dsoo' dsē' kih' Dio mah' wa-ngēēy' hñiiy' jmeey' he- llu' jmah' ba'. He- la- ba' llu' hi- jmää' kih' lä-jēē-. ⁹ Ta- kwaa- hñaa' kyaah' juu' he- sa- jmää' ta' hi- ni- kyaah' juu' ha- lä- ma' laa' ma-hyaa' ta-gyuuh' jnän'. Ta- taah- hñaa' jee' tääh' dsa- hi- ti-choo' juu' hi- hi- te-jēē' kwaat- kih' ley' kih' Moisé.

Jëeh' juu' ja- sa- jmaa' ni- miih-, ni- sa- kye- ya'joo'.

¹⁰ Cher'mah' jee' kyah' hnäh', chaa- jaa- hi- hnøø' jmee' to' naä', hlëëyh' koo- hä' to' hä'. Hi- cher'mah' sa- ga'jmeey' he' juu' kyah', lleey' go-te- ba'. ¹¹ Ma-ñeh' ba' hne-, hi- jmee- lä-ja-, he- ma-kayh- jwë' ba' ja-. Ja-ba' dso'kye- he- jmeey- ja-, bääyh- dsoo'.

Ga'hih' Paa' juu' kih' Tito

¹² Wa'ra- ga-te' jee' cheen- Artema o Tiquico ta- kyah', ja- go'jëeh- jnä' chah' ta- jwii- Nicópoli. Jee' ja- jmeen- huu'dsë- dsa-ngëen' jii- gyuu'.

¹³ Wa'ra- ga'lloo' Zena hi- cheh' në', kyaah' Apolo ta- na-, ja- jmeeh- be' kiyh' lä-jiih' jee' le'. Ja- kwëëyh' lä-jë- he- jmee- bii' cha'jwë' jee' dsa-näay'.

¹⁴ Wa' lä-tëë- lä-jëë- øøh' jne' jmeey' ta' llu' jmah' ba' mah' lä-cha- he- kyaah' jmeey' be' lä- ma' chaa- hi- lla-kyaa'. Mah' sa- dsa-taayh- lä-koo- hi- sa- ma-jmeey' ta'.

¹⁵ Lä-jëë- hi- tääh' kyaah' jnä' jee' la- jmeey- Dio kyah'. Hi- jmee' Dio kih' lä-jëë- hi- hnää' jne', lä-llu' he- ma-dsoo' dsëy' ko-jøh' kyaah' jne'. Wa' mi-jää' Dio lä-jëë- hnäh'. Wa' la' lä-ja-.

Filemón Juu' la- ga- si' Paa' kih' Filemón

1 Jnā' Paa' hān' neh-ñe' kwaat' kih' Jesucristo. Siin- juu' la- ko-jøh' kyaah' øøh' jne' Timotā. Siin- kyah' Filemón, hnaan- hne- kih' he- jmee- jne' koo- ba' ta'. 2 Ja- ba' lä- ja- siin- kih' dsa- mē' øøh' jne' Apia kyaah' Arquipo ka-läh', he' ba' hi- jmee- ta' he- jmee- jne'. Hi- lä- ja- kih' lä- jēē- øøh' jne' hi- dsa- ñee- cha- neh- kyah'. 3 Ngün' kih' Dio hi- laa' Täa' jnān' hi- ngün' kih' Jesucristo Dsa- jøøh' jnān', wa' kway' he- llu' kih' lä- jēē- hnäh' hi- wa' jmeey' hi' ti' kyah'.

Ga- kwa' Paa' ti' hmaah' kih' Dio

4 Lä- jēē- jiih- wa- ra- ga- ngün' kin- kih' Dio kyaan-, dsooh- ba' dsen- hne-. Kwan- ti' hmaah' kiyh' ta- la- kyah', 5 kih' he- ga- nuun' kyah' ha- lä- hnaah- Jesús Dsa- jøøh' jnān' hi- ga- nuun' ha- lä- ma- dsoo' hoh' kiyh', hi- he- hnaah- lä- jēē- hi- laa' kyaa' Dio. 6 Hi- ngün' kih' Dio mah' jwih' jñah' ha- lä- la' he- ma- dsoo' hoh' hi- ngün' kiyh' mah' lä- ngēēh' ha- lä- ma- mi- jää' Dio jne' ta- la- kih' Cristo Jesús. 7 Peer- cha- jnāäh' llu' he- ma- nuu' jnāäh' ha- lä- hnaah- dsa-, he- ja- ma- nøh' dsē- jnāäh'. Jēēh' ta- la- kyah' hne- øøhn', ma- tēē' be' lä- jēē- hi- laa' kyaa' Dio.

Paa' ga- chee' Onésimo ka- läh' kih' Filemón

8 Ta- la- kih' Cristo cha- jwē' kin- jmeen' hih- kyah' mah' jmeeh' lä- lle' kih'. 9 Pero llu' ga- laan- hlēēhn' hne- kyaah' juu' llu' ba', kih' he- hnaan- hne-. Jnā' Paa', ma- gyuh- ba' jnā' hi- lä- ma- hää' ba' jnā' neh- ñe' kwaat' kih' Jesucristo, he- ja- chuun' kyaah' hne-. 10 Ta- jmee- hña- hoh', ja- kwah- be' kih' Onésimo, jēēh' laay' lä- koh' jaa- gyuh- kyaan- kih' he-

ga- heeyh- juu' kih' Dio jee' hān' neh- ñe' la-.

11 Jää' sa- ga- ma- heeyh- kih' Dio sa- ga- jmäy' ma' jmeey' ta' kyah', pero na' jmäy' kin- hi- jmäy' kyah' ka- läh'. 12 Na' cheeh' jnih' ka- läh' kyah'. Heeyh- lä- koh' he- heeh' jnā' ba'. 13 Hnoon' jäy' kyaah' jnā' ta- ko- jiih' hān' neh- ñe' kwaat' kih' ju- hmēē' mah' jmeey' be' kin- llah' hne-. 14 Pero sa- hnoon' jmeen' bii' cher' mah' sa- lla- hoh', mah' sa- wa' la' lä- koo- he- wi' he- ngün' kyah'. Wa' la' lä- koo- hnooh- hñaah'. 15 Go- laan-, ga- lä- øøy' kyah' ko- hwēē', mah' lä- ja- heeh' hnih' ka- läh', he- jäy' kyaah' hne- go- te-. 16 Na', mo- so- laay' wa' hi- cha- hi-, hi- jmee- ta' kih' dsa-. Na' ga- laay' ma- ra- øøh' jne' hi- hnaan- cha- miih-. Ha- ga- sa- lä- hnaah- hnih', lä- llu' he- ma- laay' dsa- kyaah' jne' hi- ma- laay' kyaa' Dio ka- läh'.

17 Lä- ja-, cher' mah' laa' jnā' ome- kyaah', heeh' Onésimo lä- koh' he- ma- heeh' jnā' ba'. 18 Cher' mah' cha- he- ma- jmeey' kyah' o cher' mah' äy- miih- kyah', jmee' kwaat' lä- koo- jnā' ba' ään- kyah'. 19 Jnā' Paa' siin- kyah' kyaah' goon-, jnā' jwahn- mi' hmaahn' kyah', kih' he- sa- hnoon' jwēēhn' hne- he- ääh- kin- lä- llu' he- ga- laah'. 20 Lä- ja- øøhn', jmee' jēē- dsen-, jmee' nøh' dsen-, lä- hnøø' Dsa- jøøh' jnān'.

21 Jmeen- dsoo', nuuh' ba' hne- he- ma- siin' la-. Man- jmeeh' ga' hne- cha- ga- miih- lä- koh' ga' he- ma- jwahn' la-. 22 Hi- ja- ba' lä- ja-, mi' llu' ha- jee' jän-. Cha- ba' o- jøh' dsē- kin-, nuu- ba' Dio lä- jēē- he- ngih' hnäh', kwa' bih' jwē' nün- na- jēēn- hnäh'.

23 Epafra jmee' Dio kyah'. Hi- la- na-, hää' neh- ñe' kyaah' jnā' jee' la- kwaat' kih' Cristo Jesús. 24 Hi- lä- ja- jmee- Dio kyah' Marco, Aristarco, Dema, kyaah' Luca. Lä- jēē- hi- he' jmee- ta' kih' Dio ko- jøh' kyaah' jnā'.

25 Jesucristo Dsa-jøøh' jnän` wa'
mi-jøøy' jmi-lle' kyah' hnäh'. Wa' la'
lä'jä'.

Hebreos He-la-je-he-ga-lloo' kih' dsa-hebreo

*Jøøh' ga' Joo' Dio lä-koh' ga' lä-jëë'
ängel*

¹ Joh' jiih' sa' ga-hlëëh' Dio kyaah' dsa' ma-gyuh' jnän' llo'joo'. Ga-cheey' hi' ga-ngëë' juu' kiyh', kih' dsa' ma-gyuh' jnän'. Ko-llaa' hi' ga-ngëë' juu' he' ga-hyoh' juu' kiyh' jee' ma' këy' hi' jñah' ko-llaa' ga-hëë' mi' nē' he' ga-mi'jnää' Dio kiyh'. Ja' koo' nëë' ga-jmee' Dio ha' lä' jee' ga-hlëëyh' kyaah' hi' ma' ngëë' juu' kiyh'. ² Pero jee' ma-dsaa' jmi' la', ga-hlëëh' Dio jne' ta-la' kyaah' Joo'y' ba', hi' ga-tooyh' goo' ga-lä-jë' he' cha', hi' he' ba' hi' kyaayh' ga-jmeey' gyuu' hwa' ka-läh'. ³ Hi' he' mi-jnää' na-hñaa' lä-jëë' ha-lä-koo' jøøh' laa' Dio, kih' he' laay' koo' heeh' kyaah' Dio. Hi' kyaah' juu' kiyh' he' beë', høøy' ga-lä-jë' go-te' he' cha'. Hi' ma-ngëë' ma-chey' dso'kye' jnän', ja-ga' ga-gyay' jwoo' ra-llu' kih' Dio Jøøh' hi' gya' gyuu'.

⁴ Jaa' hi' he' ba' ya-hëë' jøøh' ga' lä-koh' ga' lä-jëë' ángele. Jëeh', ga-hyoyh' koo' jmi' he' kyeë' ga' lä-koh' ga' he' ga-hyoh' ángele. ⁵ Jëeh' ni' jaa' ángel jih'koh' sa' ga-jäh' Dio siyh':

Hne' laah' gyuu' kyaan'.

Na' ma-laan' Täa' kyaah'.

Ja-ba' lä-ja', sa' ga-siiyh' ni' jaa' ángel lä-la':

Jnä' leen' Täa' kyaah'.

Hne' leeh' gyuu' kyaan'.

⁶ Koo' ka-läh', lä' ma' ga-cheey' jmi-gyuu' la', Joo'y' hi' laa' to-nē', ga-jäyh':

Lä-jëë' hnäh' ángele kyaah' Dio, jmee' hnäh' juuh' kiyh'.

⁷ Pero lä-la' ba' ga-hlëëyh' kih' lä-jëë' ángele:

Dio chee' ángele kyaah', laa' lä-koo' lle'.

Ángele hi' jmee' ta'he' kiyh', laa' lä-koo' je' he' hëë'.

⁸ Pero lä-la' ba' ga-siiyh' Joo'y':

Hne' Dio, jmeeh' hih' ga-lä-jë' joh' jmi' cha'.

Kyaah' ju'dsoo' jmah' ba' jmeeh' hih'.

⁹ He' llu' jmah' ba' hnooh', hne' sa' hnooh' go-te' he' hñih'.

He-ja' hñii' Dio, hi' laa' Dio kyaah', hi' he' ga-hñaa' hne'.

Lä-ja' ga-jmeey' jëë' hoh' cha-ga'miih' lä-koh' ga-lä-jëë' dsa-kyaah'.

¹⁰ Hi' ga-jäyh' ka-läh' lä-la':

Hne' Dsa-jøøh', lä' ma-to-nē' ga'llah' jmi-gyuu' la',

Hñaa' ba' hne' ga-jmeeh' gyuu' jmi-gyuu'.

¹¹ Lä-jë' he' ja' la' ba', pero hne' lä' ma-chaah' na' ba'.

Dsa-gyuh' ba' gyuu' hwa', lä-koo' dsa-gyuh' sa'hmi'h'.

¹² Lä-koo' bää' dsa' sa'hmi'h', lä-ja' bääh' ga-lä-jë' he' ja', hi' dsa-lä-sii' ka-läh'.

Pero hne', lä' ma-laah' na' ba', jih'koh' sa' gyuh'.

¹³ Juu' lä-la', jih'koh' sa' ga-jäh' Dio siih' jaa' ángel. Joo' bih' ga-hlëëyh' lä-la', lä' ma' ga-jäyh':

Na' hne' jwoo' ra-llu' kin' la',

lä-jiih' lloo' jmi' laan' hu' tüih' lä-jëë' hi' na-høøh' kyah'.

¹⁴ Ja' jee' lä-jëë' ángele, koo' ga-nää' mada' ba', laay' jmi-llé' hi' ga-chee' Dio mah' jmeey' ta'he' kih' lä-jëë' hi' laa' kwaat' lää'?

2

Ta' wa' gaa' dsë- jne' juu' he- lää' jne'

¹ He-ja' jmee' bii' jmeen' cha-ga'miih' he' kih' juu' he' ma-nuun' mah' sa' wa-lä-øø' jne' kih' jwë' llu' he' ma-tøøhn'. ² Jëeh', ley he' ga-ngëë' ángele kih' Moisé, ma' la' koo' hmooh' hweh'. He-ja' lä-jëë' hi' ma' dsa-hlääh' kih' hmooh' ja', hi' lä-jëë' hi' ma' chaah', ga-jëëy'

wii' lä'koo- lle' kiyh'. ³ ¿Ha- lä'ja-
tëeh' jne', cher'mah' sa' ga'jmeey'
jne' he' kih' juu' he- lää' jne' he-
kyeey' ga' lä'koo- ley ja-? He' ba'
hñii' Dsa-jøøh' jnän' ga'kwa' juu' la-
to-né' ha- lä' jee' lää' jne'. Ma-ngëe'
he- ja-, lä'jëe' hi- ma-nuu' kiyh',
ma-jmeey' dsoo' kih' juu' la- jee'
jnän'. ⁴ Hi' ga'jmeey' Dio dsoo' juu' kih'
dsa- he' jee' ga'näay' kway' juu', jëeh'
Dio hi- kyaayh' ga'jmeey' cha-mi-
he- juh-gaa-, hi' ga'jmeey' na-ku'
na-ngii' he- jmeey' jëe- dsah' dsa-.
Hi' ga'kwëeyh' jmeey' na-ku' na-ngii'
' ta' kyaah' be' kih' jmi-lle' Na-jngii',
lä'koo- hyoh- dsëy'.

Jesucristo ga'laa' kwee- kyaah' jne'

⁵ Sa' ga'kwa' Dio jwë' kih' ángele
jmeey' hih' kih' jmi-gyuu' he- na' ga'
jä-, he- ma-løø' jne' hlëehn' mi-
kih'. ⁶ Cha- jee' na-sii- kih' hi-
ga'hlëeh' lä-la-:

¿Hee- laa' dsa- jmi-gyuu' mah' lä-
ma-dsooh- ba' hoh' kiyh'?

¿Hee- laa' dsa- hi- laa' jmi-ngo' mah'
lä- ma-jmääh- ba' hnih' he'?

⁷ Miih- jmi' ba' ga'jmääh' hnih' mäh'
ga' miih- lä'koh' ga' jee' lä'jëe'
ángele.

Ja-ga' ga'llaayh' høøy' hi- ga'jmääh'
hnh' jøøh' mah' lä'ja- lä'gah'
dsih'.

Hi- ga'tøøh' gooy- ga'lä'jëe- ba' he-
cha-.

⁸ Ga'lä'jëe- he- cha- ga'llah' ta- hwa'
huu' tiy' mah' jmeey' hih' kih',
lä'ja- na-sii- juu' kih' Dio.

Kyaah' he- ga'tooh- Dio gooy-
ga'lä'jëe- he- cha-, he-ja- ni- miih-
sa' ga'jä' he- sa' le' jmeey' hih'
kih'. Pero na' ga'juh- sa' ga' ma-jnä'
he- jmeey' hih'. ⁹ Pero ñe' ba'
jne' kih' hi- ga'jä' mäh' ga' miih-
lä'koh' ga' jee' lä'jëe' ángele. Ga'llaa'
Dio høøy', hi' ga'jmäay' jøøh' mah'
lä'gah' dsih' lä'llu' he- ga'juuy'. Hi-
kih' he- llu' dsë' Dio, he-ja- ba' ja-,
ga'ngëey' Jesús he- ga'juuy' he- llu'
kih' ga'lä'jëe- ba'.

¹⁰ Ga'lä'jëe- ba' he- cha- na-la-
kih' Dio hi' la' kiyh' ka-läh'. Hi-
ga'lä'hnooy' tëey' jwëe' jooy' ya-jwii'
kiyh'. He-ja- sooh- ba' kih' Dio, he-
ga'mi'lluuy' go-te- Jesús hi- lää' jne',
ta-la' kih' he- ga'jëey' wii'. ¹¹ Jne' hi-
na-jngëe', hi- lä'ja- Jesús hi- jmääh'
jne' na-jngëe', lä'jëe' jne' laa' kyaah'
Tää'. Kih' he-ja-, sa' la' o'hiih' kih'
Jesús tëeyh' jne' øøyh'. ¹² He-ja-
ga-jäh' Jesús siiyh' Dio:

Hlëehn' kyah' cha-né' lä'jëe- øøhn'.

Jee' dsa- ñee- lä'jëe- øøhn', jee' ja- hán'
kyah'.

¹³ Hi- ja-ba' lä'ja- ga-jäyh':

Kye' ba' jnä' o-jøh- dsë- kiyh'.

Hi- koo- ka-läh' ga-jäyh':

Hii- jnä' la- kyaah' jooy' hi-
ga'kwëeyh- jnä'.

¹⁴ Kih' he- kye- jmi-ngo' lä'jëe-
jooy' he', lä'ja- ka-läh' hñiiy' ma'
kyey- jmi-ngo' hi' ga'juuy'. He-
lä'ja-, ga'lyh' ga'lla' dsëey' kih'
hi-sa'llu' hi- jngiih- kih' dsa-. ¹⁵ Mah'
lä'ja- lääy' hi- tääh' goh' juu' lä'jiih'
jmi' chaa-. ¹⁶ Dsoo' ba' sa' jay' mah'
kway' be' kih' ángele. Jay' mah' kway'
be' kih' lä'jëe- hi- laa' sa'ju- kih'
Abraham ba'. ¹⁷ Kih' he-ja- ba' ja-,
he- ga-la' bii' kiyh' ga'lëey' jmi-ngo',
ja-ba' lä'koo- laa' jne'. Lä'ja- ga'laay'
jaa- jmi-dsa- jøøh' hi- jøh- dsë',
hi- mi-te' kih' Dio mah' lä'ja- chey'
dso'kye- kih' lä'jëe- dsa-. ¹⁸ Kih' he-
ga'jëey' wii' lä'koo- ma' ga-ka' dsa-
dsëy', he-ja- ba' ja- kyuyh- kway' be'
kih' hi- gwa' huu' dsë- hliih' kih'.

3

Jesús ba' laa' jøøh' lä'koh' ga' Moisé

¹ Lä'jëe- hnäh' øøhn' hi- na-jngëe',
lä'jëe- hi- na'jnää' gyuu' ya-jwii' kih'
Dio, jmeey' da' hnäh' miih- huu' dsë-
ha- lä'koo- laa' Cristo Jesús. Hi-
he' to-né' ga'kwa' juu' he- ma-heeh'
jne' la- hi- laay' jmi-dsa- jøøh' jnän'
ka-läh'. ² Hi- he' ga'mi-teh' kih' hi-
ga'hñaa'y', ja-ba' lä'koo- ga'mi-te'
Moisé lä- ma' kyey- né' kih' dsa-

hi- laa' kyaah' Dio. ³ Pero lle` jmeen' juaah- kih' Jesús lä`koh' ga' kih' Moisé, ja-ba' lä`koo- la' kih' jaa- hi- jmee' koo- hne'. Kyeé' ga' hi- ga'jmeé' hne' lä`koh' ga' hñii' hne'. ⁴ Jëéh' ga'lä`jé hne', chaa- ba' hi- ga'jmeé'. Pero Dio ba' hi- ga'jmeé' ga'lä`jé go-te' he- cha-. ⁵ Lä`ja- Moisé, koo- ga'jmeé' ta'he' kih' Dio ba'. Dsoo' ba', ga'mi-teyh' lä` ma' kyeé- né' kih' dsa- kyaah' Dio. Ga`jäyh' ha- lä` la' juu' he- lä`cha- këé-, ma-ngëé' ma`juuy'. ⁶ Pero Cristo ba' laa' jøøh' lä`koh' ga' Moisé, kih' he- laay' Joo' Dio hi- kye- né' kih' dsa- kyaah'. Hi- laa' jne' dsa- kyaah' Dio, cher'mah' tøøh' jne' koo- hweh- kyaah' o-jøh' dsé- jøøn' kih' Dio lä`jiih' llaa' jmi-gyuu'.

Ha- lä` teeh' dsa- dsé' kyaah' Dio

⁷ Wa' nuu' jne' lä`koo- jäh' Jmi-lle' Na-jngii' kih' Dio:

Cher'mah' na' nuuh' hnäh' juu' kiyh',
⁸ ta' jmee- hnäh' hweh- tuh-hoh' hnäh',

lä`koo- ga'jmeé' dsa- hi- sa' ga`hii' ma' nuu' lä` ma' ga`kay' dsen' jee' oo- hwa' kii'.

⁹ Jee' ja- dsa- ma-gyuh- kyaah' hnäh' ga'kooy' kyaah' jnä', ma' jëéy- he- ga' na- ma' jmeen' kyaah'.

Ma`ke- ga`jëéy' lä`jé- he- juh-gaa- he- ga'jmeen' kiyh' to'loo' ji-ñe-.

¹⁰ Kih' he-ja-, ga-lä`lleen' kyaah' dsa- he',

mah' ga`jwii' jnih':

“Huu' dsé- kyah' hnäh' hä' tää' ta' jee' jyoh'.

Sa' hnooh- hnäh' lä`kyuuh- hnäh' hee- ja- he- llu'.”

¹¹ He-ja- ga-tään' hñiin' ma' ga`ya`jëé' dsen' kyaah' dsa- he':

“Sa' heh' dsa- he' jee' teehn' dsen-”, ga`jäyh' Dio.

¹² Leeh- hnäh' øøhn', ni- jaa- hnäh' ta' wa' hñaa- hoh' hnäh' he- sa' heeh' hnäh' kih' Dio jiih' mah' sa' wa' lä`øø'

hnäh' kiyh'. ¹³ Lla- he- ja-, kwa' hnäh' be' kih' dsa-kyaah' hnäh' koo- jmi' koo- jmi', na' lä`cha- jmi'. Mah' sa' leh- he- hñih' hnäh' he- mi-goo- kyah' hnäh'. ¹⁴ Jëéh' ma-laa' jne' koo- kyaah' Cristo cher'mah' lä` ma-kyen' ja-ba' o-jøh' dsé- kiyh' lä`jiih' llaa' jmi-gyuu', ja-ba' lä`koo- ga'jmeé' jne' lä` ma' to-né'. ¹⁵ Lä`la- hnøø' jnän', lä`koo- jäh' juu' la-:

Cher'mah' na' nuuh' hnäh' juu' kiyh', ta' jmee- hnäh' hweh- tuh-hoh' hnäh',

lä`koo- ga'jmeé' dsa- hi- sa' ga`hii' ma' nuu'.

¹⁶ ¿Hii- na- hi- ga'jmeé' hweh- dsé', ma-ngëé' ma`nuuy' juu' kih' Dio? ¿Ja' he' dsa- hi- ga`hwëé' Moisé hwa' Egipto? ¹⁷ ¿Hii- na- hi- ga`ya`jëé' dsé' Dio kyaah' to'loo' ji-ñe-? ¿Ja' he' dsa- hi- ga'jmeé' dso'kye- hi- ga`saa' na`juu' jee' la' hwa' kii' ja-?

¹⁸ ¿Hii- ba' kyaah' na- he- ga`bääh- Dio hñii', he- sa' heyh' jee' teeh- Dio dsé'? ¿Ja' he' dsa- hi- sa' ga'jmeé' he' juu' kiyh'? ¹⁹ He- ga-la' lä`ja-, jmee- dsa-lä`ngëé' jne', sa' ga-la' ma' dsa-taayh' jee' ma' teeyh' dséy', kih' he- sa' ma' heey' juu' kih' Dio.

4

¹ He-ja- ta'ko`jiih' cha- jwé' jnän' heh' jne' jee' teeyh- dséy' lä`koo- ga`bääyh- hñiiy', hnøø' leeh- hnäh', le' ga- che- ko-llaa' hnäh' sa' ga`heh' hnäh' jee' ja-. ² Jëéh', jnä' jne' ka-läh' ma-kway' ba' ju'hmeé' lä`koo- juu' he- ga`hyoh' dsa- he'. Pero sa' ga`jmää' ta' ni- miih- kiyh' lä` ma' ga`nuuy' juu' ja-. Koo- ga`nuuy' ba', sa' ga-lä`heey'. ³ Wa' dsa'toohn' jee' teeh' jne' dsen- hi- ma-dsoo' dsé', lä`koo- ga`jäyh':

He-ja- ga-tään' hñiin' ma' ga`ya`jëé' dsen' kyaah' dsa- he':

“Sa' heyh' jee' teeh' dsen-”, ga`jäyh' Dio.

Hi' ma-la' ma`jmeé' Dio jmi-gyuu', ma-na-hñaa' ba' ta' kiyh'. ⁴ Jëéh' jee'

llah', na-sii- juu' kiyh', hlëeh' kih' gyii' jmi':

Hi- ga-teeh- Dio dsë' ma' ga-la' ta' kiyh' jee' ga-të' gyii' jmi'.

⁵ Hi- koo- ka-läh' na-sii-:

Sa- heyh' jee' teehn' dsën-.

⁶ He- lä-ja-, ñe' jne' hnøø' ga' dsa-taah' ko-llaa' jee' ja-. Hi- lä-jëe- hi- ga-nuu' lä- ma' to-në', sa- ga-taayh', kih' he- sa- ga-jmeey' he' juu' kih' Dio. ⁷ Ma-ngëe' cha-miih- ji-ñe-, koo- ka-läh' ga-tøø' Dio hih' koo- jmi' mah' jmee' dsa- he' kiyh'. Ga-ngëe' David juu' kih' dsa-, lä-koo- ga-jäh' Dio:

Cher'mah' na' nuuh' hnäh' juu' kiyh', ta- jmee- hnäh' hweh- tuh-hoh' hnäh'.

⁸ Ni- sa- ga-taah' dsa- hwa' kih' lä-koo- ma' gya' Josué. Jëeh', wa-ra- jäh' kih' ga-kwa' Josué jee' ma' teeh' dsa- dsë', sa- ma' hlëeh' ga' Dio lä-hmëe' kih' jyoh' jmi'. ⁹ He-ja- jne' hi- laa' jwi- kih' Dio, ma-cha- ba' jnän' jee' teeh' jne' dsën-. ¹⁰ Jëeh', hi- ma-he- teeh- dsë' kyaah' Dio, lä-ja- teeyh- dsëy' kih' ta' he- ma-jmeey', lä-koo- teeh- Dio dsë' kih' ta' he- ga-jmeey'. ¹¹ Wa' jmeen' bii' dsa'toohn' jee' teeh' jne' dsën-, mah' ni- jaa- sa- wa' täh- lä-koo- ga-tah' hi- sa- ga-jmee' he' juu' kih' Dio jää'.

¹² Jëeh', juu' kih' Dio na'jiih' hi- cha- be' kih'. He- dsöö- ñiih' ga' lä-koh' ga' ñe' tuuh- he- na-jniü' lä-tø' jwoo'. Dsa-he' lä- ga-të' neh- tuh-dsë- jne' jee' hä' jmi-lle', jñih- huüdsë- he- kye' jne' hi' jñih- he- hee' dsë- jne'. ¹³ Ni- koo- he- na-la- kih' Dio sa- le' dsa-hmäa' cha'nëy'. Ga-lä-jë- ba' na'jnä' kih' hi- tē- jne' dsa'ngëen' kwaat' jnän'.

Jesús laa' jaa- jmi-dsa- hi-jøøh' ga'

¹⁴ Jesús, Joo' Dio, laay' jnän' jaa- jmi-dsa- hi-jøøh' ga' hi- gya' ya-jwi'. He-ja- jmee- bii' jnän' dsa'toohn' koo- hweh- jwë' he- ma-tøøhn'.

¹⁵ Jëeh', jmi-dsa- jøøh' hi- cheh' nē'

jnän' kyuuh- bih' jmeey' jøh- dsëy' ma' sa- cha- be' jnän'. Jëeh', ja-ba' lä-koo- ka- dsë- jne', ja-ba' lä-ja- ga-ka' dsëy' kyaah' na-ku' na-ngii' he- cha- jmi-gyuu- la-. Pero ni- lä-ja- sa- ga-jmeey' ni- koo- he- hliih'. ¹⁶ He-ja- kyaah' o-jøh- dsë- he- ma-cha- jnän' kyaah' jmi-dsa- he', sa- wa' gah' jne' ya'nøøn' kih' Dio hi- llu' dsë' mah' lä-ja- lä-ñih' dsëy' jne', hi- kway' be' jnän' wa-ra- ga-të' jee' la-kyaa' jne'.

5

¹ Lä-jëe- jmi-dsa- kaah' ma' laa' dsa- jmi-gyuu- ba'. Má na-hñaa' ga-kay' nē' kih' dsa- mah' ga-jmeey' ta-he' kih' Dio la- dsa- he'. Hi- ma' heeyh- lä-jë- he- ma'kwëeh- dsa- Dio hi- ma' jëey- jah' nē' na'hyoo' kwaat' kih' dso'kye- kih' dsa-. ² Kyuuh- bih' jmeey' jøh- dsëy' kyaah' hi- sa- kyuuh- hi- kyaah' hi- ga-naä' na-hëe', jëeh' ñe- bih', ja- he- koo- nēe' he- jmee- jwi- kih' hñiiy'. ³ Kih' he- sa- ma' cha- be' kiyh', ma' la' bii' jëey' jah' kwaat' kih' dso'kye- kiyh' hi- lä-ja- kih' dso'kye- kih' dsa-.

⁴ Ni- jaa- sa- ma' le' ma' hñaa' hñii' kih' ta' llu' ja-. Ma-la- hi- ma' na-teeh' kyaa' Dio ba' hi- ma' jmee- ta' ja-, lä-koo- ma' na-teeh' Aarón. ⁵ Lä-ja- ka-läh' Cristo, sa- ga-hñaa' hñiiy' jmi-dsa- jøøh'. Dio ba' he' hi- ga-kwëeyh' ta' llu', lä- ma' ga-jäyh':

Hne- laah' gyuu- kyaan-.

Na' ma-laan' Täa' kyaah'.

⁶ Lä-ja- ka-läh' na-sii- jee' jyoh':

Hne- laah' jmi-dsa- ga-lä-jë- joh' jmi' cha-,

lä-koo- laa' Melquisedec.

⁷ Lä-koo- ma' gya' Cristo jmi-gyuu- la-, ga-ngiiy' kiyh' kih' Dio kyaah' be', lä-jiih' ga-tuu- jmi- mi'nëy', ga-chuuy' kyaah' hi- na'këh' jmi' ma' lääy' kih' he- ma' juuy'. Hi- ga-nuu' ba' Täa' kiyh', jëeh' ga-heeh- bih' le' kiyh' lä-koo- hyoh- dsë' Täa'.

⁸ Ma-ke- laay' Joo' Dio, kyaah' he- wii' he- ga-ngëey' ja-, ga-lä-kyuu- he-

jmeey' nuuyh' kih' Dio. ⁹ He- lä-ja-, ga-laay' lluu' ga', ga-jäy' laay' juu' hi- lää- go-te' lä-jëe' dsa- hi- nuuh' kiyh'. ¹⁰ Hi- na-hñaay' kih' Dio he-laay' jmi-dsa- jøøh' lä-koø- ga-laa' Melquisedec.

Goo- la' kih' hi- ma-heeh- mah' beey' Dio

¹¹ Cha- cha-ga'miuh- he- hnoon' jwëehn' hnäh' kih' juu' la-, pero jwëeh' kin- jmeen' lä-ngëeh' hnäh', jëeh' ta' hwa' go-te- dsa-lä-ngëe' hnäh'. ¹² Ngoo' ga-lä-hii' cha-miuh- jmi' he- tääh' hnäh' mi-tëeh' hnäh'. Ma-të' jee' leeh' hnäh' ta-jwoh'. Pero hnøø' ga- lä-tëeh- hnäh' kwee- ha-lä- la' juu' kih' Dio he- ga-mi-tëe' jne' to-në'. Lä- ma-laah' ba' hnäh' lä-koø- jaa- gyuu- hi- hih- wa'juh', hi- sa- ma-lih- kuh- ma' he- kuh-dsa- ma-kaah'. ¹³ Lä-jëe' hi- sa- hii- lä-ngëe', sa- liyh- kay' kwaat- hee- ja- he- lluu', jëeh' laay' lä-koø- jaa- gyuu- hi- hih- wa'juh'. ¹⁴ Pero juu' he- la- lä-koø- ma', la' kih' dsa- ma-kaah' ba' ja-. La' kih' dsa- hi- ma-kyuu- ka- kwaat- hee- na- he- lluu' hi- hee- na- he- hlih'. Jëeh', lä-ja- ma-lä-tëey- jmeey'.

6

¹ He-ja- ga-nøø' ba' jne' ta- cha'në' lä-jiih' tëe' jne' lee' jne' dsa- hi- kyuu- Mo-so' hlëeh' ga' jne' he- ma-mi-tëe' jne' to-në' kih' Cristo. Sa-løøn' ka-läh' hlëehn' juu' he- ga-nuun' to-në':

He- hnøø' ben' jwë' hlih' mah' dsa-jëeh' jne' kih' Dio,

he- heeh' jne' kih' Dio,

² he- saa- jne' jmi-,

he- kye' jne' goon- në' kih' øøh' jne',

he- lä-jiih' dsa- hi- na-juu',

hi- kih' he- mo-so- lää' dsa- wa-ra- ga-të' jee' lla' Dio ta'.

³ He- la- ba' jmeen', ga-nøø' ba' jne' ta- cha'në' cher'mah' ga-kwa' Dio jwë'.

⁴ Pero jne' hi- ga-na' huudse- kih', hi- ga-jëe' jne' ha- lä- la' he- la-

kwa- Dio, hi- ga-hñah' jne' Jmi-lle' Na-jngii', ⁵ hi- ga-jëe' jne' lluu' ba' juu' kih' Dio hi- ga-lä-ngëe' jne' miuh- kih' he- juh-gaa- he- na' ga- ja-.

⁶ Pero cher'mah' ga-tah' jne', mo-so- le' dsa-jëeh' jne' ka-läh'. Jëeh' he- jmee' jne' lä-ja-, he- tää' jne' Joø' Dio dsoh' hma-cru- ka-läh' ba' ja-, mah' lle' jne' o-hih- kiyh' cha'në' lä-jëe'.

⁷ Lä-koø- la' kih' hwa' he- hih- jmi-jma' he- hla- ko-lla-jiih-. Cher'mah' ga-kwa' cha-miuh- mi' he- kuh- dsa- hi- jmee' ta' jee' ja-, mi-jøø' Dio cha-ga'miuh- hwa' ja-.

⁸ Pero hwa' he- dsa-hya- too' kyaah' nuu- hlih', sa- jmaa' ni- miuh-. Jä-dso'jwii' në' kih' hwa' ja-. Hi- kyaah' jee' llaa', koo- go-te-.

O-jøh- dsë- he- kye' jne' kwa- be' jnan'

⁹ Øøhn' hi- hnaan-, ma-ke- ma-hlëehn' hnäh' lä-na-, ma-ra- he- jmee' jnääh' dsoo', hwëe' hnäh' lluu', lä-lle' kih' hi- ma-na-laa'. ¹⁰ Jëeh', Dio jmee' he- lluu' jmah' ba', jih'koh' sa- gaa' dsëy' ta' he- ma-jmeeh' hnäh'. Ma-mi-jnääh' ba' hnäh' kiyh', he- hnaah' hnih' lä- ma' ga-jmeeh' hnäh' be' kih' hi- na-jngëe' kyaay' hi- lä- ma-jmeeh- ja-ba' hnäh' lä-jiih' na'.

¹¹ He- hnøø- jnääh' go'nääh' hnäh' jmeeh' hnäh' lä-ja-, lä-jiih' jee' llaa- jmi-gyuu- mah' tëe' hnäh' o-jøh- dsë- he- kye' hnäh'. ¹² Sa- hnøø- jnääh' jmeeh' hnäh' jwëh' hnäh'. Wa-

lä-dsoo' hoh' hnäh' kih' Dio ba' hi- wa- kwëeh' hoh' hnäh' lä-koø- jmee' lä-jëe- hi- hyoh' he- ga-bääh- Dio hñii' kway'.

¹³ Lä-koø- ma' ga-bääh- Dio hñii' mi-jäay' Abraham, ga-täay- hñiiy', jëeh' sa- cha- jñah' hi- jøøh' ga- lä-koh' hñiiy' hi- ma- täay-.

¹⁴ Ga-jäyh': "Jwahn- dsoo', mi-jään- hne- cha-miuh-. Jmeen' lä-jwëe' jwërte sa-ju- kyah'."

¹⁵ Lä-ja- ga-kwëeh' dsë' Abraham ma' jøøy- lä-jiih' ga-tëey' he- ga-bääh- Dio hñii' kyaayh'. ¹⁶ Dsoo' ba', tää- dsa- kih' jñah' hi- jøøh' ga- lä-koh' hñiiy'.

Lä`ja- jä` hweh- juu' kiyh'. Mo`so` cha- he- kih' he- ti-chooy` juu'.
 17 He`ja- lä`koo- ma' ga`bääh- Dio hñii' mi`jääy' dsa- kyaay', ga`tääy- hñiiy' mah' jä' koo- hweh- juu' ja-. Lä`ja- ga`mi`jnäay- kih' hi- mi`jääy' he', he- sa- le' lä`sih' ni- miih- juu' kiyh'. 18 Cha- to' juu'. Ga`bääh- hñiiy' hi' ga`tääy- hñiiy'. Ni- miih- sa- le' lä`sih' juu' na-, jëeh' sa- le' juu' Dio. Kih' he`ja-, kwa- be' jnän`jwërte, jne' hi- chooh- koo- hweh- juu' he- cha- o`joh- dsë- jnän`kyaayh', lä`koo- ga`bääh- Dio hñii'. 19 He- o`joh- dsë- he- kye' jne' la-, jmee- sa- jeh- dsë- jne', lä`koo- jmee- ñe' hlääh- he- jwä- dsa- cha`jmi- he- kyaah' hñi- ti' barco. Ma`ra- he- lää' ba' jne', jëeh', ta- ka'luu' sa`hmi- he- hii' neh- gwah- ba' cha- he- jøø' jne'. 20 Jesús ga`he' to`në' jee' ja- mah' ga`näy' jwë' jnän', laay' jmi`dsa- jøøh' kih' ga`lä`jë- joh' jmi' cha-, lä`koo- Melquisedec.

7

Jesús laa' jaa- jmi`dsa- lä`koo- Melquisedec

1 Melquisedec he', ma' laa' dsa-ta' jøøh' kih' jwii- Salem hi- ma' laay' jmi`dsa- kyaa' Dio hi- gya' gyuah'. Hi- he' ngoo' ga`mi`jee- Abraham hi- jah' ma' ga`liyh' ga`teey' kyaah' jñah' dsa-ta'. Jee' ja- ga`mi`jääy'. 2 Hi- lä`chah' ja- ga`ngëe' Abraham gya' kih' lä`koo- hña-loo' he- ga`liyh' jee' hñii-. Jmi- Melquisedec, hnøø' jäh- "dsa-ta' jøøh' hi- lla- kwee- ta". Hi- jäh' dsa- kiyh' ka-läh' "dsa-ta' jøøh' kyaa' jwii- Salem", he- hnøø' jäh- "dsa-ta' jøøh' hi- jmee- hii' ti' kih' dsa". 3 Hi- he' sa- chaa- cho`jmii-, ni- sa- chaa- hi- ñe- ha- ta- ya`hëey', sa- cha- juu' cha- he- ga`lä`chaay- he- ga`juuy'. He- lä`ja-, laay' kwee- lä`koo- laa' Joo' Dio ba'. Laay' jmi`dsa- ga`lä`jë- joh' jmi' cha-.

4 Jmee' da' huud'së- ha- koo- sa- jøøh' Melquisedec he'. Lä`kye- Abraham dsa- ma- gyuh- jnän`ga`kwëeyh'

gya' kih' lä`koo- hña-loo' he- ga`liyh' jee' hñii-. 5 Lä`jëe- jmi`dsa- hi- ma' laa' sa`ju- kih' Levi, ga`jmeey' lä`koo- lle`ley, ga`kooy' ma- gya' kih' lä`koo- hña-loo' he- ma' kwa- dsa-, ma`ke- he' ba' øøyh- hi- laa' sa`ju- kih' Abraham. 6 Pero Melquisedec he', hi- sa- ma' laa' sa`ju- kih' Levi, ga`kooy' kih' Abraham gya' kih' lä`koo- hña-loo' mah' ga`mi`jääy' Abraham hi- ga`jmeey' Dio hmooh' kyaah'. 7 Ni- jaa- sa- le' ti-choo- ni- miih- juu' kih' he- la-. Jøøh' ga' hi- mi`jøø', lä`koh' ga' hi- ma-na`jää-. 8 Ta- ko`taa-, jmi`dsa- hi- ma' laa' sa`ju- kih' Levi hi- ma' koo' gya' kih' lä`koo- hña-loo', ga`juuy' ba'. Pero ta' jyoh' ko`taa-, Melquisedec, hi- ga`koo- gya' kih' lä`koo- hña-loo', cha- juu' chaa- bih'. 9 Lä`jëe- jmi`dsa- hi- ma' laa' sa`ju- kih' Levi ga`kooy' gya' kih' lä`koo- hña-loo'. Ja-ba' lä`ja-, le' jahn', lä`kye- jmi`dsa- he' ga`kwëeyh' Melquisedec, gya' kih' lä`koo- hña-loo'. 10 Jëeh', lä`koo- ma' ga`mi`jee- Melquisedec Abraham, la' lä`koo- he- ga`kwa' Levi gya' kih' lä`koo- hña-loo', heh' he- ga`kwa' Abraham ta- gyuah' kyaay' ja-, ma`ke- sa- ga`ma`chaay-.

11 Dsa- Israel ga`hyoyh' ley ja-, ta-la- kih' jmi`dsa- levita hi- ma' laa' sa`ju- kih' Aarón. Hi- wa`ra- jäh' kih' ga`lih' jmi`dsa- he' ga`jmäay' lluu' hi- ma' høø- ley ja-, sa- cha- ma' jmee- bii' ma' ya`hëe' jñah' jmi`dsa- lä`koo- Melquisedec. Ma`lee- ba' kyaah' jmi`dsa- hi- ma' laa' sa`ju- kih' Aarón wa`ra- jäh' kih' ga`liyh'. 12 Pero na' he- ga`lä`jnää' jñah' jmi`dsa- hi- sa- laa' sa`ju- kih' Aarón, he`ja- ga-la' bii' ga`lä`jnä' jyoh' ley. 13 He- jwahn- ga`lä`jnää' jñah' jmi`dsa-, he- hlëehn' kih' Jesús hi- na`jnää' kih' jñah' nää' dsa- Israel. Pero jee' kih' dsa- he', sa- ga' ma-ya`hëe- ni- jaa- jmi`dsa- hi- jmee- ta' jee' la' na`hyoo'. 14 Jëeh', ñe' ba' jne', Jesús Dsa-jøøh' jnän`laa' sa`ju- kih' Judá ba'. Hi- ni- miih-

sa⁻ cha⁻ he⁻ ga⁻jäh^ʔ Moisé kih^ʔ Judá, lä⁻koo⁻ ma^ʔ ga⁻hlëëyh^ʔ kih^ʔ jmi⁻dsa⁻.

15 Na⁻hñaa^ʔ lä⁻jëë⁻ na⁻jnä^ʔ he⁻ ga⁻hñaa^ʔ jñah^ʔ jmi⁻dsa⁻, jëëh^ʔ laay^ʔ jaa⁻ jmi⁻dsa⁻ lä⁻koo⁻ Melquisedec.

16 Na⁻hñaa^ʔ laay^ʔ jmi⁻dsa⁻, pero ja⁻ kih^ʔ he⁻ laay^ʔ sa⁻ju⁻ kih^ʔ Leví lä⁻koh^ʔ ma^ʔ jmee⁻ hih⁻ ley ja⁻. Laay^ʔ jmi⁻dsa⁻ ta⁻lä⁻ kih^ʔ he⁻ cha⁻ be^ʔ kiyh^ʔ tää^ʔ, jëëh^ʔ sa⁻ juuy^ʔ jih⁻koh^ʔ jih⁻lih^ʔ. 17 Lä⁻lä⁻ na⁻sii⁻ kiyh^ʔ:

Hne⁻ laah^ʔ jmi⁻dsa⁻ ga⁻lä⁻jë⁻ joh^ʔ jmi⁻cha⁻.

Hne⁻ laah^ʔ jmi⁻dsa⁻ lä⁻koo⁻ Melquisedec.

18 He⁻ja⁻ ma⁻jä^ʔ ta⁻ koo^ʔ ley ma⁻gyuh⁻, kih^ʔ he⁻ sa⁻ cha⁻ be^ʔ kih^ʔ, hi⁻ sa⁻ jmää^ʔ ta⁻ ka⁻läh^ʔ. 19 Jëëh^ʔ, ni⁻ koo⁻ sa⁻ ga⁻jä^ʔ llu^ʔ kyaah^ʔ ley kih^ʔ Moisé. Lla⁻ he⁻ja⁻, ma⁻cha⁻ koo⁻ o⁻joh^ʔ dsë⁻ he⁻ llu^ʔ ga⁻, lä⁻jwë^ʔ jee⁻ le⁻ ya⁻nøø^ʔ jne⁻ kih^ʔ Dio.

20 He⁻ llu^ʔ ja⁻, sa⁻ ja⁻ ta⁻jmah^ʔ. Ja⁻ kyaah^ʔ he⁻ ga⁻tää⁻ Dio hñii^ʔ ba^ʔ. 21 Sa⁻ ga⁻tää⁻ Dio hñii^ʔ lä⁻ ma^ʔ ga⁻hñaa^ʔ jmi⁻dsa⁻ kih^ʔ ley ja⁻. Pero kyaah^ʔ he⁻ ga⁻täay⁻ hñiiy^ʔ, ga⁻läa^ʔ Jesús jaa⁻ jmi⁻dsa⁻. Ga⁻siiyh⁻ lä⁻lä⁻:

Ga⁻tää⁻ Dio hñii^ʔ, hi⁻ ni⁻ miih⁻ sa⁻ mi⁻siiy⁻ huud⁻dsë⁻ kiyh^ʔ:

“Hne⁻ laah^ʔ jaa⁻ jmi⁻dsa⁻ ga⁻lä⁻jë⁻ joh^ʔ jmi⁻cha⁻, lä⁻koo⁻ Melquisedec.”

22 Lä⁻llu^ʔ he⁻ ga⁻hñaa^ʔ Jesús kyaah^ʔ juu^ʔ ja⁻, he⁻ja⁻ ñe⁻jne⁻, llu^ʔ ga⁻hmooh^ʔ kiyh^ʔ lä⁻koh^ʔ ga⁻ ley ma⁻gyuh⁻ ja⁻.

23 Ga⁻lä⁻chaa⁻ jwëë⁻ jmi⁻dsa⁻ kih^ʔ ley ma⁻gyuh⁻ ja⁻. Jëëh^ʔ, sa⁻ ga⁻lä⁻ ma⁻dsa⁻nää⁻ gyih^ʔ ta⁻ cha⁻ne⁻ kyaah^ʔ ta⁻ kiyh^ʔ, kih^ʔ he⁻ ma⁻dsa⁻juuy^ʔ. 24 Pero lä⁻ ma⁻chaa⁻ na⁻ ba⁻ Jesús, hi⁻ lä⁻ ma⁻laay⁻ ja⁻ba⁻ jmi⁻dsa⁻ lä⁻jë⁻ joh^ʔ jmi⁻cha⁻. Ni⁻ jaa⁻ sa⁻ ka⁻ ne⁻ kiyh^ʔ. 25 He⁻ja⁻ le⁻ ba⁻lääy⁻ go⁻te⁻ lä⁻jëë⁻ hi⁻ go⁻nää⁻ kih^ʔ Dio ta⁻lä⁻ kih^ʔ. Jëëh^ʔ gyay^ʔ tää^ʔ, ngiiy⁻ kih^ʔ dsa⁻ kyaay^ʔ.

26 Jaa⁻ jmi⁻dsa⁻ jøøh^ʔ he⁻ ba⁻ hi⁻ jmee⁻ bii⁻ jnän⁻, hi⁻ na⁻jngëë⁻, hi⁻ sa⁻ ää⁻ ni⁻ miih⁻, hi⁻ sa⁻ sah⁻, hi⁻ sa⁻ jmee⁻ he⁻ hliih⁻ lä⁻ jmee⁻ dsa⁻, gyay^ʔ

laay^ʔ jøøh^ʔ ga⁻ lä⁻koh^ʔ jñah^ʔ hi⁻ tääh^ʔ gyuu^ʔ jmi⁻gyuu⁻. 27 Kiyh^ʔ, sa⁻ cha⁻ he⁻ jmee⁻ bii⁻ koo⁻ jmi⁻ koo⁻ jmi⁻, jmeey^ʔ lä⁻koo⁻ ga⁻jmee⁻ jmi⁻dsa⁻ he⁻. To⁻ne⁻ ma⁻jngëëyh⁻ jah^ʔ kih^ʔ dso⁻kye⁻ kiyh^ʔ hñiiy^ʔ, ja⁻ ga⁻ ma⁻jngëëyh⁻ jah^ʔ kih^ʔ dso⁻kye⁻ kih^ʔ dsa⁻. Pero Jesús, koo⁻ hä⁻ ja⁻ba⁻ ga⁻ngëëy⁻ hñiiy^ʔ juuy^ʔ. 28 Ley ja⁻ ga⁻hñaa^ʔ jmi⁻dsa⁻ kaah^ʔ hi⁻ laa⁻ dsa⁻ñuu⁻ hi⁻ sa⁻ cha⁻ be^ʔ kih^ʔ. Pero këë⁻ ga⁻ kih^ʔ ley, kyaah^ʔ he⁻ ga⁻tää⁻ Dio hñii^ʔ ga⁻hñaa^ʔ Jooy^ʔ laa⁻ jmi⁻dsa⁻ jøøh^ʔ hi⁻ ya⁻hëë⁻ lluu⁻ go⁻te⁻ ga⁻lä⁻jë⁻ joh^ʔ jmi⁻cha⁻.

8

Ga⁻jmeë⁻ Jesús koo⁻ hmooh⁻ he⁻ llu⁻ ga⁻

1 He⁻ la⁻ ba⁻ he⁻ kyeë⁻ ga⁻ kih^ʔ lä⁻jë⁻ juu^ʔ he⁻ tøøhn⁻ hlëëhn⁻ la⁻. Ma⁻chaa⁻ ba⁻ jaa⁻ jmi⁻dsa⁻ jøøh^ʔ jnän⁻ hi⁻ ga⁻gya⁻ jwoo⁻ ra⁻lluu⁻ jee⁻ gya⁻ hi⁻ jøøh^ʔ gyuu^ʔ jmi⁻gyuu⁻. 2 Na⁻hñaa^ʔ jmeey⁻ ta⁻he⁻ jee⁻ chih⁻ gwah⁻ he⁻ ga⁻jmeë⁻ Dio, ja⁻ gwah⁻ he⁻ ga⁻jmeë⁻ dsa⁻ jmi⁻gyuu⁻.

3 Lä⁻jëë⁻ jmi⁻dsa⁻ kaah^ʔ na⁻hñaa^ʔ ngëëy⁻ cha⁻ne⁻ Dio lä⁻jë⁻ he⁻ kwëëh⁻ dsa⁻ Dio hi⁻ jëy⁻ lä⁻jë⁻ he⁻ kwëëh⁻ dsa⁻ Dio. Lä⁻ja⁻ ka⁻läh^ʔ, ga⁻jmeë⁻ bii⁻ kih^ʔ Jesús ga⁻kwëëyh⁻ Dio lä⁻lle⁻ kiyh^ʔ, lä⁻llu^ʔ he⁻ laay^ʔ jmi⁻dsa⁻. 4 Wa⁻ra⁻ jäh^ʔ kih^ʔ gya⁻ gyih⁻ hwa⁻ la⁻, ni⁻ lä⁻ja⁻ sa⁻ laay^ʔ jmi⁻dsa⁻. Jëëh^ʔ, lä⁻ ma⁻tääh⁻ ja⁻ba⁻ jmi⁻dsa⁻ hi⁻ ngëë⁻ he⁻ kwa⁻ dsa⁻ lä⁻hih⁻ kih^ʔ ley. 5 Gwah⁻ jee⁻ jmee⁻ ta⁻he⁻ jmi⁻dsa⁻ he⁻, la⁻ lä⁻koo⁻ gwah⁻ he⁻ chih⁻ gyuu^ʔ jmi⁻gyuu⁻. He⁻ja⁻ ba⁻ na⁻, ga⁻hlëëh⁻ Dio kyaah^ʔ Moisé lä⁻koo⁻ ma^ʔ ga⁻løøy⁻ jmeey⁻ gwah⁻ kyaah^ʔ loo⁻ jah⁻ ja⁻, ga⁻jäyh⁻: “Jëë⁻ da⁻ kwee⁻, mah⁻ jmeeh⁻ ja⁻ba⁻ lä⁻koo⁻ la⁻ gwah⁻ he⁻ ga⁻heehn⁻ hne⁻ gyuu^ʔ lle⁻moh⁻ ja⁻.” 6 Pero llu^ʔ ga⁻ ta⁻ he⁻ ga⁻hyoh⁻ Jesús, ja⁻ba⁻ lä⁻koo⁻ llu^ʔ hmooh⁻ he⁻ ga⁻jmeey⁻ ja⁻. Jëëh^ʔ, llu^ʔ cha⁻ga⁻miih⁻ he⁻ ga⁻bääh⁻ Dio hñii^ʔ kwëëyh⁻ jne⁻ kyaah^ʔ hmooh⁻ ja⁻, lä⁻koh^ʔ ga⁻ hmooh⁻ ma⁻gyuh⁻.

7 Wa'ra- jäh' kih' ga'jmää' to-në' hmooh' ja-, sa' ma' jmeë' bii' jee' ga-të' to' hmooh'. 8 Pero ga-jëë' Dio he- ma' cha- dso'kye- kih' dsa- he', he-ja- ga-jäyh':

Lloo~ jmië', ga-jäh' Dsa-jøøh' jnän', jmeen' koo- hmooh' hmëë' kyaah' dsa- Israel,

hi- lä-ja- ka-läh' kyaah' dsa- Judá.

9 Pero sa' la' lä-koo- hmooh' he- ga'jmeen' kyaah' dsa- ma-gyuh- kyaay',

lä-koo- ma' ñeen' na'hwëë' jnih' hwa' Egipto.

Jëeh', sa' ga-mi'tey' kyaah' hmooh' he- ga'jmeen' kyaayh',

he-ja- ga-jñuuhn' kiyh', ga-jäh' Dio.

10 He-ja-, lä-la- ba' la' hmooh' he- jmeen' kyaayh',

wa'ra- ga-dsëë' jmië' ja-, ga-jäh' Dsa-jøøh' jnän':

Toohn' lley lä-jë' ley kin'.

Siin' neh' tuh-dsëy' juu' kin'.

Ma'ja- leen' Dio kyaay',

hi- lä-jëë' hi- he' lee' dsa- kyaan'.

11 Ma'ja-, mo'so' kwa' dsa- juu' kih' dsa-goo'.

Ni- ja- mo'so' siih- øøh':

“Wa' lä-kyuuh' Dsa-jøøh' jnän'.”

Jëeh', lä-jøh' lä-mäh' ba' lä-kyuuh' jnä'.

12 Jëeh', koon' dsën' kih' ga-lä-jë' he- hlih' he- ma-jmeey'.

Jih'koh' jih'lih', mo'so' lä-dsooh' dsën' lä-jë' dso'kye- kiyh', ga-jäh' Dio.

13 He- ga-hlëeh' Dio kih' hmooh' hmëë' ja-, ga-jmeey' ma-gyuh- ba' hmooh' to-në' ja-. Hi- lä-jë' he- ngoo' dsa-gyuh', lloo~ jmië' ääh' go-te'.

9

Gwah' he- chih' hwa' la- jee' ma' jmeë' jmi-dsa- ta'he' kih' Dio

1 Hmooh' he- ma' la' to-në' ja-, ma' jmeë' hih' ha- lä' ga'hnaah- dsa- Dio, hi- ha- lä' ga'jmeë' dsa- koo- gwah' kyaah' loo' jah'. 2 Gwah' ja-, ma' la' to' jee'. Jee' to-në' ja-, ma' cheë- Jee' Na-jngii'. Jee' ja- ma' chih' candelero, kyaah' koo- mes' jee' ma'

hla- he'ñiit- he- na-jøø-. Hi- ma' hii' koo- sa'hmiit- ho'haah'. 3 Ta' ka'luu' llah' jee' ma' hii' jee' ga-të' to' sa'hmiit- cheë- Jee' Na-jngii' Go-te'.

4 Jee' ja- ma' chih' koo- na'hyoo' he- ma' la' kyaah' ku'nøø- jee' ma' koo- wa'chu-. Hi- ma' chih' koo- goo' he- na-løø- kyaah' ku'nøø-.

Goo' ja- ma' cheë- goo' kih' hmooh'. Neh' goo' ja- ma' hä' koo- mi'hya- jee' ma' tääh' miih- maná.

Hi- ma' hä' si'hma- kih' Aarón he- ga-hyo' sa'jih' koo- hä', hi- ma' tääh' jwi' kuu' jma' jee' na-sii- hmooh' ka-läh'.

5 Në' kih' wa'goo' ja-, ma' na-laa' uu' querubine hi- ma' tääh' høø- jee' na-jngii' go-te'.

Ma' na-niit- sa'kyooy' ma' dsa-jlë' hoo' wa'goo' ja-. Pero na' ga-juh- sa- le' kwan' cha-ga'miit- juu' kih' lä-jë' he- ja-.

6 Ma-la' ba' ma' chih' lä-jë' he- ja-, ma' dsa-taah' jmi-dsa- ko-lla-jiih' to-në' llah' kih' gwah' ja-, mah' ma' jmeey' ta'he' kih' Dio.

7 Pero jee' ga-të' to' llah' ja-, ma-la' jmi-dsa- jøøh' ba' ma' dsa-he' jee' ja-, koo- hä' ba' lä-koo- ji-ñë-.

Hi- sa' ma' dsa-hey' ta'jmah'. Ma' jmeë' bii' kiyh' ma' dsa-hey' kyaah' jma- kih' jah' mah' dsa-che' dso'kye- kiyh',

hi- lä-ja- ka-läh' kih' dsa- kyaay' hi- sa' liih' ma' dsa-hlääh' kyaah' dso'kye-.

8 Kih' he- ma' dsa-he' jmi-dsa- koo- hä' ba' lä-koo- ji-ñë- Jee' Na-jngii' Go-te', he-ja- Jmi-lle' Na-jngii' ga'jmeë' lä-ngëen' he- sa'

ma' cha- jwë' jnän' ma' dsa'toohn' jee' ja-, ta'ko-jiih' chih' llah' to-në' ja-.

9 Lä-jë' he- ma' jmeey' neh' gwah' ja-, jmää' jnän' hi- tääh' na'. He- ja- jmeë' dsa-lä-ngëë' jne' he- ma' kwëeh' dsa- he' Dio kyaah' he- ma' jëy- në' na'hyoo', sa' le' ma' gyiyh'

tuh-dsë' dsa- hi- ma' kwa' he- ja-. 10 Jëeh', lä-jë' juu' ja-, koo- hlëeh' kih' he- kih-hih' jne', hi- ha- lä' gyih' jne' he- kooh- jmeë- jne'.

He- koo- jmeë- hih' kih' jmi-ngo' jnän' ba' ja-, ta'ko-jiih' sa' ga' ma-lloo' jmië' mi-sii'

Dio lä-jë'.

Ga'jmee' Cristo koo' hmooh' hmee' kyaah' jma' kiyh'

11 Pero na' he- ma-ja- Cristo, laay' jmi-dsa- jøøh' jnän` hi- kwa- lä-jë- he- llu' he- na' ga' jä. Hi- ga'loooy' neh- gwah- he- juuh- ga' he- llu' go-te. Sa- la' gwah- kih' jmi-gyuu- la- ni- ja- he- dsa- hi- ga'jmee' gwah- ja-. 12 Hi- lä- ma' ga'loooy' jee' ja-, sa- ma' kyey- jma- kih' chivo dso', ni- kih' kya' mäh'. Ma' kyey- jma- kih' hñiiy' ba' hi- koo- hä- ja-ba' ga'hey' Jee' Na-jngii' Go-te. Lä-ja- ga'lyh' ga-läay' jne' lä-jë- joh' jmi-cha-. 13 Lä-hih- kih' hmooh' to-në- ja-, kyaah' jma- kih' kya' dso' hi- kyaah' jma- kih' chivo dso' hi- kyaah' tu'jwa- kih' kya' më' mäh' ma' huuy- në' kih' dsa-. Lä-jë- he- ja-, koo- ma' dsa-jñii' jmi-ngo' kih' dsa- hi- ma' dsa-hlääh- cha-në' ley ja-. 14 Ha- ga' sa- kyee' jma- kih' Cristo. Ga-ngëey' hñiiy' ga-juuy' kyaah' be' kih' jmi-llë' he- cha- tää. Cristo hi- sa- ää- ni- miih-, ga-kwaay' hñiiy' kih' Dio mah' jñii' neh- tuh-dsë- jne' kih' he- hñiih' he- jngiih' jnän`. Lä-ja- ma-na'lluu- jne' mah' jmeen' ta'he' kih' Dio jiih-.

15 Kih' he-ja-, Cristo he' hi- ga'jmee' koo- hmooh' hmee'. Ga-juuy' mah' ga'chey' lä-jë- he- ma' hlääh- jne' cha-në' hmooh' to-në- ja-. Heh' lä-ja-, lä-jëë- hi- na-teeh', hyoyh- heey- he- ga-bääh- Dio hñii' kwa' he- sa- hee' jih'koh'.

16 Cher'mah' ga'jmee' dsa- koo- hmooh' he- jäh', hi- na- tëë' he- cha- kiyh', sa- jmää' hmooh' ja-, ta'ko- jiih' sa- ma-juu- hi- ga'jmee' hmooh' ja-. 17 Ma-ngëë' ma-juu- dsa- hi- ga'jmee' hmooh' ja-, ja-ga' løø' jmee' ta' hmooh' ja-. Sa- jmää' ta', ta'ko- jiih' chaay-. 18 Ja-ba' lä-ja- ga-la' kih' hmooh' to-në- ja-, ga-løø' jmee' ta' kyaah' he- ga-tuu- jma-. 19 Jëeh', ma-ngëë' ma-jmeeh' Moisé juu' kih' dsa- he- lä-hii' në' lä-koo- na-sii- ley, ja-ga' ga-kay' jma- kih' kya' mäh', jma- kih' chivo dso', mah' ga-kaayh- kyaah' jmi-. Ga-kay' miih- jñu- kih'

borrego he- ma-na-hee- hee- gyuu' kyaah' sa'goh' hisopo. Ga-mi-gyuyh' he- ja- mah' ga'huuy' në' jee' na-sii- juu' ja-, hi- lä-kye- në' kih' dsa-. 20 Ga-jäyh': "Kyaah' jma- la- løø' jmee' ta' lä-koo- hmooh' he- ga'jmee' Dio kyaah' hnäh'." 21 Hi- ja- ma-la- jee' ja-. Lä-kye- kih' gwah- ga-jñee' jma- ja-, hi- lä-kye- kih' kyah'wii' he- ma' jmääh- jmi-dsa- ta' jee' ja-. 22 Lä-koh' he- ma' dsa-jñii' lä-jë- ba' kyaah' jma-, lä-koo- lle' ley ja-. Wa-ra- jäh' kih' sa- ga-tuu- jma-, sa- ma' dsa-che' dso'kye- kih' dsa-.

Kyaah' jma- kih' Cristo dsa-che' dso'kye- jnän`

23 Ga-la' bii' he- ga-jngii' gwah- kih' dsa- he- la' lä-koo- gwah- he- ga-jëë' Moisé gyuuh' jmi-gyuu-. Pero hnøø' kwëeh' dsa- Dio he- llu' ga', mah' jñii' gwah- he- chih' gyuuh' jmi-gyuu-. 24 He-ja- sa- ga'he' Cristo gwah- he- ga'jmee' dsa-, he- la' lä-koo- he- chih' gyuuh'. Ga'hey' ma-ra' gwah- he- chih' gyuuh' jmi-gyuu- ba', mah' nooy- në' jnän` cha-në' Dio. 25 Pero sa- ñee' ko-lla-jiih- na-kay- jma- kiyh', lä-koo- ma' jmee- jmi-dsa- jøøh' he', ma' dsooy- lä-jë- ji-ñe-, ma' dsa-kay- jma- kih' jñah' jee' ma' jäh' dsa- kih' Jee' Na-jngii' Go-te. 26 Joh' jiih- sa- ma' jmee- bii' ma' jëë' Cristo wii' lä-jiih' ma' ga-nøø' jmi-gyuu- wa-ra- jäh' kih' lä-ja- la'. Pero na' jee' ngoo' ga-dsaa' jmi- he- tøøh' jne' la-, ga-ngëey' hñiiy' ga-juuy' koo- hä- ja-ba' mah' mi-llaay- go-te- lä-jë- dso'kye-. 27 Lä-koo- lle' kih' dsa- jmi-gyuu- la-, koo- hä- ba' dsa-juuy'. Ma-ngëë' he- ja-, ja-ga' lla' Dio ta' kiyh'. 28 Ja-ba' lä-ja- la' kih' Cristo. Koo- hä- ja-ba' ga-kwaa' Dio ga-juuy' mah' ga'chey' lä-jë- dso'kye- kih' jwëë'. Ja-ga' lä-jnäy' ka-läh' jee' të- to' jiih-, pero ja- kih' dso'kye- ja- jäyh'. Jäyh' läay' lä-jëë- hi- tääh' jäy- ya-teey-.

10

1 Jëeh' ley kih' Moisé koo- ga-mi-jnäa- miih- kih' he- llu' he- ja-ga-ja'. Sa- ma-la' koo- heh- lä-koo- la' he- cha- gyuuuh'. Kih' he-ja-, jih'koh' sa- ga-jmäa' ma' hwëe- dsa- he' lluu' kyaah' he- ma' jëy- jah', he- ma' jmeey- lä-jë- ji-ñe- he- ma' hnaayh- Dio. 2 Wa-ra- jäh' kih' ga-hwëey- lluu', ga-tuy' kih', he- ma' kwëeyh- Dio. Jëeh', wa-ra- jäh' kih' ga-jmäa' he- ja- ga-jäy' na-jngëey', mo-so- ma' jmeey' gyih' huudsë- he- cha- dso'kye- kiyh'. 3 Pero he- jëe- dsa- jah' lä-jë- ji-ñe-, koo- jmeey- mi-dsooh- dsëy' he- cha- dso'kye- kiyh' ba' ja-. 4 Jëeh', jma- kih' kya' dso', hi- jma- kih' chivo dso', sa- jmäa' mah' che' dso'kye- kih' dsa-.

5 He-ja- ma' ja' Cristo jmi- gyuu- la-, ga-jäyh' siiyh' Dio: Sa- ga-tih' hoh' he- kaa- jah' ni- he- ga'jyoh' he- kwëeh- dsa- hne-. Ga-jmeeh' ga-laan' jmi-ngo' ba'.

6 Sa- ga-tih' hoh' he- kaa- jah' ni- he- ga'jyoh' he- kwëeh- dsa- hne- kwaat- kih' dso'kye-.

7 He-ja- ga-jwahn': "Hii- jnä' la-, ma-jan- mah' jmeen' lä- hnooh- hñaah', hne- Dio kyaan'.

Jmee' ba' jnä' lä-koo- ma-na-sii- kin'."

8 To-në' jee' na-sii- kih' juu' la-, jäh' lä-la': "He- kaa- jah', hi- he- ga'jyoh' he- kwëeh- dsa- hne- kwaat- kih' dso'kye-, sa- ga-hiih' ma' heeh' ni- sa- ga-tih' hoh'." Ma' kwa- dsa- he- ja-, lä-hih- kih' ley ba' ja-. 9 Ja-ga' ga-jäyh': "Hii- jnä' la- Dio kyaan', ma-jan- mah' jmeen' lä- hnooh- hñaah'." Juu' ja-, jmeey- ta- koo' ley ma-gyuh- he- la- to-në', mah' jä' jee' ga-të' to' hmooh'. 10 Ga-heeh- Jesús ga-jmeey' lä- hyoh- dsë' Dio, he-ja- ba' ja-, ga-laa' jne' na-jngëe', lä-llu' he- ga-ngëey' hñiiy' ga-juuy' kyaah' koo- hä-ja-ba'.

11 Lä-ja-, lä-jë- jmi' ba' ma' cheh' jmi-dsa- he' jmeey- ta-he'.

Ko-lla-jiih- ba' jëy- jah' në' na-hyoo'. Koo- ba' he- ja- jmah', la' ta' kiyh', he- sa- jmäa' jih'koh' che' dso'kye- kih' dsa-. 12 Pero Cristo ga-kwaay' hñiiy' ga-juuy' kih' dso'kye- jnän' koo- hä-ja-ba', ja-ga' ga-gyay- jwoo' ra-lluu' kih' Dio. 13 Jee' ja- jøøy- lä-jiih' llaa' Dio ta- hwa' huu' tiiy' lä-jëe- hi- na-høøh' kiyh'. 14 Jëeh' kyaah' koo- hä- ba' ga-kwaay' hñiiy' ga-juuy', lä-ja- ga-jmäay' lluu' lä-jë- joh' jmi' cha-, lä-jëe- hi- na-jngëe' kyaay'. 15 Jmi-lle' Na-jngii' jmeey' ju-dsoo' kih' juu' ja-. Jëeh', ma-ngëe' ma-jäyh' lä-la-:

16 Lä-la- ba' la' hmooh' he- jmeen' kyaayh', wa-ra- ga-dsëe' jmi' ja-, ga-jäh' Dsa-jøøh' jnän'.

Toohn' lley lä-jë- ley kin'.

Siin' neh- tuh- dsëy' ka-läh'.

17 Ja-ga' ga-jäyh' ka-läh':

Jih'koh' jih'lih', mo-so- lä-dsooh- dsën- lä-jë- dso'kye- kiyh'.

18 He- ma-na-che' dso'kye- jnän', mo-so- jmeey- bii' he- ga' kwëehn' Dio kwaat- kih' dso'kye-.

Jmee' bii' hnäahn' Dio

19 Lä-ja- hnäh' øøhn', ta-la- kih' he- ga-tuu- jma- kih' Jesucristo, ma-na-na' jwë' jnän' dsa'toohn' Jee' Na-jngii' Go-te-. 20 Wa' dsa'toohn' jwë' hmëe' he- jmeey- chaa- jne', he- ga-näy' jnän' lä- ma' ga-hey' ta- ka'luu' hmiih- he- ma' hii' jee' ga-të' to' llah'. Hmiih- ja- la' kwaat- jmi-ngo' kiyh'. 21 Chaa- jaa- jmi-dsa- jøøh' hi- cheh' në' jnän', jne' hi- laa' kyaay' Dio.

22 He-ja- lä-kaa- tuh-dsë- jne' wa' hnäahn' Dio. Jëeh', ma-ñe' ba' jne' he- ma-heeh' jne' kih' Dio. Ma-na-jngii' ' neh- tuh-dsë- jne' he-ja- mo-so' cha- ga- he- mo- hñii- jnän', hi- ma-na-jngii' jmi-ngo' jnän' kyaah' jmi- jëe-. 23 Wa' chooh' jne' koo- hweh- he- o-jøh' dsë- he- kye' jne'. Ni- miih- sa- wa' jeh' dsë- jne', jëeh', mi-te' ba' Dio lä-koo- ga-bäayh- hñiiy'. 24 Wa' hnøøhn' ha- lä- jmeen' mah' jä- dsë' øøh' jne' lä-hnäay'

cha-ga'miiah dsa-kyaayh' hi la'ja-
jmeey' cha-ga'miiah he-llu'. ²⁵ Sa-
wa' tan' he- dsa'nee' jne', la'koo- te'e
' ko-llaa'. Wa' hleeh'n' dsa-kyaahn'.
Hi cha-ga'miiah wa' kwan' be' kih'
ooh' jne', na' he- jee' jne' ma-ngoo'
ya'jah' jmih'.

²⁶ Jeeh', cher'mah' ga'jmeey' ga' jne'
dso'kye- he- ne' jne' sa' sooh' jmeen-
hi' ma-ngee' ba' ma-kyuuh' jne'
ju'dsoo', hee- ga'ja- mo' kweeh' jne'
Dio kwaat' kih' dso'kye-. ²⁷ Kih' hi-
he', ja' ga'koo- he- jmeey' goo' jwerte
jnän', he- lla' Dio ta' kyaah' je- he-
jee' go-te- la'jee' hi- na-hooh' kiyh'.
²⁸ Kih' hi- sa' ga'tooh- ta' ley kih'
Moisé, cher'mah' ma' chaa- uu' uu-
hi- ma'hni' kih' hi- he', sa' ga'la' nih'
dsöy' ga'jngöeyh'. ²⁹ Ha- koh' wi'
sa' hnöo' kih' dsa- hi- mi-kwah' Joo'
Dio hi' kih' hi- sa' tooh- ta' jma-
kiyh' he- kyaah' ga'la' hmooh' he-
ga'jmaay' jne' na'jngöe'. Hi' la'ja-
hnöo' kih' hi- sa' tooh- ta' kih' jmi-llö'
hi- hnää' jne'. ³⁰ Jeeh', kyu- ba' jne'
hi- ga'jah' la'la-: "Jnä' ba' teehn'
jwii', jnä' ba' mi'hmaahn' kiyh'."
Koo- ka-läh' na-sii-: "Dsa-jöoh' jnän'
ngiyh' kwaat' kih' dsa- kyaay'."
³¹ He- ba' che- goo- la' jnän' wa'ra-
ga'jaa' jne' kih' Dio jiih'.

³² Mi-dsooh' da' hoh' hnäh' ha- la-
ga'la' jaa', la'koo- ma' ga'na' hu'dsö-
kyah' hnäh'. Ga'la' be' ba' hoh' hnäh'
ma-ke- cha-miiah- ngöe' he- wi' ja'
ne' kyah' hnäh'. ³³ Ga'ta' ga'haah-
dsa- hnäh' hi' ga'jmeeyh' hnäh'
to'lo' ne' dsa-. Hi' ja' ma'la' he-
ja-. Ga'jmeeh' hnäh' ko-jöh' kyaah'
hi- ma' jee- wi' ka-läh'. ³⁴ Ga'la' nih'
hoh' hnäh' kih' hi- ma' tääh' neh' ne-
' . Hi' ga'la' chaa' hnäh' llu' la' ma'
ga'jnuuh' dsa-, he- ma' cha- kyah'
hnäh'. Jeeh', ma' neh' ba' hnäh', cha-
kyah' hnäh' gyuh' jmi-gyuh' he- llu'
ga' he- sa' hee' jih' koh'.

³⁵ Ta- wa' gaa' hoh' hnäh' kih'
o-jöh' dsö- he- ma-cha- kyah' hnäh'.
Jeeh', kyaah' he- ja-, hnäh' hnäh'
cha-miiah- jneeh' hnäh'. ³⁶ Hnöo'

kweeh' hoh' hnäh' jmeeh' hnäh' la-
hyoh- dsö' Dio, mah' hnäh' hnäh' he-
ga'baayh- hniy'.

³⁷ La'koo- jah' jee' na-sii- juu' kih'
Dio:

Miiah- ga'jmeey'.

Hi- nöö' juu' jah', ma'ra- he- jah' bih',
mo' so' la' hiey'.

³⁸ Pero dsa- hi- lluu', kyaah' he-
ma-dsoo' dsöy', jmeey' chaa'.

Hi' cher'mah' ga'jeeh' ta' ka'luuy',
sa' chaa- lluu' kyaayh', ga'jah'
Dio.

³⁹ Pero jne', sa' laa' jne' la'koo- hi-
dsa-jeeh' ta' ka'luu' hi- dsa-höe'
go-te-. Jeeh', ma-dsoo' ba' dsö- jne'
kih' Jesús, he- ja- laa' ba' jne'.

11

*Hee- ja- he- jmeey- jne' dsoo' dsö-
jne'*

¹ He- ma-dsoo' dsö- jne' hnöo' jah':
sa' na-hee', ne' ba' jne' he- tee' jne'
he- jöön' hnäh' jne' kih' Dio. Hi- hnöo'
jah' ka-läh': jmeey- ba' jne' dsoo', cha-
ba' he- ja- ma-ke- sa' tee' jne' jee'n.

² Dsa- ma' chaa- llo'joo', kyaah' he-
ga'la' dsoo' dsöy', ga'hleeh' dsa- lluu'
kiyh'.

³ Heh' he- ma-dsoo' dsö- jne',
he- ja- ba' ga'la' ngöe' jne', ga'la' la' jee'
he- cha- gyuh' hwa' kyaah' koo-
ga'hleeh' Dio. He- la'ja-, ga'jmeey'
Dio la'jee' he- jnä', ja-ba' kyaah'
he- sa' tee' jne' jee'n. ⁴ Kih' he-
ga'la' dsoo' dsö' Abel, ga'kwöeyh' Dio
he- lluu' cha-ga'miiah- la'koh' ga' he-
ga'kwa' Caín. Kih' he- ja-, ga'hii' juu'
kiyh', ya' hiey' lluu'. Ga'heeh- ba' Dio
he- ga'kway'. Hi- ma-ke- ma-na-juu'
Abel, la' ma-ngoo' ja-ba' cha- juu'
kiyh' la' lluu' he- ma-dsoo' dsöy'.

⁵ Kih' he- ga'la' dsoo' dsö' Enoc,
ga'tee- Dio la' ma-jiiyh' ja- mah'
sa' ma' juuy'. Ma' ga'hnaah- dsih',
mo' so' ga'jnaayh'. Jeeh', ga'tee- ba'
Dio la' ma-jiiyh' ja-. Hi' jaa' sa' ga'
ma-ngaayh-, ga'hii' juu' kiyh' he-
ga'jmeey' he- tih' dsö' Dio. ⁶ Pero
cher'mah' sa' ga'jmeey' jne' dsoo'

dsën- kih¹ Dio, ni² miih- sa³ lä-këh¹ jne¹ jmi¹ jmeen¹ he- tih¹ dsëy¹. Jëeh¹, lä-jëë¹ hi- ya-nää¹ kih¹ Dio, hnø¹ dsoo¹ dsëy¹ he- chaa¹ ba¹ Dio hi¹ jmee¹ bii¹ dsoo¹ dsë¹ jne¹ he- mi-hmaayh¹ kih¹ lä-jëë¹ hi- hnaayh¹.

7 Ga-lä-dsoo¹ ba¹ dsë¹ Noé lä-koo¹ ma¹ ga-jäh¹ Dio siiyh¹, jä¹ lä-jë¹ he-sa¹ ga¹ ma-jëëy¹. Kih¹ he- gayh¹ Dio, ga-jmeey¹ koo¹ barco jee¹ ga-laa¹ lä-jëë¹ hi- chaa¹ kyaay¹. Hi¹ kih¹ he- ga-lä-dsoo¹ dsëy¹, ga-jmeey¹ ga-jä¹ dsojwii¹ ne¹ kih¹ dsa¹ jmi-gyuu¹. Hi¹ ga-jmä¹ Dio kwaat¹ ya-hëëy¹ lluu¹ kih¹ he- ga-lä-dsoo¹ dsëy¹.

8 Kih¹ he- ga-lä-dsoo¹ dsë¹ Abraham, lä-koo¹ ma¹ ga-tëë¹ Dio kiyh¹, ga-hëeyh¹ ba¹ dsooy¹ ta¹ jee¹ la¹ kwaat¹ hyoyh¹ he- la¹ heey¹. Hi¹ ni¹ sa¹ ñey¹ ha¹ ta¹ ma¹ dsooy¹, ma¹ ya¹ hëëy¹ jee¹ ma¹ gyay¹ ja¹. 9 Kih¹ he- ma¹ dsoo¹ dsë¹ Abraham, ga-hëeh¹ bih¹ he- ga-gyay¹ hwa¹ jee¹ ga-bääh¹ Dio hñii¹, laay¹ lä-koo¹ jaa¹ dsa¹ chaa¹ hi¹ ga-gya¹ hwa¹ kih¹ dsa¹. Sa¹ hmiih¹ ba¹ ga-hiiy¹ jee¹ ga-gyay¹. Ja¹ ba¹ lä-ja¹ ga-gya¹ Isaac kyaah¹ Jacob ka-läh¹, hi¹ ga-tëë¹ hee¹ ko-jøh¹ kyaah¹ Abraham lä-koo¹ ga-bääh¹ Dio hñii¹. 10 Ga-kwëeh¹ ba¹ dsë¹ Abraham, kih¹ he- ma¹ jøoy¹ tëëy¹ koo¹ jwii¹ he- chih¹ koo¹ hweh¹ he- ga-jmee¹ Dio lä¹ hyoh¹ dsë¹.

11 Kih¹ he- ma¹ dsoo¹ dsë¹ Sara, ga-hyoyh¹ be¹ he- ga-kaay¹ gyuu¹, ma¹ ke¹ sa¹ ma¹ le¹ ma¹ kaay¹. Hi¹ ga-lä-chaa¹ ba¹ gyuu¹ kyaay¹ ma¹ ke¹ ma-gyuyh¹. Jëeh¹ ga-jmeey¹ dsoo¹ he- mi-te¹ Dio juu¹ he- ga-bäayh¹ hñiiy¹. 12 He- lä-ja¹, kih¹ jaa¹ ba¹ dsa-ñuu¹ he¹, ma¹ ke¹ ma-ya-jäh¹ llaa¹ jmi¹ kiyh¹, këë¹ ga¹ ga-lä-jwëë¹ jwërte¹ dsa¹ kyaay¹, lä-koo¹ jwëë¹ nuu¹ hi¹ hëë¹ gyuu¹ hi¹ lä-koo¹ mi¹ si¹ he- cha¹ cha-hoo¹ jmi-ñeeh¹, he- sa¹ tää¹ jne¹ hen¹.

13 Lä-jëë¹ dsa¹ he¹, lä¹ ma-dsoo¹ ja¹ ba¹ dsëy¹ lä-jiih¹ ga-juuy¹. Sa¹ ga-hyoyh¹ he- ga-tøø¹ Dio hih¹ ma¹ kwëëyh¹. Pero ga-jmee¹ bih¹ dsoo¹,

ma¹ ra¹ he- tëëy¹ ba¹. La¹ lä-koo¹ he- ga-jëëy¹ uu¹ jee¹ ma¹ täayh¹ ja¹, hi¹ la¹ lä-koo¹ he- ga-jmeey¹ Dio kih¹ ba¹. Ga-jmäy¹ hñiiy¹ lä-koo¹ dsa¹ chaa¹ uu¹, hi¹ tääh¹ ko-hwëë¹ ba¹ jmi-gyuu¹ la¹. 14 Lä-jëë¹ hi¹ hlëeh¹ lä-ja¹, dsa-lä-ngëë¹ jne¹ kiyh¹, he- hnooyh¹ høoy¹ jee¹ dsa-taayh¹ tää¹. 15 Wa¹ ra¹ jäh¹ kih¹ ma¹ hlëeh¹ dsa¹ he¹ kih¹ hwa¹ jee¹ ga-hwëëy¹ ja¹, ma¹ jä¹ ba¹ kiyh¹ ma¹ dsa-näay¹ ka-läh¹ jee¹ ga-hwëëy¹ ja¹. 16 Pero dsa¹ he¹, ma¹ heë¹ dsëy¹ koo¹ hwa¹ he- llu¹ cha-ga-miih¹ he- hla¹ gyuu¹. Kih¹ he-ja¹, sa¹ la¹ o-hih¹ kih¹ Dio he- jäyh¹, laay¹ Dio kya¹ dsa¹ he¹. Jëeh¹, ma¹ na¹ la¹ ba¹ koo¹ jwii¹ he- ga-jmeey¹ kih¹ dsa¹ he¹.

17 Kih¹ he- ma¹ dsoo¹ dsë¹ Abraham, lä-koo¹ ma¹ ga-jmee¹ Dio mada¹ kiyh¹ he- ma¹ jngëëyh¹ Isaac, ga-hëeh¹ bih¹ kwaay¹ gyuu¹ koo¹ mëë¹ kyaay¹, ma¹ ke¹ ga-bääh¹ Dio hñii¹ he- jmeey¹ llu¹ kih¹ Abraham ta¹ la¹ kih¹ gyuu¹ he¹. 18 Jëeh¹ ma¹ ngëë¹ ba¹ ma-jäh¹ Dio siiyh¹: "Ta¹ la¹ kih¹ Isaac ba¹ hwëë¹ hi¹ lee¹ dsa¹ kyaah¹." 19 Ma¹ jmee¹ Abraham hu¹ dsë¹ he- cha¹ ba¹ be¹ kih¹ Dio, he- mi-jiiyh¹ dsa¹ jee¹ kih¹ hi¹ na¹ juu¹. Kih¹ Abraham, la¹ lä-koo¹ he- ga-juu¹ jooy¹ mah¹ ga-lä-jiiyh¹ ka-läh¹.

20 Kih¹ he- ga-lä-dsoo¹ dsë¹ Isaac, ga-mi-jäay¹ Jacob kyaah¹ Esaú, ga-jäyh¹ siiyh¹ ha¹ lä¹ jmee¹ Dio kiyh¹ ta¹ cha¹ ne¹.

21 Kih¹ he- ga-lä-dsoo¹ dsë¹ Jacob, lä-koo¹ ma¹ ngoo¹ ga-juuy¹, ga-mi-jäay¹ ma¹ jaa¹ ma¹ jaa¹ joo¹ José, hi¹ ga-jmeey¹ juuh¹ kih¹ Dio na¹ huuy¹ hma-hu¹ kiyh¹.

22 Kih¹ he- ga-lä-dsoo¹ dsë¹ José, lä-koo¹ ma¹ ngoo¹ ga-juuy¹, ga-hlëëyh¹ kih¹ he- hwëë¹ dsa¹ Israel hwa¹ Egipto, hi¹ ga-jmeey¹ mada¹ ha¹ ta¹ dsa-hoo¹ dsa¹ jmi-ngo¹ kiyh¹.

23 Kih¹ he- ga-lä-dsoo¹ dsë¹ cho¹ jmi¹ Moisé, he-ja¹ lä-koo¹ ma¹ ga-lä-chaa¹, ga-hmäy¹ lä-jiih¹ ga-të¹ uu¹ sih¹, kih¹ he- ga-jëëy¹

laa' na'hñaa' gyuu' ñuu' he'. Sa' ga'lā'goyh' kyaah' mada' he' ga'jmeey' rey he' ma' juu' lä'jēē' gyuu' ñuu'.

24 Kih' he' ga'lā'dsoo' dsē' Moisé, he'ja' lä'koo' ma' ga'lā'jōy' ga'jmeey' sa' kyee' he' ma' tēy' joo' jo'mii' Faraón. 25 Ga'lā'hnooy' ga' he' ga'jēy' wi' ko'joh' kyaah' dsa' kyaa' Dio, lä'koh' ga' he' ma' lä'chaay' llu' miih' jmi' jmi'gyuu' la' ma'jmeey' dso'kye'. 26 Ga'jmeey' hu'dsē' llu' ga' he' jēy' wi' kwaat' kih' Cristo lä'koh' ga' he' chaay' llu' kyaah' lä'jē' he' cha' Egipto. Jēh' ma' jōy' heey' he' nō' juu' hyoyh'.

27 Kih' he' ga'lā'dsoo' dsēy', ya'hēy' hwa' Egipto. Sa' ga'lā'goyh' ma'ke' ga'ya'jēē' dsē' rey kyaayh'. Ga'kwēh' ba' dsē' Moisé, jēh' la' kiyh' lä'koo' he' ma'jēē' bih' Dio hi' sa' tēē' jne' jēē'. 28 Kih' he' ga'lā'dsoo' dsē' Moisé, ga'jmeey' jmi' he' kuh' dsa' borrego mäh' hi' ga'jmeey' mada' he' chah' dsa' jma' ho'haah' kih', mah' ni' jaa' gyuu' ñuu' hi' laa' to'nē' kyaa' dsa' Israel sa' juu', wa'ra' ja' ángel jngi' kih' gyuu' ñuu' hi' laa' to'nē' kyaa' dsa' Egipto.

29 Kih' he' ga'lā'dsoo' dsē' dsa' kyaa' Dio, ga'ngēy' jmi' ñeeh' gyuu' lä'koo' he' ga'näy' hwa' kii' ba'. Chah' ba' ga'lā'hnooy' dsa' Egipto ma' ngēē' lä'ja', pero ga'hmayh' cha'jmi' ja'.

30 Kih' he' ga'lā'dsoo' dsē' dsa' Israel, ga'hla' na'hyah' kih' jee' jwi' Jericó, koo' ga'jēy' lä'ku' lä'jii' kih' na'hyah' ja' gyii' jmi' ba'.

31 Kih' he' ga'lā'dsoo' dsē' Rahab, dsa'mē' hi' ma' hnēē' hñii' kyaah' wa' hi' cha' hi', he'ja' sa' ga'juuy' lä' ma' ga'juu' dsa'gooy' hi' chaah'. Jēh', ga'heeyh' ba' llu' hi' ga'taah' koo' juu' ha' lä' la' jee' jwi' ja'.

32 ¿Hee' ga'jwahn'? Hnō' kwa' ja' kin' mah' hlēēhn' kih' Gedeón kih' Barac, kih' Sansón, kih' Jefe,

kih' David, kih' Samuel, hi' kih' ga' jñah' dsa' hi' ma' ngēē' juu' kih' Dio llo'joo'. 33 Kih' he' ga'lā'dsoo' dsē' hi' he', ja' koo' hä' ga'liy' ga'teey' kyaah' rey, ga'llay' kwee' ta' kih' dsa', ga'hyoyh' he' ga'bääh' Dio hñii' kyaayh', ga'laay' he' ma' kuh' hyah'. 34 Ga'laay' he' ma' kaay', ga'laay' he' ma' juuy' kyaah' ñe'tuuh', ma'ke' sa' cha' be' kiyh' ga'tēy' be', ga'lā'beey' jwēte jee' cha' hñii', ga'hēy' go'te' kih' hlō' hi' ya'näa' uu'. 35 Ma' chaa' dsa'mē' hi' ga'juu' dsa'dsaah' kyaa' mah' ga'lā'jiy' ka'läh'. Hi' jñah' ko'llaa', ga'heeh' bih' he' ga'heeh' dsih' wi'. Sa' ga'lā'hnooy' ma'läy' jēh', ma'kyey' o'joh' dsē' he' lä'jiy' jee' llu' ga'. 36 Ko'llaa' ga'mi'kwah' dsih', ga'jmi' ga'baa' dsih'. Hi' ja' ma'la' he' ja'. Ga'hñuu' dsih' kyaah' caden' mah' ga'taah' dsih' neh'ñe'. 37 Ko'llaa' ga'juu' kyaah' kuu', jñah' ga'jmäy' to' hnō', hi' jñah' ga'juu' kyaah' ñe'tuuh'. Hi' ko'llaa' ma' ga'näa' ta' la' ta' jnō', ma' na'läy' loo' borrego kyaah' loo' chivo ka'läh', ma' tä'ñey'. Sa' ma' chaay' llu', ma' ta' ma' haah' dsih'. 38 Jee' kih' dsa' jmi'gyuu' sa' sooh' he' tääh' hi' lluu' he'. He'ja' ga'näy' lä'koo' he' na'hēy' lä'kaa' hwa' kii', lä'kaa' neh' nuu', ma' na'hmäy' neh' too' kuu', hi' lä'kaa' jee' hē' too' moh'. 39 Lä'jēē' dsa' he', sa' ga'hyoyh' he' ga'bääh' Dio hñii' kyaayh', ma'ke' ga'hii' juu' kiyh' lä'llu' he' ga'lā'dsoo' dsēy'. 40 Jēh', ma'lla' dsē' Dio he' hñah' jne' ko'joh' he' llu' cha'ga'mi' kyaah' dsa' he' hi' lä'ja' hwēē' jne' llu' ko'joh' kyaayh'.

12

Wa' jmeen' hu'dsē' ha' lä' ga'kwēh' dsē' Jesús

1 Jwēē' jwēte dsa' hi' ga'lā'dsoo' dsē' jaa'. Hi' he' laa' lä'koo' jni' he' hii' lä'ku' lä'jii' jñan', hi' jmeē' dsoo' ha' lä' ga'la' kiyh'. Lä'ja' hnō' jmeen' ta' koo' lä'jē' he' jmeē'

juwih`jnän`kyaah`dso'kye`he`jmee`
 dsa-täh`jne'. Hi`hnøø`kwëeh`
 dsë`jne`dsa'nøøn`ta`cha'në`jwë`
 he`tøøhn`la-. ²Wa`jmeen`miih`
 huud`së`kih`Jesús`hij`ga`nä`jwë`ha`
 lä`jee`lää`jne`hi`lloo`koo`jmi`he`
 lääy`jne`go`te-. Kih`he`ney`jëë`
 ba`dsëy`ta`cha'në', he`ja`ga`heeh`
 bih`ga`jëey`wi`dsoh`hma`cru-. Sa`
 ga`jmeey`he`he`la`o`hih`. Ja`ga`
 ga`gyay`jwoo`ra`llu`kih`Dio.

³Jmee`da`hnäh`huud`së`kiyh`, ha`
 koh`wi`sa`ga`jëey`kih`dsa`hñaa`
 dsë`hij`ga`lä`hnee`kyaayh`. Lä`ja`
 ta`hwaä`hnäh`ni`sa`wa`jeh`hoh`
 hnäh`. ⁴Jëeh`, jee`kwah`hnäh`be`
 mah`sa`täh`hnäh`kyaah`dso'kye`,
 sa`ga`ma`tuuh`hnäh`jma`kyah`
 hnäh`. ⁵Che`ma`gaa`hoh`hnäh`
 nuuh`kih`Dio, he`hlëeyh`hnäh`
 lä`koo`jooy`, heh`he`ga`jäyh`:

Gyuu`kyaan`, ta`jwah`sa`llu`wa`ra`
 ga`heeyh`hne`wi`.

Ta`jeh`hoh`wa`ra`ga`juuyh`kyah`.

⁶Jëeh`, Dsa`jøøh`jnän`, heeyh`wi`hij`
 hnäy`ba'.

Kway`kih`lä`jëë`hij`tëeyh`jooy`.

⁷Wa`kwëeh`hoh`hnäh`he`heeyh`
 hnäh`wi`. He`jmäy`hnäh`lä`koo`
 jooy`ba`ja-. ¿Che`jwa`chaa`jaa`
 chih`hij`sa`heeh`Tää`kyaay`wi`?

⁸Ga`lä`jëë`ba`jne`heeh`Dio`wi`.
 Pero`cher`mah`sa`ga`heeh`Dio`
 hnäh`wi`, sa`laah`hnäh`jooy`. Laah`
 hnäh`lä`koh`hij`sa`chaa`juu`ba'.

⁹Ta`jyoh`ko`taa`, tää`jnän`hij`chaa`
 hwa`la`ga`heeyh`jne`wi`lä`ma`
 mäh`jne`mah`ga`lä`hnää`jnih`.

¿He`la`sa`jmeen`cha`ga`miih`he`
 kih`Tää`hij`laa`juu`jmi`lle`jnän`,
 mah`lä`ja`chaa`jne`tää`ba'? ¹⁰Tää`
 jnän`hij`chaa`hwa`la`, ga`heeyh`
 jne`wi`miih`jmi`jmi`gyuu`la`,
 lä`koo`la`huud`së`kiyh`. Pero`ta`
 jyoh`ko`taa`, hij`gya`gyuu`heeyh`
 jne`wi`kih`he`llu`jnän`ba`mah`
 hwëë`jne`na`jngëe`lä`koo`laay`
 hñiyy`. ¹¹Dsoo`ba', sa`tih`dsë`jne`
 to`chah`wa`ra`ga`heeyh`jne`wi`.

Koo`dsa`lä`meeh`dsën`ba`ja`.
 Pero`ma`ngëe`ma`heeyh`jne`wi`,
 lä`tëë`jne`jmeen`he`llu`jmah`hi`
 jmeë`hii`tii`jnän`ka`läh`.

*Goo`la`wa`ra`sa`ga`jmeey`jne`he`
 he`jah`Dio*

¹²He`ja`kwa`hnäh`be', hnäh`hij`
 sa`cha`be`kih`. ¹³Kwa`hnäh`be`
 go`näa`hnäh`ko`dsoo`mah`tëë`be`
 hij`sa`bee`hi`lä`ja`mo`so`kayh`
 jwë`.

¹⁴Hnøøh`hnäh`ha`lä`jee`hii`
 tii`kyah`hnäh`kyaah`lä`jëë`dsa`,
 hi`ha`lä`jee`leeh`hnäh`na`jngëe`
 cha`ga`miih`. Jëeh`, hij`sa`na`jngëe`,
 sa`dsa`taayh`ya`jwi`kih`Dio.

¹⁵Leeh`hnäh`ha`ga`che`ga`jnuuh`
 hnäh`kih`he`la`kwa`Dio`jnän`. Goo`
 wa`ra`ga`lä`wi`hoh`hnäh`kyaah`
 dsa-. Hi`kyaah`he`hlih`ja`heë`
 jwëë`dsa-.

¹⁶Ni`jaa`hnäh`dsa`më`
 dsa`ñuuh`, ta`kaah`hnäh`wa`hij`
 cha`hij`. Ta`jmeë`hnäh`ta`koo`he`
 la`kwa`Dio, lä`koo`ga`jmeey`Esaü.
 Ma`na`la`juu`hyoyh`heey`, kih`he`
 laay`gyuu`to`në'. Pero`ga`hñiyy`he`
 ja`, koo`ga`tëey`koo`wi`ma`ba'.

¹⁷Ma`ñeh`ba`hnäh`ha`lä`ga`la`
 kiyh`ta`cha'në'. Ma`chuuy`kyaah`
 jmiyy`mah`ma`mi`jäay`, mah`ma`
 kwëeyh`he`ma`na`la`heey`. Pero`
 sa`ga`hyoyh`. Ma`ke`ga`hooyh`
 cha`miih`, mo`so`ga`lä`si`juu`kih`
 jmiyy`.

¹⁸Jëe`da`hnäh`, sa`ga`lla`nääh`
 hnäh`moh`Sinaí`he`sa`ma`le`
 dsa`näa`dsa`chuh`kih`, lä`koo`
 ga`la`kih`dsa`Israel`llo`joo`. Peer`
 ga`hya`je`gyuu`moh`ja`, ga`la`
 na`hoo`läh`, ga`hi`goo`, ja`koo`
 lle`tä'.

¹⁹Jee`ja`ga`lä`nuuh`hij`
 luu`hoo', ga`lä`nuuh`hlëeh`Dio. Lä`
 ma`ga`nuu`hij`ma`tääh`jee`ja`,
 ga`chuuy`cha`miih`mah`mo`so`
 hlëeh`gyih`kyaayh`.

²⁰Jëeh`, sa`
 ga`lä`be`dsëy`ma`nuuy`mada`he`
 ma`jmeey`: "Cher`mah`chaa`hij`
 ga`heey`në`moh`la`, ma`ke`jaa`jah`,
 jmeë`bii`juuy`kyaah`kuu`o`juuy`
 kyaah`ñe`chuuh`." ²¹Kih`he`la`

goo- ngëe' he- ga-jëe' dsa- he', he-ja-
lä- ga-të' Moisé ga-jäh': "Peer- gohn,
lä-jüh' jlään."

22 La- lä-koo- he- ma-lla-nääh'
hnäh' moh' Sion ba' ja-, jee' jwii-
kih' Dio jüh', jwii- Jerusalén he-
hla- gyuh' jmi-gyuh', jee' tääh'
cha-miih- mil ángele hi- jmee' jmi-
kih' Dio. 23 Hi- ma-kuh' hnäh'
ko-jøh' kyaah' hi- ga-heeh- kih' Dio
to-né' hi- na-sii- jmi- kih' gyuh'
jmi-gyuh'. Ma-lla-nääh' hnäh' kih'
Dio hi- la- ta' kih' lä-jëe' dsa-, ja-ba'
jee' tääh' lä-jëe' hi- lluu', hi- laa'
jmi-llé' hi- ga-jmäa' Dio lluu' go-te'.
24 Ma-lla-nääh' hnäh' kih' Jesús hi-
ga-jmee' koo- hmooh' hmëe' hi-
lä-ja- ma-lla-nääh' hnäh' kih' jma-
he- ga-tuu- kwaan- jnän. Jma- ja-
ngii- llu' jnän. Sa- hni- kih' dsa-
lä-koo- jmee' jma- he- ga-tuu- kih'
Abel.

25 He-ja- leeh- hnäh' wa-ra-
ga-jmeeh' hnäh' chaah- hnäh' kih'
hi- hlëeh- hnäh'. Jëeh', hi- sa- ga-hii'
ma' nuu', lä-koo- ma' ga-hlëeh' Dio
kyaayh' gyuh' moh' he- chih' hwa'
la-, sa- ga-laa' hi- he'. ¿Ha- ba- lä-lää'
jne' ja-, cher'mah' sa- ga-jmeen' he'
kih' hi- hlëeh- jne' lä- ga-të' gyuh'
jmi-gyuh'? 26 Lä-koo- ma' ga-hlëeyh'
kyaah' dsa- he', lä-kye- hwa' ga-jeh'.
Pero koo- ka-läh' ga-jäyh': "Koo-
ga' koo- hä' jmeen' jeh' hwa' la-,
lä-kye- gyuh' jmi-gyuh' ka-läh'."
27 Kyaah' he- ga-jäyh': "Koo- ga' koo-
hä", dsa-lä-ngëe' jne', ääh' go-te'
lä-jëe' he- le' sa-jeh'. He- ja- hnøø'
jääh', lä-jëe' he- na-la- he- ga-jmee'
Dio. Ja-ga' na', jä' koo- hweh- lä-jëe'
he- sa- le' sa-jeh'. 28 He-ja- wa'
kwan' tíhmaah' kih' Dio, kih' he-
ma-na'jnää' jne' ya-jwii' kiyh' jee' sa-
le' sa-jeh' ni- miih-. Wa' jmeen' ta-he'
kiyh', wa' gah- jnih', wa' nuuh' jne'
kiyh', lä-ja- ba' tih- dsëy'. 29 Jëeh' Dio
jnän' laa' je- he- mi-llaa- lä-jëe' go-te'.

13

Ha- lä- hnøø' jmeen' mah' tih' dsë'

Dio

1 Ta- tu' hnäh' he- hnaah- hnäh'
dsa-kyaah' hnäh' lä-koo- lle' jnän,
lä-llu' he- laa' jne' øøhn'. 2 Ta- wa'
gaa' hoh' hnäh' kwah' jee' jä' hi-
go-nää' kyah' hnäh'. Jëeh', ko-llaa'
ga-kwa' bih' jee' ga-jä' dsa-, ni- sa-
ga-lä-ney- koh' koh', ángele ba' he' hi-
ga-jä' kiyh'.

3 Mi-dsooh- hoh' hnäh' kih' dsa-
hi- tääh' neh-ñe', jmee' hnäh' kwaan-
lä-koo- he- tääh' hnäh' ko-jøh'
kyaayh'. Lä-ja- ka-läh' kih' hi- jëe-
wii', jmee' hnäh' kwaan- lä-koo- he-
jëeh' hnäh' wii' ko-jøh' kyaayh'.

4 Llu' ba' he- jee- dsa- goo-. Pero
hnøø' go'taah' hnäh' lä-llé' kih'. Jëeh',
Dio la- ta' kih' hi- sa- na-jee- goo-
mah' kaayh- wa- hi- cha- hi- hi- lä-ja-
kih' hi- na-jee- goo- mah' kaayh- hi-
laa' kyaah' jñah'.

5 Ta- wa' hee' hoh' hnäh' kuu'. Wa'
chaah- hnäh' llu' kyaah' he- cha-
kyah' hnäh' ba'. Jëeh' ga-jäh' Dio:
"Jih'koh' jih'lih' sa- been- hne-, ni- sa-
jmään- hne- ta' koo'." 6 Kih' he- ja-,
jahn' lä-kaa- tuh- dsë- jne':

Dsa-jøøh' kyaan- ba' kwa- be' kin',
ni- miih- mo-so' gohn'.
¿Hee- na- le' jmee' dsa- kin'?

7 Mi-dsooh- hoh' hnäh' ha- lä-
ga-jmee' hi- ma' jøø' kyah' hnäh', hi-
ga-hlëeh' hnäh' juu' kih' Dio. Jëe' da'
hnäh' ha- lä- ga-hwëey- kyaah' ta'
kiyh'. Wa' lä-dsoo' hoh' hnäh', ja-ba'
lä-koo- ga-lä-dsoo' dsë' hi- he'.

8 Jesucristo, lä- ma-laay' ja-ba'
lloo', na', lä-ja- ga-lä-jëe' joh' jmi-
cha-. 9 Ta- kwa- jwë' mi-gaa- dsa-
hnäh' kyaah' he- ga-jyoh' nuuh- he-
sa- la' kwee- kyaah' he- ma-mi-tëe'
jne'. Llu' ga' he- tëe' jne' be' kyaah'
he- la' kwa- Dio ba', ja' kyaah' he-
kih-hih- jne'. Jëeh', jih'koh' sa-
ga-ka' ya-jøø' hi- ma' hlëeh- kih' he-
kuh-hih- dsa-.

10 Chaa- ba' jaa- hi- ga-juu' jnän,
pero jmi-dsa- hi- tääh' jmee- ta-he'
neh- gwah- lä-hih- kih' hmooh'
ma-gyuh- ja-, sa- na-ngëy' jwë'
jmeey' ko-jøh' kyaah' hi- ga-juu'

jnän. 11 Jmi-dsa- kaah' he', ma' dsa-taayh' jee' jah' dsa- kih' Jee' Na-jngii' Go-te~ kyaah' jma- kih' jah' hi- ma' kwëeh- dsa- Dio kwaat~ kih' dso'kye-. Ja-ga' ma' dsa-jey- hnoo' kih' jah' he', uu' ga' kih' jee' jwii- ja-. 12 Ja-ba' lä-ja-, ga-juu' Jesús chuuh' jwii- ja-, mah' jmäay' dsa- na-jngëe' kyaah' jma- kiyh'. 13 Lä-ja- wa' jmeen' ko-joh' kyaah' Jesús, ma'ke- dsa-, sa' tooyh- ta' jnän. Wa' hlëeh' bih' lä-koq- hnøoy' hlëeyh', ja-ba' lä-koq- ga-hlëeyh' kih' Jesús. 14 Jëeh', jee' jwii- he- tøøhn' la-, dsa-ngëe' ba'. Pero jne', hnøøh' jne' koq- jwii- he- na' ga' lä-jnä'.

15 He-ja- sa' wa' tun' hän' kih' Dio ta-la- kih' Jesús. Wa' jmeen' juuh- kiyh'. He- ja- ba' lle' kih' kwëeh' hnih'. 16 Ta- wa' gaa' hoh' hnäh' jmeeh' he- llu' jmah' ba', hi' kwëeh' 'hi- lla-kyaa' miih- he- cha- kyah' hnäh'. He- ja- ba' tih- dsë' Dio jmeen'.

17 Wa' nuuh- hnäh' kih' hi- jää- hnäh' hi' wa' hwaah' hnäh' kyaayh'. Jëeh', hi- he' na-dsë- lley' hnäh', he- ñey- lloo- koq- jmi' ngëey' kwaat~ kih' ta' he- jmeey-. Lla- he- ma' jmeeh- hnäh' ti-meeh- dsëy', jmee' hnäh' jëe- dsëy' ba'. Jëeh', cher'mah' sa' ga-jmeeh' hnäh' lä-llë' kih', sa' cha- ya'jøø- kah' hnäh'.

18 Ngii' hnäh' kyaa' jnääh' kih' Dio. Kih' he- lii' jnääh', sa' hni' huudsë- kyaa' jnääh'. Lä-ja- hnøø- jnääh' dsa'nøø' jnääh' kwee- kyaah' lä-jë- he- jmee' jnääh'. 19 Peer- chuun' kyaah' hnäh' he- ngih' hnäh' kin- kih' Dio mah' kway' jwë' llaahn- to- chah' la- jee' tääh' hnäh'.

Ga'hiyh' juu' kyaah' øøyh'

20 Dio ba' he' hi- jmee- hii' ti' tuh-dsë- jne'. Hi- he' ga-mi'jiih' Jesucristo Dsa-jøøh' jnän' hi- hää- kwee- lä-jëe- hi- laa' kyaa' Dio. Jëeh' kyaah' jma- kiyh' he- ga-tuu- ja-, ga-jmeey' koq- hmooh' hmëe' he- sa' hee' jih'koh'. 21 Ngii'n' kiyh' he- jmäay' hnäh' lluu' mah' jmeeh' hnäh'

lä-jë- ta' llu' lä- hyoh- dsëy' hi- jääy' hnäh' lä- tih- dsëy' ta-la- kih' Jesucristo. Wa' la' juuh- kiyh' ga-lä-jë- joh' jmi' cha-. Wa' la' lä-ja-.

22 Øøhn', chuun' kyaah' hnäh', jmee' hnäh' joh- hoh' hnäh' kyaah' juu' he- ma-hlëehn- hnäh' la-. Sa' cha- cha-miih- juu' he- ma-siin' kyah' hnäh'. 23 Hnoon' lä-ñeh' hnäh', ma-laa' ba' Timotä øøh' jne' he- ma-häay' neh-ñe'. Cher'mah' jäyh' to-chah' la-, nün' kyaayh' na-jëen' hnäh'.

24 Jmee' hnäh' Dio kih' lä-jëe- hi- jää- hnäh' kyaah' lä-jëe- ga' hi- na-jngëe'. Lä-jëe- hi- tääh' hwa' Italia la-, jmeey- Dio kyah' hnäh' ka-läh'.

25 Wa' mi-jää' Dio lä-jëe- hnäh'. Wa' la' lä-ja-.

Santiago

Juu' la' ga'sii' Satia' kih' judiu dsa-gooy'

¹ Jnä' Satia', jmeen' ta'he' kih' Dio kyaah' Jesucristo Dsa-jøøh' jnän'. Jee' la' ma'siin' kyah' hnäh' lä'jēē' gya'to' nää' dsa' judiu hi' na'saa' na-jñee' lä'kaa' jmi-gyuu'. Jmeen' Dio kyah' hnäh'.

Huu'dsē' llu' he' kwa' Dio

² Øøhn', hnøø' wa' chaah' hnäh' llu' wa'ra' ga'ngēēh' hnäh' wa' he' cha' he' he' wii'. ³ Ma'ñeh' ba' hnäh' lä' ma'jēēh' hnäh' he' wii', jee' ja' dsa-lä-jnä' che' lä' ma'dsoo' ja'ba' hoh' hnäh' hi' lä'jwē' ja', lä'tēēh' hnäh' kwēēh' hoh' hnäh'. ⁴ Pero hnøø' kwēēh' hoh' hnäh' cha-gamiih' lä'jiih' hwēē' hnäh' llu', lä'koo' jaa' hi' ma'ää' huu'dsē' kih'. Ja' jiih' mo'so' cha' ga' he' mo' jmee' bii' kyah' hnäh'.

⁵ Cher'mah' chaa' ko'llaa' jee' kyah' hnäh' hi' sa' ga' ma'ngēē' llu', wa' ngii' kih' Dio, hi' he' ba' jmee' lä'ngēēy'. Jēēh' ma'ra' he' kwa' ba' Dio cha-miih' huu'dsē' llu' kih' lä'jēē' hi' ngii', hi' sa' dsa-lä-lleey' kyaah' ni' jaa' hi' ngii'. ⁶ Wa'ra' ga'ngiih' hnäh' kiyh', hnøø' jmeeh' hnäh' dsoo' hoh' hnäh', ta' wa' jeh' hoh' hnäh' ni' miih'. Jēēh', jaa' hi' jmee' to' dsē', laay' lä'koo' la' kih' jmi'ñeeh' wa'ra' ga'hluh' kyaah' lle', be' ta' la' ta' jnøø'. ⁷ Jaa' dsa' hi' jmee' lä'ja', he'la' mo' jøø' gyih' he' hyoyh' kih' Dsa-jøøh' jnän'. ⁸ Dsa' hi' jmee' to' dsē', sa' jmääy' ngēy' koo' nēē'.

⁹ Jaa' øøh' jne' hi' tä'ñee', wa' jēē' ba' dsēy'. Jēēh', kih' Dio ma'laay' lä'koo' jaa' hi' jøøh'. ¹⁰ Pero dsa' hi' cha' kuu', hnøø' jēē' dsēy', cher'mah' Dio ga'jmeey' ga'jäy' ta' hwa'. Jēēh', dsa' he' ääh' lä'koo' dsa' ääh' wa'le' he' cha' né' nuu'. ¹¹ Wa'ra' ga'hya' hyoo' llii' jwēte, hēh' llii' chaah'

le' ja', he'ja' dsa-lä-kii' chaah' hi' dsa-tøh' mile', mo'so' jnä' na'hñaa'. Ja'ba' lä'ja' la' kih' hi' cha' kuu', koo' dsa-uu' bih' jee' jmeey' ta' kiyh'.

Llu' la' kih' hi' kwēēh' dsē' ma'jēēy' he' wii'

¹² Llu' la' kih' hi' ga'lä'be' dsē' wa'ra' ja' he' hliih' ka' dsēy'. Jēēh' cher'mah' ya'hēēy' lluu', lä'koo' jñeey' hyoyh' jee' chaay' tää'. He' ja' la' lä'koo' coron he' ga'bääh' Dio hñii' kwēēyh' dsa' hi' hnaayh'.

¹³ Cher'mah' gwa' dsē' dsa' jmee' he' hliih', ni' miih' sa' sooh' he' jäyh' Dio ka' dsēy'. Jēēh' sa' gwa' dsē' Dio jmee' he' hliih', hi' ni' sa' kay' dsē' dsa' mah' jēēy' che' jmee' dsa' he' hliih'. ¹⁴ Kih' he' hee' dsē' lä'jaa' lä'jaa' he' hliih', he'ja' gwa' dsēy' jmeey' he' hliih', mi'goo' kiyh', hi' jøø' kiyh' jwē' hliih'. ¹⁵ Hi' ma'ngēē' ma'häay' jwē' he' hee' dsēy', ma'na'jnäay' kyaah' dso'kye'. Ma'la' ma'heey' hñiiy' kyaah' dso'kye', ja' jiih' juuy' go'te'.

¹⁶ Øøhn' hi' hnaan', ta' mi'gaa' hnäh' hñaa'. ¹⁷ Lä'jē' he' llu' he' ga'hñah' jne' la', lä'jē' he' jnaah' la', he' la' na' ja' gyuu' jmi-gyuu', he' la' ga'kwa' ba' Dio. Hi' he' na' ga'jmää' lä'jēē' hi' choo' je' gyuu' jmi-gyuu'. Pero Dio sa' dsa-lä-sēey' lä'koo' la' kih' hi' hēē' gyuu' he' dsa-lä-sii' hēēh' kih'. ¹⁸ Lä' hyoh' dsēy', ga'jmeey' ga'lä'chaa' jne' lä'hmeē' ta'la' kih' ju'dsoo' he' ga'kwēēyh' jne' mah' lee' jne' ma'ra' hi' kyaay' jee' kih' lä'jēē' hi' ga'jmääy'.

¹⁹ He'ja' jwahn' øøhn' hi' hnaan'. Hnøø' nuuh' da' hnäh' jää' ha' lä' la' juu' kih' dsa'. Ta' jiih' hnäh' chah'. Ta' mi'lee' hnäh' hñaa' na'koh'. ²⁰ Heh' dsa-lä-lleey' jne', jne' jwē' jnän' he' jmeen' he' llu'. ²¹ He'ja' jwahn', mo'to' jmee' ga' hnäh' he' hliih', mo'to' bääh' ga' hnäh' hñaa' dso'kye' he' cha' cha-miih' na'. Jmää' hnäh' hñaa' hwaah', hēēh'

hnäh' juu' he- ma-na-jnäá' tuh-hoh' hnäh'. Jëeh' juu' na- lää' hnäh'.

Hnøø' jmeen' ta'he' kih' juu' he-ma-nuu' jne'

²² Ja- jmeeh- hnäh' he' kih' juu' na-, ja- koo- nuuh- ba' hnäh'. He- mi-gaah' hnäh' hñaaah' ba' ja-, cher'mah' sa- ga-jmeeh' hnäh' he'. ²³ Cher'mah' sa- ga-jmee' dsa- he' wa'ra- ga-nuuy' juu' na-, hi- he' laa' lä-koo- jaa- hi- jëë- hñii' kyaah' hu-. ²⁴ Jëeh', ma-la- ma-jëey- hñiiy' mah' go-hëey' hi- lä-chah' ja- dsa-gaa' dsëy' ha- lä- laay'. ²⁵ Pero cher'mah' jaa- dsa- ga-nuu' kwee- lä-koo- jäh' ley he- llu' go-te- he- kyaah' dsa-läa' jne', hi- cher'mah' dsa- he' ngoo' bih' jmeey- he' kih' juu' na-, kih' hi- he' mi-jøø' ba' Dio lä-jë- he- jmeey-. Jëeh', ja- koo- nuu- bih' mah' dsa-gaa' dsëy' ka-läh', ma-ra- he- jmee- bih' he' kih' juu' na-.

²⁶ Cher'mah' jaa- dsa- laay', hnaayh- Dio mah' hlëeh- bih' wa' la' cha- la', he- mi-gaay- hñii' bih' ja-, sa- jmää' go-te- he- jäh' hnaayh- Dio. ²⁷ Pero cha'në' Dio hi- laa' Täa' jnän', jaa- dsa- hi- ma-ra- he- dsoo' hnaayh- Dio, hnøø' kway' be' kih' chih- hñii' hi- jëë- wii' hi- lä-ja- kih' dsa-më' hñii' ka-läh', hi- hnøø' hääy' hñiiy' mah' sa- wa' lä-sayh' kyaah' he- hñii' he- cha- jmi-gyuu- la-.

2

Sa- wa' jëë' jne' he- laa' dsa-

¹ Øøhn', he- ma-dsoo' hoh' hnäh' kih' Jesucristo Dsa-jøøh' jnän' hi- lluu' go-te-, jmee- bii' jmeeh' hnäh' kwee- lä-hii' në' kyaah' dsa-. ² Cher'mah' ga-lloo' jaa- dsa- jee' dsa-ñeeh- hnäh', hi- he' na- kye' hmiih- llu' hi- hä' aniy- hmooh' gooy- ka-läh'. Hi- wa'ra- ga-lloo' jaa- hi- tä-ñee' hi- sih'hi- hmiih- kih'. ³ Hi- cher'mah' jmääh' hnäh' jøøh' hi- jnaah' hmiih- kih' he', mah' jwiih' hñii': "Na' jee' llu' la-", mah' hi- tä-ñee' he', jwiih': "Jmää' lä-

ma-cheh' na- o jee' la- ya-na' huu' tiin- la-." ⁴ Jee' ja- dsa-lä-jnääh' hnäh' he- sa- jmeeh- hnäh' kwee- lä-hii' në' kyaah' dsa-. He- jmeeh- hnäh' lä-ja-, jmääh- hnäh' hñaaah' jwëe- hi- kye- huu' dsë- hñiih' jmäh' ba'.

⁵ Nuu- da' hnäh' øøhn' hi- hnaan-: ¿Che' sa- ga-lleeh- Dio hi- tä-ñee' jmi-gyuu- la-, mah' lä-dsoo' dsëy' kiyh'? Hi- he' laa' lä-koh' hi- cha- kuu' kih', hi- hyoyh- heey- ya-jwiih' kih' Dio lä-koo- ga-bääh- Dio hñii' kih' lä-jëe- hi- hnaayh-. ⁶ Pero mi-kwah- hnäh' kih' hi- tä-ñee', mah' hnaah- hnäh' hi- cha- kuu'. ¿Ja' dsa- cha- kuu' na- hi- tääh' jmeeh- hnäh'? ¿Ja' hi- he' na-, dsa-jää- hnäh' në'ta? ⁷ ¿Ja' dsa- cha- kuu' na-, hi- mi-kwah' jmi- kih' Cristo he- la' na-hñaaah' jnän', hi- ja- ba' kyaah' jmi- kih' Cristo ga-mi-cheey- hnäh'?

⁸ He- jmeeh- hnäh' llu' ba' ja-, cher'mah' ju'dsoo' ga-mi-teh- hnäh' ley juuh-, lä-koo- na-sii- juu' kih' Dio: "Wa' hnaah- dsa-kyaah', ja- ba' lä-koo- hnaah- hñaaah'." ⁹ Pero cher'mah' sa- ga-jmeeh' hnäh' kwee- lä-hii' në' kyaah' dsa-, he- jmeeh- hnäh' dso'kye- ba' ja-. Ja- ba' ley ja-, hñii' kyah' hnäh' he- na-bääh' hnäh' dsoo'. ¹⁰ Jaa- dsa- hi- høø' lä-jë- he- lle' ley kih' Moisé, cher'mah' ga-hläy- kyaah' koo- mi' juu' ba', ma-na-bäy- lä-jë-. ¹¹ He' ba' hi- ga-jäh': "Hne- hi- na-jee' goo-, ta- kaah' hi- laa' kyaah' jñah'", he' ba' hi- he' ga-jäh' ka-läh': "Ta- jngëeh' dsa-." He- ja-, cher'mah' sa- kaah' hi- laa' kyaah' jñah', pero jngëeh' dsa-, ma-ra- he- ma-na-bääh' ba' hne- cha'në' ley.

¹² He- ja- hnøø' hlëeh' hnäh' hi- hnøø' jmeeh' hnäh' lä-koo- lle' kyah' hnäh' ba', jëeh' lloo- koo- jmi-, ley ja- ngiih' kwaat- jnän', ja- ba' ley he- kyaah' dsa-läa' jne'. ¹³ Kih' hi- sa- lä-ñiih' dsë' dsa-kyaah', ja- ba' lä-ja- sa- lä-ñiih' dsë' Dio kyaayh' ka-läh' wa'ra- ga-të' jee' llay' ta'. Pero

cher'mah' ga-lä-ñih' dsë- jne' kih' dsa-kyaa'h' jne', hwëë- jne' llu' wa-ra-ga-të' jee' ngiiyh' kwaat~ jnän'.

Ta' llu' jnän' kyaah' he- ma-dsoo' dsë- jne'

14 Øøhn', hee- jmää' kih' jaa- hi- jäh' ma-dsoo' ba' dsëy' kih' Dio mah' ni-koö- he- llu' sa- jmeey'. ¿Che-lääy' kyaah' he- koö- jäyh': "Ma-dsoo' ba' dsën-?" 15 Cher'mah' chaa- jaa- øøh' jne', dsa-më' dsa-ñuuh- hi- sa- cha-hmiih- he- këyh' hi- sa- cha- he- kuh'hiyh' koö- jmi' koö- jmi', 16 hi- cher'mah' jaa- hnäh' ga-chiih' hnih': "Jwërte kwa' be', gwaah- ba' hne- llu', ja- mi-llaah' hñaa'h', ja- kuh- ba' hne- llu'." Pero ¿hee- jmää' he- ga-jäh' lä-na-, cher'mah' sa- ga-kwëeh' hnih' he- jmeë- bii' kiyh'? 17 Ja-ba' lä-ja- la' kih' hi- jäh' ma-dsoo' dsëy' kih' Dio. Cher'mah' sa- cha- ni- miih- he- llu' ma-jmeey', sa- jmää' he- jäyh': "Ma-dsoo' ba' dsën-." Juu' ta-jmah' ba' ja-.

18 Pero cher'mah' jaa- ga-jäh': "Hne- jmeeh- ta' llu', jnä' ma-dsoo' dsën-", lä-la- jwii- jnih' ka-läh': "Mi-jnäa' kin- he- ma-dsoo' hoh', hne- hi- sa- ma-jmeë- ni- miih- ta' llu', mah' jnä' mi-jnäan' kyah' he- ma-dsoo' dsën- kyaah' ta' llu' he- jmeen-." 19 Hne- jmeeh- dsoo', jaa- ba' Dio chaa-. Jmeeh- ba' hne- llu'. Hi- lä-ja- jäh' hi-sa-llu' ka-läh', mah' jlää- bih' kih' he- goyh'. 20 Peer- taah- hne-. ¿He-la' sa- hii- lä-ngëeh' miih-? Sa- jmää' he- jäh' jne' ma-dsoo' ba' dsën- kih' Dio mah' sa- na'jnä' ta' jnän'. 21 ¿Ja' ga-jmeë' Dio kwaat~ llu' Abraham dsa- ma-gyuh- jnän' ta-la- kih' ta' llu' he- ga-jmeey', he- ga-ngëëy' Isaac jooy' kih' Dio mah' ma' juuy' në' na'hyoo'? 22 ¿Che- sa- ngëeh' ha- lä- la'? Ga-lä-dsoo' dsë' Abraham kih' Dio, he-ja- ba' ga-jmeey' lä-koö- ga-jäh' Dio. Hi- kyaah' he- ga-jmeë' Abraham ja-, ga-lä-jnä' ma-ra' he- ga-lä-dsoo' ba' dsëy' kih' Dio. 23 Lä-ja- ga-lä-te'

lä-koö- na-sii- juu' kih' Dio he- jäh' lä-la-: "Ga-lä-dsoo' dsë' Abraham kih' Dio, he-ja- ga-jmeë' Dio kwaat~ lluyy'." Hi- ga-lä-cheey' ome- kyaa' Dio. 24 Lä-ja- dsa-lä-ngëë' jne', jmeë- Dio kwaat~ lluy' dsa-, kyaah' he- jmeey' ta' llu', ja- ma-la' kyaah' he- ma-dsoo' dsëy'.

25 Ja-ba' lä-ja- ga-la' kih' Rahab, jaa- dsa-më' hi- ma' hnëë- hñii' kyaah' wa' hi- cha- hi-. Ga-jmeë' Dio kwaat~ lluyy' kih' he- ga-kway' jee' ga-jä' hi- ga-lla-nää' koö' juu' hi- ga-cheey' ta' jyoh' jwë' lä-llu' jee' ga-laay'. 26 Jmi-ngo' he- mo-so' kyaah' jmi-llë', na-juu' ba' ja-. Ja-ba' lä-ja- la' jnän'. Sa- jmää' he- ma-dsoo' dsë- jne' kih' Dio, cher'mah' sa- na'jnä' ta' llu' he- jmeë- jne'.

3

Hnøø' leeh' jne' ha- lä- hlëeh' jne'

1 Sa- wa' chaa- jwëë' ta-jwöh' jee' tääh' hnäh' øøhn'. Ma-ñeh' ba' hnäh', hwëh- ga' miih- ngiih' Dio kwaat~ jnän' hi- laa' ta-jwöh'. 2 Lä-jëë- ba' jne', joh' jiih- sa- dsa-hlääh' jne'. Pero jaa- hi- sa- dsa-hlääh' kyaah' juu' he- hlëëyh', hi- he' laa' jaa- dsa-ñuuh- lluy' go-te-. Liyh' hääy' hñiiy' kih' lä-jë- ba', sa- kway' jwë' jøø' he- hliih' kiyh'.

3 Wa-ra- ga-tøøh' jne' fren- hoo' kya'jiih', hwaä' bih' kyaah' jne'. Ma-ke' jøøyh', kyaah' koö- he- pih' ba' tää- jää' jne' ha- ta- jee' hnøø- jne'. 4 Lä-ja- la' ka-läh' kyaah' barco. Ma-ke' he- ga-juuh- ngëë' barco hi- ma-ke' sëeh- lle' tä' kih', pero kyaah' koö- jwif' hma- pih' ba' kooh- dsa-, le' dsa-nääy' ha- ta- jee' hnøøy'. 5 Hi- lä-ja- la' ka-läh' kyaah' lä-siih' jne'. Koö- he- pih' ba', pero ha- koh' dsoo' sa- hnoo-. Kyaah' koö- je- pih' ba' lee- sooh' lä-jiih' koo- koö- moh' juuh-. 6 Hi- lä-siih' jne' la' lä-koö- je-. Joh' nëë' he- hliih' sa- gwa' kih'. He- na- hee- lä-kaa- jmi-ngo' jnän' lä-jë- jmi'

ba'. Lä'siih' jne' na-, tēē- be' kih' cha'je-.

⁷Lih' ba' dsa- mi-hwaa' lä'jēē- nēē' jah' laa' hi- chaa- hwa' la-, liyh' mi-hwaa' ta', miih-, hi- jah' hi- chaa- jmi-ñeeh' ka-läh'. ⁸Pero sa' chaa- ni- jaa- hi- lih' ha' kih' lä'siih' jne'. Sa' cha- he- lla-dsēē- kih' he- hliih' na-. Lä'koo- he- na-kah' venen he- jngiih' kih' dsa' ba' la' lä'siih' jne'.

⁹Kyaa' lä'siih' jne' hlēēh' jne' llu' kih' Dio hi- laa' Täa' jnän', hi- ja-ba' kyaa' lä'siih' jne', jwä' jne' dso'jwii' kih' dsa', hi- laa' lä'koo- heeh' kih' Dio. ¹⁰Koo- ba' hoo' jne' jee' hwēē- juu' llu' hi- jee' hwēē- juu' hliih'. Ni- miih- sa' sooh- lä'na-, øøhn'. ¹¹Ha- lä'ja-, koo- jmi-too- hya- jmi- øø' hi- ja-ba' he- ja- hya- jmi- llih' ka-läh'. ¹²Øøhn', ha- lä'ja- koo- chaah' higo hi' mi'olivo o wii- jeh' hi' mi'higo. Ja-ba' lä'ja- la' kih' jee' hya- jmi-, sa' hwēē- jmi- ñii' ko-jøh' kyaa' jmi- øø'.

Kih' Dio ba' ja-, he- gwa' huu'dsē- llu'

¹³Cher'mah' chaa- jaa- hnäh' hi- cha- huu'dsē- llu' kih', hi- kyuuh- cha-miih-, hi- he' hnøø' mi-jnäa' he- kyuuhyh- ja-, kyaa' ta' llu' he- jmeey'. Hi- hnøø' jmääy' hñii' jaa- hi- hwaä', lä'le' kih' jaa- hi- kyuuh-. ¹⁴Pero cher'mah' wii' hoh' hnäh' hi- jmeeh- hnäh' lä' tih- hoh' hnäh' hñaa', sa- cha- he- kih' he- jmää- hnäh' hñaa' kaah'. He- ta- juu' ba' hnäh' ja-. ¹⁵Ja- he- ja' gyuu' huu'dsē- na-. Huu'dsē- cha- hwa' la- ba' na-, he- gwa' kyaa' jmi-ngo' kyah' hnäh' ba' na-. La' kih' hi-sa'llu' ba' huu'dsē- na-. ¹⁶Jēēh', he- wii' hoh' hnäh' kyaa' dsa- kyaa' hnäh' hi- hnooh- hnäh' he- tih- hoh' hnäh' hñaa', he- ja- jmeē-, he- tääh' hnäh' wa' la' cha- la-, jmeeh- hnäh' lä'jē- nēē' he- hliih'.

¹⁷Pero huu'dsē- he- ja' gyuu', he- ja- ba' na-jngii'. He- ja- ba' jmeē- hii' tii' kih' dsa-, jmeē- hwaä' dsa-, nuuh' dsa-, dsa-lä-ñih' dsēy' cha-miih- hi- jmeey- he- llu' jmah' ba'. Kyaa'

huu'dsē- llu' ja-, jmeē- dsa- kwee- lä'hii' nē' kyaa' dsa- hi- ja- koo- ta-juuy'. ¹⁸Dsa- hi- ga-nää' koo- nēē' ba', jmeey- hii' tii' kih' dsa-, hi- lä'ja- lä'jwēē' dsa- hi- jmeē- he- llu' jmah' ba'.

4

Sa' wa' hnøøh' jne' he- cha- jmi-gyuu' la-

¹¿Ha- ta' gwa' he- te-jēēh' hnäh'? Kih' he- hee' hoh' hnäh' he- ga' cha-, he- ja- ba' na- jmeē- jwiih' kyah' hnäh'. ²Cha- he- hnooh- hnäh' pero sa- tēēh' hnäh'. Jngēēh' hnäh' dsa- hi- jmeeh- hnäh' bii' leh' hnäh' he- cha- kiyh' pero sa- tēēh' hnäh'. Ti-chooh- hnäh' juu', hi- ti-hnee- hnäh'. Sa- ma-hñah- hnäh' he- hnooh- hnäh', jēēh' sa- ma-ngiih' hnäh' kih' Dio. ³Hi- wa'ra- ga-ngiih' hnäh' kih' Dio, sa- hñah- hnäh'. Jēēh' sa- ngiih' hnäh' kyaa' huu'dsē- llu', koo- hnooh- hnäh' lä' tih- hoh' hnäh' hñaa' ba'.

⁴Hnäh' dsa-mē' dsa-ñuuh-, ¿he-la' ma-lä-øø' hnäh' kih' Dio? ¿Ché sa' ñeh' hnäh' mo-so' jwah' hnäh' kyaa'yh', cher'mah' hnooh' ga' hnäh' he- cha- jmi-gyuu' la-? Jēēh', hi- hnooh- ga' he- cha- jmi-gyuu' la-, mo-so' jwayh' kyaa' Dio. ⁵¿Ché laah' hnäh', koo- ta-jäh' ba' juu' kih' Dio he- lle' lä-la-: "Jmi-llé' Na-jngii' kih' Dio he- kyaa' jne', hnääy' jne' cha-miih-, sa- hnøøy' kye' jne' jyoh' jwē'?" ⁶Pero cha-miih- jmeē- Dio llu' dsē' kyaa' jne'. He- ja- jäh' juu' kiyh' lä-la-: "Dio jne' jwē' kih' hi- jmää- hñii' jøøh', pero llu' ba' dsēy' kyaa' hi- hwaä'."

⁷Wa' nuuh' hnäh' kih' Dio. Ta- kwa- jwē' kih' hi-sa'llu' kaayh' hnäh', lä'ja- ba' lä-øøy' kyah' hnäh'. ⁸Ya-nää' hnäh' kih' Dio hi- Dio mi-jäyh- kyah' hnäh'. Hnäh' hi- jmeē- dso'kye-, hnøø' na-jngēē- hnäh'. Hi- hnäh' hi- jmeē- to' dsē', wa' la' koo- ba' huu'dsē- kyah' hnäh'. ⁹Ki'hooh' hnäh' lä'jiih' chaah' hoh' hnäh'. Lla- he- ngiih' hnäh', hnøø' hoo' hnäh' ba'. Lla- he- chaa- hnäh'

llu¹, wa' ti-meeh⁻ hoh^ʔ hnäh^ʔ. ¹⁰ Wa' hwaah^ʔ hnäh^ʔ kih¹ Dsa-jøøh¹ jnän¹, mah¹ jmäy¹ hnäh^ʔ kaah^ʔ.

Sa' wa' kyen' kwaat~ kih' øøh' jne'

¹¹ Øøhn¹, ta⁻ cha-hää[~] hnäh^ʔ dsa-kyaa^h hnäh^ʔ. Hi⁻ cha-hää[~] øøh⁻, o kay[~] kwaat[~] kiyh¹, hi⁻ he^ʔ cha-hää[~] ley, hi⁻ kay[~] kwaat[~] kih¹ ley. He-ja⁻ cher'mah¹ kah⁻ hnäh^ʔ kwaat[~] kih¹ ley, he⁻ jmää^h hñaa^h jwëe⁻ ba' ja⁻, lla⁻ he⁻ ma' høø^h hnäh^ʔ ley. ¹² Jaa⁻ ba' hi⁻ ga'lla^ʔ ley, jaa⁻ ba' hi⁻ na-ngë¹ jwë¹ lääy¹ dsa⁻ hi⁻ na-ngëy¹ jwë¹ heey¹ dsa⁻. Pero hnäh^ʔ, hee⁻ laah¹ hnäh^ʔ mah¹ kah¹ hnäh^ʔ kwaat[~] kih¹ jñah^ʔ.

Sa' chaa⁻ hi⁻ ñe⁻ ha⁻ lä⁻ chaa⁻ jne' hø'

¹³ Nuuh⁻ da' hnäh^ʔ hi⁻ jäh^ʔ: “Na¹ o hø¹ dsa'nøø¹ jnääh¹ dsa'jmeë¹ jnääh¹ ta' jee¹ jyoh^ʔ jwii⁻. Jee¹ oo⁻ jä¹ jnääh¹ koø⁻ ñe⁻, jmeë¹ jnääh¹ miih⁻ ta' hñi⁻ mah¹ leh⁻ jnääh¹ cha-miuh⁻ kuu^ʔ”, jwah^ʔ hnäh^ʔ. ¹⁴ Pero sa⁻ ñeh^ʔ hnäh^ʔ hee⁻ na⁻ le^ʔ kyah¹ hnäh^ʔ hø¹, che¹ chaa⁻ juuh^ʔ hnäh^ʔ. ¿Che¹ sa⁻ kye¹ hnäh^ʔ kwaat[~] he⁻ laah¹ hnäh^ʔ lä'koø⁻ jmii⁻ hmoo^ʔ he⁻ gwa^ʔ ko⁻hwëe⁻ mah¹ dsa-ää^h ka-läh^ʔ? ¹⁵ Lla⁻ he⁻ ma-jwah^ʔ hnäh^ʔ lä'ja⁻, jwah¹ hnäh^ʔ lä'la⁻ ba': “Cher'mah¹ jäh^ʔ Dio chaa⁻ ga' jne¹, jmeë¹ ba' jne¹ hee⁻ ga' hnøø¹ le^ʔ.” ¹⁶ Pero kyaah^ʔ he⁻ hlëeh^ʔ hnäh^ʔ, he⁻ jmää^h hnäh^ʔ hñaa^h kaah^ʔ ba' na⁻. Lä'jë⁻ juu¹ taah¹ lä'na⁻, la¹ hñi¹. ¹⁷ Hi⁻ lih⁻ jmeë¹ he⁻ llu¹, mah¹ sa⁻ jmeey⁻, he⁻ jmeey⁻ dso'kye⁻ ba' ja⁻.

5

Dsa⁻ cha⁻ kuu¹ hi⁻ hñaa⁻ dsë⁻ jëëy¹ wii¹ ba'

¹ Nuuh⁻ da' hnäh^ʔ dsa⁻ cha⁻ kuu¹. Ki'hooh^ʔ hnäh^ʔ jwërte. Na¹ ga' jä¹ cha-miuh⁻ wii¹ në¹ kyah¹ hnäh^ʔ. ² Ngoo¹ ga⁻hee¹ lä'jë⁻ he⁻ hmoo^h he⁻ cha⁻ kyah¹ hnäh^ʔ. Ma⁻jwë¹ jah^ʔ sa'hmiuh⁻ kyah¹ hnäh^ʔ. ³ Lä'jë⁻ kuu¹ kyah¹ hnäh^ʔ ma⁻hya⁻ tu¹juuh¹. Lä'jë⁻ he⁻ na⁻ hñi¹ kyah¹ hnäh^ʔ lä'jiih¹ mi'llaa⁻ hnäh^ʔ, lä'koø⁻ he⁻ kaah^h hnäh^ʔ kyaah^ʔ je⁻ ba'. Peer⁻

ma'lla⁻ mah¹ kuu¹ kyah¹ hnäh^ʔ jee⁻ ma⁻dsaa¹ jmii¹ la⁻. ⁴ Jñee¹ dsa⁻ hi⁻ ma' jmeë⁻ ta' jee¹ nuu⁻ kyah¹ hnäh^ʔ ki⁻hooh[~] jwërte, hñi¹ kyah¹ hnäh^ʔ kih¹ Dio. He⁻ ga⁻juu¹ hnäh^ʔ kiyh¹, he⁻ sa⁻ ga⁻mi⁻hmaah^ʔ hnäh^ʔ jñeey¹. Peer⁻ ki⁻hooh[~] dsa⁻ hi⁻ ga⁻chooh¹ ta' kyah¹ hnäh^ʔ he⁻ja⁻ ma⁻nuu¹ Dio hi⁻ laa¹ juu¹ lä'jëe⁻ hi⁻ tääh¹ gyuu^h. ⁵ Peer⁻ jnaah¹ dsa⁻ngëeh^ʔ hnäh^ʔ hwa¹ la⁻, ma⁻lëh[~] hnäh^ʔ ga⁻lä'jë⁻ ba' he⁻ ma⁻hee¹ hoh^ʔ hnäh^ʔ. Ma⁻gyaah¹ hnäh^ʔ lä'koø⁻ jah¹ hi⁻ ngoo¹ ga⁻lloo¹ jmii¹ jngëeh¹ dsa⁻. ⁶ Kih¹ hi⁻ sa⁻ ää⁻ ni⁻ miuh⁻ ma⁻bääh^h hnäh^ʔ dsoo¹ hi⁻ ma⁻jngëeh⁻ hñi¹. Sa⁻ ga⁻hnooyh⁻ ha⁻ lä⁻ jee¹ ma⁻lääy¹ hñi¹.

Hnøø¹ jøh⁻ dsë⁻ jne' lä'jiih¹ jäh^ʔ Dsa⁻jøøh¹ jnän¹

⁷ He⁻ja⁻ jwëeh[~] hnäh^ʔ øøhn¹, wa' jøh⁻ hoh^ʔ hnäh^ʔ lä'jiih¹ lloo[~] jmii¹ jäh^ʔ Dsa⁻jøøh¹ jnän¹. Jëe⁻ da' hnäh^ʔ lä'koø⁻ la¹ kih¹ hi⁻ jmeë⁻ ta', jøøy[~] jma¹ he⁻ lä'gyah^ʔ jee¹ nuu⁻ kiyh¹, ja⁻ga⁻ chooyh¹ ta' he⁻ kyey⁻ o⁻jøh¹ dsë¹ kih¹. ⁸ Ja⁻ba⁻ lä'ja⁻ hnøø¹ jmeeh¹ hnäh^ʔ. Wa' jøh⁻ hoh^ʔ hnäh^ʔ, go⁻taah¹ hnäh^ʔ koø⁻ hweh⁻, ta⁻ hwaah¹ hnäh^ʔ, jëeh¹ ngoo¹ ya⁻jäh⁻ jmii¹ jäh^ʔ Dsa⁻jøøh¹ jnän¹. ⁹ Ta⁻ hnoo⁻ hnäh^ʔ juu¹ kih¹ dsa⁻kyaa^h hnäh^ʔ mah¹ sa⁻ ka¹ Dio ju'dsoo¹ kyah¹ hnäh^ʔ. Hii⁻ Jwëe⁻ ma⁻chëh¹ chuh⁻ ho'haah¹.

¹⁰ Øøhn¹, mi⁻dsooh⁻ da' hoh^ʔ hnäh^ʔ ha⁻ lä'koø⁻ wii¹ ga⁻jëe⁻ lä'jëe⁻ hi⁻ ga⁻ngëe⁻ juu¹ kih¹ Dio, lä⁻ ma⁻ ga⁻hlëeyh¹ dsa⁻ mada⁻ kih¹ Dio. Hi⁻ ma⁻ cha⁻ ba' o⁻jøh¹ dsë⁻ kih¹ dsa⁻ he^ʔ. Ja⁻ba⁻ lä'ja⁻ jmeë¹ hnäh^ʔ ka-läh^ʔ. ¹¹ Ha⁻ koh^ʔ llu¹ sa⁻ la¹ kih¹ dsa⁻ hi⁻ kwëeh[~] dsë¹. Ma⁻nuuh⁻ ba' hnäh^ʔ, ha⁻ lä⁻ ga⁻kwëeh¹ dsë¹ Job lä'koø⁻ ma⁻ ga⁻jëey¹ wii¹ hi⁻ ma⁻ñeh¹ ba' hnäh^ʔ ha⁻ lä⁻ ga⁻jmeë¹ Dio kyaayh¹ ma⁻ngëe⁻ ma⁻jëey⁻ wii¹. Peer⁻ cha⁻miuh⁻ dsa⁻lä⁻ ñih¹ dsë¹ Dio jnä⁻ jne¹ hi⁻ kooy¹ dsëy¹ ka-läh^ʔ.

¹² Øøhn¹, jee¹ lä'jë⁻ he⁻ hnoon¹ jwëeh[~] hnäh^ʔ, ta⁻ tää⁻ hnäh^ʔ gyuu^h,

ni⁺ ta⁺ tää` hnäh⁺ hwa⁺, ni⁺ he⁻ ga⁺
 jyoh⁺, ta⁺ tää` hnäh⁺. Cher'mah⁺ jwah⁺
 hnäh⁺ "Jaah⁻", koo⁻ "Jaah⁻" ba' jwah⁺
 hnäh⁺. Hi⁺ cher'mah⁺ jwah⁺ hnäh⁺
 "Jah⁻ha⁻", koo⁻ "Jah⁻ha⁻" ba' jwah⁺
 hnäh⁺ mah⁺ sa⁻ ka⁺ Dio ju'dsoo⁺ kyah⁺
 hnäh⁺.

*Ha⁻ lä⁺ hnøø⁺ jmeen⁺ ma' chaa⁻ hi⁻
 dsaah⁺*

¹³ Cher'mah⁺ chaa⁻ jaa⁻ hi⁻ jëë⁻
 wii⁺ jee⁺ kyah⁺ hnäh⁺, wa⁺ ngiiy⁺ kiyh⁺
 kih⁺ Dio. Cher'mah⁺ chaa⁻ jaa⁻ hi⁻
 jëë⁻ dsë⁺, wa⁺ häy⁺ kih⁺ Dio. ¹⁴ Hi⁺
 cher'mah⁺ chaa⁻ jaa⁻ hi⁻ dsaah⁺ jee⁺
 kyah⁺ hnäh⁺, hnøø⁺ tëëyh⁺ dsa⁻gyuuh⁺
 kyaah⁺ gwah⁻ mah⁺ taayh⁻ aceitlä⁻ koo⁻
 hih⁻ he⁻ ga⁺ jmee⁺ Dsa⁻jøøh⁺ jnän⁻ hi⁻
 ngiiy⁺ kih⁺ Dio mah⁺ mi⁻hläy⁺ hi⁻
 dsaah⁺ he⁺. ¹⁵ Hnøø⁺ dsoo⁺ dsëy⁺ jee⁺
 ngiiy⁺ kih⁺ hi⁻ dsaah⁺, lä⁺ ja⁻ jä⁺ ba'
 kiyh⁺. Dio ba' chaayh⁺. Hi⁺ cher'mah⁺
 ma⁻ jmeey⁺ he⁻ hliih⁺, koo⁻ ba' Dio
 dsë⁺ kiyh⁺. ¹⁶ Mi⁻ jnää⁺ kih⁺ dsa⁻ kyaah⁺
 hnäh⁺, cher'mah⁺ he⁻ ma⁻ hlääh⁻
 kyaah⁺ hnih⁺. Hi⁺ ngii⁺ hnäh⁺ kih⁺
 dsa⁻ kyaah⁺ hnäh⁺ kih⁺ Dio mah⁺ jä⁺
 kyah⁺ hnäh⁺. He⁻ ngii⁻ jaa⁻ hi⁻ lluu⁺
 kyeë⁺, hi⁻ kye⁻ cha⁻ miih⁻ be⁺. ¹⁷ Elia⁺
 ma⁺ laa⁺ jaa⁻ dsa⁻ lä⁺ jne⁺. Hi⁻ he⁺
 ga⁺ ngii⁺ kih⁺ Dio lä⁻ kaa⁻ tuh⁻ dsë⁺,
 mah⁺ sa⁻ wa⁺ jä⁻ jma⁺. Hi⁻ hnë⁻
 ji⁻ ñe⁻ na⁻ dsë⁻ jñee⁺ sih⁻, sa⁻ ja⁺ ni⁻
 miih⁻ jma⁺. ¹⁸ Ma⁻ ngëë⁺ he⁻ ja⁻, koo⁻
 ka⁻ läh⁺ ga⁺ ngiiy⁺ kih⁺ Dio he⁻ jä⁻ jma⁺,
 hi⁻ ja⁺ jma⁺, hi⁻ koo⁻ ka⁻ läh⁺ ga⁻ løø⁺
 ga⁻ kwa⁺ mi⁺ hma⁻.

¹⁹ Øøhn⁺, cher'mah⁺ chaa⁻ jaa⁻
 hnäh⁺ hi⁻ ma⁻ lä⁻ øø⁺ kih⁺ ju'dsoo⁺, hi⁻
 lä⁺ ja⁻ chaa⁻ jñah⁺ hi⁻ jmee⁺ ya⁻ nääy⁺
 ka⁻ läh⁺, ²⁰ hnøø⁺ lä⁻ ngëëh⁺ hnäh⁺ he⁻
 la⁻. Cher'mah⁺ ga⁻ lëh⁺ hnäh⁺ chaa⁺
 jaa⁻ hi⁻ ma⁻ lä⁻ øø⁺, ma⁻ lääh⁻ hnäh⁺
 jaa⁻ hi⁻ ma⁺ hii⁺ goo⁻ juu⁺, hi⁻ lä⁺ ja⁻
 ma⁻ che⁻ cha⁻ miih⁻ dso⁺ kye⁻.

1 Pedro He-la-to-né-je-he- ga-sii' Pee'

*Ga-chee' Pee' koo-je-kih' dsa-gooy'
hi-ma-tääh' wii'*

¹ Jnä' Pee' laan' apóstol kyaah' Jesucristo, siin' kyah' hnäh' hi-ga-hwëë-jwii' kih'. Hnäh' hi-tääh' hwa' Ponto, Galacia, Capadocia, Asia hi-Bitinia. ² Dio hi-laa' Tää' jnän' ga-lleeyh- hnäh' lä-koh' huu'dsë-ma-na-la- kiyh' jää', hi- kyaah' Jmi-lle' kiyh' ga-mi-luuy' hnäh' mah' jmeeh' hnäh' he' kih' Jesucristo, hi-lä-ja- ma-na-jngëeh' hnäh' kyaah' jma- kiyh'. Wa' mi-jää' Dio hnäh' cha-ga-miih- hi-lä-ja- wa' jmeey' hii' tii' kyah' hnäh'.

*Ma-na-laa' jne' kwaat- tēē' jne'
ya-jwii'*

³ He- ba' che- lluu' Dio Jmii- Jesucristo Dsa-jøøh' jnän'. Ha- koh' sa' ga-lä-nih' dsëy' jne', he-ja- na-ga-jmeey' ga-lä-chaa' jne' lä-hmëë-ta-la- kih' he- ga-lä-jiih' Jesucristo jee' kih' hi-na-juu'. He-ja- kye' jne' o-jøh' dsë- he- tēē' jne' jee' tääh' hi-na-jiih'. ⁴ Hi- lä-ja- hñah' jne' heen- he- høø' Dio gyuuh', he- sa- hee' jih'koh', he- sa- lä-soh' hi- ni- sa- lä-sii'. ⁵ Kih' he- ma-dsoo' dsë- jne' kih' Dio, he-ja- hääy' jne' kyaah' be' kiyh' lä-jiih' lääy' jne' go-te- lä-koo- ma-na-la- juu' mi-jnääy- jnän' wa-ra- ga-tēē' jee' llaa' jmi-gyuu'.

⁶ He-ja- jēē- dsë- jne', ma-ke- ko-hwëë' ba' jēē' jne' na-ku' na-ngii' he- wii' cher'mah' lä-ja- jmeē- bii' he- dsa-ngëē' jne'. ⁷ Mah' lä-jnä', che' lä- ma-dsoo' ja-ba' dsë- jne' kih' Dio. He- dsoo' dsë- jne', kyeē- cha-ga-miih- lä-koh' ga' ku'nøø'. Jēēh' ku'nøø' ja-, koo- dsa-llaa- ba'. Hi- hnøø' koo' kyaah' je-, ja-ga- lä-jnä' ma-ra' he- llu' ba'. Ja-ba' lä-ja- jne', kyaah' he- jēē' jne' he- wii',

lä-jnä' he- ma-dsoo' dsë- jne' kih' Dio mah' lä-ja- hlēeyh' llu' hi- jmeey' juuh- jnän' hi- jmäy' jne' kwaat- lä-koo- hi- kaah' wa-ra- ga-tēē' jee' lä-jnää' Jesucristo. ⁸ Hnaah' ba' hnäh' Jesucristo ma-ke' sa' ma-jēēh' hñih'. Hi- ma-ra' he- dsoo' ba' hoh' hnäh' kiyh', ma-ke' sa' jēēh' hnäh'. He-ja- ba' jēē- hoh' hnäh' cha-miih-, lä-jiih' mo-so- lä-kēh' hnäh' jmi- hlēeh' hnäh' lä-koh' te' he- jēē- hoh' hnäh'. ⁹ Jēēh', ma-na-laah' hnäh' na'. He- na- ba' hnooh' hnäh' he-ja- ma-lä-dsoo' hoh' hnäh'.

¹⁰ Lä-jēē- hi- ga-ngëē' juu' kih' Dio llo'joo', ga-hlēeh' kih' ha-lä- mi-jää' Dio jne'. Ga-kway' be' ma-hnøøy' ma- lä-ngëey' ha-lä- jwē' jee' lää' Dio jne' lä-koo- ma-jwahn' la-. ¹¹ Hi- Jmi-lle' kih' Cristo ga-jmeey' juu' kih' dsa- he', ha-lä- jēē' Cristo wii' hi- ha-lä- leey' jøøh' ma-ngëē' ma-jēey' wii'. Hi- ga-kwa' dsa- he' be' ma-hnøøy' lä-ngëey' hii- dsa- ma-lee' Cristo hi- hee- jmi' ma- le' lä-ja-. ¹² Pero Dio ga-mi-jnää- kih' dsa- he', ja- kih' jmi' ja- heh' juu' he- ga-kway' ja-, la' jnä' jne' ba' ja-. Juu' ja- ma-nuu' jne' na'. Jēēh', kyaah' be' kih' Jmi-lle' Na-jngii' he- ja' gyuuh', ga-kwa' dsa- ju-hmëē' la-. Hi- lä-kye- ángele ka-läh' ma- hnøø' ma- lä-ngëey' ha-lä- la' juu' la-.

Dio hnøø' lee' jne' na-jngëē'

¹³ Kih' he-ja- na-, jwēehn- hnäh', wa' jñiih' huu'dsë- kyah' hnäh' mah' hää- hnäh' hñah'. Lä-kaa- tuh-hoh' hnäh' jøø' hnäh' heeh- he- la' kwa' Dio wa-ra- ga-tēē' jee' lä-jnää' Jesucristo. ¹⁴ Wa' llaa' jne' lä-koo- jaa- gyuu- hi- nuuh' kih' jmi-. Mo-so- wa' jmeey' ga' jne' lä-koo- ma' jmeey' jne' jää' he- sa' ma-kyuuh- jne' juu' kih' Dio. ¹⁵ Ja-ba' lä-koh' na-jngëē' Dio hi- ga-lleeh- jne', ja-ba' lä-ja- hnøø' dsa-toohn' na-jngëē' jne' kyaah' lä-jē- he- jmeen-. ¹⁶ Lä-la- na-sii- juu' kih' Dio: "Wa' laah' hnäh' na-jngëē' lä-koo- na-jngëē' jnä'."

¹⁷ Jwah' hnäh' Tää' kih' Dio hi- ngiih' kwaat- kih' lä-hii' nē' ha-lä-

tääh' haa' dsa-. He-ja- hnø' gah' hnih' ta'ko-jiih' chaah- hnäh' jmi-gyuu' la-. 18 Jëeh', ma-neh' ba' hnäh' joh' sa' ga-këe' he- ga-lää' Dio jne' kih' lä-jë' he- hlih' he- ga-lä-tëe' jne' kih' dsa- ma-gyuuh- jnän'. Sa' ga-lä-hmaah' kyaah' he- dsa-hee', lä' la' kuu' tøø- ku'nøø'. 19 Ga-lä-hmaah' kyaah' jma- kih' Cristo he- hmooh' jwërte, laay' lä-koo- jaa- borrego mäh' hi- lluu' go-te- hi- kwëeh- dsa- Dio. 20 Jää' ja-ga' nøø' jmi-gyuu' la-, ma-na-la' juu' chee' Dio joo'. Hi' na' jee' ngoo' ga-dsaa' jmi-gyuu', ma-mi-jnäa- bih' jnän' ta-la' kih' he- hnäy' jne'. 21 Ta-la' kih' Cristo ma-lä-dsoo' dsë- jne' kih' Dio hi- ga-mi-jiiyh' jee' kih' hi- na-juu' hi- ga-jmäy' jøøh'. He-ja- kih' Dio ba' he- ma-lä-dsoo' dsë- jne' hi' kih' hñii' bih' he- ma-cha- o-jøh' dsë- jnän'.

22 Na' ma-na-jngëe' jne' kyaah' be' kih' Jmi-llë' Na-jngii', lä-llu' he- ga-jmee' jne' he' kih' juu' dsoo' mah' lä-ja- lä-hnäa' jne' øøh' jne', pero ja' kyaah' juu' ta-jmah'. He-ja- wa' lä-hnäa' jne' øøhn' lä-kaa- tuh-dsë- jne' hi' kyaah' lä-jë' be' jnän'. 23 Jëeh', he- ga-lä-chaa' jne' ka-läh' lä-hmëe', sa' la' kyaah' jmi-ngo' he- dsa-hee'. Chaa- jne' kyaah' juu' kih' Dio he- na'jiih' ba'. He-ja- sa' hee' jih'koh' jih'lih'. 24 Jëeh' (lä-la- na-sii- juu' kih' Dio):

Lä-jëe' dsa- laa' lä-koo- wa'nuu-.
Lä-jë' he- jnä' na'hñaa' kih' dsa-, la'
lä-koo- wa'le' kih' wa'nuu- ba'.
Dsa-lä-kii- wa'nuu-, hi' wa'le' kih'
dsa-tøh'.

25 Pero juu' kih' Dio, lä' ma-cha- ja-ba', sa' llaa' jih'koh'.
He- la- ja- juu' he- ga-nuuh- hnäh'
lä-koo- ma' ga-kwa' dsa- ju'hmëe'
kih' Cristo.

2

1 He-ja- be' hnäh' lä-jë' he- hlih', ta' jmee- hnäh' juu' ta-juu', ta' wa' ta-juuh' hnäh' he- jmääh' hnäh' hñaa' lä-koo- jaa- hi- mi-te' mah'

sa' mi-teyh', ta' wa' wii' hoh' hnäh', ta' koo' hnäh' juu' jwii'. 2 Lä' jmee' jaa- gyuu- sëh' hi- tuh' ko-lla-jiih-, lä-ja- wa' lä-hee' hoh' hnäh' wa'juh' he- la' koo- nee' ba' he- gwa' gyuuh'. He- la- na- la' juu' he- sa' jwëeh' he- jmee' dsa'nøø' jne' ta' cha'në' lä-jwë' jee' lää' jne'. 3 Jëeh', ma-kyuuh- ba' hnäh' ha- koh' sa' llu' dsë' Dsa-jøøh' jnän'.

Cristo laa' lä-koo- mi'kuu' he- na'jiih-

4 He-ja- ya'nääh' hnäh' chuh' kih' Cristo hi- laa' lä-koh' kuu' he- na'jiih' he- sa' ga-tih' dsë' dsa- jää', pero kih' Dio, laay' lä-koh' mi'kuu' he- na-lliih' hi- hmooh' jwërte ka-läh'. 5 Hi' ja-ba' lä-ja- laah' hnäh' lä-koh' kuu' he- na'jiih', he- kyaah' jmee' Dio hne' kiyh' hi- leeh' hnäh' lä-koo- jmi-dsa- hi- na-jngëe' go-te- mah' kwëeh' hnäh' Dio lä-jë' he- ngiiy'. Lä-ja- ba' tih' dsë' Dio jmeeh' hnäh' ta-la' kih' Jesucristo. 6 Kih' he-ja- ba' hlëeh' lä-la- jee' na-sii- juu' kih' Dio: Jnä' Dio llaan- jwii- Sión jaa- hi- laa' lä-koo- kuu' he- kye- dsa- to-në' kih' koo- hne' juuh-.

La' koo- mi'kuu' na-lliih' he- hmooh' jwërte.

Hi- dsoo' dsë' kiyh', jih'koh' sa' jäy' kyaah' o-hih'.

7 Kuu' ja- hmooh' jwërte kyah' hnäh' hi- ma-dsoo' dsë'. Pero kih' hi- sa' dsoo' dsë' kih' Dio, na-sii- lä-la-:

Ja-ba' kuu' he- sa' ga-tih' dsë'
të-hyah',
he- ja- ba' ga-jä' lä-koo- mi'kuu' he-
kye- dsa- to-në' kih' koo- hne'
juuh-.

8 Hi- lä-la- na-sii- ka-läh':
La' koo- mi'kuu' he- dsa-tëh' dsa-
hi' lä-koo- hloo- he- jmee'
dsa-täh' dsa-.

Dsa- he' dsa-tëh', kih' he- sa' hii- heeyh' juu' kih' Dio, ko-ja- lle' kih' bih' ja-.

9 Pero jne' ma-laa' jne' koo- nää' dsa- hi- na-llëeh' ba', hi- ma-laa' jne' lä-koo- jmi-dsa- kyaa' dsa-ta'

jøøh', ma-laa' jne' koo- naä' dsa- hi- na-jngëë'. Hi- ja-ba' lä-ja- ma-laa' jne' koo- jwii- kih' Dio mah' kwa' jne' juu' ha-lä' la' he- juh-gaa- he- jmeey'. Jëeh', ga-hwëëy' jne' jee' na-hoo- mah' dsa'tooh' jne' kyaayh' jee' jnä' wa'je- jih'gyeh'. 10 Jää' sa- cha- ma-laa' jne' kih' Dio, pero na- ma-laa' jne' dsa- kyaay'. Sa- chaa- hi- ga-lä-ñih' dsë' jne' jää', pero na- ma-lä-ñih' dsë' Dio jne'.

Jmee' bii' mi'te' jne' kih' Dio

11 Peer- hnaan- hnäh' øøhn'. Jwii- hnäh' hi- ga-hwëë- jwii- kih' mah' ga-naäh' hnäh' jee' jyoh' jwii-. Lä-koh' he- mo-so' na-jnääh' hnäh' kih' jmi-gyuu- ba' la'. He-ja- chuun' kyaah' hnäh', mo-to' jmee- hnäh' he- ngii' jmi-ngo' kyah' hnäh' he- jmee- dsa-hee' tuh-hoh' hnäh'. 12 Go-taah' hnäh' lä-koo- lle' kyah' hnäh', jee' kih' dsa- hi- sa- ma-heeh- kih' Dio mah' lä-ja- jmeey' juuh- kih' Dio wa-ra- ga-të' jee' jäyh'. Jëeh' ma-ja- jëë' dsa- he', he- llu' ba' ta' kyah' hnäh' ma-ke- na' hlëëyh- wii' kyah' hnäh', jäyh' he- hlih' ba' na- jmeeh- hnäh'.

13 Kwaat- kih' Dsa-jøøh' jnän', wa- nuuh' hnäh' kih' lä-jëë' dsa- hi- laa' ta' jmi-gyuu- la-. Lä-ja- wa' nuuh' hnäh' kih' dsa-ta' jøøh' hi- jmee- hih' kih' lä-jëë'. 14 Hi- lä-ja- wa' nuuh' hnäh' kih' lä-jëë' lle'moh' hi- na-hñaä' kyaay' hi- lla- ta' kih' hi- jmee- he- hlih' hi- hlëëyh- llu' kih' hi- jmee- he- llu' jmah' ba'. 15 Jëeh', Dio hnøø' jmeeh' hnäh' he- llu' jmah' ba' mah' sa- cha- he- kih' hlëëh' wii' hi- sa- ngëë' hi- sa- cha- huu-dsë- llu' kih'. 16 Go-taah' hnäh' lä-koo- jaa- hi- na-laa' ba', jëeh' mo-so- cha- he- hñii' kyah' hnäh'. Pero ta' jmee- hnäh' huu-dsë- cha- jwë' jmeeh' hnäh' wa' la' cha- la', kih' he- ma-na-laa' hnäh'. Jmee' hnäh' lä-koo- jmee- hi- tääh' tää' jmee- ta-he' kih' Dio ba'. 17 Wa' jiih' jne' juu' llu' kih' lä-jëë- dsa-. Wa' hnää- jne' øøh' jne', wa'

gah' jne' Dio, hi- wa' mi-te' jne' kih' dsa-ta' jøøh' hi- chaa- hwa' la-.

18 Hnäh' hi- jmee- ta' kih' dsa-, wa- nuuh' hnäh' kih' juu' ta' hi- wa' gah' hñih'. Ja- ma-la' kih' hi- jmee- llu' hi- jøh- dsë', lä-ja- jmeeh' hnäh' kih' juu' ta' hi- sa- jøh- dsë' kyaah' dsa-. 19 Jaa- dsa- hi- jëë- wii', ma-ke- sa- cha- he- kih' jmeeh- dsih', cher'mah' heeh- bih' he- jëëy- wii', lä-ja- ba' tih- dsë' Dio. Jëeh', ga-jmeey' lä-koo- lle' kih' mah' sa- cha- he- kih' he- hñii' huu-dsë- kiyh'. 20 Ha- jmää' he- be' hoh' hnäh' he- jëeh' hnäh' wii' cher'mah' jmeeh- ga' hnäh' he- hlih'. Pero cher'mah' ga-lä-be' hoh' hnäh' he- jëeh' hnäh' wii' kih' he- jmeeh- hnäh' he- llu', he- na- ba' tih- dsë' Dio. 21 Kih' he- ja- ba' ga-lleeh- Dio jne'. Jëeh', Cristo ga-jëëy' wii' kwaat- jnän'. Hñiiy' ga-jmeey' to-në' mah' jmee' jne' lä-ja-. 22 Cristo, sa- ga-jmee' ni- miih- dso'kye-, ni- sa- ga-mi-gaay- ni- jaa- dsa-. 23 Ma' ga-hlëeh' dsa- hlih' kiyh', sa- ga-jiiyh' juu' kyaah' dso'jwii'. Hi- ma' ga-heeh' dsih' wii', sa- ga-ta' ga-haayh- dsa-. Ga-tooyh- goo- Dio ba' hi- lla- ta' kyaah' juu' dsoo'. 24 Cristo ga-koo- lä-jëë- dso'kye- jnän' në' kiyh' lä-koo- ma' ga-taay- dsoh' hma-cru-. Lä-ja- ma-na-juu' jne' kih' dso'kye- mah' jmee' jne' he- llu' jmah' ba'. Ga-jä' jnän', lä-llu' he- ga-la' dsoo' kiyh'. 25 Ma' laa' jne' lä-koo- jaa- borrego hi- ga-kah- jwë', pero na' ma-jëeh- jne' kih' Cristo hi- hää- jne' hi- jøø- jnän'.

3

Nuuh' kih' hi- na-jee' goo-

1 Hi- ja-ba' lä-ja- hnäh' dsa-më' hi- chaa- dsa-ñuu- kyaä', wa- nuuh' hnäh' kiyh'. Hi- cher'mah' dsa-ñuu- kyaah' sa- ma-heeyh- kih' Dio, sa- jwëeh- kiyh' heeyh- juu' kih' Dio. Sa- hnøø' cha-miih- juu', wa-ra- ga-jëëy' he- hwaah' hnäh' kyaayh'. 2 Lee- koo- jëëy- ba' he- jmeeh- hnäh' llu' hi- gah'

hnih' ka-läh'. ³ Ta' jmaa' hnäh' hñaah' kyaah' he- na-li' cha-miuh-
lleh', tääh' cha-miuh- caden' luuh',
kyeh' hnäh' hmiih' hmooh' mah' jee'
dsa- kyah' hnäh'. ⁴ Wa' laah' hnäh'
na'hñaah' ta' neh' tuh-hoh' hnäh' ba',
kyaah' he- hwaah' hnäh' hi' tääh'
hnäh' to-ké'. Heh' na'hñaah' lä-ja-
sa' lä-sii' jih'koh' hi' kyeé' cha-miuh-
kih' Dio. ⁵ Lä-ja- ma' laa' na'hñaah'
dsa-mé' hi- na-jngéé' hi- ma' chaa-
llo'joo'. Ma' kyey- o-joh' dsé- kih' Dio
hi' ma' nuuyh' kih' dsa-nuuh- kyaay'.
⁶ Lä-ja- ma' laa' Sara, ma' nuuyh' kih'
Abraham, ga'jmäy' jøøh'. Hi' lä-ja-
hnäh' dsa-mé', leeh' hnäh' lä'koo-
ma' laa' Sara cher'mah' jmeeh- hnäh'
he- llu' hi' ni' sa' gah' hnäh' ni' miuh-
⁷ Hi' ja-ba' lä-ja- hnäh' dsa-nuuh-
hi' chaa- dsa-mé' kyaa', go-taah'
hnäh' llu' kyaayh' lä- hnøø' kih'
dsa-mé'. Jeeh', sa' cha- be' kiyh'
lä'koh' hnäh'. Pero Dio ba' jmeé-
he- chaa- dsa-mé' dsa-nuuh-, he-ja-
kwee- ba' na'jnää' hnäh' cha'ney'.
Lä-ja- hnäh' dsa-nuuh-, go-taah'
hnäh' llu' kyaayh', mah' nuu' Dio jee'
ngiih' hnäh' kyah'.

Hnøø' heeh' jne' he- jään' wii'

⁸ Koo- ka-läh' jwëëhn' hnäh', wa'
la' koo- neé' ba' haa'dsé- kyah' hnäh'
jee' lä-jëé- hnäh', wa' joh- hoh' hnäh',
wa' hnaah' hnäh' dsa-kyaah' hnäh'
lä'koo- jaa- øøh' hnäh'. Wa' lä-niih'
hoh' hnäh' hi' jmeé' hwaah' hnäh'.
⁹ Ta' jiih' hliih' kih' hi- jmeé- he- hliih',
ni' ta' hlëéh' wii' kih' hi- hlëéh' wii'
kyah' hnäh', ngii' hnäh' he- llu' kiyh'
ba'. Kih' he-ja- ba' ga-tëéh' Dio jne'
mah' mi-jääy' jne'. ¹⁰ Jeeh' lä-la-
na-sii' juu' kih' Dio:

Hi- hnøø' lä'chaa- llu' jmi-gyuu' la-
hi- hnøøy' dsa-ngëëy' llu' ta'ko-jiih'
chaa-

wa' høøy' hooy' mah' sa' hwëé- juu'
hliih',

hi' ta' wa' hlëëyh' juu' ta-juu'.

¹¹ Wa' lä-øøy' kih' he- hliih' mah' wa'
jmeey' he- llu' jmah' ba'.

Wa' hnøøyh- ha-lä- jee' hii' tii' dsëy',
lä-ja- wa' jmeey' lä-jëé- jmi'.

¹² Hää- ba' Dio lä-jëé- hi- jmeé- he-
llu',

hi' nuu- bih' kih' lä-jëé- he- ngiiy'.

Pero ya-jëé' dsëy' kyaah' hi- jmeé-
dso'kye-.

¹³ Hi- na- hi- jmeé' he- hliih'
kyah' hnäh' cher'mah' jmeeh- hnäh'
he- llu' jmah' ba?

¹⁴ Pero llu' la'
kyah' hnäh' ma-ke- jëéh' hnäh' he-
wii', kwaat- kih' he- llu' he- jmeeh-
hnäh'. Ta' jøøh' hnäh' hñaah' kih' ni'

jaa-, ni' ta' wa' gah' hnäh'. ¹⁵ Wa'
gah' hnäh' Dio ba'. Hnääh' hnäh'
Dio lä'kaa- tuh-hoh' hnäh'. Hnøø'

wa' na'llu' juu' kyah' hnäh' tää' mah'
cha- he- jwiih' lä-jaa- lä-jaa- dsa-

hi- ngii' juu' ha-lä- la' o-joh' dsé-
he- cha- kyah' hnäh'. Lä-ja- wa'

hwaah' hnäh' kyaayh', hi' jiih' hnäh'
juu' llu' kiyh'. ¹⁶ Hää- hnäh' hñaah'

mah' sa' hii' haa'dsé- kyah' hnäh',
hi' lä-ja- jä' o-hih' hi- hlëéh' wii'

kyah' hnäh' kih' he- ga-nääh' hnäh'
jmeeh- hnäh' he- llu' lä- hnøø' Cristo.

¹⁷ Hi' cher'mah' hnøø' Dio jëé' jne' he-
wii' lä- ma' jmeé- jne' he- llu', llu' ga'

lä-ja-, lä'koh' ga' he- jëé' jne' he- wii'
lä- ma' jmeé- jne' dso'kye-.

¹⁸ Lä-ja- ga-la' kih' Cristo ka-läh'.
Koo- hä-ja-ba' ga-juuy' kih' dso'kye-

jnän'. Hi- lluu' he' ga-juuy' kwaat-
jnän' hi- jmeé- dso'kye- mah'

lä-ja- tëey' jne' kih' Dio. La' juu'
dsoo' ga-juu' jmi-ngo' kiyh' pero

ga-lä-jiiyh' laay' jmi-llé'. ¹⁹ Lä-ja-
neey' laay' jmi-llé', na'kway- juu' kih'

jmi-llé' hi- tääh' na-jnëé', ²⁰ hi- sa-
ga-jmeé' he' kih' Dio llo'joo'. Ma'

joh- dsé' Dio kyaayh', sa' ga-cheey'
chah' he- wii' né' kiyh' ta'ko-jiih' ma'

jmeé- Noé barco. Miih- go-te- ba'
ga-laa' kyaah' barco ma' ja' jmi-.

He-li' ba' ga-të' jnaa' dsa- jee' lä-jëé-.

²¹ He- ga-la' lä-ja- kyaah' jmi- ja-,
la' lä'koo- he- ga-saa- jne' jmi- he-

kyaah' ma-laa' jne' na'. Pero he- saa-
jne' jmi-, sa' dsa-jneé' jne' kyaah' he-

ja-. He- na- koo- jiih' juu' ba' he-

mo^oso^o hñi^h huu^hdsē^h jnän^h kih^h Dio ta^hla^h kih^h he^h ga^hlä^hjiih^h Jesucristo. ²² Hi^h ngaayh^h gyuu^hh^h, na^hgyay^h jwoo^h ra^hllu^h kih^h Dio. Hi^h lä^hjëē^h ángele hi^h lä^hkye^h lä^hjëē^h hi^h cha^h be^h kih^h gyuu^hh^h nuu^hh^h kiyh^h.

4

Wa' jmeen' lä'jē ta' he- ma-hñah' jne' kih' Dio

¹ Lä^h ma^h kye^h Cristo jmi^hngo^h lä^hkoh^h kye^h jne^h, ga^hjëy^h wii^h kwaat^h jnän^h. He^hja^h wa^h la^h koo^h nēē^h ba^h huu^hdsē^h jnän^h kyaayh^h. Wa^h heeh^h jne^h jēē^h jne^h he^h wii^h. Jēēh^h jaa^h hi^h ma^hjēē^h wii^h mo^oso^o cha^h he^h kih^h jmee^h gyih^h dso^hkye^h. ² He^hja^h ta^hko^hjiih^h chaay^h, mo^oso^o jmee^h gyih^h he^h ngii^h jmi^hngo^h kiyh^h. Hnøø^h jmeey^h lä^h tih^h dsē^h Dio ba^h. ³ Ma^hlee^h ba^h lä^hkoo^h te^h he^h ma^hjmeeh^h hnäh^h jää^h, lä^h ma^hjmeeh^h hnäh^h lä^hjē he^h la^h o^hhih^h hi^h he^h ga^hjyoh^h he^h ngii^h jmi^hngo^h kyah^h hnäh^h. Ga^hlä^hheeh^h hnäh^h, ja^h kyaah^h hih^h ga^hkuh^h hnäh^h lä^h ma^hcha^h jmi^h hi^h ga^hjmeeh^h hnäh^h juuh^h kih^h dio hi^h na^hlaa^h kaah^h dsa^h he^h sa^h lä^hjēē^h Dio go^hte^h. Ma^hjmeeh^h hnäh^h lä^hkoh^h jmee^h lä^hjēē^h hi^h sa^h ma^hheeh^h kih^h Dio. ⁴ He^hja^h dsa^h dsē^h dsa^h he^h na^h, he^h mo^oso^o jmeeh^h hnäh^h ko^hjoh^h kyaayh^h jee^h ga^hnäy^h jmeey^h na^hku^h na^hngii^h he^h hlih^h ja^h. He^hja^h na^h hlēyeh^h wii^h kyah^h hnäh^h. ⁵ Pero dsa^h he^h ngēy^h kwaat^h kiyh^h cha^hnē^h hi^h gya^h ma^hna^hllu^h llay^h ta^h kih^h lä^hjēē^h hi^h na^hjiih^h, hi^h lä^hja^h kih^h hi^h na^hjuu^h. ⁶ Kih^h he^hja^h, ga^hkwa^h dsa^h ju^hhmēē^h kih^h hi^h ma^hna^hjuu^h. Jēēh^h, ma^hke^h ga^hjuuy^h lä^hkoo^h lle^h kih^h dsa^hjuu^h dsa^h jmi^hgyuu^h, pero na^hjiih^h jmi^hlle^h kiyh^h jee^h ka^h Dio.

⁷ Ngoo^h ya^hjäh^h laa^h jmi^hgyuu^h. He^hja^h mi^hleeh^h hnäh^h hi^h chu^h hnäh^h ko^hlla^hjiih^h kyaah^h Dio. ⁸ He^hkye^h ga^h kih^h jee^h lä^hjē, wa^h hnaah^h hnäh^h øø^h hnäh^h. Jēēh^h, kyaah^h he^h hnää^h jne^h øø^h jne^h, dsa^hjne^h jwē^h kih^h cha^hmiih^h dso^hkye^h. ⁹ Lä^hkaa^h

tuh^hhoh^h hnäh^h, heeh^h øø^h jne^h hi^h dsa^hnää^h cha^hneh^h kyah^h hnäh^h. ¹⁰ Na^hsii^h ba^h ta^h he^h la^hkwa^h Dio jmeen^h mah^h jmee^h jne^h ta^hhe^h kih^h dsa^hkyaahn^h. Hi^h lä^hjaa^h lä^hjaa^h jne^h hnøø^h mi^hten^h kyaah^h ta^h he^h ma^hhñah^h jne^h mah^h jmää^h jnän^h he^h llu^h dsē^h Dio kyaah^h jne^h. Ja^h koo^h nēē^h he^h llu^h he^h kwēyeh^h dsa^hkyaay^h. ¹¹ Cher^hmah^h hi^h hlēeh^h dsa^h, wa^h hlēyeh^h lä^hkoo^h jaa^h hi^h ngēē^h juu^h kih^h Dio ba^h. Cher^hmah^h hi^h kwa^h be^h kih^h dsa^h, wa^h kway^h kyaah^h be^h kih^h Dio. Lä^hja^h lä^hjē he^h jmee^h jne^h, hnøø^h jmeen^h kyaah^h be^h kih^h Dio mah^h jmee^h dsa^h juuh^h kiyh^h ta^hla^h kih^h Jesucristo. Lä^hja^h jmään^h jøø^h Dio jnän^h hi^h cha^h be^h kih^h ga^hlä^hjē joh^h jmi^h cha^h. Wa^h la^h lä^hja^h.

Jēē jne' wii' kih' he- laa' jne' kyaa' Cristo

¹² Øøhn^h hi^h hnaan^h, wa^hra^h ga^hngēeh^h hnäh^h cha^hmiih^h he^h wii^h, ta^h jmee^h dsa^h hoh^h hnäh^h. Ta^h wa^h laah^h hnäh^h: “Sa^h cha^h he^h kih^h jēē^h koo^h na^h jiih^h he^h wii^h.” Jēēh^h he^h na^h, mi^hjnää^h che^h lä^h ma^hdsoo^h ja^hba^h hoh^h hnäh^h. ¹³ Wa^h chaah^h hnäh^h llu^h ba^h, jēēh^h lä^hkye^h hnäh^h ma^hjēēh^h hnäh^h he^h wii^h ko^hjoh^h kyaah^h Cristo. Mah^h lä^hja^h lä^hchaah^h hnäh^h llu^h jwēte wa^hra^h ga^htē^h jee^h lä^hjnää^h ha^h koh^h jøø^h laay^h. ¹⁴ Llu^h la^h kyah^h hnäh^h cher^hmah^h hlēeh^h dsa^h wii^h kyah^h hnäh^h kwaat^h kih^h Cristo. Jēēh^h Jmi^hlle^h kih^h Dio he^h jnaah^h jwēte, cheh^h tää^h kyaah^h hnäh^h. Dsoo^h ba^h mi^hkwah^h dsa^h Jmi^hlle^h kih^h Dio pero hnäh^h jmeeh^h hnäh^h juuh^h kiyh^h. ¹⁵ Pero jyoh^h juu^h ba^h ja^h cher^hmah^h jēēh^h hnäh^h he^h wii^h kih^h he^h ma^hjngēeh^h hnäh^h dsa^h, o cher^hmah^h ma^hhñh^h hnäh^h kih^h dsa^h, cher^hmah^h ma^hjmeeh^h hnäh^h he^h hlih^h, cher^hmah^h ma^htaah^h hnäh^h jee^h sa^h ga^htēeh^h hnäh^h. ¹⁶ Pero cher^hmah^h jēēh^h hnäh^h he^h wii^h kih^h he^h laah^h hnäh^h dsa^h kyaa^h Cristo sa^h la^h o^hhih^h. Kwa^h hnäh^h ti^hhmaah^h kih^h Dio ba^h kih^h he^h jēēh^h hnäh^h he^h wii^h.

17 Ma⁻dsëë¹ jmi¹ he⁻ ngih¹ Dio kwaat[~] kih¹ dsa⁻ kyaay¹. Cher¹ mah¹ ma⁻løø¹ ngiiyh[~] kwaat[~] jnän¹, ha⁻ ga¹ koh¹ sa⁻ jmeey¹ kih¹ hi⁻ sa⁻ ma⁻ heeh⁻ ju¹ hmëë¹ kiyh¹. 18 Cher¹ mah¹ he⁻ lii¹ ba¹ dsa⁻ lää¹ hi⁻ lluu¹, ha⁻ ba¹ lä¹ le¹ kih¹ hi⁻ sa⁻ ma⁻ heeh⁻ juu¹ kih¹ Dio hi⁻ tääh¹ jmee⁻ wa¹ la¹ cha⁻ la⁻. 19 He⁻ ja⁻ ma¹ jëë¹ jne¹ he⁻ wii¹ lä¹ hnøø¹ Dio, ma⁻ nøø¹ jne¹ jmeen¹ he⁻ llu¹ jmah¹ ba¹ hi⁻ wa¹ tøøhn¹ goo⁻ Dio lä¹ jë⁻ he⁻ chaa⁻ jne¹. Jëeh¹ hi⁻ he¹ ga⁻ jmää¹ jne¹ hi⁻ mi⁻ te¹ bih¹ juu¹ kiyh¹.

5

Nuu^h kih¹ dsa⁻ hi⁻ kye⁻ në¹

1 Na¹ hlëëhn¹ lä¹ jëë⁻ hnäh¹ dsa⁻ gyuu^h kya¹ gwah¹ lä¹ kaa⁻ jee¹ tääh¹ hnäh¹. Jëë¹ da¹, koo⁻ ba¹ la¹ ta¹ kin¹ kyaah¹ ta¹ he⁻ jmeeh⁻ hnäh¹. Hi⁻ jmeen¹ juu¹ dsoo¹ kih¹ he⁻ wii¹ he⁻ ga⁻ ngëë¹ Cristo, hi⁻ lä¹ ja⁻ tëëhn¹ ya⁻ jwii¹ kiyh¹ he⁻ na¹ ga¹ lä¹ jnä¹. He⁻ ja⁻ chuun¹ kyaah¹ hnäh¹. 2 Hää¹ hnäh¹ lä¹ jëë⁻ dsa⁻ kya¹ Dio hi⁻ nøø¹ goo⁻ hnäh¹. Jmee¹ hnäh¹ ta¹ lä¹ koh¹ lla⁻ hoh¹ hnäh¹ ba¹, ja⁻ kyaah¹ he⁻ wii¹, ni⁻ ja⁻ kih¹ he⁻ hee¹ hoh¹ hnäh¹ kuu¹, hi⁻ jmee¹ hnäh¹ lä¹ kaa⁻ tuh⁻ hoh¹ hnäh¹. 3 Ta⁻ wa¹ hnooh⁻ hnäh¹ he⁻ jmee¹ dsa⁻ hi⁻ hääh⁻ hnäh¹ ta¹ he¹ kyah¹ hnäh¹. Jmee¹ da¹ hnäh¹ ta¹ he¹ kih¹ dsa⁻ jää¹, mah¹ lä¹ kyuu^{yh} jmeey¹ ja⁻ ba¹ lä¹ koo⁻ jmeeh⁻ hnäh¹. 4 Mah¹ lä¹ ja⁻, wa¹ ra⁻ jah¹ hi⁻ laa¹ to⁻ në¹ kih¹ jee¹ lä¹ jëë⁻ jne¹ hi⁻ hä¹ goo⁻ ta¹ la⁻, hñah¹ jne¹ koo⁻ coron he⁻ jnaah¹ jwërte he⁻ sa⁻ hee¹ jih¹ koh¹.

5 Ja⁻ ba¹ lä¹ ja⁻ hnäh¹ chih⁻ kwaa⁻, wa¹ nuu^h hnäh¹ kih¹ dsa⁻ gyuu^h. Hi⁻ jmee¹ hnäh¹ hwaah¹ hnäh¹ kyaah¹ dsa⁻ kyaah¹ hnäh¹. Jëeh¹: Dio jne⁻ jwë¹ kih¹ hi⁻ jmää¹ hñii¹ kaa^h, pero llu¹ dsëy¹ kyaah¹ hi⁻ jmää¹ hñii¹ hwaä¹.

6 He⁻ ja⁻ jwëëhn[~] hnäh¹, jmää¹ hnäh¹ hñaa^h hwaah¹ kyaah¹ Dio hi⁻ cha⁻ cha⁻ miih⁻ be¹ kih¹ mah¹ jmääy¹ hnäh¹ kaa^h wa¹ ra⁻ ga⁻ dsëë¹ jmi¹ ja⁻. 7 Tøøh¹ hnäh¹ goo⁻ Dio lä¹ jë⁻ hu¹ dsë⁻ he⁻

chaa⁻ hnäh¹, jëeh¹ hñii¹ bih¹ hääy¹ hnäh¹.

8 Leeh⁻ hnäh¹, mi⁻ jnøø¹ hnäh¹ mi⁻ 'nëh¹. Jëeh¹ hi⁻ sa⁻ llu¹ hñaa⁻ dsëy¹ kyaah¹ jne¹. Tää¹ sa⁻ jääy¹ ngëy⁻, hnaayh⁻ hi⁻ saayh¹. Laay¹ lä¹ koh¹ jaa⁻ hyah⁻ hää¹ jee¹ hnooyh⁻ he⁻ kuyh¹. 9 He⁻ ja⁻ go⁻ taah¹ hnäh¹ koo⁻ hweh⁻ kyaah¹ he⁻ ma⁻ dsoo¹ hoh¹ hnäh¹, lä¹ ja⁻ ta⁻ kwa⁻ hnäh¹ jwë¹ kaa^{yh} hnäh¹. Ma⁻ ñeh¹ ba¹ hnäh¹, ja⁻ ba¹ lä¹ na⁻ dsa⁻ ngëë¹ lä¹ jëë⁻ øø^h jne¹ hi⁻ tääh¹ lä¹ kaa⁻ jmi⁻ gyuu⁻.

10 He¹ ba¹ Dio hi⁻ kwa⁻ lä¹ jë⁻ he⁻ llu¹ jnän¹ ga⁻ tëëyh¹ jne¹ ta⁻ la⁻ kih¹ Jesucristo mah¹ tëëh¹ jne¹ ya⁻ jwii¹ kiyh¹ he⁻ sa⁻ llaa¹ jih¹ koh¹. Hi⁻ ma⁻ ngëë¹ ma⁻ jëë¹ jne¹ he⁻ wii¹ miih⁻ jmi¹, Dio jmää¹ jne¹ lluu¹ go⁻ te⁻, jmeey¹ ja⁻ jne¹ koo⁻ hweh⁻, hi⁻ jmeey¹ lä¹ cha⁻ be¹ jnän¹, mah¹ mo⁻ so⁻ cha⁻ ga¹ he⁻ le¹ jnän¹. 11 Lä¹ ja⁻ wa¹ jmään¹ Dio jnän¹ jøø^h hi⁻ cha⁻ be¹ kih¹ lä¹ jë⁻ joh¹ jmi¹ cha⁻. Wa¹ la¹ lä¹ ja⁻.

Ga⁻ jmeë¹ Pee¹ Dio kih¹ dsa⁻ jee⁻ ga⁻ dsaa¹ juu¹ la⁻

12 Ma⁻ siin¹ miih⁻ juu¹ la⁻ kyaah¹ Silvano hi⁻ laa¹ jaa⁻ øø^h jne¹ hi⁻ mi⁻ te¹ juu¹ kih¹. Ma⁻ kwan¹ miih⁻ nuu^h la⁻ kyah¹ hnäh¹ hi⁻ jmeen¹ dsoo¹, he⁻ la⁻ ja⁻, he⁻ la¹ kwa⁻ Dio. He⁻ ja⁻ go⁻ taah¹ hnäh¹ koo⁻ hweh⁻ kyaah¹ he⁻ ja⁻.

13 Øø^h jne¹ hi⁻ tääh¹ jwii¹ Babilonia hi⁻ na⁻ lleeh¹ ko⁻ jøø^h kyaah¹ hnäh¹, jmeey¹ Dio kyah¹ hnäh¹, lä¹ ja⁻ Marco gyuu¹ kyaan⁻ ka⁻ läh¹. 14 Jmee¹ hnäh¹ Dio kih¹ dsa⁻ kyaah¹ hnäh¹ hi⁻ ja⁻ chuh⁻ hnäh¹ kiyh¹ lä¹ llu¹ he⁻ hnaah⁻ hnäh¹.

Wa¹ hii¹ tii¹ kih¹ lä¹ jëë⁻ hnäh¹ hi⁻ laa¹ koo⁻ ba¹ kyaah¹ Cristo. Wa¹ la¹ lä¹ ja⁻.

2 Pedro He-la-jee'ga-të' to' je- he-ga-sii' Pee'

Ga-sii' Pee' kih' dsa-gooy'

¹ Jnä' Simón Pee' jmeen' ta' kih' Jesucristo laan' apóstol kyaay', siin' kyah' hnäh' hi- ma-dsoo' dsë' ko-jøh' kyaah' jnä'. Peer' jnaah' la' jnan' he- ma-dsoo' dsë- jne' ta-la' kih' he- lluu' Jesucristo hi- lää~ jne'. Hi- he' he' Dio jnan'. ² Ta-la' kih' he- kyuuu' hnäh' Dio hi- kyuuu' hnäh' Jesucristo Dsa-jøøh' jnan', wa' mi-jää' Dio hnäh' cha-miih- hi- wa' jmeey' hii' tii' kyah' hnäh'.

Ha- lä- jmee' jne' hi- ma-dsoo' dsë' kih' Dio

³ Kyaah' be' kih' Dio ba' cha- lä-jë- he- jmee' chaä- jne' mah' jmee' jne' lä- hnøøy' hñiiy'. Ga-hñah' jne' he- la-, kyaah' he- ma-kyuu' jnih'. Hi- he' ga-tëeh' jne' ta-la' kih' he- laay' jøøh' hi- liyh' jmeey' he- juh-gaa-. ⁴ Hi- lä-ja- ga-hñah' jne' he- juh-gaa- he- ga-jäyh' jmeey' jnan'. Peer' jnaah' la' jnan' he- ma-kyuuu' jne' juu' kiyh'. Jëeh' ta-la' kih' juu' na- ma-tøøh' jne' jee' leë' jne' lä-koø- laa' hñii' Dio hi- lääy~ jne' kih' he- hñiih' he- cha- jmi-gyuu' la- he- ngii' jmi-ngo' jnan'.

⁵ He-ja- lä-llu' he- ma-dsoo' hoh' hnäh', kwa' hnäh' be' jmee' hnäh' lä-koø- lle' kih' ba'. Hi- ja- ma-la- he- jmeeh- hnäh' lä-llë' kih', hnøø' lä-kyuuu' hnäh' cha-ga'miih-. ⁶ Hi- ja- ma-la- he- kyuuu' hnäh', hnøø' hääh' hnäh' hñaaah'. Hi- ja- ma-la- he- hääh' hnäh' hñaaah', hnøø' jøh- hoh' hnäh'. Hi- ja- ma-la- he- jøh- hoh' hnäh', hnøø' hnaah' hnäh' Dio. ⁷ Hi- ja- ma-la- he- hnaah' hnäh' Dio, hnøø' jmeeh' hnäh' he- llu' kih' dsa-kyaaah' hnäh'. Hi- ja- ma-la- he- ja-, hnøø' hnaah' dsa-kyaaah' ba'. ⁸ Cher'mah' jmeeh- hnäh' lä-jë-

he- ja-, hi- ngoo' ba' jmeeh- hnäh' cha-ga'miih- lä-ja-, ma-ja- ba' lä-jnä' ta' kyah' hnäh'. Hi- ja- koø- jawah' hnäh': "Kyuuu' ba' jnaah' Jesucristo Dsa-jøøh' jnan'." ⁹ Pero hi- sa' jmee' lä-ja-, sa' jnä' kiyh', laay' lä-koø- jaa- hi- tuu'. Ma-gaa' dsëy' ha- lä- ga-che' lä-jë- he- hñiih' he- ga-jmeey' jää'.

¹⁰ Lä-ja- øøhn', mi-jnääh' hnäh' he- na-llëeh' hnäh' hi- mi-jnääh' hnäh' he- laah' hnäh' hi- ga-tëeh' Dio. Cher'mah' jmeeh- hnäh' lä-jë- he- ja-, sa- täh- hnäh' jih'koh', ¹¹ hi- ni- koø- sa- cha- he- ha' kyah' hnäh', na-na' ba' jwë' kyah' hnäh' go'taah' hnäh' tää' ya-jwii' kih' Jesucristo, Dsa-jøøh' jnan' hi- lää~ jne'.

¹² He-ja- ngoo' ba' jnä' mi-dsoohn' hoh' hnäh' kih' juu' la- ma-ke- ma-kyuuu' hnäh' hi- tääh' hnäh' koø- hwëh- kyaah' ju'dsoo' la-. ¹³ Pero llu' ga' laan' he- kwan' nuuh- la- kyah' hnäh' ta-ko-jiih' chaan-. ¹⁴ Jëeh', ma- ba' jnä', chah' ba' ya'hëen' jmi-gyuu' la-, lä-ja- ga-mi-jnääh' Jesucristo kin'. ¹⁵ He-ja- kwan' be' lä-jiih' jee' le', hlëëhn' hnäh' juu' la- mah' lä-dsooh' hoh' hnäh' ga' ma-juun'.

Ga-jëe' Pee' ha- koh' sa- juuh- be' he- ga-mi-jnääh' Cristo

¹⁶ Lä- ma' ga-kwa' jnääh' juu' kyah' hnäh' sa' ga-hlëëhn' juu' ta-jmah' he- gwa' kyaah' may'. Ga-jmee' jnääh' dsoo' ha- lä- lä-jnä' be' kih' Jesucristo Dsa-jøøh' jnan' wa-ra- ga-të' jee' jäyh'. Jëeh' kyaah' minë' jnääh' ga-jëe' jnääh' koø- hä', ha- lä- tø-jlëë- ga-jmääy' hñiiy'. ¹⁷ Ga-jëe' jnääh' ga-jmää' Dio jøøyh' hi- ga-jmeey' juuh- kiyh'. Jee' ja- ga-nuu' jnääh' ha- lä- na'hñaaah' ga-hlëëh' Dio kiyh', ga-jäyh': "Hi- la- na- gyuu- kyaan' hi- hnaan', peer' chaan' llu' kyaayh'." ¹⁸ He' ba' jnääh' ga-nuu' jnääh' he- ga-hlëëh' gyuuu' ba' ja-, lä- ma' tøøh' jnääh' ko-jøh' kyaah' Jesús gyuuu' moh' he- na-jngii' ja-.

19 He-ja-cha-ga'miih-heeh' jnaäh' juu' kih' hi- ma' ngëe~ juu' kih' Dio llo'joo'. Hi-cher'mah' jmeeh-hnäh' he' kih' juu' ja-, jmeeh- ba' hnäh' llu'. Juu' ja- la' lä-koō- wa'je- he- kwa' jmëe' jee' na-hoo-, he- na-hih- lä-jiih' jnä-, lä-jiih' hñaä' nuu' høø' chooy' wa'je- lä- ga-të' neh' tuh-hoh' hnäh'. 20 Kih' jee' lä-jë- he- jwahn- la- hnoon' täh' hoh' hnäh' kih' he- la-. Ni- jaa- sa- lä-këh' jmii' kih' hñii' he- jiiy' juu' he- ga-sii' lä-jëe' hi- ma' ngëe~ juu' kih' Dio. 21 Jëeh' ni- jaa- hi- ma' ngëe~ juu' kih' Dio, sa- ga-hlëeh' lä-koō- la' huud'së- kih' hñiiy'. Ga-hlëeyh' lä-koō- la' huud'së- kih' Dio ba', ta-la- kih' Jmi-llë' Na-jngii' hi- ma' jøø' kiyh'.

2

Dsa- hi- kwa- juu' ta- juu' (Judas 4-13)

1 Ma' chaa- ba' dsa- llo'joo' hi- ma' jäh' ngëey~ juu' kih' Dio jee' kih' dsa- ma-gyuh- jnan' pero juu' kih' dsa- he' ma' la' juu' ta-juu' ba'. Hi- ja-ba' lä-ja- hwëe- ta-jwoh' hi- kwa' juu' ta-juu' jee' kyah' hnäh' na'. Jwë' na-hmäa' ba' mi-gaay- hnäh', hi- heey' hnäh' kyaah' he- mi-siiy' juu' kih' Dio, lä-jiih' jmääy' ta- koo' Dsa-jøøh' jnan' hi- ga-läay'. He- jmeey' lä-ja-, ngiiy' jä- na' ba' koh' dso'jwii' në' kiyh'. 2 Jwëe' dsa- jmee' ko-jøh' kyaayh' kyaah' jwë' hliih' kiyh'. Hi- kwaat- kih' dsa- he', mi-kwah' dsa- kih' ju'dsoo'. 3 Kih' he- hee' dsëy' kuu', saayh' hnäh' kyaah' juu' he- gwa' tuh-dsëy' hñiiy'. Ko-ja- ma-na-hee- ba' dsa- he' llo'joo'. Mo-so' cha- jee' mo- läay'.

4 Lä-ja- lä-jëe- ángele hi- ga-jmee' he- hliih', sa- ga-lä-jøh- dsë' Dio kyaayh', ga-jwääy' cha-je-, ga-hñuuyh- jee' na-hoo- jee' sa- jnä' sa- nuuh'. Jee' ja- täayh' lä-jiih' dsëe' jmii' he- llay' ta' kiyh'. 5 Hi- lä-ja- kih' dsa- jmi-gyuu' hi- ma' chaa- llo'joo',

sa- ga-kooy' dsëy' kiyh', ga-jngëeyh' hi- hñaä- dsë' he' kyaah' jmii-. Jii- ja- ga-läa' ma-la- Noé ba' kyaah' gyee' hi- ma' chaa- kiyh'. Hi- he' ga-kwa' juu' ha- lä- dsa-taah' dsa- kyaah' he- llu' jmah'. 6 Hi- lä-ja- ga-hee' Dio jwii- Sodoma kyaah' Gomorra, ga-jëey' lä-jiih' ga-lii' tu'jwa-. Lä-ja- ga-la' mah' lä-ñe- dsa- hi- chaa- na' ha- lä- le' kih' hi- sa' gah- Dio. 7 Jaa- Lot ba' ga-läay', hi- ma' laa' jaa- dsa- lluu'. Peer- ma' meeh- dsëy' ma' jëey- ha- lä- ma' tääh' dsa- hlëeh' he' jmeey' lä-jë- he- la' o-hih'. 8 Hih' dsa-ñuuh- lluu' he', lä-koō- ma' gyay' koō- jmii', koō- jmii' kyaah' dsa- hlëeh' he', ma' jii' lä- ga-të' neh' tuh-dsëy', lä- ma' nuuy- hi- ma' jëey- he- ma' jmee- dsa- he' wa' la' cha- la'. 9 He-ja- ma-ñe' ba' jne', Dio lih- lää' lä-jëe- hi- hnaayh- ma' jëey- wii', hi- hi- hñaä- dsë' he', lä- ma- tääh' ja-ba', lä-jiih' lloo- jmii' la' Dio ta' kiyh' mah' heeyh' wii'.

10 Hi- cha-ga'miih- wii' chee' Dio kih' hi- ga-nää' lä- hnøø' jmi-ngo' kih', hi- ga-nää' hnooh- he- ga- jyoh' he- hee' dsëy', sa- hnøøy' jmeey' lä-koō- la' mada' kih' Dio, ni- miih- sa- goyh', jmääy' hñiiy' jøøh', hi- sa- goyh- hlëeyh' wii' kih' hi- kaah' hi- tääh' gyuuh'. 11 Lä-jëe- ángele hi- tääh' gyuuh', bee' ga- lä-koh' ga' jmi-llë' hlëeh' he', pero ni- lä-ja- sa- tuu- dsëy' jwäy' dso'jwii' në' kih' hi- hlëeh' he' cha-në' Dio.

12 Pero dsa- hñaä- dsë' he', hlëeyh- wii' kih' lä-jë- he- sa- ngëey', jmeey' lä-koō- jah' nuu- hi- ma-na-jää' jngëeh' dsa-. Lä-ja- le' kih' dsa- he', lä-koō- jah' ba' heey' go-te-. 13 Jee' ja- hyoyh' jñeey' lä-koō- te' ta' hliih' he- ma' jmeey'. Chaay- llu' jwërte laay', jmeey' lä-jë- he- tih- dsëy' hñiiy'. Peer- hlëeh' dsa- he', dsa-taayh- lä-kye- jee' jmeeh- hnäh' jmii', kuyh' ko-jøh' kyaah' hnäh', hnooh' gyih' ma-la- he- hee' dsëy'.

14 Sa- le' jëey' jaa- dsa-më', ma-ra- he- hee' ba' dsëy'. Sa- dsa-lä-dsëh-

dsëy' jmeey' he' hlih'. Mi-gaay' dsa-kyaa' hnäh' hi' sa' cha' be' kih'. Peer' hñuuy' ha' lä' jee' liyh' lä'jē' he' hee' dsëy', jēeh' ma-hääy' kyaah' dso'jwii'. ¹⁵ Ma-jmeey' ta' koo' kih' jwē' llu', ma-kayh' jwē'. Ga-näay' jmeey' lä'koo' ga-jmee' Balaam, joo' Beor hi' ga-hnooh' ha' lä' ma-lä'chay' kuu' kyaah' he' hlih' he' ma' jmeey'. ¹⁶ Pero burra hi' ma' dsēē' Balaam he' ga-hlēeh' lä'koo' jaa' dsa-. Ga-juyh' kiyh', kih' he' ma' jmeey' huu'dsē' hlih' ja', mah' sa' ma' dsooy' ta' cha'nē' kyaah' huu'dsē' ngaah' kiyh'.

¹⁷ Lä'jēē' dsa' hñaa' dsē' he', laa' lä'koo' jmi-too' he' sa' haa' jmi-, hi' laay' lä'koo' jni' he' go-kye' lle' wa' ha' cha' ha-. Ma-na-heey' go-te'. Ma-la' juu' dsa-näay' jee' na-hoo' läh' lä'jē' joh' jmi' cha-. ¹⁸ Hlēeyh' juu' kaah' jmah' he' sa' tøhn' ta', hi' kyaah' lä'jē' he' ngii' jmi-ngo' ja', mi-gaay' øøh' jne' hi' hmēē' ma-laay' kih' he' hlih'. ¹⁹ Hi' he' jäh' lä'la': "Ma-na-laay' ba' jne'. He' ja' cha' jwē' jnän' jmeen' lä'jē' he' lla' dsē' jne'." Pero ni' sa' ñey' he' sa' na-laay'. Na-hnēēy' jmeey' he' hlih' jmah' ba'. Jēeh', cher'mah' ga'tah' dsa' kyaah' wa' he' cha' he' he' jøø' kiyh', ma-laay' kyaay' he' ja'. ²⁰ Cher'mah' ga'laay' jaa' dsa' kih' he' hlih' he' cha' jmi-gyuu' la-, ta' la' kih' he' ga-lä'kyuuy' Dsa-jøøh' jnän' hi' lää' jne', hi' cher'mah' ga'jeeyh' ka-läh' ta' kaluuy', hi' ga'lih' he' hlih' ja' kiyh', cha-gamiih' lä-hlēeyh', lä'koo' ma' laay' jää'. ²¹ Llu' ga' la' kih' dsa' he' wa'ra' jäh' kih' sa' ga-lä'kyuyh' go-te' jwē' llu'. Jwiiy', kih' he' ga-lä'kyuyh' ba' mah' ga-jmeey' ta' koo' mada' he' na-jngii' he' ga-hyoyh' kih' Dio. ²² He' lä'ja-, jēeh' kwee' lä'koo' dsoo' juu' he' hlēeh' dsa': "Sa'dsii' hi' ñu~, koo' ka-läh' kuyh' tuñu' kiyh'", hi' "cha'ñe' hi' ma-na-jngēē', koo' ka-läh' looyh' jmi' jii'."

3

Lloo' koo' jmi' jäh' Jesús ka-läh'

¹ Peer' hnaan' hnäh' øøhn', jee' la' ma-tē' to' mo'je' he' siin' kyah' hnäh'. Lä'to' na' hlēeh' koo' ba' juu', hlēehn' hnäh' mah' kah' hnäh' koo' nēē' ba' huu'dsē-. ² Hnoon' lä'dsooh' hoh' hnäh' kih' lä'jē' he' ga'sii' hi' na-jngēē' hi' ma' ngēē' juu' kih' Dio llo'joo'. Hi' hnoon' lä'dsooh' hoh' hnäh' mada' kih' Dsa-jøøh' jnän' hi' lää' jne'. Jēeh' jnääh' hi' laa' apóstole, kwa' jnääh' juu' kiyh' jee' kyah' hnäh'.

³ Wa' lä'dsoo' hoh' hnäh' to'nē' he' jwahn' la-. Wa'ra' ga'tē' jee' llaa' jmi', ya-nää' dsa' hi' mi-kwah' kih' lä'jē' ba', hi' joh' he' hlih' sa' jmeey' lä'koo' ngii' jmi-ngo' kiyh'. ⁴ Jäyh' lä'la': "¿He-la' sa' ma-jäh' Cristo lä'koo' ga-bäayh' hñiiy' ma' jäh'?" Lä'jiih' jmi' ga'juu' dsa' ma-gyuh' jnän', lä' ma'ngoo' ja' ba' hi' ti' jmi' gyuu' lä'jiih' na'. Sa' cha' he' ma-na-sii' lä'jiih' ma' ga'nøø' jmi-gyuu', jäh' dsa' he'. ⁵ Sa' hnøøy' nuuy' ha' lä' ga'nøø' jmi-gyuu'. Jēeh', kyaah' koo' ga-hlēeh' ba' Dio, ga'la' gyuu' hwa' lä' ma' to'nē'. Hwa' ya'hi' neh' jmi', hi' jmi' ja' ga'nøø' lä'ku' lä'jii' kih'. ⁶ Ja' ba' kyaah' jmi' ja', ga'heey' Dio jmi-gyuu' he' ma' nøø' jää', lä'koo' ma' chaa' Noé. ⁷ Hi' kyaah' he' ga-hlēeh' Dio, ma-na-la' juu' koo' kyaah' je' gyuu' hwa' he' jnä' na'. Koo' jøøy' ba' ha' lä' lloo' jmi' jmeey' jwiz' mah' mi-laay' lä'jēē' hi' hñaa' dsē', ja' ga' heey' lä'jē' go-te'.

⁸ Pero hnäh' hi' hnaan', ta' wa' gaa' hoh' hnäh' he' la-. Koo' jmi' jnä' jne', kih' Dio la' koo' mil jii' ñe-. Hi' koo' mil jii' ñe-, la' kih' Dio lä'koo' koo' jmi' ba'. ⁹ Ja' he' dsa-lä'heey' Dio mi'tey' he' ga-bäayh' hñiiy' jmeey', lä'koo' laa' ko'llaa' dsa-. He' jøh' dsëy' kyaah' jne' ba' ja-, sa' hnøøy' hee' ni' jaa-, he' hnøøy' lä'dsaa' dsē'

lä'jēē ba' mah' ya-näy' ka-läh' kih' Dio.

10 Wa'ra- ga-dsēē' jmi' kih' Dsa-jøøh' jnän', koo- jmi' he- sa- jøø- dsa- ba' jäyh', lä-koo- jmee- jaa- dsa- hii-. Jmi' ja-, hii- goo- ääh' go- te- gyuuh' jmi- gyuu-, koo- kyaah' je-. Lä'ja- koo- hwa' la- kyaah' lä-jē- he- cha- nē' kih'.

11 Kih' he- ma-nē' jne' he- heē' lä-jē- go-te' he- cha- gyuuh' hwa', he- ja- jmee- bii' dsa'toohn' na- jngēē' jne' jee' hnääh' Dio. 12 Hnøø' dsa'toohn' kyaah' o-jøh- dsē- lä- jiih' lloo- jmi' ja-. Wa' kwan' be' hñaa- ta' jnän' mah' wa' lä-te' ga-juh-. Jmi' ja- heē' gyuuh' jmi- gyuu-, koo- kyaah' je-. Hi- lä-jē- go-te- he- ga' cha- joo' kyaah' je-. 13 Pero jne' tøøhn' jøøn' koo- gyuuh' hwa' he- hmēē' he- ga-bääh- Dio hñii' kwa'. Jee' ja- lä-cha- he- llu' jmah' ba'.

14 He- ja- jwahn- øøhn' hi- hnaan-, ta'ko- jiih' tøøh' jne' jøøn' he- lä-te' he- ja-, wa' kwan' be' mah' jee- jne' tøøhn' na- jngēēn' hi- ni- miih- sa- cha- he- na-bääh' jne' hi- hii' ti' jnän' wa'ra- ga-tē' jee' jäyh'. 15 Hnøø' täh- dsē- jne' kih' juu' la-. Cher'mah' sa- jayh' chah', he- hnøøy' läy' lä-jēē- ba' ja-. Kih' he- ja- ba' na-, he- jøh- dsē' Dio kyaah' jne'. Ja- ba' lä- ja- ga-sii' øøh' jne' Paa' hi- hnäa- jne' lä-koo- la' huud- dsē- he- ga-hyoyh' kih' Dio. 16 Lä-jē- mo- je- kiyh' he- ga-siiy', hlēy- ja- ba' lä-koo- hlēh' jnä' kih' he- la-. Hi- jee' llah' na-sii- jwēēh' he- sa- lä-ngēē' jne'. He- ja- ko- llaa' dsa- hi- sa- ngēē' hi- sa- la' koo- ba' huud- dsē- kih', mi-siiy' juu' he- ga-sii' Paa'. Hi- lä- ja- mi-siiy' ka-läh' ta- jee' jyoh' jee' na-sii- juu' kih' Dio, lä-jwē' ja- heey- hñiiy' go-te-.

17 Hnäh' øøhn' hi- hnaan-, ma-ngēē' ma-nuuh- ba' hnäh' juu' la-, he- ja- hää- hnäh' hñaa' kih' hi- ta- juu' he' mah' sa- kah' hnäh' jyoh' jwē' hi- lä- ja- sa- täh- hnäh', na' he- ma-tääh' hnäh' koo- hweh-.

18 Wa' lä-kyuuh- hnäh' cha-ga'miih- Jesucristo Dsa-jøøh' jnän' hi- lää- jne'. Lä- ja- go-näa' ba' hnäh' ta- cha-nē' kyaah' he- llu' he- la' kwa- Jesús. Lä- ja- wa' jmeen' juuh- kiyh' jmi' na' hi- lä- ja- ka-läh' lä-jē- joh' jmi' cha-. Wa' la' lä- ja-.

1 Juan

He⁻ la⁻ to⁻ nē⁻ je⁻ he⁻ ga⁻ sii⁻ Jwaa⁻

Juu' he⁻ jmee⁻ chaa⁻ jne'

¹ Jee⁻ la⁻ sii⁻ jnaäh⁻ kyah⁻ hnäh⁻ juu⁻ kih⁻ hi⁻ chaa⁻ jää⁻ ga⁻ kih⁻ jmi⁻ gyuu⁻. Ga⁻ nuu⁻ jnaäh⁻ juu⁻ he⁻ ga⁻ kway⁻, kyaah⁻ mi⁻ nē⁻ jnaäh⁻ ga⁻ jēē⁻ jnaäh⁻ kiyh⁻. Ga⁻ jēē⁻ jnaäh⁻ hi⁻ ga⁻ chu⁻ ga⁻ bēē⁻ jnaäh⁻. Hi⁻ he⁻ he⁻ laa⁻ juu⁻ hi⁻ jmee⁻ chaa⁻ dsa⁻ he⁻ ja⁻ kwa⁻ jnaäh⁻ juu⁻ kiyh⁻. ² Hi⁻ na⁻ jiih⁻ he⁻ ga⁻ lä⁻ jnaäy⁻ lä⁻ ma⁻ jay⁻ jmi⁻ gyuu⁻ la⁻. ga⁻ jēē⁻ jnaäh⁻, hi⁻ jmee⁻ jnaäh⁻ ju⁻ dsoo⁻ kiyh⁻. He⁻ ja⁻ hleēh⁻ jnaäh⁻ hnäh⁻ kih⁻ hi⁻ na⁻ jiih⁻ tää⁻. Hi⁻ he⁻ ma⁻ chaa⁻ kyaah⁻ Tää⁻ jää⁻, hi⁻ he⁻ ba⁻ hi⁻ he⁻ ga⁻ lä⁻ jnaäy⁻ jee⁻ kyaä⁻ jnaäh⁻. ³ Lä⁻ jē⁻ he⁻ ma⁻ jēē⁻ jnaäh⁻ hi⁻ he⁻ ma⁻ nuu⁻ jnaäh⁻, juu⁻ ja⁻ ba⁻ kwa⁻ jnaäh⁻ mah⁻ lä⁻ ja⁻ kyah⁻ hnäh⁻ lä⁻ cha⁻ koo⁻ ba⁻ huu⁻ dsē⁻ kyaah⁻ jnaäh⁻, lä⁻ koh⁻ hii⁻ koo⁻ ba⁻ huu⁻ dsē⁻ kyaä⁻ jnaäh⁻ kyaah⁻ Dio hi⁻ kyaah⁻ jooy⁻ Jesucristo. ⁴ Lä⁻ jē⁻ he⁻ la⁻ sii⁻ jnaäh⁻ kyah⁻ hnäh⁻ mah⁻ jēē⁻ hoh⁻ hnäh⁻ go⁻ te⁻.

Dio laq⁻ wa⁻ je⁻

⁵ He⁻ la⁻ na⁻ juu⁻ he⁻ ma⁻ nuu⁻ jnaäh⁻ kiyh⁻, ja⁻ ba⁻ juu⁻ la⁻ kwa⁻ jnaäh⁻ kyah⁻ hnäh⁻ ka⁻ läh⁻. Dio he⁻ hi⁻ laa⁻ wa⁻ je⁻, ni⁻ miih⁻ he⁻ hliih⁻ sa⁻ cha⁻ kiyh⁻. ⁶ Cher⁻ mah⁻ jäh⁻ jne⁻, hii⁻ koo⁻ ba⁻ huu⁻ dsē⁻ jnän⁻ kyaah⁻ jnih⁻ mah⁻ jmee⁻ ga⁻ jne⁻ he⁻ hliih⁻, he⁻ ta⁻ juu⁻ ba⁻ jne⁻ ja⁻, jēēh⁻ sa⁻ mi⁻ te⁻ jne⁻ lä⁻ koo⁻ lle⁻ ju⁻ dsoo⁻. ⁷ Pero cher⁻ mah⁻ mi⁻ te⁻ jne⁻ lä⁻ koo⁻ lle⁻ kih⁻ hi⁻ hää⁻ jee⁻ wa⁻ je⁻, ja⁻ ba⁻ lä⁻ koo⁻ hää⁻ hñii⁻ Dio jee⁻ wa⁻ je⁻, he⁻ ja⁻ ba⁻ dsoo⁻ hii⁻ koo⁻ ba⁻ huu⁻ dsē⁻ jnän⁻ kyaah⁻ øøh⁻ jne⁻. Hi⁻ kyaah⁻ jma⁻ kih⁻ Jesucristo joo⁻ Dio gyih⁻ lä⁻ jē⁻ dso⁻ kye⁻ jnän⁻.

⁸ Cher⁻ mah⁻ jäh⁻ jne⁻ sa⁻ cha⁻ dso⁻ kye⁻ jnän⁻, he⁻ mi⁻ gaa⁻ jne⁻ hñaa⁻ ba⁻ jne⁻ ja⁻, sa⁻ cha⁻ ju⁻ dsoo⁻ cha⁻

jnän⁻. ⁹ Pero cher⁻ mah⁻ ga⁻ mi⁻ jnääh⁻ jne⁻ dso⁻ kye⁻ jnän⁻, lluu⁻ ba⁻ Dio, hi⁻ lä⁻ ma⁻ koo⁻ ja⁻ ba⁻ dsē⁻ kih⁻ dso⁻ kye⁻ jnän⁻, hi⁻ chey⁻ go⁻ te⁻ lä⁻ jē⁻ he⁻ hliih⁻ he⁻ dsa⁻ hlääh⁻ jne⁻. ¹⁰ Cher⁻ mah⁻ ga⁻ jäh⁻ jne⁻ sa⁻ cha⁻ dso⁻ kye⁻ jnän⁻, he⁻ jmää⁻ jne⁻ Dio he⁻ ta⁻ juuy⁻ ba⁻. Sa⁻ hä⁻ juu⁻ kiyh⁻ neh⁻ tuh⁻ dsē⁻ jne⁻ cher⁻ mah⁻ lä⁻ ja⁻ la⁻.

2

Jesús cheh⁻ nē⁻ jnän⁻ ngii⁻ jnän⁻ kih⁻ Dio

¹ Hnäh⁻ gyuu⁻ pih⁻ kyaan⁻, ma⁻ siin⁻ lä⁻ jē⁻ he⁻ la⁻ mah⁻ mo⁻ so⁻ jmeeh⁻ ga⁻ hnäh⁻ dso⁻ kye⁻. Pero cher⁻ mah⁻ chaa⁻ hi⁻ ma⁻ jmee⁻ dso⁻ kye⁻, chaa⁻ jaa⁻ hi⁻ cheh⁻ nē⁻ jnän⁻ ngii⁻ kih⁻ Tää⁻, hi⁻ he⁻ he⁻ Jesucristo, hi⁻ lluu⁻ go⁻ te⁻. ² Hi⁻ he⁻ ga⁻ ngēē⁻ hñii⁻ mah⁻ ga⁻ juuy⁻, ga⁻ mi⁻ hmaayh⁻ dso⁻ kye⁻ jnän⁻. Pero ja⁻ ma⁻ la⁻ dso⁻ kye⁻ jnän⁻ ga⁻ mi⁻ hmaayh⁻, lä⁻ ja⁻ ka⁻ läh⁻ ga⁻ mi⁻ hmaayh⁻ dso⁻ kye⁻ kih⁻ ga⁻ lä⁻ jēē⁻ dsa⁻ hi⁻ tääh⁻ jmi⁻ gyuu⁻ la⁻.

³ Cher⁻ mah⁻ ga⁻ høø⁻ jne⁻ nuuh⁻ kih⁻ Dio, ma⁻ ñe⁻ jne⁻ he⁻ ma⁻ kyuu⁻ ba⁻ jnih⁻ ja⁻. ⁴ Pero hi⁻ jäh⁻: “Kyuu⁻ ba⁻ jnä⁻ Dio”, mah⁻ sa⁻ høøy⁻ nuuh⁻ kiyh⁻, he⁻ ta⁻ juuy⁻ ba⁻ ja⁻. Sa⁻ la⁻ dsoo⁻ juu⁻ kiyh⁻. ⁵ Pero hi⁻ høø⁻ juu⁻ kih⁻ Dio, hi⁻ he⁻ ba⁻ hnää⁻ Dio lä⁻ koo⁻ te⁻ lle⁻ kih⁻. He⁻ lä⁻ ja⁻, ñe⁻ jne⁻ he⁻ laa⁻ jne⁻ koo⁻ kyaayh⁻. ⁶ Hi⁻ jäh⁻ laa⁻ koo⁻ kyaah⁻ Dio, hi⁻ he⁻ ää⁻ jmi⁻ jmeey⁻ lä⁻ koo⁻ ga⁻ jmee⁻ Jesús ba⁻.

Nuuh⁻ hmēē⁻ he⁻ ga⁻ kwa⁻ Jesús

⁷ Ja⁻ he⁻ hmēē⁻ nuuh⁻ la⁻ he⁻ siin⁻ kyah⁻ hnäh⁻ øøhn⁻. Nuuh⁻ ma⁻ gyuh⁻ he⁻ ma⁻ kyuu⁻ hnäh⁻ lä⁻ ma⁻ to⁻ nē⁻ ba⁻ la⁻. Nuuh⁻ ma⁻ gyuh⁻ la⁻, la⁻ juu⁻ he⁻ ga⁻ nuuh⁻ hnäh⁻ lä⁻ ma⁻ to⁻ nē⁻. ⁸ Pero ma⁻ ra⁻ he⁻ hmēē⁻ ba⁻ nuuh⁻ la⁻ he⁻ siin⁻ kyah⁻ hnäh⁻. Jēēh⁻, ma⁻ ra⁻ he⁻ ga⁻ lä⁻ hnää⁻ ba⁻ Cristo jne⁻ hi⁻ lä⁻ ja⁻ ma⁻ lä⁻ hnaah⁻ hnäh⁻ øøh⁻ hnäh⁻. Jēēh⁻, dsa⁻ ngēē⁻ ba⁻ he⁻ na⁻ hoo⁻ ja⁻, hi⁻ ngoo⁻ dsa⁻ lä⁻ jnä⁻ hñii⁻ wa⁻ je⁻ he⁻ jmee⁻ hnää⁻ dsa⁻.

⁹ Hi- jäh' hää' jee' jnä' wa'je- mah' na-hääh' $\emptyset\emptyset$ h', lä- ma-hääh' bih' jee' na-hoo-. ¹⁰ Hi- hnää' $\emptyset\emptyset$ h', hi- he' hää' tää' jee' jnä' wa'je-. Sa- cha- he- jmee' tēyh'. ¹¹ Pero hi- na-høøh' kih' $\emptyset\emptyset$ h', lä- ma-hääh' bih' jee' na-hoo-. Jēeh' he- hlih' jmah' ba' jmeey'. Hi- ni- sa- ñey- ha- ta- dsooy', jēeh' sa- jnä' mi'ney' he- ngēy' jee' na-hoo-.

¹² Gyuu- pih', siin- kyah' hnäh', jēeh' ma-na-che' dso'kye- kyah' hnäh' ta-la- kih' Jesús. ¹³ Hnäh' dsa- ma-kaah', siin- kyah' hnäh', jēeh' ma-lä-kyuuh' ba' hnäh' hi- ma-chaä- jää' ga' kih' jmi-gyuu-. Hi- siin- kyah' hnäh' chih- kwaa-, jēeh' ma-lēh- hnäh' kih' hi- hlēeh'.

Siin- kyah' hnäh' gyuu- pih', jēeh' ma-lä-kyuuh' ba' hnäh' Tää. ¹⁴ Siin- kyah' hnäh' dsa- ma-kaah', jēeh' ma-lä-kyuuh' ba' hnäh' hi- ma-chaä- jää' ga' kih' jmi-gyuu-. Siin- ka-läh' kyah' hnäh' chih- kwaa-, jēeh' cha- be' kyah' hnäh', hi- ma-jä' koo- hweh- juu' kih' Dio neh- tuh-hoh' hnäh', hi- ma-lēh- hnäh' kih' hi- hlēeh'.

¹⁵ Ta- wa' hee' hoh' hnäh' he- cha- jmi-gyuu- la-, ni- he- ga' jyoh' he- cha- nē' kih'. Hi- hee' dsē' he- cha- jmi-gyuu- la-, sa- hnääy' Tää. ¹⁶ Jēeh', lä-jē- he- hlih' he- cha- jmi-gyuu- la-, sa- gwa- kih' Dio. Kih' jmi-gyuu- la- ba' ja- he- hee' dsē' jmi-ngo', hi- he- hee' dsēy' lä-jē- he- jēy-, hi- he- jmäy- hñiy' jøøh'. ¹⁷ Dsa-llaa- ba' he- cha- jmi-gyuu- la- kyaah' he- hee' dsē' dsa-. Pero hi- jmee- lä- hnøø' Dio, lä- ma-chaay- ja-ba'.

Ju'dsoo' hi- juu' ta-juu'

¹⁸ Gyuu- kyaan-, ngoo' ga-dsaa' jmi- he- tøøhn' la-. Ma-nuuh- ba' hnäh' kih' jaa- hi- jä- hi- na-høøh' kih' Cristo. Hi- lä-ja- la', jwēē' dsa- kyaay' ma-chaä- na'. Kih' he-ja- ba' na-, ñe' jnääh' ngoo' ga-dsaa' jmi- he- tøøhn' la-. ¹⁹ Hi- he' ga-hwēē- jee' kyaah' jnääh', pero sa- ma-laay' kyaah' jnääh'. Wa-ra- jäh' kih' ma' laay'

kyaah' jnääh', ma' jäy' koo- hweh- kyaah' jnääh'. He- ga-hwēēy- jee' kyaah' jnääh' ga-lä-jnä', ja- lä-jēy- laay' kyaah' jnääh'.

²⁰ Pero ma-hñah- ba' hnäh' Jmi-lle' Na-jngii' he- ga-kwēēh' Cristo hnäh'. He-ja- ma-kyuuh- ba' hnäh' ha- lä- la' ju'dsoo'. ²¹ Ja- kih' he- sa- kyuuh- hnäh' ju'dsoo' he- siin- juu' la- kyah' hnäh'. Siin- he- la- kih' he- ma-kyuuh- ba' hnäh'. Jēeh' ma-ñeh' ba' hnäh' ni- koo- juu' ta-juu' sa- go-hii' jee' kih' ju'dsoo'.

²² ¿Hi- na- hi- ta-juu'? Hi- jäh' kih' Jesús sa- laay' Cristo, hi- he' ba' hi- ta-juu'. Hi- na-høøh' kih' Cristo, jäh' sa- chaä- Dio hi- ni- sa- chaä- jooy' ka-läh'. ²³ Lä-jēē- hi- jäh' sa- laa' Jesús joo' Dio, hi- he' sa- laa' kyaah' Tää. Pero hi- mi-jnääh' hñii' he- laay' kyaah' joo' Dio, laay' kyaah' Tää ka-läh'.

²⁴ Wa' jä' koo- hweh- kyaah' hnäh' he- ga-nuuh- hnäh' lä- ma- to-nē'. Jēeh', cher'mah' ga-jä' koo- hweh- kyaah' hnäh' he- ga-nuuh- hnäh' lä- ma- to-nē', lä-ja- tääh' hnäh' tää' kyaah' jooy' hi- kyaah' Tää ka-läh'. ²⁵ He- la- ja-, he- ga-bääh- Jesucristo hñii' kyaah' jne': he- ga-jmeey' chaä- jne' tää'.

²⁶ Siin- he- la- kyah' hnäh' mah' lä-ñeh' hnäh' kih' hi- hnøø' mi-gaa- hnäh'. ²⁷ Pero Jmi-lle' Na-jngii' he- ma-hñah- hnäh' kih' Cristo, ma-jä' ja-ba' kyaah' hnäh'. Mo-so- jmee- bii' hi- mi-tēē- hnäh'. Jmi-lle' Na-jngii' ba' mi-tēē- hnäh' ga-lä-jē-. Hi- hlēeyh' ju'dsoo' jmah' ba', ja- juu' ta-juu'. Ja- go-taah' hnäh' koo- hweh- kyaah' Cristo, ja-ba' lä-koo- ma-mi-tēē- Jmi-lle' Na-jngii' hnäh'.

²⁸ Gyuu- kyaan-, na' na- go-taah' hnäh' koo- hweh- kyaah' Cristo. Lä-ja- lä-cha- o-jøh- dsē- jnan- wa-ra- ga-tē' jee' lä-jnääh', hi- lä-ja- sa- jän' kyaah' o-hih- wa-ra- ga-tē' jee' jäh'. ²⁹ Ma-ñeh' ba' hnäh', lluu' ba' Jesús. Lä-ja- hnøø' lä-ngēeh' hnäh' ka-läh', lä-jēē- hi- jmee- he- llu' laay' kyaah' Dio.

3

Hi- laa' joo' Dio

¹ Jëè da' hnäh' ha- koh' sa- hnää' Täa' jne', lä' jiih' ma- mi- cheey- jne' joo'. He- ja-, dsa- jmi- gyuu- sa- kyuu- jne', jëeh' sa- ga- lä- kyuy' hñii' Dio. ² Øøhn' hi- hnaan-, na' ma- laa' jne' joo' Dio. Sa- ga- ma- ñe' jne' ha- lä- lee' jne'. Pero ñe' ba' jne', wa- ra- ga- tē' jee' lä- jnäa' Jesucristo, lee' jne' lä- koo- laay' hñiiy', jëeh' ma- ja- jëe' jnih' na- hñaa' lä- jëe- lä- koo- laay' hñiiy'. ³ Hi- ga- lä- jëe- hi- cha- o- jøh- dsē- kih' he- leey' kwee- kyaayh', hi- he' na-, ngoo' mi- lluy' hñiiy' cha- ga- miih- lä- jiih' leey' na- jngëey' lä- koo- na- jngëe' hñii' Jesús.

⁴ Lä- jëe- hi- jmee- dso'kye-, hlääyh- cha- nē' ley kih' Dio. Jëeh' hi- jmee- dso'kye- na-, sa- mi- tey' kih' ley. ⁵ Ma- ñeh' ba' hnäh', ja' Jesús mah' jñuuyh' dso'kye- jnän'. Hi- he' ni- miih- dso'kye- sa- ga- lä- cha- kiyh'. ⁶ Lä- jëe- hi- tääh' kyaayh', sa- jmeey- dso'kye-. Pero lä- jëe- hi- jmee- dso'kye-, sa- ga- ma- jëey- ni- sa- ga- ma- lä- kyuy'. ⁷ Gyuu- kyaan-, ta- kwa- hnäh' jwē' kih' ni- jaa- mah' mi- gaay- hnäh'. Hi- jmee- ma- la- he- llu' jmah', hi- he' ba' lluu', lä- koo- lluu' hñii' Cristo. ⁸ Pero hi- ga- nää' jmee- dso'kye-, laa' kyaa' hi- sa- llu', jëeh' hi- sa- llu' ga- løø' jmee- he- hñiih' lä- ma- to- nē'. He- ja- ja' Joo' Dio mah' heey' ta' kih' hi- sa- llu'.

⁹ Lä- jëe- hi- laa' kyaa' Dio sa- jmeey- dso'kye-, jëeh' lä- ma- laay' ja- ba' sa- ju- kih' Dio. Sa- le' jmeey- dso'kye-, kih' he- laay' kyaa' Dio. ¹⁰ Jee' la- dsa- lä- jnä' hii- laa' joo' Dio hi- hii- laa' joo' hi- sa- llu'. Ga- lä- jëe- hi- sa- jmee- he- llu', hi- sa- hnääy' øøyh', sa- laay' kyaa' Dio.

Wa' hnää' jne' lä- jaa- lä- jaa- dsa- kyaahn'

¹¹ Juu' la-, he- ga- nuuh- hnäh' lä- ma' to- nē': Wa' hnää' jne' lä- jaa- lä- jaa- dsa- kyaahn'. ¹² Ta- jmee- hnäh' lä- koo- ga- jmee' Caín hi- ma'

laa' kyaa' hi- sa- llu' mah' ga- jngëeyh' øøyh'. ¿Hee- kih' ja- he- ga- jngëeyh' øøyh'? Ga- jngëeyh', kih' lä- jē- he- ma' jmeey- ma' la' ta' hñiih' ba', hi- ta' kih' øøyh- ma' la' ta' llu' jmah'.

¹³ Hnäh' øøhn', ta- jmee- hnäh' dsaa- hoh' cher' mah' na- høøh' dsa- kyah' hnäh'. ¹⁴ Kih' he- hnää' jne' øøh' jne', he- ja- ma- ñe' jne' ma- tēeh' jne' jee' chaa- jne' tää' la- he- ma' juu' jne'. Pero hi- sa- hnää' øøh-, lä- ma- na- juuy' ja- ba'. ¹⁵ Lä- jëe- hi- na- hääh' øøh-, laay' lä- koo- jaa- hi- jngëeh- dsa-. Ma- ñeh' ba' hnäh', ni- jaa- hi- jngëeh- dsa-, sa- na- jnäay' kih' Dio. ¹⁶ Ma- ñe' ba' jne' hee- ja- he- hnää' jne' øøhn'. Jëeh', Jesucristo ga- ngëe' hñii' ga- juu' jnä' jne'. Ja- ba' lä- ja- jne' ka- läh', ää- jmi- kwaa' jne' hñaan' mah' juu' jne' kih' øøhn'. ¹⁷ Hi- ma- cha- kih' jmi- gyuu- la-, mah' sa- kway- ni- miih- lä- ma' la- kyaa' øøyh-, ha- lä- ja- jäh- hnää' bih' Dio mah' sa- hnääy' øøyh'. ¹⁸ Gyuu- kyaan-, sa- jmaa' jnän' he- hnää' jne' dsa- kyaahn' kyaah' juu' ta- jmah'. Hnøø' kwan' lä- kaa- tuh- dsē- jne' he- jmee' bih' kiyh', ja- koo- jmeen' ba'.

¹⁹ Heh' lä- ja- ñe' jne' he- tøøhn' kyaah' ju' dsoo' hi- mo- so- hñii' ga' huudsē- jnän' cha- nē' Dio. ²⁰ Pero cher' mah' hñii' ga' huudsē- jnän', ha- ga' sa- ñe- Dio hi- jëe- jne'. Ga- lä- jē- go- te- ba' ñey-. ²¹ Øøhn' hi- hnaan-, cher' mah' ma- na- jngii' huudsē- jnän', ma- cha- ba' o- jøh- dsē- jnän' kyaah' Dio. ²² Hi- wa' he- cha- he- he- ngiin' kih' Dio, hñah' ba' jne', jëeh' høø- ba' jne' nuuh' kiyh' hi- jmee- ba' jne' lä- jē- he- tih- dsēy'. ²³ He- la- ja- nuuh' kiyh': He- jmeen' dsoo' dsē- jne' kih' joo' Jesucristo, hi- he- hnää' jne' dsa- kyaahn' lä- koo- mada' he- ga- jmeey' jnän'. ²⁴ Hi- høø- lä- jē- mada' kiyh', chaa- bih' kyaah' Dio, hi- Dio kyaayh' ka- läh'. Ta- la- kih' jmi- lle' he- ga- kwëeyh' jne', he- ja- ba' na- ñe' jne' Dio kyaah' jne'.

4

Beë' ga' Jmi-llé' kih' Dio lä'koh' ga' jmi-llé' kih' hi' sa'llu'

¹ Øøhn' hi' hnaan', ta' wa' heeh' hnäh' kih' lä'jēē' hi' jäh' kye' Jmi-llé' kih' Dio. Kye' da' hnäh' kwaat' kih' dsa' he' che' laay' kyaa' Dio o sa' laay'. Jēēh' jwēē' hi' ta' juu' ga'nää' lä'kaa' jmi-gyuu' jmäy' hñiiy' lä'koh' hi' ngēē' juu' kih' Dio. ² Lä'la' ba' lä'kyuuh' hñih', hiji' na' hi' kye' Jmi-llé' kih' Dio. Lä'jēē' hi' jäh' ja' Jesucristo, laa' jmi-ngo', hi' he' ba' kye' Jmi-llé' kih' Dio. ³ Hi' lä'jēē' hi' kye' jmi-llé' hi' jäh' sa' ga'laa' Jesucristo jmi-ngo', hi' he' sa' laa' kyaa' Dio. Jmi-llé' hi' na'høøh' kih' Cristo ba' he'. Ma'nueh' ba' hnäh', ja' jmi-llé' kih' hi' na'høøh' he' hi' ma'chaay' ba' jmi-gyuu' jmi' na'.

⁴ Gyuu' kyaan', ma'laah' hnäh' kyaa' Dio, hi' ma'lēh' hnäh' kih' hi' ta' juu' he'. Jēēh' beë' ga' Jmi-llé' kih' Dio hi' jää' hnäh', lä'koh' ga' hi' jää' dsa' jmi-gyuu'. ⁵ Dsa' he' laa' kyaa' jmi-gyuu' la' ba', he'ja' hlēeyh' juu' he' cha' jmi-gyuu' la', hi' dsa' jmi-gyuu' ba' nuu' kiyh'. ⁶ Pero jne' laa' jne' kyaa' Dio. Hi' kyuu' Dio, hi' he' nuu' jnän'. Pero hi' sa' kyuu' Dio, sa' jmeey' he' jnän'. Lä'ja' ba' jmeē' lii' hee' na' jmi-llé' he' la' kih' ju'dsoo', hi' hee' na' jmi-llé' he' la' juu' ta' juu'.

He' ba' che' hnää' Dio jne'

⁷ Øøhn' hi' hnaan', wa' hnää' jne' dsa' kyaahn'. Jēēh', he' hnää' jne' øøhn' gwa' kih' Dio ba' ja'. Ga'lä'jēē' hi' hnää' dsa' kyaah', hi' he' ba' laa' kyaa' Dio, hi' he' ba' kyuu' Dio. ⁸ Hi' sa' hnää' dsa' kyaah', sa' ga' ma'kyuu' Dio. Jēēh', Dio hnää' bih' dsa'. ⁹ Kyaah' lä'la' ga'mi'jnää' Dio ha' koh' sa' hnäy' jne'. Ga'cheey' jooy' jmi-gyuu' la' hi' laa' gyuu' koo' mēē' kyaay'. Mah' jmeey' chaay' jne' ta' la' kih' jooy' ba'. ¹⁰ Ha' gwa' he' hnää' jne' Dio. Sa' ja' jnän' he' hnää'

jne' Dio. Dio ba' he' hi' ga'lä'hnää' jne' to'nē' he'ja' ga'cheey' jooy' mah' ga'juuy' laa' jne' lä'jwē' jee' ga'lä'hmaah' dso'kye' jnän'.

¹¹ Øøhn' hi' hnaan', cher'mah' Dio ma'lä'hnää' jne' cha'miuh', ja'ba' lä'ja' ää' jmi' lä'hnää' jne' dsa'kyaahn'. ¹² Jih'koh' ni' jaa' sa' ma'jēē' Dio. Pero cher'mah' hnää' jne' dsa'kyaahn', Dio ba' kyaah' jne'. Hi' he' jmeen' lä'ja' ma'na'hñaa' he' hnää' jne' Dio. ¹³ Kih' he' ga'kwēēh' Dio jne' Jmi-llé' kiyh', he'ja' ñe' jne' chaay' jne' kyaah' Dio, hi' Dio kyaah' jne'. ¹⁴ Ma'jēē' jnääh' hi' jmeē' jnääh' ju'dsoo', Täa' he' hi' ga'chee' jooy' mah' läay' dsa' jmi-gyuu'. ¹⁵ Ga'lä'jēē' hi' jäh', Jesus he' laa' Jooy' Dio, chaay' kyaah' Dio, hi' Dio kyaayh' ka'läh'.

¹⁶ Ma'lä'kyuuh' jnääh' hi' ma'jmeē' jnääh' dsoo' he' hnää' Dio jne'. Jēēh', Dio hnää' bih' dsa'. Hi' hi' tääh' koo' hweh' he' hnäy' dsa'kyaayh', chaay' kyaah' Dio, hi' Dio kyaayh' ka'läh'. ¹⁷ He'ja', cher'mah' hnää' jne' dsa'kyaahn', ma'na'hñaa' ba' he' hnää' jne' Dio mah' lä'ja' ma'cha' ba' o'joh' dsē' jnän' wa'ra' ga'tē' jee' laa' Dio ta'. Jēēh' lä'koo' laa' hñii' Dio, ja'ba' lä'ja' laa' jne' jmi-gyuu' la'. ¹⁸ Hi' hnää' dsa'kyaah', sa' cha' mo' goyh'. Hi' dsoo' hnää' dsa'kyaah', jmeey' ta' koo' ba' he' goyh'. Pero hi' goh', jēey' wi' ba' laay', he'ja' goyh'. Lä'ja' cher'mah' hi' goh', he' sa' na'hñaa' he' hnäy' Dio ba' ja'.

¹⁹ Hnää' jne' Dio, jēēh' hñii' bih' ga'lä'hnäy' jne' to'nē'. ²⁰ Cher'mah' hi' jäh': "Jnä' hnaan' Dio", mah' na'häy' øøyh', hi' ta' juu' ba' he'. Jēēh', hi' jēē' øøh' mah' sa' hnäy', ¿ha' lä'ja' hnäy' Dio hi' sa' ma'jēey' jih'koh'? ²¹ Ga'hñah' jne' nuuh' la' kiyh': Cher'mah' hi' hnää' Dio, wa' hnäy' øøyh' ka'läh'.

5

Wa' la' dsēē' jne' kih' he' hläh'

¹ Ga-lä-jëë hi-ma-dsoo' dsë', Jesús he' laa' Cristo, hi he' ba' laa' kyaa' Dio. Cher'mah' hnää' jne' jaa' dsa- hi- chaa- chih- kyaa', lä-ja- ka-läh' hnää' jne' chih- kyaay'. ² Cher'mah' hnää' jne' Dio hi jmee' jne' lä-jë mada' kiyh', ñe' jne' hnää' ba' jne' ka-läh' lä-jëë joo'. ³ Lä-la- ba' la' he- hnää' jne' Dio, hnøø' høøñ' lä-jë mada' he- jmeey'. Hi lä-jë mada' kiyh' sa' jwëëh' go-te. ⁴ Jëeh', lä-jëë hi- laa' kyaa' Dio lla-dsëë kiyh' he- hliih' he- cha- jmi-gyuu' la-. Kyaah' he- ma-dsoo' dsë- jne' kiyh' Dio, he-ja- ba' ma-lla-dsëë' jne' kiyh' he- hliih' he- cha- jmi-gyuu' la-. ⁵ Hi- ma-dsoo' dsë', Jesús he' laa' Joo' Dio, hi he' ba' hi- lla-dsëë' kiyh' he- hliih' he- cha- jmi-gyuu' la-.

Cha- ba' he- jmee- ju'dsoo' kiyh' Joo' Dio

⁶ Kyaah' jmi- hi- kyaah' jma- ja' Jesucristo jmi-gyuu' la-. Ja- ma-la- koo- ga-saay- jmi-, ga-tuy' jma- kiyh' dsöh' hma-cru-. Hi ja-ba' Jmi-lle' kiyh' Dio jmee- ju'dsoo' he- jay', jëeh' Jmi-lle' kiyh' Dio la' ju'dsoo' jmah' ba'. ⁷ Uu- laa' hi- jmee- ju'dsoo' gyuuh' jmi-gyuu'. Täa' he' jaa-, hi- laa' juu' he' jee' ga-të' uu', hi Jmi-lle' Na-jngii' ka-läh'. Koo- ba' juu' hii' kiyh' jee' lä-jëë uu- hi- he'. ⁸ Hi- cha- hnë- nëe' he- jmee- ju'dsoo' hwa' la-. Jmi-lle' kiyh' Dio he', jmi- ja-, hi jma- ka-läh'. Lä-jë hnë- nëe' he- ja-, hii' koo- ba' juu' kiyh'. ⁹ Heeh' ba' jne' ju'dsoo' he- kwa- dsa-, ha- ga' sa' kyeë' ju'dsoo' he- ga-jmee' Dio kiyh' joo'. ¹⁰ Hi- jmee- dsöo' dsë' kiyh' Joo' Dio, kyey- ju'dsoo' la- neh- tuh-dsëy'. Hi- sa' jmee' dsöo' dsë' kiyh', jmääy- Dio jaa- hi- ta-juu', jëeh' sa' ma-heeyh- ju'dsoo' he- ga-jmee' Dio kiyh' joo'. ¹¹ He- la- ja- ju'dsoo' he- ga-kway': Ta-la- kiyh' Joo' hi- na'jiih', ga-jmeey' chaa- jne' tää'. ¹² Hi- ma-heeh- kiyh' Joo', lä- ma-chaay- ja-ba'. Pero hi- sa-

ma-heeh- kiyh' Joo', sa- na'jnäy' kiyh' Dio.

Nuuh- kiyh' Jwaa- jee' ga-dsaa' juu' kiyh'

¹³ Siin- lä-jë he- la- kyah' hnäh' hi- ma-heeh- kiyh' Joo' Dio, mah' lä-ñeh' hnäh' he- ma-chaah- ba' hnäh' tää', hi mah' jmeeh- hnäh' dsöo' kiyh' Joo' Dio.

¹⁴ He- la- ja- o-jøh- dsë- he- ma-cha- jnän' kyaayh'. Cher'mah' ga-ngiin' he- hnøø' jne' kiyh' lä- hyoh- dsëy', nuuy' ba'. ¹⁵ Hi- cher'mah' ñe' jne' nuuy' ba' jnän', lä-ja- ñe' jne' ka-läh' wa-ra- ga-ngiin' wa' he- cha- he- he- lla-kyaa' jne' kiyh', ma-hñah- ba' jne' ja- lä-jë he- ma-ngiin' ja-.

¹⁶ Cher'mah' jaa- hnäh' ga-jëeh' jaa- øøh' jne' hi- jmee- dsökye- he- sa- jngiih' kiyh', ja- ngiih' kiyh' kiyh' Dio, hi- Dio jmee' ba' jøh- dsë' kiyh'. He- la- ja-, hläehn' kiyh' hi- jmee- dsökye- he- sa' jngiih'. Jëeh', cha- ba' dsökye- he- jngiih' kiyh' dsa'. Hi- kiyh' hi- ma-jmee' dsökye- ja-, sa- cha- jwahn' ngii' kiyh'. ¹⁷ Lä-jë he- hliih' he- jmee- jne', la' dsökye-. Pero cha- ba' dsökye- he- sa' jngiih' jnän'.

¹⁸ Ma-ñe' jne' ga-lä-jëë hi- laa' kyaa' Dio mo-so' jmeey' dsökye-, jëeh' Joo' Dio ba' hää- jne'. Sa- kway- jwë' kiyh' hi-sa-llu' mah' kaayh' jne'. ¹⁹ Ma-ñe' ba' jne' he- ma-laa' jne' kyaa' Dio, hi- hi-sa-llu' ba' jmee- hih- lä-kaa- lä-jah' jmi-gyuu'. ²⁰ Hi- ma-ñe' ba' jne', ja' ba' Joo' Dio. Ga-jmeey' ga-lä-ngëë' jne' mah' lä-kyuu- jnih'. Hi- he' he' laa' juu' dsöo'. Hi- ma-tøøh' ba' jne' ko-jøh' kyaah' hi- laa' juu' dsöo'. Hi- he' he' hi- Jesucristo Joo' Dio. Hi- he' he' hi- dsöo' laa' Dio, hi- jmee- chaa- jne' tää'.

²¹ Gyuu- kyaan-, hää- hnäh' hñaaah' kiyh' dio hi- na-laa- kaah- dsa-. Wa- la' lä-ja-.

2 Juan

He- la- jee' ga- te' to' je- he- ga- sii' Jwaa-

*Hee- ja- ju'dsoo' hi- hee- ja- he-
hnää- jne' dsa- kyaahn'*

¹ Jnä' dsa- ma-gyuh- kyaah' hnäh' siin' juu' la- kih' dsa-më' hi- na-lleeh' kyaah' Dio kyaah' kih' lä-jëe- jooy' hi- hnaan' lä-kaa- tuh-dsën'. Ja- ma-la- jnä' hnaan' hnäh', lä-ja- ka-läh', lä-jëe- hi- ma-lä-kyuuh- ju'dsoo' hnäy' hnäh'. ² Hnaan' hnäh' kih' he- tøøh' jne' kyaah' ju'dsoo' hi- lä- ma-tøøhn' ja-ba' kyaah' ju'dsoo' la- lä-jë- joh' jmi' cha-. ³ Ngün' kih' Dio hi- laa' Täa' jnän' hi- ngün' kih' Jesucristo jooy', wa' kway' he- llu' kyah' hnäh', wa' lä-nih' dsëy' hnäh', hi- wa' jmeey' hii' ti' tuh-hoh' hnäh', lä-koo- la' ju'dsoo' kiyh' hi- lä-koo- jiih' hnäy' hnäh'.

⁴ Peer- chaan- cha-miuh- llu' kih' he- ma-jeen' ko-llaa' gyuuh- kyaah' hi- ga-nää' lä-koo- hnøø' ju'dsoo' hi- lä-koo- nuuh- he- ma-hñah- jne' kih' Täa'. ⁵ Sa- la' nuuh- hmëe' he- siin' kyah' la-. Ja-ba' nuuh- he- ga-hñah' jne' lä- ma- to-në' ba' la-. He- ja- hne- dsa-më', chuun' kyaah' hne- na', wa' lä-hnäa' jne' dsa-kyaaahn'. ⁶ He- la- ba' ja-, he- hnää- jne' dsa-kyaaahn', he- jmeen' lä-koo- jäh' nuuh- kih' Dio ba'. He- la- ja- nuuh- he- ga-nuuh- hnäh' lä- ma- to-në': he- go'taah' hnäh' hnaah- hnäh' dsa-kyaaah' hnäh'.

Dsa- hi- ta-juu'

⁷ Jëeh', ga-nää' jwëe' hi- ta-juu' ' lä-kaa- jmi-gyuu', hi- sa- jmee- dsöö' ja' Jesucristo jmi-gyuu' la-, laa' jmi-ngo'. Hi- jmee- lä-ja-, hi- he' he' hi- ta-juu', hi- na-høøyh' kih' Cristo. ⁸ Leeh- hnäh' mah' sa- hee' ta' kyah' hnäh' he- ma-na'llu'. Lä-ja- ba' leh- hnäh' na'tee' jñee' ' hnäh'. ⁹ Wa' hi- cha- hi-, hi- dsa-kaah- jwë'

cher'mah' ga-tuy' nuuh- kih' Cristo, sa- laay' kyaah' Dio. Pero hi- høø- koo- hweh- nuuh- kih' Cristo, hi- he' ba' laa' kyaah' Dio hi- laay' kyaah' Jooy' ka-läh'. ¹⁰ Cher'mah' jaa- hi- ga-lloo' kyah' hnäh' hi- sa- kye- nuuh- kih' Cristo lä-koo- hlëehn' la-, ta- heeh- hnäh' cha'neh- kyah' hnäh', ni- ta- jmee- hnäh' Dio kiyh'. ¹¹ Jëeh', hi- jmee- Dio kiyh', he- jmeey- ko-jøh' kyaah' ta' hñih' he- jmee- dsa- he'.

¹² Cha- cha-ga-miuh- juu' he- hnoon' jwëeh- hnäh', pero mo-so- ma-sii' ga' jnä', kih' he- hnoon' niin' na-jëen- hnäh' mah' llan' juu' ko-jøh' hi- lä-ja- jëe- dsë- jne' go-te-.

¹³ Jooy' dsa-më' øøh' hnäh' hi- na-lleeh' kyaah' Dio, jmeey- Dio kyah' hnäh'. Wa' la' lä-ja-.

3 Juan

He- la- jee' ga- tē' hnē- je- he- ga- sii' Jwaa'

Ga' hū' juu' kih' Gayo he- ga- ngēy' llu'

¹ Jnā' dsa- gyūh' kyaah' hnāh', siin' juu' la- kih' ome' kyaan', Gayo, hi- hnaan' lä- kaa- tuh- dsen'.

² Øøhn' hi- hnaan', ngin' kih' Dio mah' wa' dsa- ngēeh' llu' kih' ga- lä- jē- ba'. Lä- koh' llūh' hne- kih' Dio, ja- ba' lä- ja- wa' chaah- hne- llu'.

³ Ga- jēē' dsen' cha- miih- ma' ya- nāā' ko- llāā' øøh' jne'. Ga- jmeeyh' juu' lä- ma- hääh' ba' hne- koo- hweh- kyaah' ju' dsoo'. ⁴ Sa- cha- ga' jyoh- he- jmee- jēē- dsen' lä- koh' ga' he- la-, he- nuun' tääh' ba' gyūh- kyaan' lä- koo- la' ju' dsoo'.

⁵ Øøhn' hi- hnaan', jmeeh- ba' hne- llu' lä- koo- hä' ma' jmeeh- be' kih' øøh' jne'. Hi- cha- ga' miih- llu' jmeeh- kih' hi- go- nāā' ta' jee' jyoh'.

⁶ Hi- he' ga- kwa' juu' neh' gwah' ha- lä- koh' hnaah' hnih'. Ja- jmeeh- llu' hoh' kwēyeh' he- jmee- bii' kiyh' cha' jwē' jee' ga- nāāy', jēeh' lä- ja- lle' kih' hi- jmee- ta' he' kih' Dio. ⁷ Hi- he' na- nāā' llu' dsē' kwaat' kih' Jesús. Sa- ga- heeyh- ni- miih- he- ma' kwa- dsa- hi- sa- ga' ma- heeh- juu' kih' Dio. ⁸ Ää- jmi' jmeen' be' kih' hih' dsa- hi- ga- nāā' kwa' ju' dsoo'. Jēeh', he- jmee' jne' lä- ja-, jmee' jne' ko- jøh' kyaayh' ba' ja-.

Ga- jmee' Diótrefe he- hliih'

⁹ Ga- siin' kih' gwah', pero Diótrefe sa- hnøøy' jmee- jnāäh' mada- kiyh', jēeh' hñii' bih' hnøøy' jmeey' hih'.

¹⁰ He- ja- wa- ra- ga- tē' jee' niin' jee' ja-, mi- liihn- dsēy' he- ngēy- kooyh- juu' jwih' mah' jmeey- juu' ta- juu' kyaā' jnāäh'. Hi- sa- lēē' kiyh' he- jmeey- lä- ja-. Lä- kye- øøh' jne' hi- dsa- nāā' jee' ja- sa- heeyh-. Hi- lä- ja-

hay- kih' hi- hnøø' heeh- øøh' jne', lä- jiih' lleey- neh' gwah' go- te'.

Ga' hū' juu' kih' Demetrio he- ga- jmeey' he- llu'

¹¹ Øøhn' hi- hnaan', ta- jmee- lä- koo- jmee- hi- ga- nāā' jwē' hliih'. Jmee' he- llu' jmah' ba'. Jēeh' hi- jmee- he- llu', laā' kyaā' Dio. Pero hi- jmee- he- hliih', sa- ga' ma- heeyh- kih' Dio.

¹² Ga- lä- jēē- ba' hlēeh- llu' kih' Demetrio. Lä- kye- ju' dsoo' hlēeh- llu' kiyh'. Ja- ba' lä- ja- jnāäh' jmee- jnāäh' ju' dsoo' kiyh' ka- läh'. Hi- ñeh' hnāh' hlēeh' jnāäh' ju' dsoo' jmah' ba'.

¹³ Cha- cha- ga' miih- he- hnoon' jwēeh- hne-, pero mo- so- ma- siin' ga' jnā'. ¹⁴ To- chah' la- hnoon' na- jēēn' hne- mah' llan' juu' ko- jøh'.

¹⁵ Wa' hi' ti' tuh- hoh'. Ome' jnän' jmee- Dio kyah'. Jmee' Dio kih' lä- jaa- lä- jaa- ome' jnän' hi- tääh' jee' na-.

Judas

He⁻ la⁻ na⁻ je⁻ he⁻ ga⁻ sii⁻ Juda

¹ Jnä⁻ Juda jmeen⁻ ta⁻ kih⁻ Jesucristo hi⁻ laan⁻ øøh⁻ Jacobo, siin⁻ kyah⁻ hnäh⁻ hi⁻ na⁻ teeh⁻ kyaa⁻ Dio hi⁻ laa⁻ Täa⁻ jnän⁻, hnäh⁻ hi⁻ na⁻ jngëe⁻, hi⁻ lä⁻ ja⁻ hää⁻ ba⁻ Jesucristo hnäh⁻. ² Wa⁻ lä⁻ ñih⁻ dsë⁻ Dio hnäh⁻ cha⁻ ga⁻ miih⁻, hi⁻ wa⁻ jmeey⁻ hi⁻ ti⁻ kyah⁻ hnäh⁻, hi⁻ lä⁻ ja⁻ wa⁻ hnäy⁻ hnäh⁻ cha⁻ ga⁻ miih⁻.

*Dio lla⁻ ta⁻ kih⁻ hi⁻ hñaa⁻ dsë⁻
(2 Pedro 2:1-17)*

³ Hnäh⁻ øøhn⁻ hi⁻ hnaan⁻, ma⁻ hnoon⁻ ma⁻ siin⁻ kyah⁻ hnäh⁻ ha⁻ lä⁻ ga⁻ lää⁻ Dio jne⁻. Pero na⁻ ba⁻ laan⁻, jmee⁻ bi⁻ kin⁻ siin⁻ jyoh⁻ juu⁻ kyah⁻ hnäh⁻. He⁻ ja⁻ chuun⁻ kyaah⁻ hnäh⁻, ni⁻ ko⁻ hi⁻ pih⁻ ta⁻ kwa⁻ hnäh⁻ jwë⁻ mi⁻ si⁻ dsa⁻ juu⁻ he⁻ ma⁻ dsoo⁻ dsë⁻ jne⁻ la⁻. Jëeh⁻, koo⁻ hä⁻ ba⁻ ma⁻ ga⁻ kwa⁻ Dio juu⁻ la⁻ kih⁻ lä⁻ jëe⁻ hi⁻ na⁻ jngëe⁻. ⁴ Ko⁻ llaa⁻ hi⁻ ma⁻ taah⁻ jee⁻ kyah⁻ hnäh⁻ jmäy⁻ hñiiy⁻ lä⁻ koo⁻ jaa⁻ øøh⁻ jne⁻. Pero ko⁻ ja⁻ ma⁻ na⁻ hee⁻ ba⁻ hi⁻ hñaa⁻ dsë⁻ he⁻ ja⁻ jmi⁻ gyuu⁻. Lä⁻ koo⁻ he⁻ tih⁻ dsëy⁻ juu⁻ he⁻ llu⁻ dsë⁻ Dio kyaah⁻ jne⁻, he⁻ ja⁻ jäyh⁻ na⁻ na⁻ jwë⁻ jnän⁻ jmeen⁻ lä⁻ jë⁻ he⁻ lla⁻ dsë⁻ jne⁻. Ni⁻ sa⁻ tooyh⁻ ta⁻ kih⁻ Jesucristo Dsa⁻ jøøh⁻ jnän⁻ hi⁻ laa⁻ jaa⁻ ba⁻, hi⁻ jmee⁻ hih⁻ kih⁻ lä⁻ jëe⁻.

⁵ Ma⁻ ke⁻ ma⁻ ñeh⁻ ba⁻ hnäh⁻ he⁻ la⁻, hnoon⁻ mi⁻ dsoohn⁻ hoh⁻ hnäh⁻ lä⁻ koo⁻ ga⁻ jmee⁻ Dio llo⁻ joo⁻, lä⁻ ma⁻ ga⁻ hwëy⁻ dsa⁻ kyaay⁻ hi⁻ ma⁻ tääh⁻ hwa⁻ Egipto. Ma⁻ ngëe⁻ he⁻ ja⁻, ga⁻ jngëeh⁻ Dio lä⁻ jëe⁻ hi⁻ sa⁻ ga⁻ lä⁻ dsoo⁻ dsë⁻ kiyh⁻. ⁶ Hi⁻ lä⁻ ja⁻ ko⁻ llaa⁻ ángele ga⁻ bey⁻ høøy⁻, kih⁻ he⁻ sa⁻ ga⁻ tih⁻ dsëy⁻ ta⁻ he⁻ ma⁻ hä⁻ gooy⁻. He⁻ ja⁻ ga⁻ jmee⁻ Dio täy⁻ na⁻ jneey⁻ jee⁻ na⁻ hoo⁻ jee⁻ sa⁻ hwëy⁻ jih⁻ koh⁻, lä⁻ jiih⁻ lloo⁻ jmi⁻ lla⁻ Dio ta⁻ kiyh⁻. ⁷ Hi⁻ lä⁻ ja⁻ ga⁻ heeh⁻ Dio wi⁻ hi⁻ ma⁻ tääh⁻ jwi⁻ Sodoma, hi⁻ ma⁻

tääh⁻ jwi⁻ Gomorra hi⁻ hi⁻ ma⁻ tääh⁻ jyoh⁻ jwi⁻ he⁻ ma⁻ tääh⁻ lä⁻ kaa⁻ jah⁻ ja⁻, kih⁻ he⁻ ga⁻ kaayh⁻ wa⁻ hi⁻ cha⁻ hi⁻, hi⁻ ga⁻ kaayh⁻ he⁻ ba⁻ dsa⁻ ñuu⁻ dsa⁻ kyaayh⁻. Lä⁻ ja⁻ ga⁻ la⁻ kih⁻ dsa⁻ he⁻ mah⁻ lä⁻ ngëe⁻ jne⁻ ha⁻ lä⁻ koo⁻ wi⁻ sa⁻ jëe⁻ dsa⁻ wa⁻ ra⁻ ga⁻ tē⁻ jee⁻ lla⁻ Dio ta⁻, kaay⁻ kyaah⁻ je⁻ he⁻ sa⁻ uu⁻ jih⁻ koh⁻.

⁸ Ja⁻ ba⁻ lä⁻ ja⁻ jmee⁻ dsa⁻ hi⁻ ma⁻ taah⁻ jee⁻ kyah⁻ hnäh⁻, laay⁻ lä⁻ koo⁻ dsa⁻ hi⁻ sa⁻ cha⁻ hu⁻ dsë⁻ kih⁻, ma⁻ mi⁻ sayh⁻ hñiiy⁻, sa⁻ hnøøy⁻ jmee⁻ Dio hih⁻ kiyh⁻, hi⁻ hlëy⁻ wi⁻ kih⁻ jmi⁻ lle⁻ hi⁻ cha⁻ be⁻ kih⁻.

⁹ Pero ángel jøøh⁻ hi⁻ chee⁻ Migye⁻ sa⁻ ga⁻ tuu⁻ dsëy⁻ ma⁻ jwäy⁻ dso⁻ jwi⁻ kih⁻ hi⁻ sa⁻ llu⁻, ma⁻ ga⁻ ti⁻ ga⁻ choo⁻ hi⁻ sa⁻ llu⁻ juu⁻ kyaayh⁻. Ma⁻ teey⁻ kwaat⁻ kih⁻ hi⁻ kih⁻ ma⁻ jä⁻ hñiiy⁻ Moisé. He⁻ ja⁻ ga⁻ siyh⁻ lä⁻ la⁻ ba⁻: “Dsa⁻ jøøh⁻ jnän⁻ wa⁻ juuh⁻ kyah⁻.” ¹⁰ Pero dsa⁻ hñaa⁻ dsë⁻ he⁻, hlëy⁻ wi⁻ kih⁻ lä⁻ jë⁻ he⁻ sa⁻ ngëe⁻. Hi⁻ dsa⁻ gaay⁻ kyaah⁻ he⁻ sa⁻ jwëeh⁻ lä⁻ ngëe⁻ jne⁻. Jëeh⁻, ma⁻ ñe⁻ ba⁻ jne⁻ lä⁻ koo⁻ lle⁻ jnän⁻ hi⁻ lä⁻ kye⁻ jah⁻ ma⁻ ñe⁻ bih⁻ ka⁻ läh⁻. Pero dsa⁻ he⁻, heey⁻ hñiiy⁻ kyaah⁻ lä⁻ jë⁻ he⁻ hee⁻ dsëy⁻. Ni⁻ miih⁻ sa⁻ jmeey⁻ hu⁻ dsë⁻.

¹¹ Peer⁻ jwi⁻ dsa⁻ he⁻, he⁻ jmeey⁻ lä⁻ koo⁻ ga⁻ jmee⁻ Caín. Hi⁻ hnøøy⁻ liyh⁻ cha⁻ miih⁻ kuu⁻, he⁻ ja⁻ dsa⁻ kayh⁻ jwë⁻ lä⁻ koo⁻ ga⁻ kah⁻ Bal⁻ aam. Hi⁻ le⁻ kiyh⁻ lä⁻ koo⁻ ga⁻ la⁻ kih⁻ Coré hi⁻ ga⁻ juu⁻ kih⁻ he⁻ ga⁻ jmeey⁻ chaayh⁻ kyaah⁻ Dio. ¹² La⁻ o⁻ hih⁻ kyah⁻ hnäh⁻ lä⁻ koo⁻ jmee⁻ dsa⁻ he⁻, ma⁻ dsa⁻ taayh⁻ jee⁻ kyah⁻ hnäh⁻ lä⁻ ma⁻ jmeeh⁻ hnäh⁻ jmi⁻ kuh⁻ huh⁻ hnäh⁻ kyaah⁻ dsa⁻ kyaah⁻ hnäh⁻. Ni⁻ miih⁻ sa⁻ lä⁻ hiiyh⁻ dsa⁻ taayh⁻ kuh⁻ hiiyh⁻ jee⁻ kyah⁻ hnäh⁻, hnooyh⁻ lä⁻ jë⁻ he⁻ ga⁻ tih⁻ dsëy⁻ hñiiy⁻ ba⁻. Laay⁻ lä⁻ koo⁻ jni⁻ he⁻ sa⁻ kyaah⁻ jma⁻, he⁻ go⁻ kye⁻ lle⁻ ta⁻ la⁻ ta⁻ jnø⁻. Laay⁻ lä⁻ koo⁻ hma⁻ he⁻ sa⁻ hii⁻ mi⁻ jii⁻ kih⁻, he⁻ ma⁻ cheeh⁻ lä⁻ kye⁻ jmoo⁻ kih⁻. Lä⁻ koo⁻ he⁻ na⁻ juu⁻ to⁻ jiih⁻ ba⁻ laay⁻.

¹³ Lä⁻ koo⁻ jmi⁻ ñeeh⁻ jee⁻ cha⁻ hlüh⁻

soo⁻ tu⁻joo⁻ kih¹, lä⁻ja⁻ laa¹ hi⁻ he⁻ kyaah¹ lä⁻jē⁻ he⁻ hliih¹ he⁻ jmeey⁻ ja⁻. Laay¹ lä⁻koo⁻ nuu¹ hi⁻ ma⁻kah⁻ jwē⁻ kih¹. Ma⁻na⁻laay⁻ kwaat⁻ dsa⁻näay¹ tää⁻ jee⁻ na⁻hoo⁻ läh⁻.

14 Enoc, hi⁻ ma⁻ laa¹ jee⁻ ga⁻tē⁻ gyeē¹ sa⁻ju⁻ kih¹ Adán, ga⁻hlēēy¹ kih¹ dsa⁻ he⁻, ga⁻ngēēy¹ juu¹ ha⁻ lä⁻ le⁻ ta⁻ cha⁻nē, ga⁻jāy¹: “Hi⁻ Dsa⁻jōøh¹ jnän⁻ ma⁻ja⁻ kyaah¹ cha⁻miih⁻ mil hi⁻ na⁻jngēē¹ kyaay¹, 15 mah¹ jmeey¹ jwiz⁻ kih¹ lä⁻jēē⁻ dsa⁻. Ma⁻ja⁻ llay¹ ta⁻ kih¹ lä⁻jēē⁻ hi⁻ hña⁻ dsē¹ he⁻ kwaat⁻ kih¹ dso⁻kye⁻ he⁻ ga⁻jmeey⁻ jee⁻ täay¹ jwē⁻ hliih¹ ja⁻, hi⁻ kwaat⁻ kih¹ lä⁻jē⁻ wii⁻ he⁻ ga⁻hlēēy¹ kih¹ Dio”, ga⁻jāh¹ Enoc. 16 Dsa⁻ he⁻ koo⁻ ti⁻chooy⁻ juu¹, sa⁻ tih¹ dsēy¹ ni⁻ koo⁻ ni⁻ he⁻ ga⁻ jyoh⁻ he⁻ llu¹, ga⁻näay⁻ hnooy⁻ lä⁻jē⁻ he⁻ heē⁻ dsēy¹ ba⁻. Hi⁻ hlēēy⁻ juu¹ kaah⁻ jmah¹ hi⁻ hlēēy⁻ juu¹ jmä⁻øø⁻ ha⁻ lä⁻ jee⁻ liyh⁻ kuu⁻.

Hnøø¹ mi⁻te⁻ jne⁻ lä⁻koo⁻ lle⁻ kih¹

17 Hnäh⁻ øøhn¹ hi⁻ hnaan⁻, mi⁻dsooh⁻ hoh⁻ hnäh⁻ lä⁻jē⁻ juu¹ he⁻ ma⁻nuun⁻ jää¹ he⁻ ga⁻kwa⁻ apóstole kya¹ Jesucristo Dsa⁻jōøh¹ jnän⁻, 18 ga⁻jāy¹ siiyh⁻ hnäh⁻: “Wa⁻ra⁻ ga⁻tē⁻ jee⁻ llaa⁻ jmi⁻, ya⁻nää⁻ dsa⁻ hi⁻ mi⁻kwah⁻ lä⁻jē⁻ he⁻ llu¹, hi⁻ ga⁻nää⁻ lä⁻koo⁻ ngii⁻ he⁻ hliih¹ he⁻ hä⁻ tuh⁻dsēy¹.” 19 Hi⁻ he⁻, koo⁻ llaay⁻ dsa⁻ hni⁻ mah¹ jmeey¹ to⁻ nää¹, hnooh⁻ gyih¹ he⁻ ngii⁻ jmi⁻ ngo⁻ kiyh¹, sa⁻ kyey⁻ Jmi⁻lle⁻ Na⁻jngii¹.

20 Øøhn¹ hi⁻ hnaan⁻, go⁻nää⁻ ba⁻ hnäh⁻ ta⁻ cha⁻nē kyaah¹ he⁻ ma⁻dsoo⁻ hoh⁻ hnäh⁻. He⁻ na⁻ ba⁻ he⁻ na⁻jngii⁻ go⁻te⁻. Hi⁻ lä⁻ja⁻ ngii⁻ hnäh⁻ kyah¹ kyaah¹ be⁻ kih¹ Jmi⁻lle⁻ Na⁻jngii¹. 21 Go⁻taah⁻ hnäh⁻ koo⁻ hweh⁻ kyaah¹ he⁻ hnää⁻ Dio hnäh⁻. Kwēēh⁻ hoh⁻ hnäh⁻ lä⁻jiih¹ tēē¹ Jesucristo Dsa⁻jōøh¹ jnän⁻ kyah¹ hnäh⁻ mah¹ lä⁻ja⁻ jmee⁻ chaa⁻ hnäh⁻ kyaay¹ lä⁻jē⁻ joh⁻ jmi⁻ cha⁻, jēēh⁻ lä⁻ñih⁻ dsēy¹ kyah¹ hnäh⁻.

22 Hlēēh⁻ hnäh⁻ hi⁻ jmee⁻ to⁻ dsē¹, mah¹ lä⁻ngēēy⁻ hee⁻ ja⁻ he⁻ llu¹. 23 Chaah⁻ hnäh⁻ hi⁻ ma⁻hii⁻ goo⁻

kih¹ dsoo¹ cha⁻je⁻ hi⁻ wa⁻ lä⁻ñih⁻ hoh⁻ hnäh⁻ kih¹ jñah⁻. Pero leeh⁻ hnäh⁻ wa⁻ra⁻ ga⁻jmeeh⁻ hnäh⁻ ko⁻jøh⁻ kyaay¹. Jēēh⁻, lä⁻koo⁻ he⁻ sah⁻ ba⁻ laay¹ kyaah¹ he⁻ hliih¹ he⁻ jmeey⁻ ja⁻.

24 Jaa⁻ Dio ba⁻ hi⁻ cha⁻ be⁻ kih¹. Hñii⁻ bih¹ liyh⁻ häay¹ hnäh⁻ mah¹ sa⁻ täh⁻ hnäh⁻. Heh¹ lä⁻ja⁻ ngēēy¹ hnäh⁻ ya⁻jwii⁻ kiyh¹, na⁻jngēēh⁻ hnäh⁻ hi⁻ cha⁻miih⁻ jēē⁻ hoh⁻ hnäh⁻. 25 Jaa⁻ hñii⁻ ba⁻ cha⁻ cha⁻miih⁻ hu⁻dsē⁻ llu¹ kiyh¹, hi⁻ läay⁻ jne⁻. He⁻ja⁻ wa⁻ jmeen⁻ juuh⁻ kih¹ Dio hi⁻ gya⁻jøøh¹. Jaa⁻ hñii⁻ bih¹ jmeey⁻ hih⁻ hi⁻ cha⁻ cha⁻miih⁻ be⁻ kiyh¹. Lä⁻ja⁻ laay¹ na⁻ hi⁻ lä⁻ja⁻ laay¹ ga⁻lä⁻jē⁻ joh⁻ jmi⁻ cha⁻. Wa⁻ la⁻ lä⁻ja⁻.

Apocalipsis Juu' he- ga- mi- jnää- ángel kih' Jwaa-

¹ Jee' la- na- sii- he- ga- mi- jnää- Jesucristo, ja- ba- he- ga- hyoyh' kih' Dio mah' mi- jnääy- kih' dsa- kyaay' lä- jē- he- nōø' juu' le' chah'. Ga- cheey' ángel kyaay' mah' ngēey' juu' la- ki- jnä', Jwaa- hi- jmee- ta- he' kiyh'.

² Jnä' ga- jmeen' dsoo' juu' kih' Dio, hi- ga- jmeen' dsoo' kih' lä- jē- juu' he- ga- kwa' Jesucristo, ja- ba- lä- koo- ga- jēen'.

³ La' llu' kih' hi- hē- hi- kih' hi- nuu- lä- jē- he- na' ga' le' lä- koo- jäh' juu' la-. Hi- la' llu' kih' hi- jmee- he' lä- koo- na- sii- juu' la-, jēeh' ma- ngoo' ya- jäh' le' he- ja-.

Ga- sii' Jwaa- kih' lä- jē- gyii' gwah-

⁴ Jnä' Jwaa- siii- kih' lä- jē- gyii' gwah- he- tōø' hwa' Asia. Ngii- kih' Dio wa' kway' lä- jē- he- llu' kyah' hnäh' hi- wa' jmeey' hii' tii' kyah' hnäh'. Hi- he' he' laa' na', hi- he' he' ma' laa' jää', hi- he' he' hi- na' ga' jäh'. Hi- lä- ja- ngii- kih' lä- jē- gyee- jmi- lle' hi- tääh' cha- nē' Dio. ⁵ Hi- lä- ja- ngii- kih' Jesucristo hi- mi- te' juu' kih'. Hi- he' to- nē- ga- lä- jiih' jee' kih' hi- ma- na- juu' hi- jōøh' ga' kih' jee' lä- jē- rey hi- chaa- hwa' la-.

Hi- he' hnää' jne', hi- ga- chey' dso' kye- jnän' kyaah' jma- kiyh'. ⁶ Hi- ga- jmäy' jne' lä- koo- rey, hi- lä- koo- jmi- dsa- mah' jmeen' ta- he' kih' Dio hi- laa' jmiy-. Wa' jmeen' juuh- kiyh' hi- wa' laay' dsa- ta- lä- jē- joh' jmi- cha-. Wa' la' lä- ja-.

⁷ Miih- ga' jmee-, jäh' jee' jni-. Ga- lä- jē- ba' jēey' wa- ra- ga- tē- jee' jäh', lä- kye- hi- ga- jmäy- dsoo'. Lä- jē- nē- dsa- hi- chaa- hwa' la- ki- hooh' wa- ra- ga- jēey' jäh' Jesús. Wa' la' lä- ja-.

⁸ "Jnä' he' laan' lä- koo- hwēh' A kyaah' hwēh' Zeta, jnä' he' ma- laan'

jää' ja- ga' nōø' jmi- gyuu-, hi- lä- jiih' hee' jmi- gyuu- lä- ma- laan' ja- ba'", ga- jäh' Dsa- jōøh' jnän'. Hi- he' laa' na', hi- he' ma' laa' jää', hi- ja- ba' hi- he' jäh' ka- läh', hi- cha- cha- miih- be' kih'.

Ga- hēē' mi- 'nē' Jwaa- jmēē' kih' Dsa- jōøh' jnän'

⁹ Jnä' Jwaa- øøh' hnäh', jēen- wii' ko- jōøh' kyaah' hnäh', jee' hnäh- jne' Dio ko- jōøh', hi- kwēeh- ba' dsē- jne' kyaah' be' he- kwa' Jesucristo. Ma' gyan' hwa' he- chee- Patmo, he- hä' jee' jmi- ñeeh-. Jee' ja- ga- chee' dsa- jnä' kih' he- sa- ga- lä- hnōøy' juu' kih' Dio, hi- lä- ja- sa- ga- lä- hnōøy' he- ma' kwan- juu' kih' Jesucristo.

¹⁰ Ma' ga- tē- jmi- he- tääh' dsa- kwa- ti' hmaah' kih' Dsa- jōøh' jnän', ma' kye- cha- miih- jmi- lle' Na- jngii', ma' ga- nuun' ta- ka' luun- koo- ki- gaa- he- nuuh' lä- koo- luu' hoo', ¹¹ he- ga- jäh':

—Jnä' he' laan' lä- koo- hwēh' A kyaah' hwēh' Zeta. Jnä' he' ma- laan' jää' ja- ga' nōø' jmi- gyuu-, lä- jiih' hee' jmi- gyuu- lä- ma- laan' ja- ba'. Sii- nē' mo- je- lä- koo- te' he- jēeh' la-, chee- kih' lä- jē- gyii' gwah- he- tōø' hwa' Asia. Chee- kih' jwii- Éfeso, kih' Esmirna, kih' Pérgamo, kih' Tiatira, kih' Sardis, kih' Filadelfia hi- kih' Laodicea.

¹² Ga- jeehn- hñii- mah' jēen- hij- he' ma' hlēeh- kyaah' jnä'. Lä- koo- ma' ga- jeehn- hñii- ga- jēen' gyii' candelero he- na- la' kyaah' ku' nōø'.

¹³ To' dsaah- jee' kih' candelero ja-, ga- jēen- jaa- hi- laa' lä- koh' ma' laa' Hi- ga- lēē- ngo', ma' kyeyh' koo- hmiih- kyoo- he- tē- lä- ga- tē- hwa', hi- ma' na- hñii- mo- dsēy' kyaah' hmiih- he- ma' na- la' kyaah' ku' nōø'.

¹⁴ Peer- ma' tō- jlēē- lley' lä- koo- tōø- jñu' borrego, hi- lä- koo- tōø- ta' hmoo-. Mi- nēy' ma' la' lä- koo- jee' hya- je-.

¹⁵ Ma- tiy' ma' la' lä- koo- la' ñe' nōø' he- jih' lä- koo- ma' koo- neh' hwii'. Llé' kiyh' ma' nuuh' lä- koo- jee' jyoo- jmi-. ¹⁶ Ma'

chaayh⁻ kyaah⁺ gooy⁻ ra-llu⁺ gye⁺
n^{uu} hi⁻ neh⁻ to⁻ hooy⁺ ma⁺ go⁻ hi⁺ koo⁻
ñe⁻ tuuh⁻ ch^{uu}h⁻ he⁻ na⁻ jni⁺ lä⁻ to⁺
jwoo⁺. Mo⁻ n^{ey} ma⁺ la⁺ lä⁻ koo⁻ jm^{ee}
hyoo⁻ he⁻ j^{ee} ñih⁺.

17 Ma⁺ ga⁻ j^{ee} jnih⁺, ga⁻ tahn⁺
lä⁻ koo⁻ he⁻ na⁻ juun⁺ h^{uu} tiy⁺. Ja⁻ ga⁻
ga⁻ kyey⁻ gooy⁻ ra-llu⁺ n^{ey} kin⁻ mah⁺
ga⁻ siyh⁺ jnä⁺:

—Ta⁻ wa⁺ gah⁺, jnä⁺ he⁺ ma⁻ laan⁺
jä⁺ ja⁻ ga⁻ n^{oo} jmi⁺ gy^{uu}, lä⁻ jiih⁺ he⁺
jmi⁺ gy^{uu}, lä⁻ ma⁻ laan⁺ ja⁻ ba⁺. 18 Jnä⁺
he⁺ na⁻ jiihn⁺. Jnä⁺ he⁺ ga⁻ juun⁺, pero
hii⁺ jnä⁺ la⁻ na⁻ jiihn⁺ ka⁻ läh⁺ lä⁻ j^e
joh⁺ jmi⁺ cha⁻. Wa⁺ la⁺ lä⁻ ja⁻. Jnä⁺
ba⁺ jmeen⁻ hih⁻ juu⁺ dsa⁻, hi⁻ jnä⁺
ba⁺ jmeen⁻ hih⁻ cher⁺ mah⁺ dsa⁻ nä⁺
cha⁻ je⁻. 19 Si⁺ lä⁻ j^e he⁻ ma⁻ j^{ee}h⁻,
lä⁻ j^e he⁻ j^{ee}h⁻ na⁺ hi⁻ lä⁻ j^e he⁻ na⁺
ga⁻ le⁻. 20 Jee⁻ la⁻ mi⁻ jnä⁺ he⁻
hn^{oo} jäh⁻ kih⁺ lä⁻ j^{ee} gye⁺ n^{uu} hi⁻
ma⁻ j^{ee}h⁻ hi⁻ tä⁺h⁺ goon⁻ ra-llu⁺ he⁻
hi⁻ lä⁻ j^e gyii⁺ candelero he⁻ na⁻ la⁻
kyaah⁺ ku⁻ n^{oo}. Lä⁻ j^{ee} gye⁺ n^{uu} la⁻
lä⁻ koo⁻ ángele kya⁺ lä⁻ j^e gyii⁺ gwah⁺,
hi⁻ lä⁻ j^e gyii⁺ candelero he⁻ ma⁻ j^{ee}h⁻
ja⁻, la⁺ lä⁻ koo⁻ lä⁻ j^e gyii⁺ gwah⁺.

2

*Juu⁺ la⁻ ga⁻ che⁺ Jwa⁺ kih⁺ gwah⁺
jwⁱⁱ- Éfeso*

1 Si⁺ kih⁺ ángel hi⁻ na⁻ hñaa⁺ gwah⁺
jwⁱⁱ- Éfeso: “Jäh⁺ hi⁻ cha⁺h⁻ gye⁺ n^{uu}
kyaah⁺ gooy⁻ ra-llu⁺ he⁺, hi⁻ ng⁺ jee⁻
kih⁺ gyii⁺ candelero he⁻ na⁻ la⁻ kyaah⁺
ku⁻ n^{oo}: 2 Ma⁺ ba⁺ jnä⁺ lä⁻ j^e he⁻
jmeeh⁻. Sa⁺ dsa⁻ hwa⁺h⁺ kyaah⁺ ta⁺
kyah⁺ hi⁻ j^{oh} ba⁺ hoh⁺. Hi⁻ sa⁺ kw^{ee}h⁻
hoh⁺ kyaah⁺ hi⁻ hl^{ee}h⁻ hi⁻ ma⁻ j^{ee}h⁻
ba⁺ hi⁻ jm^{aa} hñii⁺ lä⁻ koo⁻ apóstole hi⁻
sa⁺ laay⁺. Juu⁺ ta⁻ juu⁺ ba⁺ ma⁻ jnä⁺
kiyh⁺. 3 Ma⁻ j^{ee}h⁻ cha⁻ miih⁻ wii⁺
kwaat⁻ kin⁻ hi⁻ ma⁻ kw^{ee}h⁻ ba⁺ hoh⁺,
sa⁻ cha⁻ ma⁻ hwa⁺h⁺. 4 Pero cha⁻ koo⁻
he⁻ ma⁻ hl^{aa}h⁻ kyaah⁺ jnä⁺, mo⁻ so⁻
hnaah⁻ jnä⁺ lä⁻ koo⁻ ma⁺ hnaah⁻ jnä⁺
lä⁻ ma⁺ to⁻ n^{ey}. 5 Mi⁻ dsooh⁻ dá⁺ hoh⁺
lä⁻ koo⁻ ma⁺ hnaah⁻ jnä⁺ lä⁻ ma⁺ to⁻ n^{ey}.
Wa⁺ lä⁻ dsa⁺ hoh⁺ ka⁻ läh⁺ mah⁺ jmee⁻
lä⁻ j^e he⁻ llu⁺ lä⁻ koo⁻ ma⁺ jmeeh⁻ jä⁺.

Cher⁺ mah⁺ sa⁺ jmeeh⁻ lä⁻ ja⁻, ch⁺h⁺ ba⁺
jän⁻ mah⁺ jñuuhn⁺ candelero kyah⁺
cher⁺ mah⁺ sa⁺ ga⁻ j^{ee}h⁻ kyaah⁺ Dio
ka⁻ läh⁺. 6 Pero cha⁻ ba⁺ koo⁻ he⁻ llu⁺
he⁻ ma⁻ j^{ee}h⁻ kyah⁺. Sa⁺ tih⁻ hoh⁺ he⁻
jmee⁻ lä⁻ j^{ee} nicolaita, ja⁻ ba⁺ lä⁻ ja⁻
sa⁺ tih⁻ ds^{en} ka⁻ läh⁺. 7 Hi⁻ hn^{oo}
he⁺h⁺ juu⁺ la⁻, wa⁺ he⁺yh⁻ he⁻ hl^{ee}h⁻
Jmi⁻ lle⁺ Na⁻ jngii⁺ kih⁺ lä⁻ j^e gwah⁺.
Hi⁻ ga⁻ lih⁺ mi⁻ te⁺, kwan⁻ kuyh⁺ kih⁺
chaah⁺ hma⁻ he⁻ jmee⁻ cha⁺ dsa⁻,
he⁻ chih⁺ to⁺ dsaah⁺ ya⁻ jwii⁺ kih⁺ Dio.”

*Juu⁺ la⁻ ga⁻ che⁺ Jwa⁺ kih⁺ gwah⁺
jwⁱⁱ- Esmirna*

8 Hi⁻ si⁺ kih⁺ ángel hi⁻ na⁻ hñaa⁺
gwah⁺ jwii⁻ Esmirna: “Hi⁻ ma⁻ laa⁺
jä⁺ ja⁻ ga⁻ n^{oo} jmi⁺ gy^{uu}, lä⁻ jiih⁺ he⁺
jmi⁺ gy^{uu} lä⁻ ma⁻ laay⁺ ja⁻ ba⁺, hi⁻ hi⁻
ga⁻ juu⁺ hi⁻ ga⁻ lä⁻ jiiyh⁻ ka⁻ läh⁺, jäh⁺
lä⁻ la⁻: 9 Ma⁺ ba⁺ jnä⁺ lä⁻ j^e he⁻ jmeeh⁻.
J^{ee}h⁻ ba⁺ hne⁻ wii⁺ hi⁻ tä⁺ ñee⁻ hne⁻
pero cha⁻ cha⁻ miih⁻ kyah⁺ gy^{uu}h⁺
jmi⁻ gy^{uu}. Ma⁺ ba⁺ jnä⁺ kih⁺ hi⁻ hl^{ee}h⁻
wii⁺ kyah⁺. He⁻ koo⁻ jäh⁻ bih⁺ laay⁺
judiu. Pero laay⁺ dsa⁻ kya⁺ Tana⁺ ba⁺.
10 Ni⁻ miih⁻ ta⁺ wa⁺ gah⁺ kih⁺ he⁻ na⁺ ga⁻
dsa⁻ ng^{ee}h⁻. Hii⁺ hi⁻ sa⁻ llu⁺ la⁻ taayh⁻
ko⁻ llaa⁺ hnäh⁺ neh⁻ ñe⁺ mah⁺ j^{ee}y⁺ che⁻
kw^{ee}h⁻ hoh⁺ hnäh⁺. He⁺yh⁻ hnäh⁺
wii⁺ lä⁻ jiih⁺ t⁺ gya⁺ jmi⁺. Kw^{ee}h⁻ hoh⁺
lä⁻ jiih⁺ juuh⁺. Hii⁺ jnä⁺ kw^{ee}h⁻ hne⁻
koo⁻ coron he⁻ kyaah⁺ jmee⁻ cha⁺h⁻.
11 Hi⁻ hn^{oo} he⁺h⁺ juu⁺ la⁻, wa⁺ he⁺yh⁻
he⁻ hl^{ee}h⁻ Jmi⁻ lle⁺ Na⁻ jngii⁺ kih⁺ lä⁻ j^e
gwah⁺. Hi⁻ ga⁻ lih⁺ mi⁻ te⁺, sa⁻ cha⁻ he⁻
le⁺ kiyh⁺ jee⁻ t⁺ to⁺ jiih⁻ juu⁺ dsa⁻.”

*Juu⁺ la⁻ ga⁻ che⁺ Jwa⁺ kih⁺ gwah⁺
jwⁱⁱ- Pérgamo*

12 Hi⁻ si⁺ kih⁺ ángel hi⁻ na⁻ hñaa⁺
gwah⁺ jwii⁻ Pérgamo: “Hi⁻ chooh⁻ ñe⁻
tuuh⁻ ch^{uu}h⁻ he⁻ na⁻ jni⁺ lä⁻ to⁺ jwoo⁺,
jäyh⁺ lä⁻ la⁻: 13 Ma⁺ ba⁺ jnä⁺ lä⁻ j^e he⁻
jmeeh⁻ hi⁻ ha⁻ cha⁺h⁻. La⁺ h^{oo}
hi⁻ sa⁻ llu⁺ ba⁺ jee⁻ na⁻. Pero ma⁺ ra⁺
he⁻ chooh⁺ ba⁺ hne⁻ koo⁻ hweh⁻ juu⁺
kin⁻. Hi⁻ lä⁻ ma⁻ dsoo⁺ ja⁻ ba⁺ hoh⁺ kin⁻
ka⁻ läh⁺, ma⁺ ke⁻ ñeh⁻ ba⁺ ha⁻ lä⁻ ga⁻ la⁻
kih⁺ Antipa hi⁻ ma⁺ mi⁻ teh⁺ kyaah⁺
juu⁺ kin⁻. Ga⁻ jngiih⁺ dsa⁻ kiyh⁺ jee⁻

kyah' hnäh' na- jee' hää' hi-sa-llu'.
 14 Pero cha- ga' jyoh' he- kyaah'
 ga-hlääh- hne-. Jëeh', tääh' ga' jee'
 kyah' hnäh' hi- kye- nuuh- kih' Bal-
 aam. Hi- he' ga-taah- juu' Balac
 ha- lä- ga-jmeey' he- ga-tah' dsa-
 Israel kyaah' koo- ga-kuyh- he- lla-
 dsa- cha-në' dio hi- na-laa- kaah-
 dsa-, hi- kyaah' he- ga-kaayh' wa'
 hi- cha- hi-. 15 Ja-ba' lä-ja- tääh'
 jee' kyah' hnäh' hi- kye- nuuh- kih'
 dsa- nicolaita, he- ja- sa- tih- dsen-.
 16 He-ja- jeeh' hñaah' kyaah' Dio. Pero
 cher'mah' sa- ga-heeh' he- jwahn-
 la-, chah' ba' jän- kyah' mah' teen-
 kyaah' dsa- he' kyaah' ñe-tuuh' he-
 hä' hoon-. 17 Hi- hnøø' heeh' juu'
 la-, wa' heeyh- he- hlëeh- Jmi-lle'
 Na-jngii' kih' lä-jë- gwah-. Kih' hi-
 ga-lih' mi-te', kwan' kuyh' maná he-
 na-hmää', hi- kwëeh- jnih' koo- mi'
 mi'kuu' tøø-. Né' mi'kuu' ja-, na-sii-
 koo- jmi- hmëë', he- ni- jaa- sa-
 kyuuh-. Ma-la' hñii' hi- hyoh' ba'
 lä-kyuuh-."

Juu' la- ga-chee' Jwaa' kih' gwah- jwii- Tiatira

18 'Hi- sii' kih' ángel hi- na-hñaä'
 kih' gwah' jwii- Tiatira: "Joo' Dio
 hi- hya- je- mi-në', hi- la' ma-tiiy'
 lä-koo- ñe' nøø' he- jih'gyeh', hi-
 he' jäh' lä-la-: 19 Ma' ba' jnä' lä-jë-
 he- jmeeh-, hnaah- ba' hne- dsa-,
 mi-teh' ba' hne- ta' kyah', hi- jøh- ba'
 hoh'. Cha-ga-miih- ta-llu' jmeeh- na-
 lä-koh' ga' he- ma-jmeeh' jää'. 20 Pero
 cha- ga' jyoh' he- kyaah' ga-hlääh-
 hne-. Kwah- jwë' kih' dsa-më' hi-
 chee- Jezabel hi- jäh' ngëe- juu' kih'
 Dio kih' dsa-. Kyaah' nuuh- kiyh'
 mi-gaay- hi- nuuh' kin- mah' kaayh-
 wa' hi- cha- hi-, hi- kuyh- he- lla-
 dsa- cha-në' dio hi- na-laa- kaah-
 dsa-. 21 Ma' jøøn- mah' jëen- che-
 lä-dsaa- dsëy', pero sa- hii- tøy' he-
 kaayh- wa' hi- cha- hi-. 22 Na' na-
 jee' hääy' jwë' hliih', kyaä- jnih' në'
 jii- mah' heeh- jnih' cha-miih- wii'
 ko-jøh' kyaah' hi- kaayh- cher'mah'
 sa- ga-lä-dsaa- dsëy' kih' lä-jë- ta'

hliih' he- jmeey-. 23 Jmään' jooy'
 dsoo' lä-jiih' juuy'. Lä-ja- lä-jë- gwah-
 lä-ñe- kin-, jnä' ba' kyuuhn- huüdsë-
 kiyh', hi- kyuuhn- neh- tuh-dsëy'
 ka-läh'. Jnä' ba' kwëehn- hnäh'
 lä-jaa- lä-jaa- hnäh', lä-koo- te' he-
 jmeeh- hnäh'. 24 Pero jnä' hlëehn'
 hnäh' kyaah' lä-jëe- ga' hi- tääh' jwii-
 Tiatira, hnäh' hi- sa- tääh' kyaah'
 nuuh- na-, hnäh' hi- sa- kyuuh-
 he- jäh' he- na-hmää' ñiih' ga' kih'
 Tana'. Jwëehn- hnäh', mo-so' cha-
 ga' he- hnøø' kyah' hnäh'. 25 Chooh'
 hnäh' koo- hwëh- lä-jë- nuuh- he-
 ma-hñah- hnäh', lä-jiih' lloo- jmi'
 jähn'. 26 Kih' hi- ga-lih' mi-te' lä-jë-
 mada- kin- lä-jiih' llaa- jmi-gyuu-,
 jnä' kwan' jwë' jmeey' hih' kih' dsa-
 hi- tääh' lä-kaa- hwa'. 27 Jmeey' hih-
 lä-koo- jmee- hih' jaa- hi- chooh-
 hma-hiih- he- la' ñe'. Wa-ra- ga-të'
 jee' jmeey' hih' kih' dsa-, lä-koo- he-
 jøøy' koo- mi'hya- ba' le' kih' dsa-.
 Jëeh' hyoyh- cha-miih- be', ja-ba'
 lä-koo- be' he- ma-hyohn- kih' Tää-
 kyaan-. 28 Hi- kwëeh- jnih' nuu' hø'
 ka-läh'. 29 Hi- hnøø' heeh' juu' la- wa'
 heeyh- he- hlëeh- Jmi-lle' Na-jngii'
 kih' lä-jë- gwah-."

3

Juu' la- ga-chee' Jwaa' kih' gwah- jwii- Sardis

1 'Sii' kih' ángel hi- na-hñaä' gwah-
 jwii- Sardis: "Hi- jää' gyeë' jmi-lle'
 kih' Dio hi- jääy- gyeë' nuu', hi- he'
 jäh' lä-la-: Ma' ba' jnä' lä-jë- he-
 jmeeh-. Cha- juu' na-jiih- hne-, pero
 hi- na-juu' ba' hne-. 2 Nä' mi-nëh',
 ja- kwah- be' kyaah' ta' he- hä'
 gooh-, na' sa- ga' ma-ääh' ta' kyah'.
 Jëeh' ma-jëen' sa- ma-jä-llu' ta' kyah'
 lä-koo- hnøø' Dio. 3 Mi-dsooh- hoh'
 ja-, hee- na- ma-heeh' hi- hee- na-
 ma-nuuh-. Høø' he- na-, hi- jeeh'
 hñaah' ka-läh' kih' Dio. Cher'mah' sa-
 høøh- he- na-, jmeeh- wa-la' cha-la',
 jähn' kyah' lä-koo- jaa- hi- hii- ba'.
 Jëeh' hor- he- sa- leeh- jähn' kyah'.
 4 Tääh' ga' miih- dsa- kyaah' hne- jee'

jwiī Sardis nā, hī sā mā mī soh̄ sā hmīih̄ kih̄. Hī hē nā ngē̄ kyaah̄ jnā̄ kyeh̄ hmīih̄ tō̄ jlē̄, jēeh̄ lā̄ jā llē lē kiyh̄. ⁵ Hī gā lih̄ mī tē, hī hē kēh̄ hmīih̄ tō̄ jlē̄. Sā chen̄ jmiī kiyh̄ hē nā sī nē̄ jē jeē nā sī jmiī kih̄ lā̄ jē̄ hī nā jnā̄ kih̄ Dio. Hī mī jnā̄n̄ chā nē̄ Tā̄ kyaan̄ hī chā nē̄ ángele kyaaȳ hē kyuū jnih̄. ⁶ Hī hnø̄ heeh̄ juū lā, wā heeyh̄ hē hlēeh̄ Jmī llē Nā jngiī kih̄ lā̄ jē̄ gwah̄.”

Juū lā gā cheē Jwaā kih̄ gwah̄ jwiī Filadelfia

⁷ Sī kih̄ ángel hī nā hñaā gwah̄ jwiī Filadelfia: “Hē lā jāh̄ hī nā jngē̄, hī jmeē jū dsoō, hī chooh̄ jō ñē kih̄ David. Jeē nāȳ nī jaā sā jnē, jeē jneȳ nī jaā sā nā̄: ⁸ Mā bā jnā̄ lā̄ jē̄ hē jmeeh̄. Nā mā nā nā jwē̄ kyah̄ hē mā nān̄, hē nī jaā sā lē hā kyah̄. Mā kē mīih̄ gā bē chā kyah̄, mā høoh̄ bā hnē juū kin̄. Nī koō hǟ sā mā jāh̄ sā kyuū jnā̄. ⁹ Lā̄ lā jmeen̄ kih̄ hī laā kyaā Tanā hī koō jāh̄ laaȳ judiu. Peer̄ tā juuȳ bā jā. Hē jā jmeen̄ yā nāȳ yā juyh̄ jneȳ hū tih̄, hī jmeen̄ mī jnā̄ȳ hē mā lā̄ hnaan̄ hnē. ¹⁰ Mā kwē̄h̄ bā hoh̄ kyaah̄ madā hē gā jmeen̄ kyah̄. Hē jā hāan̄ hnē kih̄ hē wī hē nā gā jā̄ lā̄ kaā jmī gyuū wā rā gā tē̄ jeē jē̄ Dio chē lā̄ dsā dsē̄ dsā hī tā̄h̄ lā̄ kaā hwā kyaah̄ hē wī jā. ¹¹ Chah̄ bā jāhn̄. Chooh̄ koō hweh̄ nuuh̄ hē mā hñah̄ mah̄ nī jaā sā jñuū coron kyah̄. ¹² Kih̄ hī gā lih̄ mī tē, jmā̄ jnih̄ lā̄ koō hmā dsē̄ kih̄ gwah̄ hē lā kih̄ Dio kyaan̄, jih̄ koh̄ sā yā hē̄ȳ jeē jā. Nē̄ kiyh̄ sīn̄ jmiī kih̄ Dio kyaan̄ kyaah̄ jmiī kih̄ jeē jwiī kih̄ Dio kyaan̄ kā lāh̄ hē cheē Jerusalén hmē̄ hē jyoō gyuū jmī gyuū kih̄ Dio kyaan̄, hī sīn̄ nē̄ kiyh̄ jmiī hmē̄ kin̄. ¹³ Hī hnø̄ heeh̄ juū lā, wā heeyh̄ hē

hlēeh̄ Jmī llē Nā jngiī kih̄ lā̄ jē̄ gwah̄.”

Juū lā gā cheē Jwaā kih̄ gwah̄ jwiī Laodicea

¹⁴ Sī kih̄ ángel hī nā hñaā gwah̄ jwiī Laodicea: “Hī lā hī laā dsoō hī mī tē juū kih̄, hē bā hñiiȳ kwaȳ jū dsoō. Hī hē laā tō nē̄ kih̄ jeē lā̄ jē̄ hē gā jmeē Dio. Jāyh̄ lā̄ lā: ¹⁵ Mā bā jnā̄ lā̄ jē̄ hē jmeeh̄, nī sā gyuh̄ nī sā llaah̄ hnē. Llū bā wā rā jāh̄ kih̄ gyuh̄ ō llaah̄. ¹⁶ Kih̄ hē sā gyuh̄ nī sā llaah̄, hē jā ñun̄ hnē tā wā hoon̄, kih̄ kō hī pih̄ bā llaah̄ hnē. ¹⁷ Jēeh̄ hnē jwah̄: Jnā̄ chan̄ kuū, hī mā llaan̄ hñiin̄ llū, mō sō chā hē gā jmeē bī kin̄. Sā ñeh̄ hē laah̄ jaā hī nā hē̄, hī mō sō jmā̄ tā, hī tā̄ ñeē, hī tuū hī jaā hī kwah̄. ¹⁸ Jnā̄ kwan̄ nuuh̄ kyah̄, kī jnā̄ lā̄ kū nø̄ hē mā nā llū kyaah̄ jē, mah̄ lā̄ chā chā mīih̄ kyah̄. Hī lā̄ hmīih̄ tō̄ hē kēh̄ mah̄ sā jē̄ dsā lā ō hih̄ hē kwah̄. Hī tō̄h̄ mē̄ mī nēh̄ mah̄ lā̄ jnā̄ llū. ¹⁹ Jnā̄ juuhn̄ kiyh̄ mah̄ heehn̄ wī lā̄ jē̄ hī hnaan̄. Hē jā wā jē̄ hoh̄ hē hāah̄ jwē̄ kih̄ Dio, chaah̄ hñaāh̄. ²⁰ Hī jnā̄ chehn̄ hō haah̄ tē̄n̄. Cher̄ mah̄ chā hī nuū juū kin̄ mah̄ nāȳ hō haah̄, dsā hen̄ jmeen̄ mā nuū kyaayh̄, hī hñiiȳ kyaah̄ jnā̄ kā lāh̄. ²¹ Hī gā lih̄ mī tē, kwan̄ gyaȳ kyaah̄ jnā̄ jeē jmeen̄ hih̄, jā bā lā̄ koō gā lih̄n̄ gā mī ten̄, hē jā gā gyan̄ koō kih̄ Tā̄ kyaan̄. ²² Hī hnø̄ heeh̄ juū lā, wā heeyh̄ hē hlēeh̄ Jmī llē Nā jngiī kih̄ lā̄ jē̄ gwah̄.”

4

Dsā kaah̄ hē gā jmā̄ jøoh̄ Dio

¹ Mā ngē̄ hē jā, gā jē̄n̄ koō hō haah̄ nā nā gyuū jmī gyuū. Hī jā bā llē hē gā nuun̄ lā̄ mā tō nē̄, hē nuuh̄ lā̄ koō hī luū hoō, gā hlēeh̄ kyaah̄ jnā̄, gā jāh̄:

—Wií ta⁺ la⁺ mah⁺ heehn⁻ hne⁻ hee⁻ na⁻ le⁺ ta⁻ cha⁻ne⁺ ga⁻—ga⁻siyh⁻ jná⁺.

² Lã⁻chah⁺ ja⁻ ma⁻cheh⁺ jmi⁻lle⁺ kin⁻ gy^{uuh}⁺. Jee⁺ ja⁻ ga⁻jëen⁺ koo⁻ hma⁻sii[~] hi⁺ nẽ⁺ hma⁻sii[~] ma⁺ gya⁺ jaa⁻ hi⁻ laa⁺ jøøh⁺. ³ Hi⁻ ma⁺ gya⁺ jee⁺ ja⁻, ma⁺ jnääy⁺ lã⁻koo⁻ mi⁺kuu⁺ he⁻ chee⁻ jaspe kyaah⁺ cornalina. Ma⁺ jnä⁺ lã⁻ku⁺ lã⁻jii⁺ jee⁺ ma⁺ gyay⁺ ja⁻, jaa⁻ mi⁺h⁻kuu⁺ he⁻ jnä⁺ jih⁺gyeh⁺ lã⁻koo⁻ jnä⁺ jih⁺gyeh⁺ esmeralda. ⁴ Hi⁻ lã⁻ku⁺ lã⁻jii⁺ kih⁺ hma⁻sii[~] ma⁺ tøø⁺ ga⁻ jyoh⁺ gyii⁺kye⁺ hma⁻sii[~]. Nẽ⁺ hma⁻sii[~] ja⁻, ma⁺ tãäh⁺ gyii⁺kye⁺ dsa⁻gy^{uuh}⁺ hi⁻ ma⁺ kye⁺ hmi⁺h⁻ tøø⁺ hi⁺ ma⁺ lley⁺ coron he⁻ la⁺ kyaah⁺ ku⁻nøø⁻. ⁵ Jee⁺ ma⁺ chih⁺ hma⁻sii[~] juuh⁻ ja⁻, ma⁺ jmee⁺ je⁻ ñih⁺ hi⁺ ma⁺ nũ⁻ hi⁺ ma⁺ nuuh⁺ ma⁺ hlëeh⁺ dsa⁻. Hi⁻ ma⁺ na⁻h⁺ih[~] gyii⁺ mi⁺sẽ⁺ he⁻ ma⁺ koo⁻ cha⁻ne⁺ hma⁻sii[~] ja⁻. He⁻ ja⁻ ma⁺ la⁺ lã⁻jẽ⁻ gyii⁺ jmi⁻lle⁺ kih⁺ Dio. ⁶ Cha⁻ne⁺y⁺ jee⁺ ma⁺ gyay⁺ ja⁻, ma⁺ na⁻jaa⁺ he⁻ la⁺ lã⁻koo⁻ hu⁻ he⁻ jëe⁻, he⁻ juuh⁻ lã⁻koo⁻ jmi⁻ ñeeh⁻.

Koo⁺ kih⁺ hma⁻sii[~] he⁻ ma⁺ chih⁺ to⁺dsaah⁺ kih⁺ jee⁺ lã⁻jẽ⁻ hma⁻sii[~] he⁻ ma⁺ tøø⁺ lã⁻ku⁺ lã⁻jii⁺ ja⁻, ma⁺ tãäh⁺ kye⁺ jah⁺ hi⁻ ma⁺ choo⁺ mi⁺ne⁺ ta⁻ ka⁺luuy⁺ hi⁺ ta⁻ cha⁻ne⁺. ⁷ Hi⁻ to⁻nẽ⁺ jah⁺ he⁺ ma⁺ laa⁺ lã⁻koo⁻ jaa⁻ león. Jee⁺ ga⁻tẽ⁺ uu⁺ jah⁺ he⁺ ma⁺ laa⁺ lã⁻koo⁻ jaa⁻ kya⁺ mäh⁺. Jee⁺ ga⁻tẽ⁺ uu⁺ jah⁺ he⁺ ma⁺ la⁺ mo⁻nẽy⁺, lã⁻ la⁺ mo⁻nẽ⁺ jaa⁻ dsa⁻ñuuh⁻. Hi⁻ jee⁺ ga⁻tẽ⁺ kye⁺ jah⁺ he⁺ ma⁺ laa⁺ lã⁻koo⁻ jaa⁻ mi⁺ hi⁻ hëe⁺. ⁸ Lã⁻jëe⁻ kye⁺ jah⁺ he⁺ ma⁺ choo⁺ jñii⁺ sa⁺kyooy⁺. Lã⁻ku⁺ lã⁻jii⁺ ma⁺ choo⁺ cha⁻mi⁺h⁻ mi⁺ne⁺y⁺. Lã⁻jmi⁺ lã⁻hwẽ⁺ sa⁺ ma⁺ tuy[~] ma⁺ jãyh⁺:

Na⁻jngëe⁺, na⁻jngëe⁺, na⁻jngëe⁺ laa⁺
Dio Dsa⁻jøøh⁺ jnã⁻ hi⁻ cha⁻
ga⁻lã⁻jẽ⁻ be⁺ kih⁺.

Hi⁻ na⁻ ma⁺ laa⁺, hi⁻ na⁻ laa⁺ na⁺, hi⁻
ja⁻ ba⁺ hi⁻ na⁻ llaah[~] ka⁻lãh⁺.

⁹ Lã⁻jëe⁻ jah⁺ he⁺ ma⁺ jmãäy[~] jøøh⁺ hi⁻ gya⁺ nẽ⁺ hma⁻sii[~] he⁺, hi⁻ chaa⁻ lã⁻jẽ⁻ joh⁺ jmi⁺ cha⁻. Ma⁺ hnãäy⁺ cha⁻mi⁺h⁻ hi⁺ ma⁺ kway⁻ ti⁺hmaah⁺ kiyh⁺. Koo⁻ hä⁺ koo⁻ hä⁺ he⁻ ma⁺

jmeey⁺ lã⁻ja⁻, ¹⁰ lã⁻jëe⁻ gyii⁺kye⁺ dsa⁻gy^{uuh}⁺ ma⁺ juuh[~] jnẽ⁺ cha⁻ne⁺ hi⁻ gya⁺ jmee⁺ hih⁺ he⁺, jmeey⁻ juuh⁻ kih⁺ hi⁻ chaa⁻ lã⁻jẽ⁻ joh⁺ jmi⁺ cha⁻. Ma⁺ jwãy[~] coron kiyh⁺ cha⁻ne⁺y⁺, ma⁺ jãyh⁺:
¹¹ Hne⁻ Dio, Dsa⁻jøøh⁺ kyaa⁺ jnääh⁺, jaa⁻ hne⁻ ba⁺ hi⁻ jmãä⁺ jnääh⁺ jøøh⁺. Kyah⁺ hne⁻ ba⁺ jmee⁻ jnääh⁺ juuh⁻, kyah⁺ ba⁺ la⁺ ga⁻lã⁻jẽ⁻ be⁺. Jëeh⁺, hne⁻ ba⁺ ga⁻jmeeh⁺ lã⁻jẽ⁻ he⁻ cha⁻. Lã⁻ hyoh⁻ hoh⁺ hñaa⁺ ga⁻jmeeh⁺, he⁻ ja⁻ ba⁺ cha⁻.

5

Jee⁺ la⁻ hlëeh⁺ kih⁺ koo⁻ je⁻ he⁻ na⁻bã⁺ he⁻ ma⁺ chooh⁻ Borrego mäh⁺

¹ Hi⁻ ma⁺ gya⁺ jmee⁺ hih⁺ he⁺, ga⁻jëen⁺ ma⁺ chooyh⁻ kyaah⁺ gooy⁻ ra⁻lluuy⁺ koo⁻ je⁻ he⁻ na⁻sii⁻ ta⁻ neh⁺, hi⁺ na⁻sii⁻ ta⁻ ka⁺luu⁺ ka⁻lãh⁺, na⁻gyoh⁺ gyii⁺ jiih[~]. ² Hi⁻ ga⁻jëen⁺ jaa⁻ ángel be⁺ hi⁻ ma⁺ hlëeh⁺ kyaah⁺ be⁺, ga⁻jãyh⁺:

—¿Hi⁻ na⁻ hi⁻ na⁻ngẽ⁺ jwẽ⁺ jii⁺ lã⁻jẽ⁻ he⁻ na⁻gyoh⁺ gyii⁺ jiih[~] ja⁻ mah⁺ niyh⁺?

³ Pero sa⁻ ga⁻jnäã⁺ ni⁺ jaa⁻ hi⁻ lih⁻ ma⁺ jii⁺ je⁻ ja⁻ mah⁺ ma⁺ hëy⁺, ni⁺ gy^{uuh}⁺ jmi⁻gy^{uuh}⁺, ni⁺ hwa⁺ la⁻, ni⁺ neh⁺ hwa⁺ ka⁻lãh⁺. ⁴ Peer⁻ ga⁻hoohn⁻ cha⁻mi⁺h⁻, kih⁺ he⁻ sa⁻ chaa⁻ ni⁺ jaa⁻ hi⁻ na⁻ngẽ⁺ jwẽ⁺ ma⁺ niyh⁺ je⁻ ja⁻ mah⁺ ma⁺ hëy⁺. ⁵ Pero jaa⁻ jee⁺ lã⁻jëe⁻ dsa⁻gy^{uuh}⁺ he⁺ ga⁻siyh⁻ jnä⁺:

—Mo⁻to⁻ hooh⁻ cha⁻mi⁺h⁻. Hi⁻ León la⁻ hi⁻ na⁻jnäã⁺ kih⁺ Judá, ja⁻ ba⁺ sa⁺ju⁻ kih⁺ David, hi⁻ la⁻ ba⁺ ga⁻lih⁺, he⁻ ja⁻ na⁻ngëy⁺ jwẽ⁺ jiiy⁺ lã⁻jẽ⁻ gyii⁺ he⁻ na⁻gyoh⁺ ja⁻ mah⁺ niyh⁺ —ga⁻jãh⁺ dsa⁻gy^{uuh}⁺ siih⁺ jnä⁺.

⁶ Hi⁻ ga⁻jëe⁻ jnih⁺, laay⁺ lã⁻koo⁻ jaa⁻ borrego mäh⁺ hi⁻ ma⁺ cheh⁺ koo⁺ kih⁺ hi⁻ ma⁺ gya⁺ jmee⁺ hih⁺, to⁺dsaah⁺ kih⁺ kye⁺ jah⁺ he⁺, hi⁺ ja⁻ ba⁺ jee⁺ kih⁺ lã⁻jëe⁻ dsa⁻gy^{uuh}⁺ he⁺. Borrego he⁺ ma⁺ jnäã⁺ lã⁻koo⁻ borrego hi⁻ ma⁻jngëeh⁻ dsa⁻ nẽ⁺ na⁻hyoo⁺, ma⁺ lle⁻ gyii⁺ jøø⁺ lley⁺, hi⁺ ma⁺ choo⁺ gyii⁺ mi⁺ ne⁺y⁺. He⁻ ja⁻ la⁺ gyii⁺ jmi⁻lle⁺ kih⁺ Dio

he- ga-cheey' lä-kaa- hwa'. 7 Borrego mäh' he' ngooy' mah' ga-kay' je- he- ma' hä' ja'goo- ra-llu' kih' hi- jmee' hih' he'. 8 Lä- ma' ga-sooyh' je- ja-, lä-jëe' kye' jah' he' hi- lä-jëe' gyi'kyee' dsa-gyuh' ka-läh' ga-juuh' jne' cha'ney'. Lä-jaa- lä-jaa- ma' chooh- ma' koo- tu- he- choo' cha-miuh- si'ne', hi- ma' chooyh- ka-läh' ma' koo' kyaah' he- na-la- kyaah' ku'nø- he- na-ka' kyaah' chu-. Chu- ja- la' kwaat- juu' kih' hi- na-jngëe' hi- tääh' ngii' kih' kih' Dio. 9 Ga-lä-jëe' ba' hi- he' ma' hä' koo- su- hmëe', ma' jäyh':

Jaa- hne- ba' na-ngëh' jwë' sooh' je- na-, mah' jiih' lä-jëe' gyi' he- na-gyoh' ja-.

Jëeh' ga-jngëeh' dsa- hne-, ga-lääh' jnääh' kyaah' jma- kyah' mah' ga-ngëeh' jnääh' kih' Dio.

Ga-lääh' ga-lä-jëe' nëe' dsa- hi- hlëeh' lä-koo- lä-koo- juu', hi- tääh' lä-kaa- jwii-, hi- lä-kaa- hwa' jee' tääh' dsa- hi- jmee' hih'.

10 Ga-hñaah' jnääh' dsa-ta' kaah', ga-hñaah' jnääh' jmi-dsa- mah' jmee' jnääh' ta'he' kih' Dio jnan',

hi- lä-ja- jmee' jnääh' hih' kih' dsa- hi- tääh' lä-kaa- jmi-gyuh'.

11 Chah' ba' ga-jëen' ka-läh', ga-nuun' ma' hlëeh' jwëe' ángele lä-ku' lä-ji' kih' hi- ma' jmee' hih' jee' ja-, kyaah' jah' he', hi- kyaah' dsa-gyuh' he'. Joh' millón sa- tee' hi- ma' tääh' jee' ja-. 12 Lä-jëe' hi- he' ma' hlëeh' ki-gaa-, ma' jäyh':

Borrego mäh' hi- ga-jngiih' dsa- kih', hi- na- ba' na-ngëe' jwëe' he- cha- lä-jëe' be' kih', he- cha- cha-miuh- kiyh',

he- kyuyh- ga-lä-jëe' ba', he- cha- cha-miuh- be' kiyh',

he- lä-gah' jnih', he- jmeen' juuh- kiyh', hi- he- hä' jne' kiyh'.

13 Koo- ka-läh' ga-nuun' kih' ga-lä-jëe' hi- tääh' gyuh' hi- ga-jmäe' Dio, lä-kye- hi- ga-jmäe'

hi- tääh' hwa' la-, hi- neh' ga' kih' hwa' la- hi- lä-jëe' hi- tääh' neh' jmi-ñeeh' hi- lä-jëe' he- ga' cha- në' kih'. Lä-jëe' hi- he' ma' jah':

Wa' hán' kih' hi- gya' jmee' hih' në' hma-sii-, wa' hán' kih' Borrego mäh', wa' gah' jnih',

wa' jmeen' juuh- kiyh' hi- wa' cha- cha-miuh- be' kiyh' ga-lä-jëe' joh' jmi' cha-.

14 Lä-jëe' kye' jah' he' ma' jah':

—Wa' la' lä-ja-.

Hi- lä-jëe' gyi'kyee' dsa-gyuh' he' ga-juuh' jne', ga-juoy' lley' lä- ga-të' hwa' mah' ga-jmeey' juuh- kih' Dio.

6

Lä-jëe' gyi' he- na-gyoh' ja-

1 Ga-ji' Borrego mäh' koo- jwëe' he- na-gyoh' ja-, ga-jëen'. Ja-ga' ga-nuun' ga-hlëeh' jaa- kih' jee' lä-jëe' kye' jah' he'. Llé' kiyh' ma' nuuh' lä-koo- kii- hii- ñih', ga-jäyh':

—Ña- mah' jëe'.

2 Ma' ga-jëen', ga-jëen' jaa- kya'jih' tää-. Hi- ma' dsëe' kya'jih' he' ma' chooh- koo- hma- he- tey- flecha. Ga-hyoyh' koo- coron hi- ya-hëey' ma-na'lluuy' mah' liyh' jee' hnii-.

3 Lä- ma' ga-jiy' jee' ga-të' to' jwëe' he- na-gyoh' ja-, ga-nuun' ga-hlëeh' jee' ga-të' uu' jah' he', ga-jäyh':

—Ña- mah' jëe'.

4 Ya-hëe' jñah' kya'jih' gyuu' jih'. Hi- ma' dsëe' kya'jih' he' ga-hyoyh' koo- ñe'tuuh- juuh-. Lä-ja- ga-hyoyh' be' mah' jñuuyh' he- hii' ti' kih' dsa- jmi-gyuh'. Llay' hnii- mah' jngëeh' dsa-dsa-kyaah'.

5 Lä- ma' ga-jiy' jee' ga-të' hnëe' jwëe' he- na-gyoh' ja-, ga-nuun' kih' jee' ga-të' uu' jah' he', ga-jäyh':

—Ña- mah' jëe'.

Hi- ga-jëen' jaa- kya'jih' läh-. Hi- ma' dsëe' kya'jih' läh- he' ma' chooh- koo- kyaah' hih'. 6 Ja-ga' ga-nuun' ga-hlëeh' to'dsaah' jee' kih' lä-jëe' kye' jah' he', ma' jäyh':

—To' ñe' mi'trigo la' kih' koo' jmi' ta'. Hi' jñii' ñe' mi'cebada la' kih' koo' jmi' ta'. Pero ta' hee' naa' ni' jmi' mi' 'jeh' ma' ää'.

⁷ Lã' ma' ga' jiiy' jee' ga'të' kye' he' na'gyoh' ja', ga'nuun' kih' jee' ga'të' kye' jah' he', ga'jäyh'.

—Ñã' mah' jëe'.

⁸ Ma' ga'jëen', ga'jëen' jaa' kya'jiih' naä'. Hi' ma' dsëe' kya'jiih' he' ma' chee' Hi' Na'juu', jah' kaah' kiyh' ma' jnä' cha'je'. Ga'hyoyh' be' kih' koo' kiih' kih' jmi'gyuu' mah' jngëeyh' dsa' kyaah' ñe'tuuh', kyaah' kyoo', kyaah' dsoo', hi' kyaah' jah' hää' hi' chaa' hwa' la'.

⁹ Ma' ga'jiiy' jee' ga'të' hña' he' na'gyoh' ja', ga'jëen' ta' hwa' kih' na'hyoo' lä'jëe' dsa' hi' ga'juu' kwaat' kih' juu' kih' Dio hi' kwaat' kih' he' ga'mi'tey' kway' ju'dsoo'.

¹⁰ Hi' he' ma' hlëeh' kii'.

—Hne' Dio hi' na'jngëe' hi' laa' ju'dsoo', ÷lih' ba' llah' ta' mah' tee' jwii' kih' dsa' hi' tääh' hwa', hi' ga'tuu' jma' kyaa' jnääh'?

¹¹ Lã'jaa' lä'jaa' ga'hyoh' hmiih'tøø', hi' ga'la' mada' kiyh' mah' teeyh' dsëy' koo' ga'ko'hwëe' lä'jiih' dsëe' øøyh', hi' jmee' ja'ba' ta' ja' hi' lle' kih' juu' ja'ba'lä'koo' ga'juuy' hñiiy'.

¹² Hi' ga'jëen' ma' ga'näy' jee' ga'të' jñii' he' na'gyoh' ja'. Ga'jeh' wi' jwërte hwa', ga'lã'läh' në' hyoo', lä'koo' läh' hmiih' he' këh' dsa' hi' ti'meeh' dsë' lä' ma' dsa'juu' hi' chaa' kiyh'. Hi' në' sih' ko'lla' ga'lã'gyuu' jma'. ¹³ Ga'hlaa' nuu' hi' ma' hëe' gyuu' lä' ga'të' hwa', lä'koo' hla' mi'higo gyuu' hma' kih', wa'ra' ga'jme'e' lle' tä'. ¹⁴ Gyuu' jmi'gyuu' ga'ääh' go'te' lä'koo' mo'je' he' dsa'gyee' kih' hñii'. Ga'lã'jë' moh' kyaah' lä'jë' hwa' he' tääh' jee' jmi'ñeeh' ga'lã'sii' høø'. ¹⁵ Lã'jëe' rey hi' chaa' hwa', dsa'kaah', dsa'cha'kuu', juu' hløø', hi' lä'jëe' hi' bee' ga', lä'jëe'

hi' na'hneë' jmee' ta', hi' hi' sa' na'hneë' ga'hmääh' neh' too' kuu' hi' neh' kuu' hloo'. ¹⁶ Lã'jëe' hi' he' ga'jah' siiyh' moh', ga'siiyh' hloo' ka'läh'.

—Wa' hla' hnäh' në' kyaa' jnääh', hmää' jnääh' kih' hi' gya' jmee' hih' oo', hmää' jnääh' kih' Borrego mah' hi' hää' oo' mah' sa' jëey' jnääh'. ¹⁷ Jëeh' ma'dsëe' jmi' juu' he' ya'jëe' dsëy'. ¿Hi' ba' tää' tee' kyaayh'? —ga'jäyh'.

7

Hña'laa' na'dsë' to'laa' kyee' mil tē' hi' laa' lee' jee' jwii' Israel

¹ Ma'ngëe' he' ja', ga'jëen' kyee' ángele hi' ma' cheh' lä'jëe' kye' sa'kiih' kih' hwa'. Sa' ma' kway' jwë' ma' dsa'ngëe' lle' në' hwa', ni' në' jmi'ñeeh', ni' jee' cha' chaah' hma'.

² Hi' ga'jëen' jñah' ángel hi' ja' ta' jee' hya' hyoo', hi' ma' chooh' sello kih' Dio hi' na'jiih'. Ga'tëey' koo' ki'gaa' kih' lä'jëe' kyee' hi' ma' tääh' he' hi' ga'hyoh' be' mah' jmeey' dsoo' kih' hwa' hi' kih' jmi'ñeeh' ka'läh'.

³ Ga'jäyh'.

—Ta' jmee' dsoo' kih' hwa' ni' kih' jmi'ñeeh', ni' kih' ni' koo' chaah' hma' ta'ko'jiih' sa' ga' ma'la' lii' mo'kye' lä'jëe' hi' jmee' ta'he' kih' Dio jnän'.

⁴ Ja'ga' ga'nuun' ma'të' hña'laa' na'dsë' to'laa' kyee' mil dsa' hi' ma'laa' lee' kih' jee' lä'jëe' naä' dsa' kyaa' Israel. ⁵ Dsa' kyaa' Judá, tee' gya'to' mil hi' ma'laa' lee', hi' kyaa' Rubén, tee' gya'to' mil, hi' kyaa' Gad, tee' gya'to' mil, ⁶ Hi' kyaa' Aser, tee' gya'to' mil, hi' kyaa' Neftalí, tee' gya'to' mil, hi' kyaa' Manasé, tee' gya'to' mil, ⁷ hi' kyaa' Simeón, tee' gya'to' mil, hi' kyaa' Leví, tee' gya'to' mil, hi' kyaa' Isacar, tee' gya'to' mil, ⁸ hi' kyaa' Zabulón, tee' gya'to' mil, hi' kyaa' José, tee' gya'to' mil, hi' kyaa' Benjamín, tee' gya'to' mil.

Jwëë' jwërte dsa- hi- ma' kyeh' hmih- tøø- jmah'

⁹ Ma-ngëë' he- ja-, ga-jëën- jwëë' jwërte dsa- hi- ni- jaa- sa- tää- hëëy'. Jee' ja- ma- tääh' dsa- hi- chaa- lä-kaa- hwa', lä-jëë- nää' dsa- hi- chaa- lä-kaa- jmi-gyuu', dsa- hi- hlëeh- lä-koo- lä-koo- juu' kih', ma- tääh' cha'në- hi- gya' jmee- hih- he', hi- cha'në- Borrego mäh'. Lä-jëë- hi- he' ma' kyeh' hmih- tøø- hi- ma' chooyh- gooh' hma-su'. ¹⁰ Ga-lä-jëë- ma' hlëeh- ki-gaa-, ma' jäh': "Dio jnän- hi- gya' jmee- hih- na-, kyaah' Borrego mäh' kyaay', hi- na- ma-läa' jne'." ¹¹ Lä-jëë- ángele hi- ma- tääh' lä-ku- lä-jii' kih' hi- gya' jmee- hih- he', kyaah' lä-jëë- dsa-gyuu', kyaah' lä-jëë- kyee' jah' he', ga-juuyh' jnëy' cha'në- hi- jøøh', lä-jiih' ga-jooy' lley' lä- ga-të' hwa', ga-jmeey' juuh- kih' Dio. ¹² Ga-jäyh':

Wa' la' lä-ja-, wa' hän' kiyh', laay' jøøh', kyuyh- cha-miuh-, wa' kwan' tíhmaah' kiyh', wa' gah- jnih', cha- be' kiyh' hi- beey'. Kih' Dio jnän- wa' la' lä-ja- lä-jë- joh' jmi- cha-.

¹³ Jaa- jee' lä-jëë- dsa-gyuu' he' ga-ngii' juu' kin-, ga-jäyh':

¿Hi- na- hi- kyeh' hmih- tøø- hi- tääh' la-, ha- ta- ma-ya-näy'?

¹⁴—Hne- Dsa-jøøh' kyaan-, ñeh' ba' hne- —ga-jwi' jnih'.

Mah' ga-siiyh- jnä':

—Hi- na- na- hi- ga-hwëë- jee' ga-jëë' dsa- wii' jwërte. Ga-gyiyh' sa-hmih- kiyh', ga-jmeey' tø-jlëë- kyaah' jma- kih' Borrego mäh'.

¹⁵ He-ja- ba' na- tääyh' cha'në- Dio jee' jmee- hih-. Lä-jmii' lä-hwë' jmeey' jmi- jee' chih' gwah- kiyh'. Hi- hi- gya' në- hma-sii- hi- jmee- hih- he', jmeey- cha- hih' kih' lä-jëë- hi- tääh' cha'nëy'. ¹⁶ Ja- jiih' mo-so- jä- lä-kyoyh-, ni- he- jä- lä-ki- dsëy'. Mo-so- hëyh' hyoo-, ni- mo-so- lla' llii' kiyh'. ¹⁷ Jëeh' Borrego mäh' hi- gya' to-dsaah' jee' chih' hma-sii- na-, hi- na- jääy' ha- jee' kuyh-, hi- jääy'

ha- jee' hla- jmi- he- jmee- chaa- dsa-. Ma-ja- mi-kih' Dio jmi- he- tuu- mi-nëy'.

8

Ga-jiiy' jee' ga-të' gyii' he- na-gyoh' ja-

¹ Ma' ga-jiiy' jee' ga-të' gyii' he- na-gyoh' ja-, ga-kë' ti-sih' go-te' gyuu' jmi-gyuu-, ya-jäh- koo- jwoo' hor-. ² Ga-jëën- gyee' ángele hi- ma- tääh' cha'në- Dio. Ga-hyoyh' gyii' luu' hoo'. ³ Ja-ga' ja' jñah' ga- ángel, ga-nooy- cha'në- na-hyoo'. Ma' chooyh- ñe' he- koo- wa-chu- he- na-la- kyaah' ku'nøø-. Ga-hyoyh' cha-miuh- wa-chu- mah' ga-jëy' në- na-hyoo' he- la' kyaah' ku'nøø' he- chih' cha'në- jee' gya' hi- jmee- hih-. Kyaah' he- ja-, kwa- be' kih' juu' he- ngii- lä-jëë- hi- na-jngëë'. ⁴ Lä- ma-chooh- ja- ángel ñe' chu-, ga-soo- ñe' chu- cha'në- Dio ko-jøh' kyaah' jwoh' kih' hi- na-jngëë'. ⁵ Ma-ngëë' he- ja-, ga-kay' ñe' jee' ma' koo- wa-chu-, mah' ga-kay' je- he- na-chah' kih' na-hyoo' ja-, ga-jwäy' ta' hwa'. Kyaah' he- ja- ga-nii-, ga-jmee' goo-, ga-jmee' je-ñih' hi- ga-jeh' wi' jwërte hwa'.

Ga-juu' gyee' ángele luu' hoo' kih'

⁶ Hi- lä-jëë- ángele hi- ma' chooh- lä-jë- gyii' luu' hoo' ga-lla-lley' hooy' mah' juuy'.

⁷ Ma' ga-juu' to-në- ángel luu' hoo' ja-, ga-saa' ga-jaa' mi-dsë' kyaah' je- ta' hwa', na-kaah- na-gwëeh- kyaah' jma-. La- ga- koo- kiih' kih' chaah' hma- ga-koo' hi- ga-koo' lä-jë- nuu- eeh-.

⁸ Ma' ga-juu' jee' ga-të' uu' ángel luu' hoo' ja-, lä-koo- moh' juuh- la' je- he- ga-hla' në- jmi-ñeeh-. La- ga- koo- kiih' kih' jmi-ñeeh- ga-lii' jma-. ⁹ La- ga- koo- kiih' kih' hi- chaa- cha-jmi-ñeeh- ga-juu', hi- ja- ba' lä-ja- la- ga- koo- kiih' kih' lä-jë- barco ga-hee' go-te-.

10 Ma' ga'jũũ' jee' ga'të' uu' ángel luu' hoo' kih', ga'tah' gyũũh' jaa' nuu' jøøh' na'chah' je-, hi' laa' lä'koo' hma' lle' je-. Ga'tayh' në' kih' la' ga'koo' kiih' jmi'jũũh' hi' ga'loo' lä' ga'të' jee' hya' jmi' gwa-. 11 Nuũ' he' chee' Llih'. La' ga'koo' kiih' kih' jmi' ga'lä'lih'. Jwëë' dsa' ga'juu' kih' he' ga'hijh' jmi' lih' ja-.

12 Ma' ga'jũũ' jee' ga'të' kyeë' ángel he', ga'hee' la' ga'koo' kiih' kih' hyoo-, ja'ba' ko'ja' ga'hee' në' sih-, hi' la' ga'koo' kiih' kih' nuũ' ga'hee' ka'läh'. He'ja' ga'la' na'hoo' la' ga'koo' kiih' kih' lä'koo' lä'koo-. Kih' he'ja-, lä'jmi' lä'hwë' mo'so' ga'lä'jnä' la' ga'koo' kiih' kih' jmi'gyũũ'. 13 Hi' ga'jëen', mah' ga'nuun' hëë' jaa' ángel to'dsaah' kih' gyũũh' jmi'gyũũ', ma' hlëëyh' kyaah' be', ma' jäh':

—Jwi~, jwi~, jwi' dsa' hi' tääh' hwa' la-. Jëeh' tääh' ga'uu' ángele hi' ja'ga'juu' luu' hoo' kih'.

9

1 Ma' ga'jũũ' jee' ga'të' hñaa' ángel luu' hoo', ga'jëen' jaa' nuu' ga'tah' gyũũh' jmi'gyũũ' lä' ga'të' hwa'. Ga'hyoyh' jo'ñe' kih' too' ñiih' he' dsoo' lä' ga'të' cha'je-. 2 Ma' ga'näy' too' ñiih' ja-, ga'soo' cha'miih' ñe', lä'koo' ñe' kih' koo' hwii' juuh-. Ga'kah' ñe' kyaah' lle' mah' ga'jlë' në' hyoo-, he' ga'jmeey' ñe' he' ga'soo' neh' too' ñiih' ja-. 3 Jee' ñe' ja' ga'hwëë' iih' hi' ga'sa' ga'jñee' ta' në' hwa'. Ga'hyoyh' be' jmeey' dsoo' lä'koo' jmeey' cha'hne' hi' chaa' hwa' la-. 4 Ga'la' mada' kiyh', mah' sa' jmeey' dsoo' kih' nuu' he' dsa'hya' hwa', ni' koo' ga' he' eeh-, ni' kih' ni' koo' chaah' hma-. Ma'la' kih' dsa' hi' sa' la' lii' mo'kye' kaah' Dio, kih' hi' he' ba' jmeey' dsoo'. 5 Pero sa' ga'hyoyh' jwë' mah' jngëëyh', koo' heeyh' wii' ba' koo' hñaa' sih-. Jee' jmeey' dsoo' iih' he', jëë' dsa' wii' lä'koo' jëë' dsa' wii' jee' jmeey' dsoo' cha'hne' hi' chaa' jmi'gyũũ'

la-. 6 Jmi' ja' hnooh' dsa' ha' lä' jee' juuy' pero mo'so' jnøøyh' he' kyaah' juuy'. Ma'ke' lä'hnooy' jngëëyh' hñiiy', mo'so' juuy'.

7 Iih' he' ma' jnä' lä' jnä' kya'jih' hi' ma'na'lluu' dsa'näa' jee' hnii-. Ka'ley' ma' choo' he' la' lä'koo' coron he' na'la' kyaah' ku'nøø-. Mo'nëy' ma' jnä' lä'koo' mo'në' dsa-. 8 Jñu' lley' ma' jnä' lä'koo' jñu' lle' dsa'më'. Cha'jay' ma' jnä' lä'koo' cha'ja' león. 9 Na'läay' kyaah' ñe' jmah', hi' sa'kyooy' ma' nuuh' lä'koo' jee' ngë' cha'miih' carrete' cheeh' kya'jih' hi' hlii' jee' ga'näa' jee' hnii-. 10 Na'kuuy' ma' choo' hma'kuu' lä' choo' na'kuu' cha'hne'. Kyaah' na'kuuy' ja-, ga'jmeey' dsoo' kih' dsa' lä'jih' ga'të' hñaa' sih-. 11 Dsa'jøøh' kyaa' iih' he' ma' laa' ángel kyaa' too' ñiih' ja-. Kyaah' juu' hebreo cheey' Abadón, hi' kyaah' juu' griego cheey' Apolión. (Jmi' kiyh' hnøø' jäh': hi' hee' dsa-.)

12 Ga'ngëë' to'në' he' wii' ja-. Hi' ga'jä' ga' to' he' wii' he' ja'ga' ga'jëen'.

13 Ma' ga'jũũ' jee' ga'të' jñee' ángel luu' hoo' kih', ga'nuun' ga'hlëeh' jee' kih' lä'jë' kye' jøø' kih' na'hyoo' he' na'la' kyaah' ku'nøø' he' ma' chih' cha'në' Dio. 14 Ga'hlëëyh' jee' ga'të' jñee' ángel hi' ma' chooh' luu' hoo' he', ga'siiyh':

—Cheeh' lä'jëë' kyeë' ángele hi' na'hñuuh' cha'jmi' juuh' he' chee' Eufrate.

15 Hi' ga'cheeyh' lä'jëë' kyeë' ángele he' hi' ma'na'lluu' kih' hor' ja-, jmi' ja-, sih' ja-, ji'ñe' ja' mah' jngëëyh' la' ga'koo' kiih' kih' dsa' jmi'gyũũ'. 16 Ga'tëen' ga'nuun' ma' tee' to' hñaa' laa' millón hløø' hi' ma' dsëë' kya'jih'.

17 Lä'la' ga'lä'jnä' kin' ma' ga'jëen' kya'jih' he'. Lä'jëë' hi' ma' dsëëy' he', ma' na'løø' mo'dsëy' ñe' gyũũ', kyaah' he' eeh-, hi' he' nøø' ka'läh'. Lle' kya'jih' he' ma' jnä' lä'koo' lle' león. Hi' ma' hwëë'

to-hooy je-, ñe', hi- azufre. 18 Ga-tē la- ga' koo- kih' dsa- hi- ga' juu' kih' lä-jē- hnē- nēē' he- wii' he- ma' hwēē- hoo' kya'jiih' he', he- ma' la' je-, ñe', hi- azufre. 19 Jēēh', ma' kye- cha-miih- be' hoo' kya'jiih' he' kyaah' kuuy' ka-läh'. Kuuy' ja- ma' la' lä- laa' miih-. Ma' lle' lley' he- kyaah' ma' jmeey- dsoo'.

20 Dsa- hi- sa- ga' juu' kyaah' he- wii' ja-, ni- lä- ja- sa- ga' lä- dsa- dsēy' he- ma' jmeey- juuh- kih' he- na- la- kyaah' gooy-. Sa- ga- tay' he- ma' jmäy- jøøh' lä- jēē- jmi- lle' hlēēh', hi- kih' lä- jē- heeh- he- na- la- kyaah' ku'nøø-, kyaah' kuu' tøø-, kyaah' ñe' hwēh-, kyaah' kuu', hi- kyaah' hma- ka-läh'. Lä- jē- heeh- ja- sa- jēē-, sa- nuu-, hi- ni- sa- ngē-. 21 Hi- ni- sa- ga' lä- dsa- dsēy' he- ma' jngēēyh- dsa-, he- ma' jmeey- ji- nah', he- ma' kaayh- wa- hi- cha- hi-, hi- he- ma' hēēy-.

10

Jaa- ángel kyaah' koo- libro pih'

1 Ma- ngēē' he- ja-, ga- jēēn- jñah' ángel hi- beē' jwēte hi- ga- jñaa' gyuuh' jmi- gyuu- na- lä- jni', ma' jñää' miih- kuu' gyuuh' lley'. Mo- nēy' ma' jñä' lä- jñä' hyoo-, hi- lä- kyoo- tiiy' ma' la' lä- koo- je- he- chih' ko- dsoo'. 2 Ma' hä' ja' gooy- koo- je- pih' na- na'. Mah' ga- chiyh' tiiy' ra- lluu' nē' jmi- ñeeh-, hi- tiiy' ra- kēh' ga- chiyh' hwa' kii'. 3 Ja- ga' ga- hlēēyh' koo- ki- gaa- lä- koo- ki- gaa- hoo- león ma' mi- gaay'. Lä- ma' ga- hlēēyh' ja-, ga- ngēēh- kiyh' gyeē' ñih'. 4 Ma' ga- ngēēh- lä- jēē- gyeē' ñih' he', ngoo' ga' jñä' ma' siin-, ma' ga- nuun' ga- hlēēh' gyuuh', ga- siih- jñä':

—Hmä' lä- jē- juu' he- ma- hlēēh' ñih' na-, to- ya- siih-.

5 Hi- ángel hi- ga- jēēn- hi- chih' koo- tii' nē' jmi- ñeeh- kyaah' koo- tiiy' hwa' kii' he', ga- chooy' gooy- ta- gyuuh'. 6 Mah' ga- tääy- hi- cha- ga- lä- jē- joh' jmi' cha-, he' ba' hi- ga- jmeē' gyuuh' jmi- gyuu- kyaah'

lä- jē- he- jñä' nē' kih', he' ba' hi- ga- jmeē' hwa', kyaah' lä- jē- he- ga' cha- nē' kih', hi- he' ba' hi- ga- jmeē' jmi- ñeeh- kyaah' lä- jē- he- ga' cha- kih'. Ga- tääy- hi- he' ga- jäh':

—Mo- so- lä- hi' ga' cha- miih- jmi'. 7 Jää' ja- ga' juu' jee' ga- tē- gyeē' ángel he' luu' hoo' kih', lä- jē- he- na- hmää' kih' Dio lä- te' lä- koo- ga- jäh' Dio siih- dsa- hi- ga- ngēē' juu' hi- ma' jmeē- ta- he' kiyh' llo' joo' —ga- jäh' ángel he'.

8 Koo- ka- läh' ga- nuun' ga- hlēēh' gyuuh' jmi- gyuu- kyaah' jñä', ga- jäh':

—Gwa- go- kye- je- pih' na- na' he- hä' ja' goo- ángel hi- chih' tii' nē' jmi- ñeeh- kyaah' nē' hwa' oo'.

9 He- ja- ñeen' jee' ma' cheh' ángel mah' ga- ngiin' je- pih' ja-. Mah' ga- siiyh- jñä':

—Hee- la-, kuh'. He- la- jmeē' lä- lliih' tu- jlah', pero neh' to- hooh' lä- øø', lä- koo- øø' jmih' tah'.

10 Ja- ga' ga- kan' je- pih' he- ma' chooh- ángel mah' ga- kuhn'. Ga- lä- øø' neh' to- hoon- lä- koo- øø' jmih' tah'. Ma- la- ma- kuhn' ga- lä- lliih' tu- jlan-. 11 Ja- ga' ga- siiyh- jñä' ka- läh':

—Jmeē' bii' mi- jñääh' juu' kin- ka- läh' kih' cha- miih- jee' jwii-, hi- lä- kaa- hwa' jee' tääh' dsa- hi- jmeē' hih', hi- kih' hi- hlēēh- lä- koo- lä- koo- juu', hi- kih' lä- jēē- dsa- ta' kaa'h'.

11

Lä- uu' dsa- hi- kwa' ju' dsoo' kih' Dio

1 Ma- ngēē' he- ja-, ga- hyohn' koo- hma- he- lla- hih- he- la' lä- koo- sihma- tah-, mah' ga- siiyh- jñä':

—Noo-, mah' lla' hih- gwah- kih' Dio, kyaah' na- hyoo', mah' hee- jah' tee' hi- tääh' jmeē- juuh- kih' Dio. 2 Wa' jä' ba' kih' ho- hne- kih' gwah- na-, sa- llah' hih-. Jēēh' he- ma- na- la- hee- hi- sa- laa' judiu ba' na-, mah' jmeey' he- lla- dsēy' jee' jwii- na- jngii' to- laa' uu' sih-. 3 Cheen- uu' dsa- hi- dsa- kwa' ju' dsoo' kin-.

Kyeyh' hmiih' he' keh' dsa' ma' ti'meeh' dsë'. Ngëey' juu' kin' kih' dsa' koo' mil dsë' to' hña'loo' na'dsë' to'lo'gya' dsë' gya' jmi' — ga'siiyh' jnä'.

⁴ Lã'uu' hi' kwa' ju'dsoo' kih' Dio he', laa' kwaan' lã'koo' to' chaah' hma' olivo, hi' laay' kwaan' lã'koo' to' candelero he' na'jnã' cha'në' Dio juu' hwa'. ⁵ Cher'mah' chaa' hi' hnøø' jmääyh' dsoo', kyaah' je' he' hwëe' neh' to'hooy' jëey' go'te' hi' na'høøh' kiyh'. Lã'ja' jmee' bii' juu' wa' hi' cha' hi', hi' hnøø' jmääyh' dsoo'. ⁶ Lã'uu' dsa' he' na'ngëy' jwë' he' jmeey' sa' ja' jma' ta'ko' jiih' ngëey' juu' kih' Dio. Lã'ja' na'ngëy' jwë' jmeey' kih' jmi' he' lii' jma'. Hi' na'ngëy' jwë' heeyh' dsa' lli' wii', lã'joh' jiih' hnøø' bih'.

⁷ Ma'la' ma'dsëe' jmi' kway' juu' kih' Dio, ya'hëe' jah' hlëeh' neh' too' ñiih' kih' cha'je' mah' teey' kyaah' dsa' he', lã'jiih' lã'liyh' jngëeyh'. ⁸ Ga' ma'na'juuy', jã'y' cha'jwë' jee' jnä'hã' kih' jwii' juuh', ja'ba' jee' jwii' jee' ga'täay' dsöh' hma'cru' Dsa'jøøh' jnãn'. Hi' chaa' jee' ja', kwee' hña' dsëy' lã'koo' dsa' hi' ma' chaa' jwii' Sodoma kyaah' Egipto, he'ja' kih' jee' jwii' ja', le' jahn' chee' Sodoma hi' Egipto ka'lãh'. ⁹ Hnë' jmi' dsa'hnoo', ga'lã'jëe' ba' dsa' dsa'taah' jëey' hi' na'juu' he', dsa' hi' chaa' lã'jëe' jee' jwii', lã'jëe' nãa' dsa', dsa' hi' hlëeh' lã'koo' lã'koo' juu', hi' lã'kaa' hwa' jee' tääh' dsa' hi' jmee' hih'. Sa' kway' jwë' haa' hi' na'juu' he'. ¹⁰ Ga'lã'jëe' ba' dsa' jmi'gyuu' lã'chaay' llu' wa'ra' ga'jëey' na'juu' dsa' he'. Dsa'taayh' jëe' dsëy' jwërte, hi' kwëeyh' dsa'kyaayh' miih' he' cha' kih' lã'jaa' lã'jaay', jëeh' lã'uu' hi' ma' ngëe' juu' kih' Dio he' ma' heeyh' wii' lã'jëe' hi' chaa' hwa' la'.

¹¹ Ga' ma'të' hnë' jmi' dsa'hnoo' ja', jmi'lle' na'jiih' he' ja' kih' Dio ga'tooh' tuh'dsëy' mah' ga'nooy' lã'hmëe'. Ga'lã'goo' jwërte dsë'

dsa' hi' ma' tääh' jëe' jee' ja'. ¹² Ga'lã'nuu' ga'hlëeh' gyuu', ga'jah':

—Wii' hnäh' jee' la'.

Mah' ga'sayh' ta' gyuu' jee' jni' lã' ma'jëe' ja' lã'jëe' hi' ma' na'høøh' kiyh'. ¹³ Hor' ja' ga'jah' wii' jwërte hwa'. Hi' kih' hña'loo' hne', ga'hla' ma' gya' jee' lã'kaa' jee' jwii' juuh' ja'. Hi' ga'juu' gyeey' mil dsa' ma' ga'jah' hwa'. Hi' ga'chaa' he', kyaah' he' goyh' ja', ga'jmääy' jøøh' Dio hi' gya' gyuu' jmi'gyuu'.

¹⁴ Ga'ngëe' to'he' wii' ja'. Hi' ga'jä' ga'koo' he' wii' he' ja'ga' ga'jëen'.

Ga'juuy' jee' ga'të' gyii' luu' hoo'

¹⁵ Ma' ga'të' gyeey' ángel ga'juu' luu' hoo' kih', ga'lã'nuu' gyuu' ga'tooh' ki'gaa' miih', ma'jäyh':

Na' ma'të' jee' jmee' Dio hih' kih' lã'kaa' jmi'gyuu' ko'jøh' kyaah' Cristo kyaay'.

Hi' he' ba' jmee' hih' ga'lã'jëe' joh' jmi' cha'.

¹⁶ Lã'jëe' gyii'kyee' dsa'gyuu' hi' ma' tääh' në' hma'sii' cha'në' Dio, ga'taayh' ga'juuyh' jnëy', ga'jyooy' lley' lã' ga'të' hwa' mah' ga'jmeey' juuh' kih' Dio. ¹⁷ Mah' ma'jäyh':

Kwa' jnãh' ti'hmaah' kyah' hne' Dio hi' cha' ga'lã'jëe' be' kih', hne' he' hi' laa', hne' he' hi' ma' laa', hi' hne' he' hi' llaah' ka'lãh'. Ma'mi'jnãh' hñaah' kyaah' be' kyah' mah'løøh' jmeeh' hih'.

¹⁸ Ga'lã'jëe' hi' tääh' lã'kaa' hwa' ma'lã'lee' jwërte,

ma'të' jee' teeh' jwii' kih' hi' he'.

Ma'të' jmi'llah' ta' kih' hi' na'juu', mah' kwëeh' hee' lã'jëe' hi' ga'ngëe' juu' hi' ga'jmeey' ta'he' kyah', hi' lã'ja' lã'jëe' hi' na'jngëe' hi' lã'jëe' ga'hi' gah' hne', lã'jøh' lã'mãh'.

Hi' ma'të' jmi'jngëeh' lã'jëe' hi' hee' jmi'gyuu' la'.

¹⁹ Ja'ga' ga'na' gwah' kih' Dio gyuu' jmi'gyuu', hi' neh' gwah' ja', ga'lã'jnã' goo' he' tääh' kuu' na'sii' hmooh' to'në'. Peer' ga'jmeey' je'ñih',

ga⁺tooh^h mi^h, ga⁺hi^h ñih^h, ga⁺jeh^h wi^h
jwërte hwa^h, mah^h ga⁺hla^h mi^h dsë^h
kah^hgaa^h.

12

Dsa⁻më^h hi^h Dragón

¹ Ma⁻ngëë^h he⁻ ja⁻, ga⁻lä⁻jnä⁻
gy^{uuh} jmi⁻gy^{uuh} koo⁻ he⁻ juh⁻gaa⁻.
Ga⁻lä⁻jnää⁻ jaa⁻ dsa⁻më^h hi⁻ ma⁻
na⁻lää⁻ hyoo⁻, hi⁻ ma⁻ hee⁻ sih⁻ hu⁻
ti⁻y, hi⁻ ma⁻ lley⁻ koo⁻ coron he⁻ ma⁻
chaa⁻ gya⁻tuu⁻ nuu⁻. ² Dsa⁻më^h he⁻
ma⁻ kya⁻ gy^{uuh}, ma⁻ hoo⁻y kih⁻ he⁻
jëë⁻ wi⁻ he⁻ lä⁻ chaa⁻ gy^{uuh} kya⁻ay⁻.
³ Hi⁻ ga⁻lä⁻jnä⁻ ga⁻ jyoh⁻ he⁻ juh⁻gaa⁻
gy^{uuh} jmi⁻gy^{uuh}. Ga⁻lä⁻jnää⁻ jaa⁻
dragón gy^{uuh} hi⁻ jøh⁻gaa⁻. Ma⁻ la⁻
gyii⁻ lley⁻, ma⁻ choo⁻ lley⁻ gya⁻ jøø⁻,
hi⁻ ma⁻ lley⁻ gyii⁻ coron ka⁻lä⁻h⁻.
⁴ Kya⁻ah⁻ kuuy⁻ ja⁻, ga⁻sëë⁻yh⁻ la⁻ ga⁻
koo⁻ kii⁻ kih⁻ nuu⁻ hi⁻ hëë⁻ gy^{uuh}
jmi⁻gy^{uuh} mah⁻ ga⁻saa⁻ ga⁻jaay⁻ ta⁻
hwa⁻. Dragón he⁻ ga⁻noo⁻ cha⁻në⁻
dsa⁻më^h hi⁻ ngoo⁻ ga⁻lä⁻chaa⁻ gy^{uuh}
kya⁻ah⁻ mah⁻ ma⁻ kuyh⁻ gy^{uuh} he⁻
lä⁻koo⁻ wa⁻ra⁻ ga⁻lä⁻chaa⁻. ⁵ Kih⁻
dsa⁻më^h he⁻ ga⁻lä⁻chaa⁻ jaa⁻ gy^{uuh}
ñuu⁻ hi⁻ jmee⁻ hih⁻ kih⁻ ga⁻lä⁻kaa⁻
hwa⁻ kya⁻ah⁻ koo⁻ hma⁻hi⁻ he⁻ la⁻
ñë⁻. Pero na⁻ ba⁻ koh⁻ ga⁻tëë⁻ gy^{uuh}
he⁻ cha⁻në⁻ Dio jee⁻ gyay⁻ jmeey⁻ hih⁻.
⁶ Hi⁻ dsa⁻më^h he⁻, ga⁻ky^{uuh} lä⁻ ga⁻të⁻
hwa⁻ kii⁻ jee⁻ ga⁻mi⁻llu⁻ Dio kiyh⁻,
mah⁻ hää⁻y jee⁻ ja⁻ koo⁻ mil dsë⁻ to⁻
hña⁻loo⁻ na⁻ dsë⁻ to⁻ lo⁻ gya⁻ dsë⁻ gya⁻
jmi⁻.

⁷ Ma⁻ngëë^h he⁻ ja⁻, ga⁻lä⁻cha⁻
koo⁻ hni⁻ ju^{uuh} gy^{uuh} jmi⁻gy^{uuh}.
Migye⁻ kya⁻ah⁻ ángele kya⁻ay⁻ ma⁻
tee⁻ kya⁻ah⁻ Dragón. Hi⁻ Dragón he⁻
kya⁻ah⁻ ángele kya⁻ay⁻ ma⁻ tee⁻ ka⁻lä⁻h⁻
kya⁻ah⁻ Migye⁻, ⁸ pero sa⁻ ga⁻liyh⁻.
Mo⁻so⁻ ga⁻lä⁻cha⁻ ga⁻ hoo⁻y gy^{uuh}
jmi⁻gy^{uuh}. ⁹ Lä⁻ja⁻ Dragón jøø⁻h⁻ he⁻
ga⁻llee⁻ dsih⁻ ta⁻ ka⁻hne⁻. Hi⁻ he⁻
lää⁻ mi⁻h⁻ chaa⁻ llo⁻joo⁻ hi⁻ chee⁻
hi⁻sa⁻llu⁻, hi⁻ chee⁻ bi⁻h⁻ Tana⁻ka⁻lä⁻h⁻.
Hi⁻ he⁻ mi⁻gaa⁻ dsa⁻ lä⁻kaa⁻ lä⁻juh⁻
jmi⁻gy^{uuh}. Ga⁻jwää⁻ dsih⁻ lä⁻ ga⁻të⁻
hwa⁻ ko⁻jø⁻h⁻ kya⁻ah⁻ ángele kya⁻ay⁻.

¹⁰ Ja⁻ga⁻ ga⁻nuun⁻ ga⁻hlëë⁻h⁻ ki⁻gaa⁻
ka⁻lä⁻h⁻ gy^{uuh} he⁻ ma⁻ jah⁻:

—Na⁻ ma⁻të⁻ jee⁻ lää⁻ dsa⁻,
ma⁻lä⁻jnä⁻ be⁻ kih⁻ Dio, ma⁻løø⁻
jmeey⁻ hih⁻ Dio jnän⁻, hi⁻ ma⁻të⁻ jee⁻
lla⁻ Cristo kya⁻ay⁻ ta⁻. Jëë⁻h⁻, ma⁻lleey⁻
ta⁻ ka⁻hne⁻ hi⁻ ma⁻ hni⁻ kih⁻ lä⁻jëë⁻
øø⁻h⁻ jne⁻. Lä⁻jmi⁻ lä⁻hwë⁻ ma⁻ hni⁻y⁻
cha⁻në⁻ Dio jnän⁻. ¹¹ Pero øø⁻h⁻ jne⁻
ga⁻lih⁻ bi⁻h⁻ kya⁻ay⁻h⁻, kya⁻ah⁻ jma⁻ kih⁻
Borrego mäh⁻, hi⁻ kya⁻ah⁻ ju⁻dsoo⁻ he⁻
ga⁻jmeey⁻ kih⁻ Cristo. Sa⁻ ga⁻jmeey⁻
he⁻ che⁻ chaa⁻ juuy⁻ jmi⁻gy^{uuh} la⁻.
¹² Wa⁻ jëë⁻ hoh⁻ hnäh⁻ hi⁻ tääh⁻ gy^{uuh}
jmi⁻gy^{uuh}. Pero jwii⁻ hi⁻ tääh⁻ hwa⁻
lä⁻ kya⁻ah⁻ hi⁻ tääh⁻ neh⁻ jmi⁻ñee⁻
ka⁻lä⁻h⁻. Jëë⁻ hi⁻sa⁻llu⁻ ma⁻ñey⁻ ba⁻,
jä⁻ ko⁻hi⁻pih⁻ ga⁻ jmi⁻ kiyh⁻, he⁻ja⁻
hää⁻y jwërte ma⁻jñaay⁻ jee⁻ kyah⁻
hnäh⁻.

¹³ Ma⁻ ga⁻jëë⁻ Dragón he⁻, he⁻
ga⁻jwää⁻ dsih⁻ ta⁻ hwa⁻, ngooy⁻ mah⁻
jmeey⁻ hña⁻ dsëy⁻ kih⁻ dsa⁻më^h
hi⁻ ga⁻lä⁻chaa⁻ gy^{uuh} ñuu⁻ kih⁻
he⁻. ¹⁴ Pero ga⁻hyoh⁻ dsa⁻më^h he⁻
to⁻ sa⁻kyoo⁻ cha⁻mi⁻ jøø⁻h⁻ mah⁻ ja⁻
le⁻ hëë⁻y⁻ hu⁻ kih⁻ mi⁻h⁻ hlëë⁻h⁻ he⁻
ta⁻ hwa⁻ kii⁻, jee⁻ hää⁻ dsih⁻ koo⁻
ji⁻ñe⁻, jyoh⁻ ga⁻ to⁻ ji⁻ñe⁻, na⁻dsë⁻
jñee⁻ sih⁻. ¹⁵ Mi⁻h⁻ he⁻ ga⁻juu⁻ koo⁻
jmi⁻ju^{uuh} kya⁻ah⁻ hooy⁻ ta⁻ jee⁻ ngoo⁻
dsa⁻më^h he⁻ mah⁻ ma⁻ ääy⁻ kya⁻ah⁻
jmi⁻ ja⁻. ¹⁶ Pero hwa⁻ ga⁻kwa⁻ be⁻
kih⁻ dsa⁻më^h he⁻. Ga⁻na⁻ hwa⁻, mah⁻
ga⁻hoo⁻ jmi⁻ he⁻ ga⁻hwëë⁻ to⁻hoo⁻
Dragón. ¹⁷ He⁻ja⁻ ga⁻ya⁻jëë⁻ dsë⁻
jwërte dragón kya⁻ah⁻ dsa⁻më^h he⁻.
Mah⁻ ngooy⁻ na⁻jmeey⁻ hni⁻ kya⁻ah⁻
hi⁻ lää⁻ sa⁻ju⁻ kih⁻ dsa⁻më^h he⁻, hi⁻
høø⁻ mada⁻ kih⁻ Dio ja⁻ba⁻ hi⁻ jmee⁻
ju⁻dsoo⁻ kih⁻ Jesucristo.

13

Lä⁻uu⁻ jah⁻ laa⁻ na⁻høø⁻ he⁻

¹ Jnä⁻ ga⁻noon⁻ në⁻ mi⁻si⁻ he⁻ cha⁻
cha⁻hoo⁻ jmi⁻ñee⁻. Jee⁻ ja⁻ ga⁻jëën⁻
jaa⁻ jah⁻ hi⁻ laa⁻ na⁻høø⁻, ya⁻hëë⁻
cha⁻jmi⁻ñee⁻ ma⁻ lle⁻ gyii⁻ lley⁻, hi⁻
ma⁻ choo⁻ gya⁻ jøø⁻. Në⁻ jøø⁻ kiyh⁻ ma⁻
choo⁻ gya⁻ coron. Hi⁻ ma⁻ na⁻si⁻ lä⁻jë⁻

ka'ley' koo- juu' he- mi-kwah' kih' Dio. ² Jah' hi- ga-jëen' he', ma' laa' lä'koo- hyah-. Ma-tiyy' ma' la' lä' la' tii' oso. Mo-hooy' ma' la' lä' la' hoo' león. Dragón he', ga-kwëyh' be', hi- ga-llaay' hoooy' mah' jmeey' hih' llay-, mah' leey' dsa-ta' jøøh'. ³ Ga-jëen' koo- lley' ma' la' dsoo' he- ma' jngiih' kiyh'. Pero dsoo' he- ma' jngiih' kiyh' ja-, ga-jä' ba'. Peer- ga-lä-dsaa- dsé' lä-jëe- dsa- jmi-gyuu-, he-ja- ga-jmeey' ko-jøh' kyaah' jah' hi- laa' na'høø' he'. ⁴ Hi- ga-jmää' dsa- jøøh' Dragón hi- ga-llaay' jøøh' jah' hi- laa' na'høø' he'. Ja-ba' lä-ja- ga-jmääy' jøøh' jah' laa' na'høø' he' ka-läh', mah' ma' jäh' kiyh':

—Sa- chaa- ga-jñah' hi- laa' lä'koo- jah' na-. ¿Hi- na- hi- lih' tee' kyaayh'?

⁵ Ga-kway' jwë' kih' mah' hlëeyh' juu' taah' hi- hlëeh' bih' juu' he- mi-kwah' kih' Dio. Ga-llaay' mah' leey' dsa-ta' to'laa' uu' sih'. ⁶ Lä-ja- ga-løoy' mi-kwayh' kih' Dio. Ga-mi-kwayh' jmi- kiyh', lä-kye- kih' gwah- kiyh', hi- lä-ja- kih' hi- tääh' gyuu' jmi-gyuu' ka-läh'. ⁷ Hi- ga-hyoyh' jwë' jmeey' hnii- kyaah' lä-jëe- hi- na-jngëe' lä-jiih' leeyh-. Hi- ga-hyoyh' jwë' jmeey' hih' kih' lä-jëe- nää' dsa-, lä-jëe- jee' jwii-, dsa- hi- hlëeh- lä'koo- lä'koo- juu', hi- lä'kaa- hwa' jee' tääh' dsa- jmeey' hih- ma' ki- kih'. ⁸ Lä-jëe- dsa- jmi-gyuu- hi- ga-jmää' jøøh' jah' laa' na'høø' he', sa- ma' na-sii- jmi- kiyh' në' je- kih' Borrego mäh' hi- laa' kwaat- ga-juu- në' na'hyoo' lä' ma' huu' jmi-gyuu-. Në' je- kiyh' ja-, na-sii- jmi- kih' lä-jëe- hi- na-jnäa' kih' Dio.

⁹ Cher'mah' chaa- hi- hnøø' heeh- juu' la-, wa' heeyh-. ¹⁰ Hi- lle' kih' dsoo' neh-ñe', jää' dsih' neh-ñe'. Hi- lle' kih' juu' kyaah' ñe'tuuh-, kyaah' ñe'tuuh- jngëeh' dsih'. Hor- ja- hnøø' kwëeh' dsé' hi- na-jngëe' kyaah' Dio hi- hnøø' lä' ma-dsoo' ja-ba' dséy'.

¹¹ Ma-ngëe' he- ja-, ga-jëen- jñah'

jah' laa' na'høø' hi- ya'hëe' neh- hwa'. Ma' lley' to' jøø' he- la' lä' la' kih' jaa- borrego mäh', hi- ma' hlëeyh- lä- hlëeh- jaa- dragón. ¹² Ma' kyey- lä-jëe- be' kih' to-në' jah' he', mah' to-lo' nëy' ga-løoy' jmeey' hih- kih' hi- tääh' lä'kaa- hwa' mah' wa' jmeey' juuh- kih' to-në' jah' he', hi- ga-jä' kih' kyaah' dsoo' he- ma' juuy' ja-. ¹³ Hi- lä-ja- ma' jmeey' cha-miih- he- jah-gaa- ka-läh', lä-jiih' ga-jmeey' ga-jyoo' je- gyuu' jmi-gyuu- lä- ga-të' hwa', lä- ma-jëe- ja- dsa-. ¹⁴ Mi-gaay' hi- tääh' lä'kaa- hwa' kyaah' lä-jëe- he- jah-gaa- he- ga-hyoyh' jwë' jmeey' cha-në' jah' to-në' he'. Ga-jmeey' mada- kih' hi- tääh' lä'kaa- hwa' he- jmeey' heeh- kih' jah' hi- ga-jä' kih' hi- ma' la' dsoo' kih' kyaah' ñe'tuuh-. ¹⁵ Ga-hyoyh' jwë' he- jmeey' jiih- heeh- kih' jah' he' mah' hlëeh'. Hi- mah' ga-jmeey' mada- jngiih' kih' lä-jëe- dsa- hi- sa- jmeey' juuh- kih' heeh- ja-. ¹⁶ Ga-jmeey' hih' kih' ga-lä-jëe- dsa-, lä-jøh' lä-mäh', hi- cha- kuu', hi- tä-ñee', hi- na-hnëe' jmeey' ta', hi- hi- sa- na-hnëe' ka-läh', mah' jmeey' lii- gooy- ra-llu- o cha'kyey'. ¹⁷ Lä-ja- ni- jaa- sa- lä-cha- jwë' kih' la' gyih' løø', ni- sa- lä-cha- jwë' hniiy' gyih' he- cha- kiyh' cher'mah' sa- laay' lii- kyaah' jmi- kih' jah' he' o kyaah' hwëh' lä'koo- chee- jah' he'. ¹⁸ Jee' la- hnøø' cha- huud-së- llu'. Hi- ngëe', he- da' hwëh' kih' jah' he', jëeh' la' hwëh' kih' dsa-ñuu- ba' ja-. Hwëh' kih' jah' he' te' jñii' hña-loo' na-dsë- to-lo-gya' na-dsë- gya-jñii'.

14

Koo- su- hmëe' ga-hä' lä-jëe- hña-laa' na-dsë- to'laa' kyee' mil dsa-

¹ Ma-ngëe' he- ja-, ga-jëen- Borrego mäh' cheh' në' moh' Sión kyaah' hña-laa' na-dsë- to'laa' kyee' mil dsa- hi- ma-na-sii- jmi- kih' Borrego mäh' cha'kyey', hi- ma-na-sii-

jmiih⁻ kih¹ Jmiiy⁻ ka⁻läh¹. ² Ja⁻ga⁻ ga⁻nuun¹ ga⁻hlëeh¹ gyuu¹ ga⁻hii¹ goo⁻ lä⁻ hii¹ jee¹ jyoo⁻ cha⁻miih⁻ jmiih⁻. Hi⁻ ga⁻hii¹ lä⁻koo⁻ hii¹ jee¹ hii⁻ ñih¹ ki⁻gaa⁻, hi⁻ ga⁻hii¹ lä⁻ hii¹ jee¹ tääh¹ dsa⁻ koo⁻ tu⁻ he⁻ choo¹ cha⁻miih⁻ síñe¹. ³ Lä⁻jëe⁻ hi⁻ he¹ ma¹ hä⁻ koo⁻ su⁻ hmëe¹ cha⁻në¹ hi⁻ ma¹ gya¹ jmee⁻ hih⁻ në¹ hma⁻sii⁻, hi⁻ cha⁻në¹ lä⁻jëe⁻ kye¹ jah¹ hi⁻ ma¹ tääh¹ he¹, hi⁻ cha⁻në¹ lä⁻jëe⁻ dsa⁻gyuu¹ ka⁻läh¹. Ni⁻jaa⁻ sa⁻ lih⁻ ma¹ hä⁻ su⁻ ja⁻. Ma⁻la⁻ hña⁻laa⁻ na⁻dsë⁻ to⁻laa⁻ kye¹ mil ba¹ ma¹ lih⁻ ma¹ hä⁻, dsa⁻ hi⁻ ga⁻lää⁻ Dio kyaah¹ jma⁻kih¹ jee¹ kih¹ dsa⁻ hi⁻ chaa⁻ hwa¹. ⁴ Lä⁻jëe⁻ hi⁻ la⁻ sa⁻ ga⁻mi⁻sah¹ hñiiy¹ kyaah¹ dsa⁻më¹, jëeh¹ ga⁻hääy¹ hñiiy¹. Hi⁻ he¹ jmee⁻ ko⁻jøh¹ kyaah¹ Borrego mäh¹ wa¹ ha⁻ cha⁻ ha⁻ jee¹ dsooy¹. Hi⁻ he¹ na⁻ ga⁻lääy¹ jee¹ kih¹ dsa⁻, laay¹ koo⁻ nää¹ hi⁻ ma⁻jä⁻llu¹ kih¹ Dio hi⁻ lä⁻ja⁻ kih¹ Borrego mäh¹. ⁵ Ni⁻ miih⁻ sa⁻ ga⁻hwëe⁻ juu¹ ta⁻juu¹ hooy¹, na⁻jngëe⁻ go⁻te⁻ laay¹ cha⁻në¹ Dio.

Juu¹ he⁻ ga⁻kwa¹ uu⁻ ángele

⁶ Hi⁻ ga⁻jëen⁻ ññah¹ ángel hi⁻ ma¹ hëe⁻ to⁻dsaah¹ gyuu¹ jmi⁻gyuu⁻ hi⁻ ma¹ kye⁻ ju⁻hmëe¹ he⁻ sa⁻ ngëe¹ jih⁻koh¹. Ma¹ hlëeyh⁻ lä⁻jëe⁻ dsa⁻ hi⁻ chaa⁻ lä⁻kaa⁻ hwa¹ jee¹ jmeey⁻ hih⁻, lä⁻jëe⁻ nää¹ dsa⁻ hi⁻ hlëeh⁻ lä⁻koo⁻ lä⁻koo⁻ juu¹, hi⁻ lä⁻jëe⁻ hi⁻ chaa⁻ lä⁻koo⁻ lä⁻koo⁻ jee¹ jwii⁻. ⁷ Ga⁻hlëeh¹ ángel he¹ kyaah¹ lä⁻jëe⁻ be¹ kih¹:

—Wa¹ gah⁻ hnäh¹ Dio, jmee¹ hnäh¹ juuh⁻ kiyh¹. Jëeh¹, ma⁻të⁻ hor⁻llay¹ ta¹. Kwa¹ hnäh¹ ti⁻hmaah¹ kih¹ hi⁻ ga⁻jmeey¹ gyuu¹ jmi⁻gyuu⁻, hi⁻ ga⁻jmeey¹ hwa¹, hi⁻ ga⁻jmeey¹ jmi⁻ñeeh⁻, hi⁻ hi⁻ ga⁻jmeey¹ lä⁻kaa⁻ jee¹ hya⁻ jmi⁻ gwa⁻.

⁸ Ññah¹ ka⁻läh¹ ángel ga⁻lla⁻lle¹ kaah¹ kiyh¹, ma¹ jäyh¹:

—Ma⁻hee⁻, ma⁻hee⁻ go⁻te⁻ Babilonia jwii⁻ juuh⁻ hi⁻ ga⁻hee¹ dsa⁻ lä⁻kaa⁻ jmi⁻gyuu⁻ kyaah¹ lä⁻jëe⁻ wa¹ he⁻ cha⁻ he⁻ he⁻ hliih¹ ma¹ jmeey⁻. La¹ lä⁻koo⁻ he⁻ ga⁻kwëeyh¹ dsa⁻ jmi⁻llii¹ hää¹.

⁹ Jee¹ ga⁻të⁻ uu⁻ ángel hi⁻ ma¹ lleey¹ kaah¹ he¹, ma¹ hlëeyh⁻ kyaah¹ lä⁻jëe⁻ be¹ kiyh¹:

—Cher⁻mah¹ hi⁻ ga⁻jmää¹ jøøh¹ jah¹ hi⁻ laa¹ na⁻høø¹ he¹ kyaah¹ heeh⁻ kiyh¹, hi⁻ cher⁻mah¹ ga⁻jmeey¹ lii⁻ cha⁻kyey¹ o ma⁻gooy⁻, ¹⁰ ja⁻ba¹ lä⁻ja⁻ le¹ kih¹ dsa⁻ he¹. Le¹ kiyh¹ lä⁻koo⁻ he⁻ hiiy¹ jmi⁻llii¹ hää¹, wa⁻ra⁻ ga⁻ya⁻jëe⁻ 'dsë¹ Dio kyaay¹. Ja⁻ kyaah¹ hih⁻ jä⁻ ya⁻jëe⁻ 'dsë¹ Dio. Jmeey¹ kaay¹ kyaah¹ je⁻, kyaah¹ azufre cha⁻në¹ lä⁻jëe⁻ ángele hi⁻ na⁻jngëe⁻ hi⁻ cha⁻në¹ Borrego mäh¹ ka⁻läh¹. ¹¹ Jee¹ täayh¹ kaay⁻ ja⁻, soo⁻ ñe¹ ga⁻lä⁻jëe⁻ joh¹ jmi⁻ cha⁻. Lä⁻jëe⁻ hi⁻ ma¹ jmää¹ jøøh¹ jah¹ he¹ kyaah¹ heeh⁻ kiyh¹, hi⁻ hi⁻ heeh⁻ lee¹ lii⁻ kyaah¹ jmi⁻ kiyh¹, ni⁻ jmi⁻ 'ni⁻ hwë¹ sa⁻ le¹ teeyh⁻ dsëy¹. ¹² Hor⁻ ja⁻ hnøø¹ kwëeh¹ dsë¹ lä⁻jëe⁻ hi⁻ na⁻jngëe⁻, lä⁻jëe⁻ hi⁻ nuuh¹ kih¹ Dio hi⁻ lä⁻jëe⁻ hi⁻ jmee⁻ dsöo¹ dsë¹ kih¹ Jesús.

¹³ Ja⁻ga⁻ ga⁻nuun¹ ka⁻läh¹ ga⁻hlëeh¹ gyuu¹ jmi⁻gyuu⁻ ma¹ jäyh¹:

—Sii⁻ he⁻ la⁻: “Na¹ ta⁻ cha⁻në¹, llu¹ la¹ kih¹ hi⁻ juu¹ jee¹ jmeey⁻ ko⁻jøh¹ kyaah¹ Dsa⁻jøøh¹ jñän¹.”

—Jaa⁻, lä⁻ja⁻ le¹ —jä¹ Jmi⁻lle¹ Na⁻jngii¹—. Hi⁻ he¹ teeh⁻ dsë¹, jëeh¹ ja⁻ jiih¹ llaa⁻ he⁻ ma⁻jëey⁻ wii¹, hi⁻ lä⁻jñä¹ ba¹ lä⁻jëe⁻ he⁻ llu¹ he⁻ ga⁻jmeey¹.

Lloo⁻ koo⁻ jmi⁻ jøøh¹ Dio lä⁻jëe⁻ dsa⁻

¹⁴ Ja⁻ga⁻ ga⁻jëen¹ koo⁻ jni⁻tøø⁻. Jee¹ jni⁻ ja⁻, ma¹ gya¹ jaa⁻ hi⁻ laa¹ lä⁻ laa¹ Hi⁻ga⁻lëe¹ngo¹. Ma¹ lley¹ koo⁻ coron he⁻ la¹ kyaah¹ ku⁻nøø⁻, hi⁻ ma¹ chooyh⁻ koo⁻ ñe¹ tuuh⁻ hlää¹ he⁻ hme¹. ¹⁵ Neh⁻ gwah⁻ kih¹ Dio ya⁻hëe¹ ññah¹ ángel hi⁻ hlëeh⁻ kyaah¹ lä⁻jëe⁻ be¹ kih¹, ga⁻siiy⁻ hi⁻ gya¹ jee¹ jni⁻:

—Kye⁻ ñe¹ tuuh⁻ hläh¹ kyah¹ mah¹ chooh¹ ta¹ kyah¹. Jëeh¹ ma⁻jwii⁻ ba¹ mii¹, ma⁻të⁻ hor⁻ jee¹ juuh¹.

¹⁶ He⁻ja⁻ hi⁻ ma¹ gya¹ jee¹ jni⁻ he¹ ga⁻jyooy¹ ñe¹ tuuh⁻ hlää¹ kiyh¹ lä⁻

ga⁺tē⁺ hwa⁺, mah⁺ ga⁺tee⁺yh⁻ lä⁺jē⁺ mi⁺
kih⁺ hwa⁺ ja⁻.

17 Neh⁻ gwah⁺ he⁻ la⁺ gy⁺uuh⁺
jmi⁻gy⁺uuh⁺, ya⁻hēē⁺ jñah⁺ ángel hi⁻ ma⁺
chooh⁻ koo⁻ ñe⁺tuuh⁻ hläh⁻ he⁻ hme⁺.
18 Jee⁺ chih⁺ na⁻hyoo⁺ ya⁻hēē⁺ jñah⁺
ángel hi⁻ ma⁺ na⁻ngē⁺ jwē⁺ jmee⁺ hih⁻
kih⁺ je⁻. Kyaah⁺ be⁺ ga⁻hlēē⁺yh⁺ hi⁻
ma⁺ chooh⁻ ñe⁺tuuh⁻ hläh⁻ hme⁺ ja⁻,
ga⁺siiyh⁻:

—Kyaah⁺ ñe⁺tuuh⁻ hläh⁻ kyah⁺ na⁻,
hnä⁺ lä⁺jē⁺ sa⁺mah⁺ kih⁺ mi⁺jēh⁺ he⁻
cha⁻ hwa⁺ na⁻, jēēh⁺ ma⁻jwii⁻ ba⁺.

19 He⁻ja⁻ ga⁺jyoo⁺ ángel he⁺ ñe⁺
tuuh⁻ hläh⁻ kih⁺ lä⁺ ga⁺tē⁺ hwa⁺ mah⁺
ga⁻hnäy⁺ sa⁺mah⁺ kih⁺ mi⁺jēh⁺ he⁻ cha⁻
hwa⁺ la⁻, ga⁺tooyh⁻ neh⁺ koo⁻ jee⁺
jleeyh⁺ kyaah⁺ ma⁻tiiy⁺. He⁻ la⁻ la⁺
kwaat⁻ he⁻ wi⁺ he⁻ na⁺ ga⁺ chee⁺
Dio nē⁺ kih⁺ dsa⁻. 20 Hi⁺ ga⁺jleeyh⁺
kyaah⁺ ma⁻tiiy⁺ mi⁺jēh⁺ jee⁺ ma⁻tääh⁺
he⁻ ma⁺ hla⁻ ta⁺ chuuh⁺ jwii⁻. Hi⁺ jee⁺
ga⁺jleeh⁺ mi⁺jēh⁺ ja⁻, ga⁻hwēē⁻ jmi⁻
gy⁺uuh⁺ lä⁺koo⁻ jma⁻ he⁻ ga⁻lloo⁺ lä⁺
ga⁺tē⁺ fren⁻ kih⁺ kya⁺jiih⁺, ga⁺ngēē⁺ la⁺
ga⁺hnē⁻ hña⁻loo⁺ kilómetro.

15

Gyee⁺ ángele kyaah⁺ gyii⁺ lli⁺ wi⁺

1 Ga⁻jēēn⁺ jyoh⁺ ka⁻läh⁺ koo⁻ he⁻
juh⁻gaa⁻ gy⁺uuh⁺ jmi⁻gy⁺uuh⁺ lä⁺jiih⁺
ga⁻lä⁺dsaa⁻ dsēn⁻. Ga⁻jēēn⁺ gyee⁺
ángele hi⁻ ma⁺ kye⁻ gyii⁺ nēē⁺ he⁻
wi⁺ he⁻ jä⁺ kyaah⁺ jee⁺ llaa⁺ go⁻te⁻.
Jēēh⁺ kyaah⁺ he⁻ ja⁻, llaa⁺ he⁻ ya⁻jēē⁺
dsē⁺ Dio. 2 Hi⁺ ga⁻jēēn⁺ ka⁻läh⁺ he⁻
ma⁺ na⁻jaa⁺ he⁻ la⁺ lä⁺koo⁻ hu⁻ he⁻
jēē⁻, he⁻ juuh⁻ lä⁺koo⁻ jmi⁻ñēēh⁻,
na⁻kaa⁺ kyaah⁺ je⁻. Nē⁺ ja⁻ ma⁺ tääh⁺
hi⁻ ga⁻lih⁺ ga⁺tee⁺ kyaah⁺ jah⁺ hi⁻ laa⁺
na⁻høø⁺ he⁺ kyaah⁺ heeh⁻ kiyh⁺, lä⁺jēē⁻
hi⁻ sa⁺ ga⁻kwaä⁺ hñii⁺ ma⁺ lee⁺ lii⁻ ni⁻
sa⁺ ga⁻kay⁺ hwēh⁺ lä⁺ chee⁻ jah⁺ he⁺.
Ma⁺ chooyh⁻ tu⁻ he⁻ choo⁺ cha⁻miih⁻
síñē⁺ he⁻ ga⁻hyoyh⁺ kih⁺ Dio. 3 Ma⁺
häy⁺ su⁻ he⁻ ma⁺ hä⁺ Moisé hi⁻ ma⁺
jmee⁺ ta⁺he⁺ kih⁺ Dio, hi⁻ ma⁺ häy⁺ su⁻
he⁻ ma⁺ hä⁺ Borrego mäh⁺, ma⁺ jäh⁺:
Peer⁻ juh⁻gaa⁻ la⁺ lä⁺jē⁺ he⁻
ma⁻jmeeh⁺,

hne⁻ Dio hi⁻ laa⁺ jøøh⁺ hi⁻ cha⁻
ga⁻lä⁺jē⁺ be⁺ kih⁺.

Dsoo⁺ ba⁺, llu⁺ la⁺ jwē⁺ kyah⁺,
hne⁻ Dsa⁻ta⁺ jøøh⁺ kyaä⁺ hi⁻
na⁻jngēē⁺.

4 Lä⁺jēē⁻ ba⁺ dsa⁻ gah⁺ hne⁻ Dio.

Lä⁺jēē⁻ ba⁺ dsa⁻ jmee⁺ juuh⁻ jmi⁻
kyah⁺.

Jaa⁻ hne⁻ ba⁺ hi⁻ na⁻jngēē⁺.

He⁻ja⁻ ga⁻lä⁺jēē⁻ hi⁻ chaa⁻ hwa⁺,
ya⁻nääy⁺ mah⁺ jmee⁺ juuh⁻
kyah⁺.

Jēēh⁺, ma⁻lä⁻jnä⁺ ba⁺ he⁻ ma⁻løøh⁻
llah⁻ ta⁺.

5 Ma⁻ngēē⁺ he⁻ ja⁻, ga⁻jēēn⁺ na⁻na⁺
gwah⁺ he⁻ chih⁺ gy⁺uuh⁺, ja⁻ba⁺ gwah⁺
he⁻ ga⁻mi⁻jnää⁻ Dio kih⁺ Moisé.

6 Neh⁺ gwah⁺ ja⁻ ga⁻hwēē⁻ gyee⁺
ángele hi⁻ ma⁺ kye⁻ lä⁺jē⁺ gyii⁺ nēē⁺
he⁻ wi⁺. Ma⁺ kyeyh⁺ hmi⁺h⁻ he⁻ chee⁻
lino he⁻ na⁻jngii⁺, he⁻ la⁺ jih⁺gyeh⁺.

Hi⁺ na⁻hñuu⁻ mo⁻dsēy⁺ kyaah⁺ hmi⁺h⁻
he⁻ ma⁺ na⁻la⁻ kyaah⁺ ku⁻nøø⁻.

7 Jaa⁻
jee⁺ lä⁺jēē⁻ kyeē⁺ jah⁺ he⁺ ga⁻kwēēh⁺

lä⁺jēē⁻ gyee⁺ ángele he⁺ ma⁺ koo⁻
kyaah⁺ he⁻ la⁺ kyaah⁺ ku⁻nøø⁻ he⁻

na⁻kah⁺ lä⁺jē⁺ he⁻ wi⁺ he⁻ na⁺ ga⁺
chee⁺ Dio hi⁻ chaa⁻ ga⁻lä⁺jē⁺ joh⁺

jmi⁺ cha⁻. 8 Ga⁻kah⁺ neh⁺ gwah⁺
cha⁻miih⁻ ñē⁺, kih⁺ he⁻ laa⁺ jøøh⁺ Dio

hi⁻ cha⁻ cha⁻miih⁻ be⁺ kih⁺. Ni⁻ jaa⁻
sa⁺ ma⁻le⁺ ma⁺ dsa⁻taah⁻ neh⁺ gwah⁺

ja⁻, ta⁺ko⁻jiih⁺ sa⁺ ga⁺ ma⁻lä⁻te⁺ lä⁺jē⁺
gyii⁺ he⁻ wi⁺ he⁻ kye⁻ lä⁺jēē⁻ gyee⁺

ángele he⁺.

16

Wa⁺kyaah⁺ he⁻ kyaah⁺ he⁻ ga⁻heeyh⁺ dsa⁻ wi⁺

1 Ja⁻ga⁺ ga⁻nuun⁺ ga⁻hlēēh⁺ ki⁻gaa⁻
neh⁺ gwah⁺ ja⁻, ga⁻siiyh⁻ lä⁺jēē⁻ gyee⁺
ángele he⁺:

—Go⁻nää⁺ hnäh⁺ mah⁺ go⁻jää⁺ he⁻
lli⁺wii⁺ he⁻ haa⁺ neh⁺ lä⁺jē⁺ gyii⁺ kyaah⁺
he⁻ na⁺ ga⁺ chee⁺ Dio lä⁻kaa⁻ hwa⁺.

2 Nēē⁺ to⁻nē⁺ ángel he⁺ na⁺ jää⁺ he⁻ ma⁺
haa⁺ neh⁺ kyaah⁺ kiyh⁺ ta⁺ jee⁺ tääh⁺
dsa⁻. Lä⁻chah⁺ ja⁻, ga⁻toh⁺ koo⁻ dsoo⁺
he⁻ ku⁺jii⁺ he⁻ la⁺ na⁻høø⁺, nē⁺ kih⁺ hi⁻
laa⁺ lii⁻ kih⁺ jah⁺ laa⁺ na⁻høø⁺ he⁺, hi⁻

ně kih' hī- ma' jmee- juuh- kih' ja- ba' heeh- kih' jah' he'.

³ Jee' ga- tē' uu' ángel ga- jāā' he- ma' haa' neh- kyaah' kiyh' ta- ně jmi- ñeeh-, hi- ga- lhi' jma- lä- la' jma- kih' hī- na- juu'. Kyaah' he- ja- ga- juu' lä- hii' ně hī- chaā- cha' jmi- ñeeh-.

⁴ Jee' ga- tē' uu- ángel ga- jāā' he- ma' haa' neh- kyaah' kiyh' ta- ně jmi- juuh- kyaah' lä- kaa- jee' hya- jmi- gwa- pih'. Lä- kye- he- ja- ga- lhi' jma- ka- läh'. ⁵ Lä- chah' ja- ga- nuun' ga- hlēeh' ángel hī- laa' juu' jmi-, ga- jāyh':

—Jnaah' lluu' laah' hne-, Dsa- jōōh' kyaan-. Hne- laah', hi- ma' laah', hi- na- jngēeh', jēeh' ma- llah' ba' hne- ta' kih' dsa-. ⁶ Kih' he- ga- tuuy' jma- hī- na- jngēeh' kyaah' hi- kih' hī- ga- ngēeh' juu' kyah', he- ja- hne- kwēeyh' hīyh' jma- ka- läh', he- teeh' jwi- kiyh'.

⁷ Lä- ja- ga- nuun' kih' jñah' hī- ga- hlēeh' jee' chih' na- hyoo', ga- jāyh':

—Dsoo' ba', hne- Dio Dsa- jōōh' kyaan- hī- cha- ga- lä- jē- be' kih'. Hne- ba' ma- llah' ta' kyaah' ju' dsoo' lä- koo- lle' kih'.

⁸ Jee' ga- tē' kyeē' ángel he' ga- jāā' he- ma' haa' neh- kyaah' kiyh' ta- ně hyoo-. Lä- ja- ga- lä- cha- be' kih' hyoo- mah' jmee' kaa- dsa- kyaah' je-. ⁹ Ga- lä- llii' hyoo- lä- jiih' ga- kaa- dsa-. Ni- lä- ja- sa- ga- lä- dsaa- dsēy' mah' ma' jmeey' juuh- kih' Dio. Lla- he- ja-, ga- mi- kwah' bih' kih' Dio hī- lih' chee' lä- jē- he- wi' ja-.

¹⁰ Jee' ga- tē' hñaa' ángel ga- jāā' kyaah' kiyh' ta- ně jee' gya' jmee' hih' jah' laa' na- hōō' he'. Hi- lä- kaa- hwa' jee' ma' jmeey' hih' ga- la' na- hōō-, lä- jiih' ga- jñaa' dsa- na- siih', kih' he- ma' jēy- wi'. ¹¹ Koo- ka- läh' ga- mi- kwayh' kih' Dio hī- gya' gyuh' jmi- gyuh' kih' he- ma' jēy- wi' hi- kih' dsoo' he- la' na- hōō' ja-. Pero ni- lä- ja- sa- ga- lä- dsaa- dsēy' he- ma' jmeey- he- hliih'.

¹² Jee' ga- tē' jñee' ángel ga- jāā' he- ma' haa' neh- kyaah' kiyh' ta- ně

jmi- juuh- he- chee- Eufrate. Jmi- ja- ga- lä- kih' mah' ga- jā' ma- na- llu' jwē' jee' ngē' lä- jēē- rey hī- ya- nää' ta- jee' hya- hyoo-. ¹³ Hi- ga- jēē- uu- jmi- lle' hlēeh' hī- jnää' lä- jnää' jeh' wēh-. Ya- hēē' neh- to- hoo' Dragón, hi- ya- hēē' neh- to- hoo' jah' hī- laa' na- hōō' he' hi- ya- hēē' neh- to- hoo' jah' hī- ma' ngēē- juu' ta- juu'. ¹⁴ Hī- he' laa' dsa- hlēeh' hī- jmee' ja- he- koo- nēē' mah' jēē' dsah' dsa-. Dsa- nääy' cha- né' lä- jēē- rey lä- kaa- lä- juh' jmi- gyuh-, mah' dsa- jōōyh' dsa- dsa- nääy' dsa- jmeey' hni- wa- ra- ga- tē' jmi- juuh- jmi- goo- kih' Dio hī- cha- ga- lä- jē- be' kih'. ¹⁵ “Hii- jnā' ngaahn' na-, lä- koo- jaa- hī- hii-. Llu' la' kih' hī- na- ně', hī- hää- hñii', hī- jmee- ta' llu'. Hī- he' sa- jā- o- hih-”, ga- jāh' Dio.

¹⁶ Hi- he' ba' jah' he' ga- jmeey' ga- kuh' lä- jēē- rey, koo- jee' chee- kyaah' juu' hebreo Armagedón.

¹⁷ Jee' ga- tē' gyeē' ángel ga- jāā' he- ma' haa' neh- kyaah' kiyh' ta- ně lle'. Ga- lä- nuuh' ga- hlēeh' koo- ki- gaa- jee' chih' gwah' gyuh' jmi- gyuh' jee' gya' Dio jmee' hih', ma' jāh': “Ma- la- ba’.” ¹⁸ Lä- chah' ja- ga- jmeey' je- ñih', ga- hlēeh', ga- hii' ñih', hi- ga- jeh' wi' jwēte hwa', he- sa- ma- jeh' ni- koo- hä- ko- ja- jiih', ta- ko- jiih' tääh' dsa- jmi- gyuh' la-. ¹⁹ Jee' jwi- juuh- Babilonia ga- la' hnē- nää', hi- jyoh' ga- jee' jwi- kaah' ga- sa' ga- hla' go- te-. Ma- ra- he- ga- teeh- ba' Dio jwi- kih' jwi- juuh- ja-, ga- cheey' ně- kih' lä- jē- go- te' he- ya- jēē- dsēy' kyaah'. ²⁰ Ga- lä- jē- hwa' he- tääh' jee' jmi- ñeeh' ga- ääh' hōō' kih'. Lä- ja- ka- läh' ga- ääh' lä- jē- moh'. ²¹ Hi- ga- saa' ně- kih' dsa- mi- dsē' kaah' he- hii- ma' to' loo' kil. Hi- lä- jēē- dsa- cha- ga- miih- ga- mi- kwayh' kih' Dio ma' ga- jēy' he- wi' ja-. Jēeh', koo- he- ja- ba' ma' la' juuh- ga' kih' jee' lä- jē-.

Heeh' Dio wii' Babilonia

1 Ma-ngëe' he- ja-, ja' jaa- jee' lä-jëe' gyee' ángele hi- ma' chooh- lä-jë- gyii' kyaah' mah' ga-hlëeyh' kyaah' jnä', ga-jäyh':

—Ñä- ta- la- mah' heehn- hne- ha- lä- la' he- wii' he- heeh' Dio hyaa' hi- ma' kyaah' wa' hi- cha- hi-, hi- gya' jøøh' në' kih' cha-mi- jmi-. 2 Dsa-më' he' ga-jmee' wa' la- cha- la' kyaah' lä-jëe' rey hi- chaa- hwa' la-. Hi- lä-jëe' dsa- hi- tääh' hwa' la- ga-hee' go-te- huudsë- kiyh' kyaah' lä-jë- he- hlih' he- ga-jmeey' kyaah' dsa-më' he'. La' lä-koo- he- ga-kwëeyh' jmi-llii' he- hää' jwërte.

3 He-ja- ga-jää' jmi-llë' jnä' koo- hwa' kii' jee' sa' kwa- ni' mi- jee' ja- ga-jëen- jaa- dsa-më' hi- ma' dsëe' jaa- jah' gyuu'. Lä-kaa- në' kih' jah' he' na-sii- jmi- he- mi-kwah' kih' Dio, hi- ma' lle' gyii' lley' kyaah' gya' jøø'. 4 Dsa-më' he' ma' kyeh' hmih- hee- gyuu' hi' gyuu' läh-, he- na-lii' kyaah' ku'nøø', hi' kyaah' ku' he- la' na'hñaa'. Ma' chooyh- koo- kyaah' he- na-la- kyaah' ku'nøø' jee' ma' na-ka- kyaah' lä-jë- he- la' o-hih- he- ma' jmeey'. 5 Ma' na-sii- cha'kyey', koo- jmi- he- sa- lä-ngëe' jne', he- ma' jäh': "Jwii- juuh- Babilonia. Choo' dsa-më' hi- kaah- wa' hi- cha- hi-. Choo' lä-jë- he- jmee- na-hääh' dsë- jne'." 6 Ga-lä-liihn- he- ma' hee' dsa-më' he' kyaah' jma- kih' hi- na-jngëe', hi' kyaah' jma- kih' hi- ga-juu' kwaat- kih' Jesús. Ma' ga-jëen- dsa-më' he' ga-lä-dsaa- dsën- jwërte. 7 Mah' ga-jäh' ángel he' siih- jnä':

—¿He-la' dsaa- hoh'? Jnä' mi-jnään' kyah' he- sa- lä-ngëeh' hne- kih' dsa-më' na-, hi- lä-ja- kih' jah' laa' na'høø' hi- jääy- na-, hi- lle' gyii' lle' kyaah' gya' jøø'. 8 Jah' hi- ma-jëeh- na-, ma' laa' hi- na' mo-so- laay'. Hi- na- na- ya-hëe' neh- too- ñiih' kih' cha-je-, jää' ja-ga-dsooy' gyi'jwii'. Lä-jëe' hi- tääh' hwa' la- hi- sa- na-sii- jmi- kih' në' je- jee' na-sii-

jmi- kih' lä-jëe- hi- na-jnää' kih' Dio lä-jiih' ma' ga-nøø' jmi-gyuu', lä-jëe- hi- he' lä-dsaa- dsëy' wa-ra- ga-jëey' jah' he', hi- ma' laa', hi- na' mo-so- laay', hi- hi- na' ga-lä-jnää' ka-läh'.

9 He- jwahn- la-, la' kih' hi- cha- huudsë- llu' kih'. Lä-jë- gyii' lle' jah' he', la' kwaat- gyii' moh' jee' gya' dsa-më' he'. 10 Hi- la' kwaat- laa' gyee' rey ka-läh'. Hñaa' rey he' mo-so- laay' ta'. Chaa- ga' jaa-, hi- chaa- ga' jñah' hi- sa' ga' ma-ja-. Ga' ma-ja- hi- he', jmee' bii' kiyh' mi-heey' ko-hwëe' ba'. 11 Jah' hi- ma' laa' he', hi- na' mo-so- laay', hi- he' laa' jee' ga-të' jñaa' rey ka-läh'. Hi- laay' jaa- kih' jee' lä-jëe- gyee' rey he' hi- dsoo' gyi'jwii'.

12 'Lä-jë- gya' jøø' he- ma-jëeh- ja-, la' kwaat- gya' rey hi- sa' ga' ma-løø' jmee' hih-. Koo- hor- ba' hyoyh- jwë' leey' rey mah' jmeey' ko-jøh' kyaah' jah' laa' na'høø' he'. 13 Ga-lä-jëe- gya' rey he' dsa-taayh- juu' kwee-, mah' tooyh- goo- jah' hi- laa' na'høø' he' he- jmeey' hih- kih' dsa- jmi-gyuu'. 14 Hi- lä-ja- teey' kyaah' Borrego mäh'. Pero Borrego mäh' he' liyh- ba' wa-ra- ga-teey' kyaah'. Jëeh', hi- he' he' Rey hi- kye- në' kih' jee' lä-jëe- Rey, hi' laay' jøøh' kih' jee' lä-jëe- Dsa-kaah'. Hi- lä-jëe- hi- tääh' kyaayh', ma-na-teeh' kyaay', ma-na-lleeh', ja-ba' hi- mi-teh' kiyh'.

15 Hi- ga-jäh' ángel siih- jnä' ka-läh':

—Lä-jë- jmi- he- ma-jëeh- jee' ma' gya' hyaa' hi- kaah- wa' hi- cha- hi-, la' kwaat- lä-jë- jee' jwii-, lä-jëe- dsa-, lä-kaa- hwa' jee' tääh' dsa- jmee' hih-, hi- lä-jëe- dsa- hi- hlëeh- lä-koo- lä-koo- juu'. 16 Hih' jah' hi- laa' na'høø' he' kyaah' lä-jë- gya' jøø' kih', jmeey' na-høøh' kih' hyaa' hlëeh' he'. Ja- jiih' beey' kyaah' o-hih- kih', jngiiyh' kih', hi- jëy' kyaah' je-. 17 Jëeh' Dio ba' hi- ga-tooh- huudsë- neh- tuh-dsë' lä-jëe- rey he' mah' jmeey' lä- hnøø' Dio he- dsa-taayh-

juu' kwee- mah' llaay' jøøh' jah' hi-
 laa' na'høø' he', lä' jih' lä'te' lä'koo-
 jah' juu' kih' Dio. ¹⁸ Hi' dsa-më' hi-
 ma-jëëh' na-, la' kwaat' koo- jwii-
 juuh- he- jmee' hih' kih' lä'jëë' rey
 hi- chaa- hwa' la-.

18

Ga'hee' jwii- Babilonia

¹ Ma-ngëë' he- ja-, ga-jëën- jñah'
 ángel hi- ga-jñaa' gyuu' jmi-gyuu-
 kyaah' cha-miuh- be'. Hi' hwa' la-
 ga-lä'jnä' jëë- go-te' kyaah' jmëë'
 kiyh'. ² Ga-hlëëyh' kyaah' lä-jëë' be'
 kiyh', ga-jäyh':

Ma-jä' ta' hwa', ma-jä' ta' hwa' Ba-
 bilonia jwii- juuh-.

Ma-lii' cha'neh' kih' lä'jëë' hi-sa-llu'.
 La' høø' lä'jëë' jmi-llë' hliih',
 hi' la' sii- kih' lä'jëë' ta' hi- laa'
 na'høø' hi- sa- lä'jëë' jne'.

³ Jëëh', ga-lä'jëë' dsa- hi- chaa- hwa'
 la-, ga-hee' go-te' huu'dsë- kih'
 kyaah' lä'jëë' he- la' o-hih' he-
 ma' jmeey' jee' ja-.

La' lä'koo- he- ga-hiyh' jmi-llii' he-
 hää' go-te' ba'.

Lä'jëë' rey hi- chaa- hwa' la-
 ga-jmee' wa' la' cha- la'
 kyaayh'.

Dsa- hi- ma' nøø' hmooh' kih', hi-
 ma' tääh' lä'kaa- jmi-gyuu-
 ga-lä'chay' kuu',

kih' he- ma' hniy- he- ma' cha-
 ga-ngëë' jwëë' kih' dsa-më'
 he', ga-jäh' ángel.

⁴ Ja-ga' ga-nuun' jyoh' juu' gyuu'
 jmi-gyuu' he- ma' jäh':

Hnääh' hi- laa' dsa- kyaan-, hwëë-
 hnääh' jee' kih' dsa- he'

mah' sa' kwah' dso'kye- kiyh' kyah'
 hnääh',

mah' sa' tëëh' hnääh' he- wii' he- jä-
 në' kiyh'.

⁵ Jëëh', he- ma-ngëë' jwëë' dso'kye-
 kiyh', ma-lloo' lä' ga-të' gyuu'
 jmi-gyuu'.

Na' ma-të' hor' koo- Dio jwii- kwaat-
 kih' he- hliih' he- ma' jmee-
 dsa- he'.

⁶ Kwëëyh' kiyh' lä'koh' te' he-
 ga-kwëëyh' jñah'.

Mi-hmaah' to' juh' kiyh', lä'koh' te'
 he- ga-jmeey'.

Ga-kwëëyh' jñah' ga-hih' jmi- hää'.

Kwëëyh' kiyh' na' hiyh' to' juh' ko-ja-.

⁷ Lä'koh' te' ma-jmäy' hñiiy' jøøh',
 lä'koh' te' he- llu' he- ma'
 chaa-, ko-ja- he- wii' kwëëyh'
 ka-läh'.

Jëëh', ma' jmeey' hu'dsë-:

“Laan' jøøh' lä'koo- hi- jmee-
 hih', chaa- ba' dsa-nñuh-
 kyaan-, sa' cha- he- kih' he-
 jëën- wii'.”

⁸ He-ja- kyaah' koo- jmi- ba', joh' he-
 wii' sa' jä- në' kiyh', jä- jngiih'
 kiyh', jä- hooyh', jä- kyoyh'.

Hi' kaay- kyaah' je-, jëëh' Dio
 Dsa-jøøh' jñan-, hi- cha-
 cha-miuh- be' kih', llay' ta' kih'
 jwii- ja-.

⁹ Lä'jëë' rey hi- tääh' hwa' hi-
 ga-jmee' wa' la' cha- la' kyaah'
 dsa-më' he' hi' ma' chaa- llu'
 kyaayh', hi- he' ki'hooh' kiyh' wa-ra-
 ga-jëëy' hwëë- ñe' jee' kaay-. ¹⁰ Uu'
 ba' dsa-taayh', kih' he- lä'goyh' jëëy'
 he- wii' he- jä- në' kih' jwii- ja-, jäyh':

—He- ba' che- jwii-, jwii-, Babilo-
 nia jwii- juuh- na-, he- ma' jmee-
 hih'. Jëëh', kyaah' koo- hor- ba',
 ma-ja- jwiz- kyah'.

¹¹ Dsa- hi- ma' nøø' hmooh' kih'
 lä'kaa- hwa', ki'hooh' kih' jee' jwii-
 ja-. Jëëh', mo-so' chaa- hi- la' løø-
 kiyh'. ¹² Løø' kih' ku'nøø', kuu' tøø-,
 lä'jëë' nëë' kuu' hmooh', hmiuh- lino,
 hmiuh- gyuu', hmiuh- ceda, hmiuh-
 gyuu' läh-, hma- he- hii- mi-jwii-,
 lä'jëë' ga' he- jñä' na'hñaa' he- na- la-
 kyaah' ja' elefante, kyaah' hma- he-
 hmooh', kyaah' ñe' nøø' kyaah' wa'
 he- cha- he- ñe', hi- kyaah' kuu'
 jih'. ¹³ Løø' kih' kyah' hma-, ki-ma',
 jmi- mi-jwii-, wa'chu-, mirra, naa'
 mi-jwii-, jmi- mi-jeh' ma-ää-, naa'
 he- kuh- dsa-, harin llu', kyaah' mi-
 'trigo, loo', borrego, kya'jih', carret.
 Hi' ma' hnëy- lä'jëë' hi- na-hnëë'

jmeē ta' ma' ke' laay' dsa' jmi' gyuu'.
 14 Ma' jäh' syyh' jwii' ja':

—Lä' jē' he' ma' hee' hoh', ma' jä' ta' koo' ba' ja'. Lä' jē' he' jmä' øø' kyah' ma' dsa' go' te'. Jih' koh' mo' so' tēh'.

15 Lä' jēē' hi' ma' hñi' he' ja', ga' lä' chay' cha' miih' kuu' lä' koo' ma' hñiy' kih' jwii' oo'. Uu' ba' dsa' taayh', kih' he' lä' goyh' jēy' he' wii' he' jä' nē' kih' jwii' ja' mah' ki' hooyh', 16 jäh':

—He' ba' che' jwii', jwii', Babilonia jwii' juuh' jee' ma' tääh' dsa' hi' ma' kēh' hmiih' lino na' kaah' gyuu' läh', ma' na' lēy' kyaah' ku' nøø' hi' kyaah' lä' jē' kuu' he' jnä' na' hñaa'. 17 Jēh', kyaah' koo' hor' ba' ma' dsa' lä' jē' kuu' he' ma' chay'.

Hi' ga' lä' jēē' juu' barco, hi' lä' jēē' ga' hi' ma' ga' nää' neh', kyaah' hi' ma' koo' barco, hi' lä' jēē' hi' ma' jmeē ta' cha' jmi' ñeeh' ga' taah' uu' ba', 18 jēy' lä' koo' ma' hwēē' ñe' ma' koo' jee' jwii' ja'. Ga' taayh' ga' tooyh' miih', ma' jäh':

—Sa' cha' ga' jyoh' jwii' he' la' lä' koo' jwii' juuh' na'.

19 Lä' jēē' hi' he' ga' ka' hløø' mah' ga' huuy' lley' hi' ga' ki' ga' hooyh', ma' jäh':

—He' ba' che' jwii', jwii', jwii' juuh' na'. Ga' lä' jēē' ba' hi' na' høø' barco cha' jmi' ñeeh' ma' lä' chay' kuu' kyaayh', kih' he' cha' cha' miih' kuu' kih' jwii' na'. Kyaah' koo' hor' ba' ma' hee' go' te'.

20 Lä' jēē' hnäh' hi' tääh' gyuu' jmi' gyuu', wa' chaah' hnäh' llu'. Lä' ja' ka' läh' hnäh' hi' na' jngēē', hnäh' apóstole, hi' hnäh' hi' ga' ngēē' juu' kih' dsa'. Jēh' ma' tee' Dio jwii' kih' jwii' na' hi' ga' jmeeh' hnäh'.

21 Ma' ngēē' he' ja', jaa' ángel hi' cha' cha' miih' be' kih' ga' kay' koo' mi' kuu' juuh', lä' koo' juuh' cha' too' kih' molii', ga' jwäy' cha' jmi' ñeeh' mah' ga' jäh':

—Ja' ba' lä' na', wii' hla' Babilonia jwii' juuh', jih' koh' mo' so' lä' jnä' ka' läh'. 22 Mo' so' lä' nñuh' hi' tu' he' choo' cha' miih' síñe', ni' jñah' ga' tē', ni' hi' juu' luu' hma' ta', ni' hi' juu' luu' hoo' mo' so' lä' chaa' jee' na' kyah'. Ni' hi' ga' hi' jmeē wa' he' che' he' ta' mo' so' lä' chaa'. Ni' molii' mo' so' hi' ka' läh'. 23 Ni' mo' so' lä' jnä' je' kih' mi' sē' jee' na' kyah', ni' mo' so' lä' nñuh' miih' kih' jmi' jee' dsa' jee' goo' dsa' jee' na' kyah'. Jēh', lä' jēē' hi' ma' dsa' lä' hmooh' jee' na' kyah' ma' laa' kaah' kih' jmi' gyuu'. Hi' kyaah' ji' nah' kyah' ga' lä' gaa' lä' jēē' hi' chaa' lä' kaa' hwa'.

24 Jee' jwii' na' na' bääh' jma' kih' lä' jēē' hi' ga' ngēē' juu' kih' Dio kyaah' lä' jēē' hi' na' jngēē', hi' kih' lä' jēē' ga' jñah' hi' ga' juu' lä' kaa' hwa'.

19

1 Ma' ngēē' he' ja', ga' nuun' ga' hlēeh' jwēē' dsa' gyuu' jmi' gyuu', ma' jäh':

iAleluya! Dio, Dsa' jøøh' jnän' hi' lää' jne',

wa' gah' jnih', wa' jmeen' juuh' kiyh', hi' cha' cha' miih' be' kih'.

2 Jēh' ma' llay' ta' kyaah' ju' dsoo', lä' koo' lle' kih' jmeey'.

Ma' llay' ta' kih' hyaa' hlēeh' he', hi' ga' hee' lä' jēē' hi' chaa' hwa' la' kyaah' lä' jē' he' la' o' hih' he' ma' jmeey'.

Ma' teeyh' ba' jwii' kih' hyaa' he', hi' ga' tuu' jma' kih' hi' ma' jmeē ta' he' kih' Dio.

3 Koo' ka' läh' ga' jäh':

—iAleluya! Ñe' he' hwēē' jee' kaay', soo' ga' lä' jē' joh' jmi' cha'.

4 Hi' lä' jēē' gyii' kyeē' dsa' gyuu' kyaah' kyeē' jah' he', ga' juuh' jñey', ga' jyooy' mo' nēy' lä' ga' tē' hwa' mah' ga' jmeey' juuh' kih' Dio hi' gya' jmeē hih', ga' jäh':

—Wa' la' lä' ja'. iAleluya!

5 Lä' ga' tē' jee' gya' Dio jmeē hih' ga' lä' nñuh' koo' juu' he' jäh':

Kwa' hnäh' tihmaah' kih' Dio jnän' lä'jēē' hnäh' hi' jmee' ta'he' kiyh',
lä'jēē' hnäh' hi' gayh', lä'jōh' lä'mäh'.

Lä'cha' jmii' wa'ra' ga'jee' goo' Borrego mäh'

⁶ Ja'ga' ga'nuun' lä'koo' he' ga'hleeh' jwēē' dsa', ga'hii' goo' lä'koo' hii' jee' jyoo' cha'miuh' jmii', lä'koo' hii' jee' nii', ma' jah':

¡Aleluya, jēeh' Dio Dsa'jōh' jnän' hi' cha' ga'lä'jē' be' kih', ma'lōō' jmee' hih'!

⁷ Wa' chaa' jne' llu', wa' jēē' dsē' jne', wa' jmeen' juuh' kiyh'.

Jēeh' ma'tē' jee' jee' goo' Borrego mäh', ma'na' lluu' ba' mēy'.

⁸ Ma'na'ngēy' jwē' kēyh' hmiih' lino he' na'jngii' he' la' jih'gyeh'.

Jēeh' hmiih' lino ja', la'kwaat' ta' llu' he' ga'jmeē' lä'jēē' hi' na'jngēē'.

⁹ Ja'ga' ga'jah' ángel he', siih' jnä':

—Lä'la' sii': "Llu' la' kih' hi' na'teēh' jmee' ma'nuu' jee' jee' goo' Borrego mäh'."

Mah' ga'jāyh' ka'läh':

—He' la' ba' ja', juu' he' la' ju'dsoo' kih' Dio.

¹⁰ He'ja' ga'juuhn' jnēn' huū' tii' ángel he' mah' ga'jmää' jnih' jōōh'. Pero ga'siiyh' jnä':

—Ta' jmee' lä'na'. Jēeh' kweē' ba' laan' kyaah' hne' jee' jmeen' ta'he' kih' Dio kyaah' oōh' hne' hi' tääh' chooh' koo' hweh' juu' kih' Jesús. Jmee' juuh' kih' Dio ba'.

Jēeh', hi' kwa' juu' kih' Jesús, hi' he' ba' hi' ngēē' juu' kih' Dio.

Hi' dsēē' kya'jih' tää'

¹¹ Ja'ga' ga'jēēn' gyuu' jmi'gyuu' na'na', ga'jēēn' jaa' kya'jih' tää'. Hi' ma' dsēēy' he', cheey': Hi' Mi'te' Juu', hi' cheey': Ju'dsoo' Jmah'. Jēeh', kyaah' ju'dsoo' teey' kyaah' dsa', hi' lä'ja' llay' ta' ka'läh'. ¹² Mi'nēy' ma'la' lä'koo' jee'hya' je', ma'lley' cha'miuh' coron. Ma'na'sii' koo' jmii' he' ni' jaa' sa' ma'ngēē', jaa'

hñii' bih' ma'ngēēy'. ¹³ Ma' kyeyh' koo' hmiih' he' ma'na'hee' kyaah' jma'. Jmii' kiyh' ma'cheē': Juu' kih' Dio. ¹⁴ Lä'jēē' hlōō' hi' tääh' gyuu' hi' ma' chaa' kaah' kih' hi' dsēē' kya'jih' tää', ma'kyeyh' hmiih' lino jnaah' jwēte, tōō' hi' na'jngii'. ¹⁵ Ma' go'hii' hooy' koo' ñe'tuuh' chuuh' he' jmee' dsoo' kih' lä'jēē' hi' chaa' hwa' la', hi' jmeey' hih' kiyh' kyaah' hma'hih' he' la' ñe'. Hi' he' jleeh' mi'jēh' jee' tääh' mah' hwēē' jmiih' kih'. He' la' la'kwaat' he' wii' he' na'ga'cheē' Dio hi' cha' ga'lä'jē' be' kih'. ¹⁶ Nē' hmiih' kiyh' hi' ta' koo' jwoo' sa'kyey' na'sii' hwēh' he' jah' lä'la': "Hi' la' he' Rey hi' kye' nē' kih' jee' lä'jēē' Rey, hi' laay' jōōh' kih' jee' lä'jēē' Dsa'kaah'."

¹⁷ Mah' ga'jēēn' jaa' ángel hi' cheh' nē' hyoo', kyaah' lä'jē' be' kih' ga'hleēyh' lä'jēē' ta' hi' hēē', ga'siiyh':

—Ya'nää' hnäh' mah' go'taah' hnäh' ko'jōh' jee' kwa' Dio he' kuh' hnäh' koo' ma'nuu' juuh'. ¹⁸ Kuh' hnäh' ngo' kih' rey, ngo' kih' juu' hlōō', ngo' kih' hi' cha' cha'miuh' be' kih', ngo' kih' kya'jih' lä'kye' kih' hi' wiiy', ngo' kih' hi' na'hneē' jmee' ta' hi' kih' hi' sa' na'hneē', lä'jōh' lä'mäh' —ga'jah' ángel he'.

¹⁹ Hi' ga'jēēn' jah' hi' laa' na'hōō' he', kyaah' lä'jēē' rey hi' tääh' hwa' la' kyaah' hlōō' kyaay', hi' ga'kuh' mah' jmeey' hnii' kyaah' hi' dsēē' kya'jih' tää' hi' kyaah' hlōō' kyaay' ka'läh'. ²⁰ Jee' ja' ga'saayh' jah' hi' laa' na'hōō' he' kyaah' hi' ga'ngēē' juu' ta'juu' kiyh'. Hi' hi' ga'ngēē' juu' ta'juu' he', ga'jmeey' cha'miuh' he' juh'gaa' cha'nē' jah' hi' laa' na'hōō' he'. Lä'jwē' ja', ga'mi'gaay' lä'jēē' hi' ga'kwaā' hñii' ga'laa' lii' kih' jah' hi' laa' na'hōō' he'. Hi' ga'mi'gaay' lä'jēē' hi' ga'jmeē' juuh' kih' hēeh' kiyh' ka'läh'. Lä' ma'jiiyh' ja' lä'uuy' ga'jwää' dsih' cha'je' juuh' kih' gyi'jwii' jee' koo' kyaah' azufre.

21 Hi⁺ lä⁺jëë⁺ ga⁺ jñah⁺ dsa⁻ ga⁻juu⁺ kyaah⁺ ñe⁺tuuh⁻ ch^{uuh} he⁻ ma⁺ go⁻hi⁺ ' hoo⁺ hi⁻ ma⁺ dsëë⁻ kya⁺jñh⁺ he⁻. Lä⁺jëë⁺ ta⁺ ga⁻kuh⁻ ngo⁺ kiyh⁺ lä⁺jñh⁺ ga⁻këë⁺.

20

Koo⁻ mil jì ñe⁻

1 Ga⁻jëën⁻ jaa⁻ ángel hi⁻ ga⁻jñaa⁺ gy^{uuh} jmi⁻gy^{uuh}, hi⁻ ma⁺ chooh⁻ jo⁻ñe⁺ kih⁺ too⁻ ñiih⁺ kih⁺ cha⁺je⁻, hi⁻ ma⁺ chooyh⁻ koo⁻ caden⁻ juuh⁻.

2 Ga⁻saayh⁺ Dragón, miih⁻ hi⁻ ma⁺ chaa⁻ llo⁺joo⁺ he⁺, ja⁻ba⁺ hi⁻ chee⁻ hi⁻sa⁻llu⁺, hi⁻ chee⁻ bih⁺ Tana⁺ ka⁻läh⁻. Ga⁻hñuuh⁻ dsih⁺ koo⁻ mil jì ñe⁻.

3 Ga⁻jwää⁺ dsih⁺ neh⁻ too⁻ ñiih⁺ kih⁺ cha⁺je⁻, mah⁺ ga⁻jney⁻ kwee⁻ ho⁺haah⁺ ja⁻. Mah⁺ lä⁺ja⁻, sa⁻ ya⁻hëëy⁺ mi⁻gaa⁺ gyih⁺ dsa⁻ hi⁻ chaa⁻ lä⁻kaa⁻ hwa⁺ lä⁺jñh⁺ dsëë⁺ koo⁻ mil jì ñe⁻. Ga⁻ ma⁻ngëë⁺ koo⁻ mil jì ñe⁻, jmee⁺ bii⁺ cheeyh⁻ miih⁻ jmi⁺.

4 Hi⁻ ga⁻jëën⁻ cha⁻miih⁻ hma⁻sii⁻, jee⁺ ma⁺ tääh⁺ hi⁻ na⁻ngë⁺ jwë⁺ lla⁺ ta⁺, he⁺ ba⁺ hi⁻ ga⁻ku⁺ dsa⁻ lle⁺ kwaat⁻ kih⁺ he⁻ ma⁺ jmeey⁻ ju⁺dsoo⁺ kih⁺ Jesús hi⁻ kwaat⁻ kih⁺ juu⁺ kih⁺ Dio ka⁻läh⁻. Sa⁻ ga⁻jmääy⁺ jøøh⁺ jah⁺ hi⁻ laa⁺ na⁺høø⁺ he⁺ ni⁻ heeh⁻ kiyh⁺. Ni⁻ sa⁻ ga⁻kway⁺ ma⁺ le⁺ lii⁻ cha⁺kyey⁺, ni⁻ ma⁻gooy⁻. Hi⁻ he⁺ ga⁻lä⁺jñh⁺ ka⁻läh⁻ mah⁺ ga⁻jmeey⁻ hih⁺ kyaah⁺ Cristo koo⁻ mil jì ñe⁻. 5 He⁻ la⁻ ja⁻ to⁻në⁺ he⁻ lä⁺jñh⁺ dsa⁻. Pero jee⁺ lä⁺jëë⁺ ga⁺ jñah⁺ hi⁻ ga⁻juu⁺ hi⁻ sa⁻ laa⁺ kwaat⁻, sa⁻ lä⁺jñh⁺ ko⁻jøh⁺ kyaayh⁺. Ga⁻ ma⁻dsëë⁺ koo⁻ mil jì ñe⁻, ja⁻ ga⁻lä⁺jñyh⁺. 6 Llu⁺ la⁺ kih⁺ hi⁻ tëë⁺ lä⁺jñh⁺ to⁻në⁺, hi⁻ he⁺ na⁻jngëë⁺. Leey⁺ jmi⁻dsa⁻ kyaa⁺ Dio ba⁺, hi⁻ kyaa⁺ Cristo ka⁻läh⁻, hi⁻ jmeey⁻ hih⁺ ko⁻jøh⁺ kyaayh⁺ koo⁻ mil jì ñe⁻. Hi⁻ he⁺ mo⁻so⁻ juuy⁺ wa⁻ra⁻ ga⁻të⁺ jee⁺ juu⁺ dsa⁻ jee⁺ ga⁻të⁺ to⁺ jñh⁻.

Dsoo⁺ hi⁻sa⁻llu⁺ cha⁺je⁻ juuh⁻

7 Wa⁻ra⁻ ga⁻dsëë⁺ koo⁻ mil jì ñe⁻, lää⁺ Tana⁺ jee⁺ na⁻jñëë⁺. 8 Mah⁺ dsooy⁻ mi⁻gaay⁻ dsa⁻ hi⁻ tääh⁺ lä⁺jë⁻ kye⁺

kiih⁻ jmi⁻gy^{uuh}, mi⁻gooy⁻ kih⁺ Gog kyaah⁺ Magog, jøøyh⁻ jwëë⁺ dsa⁻, lä⁻koo⁻ mi⁻sii⁻ he⁻ cha⁻ cha⁺hoo⁺ jmi⁻ñeeh⁻, mah⁺ dsa⁻näay⁺ jee⁺ hnii⁻. 9 Lä⁻kaa⁻ lä⁻juh⁺ jmi⁻gy^{uuh} ga⁻hwëëy⁻, ga⁻näay⁺ ta⁻ jee⁺ jwii⁻ na⁻jngii⁺ kih⁺ Dio he⁻ tih⁻ dsëy⁺ cha⁻miih⁻. Ga⁻taayh⁻ lä⁻ku⁻ lä⁻jii⁺ kih⁺ jee⁺ jwii⁻ ja⁻ mah⁺ teey⁺ kyaah⁺. Hi⁻ ga⁻jyoo⁺ Dio je⁻ gy^{uuh} jmi⁻gy^{uuh} mah⁺ ga⁻jëëy⁺ go⁻te⁻. 10 Hi⁻sa⁻llu⁺ hi⁻ ma⁺ mi⁻gaa⁺ dsa⁻ ga⁻jwää⁺ dsih⁺ cha⁺je⁻ juuh⁻ jee⁺ koo⁻ kyaah⁺ azufre, jee⁺ hää⁺ jah⁺ laa⁺ na⁺høø⁺ he⁺ kyaah⁺ hi⁻ ga⁻jmee⁺ juu⁺ ta⁻juu⁺. Jee⁺ ja⁻ jëëy⁺ wii⁺ lä⁻jmi⁺ lä⁻hwë⁺ ga⁻lä⁺jë⁻ joh⁺ jmi⁺ cha⁻.

Wa⁻ra⁻ ga⁻të⁺ jee⁺ jmee⁺ Dio jwiz⁻

11 Ja⁻ga⁺ ga⁻jëën⁻ koo⁻ hma⁻sii⁻ juuh⁻ tøø⁻, hi⁻ ga⁻jëën⁻ hi⁻ ma⁺ gya⁺ në⁺ kih⁺. Ga⁻ääh⁺ go⁻te⁻ gy^{uuh} hwa⁺ cha⁺nëy⁺, mo⁻so⁻ ga⁻lä⁻lii⁻ go⁻te⁻ ha⁻ jee⁺ ma⁺ la⁺. 12 Hi⁻ ga⁻jëën⁻ lä⁺jëë⁺ hi⁻ ga⁻juu⁺, lä⁺jøh⁺ lä⁺mäh⁺ tääh⁺ cha⁺në⁺ Dio. Jee⁺ ja⁻ ga⁻na⁺ je⁻, hi⁻ ga⁻na⁺ ga⁺ jyoh⁺ je⁻ jee⁺ na⁻sii⁻ jmi⁺ kih⁺ lä⁺jëë⁺ hi⁻ na⁻jñää⁺ kih⁺ Dio. Ga⁻lä⁺jëë⁺ hi⁻ na⁻juu⁺, ga⁻nøø⁺ ta⁻ kiyh⁺ lä⁻koo⁻ te⁺ he⁻ na⁻sii⁻ kiyh⁺ në⁺ je⁻ jee⁺ lle⁺ lä⁺jë⁻ he⁻ ga⁻jmeey⁻. 13 Lä⁺jëë⁺ hi⁻ ga⁻juu⁺ cha⁺jmi⁻ñeeh⁻ ga⁻hwëëy⁻ ga⁻taayh⁻ cha⁺në⁺ Dio. Hi⁻ lä⁺jëë⁺ hi⁻ na⁻juu⁺ tääh⁺ cha⁺je⁻ ga⁻hwëëy⁻ ga⁻taayh⁻ cha⁺në⁺ Dio. Lä⁻jaa⁻ lä⁻jaa⁻ ga⁻nøø⁺ ta⁻ kiyh⁺ lä⁻koo⁻ te⁺ he⁻ ga⁻jmeey⁻. 14 Ga⁻lä⁺jëë⁺ hi⁻ na⁻juu⁺ hi⁻ tääh⁺ cha⁺je⁻ ga⁻jwää⁺ dsih⁺ cha⁺je⁻ juuh⁻. He⁻ ja⁻ la⁺ jee⁺ ga⁻të⁺ to⁺ jñh⁻ he⁻ juu⁺ dsa⁻. 15 Hi⁻ sa⁻ ga⁻jñø⁺ jmi⁺ kih⁺ në⁺ je⁻ jee⁺ na⁻sii⁻ jmi⁺ kih⁺ lä⁺jëë⁺ hi⁻ na⁻jñää⁺ kih⁺ Dio, ga⁻jwää⁺ dsih⁺ cha⁺je⁻ juuh⁻.

21

Gy^{uuh} jmi⁻gy^{uuh} hmëë⁺ kyaah⁺ hwa⁺ hmëë⁺

1 Ga⁻jëën⁻ koo⁻ gy^{uuh} jmi⁻gy^{uuh} hmëë⁺, hi⁻ ga⁻jëën⁻ koo⁻ hwa⁺ hmëë⁺, jëëh⁺ gy^{uuh} jmi⁻gy^{uuh} hi⁻ hwa⁺ he⁻ ma⁺ la⁺ to⁻në⁺ ma⁻ngëë⁺ ba⁺ ja⁻. Hi⁻

jmi-ñeeh mo-so cha ga. 2 Jnā Jwaa ga jēen koo jwii na-jngii he chee Jerusalén hmēe he ga jyoo gyuuh jmi-gyuu kih Dio, lä koo jaa dsa-mē hi ma-na'lluu kih dsa-ñuuh kyaa. 3 Ja ga ga nuun koo juu ga hlēeh kii he ja gyuuh jmi-gyuu he ma jah:

—Hee la hne kih Dio he chih jee kih dsa jee gyay ko jōh kyaayh. Dsa he lee jwii kiyh. Hi Dio gya ko-jōh kyaayh hi ja-ba hñii Dio lee Dio kyaay. 4 Jee ja mi-kih Dio jmi he tuu mi nē dsa, jee ja mo-so juuy jih koh, ni mo-so ki hooyh, ni mo-so cha ga jee mo jii kiyh, jēeh ma ngēe ba lä jē he to nē —ga jäh.

5 Hi ma gya jmee hih he ga jah:

—Jnā jmeen hmēe lä jē go-te he cha.

Koo ka-läh ga siyh jnä:

—Si he la. Jēeh juu la sa na-hee, la ju'dsoo jmah.

6 Hi ga jäh:

—Ma la ba. Jnā he laan lä koo hwēh A kyaah hwēh Zeta, jnä he ma laan jaa ja-ga nōō jmi-gyuu, hi lä jiih hee jmi-gyuu lä ma laan ja-ba. Hi lä kii dsē, jnä kwan hiih jmi he la cha ba he jmee chaay tää. 7 Hi ga lih mi-te, hyoyh lä jē he la. Jnā leen Dio kyaay, hi hi he lee gyuu kyaan. 8 Pero lä jēe hi goh, kyaah hi sa jmee dsōō, hi jmee he sa lä jēe jne, hi jngēeh dsa, hi mē hi ñuuh hi kaah wa hi cha hi, hi jmee jii nah, hi jmee juuh kih dio hi na-laa kaah dsa, kyaah lä jēe hi ta juu, hi he dsa-nää cha je juuh, jee koo kyaah azufre, jee ga tē to jiih juu dsa —ga jah Dio.

Jee jwii Jerusalén hmēe

9 Ja ga jay jee ma chehn ja, jaa jee lä jēe ángel hi ma chooh gyii kyaah jee ma haa lä jē gyii he wii he ja jee llaa go-te. Ga siyh jnä:

—Ña jee la, mah hāahn hne dsa-mē hi la hmooh lee mē Borrego mäh —ga jah ángel.

10 Mah ga jōy kih jmi-le kin jee ma chih koo moh juuh ñii, mah ga heeyh jnä Jerusalén koo jwii juuh he na-jngii he ga jyoo gyuuh jmi-gyuu he ja kih Dio.

11 Ma jnä jēe ñii kyaah jmēe kih Dio. La jih gyeh lä koo mi kuu he la na hñaaah jwēte, lä la koo mi kuu jaspe, he jēe lä koo wa hu.

12 Na-jnē lä ku lä jii jee jwii ja kyaah na hyah juuh hi ñii choo gya to ho haah. Lä koo ho haah ja ma cheh jaa ángel, hi nē ho haah ja ma na-sii jmi ma kih-kih kih lä jēe gya tuu nää dsa Israel.

13 Ta jwoo ta la ga hya hyoo ma lle hne wa haah, ta jwoo ta kye ma lle hne wa haah ka-läh, ja-ba lä ja jwoo ta ñii, hne wa haah, hi ta jwoo ta la ga dsa hyoo ja-ba hne. 14 Jee ma chooh na hyah ñii ja, ma la kyaah gya to tii. Nē kih na-sii jmi kih lä jēe gya tuu apóstole kyaa Borrego mäh.

15 Hi ma hlēeh kyaah jnä he, ma chooh koo sihma tah he lla hih he na la kyaah ku nōō, kyaah he kay hih jee jwii ja kyaah wa haah kih, hi kyaah na hyah kih. 16 Jee jwii ja ma la kye kyeēh, kwee ba la lä kyoo lä hu. Hi ángel he ga kay hih jee jwii ja kyaah sihma kiyh. Ga tē to mil na dsē to hña loo kilómetro lä kyoo, hi ja-ba ko ja te lä hu hi lä ñii ka-läh. 17 Ja ga ga kay hih na hyah kih jee jwii, ga tē hña loo na dsē to loo kye lēe, ja-ba lä koo la hih he kooh dsa jmi-gyuu.

18 Na hyah ja ma la kyaah kuu jaspe. Pero jee jwii ja ma la kyaah ku nōō jmah, ma jnä jēe go-te lä koo wa hu he na-jngii. 19 Tii na hyah kih jee jwii ja, ma na-lii kyaah lä jēe kuu he la na hñaaah. To nē tii na hyah ma la kyaah

jaspe, jee' ga'te' to' ma' la' kyaah' zafiro, jee' ga'te' hne' ma' la' kyaah' ágata, jee' ga'te' kye' kyaah' esmeralda, ²⁰jee' ga'te' hña' ma' la' kyaah' ónice, jee' ga'te' jñii' kyaah' cornalina, jee' ga'te' gyii' kyaah' crisólito, jee' ga'te' jña' kyaah' berilo, jee' ga'te' ñu' kyaah' topacio, jee' ga'te' gya' kyaah' crisopraso, jee' ga'te' gya' koo' kyaah' jacinto, hi' jee' ga'te' gya'to' kyaah' amatista. ²¹Gya'to' wa'haah' ja-, ma' la' gya'to' perla. Lä'koo' lä'koo' gya'to' wa'haah' ja-, ma' la' koo' perla ba'. Hi' jwe' kih' jee' jwii' ja-, ma' la' kyaah' ku'nø' jmah', ma' jnä' jee' go'te' lä'koo' wa'hu' he' na'jngii'.

²²Sa' ga'jään' gwah' jee' jwii' ja-, jeeh' Dio hi' laa' Dsa'jøøh' jnän' hi' cha' ga'lä'jē' be' kih', kyaah' Borrego mäh', hi' he' ba' laa' gwah' jee' ja-. ²³Jee' jwii' ja- mo'so' jmee' bii' jmee' kih' hyoo-, ni' jmee' kih' sih-, jeeh' kyaah' ma'la' jmee' kih' Dio ba' jnä', hi' Borrego mäh' ba' hi' choo' wa'je' kih' jee' jwii' ja-. ²⁴Lä'jēē' dsa' hi' dsa'taah' lä'kaa' hwa' ja' ngēy' jee' jnä' wa'je-. Hi' lä'jēē' rey hi' tääh' jmi' gyuu' dsa'kay' jee' jwii' ja' lä'jē' he' cha' kiyh'. ²⁵Sa' jne' jih'koh' wa'haah' kih'. Jee' ja' le' jmi' ba' jeeh' mo'so' lä'cha' hwē'. ²⁶Lä'jēē' dsa' hi' dsa'taah' hwa' ja-, dsa'näy' dsa'kay' jee' ja' lä'jē' nēē' he' cha' kiyh'. ²⁷Jee' ja- mo'so' dsa'taah' ni' jaa' hi' jmee' wa' la' cha' la', ni' hi' jmee' he' sa' lä'jēē' jne', ni' hi' jmee' juu' ta'juu'. Jee' ja' dsa'taah' ma'la' hi' na'sii' jmi' kih' nē' je' kih' Borrego mäh' jee' na'sii' jmi' kih' lä'jēē' hi' na'jnää' kih' Dio.

22

¹Ma'ngēē' he' ja-, hih' ángel he' na'heeyh' jnä' koo' jmi'juuh-, he' jmee' chaa' dsa-. Jmi' ja' jēē' lä' jēē' wa'hu-, he' hya' jee' gya' Dio kyaah' Borrego mäh'. ²Hi' dsa'ngēē' to'dsaah' cha'jwē' kih' jee' jwii' ja-. Lä'koo' lä'koo' jwoo' kih' jmi' ja-,

ma'tøø' hma' he' jmee' chaa' dsa-, he' hii' gya'to' nēē' mii', ma' koo' nēē' lä'jaa' sih-. Kyaah' moo' kih' hma' ja-, dsa'hlää' lä'jēē' dsa' hi' chaa' jee' ja-. ³Jee' ja- mo'so' lä'cha' ga' lli'wii'. Dio kyaah' Borrego mäh' dsa'taayh' ko'jøh' kyaayh' hi' lä'jēē' hi' nuuh' kiyh' jmee' ta'he'. ⁴Ma'ja' jēēy' Dio. Hi' jmi' kiyh' na'sii' cha'kyey'. ⁵Jee' ja- mo'so' lä'cha' ga' hwē'. Mo'so' jmee' bii' na'hii' je-, ni' jmee' kih' hyoo-, jeeh' Dio Dsa'jøøh' jnän' choo' wa'je' kih'. Jee' ja' dsa'taayh' ko'jøh' kyaayh' mah' jmeey' hih' ga'lä'jē' joh' jmi' cha-.

Ma'ya'jäh' jäh' Jesucristo

⁶Mah' ga'jäh' ángel he' siih' jnä':

—Juu' la' sa' na'hee-, la' ju'dsoo' go'te-. He' ba' Dio Dsa'jøøh' jnän', hi' ga'jøø' kih' lä'jēē' hi' ma' ngēē' juu' kiyh', ma'cheey' ángel kyaay' mah' mi'jnääy' kih' lä'jēē' hi' jmee' ta'he' kiyh', lä'jē' he' jmee' bii' le' to'chah' la' —ga'jäh' ángel.

⁷—Hii' jnä' jahn' to'chah' la-. Llu' la' kih' hi' høø' juu' he' hlēēh' kih' he' na' ga' le' ta' cha'nē' he' na'sii' la' —ga'jäh' Jesús.

⁸Jnä' Jwaa' ma'nuun' hi' ma'jään' lä'jē' he' la-. Ma'ngēē' ma'nuun' hi' ma'jään', ga'juuhn' jnän' huu' tii' ángel mah' ga'jmää' jnih' jøøh', hi' ma'mi'jnää' lä'jē' he' la' kin'.

⁹Pero ángel he' ga'siih' jnä':

—Jēē' da', ta' jmee' lä'na-, jeeh' kwee' ba' laan' kyaah' hne' jee' jmeen' ta'he' kih' Dio kyaah' øøh' hne' hi' ngēē' juu' kih' Dio, hi' kyaah' lä'jēē' ga' hi' høø' juu' he' na'sii' jee' la-. Jmee' juuh' kih' Dio ba'.

¹⁰Hi' ga'siiyh' jnä' ka'läh':

—Ta' hmä' lä'jē' juu' he' hlēēh' kih' he' na' ga' le' ta' ha'nē' he' na'sii' jee' la-, jeeh' ma'ngoo' ya'jäh' he' lä'te' juu' la-. ¹¹Hi' hña' dsē', wa' jmee' bih' hña' dsēy'. Hih' hi' jmee' wa' la' cha' la', wa' jmee' bih' kiyh'. Hi' jmee' he' llu', wa' jmee'

bih¹, hih¹ hi⁻ na⁻jngëë¹, wa¹ na⁻jngëë¹ bih¹.

¹² —Hij⁻ jnä¹ jahn¹ to⁻chah¹ la⁻. Kyen¹ he⁻ kwëehn⁻ he⁻ ga⁻tëë¹ hyoh⁻ lä⁻jaa⁻ lä⁻jaa⁻ ha⁻ koo⁻ te¹ ta¹ he⁻ ma⁻jmeey¹. ¹³ Jnä¹ he¹ laan¹ lä⁻koo⁻ hwëh¹ A kyaah¹ hwëh¹ Zeta, jnä¹ he¹ ma⁻laan¹ jää¹ ja⁻ga¹ nøø¹ jmi⁻gyuu¹, hi⁻ lä⁻ja⁻, ma⁻ke¹ ma⁻dsaa¹ jmi⁻gyuu¹ lä⁻ ma⁻laan¹ ja⁻ba¹ —ga⁻jäh¹ Jesús.

¹⁴ Llu¹ la¹ kih¹ hi⁻ gyih⁻ sa⁻hmiih⁻ kih¹ mah¹ hyoyh⁻ jwë¹ kuyh⁻ mi¹ kih¹ hma⁻ he⁻ jmee⁻ chaa⁻ dsa⁻, hi⁻ lä⁻ja⁻ hyoyh⁻ jwë¹ dsa⁻taayh⁻ ta¹ ho⁻haah¹ kih¹ jwii⁻ ja⁻. ¹⁵ Pero ga⁻lä⁻jëë⁻ dsii⁻ jä¹ ta¹ ka⁻hne⁻, kyaah¹ hi⁻ jmee⁻ ji⁻nah¹, hi⁻ më¹ hi⁻ ñuu⁻ hi⁻ kaah⁻ wa¹ hi⁻ cha⁻ hi⁻, hi⁻ jngëëh⁻ dsa⁻, hi⁻ jmee⁻ juu⁻ kih¹ dio hi⁻ na⁻laa⁻ kaah⁻ dsa⁻, kyaah¹ hi⁻ tih⁻ dsë¹ jmee⁻ juu¹ ta⁻juu¹.

¹⁶ —Jnä¹ Jesús ma⁻cheen⁻ ángel kyaan⁻ mah¹ mi⁻jnääy⁻ lä⁻jë⁻ he⁻ la⁻ kih¹ lä⁻kaa⁻ gwah⁻. Jnä¹ laan¹ sa⁻ju⁻ kih¹ David, jnä¹ laan¹ nuu¹ hø¹ hi⁻ kwa⁻ je⁻ jih¹ gyeh¹ —ga⁻jäh¹.

¹⁷ Jmi⁻lle¹ Na⁻jngii¹ kyaah¹ më¹ Borrego mäh¹ jäh¹:

—Ñä⁻.

Hi⁻ ga⁻nuu¹, wa¹ jäh¹:

—Ñä⁻.

Hi⁻ lä⁻kii⁻ dsë¹, wa¹ jäh⁻. Hi⁻ hnøø¹ hih¹, wa¹ hih¹ jmi⁻ he⁻ jmee⁻ chaa⁻ dsa⁻, he⁻ la¹ cha⁻ go⁻te⁻.

¹⁸ Jnä¹ jmeen⁻ dsoo¹ kih¹ lä⁻jëë⁻ hi⁻ nuu⁻ juu¹ he⁻ hlëeh⁻ kih¹ he⁻ na¹ ga¹ le¹ ta¹ cha⁻në¹, he⁻ na⁻sii⁻ jee¹ la⁻. Cher¹ mah¹ hi⁻ ga⁻jmee⁻ na⁻dsë⁻ ga¹ juu¹ lä⁻koo⁻ lle¹ jee¹ la⁻, tëëy¹ lä⁻jë⁻ he⁻ wii¹ he⁻ na¹ ga¹ chee¹ Dio lä⁻koo⁻ na⁻sii⁻ jee¹ la⁻. ¹⁹ Hi⁻ cher¹ mah¹ hi⁻ ga⁻jñuu¹ juu¹ he⁻ hlëeh⁻ kih¹ he⁻ na¹ ga¹ le¹ ta¹ cha⁻në¹, he⁻ na⁻sii⁻ jee¹ la⁻, lä⁻ja⁻ jñuu¹ Dio ka⁻läh¹ he⁻ la¹ heey⁻ he⁻ na⁻sii⁻ jee¹ la⁻. Jñuuyh¹ kih¹ chaah¹ hma⁻ he⁻ jmee⁻ chaa⁻ dsa⁻, hi⁻ lä⁻ja⁻ ka⁻läh¹ jñuuyh¹ kih¹ jee¹ jwii⁻ na⁻jngii¹.

²⁰ Hi⁻ jmee⁻ ju⁻dsoo¹ kih¹ lä⁻jë⁻ he⁻ la⁻ jäh¹:

—Dsoo¹ ba¹, jäh¹ to⁻chah¹ la⁻.

Wa¹ la¹ lä⁻ja⁻, nee¹, ñah⁻ Jesús Dsa⁻jøøh¹ kyaan⁻.

²¹ Lä⁻jë⁻ he⁻ llu¹ he⁻ la¹ kwa⁻ Jesús Dsa⁻jøøh¹ jnän⁻, wa¹ la¹ kyaah¹ lä⁻jëë⁻ hnäh¹. Wa¹ la¹ lä⁻ja⁻.